AVGVSTINI NIPHI
Medices Suessani Philosophi
SVPER LIBROS PRIORVM
Aristotelis.

COMMENTARIA CASTIGATISSIMA:
quæ figuris quibusdam ex optimis exemplaribus desumptis, syllogismorum omnium in quacunque figura contextorum tam utiles, quàm inutiles coniugationes ingeniosissime ostendentibus luculentiora, reddita sunt: necnon quàmplurimis margineis Annotationibus illustrata.

ACCEDVNT ETIAM DVO
luculentissimi indices: Alter Voces ac Res notatu dignas,
Alter Capita Librorum præmonstrans.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.
M. D LIIII.

INDEX OMNIVM NOTATV *dignorum, ac Quæstionum, quæ in his Cõmentariis Augustini Niphi Suessani, super libros Priorum Resolutiuorum habentur, disertißime ostendens.*

Indicis Commentariorum super Libros Priorum. Finis.

INDEX CAPITVM LIBRORVM PRIORVM RESOLVTIVORVM ARISTOTELIS.

Capita Primi Libri, ac particulæ Primæ.

Portio Secunda.

Portio Tertia.

De Resolutione.

Capita Libri Secundi.

FINIS.

ARISTOTELIS STAGIRITAE

PERIPATETICORVM PRINCIPIS, PRIORVM RESOLVTIVORVM LIBER PRIMVS,

Cum Augustini Niphi Suessani clarissimis commentariis.

SVMMA LIBRI.

Quibusdam precognoscendis declaratis, agitur de propositionum Conuersionibus, de Omnium syllogismorum figuris, ac cōplicationibus. De figurarum, ac terminorum omniū syllogismorum numero. De medii syllogistici inuentione. De syllogismorum male contestorum, ad proprias figuras deductione.

De tribus figuris.

Circa demonstrationem, quæ in scire per demonstrationem dirigit, huius gnalis intētio est.

PRIMVM *dicere circa quid, & cuius intentio est: quoniam circa demonstrationem est, & demonstratiuæ scientiæ.*

Commē. 1.

Voniam mos est eorum, qui scribunt, ponere intentionem eorū, quæ scripturi sunt: Aristo. ergo eorum quæ scripturus est intentionem proponit: & ait se oportere dicere circa quid, & cuius est intentio: quoniam intentio est circa demonstrationem, & demonstratiuæ scientiæ: hæc de intentione.

Dubitatio Philoponi. Sed fortasse dubitares primo, quia Arist. nec in Primo, nec in Secundo huius de demonstratione, vel de demonstratiua scientia agit, ergo intentio quam proponit, nō est ad propositum præsentis libri. Præterea, dato ꝙ intentio, quam proponit, esset ad propositum præsentis libri, demonstratio & demonstratiua scientia idem est, vt Secundo Posteriorum in fine tradit, & postea dicemus: igitur, cum dixit intentionem esse de demonstratione, non oportebat addere, & de demonstratiua scientia. Neoterici dixerunt Arist. in his verbis posuisse intentionem tam huius libri, ꝙ libri Posteriorum Intentionem quidem libri Posteriorum, dum dixit de demonstratione, Intentionem vero pręsentis libri, dum ait, & demonstratiuæ scientiæ: quia per demonstratiuam scientiam syllogismum intellexerunt. Quæ expositio stare non potest, quia statim cum inquit: { Deinde determinare } ponit intentionem præsentis libri: ergo illam non ponit in his verbis: Potissimum, cum verbū illud: { Deinde } quid diuersum a pręcedenti indicet: quare, si hic intētionem libri Posteriorum posuit, postea intentionē præsentis libri ponere cogetur. Præterea durum est per demonstratiuam scientiam intelligere syllogismum. Alij dixerunt Aristo. his verbis posuisse intentionem libri. Posteriorum tantum, postea intentionem pręsentis libri, vt argumentū cogit. Verum alterum verbum alterius esse expositiuum dicunt, legūt n. sic, primum dicere, oportet supple: deficit. n. verbū oportet more attico (vt Philop. inquit) circa quid, & cuius est intentio. Et, lege pro idest, qm̄ intentio supple est circa demonstrationem, &, pro idest demonstratiuæ scientiæ.

Ordinē huius libri ad alios Logicæ vide in dilucidatorem ī Prologo Libri Posteriorū.

Auer. Auerroes autem in paraphraxe voluit Aris. in his verbis tetigisse intentionem libri Posteriorum; & eius vtilitatem siue finem: & ideo inquit, { primum dicere oportet circa quid } tanquam circa intentionem & subiectum, & cuius est intentio, siue gratia cuius est intentio præsentis li-

A bri. Qm̄ intentio circa demonstrationem est, tanꝗ circa subiectum, & gratia demonstratiuæ scientiæ, tanꝗ gratia finis. Verbū. n. qm̄ de demonstratione, respondet illi verbo circa quid, verbū vero demonstratiuæ scientiæ respondet illi verbo cuius. Vt etiam Philoponus animaduertit. *Philoponi expositio.* Sed hæc Auer. expositio ambigua videtur: nō enim erat necessarium ponere intentionem libri Posteriorum pro intentione præsentis libri. Propterea Philoponus vult Aristo. posuisse intentionem præsentis libri, & vtilitatem illius intentionis. Cum enim dicit de demonstratione, posuit intētionem præsentis libri: cum dixit, demonstratiuæ scientiæ, posuit vtilitatem: est enim demonstratiuus syllogismus vtilis ad demōstratiuam scientiam, vtilis etiam ad philosophiam. Causa expositionis est, quia Philoponus differentiam facit inter intentionem, & subiectum. Secus Hammonius & alij græci, qui inter subiectum & intentionem nullam differentiam fecerunt. Sed hæc Philoponi expositio non placet. nam cum Arist. ait de demonstratione esse intentionem; quia demonstratio est finis logici negocij, vel est finis huic libro intrinsecus, vel extrinsecus.

B non intrinsecus, cū non in hoc libro tractetur: nec extrinsecus, quia sic cuiuslibet libri facile esset assignare finem: nam omnium scientiarum finis est cognitio rerum diuinarum extrinsecus. Si quis autem vellet, posset defendere Auerroem. Si verba eius trahantur ad bonum sensum, & dicere, quod Aristo. supponit librum hunc & librum Posteriorum esse quasi vnum librum totalem, quia vterque sub analytico genere continet, & huius totalis libri quasi vnius intentionem tangit, cum inquit de demonstratione, & finem illius, cum inquit & demonstratiuæ scientiæ. *Hoc est peripateticæ dictū cū cōsideraueris verba Aristo. in fine Secūdi Posteriorum.* Et per intentionem intelligit subiectum istius libri totalis, subiectum enim scientiæ analyticæ, siue librorum analyticorum est demonstratio, finis vero demonstratiua scientia, hoc est omnis scientia, quę demōstratione acquiri potest, vt dicemus. Sed occurres, nam subiectum debet esse communissimum in scientia, modo syllogismus videtur communior demonstratione. De hoc disputauimus in compluribus locis, nunc vero dicamus subiectū primum

C in scientia non esse communissimum, sed sub primo prædicato immediatum. Vnde in negotio analytico primum prædicatum est syllogismus, primū vero subiectum demonstratio, in præludio autem aliter diximus, verum de his alibi. Inquit { Primum dicere } supple oportet, { circa quid } tanquam circa subiectum totius analytici negocij, { & cuius } gratia supple est { intentio analytica tota. Et respondens ad verbum illud circa quid, inquit { qm̄ circa demonstrationem est tota analytica intentio. Et respondens verbo illi cuius, inquit, { & demonstratiuæ scientiæ gratia. Cum vero dicebatur demonstrationē, & demonstratiuam scientiam idem esse, dici potest, ꝙ licet demonstratio & demonstratiua scientia plerunꝗ ab Aristo. pro eodem accipiantur, hic tamen differunt (vt Philoponus inquit) vt sensus, & sentire. Habemus. n sensum in somno, & vigilia. sentire vero non nisi in vigilia, & tu intellige exemplum Philoponi bene: nam, vt sentire est a sensu, sic demonstratiua scientia a demonstratione. Insuper, sicut

D sensus est gratia ipsius sentire, sic demonstratio gratia demonstratiuæ scientiæ. Hactenus de intentione in generali, quæ est totius analytici negocij.

Deinde determinare quid est propositio, & quid terminus, & quid syllogismus, & qualis perfectus, et qualis imperfectus. Post hæc autem, quid est in toto esse, uel non esse hoc in hoc. Et quid dicimus de omni, aut de nullo prædicari.

Philoponus vult, ꝙ. postꝗ accedit Arist. intentionem, hic accipiat quædam vtilia, quæ valebūt ad ea, quæ dicturus est de proposita intentione, imitatus morem Geometrarū, qui praeaccipere consueuerunt Theoremata quędā vtilia ad eam, quā proposuerunt doctrinam. qđ quidem in lib. Prædicamentorum obseruauit: vbi volens agere de Prædicamētis, prędocuit quid sint ęquiuoca, & quid vniuoca, & alia in libro de Interpretatione quid nam sit nomen, quinam verbum, & alia. Ego vero arbitror, ꝙ licet hęc quę proponit, vtilia sint ad propositam intentionem, *Com. 2.*

tamen dico, quod, postquam Aristo. posuit intentionem totius analytici negotij, hic resumit omnia ea, de quibus pertractabit in hoc libro, vt innuat intentionem præsentis libri in specie: volens in hoc libro pertractare quid sit propositio, quid terminus, & quid syllogismus, & qualis perfectus, & qualis imperfectus. Preterea pertractabitur quid est, hoc subiectum esse, vel non esse in toto hoc prędicato. Etiam quid siue quid est quod dicimus de omni subiecto, aut de nullo subiecto prædicatum prædicari. Quo vero ad verba attinet, cum dicit { deinde determinare } supplendum est verbum oportet. verbum vero (deinde) annotat ordinem in intentione: quia in intentione primum oportet dicere de demonstratione, deinde de his, in executione autem est totum oppositum: in executione enim oportet dicere de his: quę enim sunt priora in executione, sunt in intentione posteriora. Cum vero dicit { qualis perfectus & qualis imperfectus } hoc facit, quia perfectio syllogistica est accidens syllogismo non varians eius substantiam (vt dicemus) dicit autem { esse vel non esse, de omni aut de nullo } complexus propositionem affirmatiuam, & negatiuam. Quomodo vero subiectũ esse vel non esse dicatur in toto prædicato, & quid sit prædicatum dici de omni vel de nullo subiecto, posterius dicemus.

Dub. 1: An tractet de oibus syllogismi causis. Sed dubitares primo Boethus in lib. de Syllogismo categorico, qui huic libro correspondet, vult ad tractatum de syllogismo esse necessarium tractare de quatuor causis. Sed Aristo solum materiales causas tangere videtur. Fortasse dici potest eum omnes causas tetigisse, materiales quidem dum de termino, & propositione proponit, effectrices vero dum de principiis regulatiuis, s. quæ sunt esse vel non esse in toto, & de omni vel nullo prædicari: hæc enim sunt vt effectiua syllogismorum principia. De fine vero dum de syllogismo demonstratiuo proposuit. Ac de forma, dum de perfecto, & imperfecto proponit: species. n. forma sunt generis.

Dub. 2. Cur nõ agitur de Nomine ac Verbo. Secundo dubitabis, quia Boethus in eo libro vult ad tractatum de syllogismo esse necessarium agere de nomine & verbo, quæ Aristo. nunc prætermittit. Neoterici dixerũt de nomina & verbo præsuponi esse dictum in libro de Interpretatione, vbi etiam de enunciatione dixit. Hic vero dicit de termino. Sed hoc nihil est, quia a pari nec de propositione hic agendũ esset, quia de illa dictum est in lib. de interpretatione. Ideo dicendum hic pertractari de nomine & verbo, & de enunciatione, sed dum agit de nomine, & verbo, agit de eis sub prętextu termini, de enunciatione, sub prætextu propositionis.

Dub. 3. An agatur de p se syllogismo accidentibus. Dubitabis & tertio, quia Aristot. videtur prætermittere accidentia per se syllogismi. Dicunt Aristot. illa indicasse per quod quid est syllogismi. nam quod quid est, est omnium accidentium principium. Melius dici potest illa indicasse per ea quæ inquit. Qualis perfectus, qualisue imperfectus. Nam licet sint species, quia sunt accidentales species, sunt accidentia.

Dub. 4. Cur hic de terminis, cum de his alibi actum sit. Quarto quæres, cur de terminis hic, cum satis de simplicibus dictum sit in libro Prædicamentorum. Hammonius libro Peri hermenias ait de simplicibus esse dictum in libro Prædicamentorum, vt intellectus simplices significant. Vt vero partes enunciationis, de eis est dictum libro de Interpretatione, vt sunt syllogismorum partes, de eis hic agitur: hæc de intentione.

Logos oratio logica connexio. *Propositio quidem ergo est oratio affirmatiua, uel negatiua alicuius de aliquo.*

Com. 3. Hactenus de intẽtione, nunc exequitur, & primo quid propositio sit definit, & dicit, quod { propositio est oratio affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquid } hoc est prædicati de subiecto.

Dubões textus. Cur a ppositione, nõ aũt a termino, initio initiũ sumat. Sed circa hanc propositionis definitionem plures dubitationes emergunt. Prima quidem, quia non debuit incipere a propositione, sed a termino. Nam sicut Philoponus argumentatur, aut doctrinæ ordo est a compositis, aut a simplicibus si est a simplicibus, ergo debuit esse a termino, qui & propositione, & syllogismo est simplicior: si autem a compositis, ergo a syllogismo: est enim syllogismus, & termino, & propositione compositior. Prae-

B terea vel doctrine ordo est a principiis, aut a principiatis. si est a principiis, tunc ante syllogismi definitionem debuit præmittere de dicto de omni, vel de nullo, & de esse in toto, vel non esse in toto, quæ sunt principia regulatiua syllogismi. Præterea de propositione dictum est in Topicis, & in libro de Interpretatione, ergo dicere de illa hic nulla est necessitas. Præterea vt Mar. Tullius inquit, in lib. Rhetoricæ propositio est maior syllogismi propositio, minor vero, non propositio est, sed assumptio: si ergo propositionem definit, vt syllogismi partem, oportebat etiam definire assumptionem, quæ est altera syllogismi pars. hæc quo ad textum.

Dub. 5. An propositionis definitio conueniens. Quo vero ad definitionem propositionis. Dubitatur primo argumento Alexan. quia, vt Top. vi. dicitur, quælibet definitionis pars in plus est, quam definitum, & totum in æquo: quod etiam Secundo Posteriorum ostenditur. at in proposito, quælibet definitionis pars se habet in minus, vt affirmatio vel negatio. Præterea in definitione non debet cadere copula, vel coniunctio. Præterea, vt
F Alex. argumentatur, sit æquiuocum non definitur: at propositio est affirmationi & negationi ęquiuocum, (prędicatur enim p prius de affirmatione: est enim affirmatio tempore & natura prior negatione. natura quidem, quia dignior, tempore vero, quia simplicior.) Præterea in libro de Interpretatione definitur enunciatio, quæ idem est quod propositio, per verum & falsum: igitur aut hæc, aut illa male definitur. Præterea hæc est propositio, Deus est, & illa, vacuum non est, quæ non est affirmatio, vel negatio alicuius de aliquo. Præterea, hæc est propositio, Hyppocentaurus est figmentum, quæ non est alicuius de aliquo. Insuper hæc, non homo volat, propositio est, quæ nõ est alicuius de aliquo, cum ille terminus non homo, enti, & non enti communis sit & nihil determinare significet. Adhuc hæc, Socrates, & Plato disputant, est propositio, vbi non aliquid de aliquo, sed de aliquibus prædicatur. Præterea, si propositio est affirmatio vel negatio, frustra addit alicuius de aliquo. Præterea, cur definitio potius composi-
G tione, quam resolutione definitur: debuit enim dici propositio est, in quam resoluitur syllogismus, vt de termino dicitur. Præterea, quare, sicut definitur per species qualitatiuas, non definitur per species quantitatiuas. Præterea, cur dixit propositionem esse alicuius de aliquo, & non prædicati de subiecto. Præterea hæc dictio econuerso, est propositio, in illa, homo est risibilis, & e conuerso, quæ tamen non est alicuius de aliquo: similiter A est propositio, ponendo per casum quod A significat mihi illam, Deus est, quæ tamen non est alicuius de aliquo.

De ppõnis nomine. Pro resolutione primo de nomine dicamus. nam propositio græce est prothesis, latine propositio, vel præpositio, vel propositum. Nec verum est propositionem dici quasi pro alio positionem, sed potius prothesis sonaret propositionem quasi antepositionem, cum anteponatur conclusioni. Sed quia apud nos præpositio aliquando accipitur pro particula, quæ seruit alicui casui, aliquando pro assumptione, quæ anteponitur conclusioni, ad tollendam æquiuocationem dicimus latine propositionem, quæ nõ potest intelligi, nisi pro ea assumptione, quæ in syllogismo præ-
H ponitur.

Propositio. Problema. Instantia. Conclusio. Enũciatio. Quæstio. Quo vero ad rem, Hammonius, & Græci fere omnes propositionem strictissime accipientes dixerunt, quod propositio, problema instantia, conclusio, quæstio & enunciatio idem sunt subiecto ratione tamen differũt: nam propositio dicitur, vt syllogismi pars, quæ, si est demonstrationis pars, principium igitur vt suppositio, vel petitio, vel dignitas, si est pars syllogismi dialectici, est interrogatio. Problema vero vt propositum, quod quæritur ante syllogismum dialecticum. Instantia vero, quatenus contraria enunciantur, aliquo affirmante, aut negãte aliquid. Quæstio, vt quæritur ante demonstrationem. Conclusio, vt syllogismi illatio. Enunciatio, vt significans mentis conceptum.

Presse ppõ- At, si propositio per se accipiatur, Apud Rhetores propositio est maior assumptio, vt Mar. Tullius inquit. Vt si vellem probare Cesarem esse tyrannum, propositio assumetur hæc, quicunque petit munitiones tyrannizat, ex hac infertur, ergo Cesar tyrãnizat: hæc ergo

hæc ergo maior apud Oratores propositio dicitur. Minor vero dicitur assumptio, nam illud additum Cesar petit munitiones assumptio est, cum maiori coassumatur. Apud vero logicum scilicet analyticum & topicum tam maior ꝙ minor est propositio, conclusio vero non propositio est, sed ex propositionibus deductio.

Solutiones Dub. cõtra tex. Tunc ad rationes, ad primam dicendum cum nec a simplicibus, nec a compositis incæpisse secundum doctrinæ ordinem, sed a notioribus: quia vero propositio est termino, & propositione notior (ponitur enim in vtrius꜖ definitione, & non econtra:) Ideo e propositione incæpit. *Ad. 2.* Ad secundam dicendum principia illa non esse syllogismi, vt est syllogismus, sed vt est perfectus, vel imperfectus: Ideo post definitionem syllogismi, sed ante definitionem perfecti, vel imperfecti, accipiuntur. *Ad. 3.* Ad tertiam patuit solutio, nam licet illa idem sint re, ratione differunt. Ideo de propositione, vt est problema, vel instantia dicitur in topicis: Vt propositio, dictum est hic, vt suppositio vel conclusio dictum est in posterioribus. *Ad. 4.* Ad quartam patet solutio, propositio enim apud rhetorem alia ratione dicitur ab ea, quæ dicitur apud logicum. *Exceptũ.* Ex his patet cur propositionis genus logon accepit, nam logos non solum de enunciatiua, sed de interrogatiua prædicatur, etiam de cæteris id genus & non solum de oratione, quæ exologos Græce dicitur, sed de ratione, quæ Græce exologos appellatur, vt Boethus in prędicamentis, potest autem dici verbo communi logica connexio. Verum de genere satis in ludicris. Hæc de definitione quo ad textum.

Ad dubõ. nes contra desideratio nem. Quo vero ad propositionis definitionem primo debes scire, ad circunscribendam differentiam rei propriam, aliquando vti circunlocutione per disiunctionem, aut per copulationem, & sic Aristote. propter ignorantiam propriæ propositionis differentiæ complexionis est illa duo subdisiunctione. Aut aliter dici potest Aristote. esse vsum mirabili breuitate, qua simul propositionis descriptionem, & eius in species diuisionem, adhuc & specierum definitiones complexus est. Propositionis definitionem quidem, per id, quod ait, oratio affirmatiua, vel negatiua, diuisionem vero, dans intelligere omnem propositionem esse aut affirmatiuam, aut negatiuam. Definitionem denique specierum, per id, quod subscribit, alicuius de aliquo, Cur vero propositio per species describatur, Alexander assignat causam, quia est quoddam analogum, quod nullam habet naturam præter illas specierum, hac ratione per eas describitur. Hæc sunt, quæ Græci in expositione huius definitionis tradiderunt, ex quibus non erit difficile obiecta diluere. prima quidem tria ex his esse diluta nemo dubitat. Quartum vero diluit Hammonius in Libro de Interpretatione, vbi asserit eo in libro enunciationem definitam esse, vt mentis instrumentum, & vt enuncians ea, quæ in mente sunt: &, quia in mente sunt verum & falsum, ideo eo libro, per verum et falsum est definita. Accedit quod instrumentum fine describitur. quia ergo enunciatio, vt instrumentum mentis ibi describitur, Instrumenti autem finis est veritas, iure per verum, & falsum describitur, hic autem describitur, ut pars syllogismi. quia vero pars syllogismi, & propositio vt est pars syllogismi abstrahit ab omni materia, tam vera quam necessaria, non autem abstrahit ab affirmatiuo & negatiuo, merito quorum syllogismi variantur: iure hic per affirmationem, & negationem, ibi per verum & falsum definita est. Quintum vero ambiguum est, nam Alexand. & Porphyrius dixerunt nullam esse propositionem de secundo adiacente, nisi in voce: hæc enim, Socrates est, huic subordinatur, quæ est, Socrates est, ens in mente. Tum quia verbum est semper nota eorum, quæ de altero dicuntur. Tum secundo, quia verbum quandam compositionem significat, quæ sine extremis non est intelligere. Alij dixerunt & in voce & in mente dari propositionem de secundo adiacente, alioquin cum dico homo est animal, sensus esset, homo est ens animal, & sic in mente esset processus in infinitum. Propterea hac quæstione nũc omissa, Arist. A (vt patet) describit syllogisticam propositionem: modo syllogistica propositio non est nisi de tertio adiacente. Sed dices hic est bonus syllogismus, omnis Sol est: hic Sol, qui non oritur, est Sol: ergo hic Sol est. Vbi patet propositionem de secundo adiacente esse syllogisticam. Et dicendum in hoc syllogismo maiorem extremitatem esse sumptam ante conclusionem in prima propositione, & in secunda, si ipsum est, esset maior, quod est contra resolutionem syllogisticam. Quia ergo propositio syllogistica propositio est de tertio adiacente, ideo quælibet est alicuius de aliquo. Sextum etiam diluitur, quia tales sunt propositiones ratione alterius partis, sicut illa, Homerus est poeta. Nam licet Homerus non sit aliquid, poetica est aliquid: & sic hæc propositio hyppo est fictio, est propositio, quia licet hyppo non sit, fictio est aliquid, & sic hyppo. est aliquid ratione fictionis. Septimum etiam deletur eadem ratione, quia licet subiectum per se nihil sit, ratione prædicati vel verbi aliquid est, vt diximus de Homero. Vel dici potest illum terminum non homo B esse aliquid. quia ex quo prædicatur de ente, & de non ente, id significat, de quo vere prædicatur prædicatum volat. Octauum deletur, quia licet Socrates & Plato duo sint, subeunt rationem vnius subiecti. Nonum tollitur, quia additum est illud alicuius de aliquo, vt definitio speciei scilicet propositionis. Decimum deletur, quia propositio est ipso termino notior, ideo non definitur resolutione: quia enim est notior termino, terminus ipse definitur per resolutionem in propositionẽ, & non econtrario. Cur vero syllogismus non definitur resolutione in propositiones, cum propositio sit syllogismo notior, loco suo dicemus. Vndecimum soluere enititur Culuerbinas. dicit enim hic esse definitam syllogisticam propositionem, magis autem per species qualitatiuas, quia per illas magis diuersificantur syllogismi, quam per species quantitatiuas, quia per tales non ita syllogismi diuersantur. Per species autem qualitatiuas magis diuersantur, quia propositioni essentialiores sunt, quam species quantitatiuæ. Quæ solutio mihi ambigua est, quia quantitas C est propinquior substantiæ, quam qualitas. Præterea, sicut omnis propositio est aut affirmatiua, vel negatiua, ita omnis est vniuersalis, aut particularis, aut indefinita. potuit ergo propositio definiri sic, propositio est oratio particularis vel vniuersalis, vel indefinita alicuius de quo. Quidam dicerent omnem propositionem esse affirmatiuam, vel negatiuam alicuius de aliquo, non autem vniuersalem particularem, vniuersalem, vel indefinitam, cũ aliqua propositio sit non quanta. Quæ responsio petit: posterius enim probabimus omnem ꝓpositionem esse quantam. Dicamus ergo, quod licet quantitas sit propinquior substantiæ quo ad substantiæ materiam, qualitas est substantiæ propinquior quo ad eius formam. Ideo ꝓpositio per species qualitatiuas definitur tanquam ꝓpinquiores eius verbo, quod est propositionis forma. Ex quo patet quantitatem non esse substantiæ propinquiorem qualitate vniuersaliter, sed solum iis, quæ consequũtur substantiam merito materiæ, verum de iis alibi. *Quantitas sequitur substãtia rõne materiæ, q̃titas vero ratione formæ.* D Duodecimum deletur. quia ideo per terminos transcendentes definit, quia nondum patet quid prædicatum, quidue subiectum sit. Transcendẽtia vero naturaliter sunt primo nota. Circa vltimum magna differentia est inter Sorticolas. Nam aliqui eorum voluerunt ipsum econuerso, & ipsum. a. in casu esse propositiones, & complexa. *Paulus Vene. Paulus Pergul. Petrus Manc. Sophismæ. Text. 21.* Propositione quidem, quia ad hoc vt aliquis terminus sit ꝓpositio, sufficit quod subordinetur propositioni, complexa vero, quia ad hoc, vt terminus sit complexus, sufficit, vt subordinetur alicui complexo. Pro hac opinione sunt, & argumenta: & authoritates, quę nunc trãseant. iuxta hanc opinionem definitio erit sic intelligenda propositio est oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo, aut formaliter, aut vni tali subordinata. Hesperus vero asserit tales propositiones non esse formaliter, licet pro propositionibus supponant: Iuxta cuius decretum argumentum erit dilutum. Sed quæ opinio horum verior sit, in paruis logicis quærito.

Hæc autem aut uniuersalis, aut particularis, aut indefinita est. Dico autem uniuersalem quidem, cum aliquid omni, aut nulli inesse: Particularem uero, cum aliquid alicui, aut non alicui: aut non omni inesse. Indefinitam autem, cum aliquid inesse uel non inesse, sine uniuersali, uel particulari, ut contrariorum eadem esse disciplinā, aut uoluptatem non esse bonū.

Com. 4. Præmissa propositionis definitione, eam per quantitates diuidit in vniuersalem, particularem, & indefinitam. Vniuersalem autem vocat eam, quæ omni aut nulli subiecto inesse prædicatum significat, Particularem autem, quæ alicui subiecto inesse, aut alicui subiecto non inesse, aut non omni subiecto inesse significat. Indefinitam denique, quæ prædicatum inesse subiecto, vel nō inesse sine vniuersali vel particulari significat. Cuius indefinitæ exempla ponit. Affirmatiuæ quidem, vt contrariorum disciplina eadem est, negatiue vero, voluptas nō est bonū. Tacuit autem exempla propositionis vniuersalis, atque particularis, quia exempla indefinitæ sufficiunt. nam, si ad subiecta additur particulare signum, propositiones quæ indefinitæ erant, particulares fiunt. si autem additur signū vniuersale, fiunt vniuersales. Quo vero ad constructionē attinet, in textu deficit verbum significat, more attico. Quo denicꝫ ad verba attinet, vt Philoponus inquit, Aristote. particularem affirmatiuam vna voce significauit, negatiuam autem duabus vocibus, videlicet per hanc vocem alicui non, & per illam non omni, quia particularis negatiua duobus opponitur, ei qui dicit aliquis, & ei, qui dicit omnis: ex quo patet verba illa, aut non alicui, esse intelligenda postposita negatione, scilicet hoc modo alicui non. nam non alicui equipollet omni.

De qualitate ꝓponū. Quæsti. 1. Hæc quo ad verba Quo vero ad rem, Quæritur primo, vtrum propositionis quantitas sit vera & prædicamentalis, an similitudinaria. Nonnulli Neotericorum, & quidem non imperitorum dixerunt quantitatem, qua propositio vniuersalis, particularis, vel indefinita, esse veram, & prædicamentalem. Declarant, quia per illam mensuratur prædicamentaliter quantum, vt oratio: qđ vero oratio sit prædicamentaliter quanta, in libro Prædicamentorum patet. Sed hæc positio est falsa, & non probat, quod intendit. Falsa quidem, quia prædicamentalis quantitas est mensura substantiæ prędicamentalis, at propositio non est substantia prædicamentalis: ergo quantites, qua propositio est vniuersalis, vel id genus, non potest prædicamentaliter dici. *Oratio quo ad quātitatē spectet.* Quod vero non probet, declaro, quia concesso eis, quod oratio sit prędicamentaliter quantum, vt ipsa est prædicamentaliter quanta non mensuratur vniuersalitate, aut id genus, sed quo ad tempus, quia est aut longa, aut breuis, & quo ad syllabarum numerum, vt quia est ex duabus vel tribus syllabis, pro ratione pedum. Est ergo dicendum eam quantitatem, qua propositio mensuratur, quaue dicitur vniuersalis, particularis, vel indefinita, esse similitudinariam, atcꝫ metaphoricam, veluti & ipsa propositio metaphoricæ substantia dici potest. Pręterea quantitas inest ei, cui inest ratione materiæ, ergo qualis est materia, talis & quantitas dicenda erit. at propositionis materia subiectum eius est, qđ non proprie, sed metaphorice materia dicit: ergo & eius quantitas metaphorice dicetur. *Quid quātitas.* Erit ergo quantitas, qua propositio dicitur vniuersalis, & id genus metaphorica quatenus est mensura subiecti, vel acceptionis eius pro suppositis in ordine ad prædicatum.

Secūda. q. Et quoniam quantitas est continua & discreta, Quæritur consequenter, an propositionis quantitas sit metaphorice discreta, an metaphorice continua? Neotericorum nonnulli arbitrantur quantitatem esse metaphorice continuam. cum igitur triplex sit continua quantitas, linea videlicet, superficies, & corpus, particularitas, qua propositio particularis dicitur, est metaphorice linea. Nā, vt linea est quantitas a puncto ad punctum, sic acceptio subiecti in particulari propositione est quantitas a subiecto ipso quasi puncto, ad suppositum, quasi punctum. Potest enim a subiecto ad propositum trahi vna quasi li-

B nea. Indefinitas vero, qua propositio dicitur indefinita est metaphorice superficies: nam in tali propositione subiectum accipitur ad minus pro duobus, vnde descensus erit quasi triangula superficies, quia vero in propositione vniuersali subiectum accipitur pro omnibus vel pro nullis, vniuersalitas propositionis erit metaphorice corpus: huiusmodi enim omnibus dimensionibus terminat. Quę positio non placet, quia tunc non posset indefinita propositio vera esse nisi eius subiectum acciperetur ad minus pro duobus suppositis, quod est contra Aristot. qui ait indefinitam significare inesse sine vniuersali & particulari. quia potest & cū vniuersali & particulari significare: additione enim particularis signi significabit particulariter, additione vero vniuersalis signi significabit vniuersaliter: hoc autem non esset verum, nisi eius subiectum indifferenter posset accipi pro vno, & pro pluribus. Alij vero dixerunt quantitatem, qua propositio dicitur vniuersalis & id genus esse metaphorice discretam. Nam cū quantitas, qua propositio dicitur vniuersali, sit mensura acce-

F ptionis subiecti pro suppositis in ordine ad prædicatum, subiectum aut accipitur pro vno, aut pro pluribus. si accipitur pro pluribus, quantitas erit numerus, & illa erit vniuersalitas, vbi subiectum accipitur pro omnibus, & ita pro pluribus. si pro vno, quantitas illa non est formaliter numerus, sed virtualiter, quatenus vnitas est principium numeri, & sic erit numerus virtualiter. sic particularitas, & indefinitas virtualiter numeri sunt, quatenus in propositionibus, quæ sunt particulares, vel indefinitæ, subiectum accipitur pro vno, quod est principium numeri. Sed dices, si ita esset, cum quærimus de quantitate propositionis, non bene diceremus quanta est hæc propositio, sed quota? quoniam quantum interrogat de cōtinuo, quotum de numero. Dici potest aliter esse apud Grammaticos, aliter apud Logicos. Grammatici enim *Quantum Quotum* per quantum semper intelligunt continuum, vt longum & breue, maius & minus per quotum vero intelligunt discretum, vt primum vel secundum. At Logicus ponit quantum genus discreti, & continui, ideo per quantum

G potest Logicus de vtrocꝫ quærere. Nec hoc est ab ratione, quia Grammaticus attendit vsum, Logicus veritatem modo vsus potest esse contra veritatem.

Deinde, quæritur cur hæc quantitas potius subiecto *Tertia. q. Vtrū signa quantitatū subiecto ad datur.* addi debet, si propositio debet dici vniuersalis, vel id genus, quam prædicato: Respondent nonnulli hoc esse, quia subiectum est materia propositionis, prædicatum est forma, at quantitas cum materia se tenere debet, & non cum forma. Sed hoc stare non potest, quia tam subiectum quam prædicatum est materia, & solum verbum est forma: ratio ergo concludit quantitatem non debere verbo addi, non autem prædicato. Præterea experientia notat contrarium dicimus enim homo est omne animal, & homo est nullus lapis, ergo quantitas potest indifferenter addi & subiecto, & prædicato, cum sint materia propositionis, verbum autem forma. Alij dixerunt ideo subiecto esse quantitatem addendam, quia, si quantitatis signum prædicato adderetur, non haberet vim signi, sed

H transiret in partem prædicati, cum vero subiecto additur, retinet vim signi quantitatem significantis, qua propositio dicitur quanta. Sed hæc causa petit. dicit enim signum a parte prædicati transire in partem, non sic a parte subiecti, & hoc quęro. Cur enim a parte prædicati trāsit in eius partem, & a parte subiecti non, hoc quærimus, & causam debuit assignare. Præterea, tam a parte prædicati, quam a parte subiecti signum habet vim suam. si enim fuerit distributiuum, semper terminum, cui additur, distribuit deducto impedimento. Ita enim, Homo in hac, animal est omnis homo, terminus ille homo distribuitur, sicut in illa, omnis homo est animal. Quare restat dubitatio, cur ꝓpositio non dicitur quanta signo addito prædicato, sicut addito subiecto. Dicamus ergo aliter, primo ſm Arist hic, deinde ſm Sorticolas. Secundum Ari- *Capi. 24.* stot. quidem. quia ꝓpositio ordinatur ad Syl'm: quia vero ea propositio, in cuius prædicato additur signum, non est bona ad syllogismum, (non enim ex ea syllogismus

constat:

constat:)non enim sequitur, homo est omne animal: Socrates est homo: ergo Socrates est animal, vel omne animal. Hic enim syllogismus cum non posit regulari per dici de omni, vel de nullo, non est bonus. Praeterea, dantur termini, in quibus omni, & in quibus nulli (vt dicemus) prædicatum inest. Secundum Sorticolas vero, quia signum reddēs totam propositionem quantam, oportet reddere quālibet partem propositionis quantam. at, cum signum ponitur a parte prædicati, nō quælibet propositionis pars redditur quanta. non. n. habet vim supra præcedens. Cum vero ponitur a parte subiecti, quælibet ꝓpositionis pars afficitur aliqua q̄titate. si. n. dixero nullus homo est lapis, ille terminus homo, & ille terminus lapis distributiue accipiuntur. Cum dico omnis homo est animal, ille terminus homo distributiue accipitur, & ille terminus animal indefinite, quod Sorticolæ confuse teneri dicunt. Cum dixero aliquis homo est animal, & ille terminus homo, & ille terminus animal, afficitur particularitate: vterque enim supponit determinate. Cum dixero, homo est animal, vterque terminus indefinite accipitur. sed, si dixero homo est omne animal, ille terminus animal accipitur distributiue, ille vero terminus homo non vi signi a parte prædicati accepti, sed vi indefinitis accipitur indefinite. Quare signum a parte subiecti significat quantitatem, & totam propositionē, & omnem eius partem reddens quantam, a parte prædicati non: recte ergo a parte subiecti, & non a parte prædicati quātitas addi debet: hæc secundum Sorticolas.

Quæst. 4. Vtrū oīs ꝓpositio categorica sit alicuius q̄titatis. Pō sorticolarum. Quid ꝓpō: nullius quātitatis secūdum P. V.

Consequenter quæritur, vtrum omnis propositio categorica sit alicuius quantitatis. De categorica loquor, qm̄ de quantitate hypotheticarum in libro de Interpretatione diximus. Sorticolæ tenent multas esse propositiones categoricas nullius quantitatis. Vnde Paulus Venetus ea Logica, quam magnam vocat, asserit ꝓpositionem nullius q̄titatis esse, cuius subiectum a propria eius denominatione suspendit, vi alicuius termini totam propositionem præcedentis, a quo propositionis probatio incipit. Dicit, cuius subiectum a propria eius denominatione suspenditur, quia denominatio subiecti est, vt sit vniuersale, aut particulare, aut indefinitum. Modo, in propositione non quanta subiectum suspenditur ab vniuersalitate, particularitate, & indefinitate, quæ sunt eius propriæ denominationes. Dicit vi alicuius termini totam propositionem præcedentis: quia nullus terminus vim habet, nisi supra id, quod sequitur secundum Sorticolas. dicit, a quo propositio probatur: quia sic suspenditur subiecti denominatio. Vt ab æterno homo est, Incipit Plato legere, necesse est hominem esse animal, & id genus. Quælibet enim harū est non quanta, quia subiecta suspenduntur a propriis denominationibus propter terminum, qui præcedit totam propositionem, equo est probatio propositionis. Hæc enim propositio. Incipit Socrates legere, probatur ratione illius termini incipit. & illa propositio, ab eterno homo est, probaꝛ ratione illius termini ab æterno, & sic sunt non quantæ. tales sunt exceptiuæ, exclusiuæ, propositiones modales de sensu composito, & quæ probantur merito termini præcedentis totam propositionem. Sed hæc sorticolarū positio est ambigua. Primo, quia nec Arist. nec aliquis expositorum eius in diuisione propositionis vtitur propositione nō quanta, ergo nulla talis est dabilis. Præterea, omnis talis pōt esse pars sylli: ergo omnis talis est quanta. antecedens patet: nā Arist. in hoc Libro docet syllogizare in reduplicatiuis, in exceptiuis, exclusiuis, & aliis talibus. Vnde primo Libro de Cœlo facit talem syllogismum, omnis magnitudo constans tribus est perfecta: Solum corpus est magnitudo cōstans tribus: Igitur solum corpus est perfectum. Ex ablatiuo in consequētia, fit hic sylls, homine existente risibili, omnis homo est animal rationale: Plato est homo, homine existente risibili: Ergo Plato est animal rōnale. Præterea, ab æterno omne aīal est sensitiuum: Omnis homo est aīal: Ergo ab æterno oīs hō est sensitiuus. Breuibus quælibet talis pōt esse ans̄, vel cōsequens ad aliquā vniuersalem vel particularē: ergo omnis talis est quanta. Si quis aūt vellet,

Text. c. 3. & 4.

A posset concordare. nam propositio dici potest quāta dupliciter, aut simpliciter, aut secundū quid. dicitur simpliciter, quanta, quæ principaliter probatur ratione subiecti quāti, vt omnis hō currit. Quia hō currit, & nihil nō homo currit. Vel syllogismo, quoniā omne aīal currit, oīs homo est animal, ergo omnis hō currit. Dicitur secūdum quid quāta, quæ licet posit probari rōne subiecti quāti, principaliter probatur alio termino a subiecto vt Incipit Socrates legere, quia nunc non legit, & immediate post hoc leget, vel quia nunc legit, & immediate ante hoc non legebat. Ex hiis potest colligi concilium. *Exp. pōnis.*

Vltimo quæritur de numero specierum propositionū quantarum, quia non videtur numerus sufficiens. Datur enim aliqua quanta, quæ nulla earū est, vt singularis, Culuerbinus asserit singularē esse particularem contractam, ideo eam sub particulari conueniri asserit. Alij dixerunt Aristo. pro tanto singularē prætermisisse, quia ea nec demonstrator, nec dialecticus vtitur. Quia vero hic liber est de syllogismo cōi ad dialecticum, et demonstratiuum, ad *Vltima. q.*
B quos singulares ꝓpositiones accommodari nō possunt, iure prætermisit: in libro de Interpretatione illius meminit, quia in exemplis, inductionibus, & syllogismis expositoriis ea vtimur. Alij authoritate Hammonij dixerunt propositionem singularē esse indefinitam, cū significet aliquid inesse, vel nō inesse sine particulari & vniuersali. Sed hoc videtur contra Boethum, qui & in libro de syllogismo categorico, & in libro de Introductione ad categoricum, inter singularem & indefinitam nō paruam differentiam fecit. Præterea indefinita effici pōt vniuersalis additione signi vniuersalis, & particularis additione signi particularis, singularis vero minime. Possunt concordari quatenus indefinitū pōt accipi negatiue, & priuatiue. negatiue indefinita ꝓpositio est, quæ est propositio, & non vniuersalis, nec particularis, & si hoc pacto intelligūt, bene dicunt. Priuatiue ꝓpositio indefinita est, quia actu nec vniuersalis nec particularis est, sed est apta esse, & hoc pacto singularis propositio nō est indefinita. non enim apta est fieri vniuersalis, aut particularis, & sic loquitur Boe-
C thus. Vtrum vero Aristot. singularē prætermisit, quia intellexit illam sub particulari, vel indefinita, hoc est aliud, Arbitror enim eum prætermisisse illam, quia non est syllogistica, nisi per accidens.

Singularis ꝓpō negatiue est indefinita, non autem priuatiue.

Differt autem demonstratiua propositio, à Dialectica: quoniam Demonstratiua quidem, sumptio alterius partis contradictionis est. non enim interrogat, sed sumit, qui demonstrat. Dialectica uero interrogatio contradictionis est. *Dialectica ac Demōstratiuæ ꝓpositiōis discrimen.*

Cum descripsisset propositionem, et eam subdiuisisset, nunc differentias propositionis sumit, vt Philoponus, & Auerroes dixerunt: & illas exponit. Est enim propositio aut demonstratiua, aut dialectica. quæ differunt ex parte nostra, qm̄, vt dicit, demōstratiua propositio est sumptio alterius partis cōtradictionis. assignat rationem, quia qui demonstrat, non interrogat alteram contradictionis partem, sed illā sumit: Argumentator ergo demonstrans sumit alteram cōtradictionis partē, ergo demonstratiua ꝓ-
D positio erit, sumptio alterius partis contradictionis Dialectica vero ꝓpositio interrogatio cōtradictionis est: qui. n. interrogat, nō sunt alterā, sed de cōtradictione interrogat. *Com. 5.*

Sed in iis non paruæ dubitationes emergunt. Prima est. Cum contradictionis duæ sunt partes, vniuersalis affirmatiua, et particularis negatiua, vel vl'is negatiua, et particularis affirmatiua: Vtrū demōstratiua ꝓpositio sit sumptio ꝓpositionis vl'is, an sumptio ꝓpositionis particularis. Præterea, demōstratiua ꝓpositio est altera pars cōtradictionis assumpta: ergo non est sumptio alterius partis. antecedēs oībus patet. Præterea, in doctrinalibus fiunt disputationes, & discipulus interrogat magistrū: oīs aūt interrogatio est alterius partis cōtradictionis: Ergo aliqua propositio demōstratiua est cōtradictionis interrogatio. Præterea non video quomodo sequitur, Demonstrans sumit: Ergo demōstratiua ꝓpositio est sumptio. sequitur enim ꝙ demonstratio sit sumptio. De dialectica propositione etiam dubitatur, quia non videꝛ ꝙ dialectica pro-

Dubiōnes.

2. Dub.

positio sit interrogatio contradictionis. quia, vt dicitur in Libro de interpretatione, interrogatio dialectica est petitio responsionis, aut alterius partis contradictionis: sed propositio dialectica, & interrogatio dialectica idem est, ergo propositio dialectica est alterius partis contradictionis, & non contradictionis. Tertio dubitatur, quia non complere differentias propositionũ enumerauit, quia prętermisit ꝓpositionẽ Sophisticã, Rhetoricã, & poeticã.

3. Dubi.

Solutiones Ad primũ.

Hæc per ordinem dilui possunt: Primum quidẽ, quia in demonstratione vniuersali demonstrans de contradictione semper sumit propositionem vniuersalem, in particulari vero, aliquando vniuersalem, aliquãdo particularem. Et in affirmatiua demonstratione sumit affirmatiuam vniuersalẽ, in negatiua, potest sumere vtrãq;, vt regulæ docebunt. Diluitur secunda obiectio eiusdem dubitationis, quia assumpta propositio & assumptio ꝓpositionis idem sunt subiecto, sed differunt ratione: quatenus assumptio accipitur, vt motus, & assumpta ꝓpositio, vt terminis motus, eodem modo, sicut dicimus generationem & genitum idem esse subiecto, ratione vero differre. Iterum alia diluitur, quia licet in doctrinali disputatione discipulus interroget, non interrogat, vt sumat consensum respondentis, sed vt discat, vt Aristote. in Elenchis. Vltima diluitur etiam, quia Aristo. non argumentatur a concreto ad abstractum, vt quidã possent credere: quia argumentum fuisset, demonstrans sumit, ergo demonstratio est sumptio, qđ non est ad ꝓpositũ: sed argumentum Aristo. est, demonstrans sumit alterã partem cõtradictionis: ergo altera pars cõtradictionis est assumpta ab actiua ad passiuam: Sed sumptio alterius partis contradictionis, & altera pars cõtradictionis assumpta idem est, vt generatio, & genitum: Ergo propositio demõstratiua est assumptio alterius partis, qm̃ idem est propositio demonstratiua, & altera contradictionis pars assumpta, & assumptio alterius partis,

Ad sec̃dam. Ad secundã dubitationem dicendum, ꝙ propositio dialectica est interrogatio contradictionis potestate, actu vero eius, cuius quærit consensum. Dialecticus enim volẽs consensum huius, omne seipsum mouens immortale est, quærit putas ne omne seipsum mouens immortale est? vbi patet actu vnũ quærere, potestate vtrũq;. In libro ergo de Interpretatione cũ dicit dialectica interrogatio est alterius partis cõtradictionis petitio, intelligitur actu. Hic vero cum dicitur, quod sit interrogatio, intelligitur potestate.

Ad tertiã. Ad tertiam dubitationem dicitur propositiones esse prætermissas, quia ad Syllogismum, de quo hic est intẽtio, sunt inutiles, vbi vero sunt vtiles ibi tractantur.

Nihil autem refert, ut fiat ex utraque Syllogismus. Nam & qui demonstrat, & qui interrogat syllogizat, sumens aliquid de aliquo esse uel non esse.

Com. 6. Sed ex differentia assignata inter propositionem demonstratiuam, & dialecticam emergit quæstio. quia, si dialectica propositio est interrogatio contradictionis, ex ea nullus fiet Syllogismus, nõ enim ex interrogatione cõtradictionis fieri potest Syllogismus. Respondet, ꝙ tam & si dialectica propositio sit cõtradictionis interrogatio, & demonstratiua sit sumptio alterius partis, nihil refert, vt fiat ex vtraque syllogismus. Nam & qui demonstrat, & qui interrogat syllogizat sumens aliquid de aliquo esse vel non esse. Non tamen eodẽ modo: quia qui demonstrat syllogizat nullo consensu captato, qui vero interrogat, syllogizat, sed prius consensu captato. Ex ꝓpositione ergo dialectica fit syllogismus consensu prius captato, ex demonstratiua vero simpliciter nullo interrogato consensu syllogismus fit. Quare dialectica propositio in principio esse interrogatio, captato vero consensu, est assumptio. Differt vero a problemate, quia problema in principio est quæstio, in fine autem conclusio. Debes scire, ꝙ dialectica propositio dupliciter potest accipi. vno modo, vt stat sub forma interrogationis, & sic ex ea non fit Syllogismus, alio modo, vt determinata a consensu respondentis, & sic fit ex illa Syllogismus. &, quia illa (vt stat sub forma interrogationis,) & vt determinata consensu

B eadem propositio est subiecto, recte dicit Aristo. ex vtraque fieri Syllogismum.

Quare erit syllogistica quidem propositio simpliciter, affirmatio, uel negatio alicuius de aliquo secundum dictum modum, demonstratiua quidem, si uera sit, & per primas propositiones sumpta. Dialectica autem percunctanti quidem, interrogatio contradictionis est: Syllogizanti uero sumptio apparentis, & probabilis: quemadmodum in Topicis dictum est. quid quidem igitur est propositio, & quo differunt Syllogistica & Demonstratiua, & Dialectica diligentius quidem in sequentibus dicetur: ad præsentem uero utilitatem sufficienter: nobis determinata sint, quæ nunc dicta sunt.

μεν. q̃dẽ δε autẽ.

In priõ lib.

Com. 7. Ex his, quę nunc dicta sunt, colligit definitionem paucis additis: prius enim ꝓpositionem descripsit, nũc addit syllogisticam, vt innuat solũ hic agere de syllogistica, & ait, ꝙ ex iis patet quatenus propositio syllogistica est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo: nõ quia vera, vt F demonstratiua, aut quia cõcessa, vt dialectica, sed est affirmatio vel negatio simpliciter alicuius de aliquo indifferenter, vel quia vera, vel quia concessa. In specie tamen est differentia, quia demonstratiua est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo, quia vera. & ita demonstratiua erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo vera & per primas propositiones sumpta. Dico per primas propositiones sumpta, si non fuerit immediata. Quare lege, Si pro quia, vt sit sensus, si vera sit, & per primas propositiones sumpta, quia vera est, & sumpta per primas suppositiones: Si sit mediata propositio, quia vbi est immediata est vera simpliciter, & non sumpta ex aliis veris. Aut lege & pro vel, hoc modo, demonstratiua quidem, Si vera sit, aut per primas propositiones sumpta, dialectica autem percunctanti est interrogatio contradictionis, idest affirmatio vel negatio alicuius de aliquo interrogata, Syllogizanti vero est sumptio apparẽtis & probabilis, vt concessum est a respondente: ergo syllogizanti erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo sumpta a consensu respondentis. Demum epilogat, & quæ G dicit clarã sunt.

Sed occurres. An dialectica interrogatio, vt interrogatio sit syllogistica propositio: & videtur ꝙ non, quia nõ dicit esse, vel non esse: Ergo dialectica interrogatio nõ est syllogistica propositio. Et dicendum, quod actu non est syllogistica propositio, quia actu non est affirmatio alicuius de aliquo, est tamen potestatate syllogistica propositio, quia captato consensu, relinquitur affirmatio vel negatio alicuius de aliquo.

Terminum autem uoco, in quem dissoluitur propositio, ut & prædicatum, & de quo prædicatur, uel apposito, uel ablato esse aut non esse.

ὅρος Terminus. διαλύεται.

Hactenus de propositione, nunc terminum describit, dicens esse eum, in quem propositio dissoluitur, vt prædicatum, & id, de quo prædicatur. scilicet subiectum, vel apposito, vel ablato esse aut non esse. Quo vero ad verba græca attinet. ὅρος græce erat agri finis, vel cuiusq; rei H terminus, vltra quem res nõ diffunditur. Quia ergo primus, qui partes propositionis terminos appellauit, fuit Aristoteles, & quidem ex similitudine earum partiũ, quę dicebantur termini agri, siue fines, iure dixit, non terminus est, in quem dissoluitur ꝓpositio, sed terminũ voco, quia sic partes propositionis ipse primus appellauit. Nec ab ratione. nam, si via compositionis consideretur propositionis pars est principiũ propositionis. Sin autem via dissolutionis, pars propositionis dicetur terminus, siquidem cũ naturali termino talẽ habet similitudinem, q. vt ille est vltra quem res non protenditur, ita vltra hunc nec Syllogismus, nec propositio protenderẽ. Quæ vero dicit, vt prædicatũ, & de quo prædicatur, fortasse dicit ꝓpter præpositiones, coniunctiones, & id genus, quæ cum in ipsas non dissoluatur propositio, nõ terminos, sed terminorum affectiones dicuntur. Vel hæc dicit propter verbum, nam cum propositio in partes dissoluitur, remanẽt subiectum,

Dissoluitur Resoluitur. Diuisio. Separato. Ablato. Commẽ. 8. Pro isto textu positũ est primũ enũciatũ in dialecticis à dilucidatore. Et ibi dictũ est oẽ dicibile ab hoĩe peripatetico De nomenclatura termini, & ꝙ Aris primus partes ꝓpositionis terminos appellarit.

ſubiectum,& prædicatum, verbum autem non. Vel dixit hæc,vt innueret diuiſionem termini,in ſubiectum,& prædicatum. Vel hæc dixit pro exemplo termini, quē deſcripſit. Verba autem illa, vel appoſito, vel ablato eſſe aut nō eſſe exponit Alexand. ſiue propoſitio ſit affirmatiua, ſiue negatiua, quaſi dicat, appoſito non eſſe, vt in negatione: vel διαιρούμενον: Dierumenu, id eſt diuiſio eſſe, vt in affirmationem, vbi ipſum eſſe diuiditur ab extremis. Hæc expoſitio eſt Alexand. Iamblici & Philoponi. Melius autem dierumenu, ideſt ablato intelligitur, & tunc non ſingula ſingulis reddendo legas, ſed diſiunctione cadente in quo libet illorum, vt ſit ſenſus appoſito vel ablato eſſe, aut appoſito, vel ablato non eſſe, hoc eſt ſiue explicetur vel non explicetur eſſe, ſiue explicetur vel non explicetur non eſſe, prædicatum & ſubiectum ſunt termini, & terminus eſt (vt diximus) in quem propoſitio diſſoluitur. Explicatur autem eſſe, ſiue nō eſſe in propoſitionibus de verbo ſubſtantiuo. Vt Socrates albus eſt, Socrates non albus eſt. Aufertur vero eſſe vel non eſſe in propoſitionibus de verbo adiectiuo, Vt Socrates diſputat, vel Socrates non diſputat. In his enim ſubſtantiuum verbum non eſt, niſi poteſtate. Lege ergo iuxta hanc expoſitionem, terminum autem voco in quem reſoluitur propoſitio. vel appoſito, vel ablato eſſe vel appoſito vel ablato non eſſe. Dico appoſito eſſe vel nō eſſe, in propoſitionibus de verbo ſubſtantiuo. Dico ablato vel non eſſe, in propoſitionibus de verbo adiectiuo. Vtroq; enim modo terminus eſt in quem diſſoluitur propoſitio. Aut dici poteſt, appoſito, ideſt affirmato eſſe, aut diuiſo, ideſt negato nō eſſe, ita vt ſuperfluat negatio more ſuo, vt ſit ſenſus, negato nō eſſe, ideſt negato eſſe.

Occurres primo. de terminis dictū eſt in prædicamētis, In libro de Interpretatione, & in Grammatica: igiť ſuper- 1. dubō. fluit de terminis dicere hic. Dicendum, quod Terminus, Dictio, Vox, Nomen ac Verbum ſubiecto idē ſunt, rōne autem differūt. Quia dicitur terminus, quatenus in ipſum & propoſitio, & Syllogiſmus diſſoluitur, & ſic de terminis agiť hic, Dicitur dictio, vt orationis pars, & ſic nomen & verbū termini ſunt, & de iis, vt orationis partes ſunt, agitur in Grāmatica. Vt vero vox, de ipſo in prædicamentis, & in libro de interpretatione agitur.

Secundo occurres, Cur terminum ipſum diſſolutione deſcripſit Ariſtoteles. Neoterici dixerunt, quia hic liber Analyticus eſt, hoc eſt diſſolutorius: Cuius proprium eſt 2. quæſt. procedere reſolutorie Sed decipiuntur, quia ſimili ratione omnia definiret reſolutione, & ſic ꝓpoſitionem, & Syllm̄ reſolutorie definiret. Hic ergo liber non eſt reſolutorius, qua procedatur in eo reſolutorie, ſed quia docet reſolutiones ſyllogiſmorū. Dicamus ergo Ariſtotelem terminum ſic definire, quia eius ratio primo hoc ſignificat: Modo ratio, quam ſignificat nomen, eſt definitio.

Hic liber cur reſolutorius, & a quo. Tertio quæres quid ſit prædicatum, quidue ſubiectū. Dixerunt nonnulli per ſubiectū eſſe ſubſtantiā intelligendum, Per prædicatū accidens. Contra obiicit Philoponus, quia tam ſubſtantia, ꝙ accidens poſſunt eſſe indifferenter *3. quæſt. Quid ſubiectum. Quid prædicatum.* ſubiectū, & prædicatum, vt exēplis demonſtrat. Alij ſubiectum dici volunt, quod determinationes, ſ. vniuerſalitatis vel particularitatis eſt ſuſceptiuū, non aūt prædicatum, Iterum Philoponus obiicit, quia tunc in ſingularibus propoſitionibus nō daretur ſubiectū, quia ſubiectum (cum ſit terminus ſingularis) nō eſt ſuſceptiuus determinationis, non enim dicimus, omnis Socrates eſt philoſophus. Propterea Philoponus aſſerit ſubiectū id, de quo aliud dicitur, vel cui aliud ineſt, vel non ineſt: prædicatum vero omne qđ de alio dicitur, vel quod alteri ineſt, vel non ineſt. Sed cōtra, quia tūc plura ꝙ quatuor eſſent prædicata, quia ſpecies eſſet prædicatum, dicitur enim de indiuiduo. Et nō tantum vnum eſſet ſubiectū, quia & ſpecies, & indiuiduum eſſent ſubiecta, cōtra ea, quæ primo Topicorum aſſerit Ariſtoteles. Boethus in Prædicamentis dicit, qđ prædicatū eſt, qđ dicitur de alio nō propterea, quia dicitur de ſuperiori ad illud, & ſic ſunt quatuor, genus, accñs, definitio, & proprium. Dicitur vero ſubiectū, de quo aliud dicitur, nō mediante alio, vt ſpecies, de qua hęc quatuor dicuntur. Hæc enim, Socrates philoſophatur, ſubiectū habet per accidens,

A quatenus eſſe philoſophum de homine dicitur. Sed dubito, quia tunc generaliſſimum non eſſet prædicatum, quia non dicitur de ſpecie niſi mediāte genere ſubalterno. Mihi igitur videtur dicendum eſſe, prædicatum eſſe, quod dicitur de alio, aut ineſt alteri in propoſitione ſyllogiſtica, Su- *Propria ſolutio.* biectum autem, de quo aliud dicitur, aut cui alterum ineſt in propoſitione ſyllogiſtica Et hoc pacto vnū eſt ſubiectū Species ſcilicet, Quatuor prædicata, genus, definitio proprium accidens Ex quo ſequitur nec ſpeciem eſſe prædicatum, niſi innaturale, nec indiuiduum eſſe ſubiectum, quia nulla propoſitio ſyllogiſtica eſt ſingularis.

Quærunt. iiij. Vtrū verbum ſit terminus. de qua quæ- *Subiectum vnū tm̄ eſt, Prædicata quatuor.* ſtione licet in libro de Interpretatione ſatis diximus. tamē dicendum aliquid & nunc. Auerroes itaque hic, & Boethus in Libro de introductione ad Syllogiſmos Categoricos, & in Primo de Syllogiſmis Categoricis aſſerunt ver- *4. quæſt. An verbū ſit terminus.* bum non eſſe terminum, quoniam nec prædicatum, nec ſubiectum. Quod Boethus potiſſimū probat. Primo, quia in verbū propoſitio non ſoluitur. Secundo. quia, ſi verbū B eſſet terminus, ſylls non conſtaret tribus terminis tm̄, ſed pluribus. Alij dixerunt verbū eſſe terminū, & prædicatū, quia verbum eſt nota eorū, quæ de altero dicuntur. Nos vero conſueuimus dicere verbū non eſſe terminū in quem ꝓpoſito, vel Syllogiſmus reſoluitur, ſed quo propoſitio in terminos reſoluitur. Rurſus conſueuimus dicere verbū, quatenus Categorema eſt, eſſe terminū & prædicatum, vt Currit, & id genus Quatenus ſincategorema, non eſſe terminum, quia ſic compoſitionem ſignificat tantum, quam ſine extremis non eſt intelligere.

Quinto quærunt ſi prædicatū eſt prius ſubiecto, vel ma- *5. quæſt.* ius, vel minus. Rñdetur ſm̄ Boethum in prædicatione naturali omne prędicatū eſſe aut æquale ſubiecto, aut maius, nunꝙ aūt minus: In prædicatione aūt naturali, poteſt prędicatum eſſe minus. Vt in hac, aīal eſt hō. Quod iis patet perfecta termini deſcriptio, quia Terminus eſt in quē prīo reſoluitur ꝓpoſitio ſyllogiſtica. Dico primo, primo, ꝓpter ſyllabas vel literas, in quas nō primo reſoluiť ꝓpoſitio. Dico ſyllogiſtica, ꝓpter indiuidua, quæ nō ſunt ſubiecta: quia C ꝓpoſitio ſingularis non eſt ſyllogiſtica. Hæc de termino.

Syllogiſmus autem eſt oratio, in qua poſitis quibuſdam, aliud quiddam ab iis, quæ poſita ſunt, ex neceßitate accidit, Propter hæc eſſe. Dico autem propter hæc eſſe, propter hæc accidere, propter hæc uero accidere eſt nullius extrinſecus termini indigere ut fiat neceſſarium. *Loges Oratio logica connexio.*

Hactenus de ꝓpoſitione et termino, nūc de ſyllogiſmo, *Commēt. 7.* ꝙ tertio loco ꝓmiſerat, determinat & primo ponit definitionē eius, & inquit. { Syllogiſmus aūt eſt orō, in qua poſitis quibuſdā } ſcilicet terminis & propoſitionibus { aliud quoddā } ſcilicet cōcluſio. { ab his, quę poſita ſunt } ꝓpoſitionibus. { ex neceſſitate accidit ꝓpter tales ꝓpoſitiones eſſe poſitas, ac conceſſas Hæc eſt definitio. Deinde exponit vnā particulā definitionis. ſ. quæ erat ꝓpter hæc eſſe, & inquit, { Dico aūt ꝓpter hæc eſſe, ꝓpter hæc accidere. } i. intelligo propter hæc eſſe, idē qđ ꝓpter tales ꝓpoſitiones D poſitas tm̄ concluſionē ipſam contingere. Dico aūt ꝓpter tales ꝓpoſitiones tm̄ concluſionē cōtingere, vt nihil aliud ſiue nullus alius terminus, ex quo fieri poſſit ꝓpoſitio, indigeat ad inferendū neceſſario concluſionē. Bene. n. poteſt eſſe neceſſarius aliquis terminus ad probandū ꝓpoſitiones vtraſq; vel alterā, ſed non ad inferendū. Qñ enim in orōne ſumunť quædam propoſitiones, ex quibus ſolū cōcluſio inferť, tunc talis oratio eſt Sylls: nam licet poſſit accipi aliquis terminus pro Syllō propoſitionum, ille nō ſumiť, vt neceſſarius ad inferendū, ſed vt neceſſarius ad propoſitionē probādam, quæ aſſumebať in oratione. Differt. n aliquid ſumi vt neceſſariū ad inferendū, & vt neceſſariū ad probandum aliquod aſſumptorum. Sylls ergo eſt oratio, in qua quibuſdam aſſumptis, nullo alio termino, aut ꝓpoſitione indiget, vt inferat cōcluſionē, licet termino aut ꝓpoſitione egere poſſit ꝓpter aſſumpta, vt cū ſunt immanifeſta. Hæc eſt definitio Sylli craſſa quadā Minerua expoſita.

Sed circa hæc occurrit primo diſputare. An Sylls ſit *1. dubō. An ſillogiſmus ſit prima ſolutio.* Ariſtoteles enim ſupponit Syllm̄ eſſe, nec ipſum eſſe ali-

cubi probauit. Ad hoc respondent quidam, qui Ephexei, hoc est prohibentes cognominantur, & dicunt, Syllogismum, nihil esse. Quia, si dicitis uos syll'm esse, aut syllogizantes dicitis Syll'm esse, aut nō syllogizantes. Si non syllogizantes, uobis credendum non erit. Sin aūt syllogizātes, Syllogismo, quē quæritis utimini, ac supponitis. Sed cauillus iste conuertitur, est enim antistrephon. nā aut syllogizantes negatis Syllogismum, aut non syllogizantes, si non syllogizantes, uobis non credimus, si syllogizantes, tunc Syllogismum, quem negatis, supponitis: quare syllogismus est. Simili huic cauillo usus est, Euathlus discipulus aduersus Protagoram præceptorē, ut inquit Gellius lib. 5.

Cap. x. Et Tisia aduersus Coracem præceptorem, (vt Hermogenes in sua Rhetorica inquit) Hæc enim Cauillamenta Gellius appellat antistrephonta quasi conuertibilia ad oppositum. Argumentabatur. n. Tisias inter nos causa est, vt soluam propter disciplinam, quam a te didici, sed tunc cum primam causam uicero, ergo te aut uincam, aut a te uincar. si uincam, non soluam, eo quia uictoria est (ut non soluā. Si uincar a te, iterum non soluam, quia inter nos ex pacto erat non debere tibi soluere, donec primam causam uincam. At corax præceptor ad oppositum conuertebat Cauillum, aut uinces, aut ego te uincam. Si uinces, ex pacto teneris. Si uincā te, ex uictoria solues. Antistrephon est, ut uides, sic Ephexiorum Cauillus Antistrephon est.

Solutio uera. Propterea dicamus, non omnium esse demonstrationem, quia aut Circulo demonstrari continget, aut in infinitum abibitur. Oportet ergo per se nota quędam esse, e quibus alia quædam patēt, & sic syllogismū esse, aut erit per se notum aut ex quibusdam per se notis ex oritur, quæ nō sunt syllogismus, sed quædā cōmunia omnibus perspicua.

2. dubiū. Ad quā ai partē syllogismus attineat Secundo quæres cum ipsius animæ plures sint uirtutes, quæ nam animæ uirtus syllogistica est, quæ syllogismum efficit. Respondet Philoponus quinque esse animæ uirtutes, ut sint Mens, siue intellectus, Dianoetica siue rationalis, Opinatrix siue opinio, Phantasia, & Sensus. Constat autē nec mentem, nec sensum syllogizare. Mens quidem non syllogizat, quia altior est discursu, ac syllogismo. Sensus uero minime, quia inferior est discursu. Insuper nec fantastica syllogizat, nec opinatrix. vtraque enim terminus est syllogismi. Opinio quidem dialectici Phantasia Sophistici. Ergo uirtus, quæ discurrit, ea est, quam græci Dianoeticam appellant, ut Philoponus inquit. Hanc Auer. ubique cogitariam uocat. Sed an hoc sit uerum, in libro de anima relinquatur. Supponamus ergo ita esse.

3. qō. Q sit syllogismi. Quæritur tertio, quot sunt syllogismi. Respōdet Philoponus ꝙ tres. Dialecticus, demōstratiuus, & Sophisticus. quia, ut in procemio diximus, si Dyanoetica accipit a mente, facit demonstrationem. Si accipit ab opinatrice uirtute, facit dialecticum. Si accipit a Phantastica, facit sophisticū.

4. qō. naturam sit syllogismus. Quarto quæres, unde Dyanoetica ipsa ad syllogismi inuentionem mouetur, uel quorum est syllogismus: Dicendum, ꝙ res sunt in triplici differentia. aut. n. manifeste cōueniunt, aut manifeste differunt, aut siue conueniant, siue differant, nunc conuenire, nunc differre uidentur. Pro his, quæ manifeste conueniunt, syllogismo non eget Dyanoetica. Non enim syllogismus est, ꝙ homo sit ens, aut ꝙ hō sit homo. Nec pro ijs, quæ manifeste differunt. non enim syllogizamus, ꝙ homo sit non hō, aut ꝙ non sit lapis. Mouetur ergo Dyanoetica, quia res, quæ conueniunt uel differunt, nunc conuenire, nunc differre uidentur. Nam affirmatiuo syllogismo ostendit, quæ conueniunt cōuenire, & negatiuo ostendit, quæ differunt, differre.

Verborum cōsideratio Nunc circa uerba consideremus: & primo, cur quibusdam in plurali dixit. Pro cuius solutione animaduersione dignum, ꝙ res, quæ definiuntur, differunt a rebus alterius generis, & a rebus sui generis. hac ratione omnis definitio, ut sexto topicorum dicitur, constat genere, & differentia. Genere quidem, ut res ipsæ, quæ definiuntur, a rebus alterius generis differant. Differentia autem, ut differant a rebus eiusdem generis. Genus igitur syllogismi est oratio, uel logos, hoc est connexio logica, qua quidem differt a simplicibus: quo uero modo per cæteras particulas a rebus sui generis differat, dicamus. & primo, cur dixit qui-

E busdam, ut quærebamus. Hinc secundo debes scire, quod orationes rhetoricæ sunt, quæ una propositione sumpta, ut minore, uel maiore, inferunt conclusionem. Veluti, hic lasciue ornatur: ergo mechus. Huic maior deficit, uidelicet, omnis lasciue ornatus est mechus. Similiter, hic in nocte uagatur: ergo est fur vel hic spirat: ergo uiuit. Iis enim utuntur Rhetores aut quia talis esse debet eorum ars, aut breuis temporis causa, aut ut iudices honorent. Iudices. n. orationes sic breues audientes, se honorari, arbitrātur, aut (ut Aristote. inquit primo Rhetoricæ) quia nesciunt per plura intelligere. Dixit ergo quibusdam in plurali, propter tales orationes, in quibus non plura, sed unum assumitur. Cur uero dixit, aliud quiddam ab iis, quæ posita sunt, dicamus esse nōnullas orationes geminatas, ut si dies est, dies est, dies est: ergo dies est. Ad harum ergo orationum differentiam dixit aliud quiddam ab his, quæ posita sunt. est etiam ad hoc ratio, quia finis semper uult esse aliud quiddam ab his, quæ ordinantur in finem, ueluti nauigatio aliud a Themone. At conclusio finis est, proposi- *Quales rhetorice orationes & cur breues.* *Quare breues rhetorice orationes.* *Quæ geminare orationes.*

F tiones uero ordinatæ in finem. ergo conclusio aliud quiddam a positis esse debet. Præterea, qui probat aliquid per aliquid, aut manifestum per manifestum probat, aut immanifestum per immanifestum, aut manifestū, per immanifestum: quæ, cum esse non possint, fit ut immanifestum semper per manifestum probetur. Et, quia immanifestū, quod probatur, est aliud a manifesto per quod probatur, propter hanc causam dixit aliud. Cur uero adiicit (quiddam) dicens enim aliud, adiicit quiddam. Dicamus, quod sunt orationes assyllogisticæ, uel quæ ex utrisque particularibus, uel utrisque negatiuis syllogizant: & hæc indifferenter uniuersale, & particulare, affirmatiuum, & negatiuum inferunt, nihilque determinatum. Ad harum differētiam dixit (quiddam) quia syllogismus determinatum qd concludit. Cur uero dixit necessario, dicamus: quia orationes aut sint quæ ex æquali inferunt æquale, ut exempla, ueluti aliquis nauigans naufragabit: igitur dion nauigans naufragabit. Aut aliquis noctu ambulans incidit in latrones: igitur Plato noctu ambulans incidet in latrones. aut *Assyllogisticæ rōnes q sunt.* *Diuisio orationum pulchra.*

G sunt, quæ ex minori inferunt maius, ut inductiones. veluti si hoc & hoc animal mandibulam inferiorem mouet: igitur omne animal. Modo nec primæ necessitatem habent, cum sint rhetoricæ, & uanæ: nec inductiones, primo, qa non contingit omnia particularia percurrere. Secundo, quia si quis intendit probare crocodilum inferiorem mouere mandibulam, aut omnia particularia, & ipsum etiam percurret, aut non. Si percurret ipsum, quæsitum (ut cōcessum sumet. Sin autem ipsum non percurret probatio, non erit ergo uniuersale. ad differentiam ergo harum orationum dixit necessario. Syllogistica enim oratio ex minori infert minus. Cur insuper dixit accidit, dicamus, quoniam syllogismi dicuntur multiplices, aut ex propositionibus de inesse, aut ex propositionibus de necessario inesse, aut ex propositionibus de contingēter inesse, aut ex his mistis: quia uero accidit, uel contingit sequitur ad esse, ad necessarium inesse, et ad possibile, ideo dixit accidit, ut definitio communis sit omnibus syllogismis & de inesse. & id *Quot syllogismi.*

H genus. Cur uero dixit propter hæc esse, licet Aristo. exposuit, tamen debes scire esse nonnullas orationes, in quibus conclusio sequitur propositiones, quę in eis ponuntur, nō tamen sequitur illas propter illas. verbi causa, omne per se mobile est semper mobile: animus est per se mobilis: ergo animus est immortalis. Hæc enim conclusio sequitur propositiones illas, non tamen propter illas syllogizatur, sed alia propositione, uel alio termino eget, ut inferatur uidelicet omne semper mobile est immortale. nā sequitur, omne semper mobile est immortale: animus est semper mobilis: ergo animus est immortalis. Propter tales ergo orationes dixit propter hæc esse. est enim syllogismus oratio, in qua quibusdam positis, propter hæc ipsa, quæ ponuntur, & non propter aliud additum, sequitur conclusio. His dilucidatis patet hanc definitionem esse perfectam, siquidem ex materia, & forma constat. Materia enim designatur per illud uerbum positis: quæ enim ponūtur, propositiones sunt, quæ materia syllogismi sunt. Forma uero

notatur

notaſ per illud uerbũ aliud quidã.nã concluſio finis atque forma ſyllogiſmi eſt. Hæc ſunt, quæ partim ex Græcis, partim ex nobis collegimus.

Quæ Auerroes. Auerroes autem (licet obſcur) conditiones ſyllogiſmi innuit eſſe ſex. Prima eſt ut propoſitiones, quæ aſſumuntur, concedantur, & ſic per poſita, conceſſa uidetur intelligere. Secunda eſt, ut propoſitiones aſſumptæ ſint plures, qua cõditione ſyllogiſmus differt ab enthymemate, ac exẽplo. Tertia, ut concluſio ſit quid aliud ab aſſumptis, qua differt ſyllogiſmus ab ea oratione, in qua petiſ principiũ. Quarta, ut per poſita ſequatur certa concluſio, qua ſyllogiſmus differt ab aſſyllogiſticis ſyllogiſmis Quinta, ut nullo termino uel propoſitione egeat pro illationis neceſsitate, qua etiam differt ab orationibus neceſſarijs. Sexta (ut non inferat per accidens) qua differt a ſyllogiſmo ex utriſque affirmatiuis in materia conuertibili, hæc ex paraphraxe Auerrois.

Dubões. Prima. Sed circa hæc dubitatur primo quo nam modo oratio ſyllogiſmi genus. Auerroes per orationem intelligit propoſitionem hypotheticam rationalem. Quod non placet. nam ſic cæteræ particulæ eſſent inutiles, quia genus nõ poneretur, ſed illud cum ſyllogiſmo conuerteretur. Dicẽdo ergo orationem acceptam eſſe pro genere remoto, atque communi ad omnes argumentationis ſpecies, ut ad exemplum, inductionem, & ſyllogiſmum, contrahitur uero ad ſpeciem per cæteras particulas in tali definitione poſitas. Et per logon Ariſto. intelligit logicam connexionẽ, ut alibi diximus.

2. dubõ. Secundo dubitatur, quia ſi per poſita intelligit conceſſa, tunc ſyllogiſmus ex falſis nõ eſſet ſyllogiſmus, cuius cõtrarium Ariſto. aſſerit ſecundo huius. & primo Poſteriorum. Conſequentia uero patet, quia falſa concedi nõ poſſunt. Sorticolæ propter hoc per poſita intelligunt ordinata in modo, & in figura. Quod quidem deriſibile eſt, quia tunc per ignotum, ſyllogiſmum ipſum definiret. Melius ergo dicendum uerbum illud poſitis pro conceſsis eſſe intelligendum, uerum non pro eis, quæ ſunt aut natura aut uſu conceſſa, ſed ſi concedantur a ſyllogizante, ablatiuus enim reſoluitur in ſi, & ſic intelligit poſitis, ideſt ſi concedãtur. Falſa ergo non ſunt digna concedi, tamen ſi cõcedantur, ex his fit ſyllogiſmus. *Conceſſum triplex.* Præterea conceſſum eſt triplex: ſecundum rei naturam tale ut conceditur, & hoc eſt poſterioriſticum, ſecundum opinionem tale (vt concedatur) & hoc eſt conceſſum dialecticum, & ſecundum cõſenſum reſpondentis, & hoc eſt conceſſum prioriſticum.

3. dubõ. Tertio dubitant ſorticolæ, quia A eſt ſyllogiſmus (ponendo per caſum) quod A ſignificet mihi unum ſyllogiſmum, & tamen nõ erit oratio in qua quibuſdam poſitis, & reliquæ. Et dicendum A non eſſe ſyllogiſmum, ſed ſignum ſyllogiſmi. Ariſto. autem non ſignum, ſed ſyllogiſmum deſcripſit.

4. dubõ. Quarto dubitatur, quia concluſio totum quoddam eſt ex utriſque extremis confectum. Igitur non uidetur aliud a propoſitionibus. Et dicendum concluſionem eſſe aliud quid a propoſitionibus, non quidem ſimpliciter, ſed integritate, & hoc ſufficit.

5. dubõ. Quinto dubitatur, quia quod neceſſario euenit, non accidit, accidens enim non eſt neceſſarium. Et dicendum accidere acceptum eſſe pro dimidio contingenti, quod ſequitur ad neceſſarium.

6. dubõ. Sexto dubitatur, quia ſyllogiſmi in ſecunda, & tertia figura non eſſent ſyllogiſmi, quia egent conuerſione unius uel plurium. Et dicendum, quod quãquam egeant conuerſione, non egent extrinſecus termino uel propoſitione ultra aſſumpta: non enim conuertens in alijs terminis fit ab his, in quibus conuerſa fiebat: nec cõuertens eſt alia propoſitio a conuertente.

7. dubõ. Septimo dicebatur, quia quod tenet in omni, tenet per ſe, modo ex affirmationibus in ſecunda figura tenet in omni conuertibili. Et dicendum conuertibilem materiam eſſe particularem materiam, & ita licet teneret in omnibus affirmatiuis cõuertibilibus, nõ teneret in oĩb᷒ affirmatiuis.

8. dubõ. Octauo quæres unde ſyllogiſmus unus ſit. Quidam dixerunt ſyllogiſmum unum eſſe unitate concluſionis, quæ ut diximus, eſt ſyllogiſmi forma. Quæ cã ambigua eſt, qa A ſyllogiſmus per impoſsibile eſt unus, & non propter concluſionem, cum non ſtemus in prima concluſione, uel ſaltem ſequitur ſyllogiſmum per impoſsibile non eſſe unum. Alij dixerunt ſyllogiſmum eſſe unum, quia minor cõtrahit maiorem. Quæ cauſa minime placet, quia in negatiuis ſyllogiſmis nec maior minorem, nec minor maiorem contrahit. Auerroes in libro de Interpretatione ait ſyllogiſmum eſſe unum propter unitatem notæ rationis. Quod friuolum eſt, quia poteſt eſſe unus ſyllogiſmus, ubi plures rationis notæ accipi poſſunt, ueluti ſi acciperem. quare, ergo. Propter hæc dico ſyllogiſmum eſſe unum, quia cum duobus extremis ſumitur unus terminus medius. Siquis autem uellet, poſſet dicere ſyllogiſmum eſſe unũ propter unitatem concluſionis, & hoc pacto ſyllogiſmus hypotheticus erit unus ſyllogiſmus unitate ultimæ, & finalis concluſionis, & põt eſſe duo rõne habita ad ꝓximas cõclõnes.

Quæres denique utrum ſyllogiſmus illatiuus, an probatiuus hic definiatur ab Ariſto. *Nona.* Et uidetur ꝙ non probatiuus, B quia in ſyllogiſmo probatiuo propoſitiones accipiũtur, ut cõceſſæ, at in ſyllogiſmo hoc ꝓpoſitiones accipiuntur, ut poſitæ, non ut conceſſæ. Ex alio uidetur, ꝙ hic nõ definiatur illatiuus, quia tunc male diceretur, in qua qbuſdam poſitis aliud ſequitur. Eſt enim hic ſyllogiſmus illatiuus, omnis homo eſt homo: omnis homo eſt homo: ergo omnis homo eſt homo, ubi concluſio non eſt aliud qd a poſitis. Et dicendum. ꝙ hic definitur ſyllogiſmus probatiuus, ubi propoſitiones accipiuntur, ut cõceſſæ, uel natura, quales propoſitiones demonſtrationis, aut conſenſu reſpondentis, quomodo falſæ propoſitiones accipiuntur, aut communi opinione, quomodo accipiuntur propoſitiones in dialectico ſyllogiſmo, q eſt ex probabilibus. Sed quæres, quid requiritur ad illatiuum. Dicendum, ꝙ nihil aliud requiritur, niſi ut oppoſitum eius, quod infertur, repugnet omnibus uel alteri aſſumptorum. *Ad ſyllogiſmũ illatiuũ q̃nã requirantur.*

C *Perfectum quidẽ igitur uoco ſyllogiſmum, qui nullis alterius indiget, præter ea, quæ ſumpta ſunt, ut appareat neceſſarius. Imperfectum uero, qui indiget aut unius, aut plurium, quæ ſunt quidem neceſſaria per ſubiectos terminos, non autem ſumuntur per propoſitiones.*

Hactenus de ſyllogiſmo, nunc eum diuidit, & membra ſeorſum deſcribit. Diuiſio ergo eſt, ꝙ ſyllogiſmorũ alius eſt perfectus, alius imperfectus, hæc eſt diuiſio. *Com. 10.* Deinde definit illas, & primo perfectum, & dicit, ꝙ perfectus ſyllogiſmus eſt, q nullo altero eget præter ea, quæ aſſumpta ſunt, ut appareat neceſſarius. Deinde definit imperfectum, & dicit, ꝙ imperfectus ſyllogiſmus eſt, qui eget uno aut pluribus, quæ quidem requiſita ſunt neceſſaria per ſubiectos terminos, non autem ſumuntur per propoſitiones.

Sed antequam uerba conſideremus, quæritur primo, *Qõ. 1. An aliqs ſit ſyllogiſmus perfectus.* utrum aliquis ſyllogiſmus dici poſsit perfectus, uel imperfectus, quia apparet uel non apparet neceſſarius. et uidetur ꝙ non, quia perfectio uel imperfectio rei attenditur penes perfectionem formæ, ſed in utroq; ſyllogiſmo eſt eadem forma. eſt enim idem inferendi modus, quæ eſt forma ſyllogiſmi. D Pro ſolutione primo debes ſcire, ſyllogiſmum dici neceſſarium dupliciter, aut penes materiam, & ſic ſyllogiſmus demonſtratiuus dicitur neceſſarius, quia propoſitiones, ex quibus componitur, dicuntur neceſſariæ: aut penes formam, & ſic ſyllogiſmus dicitur neceſſarius, quia neceſſariam infert ex his, quæ ponuntur, concluſionem. Secũdo debes ſcire, ꝙ duplex eſſe poteſt cuiuſq; rei perfectio, aut eſſentialis, & ſic indiuidua eiuſdem ſpeciei omnia ſunt æque perfecta eſſentialiter: aut accidentalis, & ſic licet Mas & Femina ſunt eſſentialiter æque perfecta, tamen mas eſt accidentaliter fœmina ipſa perfectior. His acceptis, dico primo, ꝙ, cum Ariſto. ait ſyllogiſmum perfectum eſſe, q apparet neceſſarius, imperfectum uero, qui non apparet neceſſarius, per neceſſarium nõ intelligit quo ad materiam, quæ ſunt propoſitiones, quia non diſtinguit nũc ſyllogiſmum penes materiam, ſed intelligit penes formam, ut dicatur ille neceſſarius, qui neceſſario infert, ille nõ neceſſarius,

qui non necessario infert. Secundo dico, ꝙ Aristot. cum dicit perfectum syllogismum esse, qui apparet necessarius, imperfectum qui non apparet necessarius, nō loquitur de perfectione, & imperfectione essentialibus, quibus species ipse differunt, sed accidentalibus, quatenus hic dicitur perfectus, cuius illatio nobis videtur necessaria, ille imperfectus cuius illatio, licet sit necessaria, non apparet nobis necessaria, ergo essentialiter tam perfectus quam imperfectus necessario infert: vterque .n. habet rationem essentialem syllogismi, ergo vterque est oratio, in qua quibusdam positis conclusio necessario infertur. Verum ille perfectus dicitur, quia ad hoc, vt videatur inferre, nullo eget. Hic imperfectus, quia ad hoc vt videatur inferre, eget aliquo, vel aliquibus. Vnde non ab ratione Neoterici dicunt vtrūq; quo ad esse syllogismnm esse perfectum, sed huic aliquid deficit, quo ad bene esse, illi nihil, quia nec quo ad esse, nec quo ad bene esse. Quo vero ad verba attinet, debes scire non esse clarum quid Aristo. intelligat per vnum aut plura, quo vel quibus indiget syllogismus, vt appareat necessarius Ideo Neoterici, qui accipiunt a literis Alberti dixerunt syllogismos imperfectos, qui sunt in secūda & tertia figuris, multifariam perfici, aut conuersione, aut trāspositione propositionum, aut reductione ad impossibile aut expositione, aut pluribus horum. Dicunt ergo imperfectum syllm esse, qui ad hoc, vt appareat necessarius, eget vnius vel plurium. vno quidem si eget conuersione, vel transpositione, vel aliquorū eorū, id genus, pluribus vero, si eget eorū pluribus .s. conuersione, & transpositione. Sed hæc expositio non placet, quia Arist anteq; descēdat ad species syllorum imperfectorū, ponit, vt Philoponus inquit, omnia principia perfectiua syllorum: vbi patet eū non ponere transpositionem propositionum, nec expositionem, nec deductionem ad impossibile. Cum .n. docturus sit reductionem syllorum imperfectorum ad perfectos, ipse non docet, nisi conuersionem: ergo conuersionem tantum esse principium reductiuum syllogismorū. Ex quo sequitur, ꝗ licet syllogismi aliqui probentur per expositionem, vel deductionem ad impossibile, tamen syllogismus imperfectus non perficitur nisi sola conuersione: nam conuersione reducuntur omnes syllogismi aliarum figurarum ad primam. Aliter ergo dicamus, imperfectos syllogismos egere vno vel plurium, idest egere vna conuersione, quæ est vnius propositionis, aut pluribus .s. conuersionibus plurium propositionum. Sed dices, syllogismus eget conuersione vnius vel plurium: ergo eget aliqua propositione noua præter eas, quæ assumebantur, & sic contra definitionem syllogismi, remouēs ergo hanc dubitationem, subdit { quæ quidem } .s. requisita, hoc est quę quidem conuersio, vel conuersiones sunt veræ & necessariæ, vt erant prius antequam propositiones conuerterentur { per subiectos terminos, } hoc est ꝑ terminos permanentes, qui manent in vtrisque propositionibus: { non autem sumuntur } vt veræ & necessariæ { per propositiones ipsas permanentes } sed ordine mutatas. Ergo non perficiuntur per assumptionem nouæ propositionis, sed per easdem solum ordine terminorum permutatas. Conuertens enim licet sit diuersa a conuersa secundum quid, non est simpliciter alia, cur termini permaneant in vtrisque idem. Quæritur hic vtrum syllogismus hic definitus sit genus ad dialecticum, & demonstratiuum, & sophisticum. Et videtur primo aspectu ꝙ sit genus. Quoniam Philoponus voluit tres esse species syllogismi & ꝙ hic agitur de syllogismo cōmuni ad omnes eius species. In contrarium ratio videtur: nō .n. sophisticus, q peccat in forma, videtur syllogismus, cum sibi desit forma, syllogismi. Quidam respondent, & dicunt syllogismum non esse genus ad sophisticum, & ad dialecticum, et ad demonstratiuū Qm sophisticus, qui priuat forma syllogismi, non est syllogismus. Ad Philoponum vero possunt dicere eum enumerasse tam veras, quam famigeratas species. Licet ergo sophisticus non sit vera species, est spēs scdm opinionem. Sed concessa hac positione de sophistico, quia fortasse nō omnis sophisticus est syllogismus, nisi qui peccat in materia tantum, quæritur vtrum sit genus ad demonstratiuū & dialecticum. Respondent nonnulli Neotericorum, syllogismum non esse genus ad demonstratiuum syllogismum, nec ad dialecticum, sed ad illos eē totum in modo. Sed quia hæc positio est obscura, pro dilucidatione debes scire, ꝙ totum in modo secundum Aristotelem in Topicis est terminus incomplexus respectu suipsius sumpti cum determinatione accidentali, vel materiali verbi gratia iste terminus homo est totum in modo respectu huius complexi, homo albus. Ex quo sequitur quæ sit pars in modo: est enim terminus sumptus cū accidentali vel materiali determinatione, vt homo albus, vel homo carnosus, & id genus. Dico signanter cum determinatione accidentali vel materiali, quia, si terminus sumeretur cum determinatione formali, esset definitio, & non pars in modo. Animal enim rationale non est pars in modo illius termini animal, sed est definitio hominis. Genus vero est terminus incomplexus, qui in plures species diuiditur per differentias essentiales, siue formales. ex his sequitur dilucidatio Syllogismus enim est terminus simplex demonstratiuum, & dialecticum sunt differentię siue determinationes materiales, quę accidunt syllogismo propter materiam .s. propter propositiones, quæ sunt materia, non propter formam, quæ est illatio ex positis. Ergo syllogismus nō genus, sed totum in modo est ad illos. Hęc dilucidatio probatur, quia species tractantur in eodē libro, vbi agitur de illarum genere, modo demōstratiuus agitur in libro Posteriorum, Dialecticus in libro Topicorum. Quia vero in hoc libro agitur de syllogismis primę, & secundæ, & tertiæ figurę ideo syllogismus est genus ad hos, & non ad illos. Sed contra hanc positionem videtur primo, quia Aristo. Primo Topicorum enumerat hos inter species syllogismi Præterea hic definit propositionem communem .s. syllogisticam, vt esset communis syllogismis dialecticis, & demonstratiuis, vt Auerroes, Alexander, & Philoponus dixerunt. Sed positiones hæ possunt concordari, quia vel loquimur de syllogismo simpliciter, vel de syllogismo, vt definitur hic. Si loquimur de syllogismo simpliciter, qui est syllogismus solum consideratus quo ad formam, quæ est modus inferendus, sic recte Neoterici dixerunt syllogismum non esse genus ad illos, sed totum in modo. Sin autem loquimur de syllogismo ut definitur hic. cum syllogismus hic definitus sit probatiuus, dici potest eum esse genus ad illos. nam demōstratiuum & dialecticum, licet sint differentiæ accidentales syllogismi simpliciter, sunt formales differentiæ ꝓbatiui syllogismi. Ad secundam rationem dico, ꝙ tunc species tractantur in eadem scientia, in qua tractatur genus, quando illud genus est subiectum scientiæ. modo syllogismus, qui hic definitur, non est subiectum huius libri, sed principalis ejus species. Subiectum enim huius scientiæ est syllogismus simpliciter: cuius species non sunt demonstratiuus & dialecticus syllogismus.

In toto autem esse alterum altero, & de omni prædicari alterum altero, idem est. Dico autem de omni prædicari, quando nihil sit subiecti sumere, de quo alterum non dicatur. Et de nullo similiter.

Hactenus de syllogismo, atq; eius diuisione, nunc vero quid sit dici de omni, vel de nullo declarat, quod quarto loco promiserat. Dixit autem de syllogismo prius, quam de principijs syllogismorum, quia hæc non sunt principia syllogismi, quo syllogismus est, sed quo regulantur. Quia vero proposuit dicere de esse in toto, & de dici omni seorsum, nunc quasi se excusans, præmittit non esse necessarium dicere de illis (vt proposuit seorsum) quia dici de omni & esse in toto idem est, Vnde inquit { in toto autem esse alterum altero } idest in toto altero, hoc est prædicato { esse alterum } id est subiectum, & alterum prædicari de omni altero, idem est. Similiter non esse in toto & de nullo dici idem est. Qua ratione fit, vt satis sit declarare Quid sit dici de omni, & de nullo, quia statim patebit quid sit esse vel non esse in toto. Quo vero ad verba græca attinet, animaduersione dignum in græco non

dici in toto altero in eodem casu, sed in toto alterius. Quod sonare videtur alterum autem, idest subiectum eē in toto, idest in tota re alterius. s. prædicati idem est, quod dicit vt (annotaret subiectum esse partem prędicati) quasi velit prædicatum habere totalitatem quandam. cuius, subiectum est pars. Vel forte illa locutio est elegantia græca, sicut nos dicimus. Aliquid boni est hic, quod valet ac si diceremus, aliquod bonum est hic, sic esse alterum in toto alterius idem est ac si diceremus alterum esse in to to altero. hoc enim vtuntur græci, cum vtuntur duobus neutris, vt nos etiam vtimur. Iuniores declarant quomodo esse alterum in toto altero, & alterum dici de omni altero idem sit. dicunt enim hæc esse eadem re ipsa, ratione vero esse duo. Nam cum dico in toto esse alterum altero, prædicatum respicio, quod subiecti totum sit. Cũ vero alterum de omni altero prædicari enuncio, ad subiectum me conuerto: cui vniuersaliter etiam sumpto prædicatum conuenit, atque de eo vniuersaliter sumpto prædicatur vere. Sed contra, quia Socrates est in toto homine, & tamen homo non dicitur de omni Socrate. Potest expositio hæc defendi, ꝙ hæc esse idem intelligitur in terminis vniuersalibus. In quibus syllogistica propositio fit. Modo Socrates est terminus singularis, ex quo syllogistica propositio non fit. In vniuersalibus autem terminis dici de omni & esse alterum in toto altero idem est re ipsa, ratione vero ac habitudine differunt, vt dictum est.

An alterũ eē in toto altero, et alterũ dici de omni altero idem sit.

Quæ Philoponus.

Philoponus vero dicere videtur alterum dici de omni altero esse in plus ꝙ̃ alterum esse in toto altero, quia risibile dicitur de omni homine, & tamen homo non est in toto risibili. Similiter risibile prædicatur de omni rationali, & tamen rationale non est in toto risibili. Propterea velle videtur in vniuersalibus terminis dici de omni esse in plus quam alterum esse in toto altero. Et dicendum ꝙ alterum esse in altero est, subiectum esse in prædicato, & alterum de altero est dici prædicatum de subiecto. Verum per tota possumus intelligere superiora respectu suorum inferiorum, & sic bene dicit Philoponus, quod dici de omni est in plus ꝙ̃ alterum esse in toto altero, eo quia risibile dicitur de omni rationali, & tamen rationale non est in toto risibili, vt in superiori, aut possumus intelligere indifferenter superiora respectu suorum inferiorum vt sunt genera, species, & differentiæ respectu suorum inferiorum, vel æqualia respectu suorum æqualium: & sic rationale esse potest in toto risibile, & econtrario: & homo in toto rationali & econtrario: & sic verbo ample vtens Aristoteles dixit illa eadem eē. Hoc ergo supposito, describit dici de omni, & inquit: { Dico autem de omni prædicari, quando nihil est subiecti sumere, de quo alterum, scilicet prædicatum non dicatur. Et de nullo similiter dico, quando nihil est subiecti sumere, a quo non negetur alterum. s. prædicatum. Hæc sunt, quæ Aristo. dicit.

Qō. 1. Quid sit dici de omni.

Quæritur primo quid est dici de omni, vtrum sit oratio? Respondent ꝙ dictum hoc, quod est dici de omni, non est oratio completa, sed æquiualet huic, prædicatum vniuersaliter, & affirmatiue dici de subiecto, quia tantum est dicere dici de omni, quantum prædicatum de suo subiecto dici vniuersaliter affirmatiue. simili modo dici de nullo. Modo, hoc complexum est oratio infinita, & complexum significabile illius propositionis, prædicatum vniuersaliter & affirmatiue est dictum de subiecto: vel illius prædicatum vniuersaliter negatiue est dictum de subiecto.

2. quæstio. Dici de oī et nullo an hēat definitionem.

Secundo quæritur, vtrum talis oratio complexa habeat proprie definitionem, vel descriptionem. Respondent, quod definitio vel descriptio proprie datur de terminis incomplexis: ideo, cum dictum de omni sit oratio complexa, vt dictum est proprie nec definitionem, nec descriptionem habet. Bene tamen habere potest interpretationem quandam eo modo quo oratio minus nota explicatur per orationem magis notam. Ex quo sequitur, ꝙ huiusmodi explicationes, quæ sunt quid nominis talium complexorum, non possunt probari: quia quid nominis est principium omnis doctrinæ, vt dicitur in libro de Sensu. Hac ratione hæc duo quid nomi-

A nis supponuntur hic tanquam principia, quia quid nominis supponitur in omni scientia.

3. quæstio. An dictum de oī et uniuersalis propositio differant.

Tertio quæres, vtrum dictum de omni & propositio vniuersalis differant. Auerroes tenet ꝙ sic, velle enim videtur ꝙ sint eadem subiecto, & differant ratione. Subiecto quidem sunt eadem, quia in vtrisque notatur prædicatum subiecto omni inesse, & cuilibet contento sub subiecto & omnibus cum subiecto conuertibilibus. Differunt vero ratione: quia in dicto de omni ordo syllogisticus potestate habetur secundum subiectionem, & prędicationem, in propositione autem vniuersali hic ordo non habetur. Sed contra, quia tunc dictum de omni non differret a syllogismo. Dicebam, syllogismum & dici de omni differre vt signum, & signatum, vt implicitum & explicitum. Quod enim dictum de omni signat, vniuersalis syllogismus exercet. quare dici de omni est totus syllogismus in signo, syllogismus est dici de omni inesse. Ex quibus patet differentia. Propositio enim vniuersalis est syllogismi pars, dici de omni est totus syllogismus et non est illius pars.

Propria pš.

B Ego vero nunc dicerem propositionem vniuersalem affirmatiuam, & prædicari de omni subiecto prædicatum, idem esse. Similiter prædicatum de nullo subiecto prædicari, et propositionem vniuersalem negatiuam idem esse. Comparatione enim ad collaterales species, dictum de omni dicitur vniuersalis propositio, vt comparatione indefinitæ & cæterarum: comparatione vero ad regulata per ipsam dicitur dictũ de omni Quare dictum de omni, & propositio vniuersalis nomina sunt diuersiuoca, non autem re differentia. Quoniam idem complexum significant, & sic definitio dicti de omni & propositionis vniuersalis eadem est. cũ dicis nihil regulatur per eius partem: ego dicerem quod syllogismum regulari per dici de omni vel de nullo non est aliud ꝙ̃ ipsum tenere vel necessario inferre in virtute definitionis, qua interpretatur dictum de omni vel de nullo: modo interpretatio non est pars syllogismi, sed supponitur, vt principium doctrinæ syllogismorum. Regulariter ergo syllogismi non per propositiones vniuer-

C sales, sed per interpretationem propositionis vniuersalis, quæ supponitur, vt doctrinæ principium in materia de syllogismo. His suppositis venio ad definitiones horum. Definit ergo Aristoteles dictum de omni, & inquit { Dicimus autem de omni prædicari, quando nihil est sumere subiecti, de quo non dicatur alterum, idest prædicatum. Definit etiam dictum de nullo: et inquit, { & de nullo similiter supple dico, quando nihil est sumere subiecti, a quo non negetur prædicatum.

Dubium. 5.

Sed contra has definitiones. quia dicẽdo homo est animal, nihil sub subiecto sumitur, de quo non prædicatur animal: & tamen homo est animal non est dictum de omni. Præterea, homo non est lapis, si dixeris, sub subiecto nihil accipies, a quo non remouetur lapis, & tamen non est dictum de nullo. Præterea, omnis homo est albus, est dictum de omni: & tamen aliquid est sumere sub homine, de quo non prædicatur album. Similiter si dixero, nullus homo est albus, est dictum de nullo: & tamen aliquid est sumere sub homine, a quo non remo-

Solutio prima.

D tur album. Quidam Neotericorum dixerunt, ꝙ definitiones debent sic intelligi, dictum de omni, idest propositio vniuersalis affirmatiua significat prędicatum dici de omni eo, de quo prædicatur subiectum. Dictum vero de nullo, idest propositio vniuersalis negatiua significat prædicatum negari ab omni eo de quo affirmatur subiectum. Tunc dubitatio est soluta, quia licet prædicatum affirmetur de omni eo, de quo affirmatur subiectum, tamen non significatur per illam propositionem, & sic soluuntur aliæ.

Secunda solutio.

Alij fere in idem occurrentes sic intelligunt. dici de omni est, quando nihil est sumere sub subiecto, quin per propositionem prędicatum de eo vere denotetur affirmari. Dici autem de nullo est, quando nihil est sumere sub subiecto, de quo prædicatum per propositionem denotetur vere negari.

Dictũ de oī et nullo triplex.

{ In iuuenta dicebamus triplex esse dictum de omni vel de nullo. Posterioristicum. s. & Prioristicum, & ex vtroque composi-

tum, Posterioristicum est, quando secundum rem nihil est sumere sub subiecto, de quo non affirmetur vel negetur prædicatum. & sic homo est animal, est dictum de omni posterioristicum. Prioristicum vero, quando per propositionem denotatur prædicatum affirmari uel negari de omni eo, de quo subiectum affirmatur. hoc aliqui appellant dictum de omni vel de nullo secundum modum. Compositum vero ex ijs est, quando secundum rem prædicatum affirmatur, vel negatur de omni eo, de quo subiectum affirmatur, & notatur affirmari vel negari per propositionem. Vt omnis homo est animal, nullus homo est lapis. Nunc vero dicamus dictum de omni posterioristicum esse, quando nihil est subiecti sumere, de quo non vere prædicatum affirmetur. Dictum vero de nullo, quando nihil subiecti est sumere, de quo prædicatum non vere negetur. Dictum vero de omni dialecticum est, quando nihil est sumere subiecti, de quo prædicatum non affirmetur opinione, dictum vero de nullo similiter. Dictum denique de omni prioristicum, vel de nullo, est, quando nihil est sumere subiecti, de quo non affirmetur, vel negetur prædicatum, scilicet consensu, siue ex parte rei ita sit, siue secundum opinionem. Et sic dubitationes cessant.

Ponderatio verborum. Quo vero ad verba attinet, dixit subiecti, & non subiecto: quia siue sit pars integralis subiecti, siue pars subiectiua, siue conuertibile cum subiecto, prædicatum de illo affirmabitur, vel negabitur, modo quo subiectum affirmatur, vel negatur de illo, Quia, si subiectum in obliquo de illo affirmatur, prædicatum etiam in obliquo affirmabitur, & si in recto, & prædicatum in recto.

Quæstio logica. An prædicatum dici de subo vniuersaliter sumpto, sit prædicatum. Quærunt hic, vtrum prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto, sit prædicatum. Arguitur ꝙ non, quia tunc sequeretur quandocunque prædicatum esset, esset dici de subiecto vniuersaliter sumpto. consequens falsum, quia potest prædicatum manere, quando non erit dici de subiecto vniuersaliter sumpto. verbi gratia si signum vniuersale remouetur a subiecto aliquo propositionis vniuersalis remanente propositione indefinita. ergo non est idem prædicatum, & prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto. Præterea prædicatum dici de omni est propositio vniuersalis, at prædicatum non est propositio vniuersalis: ergo non est idem dici de omni subiecto, & prædicatum. In oppositum argumentor, Deum esse, quod est significatum huius propositionis Deus est, est idem quod Deus. ergo significatum huius propositionis, videlicet prædicatum dicitur de omni subiecto vniuersaliter sumpto, quod est prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto, est idem quod prædicatum. Pro intellectu tituli, debes scire, ꝙ hæc est vna propositio categorica, prædicatum est dictum de omni subiecto vniuersaliter sumpto, cuius propositionis categoricæ subiectum est ille terminus prædicatum: Prædicatum autem est ille terminus dictum de omni subiecto vniuersaliter sumpto: significatum vero huius propositionis categoricæ est, prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto. Quæritur ergo vtrum significatum istud, scilicet prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto, sit idem quod prædicatum, quod est subiectum categoricæ propositionis, ac si quæreretur, vtrum Deum esse, quod est significatum illius propositionis, Deus est, sit idem quod Deus. Hæc pro titulo. Neotericorum quidam dixerunt in nulla propositione significatum esse idē quod subiectum illius. Verbi causa, in hac propositione homo est albus: significatum, quod est hominem esse album, non est homo: nec in hac, animal est coloratum: nam animal esse coloratum, non est animal, & sic in omnibus id genus. Ergo secundum hanc opinionem non est idem prædicatum dici de subiecto vniuersaliter, & prædicatum.

Argumentū cōtra hanc. Contra hanc positionem argumentatur Iunior quidam satis acutus: quia tunc sequeretur significatum huius propositionis Deus est, non esse Deum: & sic Deū esse non esset Deus. hoc est falsum, quia tale significatum, videlicet Deum esse, aut est dependens, aut independens, si independens, ergo est Deus: & sic habetur propositū. Si dependens, ergo Deus poterit ipsum annihilare, ergo annihilabitur Deum: non enim potest annihilare Deum esse, nisi annihilet Deus. Propterea dixerūt præmittendo primo, ꝙ propositionum alia est categorica, vt homo est animal: Alia hypothetica: & hæc est duplex conditionalis, vt si equus volat equus habet alas. Alia disiunctiua, Vt vel Socrates est, vel Socrates non est. Categorica autem, duplex: alia enim de inesse, vt Deus est, alia modalis, vt contingit lignum esse album, & id genus.

Diuisio ppo nendi inesse. Propositio de inesse, alia componitur ex terminis absolutis, vt hæc, homo est animal. alia ex terminis connotatiuis, Quæ est duplex: quia vel componitur ex terminis connotatiuis, qui connotant negationem vel priuationē, vt homo est cæcus. vel ex terminis componitur connotatiuis, qui connotant positionem aliquam, Vt homo est albus, homo est figuratus, & id genus. Quæ componitur ex terminis connotatiuis connotantibus aliquid positiui, duplex est: quia termini connotantes, vel connotant dispositionem superadditam, et diuersam a subiecto. vt iste terminus album, & id genus. aut connotant subiectum se habere secundum aliquem modum, vt iste terminus figura, vel figuratum: qui secundum aliquos supponit pro re figurata connotando rem illam aliter se habere. Rursus quæcunque talis duplex est, quoniam alia est de præsenti, alia de futuro, alia de præterito. Hoc supposito, dicunt propositioni categoricæ de præsenti affirmatiuæ conpositæ ex terminis absolutis vel connotatiuis, priuationis, vel modi se habendi subiectum, nullum significatum correspondet, præter significatum sui subiecti. vt huic, Deus est, correspondet Deus. nam Deū esse est Deus & huic, homo est animal, correspondet homo: quia hominem esse animal, est homo. Dico primo Categoricæ, quia de hypothetica secus est. nam cōditionali correspondet significatum conditionaliter, vt huic, si equus volat equus habet alas, correspondet equum habere alas, si volaret. Huic vero, vel Socrates est, vel Socrates non est, si Socrates est, correspondet Socratem esse vel Socratem non esse. sin autem Socrates nihil sit, illi nihil correspondet. Dico de præsenti, quia propositioni de possibili, vel de præterito uel de futuro, non oportet ꝙ correspōdeat significatum. nam propositioni de possibili sufficit, ꝙ possit correspondere. Propositioni de præterito sufficit, ꝙ correspondebat propositioni denique de futuro, sufficit ꝙ correspondebit. dico affirmatiuæ, quia non oportet ut propositioni negatiuæ correspondeat aliquod significatum. Huic enim, Chimera non est hippocentaurus, nihil correspondet. similiter nec huic, Socrates non est equus. Nam, si Socrates nihil est. illi nihil correspōdet Sed si Socrates sit, correspondet Socrates. Dico absolute, quia si termini sunt connotatiui, quia connotant dispositionem additam subiecto propositioni non correspondet significatum subiecti, sed significatum prædicati: huic enim, homo est albus, correspondet albedo hominis. Sin autē connotant priuationem, vel modum se habendi subiecti propositioni nihil correspondet nisi significatum subiecti, vt huic, homo est cæcus, correspondet pro significato, homo, & nihil aliud. probatur, quia hæc propositio, homo est cæcus, significat hominem esse, & hominem esse aptum ad videndum, & hominem nō habere uisum modo, hominem esse est idem quod homo, & hominē esse aptum ad uidendum est idem ꝙ homo, et hominem non habere uisum, si homo est, idem est quod homo, & si non est, aliquis homo qui uideat, tunc hominem non habere uisum nihil est. Huic uero, homo est figuratus, nihil correspondet nisi homo. Ex ijs patet, in quibus significatum propositionis est idem quod subiectum, & in quibus non est idem. Quod si hæc positio est vera, tunc patet ꝙ prædicatum dici vniuersaliter de subiecto non est aliud, quod prædicatum. Habet enim omnes conditiones. Sed hæc positio licet sophistice possit defendi, durum videtur, ꝙ hominem esse animal sit homo. Præterea, si omnis homo est animal, non concederem, ꝙ omnem hominem esse animal sit homo. Præterea nō uideo

causam, cur huic, homo est animal, correspondet homo pro significato propositiōis: & huic homo est albus, correspondet albedo hominis: non enim arbitror hominem esse album, esse albedinem hominis. Praeterea non est idem hominem esse hominem, & hominem esse animal. sed hominem esse hominem est homo: ergo hominem esse animal non est homo ab vno disperato ad alterum. & q̄q̄ haec possint teneri & defendi, ego dicerem omnibus propositionibus affirmatiuis, quarum subiectum & praedicatum sunt termini limitati, correspondere suum proprium significatum, quod non est subiectum propositionis. Dico quarum subiectum & praedicatum sunt termini limitati ꝓpter has, Deus est, & Deus est bonus: quibus correspondet pro significato Deus: nam Deum esse, est Deus, Deum esse bonum est Deus. Causa est, quia in Deo, esse, bonum, & quicquid est in eo, est Deus: & hoc propter eius limitationem. Dico affirmatiuis, quia non oportet omnibus negatiuis correspondere aliquod significatum. Assero autem hanc propositionem, quia omnes fere Logici dicunt terminum complexum, & terminum incomplexum differre in significato. Non ergo significatum huius termini incomplexi homo, est significatum huius termini complexi, homo est animal: quemadmodum nec terminus incōplexus est terminus cōplexus. Quod si ita est, patet q̄ praedicatum praedicari de subiecto vniuersaliter non est idem quod praedicatum praecise, vt nec hominem esse animal est praecise hō. Nec ab ratione, quia superius Aristote. describens praedicatū dixit, q̄ est id, quod dicitur de altero. Hic vero describens praedicatum dici de subiecto vniuersaliter, dicit esse id, quando nihil subiecti sumitur de quo non praedicetur praedicatum. Ergo praedicatum, & praedicatum dici vniuersaliter de subiecto non sunt idem praecise. Aīaduerte tamen, q̄ significatum propositionis cuiusque potest dupliciter accipi vno modo pro significato subiecti cum sua additione, idest ꝓ significato additionis, & pro significato subiecti simul, quaecūq; sit illa additio. verbi causa, significatum huius propōnis, homo est albus, ꝓ significatione illius termini homo, cum additione albedinis: & sic significatū illius est, hominē esse album: & hoc modo significatū ꝓpositionis non est praecise significatū subiecti, sed est subiecti significatum cū sua additione, hoc est cum significato additionis, quaecunq; illa sit, siue dispositio, siue modus essendi, siue ipsummet subiectum aliter intellectum. Albedo enim dispositio est, figura vero modus se habendi subiectum, animal & id genus ratio, qua intelligitur homo. Hoc ergo modo negarem significatum propōnis esse praecise significatū subiecti: qa significatum propositionis semp significato subiecti addit quicquam, quod est pars principalis significati totius propositionis. Alio modo accipi potest pro significato subiecti non quidem significando dispositionem subiecti, sed connotando illā: & sic idem erit, hominem esse albū & dicere, hominem, qui est albus: similiter hominem esse animal, & dicere, hominem qui est animal, & iuxta hunc sensum, concederem q̄ hominem esse animal, sit hō: quia sensus est, homo, qui est animal, est homo. Concederem etiam hominem esse album esse hominem, quia homo, qui est albus, est homo. Concederem etiam, q̄ praedicatum dici de omni subiecto sit praedicatum: quia praedicatum dici de subiecto vniuersaliter, est praedicatum quod dicitur de subiecto vniuersaliter. modo, praedicatū quod dicitur de subiecto vniuersaliter, est praedicatum.

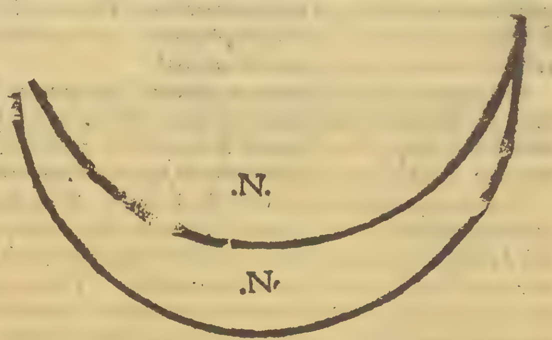
Alia opīo propria.

Significato propō nis dupliciter.

Cap. 2. De propō. num conuersione.

Quoniam autem omnis propositio est aut de inesse, aut ex necessitate inesse, aut contingenter inesse. Harum autem quidem affirmatiuae, illae autem negatiuae, secundum unamquamq; appellationem. Rursus autem affirmatiuarum, & negatiuarum, aliae sunt uniuersales, aliae particulares, aliae indefinitae. Vniuersalem quidem priuatiuam de eo, quod inesse, necesse est in terminis conuerti. ut si nulla uoluptas est bonum, neque bonum nullum, erit uoluptas.

A

Vniuersalis negatiua cōuertitur simpliciter ī terminis.

Cum absoluit quaecunq; promiserat, nunc de conuersione propositionum aggreditur. Causa autē est, quia conuersio est principium quoddam, quo reducuntur syllogismi imperfecti ad perfectos. reducuntur enim aut cōuersione maioris, aut conuersione minoris, aut conuersione vtriusque. In pertractando vero de conuersione praemittit diuisiones propositionis: & dicit, q̄ omnis ꝓpositio aut est de inesse, aut de necessario inesse, aut de contingenter inesse. Ecce, q̄ ex hac prima diuisione erunt propositionis species tres, quae ductae per duas scilicet ꝑ affirmatiuam & negatiuam, resultabunt propositionum species vi & hoc inquit, harum autem secundum vnamquāq; appellationem, hoc est, siue de inesse, siue de necessario inesse, siue de contingenter inesse, Sunt eae quidem affirmatiuae, illae autem negatiuae: & sic erunt. vi. Eae iterum si ducantur per tria, erunt. xviij. Nam tales aut sunt vniuersales, aut particulares, aut indefinitae. Vnde īquit. Rursum autem affirmatiuarum aut negatiuarum aliae sunt vniuersales, aliae particulares, aliae indefinitae. hic terminatur suspensio. Ideo statim subscribit primam regulam, & inquit: vniuersalem quidem priuatiuam de eo q̄d est inesse, necesse est in terminis conuerti. Vt, si nulla voluptas est bonum, neque bonum nullum erit voluptas, vbi negatio illa neque, superfluit more graeco. Causa ergo, cur diuisiones propositionis tales praemisit est, quoniam conuersio est propositionis affectio, quae pro differentia, atque ratione propositionum ipsa variatur. Ideo Aristo. anteq̄ de conuersionibus ageret, praemisit diuisiones has propositionum.

Com. 12.

B

Sed occurrunt dubitationes circa haec non leues. prima quidem quia non videtur completa, prima propositionum diuisio per inesse, necessario inesse, & contingenter inesse. Nam in Libro de interpretatione adiecit impossibile, possibile, falsum, verum. Sorticolae addunt scitum, creditum, & id genus. Graecorum interpretum nonnulli dixerunt tantum tres esse propositionum species: quia tantum tres sunt propositionum modi, contingens videlicet necessarium, & inesse. Vt contingit Socratem legere, necessario Socrates est animal, De inesse, Socrates ambulat. Hoc probant, Primo, quot sunt propositionum siue materiae, siue res, tot sunt modi, siue formae propositionum materiae siue res sunt tres, quia aut semper subsistunt, vt corpora Coelestia, aut semper alijs accidunt, siue insunt, vt nigrum Coruo, aut insunt, & possunt non inesse, vel non insunt, & possunt inesse. vt album parietis, aut motus Socratis. Per modum siue formam necessario essendi explicantur, ea quae semper subsistunt, vt necessario Coelum est corpus, necessario homo est animal, & id genus. Per modum siue formam essendi explicantur ea, quae semper accidunt, vel semper insunt, vt de inesse, Coruus niger est, & de inesse, Cygnus albus est. Per modum vero contingenter essendi explicantur ea, quae aliter se habent, vt contingit Socratem sedere, Contingit Platonem irasci, & id genus. Igitur tantum tres sunt modi siue formae propositionū.

1. Dubū.

C

1. Pō.

D

Secundo, quia res aut semper sunt, aut interdum. si quidem sunt interdum, aut exierunt ad actum, & sic explicantur per modum de inesse. vt de inesse, Socrates est Grammaticus, aut nondum exierunt ad actum, sed non

repugnat ipsa exire, & sic explicantur per modum contingentis, vt cōtingit Socratem ambulare. sin autem semper sunt: ita vt nunquā exierunt vel nec exibunt ad actū, sed semper talia sunt, & sic explicantur per modum necessarij: vt necessario homo est animal.

Sed contra hanc positionem obiicit Philoponus. Primo quia formarum differentia potius materierum differentiam facit, quam ecōtrario, & ita potius materiæ, sunt tot: quia modi sunt tot, ꝙ tot modi, quia materiæ tot.

Præterea propositio potest esse de inesse, & de modo contingenti, vel de modo necessario, necessaria vero pōt esse de modo essendi, vel de modo contingenti, & ita formæ non semper correspondent materijs. Tertio, quia Aristoteles faciens mentionem de modis in libro de interpretatione, ipsum inesse non collocat inter modos.

In iuuenta defendebamus opinionem, refutando omnes has rationes. Primam quidem, Quia in rebus mentis differentia est propter materiam & obiectum, secus est in rebus realibus. aut fortasse hæc differentia est accidentalis & a posteriori, secus autem esset de differentia essentiali & a priori. Secunda quoque deletur, quia hi loquuntur in propositionibus naturalibus: modo propositio de inesse, si fuerit de modo contingentis, erit innaturalis. similiter quæ secundum rem est necessaria, si fuerit de modo necessarij, erit naturalis, si de modo contingentis, erit innaturalis. Quare, si prædicationes erunt naturales, contingens erit de modo contingentis, necessaria de modo necessarij, de inesse autem erit de modo essendi. Nec Aristoteles fuit diminutus in libro de Interpretatione, quia vbique, cum profert propositionem absolutam, quę nec est de necessario, nec de contingenti, intelligit propositionem de inesse & de modo essendi.

Pō Philoponus. Lege ad rē dilucidationē enūciato 14. Logicæ. Philoponus vero concedit tres tantum esse propositiones non inuicem reducibiles scilicet de inesse, de necessario inesse, de contingenter inesse. Asserit vero Aristotelem prætermisisse possibile: quia concidit cum contingenti. Quia, vt Boëthus inquit, possibile & contingens solo hoc differunt: quod possibile infirmari possit. vt dicendo impossibile est hominem esse lapidem. contingens vero non: non enim recte diceremus, incontingens est hominem esse lapidem. Prætermisit vero impossibile, quia necessarium esse æquipollet ad impossibile est non esse. & impossibile esse ad necessarium non esse. Meminit vero hic potius necessarij, quia est dignius, vt habitus dignior est priuatione. De ipso vero inesse tanꝙ de modo non loquitur, sed est vt materia vtriusque. Est enim ipsum inesse indifferens ad necessario inesse, & contingenter inesse. Prætermisit vero alia, vt verum, falsum, & cætera id genus: quia nihil addunt vltra proprias materias. Sed tam ex positione Veterum, quam ex positiōe Philoponi, sequitur diuisionem propositionis per inesse, necessario inesse, & contingenter inesse, esse secundum modos, & secundū materias modorū, quia per necessariam propositionem intelligit necessariam, quæ est de modo necessaria: & per contingentem intelligit contingentē, quę est de modo cōtingentis, & per propositionē de inesse intelligit, quæ ſm rem est de inesse, siue modo. Pro hac parte facit, ꝗa Arist. vtens exemplis tam in syllogismis simplicibus, ꝙ in syllogismis mistis semper vtitur propositionibus talibus de re, & de modo. In contrariū est Auer. & omnes etiā, qui eū sequuntur, qui volunt Arist. diuisisse non propositionū formas, sed materias. Quia triplex est materia propositionis, videlicet de inesse, de necessario inesse, & de contingenter inesse. Sed contra, quia eo modo diuidit, quo eis vtitur, sed vtitur illis, vt sunt tales de modo: ergo. Propter hoc dixerunt alij, ꝙ diuisit formas propositionum, non materias. Pro hac opinione facit, quia Arist. facit syllogismos communes ad omnes materias, sicut propositionem cōmunem descripsit ad omnem materiam. Vno modo posset dici Arist. diuidere propositiones per materias non absolute, sed vt significantur per propositiones. &, quia non possunt per propositionem materiæ significari, nisi addātur modi: ergo diuisit propositiones in materias ut per modos in ipsis collocatos significantur tales

F esse, & sic possunt positiones concordari. Vel dicendū ꝙ Arist. diuisit propositionē in necessariam, contingentē & de inesse, quatenus sunt de re, & de modo tales. verum esse tales de re potest esse, aut quia ita est, aut quia consensu accipiuntur ita esse. Et licet Arist. talibus de re & de modo vtatur, quatenus in re ita sunt. Potest tamē vti talibus propositionibus, vbi non essent ita in re, modo sumerentur esse ita de consensu. Et hoc pacto non vtitur his applicatis ad materiam probabilem, vel demonstratiuam, ꝗa vtitur illis vt indifferenter applicabilibus ad materiā probabilem & demonstratiuam. Licet exempla, quibus vtitur sint ita in re, cum exemplorum requiratur sola manifestatio. Præterea exemplis etiam nonnunquam vtitur. vt sunt propositiones tales consensu. Secundo quærunt ad quid conferunt eæ propositionū diuisiones.

Auerroes innuit solutionem in paraphrasi. Et dicit ꝙ prima diuisio, quæ fit per inesse, & necessario inesse, & cōtingenter inesse vtilis est ad syllogismorum species communes: siquidem ex eis & mixtum, & seorsum syllogismi fiant. Secunda vero & tertia diuisio vtilis est ad species syllogismorū perfectas, vel imperfectas, quales sunt syllogismi affirmatiui, & negatiui particulares, & vniuersales. In specie: Quærunt quid est intelligendū per propositionem de inesse, vel non inesse, quo scilicet ad materiam. Auerroes hic respondere videtur per propositionem de inesse: vel non inesse, quam ipse appellat inuentā, vel nō inuentā illā esse intelligēdā, q̄ & vera ē de p̄senti, et non necessario: & cuius prædicatum actu inest omnibus partibus subiecti, & pro maiori temporum parte, quod adiecit ad differentiā propositionis necessariæ, cuius prædicatum inest subiecto pro omni differentia temporis.

Sed hæc positio falsa est, quia ea data omnis propositio de inesse esset de omni, & vniuersalis. quare nulla harum esset de inesse. homo nauigat, quia nō omnis homo nauigat, & nec hæc, homo ambulat, & cæteræ id genus.

Præterea nec hæc esset de inesse, Socrates disputat, non enim pro maiori parte temporum Socrates disputat.

G Propterea pace Auerrois dixerim, propositio de inesse aliud esse nihil videtur ꝙ propositio contingens posita in actu, aut re, aut consensu. Hæc enim est cōtingens, cōtingit Socratē currere, quæ si exiuit ad actū re vera, vel cōsensu, effecta est de inesse, et sic videtur esse illa, cuius ueritas aut cōsensu, aut re, est de præsenti: q. si veritas est de præsenti per hoc, quia prædicatum non inest subiecto, est de nō inesse, & negatiua: sin autem, quia prædicatū inest subiecto de præsenti est de inesse. scilicet affirmatiua. Præterea, si prædicatum inest subiecto de præsenti pro omnibus vel pro nullis est vniuersalis, sin aūt pro parte, est particularis, uel indefinita. Intellige aūt hęc oīa aut quia re talia sunt, aut cōsensu. vt dictū est. Solet autem propositio de inesse, vel non inesse subdiuidi in eā, quę est simplr, uel ut nūc. Vt Cygnus ē albus, est de inesse simplr Æthiops est niger simplr: hō vero disputat, est de inesse (vt nunc, quia vt nunc disputat. Contra quam disiunctionem postea disputabimus: hactenus de propositione de inesse.

H Quærunt quæ nam sit propositio contingens. Et dicendū, ꝙ contingens propositio est, quæ de præsenti quidem est falsa, quia nondum exiuit ad actū, de futuro vero est vera, quia exibit ad actum, vel non repugnat exire vt contingit hominē currere, dato quod nunc non currat. Vel contingit hominem nō currere, dato q. actu currat. Ergo propositio de contingenti inesse. est propositio nondum posita in actu, quæ si est de inesse, est negatiua. si de non inesse, est affirmatiua. nam affirmatiuæ contingenti, id quod correspondet, non est de inesse affirmato, sed de non inesse, quia contingit esse, quod non est. negatiuæ autem bene correspondet aliquid de inesse, quia contingit non esse, quod est. ergo affirmatiuæ contingenti correspondet negatiua de inesse. Negatiuæ autem contingenti correspondet affirmatiua de inesse. Quare valet. contingit Socratem currere: ergo Socrates non currit iterum contingit Socratem non currere, ergo Socrates currit. Quod si prædicatū potest inesse omnibus uel non inesse est vniuersalis; vt contingit hominem omnē lege *Quales sint p̄pōnes singulares.*

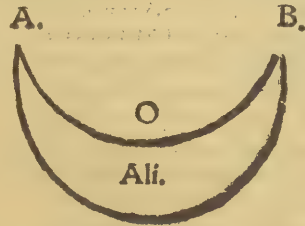
re, vel nullum legere. ¶ Sin autem quibusdam est particularis, vel indefinita, vt contingit aliquem hominem disputare, vel non disputare. Hæc autem intelligenda sunt, aut quia sua naturalia sunt, aut quia consensu talia esse accipiuntur. Hactenus de contingenti.

Quærunt rursus, quæ sit necessaria. Et dicendum, quod, quando prædicatum inest subiecto, & nō potest non inesse, hæc est de necessario inesse, quando vero non inest, & non potest inesse, hæc est & necessario non inesse, quæ est impossibilis. exemplum primę vt necessario Cygnus est albus, exemplum secundi, necessario æthiops non est albus, quæ ratio docet omnem necessariam esse vniuersalem de tempore, non autem vniuersalem de partibus, quia hæc de tempore est vniuersalis, homo est albus, quia semper aliquis homo est albus, non tamen de partibus: quia non omnis homo est albus. Animaduerte tamē quod Aristoteles diuisit propositiones, sed membra non descripsit, quia libro de interpretatione descripsit. Præterea animaduerte, quod propositiones eæ possunt accipi aut per modum posterioristicum, vt quando sunt tales in re, aut per modum dialecticum ut quando sunt tales secundum opinionem, aut prioristice, vt quando accipiuntur secundum consensum. B

Quæ nā p pō cōtingit. Quærunt iterum quales sint propositiones singulares vt Socrates disputat, & Plato philosophatur. Respondet Auerroes quod videntur propositiones de inesse reductiue: quatenus prædicatum inest subiecto, dū durat subiectum: & sic videntur vere solum de præsenti, cui positioni Alexander & Porphyrius consentire videntur in libro de interpretatione. Sed contra occurres, quia ex singularibus sufficienter enumeratis potest concludi vniuersalis necessaria: igitur singulares sunt necessariæ: non enim potest necessarium ex non necessarijs syllogizari. Solutionem innuit Auerroes volens, quod ex singularibus de inesse non infertur vniuersalis necessaria, sed vniuersalis de inesse, quæ fortasse est necessaria ex conditione, videlicet dum durat veritas illarum propositionum de præsenti. Nam si hæc est vera, hic currit, & ille & ille, & de cæteris similiter, erit vera hæc, omnis homo currit illis perdurantibus. Probat autem Auerroes rem suam authoritate Aristotelis Secundo huius, vbi ostendit ex non necessarijs non posse sequi necessarium nisi quia, non autem propter quid. Et sic secundum Auerro. conclusio quæ sequitur est necessaria, non simpliciter, sed illis, & sic de singulis currentibus. simpliciter autem propositio, quæ sequitur est vniuersalis de inesse. *Theophrasti opinio.* Theophrastus vero, vt ei imponit Auerro. sentit tales propositiones nullius generis esse, quia nec de inesse, nec de contingenti inesse, nec de necessario inesse. sed si dicuntur de inesse propterea dicuntur de inesse, quia per negationem, nec sunt necessariæ, nec de contingenti. Contra obijcit Auerroes. primo, quia Aristoteles diuidit propositiones diuisione entis positiui, non priuatiui. Præterea tantum tres sunt propositionum materię: igitur non dabitur aliud genus præter has. Tertio Aristoteles (vt dicet postea) ordinat singulares cum illis de inesse. Ego vero Theophrastum non vidi, sed si est (vt Auerroes inquit) singulares propositiones propterea inter nullum illorum generum enumerauit, quia non sunt propositiones syllogisticæ, licet sint enūciationes: quas Aristoteles coordinauit cum contingentibus si sunt de futuro, sin autem sunt de præsenti coordinauit cum illis de inesse. sin autem sint de præterito, reducuntur ad necessarias. Vnde Aristoteles sufficienter diuisit propositionem in eam quæ de inesse, & in eam quæ de necessario inesse, & in eam quæ contingenter inesse: quoniam omnes aut tales sunt, aut reducibiles ad tales. *De conuersiōe agetur mox Arist.* Hactenus de diuisione propositionum, nunc de conuersione. vbi debes scire quod Aristoteles in propositionibus de inesse primo ponit regulas cōuersionum, secundo eas probat. Et in ponendo regulas, seruat hunc ordinem, quod in primis ponit regulam in vniuersali negatiua quia conuersio in illa est simplicior, cum sit sola transpositione terminorum, secundo ponit regulam in vniuersali affirmatiua, quia hæc continet conuersionem parti-

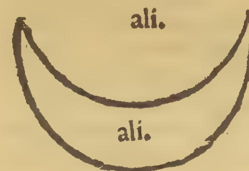
A cularis. Hæc de ordine. Vt vero terminaret suspensionem, in præsenti posuit primam regulam in propositionibus de inesse, quæ postea exponetur, & probabitur: nunc autem de ea hactenus.

Prædicatiuam autem conuerti quidem necessarium est, non tamen uniuersaliter, sed in parte: ut si omnis uoluptas est bonum, & bonum aliquod est uoluptas.

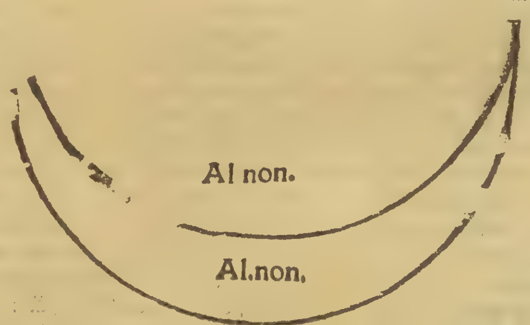
Vniuersalis affirmatiua cōuertitur p accidens in particularem.

Particularem autem affirmatiuam quidem conuerti necesse est particulariter: nam si uoluptas aliqua est bonum, & bonum aliquod erit uoluptas.

Particularis affirmatiua cōuertitur in particularē affirmatiuam.

Priuatiuam uero non est necessarium. Non enim, si homo non inest alicui animali, & animal non inest alicui homini. C

Particularis negatiua nō conuertitur.

D Postquam ordo patet, dicamus, quod Aristoteles in propositionibus de inesse quatuor regulas sumit: quarum Prima dicta est, scilicet quod vniuersalis negatiua de inesse in terminis cōuertitur. Quæ quidem ideo in terminis dicitur conuersio, quia solum termini mutantur, cæteris omnibus remanentibus. Hanc etiam Philoponus simplicem vocat, quia nullis alijs mutatis, sola terminorum mutatione constat. Vt si nulla voluptas est bonum, nullum bonum est voluptas. *Com. 15. Prima regula.* *Quare conuersio in terminis.* Secundam vero regulam ponit, cum inquit ¶ prædicatiuam autem. s. vniuersalem conuerti quidem necessarium est, nō tamen vniuersaliter, sed in parte: vt si omnis voluptas est bonum, & bonum aliquod est voluptas. *Secunda.* Quę conuersio, quia fit nō sola mutatione terminorum, sed mutatione quantitatis, ideo per accidens dicitur a iunioribus. Dicitur vero conuersio particularis, quia conclusio est particularis: & in parte, quia est de toto ad partē: est enim particularis, vt pars vlis. Tertiam vero ponit, dicens particularem vero affirmatiuam quidem conuerti necesse est particulariter. Nā si voluptas aliqua est *Tertia.*

bonum, & bonum aliquod erit voluptas. Hæc dicitur in parte, non quia de toto ad partē, conuersio fit, sed quia de parte ad partem cōuersio fit. *Quarta.* Quartam vero regulam ponit, & inquit { priuatiuā vero non est necessariū conuerti, supple nec de parte ad totū, nec de parte ad partē: non enim si homo nō inest alicui animali, & animal non inest alicui hoī. Prætermisit vero regulas indefinitarum propositionū: quia indefinitæ in materia quidē necessaria ordinantur cū vniuersalibus, in materia vero de inesse, cū particularibus. *Quæ ptermissa ab Aristo. et cur. Propō categorica & priuatiua quid.* Prætermisit autē singulares, quia nō sunt syllogisticæ propositiones, vel ipsas cōuerti sensu apprehenditur. Quō vero ad verba attinet, Aristoteles vbique propositionē affirmatiuam, græco verbo categoricā appellat, hoc est prædicatiuam. Negatiuam aūt appellat priuatiuam. Affirmatiuam enim non appellat subiectiuam, aut suppositiuam: quia etiā negatiua est suppositiua subiecti vel subiectiua. vt ergo innueret differentiam inter has, illā prædicatiuam appellat, quia in ea prædicatur aliquid de aliquo, hanc priuatiuam, quia priuatur ipsa prædicatione alicuius de aliquo. In quarta vero regulam attende, quia dixit non esse necessarium conuerti, quia licet per se propositio particularis negatiua non conuertitur per accidens, & materiæ gratia conuerti potest. nam aliquis homo non est album, & aliquod album non est homo: optima conuersio est. Verum hoc est gratia materiæ, & per accidens.

Primum. Digressio cōuersionis De qua cōuersiōe loquitur Arist. Sed circa hæc quæ dicta, & quæ dicenda sunt, Primo de conuersionibus quædam communia transigamus. nā Aristo. pauca dicit. Dicamus ergo Primo, ꝙ cum triplex sit conuersio, in terminis quidem, qualis est in relatiuis, vt si amicus amico est amicus, conuertitur, inimicus inimico est inimicus. Et in conuertibilibus, vt si homo est risibilis, risibile est homo. In syllogismus vero, cum ex opposito cōclusionis oppositū alterius propositionis infert. In propositionibus denique, vt si voluptas est bonum, bonum erit voluptas. De conuersione quidem in terminis, dixit in libro Prædicamentorum, de conuersione autem in syllogismis dicet Secundo huius. Nunc igitur de conuersione in ꝓpositionibus agit. Huius causa est, quia est principium, quo imperfecti syllogismi reducunt ad perfectos. *Dubō. Cur de conuersione, et nō de aliis reductiuis principiis.* Sed dices cū quatuor sint modi reducendi syllogismos, expositio videlicet, cōuersio ad impossibile, transpositio, & conuersio propositionum, cur solum de propositionum conuersione præmittit ante syllogismorum generationem, cætera principia omittens. *Solutio.* Dicendū, vt diximus, ꝙ sola propositionum conuersio est principiū reducendi syllogismos imperfectos ad perfectos, alia vero non reducendi principia sunt, sed refellendi ipsos proteruos vel potius probationes sunt. *De aliis modis uide dilucidatorē e uncisto. 91. logica.* Transpositio vero nec est ad proteruos, nec ad syllogismorum reductionē. Lumen autem intellectus est principium reducendi vniuersale, & principale: At propositionum conuersio est principium reducendi syllogismos, particulare, & instrumentariū. *Secundum. In quot terminis conuersio fit:* Secundo videamus, in quot terminis fiat cōuersio, Vbi Philoponus respondet, ꝙ propositionū conuersio semper fit in duobus terminis, subiecto. s. & prædicato: in vno enim vel pluribus fieri non potest. In vno quidem non, quia cum conuersio quædam relatio sit, & relatio ad minus duos terminos requirit, conuersio fieri non potest in vno termino, in pluribus vero duobus, nō est necessarium. Dixi subiecto & prædicato, quia non est hæc conuersio, Socrates videt Platonem, Plato videt Socratem: non enim Plato est prædicatum, sed pars prædicati: est enim prædicatum totum illud, videns Platonem: ergo cōuersio est, videns Platonē est Socra. *Regula.* Ex hac declaratione sequitur hæc regula, nulla ꝓpositio conuertibilis est conuertenda, nisi prius resoluatur in duos terminos, quorum alter sit subiectum, alter terminus sit prædicatum. vt si dixero, equus est in stabulo, esse propositionem conuertendam, resoluatur primo ad illos terminos, qui sunt, equus, & ens in stabulo, quorum primus est subiectum, secundus vero prædicatum: postea cōuertenda est. In quot ergo terminis conuersio fiat, ex his patet. Tertio videamus quot, & quales sint propositio-

E

nes, in quibus fit conuersio. Et dicamus, ꝙ, cum duo tantum sint termini, in quibus fit conuersio: non enim plures propositiones duabus fieri possunt in duobus terminis, quales vero sint, iterum dicamus. *Tertium. Quot & quales sunt ꝓpōnes in qbus fit cōuersio.* cum enim propositio ex subiecto & prædicato constet, oportet propositiones conuersionis, aut conuenire in vtroque termino, aut differre in subiecto & cōuenire in prædicato, & conuenire in subiecto. Differre quidem in vtroque termino non possunt: non enim hæc est conuersio, homo currit, & leo pugnat, nec possunt differre in vno, & conuenire in altero, quia in quouis conuenerint, non fit in eis conuersio. Hæc enim non est conuersio, homo est iustus: homo est grammaticus, quæ in subiecto conueniunt. nec hæc, homo currit, leo currit: licet in his prædicatum sit idem. Quare propositiones conuertibiles numero duæ sunt, & conuenientes in vtroque termino. *Quartum. Quo ī utroque termino cōueniūt* Quarto videamus quo nam pacto in vtroque termino conuenire debent: & dicamus, ꝙ propositiones, cum in vtroque termino sint conuenientes, aut in illis ordine & qualitate cōueniunt, aut ordine & qualitate differunt, aut ordine differunt, & qualitate conueniunt, aut ordine conueniunt & qualitate differunt.

F

Non possunt ordine, & qualitate conuenire, quia tunc in talibus terminis solum vna erit propositio. veluti homo est animal, & homo est animal. Sin autem ordine & qualitate differunt, erit conuersio per contrapositionem, ubi propositiones erunt in duobus terminis ordine, & qualitate differētes. vt homo est iustus, ergo non iustum erit non homo. Si autem ordine non differunt, sed qualitate, conuersio erit ad oppositam qualitatem, vt contingit hominem currere, contingit hominem non currere. Si autem ordine differunt, non autem qualitate, aut mutatur quantitas, aut non mutatur quantitas: si non mutatur quantitas, est simplex conuersio in terminis. sin autem mutatur, est conuersio in parte: vt omnis homo est animal, quoddam animal est homo. Quo ergo pacto in vtroque termino conuenire debent, & quot modis, ex hisce perspicuum est sufficienter.

G

Quintum. Quid conuersio. Quinto videamus quid nam conuersio fit. Aristoteles enim definitionem conuersionis prætermisit, quia ex descriptione specierum descriptio generis colligitur, colligendo scilicet illa, in quibus conueniunt, vt patet Secundo Posteriorum. *Definitio. Auer.* Auerroes tamen sic describit, conuersio est permutatio ordinis ꝓpositionis de subiecto in prædicatum, atque e conuerso manentibus veritate, & qualitate. *Definitio Philoponus* Philoponus vero paucis mutatis, inquit, conuersio est duarum propositionum in vtrisque terminis conuenientia: manente eadem veritate & qualitate, sed ordine terminorum mutato. Dicitur primo manente eadem veritate: ad differentiam euersionis vbi enim non seruatur eadem veritas, non conuersio, sed euersio dicitur. Hæc enim euersio est, omnis homo est animal, omne animal est homo, cum nō seruetur eadem veritas: dicitur manente eadem qualitate ad differentiam consequentiæ contrariæ, siue conuersionis per contrapositionem. Dicitur conuenientia duarum propositionum in vtroque termino, loco generis: quia omnibus conuersionibus competit. Dicitur ordine terminorum mutato, ad differentiam conuersionis contingentium, quę seruato eodem ordine, conuertuntur ad oppositam qualitatem.

H

Iuniores. Iuniores vero sic descripserunt, conuersio est formalis consecutio duarum propositionum categoricarum, vtroque termino permutatim participantiū. Formalis consecutio ponitur loco generis: omnis enim conuersio est formalis consecutio, & non econtrario. Dicitur duarum propositionum ad differentiam syllogismi vbi sunt tres ꝓpositiones. Dicitur vtroque termino permutatim participantium, ad differentiam conuersionis contingentium, vbi non permutantur termini. *Sextum Vtrū se[illegible]* Sexto quæritur vtrum conuersione debeat seruari eadem veritas. Videtur ꝙ non, quia nō est necessaria veritas Nam, vt Boethus in libro de syllogismo categorico dicit in falsis fit conuersio: hæc enim est bona conuersio, Aliquis homo est lapis: ergo aliquis lapis est homo: vbi non seruatur veritas, ergo nec eadem veritas. Præterea, hæc

est bona

est bona conuersio, omne animal est album, ergo quoddam album est animal: & tamen non seruetur eadem veritas. Propter hoc argumentum Iuniores asserunt tãtum tria esse necessaria ad conuersionem. Primum, vt sint tantum duæ propositiones categoricæ vtroq; termino participantes, siue (vt Philoponus inquit) in vtroq; termino conuenientes. Secundum, quod in vtroque conueniant ordine econuerso, atque permutato. Tertium, qd' alterius ad alteram sit formalis consecutio. ergo siue seruetur veritas, siue non, conuersio est formalis consecutio duarum propositionum in vtroque termino conuenientium mutato ordine. Possunt tamen Philoponus & Auerroes defendi, quod debet seruari veritas, & eadem veritas, aut re, aut consensu. Modo, falsa, consensu accipi possunt vt vera: & hoc satis ad mentem Boethi. Et licet istæ definitiones sint bene dictæ, & omnes posint defendi, tamen facilius describi potest conuersio, supponendo qd' idem est conuertere & conuersio, vt facere & factio, agere & actio. Quare erit conuersio facere de subiecto prædicatum, & econtrario cum consequentiæ necessitate. Vel q; idem est, conuersio est factio prædicati de subiecto & econtrario cum consequentiæ necessitate. Per hoc quod dicitur prædicati de subiecto, & econtrario, differt conuersio a syllogismis, & ab aliis argumentis. Per hoc qd' dicitur cum consequentiæ necessitate, differt ab ea transpositione, qua fit de subiecto prædicatum, & econtrario in propositione particulari negatiua: non enim est cum necessitate consequentiæ, licet in ea fiat de subiecto prædicatum & econtrario. Quare sequitur, vt non debeat seruari veritas, sed solum consequentiæ necessitas, quæ põt stare cum veritate re aut opinione, aut consensu. Quod si Auerroes & Philoponus dixerunt seruandam esse veritatem, acceperunt veritatem prioristice, pro ea, quæ est in re, vel quæ consensu sumitur, non autem posterioristice.

Iuniorum sñia de conuersione.

Eadẽ definitionẽ habes à dilucidatore enũciationũ fo. 87. log.

Sexto quæritur, quorum est conuersio an terminorũ, an propositionum. Iuniorum quidam dixerunt eam esse terminorum, propter verba Aristote. cum dixit propter subiectos terminos esse necessaria, non propter propositiones. Infra etiam dicit conuersiones inesse terminis. Alij dicunt conuersionem esse animæ, quia, cum conuersio sit motus rationis, videtur esse animæ, cum motus sit eius, quod mouetur. Philoponus asserit conuersionem esse propositionum, quia in prædicamentis de terminorum conuersione, in Secundo huius de conuersione syllogismorum egit. Hic autem de conuersione propositionum. Ego vero dicerem conuersionem esse terminorum, propositionum, & animæ. animæ quidẽ (vt subiecti) in quo recipitur: propositionum, vt in signo, per quas ipsa significatur. Terminorum denique, vt in causa siue materia, in qua omnis conuersio fit. Septimo quæritur de nominibus earum, & dicendum, quod prima propositio, cum conuersio quæritur, dici solet conuertibilis, conuertenda, conuersa, & antecedens. Conuertibilis quidem conuertenda vel conuersa, quia ipsa est, quæ vertitur. Antecedens vero, quia ex ipsa infertur secunda propositio. Secunda vero dicitur conuertens, & consequens. Dicitur conuertens, non quæ conuertit: Sed qua intellectus priorem conuertit. Intellectus enim est qui conuertit: Secunda autem propositio est, qua conuertit. Consequens vero dicitur, quia formaliter sequitur ad primam. nam, cum conuersio sit quidam motus rationis, & in omni motu est terminus a quo, & terminus ad quem: in conuersione terminus a quo dicitur antecedens, terminus vero ad quem dicitur consequens. Octauo quæritur, vtrum conuersio est enthymema, vel aliquod argumentum. Dixerunt Iuniores conuersionem esse argumentum, & enthymema, Alij dixerunt esse formalem consecutionem, Alij propositionem hypotheticam conditionalem, Alij propositionem rationalem, nullus autem dicit eam esse syllogismum: quoniam omnis syllogismus tribus terminis, & duabus propositionibus constat: conuersio non constat tribus terminis ergo non est syllogismus. Qui dicunt conuersionem esse enthymema vel argumentum, decipiũtur: quia Aristoteles docet reducere omne argu-

Quorũ est cõuersio ad hoc vide. 87. enunciatiũ logicæ. Capite. 4.

Propria sententia.

Septimum. De noibus.

Octauum. An cõuersio sit enthymema.

A mentum ad syllogismum Secundo huius. Qui dicunt cõuersionem esse propositionem hypotheticam, vel rationalem, vel consequentiam, etiam non bene dicunt: quia nihil horum ponit inesse. At cum conuersione perficiatur syllogismus imperfectus, non potest esse hypothetica propositio, vel id genus. Ergo conuersio nihil horum est, nisi principium reducendi imperfectos syllogismos, aggregatum ex duabus propositionibus conuenientibus vtroque termino, vt dictum est. Per similitudinem tamen dici potest enthymema, hypothetica propositio, rationalis, & consecutio, quoniam sicut quælibet harum est necessaria consecutio, ita conuersio est factio prædicati de subiecto cum consequentie necessitate. Sed contra hæc dubitatur. Primo, quia per conuersionem res dubia certificatur, ergo est argumentum. definitur enim argumentum a Boetho, quod est ratio rei dubiæ faciens fidem. antecedens patet, quia per conuersam infertur conuertens, & de illa certificamus per conuersionem. Secundo per conuersionem procedimus a noto ad ignotum: ergo est argumentum. Propter hæc quidam dixerunt conuersionem esse enthymema. nam cum sit argumentum, & omne argumentum est aut exemplum, aut inductio, aut syllogismus, aut enthymema: cum conuersio non sit exemplum, nec inductio, nec syllogismus, ergo erit enthymema. Secundo dixerunt tale enthymema reduci posse ad syllogismum. Nam conuersio vniuersalis negatiuæ, quæ fit in terminis, reducitur ad Cesare per additionem minoris, hoc modo, nullum B est A: omne A est A: ergo nullum A est B. Conuersio vniuersalis affirmatiuæ, quæ fit de tota ad partem, reducitur ad darapti additione maioris, hoc modo, omne B est B: omne B est A: ergo quoddam A est B. Conuersio particularis affirmatiuæ, quæ fit de parte ad partem, est reducibilis ad datisi, etiam additione maioris, hoc modo, omne B est A, quoddam B est A: ergo quoddam A est B. Ergo conuersio est enthymema. Sed hæc positio stare nõ potest primo, quia omnis syllogismus est in tribus terminis, & in duabus ꝓpositionibus: at tales sunt nisi in duobus terminis. ergo non sunt syllogismi, & sic nec enthymemata. Secundo in omni syllogismo assumptis quibusdam aliud simpliciter a positis necessario accidit. sed conuertens, quæ infertur, nõ est simpliciter aliud quid a conuersa, per quam infertur: est. n. vna propositio ordine terminorum mutato tantum. Tertio, oratio, in qua assumitur aliqua propositio ridicula, syllogismus non est vere, sed ridiculus: in talibus orationibus assumitur propositio ridicula. s. omne A est A, omne B est B, quæ propositiones sunt ridiculæ: ergo omnes tales orationes sunt ridiculi syllogismi. Propter hæc Albertus tenet conuersionẽ non esse enthymema, nec argumentũ: cuius rationem assignat quia ille, qui ex conuersa infert conuertentẽ, non probat, sed eandem propositionem secundum materiam & substantiam assumit, ordine tamen terminorũ solum euariato. Probare autem est ex vno vel pluribus assumptis diuersum penitus inferre. Sed contra Albertum videt̃ Aristo. qui conuersiones ostendit esse necessarias, modo quo ostenduntur consequentiæ & argumẽta necessaria. s. quia conuersionem bonam esse ostendit, quoties ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis. Ergo vult conuersionem esse argumentum necessarium, tale nõ est nisi enthymema vel sylls. Propter hæc alij dixerunt conuersionem esse consequẽtiam, siue propositionem rationalem. quæ tamen sub argumento non continetur. Probant, alioquin per cõuersionem nullus sylls perficeretur. Nec hæc positio videtur secura: primo, quia, si per conuersionem aliquid probatur, tunc est argumentum & ita erit enthymema vel sylls: & sic stabit prima positio. Præterea, si est aliqua ratio rei dubiæ faciens fidem, quæ non est argumentum, tunc Boethus non recte definisset argumentum, nec sufficienter species eius enumerasset. Propter hæc Culuerbinus asserit conuersionem esse argumentum, & enthymema. non tamen reducibile ad syllogismum propter rationes tactas. Non enthymema duplex esse dicit: alterum, quod potestate ad syllogismus,

B

C

D

Obiectio.

Solutio.

Improbã.

Alberti põ

Impugnatio.

Alia solutio.

Refutatio.

Alia rñ.

vtputa, quod constat tribus terminis: alterum, quod nec actu, nec potestate est syllogismus, vtputa, quod non constat, nisi duobus terminis: & sic est conuersio. Sed pace viri dixerim Aristoteles Secundo huius docet reducere omne argumentum ad syllogismum, imo exemplum, inductionem, & omne enthymema. ergo non potest esse argumentum, quin ad syllogismum reduci possit. Propterea teneo, quod conuersio non sit argumentum, vt recte Albertus dicit, nec enthymema, quia omne argumentum, cum sit probatiuum, est reducibile ad syllogismum probatiuum. cum ergo conuersio reduci non possit ad ꝓbatiuum syllogismum, ergo non potest esse argumentum. Vnde, licet ad syllogismum illatiuum ridiculum reduci possit, vt prima positio reduxit, ad probatiuum syllogismum, qui hic definitur, reduci non potest, vt probatum est. Secundo teneo, quod conuersio est facere de prædicato subiectum, & econtrario cum consequentiæ necessitate, vel cum argumenti necessitate. & ꝓpterea Aristoteles conuersiones probat secundum regulã argumentorum necessariorum, quia licet nõ sit argumentum, est cum ea necessitate, quia argumenta dicuntur necessaria. Sed dices, conuersio est cum consequentiæ necessitate: ergo est consequẽtia, vel argumentum necessarium. non. n. videtur aliquid deficere, vt sit argumẽtum. Dicendum, ꝙ duo sunt de ratione argumenti necessarij primũ, ꝙ ex opposito consequentis inferatur oppositum antecedentis, & hoc est commune conuersioni, & omni argumento necessario. Secundum, ꝙ per argumentum res dubia, quæ videtur falsa, per aliquod vel aliqua assumpta certa, & nota probetur: & hoc est propria ratio argumenti, per quam definitur: & hæc deficit conuersioni. nam licet conuersa, quæ assumitur, sit notior conuertente, quæ infertur, tamen conuertens, cum sit substantialiter, & materialiter conuersa, non infertur, vt propositio dubia, quę videtur falsa, sed infertur, vt propositio minus certa, atq; minus nota. Non. n. omne notius altero est argumentũ, alioquin interpretatio, qua vna propositio interpretatur per alteram, esset argumentum. Requiritur ergo ad rationem argumenti formalem, vt per ipsum propositio dubia, quæ videtur falsa, certificetur: Modo conuertens ante conuersionem, non videbatur falsa siue dubia, sed minus nota propositione cõuersa, e qua infertur. Non. n. omnis notificatio est argumẽtum, nisi sit rei dubiæ, quę est, vt videatur falsa. Quare, licet conuersio sit argumẽtum secundum quid, quia solum secũdum vnam conditionem, quę est necessitas argumẽti, non est argumentum simpliciter, cum ei deficiat formalis ratio argumenti, qua est argumẽtum. Præterea conuersio dici potest quartum instrumentum. non. n. est argumẽtum, nec consequẽtia, nec propositio hypothetica: sed quartum instrumẽtum, ꝙ est oratio, in qua de subiecto fit prædicatum, cum consequẽtiæ necessitate. Quibus patet solutio ad rationes factas in principio. Prima. n. deletur, quia conuersio nõ est ratio rei dubiæ faciẽs fidem, sed bene secũdum quid est argumẽtum, pro quanto est cum argumẽti necessitate, quæ nõ est principalis ratio argumẽti, cum fortasse nõ omnibus competat. Ad secundam vno modo dici põt, ꝙ per cõuersionẽ procedimus a magis noto ad minus notum, non tñ ad penitus ignotum. Alio modo dico, ꝙ nõ sufficit ad rõnem argumenti, sed oportet, vt ꝓcedamus a certo ad rem dubiam: res aũt dubia est, quę videtur falsa. Per argumẽtum ergo res dubia, quæ videbať falsa certificabatur. At per conuersionem, licet res ignota innotescat, non tñ res dubia, quæ videbatur falsa, certificatur. Ergo conuersio dici potest argumentum secũdum quid, nõ autem dicetur argumentum, quia ei deficit formalis ratio argumenti.

Cõfutatio: — *Propria solutio.* — *Argumẽtũ necessariũ duas exigit cõditiones.*

Quæstio. De speciebus conuersionum.

Quæritur vlterius de speciebus conuersionis, quot & quæ sunt. Quidam enumerant. x. species, quarum Prima est consequentia in ipso, vt animal est homo: ergo non animal est non homo. Secunda est conuersio, præter q̃titatem: vt possibile est hominẽ currere: ergo hominem currere est possibile, vel tantum animal est homo: ergo omnis homo est animal. Tertia species est in sola qualitate, vt si contingit omnem hominem currere: contingit

B nullum hominem currere. Quarta in sola quantitate, vt si contingit omnem hominem currere: cõtingit aliquem hominem currere: & si omnis homo currit: aliquis homo currit. Quinta est in quantitate & qualitate: vt si contingit omnem hominem currere: cõtingit aliquem hominem non currere. Sexta est vbi mutantur termini de subiecto prædicatum, & econtrario & nihil aliud, vt nullus lapis est animal, nullum animal est lapis. Septima vbi mutantur termini, & quantitas, vt omnis homo est albus: ergo quoddam album est homo. Octaua mutantur termini & qualitas propositionis, vt contingit omne B esse A: ergo contingit nullum A esse B, de qua in contingentibus dicemus. Nona vbi mutantur omnia: termini, quantitas & qualitas, vt cõtingit omne B esse A: contingit quoddam A non esse B. Decima vbi mutantur termini, & qualitas terminorum, quia contraponuntur, vt in conuersione per contrapositionem, omne B est A: ergo omne non A est non B. Sed isti nimis fundunt nomen conuersionis: propterea presse loquẽdo, vt

F Aristoteles loquitur, conuersionis species in propositionibus de inesse, vbi nunc loquimur, solet dici ab omnibus esse tantũ duas species. s. in terminis, & in parte. quæ postea subdiuiditur, quia vel est totius in partem, vel partis ad partem. De conuersionibus vero in propositionibus contingentibus suo loco dicetur. Hæc positio probatur, quia conuersio de inesse est principium reductiuum syllogismorum de inesse imperfectorum ad perfectos. sed tantum duabus conuersionibus reduci possunt: ergo tantum duæ sunt conuersionis species. Præterea, si esset alia conuersionis species, cum Aristoteles illius nullibi meminerit, erit tunc diminutus. Hanc positionem tenet Albertus, quia si qua esset addenda, maxime esset cõuersio per contrapositionem. Modo, hęc non est conuersio. Primo, quia in ea non permanent iidem termini, cum mutentur de finitis ad infinitos. Modo finitus terminus & infinitus non est idem terminus. Præterea, si daretur hæc conuersio, vbi finiti ad infinitos terminos mutantur, cur non datur conuersio, vbi de infinitis mutentur ad finitos. Præ-

G terea, si daretur conuersio per contrapositionem, esset cũ consequentiæ necessitate, vt patet per definitionem conuersionis: ꝙ autem non sit cum consequentię necessitate, probatur primo de vniuersali negatiua, quia non sequitur nullus lapis est animal: ergo nullũ non animal est non lapis, quoniam antecedens est verum, & consequens falsum. Quod consequens sit falsum, patet: quia eius contradictorium est verum, videlicet aliquod non animal est non lapis. vt lignum non animal est, & non lapis. Secundo de particulari negatiua, quia non sequitur, quædam chimæra, non est homo: igitur quidam nõ homo nõ est non chimæra, quia antecedens est verum, & consequens falsum, quia suum contradictorium est verum, videlicet omnis non homo est non chimæra. Tertio de indefinita negatiua, quia non sequitur, rosa non est substantia: ergo non substantia non est non rosa. Qm̃ antecedẽs est verũ, rosa non existente, vt nunc. nam si rosa non existit, rosa non est ens, & si rosa non est ens, rosa non est substantia:

H ergo rosa non existente hæc est vera, rosa non est substantia. Consequens vero falsum, qm̃ hæc est falsa, non substãtia non est non rosa: qm̃ contradictorium huius est verũ, videlicet omnis non substantia est non rosa: qm̃ a quocũque negatur superius, negať inferius. ergo omnis nõ substantia est nõ rosa. Quarto de vniuersali affirmatiua, quia non sequitur omnis homo est ens: ergo omne non ens est non homo: quoniam antecedens est verum, & consequẽs falsum. quoniam subiectum consequens pro nullo supponitur. Modo, regula communis Sorticularum est, ꝓpositio affirmatiua est falsa, cuius subiectum pro nullo supponit. Simili ratione de particulari affirmatiua dici potest: non enim sequitur aliquis homo est ens: ergo aliqđ non ens est non homo subiectum enim pro nullo supponitur in propositione. Ex his perspicuum est conuersionem per contrapositionem non esse cum consequentiæ necessitate. Sed dubitatur, quoniam Aristoteles Secundo Topicorum videtur ponere illam, & vocat eam consequentiam

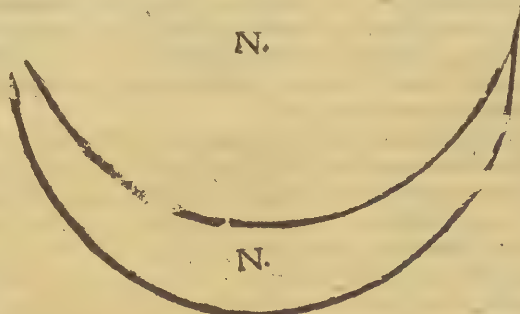
Positio Alberti. — *Conuersionis species duæ.* — *Conuersio ꝑ cõtrapositionem cõuersio non est.*

sequentiam econtrario. Vt si omnis homo est animal: ergo omne nō animal est non homo. Praeterea Boetius in libro de Syllogismo categorico asserit cōuersionis species esse tres: simplicem, quam Aristoteles conuersionem in terminis dicit: aliam speciem ponit, quam conuersionē per accidens vocat, quāque Aristo. conuersionem in parte nuncupauit, quae est duplex, aut de toto ad partem, aut de parte ad partem. Tertiam asserit, quam per contrapositionem nominat, Aristo. vero. 2. Top. consequentiam econtrario. Auerroes etiam conuersiones in terminis, & in parte affirmat in paraphrase huius textus: conuersionem autem per contrapositionem asserit in libris Naturalis philosophiae. vt Primo de Coelo, & Septimo libro Physicorum. Solebamus in iuuenta controuersiam tantorum virorum hoc pacto sedare, q̄ vno modo conuersio dicatur pro principio, quo syllogismi imperfecti de inesse reducuntur ad perfectos de inesse, & sic cōuersio est oratio, in qua de subiecto fit praedicatum, & ecōuerso cum consequentiae necessitate. & hoc pacto dicitur conuersio syllogistica, cuius duo tantum sunt genera. alterum dicitur conuersio in terminis, alterum vero in parte. Alio modo accipi potest conuersio ꝓ oratione, in qua de subiecto fit praedicatum, & econuerso cum consequentiae necessitate, siue termini mutent, siue non mutent qualitatē, etiam siue consequentiae necessitas sit per se, siue per accidēs: & hoc pacto sunt tria genera, duo syllogistica, quae sunt cum necessitate per se consequentiae, & tertiū est conuersio per contrapositionem, quae est cum consequentiae necessitate topica, nō autem per se, etiam cum mutatione terminorum secundū qualitatem & sic loquuntur Boethus, & Auerroes, Tertio modo potest sumi conuersio pro oratione: in qua vna propositio secundum quid mutatur, siue haec mutatio fit de non quanta in quantam, siue de quali ad qualem, siue quo ad terminos, & quantitatem, siue quo ad terminos & qualitatem, siue quo ad terminos quantitatem & qualitatem, siue quo ad terminos & qualitatem terminorum: & sic positio prima potest habere locum. Nobis autem satis sit duas esse tantum conuersiones syllogisticas, quibus soli imperfecti syllogismi ad perfectos reducuntur. Sed quaeres, si conuersio per contrapositionem sit oratio, in qua de praedicato fit subiectum, cum consequentiae necessitate saltem secundum accidens, & non per se in omnibus, quae sunt illae ꝓpositiones, quae conuertuntur conuersione per contrapositionem cum consequentiae necessitate. Dicendum secundum Aristo. in. 2. Top. omnes illas ꝓpositiones conuerti per contrapositionem, in quibus potest fieri vna consequentia, in qua antecedens est propositio de secundo adiacente, cum subiectum est terminus ille, qui subiiciebatur in conuertenda, & consequens est vna altera propositio etiam de secundo adiacente, in qua subiectum est ille terminus, qui erat praedicatum in cōuertenda. Vel facilius, omnes illae propositiones possunt conuerti per contrapositionem, in quibus ex opposito praedicati potest inferri oppositum subiecti in ꝓpositionibus de secūdo adiacēte & in terminis limitatis. vt haec, homo est animal, q̄m sequitur, nullum animal est: ergo nullus homo est. Iō bene conuertitur, homo est aīal: ergo non animal est non hō. Haec etiam conuertitur, risibile est homo: quia sequit̄ nullus homo est, ergo nullū risibile est: & propterea sequitur risibile est homo: ergo non homo est nō risibile. Diximus in terminis limitatis, ꝓpter hanc fortasse, quae est, homo est ens, quae non conuertitur, ergo nō ens est non homo, quia est affirmatiua, cuius subiectum pro nullo supponit, verum est terminus transcendens, ac illimitatus: & quia transcendēs est, & negatus, ideo ꝓ nullo supponit. Quęres cum conuersio sit cum consequentiae necessitate, quae ꝓpositionum in conuersioni est notior: Vtrum conuertenda, & videtur qd' sic: q̄m illa est, vt antecedēs. Ex alio videtur qd' notior sit conuertens, q̄m conuertens accipit̄ in syllō perfecto, & non conuertēda: & sic videt̄ notior. Dicendum, q̄ cōuertenda est notior: q̄m conuersio est vt argumentum ducens ad oppositum, in quo consequens est notius antecedente. Et ita licet antecedens sit notus con

Cap. 22. Com. 22. Com. 2. Conciliatio triplex conuersio. Dubiū. Quae nā ꝓpositiones ꝑ contrapositionem conuertantur. Quaestio. Dilutio.

A sequente, tamen in casu non est ita: quoniam consequentia est veluti syllogismus ducens ad oppositum. Haec generatim de conuersione.

Primum quidem igitur sit priuatiua uniuersalis, A B propositio. Si ergo nulli B inest A, neque A nulli inest B. Si enim alicui inest, ut C, non uerum erit nullum B esse A. nam C. eorum, quae sunt B, aliquid est.

Probatio cōuersiōis vniuersalis negatiuae ex opposito, siue syllogismo expositorie.

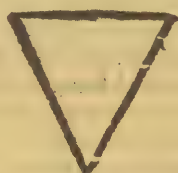
Positis regulis more geometrae nūc illas ꝓbat. Et prio ꝓbat primā, quę erat, vniuersalis negatiua cōuertit̄ in terminis: ꝓ cuius regulae ꝓbatione caeterarū debes scire, vt Auer. inquit, Arist. in hac & aliis ꝓbationibus esse vsum terminis ignotis cōibus omni materiae. Et quidem nō ab rōne. Prio ne quis credat has regulas esse necessarias nō ꝑ se, sed gratia terminorū vel materiae. Secūdo, vt ꝓbatio omnibus cōis sit. Vtit̄ vero in iis semper pro praedicato ipso A, ipso vero B ꝓ exēplo subiecti. Praeterea subiecto vtit̄ in casu datiuo, praedicato aūt semper vtit̄ in casu nominatiuo, vt dicemus. His habitis, quidā iuniores dicunt. q̄ Arist. ad ꝓbandum illā conuersionem esse bonā, supponat primo particularē affirmatiuā, aut indefinitā cōuerti in parte. secūdo supponat tūc consequētiam esse bonā, cū ex opposito consequētiae sequitur oppositū antecedētis, & in cōuersione sil'r supponit idē. Tūc eius ꝓbatio est, si nullum B est A: ergo nullū A est B. Vel ergo sequit̄, vel non sequit̄: si sequitur ergo regula bona est: si non sequitur, detur oppositū: & erit, aliqd' A est B, sit illud A, q̄ est B, C: ergo C est B: sed particularis vel indefinita cōuertit̄ in parte ꝑ primā suppositionē: ergo B est C: sed C est A, ꝑ casum assumptū ergo B est A, et dicebat̄ in pria, q̄ nullum B est A: ergo illa cōuersio fuit bona: ex opposito. n. consequētis sequitur oppositū antecedētis. Sed hęc expositio falsa est, quia tūc esset circularis ostēsio. nam cū ostēdet particularē vel indefinitam affirmatiuā cōuerti in parte, vtetur cōuersione vniuersalis negatiuę, vt videbit̄. Quare, si in hac ostensione vtitur cōuersione indefinitae vel particularis affirmatiuae, erit circularis ostensio. Aliter ergo s̄m Auer. dicamus q̄ haec regula probat̄ per syll'm expositorium, cuius mediū est demonstratū ad sensum, cui ambo extrema inesse patet ad sensum. Et licet syll's expositorius omni in figura fieri possit, hic tn̄ vtit̄ eo in tertia figura: hoc modo videlicet, hoc demōstrādo, ipsum C est A. hoc demōstrādo, idē C est B: igit̄ B est A, in tertia figura. Erit ergo ꝓbatio regulae sic, nullum B est A: ergo nullū A est B, haec cōsequētia valet, vel nō valet. si valet, bona fuit cōuersio: si nō valet, detur cōtradictoriū consequētis. s. aliquod A est B, & sit illud A, q̄ est B C: tūc expositorie argumentor hoc demōstrando, C est A: est. n. eius aliquid ꝑ casum, hoc demōstrādo, idē C est B, ꝑ te, q̄ dicis aliqd' A esse B: igit̄ in tertia figura B est A. sed hoc est oppositū antecedētis: ergo cōuersio fuit bona. nā illa est bona cōsequētia & cōuersio, in qua ex opposito cōsequētis sequit̄ oppositū antecedētis. Quo vero ad cōstructionem attinet debes scire, vt dictū est, q̄ Arist. p̄dicatū semp sumit in recto, subiectū vero semp in obliquo. s. in datiuo casu, & quidē nō ab rōne hoc facit, quia ꝑ talē loquēdi modū innuit subiectū esse sub p̄dicato, vel esse aliqd p̄dicati. Ingt{ primū quidē igit̄ sit priuatiua vlis, A B

Com. 14. Iuniorum sententia. Refutatio. Secūda expositio. Cōstructio verborum.

ppositio: & sumit A in prīo loco, more græco, quia prædicatum est supra, subiectũ est infra prædicatum: sit igitur hæc ꝓpositio, nullum B est A; tunc argumẽtatur: { si ergo nulli B inest A } hoc est, si hæc est vera, nullũ B est A, & B nulli A inerit: hoc est, hæc erit vera, nullũ A est B. probat per syll'm in tertia figura expositoriũ. nã, si alicui inest, sit illud C, cui inest. q. d. si nõ, tunc eius oppositum, videlicet, aliquod A est B, erit verũ, & sit illud C: igitur non verum erit, nullũ B esse A, & probat expositoriæ, et inquit { nam C ꝙ est A, per casum aliqd' eorũ est, quæ sunt B: & sic expositorie sequitur, hoc demonstrando, C est A, per casum hoc demonstrando idem numero C, est B: igitur B est A: sed dicebatur nullum B esse A. Igitur conuersio bona, quia ex opposito consequentis, oppositum antecedentis sequitur.

Dubiũ. Sed dubitatur, quia Philoponus asserit Aristotelem probare hanc regulam per syllogismum contradictionis, qui dicitur syllogismus ad impossibile. Cuius signũ est, quia ex opposito consequentis deducit oppositum antecedentis. Auerroes autem dicit hãc probationem esse per syllogismum expositorium, vt visum est. ergo videntur *Secundo.* oppositi. Dici potest hãc probationem esse vtroq; modo, quo enim expositorie probatur B esse A, per mediũ hoc aliquid, scilicet C, est probatio per syllogismum expositorium, quo vero ex opposito consequentis deducitur oppositum antecedentis, hæc probatio est syll's contradictionis, siue ducens ad impossibile. *Probatio Theoph. Eudemi.* Theophrastus aũt & Eudemus regulam probant per dictum de nullo, hoc pacto. Si A de nullo B est, ipsum A, ab oĩbus partibus ipsius B separatur, ꝙ autẽ separatur ab aliquo, reciproce ab illo separatur, hoc est ipsum ab illo, & econtrario separantur. quare, B nulli A inerit. Separatum enim cum sit ad aliquid, & relatiua reciproca mutuo se respiciãt, & sint conuertibilia, rationabiliter sequit'. Si A, ab omnibus B, separatur, contra quoq;, B ab omnibus A separabitur. Sed occurres, quia siue probatio Aristotelis sit syllogismus contradictionis, siue syll's expositorius, cum nõdum horum definitio manifesta sit, videtur ipse vsus esse instrumento ignoto nobis. Et dicendum est, Aristotelem esse vsum iis, vt sunt nobis noti, et manifesti institutis naturæ, modo quo vulgares, & Mathematici vtũtur syllogismis logicæ imperiti. Non autem vtitur eis, vt nobis sunt manifesti institutis artis, & hoc sufficit.

Syllogismus expositorius affirmatiuus.

Syllogismus expositiuus negatiuus.

Prima q̄ō de regulatiuis principiis syllogismorũ expositorum. Circa hæc quæritur de principiis regulatiuis syllogismorum expositoriorum. est. n. duplex syllogismus expositorius affirmatiuus, vt hoc demonstrato Socrate est album: hoc demõstrato eodem, est animal: ergo animal est album. Et negatiuus, vt hoc demonstrato Socrate, nõ est lapis: hoc demonstrato eodem, est homo: ergo homo nõ est lapis. Quæritur ergo de regulatiuis principiis horum. nam licet expositorius syllogismus fieri possit in omni figura, supponamus nunc hos fieri in tertia: Affirmatiuos quidem, quoties prædicantur duo de eodem: negatiuos vero, quoties maior est negatiua, & minor affirmatiua: & tunc horum quæramus regulatiua principia. Nam facile ex his patet regula in omnibus. Respondent Neoterici, ꝙ regulatiuum principium affirmatiuorum est, quæcunque sunt eadem vni numero supponẽti pro eodẽ numero hæc sunt eadem inter se. *Pr̄a rn̄sio Iuniorum.* Dicunt vni numero, quia non oportet si fuerint eadem vni specie, vel vni genere. Dicunt supponenti pro eodem, quia licet Socrates & Plato essent eadem, vni numero, quia tam Socrates, q̄; Plato est idem vni numero, quia sibi ipsi numero, non ꝓpterea sunt eadem inter se. Hæc patent per istam regulam Primi Physicorum, quæcunq; sunt eadem inter se, sunt eadem vni tertio. Quia non sunt eadem vni numero supponenti pro eodem. Negatiuorum vero principium est, quando aliqua sunt eadem inter se, quicquid remouetur ab altero eorum, remouetur ab altero: & tu intelligas (vt prius) qd' si sint eadem inter se discrete, & indiuidualiter, vel singulariter. *Refutatio.* Contra hæc videtur, quod non dicantur hæc logice. De rigore enim logico, hæc est falsa, quæcũq; sunt eadem vni tertio numero supponẽti pro eodem, sunt eadem inter se. Quia nullæ res mundi possunt esse eædem inter se, quia aliqua esse eadẽ inter se est oppositio in obiectis: sequitur enim, sunt eadem inter se: ergo sunt eadẽ: sunt eadẽ, ergo sunt entia: sunt entia, ergo sunt plura: sunt plura, ergo diuersa inter se, diuersa inter se: ergo non eadẽ inter se. Quare a primo ad vltimum, si aliqua sunt eadem inter se, hæc non sunt eadem inter se: sed diuersa inter se. Præterea quælibet duo entia mundi sunt a quolibet ente tertio diuersa: ergo nulla entia mundi possunt esse eadem vni tertio. Simili ratione refutari potest principium regulatiuum negatiuorum. *Solutio sorticolarum.* Propterea sorticolæ dicunt, quod hæc principia regulatiua sunt propositiones falsæ, vt accipiuntur pro se: vt vero accipiuntur pro sibi consimilibus in sensu, sunt veræ. Hæc enim propositio, quæcunq; sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se, ꝓpter rationes tactas falsa est de rigore logico pro se, sed pro vna consimili in sensu est vera. Verbi causa, pro hac: quicunq; duo termini coniunguntur vni termino tertio singulari supponenti pro eodem, coniunguntur inter se, modo res significata per illum tertium terminum non sit eadem cuilibet diuersarum rerum. Hanc particulam addunt ꝓpter illum terminum essentia diuina, qui est terminus singularissimus: veruntamen res est eadem cuilibet diuersarum rerum, vt filio, & patri, & spiritui sancto. Et ideo non valet hæc diuina essentia est pater, hæc eadem numero est filius: ergo filius est pater. Quoniam res significata per terminum singularem tertium, cui extremi termini coniunguntur, est eadem cuilibet diuersarum rerum. Bene tamẽ diuina essentia propter eius infinitudinem, potest esse, eadem cuilibet diuersarum rerum: eadem enim numero est pater, & est filius: & tamen filius non est pater. *Alia rn̄sio.* Alij dicũt principium esse intelligendum sic, quicunque duo termini coniunguntur vni termino tertio supponenti pro eodem, coniunguntur inter se, modo coniungantur illi vniuersaliter. nam hæc, essentia diuina est pater: hæc essentia diuina est filius, & non sequitur ergo filius est pater, quia pater & filius non coniunguntur vniuersaliter illi termino essentia: licet enim hæc essentia sit pater, non tamen omne, quod est essentia, est pater, quia spiritus sanctus est essentia, & non est pater. Similiter licet essentia sit filius, non tamen omne, ꝙ est essentia, est filius: ideo non sequitur, filius est pater. Eodem modo intelligi potest principium regulatiuum negatiuorum: quando. n. sunt aliqui termini, qui coniunguntur inter se simpliciter, & vniuersaliter, quicquid remouetur ab altero, remouetur ab altero: dicunt vniuersaliter, quia non sequitur, pater non est filius, pater est essentia: ergo essentia non est filius. nam licet pater sit essentia, non tñ quicquid de essentia dicitur: q̄m de essentia dicitur spiritus sanctus, qui non dicitur de patre. Quare dicunt has propositiones omnes de rigore logico pro se esse falsas, pro consimilibus in sensu sunt veræ. Nec responsio hæc aliena videtur ab iis, quæ Alexander

xander dicebat: hæc.n. propositio, omne B, est A, vel aliquod B, est A, quibus frequēter Arist. vtitur est falsa, vt propositio sonat: tñ vt interpretatur, vera est: interpretatur.n. omnis homo est animal, vel aliquod animal est album. Sic hæc regulatiua principia sunt falsa, vt sonant: & vt sumuntur pro se, vt interpretanť, sunt vera. Auerroes autem in paraphrasi velle videtur, ꝙ affirmatiui expositorij regulentur hoc principio, quæcūq; insunt vni numero demonstrato ad sensum, alterum alteri inest, necesse est. Dico vni numero, quia licet Socrates, & Plato inesset homini, nō tamen Socrates Platoni vel econtrario inest: nō enim homo est vnum numero dico demonstrato ad sensum: quia non sequitur, Deus est sapientia, Deus est bonitas: ergo bonitas est sapientia. Causa est, quia licet mediū sit hoc aliquid, & singulariter, non est demonstrabile ad sensum. Simili modo de principio regulatiuo negatiuorū dici potest. Quæ expositio non mihi placet, quia tunc expositoriis syllogismis non possemus vti, nisi in rebus sensibilibus. At Catholici, & Philosophi eis vtuntur in omnibus.s. tam in rebus sensibilibus, ꝙ̃ in rebus insensibilibus. Præterea medio existente hoc aliquid, siue demonstretur ad sensum, siue non, necesse est extrema coniungi. Illa.n. coniunguntur virtute medij, quod est vnum aliquid, vt dicit Aristoteles, & non ob aliam causam. Dico ergo peripatetice sentiendo, ꝙ regulatiuum principium affirmatiuorum est, quæcunq; insunt vni tertio, quod est hoc aliquid ac simpliciter vnum numero, illa inter se coniunguntur, modo illa, quę tertio insunt, non sint relatiua. Dico modo non sint relatiua, quia non sequitur hoc demonstrando, A motum est passio: hoc demonstrando eum motum numero est actio: ergo actio est passio: assumpta sunt vera Tertio libro Physicorum, Idem enim motus numero est actio & passio formaliter, & tamen nunꝙ̃ concederem qđ actio est passio vel econtrario formaliter. Præterea non sequitur hoc demonstrando. Socratem, est pater: hoc demonstrando eundem, est filius: ergo filius est pater. Et causa huius est, quia vna res absolute potest esse duæ res respectiuæ diuisiuæ secūdum peripateticos. Hoc pacto cauillus contra personas diuinas deletur. Quia licet hic Deus sit pater, & hic Deus sit filius, nō sequitur ergo filius est pater, quia extrema, quæ vni tertio coniunguntur, sunt res relatiuę, & medium est res absoluta, quæ potest esse eadem cuilibet diuersarum rerum relatiuarum. Ex his sequitur expositio principij regulatiui negatiui: quando.n. sunt aliqua, quorum alterum alteri, quod est hoc aliquid, & vnum numero simpliciter inest, & non sunt relatiua, si aliquid absolutū remouetur ab illo numero, etiam ab altero remouebitur: intelligatur enim eodem modo, videlicet in absolutis, & non in relatiuis. Ex quibus sequitur primo, ꝙ secūdum Peripateticos, eadem res numero pōt esse diuisiue diuersæ res, etiā in creatis rebus. Patet hoc, qñ illa res esset absoluta, & res diuersæ essent relatiuæ, vt in exēplo Arist. dictum est de motu, qui idem numero est formaliter actio, & passio. Et in exēplo de Socrate, qui idem numero est pater, et filius. Cuius oppositum asserūt nonnulli Neoterici: dicūt enim solum verum hoc esse in rebus increatis Patet secundo, ꝙ regulatiua principia horum syllorum nō sunt illa.s. quæcunque sunt eadem vni tertio, & reliqua. Sed hæc, quæcūq; absoluta insunt vni tertio, ꝙ est hoc aliquid, necesse est coniungi Et illud, qñ aliqua duo absoluta sunt. quorū alterum alteri inest, ꝙ est hoc alquid, si aliquod absolutū negatur ab illo quod est hoc aliquid, necessario negabitur ab altero. Hæc enim sunt vera de rigore logico, & de rigore physico. Quod si illa non pro se accipiantur, sed pro aliis sibi cōsimilibus in sensu, possunt tolerari modo, quo superius diximus: hæc de regulatiuis principiis syllorum expositoriorum dicta satis.

Auer. expō.

Propria potentia. Quæcūque relatiue nō se hñtia inter se eadē sunt, quæ vni tertio eadē sunt.

Expō principij negatiui.

Contra opinionem aliquorum. Primum in corollariū.

Secundum.

Quæsti. 2. De regulatiuis principiis consequētiarum. Vide dilucidatorem enunciatio. 43. logicæ ad rem.

Quæritur secundo de regulatiuis principiis consequentiarum. Aristoteles.n. visus est velle, omnium consequentiarium principium esse, quoties ex opposito consequentis, sequitur oppositum antecedentis. Nunc, cum ex opposito consequentis sequitur oppositū antecedentis, consequentia est bona, & econtrario, cum consequentia est

A bona, ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sed contra primo, quia consequentia non est bona, nisi sit enthymema: enthymema non est bonum, nisi reguletur per dici de omni, vel dici de nullo, vt Aristoteles asserit. Secundo huius: ergo regulatiua principia consequentiarum sunt dici de omni, & dici de nullo. Præterea, hæc consequentia est & bona & necessaria, tantum pater est: ergo non tantum pater est, vt deducenti a primo ad vltimum patet: & tamen oppositum consequentis.s. illud, tantum pater est, stat, imo est idem cum antecedente. Ergo illud non est bonarum cōsequentiarum principium regulatiuum. Pro opposita parte est Aristoteles, qui probans necessitatem illius cōsequentiæ, vsus est illo principio. Circa quæsitum istud, primo videndum est quid sit consequentia. est enim res hæc non leuis: non.n. apud veteres Peripateticos, quid sit consequentia, aut nomen consequentiæ fuit satis quæsitum. Hæc enim videtur iuniorem inuentio, non ab aliquo priorum perquisita. Dicamus ergo primo, ꝙ veteres, & præsertim Greci

B consequentia vsi sunt: quam Aristoteles aliquando synepiam appellauit, hoc est consecutionē, siue consequentiam. Sed quid Synepia sit, nō leue est tradere. Quidam dixerunt quod consequentia est illatio consequentis ex antecedente, vt homo currit: ergo animal currit. Quæ definitio multipliciter est incompetēs: primo, quia non explicat absolutam rationem consequentiæ, sed relatiuam, Præterea, hæc definitio datur per æque ignota. nam & antecedēs, & consequens quid sint, sunt mihi æque ignota, sicut ipsa consequētia Secundo, quia ex hac definitione non habetur genus consequentiæ: non enim scimus ex hac, si consequentia sit propositio, an syllogismus, an argumentum. Præterea, homo currit, & animal currit, est illatio, & quidem consequentis ex antecedente: & tamen non est consequentia. antecedens patet, quia inferre est vnum afferre post alterum: quorum vnum præcedit, alterum sequitur. Alij dixerunt, quod consequentia est propositio hypothetica composita ex antecedente, & consequente, mediante nota, aut conditionis, aut rationis

C denotantis, antecedente & consequente simul formatis impossibile esse, vt antecedens sit verum & consequens falsum. Circa quam definitionem debes scire, quod omnis nota rationis, vel conditionis, sua vi, & proprietate significat impossibile esse, vt antecedens verum sit, & consequens falsum, modo antecedens, & consequens simul formentur. hæc enim est eius significandi proprietas. Dixerunt modo antecedens & consequens simul formenť, propter hanc consequentiam, omnis propositio est affirmatiua: ergo nulla propositio est negatiua. quia, si omnis propositio est affirmatiua, non potest secum simul formari hæc, videlicet, nulla est negatiua, quia hæc est simpliciter falsa: non enim est vera, quando non est, quia si non est, non est vera. Nec quando est, quia quando est, eius contradictoria est vera.s. aliqua propositio est negatiua demonstrata illamet, nulla est negatiua, tamen, si antecedens illud, omnis propositio affirmatiua, & illud con

D sequens, nulla propositio est negatiua, simul formentur, impossibile est vt antecedens sit verum & consequens falsum. Non enim potest esse, vt omnis affirmatiua, nisi nulla sit negatiua. Ergo secūdum hanc opinionem, consequentia est propositio hypothetica composita ex antecedente, & consequente mediante nota cōditionis, aut rōnis coniunctis, quæ nota denotat antecedente, & consequēte simul formatis, impossibile esse vt sit verum antecedens, & consequens falsum. Sed dices vtrum in consequentia mala, nota conditionis, vel rationis denotet hoc.s. vt antecedente & consequente simul formatis impossibile sit antecedens esse verum, & consequens falsum. Si sic, ergo omnis consequentia erit bona. Si non, ergo definitio nō competit omnibus. Dicendum, ꝙ in omni consequētia nota rationis, vel conditionis denotat illud, & nego tunc omnem consequētiam esse bonā, quia licet denotet illud, stat consequentiā nō esse talem, quia est mala: vnde bona erit, vbi nota illud notat, & est: mala autem vbi nota illud denotat, & non est. Non.n. ex eo qđ in ꝓpositione ver-

De nōe et definitione consequentiæ.

συνέπεια, idest consequētia qd. Lege præclara ad rē 40. enunciatio logicæ dilucidatoris.

Prima definitio. Refutatio.

Alia definitio.

Quid significet nota rōnis seu cōditionis.

Dubiū.

Solutio.

bum denotat aliquid esse, vel nō esse. illud est: quia in hac propositione, homo est lapis, verbū est, denotat hominē esse lapidem: & tñ non est lapis. *Refutatio.* Et licet hæc definitio possit tolerari, pace eorū dixerim, qui eam attulerūt, videtur superflua: quia, si est composita ex nota rōnis vel conditionis, erit hypothetica. ergo frustra additur illa particula hypothetica. *Tertia definitio.* Secūdo datur per nobis ignota: æque.n mihi ignotū est quid antecedens, & consequēs sint, & consequentia. Alij dixerūt, ꝙ consequentia est argumētum, in quo vno assumpto, aliud necessario sequitur. Dicūt argumentū loco generis: nam omnis consequētia est argumētum, & nō econtrario. dicūt vno assumpto, ad differētiā sylli: dicunt aliud necessario sequitur, ad differentiā exēpli & inductionis. *Refutatio.* Et licet hæc definitio sit magis peripatetica, tñ non est vniuersalis, quia tunc consequētia mala nō esset consequētia. Præterea tūc solum enthymema esset cōsequentia, hoc aūt falsum est, quia a conuersa ad conuertentem, ab exponētibus ad expositā sunt consequētiæ, quæ non sunt enthymemata, cum non possint reduci ad syllōs. Simili rōne multæ terminorum probationes sunt consequentiæ, quæ nō sunt enthymemata, cum non possint reduci ad syllm. *Synepia siue cōsequētia quid. Propria sententia.* Quare dicamus, ꝙ Synepiam, siue consequutionem Græci appellāt propositionem cōpositam ex duabus ꝓpositionibus, vel reducibilibus ad duas quæ cōiunguntur per notam rōnis, denotātem vtrisq; ꝓpositionibus formatis, ꝙ impossibile est antecedēs esse verum, & cōsequens falsum. dico ꝓpositionem cōpositam ad differentiam ꝓpositionis simplicis, quæ nō potest esse consequētia. dico ex duabus ꝓpositionibus, vel reducibilibus ad duas ꝓpositiones, ꝓpter syllm, & inductionē, & alias multas cōpositas ꝓpositiones, quarū prima pōt esse cōposita, & tñ sunt consequētiæ, quia oēs reducuntur ad duas. Dico cōiunctas p notam rōnis ad differētiam ꝓpositionum copulatiuarū, & taliū: addidi denotantem vtrisque ꝓpositionibus & reliqua, ad explicandam ꝓprietatē notæ rōnis, vt sciatur differentia notæ rōnis a nota copulationis, & cæteris. Hactenus de definitione. *De diuisione consequentiæ. Lege dilucidatorē. 14. enunciatio. log.* De diuisione dicamus, ꝙ consequētiarū alia est bona, alia mala. Nō n. diuiditur per veram & falsam, quia consequētia est ꝓpositio hypothetica vel ad illam reducit: modo, stat hypotheticam esse bonam, & necessariam, cuius nec antecedēs, nec consequēs est verum, nec ipsa est vera. Bonam autem & necessariam, malam & nō necessariam pro eisdem acceperunt. Et consequētia bona, quando illud, ꝙ notatur per notam rationis, est (vt notatur) est mala, quādo illud ꝙ notatur per notam rationis nō est, vt notatur. *De requisito ad bonā cōsequētiā.* Tertio videamus quid requiritur ad bonam consequētiam. Ad quod respondent Neotericorum nōnulli, ꝙ ad bonitatē consequētiæ requiritur & sufficit, ꝙ impossibile est antecedens esse verum, & consequēs falsum. *Prima pō. Refutatio.* Sed hæc positio est error. nam hæc consequētia est bona, & necessaria, oīs propositio est affirmatiua: ergo nulla ꝓpositio est negatiua: antecedens tñ pōt esse verum oībus ꝓpositionibus negatiuis annihilatis: possunt.n. oēs negatiuæ annihilari, remanēte illo antecedente: & tñ consequens est falsum & impossibile. Quia demonstrata illa, nulla ꝓpositio est negatiua, eius contradictoriū est verū. s. aliqua ꝓpositio est negatiua, & sic illa est falsa, nulla propositio est negatiua. *Correctio prima.* Ideo alij Neotericorum corrigūt primum modum, & dicunt, ꝙ debet intelligi consequētiam esse bonam, qñ formatis antecedēte & consequente, impossibile est antecedens esse verum, & consequēs falsum. Modo, qñ ponitur casus, ꝙ annihiletur omnes negatiuæ ꝓpositiones, tūc illud consequēs non pōt esse formatū: quia, cū sit ꝓpositio negatiua, etiam ipsa annihilatur: & sic in casu nō pōt esse simul formatum cū antecedente. Propterea oportet addere, bonam esse consequētiam, qñ impossibile est antecedēs esse verum, & consequens falsum. si illa simul formentur, Et sic si illo antecedēte formato, formetur illud consequēs ergo nulla propositio est negatiua: impossibile est antecedens esse verum, & consequens falsum. Quia, si necessario verum est, ꝙ omnis ꝓpositio sit affirmatiua, necessario oportet, vt nulla ꝓpositio sit negatiua, licet consequens sit impossibile: tamen formatis, si antecedēs est ne-

B cessarium, consequēs erit necessarium. Sed hæc additio nō videtur sufficere, quia, si fiat hæc consequētia, Deus est, ergo hæc consequentia non valet, demonstrando per illud pronomen hæc, hanc eandem consequentiam, antecedens est necessarium, & consequēs similiter: & antecedēs, & consequēs simul formantur: & tñ consequentia nulla est: ergo nō sufficit dicere bonam esse, cū formatis antecedēte, & consequente impossibile est antecedēs esse verum, & consequēs falsum: est. n. dabilis instantia de hac consequētia, vt dixi, Deus est: ergo hæc consequētia nō valet, ipsamet consequētia demonstrata. Cū in hac, & antecedēs, & consequēs sint necessaria, & tamen nulla est consequētia. *Secūda correctio.* Ideo adhuc potest corrigi, vt intelligatur hoc pacto, consequentia bona est, in qua antecedente, & consequēte simul formatis, impossibile est antecedēs esse verum, & cōsequens falsum: modo, consequens nō repugnet proprietati notæ illationis: & sic est in casu. illud. n. consequēs hęc consequentia non valet, de directo repugnat proprietati notæ illationis, quæ est (vt diximus) quod antecedens impossibile est esse verum, & consequens falsum. Illud enim

F consequens, hæc consequentia non valet, destruit ꝓprietatem notæ rationis. *Tria requiruntur ad bonam consequētiam.* Intelligatur ergo, consequētia bona est, in qua antecedente & consequente simul formatis, impossibile est antecedens esse verum, & consequēs falsum, modo significatio consequentis non destruat proprietatem notæ illationis, ex quibus sequitur tria requiri atque sufficere ad bonam consequētiam. Primum quod impossibile est antecedens esse verum, & consequens falsum. Secundum, quod istud fit antecedente & consequēte simul formatis. Tertium, quod consequentis significatio non destruat proprietatem notæ illationis. *De diuisione bonæ consequentiæ. Dilucidator improbat istā diuisionē. 46. enunciatio log.* De diuisione vero bonæ consequentiæ, Neoterici dixerunt aliam esse formalem, materialem aliam. & per formalem nō intelligūt eam, quæ formam habet consequētiæ, quia cū formale in consequētia sit id, ꝙ notat nota illationis, omnis esset formalis. Nec per materialem intelligunt eā, quę habet materiam consequētiæ, quæ est antecedens & consequēs, quia omnis esset materialis. Sed per formalem intelligūt, quæ

G seruata consimili dispositione terminorū in omnibus terminis est bona: dispositio. n. terminorum forma est in casu. Per materialem vero intelligunt, quando seruata simili dispositione terminorū, non in oībus terminis est bona. *Refutatio. Peripatetica diuisio cōsequētiæ bonæ.* Et licet hæc diuisio possit tolerari, nō tamen est peripatetica. Propterea peripatetica diuisio est, ꝙ bonarū, alia est bona per se, alia est bona per accidens. bona per se est, quę nulla assumptione indiget ad hoc, vt sit bona, nec vt videatur bona. Huius generis sunt conuersiones, probationes terminorum, quæ non sunt bonæ, quia per assumptionē alicuius alterius ꝓpositionis sunt bonæ, vel reducunt ad bonam. Bona vero per accidēs est, quæ est bona per reductionem ad bonam per se, vtpote assumptione alicuius propositionis. Vt homo currit: ergo animal currit. hæc enim reducitur ad per se bonam, assumptione illius, omnis homo est animal. ea enim assumpta, fit syllogismus tertiæ figuræ, qui est consequentiæ per se. Bona per accidens adhuc est duplex, alia bona per accidens sim-

H pliciter, quæ reducitur ad per se bonam assumptione propositionis necessariæ, vt in exemplo dato, alia est bona per accidens, vt nunc: vtpote quæ reducitur ad bonam per se assumptione propositionis, quæ est vera, vt nunc. Vt Socrates currit, ergo album currit: hęc enim bona est vt nunc, quia posito quod Socrates sit albus, hæc consequentia est bona vt nunc, Socrates currit: ergo album currit: quia reducitur, Socrates currit: Socrates est albus: ergo album currit. *Quod oīs materialis sit formalis.* Ex quibus sequitur, omnem materialem bonam esse formalem reductiue, si per consequentiam materialem intelligamus bonam per accidēs: & per formalem, bonam per se quia omnis talis reducitur per assumptionem vnius propositionis ad formalem. *Quale enthymema.* Sequitur secundo enthymema bonum, & necessarium non esse formalem consequentiam, nisi reductiue: bene tamen est consequentia per accidens & materialiter bona: & quidem alterum vt nunc bonum, alterum simpliciter bonum. *Regulæ. Prima.* Iuxta has diuisiones ponunt regulas.

Ad impossibile sequitur quodlibet. regulas. Primam ad impossibile implicans contradictionem formaliter, consequentia formali & per se sequitur quodlibet, intelligo sic, ꝙ ad quamlibet propositionem, quæ formaliter implicat contradictionem, sequitur consequentia formali, & per se quælibet propositio mundi. Verbi causa, ad hanc Socrates est, & Socrates nõ est, quę de forma implicat cõtradictionem, sequitur igitur, homo

2. regula. est equus: & quidem consequentia formali per se. Secundam regulam ex impossibili sequitur quodlibet: intelligo ad q̃libet propositionem impossibilem sequitur quę libet propositio mundi: non quidem consequentia formali, & per se, sed materiali, & per accidens similiter. Hæ sunt duæ regulæ de antecedente impossibiliter. Sed de ꝓbatione harum regularum nõ parua est quæstio. Quidã

Primus modus ꝓbãdi. has vtrasq; probant, quia ex opposito consequentis, & ipso antecedente fit vna copulatiua repugnans. Si enim sic fecero, homo est equus: ergo tu es Romæ, ex opposito consequentis, quod est tu non es Romæ, & antecedente scilicet homo est equus, fit hæc copulatiua, homo est equus, & tu non es Romæ. Modo, hæc copulatiua est impossibilis, quia partes repugnant, quia impossibili ꝓpositioni quælibet alia repugnat, cum non possit secum esse simul vera aliqua, propter eius impossibilitatem. Similiter, si antecedens est ꝓpositio impossibilis implicans formaliter contradictionẽ, etiam ex opposito consequentis, et ipso antecedẽte fit vna copulatiua impossibilis. Sed pace tantorum dixerim, si istæ duæ regulæ essent veræ, quia ex opposito consequentis, & ipso antecedente fit vna copulatiua repugnantis, tũc facile esset destruere omnem ꝓpositionem impossibilem: deducerem enim vnã, quamuis esset bona cõsequentia, & sic ex illa impossibili, vacuum est, deducerem te esse Romæ, & Deum nõ esse: & sic facere esset illam destruere: Arist. autem valde laborauit: ergo hæc sunt friuole dicta. Propterea dico, ꝙ ex propositione impossibili implicante cõtradictionem formaliter, sequitur quælibet ꝓpositio mundi consequentia formaliter, & per se. verbi causa, Socrates est, & Socrates non est: igitur homo est equus. Deduco formaliter sic, Socrates est, & Socrates nõ est: igiť Socrates non est. hæc cõsequentia est formalis, & per se a tota copulatiua ad alteram eius partem: reseruetur ergo illud consequens in pectore: Rursus sequitur, Socrates est, & Socrates non est. Ergo Socrates est, consequentia est formalis & per se (vt prius) a tota copulatiua ad alteram eius partem. Rursus sequitur, Socrates est, igitur Socrates est, vel homo est equus: consequẽtia est formalis, & per se: quia formaliter omnis propositio infert se ipsam, cum quauis ꝓpositione in vna disiunctiua: tunc argumentor, Socrates est, vel homo est equus: sed Socrates nõ est, q̃a reseruata fuit prius hæc propositio in pectore, videlicet Socrates nõ est: igitur homo est equus, & sicut hæ duæ consequentiæ sunt formales, ita possumus argumẽtari in omnibus. Patet ergo ex ꝓpositione impossibili formaliter implicante contradictionem, sequi formali consequẽtia quamlibet pro-

2. regula. positionem mundi, & etiam per se. Secũda vero regula probatur supponendo definitionem consequentiæ bonę per accidens simpliciter. Est enim consequentia bona per accidens, quæ assumptione alicuius propositionis reducitur ad bonam per se: per accidens vero simpliciter, quæ assumptione propositionis necessariæ reducitur ad bonã per se: hæc patent ex definitionibus. Sit igitur propositio impossibilis hæc, homo est equus: & argumentor, homo est equus: ergo tu es Romæ. Vel hæc sequitur, vel non sequitur: si sequitur, pari ratione sequitur quæcunq; alia: & sic habetur regula, ꝙ ex impossibili propositione sequatur quælibet propositio. si non sequitur, assumatur cum illa impossibili eius contradictoria, quæ erit necessaria: quia contradictoria propositioni impossibili necessaria: & fiat hoc antecedens, homo est equus, & nullus homo est equus, & procedam sic, homo est equus, & nullus homo est equus: igitur nullus homo est equus, a tota copulatiua ad alteram eius partẽ: reseruetur hæc, scilicet nullus homo est equus, in pectore: & iterum sequitur, homo est equus, & nullus homo est equus; ergo hõ est equus:

A similiter a tota copulatiua ad alteram eius partem. Vltra, homo est equus: ergo homo est equus, vel tu es Romæ: tenet argumentum, quia quælibet propositio infert se cum quauis alia in vna disiunctiua. Vltra, hõ est equus, vel tu es Romę: sed per seruatam nullus homo est equus: ergo tu es Romæ. Tenet enim a disiunctiua cum destructione vnius partis super alteram partem. ergo, si homo est equus, tu es Romæ, quæ consequẽtia est bona per accidẽs, & simpliciter, quia reducitur ad per se assumptione vnius propositionis necessariæ. Hic modus probandi est peripateticus, quia Aristo. destruens vacuum, assumit aliquam propositionem necessariam, cũ illa impossibili vacuum est, & ex illis infert vnam impossibilem apud oẽs, ex qua illata destruit vacuum. Quia cum sequatur impossibile, & non ratione necessariæ coassumptæ, sequitur, quia positio vacui est impossibilis. Simili modo destruit infinitum, simili ratione destruit multitudinem mundorum. Semper enim cum impossibili in antecedente assumit vnam, vel plures propositiones necessarias: ex qui- *Quis sit peripateticus.*

B bus postea infert euidenter impossibile, equo postea destruit positionem: nam, cum impossibile illud sequatur ad assumpta, & non ad propositionem necessariam coassumptam, sequitur ad positionem aduersarij: & sic habet illam esse impossibilem. Hunc modum ergo peripateticum arbitror cum semper eo vtatur Aristoteles, cũ vult destruere aliquam positionem impossibilem. Ex his sequitur regula, videlicet, quod propositio necessaria sequitur ad quamlibet propositionem Probatur, quia oppositum propositionis necessariæ, quæ est consequens, est propositio impossibilis sed ad eam sequitur quælibet ꝓpositio per antedictas regulas: ergo tale necessarium sequetur omnem propositionem, quia bona consequentia est, quando ex opposito consequẽtis infertur oppositum antecedẽtis. Quare, si ex impossibili sequitur quodlibet, ꝙ est oppositum necessario, necessariũ sequetur omnem propositionem. Quarta regula, ad quamlibet propositionem falsam sequitur per accidẽs, vt nunc, quælibet ꝓpositio mundi. Probatur. sit hęc falsa, Socrates mouetur, *3. regula.* *4. regula.*

C posito quod sedeat. Dico, ad hunc sequi omnem aliam, verbi causa, tu es Romæ: & sic de aliis. probatur, quia vel sequitur, vel non sequitur: si sequitur, habeo ꝓpositum: si non sequitur, assumo illam, Socrates mouetur, & suam contradictoriam s. Socrates non mouetur, quæ est vera, vt nunc Et argumẽtor, vt prius Socrates mouetur, & Socrates nõ mouetur: igitur Socrates non mouetur, a tota copulatiua ad alteram eius partẽ & seruetur hęc, Socrates non mouetur in pectore: vltra Socrates mouetur, & Socrates non mouetur: ergo mouetur per eandem regulã. Vltra, Socrates mouetur: ergo Socrates mouetur, vel tu es Romæ, vt prius: sed per reseruatam, Socrates nõ mouetur: ergo tu es Romæ: simili ratione in omnibus. Ex hac regula sequitur quinta, ꝙ propositio vera sequiť ad oẽm aliam ꝓpositionẽ. Patet, quia eius opposita est falsa, ad q̃ sequitur quęlibet ꝓpositio mundi. Si ergo ex opposito veræ sequitur oĩs ꝓpositio, ex opposito vere sequetur oppositũ eius, ex qua infertẽ ipsa vera: ergo fuit bona *5. regula.*

D consequẽtia. Hoc pacto ergo regulæ Iuniorum possunt accommodari iis, quæ Peripatetici dicunt Et licet hæc refutari non possint Peripatetice sentiendo, dicamus, quod consequentia est oratio, in qua vno assumpto, vel pluribus, quę habent vicem vnius, aliquid sequitur necessario. Dico oratio, quia est genus omnium argumentorũ. Dico in quo vno assumpto, vel pluribus vim vnius habentibus, propter enthymema vel syllm. Dico aliquid, & non aliud sequitur, ad differẽtiã syllogismi, vbi sequitur aliud: In consequentia potest sequi aliud, & aliquid nõ penitus diuersum ab assumpto. Dico necessario, ad differentiam consequentiæ malæ: quia sicut syllogismus, quo in aliqui bus assumptis non sequitur aliud necessario, non est syllogismus, sic consequẽtia non est consequẽtia, vbi assumpto vno nihil necessario sequitur. Præterea additur hæc particula ad differentiam exempli, & inductionis. Sed contra hãc definitionem sequitur consequentiam esse enthymema; sic enim definitur enthymema. Præterea tunc *Diluci. peripatetica.*

conuersiones, & probationes terminorũ essent cõsequentiæ, contra ea, quæ superius diximus. Dicendum, ꝙ consequentia est enthymema, & omne enthymema est cõsequentia, nec hoc est contra superius dicta. Secundo dico, vt dixi, ꝙ conuersiones & probationes terminorũ, sicut sunt argumẽta secundum quid, ita sunt enthymema secũdum quid: Habent enim de ratione argumenti necessitatem consequentiæ, non autem habent, vt faciãt fidem de re dubia, vt diximus. Hoc ergo modo concedo ꝓbationes terminorum, quæ ꝓ maiori parte sunt interpretationes terminorum, & conuersiones, & id genus esse enthymemata argumẽta, & cõsequentias secundum quid, non autem ſm omnem conditionẽ, vt diximus. non. n. sunt rationes faciẽtes fidem de re dubia: bene ergo dictum est, ꝙ sunt terminorum interpretationes potius ꝙ̃ argumenta: cum nullam fidem faciant de re dubia. Diuisio vero Peripatetica hæc est, qđ consequentiarum, Alia est bona per se, & alia bona per accidẽs. Bona per se est, quæ nulla alia ꝓpositione eget: vt sit, & videatur bona. Bona per accidens est, quę eget vna, vel pluribus vt sit, & videaẗ bona. Quæcꝫ est aut bona simpliciter, aut vt nunc, vt diximus in correctione eorum quæ dixerunt Iuniores.

Quo probationes terminorũ sint enthyme. vel cõsequẽtiæ, & quo sint interpretationes

Diuisio peripatetica.

Regulatiuũ principium omnis consequentia.

His habitis, dico, ꝙ omnium consequentiarum vniuersale regulatiuum principium est, quoties cõtradictorium consequentis repugnat antecedẽti Nam quoties cõtradictorium, consequẽtia bona consequẽtis repugnat antecedenti, est. Veritas vero huius regulatiui principij est, ex cõmuni dignitate, quæ dicit, duorum cõtradictoriorum si alterum repugnat alicui ꝓpositioni, alterum sequiẗ ad illam. Et, cum cõsequens, & eius cõtradictorium sint duo contradictoria, fit, vt si cõtradictorium consequẽtis propositioni antecedenti repugnabit consequens ad illam sequatur. Verbi cã. A est: ergo B est. summo contradictoriũ consequẽtis. s. nullum B est: regula erit, si huic, A est, repugnat hęc, nullum B est, ad A esse sequetur, B esse. Hoc regulatiuum principium Aristoteles vbicꝫ signauit, & hic, & postea, dum ait ex opposito cõsequentis quoties sequiẗ oppositum antecedentis, consequẽtiam esse necessariam. Aliud vero principium malarũ consequẽtiarum est, duorum oppositorum, si alterum stat, alterum nõ sequitur necessario: ergo, quoties stat oppositũ consequẽtis cum antecedente nõ est bona consequentia. Ex iis patet vnã esse regulam omnium cõsequentiarum, scilicet vt sit bona, in quacũcꝫ oppositum consequentis repugnat antecedenti. Quęcũcꝫ. n. põt hoc principio regulari, est bona. Verum de his postea. Tunc ad rões. Prima. n. soluta est: nã dato ꝙ consequẽtia sit enthymema, nõ omne enthymema regulatur per dici de omni, vel dici de nullo, nisi enthymema sit reducibile ad syllm̃, modo sunt quędã enthymemata secũdum quid, quæ regulãtur, vt diximus. nam principium regulatiuũ vniuersale est vnum omnibus cõe. Dici vero de omni vel dici de nullo sunt particularia, quia regulant syllogismos, & enthymemata syllogistica. Cætera vero sunt cõia & his, & aliis. Secunda soluitur, ꝙ illud oppositum nõ solum repugnat antecedenti, cum quo est simile, sed sibi ipsi, quia si tãtum pater est, nõ tantum pater est. Superest modo videre de probatione regulę secundũ sorticolas Vbi primo debet scire, ꝙ vniuersalis negatiua duplex est: quædam cuius prædicatum distribuiẗ, vt hęc, nullus homo est lapis: quædam in qua prædicatũ non distribuitur, veluti, qñ prædicatum præcedit negationem, vt hæc, omnis homo aĩal non est: quia enim ille terminus animal non distribuiẗ, sensus est, omnis homo aliquod animal nõ est Dicunt ergo, ꝙ regula Aristo debet intelligi de vniuersali negatiua, cuius prædicatũ distribuitur. Tunc probãt regulam, quia propositio vniuersalis negatiua virtute signi vniuersalis significat prędicatum ꝓ quolibet suo supposito remoueri a subiecto ꝓ quolibet supposito subiecti, vt patet per dici de nullo: igitur, sicut vnũ potest remoueri ab altero, ita econtra. Ex quo sequitur, ꝙ illa ꝓpositio, omnis homo animal non est cũ significet idem ꝙ illa, omnis homo aliquod animal nõ est, conuertitur in hanc, aliquod animal non est homo, & est vera. Sed hæc quæ dicunt sorticolæ, vno modo bene dicũtur,

Vna regula oĩum cõsequẽtiarũ.

F alio modo non bene. Quatenus dicũt in illa, omnis homo animal nõ est, illum terminum aĩal non distribui, nõ peripatetice loquunẗ: quia peripatetici in omni propositione tam affirmatiua ꝙ̃ negatiua primo verbũ præponunt, secundo prædicatum, tertio subiectũ: & negationem ante verbum præponunt, & volunt vt fiat propositio negatiua: ergo vbicũcꝫ prædicatum ponitur, non verbum negetur: semper propositio erit negatiua: quare semper prædicatum distribuitur.

Præterea negatio postposita facit æquipollere suæ cõtrariæ: ergo hæc omnis homo animal nõ est, æquipollet huic, nullus homo est aĩal. Præterea hæc propositio, oĩs homo aĩal non est, est enunciatio: sed in enunciatione verbum est nota eorum, quæ de altero dicũẗ, vel quæ de altero negantur. ergo in hac prædicatum negatur de subiecto. Quare, cum ille terminus aĩal sit prædicatum, iure in illa distribuitur: & sic, hæc omnis homo aĩal non est, & hæc, nullus homo est aĩal, æquiualent. Peripatetice ergo loquendo, hæc propositio, omnis homo aĩal non est, est

F vniuersalis: & in ea, & in qualibet illi simili ille terminus animal distribuitur. Quatenus vero dicũt propositionẽ vniuersalem negatiuam significare prædicatũ pro quolibet suo supposito remoueri a subiecto pro quolibet subiecti supposito, bene dicũt: & est præceptum theophrasticum. Dixit enim Theophrastus in negatiua vniuersali prædicatum separari a subiecto mutuo: quia ex quo est vniuersalis separatio per quot a subiecto remouetur prædicatum, per tot subiectũ remouetur a prædicato. ergo, si prædicatum remouetur a subiecto ꝓ omnibus suis suppositis, subiectum etiã remouebitur a prædicato ꝓ omnibus suis suppositis: ex quo est vniuersalis, & mutua separatio. Hæc ergo bene dicuntur. Sed cõtra hanc regulam fiunt instantiæ: nam hæc est propositio vniuersalis negatiua, nemo est equus: quę tamen nõ conuertitur sic equus est nemo. Secũda hęc propositio est vniuersalis negatiua, immediatæ sunt partes cõtinui: quæ non conuertitur in hanc, partes cõtinui sunt immediatæ. Tertia nihil & chimæra sunt fratres, nõ conuertitur in hãc: fratres sunt nihil, & chimæra. Pro cõuersione ergo harum, sit hæc regula, in omnibus cõuersionibus, quæ sunt conuersiones per reductionem, antecꝫ conuersa conuertatur, debet reduci ad cõuersam per se Appello conuersam per se, vbi apparet subiectum, & prædicatũ. verbi causa, si volo cõuertere hanc, nihil videtur, oportet (vt reducatur ad hãc, nullum ens est visum. Tũc facta reductione conuertitur, nullum visum est ens: hæc regula generatim seruanda est in omnibus. Secunda regula vniuersalis in reductione vel conuersione, si oportet, nihil prohibet mutari genus, aut numerum: Genus quidem, quia bene dicitur, nulla aqua est colorata: ergo nullum coloratum est aqua. numerum vero, quia bene diciẗ, nullus homo est lapides, ergo nulli lapides sunt homo: verbum enim in hac mutauit numerum, verum postea dicemus alias regulas. In specie vero, sit hæc regula. Si in ea propositione, quæ debet reduci ad propositionem per se conuertibilem, subiectum vel prædicatum implicite aliquid dicit, in reductione, debet explicari prius, & postea conuerti. Per hãc regulam diluũtur instantiæ. Prima quidem, quia, si reducitur, nemo est equus. nullus homo est equus: postea conuertitur, nullus equus est homo Secunda vero, quia sic reducitur, nullum mediatum est ens inter partes continui: ergo nullum ens inter partes continui est mediatum. Tertia reducitur sic, nullum aliquid & chimæra sunt fratres: ergo nulli fratres sunt aliquid & chimæra. { Adhuc fiunt instantiæ, quia hæc propositio, nulla stella fixa est iste Sol, non conuertitur in hanc, nullos iste Sol est stella fixa. Præterea nullus homo diligitur a suo inimico: non conuertitur, nullus suus inimicus diligitur ab homine. Præterea hæc nullus homo est nullum animal, non conuertitur in hãc, nullum animal est nullus homo. Præterea nullus homo est omnis homo, non conuertitur in hanc, nullus omnis homo est homo. Pro his ergo sit hæc secunda regula. Pro reductione propositionum, quæ non possunt conuerti ad propositiones conuertibiles, nihil prohibet addere

Regula theophrastica.

Instantia.

1. Regula.

Dilutio instantia.

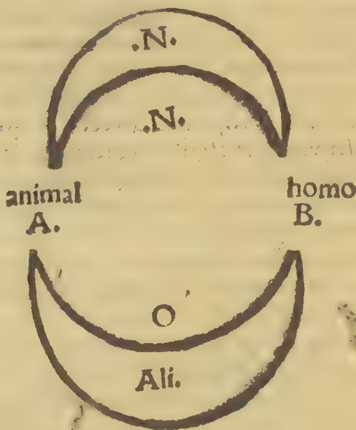
Alia instãtia.

Regula.

dere aliquas particulas, quæ non variant sensum propositionis, antequam conuertantur: & ideo in qualibet harũ debet addi ex parte prædicati, ens, quod est, quod includitur in verbo substantiuo. Prima ergo, nulla stella fixa est iste Sol: reducitur ad hanc, nulla stella fixa est ens, quod est iste Sol. tunc conuertitur, nullum ens, quod est iste Sol, est stella fixa. Secunda uero sic, nullus homo est ens, quod diligitur a suo inimico: & tunc sic conuertitur nullum ens, quod diligitur a suo inimico, est homo. Tertia sic reducitur nullus homo est ens quod est nullum animal, conuertitur ergo, nullum ens, quod est nullum animal, est homo. Quarta reduc[illegible] ad hanc, nullus homo est ens, quod est omnis homo [illegible] conuertitur, nullũ ens quod est omnis homo, [illegible]mo. Aliqui vero conuertunt tertiam & quartam [illegible] prius illas reducẽdo, sed addendo propositioni, in [illegible] conuertuntur. Verbi causa hæc, nullus homo est [illegible]lum animal sic cõuertitur sine reductiõe, nihil, quod [illegible]llum animal, est homo. Addunt ergo in conuert[illegible], nihil quod est, & remouẽt ab illo termino homo, sig[illegible] nullus. Tertiam vero, quę erat, nullus homo [illegible]omo, sic conuertunt, nihil quod est omnis homo [illegible]omo. Et tunc iuxta hunc modum oportet dicere reg[illegible] esse sic intelligendam, ꝙ, si propositiones non per[illegible]uertibiles possunt reduci ad conuertibiles, nihil prohi[illegible] addere aliquid, modo non varietur sensus proposi[illegible], vt dictum est, sed, si reductio facit propositione[illegible]ctam obscuram, non debet prius reduci, & po[illegible]uerti, sed debet conuerti addendo in conuerte qu[illegible] necessarium est pro conuersione, modo non u[illegible] essentia propositionis, & sic tertia propositio, q[illegible], nullus homo est nullum animal, sic conuertitur [illegible]ductione, nihil quod est nullum animal, est homo. [illegible]rtam vero, quæ fuit, nullus homo est omnis hom[illegible]uertitur sine reductione sic, nihil quod est omnis [illegible], est homo. Verum multæ aliæ instantiæ fiunt, de[illegible]bus postea diligentius.

Si uero omni B inest A, & B alicui A inest: & Si enim nulli inest, neque A nulli B inerit, sed positum est omni inesse. C

Vniuersalis affirmatiua cõuertitur in particulare, probatio ex opposita communiter.

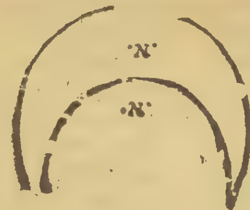
Com.15. Secunda regula hæc erat (vniuersalis affirmatiua conuertitur in parte vt si omne B est A, aliquod A est B. probatur etiam Syllogismo ducente ad oppositum, eodem modo sic, vel ad illã, omne B est A sequitur, aliquod A est B, vel non: si sequitur, habetur regula: si non sequitur, stabit ergo, non aliquod A est B, non aliquod A est B: ergo nullum A est B ab æquipollentia a suam æquipollentem. Vlterius, nullum A est B, igitur per primam regulam, nullum B est A, Sed supponebatur, ꝙ omne B esset A: ergo contradictio. Vel facile sic, omne B est A: ergo aliquod A est B: vel sequitur, vel cõsequitur, si sequitur, ergo regula bona. si non sequitur, stabit eius contradictoria per illam dignitatem, omnis propositio vel eius contradictoria stat cum qualibet propositione. si ergo ad illam, omne B est A, non sequitur hæc, aliquod A est B, stabit cõtradictoria illius, scilicet illa, nullum A est B. Tũc vltra per primam regulã, nullum A est B; ergo nullum D

Dubiũ pul. obre.

B est A: At dicebatur quod omne B est A: ergo oppositio. Sed dices Aristo ducit ad contrarium, scilicet ad illam, nullum B est A, quæ est contraria illi, omne B est A, & sic non erit syllogismus contradictionis vt autumat Philoponus. Dicendum, ꝙ hæc vniuersalis negatiua infert particularem negatiuam sibi subalternam: & sic tandem reducitur syllogismus ad contradictionem. Sequitur enim, nullum B est A: ergo aliquod B non est A, & sic fit syllogismus contradictionis. Inquit si vero omni B inest A, scilicet vt hæc sit propositio vera, omne B est A, & B alicui A inest: hoc est sequetur, quod aliquod A est B. Si enim nulli inest, idest, si illa non sequitur, stabit eius contradictoria, nullum A est B, per illam dignitatem, duarum contradictoriarum, si vna non sequitur, altera stat. Alterum enim contradictoriorum stat cum quolibet. Si ergo nullum A est B, neque A nulli B inerit, idest tunc nullum B est A, sed positum est omni B inesse ipsum A: quia accipiebatur, ꝙ omne B est A: ergo oppositum. Vel potest facile sic regula probari, vt dicamus. Omne B est A, ergo quoddam A est B. vel sequitur, aut non sequitur. si sequitur, habetur intentum. si non sequitur, detur oppositum consequentis & erit, nullum A est B, Ergo per primam regulam, nullum B est A: quare oppositum.

Solutio.

Similiter autem & si particularis est propositio. si enim inest A alicui B, & B alicui A necesse est inesse. Si enim nulli, nec A nulli inerit B.

Album
A.

hõ
B.

Qd particularis affirmatiua in parte cõuertitur.

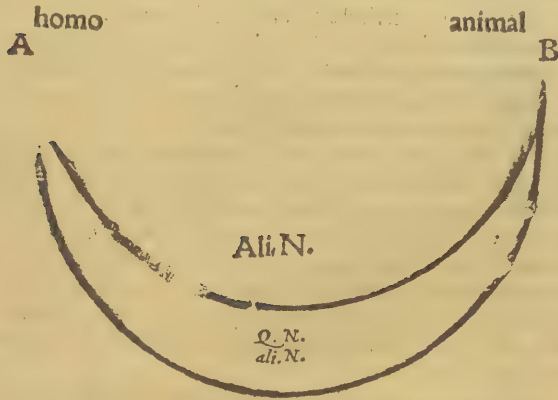

Tertia regula erat, particularis affirmatiua in parte conuertitur, vt aliquod B est A, aliquod A est B. Probatur, quia vel sequitur, vel non sequitur: si sequitur, ergo regula vera. sin autem non sequitur, ergo contradictorium stabit: duorum enim cõtradictoriorum alterum stat semper cum omni propositione. Quare si ad hanc, aliquod B est A: non sequitur hæc, aliquod A est B, stabit huius contradictoria, scilicet, nullum A est B. Tunc per primã regulam sequetur, nullum B est A, sed sumebatur aliqd B est A: ergo oppositio. Regula ergo vera. Inquit, similiter autem conuertitur in parte, & si est particularis propositio: si enim inest A alicui B, ita vt sit hæc vera, aliquod B est A, et B alicui A inesse necesse est, ita vt vera sit hæc, aliquod A est B. Si enim non sequitur, eius contradictorium stabit, scilicet, nullum A est B, vltra. si enim nulli inerit, ita vt sit vera hæc, nullum A est B, tunc ipsum A nulli inerit B, & sic nullum B est A, per primam regulã. Sed sumebatur hæc, aliquod B est A: ergo contradictio. Aut breuiter sic vel sequitur, aut non sequitur: si sequitur habetur propositum. si non sequitur, detur oppositum: & erit, nullum A est in omni B, sequitur nullum A est B: ergo nullum B est A. Ergo regula bona, quoniam ex op

Com.16.

Adnotatio. posito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Debes scire quod particularis affirmatiua aliquando per accidens potest conuerti, vt aliquod animal est homo, ergo omnis homo est animal, non tamen per se, quia non sequitur.

Si autem A alicui B non inest, non necesse est & B alicui A non inesse. ut si B quidem sit animal, A uero homo, homo quidem enim non omni animali, animal uero omni homini inest.

Particularis negatiua nō conuertitur.

Equus

Cōm.17. Quarta regula erat particularis negatiua non conuertitur, hoc est nec in terminis, nec in parte, vt si aliquod B non est A, non oportet (vt ait) q̄ A non sit B. p̄bat per instantiam. ad destruendum enim vnum sufficit. Quod vero detur instantia patet, quia non sequitur, aliquod animal non est homo, vt equus: ergo aliquis homo non est animal. inquit, Si autem alicui B non inest ipsum, A videlicet in hac, aliquod B non est A, nō necesse est & B alicui A non inesse: hoc est, non necesse est, vt aliquod A non sit B. probat dando instantiam in terminis. Dicens, vt si B quidem sit animal: A vero sit homo. Homo quidem enim non omni animali inest, quia hæc est vera, aliquod animal non est homo, & tamen animal omni homini inest, q̄a omnis homo est animal. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles dixit, non necesse est & B alicui A non inesse, quia in propositionibus de inesse, in quibus prædicantur accidentia per accidens, fieri potest cōuersio sequitur enim, aliquis homo non est albus, ergo aliquod albū non est homo. Nam æthiops est aliquis homo, qui non est albus: & cygnus est aliquod album, quod nō est homo. Quia vero non fit vniuersaliter in omnibus, ideo dixit, non necesse est, & reliqua. Aristoteles enim hanc regulam potius posuit in materia necessaria, q̄ in materia de inesse: ad materiam enim necessariam respexit, huius vero regulæ causam Sorticolæ e nisi sunt assignare, quia a termino stante determinate ad eundem stantem distributiue non valet conuersio, sicut fit in hac conuersione: in prima enim ille terminus animal stabat determinate, in secunda vero stat distributiue, vt asserunt: hęc sorticolæ, sed de his postea.

Qōnes de regulis conuersionum Vtrū vniuersalis affirmatiua cōuertatur in parte. Circa præsentes regulas primo quæritur de vnaquaq; in generali, Secundo in specie quæretur de impedimentis: Prima regula disputata est: ideo quæritur secundo, Vtrum vniuersalis affirmatiua conuertatur in particularem affirmatiuam. Contra quam regulam fiunt complures instantiæ. Prima, quia sequitur, omne animal est homo: ergo omnis homo est animal. Secunda, quia hæc est vera, omnis populus est ens: hæc vero falsa, aliquod ens est populus. Nam nullum vnum ens est populus: ergo nullum ens est populus, et sic illa fuit falsa, aliquod ens est populus. Tertia, quia hæc est propria, omnis homo est aliquis homo: hæc vero impropria, aliquis homo. Quarta hæc est bona conuersio, omnis homo est nullus lapis, ergo nullus lapis est homo, quæ tamen non est in parte. Quinta, sequitur, omnis homo est lapis: ergo omnis lapis est homo. Sexta hæc est bona conuersio, omnis planeta lucidissimus est omnis Sol: igitur omnis Sol est planeta lucidissimus. Septima obiectio supponit hanc, tantū

Instantia.

B animal est homo, æquipollere huic, omne animal est homo, Quam suppositionem probant Sorticolæ, quia valet. tantum animal est homo: igitur nihil aliud ab animali est homo, ab exposita ad alteram exponentem. Vltra sequitur, nihil aliud ab animali est homo: igitur nihil non idem animali est homo. Tenet argumentum: quia aliud ab animali, & non idem animali æquiualent. Vltra sequitur, nihil non idem animali est homo. Igitur omne idem animali est homo: quia negatio postposita facit æquipollere suo contrario. Vltra, omne idem animali est homo, ergo omne animal est homo. idem enim est dicere aīal, & idem animali. Patet ergo suppositio. Sed sequitur, tantum animal est homo: ergo omnis homo est animal: Igitur vniuersalis affirmatiua cōuertitur ad vniuersalē: quia illa, tantum animal est homo, æquiualet vniuersali affirmatiuæ. Octaua hæc est vera, omnis homo, inquantum animal, est sensitiuus: & tamē hæc est falsa, quoddam sensitiuum est homo, incuantum animal: quia omnis propositio est falsa et intelligibilis, cuius prædicato additur dictio reduplicatiua, vt dicemus in hoc Primo. Nona hæc est congrua & propria, omnis homo præter Nyphum currit: hæc vero incongrua, quoddam currens est homo præter Nyphum. Decima, hæc est vera omnis homo incipit scribere: hæc falsa, quoddam scribens incipit esse homo: quia est semper falsa. Hæ sunt Inguenei obiectiones. Culuerbinus vero obijcit. Nā, si vniuersalis affirmatiua conuertitur in particularem, tunc hæc esset vera conuersio, omnis homo est albus: aliquod album est homo: modo patet hanc non esse bonam, quia conuertens est vera, & conuersa falsa. Complures obiectiones fieri solent, quæ partim diluentur ponēdo regulas, partim ex solutione harum dissoluentur. Ingueneus in quæstionibus huius libri, distinguit conuersionem, quia alia est formalis, alia reductiua, siue (vt vtar verbis suis) alia est propria, alia impropria propria est, quando de subiecto fit prædicatum, & econtrario, non aliquo addito aut diminuto. Improprium appellat, quando de subiecto fit prædicatum, & econtrario aliquo addito vel diminuto. Exēplum primi est, animal est homo: homo est animal: vel nullus homo est lapis, nullus lapis est homo. Exemplum secundi, nullus homo est omne animal: igitur nihil, quod est omne animal, est homo. In conuertente enim verbū illud, quod est, additur, & alia verba sunt mutata. Tūc regulam Aristotelis sic intelligit, Vniuersalis affirmatiua de inesse, de presenti, cōposita ex rectis, in qua nullus terminus est ampliatiuus, cuius prædicatum est terminus cōmunis explicitus, sine aliquo signo sumptus, conuertitur in partem conuersione propria. Probat regulam, primo, quia nulla reperitur instantia. secundo, quia ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis intelligendo per oppositum contradictorium. Verbi causa, omne B/est A/ergo aliquod A/est B/quia si non, tunc nullum A/est B/& sic nullum B/est A. per primam regulam, & vltra sequitur, ergo aliquod B/non est: quod est contradictorium antecedentis. Intelligit regulam de propositione de inesse: quia in propositionibus de inesse loquitur Aristo loquitur de propositionibus præsenti, quia de propositionibus, quarum uerbum est de futuro vel præterito erunt regulæ seorsum. loquitur de compositis ex rectis, quia de compositis ex obliquis, erunt aliæ regulæ. Loquitur in qua nullus terminus est ampliatiuus, quia de propositionibus, quarum aliquis terminus est ampliatiuus, erunt aliæ regulæ. Loquitur de propositionibus, quarum prædicatum est terminus communis explicitus, quia aliæ regulæ erunt de propositionibus, quarum prędicatum est terminus singularis, vel implicitus. loquitur demum de propositionibus, quarum prædicatum est sine signo quia de propositionibus quarū p̄dicatum ponitur cū signis distributiuis, vel particularibus, erunt aliæ regulæ. Ex his sequitur secundum ipsum omnem vniuersalem affirmatiuam conuerti in parte aut conuersione propria, aut conuersione reductiue. Circa hanc positionem primo animaduertendum, q̄ distinctionem Inguenei possumus ponere pro vsu sorticolarum verius hoc

An tm̄ aīal ē hō; & oē aīal est hō: equipolleāt.

E

G

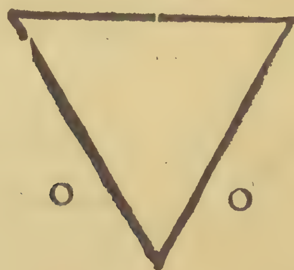
Pō Ingueneī.

H

5

Distinctio Inguenei alio mõ. modo, ꝙ conuersio est duplex, materialis, & formalis: conuersio formalis erit, quando facimus de subiecto praedicatum, & econtrario nullo termino, aut propositione addita vel diminuta. Vt omne B/est A/quoddam A est B. Materialis vero, quando illud facimus termino, vel ꝓpositione addita vel diminuta. Vt omne B/est A/ ergo aliquod, quod est. A/est B: Haec distinctio patet per similẽ distinctionem, quam Sorticolae fecerunt de consequentia scilicet cum diuiserunt eam per materialem, et formalem. Secundo hanc distinctionem ponere possumus pro vsu peripateticorum hoc pacto, ꝙ conuersio est duplex: quędam bona per se, quaedam bona per accidens: bona per se, est, quae nullo alio termino, vel propositione indiget, vt sit, & videatur bona. vt omne A/ est B/ergo aliquod B/est A/bona per accidens, quae aliquo termino, vel propositione indiget, vt sit bona, vt omne A/est B: ergo aliquod, quod est A/est B. Tunc posset dici secundum positionem Inguenei, ꝙ Aristo. loquitur in conuersione bona per se, non autem in conuersione bona per accidens. *2. Pō.* Alij dixerunt contra Ingueneum omnem conuersionem bonam esse bonam per se, & formalem: quia siue addatur terminus, siue propositio, omne quod additur, est de formali intellectu alterius termini. Verbi causa, si dixero, nihil currit, de intellectu illius termini nihil, est aliquid est enim sensus, nullum aliquid currit: quare si conuertitur sic, nullum currens est aliquid, non additur propositio, aut terminus, tanquam aliquid extranei ad subiectum, vel praedicatum: propterea cõuersio est bona formalis, & per se.

Luculentissima — Sol

O — O

Defensio positionis.

stella per se lucens

Pro hac positione argumentor, quia tunc aliquis syllogismus esset bonus in prima figura per accidẽs, qui eẽt secundum regulam. & deduco consequentiam faciendo hunc in tertia figura: omnis stella per se lucens est luculentissima: omnis Stella per se lucens est Sol. ergo Sol est luculentissimus. Reducitur autem conuersione minoris, quae est bona per accidens, hoc pacto, omnis stella per se lucens est luculentissima: aliquid, quod est Sol, est stella ꝑ se lucens: ergo Sol est luculentissimus. Si ergo illa conuersio erit bona per accidens, tunc ille syllogismus in tertia non potest reduci ad primam: nisi conuersio, quae est bona per accidens: & sic non esset reductio per se, & formalis. *Quadruplex propõ vniuersalis* Tenendo hanc positionem, propositio vniuersalis affirmatiua quadrifariam ponitur. Prima, cuius praedicatum est terminus discretus, vt omnis homo est Niphus. Secunda, cuius praedicatum est terminus communis affirmatiue distributus, ut omnis homo est omnis homo. Tertia, cuius praedicatum est terminus communis negatiue *Quõ vniuersalis pō conuertatur.* distributus, vt omnis homo ẽ nullus canis. Quarta, cuius prędicatum est terminus communis nullo signo affectus vt omnis homo est animal. Hac distinctione praemissa

solet dici, ꝙ propositio vniuersalis de praedicato termino A discreto, quadrifariam bene conuertitur. vt haec, omnis homo est Niphus: vno modo in singularem propositionem nullo addito, vel deminuto, vt omnis homo est Niphus: ergo Niphus est omnis homo. Secundo modo in singularẽ aliquo diminuto, vt omnis homo est Niphus: ergo Niphus est homo. Tertio modo conuertitur in particularem affirmatiuam addita illa propositione, quod est, hoc modo, omnis homo est Niphus: ergo aliquid, quod est Niphus, est homo. Additur autem illa propositio (quod est) vt in conuersione vtraque propositio seruetur in sua congruitate, non enim dici potest congrue, aliquis Niphus est homo. Quarto modo conuertitur in vniuersalem affirmatiuam, addita, vt dixi, illa propositione, quod est: sequitur enim omnis homo est Niphus. Ergo omne, quod est Niphus, est homo. Conuertitur dico in vniuersalem, quando vna res non est eadem cuilibet diuersarum rerum Quod additur, quia non valet, pater est haec essentia, ergo omne quod est haec essentia, est B pater. Essentia enim diuina vna & eadem numero est eadem cuilibet diuersarum rerum. Haec de prima propositione vniuersali, cuius praedicatum est terminus discretus. Propositio vero vniuersalis affirmatiua, cuius praedicatum est terminus cõmunis affirmatiue distributus dupliciter conuertitur, primo in particularem affirmatiuam addita illa ꝓpositione, quod est, vt omnis homo est omnis homo, conuertitur, ergo aliquid, quod est omnis homo, est homo. Additur autem illa propositio (quod est in conuertente) vt denotetur, ꝙ istud totum, omnis homo, se tenet ex parte subiecti in conuertente, sicut se tenuit a parte praedicati in conuersa In conuersa enim illud syncategorema omnis positum a parte ꝑdicati, erat pars praedicati. Vt ergo totum praedicatum seruetur cum sua totalitate additur, quod est. sic enim dicendo aliquid quod est omnis homo, adhuc illud syncategorema omnis remanet pars eius, cuius prius fuit pars. Si enim diceretur omnis homo est homo, non remaneret pars illius termini homo, sed afficeret totam propositionem. Verũ C animaduerte hanc esse veram fortasse aliquid qđ est omnis homo, est homo, & tamen illa fuit falsa, omnis homo est omnis homo nõ enim de veritate disputamus, sed de conuersione. Quod quomodo fit. postea dicetur. Propterea conuertunt secundo sic, omnis homo est omnis homo: ergo omnis homo est omnis homo, transponendo terminos: vel sic, omne B/ est omne A: ergo omne A/ est omne B/quia si non omne A/est omne B/hoc erit, vel quia A/aut quia B/ꝓ nullo supponit, vt vtar verbis Sorticolarum, & sic qua ratione nõ omne A/est omne B/sic nõ omne B/est omne A/quod est oppositum antecedentis. Dicebatur enim, omne B/est omne A/ Vel erit, quia quoddam B/sit, & non sit A/vel ꝙ quoddam A/ est, & non est B/& quicquid dicitur, sequitur, quod quoddam B/non est omne A/cuius oppositum accipiebatur. Propositio autem vniuersalis affirmatiua, cuius praedicatum est terminus communis negatiue distributus dupliciter conuertitur. verbi causa, omnis homo est nullus lapis, igitur aliquis, qui est nullus lapis, est homo. Additur enim illa D propositio, qui est, vt denotetur illud totum (nullus lapis) in conuertente se tenere ex parte subiecti, vt in conuersa se tenebat ex parte praedicati. Vt enim dictum est, syncategorema positum cum praedicato, est pars praedicati, cum ponitur cum subiecto, non est ita, sed afficit totam propositionem. Secundo conuertitur sic, omnis homo est nullus lapis: ergo nullus lapis est homo. Probo quia sequitur omnis homo est nullus lapis, ergo omnis homo non est lapis, ab affirmatiua de praedicato infinito ad negatiuam. Vltra, omnis homo non est lapis, ergo nullus homo est lapis, quae aequipollet illi, omnis homo non est lapis. Valet ergo, omnis homo est nullus lapis, ergo nullus lapis, est homo, illa enim, nullus homo est lapis, conuertitur in hanc, nullus lapis est homo. Vniuersalis vero affirmatiua de praedicato termino communi, & non distributo conuertitur in parte, & non vniuersaliter nisi in tribus casibus. Vel quando antecedens est impos-

sibile, vt omnis homo est lapis: ergo omnis lapis est homo: quia ex impossibili sequitur quodlibet. Vel quando subiectum & prædicatum sunt termini conuertibiles: quia sequitur, omnis homo est risibilis: ergo omne risibile est homo. Vel quando inferius prædicatur de superiori vniuersaliter sumpto, vt omne animal est homo: ergo omnis homo est animal. Hæc pro dilucidatione regulæ Aristo. Sed pro solutione obiectionum Ingueneus posuit quatuor regulas: prima est, quod vniuersalis affirmatiua conuertitur in exclusiuam, & econtrario, deductis impedimentis. Quod vniuersalis affirmatiua conuertatur ad exclusiuā, probo: quia sequitur, omnis homo est animal: ergo animal est homo, per regulam nunc declaratā: quæ est altera exponentium exclusiuæ. Rursus sequitur, omnis homo est animal: ergo nihil aliud ab animali est homo: probo, quia si non, detur oppositum, tunc aliquid aliud ab animali est homo. Et tunc sequitur, igitur aliquis homo est aliud ab animali per conuersionem particularis affirmatiuæ: & vltra, aliquis homo est aliud ab animali: ergo aliquis homo non est animal: quod est oppositū antecedentis. sequitur ergo, si omnis homo est animal, vt animal sit homo, & nihil aliud ab animali sit homo. Ex iis vero exponentibus sequitur: ergo tantum animal est homo. Ergo a primo ad vltimum, si omnis homo est animal, tantum animal est homo. Quod vero ad exclusiuam sequatur vniuersalis de terminis transpositis, patet. Sequitur enim tantum animal est homo: ergo omnis homo est animal. Et huius causa est, quia exclusiua venit ab vniuersali, & sic potest redire in illam. Diximus deducto omni impedimento, quia, si vniuersalis affirmatiua includeret negationem, non valeret ab vniuersali affirmatiua ad exclusiuam. non enim sequitur, omnis homo non est omnis homo, igitur tantum omnis homo non est homo quia prima exponens, scilicet omnis homo non est homo, esset falsa. Addunt quidam, quod vniuersalis affirmatiua sit in terminis rectis: quia nō valet secundum eos, cuiuslibet hominis equus est animal, ergo tantum animal est equus hominis. quia dato, quod quilibet homo habeat equum et bouē, antecedens est verū & cōsequens falsum.

Sed isti errant: Primo, qa illa est vera, tantū animal est equus hominis etiam in casu. Secūdo, quia exclusiua correspondens illi vniuersali affirmatiuæ, non est illa, tantū animal est equus hominis, sed hæc, tm̄ ens, cuius equus est animal, est homo. Patet, quia illa de obliquis. s. cuiuslibet hominis equus est animal: reducitur ad propositionem de rectis hoc pacto, quilibet homo est ens, cuius equus est animal: hęc vero sic reducta conuertitur ad exclusiuam hoc pacto, ergo tm̄ ens, cuius equus est animal, est homo: modo, hæc est vera (vt patet per exponentes. Quicquid sit regula intelligēda est omnibus impedimentis deductis. Sed facile dici potest, & quidem magis peripatetice, quod vniuersalis affirmatiua īfert exclusiuam de terminis transpositis, vt probatum est, & exclusiua infert vniuersalem, ex qua venit. Hæc enim exclusiua, tantum omnis homo currit, non infert illam, ergo omne currens est homo, quia non venit ab illa, & hoc modo intelligendo, nulla indiget limitatione Verum de exclusiuis, in paruis logicis multa dicemus, vt de speciebus, quot scilicet exclusiuæ sint, De interpretatione exclusiuarum, & de conuersione, nunc vero sit dictum in tantum. Illud tamen debes scire, quod licet ex vniuersali affirmatiua sequatur exclusiua de terminis transpositis, & econtrario, est tamen dubium, Vtrum sit conuersio, an consequentia. Aliqui enim dixerunt, sequi alteram alterā secundū consequentiam, non autem secundum conuersionem. Aliqui dixerunt alteram alteram sequi vtroque modo. Verum de his postea. De conuersione exceptiuæ dixerunt, propositionem conuertendam esse hoc pacto, omnis homo præter Niphum currit, ergo quoddam currens aliud a Nipho est homo. Clarius tamen illū primo reducerem hoc modo, omnis homo præter Niphum currit, omnis homo, qui non est Niphus, currit, & tunc conuertitur sic, igitur quoddam currens est homo, qui non est Niphus. Reduplicatiuam illam, omnis homo, inquantum animal est sensitiuus, sic reduxerunt quidam, ergo aliquid, quod in quantum est animal, & sensibile est homo. Ego vero dico, quod terminus, supra quem cadit reduplicatio, si nō specificat subiectum, se tenet ex parte prædicati, ergo sensus illius est, quod omnis homo est sensitiuus inquantum animal. & tunc conuertetur hoc pacto, ergo aliquid, quod est sensitiuum, inquantum animal, est homo. Sic enim denotatur terminum reduplicatum se tenere ex parte subiecti, sicut antea se tenebat ex parte prædicati, quando vero terminus, supra quē cadit reduplicatio, specificat subiectum, tunc est pars subiecti, & remanet cum ipso in conuertente. vt omnis homo inquantum albus est visibilis, conuertitur, ergo quoddam visibile est homo inquantū albus. Vniuersalem vero affirmatiuam de incipit, vel desinit, & id genus, prius reducendam esse dicit Ingueneus, & resoluendam ad verbum est, & ad participium hoc modo, omnis homo incipit currere, omnis homo est incipiens currere, postea conuertitur, ergo quoddam incipiens currere est homo Ex iis patet regula Aristotelis quod vniuersalis affirmatiua conuertatur in parte, Tunc ad obiectiones facile respondetur. Ad primam Ingueneus respondet, quod illa, omne animal est homo, cōuertatur in parte, scilicet in illum, quidam homo est animal, quia nihil prohibet falsam in veram conuerti. veram autem in falsam conuerti bene est absurdum. Vnde Culuerbinus, qui est huius sententiæ, fecit differentiam inter vniuersalem affirmatiuam conuerti ad particularem affirmatiuam, & cōuerti cum particulari. Propositionem enim conuerti cum propositione est, quando vera cum vera, & falsa cum falsa conuertitur. Et hoc pacto vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua conuertuntur cum suis cōuersis, Vniuersalis vero affirmatiua non cum particulari, sed in particularem conuertitur quia potest falsā in veram conuerti, non autem cum vera alij & quidem verius, dixerunt illam, omne animal est homo, conuerti in vniuersalem. s. in eam, omnis homo est animal. Quia vnus de casibus reseruatis fuit, vniuersalem affirmatiuam conuerti ad vniuersalem, quando subiectum in conuersa est superius, & prædicatum inferius. Præterea ex illa, omne animal est homo, potest sequi, & quod omnis homo sit animal, & quod aliquis homo sit animal, & quælibet alia, quia ex impossibile sequitur quodlibet. Ad secundam Ingueneus dicit quod illa est vera, populus est ens, vt ille terminus ens accipitur participialiter scilicet pro ipso existens. Populus enim est ens, quia est existens. Capiendo vero ens nominaliter, negat illam, quia tunc populus esset vnum, omne enim ens nominaliter est vnum. Vnum enim conuertitur cum ente nominaliter sumpto, & non cum ente participialiter accepto. Tunc dicit, quod sicut illa est vera, populus est ens, idest existens, sic quoddam ens, idest existens est populus. Et cum dicitur, nullum vnum est populus, concedit, & negat, ergo nullum ens est populus Vnum enim, quod conuertitur cum ente, non conuertitur cum ente participialiter, sed nominaliter sumpto. Hāc responsionem approbat Ariminensis, qui vbique negat has, populus est vnum, compositum est vnum & id genus. Sed in Theologicis nostris positionem hanc reprobaui, non oportet nunc immorari, nisi, quod, cum Ingueneus asserit illam esse falsam, populus est ens sumendo ens nominaliter, non videtur verum dicere, quia ens transcendenter sumptum non est ens participialiter, quia illud nō prædicaretur nisi de existentibus tantum. modo hoc non tenetur ab omnibus, & ideo concedo ens vtroque modo prędicari de populo, & vnum similiter (vt conuertitur, cum ente, non autem vnum, vt distinguitur contra multa. Et sic nego illam, nullum vnum est populus, quia aliquod vnum est populus, non quidem ea ratione, qua contra multitudinem distinguitur, sed qua contra nihil. Ad tertiam dictum est, quod illa, omnis homo est aliquis homo, conuertitur in hanc, aliquid quod est aliquis homo est homo, Quia, sicut in prima signum illud aliquis tenebat se cum prædicato, ita in secūda debet se tenere cum subiecto, Et propterea debet addi illa propositio, quod est. Ad quartam respondet Ingueneus, quod illa, omnis hō est nul-

Marginalia: B; Regula Ingueneii. 1. Regula. De conuersione exclusiuæ Quō vniuersalis cōuertitur in exclusiuam; 4. de vniuersalibus de incipit.; F; Solutio obiectionem. Ad primā.; Alia opin.; Quorundā additio.; G; Impugnatio.; Ad secdam.; Propria opinio.; Vnū cōuertitur cū ente noīaliter nō aūt participialiter sumpto.; H; Quæstio.; 2. regula de exceptiua.; Ad tertiā.; 3. regula de reduplicatiua.; Ad quartā Quā Ingueneus de illa oīs hō ē nullus lapis.

lus lapis, conuertitur in hanc, aliquid, quod est nullus lapis, est homo. & addit, ꝙ illa, omnis homo est nullus lapis, non pōt cōuerti in illam, nullus lapis est homo. Cuius causam dicit, quia in prima tempus copulæ nō distribue batur. Cum enim dixero, omnis homo est nullus lapis, tempus copulæ non distribuitur, in illa vero: nullus lapis est homo, distribuitur: modo ex non distributo nō sequi tur distributum. Sed hic vir delirat, quia tunc ex affirmatiua de prædicato infinito nunquam sequeretur negatiua de prædicato finito: quia in secunda tempus copulæ distribueretur, & non in prima. Ideo dicerem, ꝙ in nulla propositione tempus verbi substantiui non resolubilis in aliud distribuatur, sed solum aut subiectum, aut prædicatum. Quare illa propositio, omnis homo est nullus lapis: conuertitur, vt dictum est in regulis. Ad quintam patuit solutio: illa enim cōuersio fuit de casibus reseruatis. Ingueneus vero asserit illam esse consequentiam, qua bona est gratia materiæ, vel per accidens. Ad sextam Ingueneus respondet eodem modo, ꝙ illa est consequentia bona per accidens, non conuersio. Sed aliter dici potest iuxta regulas positas in quæstione. Ad septimam nego suppositionem, & concedo vsque ibi, nihil non idem animali est homo: quia non idem & aliud æquiualent, quādo nō idem accipitur infinitanter: ergo, sicut nihil aliud ab animali est homo, ita nihil non idem animali est homo. Quare negatur illa consequentia: ergo omne idem animali est homo: quia negatio illa non neganter, sed infinitanter tenebatur, alioquin non idem, & aliud non æquiualerent. Vnde, sicut non sequitur, nihil aliud ab animali est homo: ergo omne idem animali est homo, sic non sequitur, nihil non idem animali est homo: ergo omne idem animali est homo. Verum, si teneretur neganter, valeret secunda consequentia. Ad cæteras rationes patet solutio per ea, quæ dicta sunt in quæstione. { Tertia regula erat particularis affirmatiua conuertitur particulariter: Ideo quæritur vtrū hæc sit vera. Arguitur ꝙ, non per plures obiectiones. Prima, ꝙ hæc particularis, aliquis planeta est omnis Sol: conuertitur in hanc omnis Sol est planeta. Secunda hæc, aliquis homo est Niphus, sic cōuertitur, Niphus est homo quæ non est particularis. Tertia ex particulari nihil sequitur, sed conuersio est bona consequentia: ergo ex particulari conuersa non sequitur particularis conuertens. Hæc Ingueneus: Alij peritiores obijciunt. Quarto, quia hæc est particularis & vera, aliquod monstrum intenditur a natura: quia per expositorium syllogismum, hoc intenditur a natura: hoc est aliquod monstrum: ergo monstrū aliquod intenditur a natura: & tamen hæc est falsa, natura intendit aliquod monstrum, Secundo Physicorum. Quinto non sequitur, aliqua species est homo ergo aliqs homo est species. Sexto sequitur, aliquod animal est homo, vt flebile: ergo omnis homo est animal, & sic vniuersaliter conuertitur. Septimo non sequitur, aliquis exercitus est rotundus: ergo aliquod rotundum est exercitus: quia possibile est exercitum esse rotundum, nulla re, quę est in exercitu, existente rotunda. Octauo non sequitur, Augustinus & Niphus sunt supponendo ꝙ supponant pro eodem, & sint multiuoca: ergo entia sunt Augustinus & Niphus. Culuerbinus vero Nono obijcit: quia nō valet, aliquis ignis est extinctus: ergo aliquod extinctum est ignis, Prima conceditur ex vsu loquentium, secunda ab omnibus negatur. Similiter non valet, aliquis homo est corruptus, ergo aliquod corruptum est homo.

Ingueneus vir acutissimus voluit particularem conuerti in particularem, solum, quando prædicatum est terminus communis, non distributus. vt quoddam B est A ergo quoddam A est B. Addit regulam esse veram in propositionibus de inesse, de præsenti de recto, in qua nullus ponitur terminus ampliatiuus. In his enim regulis omnibus hæc semper sunt intelligenda. Quando vero particularis nō fuerit sic limitata, dicit bene ex illa sequi aliquādo vniuersalem affirmatiuam, nō via cōuersionis, sed via cōsequentiæ. Amplius & singularem simili ratione.

Sed pace sua dixerim hæc positio non est peripatetica quia omnis propositio mundi potest conuerti conuersione, quæ est principium reductiuum syllogismorū imperfectorum, ergo omnis propositio mundi potest conuerti conuersione per se, & formali. Ideo dicendum, ꝙ propositio particularis affirmatiua, quædam est, cuius prædicatum est terminus discretus, vt quidam homo est Niphus. Alia est, cuius prædicatum est terminus cōmunis & distribuitur, vt quidam Sol est omnis Sol. Alia denique cuius prædicatum est terminus communis non distributus. vt quoddam B est A. De prima, dixerūt, ꝙ talis particularis, quæ est de prædicato discreto, sine aliquo addito, non potest conuerti in particularem, sed in singularē hæc enim, aliquis homo est Niphus, conuertitur sine addito in hanc, Niphus est homo, quæ est singularis, & nō particularis. Secundo dicūt, ꝙ illa cum addito potest conuerti in particularem, quia sequitur, aliquis homo est Niphus, ergo aliquid, quod est Niphus, est homo. Tertio dixerunt, ꝙ talis particularis infert vniuersalem via consequentiæ, non via conuersionis, quia sequitur, aliquis homo est Niphus, ergo omne, quod est Niphus, est homo. Similiter, aliquis Sol est iste Sol, ergo omne, qđ est iste Sol, est Sol. Fallit tamen (vt dicunt) in vno casu, vbi vna res numero est eadem cuilibet diuersarum rerū. Nō enim sequitur, pater est hæc essentia, ergo omne, quod est hæc essentia, est pater: filius enim est hæc essentia diuina, qui non est pater. Et quia fallit in casu, ideo asserunt ex particulari huiusmodi non sequi de forma vniuersalem huiusmodi. Sed in ijs potest cadere correctio, quia secundum Philoponum singularis propositio est particularis, non absoluta, sed limitata, quam Neoterici discretam particularem appellant, ergo talis particularis nullo addito particulariter conuertitur. Tertium quod dicunt falsum est, quia si talis particularis infert vniuersalem via consequentiæ, & non via conuersionis, tunc talis consequentia esset enthymema & ita posset reduci ad syllogismum probatiuum, quod non concederem. Præterea qua ratione in particularem conuertitur, eadem ratione in vniuersalem. Quia vtrobique conuersio fit per additum. Teneo ergo talem particularem sine addito in particularem, & cum addito in particularem, & vniuersalem posse conuerti. sine addito quidem conuertitur in particularem limitatam, vt vtar verbis Philoponi, vel in particularem discretam, vt utar verbis sorticolarum. cum addito vero conuertitur in particularē simpliciter, & in vniuersalem: nisi in casu dicto in diuinis, et in naturalibus de motu, qui est idem cuilibet diuersarum rerum, scilicet actioni, & passioni, vt superius diximus. De secūda particulari dicendum primo, ꝙ illa particularis de prædicato distributo affirmatiue infert vniuersalem, quia sequit, aliquis Sol est omnis Sol, ergo omnis Sol est Sol. Probant, quia in prima prædicatum accipiebatur pro quolibet suo supposito, Igitur, si debet fieri subiectum, debet accipi similiter. Et sic debet accipi cum signo. erat enim signum pars prædicati. Secundo dicendum, ꝙ hæc nō est conuersio, sed consequentia, quia in prima prædicatum erat terminus communis simul cum signo, in secunda subiectum est terminus communis solum, quia licet ponatur signum non est pars subiecti, sicut prius fuit pars prędicati. Tertio dicendum, ꝙ conuertitur in particularem hoc pacto, aliquis Sol est omnis Sol: ergo aliquid, quod est omnis Sol, est Sol: nam in secunda, illud signum omne, relinquitur pars prædicati, vt erat in prima. sin autem particularis fuerit de prædicato distributo negatiue, hæc non, necessario conuertitur. vt aliquis homo est nullus lapis: quia æquipollet particulari negatiuæ, videlicet, huic, aliquis homo non est lapis: quæ conuertitur gratia materiæ, & non per se. De tertia particulari dicatur, vt dixit Ingueneus scilicet ꝙ illa conuertitur particulariter, & sic Aristote intelligit. Sed quæres quomodo hæc conuertitur, ens est subiectum in metaphysica. Dicēdum, ꝙ conuertitur in hanc, subiectum in metaphysica est iste terminus ens, si terminus ille haberet vtrumque significatū. Propterea dari potest aliud exemplum, corpus mobile est subiectum physicæ: dici potest subiectum physicæ est ille terminus corpus mobile, secūdum sorticolas. Quærit

Marginal notes: Improbatio. Propria rēsio. Ad quintam. Ad sextā. Ad septimā. Quæstio. Vtrū particularis affirmatiua cōuertatur in parte. Rñ Inguenei. Refutatio. A Alia pō Particularis triplex. Pō aliquorum. B Correctio. C propria pō. De secūda pticulari. D De tertia. pticulari. Primū quæsitum. Secundum

secundo, quo couertitur ista, homo est subiectum: in hac enim, homo subiectum est: si dixero subiectũ est iste terminus homo, falsa est: quia iste terminus homo est prædicatum. Dicendum, quod sic couertitur, quod fuit subiectum scilicet in propositione conuersa, est iste terminus homo.

Tertium. Tertio pono per casum, quod, quãdo iste terminus A ponitur a parte subiecti, significat hominem, quando ponitur a parte prædicati, significet lapidem: & conuertatur hæc, A est homo: & patet, quod, si dicatur, homo est A conuersa erat vera, & conuertens falsa. Respõdent sorticolæ casum non esse admittendum, quã positio vel impositio dependet ex diuersa terminorum situatione quia diuersa terminorum situatio dependet ex veritate vel falsitate propositionis, & non veritas vel falsitas propositionis ex terminorum diuersa situatione. Ideo negatur casus, vel fortasse si admittitur, prima pars casus non est concedenda, secunda pars minime, quia repugnat primæ. ideo totus casus potest negari. quia est vna copulatiua repugnãs. Vel forte casus non debet admitti, quia dependet a futuro. ideo sub conditione admitti potest. Futurum vero, a quo dependet, est, quod stante illa impositione cõuertatur.

Quartum quæsitum. Quarto pono tibi istam, tu conuertes primam propositionem tibi proponendam a me. Casus enim est possibilis, quia prima propositio proponenda potest esse, quoddam B est A. Tunc propono istam, tu non conuertis aliquam propositionem. Vel ergo hanc tibi primo propositam conuertes, vel non: non potes cõuertere. quia est particularis vel singularis negatiua, quæ non potest conuerti. si vero tu nõ conuertes, erit contra positum a me.

De obligationibus. { De obligationibus quid peripatetici senserint, alias disputabitur. Hoc vnum scias obligationem non fuisse sorticolarum inuentum, vt gloriantur, sed primo Græci vtuntur illa, & peripatetici eam appellauerunt Thesim, nostri obligationem. Melius tamen Thesim, hoc est positionem, quia syllogismi, qui fiunt in hoc genere, omnes sunt Thetici, hoc est ex positis. Quot vero sint partes obligationis, & quomodo ponere differat a proponere, & quot modis fiat Thesis alias disputabitur. Nunc vero scias Aristo. eã non abhorrere, immo, inquã, plurimis locis ea esse vsum. Tunc pro responsione debes scire, quod, quoties Thesis dependet, simpliciter non debet admitti, sed sub conditione, dum scilicet non ponatur aliquid aliud Thesi repugnans, sicut est in casu. Ex quo sequitur, quod, si quis ponat tibi, Tu negabis primam propositionem, quam tibi proponam, vel aliquid tale: Cuius veritas, vel casus depẽdet a futuro, nunquam debet admitti, verum de his alias.

Solutio obiectionum. His dilucidatis, facile delentur obiectiones. *Ad primũ.* Prima quidem deleta est, quia licet, sequatur aliquis planeta est omnis Sol: ergo omnis Sol est planeta: non sequitur via cõuersionis, sed via consequentiæ. Non enim fit de prædicato toto subiectum. In prima enim illud signũ omnis erat pars prædicati, nunc non est pars subiecti, sed afficiens totam propositionem. & sic non est conuersio, sed consequentia bona per accidens. Bene tamen, vt dictum est, concedo illã conuerti in particularem, sed hoc pacto: ergo aliquid, quod est omnis Sol, est planeta. Quia (vt dictum est) nũc illud signum, omne, remanet pars subiecti: quia totum subiectum est (quod est omnis Sol) sicut prius fuit pars prædicati.

Ad secũ. Ad tertiũ. Secunda iterum deleta, quia vtraque est particularis, licet non eodem modo. Tertia deleta est: quia licet ex particulari nihil sequatur via syllogismi. aliquid sequitur via conuersionis, vel via interpretationis alicuius termini.

Ad quartũ. Ad quartam, dicunt, quod illa, aliquod monstrum intenditur a natura, sic conuertitur: aliquod quod intenditur a natura, est hoc, demonstrato illo, pro quo prius supponebat in prima ille terminus monstrum. Vel sic, aliquid, quod intenditur a natura, est monstrum hoc: additur autem illa particula, quod, quia verbum intenditur nõ habet participium præsentis temporis, in quod verbum illud resolui posset. Hoc enim participium, intentum, est præteriti temporis. Volũt etiam, vt addatur pronomen hoc in conuertente loco subiecti, quod erat in conuersa, & dicatur sic, aliquid quod intenditur a natura est hoc, scilicet canis vel lupus, vel aliquid tale, quo demonstrato, Prima fuit vera. sed meo iudicio, sufficit dicere, aliquid, quod intenditur a natura, est mõstrum. quia ille terminus monstrum in hac supponit determinate. Quia licet ille terminus intenditur notet actum mentis, & præcedat illũ terminum monstrum, tamen non habet vim in illum terminum, quia non regitur ab illo verbo intenditur, sed ab illo verbo est.

Ad quintũ. Ad quintã dico, quod hæc est vera, aliqua species est homo, vt ille terminus homo accipitur pro conceptu isto homo. Et tunc sic conuertitur, iste conceptus hõ est species, id enim, quod subintelligitur, debet exprimi.

Ad sextũ. Ad sextã patuit Sol. illa enim conuersio est per accidens, quia subiectum conuersæ est communis, & prædicatum minus commune.

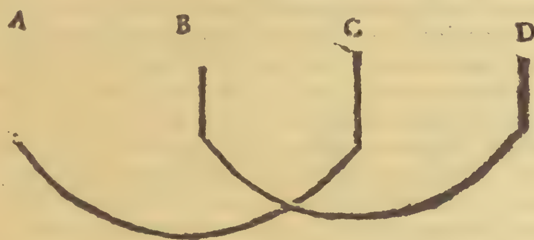
Ad septimũ. Ad septimam dicunt, quod illa propositio exercitus est rotundus, antequam conuertatur debet reduci hoc modo, exercitus est rotundus exercitus, & tunc conuertitur sic, rotundus exercitus est exercitus.

Ad octauũ. Ad octauam dico, quod conuertens erit, aliquod ens est Augustinus & Niphus: quia illa nota copulationis, Et, denotat non diuersitatem rerum significatarũ, sed terminorũ significantium.

Ad nonũ. Ad vltimam Culuerbinus asserit hanc, aliquis ignis est extinctus, & id genus, omnes esse falsas, & propterea conuertens simili ratione falsa erit. Sed, cum dicitur, vsus concedit illas, dicit, quod illas concedit gratia breuitatis ad hunc sensum, quod prius fuit ignis, modo est extinctum, & hoc modo posset sic conuerti, quod modo est extinctum prius fuit ignis: sed de his postea: nunc enim non loquimur in propositionibus de inesse, nisi de præsenti, & vbi non ponitur aliquis terminus ampliatiuus.

Quæstio de particulari negatiua. Quarta regula fuit, particularis negatiua non conuertitur. Contra dubitatur Quia si particularis negatiua nõ conuertitur, particulari negatiuæ repugnat conuerti. sed particularis negatiua sequitur vniuersalem negatiuam: sequitur enim nullus homo est lapis: ergo aliquis homo non est lapis. Ergo, si particulari negatiuæ repugnat conuerti, quæ sequitur vniuersalem negatiuam, etiam vniuersali negatiuæ repugnabit conuerti: quicquid enim repugnat consequenti, repugnat antecedenti in bona consequentia per se.

Nullus hõ currit.	Quidã hõ nõ currit.	Nullũ currẽs est homo.	Quoddã currẽs non est homo.

Ex propositione vniuersalis negatiua cõuersa ad suã conuertentem, vniuersalẽ, arguitur quod particularis negatiua conuertitur.

Secundo sicut se habet hæc, nullus homo currit, ad hanc, quidam homo nõ currit, ita quoque se habet hæc, nullum currens est homo, ad hanc, quoddam currens nõ est homo. Igitur permutatim, sicut primũ ad tertium, ita secundum ad quartum: ergo sicut prima conuertitur in tertiam. s. nullus homo currit, in hanc, nullum currens est homo, ita quoque secunda conuertetur in quartã. s. quidã hõ non currit, in illam, quoddam currens non est homo.

Tertium. Tertio singularis negatiua conuertitur, vt Niphus nõ est Plato: ergo Plato non est Niphus, ergo particularis negatiua etiam conuertetur. Quia de particularibus negatiuis, & de singularibus negatiuis idem est iudicium.

Quartum. Quarto hæc est bona conuersio, aliquis homo nõ est risibilis, ergo aliquod risibile non est homo.

Quintum. Quinto sequitur, aliquod animal non est homo: ergo aliquis homo animal non est: hæc enim est bona conuersio, & nulla contra ipsam reperitur instantia.

Sextum. Sexto hæc est bona conuersio, aliquod album non est grammaticum: ergo aliquod grammaticum non est album. Pro dilucidatione, Sorticolæ supponunt, quod ex parte suppositionis terminorum dupliciter consequentiæ bonitas impediri

potest: vno modo, quando argumentaremur a termino non distributo, scilicet supponente determinate, vel confuse tantum ad ipsummet supponentem distributiue: nõ enim sequit, homo currit: ergo omnis homo currit: Alio modo impediri potest quando argumentaremur a termino stante confuse tm̃ ad eundẽ stantẽ determinate vel discrete manente in consequente ea dictione vel eo syncategoremate, quae, vel qđ faciebat illũ stare in antecedente confuse tm̃. exemplũ, nõ sequitur, omnis hõ animal nõ est: igitur omnis homo istud animal nõ est quia in antecedente (vt dicunt) ille terminus aĩal supponebat cõfuse tantum virtute illius signi omnis, in consequente vero ille terminus animal supponit determinate, vel discrete ꝑpter illud pronomen istud. Dicunt (manente in cõsequente ea dictiõe) vel eo syncategotemate, quae vel quod faciebat illum stare in antecedente confuse tantũ sicut in casu, vbi remanet in consequente illud signum omnis, quia illa dictione vel illo signo non remanente, potest consequentia esse bona: quia sequitur, omnis homo aĩal non est: ergo homo istud animal non est. Potest enim esse vera homine supponente pro Nipho, illo vero termino istud animal pro Platone, in quo casu haec est vera, homo istud animal non est, quare & omnis homo animal non est, sequitur ergo homo hoc animal non est: sed cum illa dictione omnis, quae ponebatur in antecedente patet illam nõ valere. Sed vtrum haec Sorticolarum suppositio sit vera, esset quaerere, vtrum Suppositio sit inuentum peripateticum, quod nunc nõ intendo disputare, sed infra proprio loco. Verum Peripatetici primum impedimentum sub aliis verbis ponerent: dicerent enim consequentiae bonitatem impediri, quando argumentum est a particulari ad vniuersalem terminis non variatis. non enim sequitur, aliquis homo currit: ergo omnis homo currit. Vel quando argumentum esset a termino signo particulari affecto ad eundem terminum signo vniuersali affectum: quia non sequit, aliquis homo disputat: ergo omnis homo disputat: & intellige, vt prius aliis terminis non variatis: qa terminis, vel altero termino variato, posset valere. Sequitur enim, aliquis homo currit: ergo omnis homo aptus natus est currere. Secundum etiam impedimentum concederent non sub eisdem verbis, exemplum tamen negarent: concederent quidem hoc modo a termino accepto cõmuniter ad eundẽ acceptum specialiter vel singulariter non valet. Non enim valet, bis comedi caseum: ergo bis comedi hunc caseum. nam in prima caseum accepi communiter, in secunda singulariter. Non ergo valet, quia variatur modus accipiendi terminum, vt dicetur in Elenchis. Possunt ergo haec duo praecepta esse vera. Primum quidem sub illa forma, vel sub hac, a termino accepto ꝑ vno suo supposito indifferenter, ad eundem acceptum ꝑ omnibus non est bona consequentia. Secundum sub hac a termino accepto communiter ad eundem acceptum signanter non valet argumentum. Vt in exemplo dato, haec praecepta sunt secundum eum modum, quo vtitur Aristo. in Elenchis. dixi ꝙ peripatetici exemplum negarent, quia ita omnis homo animal nõ est, sicut omnis homo non est animal, est propositio vniuersalis negatiua, cuius praedicatum supponit distributiue, vel accipit vniuersaliter, vt peripatetice loquar. ¶ Praeterea dico adhuc ꝙ ex parte suppositionis non solum sunt haec duo impedimenta, sed alia, de quibus non oportet sermonem facere, sed pro exemplo do vnum. Nõ enim sequitur, homo est species: ergo aliquis homo est species, quia in prima secundum Sorticolas supponit ille terminus homo materialiter, in secũda formaliter, vt vero peripatetice loquar, in prima ille terminus homo accipitur pro notione, in secũda pro re significata per notionẽ: & sic est fallacia aequiuocationis, vel accidentis, vt in Elenchis. Possunt esse alia impedimenta ex parte suppositionis, quae nũc relinquenda sunt, quia sine illis possumus dilucidare rem nostram. His disputatis, Primo dicemus de conuersione negatiuarum singularium, Secundo de cõuersione negatiuarum particularium. De primo accipiamus ꝙ propositio singularis negatiua est duplex, Altera, cuius praedicatũ est terminus discretus, Altera, cuius praedicatũ est terminus

Qualis põ Sorticolarũ

De conuersiõe singulariũ negatiuarum.

A communis. Tunc dicendae sunt duae regulae. Prima propositio singularis cuius praedicatum est terminus discretus, conuertitur in singularem negatiuam. Sequitur enim Niphus non est Plato: ergo Plato non est Niphus: similiter sequitur, Niphus non est iste homo: ergo iste homo non est Niphus. Causam autem Sorticolae ex suis praeceptis assignant, quia non variatur suppositio alicuius termini, ratione cuius consequentia impediretur. Peripatetici dicerent conuersionem valere, quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Si enim non sequitur Niphus non est Plato, ergo Plato non est Niphus, detur oppositum. Tunc Plato esset Niphus, & si Plato esset Niphus: tunc Niphus esset Plato per regulas prioris quaestionis: sed dicebatur, ꝙ Niphus non est Plato: ergo ex opposito sequitur oppositum: quare cõuersio bona est. Secunda regula, singularis negatiua, cuius praedicatum est terminus communis, conuertitur & ad particularem negatiuam, & ad vniuersalem negatiuam. Vt Niphus non est lapis, conuertitur, ergo nullus lapis est Niphus

B Probant Sorticolae, Primo, quia ille terminus lapis erat in prima negatiue distributus, & eodem modo in secunda. Secundo, quia ex opposito consequentis sequit oppositum antecedentis. si enim non sequitur, detur oppositum, & erit, aliquis lapis est Niphus: quare per regulas praecedentis disputationis sequitur, Niphus est lapis, cuius oppositum sumptum est. Insuper cõuertitur in particularem negatiuam, vt Niphus non est lapis, ergo aliquis lapis non est Niphus. probatur primo, quia ad illã, Niphus non est lapis, sequitur haec, nullus lapis est Niphus Ad hanc, nullus lapis est Niphus, sequitur aliquis lapis non est Niphus, a subalternante ad subalternatam. ergo ad illam, Niphus non est lapis, sequitur, aliquis lapis non est Niphus. Secundo probatur, quia consequentia est bona, cum non impeditur ex parte suppositionis: modo, in antecedente iste terminus lapis erat negatiue distributus virtute negationis praecedentis. sed ex distributo bene sequitur non distributum, econtra vero non,

C vt dictum est in praeceptis. Haec de singularibus negatiuis. De particularibus vero negatiuis, Sorticolae praemittunt, quod duplex est particularis negatiua in proposito. Altera, cuius praedicatum distribuitur, vt, si dixero aliquis homo non est lapis, vel aliquis homo est nullus lapis. Alteram autem, cuius praedicatum nõ distribuitur, vt aliquis homo animal non est. Cum enim particula negatiua non praecedat illum terminum animal, dicunt illũ non distribui, propter illam eorum regulam, nullum signum vim habet supra praecedentem terminum. Tũc ponunt tres regulas. Prima est, particularis negatiua, cuius p̃dicatũ nõ distribuit cõuertit particulariter negatiuae cuius p̃dicatũ non distribuitur. Verbi causa, quidam homo animal non est: ergo quoddam animal homo nõ est Probant, quia detur oppositum consequentis, scilicet omne animal homo est, & sequitur per conuersionem vniuersalis in particularem, ergo aliquis homo animal est, immo sequitur vniuersaliter, ergo omnis homo animal est, quia vniuersalis affirmatiua, cuius subiectum est superius, cõuertitur in uniuersalem. sed haec omnis homo animal est, contradictoria est antecedenti, ergo fuit bona cõ

D sequentia. Secunda vero regula est, omnis particularis negatiua siue sit de praedicato distributo, siue non distributo, conuertitur in particularem negatiuam, cuius praedicatum non est distributum. sequitur enim, quidam homo non est lapis: igitur, quidam lapis homo non est. Similiter sequitur, quoddam animal non est homo: igitur quidam homo animal non est. non enim impeditur consequentia propter mutationem suppositionis. quia a distributo ad non distributum consequentia potest esse bona. Tertia regula pro mente Aristote. Nulla propositio particularis negatiua de praedicato distributo conuertitur per se in particularem negatiuam de praedicato distributo. non enim sequitur, quidã homo non currit: ergo quoddam currens non est homo. Hanc probant, quia a non distributo consequentia per se nunquam sequitur

De particularibus negatiuis.

1. Regula.

2. regula

3. regula

distributum. vt in præceptis sorticolarum dictum est, hoc est a termino non supponente distributiue ad seipsum distributiue supponentem consequentia non est bona per se. Hoc pacto est in casu. Quia ille terminus homo, in illo antecedente, homo non currit, supponebat non distributiue, sed determinate: in consequente vero supponit distributiue, in hac enim, quoddam currens non est homo, ille terminus homo virtute negationis præcedentis supponit confuse distributiue. Dicũt consequentia bona per se, quia per accidens in aliquibus terminis ualet. Primo quidem, quando termini sunt conuertibiles sequitur enim, quidam homo non est risibilis: ergo quoddam risibile non est homo Secundo, quando superius negatur de inferiori, vt quidã homo non est animal: ergo quoddam animal non est homo. Tertio, quando subiectum & prædicatum sunt termini disperati, vt quidam homo non est equus: ergo quidam equus non est homo. Quarto, quando antecedens est impossibile, vt quidam homo non est substantia: ergo quędam substantia nõ est homo Quintus, quando consequens est necessarium, vt in eodẽ exemplo. Sextus quando ꝓpositio est de inesse, quæ venit ex contingenti posita in actu. Hæc sorticolæ.

Casus ĩ quibus valet cõuersio. Particularis negatiue

Quæ positio videtur omnino contra peripateticos. Ideo argumentor primo, ꝙ in ponendo suppositionem est insufficiens. nam propositio particularis negatiua non solũ duplex, sed triplex est quia Alia est, cuius prædicatũ est terminus discretus, vt quidam homo nõ est Niphus, cuius sorticolæ hic non meminere: Alia, cuius prædicatum est terminus communis distributus, & Tertia secundum eos est, cuius prædicatum est terminus communis non distributus: ergo non duplex, sed triplex est. Secundo errant, quia nulla propositio esse potest particularis negatiua, cuius prædicatum non est distributum, vt superius probatum est, immo in hac, quidem homo animal non est, ille terminus animal, si est prędicatum, distribuitur. Quia vel illud verbum est, erit nota eorum, quæ de altero affirmantur, vel eorum, quæ ab altero negantur. non est nota eorum, quæ de altero affirmantur, quia tunc illa propositio non esset particularis negatiua, sed affirmatiua contra eos. Sin autem est nota eorum, quæ de altero negantur, oportet hic esse aliquod prædicatum, quod de subiecto negatur, & cum illud sit ille terminus animal, ille terminus animal negabitur: ergo supponit confuse distributiue. Dixi, si ille terminus animal est prædicatum: quia, si est pars subiecti, tunc propositio erit de secundo adiacente, cuius subiectum erit totum illud, homo animal, & prædicatum erit existens, cum resoluitur propositio hoc modo, quidam homo animal non est existens in rerum natura: sic autem intelligendo non est ad eorum propositum. quare, si propositio erit de tertio adiacente, & prædicatum est ille terminus animal, siue præcedat siue sequatur negatio, semper distribuitur, ex quibus sequitur, ꝙ sicut hæc est falsa aliquis homo non est animal ita secundum peripateticos hæc erit falsa, aliquis homo animal non est. semper enim vis negationis cadit in illo termino vbiuis posito. Sed occurres, & quidem satis peripatetice, quia secundum Aristote. si dico, quidam homo non est grammaticus, est vera de seruo meo qui est homo, & non grammaticus. Si vero dixero, nõ quidam homo est grammaticus, est falsa, quia æquipollet illi, nullus homo est grammaticus. quia (vt Aristoteles inquit in libro de Interpretatione, negatio præposita facit æquipollere suæ contradictoriæ. Ex his argumentor, si negatio habet vim supra terminum præcedentem, tunc istæ æquipollerent, aliquis homo non est grammaticus, & non aliquis homo est grammaticus. At secundum Aristote. inter illas non parua differentia est, cum altera vera, altera falsa sit. Ex hac differẽtia arbitror sorticolas accepisse eorum regulam, scilicet negatio non habet vim supra præcedentem terminum.

Refutatio põnis. Propõ particularis negatiua triplex.

Nulla ẽ ppõ particularis negatiua, cuius p̃dicatum nõ distribuitur

Solutio.

Dicendum, ꝙ terminum sequi, vel præcedere negationem secundũ peripateticos potest esse aut situ, aut intellectu. tunc dico ꝙ in illa propositione, quidam homo non est grammaticus, negatio sequitur situ, & intellectu illum terminum

B homo: & ideo non habet vim super eum. In hac autem, quidam homo animal non est, licet negatio situ sequatur illum terminum animal, intellectu præcedit: quia, si ille terminus animal est prædicatum oportet vt intellectu sequatur. Regula ergo sorticolarum est vera hoc modo, negatio non distribuit terminum, qui secundum intellectum præcedit: hoc enim modo est peripatetica. His habitis, perspicuum est primas duas regulas sorticolarum esse falsas, Primam quidem, quia nulla est particularis negatiua, cuius prædicatum secundum intellectum non distribuatur, & sic, hæc est falsa, quidam homo animal non est, sicut hæc, quidam homo non est animal. conceditur tamen, ꝙ illa, quidam homo animal non est, sicut hæc, quidam homo non est animal, conuertitur in illã, quoddam animal non est homo, & in hanc quoddam animal homo non est. Non quidem propter eorum regulam, sed propter secundum casum, quia superius in conuersa negatur de inferiori. secunda vero, quia nulla particularis negatiua est, cuius prędicatum non distribuatur F Propterea non sequitur, quoddam animal non est homo, igitur quidam homo animal non est: hęc enim falsa est.

Pro dilucidatione ergo dico, ꝙ duplex est particularis negatiua. altera cuius prædicatum est terminus discretus vt aliquis homo non est Niphus. Altera est, cuius prædicatum est terminus communis, vt aliquis homo non est lapis, & in qualibet harum quouis modo situetur prędicatum, semper secundum intellectum distribuitur. Tũc sit vna regula, nulla particularis negatiua particulariter negatiuæ conuertitur, nec singulariter negatiuę: intelligo vt sorticolæ intellexerunt scilicet consequentia bona per se, ac formali, vtpote propter causas assignatas. Hanc vnam regulam per instantiam Aristot. probamus, quia ad destruendum sufficit vnum: non enim sequitur aliquis homo non est Niphus: ergo Niphus nõ est homo. Nec sequitur, aliquod animal non est homo: ergo aliquis homo non est animal Hæc enim probatio est peripatetica, quia destruimus per instantiam, construimus autem syllogismo ostensiuo, aut syllogismo contradictionis, vt dixit Philoponus. G

Dilucidatio Particularis negatiuæ duplex.

Tunc ad rationes Sorticolæ omnes soluunt. Primam, ꝙ illa regula, quicquid repugnat consequenti repugnat antecedenti intelligitur antecedente, & consequente sumptis significatiue, & non tenet consequente materialiter sumpto: & sic, licet consequenti repugnet particulariter negatiue conuerti, non oportet propter hoc, vt repugnet antecedenti, scilicet vniuersali negatiuæ, hæc est communis solutio, quæ consideratione digna est, sed propter breuitatem transeo. Potest tamen dici, ꝙ illa regula intelligitur quicquid repugnat consequenti repugnat antecedenti repugnantia oppositionis, non repugnantia negationis: negatiuæ enim propositioni particulari non competit conuerti, non tamen repugnat contrarie vel contradictoriæ. vel incompossibiliter: sed solum, quia non necesse est conuerti, hoc pacto non oportet vt repugnet antecedenti.

Sol. rõnum. Ad primũ.

Ad secundam dicunt locum a commutata proportione non valere nisi in terminis quantitatem significantibus, vel reducibilibus ad quantitatem, veluti sunt intensio & remissio, & H id genus. Sed contra hanc responsionem vr̃ illud Aristo. 2. de Interpretatione, vbi vtitur commutata proportione, & tñ nec in numeris, nec in quantis, nec in talibus. tu vero lege ea, q̃ ibi scripsimus, q̃a Arist. ea vsus est non probatiue, sed confirmatiue.

Ad secdm. Locus a cõmutata proportiõe, ubi sit efficax. Confutatio.

Ad tertiam satis patuit in quæstionis dilucidatione. Ad cæteras. s. quartã & quintã patuit sol. in dilucidatione. Ad sextam circa textum diximus, ꝙ Arist. dixit particularẽ negatiuã non necesse est conuerti, quia in propõnibus de inesse, quæ sunt contingentes positæ in actu, oẽs conuertunť.

Ad sextũ.

Hactenus de regulis generatim. Speciatim vero quærimus, vtrũ propositiones impeditæ eodem modo conuertantur sicut propositiones expeditæ. & videtur ꝙ sic, quia omnis propositio, quæ conuertitur, cõuertitur aut in terminis, aut in parte: ergo si impeditæ propositiones conuertuntur in terminis, vel in parte conuertentur, ergo eodem modo, sicut expeditæ. Pro intellectu tituli quid per propositiones,

Quæstio de impedimentis. Enunciato 87. Dilucidator posuit quinque esse impedimenta

nes,

Ex cõuersionis lege ibi rem peripatetici cã, nõ sorticolarũ captiunculas.

nes, quid per expeditas in quæstione intelligendum sit dilucidemus. Impeditas ergo propositiones in proposito appello, quæ cum sint simplices, hoc est resolubiles in subiectum & prædicatũ, tanquam in principales partes suas, non facile patet illarum cõuersio, sint huiusmodi, aut quę defectu extremorum, aut obliquitate extremorum, aut varietate suppositionum, quibus extrema supponunt, vel (quod idem est) varietate accipiendi extrema, vel obscuritate determinationum, quibus extrema determinantur, vel differentia appellationum vel ampliationum, quibus extrema afficiuntur, non facile constat earum conuersio. Ex quibus patet, quid per expeditas propositiones intelligimus. Intelligimus enim eas aut vniuersales, aut particulares, quæ nullo impedimento detente facile possunt conuerti. Vt omne B est A, & nullum B est A: & quoddam B est A, de his enim solum Aristote. constituit regulas. Impeditas autem nobis reliquit considerandas, quæ fortasse egent diligentiori calamo, q̃ ille, de quibus locutus est Aristo. Sed quæritur quales sunt propositiones iste. Ad equitãdum requiritur equus, ad motum requiritur tempus, & id genus. Vtrum sint impedite, vel non sunt conuertibiles. Respondent sorticole, quorum assecla est Ingueneus, quod in prima ille terminus equus, est subiectum. Cuius rationem affert, quia ipse est solus rectus. Residuum vero scilicet requiritur ad equitãdum, est prædicatum. Simili modo de secunda dici potest. Tũc vult, quod sic conuertatur. Quod requiritur ad equitandum, est, vel potest esse, vel intelligi esse hic vel hic equus, & sic de singulis descendẽdo disiunctim sub illo termino equus, simili ratione de secunda dicunt. Sed hæc responsio friuola est, quia si ille terminus equus intelligitur subiectum, quia est rectus, vt vult Ingiuneus. Tunc secundum grammaticos esset suppositũ verbi, & rectus a parte ante. Ergo nulla differentia esset dicere equus requiritur ad equitãdum, et ad equitandum requiritur equus, quod est contra eos, quia in prima supponit confuse, in secunda determinate. Præterea conuersione eorum termini non mutant ordinem, eiusdem enim ordinis sunt, ad equitandum requiritur equus, & ad equitandum requiritur hic vel hic. Præterea hic esset descensus, & non conuersio.

Pulchra dubiũ.

Quæ Ingueneus.

Refutatio.

Propria solutio.

Propterea dicendum, quod huiusmodi ꝓpositiones nec sunt impedite, nec expedite, sed sunt non conuertibiles, conuersionibus, de quibus loquitur Aristo. causa autem est, quia sunt reductiue hypothetice. Secundum .n. grammaticos hæc propositio & similes ad equitandum requiritur equus, reducitur ad hanc, vt aliquis equitet, requiritur equus, hæc autem est hypothetica permissiue, quia potest sic permitti ad hypotheticam. Si quis debet equitare, eget equo. Vt Boetius reducit. Ex quibus sequitur, q̃ cum tales sint potius hypothetice quam categorice, iure conuertuntur conuersione, qua hypothetice conuertuntur Aristote autem postea docuit conuerti hypotheticas, aut conuersione per contrapositionẽ hoc est ab opposito consequentis ad oppositum antecedẽtis, aut econtrarie ab opposito antecedentis ad oppositum consequẽtis, Ex hac conuersione tales conuerti possunt. Ex diffinitione propositionum impeditarum colliguntur impedimenta propositionum esse quinq;. Primum est extremorum (quibus constant propositiones) defectus, Scd̃m est obliquitas. Tertium est varietas suppositionũ aut modorum accipiẽdi extrema. Quartum est obscuritas determinationum. Quintum est differẽtia appellationum, vel ampliationum extremorũ. Pro declaratione ergo tot impedimentorum debes scire propositionem tãdiu esse impeditam in conuersione, q̃diu non apparet quid in illa sit subiectum, & quid prædicatum. Illis .n. apparentibus, facere facile poterimus de subiecto prædicatum, & ecõtra, q̃ est conuertere. Ex quibus colligitur pro præcepto in conuersionibus, oẽm ꝓpositionem, cuius quærimus conuersionem, esse resoluẽdam in subiectum & prędicatum. His habitis, dicamus, q̃ propositio impedita defectu extremi, aut est impedita defectu vtriusq; extremi, vt hæc, pluit, ningit, & id genus. Aut defectu alterius, & hoc dupliciter. aut defectu prædicati, aut subiecti. Defectu subie-

Quot impedimenta.

Quãdiu ꝓpô dicitur impedita, et q̃ primũ expedita.

Qt modis impedita defectu extremorum.

A ꝯti, ꝓpositio est impedita, quia deficit subiectum respectu verbi primæ, aut secundæ personæ. vt sum bonus, es philosophus, & id genus: aut deficit subiectum respectu tertiæ personæ, veluti in verbis impersonalibus, vt incipit annus, desinit ver: si autem fuerit ꝓpositio impedita defectu prædicati, hæc esse potest de verbo adiectiuo, vt homo currit, & de verbo substantiuo, vt Deus est. Tunc dicamus Primo, si deficit subiectum primę vel secundæ, vel tertiæ personæ, qua regula conuertentur, communiter ergo omnes pro regula asserunt esse supplẽdum subiectum secundum grammaticam artem. Deinde tentanda erit conuersio. Verbi gratia, cum deficit subiectum respectu verbi primæ personæ, vt si propositio sit hæc, sum philosophus, suppleatur ego, si respectu verbi secundæ (vt si propositio sit) es sapiens suppleatur tu, erit ergo prima propositio, ego sum philosophus: secunda, tu es philosophus. si autem deficit subiectum respectu verbi tertiæ personæ, iterum secundum regulas grammaticæ supplendum erit. Vt si propositio sit, incipit annus, supplea-
B tur sic, ab aliquo incipit annus, similiter desinit ver, ab aliquo desinit ver. Patet ergo regula, quod in omnibus talibus fit supplementum subiecti, prout requirit constructio grammaticæ. Sed tunc quæritur quomodo conuertentur propositiones suppletæ respectu tertiæ verbi personæ, vt ille, ab aliquo incipit annus, ab aliquo incipit ver. Nam licet postea disputabitur, dum de conuersione loquemur earum propositionum, quæ fiunt ex obliquis, tamen pro modo, tales omnes resoluendæ sunt in propositiones compositas ex rectis, scilicet faciendo de obliquo rectum, cum supplemento propositionis per modum posterius dicendum, hoc modo, aliquid est ens, e quo annus incipit. Vbi patet, facta hac resolutione, q̃d subiectum huius est ille terminus aliquid, prædicatum totum illud, quod sequitur, videlicet, ens, e quo annus incipit: ergo faciendo de subiecto prædicatum, & econtra conuersio erit ens, e quo annus incipit, est aliquid. Verum de hac postea. De propositionibus vero singularibus suppletis per pronomina primæ & secundæ perso-
C næ, non parua quæstio est apud sorticolas, quomodo conuerti debeant. Ingueneus dicit, Primo, quod illa, ego sum Niphus, conuertitur in hanc, Niphus est ego. Ista vero, tu es Plato, in hanc, Plato es tu. Secundo dicit, istæ non possunt a quolibet homine mundi conuerti. Tertio dicit, quod solum conuerti possunt a proferente. Vt, si ero ꝓferrem illam in persona mea, ego sum philosophus, bene conuertere possum philosophus est ego, si in persona tua proferrem hanc, tu es sapiens, egomet dicere possum, sapiens est tu. Alius autem a proferente, quicunque eas conuerteret, falso conuerteret. Vt si tu converteres hanc, q̃ ego profero, ego sum philosophus, & diceres, philosophus est ego: hæc non erat vera de te, qui pastor es: sed de me, qui sum philosophus. Simili modo & si Plato faber ipsam conuerteret, etiam falso conuerteret. Sic igitur asserit has conuerti posse, sed non nisi a proferente. Sed hæc positio est derisibilis. Nam, si inuenirentur tales propositiones derelictæ in libris Platonis, tunc oporteret, vt Pla-
D to reuiuisceret ad conuertendum has. Præterea tunc de conuersione istarum, non esset scientia, nisi durante persona tales propositiones proferente, & quid ridiculosius? Propterea alij peritiores dixerunt, quod istæ sunt conuertibiles a persona proferente per modum dictum: sed, si audiens has, vult illas conuertere, verbi causa, si vult conuertere hanc, tu legis, posito quod ego illi loquẽs dicam ei tu legis. Ille sic conuertet, tu legis: legens est aliquid, q̃ ego sum. Tertius vero audiens ad quem nõ loquor, eam sic conuertat, legens est ille, demõstrando illum pro quo supponebat illud pronomen tu. Volunt igitur, q̃d hæc propositio, tu legis, dato quod ego loquar Platoni, qui nunc legit, a me illam proferente potest conuerti in ꝓpria forma, vt videlicet legens es tu. Si vult illam conuertere, Plato, quem alloquebar, sic conuertet non in propria forma: sed dicet, legens est aliquid, quod ego sum: sic enim propositio est vera, vt prius. Sed, si vult eam conuertere tertius, & alius a proferente, & a persona. Cui fiebat lo-

De suppletis p tertiã personam.

Quæstio. De suppletis p primã & secũdã Pô Ingueneí.

cutio dicat ſic, legens eſt ille demonſtrando Platonem legentem. Sed ego miror tantos viros. Nam, cum multa ſcripſerunt in logica, & quidem acutiſsime, non debuerunt in tam friuolis quæſtiunculis, ſic aperte errare. Si n. conuertere eſt facere de ſubiecto prædicatum, & econtra & in talibus non poteſt fieri de ſubiecto prædicatum, & econtra, niſi a proferente, non video quomodo hæc conuerſiones ſint, cum non maneant eadem ſubiecta, nec eadem prædicata. In illa enim, tu legis: ſubiectum eſt illud pronomen tu, quando conuertit illam perſona, quam alloquebar, tale pronomen remanet prædicatum. Simili ratione non fit de ſubiecto prædicatum & econtra, quando illas conuertit tertius, vt intelligenti patet. Ergo iſtæ non ſunt conuerſiones, ſed translationes. Quid igitur dicendũ ſit in iſtis friuolis, non leue fuit mihi: cũ viderim viros doctos in talibus titubare. Ego igitur dicerem has propoſitiones conuerti poſſe & a proferente, & a quolibet alio. Verum a proferente cõuertuntur propria virtute, & per ſe. Ab aliis vero conuertuntur vicarie, hoc eſt in perſona eius, qui protulit illas, ac ſi eſſet ille. Nam has conuerti ſeruata illarum forma, & conditionibus conuerſionum poſſet dupliciter fieri: aut ad ſenſum proferentis, aut ad vicem ſenſus proferentis. Verbi cauſa, hęc propoſitio, ego ſum, quam protulit Brutus hoſtibus eum quærentibus, ad ſenſum bruti ſeruata forma, & omnibus conditionibus conuerſionis nullus poteſt cõuertere niſi brutus: ſolum enim ipſe dixit, ego ſum. Ergo ſolus ipſe dicere poteſt, ſum ego. Sinautem aliquis vult cõuertere ipſam in propria forma, vt eam protulit Brutus ad vicem ſenſus, quo illam protulit Brutus non poteſt illam conuertere niſi vt vicarius Bruti, & in perſona illius, quæ erit vera: vel vice vere prolata, & hæc veritas ſufficit in talibus. Hactenus de propoſitionibus, in quibus deficit ſubiectum. De propoſitionibus vero, in quibus deficit prædicatum, dicamus: eſt. n. res non leuis. Si igitur deficit prædicatum, verbum propoſitionis, vel erit adiectiuum, vel ſubſtantiuum. ſi adiectiuum, deductis aliis impedimẽtis, de quibus poſtea: verbum ſm̃ Philoponum reſoluendum eſt in eius participiũ. vt ſi propoſitio fuerit, Cæſar militat, reſolutio erit Cæſar eſt militans: & tunc facta reſolutione, ſubiectum erit Cæſar, prædicatum erit militans. Habetur enim participium loco nominis, vt Philoponus inquit. Tunc cõuerte, ergo militans eſt Cæſar. Sinautem verbum fuerit ſubſtantiuũ. Quæſtio eſt non leuis. Sorticolarum enim nonnulli tradunt propoſitiones tales, quarum verbum ſubſtantiuum ſecundo loco adiacet, non eſſe conuertibiles: quia (vt dicunt) carent prædicato. Et fortaſſe poſſunt moueri, quia tales nõ ſunt ſyllogiſticæ, & ſi ſunt ſyllogiſmorum cõcluſiones, nõ categoricorum ſyllogiſmorum ſunt concluſiones, ſed hypotheticorum, vt Secũdo Poſteriorum patet.

De ꝓpoñibus ĩ q̃bus deficit prædicatum.

Sed Boethus, & Philoponus tales conuertunt, quia licet non habeant prædicatum, ſubordinantur alicui, quæ habet prædicatum. Hæc enim, Deus eſt, illi ſubordinatur, Deus eſt aliquid in rerum natura. ſicut illa, vacuum non eſt, ſubordinatur illi, vacuum non eſt aliquid in rerum natura. Modo tales poſſunt conuerti: illa ergo, Deus eſt: conuertitur in hanc, aliquid in rerum natura eſt Deus.

Regula pro tertia ꝓpoſitione.

Ex his patet, quod propoſitio impedita defectu ſubiecti, & prædicati, ſupplenda eſt vtraque ex parte. Vt hæc, pluit, ſuppletur natura pluit? Hæc autem reſoluitur in hanc, natura eſt pluens, quæ poſtea conuertitur in iſtam, pluens eſt natura: dices, quomodo hæc reſoluitur, curritur ad vocem iucundam. Dicendum, quod reſoluitur in hanc, vox iucunda eſt aliquid, ad quod curritur. Tunc ſic conuertitur, aliquid ad quod curritur, eſt vox iucunda, ſimili ratione conuertitur illa, itur in antiquam ſyluam fortaſſe aliter reſoluuntur: Prima enim ſic, a gente curritur, & tunc reſoluitur gens eſt aliquid e quo curritur. Cõuerſio autem nunc patet. Sed non eſt ſecundum conſtitutionem grammaticorum. Poſſunt & aliæ innumeræ ſolui quæſtiones iuxta hæc præcepta, de quibus hactenus. Et de impeditis extremorum obliquitate diſſerendũ eſt poſt hæc. Dicamus itaque, Primo, obliquitatem propoſitionibus accidere, aut ex parte ſubiecti, aut ex parte

De impeditis extremorum obliquitate.

B prædicati, aut ex parte vtriuſque: ex parte vtriuſque, vt animam meam tædet vitæ meæ. Ex parte ſubiecti, vt regis eſt benefacere, amicorum ſunt communia omnia. Ex parte vero prædicati, vt incidit in ſyllam cupiens vitare carybdin. Hoc officium eſt patris familias. Si accidit obliquitas ex parte ſubiecti, quæſtio non leuis eſt, vtrum debeat reduci ad rectum ante conuerſionem. Quidam ſupponũt obliquum poſſe eſſe ſubiectum propoſitionis, vt in iſta, duorum contrariorum eſt ſcientia vna. ſimiliter in hac, vterque iſtorum currit, ille terminus iſtorum eſt ſubiectum. nam illud ſyncategorema vterque, nullum categorema includit præter illum terminum iſtorum. Cuius ſignum eſt, quia ille terminus iſtorum diſtribuitur ab illo ſigno vterque. Pro hac ſuppoſitione argumẽtamur, quia eſt iſte bonus ſyllogiſmus, omnium contrariorum eadem eſt diſciplina, bonum & malum ſunt contraria. ergo boni & mali eadem eſt diſciplina. Sed in prima figura, quod eſt prædicatum in ſecunda, erat ſubiectum in prima. Ergo, cum in ſecunda prædicatum ſit ille terminus

Quæſtio. Vtrũ obliquus ſit ſubiectum.

F contraria. In prima ſubiectum fuit ille terminus contrariorum, quare obliquus poteſt eſſe ſubiectum. Præterea, ſubiectum eſt, de quo aliud dicitur, vt patuit: ſed de illo obliquo contrariorum dicitur aliud, ſcilicet ille terminus diſciplina. Præterea, Ariſtote. docet ſyllogizare ex maiore de recto, & minore de obliquo, hoc pacto: omnis diſciplina eſt ſapientia, boni eſt diſciplina: ergo boni eſt ſapientia. ergo obliquus poteſt eſſe ſubiectum. Sed quomodo obliquus poſsit eſſe ſubiectum, quæſtio eſſet per ſe digna perſcrutatione. Tamen quantum propoſito ſeruit, Neoterici dixerunt, quod, quando obliquus præcedit verbum, aliquando ponitur ſolitarie, vt ſi dixeris, contrariorum eſt eadem diſciplina, Regis eſt ius ſuum vnicuique facere. Aliquando ponitur ante verbum cum recto: & hoc vel cum recto ſequente, vt hominis equus currit. Vel cum recto præcedente, & hoc dupliciter, ſicut duplex eſſe poteſt rectus, qui obliquum pręcedit, vel ſyncategorema, & hoc ſine recto præcedente obliquum fieri non poteſt. Vt quilibet equus hominis

Põ Neotericorum.

G currit. Vel categorema, & hoc eſſe poteſt cum ſigno, & ſine ſigno, vt domus vicini comburitur. Ex quo ſequitur, quod non poteſt ſyncategorema præcedere obliquum, niſi adſit rectus, vel ſubintelligatur rectus. Vnde in hac, vterque iſtorum currit, ſubintelligitur homo: eſt enim ſenſus vterque homo iſtorum currit. His habitis, dicunt, quod, quando ſolus obliquus præcedit rectum, obliquus eſt ſubiectum, vt contrariorum eſt eadem diſciplina, ſubiectum eſt ille terminus contrariorum. Probant, quia adueniente ſigno ſupra obliquum, propoſitio redditur quanta: ergo obliquus eſt ſubiectum. Conſequentia patet omnibus. Antecedens vero probatur, quia hæc eſt vniuerſalis, omnium oppoſitorum eſt eadem diſciplina. Secundo dicunt, quod, quando obliquus & rectus verbum præcedunt, ita, vt obliquus præcedat rectum, iterum obliquus ſolus eſt ſubiectum, vt in hac, hominis equus currit, ſubiectum ſolum eſt ille terminus hominis: probant, quia poteſt obliquus ſolus ſine recto diſtribui, & facere propoſitionem vniuerſalem: ergo ſolus

Concluſiones. Prima concluſio.

2. cõcluſio.

H ille eſt ſubiectum. probatur aſſumptum, quia, ſi dixeris cuiuſlibet hominis equus currit, hæc propoſitio eſt vniuerſalis, vt omnibus patet. Quod autem in illa ſolus rectus diſtribuatur, probant: ponendo per caſum, quod quilibet homo habeat equum, qui currat: verum ſit vnus equus communis omnibus hominibus, qui non currat. Et tunc quærunt, vel in illa cuiuſlibet hominis equus currit, præciſe ille terminus hominis diſtribuitur, & non ille terminus equus, vel diſtribuitur ille terminus equus. ſi præciſe ille terminus hominis diſtribuitur, & nihil aliud, ergo præciſe ille terminus eſt ſubiectum. Quod autem non diſtribuatur ille terminus equus, patet, quia tũc omnis equus curreret, quod eſt falſum. quia equus omnibus communis non currit, vt per caſum patet. Et ſic ſtat cuiuſlibet hominis currere equum, & non omnem equum currere. Ex hac probatione patet, quod ſiue obliquus ponatur ſolus, ſiue cum recto, modo ponatur primo loco ſemper

co semper est subiectum secundum hanc opinionem. Et causa est, quia vniuersalis propositio fieri potest sola obliqui distributione. Ex his duabus conclusionibus soluũt duos cauillos. Primus est, omnem hominem vidẽs est vnum solũ hominem vidẽs, equus est hominem videns: ergo equus vnum solum hominem videt. Quia posito casu, quod omnis homo videat seipsum, hęc est vera: omnem hoĩem vidẽs est vnum solum hoĩem videns. & quod equus videat oẽm hominem, nam tũc assumptiones veræ sunt, & conclusio falsa. Cauillus ergo peccat, quia minor debet esse hæc, sed equus est homo: ergo equus vnum solum hoĩem videt. Modo, minor est falsa, hic aũt cauillus non deleretur, nisi subiectum maioris esset ille obliquus omnem præcise. Secundus cauillus est, cuiuslibet contradictionis altera pars est vera. Hæc propositio, tu es lapis, est contradictionis altera pars: ergo hæc propositio tu es lapis, est vera. Dicũt, quod non bene sumitur, quia subiectum in maiori est ille terminus contradictionis. Ideo debet sic assumi minor. sed hæc propositio, tu es lapis, est contradictio, & sic est falsa. Qui cauillus non posset solui, nisi obliquus præcise esset subiectum. Tertio dicunt, quod, quãdo ante verbum ponitur obliquus, & rectus: & rectus obliquum præcedit, aggregatum ex recto, & obliquo est subiectũ, vt domus vicini comburitur, subiectum est ille terminus, domus vicini. Probant ponendo per casum, quod sit vnus equus syluester, qui nullus hominis sit possessio. Vltra ponatur quod aliqui homines habeant equos, & aliqui non. Et vltra ponatur, quod omnis equus currat excepto syluestro. omnia hæc sunt possibilia. Tũc hęc propositio est vera, omnis equus hominis currit, vt patet inducendo in omnibus. Et tamen non distribuitur ille terminus equus præcise, quia nõ omnis equus currit, quia nõ syluester, nec distribuitur ille terminus hominis, quia non omnis homo habet equum: ergo aggregatum illud distribuitur, cuius signum est, quia sub illo aggregato fit descensus. Sequitur.n. & hi sunt oẽs equi hominis: ergo hic equus hominis currit, & sic equus hominis currit, & sic de singulis equus hoĩs. Hæc sunt, quæ forticolæ tradunt de suppositione. Tũc hac suppositione stante dicũt, propositionem, cuius subiectũ est præcise obliquus, sicut in illis duobus casibus duarũ primarũ cõclusionum, nõ oportet propositionem resoluere: & ideo hæc propositio, oppositorum est disciplina eadẽ, conuertitur sine resolutione hoc pacto disciplina eadem est oppositorum. Sed hæc positio, quo ad regulam cõuertendi errat, quia siue subiectũ præcise sit obliquus, siue obliquus et rectus obliquum sequens, semper propositio est resoluenda. Hęc oppositorum est eadem disciplina, resoluitur hoc pacto, opposita sunt aliqua, quorum disciplina est eadẽ: cõtradictionis altera pars est vera, resoluitur sic, cõtradictio est aliquid, cuius altera pars est vera. Ergo cõcessa eis suppositione, adhuc propositio dicetur impedita, donec resoluatur ad expeditam.

3. cõclusio.

De suppositione.

De suppositione vero quid peripatetice sit sentiẽdum, non leue est differere. Arbitror tñ obliquum nõ posse esse subiectũ propositionis, quo obliquus est, sed obliquus põt reduci ad rectum. Probo, quia apud Logicum verbũ vltimata resolutione verbum est solũ substãtiuum, sed tale verbum ex parte ante & post solum cum rectis, vel reducibilibus ad rectos construitur. Ergo solum rectus est subiectum, vel prædicatum, vel obliquus, quo reduci põt ad rectum. Præterea, si obliquus quo obliquus posset esse per se subiectum vel prædicatum verbi substantiui, tunc non oporteret propositionem compositam ex obliquis resoluere ad propositionem factam ex rectis, quia iam haberemus obliquum subiectum, quod possumus conuertendo facere prædicatum, & econtra. At nos videmus nullam propositionem ex obliquis cõuerti, nisi prius in propositionem factam ex rectis vertatur. Teneo ergo obliquum, quo obliquus est, non posse esse subiectum, vel prædicatum propositionis: sed eousque, quousque potest reduci ad rectum secundum artem dicẽdam. Tunc patet solutio ad argumẽta primæ positionis. omnia.n. probant obliquũ posse esse subiectum, non quo obliquus est, sed quo fieri potest rectus, vel quo in rectũ reduci potest. hoc.n. modo potest

Solutio argum.

A distribui, & distributus propositionẽ efficere vniuersalem: hoc mõ põt ex ipso fieri syllogismus. hoc pacto de ipso prædicatur aliquid: hoc modo potest reddere suppositũ verbi. Signum autem, quia, si aliquis obliquus ponitur in propositione, qui non est reducibilis ad rectũ, nec subiectum, nec prædicatum esse potest. Vt si quis dicat, Niphus mouetur clerici motu, quia enim ille obliquus non potest reduci ad rectum, nulla rõne potest esse subiectum, vel prædicatum propositionis illius.

Ex his colligitur regula pulchra, quod, quando obliquus procedit verbum solus, ipse solus in resolutione propositionis reducendus est ad rectum, vt regis est benefacere: rex est aliquid, cuius est benefacere. Sinautem obliquus & rectus præcedunt verbũ. quando obliquus præcedit rectum, iterum obliquus in resolutione reducendus est ad rectum, & rectus remanere debet a parte prædicati, quia ex ea parte se tenebat, vt cõtradictionis altera pars est vera, sic resoluitur, cõtradictio est aliquid, cuius altera pars est vera. Quando vero rectus præcedit obliquum,

Regula pulchra.

B nulla opus est resolutione: quia obliquus tũc est vt pars, vel determinatio subiecti, vt equus hominis currit, subiectum totum est rectus & obliquus, quia obliquus est, vt determinatio: ponitur enim ad differentiam equi syluestri, vt postea dicemus. His habitis dicamus, quod si obliquitas fuerit ex parte subiecti, vel erit sine recto, vel cũ recto. Si sine recto, sit hæc regula, vt obliquus reducatur ad rectum, & in relatiuum sui casus: postea propositio est conuertenda. exemplum, regis est beneficia conferre, rex est, cuius est beneficia conferre, tunc conuertitur, ens, cuius est beneficia conferre, est rex. similiter, si diceretur, omnium oppositorum est eadem scientia: resoluitur sic, omnia opposita sunt, quorum est scientia eadem: quædam entia, quorum est scientia eadem, sunt opposita. Sinautem obliquus a parte subiecti ponitur cum recto, si obliquus pręcedit rectum, obliquus debet reduci ad rectum, addito post verbum relatiuo eiusdem casus. Et rectum debet fieri, vel remanere prædicatum, vel cum prædicato. Verbi causa, contradictionis altera pars est vera, sic re

Quñ obliquus ex parte subiecti.

C soluitur, contradictio est, cuius altera pars est vera. Illud autem relatiuum, cuius, vt dicemus, refert participiũ verbi, aut illud transcendens aliquid, quod semper potest intelligi. Ergo erit propositio sic resoluta, contradictio est aliquid, cuius altera pars est vera, tunc conuertitur sic, aliquid, cuius altera pars est vera, est contradictio. Similiter resoluitur hæc, omnem hominem videns est vnum solum hominem videns: omnis homo est aliquid, quod videns est vnum solum hominem videns: & tunc conuertitur, aliquid, quod videns est vnum solum hominem videns, est homo. At, si rectum præcedit obliquum, tũc obliquus est pars subiecti, & non oportet, vt mutetur, quia remanere debet, vt prius, vt si dicerem equus Achillis currit, couertitur, currens est equus Achillis. Causa autem est, quia aggregatum ex recto, & obliquo est subiectum, vt dictum est. At si obliquus ponitur a parte prædicati, scilicet post copulam, tunc semper subintelligitur rectus, scilicet participium verbi, & tunc aggregatum ex

Quñ obliquus ponitur à parte prædicati.

D illo recto, & obliquo erit totum prædicatum. Verbi causa, lapis est in pariete, sic resoluitur, lapis est ens in pariete, tunc conuertitur, ens in pariete est lapis. sinautem obliquus ponitur a parte prædicati, cum recto explicito, similiter aggregatum ex recto, & obliquo erit prædicatum. verbi causa, equus est thesaurus ciuis, totum hoc, thesaurus ciuis est prædicatum: quare conuertetur, ergo thesaurus ciuis est equus. Ex his patet, quomodo propositio sit resoluenda: quando tam subiectũ quam prædicatum fuerint obliqua. Tamen Inguencus pro præcepto asserit tales propositiones esse solum de verbis impersonalibus, & tunc præcipit, vt iuxta sensum illarum resoluantur ad propositiones de verbis personalibus, & postea secundum regulas conuertantur. Verbi causa, animam meam tædet vitæ meæ, sic resoluitur: anima mea habet tædium de vita mea, tunc conuertitur habens tædium de vita mea. Similiter & illa me tædet vitiorum, resoluitur, ergo habeo tædium de vitiis, & tunc conuer-

Quñ tã subiectum quã prædicatũ ẽ obliquum.

tas pro ratione regularum: Hęc transeant, quia non sunt multum aliena De tertio impedimẽto, ꝙ proficiscitur, qñ termini mutant suppositionem, dicamus. & primo pro more Sorticolarum, secũdo pro more peripateticorum, qui suppositiones non cognouerunt. Quantum ad primum dicamus, ꝙ suppositionũ aliæ sunt penitus & omnino incomposibiles, vt personalis, & materialis vel simplex, qa a termino materialiter, vel simpliciter supponẽte ad eundem personaliter supponentem vel econtra non valet consequentia. non enim sequitur homo est species, ergo aliquis homo est species, nec valet, homo est animal, & animal est genus: ergo homo est genus. Aliç sunt omnino composibiles, vt omnes determinatæ, omnibus determinatis, & discretæ omnibus discretis. Aliæ vero partim sunt composibiles, partim incomposibiles, vt distributiua & determinata, & confusa, similiter determinata, confusa, & discreta. Hæ enim composibiles sunt, quia altera alteram inferre potest, non tamen omni modo. Tunc pro præcepto dicunt in conuersionibus eandem suppositionem secundum genus esse seruandam, & non secundũ speciem: nõ enim, si in prima subiectum materialiter supponebat, in secũda formaliter supponere potest, sed oportet vtrobique eodem suppositionis genere terminos supponere. at secundum speciem non oportet suppositiones seruare, quia potest subiectum in conuersa supponere distributiue, ꝙ in conuertente supponet determinate, vt cũ conuertitur vniuersalis affirmatiua in particularem affirmatiuam Præterea in conuersa prædicatum supponebat confuse, ꝙ postea in conuertente supponet determinate: sola ergo suppositio secundum genus seruanda est. ergo pro regula dicẽdum pro suppositionis obseruatione vbi oportet, esse addenda illa, quibus termini eadem generali suppositione in vtraq; supponant. vt si voluero conuertere hanc, homo est nomen. cum in hac homo accipiatur pro voce, dicas, nomen est homo in voce, vel ista vox homo, vel iste terminus homo. Verum animaduerte aliquando loco relatiui esse ponendum antecedens. & econtra in suppositionibus. verbi causa, omne habens filium diligit illum, sic conuertitur, aliquod diligens filium habet illum, vbi patet loco relatiui esse positum antecedens, & econtra. Sed hic quæruntur duæ quæstiones. Prima est, quomodo conuertitur hæc, nullo homine currente, tu es equus similiter & hæc, neutrum oculum habendo, tu potes videre. Sorticolæ enituntur has cõuertere per regulas de obliquis, alij per regulas suppositionum. Sed quodlibet proferente contrarium stultum est sollicitum esse Propterea dico omnes tales esse virtute hypotheticas. Prima enim sic resoluitur, si nullus homo currit, tu es equus. Secũda, si neutrum oculum habueris, tu potes videre. Quo vero modo hypotheticæ cõuertantur, superius diximus. Hæc pro Sorticolis. Peripatetici vero, qui suppositiones non cognouerunt, dicerent pro præcepto in conuersione terminos non esse æquiuoce sumendos. Sumitur autem iste terminus homo æquiuoce, cum sumitur in altera pro seipso in voce, & quolibet sibi consimili, & in altera & ꝓ re per vocẽ significata. Idem nõ bene conuerteretur hæc, homo est bisyllabum: ergo bisyllabum est homo. nam in prima accipiebatur homo pro voce, & quolibet sibi cõsimili in voce, in secunda pro re. Ergo pro præcepto secundum peripateticos, oportet addere terminis aliquid, vt denotetur eodem modo accipi in vtraq;. Erit ergo conuersio, bisyllabum est hæc vox homo, hæc peripatetice. Superest modo agere de eo impedimento, ꝙ reddit propositionem obscuram ex parte aduerbij, vel alicuius determinationis. Vbi debes scire, ꝙ aduerbium vel determinatio posita in propositione potest poni in propositione ad ornatum, aut ad enitentiam verbi, aut ad significandum obliquum aliquem se tenẽtem ex parte subiecti. ad ornatum quidem, vt dixerim, Niphus est quam lucidissimus doctor, aut Niphus est perlucidus professor. & tunc tale aduerbium in conuersione debet remanere cũ eo propositionis extremo, ad cuius ornatum ponitur: cõuertetur ergo, quam lucidissimus doctor est Niphus. & perlucidus professor est Niphus. Ad enitentiam verbi, vt

De impedimento ex suppositiõe

Quæstiones de conuersionibus.

Pͦ peripateticorum.

De impedimento ex parte determinatiõis.

B si dicerem Philomela suauiter cantat, bubo horrende cantat, & id genus. Et, quia aduerbium, ꝙ ponitur ad enitentiam verbi se tenet cum verbo, & sic cum participio verbi: quare cum prædicato se tenebit. Ergo in cõuersione tales aduerbiales determinationes debent se tenere cum prędicatis: quare conuerteretur prima sic, suauiter cantans est Philomela: & cæteræ id genus similiter. Ad significãdum vero obliquum ponuntur aliquando, vt si dixeris omnino cygnus est albus, penitus coruus est niger. est enim sensus primæ in omni tempore cygnus est albus. Tunc per regulam de obliquo subiecto, reducatur sic, omne tẽpus est, quo cygnus est albus. Quæ per regulam de prædicato obliquo reducitur: omne tempus est ens, quo cygnus est albus, quæ postea conuertitur quoddam ens, quo cygnus est albus, est tẽpus. Secundę vero sensus est, ſm oẽm partem coruus est niger, quæ debet reduci secundum regulam de obliquis. Præterea, ter Socrates pugnauit, vel ter Plato comedit panem. Hæc. n. resoluitur sic, ternis vicibus Plato comedit panem: modo per regulam obliquo
F rum, hæc reducitur sic, ternæ vices sunt vices, quibus Plato comedit panem: tunc conuerte sic, vices, quibus Plato comedit panem, sunt ternæ vices. Præterea, si dicatur mutuo contraria se expellunt, sic exponitur, diuersis temporibus contraria se expellunt, tunc reducitur, diuersa tempora sunt tempora, quibus contraria se expellunt, & tũc conuerte secundum regulam, tempora, quibus contraria se expellunt, sunt tempora diuersa. Præterea, si diceres, infinities fuit eclipsis, resoluit sic, quodlibet vicibus & pluribus fuit eclipsis, quæ postea reducitur sic, quodlibet vices & plures sunt vices, quibus fuit eclipsis, & tũc conuerte, vices, quibus fuit eclipsis, sunt quodlibet & plures. Præterea hic, & Romæ venditur piper, secundum vnam opinionem, in hac propositione piper supponit confuse virtute illius termini venditur, qui est concernens actum mentis. Secundum aliam supponit confuse virtute illius particulæ, & quæ est confusiua non ergo bene conuertitur, hic & Romæ venditur piper: ergo hic & Romæ venditur hoc vel illud piper, vt Ingueneus autumat, quia hic
G est descensus. Sed hæc propositio propter illud aduerbiũ hic, resoluitur in hoc loco: & Romæ venditur piper, quæ reducitur sic, hic locus & Roma sunt loca, quibus venditur piper. Ergo loca, quibus venditur piper, sunt hic & Roma. Vbi patet illum terminum piper supponere in vtraque confuse tantum, vel ratione illius termini venditur secũdum vnam opinionem, vel ratione illius termini loca, qui est pluralis numeri includens notam copulationis, quæ secundum opinionem alteram confundit. De vltimo impedimento magnæ quæstiones fiunt, ꝓpterea quia aliqui negant ampliationes & appellationes siue restrictiones, sorticolæ vero concedunt, propterea magnũ emersit chaos in Logica, prætermissa igitur quæstione, alias differenda de ampliationibus, & appellationibus, de singulis in quibus sorticolæ a peripateticis dissentiũt disserendum nobis est Quæratur ergo, vtrum propositiones de præterito, vel futuro eodem modo conuertãtur, sicut propositiones de præsenti. Pro dilucidatione accipiamus
H primo, ꝙ aliqua ꝓpositio accipi potest pertinere ad præteritum vel futurum. Primo, qñ subiectum est participiũ futuri vel præteriti, vt hæc, mortuũ est homo. & illa generandum est animal. Secundo, qñ prædicatum est participium præteriti, vel futuri, vt homo est mortuus, animal est generandum. Tertio, quando verbum est futuri vel pręteriti temporis, vt senex fuit puer, puer erit senex, pręgnans fuit virgo, & virgo erit pręgnans, & id genus. Quarto, quando verbum in propositione significat motum vel mutationem: in hac enim, homo fit, licet verbũ sit de præsenti, quia nihil fit subito, sensus est, homo qui erit, fit: similiter homo desinit, sensus est, homo qui fuit, desinit, vt dicemus. Sunt verba hæc, incipit, desinit, fit, generatur, corrumpitur, extinguitur, & omne verbum significans motum, vel mutationem. Addunt quinto propositionem pertinere ad futurum vel præteritum, quando in ea additur aut nomen aut verbum ampliatiuum, vt sunt verba concernentia actum mentis, videlicet ap-

De ampliationis impedimento. Prima qõ.

Quot modis ꝓpõ de præterito vel de futuro conuertatur.

peto,

peto, intelligo, promitto, & id genus. Praeterea & haec nomina causatum, causa, calefactiuum, productiuum, & omne nomen in iuum terminatum, de quibus dicemus postea. Hac distinctione praemissa, quaeritur, vtrum propositiones, quae sunt de praeterito (propterea quia participium est subiectum, quod est de praeterito:) conuertantur eodem modo, sicut illę de praesenti: cuius nec subiectum nec praedicatum nec verbum est de praeterito. Respondent Sorticolae quod sic, si fuerint affirmatiuae: haec enim, aliquod mortuum est homo, conuertitur in parte hoc pacto, aliquis homo est mortuus, licet huius conuersionis antecedens sit falsum, & consequens verum. non enim quęritur veritas conuersionis, sed necessitas. si enim prioristice conceditur, aliquod mortuum est homo, sequitur aliquis homo est mortuus. similiter haec est bona conuersio, aliquod generādum est animal: ergo aliquod animal est generandum. Et similiter antecedēs falsum est, & consequens verum. Et dicunt notanter, si fuerint affirmatiuae, quia, si fuerint negatiue, non consimiliter conuertuntur. Haec enim vera est, nullum mortuum est homo, & tamen haec falsa, nullus homo est mortuus. Huius rei causa est, quia, quando participium ponitur a parte subiecti, tam subiectum quam praedicatum supponunt suppositis, quae sunt de tempore verbi. In illa enim, nullum mortuum est homo, mortuum supponit ꝓ mortuis, quę sunt, & homo pro hominibus, qui sunt: & sic, haec est vera, nullum mortuum est homo, quando vero participiū ponitur a parte praedicati, subiectum supponit pro illis, quae sunt, & pro illis quae fuerunt, si praedicatum est participium praeteriti, vel pro illis quae sunt, vel pro suppositis, quae erunt, si praedicatum est futuri temporis participium, non tamen eodem modo in particulari vel indefinita, & in vniuersali. In particulari enim vel indefinita, disiunctiue, in vniuersali copulatiue. Ergo dicendo, aliquis homo est mortuus secundum sorticolas, est sensus, aliquis homo, qui est, vel aliquis homo, qui fuit, est mortuus. Dicendo vero, omnis homo est mortuus, sensus est, & omnis homo qui est, & omnis hō, qui fuit, est mortuus: ideo haec est falsa, omnis homo est mortuus, quia altera pars copulati est falsa. Ergo haec propositio, nullum mortuum est homo, ſm sorticolas conuertitur sic, nullus homo, qui est, est mortuus, & illa nullum generandum est animal, conuertitur sic, nullum animal, quod est, est generandum. Philoponus diceret illam, nullum mortuū est homo, conuerti sic, nullus existēs homo est mortuus, & illa, nullum generandum est animal, conuertitur, ergo nullum existens animal est generandum: & sic, quantum ad regulam conuersionum talium peripatetici non differunt a sorticolis, licet quantum ad rationem regulae sit aliqua differentia, vt dicemus. Secundo quaeritur, vtrum propositio, cuius praedicatum est temporis praeteriti vel futuri eodem modo conuertatur, vt cōuertitur ꝓpositio non talis. s. quae est a tali impedimēto expedita. Verbi cā, vtrum hęc, aliquis homo est mortuus conuertatur vt alia expedita. Pro regula proponunt sorticolae, ꝙ omnis ꝓpositio, cuius praedicatum est futuri temporis, vel praeteriti, aequipollet vni catagoricae de subiecto disiuncto ad tempus verbi, & ad tempus participij, quod est praedicatum, si propositio fuerit particularis vel indefinita. si autem propositio fuerit vniuersalis aequipollet vni categoricę de subiecto copulato eodem modo ad illa tempore. Exemplum primi, haec ꝓpositio, aliquis homo est mortuus, aequipollet huic, aliquis homo, qui est, vel aliquis homo qui fuit, est mortuus. Illa propositio, nullus homo est mortuus, aequipollet huic, nullus homo qui est, & nullus homo, qui fuit, est mortuus. Et sic, haec est falsa, nullus homo est mortuus. haec etiam propositio, omnis homo est motuus aequipollet huic, omnis homo qui est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus, quae similiter est falsa, vt prior. Similiter si praedicatū fuerit de futuro aliquod animal est generandum aequiualet huic, aliquod animal qđ est, vel aliquod animal quod erit, est generādum. Hęc vero nullum animal est generādum, & illa omne aīal est generandum eodem modo intelligātur, vt priores de praedicato praeterito. Sed propter quid ita sit dicendum, nō facile a sorticolis exponitur. Propterea ad mentem eorū debes scire, ꝙ propositio particularis vel indefinita affirmatiua, quae pertinet ad praeteritum, vel futurum rōne praedicati, quod est participium pręteriti vel futuri, habet duas causas veritatis, vt haec, aliquis homo est mortuus, est vera, si aliquis homo, qui est, est mortuus: sequitur. n. aliquis homo, qui est. est mortuus: ergo aliquis homo est mortuus. est etiam vera, si aliquis homo qui fuit, est mortuus. sequitur. n. aliquis homo qui fuit, est mortuus. ergo aliquis homo est mortuus. Particularis ergo vel indefinita affirmatiua habet duas causas veritatis: alteram, quae sumitur a tempore verbi: alteram, quae sumitur a tempore participij. Simili modo dici potest de illa, aliqs homo est generādus est. n. vera, si aliquis homo, qui est, est generādus, & etiam est vera, si aliquis homo qui erit, est generādus. Ex his sequitur, ꝙ quaelibet propositio particularis vel indefinita, quae pertinet ad pręteritum, vel futurū ꝓpter praedicatum, ꝙ est participium praeteriti vel futuri, aequipollet vni categoricae de subiecto disiuncto disiunctione cadente inter tempus verbi, & tempus participij. Vnde haec, aliquis homo est mortuus, aequipollet illi, aliquis homo qui est, vel aliquis hō qui fuit, est mortuus. Et haec, aliquod animal est generādum, aequipollet illi, aliquod animal quod est, vel aliquod animal, ꝙ erit, est generandum. Propositio vero vniuersalis, quae pertinet ad praeteritum vel futurum ratione praedicati, habet vnam causam veritatis, quae est vna copulatiua cadens inter tēpus verbi, & tempus praedicati. Haec. n. omnis homo est mortuus, vera est, si omnis homo, qui est, & omnis hō, qui fuit, est mortuus: & nisi hęc copulatiua sit vera, illa nō est vera. Similiter haec est vera, nullus homo est mortuus, si nullus homo qui est, est mortuus, & nullus homo, qui fuit est mortuus: & nisi hęc copulatiua sit vera, illa vniuersalis non erit vera. ꝙ autem haec copulatiua sit causa veritatis in talibus, patet, quia sicut ꝓpositio particularis vel indefinita est vera subiecto supponēte disiunctiue modo dicto, sic vniuersalis erit vera subiecto supponente copulatiue. Praeterea si causae veritatis in vniuersalibus essent illae duae indifferenter, tunc istae contrarię, omnis homo est mortuus, & nullus homo est mortuus, possent esse simul verae. Prima enim erit vera de homine qui fuit, Secunda autem de homine qui est. Patet ergo, ꝙ vniuersalis in talibus aequipollet vni categoricae de subiecto copulato copulatione coniungente tempus verbi, & tempus praedicati. Vnde haec, omnis hō est mortuus, aequipollet huic, omnis homo qui est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus. Volunt ergo Sorticolae in conuersionibus talium fieri subiectum disiunctum praedicatū in particularibus, & econtra. In vniuersalibus vero negatiuis subiectum copulatum debet fieri praedicatum, in affirmatiuis autē subiectum copulatum debet fieri praedicatum disiunctum. Exemplum primi, aliquis homo est mortuus: ergo aliqđ mortuum est homo, qui est vel qui fuit. Exemplum secūdi, nullus homo est mortuus: ergo nullum mortuum est homo, qui est, vel homo qui fuit. Exēplum tertij, omnis homo est mortuus: ergo aliquod mortuū est homo, qui est, vel homo qui fuit. Haec sorticolae. Secundum vero Philoponum tales ꝓpositiones conuertuntur additis subiectis earum aduerbiis eius temporis, cuius est participiū, quod est praedicatum in eis. haec, aliquis homo est mortuus, sic reducitur, aliquis homo prius est mortuus, modo hęc conuertitur, aliqđ mortuum est homo prius. Similiter, aliquod animal est generandum, reducitur sic, aliquod posterius animal est generandum, quae conuertitur, ergo aliquod generandū est posterius animal. In vniuersalibus addenda sunt aduerbia vtriusque temporis, verbi, & praedicati. vt omnis homo est mortuus, omnis prius & nunc homo, est mortuus, & tunc conuerte. Similiter in negatiua. Culuerbinus autem negat omnes tales: negat enim hanc, ignis est extinctus, & illam, homo est mortuus, & similes: dicit tamen, ꝙ vsus concedit illas in hoc sensu, quod prius fuit ignis, modo est extinctum, tunc cōuertetur modo extinctum fuit prius ignus, & sic

Margin notes: Prima qō. — Qua Philoponus. — Secūda qō in ampliationibus. — Responsio. — Qua Philoponus. — De vniuersalibus. — Qua Culuerbinus.

uenit quasi in idem cũ Philopono. In similem opinionem uenit Albertus, e quo Culuerbinus potuit colligere suam opinionem. Alij dixerũt, ꝙ tales ꝓpositiones, antequã conuertãtur debent distingui secũdum duos sensus. Verbi causa, aliquis est mortuus, vnum sensum habet, aliquis homo, qui est, est mortuus, & sic est falsa. Alium habet, homo qui fuit, est mortuus, & sic est vera, & tunc debet cõuerti in hoc sensu. Sed, si fuerit vniuersalis vnum tm̃ habet sensum, videlicet, omnis homo & qui est, & qui fuit, est mortuus: & sic est falsa. Videtur huic opinioni consonum illud, ꝙ Primo Elenchorum Arist ait laborãs sanabatur, vbi distinguit illam. Tñ quid peripatetice sit dicendum, patuit. Tertio videdũ est de cõuersione earum ꝓpositionum, quæ pertinẽt ad præteritum, vel futurum ratione verbi copulãtis subiectum cũ prædicato, vt de his, Prægnans fuit virgo, virgo erit mulier, decapitatus cantabit, & id genus. Rñdent sorticolæ supponẽdo, ꝙ copula præteriti vel futuri temporis ampliat subiectũ ad supponendum disiunctiue ꝓ suppositis, quæ sunt de tempore verbi, vel de tempore præsenti in ꝓpositionibus particularibus vel de infinitis: in vniuersalibus vero copulatiue. Exemplum, prægnans fuit virgo, ille terminus prægnans in hac indefinita supponit ꝓ eo qđ est, vel fuit prægnans: vnde sensus est, ꝙ est vel fuit pręgnans, fuit virgo. Hæc enim vera est, quia licet qđ nunc est prægnans, non sit nunc virgo, fuit virgo: similiter senex fuit puer etiã intelligitur eodem modo. Hæc vero, puer erit senex. æquipollet huic, ꝙ est vel erit puer, erit senex. In vniuersalibus vero ampliat ad supponendum pro eisdem copulatiue. verbi causa, omnis pręgnans fuit virgo, æquipollet huic, omne quod est, & quod fuit prægnans, fuit virgo. Præterea, omnis puer erit senex, æquipollet huic, omne, qđ est, & omne quod erit puer, erit senex, quę falsa est, veluti & prima. Hæc vero, nullus senex erit puer, æquipollet huic, nihil, quod est, & nihil quod erit senex erit puer, & quia hęc copulatiua erit falsa: ideo illa propositio est falsa. Potest etiam patere alia ratione, quod illa sit falsa, nullus senex erit puer, quia sua contradictoria est vera, videlicet, aliquis senex, erit puer: nam aliquo, quod est, vel erit senex erit puer. Sed dices, quare copula de præterito ampliat subiectum ad supponendum disiunctiue vel copulatiue, pro suppositis de tempore verbi, & de tempore pręsenti. ꝙ enim ampliet ad supponendum pro suppositis de tempore verbi, hoc non caret ratione, quia verbum dat quod habet: sed cur ampliet ad supposita de tẽpore præsenti, obscurum est. Dicendum hoc fortasse procedere, quia tempus præsens præsupponitur omni tempori, & sic copula de præterito, & copula de futuro subiectum disiungit ad supposita sui temporis, & etiam ad supposita de tempore præsenti. Ex his volunt sorticolæ in particularibus vel indefinitis vel singularibus cum conuertuntur, debere fieri de prædicato subiectum, & de subiecto prædicatum, modo quo accipiebatur subiectum. Vnde hæc propositio, prægnans fuit virgo, sic conuertitur, qđ est vel fuit virgo, fuit prægnans: sic enim ille terminus virgo supponebat. Est autem hæc propositio conuertens vera, quia licet quod est virgo, non sit prægnans, quod fuit virgo, annis decem elapsis, fuit prægnans proximo anno. Vniuersalis autem affirmatiua etiam conuertitur in parte hoc modo, omnis prægnans fuit virgo. ergo aliquid, quod est, vel fuit virgo, fuit prægnans. Non enim oportet vt subiectum sumatur copulatum, sed disiunctum, quia conuersio est in parte, & non in terminis. Vniuersalis vero conuertitur in subiectum copulatum, quia conuersio vniuersalis est in terminis. Sequitur enim, nullus puer erit senex: ergo nihil, quod est senex, & nihil, quod erit senex, erit puer. Et quia hæc est falsa, ideo conuersa fuit falsa. Sed quæres quomodo conuertitur propositio, cuius copula est de præterito, & prædicatum de futuro, vt hæc Socrates fuit generandus, vel illa, cuius copula est de præterito & prædicatum participium de præterito. vt Niphus fuit genitus. similiter in illis de futuris fieri potest eadem dubitatio. Respondent quod conuertuntur sine ampliatione (addito aliquid qđ

Pō aliorũ. — *De ptinẽtibus ad præteritum vel futurũ rõne verbi.* — *Responsio.* — *Dubiũ.* — *Solutio.* — *Regula.* — *Dubiões bona.* — *Solutio.*

B fuit vel erit de tempore verbi) vt illa, Socrates fuit generandus, sic conuertitur: aliquod quod fuit generandum, fuit Socrates. Illa vero, Socrates fuit genitus, sic conuertitur, aliquod quod fuit genitum, fuit Socrates. Sed dices, nunquid in talibus singularibus oportet prædicatum esse distributum, vt dictum fuit in conuersionibus propositionum singularium. Dicendum, quod non. Non enim sequitur, Socrates fuit generandus: ergo omne quod fuit generandum fuit Socrates. Regulæ enim, quæ dictæ sunt in conuersionibus singularium, intelligebantur in conuersionibus propositionum expeditarum. Quæro secundo, quomodo conuertuntur propositiones, quarum tam subiectum, quam prędicatum sunt participia futuri, vel præteriti. vt hæc, quoddam mortuum fuit generandum, dicendum, quod eodem modo. Sequitur enim, quoddam mortuum fuit generandum: ergo aliquid, quod fugit generandum, fuit mortuum. Hæc Sorticolæ. Culuerbinus asserit omnes tales propositiones esse distinguendas, & sumpto sensu vero, in illo iubet

F eas conuerti. Verbi gratia, nullus senex erit puer. Hæc secundum eũ distinguenda est: quia hęc propositio est multiplex, quia senex potest accipi pro sene qui est, & pro sene qui erit. si pro sene, qui est, erit sensus, nullus senex, qui est, erit puer: quæ postea in hoc sensu conuertitur: ergo nullus puer erit senex qui est. Sin autem sumatur ꝓ sene, qui erit, sensus est, nullus senex, qui erit, erit puer. Quæ si conuertatur, erit falsa, etiam sicut conuersa erat falsa. Similiter hæc, nullus per fuit senex: potest distingui, aut pro puero, qui est: & tunc est sensus, nullus puer qui est, fuit senex, quæ conuertitur: ergo nullus senex fuit puer, quid est. Sin autem accipitur pro puero, qui fuit, ꝓpositio est falsa, & conuertens etiam falsa. Sed in hac Culuerbini determinatione est dubitatio non parua, quia si ita fiat, vt Culuerbinus arbitratur, erit conuersa vera, & conuertens falsa. Hęc enim vera est, nullus senex, qui est, erit puer: hæc tamen videtur falsa, nullus puer senex, qui est. Nam ab omnibus conceditur hæc, Antichristus potest esse homo, qui est. ergo a pari ab omnibus erit conce-

G dendum, aliquis puer potest esse senex, qui est. Quare hæc concedenda erit, puer erit senex, qui est, cum contingens propositio aliquando valeat vnam de futuro. Igitur hæc est falsa, nullus puer erit senex, qui est, quia eius contradictoria erit vera, scilicet aliquis puer erit senex, qui est. quare conuersa erit vera, scilicet nullus senex, qui est, erit puer: & conuertens falsa, nullus puer erit senex, qui est, quippe, cum aliquis puer erit senex, qui est. Si enim potest esse, aliquando erit senex, qui est. Philoponus ergo vult tales propositiones esse reducẽdas ad propositiones de præsenti additis aduerbiis eius temporis, quod in propositionibus ponebatur postea vult illas esse conuertendas. Vnde hæc, senex fuit puer, sic reducitur, senex est prius puer. Quæ conuertitur, prius puer est senex. Hæc vero, mulier fuit virgo, sic reducitur, mulier est prius virgo, quæ conuertitur, prius virgo est mulier. Similiter, virgo erit mulier, sic reducitur, virgo est posterius mulier, quę conuertitur, posterius mulier est virgo. Similiter hęc,

H omnis mulier fuit virgo: reducitur sic, omnis mulier est prius virgo: tunc conuertitur, quædam prius virgo est mulier. Hæc autem, nullus senex erit puer, sic reducitur, nullus senex est posterius puer, quæ conuertitur, nullus posterius puer est senex. Sed quæres, quomodo conuertitur hæc, decapitatus cantabit, & illa, corrupta erit virgo. Philoponus negat omnes tales, quia nullo modo possunt reduci ad propositionem de præsenti additis aduerbiis, & quia sunt falsæ, falso conuertentur. Vel dici potest, quod illa sic reducitur, posterius decapitatus, prius est cantans: tunc conuertitur, prius cantans est posterius decapitatus. Superest modo videre quomodo propositiones de verbis significantibus motum vel mutationem conuertuntur. Et primo debes scire, quod quædam verba significant motum vel mutationem positiue, quędam priuatiue. Exemplum primi, fit, generatur, mutatur, incipit, & id genus. Exemplum secundi, vt desinit, corrumpitur, remittitur, & id genus. Primo ergo dicendum est de

Bona. q. — *Solutio.* — *Quæ Culuerbinus.* — *Dubiũ contra Culuerbini posi.* — *Quæ Philoponus.* — *Dubiũ.* — *Solutio. 1a* — *Secunda.* — *De ꝓpõnibus significãtibus mutationem.*

est de ꝓpositionibus de verbis significantibus motũ vel mutationem positiue, deinde de aliis. De primis vero adhuc possumus loqui, aut de ꝓpositionibus: quarũ verba accipiũtur sine termino sequẽte, vt cũ dicimus, homo fit, homo generatur. Aut de ꝓpositionibus, quarũ verba accipiuntur cũ termino sequente. vt cum dicimus, homo fit albus, vel homo desinit esse crispus. Adhuc, si loquimur de propositionibus, quarum verba accipiũtur sine apposito, adhuc possumus loqui de ꝓpositionibus, quarum verba significãt subitariam mutationem, aut successiuã. exemplum primi, vt aula illuminatur. exemplũ secundi, vt domus fit. Loquemur ergo primo de ꝓpositionibus, quarum verba significãt mutationem subitam, & sine apposito, vt domus illuminatur, & dicimus ſm Sorticolas, ꝙ tales cum conuertũtur, in omnibus conuertentibus debet addi relatiuum qđ, cum verbo significante mutationem, & verbum est. vnde hęc ꝓpositio, Aula illuminatꝛ, conuertitur sic, ꝙ illuminatur, est aula. Quod.n. illuminatur in conuertente remanet subiectum, ꝙ prius erat prædicatum, aula vero remanet prædicatum, quæ fuit subiectum. Secundo loquamur de propositionibus, quarum verba significant motum sine apposito, vt sunt tales, domus fit, homo generatur, A incipit esse, & id genus. Et dico ſm Sorticolas, ꝙ tales conuertuntur addito quod, cũ verbo propositionis: verbum tñ substantiuum debet esse futuri temporis. Vt homo fit, conuertitꝛ, ergo qđ fit, erit homo. Domus generatur, ergo quod generatur, erit domus. A incipit esse, quod incipit esse, erit A. causa autem est, quia verbum significãs motum nõ potest facere propositionem veram de præsenti, sed de futuro. Hæc enim homo fit, vera est, quia quod erit homo, fit. Similiter domus generatur, vera est: quia qđ erit domus, generatur. Talis autem debet esse sensus conuertentis. Sed, qñ verbum significaret subitariam mutationem, vel successiuã, non semper est per se manifestum, ideo placeret mihi ad mentem Sorticolarum, vt tales cõuertantur in categoricam de prædicato disiuncto disiunctione cadẽte inter verbum substantiuum de futuro, & de præsenti. Verbi causa, hæc domus fit: conuertetur ergo quod fit, est, vel erit domus. nam sensus conuersæ erat, quod est vel erit domus, fit: & talis debet esse sensus conuertentis. Verbum præterea, fit, est ambiguum an subitariã, an successiuam mutationem dicat. Simili rõne hæc, A incipit esse, conuertetur: ergo qđ incipit esse, est vel erit A. Nũc dicamus de ꝓpositionibus, quarum verba significant mutationẽ, cum apposito, vt sunt istæ Socrates fit homo, Niphus fit Philosophus, Plato incipit esse aĩal, Plato incipit esse grãmaticus. nam, si appositum est terminus quiditatiuus, vel acceptus per modum substãtiæ sine resolutione conuertitur. vt Niphus fit homo, cõuertitur, Ergo homo fit Niphus, albedo fit color: Ergo color fit albedo. Sin autem appositum sit concretum de genere accidẽtis cum resolutione cõuertitur. vt Niphus fit philosophus: ergo qđ fit philosophus, est vel erit Niphus. Additur autem prædicatũ disiunctum, quia aliquid põt simul incipere esse, & incipere esse tale. vt si aer inciperet esse sole existẽte supra terram, hæc est vera, aer fit lucidus, & tñ hæc esset falsa, ꝙ fit lucidum est aer. Propterea addendum est, ꝙ fit lucidum, est vel erit aer. Hactenus de propositionibus, quarũ verba significant motum vel mutationem positiue.

De ꝓpõnibus significãtibus motum priuatiue.

De propositionibus vero, quarum verba significant motum vel mutationem priuatiue, simili modo debent regulæ fieri: nisi, ꝙ disiunctum debet esse inter verbum substantiuum de præsenti, & de præterito, Verbi causa, Niphus desinit esse, sic cõuertitur: ergo quod desinit esse, est vel fuit Niphus. Similiter Socrates corrumpitur, conuertitur, ergo, ꝙ corrumpitur, est vel fuit Socrates. Hæc vero, Niphus desinit esse albus, non conuertitur in illam album desinit esse Niphus, sed in hanc, qđ desinit esse album, est vel fuit Niphus. Hæc Sorticolæ de propositionibus quarum verba significant motum vel mutationẽ. Quæ peripatetici non abhorrerent, nisi qđ illud, ꝙ Sorticolæ faciunt per verbum ampliatum ad præteritum vel futurum, facerent per aduerbia temporum præteriti, vel

A futuri. Verbi causa, homo fit, sic conuertitur, qđ fit posterius est homo. causa est, quia cõuersa talem sensum habebat: cum enim dicitur, homo fit, sensus est, posterius homo fit: quare qđ fit est posterius homo, & de cęteris quis potest similiter dicere. Superest modo dicere de propositionibus, quæ pertinent ad præteritum præsens, & futurum: & ad possibile ratione verborum vel aliquorũ nominum significantium ampliationem. Verbi animaduertendum est, ꝙ quædam istorum sunt verba, quædam nomina: verba quidem sunt, quæcũꝗ significant actũ mentis, vt significo, intelligo, promitto, & id genus quæcũꝗ actum mentis aliquo modo concernunt. Nomina vero, quæcunꝗ dicunt aptitudinem, vt sunt hæc omnia nomina, causa, causatũ, calefactiuum, effectiuum, & oĩa nomina terminata in iuum, & id genus. Cum igitur in aliqua propositione ponuntur verba hæc in actiua significatione, ampliant terminos rectos a parte post ad supposita quę fuerunt vel sunt, vel erunt, vel sunt possibilia: in passiua vero significatione ampliant terminos rectos a parte

De ꝓpõnibus quarũ verba significant ampliationem

B ante, vt equus ꝓmittitꝛ tibi a Nipho, ille terminus equus ampliatur vsque ad possibiles. Causa aũt est, quia actus mentis transit ad terminos, qui hoc modo ab his verbis reguntur. At actus mentis extenditur tam ad supposita termini, quæ sunt, quã ad ea, quæ fuerunt, & erunt & sunt possibilia. Vtrum vero eodem modo terminus qui regitꝛ ab his verbis, supponat a parte ante sicut a parte post, hoc est extra propositum. Sorticolæ enim volunt hæc verba ampliare terminos rectos ab his verbis, siue ponãtur ante, siue post: verum a parte ante terminus supponit determinate, a parte post vero confuse. Veritas tamen est, hæc verba non ampliare nisi in passiua significatione eorum subiecta: non enim ampliant terminos, nisi illi supponant determinate, aut pro suppositis, quæ sunt vel quę fuerunt, vel quæ erunt, vel quæ possunt esse. Si enim terminus supponit confusæ tantum, fortasse non est ampliabilis ad eius supposita. Et propterea dicerem secũdum eos hæc verba solum in passiua significatione ampliant terminos rectos ab eis, cum ponũtur ante Quia, si quis intel

Quæstio magna.

Sorticolarũ opinio.

Vera opĩo.

C ligit bouem, nec intelligit bouem qui est, nec qui fuit, nec qui erit: nec qui potest esse, qm̃ qui bouem intelligit, nullum bouem intelligit: & sic, ille terminus bouem, non ampliatur cum ponitur a parte post: ampliatur ergo cum ponitur in passiua significatione verbũ, & ipse a parte ante, vt cum dicitur bos intelligitur. Verum de his alias. Simili ratione patet cur nomina dicentia aptitudinem ampliãt. Hoc enim est, quia aptitudo extenditur ad id quod est, vel fuit: vel erit, vel potest esse. Est ergo regula Sorticolarum, ꝙ propositiones de verbis ampliatiuis, vel de nominibus ampliatiuis, conuertendæ sunt cum suis resolutionibus. Vt A intelligitur a Nipho: quia A supponit pro eo quod est vel erit vsque ad possibile, vel vsque ad imaginabile: secundum Sorticolas conuertetur, quod intelligitur a Nipho, est vel fuit, vel erit, vel potest esse A. erat enim in cõuersa subiectum sic ampliatiue supponẽs: ergo addito relatiuo, ꝙ cum verbo propositionis, subiectum sic ampliate sumptum debet fieri prædicatum. nam rela

Cur noĩa aptitudinẽ significãtia amplient.

D tiuum cum verbo relinquetur subiectum. Similiter sanitas causatur a labore, conuertitꝛ: ergo ꝙ causatur a labore, est vel erit sanitas Insuper, equus promittitur alicui a Nipho: sic conuertitur, ꝙ promittitur alicui a Nipho est vel fuit, vel erit, vel potest esse equus. Sed contra hęc sequitur, ꝙ nullum impossibile posset intelligi: ꝓbatur. quia, si vacuum intelligeretur, ergo qđ intelligeretur esset, vel fuisset, vel posset esse vacuum. quia intelligitur non ampliat vltra possibilia: consequens autem falsum, quia vacuum nec est, nec fuit, nec erit, nec potest esse. propter hoc argumentum. Alij Sorticolæ dixerunt, ꝙ verba talia ampliant terminum rectum ab eis supposito, ꝙ est, vel fuit, vel erit, vel potest esse, vel potest intelligi esse, & sic vacuũ intelligitur: ergo quod intelligitur est vel fuit, vel erit, vel potest esse, vel potest intelligi esse vacuum. Et ita conuersio debet fieri. Sed pace horum dixerim isti propter Logicam destruunt philosophiam: non enim potest intellectus, nec eius actus ampliari vltra terminum sui obiecti.

Dubiũ pulcherrima.

Quæ alij

Refutatio.

At suum obiectum est ens reale: ergo non potest se extendere vltra possibilia. Tunc dico, quod, quando intellectus intelligit aliquod impossibile, illud intelligit intelligendo res quæ sunt. Intelligit enim vacuum, intelligendo locum, corpus, intelligit autem vacuum quatenus hæc intelligit, vt non possunt esse. Similiter, cum intellectus intelligit infinitum, intelligit finita: sed modo quo non possunt esse, scilicet sine termino. Cum intelligit chimæram intelligit partes diuersorum animalium eo modo tamen compositas, quo non est possibile ipsas componi. Ergo intellectus non se extendit vltra possibilia: quia impossibilia non intelligit, nisi intelligendo possibilia, modo quo illa esse non possunt: ex quo patet, non esse bene dictum verba concernentia actum mentis ampliare terminos ab ipsis rectis vltra possibilia, scilicet vsq; ad imaginabilia: non enim intellectus potest se extendere vltra adæquatum suum obiectum Sed quid peripatetici dicerent de conuersione talium propositionum, longum esset disputare: breuibus tamen dicendum, quod peripatetici omnes tales propositiones distinguerent secundum omnem sensum, quem possunt habere: deinde pro sensu vero eas conuerterent. Verbi causa, si dicatur, equus promittitur Platoni a Nipho. Hæc propositio est multiplex, quia potest intelligi de equo qui est: & si sic intelligitur, conuersio erit, quod promittitur Platoni a Nipho, est equus. Aut potest intelligi de equo, qui fuit, & si in hoc sensu esset vera, tunc conuertitur, quod promittitur Platoni a Nipho, fuit equus. Eodem modo fieri potest in cæteris. Quod autem tales propositiones sint hoc modo distinguendæ, patet: quia possunt facere paralogismum, hoc modo, Omne rubeum est coloratum: Equus, qui Platoni a Nipho promittitur, est rubeus dato, quod rubeus equus promittatur. ergo equus, qui Platoni promittitur a Nipho, est coloratum: Conclusio est falsa, ponendo, quod Niphus promiserit rubeum equum, qui nondum est natus. Hic ergo est paralogismus ex æquiuocatione verbi (promittitur:) quod est multiplex, vt dictiones est, ergo omnes tales propositiones sunt distinguendæ. Hactenus de propositionibus de inesse, & de suis conuersionibus.

Intellectus quo impossibilia non esse, intelligat.

Quid peripatetici.

Caput. 3. De necessariarum propositionum conuersione.

Eodem autem modo se habebit & in necessariis propositionibus. Nam uniuersalis quidem priuatiua uniuersaliter conuertitur. Affirmatiuarum autem utraque particulariter.

Com. 18.

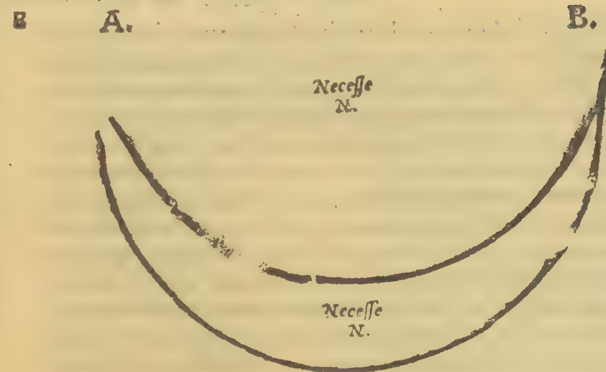
Nunc de conuersione necessariarum: & quidem non ab ratione. nam necessariæ quasi modo eodem conuertuntur, veluti illæ, quæ sunt de inesse. Proponit ergo nunc tres regulas in his, quartam vero relinquens in fine capitis. quarum prima est, vniuersalis priuatiua vniuersaliter conuertitur, hoc est in terminis. Secunda vero, vniuersalis affirmatiua particulariter. Tertia, particularis affirmatiua particulariter conuertitur. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, necessarias propositiones considerari posse, & quo ad modos, & quo ad dicta: quæ græci esse vel non esse appellant, Neoterici dicta. Est enim propositionis necessariæ dictum, totum illud, quod relinquitur, dempto necessitatis modo. Vt necesse est nullum B esse A, dictum est, nullum B esse A. Si considerentur quo ad modos, Sic Aristoteles docuit eas conuertere secundo de Interpretatione: Quarum conuersiones Hammonius appellauit æquipollentias. Hæc enim propositio necesse est nullum B esse A, conuertitur, ergo non contingit aliquod B esse A: Verum de his postea. Sin autem considerentur, quo ad dicta, cum dicta sunt propositiones vniuersales vel particulares, affirmatiuæ vel negatiuæ. ideo eodem modo conuertuntur, vt illæ de inesse: & de conuersione harum penes dicta loquitur nunc.

Dictum in propositione necessaria quid sit.

Aequipollentia.

Nam, si necesse est A quidem nulli B inesse, necesse est & B nulli A inesse. Si enim alicui contingit, & A alicui B contingit utique.

B

Quod vniuersalis negatiua de necessario conuertitur in terminis.

Positis regulis, nunc illas probat. primo probat primam, scilicet quod vniuersalis negatiua conuertatur vniuersaliter. vt si necesse est nullum B esse A, necesse est nullum A esse B. cuius ius regulæ probatio multifariam fieri potest. Primo modo supponendo tanquam posterius declarandum, contingentem particularem particulariter conuerti. vt si contingit aliquod B esse A, contingit aliquod A esse B. Tunc hac suppositione stante, Quæratur vtrum sequatur, necesse est nullum B esse A, ergo necesse est nullum A esse B. siquidem enim sequitur, ergo regula bona. sin autem non sequitur, detur oppositum: & erit, non necesse est nullum A esse B. Sed hæc equipollet illi, contingit aliquod A esse B: Tunc vltra, contingit aliquod A esse B: igitur contingit aliquod B esse A, per suppositionem, qua diximus contingentem particularem affirmatiuam conuerti in parte. Sed hoc est antecedentis contradictorium: ergo conuersio bona est. Sed hæc deductio petit principium, & committit circulum. Principium quidem petit, quia procedit per ignota: non n. adhuc patet quomodo conuertitur particularis propositio affirmatiua contingens. Committit vero circulum, quia conuersio particularis affirmatiuæ contingentis probabitur per conuersionem vniuersalis negatiuæ necessariæ.

Com. 19.

F *Prima probatio.*

Refutatio primi modi

Auerroes vero alio modo hanc regulam probat. supponit enim possibile esse, quo posito inesse, nullum sequitur impossibile. tunc probat regulam. Si non sequitur, necesse est nullum B esse A, ergo necesse est nullum A esse B, sequetur oppositum per principium omnium bonarum consequentiarum regulatiuum. Sequitur igitur, non necesse est nullum A esse B: sed hoc æquipollet illi, contingit aliquod A esse B, per regulam æquipollentiarum: ergo sequetur, aliquod A contingit esse B. sed per suppositionem, ponatur inesse, tunc aliquod A est B: sed per regulam illarum de inesse, sequitur, aliquod A est B: igitur aliquod B est A. sed hoc repugnat illi, necesse est nullum B esse A: igitur bona fuit conuersio. Aristoteles ergo non per conuersionem contingentis, sed per positionem contingentis inesse regulam intendit probare: & sic non argumentatur per ignotum. Quæ probatio non videtur conueniens primo, quia verbis Aristotelis non potest conuenire.

G *Deductio Auer.*

Præterea etiam vtitur ignoto, vtitur enim definitione contingentis, quæ nondum patet. Præterea hic syllogismus non ducit ad oppositum antecedentis, sed ad repugnans: non enim hæc contradicunt, necesse est nullum B esse A, & aliquod B est A. Quia licet illæ repugnent, atque incompossibiles sint, contradictoriæ non sunt. In iuuenta diximus aliter, quod s. vniuersalis negatiua necessaria s. hæc, necesse est nullum B esse A, habet duas oppositas: Alteram solum penes dictum, vt necesse est aliquod B esse A, alteram penes dictum & modum, videlicet contingit aliquod B esse A, vt libro de Interpretatione dictum est Hac suppositione stante, vel dicta conuersio valet, vel non valet: si valet, ergo regula bona. sin autem non valet, detur oppositum de dicto, & erit, necesse est aliquod A esse B, sit istud C. & argumentor exposito rie, hoc demonstrando, C necesse est A: est. n. vnum eorum, quæ sunt A. Hoc demonstrando idem C. per te, necesse est esse B. igitur necesse est aliquod B esse A: quod est contradictorium antecedenti, saltem quo ad dictum. Hæc probatio licet sit vtilis, tamen non est ad verba Arist. Aristoteles. n. simpliciter sumit oppositum propositionis necessariæ: quia illud sumit

H

Deductio quæ fuit in Iuuenta.

Refutatio.

mit per negationem propositam toti, quæ negatio præposita ponit oppositum de dicto, & de modo. Melius ergo dicamus, q, si non sequitur, nullum B necesse est esse A: ergo nullum A necesse est esse B, sequitur oppositum detur ergo, & erit, non necesse est nullum esse B: sed hæc æquipollet huic, contingit aliquod A esse B: ergo, si illud non sequitur, sequetur, contingit aliquod A esse B: si illud A, quod contingit esse B, ipsum C: tunc expositorie argumentor, Hoc demonstrando, C est A: hoc idem demonstrando, per te contingit esse B: ergo expositorie, cõtingit aliquod B esse A: quod est oppositum primæ oppositionis. Vnde dic, nam, si necesse est A quidem nulli B inesse, ita vt necesse sit nullum B esse A: necesse est & B nulli A inesse, ita vt sit necessaria illa, necesse est nullum A esse B. Si enim (vt inquit) alicui contingit ita vt contingat aliquod A esse B, sit illud supple C: & sequetur per syllogismum expositorium, vt A alicui B cõtingat vtique: & sic continget aliquod B esse A: cuius oppositum dicebatur. Et licet hæc probatio sit colorata, fortasse nõ valet, vt videbitur, quando dabimus regulas syllogismorum de contingenti, vel regulas syllogismorum mixtorum ex altera contingenti, & altera de inesse. Vsque ergo ad illud tempus probatio differatur. Dico ergo, quod Aristoteles supponit hanc consequentiam valere, contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A. Supponit autem hanc partim ex dictis, partim ex principijs regulatiuis consequentiarum, quæ sunt nota ex terminis. Ex dictis quidem, quia supponit hanc esse bonam consequentiam, aliquod A est B: ergo aliquod B est A, vt per conuersionem patet. Ex principijs vero regulatiuis consequentiarum, quia supponit, q, quando ad antecedens contingens sequitur consequens contingens. Ergo si sequitur, aliquod A est B, aliquod B est A, Sequetur contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A. Supponendo ergo illam cõsequentiam esse necessariam contingit aliquod A esse B: ergo cõtingit aliquod B esse A: ex opposito consequentis deducit oppositum, & sic regula bona. Cum tu dicis Aristoteles ergo vtitur conuersione particularis affirmatiue contingentis: ergo vtitur ignotis & committit circulum. Dicendum, quod vtitur conuersione illius non ea ratione, qua est conuersio illius. sed ea ratione, qua est consequentia necessaria, & sic non cõmittit circulum: quia vero vtitur consequentia illa partim ex dictis, partim per principia regulatiua consequentiarum, quæ nobis nota sunt naturaliter, ideo non vtitur ignotis, sed notis.

Qualis deductio.

Verior deductio.

Si autem ex necessitate A omni uel alicui B inest, & B alicui A necesse est inesse. Si enim non ex necessitate inest, neque utique A alicui B ex necessitate inerit.

Q᷑ vniuersalis affirmatiua, & Particularis, in parte cõuertãtur.

Com. 20.

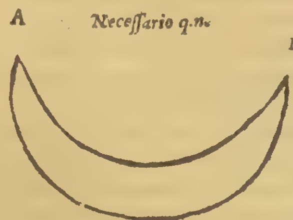
Simul secundam & tertiam regulam probat. nam, si necesse est omne B esse A: ergo necesse est aliquod A esse B. quia, si non sequitur, detur oppositum, et primo de dicto, & erit, necesse est nullum A esse B, sed per primam regulam, sequitur, ergo necesse est nullũ B esse A, & sic habetur oppositum primæ, ergo regula bona. Vel secundo detur simpliciter oppositum, & erit, contingit nullũ A esse B: ponatur inesse, & erit, nullum A est B: sed per regulam illarum de inesse sequitur, ergo nullum B est A: ergo ex opposito cõsequẽtis sequitur repugnans primo antecedenti: quare regula bona. Tertio deduci potest supponendo hanc consequentiam esse necessariam, contingit nullum A esse B: ergo contingit nullum B esse A: & qui-

A dem non quo conuersio est, sed quo est consequentia necessaria partim nota ex regulis conuersionum illarum de inesse, partim ex principio illo regulatiuo bonarum consequentiarum. f. q, si ad antecedens esse sequitur cõsequẽs esse, ad antecedens possibile sequitur consequens possibile: ergo, si sequitur, nullum A est B ergo nullum B est A necessitate conuersionis, necessitate principij regulatiui sequetur, possibile est nullum A esse B: ergo possibile est nullum B esse A: & sic deductio patet. Supponit ergo illam conuersionem, non quidem qua conuersio est, sed qua est necessaria consequentia.

Particularis uero priuatiua non conuertitur propter eandẽ causam quam & supra diximus.

Particularis negatiua de necessario nõ cõuertitur.

Homo animal

Com. 21.

B Vltima regula est, q. particularis negatiua non cõuertitur propter eandem causam propter quam & supra diximus particularem negatiuam de inesse non conuerti: hoc est propter instantiam. Non enim sequitur, necesse est aliquod B non esse A, ergo necesse est aliquod A non esse B: termini sunt B animal, A homo, vbi patet non sequi necesse est aliquod animal nõ esse hominem: igitur necesse est aliquem hominem non esse animal. Hæc habemus ab Aristotele de cõuersionibus necessariarum. Sed contra has regulas fieri solent instantiæ. & primo contra conuersionem vniuersalis affirmatiuæ Quia nõ sequitur

C necesse est omne grammaticum esse animal. ergo necesse est aliquod animal esse grammaticum. Præterea nec sequitur, necesse est omne creans esse deum. ergo necesse est deum esse creantem. Contra vero conuersionem particularis affirmatiuæ fiunt instantiæ: quia non sequitur, necesse est aliquod nauigans esse animal: ergo necesse est aliquod animal esse nauigans. Nec sequitur, necesse est aliquod ridens esse hominem: ergo necesse est aliquem hominem esse ridentem. Præterea non sequitur, impossibile est omne animal esse hominem, ergo impossibile est aliquem hominem esse animal. Et tamen impossibile & necessarium idem est. Quod vniuersalis negatiua nõ conuertatur, probo, quia non sequitur necesse est nullum B esse A ergo necesse est nullum A esse B. Quia stat illam propositionem, quæ est antecedẽs, nullum B est A, esse, nulla alia propositione existente: & sic stat illam esse, quæ est antecedens consequente nõ existente: ergo consequentia non fuit bona. In hac disputatione primo disputabimus Sorticolarum positiones: Secundo veniemus ad pe-

D ripateticos. Circa primum sunt pro modo duæ opiniones Sorticolarum. Prima opinio constituit duas suppositiones. quarum prima est, q reperiuntur quidam modi qui possunt propositionẽ facere aliquando de sensu diuiso aliquando de sensu composito, vt isti, necessarium possibile, siue contingens, & impossibile, & cæteri id genus. tales sunt quicunque possunt esse subiecta, vel prædicata propositionum, & possunt aduerbialiter teneri. vtpote quicunque apti sunt verificari de aliqua tota propositione, vt propositio, vel de dicto æquiualenti illi propositioni. Appellant dictam orationem infinitam (vt deum esse) vel hominem currere, propositio vero huic æquipollens est talis propositio, deus est. Secunda suppositio est, q huiusmodi modi possunt facere propositionem de sensu composito. & propositionẽ de sensu diuiso. Faciunt quidem propositionem de sensu composito cum nominaliter sumpti, accipiuntur vt subiecta vel prædicata propo-

De modalibus. 1. opinio.

sitionum respectu suorum dictorum.vt in hac, possibile est Socratem currere, vel Socratem currere est possibile: In prima enim modus nominaliter sumptum est subiectum: & dictum propositionis etiam nominaliter sumptum est prædicatum, In secunda dictum propositionis nominaliter sumptum est subiectum: & modus similiter nominaliter sumptus est prædicatum. Faciunt vero propositionem de sensu diuiso, cum modus aduerbialiter intelligitur cum verbo, quasi modificans inhærentiam prædicati ad subiectum. vt si dicatur, hominem possibile est currere, vel homo contingenter currit: vel deus necessario est, vel deum necesse est esse. Vbi licet modus accipitur vt nomen, non tamen secundum intellectum intelligitur nisi aduerbialiter tanquam verbi affectio, vel determinatio. hæc de suppositionibus. Secundo videndum est de differentijs harum propositionum, de quibus Helsberus, & complures alij multa fabulantur. nos vero eas assequemur, quæ nostro proposito deseruiunt. Prima ergo differentia est quod propositio de sensu composito affirmatiua non est modalis, sed de inesse. propositio vero de sensu diuiso sola est modalis. Primam partem probant: quia est de simplici inhærentia prædicati ad subiectum. In hac enim propositione, Socratem currere est possibile ita simplici inhærentia, Ille terminus possibile prædicatur de illo dicto, Socratem currere, vt in hac homo est animal, ille terminus animal prædicatur de homine. ergo sicut altera est de inesse, ita & altera. Ex quo sequitur propositionem negatiuam de sensu composito, esse præcise de non esse, vt deum esse nō est necessarium: hæc est præcise de nō inesse. Secundam partem etiam probant, quia propositio de sensu diuiso non est de simplici inhærentia prædicati ad subiectum, sed de inhærentia modificata per aliquem illorum modorum aduerbialiter cōceptorum. Ex hac differentia sequitur hanc consequentiam non valere in hac propositione est modus: ergo est modalis, sed oportet addere, quod in ea sit modus, qui nec sit subiectum, nec prædicatum propositionis: tunc enim erit modalis. nec valet, in hac propositione est modus qui facit propositionem de sensu composito: ergo est modalis: sed oportet addere, quod inesse sit modus, qui nec est subiectum, nec prædicatum. Vbi autem ita sit, tunc non faciet propositionē de sensu composito, sed modificabit verbum, ac inhærentiam prædicati ad subiectum ergo propositio de sensu diuiso sola erit modalis. Secunda vero differentia est: quia propositio de sensu composito affirmatiua asserit atque infert suum dictum esse cum dictum fuerit subiectum, & propositionem quæ illi dicto æquipollet. At propositio de sensu diuiso nec affirmatiua, nec negatiua infert orationem infinitiuam esse, vel propositionem illi æquiualentem, sed si est affirmatiua, potest inferre suum subiectum esse. Prima pars patet, quia sequitur, hominē esse animal est necessarium: ergo hominem esse animal est. Similiter sequitur, hominem esse animal est necessariū ergo talis propositio, homo est, animal est. Causa est quia, cum sit de inesse affirmatiua de tertio adiacente, infert illam de secundo. Sequitur enim, homo currit, ergo homo est. Ergo similiter sequetur hominem currere est necessarium: ergo hominem currere: est quia totum illud dictum erat subiectum. & cum illi dicto æquipolleat hæc propositio, talis propositio homo currit, sequetur, hominem currere est necessarium: ergo talis propositio homo currit, est. Diximus quando propositio de sensu composito fuerit affirmatiua, quia si sit negatiua, non oportet, quia negatiua de tertio adiacente non infert affirmatiuā nec negatiuam de secundo. Diximus quando dictum est subiectum, quia quando est prædicatum, non oportet. Non enim sequitur, necessarium est non hominem esse animal: ergo hominem esse animal est, vel hominem esse animal non est. quia stare potest oppositum vtriusque consequentis cum antecedente. Secūda vero pars est perspicua: non enim sequitur, hominem possibile est currere vel homo cōtingenter currit: ergo hominem currere est. vel ergo talis propositio, homo currit est: quia antecedēs est verum nulla propositione existente. Bene tamen si fuerit affirmatiua infert secundum quosdam suum subiectū esse, Sequitur enim, homo contingenter currit, ergo homo est: de hoc tamen est quæstio, sed non curo, quia est extra principale nostrum intentum. Satis est enim accipere, quod propositio de sensu composito affirmatiua, cum dictum est subiectum asserat & illud esse: propositionem quæ est illi æquiualens. Tertia differentia est, quod propositio de sensu composito est cuius subiectum, & prædicatum dicti simul sunt apta verificari de eodem, si fuerit affirmatiua, vel simul negari si fuerit negatiua et propter hoc est falsa hæc album esse nigrum est possibile. Quia album & nigrum non sunt apta simul verificari de eodem. Hæc autem vera, album non esse nigrum est possibile, quia album, & nigrum simul negantur de eodem, & hac ratione dicitur de sensu composito. Propositio vero de sensu diuiso est, cum subiectum & prædicatum nō sunt apta simul affirmari vel negari de eodem, sed pro diuersis temporibus ad bonum sensum. Vnde hæc est vera, album potest esse nigrum, vel contingit esse nigrum, quia quod vno tempore est album, alio tempore erit vel potest esse nigrum. Similiter hæc est falsa, album non contingit esse nigrum. Quia esset sensus, idem pro diuersis temporibus non posse esse album & nigrum. & propter hanc causam appellatur hæc de sensu diuiso. hæc de differentijs. Tertio videndum est secundum hanc positionem de quantitate propositionum de sensu composito: quoniam de quantitate propositionum de sensu diuiso, nulla est difficultas, cum omnes illæ sint quantæ determinatione eorū, quæ sunt subiecta in eis. Pro quantitate ergo supponunt dictum in talibus propositionibus esse terminum communem, saltem ad seipsum & ad quolibet sibi consimile, vt hoc dictum, deum esse, est terminus communis ad seipsum in voce, & ad quolibet sibi simile in voce, vtpote ad aliud sibi simile in voce tua, & in voce Marci, & in uoce Platonis, & sic ad omnia talia, quæ sunt in voce alicuius illud dictum proferentis. Simili ratione modus materialiter sumptus est terminus ad seipsum in voce, & ad quodlibet sibi consimile in quacunque voce: & ita si sumantur in scriptis similiter sunt termini communes ad se ipsos: & ad quodlibet termino cōsimiles in scriptis. Tūc dicunt propositionem de sensu composito esse vniuersalem, cuius eius subiectum signo vniuersali determinatur, vt hæc, omne Deum esse est necessarium, vbi ille terminus complexus Deum esse, supponit materialiter pro se, & quodlibet simili consimili. Hæc est particularis, quoddam Deum esse est necessarium: quia ille terminus Deum esse, supponit materialiter disiunctiue pro se, vel quolibet sibi consimili. Hæc est indefinita, Deum esse est necessarium, quia ille terminus Deum esse nullo signo determinatur, cum sit communis. Hæc est singularis, hoc Deū esse est necessarium: demonstrato illo, quod est in libro tuo criptum. Sed dices quanta est hæc, nullum hominem currere est necessarium. Dicendum quod si illud signum, Nullum, determinat totam propositionem, hæc est vniuersalis negatiua, cuius sensus est, nulla talis propositio, homo currit, est necessaria. si determinat illum terminum hominem, tunc erit indefinita: quia est sensus, talis propositio, nullus homo currit, est necessaria. Ex quibus sequitur, quod propositio, quæ æquipollet dicto propositionis, de sensu composito, debet designari per hoc relatiuum talis affectum, sicut dictum afficitur. Vt si dictum vniuersaliter afficeretur, illud relatiuum talis debet etiam vniuersaliter affici. Exemplum, omne Deum esse est necessarium. Propositio huic æquiualens est omnis talis propositio, Deus est, est necessaria. Similiter, si dicatur, quoddam Deum esse est necessarium, propositio huic æquiualens erit, quædam talis propositio, Deus est, est necessaria: & similiter in alijs Causa est, quia, si demonstraretur per pronomen demonstratiuum, non semper æquiualeret, sed solum fieri potest, quando propositio de sensu composito esset singularis vnde æquiualens huius, hoc Deum esse est necessarium est, hæc propositio, Deus est, est necessaria, vel hæc talis propositio, Deus est, est necessaria. Alia positio Sorticolarum differt ab hac.

Marginalia: *Prima differentia.* — *Secunda differentia.* — *Tertia differentia.* — *Vnde dicatur ppō de sensu cōposito & diuiso.* — *De quantitate.* — *Materialiter sumptū.* — *Obiectio. Solutio.* — *Opinio Sorticolarum.* — E — F — G — H

primo, quia vult propositionem de sensu composito so
lum esse, cum modus prędicatur, vt in hac, Deum esse est
necessarium. Cuius ratio est, quia modus verbo assimila
tur, quod semper tertio loco adiacet secundum Aristot.
cum vero ponitur a parte ante siue prope verbum, siue
in principio, tunc semper (vt aduerbium intelligitur)
& facit propositionem de sensu diuiso modificando inhę
rentiam prædicati ad subiectum. Secundo, quia volunt
omnem propositionem de sensu composito esse singula
rem, probant: quia dictum non supponit nisi pro seipso
discrete. non enim habet ab aliquo, vt supponat materia
liter, cum nullus terminus secundæ intentionis sit, qui ip/
sum ad talem suppositionem limitet. ex quo patet, om/
nem talem propositionem, omne Deum esse est necessa/
rium, esse impropriam, sicut illam, omnis Niphus currit:
& sic de cæteris a ijs Patet secundo, dictum propositio/
nis de sensu composito æquipollere vni propositioni sin
gulari, quæ præcise idem significet, quod illud dictum.
vnde hæc, Deum esse æquipollet huic propositioni, quæ
est, Deus est, quæ præcise significat illud dictum Deum
esse. vnde hæc propositio, Deum esse est necessarium,
æquipollet huic, hæc propositio, Deus est, est necessaria:
quæ præcise significat Deum esse, & nihil plus, neque mi
nus. Ex differentia harum opinionum patet, ꝙ secundū
primam opinionem propositio de sensu composito ali/
quando resolubiliter, aliquādo exponibiliter probatur,
vt vtar verbis eorum. Hæc enim, omne Deum esse est ne
cessarium sic exponitur, Deum esse est necessarium, & ni-
hil est Deum esse, quod non sit necessarium: ergo omne
Deum esse est necessarium. Hæc vero resoluitur, quod
dam Deum esse est necessarium, quia hoc est necessarium
hoc est Deum esse, ergo quoddam Deum esse est necessa
rium. Secundum vero positionem secundam propositio/
tio de sensu composito probatur officiabiliter, vt vtar
verbis eorum: vtpote per suam æquiualentem hoc pa/
cto, Deum esse est necessarium: hæc propositio, Deus est,
est necessaria, quæ præcise neque plus, neque minus signi
ficat, nisi Deum esse: ergo Deum esse est necessarium. Ve
rum licet hæ opiniones differant, omnes conueniunt, ꝙ
propositio affirmatiua de sensu composito, cuius dictum
est subiectum, asserit suum dictum esse, & propositionē
illi æquiualentem. hæc de præmissis.

Propō ꝙ sen su cōposito dupliciter ꝓbatur iuxta primam opinionem.

Propō ꝙ sen su cōposito officialiter probatur.

Nunc superest venire ad conuersiones. Primo ergo re-
spondent ad conuersiones propositionem necessariarum
de sensu composito secundum se totas, Secundo ad con-
uersiones talium quo ad dicta. Tertio ad conuersiones
talium de sensu diuiso. De primo, qui tenent proposi/
tionem necessariam de sensu cōposito esse de sensu com/
posito, quando modus vel sequitur, vel præcedit, asse/
runt tales propositiones secundum se totas conuerti, vt
conuertuntur illæ de inesse, in quibus non ponitur aliqs
modus. Probāt, quia istæ sunt de inesse, sicut illæ, & sunt
vniuersales, particulares, vel indefinitæ, aut singulares, si
cut illæ. igitur conuertuntur sicut illæ. Hæc enim vniuersa
lis affirmatiua, omne Deum esse est necessarium conuerti
tur particulariter, ergo quoddam necessarium, est Deum
esse. Similiter hæc particularis affirmatiua, quoddā Deū
esse est necessarium, conuertitur, ergo quoddam necessa-
rium est Deum esse. Vel conuersiones fieri possunt hoc
modo, omne Deum esse est necessarium: ergo quoddam
necessarium est talis propositio, Deus est. similiter quod-
dam Deum esse est necessarium, ergo quoddam necessa/
rium est talis propositio, Deus est. Simili ratione vniuer
salis negatiua conuertitur, nullum hominem currere est
necessarium: ergo nullum necessarium est hominem cur/
rere: vel nullum necessarium est talis propositio, homo
currit. Secunda vero positio dicit tales propositiones se-
cundum se totas non posse conuerti, quia tunc argumen
tum esset a propositione de sensu composito ad propo/
sitionem de sensu diuiso, vel econtra. In quo argumento
est cauillus figuræ dictionis. quia conuersa est de sensu cō
posito: conuertens vero de sensu diuiso. Ergo tales pro/
positiones secundum se totas non possunt conuerti. De
conuersionibus vero earum, quo ad dicta concordant:

De propōnibus talibus secundum se totas.

De talibus quo ad dicta.

asserunt enim ꝙ tales propositiones, quo ad earum dicta
A conuertantur, sicut illæ de inesse, modo supponatur in an
tecedente constantia consequentis, vel constantia propo
sitionis, pro qua supponit dictum consequentis. Vnde
sequitur B esse A, est necessarium. & talis propositio, A
est B, est: Ergo, A esse B, est necessarium. Similiter sequi/
tur, omne B esse A, est necessarium: & talis propositio,
quoddam A est B, est: ergo quoddam A esse B, est ne-
cessarium Similiter sequitur, nullum B esse A, est necessa
rium. & talis propositio, nullum A est B est: ergo nullum
A esse B, est necessarium. Causa vero huius conditionis
est: quia omnis propositio de sensu composito asserit suū
dictum esse, & propositionem, ꝑ qua supponit, vel æqui
ualentem illi dicto. ergo, nisi addatur cōstantia consequen
tis, vel propositionis, pro qua supponit dictū consequen
tis, consequentia non valebit. non oportet hoc obseruari
in propositionibus de inesse, in quibus non ponitur mo/
dus: quia nulla propositio de inesse, in qua non ponitur
modus, asserit suum dictum esse, vel propositionem pro
B qua supponit suum dictum. Quomodo vero conuer
tantur necessarie de sensu diuiso. Respōdent. & primo de
affirmatiuis, dicunt enim affirmatiuam vtranq; conuerti
in particularem contingentem. Sequitur enim omne grā
maticum necesse esse hominem: igitur contingit aliquem
hominem esse grammaticum. quia, si non sequitur seque
tur oppositum: oppositum est, non contingit aliquē ho/
minem esse grammaticum hæc vero æquiualet illi, neces
se est nullum hominem esse grammaticum, sed hæc con-
uertitur, necesse est nullum grammaticum esse hominem
quæ opposita antecedenti est. Necessaria vero negatiua
conuertitur in terminis quia sequitur, nullum B necesse
est esse: A ergo nullum A necesse est esse B. probatur per
syllogismum contradictionis, vt prima. At si sint moda/
les de sensu diuiso, in quibus modus est impossibile vel
non necesse, sunt conuertendæ vt conuertuntur æquiua/
lentes, vt impossibile est omne B esse A, valet hanc, ne-
cesse est nullum B esse A: modo hæc conuertitur in termi
nis Similiter non necesse est nullum B esse A, valet hanc,
C contingit aliquod B esse A. Modo hæc conuertitur in par
te. Hæc Sorticolæ de necessarijs propositionibus. Sed
in hac positione sunt tot errata, quot verba. Ideo percur
rendo omnia eorum dicta, Circa primam eorum suppo
sitionem errant, cum dicunt esse quosdam modos, qui fa
ciunt propositionem aliquando de sensu diuiso, & aliqn̄
de sensu cōposito. Qm̄ alij peritiores dixerūt tales modos
nō facere aliqn̄ ꝓpositionē de sensu cōposito, & aliqn̄ de
sensu diuiso. Dicunt. n ꝙ propositio, vbi ponuntur tales
modi, semper est distinguenda secundū duplicem sensum
scilicet compositum, & diuisum, vt sumunt ab eo textu,
qui ponitur primo Elenchorum. Ego vero dico hos mo/
dos non facere propositionem de sensu composito vel di
uiso. Nec facere propositionem distinguibilem, quo ta/
les modi sunt, cuius probatio patebit infra. Præterea se
cunda eorum suppositio est etiam fictio, cum dicunt ta/
les modos facere sensum compositum propositionis, cū
subijciuntur, aut prædicantur, sensum diuisum vero, cū
mediant. Peritiores quidam negant hanc suppositionem
quia tales modos dicunt facere propositionem distingui
D bilem vbicunque ponuntur, siue a parte subiecti, siue a
parte prædicati, siue a parte verbi. alioquin nulla esset ne
cessitas ponendi regulam scribendi huiusmodi sophisma
ta. Ego vero dico tales modos, quo tales modi sunt,
nec facere propositionem de sensu diuiso, nec composito
nec multiplicem. hanc enim suppositionem ipsi fecerunt,
& non probarunt, nec sunt tantæ auctoritatis vt eis sine
ratione credatur. Tertio errant cum dicunt, proposi/
tiones de sensu composito, in quibus ponuntur tales mo
di, esse de inesse, quia secundum Aristotelem & omnes
eius interpretes propositio de inesse est propositio con-
tingens posita inesse siue posita in actu. vt superius fuit di
ctum Modo nulla talis est huiusmodi. Quarto errant
quia secundum peripateticos propositio necessaria, quæ
est re & modo necessaria, est semper de modo necessaria,
vt modus intelligitur aduerbialiter, licet proferatur nomi

Quō cōuertātur necessarie de sensu diuiso.

Confutatio. 1. suppōnis seu primi erroris.

Cap. 3. Propria opinio.

Propria pō.

Confutatio. tertij erroris.

Quartus error.

naliter. Vbi enim acciperetur nominaliter, tunc necessarium idem esset quod res vel ens necessarium. & sic facit propositionem coniunctiuam secundum Hammonium. Vnde dicere necessarium est Deum esse, vt necessarium accipitur pro re necessaria est sensus, res necessaria est, ꝙ Deus sit. Similiter res contingens est, ꝙ homo curret. Propterea, si modus necessarium, debet esse signum vel nota propositionis necessariæ, debet intelligi aduerbialiter Sic enim (vt vtar verbis eorum) est syncategorema propositionis necessariæ. *Quintus error.* Quinto isti non intelligunt quid sit sensus compositus propositionis, & quis sit diuisus, & quid sit aliquem terminum compositæ, & diuise intelligi vel quid sit propositio distingui secundum ꝙ aliquis terminus in ea potest diuise & composite intelligi omnis enim propositio, si sit affirmatiua, est de sensu diuiso, & priuatiua prædicationis prædicati de subiecto. Vnde necessaria contingens, de inesse omnis, si est affirmatiua secundum peripateticos, est de sensu composito. & prædicatiua, omnis vero propositio, si sit negatiua, est de sensu composito, & prædicatiua, siue compositiua: si autem est priuatiua, est diuisiua, & de sensu diuiso: propositio vero distinguibilis ratione alicuius termini est, in qua ponitur terminus, qui potest composite & diuise intelligi. Termini vero, qui intelliguntur in propositione aliquando composite, aliquãdo diuise, sunt termini denominatiui, quos Neoterici appellant concreta accidentalia, vt album, grãmaticum, nauigans, philosophum, & id genus. Quoties ergo tales denominatiui termini ponuntur subiecta propositionum, semper possunt intelligi composite, & diuise. vt patet primo Elenchorum de illo termino scribentem. & hoc tam in propositionibus de inesse, ꝙ in propositionibus contingentibus, ꝙ in propositionibus necessarijs. Album est pomum potest distingui secundum compositionem, quia album intelligitur composite, & sic est falsa: qa est sensus subiectum album, vt album, est pomum. Et potest distingui secundum diuisionem, qua intelligitur albũ pro subiecto solum, & est vera: qua vero intelligitur pro qualitate erit falsa. Quare hæc est distinguenda, sicut illa, necesse est album esse pomum non ratione modi, sed ratione subiecti concreti Hoc pacto. Aristoteles distinguit illum terminum scribentem Primo Elenchorum, contingit scribentem non scribere, & non scribentem scribere. Non enim distinguit illam ratione modi quod est contingens, sed ratione illius termini, qui est denominatiuum Ex quibus sequitur signa hæc necessarium, contingens, possibile, cum sint notæ propositionum, non facere ratione sui propositionem distinguibilem de sensu diuiso, vel composito. si enim aliqua propositio est necessaria, quia subiectum est per se aliquid prædicati, vt hęc homo necessario est animal, hæc propositio nec est multiplex, nec distinguenda: verum quia est affirmatiua, est compositiua de sensu composito, sin autem propositio fuerit, cuius subiectum est terminus denominatiuus, est distinguibilis. Hæc enim propositio necessario nauigans est animal, potest intelligi dupliciter composite. & diuise, intelligendo subiectum, & sic non ratione modorũ tales propositiones sunt distinguendæ, sed quando aliquis terminus fuerit denominatiuum quoddam. Hæc de erroribus suppositionum. *Contra regula Sorticolarum.* De regulis vero peripatetici valde differunt ab eis, quia secundum Aristotelẽ, quando tales propositiones conuertuntur secundum se totas, tales modi sumuntur nominaliter, scilicet vt necessarium idem sit ꝙ ens necessarium, contingens idem, ꝙ ens contingens. sic sumendo non sunt conuersiones, sed æquipollentiæ illæ quas Sorticolæ appellant conuersiones propositionum secundum totum. Hæ enim æquipollent, necessaria res est, ꝙ Deus sit, & ꝙ Deus sit, est necessaria res, vt patet ꝑ Hammonium Secundo de Interpretatione. Similiter hæ æquiualent necessaria res est, ꝙ nullus homo sit lapis, & ꝙ nullus homo sit lapis, necessaria res est. Quæ Sorticolæ non aduertentes detruduntur in puerilia. Præterea errant in conuersionibus penes dicta, cum dicunt esse addendam constantiam consequentis, hoc est falsum, quia supponit tales propositiones asserere sua dicta esse, & est

B falsum: quia, si esset verum, solum tunc esset verum cum acciperentur nominaliter: modo, si sic dicimus, necessaria res est, ꝙ Deus sit, in tali casu non asseritur dictum esse, nec propositionem aliquam esse. vnde hæc additio fabella est. Cum vero loquuntur de illis, vt sunt de sensu diuiso, patet ꝙ non intelligunt sensum diuisum nec compositum. Præterea non modo affirmatiua necessaria conuertitur in contingentem, sed etiam negatiua & propositio de inesse, quoniam si ad antecedens esse sequitur consequens esse, ad antecedens esse sequitur consequens contingens contingentia cõmuniter, vt ipsi loquuntur. Et sic ad omnem propositionem, ad quam sequitur sua conuertens de inesse, vel de necessario inesse, sequitur illa conuertens de contingenti cõmuniter, quia contingens communiter sequitur ad inesse, & ad necessario inesse. Præterea probationes eorum petunt principia. vt patet consideranti. probant enim alteram per alteram. *Dilucidõ.* Pro dilucidatione ergo dicendũ est, ꝙ propositio necessaria de qua loquitur Aristoteles, est illa, cuius subiectum per se est aliquid prædicati scilicet aut inferius aut conuertibile, verũ

E est aliqua propositio necessaria, cuius subiectum est terminus denominatiuus, vt necessario grammaticum est animal: & talis, antequam conuertatur, debet distingui secundum præceptum peripateticum in libro Elenchorũ facta autẽ distinctione, tunc sensus verus conuertat. Grãmaticum ergo potest accipi diuise pro qualitate, & sic est falsa: & si conuertitur, non conuertitur nisi in falsam, & potest sumi pro subiecto, cui inest grammaticæ, quod est illud composite sumere, & sic est vera: ideo sequitur necessario, omne grammaticum est animal, ergo necessario aliquod animal est aliquid quod est grammaticum Aristoteles ergo loquitur in primis. verum docuit secundas propositiones conuertere in præcepto libri Elenchorum. *Dubiũ.* Sed circa textum dubitat Philoponus, quia Aristoteles hic appellat propositiones negatiuas, in quibus esse negatur, & affirmatiuas, in quibus esse affirmatur. in libro de interpretatione appellat negatiuas. in qbus modus negatur, & esse, ergo sibi cõtradicit. *Solutio.* Laborat Philoponus in hac re. Sed ego breuibus dicerem has opponi

G posse bifariam. secundum modum tantum, secundum dictum tantum, & secundum totas, scilicet dictum & modũ. Secundum modum tantum, quoties modi tantũ aduersantur nõ autem dicta, vt necesse est hominem esse animal, & contingit hominem esse animal Secundum dicta tantum, vt si dicta in quanto & quali aduersentur, non autem modi. Verbi causa, necesse est omne B esse A, necesse est quoddam B non esse A. Secundum se totas vero, cum aduersantur ꝫm modos & dicta: Hoc est in modis, & in quanto & quali: vt hæ necesse omne B esse A, non necesse est omne B esse A, nam hæc secunda virtute propositæ, æquipollet huic, contingit quoddam B non esse A, vbi modus modo, & quantum quanto, & quale quali opponuntur: & sic loquitur in libro de Interpretatione, & sic tollitur contradictio.

H *Cap. 4. De cõtingẽtium ꝑpositionũ cõuersione.*

IN contingentibus uero, quoniam multipliciter dicitur contingere: (etenim necessarium, & non necessarium, & possibile contingere dicimus.) In affirmatiuis quidem, similiter se habebit secundum conuersionem in omnibus. Nam si A omni, aut alicui B contingit, & B alicui A continget utique. Si enim nulli, nec A nulli B. Ostensum est enim hoc prius.

Com. 22.

Hæc de conuersione necessariarum, nunc de conuersionibus propositionum contingentium regulas intendit proponere. Primo tamen præponit vnam suppositionem, quæ est distinctio eius, quod est contingere. & Albertus, quem Culuerbinus imitatur, vult ꝙ Aristoteles velit trifariam contingens dici. *Cõtingens sumitur triplicíter.* vno modo pro eo, quod sequitur ad necessarium, quo modo dicere solemus, si Deus est, necessario, contingit Deum esse. Solemus dicere contingit solem oriri, etiam dicimus, contingit solem, vel lunam deficere. vbi semper per contingens intelligimus necessarium. Secundo modo contingere capitur, vt est distinctum contra necessarium, & ad impossibile, &

hoc per duplicem negationem. Describitur, quod si nec est necessarium, nec est contingens. vt hominem disputare, & hoc proprie dicitur contingens. Tertio modo accipitur pro possibili, quod quidem est genus ad hæc duo. vtrunque enim contingens est possibile. Sed dices contra hæc, vniuersale non diuiditur contra particulare: non enim genus ponit in numero cum speciebus. non enim solemus dicere animal multipliciter dici, vt aliud sit homo, aliud equus, aliud animal. Culuerbinus defendit Albertum ex verbis eius: dicens, q hæc diuisio non est per species, sed per acceptiones diuersas, vnde sensus diuisionis est, q vna est acceptio contingentis in communi: quæ significatur pro possibile: & q duæ sint speciales acceptiones eiusdem sub vniuersali acceptione contentæ: quæ significantur per verba illa necessarium, & non necessarium. Et licet bene defendat quantum ad hoc, tamen videtur mihi, q Aristoteles secundum hanc diuisionem erit diminutus, quia contingere non modo de necessarijs, sed de ipso inesse dicitur. solemus enim dicere de homine currente, q contingenter currat: modo hoc prætermisisset Aristote. in hac diuisione. Secundo an nihil videtur vtile tertium membrum. { Pro regulis enim dandis nihil seruit ergo oportet dicere q. Aristote. vult bifariam ipsum contingere dici. Vno modo communiter, quod est commune ad necessarium, & ad inesse, quæ hic necessarium appellat, & non necessarium. Et pro contingere proprie quod est possibile distinctum contra necessariū, & inesse. Quod enim distinguitur contra necessarium, distinguitur contra impossibile, cum impossibile esse idem sit q necesse non esse. ergo vno modo contingere accipitur communiter, alio modo specialiter inquit { in contingentibus vero multipliciter dicitur contingere: vno modo communiter, quia & necessarium, & non necessariū, quod est inesse, contingere dicimus: & sic vno modo dicitur vniuersaliter pro quoddam communi ad necessarium, & ad inesse: quod est non necessarium. Et etiam dicimus secundo modo contingere possibile, quod est distinctum contra illa: hoc modo exponendo nihil est diminuti, & nihil superflui. Legatur vero textus suspensiue propter verbum quoniam, cuius suspensio terminatur ibi, in affirmatiuis quidem. Hoc modo exponendo nō oportet facere tot dubitationes, quot Albertus & Culuerbinus fecerunt. Quod vero ad necesse est esse, sequatur contingens est esse, probatur. & facio hanc consequentiam, necesse est esse: ergo contingit esse vel sequitur, vel non sequitur. si sequitur, regula: & suppositio optima: si non sequitur, detur oppositum: oppositum autem est, non contingit esse: Sed quod non contingit esse. & non possibile est esse: & quod non possibile est esse, impossibile est esse, & quod impossibile est esse, necesse est non esse. ergo a primo ad vltimum, si detur illud oppositum, si necesse est esse, necesse est non esse, quod est primo oppositum. Eodem potest probari, q contingens sequatur ad inesse. nam, si homo de inesse currit, ergo hominem contingit currere, quia, si non sequitur, sequetur oppositum. oppositum est, non contingit hominem currere. Tunc vltra, non contingit hominem currere, ergo non possibile est hominem currere non possibile est hominē currere, ergo impossibile est hominem currere. modo, hoc repugnat antecedenti. Patet ergo, quod contingere vno modo capitur pro communi & vniuersali quodam ad necessarium, & ad inesse: alio etiam pro speciali, quod distinguitur contra hæc. Hac suppositione stante, de affirmatiuis ponit hanc regulam, quouis modo capiatur contingens, eodem modo propositiones contingentes conuertuntur, sicut illæ de inesse: quia sicut vniuersalis & particularis de inesse in parte conuertuntur, ita vlis & particularis affirmatiua contingens, quouis modo accipiatur contingens particulariter conuertuntur. Exemplum, contingit omnem stellam esse ortam: ergo contingit aliquod ortum esse stellam. Similiter, contingit omne album esse dulce, ergo contingit aliquod dulce esse album: vbi patet primam esse re ipsa necessariam, secundam vero re ipsa de inesse, Potest exemplum

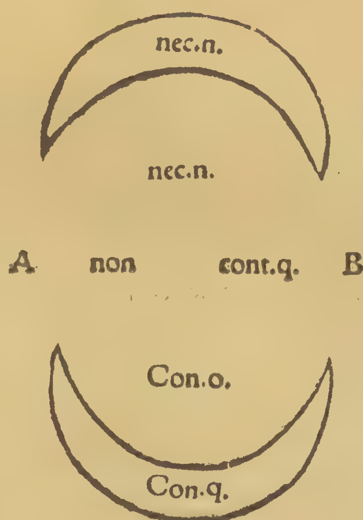
Dubiū cōtra hoc. — *Defensio culuerbini.* — *Refutatio.* — *2.expositio.* — *Contingere dupliciter sumitur cōiter, et ꝓprie* — *Q. ad necesse esse sequatur contingens, hic probatur.* — *Regula.*

B

C

D

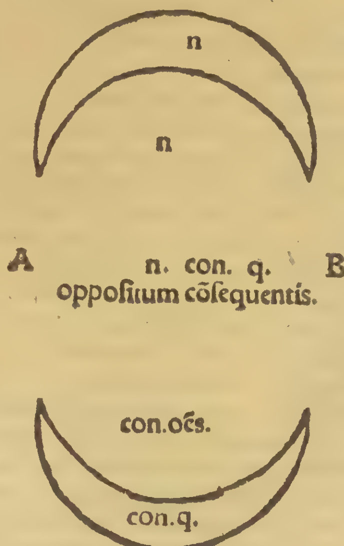
A etiam dari in contingentibus: quia contingit omne amans esse patiens. ergo contingit aliquod patiens esse amans. Aristote autem probat regulam. quia si contingit omne vel aliquod B esse A, quouis modo accipiatur contingens, contingit aliquod A esse B. nam si non contingit aliquod A esse B, necesse est nullum A esse B. Illa enim æquipollet huic, necesse est nullum A esse B, ergo necesse est nullum B esse A: quod est oppositum, vt patet deducenti. Inquit. Quoniam supple tu contingere est dupliciter, in affirmatiuis similiter se habuerit secundum conuersionem in omnibus: similiter dico: sicut se habet in his, quæ de inesse, quoniam vniuersalis & particularis vtraque particulariter conuertitur. Nam (vt inquit) si A omni aut alicui B inesse contingit, quouis modo contingere intelligatur, & B alicui A continget vtique. ergo, si contingit omne B esse A, contingit aliquod A esse B. si enim nulli contingit, etiam A nulli B. continget, vt ostensum est prius.

1.regula vniuersalis affirmatiua contingens conuertitur in parte.

In his verbis Aristot. innuit tres regulas: prima est particularis vel vlis ꝓpositio affirmatiua contingens, quæ ſm rem est necessaria, conuertitur particulariter. Vt si contingit omne B esse A, contingit aliquod A esse B: quia si non detur oppositum, & erit non contingit aliquod A esse B. sed hæc æqualet illi, necesse est nullū A esse B: ergo necesse est nullū B esse A: qđ est oppositū antecedenti.

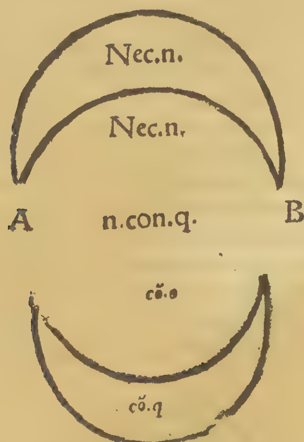
Resolutio textus ad tres regulas. 1.regula.

Particularis affirmatiua, et uniuersalis cō tingens de inesse, particulariter cōuertitur. 2.regula.

Secunda regula particularis & vlis affirmatiua contingēs, q̄ ſm rē est de inesse, cōuertitur particulariter. sequitur enim, oē B contingit esse A: ergo aliqđ A contingit esse B

q̃a si nõ, tũc nullũ A necesse est eẽ B:& arguat (vt prius) Verũ hæc est differentia ꝙ in prima oppositum datum æquiualet ad necesse est nulli inesse, oppositũ datum in secunda æquiualet ad nulli inesse, & sic vtroq; mõ valet.

Affirmatiua vtrãque cõtingẽs pticulariter cõuertitur.

3. regula. Tertia affirmatiua vtraq; contingens proprie: conuertitur particulariter: quia valet, omne B contingit esse A: ergo contingit aliquod A esse B: Si non, detur oppositum & potest dari duplex oppositum. Proprie contingentis, vel quia necesse est omne A esse B, vel quia necesse est nullum A esse B. contingens enim proprie dictum habet duplex oppositũ: necesse esse, & imposibile esse. si datur oppositum per necesse esse, tunc oppositum erit, ergo necesse est omne A esse B: sed sequitur, necesse est omne A esse B: ergo necesse est quoddam B esse A: quod est oppositum primæ si detur oppositum per imposibile esse, tunc cum imposibile esse, & necesse non esse idem sit eius oppositum erit, necesse est. nullum A esse B, sequitur necesse est nullum A eẽ B. ergo necesse est nullum B esse A: & sic necesse est aliquod B non esse A: quod est alterum oppositum primæ. Hæ ergo tres regulæ patent.

G

In negatiuis uero non similiter: sed quæcunque quidem contingere dicuntur, aut ex eo, q; ex necessitate non insunt, aut ex eo q; non ex necessitate insunt similiter. ut siquis dicat hominem contingere non esse equum, aut album nulli tunicæ inesse: horum enim hoc quidem ex necessitate non inest, illud uero nõ ex necessitate inest. Et similiter conuertitur propositio. si enim contingit nulli homini equum inesse, & hominem contingit nulli equo inesse. & si album contingit nulli tunicæ, & tunica contingit nulli albo. si enim alicui necessario, & album tunicæ alicui inerit ex necessitate: hoc enim ostensum est prius. similiter autem in particulari negatiua.

Com. 23. Hactenus de affirmationibus, nunc de negationibus: quarum ponit tres regulas. sumendo contingens communiter. Prima est, sumendo contingens pro necessario non esse, vniuersalis negatiua conuertitur in terminis. Secunda, sumendo contingens pro non inesse: vniuersalis negatiua conuertitur in terminis. Tertia, sumendo contingens vtroq; modo particularis negatiua non conuertitur. vnde dicit, in negatiuis vero, non similiter se habet in omnibus, sicut in illis de inesse. nam quæcunque contingere dicuntur, aut ex eo ꝙ ex necessitate non insunt, vt est æquiualens ad necesse non esse: aut ex eo q; non ex necessitate insunt. vt est illud, quod æquiualet ad non inesse, similiter conuertuntur vt ille de inesse: quia vniuersales conuertuntur, particulares non conuertuntur. Quæcunque vero sunt de contingenti proprio, non similiter vt dicemus. Harum exempla sunt, vt siquis hominem contingere non esse equum, siue nullum hominem esse equum dicat, aut album nulli tunicæ inesse, hoc est aut nullam tunicam contingit esse albam. Horum (vt inquit) exemplorum, hoc quidem, scilicet primum ex necessitate non inest, Vt contingit nullum hominem esse equum, quia necessario nullus homo est equus. Illud vero, scilicet

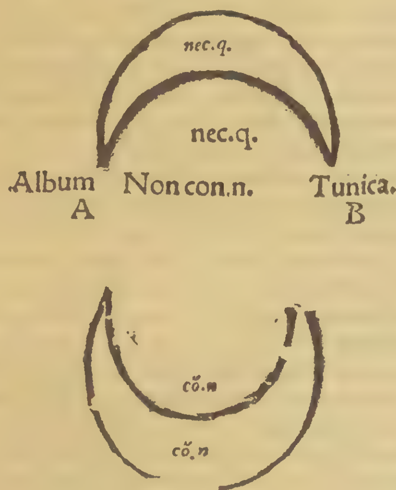
1. regula. Secunda. Tertia.

H

B

secundum non ex necessitate inest, scilicet contingit nullam tunicam esse albam: quia de inesse nulla tunica est alba. Et similiter conuertitur propositio, quia prima conuertitur, vt vniuersalis negatiua necessaria, secunda, vt vniuersalis negatiua de inesse. Quod prima conuertatur, vt vniuersalis negatiua necessaria, ꝓbatur: q̃a (vt inquit) si contingit nulli homini equum inesse: & hominem contingit nulli equo inesse. Quod vero secunda conuertatur (vt negatiua vniuersalis de inesse. Probat, quia si album contingit nulli Tunicæ inesse, & tunica contingit albo inesse non contentus exemplo, Probat per syllogismum cõtradictionis, & inquit: { Si enim alicui necessario, hoc est, vt si contingit nullam tunicam esse albam, ergo contingit nullum album esse tunicam. Quia si aliquod albũ necessario est tunica, per conuersionem particularis de inesse, cui hæc æquiualet, aliqua tunica necessario est alba, quod est oppositum, vt prius ostensum est.

F

De particulari vero negatiua in talibus ait, ꝙ similiter particularis negatiua non conuertitur. Ergo si contingere capitur pro necessario non esse, & pro non inesse, vniuersales conuertuntur, particulares vero non conuertuntur Quid vero sit dicendum, si contingens capitur proprie, in textu sequenti dicemus. Expositiones autem Alberti, & Culuerbini nullatenus verbis Aristote. conueniunt, quoniam male intellexerunt suppositionem.

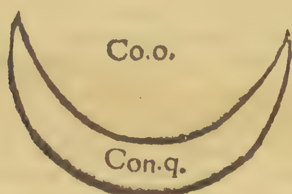
Huculque ergo epilogando, patet. Primo, ꝙ necessariæ & vniuersales, & particulares eodem modo conuertuntur sicut illæ de inesse, tam negatiuæ, quam affirmatiuæ. Particulares vero negatiuæ non conuertuntur, sicut nec illæ de inesse. secundo patet, quod contingentes quouis modo sumpto ipso contingere affirmatiuæ omnes eodem modo conuertuntur sicut affirmatiuæ omnes de inesse, quia particulares, & vniuersales particulariter. Patet tertio, quod sumpto contingere communiter, vt sequitur ad necessarium, & vt sequitur ad inesse, vniuersales negatiuæ omnes vniuersaliter conuertuntur, particulares vero nullo modo conuertuntur. vt dictum est in illis de inesse. Restat ergo solum videre, quomodo vniuersales siue particulares negatiuæ conuertantur, cum propositiones sunt contingentes proprie, scilicet ipso contingere distincto contra necessarium esse, & contra imposibile esse: nam solum in his est differentia. Hoc autem in sequentibus videbitur.

Epilogus. Prima con. Secunda. Tertia.

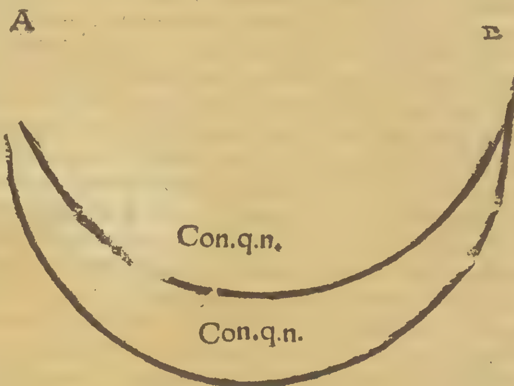
Quæcunque uero ut in pluribus, & in eo quod nata sunt, dicuntur contingere (secundum quem modum determinamus contingens) non similiter se habet in priuatiuis conuersionibus. Sed uniuersalis quidem priuatiua propositio non conuertitur, particularis uero conuertitur. Hoc autem erit manifestum, quando de contingenti dicemus.

Antequam de regulis in negatiuis dicamus, videndũ est quid est commune propositionibus de quouis con- Com. 24.

Cõia oĩbus ꝓpõnibus ꝯ contingenti proprie. tingenti proprie, deinde videbimus, quot modis dicitur cõtingens proprie. Tertio ad regulas veniemus. Quantum ad primum dicendum, ꝙ quælibet propositio de quauis specie proprij contingentis, dupliciter destruitur, & eius oppositum duas habet veritatis causas. Verbi causa hæc propositio, contingit quoddam A esse B, siue sit de contingenti nato, siue de contingenti æqualiter, destruitur per necessarium esse illi oppositum in quanto, & per impossibile esse illi oppositum etiam in quanto. Verbi causa, quia valet necesse est omne A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Iterum impossibile est omne A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Causa est quia contingens proprie dicit duplicem negationem, scilicet necessarij, & impossibilis. Patet, ergo, ꝙ a qualibet istarum disiunctiue destruitur particularis cõtingens: sed, quia impossibile esse valet idem, quod necesse non esse. ergo idem est dicere impossibile est omne A esse B, & dicere, necesse est omne A non esse B. sed hæc æquipollet suæ contrariæ: ergo idem est dicere, necesse est omne A non esse B, & dicere necesse est nullum A esse B. Quæ ratio docet illam propositionem, contingit aliquod A esse B, posse indifferenter destrui pro qualibet harum: sequitur enim necesse est omne A esse B, ergo non contingit aliquod A esse B. similiter sequitur, necesse est nullum A esse B, ergo nõ contingit aliquod A esse B. *Corollariũ, ꝙ cõtingẽs copulatiuæ inferat duo opposita.* Ex quibus vlterius sequitur, ꝙ propositio contingens proprie copulatiue infert contradictoria earum. Sequitur enim, contingit proprie aliquod A esse B: ergo non necesse est omne A esse B, & non necesse est nullum A esse B. Patet, quia contingens proprie includit duplicem negationem, scilicet necessarij, & impossibilis. *Secundũ corollariũ, qḋ cõtingentis proprij oppositũ hẽat duas cãs ueritatis.* Sequitur secundo, quod contradictoria contingentis proprie habet duas causas veritatis, quarum qualibet disiunctiue infertur. Sequitur enim, necesse est omne A esse B: ergo non contingit proprie aliquod A esse B. Sequitur etiam necesse est nullum A esse B: ergo nõ contingit aliquod A esse B. Ergo a qualibet illarum indifferenter contradictoria illius contingentis particularis potest esse vera. Et sicut diximus de particulari contingenti, ita de vniuersali dici potest, et affirmatiua, & negatiua. hæc de communibus, quæ competunt ꝓpositionibus, cuiusuis modi contingentis proprij. *De spẽbus.* Nũc de speciebus contingentis proprij dicamus. { Vbi patet omnes conuenire, ꝙ contingens proprie, quod contra necessarium, & impossibile distinguitur, est duplex. *Contingens duplex.* Alterum infinitum, alterum natum. Infinitum quidem vocamus ęquale ad vtrunq;. Quod alterum oppositum comparatione alterius sit æqualiter indeterminatum euenire. Natum vero, quod est aptum esse magis quam non esse. vt hominem canescere in senectute, & hominem esse dentatum in virilitate. Hoc quidem comparatione sui oppositi, scilicet comparatione eius, quod est non esse, dicitur natum. eius oppositum comparatione huius est contingens raro. De raro enim homo non canescit in senectute. Hac ratione contingens raro non enumeratur inter species cõtingentis proprij, cũ sit altera pars cõtingentis nati quia si cõtingit plerũq; hoiem in senectute canescere, contingit rarenter nõ canescere. Sunt ergo duæ species cõtingentis proprie dicti, quarũ altera dicitur contingens infinitũ siue æquale, altera cõtingens natum. *Regulæ.* His præmissis, veniamus ad regulas Aristote. Albertus ergo & Culuerbinus asserunt Aristotelem ponere duas regulas vniuersales in propositionibus contingentibus negatiuis secundum vtranque speciem contingentis.

A Quarum prima est, vniuersalis negatiua de contingenti siue nato, siue æquali, non conuertitur vniuersaliter, nõ enim sequitur, de contingenti æquali vel nato, contingit nullum B esse A: ergo de contingenti nato vel æquali cõtingit nullum A esse B.

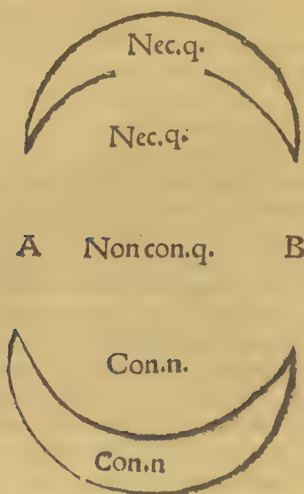

B Secunda vero est, particularis negatiua cõtingens siue de nato siue de æquali contingenti conuertitur particulariter. Quia sequitur de contingenti æquali vel nato, contingit aliquod B non esse A. ergo de contingenti æquali vel nato, contingit aliquod A non esse B. Ego vero dico ꝙ iste duæ regulæ, vt ponit Albertus, sunt veræ (vt probabitur. *Qualis arist. intenio.* Verum Arist. solũ regulas ponit de contingenti nato, non enim fecit mentionem de contingenti æquali, vel quia nõ est scientificũ, vel quia postea de eo loquet. Solũ. n. fecit mentionem de contingenti vt in pluribus: modo contingens plerunq;, & contingens natum idem est. vnde hæc eadem sunt contingens aptũ, contingens natum: contingens propensum, & contingens plerũq;, vt Philoponus asserit. Et ꝙ ita sit lege verba, quęcunque vero, vt in pluribus, & exponit verbum in pluribus, & inquit, & in eo ꝙ nata sunt, dicuntur contingere. C Secundũ quem modum determinamus nunc contingens, scilicet vt distinguitur contra necessarium, & contra impossibile non similiter se habebit in priuatiuis cõuersionibus. Ecce quõ per cõtingens vt in pluribus, & per cõtingens natũ idẽ intelligit. Deinde exponit regulas, & inq̃t { sed vniuersalis quidem priuatiua nõ conuertitur, scilicet vniuersaliter, particularis vero conuertitur. Hæ sunt duæ regulæ: et quia probationes regularum patebunt postea, ideo se remittit ad posterius dicta, & inquit { hoc autem erit manifestum, quando de cõtingenti dicemus. Ergo hic sunt duę regulæ solum de contingenti nato, quæ licet vere sint de contingenti æquali, vt patebit, tamen Aristote. illud non dicit. *De ꝓbatiõe regularum. Probatio prima.* Circa has regulas, Primo probabimus ipsas, Secundo dubitabimus contra eas. { Pro probatione primę supponamus ꝙ vniuersalis affirmatiua de contingenti nato & etiam de contingenti æquali conuertitur ad oppositam qualitatem, vt infra dicemus. Sequitur enim de contingenti nato, vel æquali contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A. Valet enim licet non seruata eadem contingentis specie: est enim secunda de contingenti raro. D Sit ergo hæc suppositio, ꝙ hæc consequentia valet de contingenti nato, contingit omne B esse A, ergo contingit nullum B esse A. Hac suppositione stante quæro vel vniuersalis negatiua de contingenti nato conuertitur, vniuersaliter, vel non conuertitur. si non conuertitur, habetur regula: si conuertitur, sit hæc contingit nullum B esse A. Ergo contingit nullum A esse B, & argumentor ab illa suppositione, si sequitur, contingit omne B esse A, contingit nullum B esse A, vt suppositio dicit, ergo, si sequitur, contingit nullum B esse A: contingit nullum A esse B. A primo ad vltimum sequetur, contingit omne B esse A: ergo contingit omne A esse B. Et sic vniuersalis affirmatiua conuerteretur in terminis in talibus, cuius oppositum dictum est. Et ꝙ sequatur, deduco, Nã, si contingit omne B esse A, contingit nullum B esse A: per suppositionem, cõtingit nullum B esse A: ergo per te con

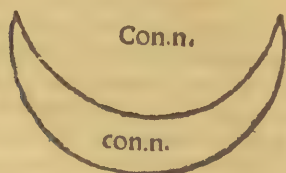
tingit nullum A esse B. Et per suppositionem iterum sequetur, ergo contingit omne A esse B, per conuersionẽ ad oppositam qualitatem. Quare a primo ad vltimum sequitur, contingit omne B esse A: ergo contingit omne A esse B. Quod est contra regulas prius assignatas: non potest ergo vniuersalis negatiua in terminis conuerti, quia tunc vniuersalis affirmatiua in terminis conuerteretur.

Probã. Secunda etiam regula probatur. Quia si contingit aliquod B non esse A: contingit aliquod B esse A, per conuersionem ad oppositam qualitatem, contingit aliquod B esse A: ergo contingit aliquod A esse B, per regulas superius dictas, contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod A non esse B, per conuersionem ad oppositam qualitatem. Ergo a primo ad vltimũ, si cõtingit aliquod B non esse A, contingit aliquod A non esse B. & sic particularis negatiua conuertitur, quæ est secunda regula.

Dubitatio pulchra. Sed dubitatur contra primam regulam, quia videtur, ꝙ vniuersalis negatiua de contingenti nato conuertatur in terminis, vt patet syllogizando per syllogismum contradictionis, hoc modo, si de contingenti nato contingit nullum B esse A. Ergo contingit nullum A esse B. Probatur, quia si non, detur oppositum, & erit non contingit nullum A esse B.

Sed hæc æquipollet illi, necesse est aliquod A esse B. tunc vltra, necesse est aliquod A eẽ B: ergo necesse est aliquod B esse A. Et dicebatur contingit nullum B esse A: ergo ex opposito sequitur oppositum, & sic consequentia fuit bona. Pro alia parte est textus Aristote. & est instantia, quia non sequitur contingit nullum hominem esse dentatum in senectute: ergo contingit nullum dentatum in senectute esse hominem. Stat.n. oppositum consequentis, quia necesse est aliquod dentatum in senectute esse hoĩem.

Responsio. Et licet hæc quæstio sit mihi pergrandis, tamen cum protestatione, nunc dicerem Aristotelem velle vniuersalem negatiuam contingentem proprie loquendo de contingenti, non conuerti vniuersaliter ad vniuersalem contingentem, proprie loquendo de contingenti, vt instantia monet; non tamen negat tales posse conuerti ad vniuersales contingentes communiter loquendo de contin-

E genti, scilicet sumendo contingens, vt distinguitur contra impossibile Quia sumendo contingens, vt distinguitur contra impossibile, sequitur, contingit nullum hominem esse dẽtatum in senecta. Ergo contingit nullum dentatum in senecta esse hominem. Quia nõ est impossibile. Potest enim nullus dentatus in senecta esse homo, quia potest nullus dentatus esse, & sic potest nullus dentatus in senecta esse homo. Ergo contingens vniuersalis negatiua, de contingenti nato, potest conuerti ad cõtingentem vniuersalem, hoc est ad non impossibilem vniuersalem.

Nunc autem tantum sit cum iis, quæ dicta sunt, manifestum quod contingere nulli, aut alicui non inesse affirmatiuam habet figuram: nam ipsum contingere ipsi est similiter ordina-
F *tur: ipsum autem est, quibuscunque adiacens prædicatur, affirmationem semper facit, & omnino. Vt est non bonum, uel est non album, uel simpliciter est non hoc. ostendetur autem hoc per sequentia. secundum conuersiones autem similiter se habebunt alijs.* Com.25.

Quia necessarias propositiones & possibiles, quarum dicta sunt negata appellauit negatiuas, quarũ vero dicta sunt affirmatiua appellauit affirmatiuas, quærit vtrum sit simpliciter verum hoc. Respondet, ꝙ necessariæ vel contingentes, quarum modi non negantur non sunt simpliciter negatiuæ, etiam dictis illarum negatis. Et hoc proponit cum dicit { nunc autem tantum sit cum ijs, quæ dicta sunt, manifestum: quoniam contingit nulli, aut contingit alicui, non inesse affirmatiuam habet figuram, hoc est speciem, & qualitatem. Vt hæc est simpliciter affirmatiua, contingit nullum B esse A. & contingit aliquod B non esse A. cuius rationem asserit, quia ita se habet modus in ijs, sicut verbum in illis de inesse. Sed verbum affirmatum facit affirmationem, & negatum negationem: ergo modus affirmatus facit affirmationem, & negatus negationem. Vnde inquit { nam ipsum contingere ipsi est similiter ordinatur, quo. s. ad qualitatem. { At ipsum
G est quibuscũꝗ adiacens prædicatur, affirmationem semper facit, & omnino. } Vt cum dicitur, est non bonum, vel est non album, vel simpliciter siue vniuersaliter est nõ hoc: intelligendo per non hoc omne prædicatum infinitatum, vt non musicum, aut non animal, aut quoduis nõ tale, semper & omnino propositio erit affirmatiua. Quæ ita esse, in fine libri huius declarabitur. Et licet ita sit, ꝙ sint simpliciter affirmatiuæ, cum modi non negentur, tamen conuersiones talium necessariarum, & possibilium, conuersiones erunt, vt dictum est in alijs de inesse, prætereꝗ in propositionibus negatiuis tantum de contingenti proprie, in quibus vniuersales non conuertuntur, sed particulares. Sunt qui referunt hæc vltima verba ad pro- Sc̃da expõ positiones de prædicato infinito, quæ sunt simpliciter affirmatiuæ. Vt sit sensus, quanꝗ est non bonũ, est non albũ & similes: quarũ verbum est affirmatum, prædicatum negatum: sunt simpliciter affirmatiuæ & secundum quid priuatiuæ: tamen hæ eodem modo conuertuntur, vt illæ quarũ prædicata non sunt infinitata. quia vniuersalis &
B particularis affirmatiua conuertuntur in parte. Sequitur enim omne B est non A, ergo aliquod non A est B. Similiter & particularis conuertitur. Vniuersalis autem negatiua, vniuersaliter. Sequitur enim, nullum B est non A: ergo nullum non A est B. Particularis autẽ non conuertitur, quia datur instantia. Non.n. sequitur, aliquod ens non est non homo. ergo aliquis non homo non est ens. Quia prima est vera, nam sua æquiualens est vera, aliquod ens est homo. Secunda vero falsa, quia omnis non homo est ens. Harum regularum causam assignant Iuniores, quia talis est infinitationis proprietas, vt semper terminum vniuersaliorem faciat minus vniuersalem. Iste enim terminus homo, licet sit infimus, tamen infinitatus est supremus. & sic de alijs suo ordine. Ergo in talibus sunt tres regulæ. Prima vniuersalis affirmatiua conuertitur particulariter. Quia sequitur oĩs lapis est non homo ergo quidam non homo est lapis. Et secunda particularis *Priuatio regula.*

conuertitur

conuert itur particulariter, quia valet quoddam animal
Tertia. eſt non homo: ergo quidam non homo eſt animal. Tertia regula eſt, vniuerſalis negatiua conuertitur vniuerſaliter. Quia ſequitur nullus homo eſt non ſubſtantia: ergo nulla non ſubſtantia eſt homo. Et licet hæc, quæ iſti dicunt, vera ſint ad verba Ariſtote. non ſunt. Non enim Ariſtote. debebat obiter dicere, quæ requirunt principalem pertractationem. Propterea de hi, partim in libro de Interpretatione, partim in fine huius Primi dicendum eſt. Hactenus de conuerſionibus.

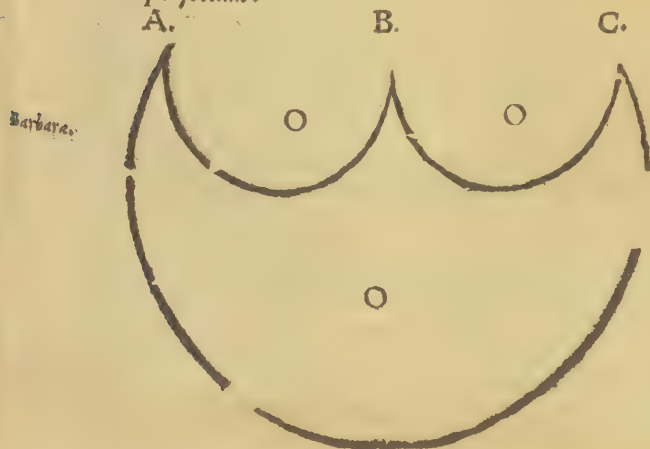
Cap. 5 De ſyllogiſmis trium figurarum ex ꝓpoñibus inexiſtentibus.

DEterminatis autem his, dicemus iam per quæ, & quando, & quomodo ſit omnis ſyllogiſmus. Poſtea uero dicendum eſt de demonſtratione. Prius enim de ſyllogiſmo dicendum eſt quàm de demonſtratione, eo quia uniuerſalior eſt ſyllogiſmus. Nam demonſtratio quidem aliquis ſyllogiſmus eſt. Syllogiſmus uero non omnis demonſtratio eſt.

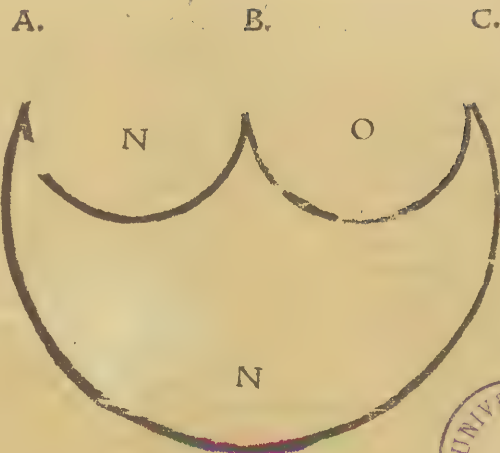
Com. 26. His ergo ſuppoſitis tanquam neceſſariis ad pertractationem de ſyllogiſmis, nunc redit ad tractandum de illis. Verum pertractaturus de ſyllogiſmis, proponit B prooemium, vt & intentio habeatur, & ordo ad alios libros. vnde dicit: { His vero determinatis } tanquam ſuppoſitionibus neceſſariis ad pertractationem de ſyllogiſmis. { Dicemus iam per quæ, ſcilicet per duas propoſitiones, & { quando } ſupple ſyllogiſmi vtiles, quandoue inutiles fuerint: & { quomodo, } ſcilicet quo ad medij diſpoſitionem { ſit omnis ſyllogiſmus. } Hæc quo ad præſentem librum. Quo vero ad librum Poſteriorum. { Inquit. { Poſtea vero dicendum eſt de demonſtratione. Cuius ordinis cauſam affert, & dicit: Prius enim de ſyllogiſmo dicendum eſt, quam de demonſtratione, eo quia ſyllogiſmus vniuerſalior eſt demonſtratione. nam demonſtratio quidem aliquis ſyllogiſmus eſt, & ſic omnis demonſtratio ſyllogiſmus eſt: ſyllogiſmus vero non omnis demonſtratio eſt. Modo ab vniuerſalioribus ſemper in-
Nota. nata eſt doctrina procedere ad minus vniuerſalia. Tu vero intelligas ab vniuerſalioribus eſſe procedendum ad minus vniuerſalia in eadem doctrina totali. Nam C in diuerſis doctrinis totalibus diuerſorum generum, poſſumus incipere a minus vniuerſalibus: incipimus enim a Phyſicis, licet minus vniuerſalibus, & procedimus ad metaphyſica, licet vniuerſaliora. quoniam ſunt doctrinæ diuerſorum generum. At poſterioriſtica, & prioriſtica partes ſunt vnius doctrinæ totalis, quæ eſt analytica: ideo prius de ſyllogiſmo in illa agendum eſt quam de demonſtratione. Hactenus de ordine atque prooemio.

Prima figura.

QVando igitur tres termini ſic ſe habent adinuicem, ut poſtremus ſit in toto medio, & medium ſit uel non ſit in toto primo, neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum.

Barbara.

Celarent.

Com. 27. Nunc proſequitur de ſyllogiſmis. & primo de ſyllogiſmis, qui conſtant ex propoſitionibus de ineſſe. Verum antequam ad rem deueniamus, quædam communia omnibus ſyllogiſmis dicenda ſunt. Accipiamus ergo primo figuram ſyllogiſticam eſſe ſyllogiſmum. Syllogiſmum autem omnem conſtare ex duabus duntaxat propoſitionibus, vt eius definitio indicat.
De figura. Tunc dicendum eſt, quod propoſitiones duæ, ex quibus ſyllogiſtica oratio conſtat, aut conueniunt in vtriſque terminis, vt omnis homo eſt animal, omnis homo eſt animal: aut in vtriſque differunt, vt omnis homo eſt iuſtus: omnis equus eſt albus. Aut in altero differunt, & in altero conueniunt. Si in vtriſque conueniunt, nihil ſequitur, vel ſi quid ſequetur, illud non diuerſum eſt ab aſſumptis. Sinautem in vtriſque differunt, nihil ex eis ſyllogizatur. nihil enim ſequitur, omnis homo eſt iuſtus: omnis equus eſt albus poſitis. ergo oportet (vt in altero differant, & in altero conueniunt.) Verum hoc eſſe poteſt, vel quia prima ex vno eſt termino, vt omnis homo eſt homo: omnis homo eſt animal, vel, quia ſecunda eſt ex vno termino, vt omnis homo eſt animal: omnis homo eſt homo, & quouis modo dicatur, ex his poſitis nihil diuerſi ſyllogizatur. Patet ergo omnem figuram omnemque ſyllogiſmum tribus terminis conſtare, vltimo ſcilicet primo, & horum medio. Hæc de figura.

De numero figurarũ. De numero vero figurarum agamus. Nam, cum omnis figura tribus terminis conſtet, ſcilicet duobus extremis, ac medio: Medius terminus, aut vtriſque extremis ſubiicitur: aut de vtroque prædicatur. aut alteri ſubiicitur, & de altero vero prædicatur. ſi alter ſubiicitur, & de altero prædicatur, erit prima figura Si autem de vtroque prædicatur, erit ſecunda figura ſinautem de vtrique ſubiiciatur, erit figura tertia.

De ordine figurarum. De figurarum vero ordine dicamus. Ea itaque diſpoſitio, in qua medius alteri extremorum ſubiicitur, D de altero vero prædicatur, probe prima figurarum eſt. Primo quidem, quia in nulla aliarum terminus medius habet rationem veri medij, cum in hac prædicati & ſubiecti vices ſubeat. Ea vero diſpoſitio, in qua terminus medius bis prædicatur, dicitur ſecunda, & prior tertia, quia prædicatum eſt ante ſubiectum. Præterea in prima diſpoſitione omnia problemata ſyllogizantur, & vniuerſalia, & particularia, & affirmatiua, & negatiua. In ſecunda negatiua, ſed vniuerſalia: in tertia diſpoſitione particularia tantum. Præterea prima diſpoſitio potiſſimum demonſtrationi conuenit. Poſt illam ſecunda diſpoſitio. Tertia vero diſpoſitio cum

particulariter syllogizet, demonstrationi nullatenus cōuenit. Præterea prima dispositio assimilatur animæ, quæ medium obtinet corruptibilium & æternorum. Secunda dispositio assimilatur formæ, scilicet ratione prædicati, quia scilicet in ea medium prædicatur. Tertia assimilatur materiæ, quia medium quod vtrisque extremis subiicitur, materia est. At anima est prior forma. Forma vero est prior materia, quo fit vt prima dispositio sit bene instituta in primo loco figura prima, in secundo loco secunda, in tertio tertia. Et de ordine hactenus.

De modis. De modis vero dicamus quot sunt in prima figura. Nam, cum duæ propositiones sint cuiusque syllogismi, illæ quadrifariam combinari possunt. Quoniam aut ambæ sunt affirmatiuæ, aut ambæ negatiuæ, aut altera affirmatiua, altera vero negatiua. ex vtraque negatiua inutilis est coniugatio. Si vtraque est affirmatiua, aut vtraque vniuersalis, & hic primus modus primæ figuræ est. Aut vtraque particularis, & sic inutilis est. At maior vniuersalis, & minor particularis: & sic est tertius modus primæ figuræ. Aut contra maior particularis, & minor vniuersalis: & sic iterum inutilis est. Sinautem altera sit negatiua, altera affirmatiua, si maior quidem affirmatiua est, minor autem negatiua, inutilis est. Sinautem contra, maior est negatiua, minor affirmatiua, aut ambæ particulares sunt, & sic inutilis est. Aut ambæ vniuersales: & sic vtilis est, & est secundus modus primæ figuræ. Aut maior particularis, & minor vniuersalis: & sic inutilis est. Aut contra maior vniuersalis & minor particularis, & sic est quartus modus primæ. Hi ergo sunt omnes modi primæ figuræ vtiles. vtrum vero aliqui alij sunt, posterius disputabitur.

De verbis. His habitis veniamus ad verba: Aristoteles ergo primo describit eam dispositionem, quam diximus esse primam figuram, & dicit { quando igitur tres termini sic se habent adinuicem, vt postremus sit in toto medio, & medium sit vel non sit in toto primo, necesse est extremitatum esse syllogismum perfectum. }

Quid prima figura. In quibus verbis innuit quid sit prima figura. Nam est dispositio trium terminorum, secundum quam postremus est in medio, & medium est, vel non est in primo. Innuit etiam simul descriptionem primorū duorum modorum vniuersalium illius, cum dicit { quod est dispositio trium terminorum, secundum quam medium est vel non est in toto primo, & postremum in toto medio. Cum enim dixit est in toto primo, innuit primum modum: cum autem dixit, vel non est in toto primo, innuit secundum modum. { Intelligit autem per medium esse in toto primo, medium esse in primo (vt in suo toto.) Hoc autem est primum vniuersaliter prædicari de medio. Similiter medium non esse in toto primo, est primum de nullo medio prædicari. Postremum vero esse in toto medio est medium prædicari vniuersaliter de postremo. Causa autem est, quia esse in toto & dici de omni idem est, & de nullo prædicari, & non esse in toto, etiam idem est. Dixit necesse est extremitatum esse syllogismum, quia conclusio est ex maiore & minore extremitatibus. non enim medium conclusionem ingreditur, quasi dicat necesse est syllogismum esse conclusionis, quæ componitur ex extremis, & non ex medio. Dixit etiam perfectum, quoniam in prima figura sunt particulares syllogismi imperfecti, ad quorum exclusionem subiecit perfectum. Cum enim medium est vel non est in toto primo, & postremum est in toto medio syllogismi sunt vniuersales, & sic perfecti. Hæc generatim de prima figura, & de primis eius modis.

Dubiō. Sed dubitatur, quia fieri potest syllogismus perfectus, qui non erit ex tribus terminis: quorum medium sit in primo, & postremum in medio. Vt hic syllogismus, omne bysyllabum est scriptum, quodlibet omne est bisyllabum. Ergo quodlibet omne est scriptum. Vbi To omne non est terminus, qui sit in toto medio, quia cum to omne sit syncategorema: in nullo est nec bisyllabum in toto primo, vt patet. Præterea verbum ingreditur conclusionem, quod assumebatur in propositionibus: ergo syllogismus non est extremitatum tantum, sed verbi.

Syllogismus in diuinis. Tertio dubitatur, quia iste syllogismus est optimus: omnis essentia diuina est pater: omnis Deus est essentia diuina: ergo omnis Deus est pater. syllogismus est optimus, & tamen nec medium est in toto primo, nec postremum in toto medio: quoniam. si essentia diuina esset totum ad Deum, esset vniuersale, quod est falsum. Ad primam quanquam syllogismus ille sit ridiculus, nec in eis peripatetici elaborarunt, sed solum de illis syllogismis, qui fiunt ex terminis categorematicis, hoc est formaliter significatiuis, quales sunt homo, animal, & id genus, tamen, vt satisfaciam importunitati externorum, (quorum studium totum est in verbis, & nullatenus in rebus, quarum scientiam omnes homines natura desiderant: dico pro regula, quod quotienscunque syncategoremata materialiter capiuntur, secundum eam significationem materialem, efficiuntur categoremata,

Regula omne syncategorema est categorema. & ita possunt esse media, vel extrema, & sic dico, qđ medium, scilicet bisyllabum materialiter sumptum erit in toto primo, & postremum erit in medio, & sic sunt tres termini. { Mantuanus autem longe externis importunior, negat omnes tales propositiones, homo est bisyllabum, omne est bisyllabum, homo est species, & huiusmodi. Dicit tamen has concedi ab aliquibus breuitatis causa. Verum longum esset disputare suam opinionem. Ad secundam dicendum est per ea quæ superius diximus de verbo, quod verbum non est terminus, cum sumitur pro copula, quia est syncategorema, in quod non resoluitur propositio. Et ita licet ingrediatur conclusionem, quia tamen medius illam non ingreditur, syllogismus dicitur extremitatum tantum, & non medij termini. Si quidem verbum nec sit extremitatum aliqua, nec medius terminus. Tertia dubitatio est abstrusissima, Propterea nonnulli facile se expedientes dixerunt, regulas Aristote. habere solum locum in creaturis, non autem in diuinis. Non enim Aristote. cognouit aliquam rem singularem esse eandem cuilibet diuersarum rerum, & sic non cognouit aliquam propositionem esse de omni, in qua subiectum non sit in toto prædicato, tanquam in suo vniuersali, nec cognouit aliquod posse dici de omni, & non esse vniuersale. Modo pro veritate nos tenemus essentiam diuinam dici de omni Deo, & non esse vniuersalem ad omnem Deum.

Cōfutatio. Sed licet hæc non nouerit Aristote. Pono per casum, quod non sit nisi vnus singularis motus in mundo, vtpote a alteratio, qua calefit vnum singulare lignum. Deinde obligo te ad opinionem, quæ dicit de mente Aristotel. quod motus sit passio, & quod motus sit actio, sic videlicet, quod quælibet talis prædicatio sit formalis Tunc syllogizo, omnis motus est per casum A: omnis actio est motus per opinionem: ergo omnis actio est A. vbi patet syllogismum esse optimum, & tamen nec medium est in toto primo, nec in medio toto est terminus postremus. Non enim primū est vniuersale ad medium, nec medium est vniuersale ad postremum: cum A sit vnum singulare, ad nihil vniuersale. Similiter motus nō est vniuersale ad actionem: cum sit vnus singularis motus, quæ est actio & passio. Ergo stantibus his, cogitur Aristo. dicere, ꝙ in plus est dici de omni quam vniuersale. cum aliquid possit dici de omni aliquo, ad qđ nec est commune, nec vniuersale. In casu enim A dicitur de omni motu, & tñ nec est quid cōmune, nec

ne, nec quid vniuersale ad motum. similiter motus dicitur de omni actione, ad quam nec est quid commune, nec quid vniuersale. Ideo catholici dicunt, quod pater dicitur de omni essentia, & tamen nec est quid commune, nec quid vniuersale ad omnem essentiã. Et essentia dicitur de omni Deo, ad quem nec est quid vniuersale, nec quid cõmune. Pôt ergo dici, quod Arist. regula est vniuersalis, excepto vno casu. s. cum vna res singularis esset eadem cuilibet diuersarũ rerum. Excepto. n. hoc vno solo casu, omnis syllogismus perfectus vniuersalis est tribus terminis, quorum medius est in toto primo, & postremus in toto medio. at in hoc casu syllogismus & vniuersalis, quia primus prædicatur de omni medio, & medius terminus de omni postremo. Hæc deberent sufficere pro dilucidatione eorum, quæ Aristo. dicit. De veritate illarum propositionum, omnis essentia est pater, & omnis Deus est essentia, digladiantur externi dialectici. Omnes tamen conueniunt, quod, si ille terminus essentia distribuitur ad supposita termini essentiæ, quæ sunt vna res singularis, diuersa tamen in voce solum vel in scripto, prædicatio est vera. est enim sensus, quod hæc essentia diuina sit pater, & illa essentia diuina sit pater, & quod non est aliqua essentia diuina, quæ non sit pater & in hoc sensu est vera. quia per hæc supposita non demonstramus diuersas essentias, sed vnam essentiam singularem, quæ est eadem patri, quia cum sint supposita termini erunt diuersi in voce, vel in scripto, nõ autem in re. ¶ Similiter de illa omnis Deus est essentia, & de illa, omnis Deus est pater. Hanc eandem distributionem possumus facere in omni termino, cuius non est secundum rẽ, nisi vnum singulare suppositũ Bene enim dicimus omnis Sol lucet, vbi sensus est, quod iste Sol luceat, & ille Sol luceat, & quod non est aliquis Sol, qui non lucet, non n. hæc sunt diuersa supposita in re, sed solum in voce vel scripto & dicuntur supposita termini, quia non est descensus ad supposita alio termino appellata. At, si ille terminus essentia distribuitur pro suppositis rei, quæ est essentia, quæ supposita appellantur supposita extra terminum, propositio est falsa. Est enim sensus, quod omnis res, quæ est essentia, sit pater, quia descensus fit extra terminum essentiæ ad supposita rei, quæ est essentia per terminum transcendentem appellata, hoc modo, hæc res, quæ est essentia diuina, est pater: & illa res, quæ est essentia diuina, est pater, & non est aliqua res, quæ est essentia diuina, quæ non sit pater: modo hæc est falsa de filio. Ideo, si ille terminus essentia distribuitur distributione extra terminum essentię, est falsa Dicuntur autẽ hæc supposita extra terminum, quia non descendimus per illum terminum essentia, sed per illum terminum, res, quæ est essentia. Quæ supposita etiã differunt nõ solum in voce vel scripto, sed in re. Pater. n. & filius differunt realiter. Hæc supposita etiam a nullis dicuntur mediata, supposita vero termini dicuntur immediata: sed de nominibus non sit nobis cura. Addere consueuerunt externi distributionem extra numerum, quoties descenderemus ad supposita alterius numeri per terminum etiam transcendentem. Quo in casu trinitas ab his dicetur suppositum extra numerũ illius termini essentia, pater vero suppositum in numero, quia conuenit in vnitate. Trinitas vero denominatur numero trinario. Quo in sensu negabitur hæc, omnis essentia est persona, quia trinitas est essentia, quæ non est persona. sed de his ad Theologos. Satis sit pro logico præcepto accipere aliquem syllogismum esse vniuersalem in prima figura, vbi nec medium est in toto primo, nec postremum in toto medio, vtpote cum vna singularis res est eadem cuilibet diuersarum rerum diuisiue, vt diximus. Hæc licet sint superflua, cum deberent in libris Theologorum disputari, importunitas externorum, qui plerunque miscent omnia in vno libro, coegit nos facere digressionem.

Circa verba Aristotelis solet dubitari, quia in syllis vniuersalibus primæ figuræ nõ vr quod medium sit in toto primo, & postremum in toto medio semper, quia tũc oporteret (vt semper primum sit in plus quam medium, & mediũ in plus quam postremum. & ita nullus posset esse sylls vniuersalis in prima figura ex terminis conuertibilibus. Iuniores dicebant quod extrema & medium possunt cõsiderari in conuertibilibus quo ad id, quod sunt, & hoc pacto non est alterum conuertibilium pars vel totum, cum quo ad id, quod sunt, æqualia sunt, aut possunt considerari quo ad rationes prædicati & subiecti formales: & hac rõne primum, quod prædicatur de medio, habet rõnem totius, medium vero quod est subiectum, habet rõnem partis. Eodem modo medium ea ratione, qua prædicatur de postremo, habet rõnem totius. Postremum vero ea ratione, qua est subiectum, habet rationem partis. Sed hæc responsio nõ placet, quia ratio, quam nomen significat, est rei definitio quare, si quo ad res ipsas alterum non est alterius aut totum aut pars, nec etiam quo ad rationes poterit alterum alterius esse aut totum, aut pars. Præterea, si primũ quatenus prædicatur de medio, est totum ad medium, quatenus prædicatur, continebit medium & aliquid vltra: vt patet per definitionem totius. At primum ipsum nec quo ad id quod est, nec quo ad rõnem prædicati continet medium, et aliquid vltra: igitur nullatenus esse põt totum ad medium. Simili rõne & de medio respectu vltimi. Melius ergo dici potest aliquid esse verum per se, & falsum per accidens. Per se. n. omne animal est aptum videre, per accidens tñ potest aliquod aĩal esse non visiuum, vt talpa. Sic ad propositum per se omnis sylls in prima terminorum dispositione, quæ dicitur prima figura, est quoties mediũ est in toto primo, & vltimum in toto medio Per accidẽs vero potest esse syllogismus in prima figura, vbi medium non erit in toto primo nec vltimum in toto medio. Verbi causa in conuertibilibus. Hęc est expositio græcorũ, & mens Aristotelis.

Voco autem medium quidem, qd' & ipsum in alio, & aliud in ipso est, quod & positione fit medium. Extrema uero, & qd' ipsum in alio est, & in quo aliud est.

Cum exposuit figuram, nunc exponit terminos. Et supponit in conclusione esse duo extrema, prædicatum, & subiectum: prædicatum quidem est maior extremitas, & quidem in omni syllogismo, subiectum vero minor. Hoc supposito, quid medium, & quæ extrema exponit, cum dicit ¶ Voco autem medium quidem, quod ad prædicatum conclusionis est subiectum, ad subiectum vero eiusdem est prædicatum. Vnde dicit, voco autem mediũ quidem, quod & ipsum in alio. s. prædicato conclusionis, & aliud. s. subiectum conclusionis in ipso est, quod & positione fit medium. Animaduersione dignum medium ipsum bifariam considerari, aut quo ad vsum, quo vtimur eo, vt vnitiuo prædicati & subiecti in cõclusione, & quo ad modum, quo ipso vtimur, vt vniat subiectum cum prædicato conclusionis. Quo quidem ad vsum in omni figura ipso vtimur vt vnitiuo prædicati cum subiecto. nam in omni figura accipitur semel cum prædicato, & semel cum subiecto: & hoc pacto vtendo ipso, vnit, ac vim medij habet. Quo vero ad modum vtendi, ac quo ad rationem, qua ipso vtimur, non eodem modo medium se habet in omnibus, quia in prima figura, cum sortiatur rationem subiecti, ac prædicati, rationem veram medij subit, quæ est participare vtroque extremo. In aliis figuris eo vtimur potius vt extremo, quia in secunda eo vtimur, vt prædicato, In tertia vero vt subiecto tantum. Qua rõne fit, vt in omni figura medium sit medium, quatenus accipiendo ipsum cum vtroque, vnit illa in conclusione. In prima vero figura, & quo ad vsum, & quo ad rationem vtendi medium est medium, cum & sit vnitiuum, & participet vtroque extremo. Quo vero ad verba attinet, dicit: ¶ quod & positione fit medium } quod dicit ad differentiam mediorum in aliis figuris. Nam in assignatione terminorum, in quibus omni vel nulli inesse syllogizamus in prima figura, medium volumus intelligere esse positum secundo loco: nam primo loco in ordine ponitur prædicatum conclusionis, quæ est maior, secũdo loco ponitur medium, tertio ponitur subiectum conclusionis. vt A. Primo, Secundo B, Tertio C. In secunda vero figura in assignatione terminorum Primo ponitur medium,

secundo prædicatum cõclusionis, tertio subiectum. In tertia deniq; Primo loco ponitur prædicatum conclusionis, quod est maior extremitas, secũdo loco ponitur minor extremitas. s. subiectum cõclusionis, tertio ponitur medium veluti subiectum vtriusq;. Hæc de medio. Deinde quæ extrema sint, exponit: & dicit, { extrema vero voco, & illud } . s. subiectum conclusionis. { Qd' ipsum est in alio } scilicet in medio. Qd' quidem dicitur minor extremitas. { Et illud in quo aliud est } . s. prædicatum cõclusionis, in quo est medium, qd' quidem dicitur maior extremitas. Quo vero ad verba attinet Arist. dixit voco autem medium, quia reuera in syllogisticis nullum proprie est extremum, nullum quoq; medium. Sed solum in rebus naturalibus ac in rebus corporeis, quia vero hæc trãsumptiue dicuntur in syllogisticis, ideo dixit voco autem.

Quid extrema.

Animaduersione dignũ quid sit quæsitũ syllogisticum apud Auer. Est. n. quæsitũ syllogisticum duplex, Alterũ syllogisticum proprie, quod est conclusio determinatæ qualitatis, & determinatæ quãtitatis. Vt cũ syll's est ex vtraq; vniuersali affirmatiua, syllogisticum quæsitũ est vniuersalis affirmatiua, et quo ad qualitatem ac quãtitatem determinatã, quo vero ad materiam indeterminatam, cũ abstrahat ab omni materia. Alterum est syllogisticum, sm quãdam apparentiam, sed reuera a syllogisticum est, vt cõclusio indeterminata quo ad qualitatẽ & quãtitatem. Vt cum in syll'o vtraq; propositio fuerit negatiua Nam cõclusio non est determinata, cũ possit esse vniuersali. & particularis, affirmatiua, & negatiua. similr cum propositiones essent particulares. Secundo ex eodem cõmentario colligit in syll'o esse medium, & duo extrema, maius, & minus: atq; duas propositiones, alteram quã propositionem maiorem, alteram quã minorem appellamus In prima quidem figura maius extremum est conclusionis prædicatum, minus illius subiectum, mediũ vero qd' ad prædicatum conclusionis est subiectum, ad subiectũ vero est prædicatũ. Maior vero propositio ea est, in qua prædicatũ cõclusionis de medio prædicatur, siue primo, siue secundo loco ponat Minor vero propositio ea est, in qua mediũ est prædicatum ad subiectum cõclusionis. At figura nihil aliud est quã ordo termini ad extrema ipsa, aut secũdum subiectionem & prædicationem, aut secũdum prædicationem tm̃, aut sm subiectionem solum. His perspicuum oẽm figuram syllogisticam assimilari triangulo. Nam (triangulis tribus punctis) tribusq; lineis clauditur: sic syllogistica figura tribus terminis, tribusq; propositionibus constare vr̃. Et quemadmodũ ex tribus punctis duæ fiunt lineæ claudẽtes vnam basim trianguli, sic e tribus terminis duæ exoriuntur propositiones vnam cõclusionem veluti basem cõcludentes. Qua ratione fit, vt termini sint (vt puncta trianguli propositiones vt lineæ causales. Conclusio vero, vt basis trianguli. Figurantur autem diuersa rõne, vt discipuli ex illarum differẽtia facilius discant: omnes tñ vim habent figuræ triãgulæ.

Qua Auer.

Qua figura syllogistica.

Vltimo ex cõmentario soluitur quæstio Galeni Galenus enim quartam figurã persuasit sic, quot modis mediũ disponitur, tot possunt esse figuræ: quatuor modis medium disponitur, quia aut est subiectũ ad vtrũq; terminum, aut prædicatum de vtroq;, aut prædicatũ ad minorẽ, & subiectum ad maiorẽ. At contra prædicatũ ad maiorem & subiectum ad minorẽ: ergo quatuor sunt figuræ Soluit Auer. Et quidem perdocte, quod tres tm̃ sunt figuræ naturales. Figura vero quarta, in qua medium de prædicato cõclusionis prædicat, & subiecto eiusdẽ subiicitur, est præternaturalis: iõ de ea ars non loquit, cum ars imitetur naturam. Qd' vero hæc sit præternaturalis, declarat: quia est præternaturalis ex parte nostra, & ex parte rei. Ex parte nostra quidẽ, quia nullus homo naturali impetu cadit ad syllogizandum per quartam illam Galeni figuram, sed aut cadit ad syllogizandum per primã, aut per secũdam, aut per tertiã. Ex parte rei vero. nã præter naturam est, vt prædicatum cõclusionis, qui in ea est maius terminus, subiicia tur medio, & mediũ subiiciat subiecto cõclusionis, quod subiiciebatur prædicato eiusdẽ. nam naturali ordine quicqd prædicat de prædicato cõclusionis, prædicabit de subiecto eiusdẽ. Ergo præternaturale est vt mediũ de prædicato

De quarta figura Galeni argu.

Solutio Auer.

B conclusionis prædicet, & subiecto illius subiiciat. Sed dices in baralipton mediũ prædicatur de prædicato cõclusionis, & subiicitur subiecto. Hæc enim est optima figura, omne B est A: omne C est B: ergo quoddã A est C: vbi patet B prædicari de C, & subiici ipsi A, & tñ A est subiectum cõclusionis, & C prædicatum. Dicẽdum omnes quinq; modos vltimos, qui ponũtur de prima figura, reuera esse de quarta figura. Auerroes ergo nõ explodit illam simpliciter, sed dicit nec esse naturalẽ, nec esse artificialem artificio sequente naturam, tñ artificio sequẽte intellectum. Illa põt artificialis esse, quia sola cõclusionis conuersione vertitur ad naturalẽ. Valla temerarius. qui voluit os ad cælum attollere, negat tertiã figuram asserens illam nõ esse naturalem, quod rustici, & imperitæ gẽtes ea naturali impetu non vtant. Sed errat dupliciter, Primo. quia esse potest naturalis ex parte rei, cũ mediũ possit & subiecto & prædicato cõclusionis naturali ratione subiici, hoc. n. non repugnat naturali ordini terminorũ Ex parte nostra vero, quia in tertia figura & rustici & docti impetu naturali vtuntur expositorio syll'o, quo nec in secunda, nec in prima sic facile vti videntur.

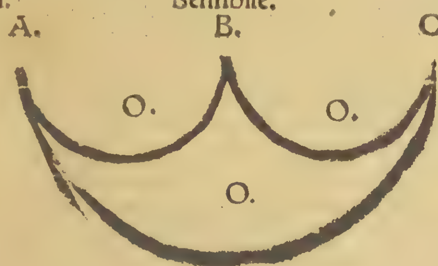
Obiectio.

Solutio.

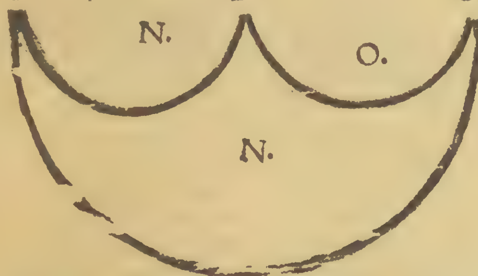
Laur. Val. tertiã figurã prorsus sustulit. Refutatio duplicite.

F *Si. n. A de omni B, & B de omni C: necesse est A de omni C prædicari. prius. n. dictũ est, quõ de omni dicimus. Similiter aũt & si A quidẽ de nullo B: B aũt de oĩ C, quoniã A nulli C inerit.*

Pria vtilis cõiugatio.

Secũda vtilis coniugatio.

Hactenus posuit in prima figura duas coniugationes vniuersales vtiles, nũc probat illas, vt placet Auerroi, ex definitione dicti de omni. ac dicti de nullo. Et dicit, quod, si A prædicet de omni B, & B prædicet de omni C, necesse est A de omni C prædicari, quia prius dictũ est quid sit de omni prædicari. Nã diximus de omni prædicari aliquid, qñ nihil illius est sumere, de quo nõ dicatur prædicatũ. & H sic patet primus modus. Secũdum vero modũ dicit, esse, qñ A quidẽ de nullo B, B aũt de omni C prædicat. Quia ex his sequit, quod. A de nullo C prædicat. patet aũt hoc per definitionem dicti de nullo. est. n. de nullo dici, qñ nihil est subiecti sumere, e quo prædicatũ ipsum nõ neget. Sed dices, quã sunt termini primæ cõiugationis, qui ve secũdæ. Innuit Philoponus Solis & vult, quod termini primæ cõiugationis sint genus altius, vt prædicatũ, et maior extremitas. Subiectum siue minor est species, at genus intermediũ est medium, vt substantia, animal, homo. Termini vero secundæ sunt genus, vt terminus medius, species, vt subiectum, & minor extremitas, genus alienum maior, vt lapis, animal, homo. Hæc (vt inquit) innuit Aristoteles, & causam simul coniugationum assignat. Sed dices primæ coniugationis hi possunt esse termini, animal, sensibile, homo. Termini vero secundæ esse possunt lapis, sensibile, homo. Modo patet, nec primos, nec secundos se habere,

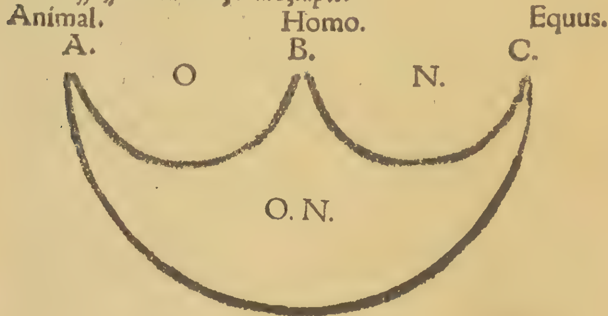
Com. 27.

De terminis.

bere, vt dicit Philoponus. Dici pôt hoc esse terminos p accidens, quia quatenus sensibile accidit côtineri sub aiali, simili͛r secundi termini per accidens dicuntur eadem rône. At Philoponus loquit͛ in terminis p se, q sunt tales per se.

Si autem primum quidem ad omne medium consequens est, medium uero nulli postremo inest, non erit syllogismus extremitatum. nihil enim necessarium accidit eo quod hæc sunt. nam & omni & nulli contingit primum postremo inesse: quare neque particulare, neque uniuersale fit necessarium. cum autem nihil est necessarium, per hæc non erit syllogismus. Termini eius qd' est omni inesse, sunt animal, homo, equus. Eius uero, quod est nulli inesse, sunt animal, homo, lapis.

Prĩa inutilis coniugatio.

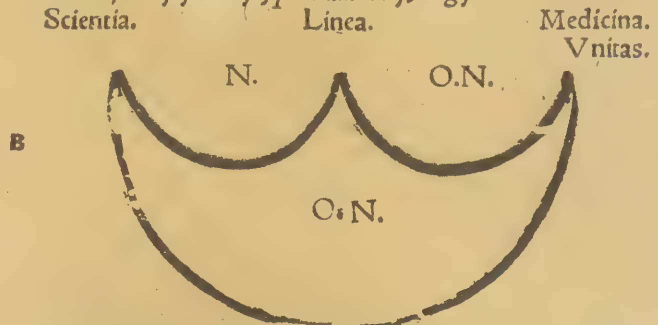
Com. 30. Agit nunc de coniugationibus, quas Græci a syllogisticas appellant, nostri vero inutiles. Quarum prima est ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua: ex his enim a syllogistica siue inutilis fit côiugatio. & probat, quia talis coniugatio non est omnino in qua quibusdam positis aliquid necessario accidit, eo qd' hæc sint: ergo non est syll's. erit ergo combinatio a syllogistica: vnde dicit, { si autem primũ quidem ad omne medium consequens est, ita vt maior sit vniuersalis affirmatiua: medium vero nulli postremo inest, ita vt minor sit vniuersalis negatiua, non erit syll's extremitatum. Cuius causam affert ex definitione sylli, & dicit { nihil.n. necessarij accidit eo qd' hæc sunt. } Nam cum hac dispositione terminorũ & omni & nulli postremo primum contingit inesse. Quare, cum hac terminorum dispositione neque particulare, neque vniuersale fit necessarium, Cum autem nihil est necessarium propter hanc terminorum dispositionem, per hæc sic disposita non erit syll's: erit ergo a syllogistica coniugatio. Disponit ergo terminos instantiæ, & dicit { termini eius, ꝙ est omni inesse } .i. termini, in quibus a syllogizatur prædicatum omni subiecto conclusionis inesse, sunt, A animal, B homo, C equus. Quia, si dicat͛ omnis homo est animal, & nullus equus est homo, constat, qd' omnis equus est aĩal. Termini vero nulli essendi, idest in quibus stat prædicatum nulli subiecto inesse, sunt, aĩal, homo, lapis: quia, si omnis homo est animal, & nullus lapis est homo, stabit cum his, ꝙ nullus lapis est aĩal. Hæc est prima a syllogistica coniugatio.

Quo vero ad verba attinet debes scire, ꝙ coniugatio est duarum propositionum q̃titate ac qualitate possibilis dispositio: quæ, si debita fuerit, erit vtilis, ac syllogistica, sin autem indebita dicitur inutilis ac assyllogistica. debita quidem est, in qua datis tribus terminis & duabus ꝓpositionibus in aliqua figura dispositis, vna tantum conclusio necessario sequitur. Assyllogistica vero est, in qua tribus terminis & duabus propositionibus positis in aliqua figura, reperiri possunt termini in consimili dispositione constituti, quibus dabitur conclusio in qua prædicatum inest omni subiecto, & conclusio, in qua prædicatũ inest nulli subiecto. Qua rône fit, vt dare terminos in quibus omni, est dare terminos, ex quibus côstituuntur duæ ꝓpositiones simul veræ in aliqua figura, cũ quibus stat vna vniuersalis affirmatiua in veritate facta ex extremitatibus illarũ propositionũ. Dare vero terminos in quibus nulli, est dare terminos, in quibus constituũtur in aliqua figura duæ propositiones simul veræ { cum quibus stat in veritate vna vniuersalis negatiua facta ex extremitatibus illa-

A rum propositionum. Ex quibus sequitur, ꝙ qñ in prima figura maior est affirmatiua, & minor negatiua, termini in quibus omni sunt genus, duæ disperatæ species sub illo genere contentæ. vt animal, homo, equus. termini vero in quibus nulli, sunt genus, et species illius generis, & vnũ extraneum ab vtroq;, vt animal, homo, lapis.

Quando uero nec primum medio, nec mediũ postremo nulli inest, nec sic erit syllogismus. Termini essendi, scientia, linea, medicina. Non essendi, scientia, linea, unitas. Vniuersalibus igitur existentibus terminis, manifestum est in hac figura quando erit, & quando non erit syllogismus. Et, quoniam cum est syllogismus, necessarium est terminos sic se habere, ut diximus. etsi sic se habent, manifestum est, quoniam erit syllogismus.

B

Secũda inutilis coniugatio

Secunda vero assyllogistica coniugatio est ex vtrisque vniuersalibus negatiuis. Propterea dicit. { Qñ vero nec primum extremum inest medio, nec medium vlli postremo inest, nec sic erit syll's. Probant hãc esse a syllogisticam per instantiam, quia possunt dari termini omni essendi, & nulli essendi. Termini quidem omni essendi, sunt sciẽtia, linea, medicina. Qm̃, si nulla linea est scientia, & nulla medicina est linea. Cum veritate harum ꝓpositionum stat, ꝙ omnis medicina sit scientia. Termini vero nulli essendi sunt, scientia, linea, vnitas. Qm̃, si nulla linea est scientia, & nulla vnitas est linea. Cum veritate harum ꝓpositionum stat nullam vnitatem esse scientiam. Tunc epilogat cum Com. 31.

C dicit: { vniuersalibus igitur existentibus terminis, manifestum est in hac figura, qñ erit, & quando non erit syll's. Erit enim vtrisq; existẽtibus vniuersalibus, modo minor sit affirmatiua, non erit vero, qñ minor est negatiua. Præterea patet etiam & quoniam cum est syllogismus, necessarium est terminos sic se habere (vt diximus,) scilicet vel vt primum insit omni medio, & medium omni vltimo. Vel vt primum nulli medio insit, & medium omni vltimo, & si sic se habent termini, manifestum, quoniam erit syll's. Suppleuit autem Aristoteles hanc conuersionem, vt innueret hanc fuisse definitionem primæ figuræ, nam definitio cum suo definito conuerti debet.

Sed dubitatur Primo contra hæc, syllogismo Platonis, quo vtitur Boethus, qui fit ex vtraque negatiua, nullum non disciplinabile est homo: nullus equus est disciplinabilis: ergo nullus equus est homo. { Secundo obiicitur contra secundam regulam, quia infra dicetur ex minore negatiua fieri syll'm in Fapesmo, & in Frisesomorum. Circa præsentem dubitationem, primo videamus, quomodo per modum consequentiæ ex negatiua sequitur affirmatiua. Secundo an ex negatiua sequatur negatiua. Tertio veniemus ad propositum Arist. De primo concordant Logici in tribus: quorum Primum est, ꝙ ex vna disiunctiua negatiua possit sequi ꝓpositio affirmatiua, imo duæ affirmatiuæ. verbi causa sit hæc disiunctiua negatiua, nõ Socrates non currit, vel homo non est albus: qm̃ omnis disiunctiua negatiua æquipollet vni copulatiuæ factæ ex partibus contradictoriis partibus illius disiunctiuæ: ergo hæc equipollet illi, Socrates currit, & omnis homo est albus. Tunc argumentor, quicquid sequitur ad hanc copulatiuam affirmatiuam sequitur ad illam disiunctiuam negatiuam illi copulatiuæ æquipollentem. Sed ad hanc copulatiuam affirmatiuã sequitur formaliter quælibet suarũ partium affirmatiua: igitur ad illam disiunctiuam negatiuam sequitur quælibet pars illius copulatiuæ. Quicquid enim sequitur ad æquipollentem, sequitur ad eius æqui-

Dubĩones. prima.

Secunda.

D

Qũo ex negatiua affirmatiua sequitur p modũ côsequentiæ.
Diuisio.
Prĩa pars.

ualentem & sic patet primum. Secundum est, ꝙ ad vnã propositionem simplicem negatiuam, sequitur formaliter vna disiunctiua affirmatiua. Probatur, quia omnis ꝓpositio infert formaliter seipsam cum quacũq; alia sub disiunctione. sequitur enim nullus homo currit: igitur nullus homo currit, vel Deus est. vbi patet, ꝙ antecedẽs est vna propositio simplex negatiua, & consequens est vna disiunctiua affirmatiua, & sic patet secundum. Tertio dicũt, ꝙ nunquam ex simplici propositione negatiua sequitur simplex propositio affirmatiua consequentia formali: & hoc pro mente Aristoteles Secundo libro de Interpretatione. Cuius causam experiuntur assignare, quia nunquã est formalis consequentia a propositione habente plures causas veritatis ad propositionem habẽtem vnam solam veritatis causam. at semper negatiua habet plures causas veritatis. Potest enim negatiua esse vera vel quia subiectũ pro nullo supponit, vel quia prædicatum pro nullo supponit, vel quia dato ꝙ vtrũq; supponat ꝓ aliquo, tamen non est idem pro quo supponit vnum & alterum At ꝓpositio affirmatiua vera est ex eo solo, quia vtrũque supponit pro eodem: hæc propositio pulchra est, tamen regulas negatiuas Aristoteles docet probare per vnam singularem tantum, quia ad destruendum sufficit vnum Secundo Topicorum. Quia igitur non sequitur nihil est, ergo aliquid est: nec ex hac Deus non est, sequitur aliqua affirmatiua, ergo ex negatiua simplici non sequitur affirmatiua simplex. Verum, vt Ammonius in Secundo de Interpretatione glosauit, hoc sorticolarum decretum debet intelligi sine constãtia subiecti: quia, cum subiecti constantia ex negatiua sequitur affirmatiua. Sequitur. n. homo nõ est lapis, & homo est: ergo homo est non lapis. De secundo omnes sorticolæ asserunt ex simplici negatiua & formali & materiali consequentia sequi negatiuam simplicẽ. Formali quidem, quia a subalternante negatiua sequitur formaliter subalternata. similiter ex conuersa vniuersali negatiua sequitur conuertens vniuersalis negatiua. Consequentia vero materiali, quia sequitur, nullum animal est, igitur nullus homo est. Præterea, ex impossibili negatiuo sequitur quodlibet. Valet enim, Deus non est: ergo tu es Romæ. Hæc sorticolarum decreta non spernit Philoponus, vt patebit postea, qui asserit ex vna ꝓpositione posse aliquid sequi consequentia necessaria, & cum dicitur ex vna propositione nihil sequitur, Respondet, ꝙ Aristoteles intelligit ex vna propositione nihil sequi syllogistice. De tertio vero dixerunt in quatuor casibus posse syllogisticam cõiugationem fieri ex puris negatiuis. Primus est, si medium, ꝙ simpliciter sumitur in maiori sumat' in minori cum relatiuo differentiæ, quia sequitur, nullus homo currit: nullum album est aliud ab homine, ergo nullum album currit. Præterea sequitur etiam, Socra. nõ currit: nullus homo est alius a Socrate: ergo nullus homo currit. Secundus casus est, qñ in vna propositione vnus terminus negatur de aliquo termino, & ille idem etiam infinitatus negabitur de eodem termino non infinitato. nam tũc ex illis duabus propositionibus sequitur vna negatiua de hoc verbo (est) secundo adiacente. Sequitur enim, nullus homo est lapis: nullus homo est non lapis: igitur nullus homo est. & tenet per illud medium, omne qđ est, aut est lapis, aut non lapis: sed nullus homo est lapis, vel non lapis: ergo in camestres, nullus homo est. Tertius casus est, quando ad similitudinem primæ figuræ mediũ variatur secundum finitum & infinitum. Sequitur enim, nullum non disciplinabile est homo, nullus equus est disciplinabilis. ergo nullus equus est homo. Quartus casus est, ex duabus negatiuis de contingenti fit bonus syllogismus, vt postea dicemus. Quare patet his casibus ablatis, ex puris negatiuis via syllogismi nihil sequi. Sed isti (vt mihi videt') non intelligunt regulas Aristoteles, quia multum refert aliquam coniugationem esse syllogisticam per se, & esse syllogisticam per accidens. ex puris. n. negatiuis coniugatio non est per se syllogistica, quia sic in omnibus esset syllogistica: per se enim & de omni idem est. 1. Posteriorum. Quod autem non sit de omni syllogistica, probauit Aristot. quia datur instantia seruatã simili forma in omnibus

Secunda. *Tertia.* *In quatuor casibus ex puris negatiuis arguere licet.* *Secundus.* *Tertius.* *Quartus.* *Confutati.*

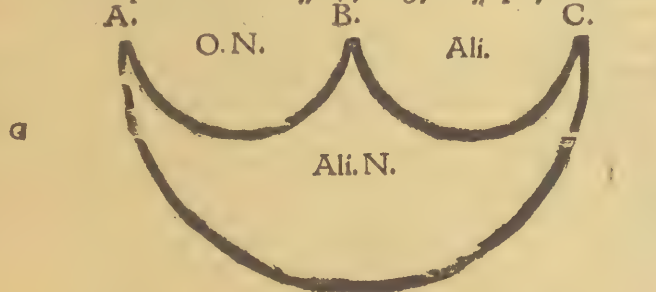
B per terminos essendi & non essendi. Qđ igitur valeat in aliquibus hoc est per accidens, quia in eis non est similis forma syllogizandi in omnibus, sicut in illis Arist. Sed quæres propter quid ex puris negatiuis per se nihil sequitur. Quidam experiuntur assignare causam, quia licet quæcũq; vni & eidem sunt eadem, inter se sunt eadem: & ideo ex puris affirmatiuis aliquid sequitur: tñ non quæcunque differunt ab eodem illa differunt inter se. Et propterea ex negatiuis nulla sequi potest negatiua. Verbi cã, licet homo & risibile differant ab equo, non propter hoc sequitur, vt differant inter se. Similiter nec oportet, vt quę cunque differunt ab aliquo, inter se sint eadem. quia licet homo & equus differant a lapide, non propter hoc sequitur, vt sint eadem inter se. Hac ratione asserunt ex puris negatiuis, ꝙ nec sequitur ꝓpositio vniuersalis negatiua, nec propositio vniuersalis affirmatiua. Et quãquam hæc ratio sit bona, non est necessaria Logico: transcendit enim terminos huius Analyticæ. Aristoteles probauit coniugationes vtiles vniuersales per principia regulatiua, quæ

Dubiũ. Rñsio.

E supposuit. Coniugationes vero inutiles probat per instantiam vtpote, quia possunt dari cõsimiles termini omni & nulli essendi: & hoc est proprium logico, qui ad destruendum asserit vnum sufficere. Ergo Aristoteles construxit per principia regulatiua, destruxit vero per instantiam. Ad illud quod secundo loco dicebatur, qđ in Fapesmo ex minore negatiua aliquid sequitur, Auerroes respondet illud non fieri in prima figura, sed in quarta: vbi non via naturæ fiunt sylli, sed via artificiali, vtpote conuersa minore vel maiore, vel vtraque.

Si autem hic quidem terminorũ uniuersaliter, alius uero particulariter ad aliũ: qñ uniuersale quidẽ ponitur ad maiorẽ extremitatẽ siue prædicatiuũ siue priuatiuũ: particulare uero ad minorem prædicatiuũ: necesse est syllogismũ esse perfectum.

G

Darij. Ferio.

Hactenus de vniuersalibus coniugationibus, nunc & de particularibus duas affert regulas. quarum prima est, ꝙ ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore particulari affirmatiua, in prima figura syllogizatur particularis affirmatiua. Secunda vero est, ꝙ ex maiore vniuersali negatiua, minore vero particulari affirmatiua, conclusio erit particularis negatiua. Annotatione dignum conclusionem ipsam semper sequi deteriorem syllogismi partem. Cum igitur in prima coniugatione particulari vna tãtum pars sit deterior ac diminuta, videlicet minor ipsa: idcirco conclusio est particularis ob solam ipsius minoris particularitatem. Cum vero in secunda coniugatione sunt duę imperfectiones, in maiore quidem negatio, in minore vero particularitas: conclusio ratione maioris erit negatiua, ratione minoris erit particularis. Cur vero conclusio ipsa a maiore qualitatem, a minore vero q̃titatem mutuetur, postea disputabitur. Dicit ꝗ si autem hic quidem terminorum vniuersaliter fuerit se habens ad alium terminũ, alius vero terminorum fuerit se habẽs ad alium particulariter, potest fieri syllogistica, & asyllogistica coniugatio: nam, quando vniuersale quidem ponitur ad maiorem extremitatem siue vniuersale illud sit prædicatiuum, hoc est affirmatiuũ, siue priuatiuũ, hoc est negatiuum: particulare vero prædicatiuũ ponitur ad minorem, necesse est syllm esse perfectum. Hæ sunt duæ syllogisticæ coniugationes.

Com. 38. *Nota regulam.*

H

Quando uero ad minorẽ, uel etiã quolibet modo aliter se habeant termini, poßibile est. Dico autem maiorem extremitatem quidem, in qua medium est, minorem uero, quæ sub medio est.

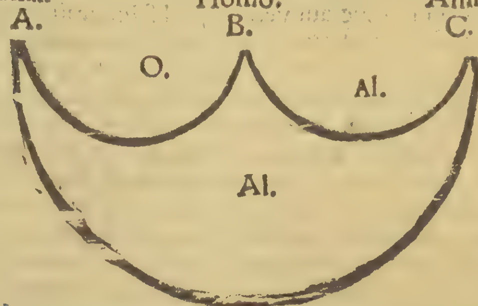
Quæ

Com. 33. Quæ vero assyllogisticæ sint, nunc edocet: & dicit, qñ vero additur priuatiuum ad minorem, quolibet modo aliter se habeant termini q̃ dictum est. s. q vel maior sit particularis, & minor vniuersalis: vel vterq; particularis, vel vterq; priuatiuus, impossibile est fieri sylls̃m perfectũ. repetit expositionem extremitatum & dicit, Dico autem maiorem extremitatem quidem, in qua medium est. Minorem vero, quæ sub medio est. repetit vero definitiones extremitatum hic fortasse, ne quis credat terminos ipsos aliter sumi in vniuersalibus coniugationibus & in particularibus. Ambiges, quia Arabes plerũq; propositionem minorem reponunt. s. primo loco, Latini vero secundo. ideo quæritur vnde hæc differentia exorta sit. Dicẽdum, q syllogismus potest fieri, aut per dici de omni hoc pacto, substantia prædicatur de omni corpore. corpus vero de omni animali. ergo substantia prædicatur de omni animali, & hoc modo maior primo loco accipitur, minor vero secundo. { Alio modo syllogismus fit per esse in toto, hoc modo, omne animal est corpus, omne corpus est substantia: ergo omne animal est substantia. & in hoc ordine minor ponitur primo loco, maior secundo: quia sic quasi ascendimus. Tunc patet, vnde orta est differentia. Latini enim credentes non esse differentiam inter ordinare syllogismos per dici de omni, & per esse in toto eodem modo propositiones ordinarunt. Arabes vero credentes non esse differentiam inter hæc, sicut ordinãtur propositiones in secundo modo. ita ordinarunt in primo modo, græci vero vtrũq; ordinem obseruarunt, vt patet in Commentariis Philoponi.

De situ propositionũ.

Darij. *Insit enim A quidẽ omni B: B. aũt alicui C: ergo si est de omni prædicari, q. in principio dictũ est, necesse est A alicui C inesse.*

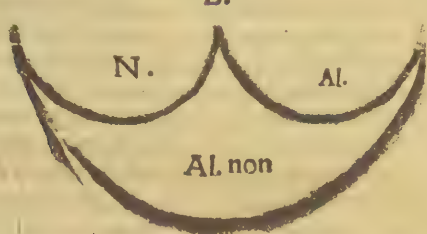
Probõ primæ vtilis coniugationis.

Com. 34. Probat nunc coniugationes syllogisticas: & primo primam per principium regulatiuum, cum dicit, insit enim A quidem omni B: B vero alicui C: ergo, si est de omni prædicari, quod in principio dictum est, necesse est A alicui C inesse. { Quo vero ad verba attinet. Aristoteles per hunc modum loquendi dat intelligere quod maior, & medius terminus debent esse subalterni, cum inquit: { insit enim A quidem omni B, vt animal omni homini: Minor vero vtroq; communior, cum inquit { B autem alicui C, vt homo alicui animato. Quoties igitur maior, & medius terminus subalterni sunt. & minor vtroque illorum communior, tunc possumus abũdare in hoc modo, Quo fit, vt simul & semel Arist. ponat regulæ probationem, & innuat regulam, qua abundi sumus in terminis syllogizandi per hunc modum.

Ferio. *Et si A quidem nulli B inest: B uero alicui C inest: necesse est A alicui C non inesse. determinatum est enim & de nullo quomodo dicimus. quare erit syllogismus perfectus.*

Probõ secũdæ coniugationis.

A Probat nunc secũdam coniugationem, & simul docet terminos, quibus possumus abundare in hoc syllogizandi modo. Probat autem coniugationem hanc secundam per dici de nullo. Diximus enim aliquid de nullo prædicari, quoties nihil subiecti sumitur, quin ab eo remoueatur prædicatum. Abundamus vero in hoc syllogyzandi modo, quoties maior, & medius terminus erũt oppositę species contentæ sub minore, vt homo & equus sub animali. Vnde dicit, si A quidem nulli B inest, ita vt sint species oppositæ sub vno genere, B vero alicui C inest, ita vt sit genus saltem ad B: necesse est A alicui C non inesse. Determinatum est enim vt inquit: E de nullo quomodo dicimus. Quia vero vtraq; harum coniugationum primis principiis regulantur, subdit { quare in vtroq; horum modorum syllogismus erit perfectus. Com. 35.

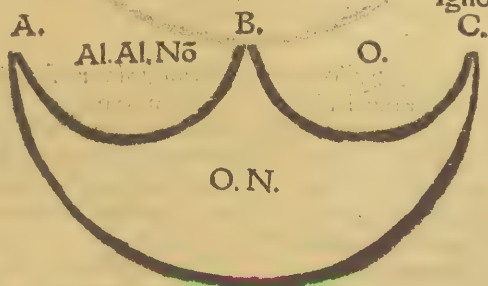
Similiter autem & si indefinitum sit B C prædicatiuum: nam idem erit syllogismus & indefinito, & particulari sumpto.

Com. 36. Nunc ponit duas syllogisticas coniugationes indefinitas, cum dicit: { Similiter autem & si indefinitum sit B C, B minor propositio, modo, supple B C. sumatur prædicatiuum: nam idem erit syllogismus & indefinito, & particulari sumpto. Quę ratio docet quatuor esse coniugationes syllogisticas non vniuersales: duas quidem penes particulares, B C duas vero penes B C indefinitum: hæc Aristoteles de syllogisticis coniugationibus.

Dubiũ pulchra. Sed dices videtur quod indefinita non magis cum particularibus debeat coordinari, q̃ cum vniuersalibus: quia indefinita aliqñ equipollet vniuersali, vt in materia necessaria, aliqñ particulari. s. in materia de inesse: ergo non magis cum particularibus q̃ cum vniuersalibus erit ordinãda. Innuit Auerroes. Soluti. quod indefinita ordinatur cum vniuersali gratia materiæ, scilicet per accidens, ordinatur cum particulari per se, quia gratia formæ, cum careat signo vniuersalitatis. Solutio.

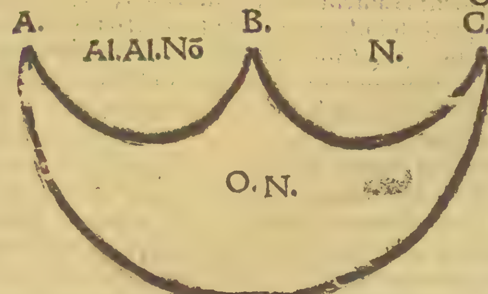
C *Si autem ad minorem extremitatem uniuersale ponatur, uel prædicatiuum, uel priuatiuum, non erit syllogismus, siue affirmatiuum, siue negatiuum, uel indefinitum, uel particulare sit. Vt si A quidẽ alicui B. inest, uel non inest: B autem omni C inest. Termini essendi, bonum, habitus, prudentia: non essendi, bonum, habitus. inscitia. Rursus, si B quidem nulli C: A uero alicui B inest, uel non inest, uel nõ omni inest, nec sic erit syllogismus. Termini quidem omni inesse, album, equus, cygnus: nulli inesse, album, equus, coruus. Idem aũt est, & si A B. indefinitũ sit.*

Prĩa & secunda inutilis coniugatio.

D

Tertia & quinta inutilis coniugatio.

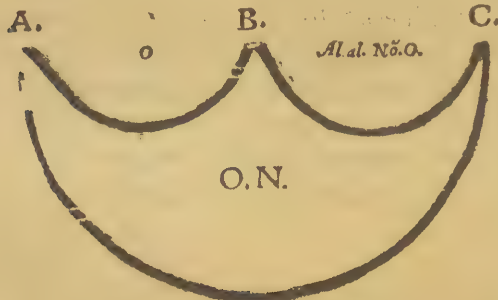
Nunc assyllogisticas particulares docet: & sunt quatuor e minoris propositionis quãtitate sumptæ. quarum Com. 37.

Prima est ex maiori particulari negatiua, minori vniuersali affirmatiua. { Secunda ex maiori particulari affirmatiua, minore vniuersali negatiua. { Tertia ex maiore particulari negatiua, minore vniuersali affirmatiua. { Quarta ex maiore particulari negatiua. minore vniuersali negatiua. At si pro particulari indefinitum sumatur, excrescet numerus ad octo. Primo ergo docet quando minor est vniuersalis affirmatiua, & maior siue negatiua, siue affirmatiua particularis. Secundo docet quando minor est vniuersalis negatiua, maior vero particularis siue negatiua, siue affirmatiua: & dicit: { Si autem ad minorem extremitatem vniuersale ponatur vel prædicatiuum, vel priuatiuum, nõ erit syll's: siue negatiuum, siue affirmatiuum sumatur particulare vel indefinitum, ꝙ in maiore ponitur. veluti si A quidem alicui B inest, vel non inest: B autem omni C inest. erunt termini essendi vniuersaliter, bonum, habitus, prudentia, non essendi bonum habitus inscitia. Hæc quando minor est vniuersalis affirmatiua, q̃n vero est vniuersalis negatiua, dicit. { Rursus, si B quidem nulli C, A vero alicui B inest vel non inest, vel non omni inest, nec sic erit syll's. & probat per terminos, vt perspicuum est. Simili ratione asyllogistica est cõiugatio, si maior, scilicet A B, sit indefinitum.

Neque quando ad maiorem extremitatem quidem uniuersale ponatur uel prædicatiuum, uel priuatiuum, ad minorem uero particulare priuatiuum, non erit syllogismus, & indefinito & particulari sumpto. Veluti si A quidem omni B inest: B autem alicui C non inest, uel non omni inest. cui.n.alicui non inest medium, hoc & omne & nullum sequetur primum. Ponantur enim termini, animal, homo, album, deinde & de quibus albis non prædicatur homo, sumantur cygnus, & nix. ergo animal de uno quidem omni prædicatur, de altero uero nullo quare non erit syllogismus.

Animal. Homo. Album. Cygnus. Nix.

A. B. C.

Hactenus de asyllogisticis, quando minor est vniuersalis, & maior particularis. nunc, quando minor est particularis negatiua, & maior vniuersalis ponit asyllogisticas. & est prima, quando maior est vniuersalis affirmatiua: vnde dicit: { Neque quando ad maiorem extremitatem quidem vniuersale ponatur, siue illud sit prædicatiuum, siue sit priuatiuum: ad minorem vero particulare priuatiuum, erit syllogismus & indefinito & particulari sumpto in minori. nam, si minor est negatiua, siue ipsa fuerit particularis, siue fuerit indefinita, nunquam erit syllogismus. Cuius exemplum est. Veluti si A quidem omni B inest: B autem alicui C non inest, vel non omni C inest: quod est indefinitum & idem est: nam nec sic erit syllogismus. Quod autem nec sic erit syllogismus, probat: { quia illud extremum minus, cui alicui medium nõ inest, hoc & omne & nullum sequitur primum. } Hoc est, quia si medium non inest minori extremitati particulariter possunt dari termini omni & nulli essendi, in quibus maior extremitas inerit omni minori & nulli minori. Vt si B medium non inest alicui C, eidem C omni & nulli inesse potest primum: & hoc probat per terminos. & dicit, ponantur termini, animal, homo, album: deinde alba, de quibus homo non prædicatur, sumantur, nix, et cygnus. Homo enim nec de cygno, nec de niue prædicatur. ergo animal de vno quidem omni prędicatur. s. albo

B pro cygno. de altero vero nullo. s. de albo ꝓ niue. Quare non erit syllogismus: quia erit conclusio de omni, quatenus album pro cygno sumitur, & de nullo, quatenus album sumitur ꝓ niue. Qua rõne, vt Auer. dicit cum veritate illarum ꝓpositionum stabunt duæ vniuersales accõmodatæ simul veræ: erit enim, omne album, & nullum album animal. verum album in prima accommodatur cygno, in secunda niui. Dico vniuersales accommodatæ, quia non sunt vniuersales simpliciter absolute.

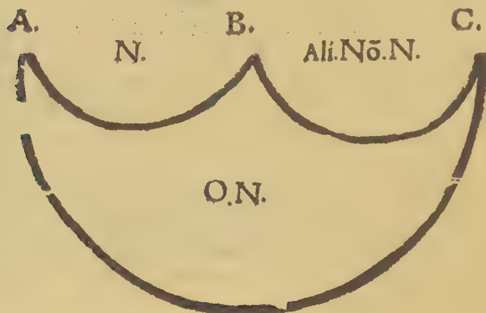
Sed quæres propter quid nõ possumus dare terminos in quibus omni inesse, & nulli inesse dicatur, nisi sub accipiamus sub minore, vtpote sub albo, cygnum, et niuem. at in minoribus vniuersalibus possumus reperire terminos simpliciter non subaccipiendo, vt visum est. *Dubi͂onet.*

Præterea in illa minore cum damus omni inesse, videlicet, quæ est album nõ est homo, aut album, vt vtar verbis Sorticolarum, supponit pro cygno: & sic æquipollet vniuersali negatiuæ, videlicet illi, nullum album, qđ est cygnus, est homo. Si vero supponit pro aliquo. cui ho *Secũda dubitatio.*
F mo competit, vt pro scytha, tunc æquipollet vniuersali affirmatiuæ. & sic non erit particularis negatiua, imo erit primus modus primæ. Tertio dubitatur, cur coniugationes non dicuntur asyllogisticæ, quando cum veritate propositionum stat simul veritas duarum contradictoriarum, sicut quando stat simul veritas duarum contrariarum. Et si dicuntur asyllogisticæ, quando stat simul veritas duarum contradictoriarum, tunc poterimus ostendere hanc coniugationem esse inutilem, quando dantur termini omni inesse, & alicui non inesse, vel nulli & alicui inesse: & ita non oportet accipere vniuersales accommodatas. Pro solutione accipiamus aliquam particularem propositionem posse esse verã vel falsam aut suiipsius veritate, vel falsitate suę, aut veritate, vel falsitate subalternę. Verbi causa hæc, aliquis homo, nõ est albus vera est suiipsius veritate, quia scytha est aliquis homo, qui non est albus. Illa vero, aliquis homo non est lapis, vera est veritate illius subalternæ, nullus homo est lapis. Particularis quidem vera suiipsius veritate stat cum sua subcontraria. *Tertia dubitatio.* *Solutio.*
G hæ enim stant simul, aliquis homo non est albus, & aliquis homo est albus, Particularis autem, quæ est vera veritate suæ vniuersalis, vim habet contradictoriæ, vel contrariæ ad suam subcontrariam, vt hæ, aliquis homo non est lapis: aliquis homo est lapis. { Tunc ad primam dico, quod nisi subacciperemus, minor non haberet vim particularis negatiuæ, sed vim vniuersalis negatiuæ, veluti illa, aliquis homo non est lapis. Cum enim minor debeat esse particularis secundum rem, non potest maior de minore extremitate concludi, nisi sub minori accipiatur aliquid particularis, cui omni insit primum, & alterum, cui nulli insit. Ad secundum dico, quod in illa minore aliquod album non est homo, album supponit (vt vtar verbis Sorticolarum) pro cygno, niue, & scytha, & aliis albis, non tamen vniuersaliter copulatiue, sed determinate siue particulariter disiunctiue: ideo potest dari, ꝙ omne album sit animal, vt cygnus: & quod nullum album sit animal, vt nix. Et sic patet quod aliter dantur termini omni & nulli *Ad primũ.* *Ad secũdũ*
H inesse in asyllogisticis de minore particulari negatiua, & aliter de minori vniuersali: nam de vniuersali minori, termini sunt simpliciter & absolute de omni & nulli inesse. De minori particulari vero, sunt de omni & nulli inesse accommodate, vtpote subaccipiendo, vt dictum est. Ad aliam Herminius vult asyllogisticas coniugationes posse ostendi per terminos omni, & alicui nõ inesse, vel nulli & alicui inesse, sicuti per omni, & nulli inesse. Sed hæc Solutio nõ valet, quia si ita esset Aristoteles non sic elaborasset dare terminos ꝑ subacceptionem omni & nulli inesse, si vidisset illud sufficere. s. dare terminos omni & alicui inesse. Præterea tũc tertius & quartus primæ erunt asyllogistici, quia sunt dabiles termini nulli, & alicui non inesse. Verbi cã, In ferio termini nulli inesse, homo, equus, quadrupes. Alicui vero inesse, homo, equus, aĩal. In darij vero, termini omni inesse, animal, equus, quadrupes, alicui vero nõ inesse, animal, equus, viuum. Ergo asyllosticæ non possunt ostendi nisi per terminos omni & inesse. *Ad tertiũ.*

Rursus

Rursus A quidem nulli B insit: B autem alicui C non insit: & sint termini inanimatum, homo, album: deinde sumantur alba, de quibus non prædicatur homo, cygnus, & nix. nam inanimatum de hoc quidẽ omni prædicatur, de illo uero nullo.

Inanimatum. Homo. Album. Cygnus. Nix.

Secũda inutilis cõiugatio ex maiori uniuersali negatiua, & minori particulari negatiua.

Com. 39.

Secunda assyllogistica est ex minore particulari negatiua, maiore vero vniuersali negatiua, sic enim non constat coniugatio: possunt enim reperiri termini, quibus cũ veritate propositionum stat maiorem omni minori inesse, & alij, quibus cum propositionum veritate stat maiorem nulli minori inesse, non quidem simpliciter, sed subaccipiendo vniuersales accommodatas. Vnde dicit { rursus A quidem nulli B insit: B autem alicui C non insit: } supple, nec sic erit syllogismus. Cuius probatio est per instantiam terminorum, et sint termini inanimatum, homo, album: deinde sumantur alba, de quibus nõ prædicatur homo, cygnus, & nix. nam inanimatum de hoc quidem omni prædicatur, vt de albo pro niue, de illo vero nullo, vt de albo pro cygno, & sic stat cum veritate propositionum omni & nulli inesse, & si non simpliciter saltem accommodate per subacceptionem. Causa autem dicta est, quare non possunt dari termini omni & nulli inesse simpliciter, sed per accommodationem. dictum est enim, quia minor esse non potest nisi particularis negatiua, quæ non est nisi sit talis secundum rem, non ergo termini omni & nulli inesse reperiri possunt seruata particulare minoris nisi per subacceptionem, vel accommodationem. Quo fit, vt inutilis sit coniugatio tam si reperitur instantia per terminos omni & nulli essendi simpliciter, ꝙ omni & nulli essendi accommodate, vt proximo textu satis explicauimus.

Amplius, quoniam indefinitum est alicui eorum, quæ sunt C non inesse B. uerũ est autem etsi nulli inest, etsi non oĩ quoniã alicui non inest. sumptus autem his terminis, uelut nulli inesse, non fit syllogismus: hoc enim dictum est prius. manifestum ergo est, quando in eo quòd sic se habent termini, non erit syllogismus: esset enim & in his. similiter autem ostendetur, etsi uniuersale ponatur priuatiuum.

Com. 40.

Et græci & omnes dixerunt Aristotelem nunc afferre secundam rationem cur ex minore particulari negatiua, & maiore quouis modo sumpta assyllogistica est coniugatio: & duo facit, & primo ostendit coniugationem esse assyllogisticam, cum maior est vniuersalis affirmatiua, secundo cum maior est vniuersalis negatiua, dicitur autem

Prima expõ

hæc probatio per indefinitum. Sed quid velit Aristoteles intelligere per ostensionem per indefinitum, dicamus. Et primo, quæ in iuuenta diximus, quę licet nõ sint ad mentem Aristotelis dicta, sunt arguta. Pro cuius expositione accipiamus primo, ꝙ propositio particularis siue affirmatiua siue negatiua habet duas suæ veritatis causas: per quarum quamlibet indifferenter vera est. Prima est ob suam alternantem vniuersalem. verbi causa, hæc est vera, aliquis homo non est equus: quia nullus homo est equus. illa etiam, aliquis homo est animal, quoniam omnis homo est animal. Secunda vero est copulatiua facta de partibus subcontrarijs, quæ si fuerit vera, particularis est vera. verbi causa, hæc est vera, aliquis homo

A

est albus, si aliquis homo est albus: & aliquis homo non est albus. similiter hæc est vera, Aliquis homo non est albus, si hæc est vera, aliquis homo est albus, & aliqs homo non est albus Secundo accipiamus, ꝙ licet aliqd possit sequi ad antecedens, quod non sequitur ad consequens, tamen nihil potest sequi ad consequens, quod nõ sequatur ad antecedens. Similiter, si aliquid non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, illud minime sequetur ad consequens eodem coassumpto. his acceptis, dico, ꝙ probari ex minori particulari negatiua nihil sequi per indefinitum, est quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur. quia, si ad antecedens nihil sequitur, nec ad antecedens aliquid sequetur. cum igitur ex minore vniuersali negatiua, quæ est antecedens ad particularem negatiuam, nihil sequitur, nec ad minorem particularem negatiuam, quæ est ad illam consequens, aliquid sequetur. Diximus enim si aliquid non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec poterit sequi ad consequẽs eodem coassumpto Dicitur autem hæc probatio per indefinitum, hoc est

Secunda.

B

per alteram causarum veritatis indefinite ac indifferenter sumptam: hæc ergo expositio in iuuenta fuit arguta, non tamen consonat verbis Aristotelis. Philoponus ergo asserit ꝙ probare ex particulari minorem negatiua non sequi aliquid per indefinitum, est, quia ex minore negatiua indefinita nihil sequitur. in materia enim necessaria propositio negatiua ĩdefinita æquiualet vniuersali negatiuę. Quia igitur ex indefinita minore negatiua cum maiore vniuersali affirmatiua nihil sequitur, & particularis negatiua æquiualet indefinitæ negatiuæ, ergo, sicuti ex minore indefinita negatiua cum maiore vniuersali affirmatiua nihil sequitur, quia, scilicet æquiualet vniuersali negatiuæ in materia necessaria, sic nec ex particulari negatiua minore cum maiore vniuersali affirmatiua poterit aliquid seq̃, cum particularis æquiualeat indefinitæ. Vnde dicit Aristoteles: { Amplius, quoniam indefinitum est alicui eorũ quæ sunt C non inesse B. } Quasi dicat, quoniã hæc propositio, aliquod C non est B, est indefinita, vel illi æqui-

C

ualens: tota litera est suspensiua, vsque ibi, manifestum ergo: autem pro &, quoniã alicui non inest, & si nulli inest. & si non omni inest: A enim alicui B non inest: si A nulli B inest vniuersali, & etiam A alicui B non inest: si A non omni B inest indefinite: autem pro & sumptis his terminis, scilicet in propositione indefinita negatiua minore, velut nulli inesse, cum illi æquiualeat in materia necessaria, non fit syllogismus, vt dictum est prius. manifestum est ergo, quoniam in eo ꝙ sic se habent termini in minore particulari negatiua, minime erit syllogismus. Esset. n. & in his, scilicet in minore vniuersali negatiua, vel indefinita negatiua Addit, ꝙ similis probatio per indefinitum fieri potest, si minor sit particularis negatiua, & maior vniuersalis priuatiua. Quod igitur ex minore negatiua non fit syllogistica coniugatio, patet per hoc: quia ex minore indefinita negatiua non est vtilis coniugatio. Hæc est expositio Philoponi. Sed dices, tunc Aristoteles nõ dedisset regulam assyllogisticam, nisi quando minor est particularis in materia necessaria, nam hæc æquipollet ne-

Obiectio.

D

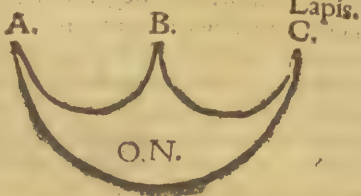
gatiuæ indefinitæ, & vniuersali negatiuæ. Philoponus concedit consequens & consequentiam. Vult enim, ꝙ solum ponat regulam assyllogisticam, quãdo minor est particularis negatiua in materia necessaria, quia de alijs non est ars, nec doctrina. Hoc enim casu stante, indefinita negatiua æquiualet vniuersali negatiuæ, & particularis negatiua æquiualet indefinitæ. sed dices, cur hęc ostensio non dicitur per vniuersalem, sicut dicitur per indefinitã, nam ex minore particulari negatiua non sequitur aliquid minore vero indefinita negatiua nihil sequitur, quia ex minore indefinita negatiua nihil sequitur, ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur. Ergo a primo ad vltimum ex minore particulari negatiua nihil sequetur, quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequetur. ergo hæc probatio dici potest per vniuersalem negatiuam. Pręterea, particularis negatiua videtur æquiualere in materia necessaria ita vniuersali negatiuæ, sicut in-

Defensio.

definitæ negatiuæ. ergo hæc ostensio potest dici per vniuersalem negatiuam. Potest etiam pro expositione Philoponi dici, ꝙ reuera hęc ostensio est per vniuersalem negatiuam, ex eo enim, quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur, sic ex minore particulari negatiua nihil sequetur. Sed dicitur per infinitam, quia particularis negatiua non potest propter signum particulare subiecti habere æqualitatem cum vniuersali, sicut habet cum indefinita. Hęc ergo ostensio dicetur per indefinitam, quia particularis cum indefinita habet æqualitatem, & non impeditur propter signum. Sed quicquid sit, hæc expositio Philoponi videtur dubia: quia Aristoteles loquitur de particulari de inesse, quæ est propositio contingens posita in actu: modo hæc particularis est secundum rem particularis, & non est in materia necessaria particularis tantum propter signum. Quare hæc probatio non videtur conuenire ei, quod proposuit. Possum ergo dicere ꝙ duplex est particularis, altera de inesse, quæ est re & signo particularis. Et ꝙ ex minore particulari negatiua tali nihil sequatur, probatur per terminos in quibus omni & in quibus nulli non simpliciter, sed accommodate per subacceptionem, vt dictum est. Altera particularis in materia necessaria, quæ non re, sed signo est particularis, & ꝙ ex minori negatiua tali nihil sequaт, Aristoteles ostendit per indefinitam, scilicet quia ex indefinita negatiua minore nihil sequitur. Hæc sunt, quæ habentur ex Philopono. Facilius tamen dici potest, supponendo primo, ꝙ quicquid non sequitur ad antecedens cũ aliquo coassumpto, non sequitur ad consequens eodem coassumpto. secundo, ꝙ indefinita negatiua, & particularis negatiua aut idem sunt, aut æquiualent. tunc argumentor, quicquid non sequiт ad añs aliquo coassumpto, non sequiт ad ꝯsequens eodem coassumpto. ergo quicquid non sequitur ad minorem indefinitam cum maiore qualitercunq; sumpta, non sequitur ad particularem negatiuam, quæ est illam consequens. sed ad indefinitam minorem negatiuã nihil sequitur, ergo nec ad minorem particularem negatiuam. Quod autem ad infinitam minorem negatiuam nihil sequatur, patet, quia ad minorem vniuersalem negatiuam nihil sequitur: modo ĩdefinita negatiua sequitur ad vniuersalem negatiuam. vnde breuiter hæc est probatio ad minorem vniuersalem negatiuam cum maiore sumpta qualitercunq; nihil sequitur, ergo ad infinitam minorem particularem negatiuam cum maiore qualitercunq; nihil sequetur. ad indefinitam minorem negatiuam nihil sequitur, ergo nec ad minorem particularem negatiuam aliquid sequitur. Hæc igitur ostensio est per indefinitam ratione habita ad proximum antecedens, quod est, quia ad minorem negatiuam indefinitam nihil sequitur, ratione habita ad remotum antecedens: hæc ꝓbatio dici põt per vlem, hoc est, quia nihil sequitur ad vlem. Et si dices, ꝙ particularis ita immediate sequitur ad vniuersalẽ, sicut ad indefinitũ, dici potest, ꝙ particulare ĩmediatius sequitur ad indefinitũ, cum sit quasi illi idem. vniuersali vero est subalternum. Indefinitum quasi est vniuersale, qa paruo addito fit vniuersale. Hoc ergo modo intelligẽdo probatio est ꝙ ad particularem minorem negatiuam secundum rem nihil sequitur. Non enim oportet facere distinctionem de particulari, vt fecit Philoponus.

Refutatio. — *Alia ratio.* — *Facilior responsio.*

Neque etiam si ambo interualla particularia, siue prædicatiue, siue priuatiue dicantur, siue hoc quidem prædicatiuum, illud uero priuatiuum, siue hoc quidem indefinitum, illud uero definitũ, siue ambo indefinita, erit syllogismus aliquo modo. Termini uero cões omniũ, animal, album, equus, animal, albũ lapis.

Inutiliũ coniugationum particulariũ et indefinitarum exemplum.

Nunc quæ asyllogisticæ sint particulares, atq; indefinitæ, tradit, sunt enim quatuor asyllogisticæ pticulares. Prima, quando vtræque sunt affirmatiuæ, Secũda, quando vtræque sunt negatiuæ, Tertia, quãdo maior est affirmatiua, & minor est negatiua, Quarta, quando econtrario. Ergo particulares sunt quatuor. Totidem quoque asyllogisticæ indefinitæ. nam aut ambæ sunt indefinitæ, aut altera indefinita, altera definita, quæ ductæ per affirmatiuum, & negatiuũ erunt quatuor: quare omnes erũt octo. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles propositiones διαστήματα: hoc est interualla, Horum vero extrema dicuntur ὅροι: hoc est termini: dispositio vero terminorũ dicitur σχῆμα: hoc est figura: nam subiectum & prædicatum, vt puncta, propositio vero vt linea ac interuallum, dispositio vero syllogistica, vt figura est. Huius basis est conclusio, in qua maior prædicatur de subiecto maior vero propositio est interuallum, quod protrahitur e maiore ad medium, maior autem est interuallum quod protrahitur e medio ad minorem, & sic tota figura fit, quæ syllogismus est. Com. 41.

Manifestum est igitur ex his quæ dicta sunt, ꝙ, si sit syllogismus in hac figura particularis, quoniam necesse est terminos sic se habere, ut diximus & si sic se habent termini, necesse est fieri syllogismum: aliter autem se habentibus nullo modo fit. Palam autem & quoniam omnes, qui hac sunt syllogismi, perfecti sunt (omnes enim perficiuntur per ea, quæ ex principio sumuntur.) & quoniam omnia problemata ostenduntur per hãc figuram: & enim omni, & nulli & alicui & non alicui inesse. Voco autem huiusmodi figuram primam.

Epilogat & in epilogando addit aliqua: quasi ex dictis illa inferendo. & dicit esse manifestum ex his, quæ dicta sunt, si in hac figura particularis est syllogismus, ita necessario terminos sese habere, vt diximus, scilicet vt maior propositio sit vniuersalis, siue affirmatiua, siue negatiua, minor vero semper particularis vel indefinita affirmatiua at si sese habent aliter, nullatenus fit. hæc de epilogo. Addit tamen duo ex dictis quasi deducta, & omnes syllogismos qui fiunt in hac figura esse perfectos, quia regulantur per prima principia, scilicet dici de omni, & dici de nullo. Addit etiam, ꝙ omnia problemata possunt per hanc figuram syllogizari, vt vniuersalia & particularia, affirmatiua, & negatiua. Ex his sequitur non ab' ratione figuram hanc esse primam, ꝙ sit perfecta, & ꝙ omnia nulla problemata syllogizent: at in secunda sola negatiua, & vniuersalia, & particularia: in tertia sola particularia affirmatiua & negatiua. Com. 42.

Sed circa hæc dubitatur. Primo, quia ex his, quæ Aristoteles dicit, habemus solum .xvj. coniugationes, quatuor syllogisticas, duodecim vero asyllogisticas. Modo videtur Aristoteles non sufficienter syllogisticas enumerasse, cũ Theophrastus & Eudemus, ac Porphyrius addidere quinq; alios: q per has dictiones¦a Sorticolis annotantur, videlicet baralipton, celantes, dabitis, fapesmo, frisesomorum: qua ratione fit vt nouẽ sint vtiles coniugationes. Aristotelem defendit Auerroes asserens illos modos esse prætermissos ab Aristo. quia hic enumerauit solum eos modos, in quibus syllogizatur conclusio naturalis. naturale est enim vt maior extremitas syllogizetur de minori extremitate, cum sit semper aut vniuersalior, aut æqualis ipsi minori: at, cum concluditur minor de maiori, illud est innaturale, & solum ex arte, cum illud fiat conuersione, & sic ex arte. Hac ratione Galenus hos modos reposuit in quarta figura, quæ non est naturalis. Aristo. ergo cum hic enumerauit solum modos naturales, ideo illos hic subticuit, Postea vero de his loquetur. Dubitatio. Solutio.

Secundo dubitatur quia vt Theophrastus inquit, sunt nonnulli syllogismi, qui dant duas conclusiones: in negatiuis enim vniuersalibus, syllogismus infert tam conuersam, quã conuertentem. ergo plures sunt modi vtiles, ꝙ quatuor. Auerro. respondet tales conclusiones non esse principales sed syllogisticas potestates, de his enim non 2. dubi. Responsio.

Quæstio. Responsio.

hic, sed Secundo libro dicetur. Quæritur, vtrũ ex particularibus puris fiat syllogismus. Respondemus primo declarando ex vna particulari vel pluribus non quidem syllogistice, se consequentia necessaria sequi aliquid, in multis casibus. Primo quidem via conuersionis. sequitur enim quoddam album est animal, ergo quoddam animal est album. Secundo sequitur via æquipollentiæ, quia valet, quidam homo currit: ergo nonnullus homo currit. Tertio cum mutatur prædicatum de infinito ad finitum, vt cum ex affirmatiua de prædicato infinito infertur negatiua de prædicato finito: sic̃ econtra, ex affirmatiua enim de prædicato finito sequitur negatiua de prædicato infinito: quia, si homo est iustus, sequitur ergo, homo non est non iustus Quarto, quando antecedens fuerit vna particularis impossibilis, vt quidam homo est lapis: ergo tu curris. Quinto, quando consequens est necessarium, sequitur enim tu curris, ergo deus est. Sexto cũ arguitur a tota disiunctiua, cum destructione vnius partis super alteram partẽ. Septimo, cum arguitur ex vna particulari ad seipsam cum vna alia in vna disiunctiua. Octauo, cum arguitur a positione antecedentis alicuius hypotheticæ ad positionem consequentis. Nono, cum arguit̃ ab vna copulatiua ad quãlibet eius partem. Sed de hoc nulla quæstio est, quia non syllogisticæ, vt postea dicet Philoponus, ex particulari vel particularibus potest aliquid sequi, & quidem consequentia necessaria. Est ergo quæstio, vtrum ex puris, & solis particularibus syllogistice aliquid sequatur. Respõdent nonnulli, in quatuor casibus ex puris particuarlbus posse aliquid syllogizari. Primo quidem in secunda figura ex duabus particularibus affirmatiuis, cum medium est terminus singularis. Sequitur enim. Quoddam animal est Niphus quoddam album est Niphus: ergo quoddam albũ est animal. Secundo dicunt in omni dispositione valere syllogismum ex particularibus, in quibus valet syllogismus expositorius modo medium in altera propositionum sumatur cum relatiuo identitatis. quam sequitur, quoddam album est Socra. & illud currit: ergo curr s est Socrates. Tertio dicunt syllogismum valere in secunda figura, quando prædicatum distribuitur. quia sequitur, quoddã circulo motum est omnis luna, quoddam lucẽs est luna: igitur quoddam lucens est circulo motum. Quarto ex particularibus puris & negatiuis potest syllogizari particularis negatiua de inconsueto modo loquendi. quia sequitur, quoddam animal non est homo: quoddam animal non est album: ergo quoddam album hõ non est. In nullis autem casibus præterquam in his potest syllogistice ex solis particularibus propositionibus aliquid sequi, vt Aris. probauit.

Vtrũ ex puris pticularibus syllogistice aliquid sequatur. Vis qõnis. Prima opĩo

Propria põ. sit ex puris particularibus bonus syllogismus si reducibilis ad expositoriũ sit.

Ego vero arbitror in vno solo casu ex particularibus posse syllogistice aliquid sequi, vtpote solum, cum syllogismus est æquiualens expositorio, uel cum reducitur ad expositorium. Hic enim quoddam animal est Socrates: quoddam album est Socrates, infert, ergo quoddam album est. quia conuersione reducitur ad expositorium. reducitur enim ad hunc hoc demonstrato Socrates est animal, hoc demonstrato eodem Socra. est album: ergo aliquod album est animal, vtpote conuersione vtriusq; propositionis. ille vero quoddam album est Socrates: et illud currit: ergo quoddam currẽs est Socrates æquipollet syllogismo expositorio vt intelligenti patet. Tertium casum negaret Philoponus, quia illa propositio, quoddam circulo motum est omnis luna. non est apud ipsum intelligibilis, vt postea dicet. Quia cum signum vniuersale additur ad prædicatum, propositio est impropria, & in intelligibilis: & ita nec vera, nec falsa, cum non sit propositio. Impropria enim & in intelligibilis propositio neque est propositio, neq; vera neque falsa. Præterea nec habet contradictoriam intelligibilem. Hæc enim, nullum circulo motum est omnis luna apud Philoponum, est impropria & simpliciter in intelligibilis verum de his in ludicris dialecticis, & dicemus postea. Quartum casum negant expresse peripatetici, quia, si ex illa combinatione non sequitur propositio de consueto modo loquendi, nec sequitur propositio de inconsueto Hæ enim (vt sæpius diximus) æquiualent in significando, quoddam album homo non est: & quoddam album non est homo, & apud eos omnes sunt synonymæ. ergo, si alter non sequitur, nec alter potest sequi. Vlterius contra illos quatuor modos syllogisticos multæ feruntur obiectiones. Contra primum quidem, quia dantur termini in quibus omni & in quibus nulli. Termini quidem in quibus omni, sunt animal grammaticum, homo. Termini vero in quibus nulli sunt naturale, æs, idolum. Cõtra etiam secundum modum dantur termini in quibus omni, & in quibus nulli. Termini quidem in quibus omni sunt animal, exangue, lapis. Termini vero in quibus nulli, sunt, vigilans, animal dũ dormit, piscis: quia omnis piscis, animal est dum dormit, & nullum animal dum dormit, vigilat, & tamen stat cum his q̃ omnis piscis vigilet. Contra tertium modum etiam dantur termini in quibus omni & in quibus nulli per subacceptionẽ. Termini quidem in quibus omni & in quibus nulli sunt, animal, homo, album: nam sub albo accipiendo cygnum animal de omni cygno prædicabitur: sub albo vero accipiendo niuem, animal de nullo albo prædicabitur. Contra etiam quartum dantur termini omni & nulli in essendi. Termini quidem in quibus omni, & in quibus nulli, sunt, animal, lapis, album: sub albo vero accipiatur cygnus, & nix: nam animal de omni cygno, & de nulla niue prædicabitur: alij vero obijciunt adhuc per instantias contra primum modum, quia nõ sequitur, omne animal, si est risibile, est homo: omnis equus est animal, si est risibile. Præterea nec sequitur omnis homo vel equus est equus: omne rationale est homo vel equus: ergo omne rationale est equus.

Obiectiões.

A

B

Præterea non sequitur, cuiuslibet contradictionis altera pars est vera: quælibet tua conclusio est contradictionis altera pars: ergo quælibet tua cõclusio est falsa. Præterea non sequitur omnes propositiones sunt verę vel falsæ. omnes tuæ conclusiones sunt ꝓpositiones: ergo omnes tuæ conclusiones sunt veræ vel falsæ. Præterea nõ sequitur omnis essentia diuina est pater, omnis filius est essentia diuina, ergo omnis filius est pater. Contra vero secundum modum ferunt instantias, quia non sequitur, nullum viuum est mortuum, omnis homo viuit: ergo nullus homo est mortuus. Præterea non sequitur, nullus pater est filius omnis essentia diuina est pater: ergo nulla essentia diuina est filius. Contra vero tertium fit instantia, quia non sequitur, omnis homo est totum distributũ siue omnis homo est totum in quantitate: aliquis homo est homo, ergo aliquis homo est totum in quãtitate, siue totum distributum. Contra quartũ fit instantia, qa nõ sequitur nullum mortuũ est viuum. aliquis homo est mortuus. igitur aliquis homo non est viuus: quæ conclusio falsa est, quia eius contradictoria vera est, videlicet omnis homo est viuus. Circa obiectiones has, quidam dixerunt hos quatuor modos esse formaliter per se syllogisticos, modo termini sint simplices, et recti et syllogismus sit categoricus, & non hypotheticus, & termini communes, & non discreti: & q̃ nihil addatur medio in una propositione plusquam in alia. Dicunt termini sint simplices quia vbi termini sint complexi, non oportet, vt sint in aliqua trium figurarum. Hic enim non est in aliqua trium figurarum, cuiuslibet hominis oculus est dexter. Socrates est homo, ergo Socra. oculus est dexter. quoniam subiectum maioris est terminus complexus. Dico recti, quia syllogismus ex obliquis nõ est in aliqua figurarum, vt iste, omnem hominem videt equus, Socr. est homo: ergo Socra. videt equus. Dico & syllogismus sit categoricus, quia syllogismi hypothetici non sunt in aliqua trium figurarum secundum eos. Dico & termini sint communes, quia, si medium est terminus discretus, non est in aliquo horum modorum. vt si fiat hoc argumẽtum, iste Sol lucet, omnis sol est iste Sol: ergo omnis Sol lucet, qui non est syllogismus in aliquo modo istorũ. Dico, q̃ nihil addatur in medio plus in una q̃ in alia propositione. vt cum medium in minore fuerit cum relatiuo identitatis. nam hic est bonus syllogismus, & in nullo illorum modorum, quoddam album currit: Socrates est

C

Prima solutio.

D

illud album:& sunt alij casus de quibus non curo. Dicūt tamen hos quatuor modos esse formales syllogismos, exceptis diuinis, in quibus vna res est eadem cuilibet diuersarum rerum. Verum, si additione eius particulæ quod est accipiatur subiectum maioris & minoris, in omnibus tenent. Vnde debent sic combinari, omne quod est B est A. omne quod est C est B: ergo omne quod est C est A: Sic enim in vniuersalibus & particularibus affirmatiuis: & negatiuis syllogismi isti sunt formales, & quidem in omnibus. Ego vero arbitror hæc esse superflua. nam exceptis syllogismis, quibus vtimur in diuinis, omnes hi modi, cum accipiuntur secundum artem prioristicā, sunt per se formales Dico secundum artem prioristicam, scilicet vt syllogismus constet tribus terminis, & duabus propositionibus: quarum quælibet resoluatur ad duos per se terminos Sic enim intelligendo coniugationes huiusmodi sunt syllogisticæ, & formales aliæ vero quæ feruntur, non sunt ad propositum, cum non sint per has regulas. Tunc ad obiectiones: Ad primam contra primum cum ponuntur termini in quibus omni. dicendum ꝙ medium æquiuocatur, quia æs est naturale secundum formam & materiam, idolum vero secūdum materiam tantum. Ad secundam dicēdum, ꝙ illa præpositio dum potest teneri specificatiue, & sic est sensus nullū animal dormiens est vigilans: & sic minor est falsa. & potest teneri temporaliter: & sic est, nullum quando dormit est vigilans: & conceditur, & tunc negatur iterum minor. Non enim piscis est animal quando dormit, cum non sit animal dormitabile. Ad alias obiectiones patet solutio: quia in Darij homo de albo pro niue de nullo prædicatur: & sic nec vniuersalis minor absolute, nec per accommodationem. Ad instantias vero: Ad primam quicquid alij velint, ego arbitror secundum Peripateticos omnem propositionem, de quouis extremo conditionato vel disiuncto æquipollere conditionali, vel disiunctiuæ: quare illa, omne animal si est risibile est homo ęquipollet illi animal si omne animal est risibile, omne animal est homo. nam propositio de extremo conditionato ꝸm Boethum est inuenta gratia breuitatis, tamen æquipollet semper vni conditionali. Similiter illa, omnis homo vel propositio est propositio, æquipollet illi, omnis homo ē propositio vel omnis propositio est propositio: & tunc patet ꝙ nō arguitur ꝸm regulam Aristotelis. Quia Aristoteles arguit in syllogismis categoricis, & non in hypotheticis. ex hypotheticis enim nihil syllogizatur in aliqua figura. sic igitur neganda est forma Ad tertiam dicendum, ꝙ maior est resoluenda hoc pacto, quælibet cōtradictio est, cuius altera pars est falsa: tūc minor debet esse, quælibet tua conclusio est contradictio, quæ est falsa, & ita syllogismus nihil concludit. Ad quartam maior est simpliciter falsa, q̄a eius sensus est, omnes propositiones sunt veræ, vel oēs propositiones sunt falsæ: quæ pro vtraq; parte falsa est. Ad quintam obiectionem, quæ fit in syllogismis diuinis, patuit sol'. Ad sextam quicquid velint alij, dico, ꝙ maior est vera & minor est vera, & conclusio vera: si intelligitur ille terminus homo in conclusione, veluti in minori: erat enim ipsa minor intelligenda de homine qui est: modo hæc est vera, omnis homo, qui est viuit: & sic concedo conclusionem, scilicet, ꝙ nullus homo, qui est, est mortuus. Ad septimam patuit solutio. Ad octauam dicēdū, ꝙ maior est falsa secundum nostra ludicra, quia prædicatum non potest verificari de subiecto materialiter supponente, nisi addatur signum materialitatis, & sic hæc est falsa, omnis homo est terminus communis distributus, nisi addatur signum materialitatis, quod ē iste terminus. Ergo ad hoc, vt illa sit vera, debet sic enunciari iste terminus, omnis homo est terminus communis distributus: siue totum in quantitate, quod idem est, & tunc minor erit falsa. verum de his in ludicris nostris diximus. Ad nonum dico eodem modo sicut ad sextum. nam minor est falsa de, homine, qui est, & etiam conclusio de homine, qui est, est falsa. Patet ergo hos modos esse syllogisticos per se nulla conditione addita, cum bene intelliguntur.

Cōfutatio. *Ad obiectiones* *Ad instātiā*

E *Quando uero idem huic quidem omni, illi uero nulli inest: aut utrique omni, aut nulli, figuram quidem huiusmodi uoco Secundam.*

Cap. 6. De secūda figura quæ in est propōnibus in existentibus. Com. 43.

Hactenus de ea terminorum dispositione, quæ prima figura dicitur, at nunc de ea, quæ Secunda dicitur. nec abratione, siquidem prima figura similis demōstrationi sit: concludit enim vniuersale affirmatiuum. Secunda vero similis est dialectico syllogismo, qui semper cōsensum respondentis destruit, quod quidem est negatiue syllogizare. Tertia vero sophistico comparatur, quando sophista semper circa particularia versetur. Bene ergo post primā, nunc de secunda, & postea de tertia dicet. Boethus in suo de syllogismis categoricis definiens secundam figuram dicit, figura secunda est quoties terminus medius de vtrisq; extremis prædicatur. Verum hæc definitio non explicat omnes coniugationes & syllogisticas, & asyllogisticas, propterea Aristo. oēs explicans dicit, q̄n vero idem. s. terminus, huic quidem extremo omni, illi vero nulli inest, F aut vtriq; extremo omni, aut vtriq; extremo nulli, talem quidem figuram voco secūdam, & recte dixit voco, q̄a solus ipse syllogisticas cōiugationes, vt geometriç studiosus appellauit. Auer. probat figuram talem esse naturalē, quia imperitæ gentes sine arte quasi a natura institutæ illa vtuntur. Quod exemplo ostendit, vt si mulier abortū passa sit, & obstetrix dicat hoc abortiuum non viuit. nā si quæratur ab obstetrice, quare abortiuum nō viuit, respondebit, quia omne viuum aptum est clamare. vbi patet eam vsam esse secunda figura nulla arte præcedēte, sed solum naturali instinctu nota. sumpsit enim maiorem, minorem vero innuit. Erit enim syllogismus, omne viuum est aptum clamare, hoc abortiuum non est aptum clamare: ergo hoc abortiuum non viuit. Obseruatione etiā deprehensum est, ꝙ imperitæ gentes semper cum respōdēt negatiuæ, & postea de causis earum responsum quærit, vt plurimū vtuntur secunda figura. Alij auctoritate Alexand. dixerūt hanc figuram esse naturalem quia eo quod G per hanc syllogizatur, nihil prius per naturam syllogizetur. Hac ratione diximus illos quinq; modos vltimos in prima figura non esse naturales, quia est illis coniugationibus directius, & quidem per naturam aliud concluditur ꝙ principale quæsitum.

Rō cordis. *Quid secūda figura scdm Boethum.* *Quæ Aris.* *Quo ad verba.* *Rō Alex.*

Medium autem in hac dico, quod de utrisque prædicatur, extremitates uero, de quibus dicitur hoc: maiorem quidem extremitatem, quæ iuxta medium posita est, minorem uero, quæ longius sita est à medio, Ponitur autem medium extra extremitates quidem, primum uero positione.

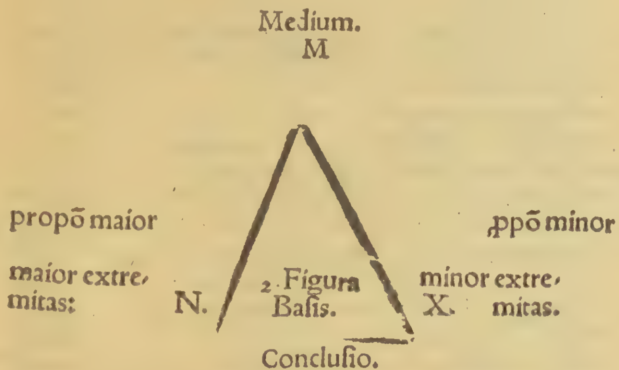

Figura syllogismi quo ad terminorū & ppōnū dispōnē.

H

Hactenus de figura, nunc & de terminis, sunt enim necessarij syllogisticæ figuræ ut puncta triangulo, siquidem ex punctis fluentibus lineæ, ex lineis triangulus proficiscitur, ita quoq; ex terminis propositiones, ex propositionibus autem syllogismus. Vnde dicit { medium autē in hac } scilicet figura { dico, quod de vtrisque prædicatur: } scilicet subiecto & prædicato conclusionis. Quia vero medium & extrema sunt relatiua, ideo per oppositū definit extrema. & primo in generali, cum dicit, { extremitates vero dico, de quibus dicitur hoc medium. Spe-

Com. 44.

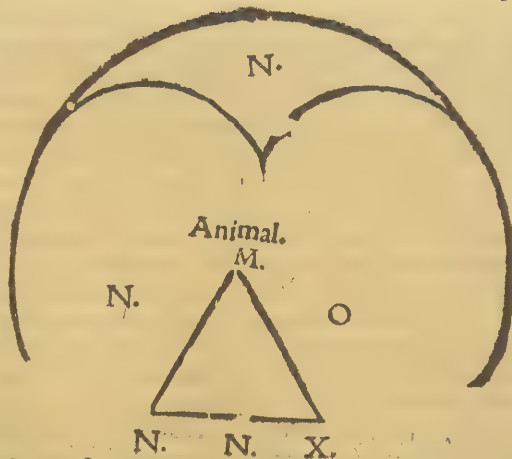
ciatim autem quid vnaquæq; sit, describit, & dicit. { Maiorem quidem extremitatem, quæ iuxta medium posita est, Minorē vero, q̄ lōgius sita est a medio. } Addit { ponitur autem medium extra extremitates: } quia cum exēplificamus in terminis ignotis, non ponimus medium inter extrema. similiter cum exemplificamus in terminis, in quibus omni, & in quibus nulli, medium intelligitur, quod primo loco ponitur, secundo vero loco positum extremitas maior est, quod vero tertio loco ponitur, est minor. A

Dubōnes, prima. Sed accidunt dubitationes Prima quidem, quia, si medium in vtraq; propositione prædicatur, ergo non medium, sed extremi rationem habebit. Secunda quid intelligit per extremitatem maiorem esse prope medium, minorem vero procul a medio. Præterea tertia, in his verbis videtur contradictionis implicatio: quia medium dicitur per æquidistantiam ab extremis, & sic non potest alterum extremorum proprius ac lōgius se habere ad medium. Quarta, cur si medium est extra extremitates, debeat dici primum. Vltima, quæ sunt huius figuræ propositiones. B

Quæ Herminius. Herminius opinatus est in hac secunda figura veluti in prima syllogismos concludere ex vi terminorum, vtpote, quia prædicatum conclusionis est naturaliter prædicatum, subiectum vero naturaliter subiectum. Contra obijcit Alexan. asserens non esse simile in secunda, & prima. In secunda enim cum sit negatiua, non est ex vi terminorum constituta, quia potest vniuersaliter in terminis conuerti.

Declaratio figura syllogismorum. { Ad primam ergo dicamus medium quo ad vnitiuā extremorū vim in omni figura medium habere vim medij. at quo ad situm terminorum, quibus vtimur in exemplis, in secunda figura est primū, & habet rationem extremi, ideo narratur primo loco. { Ad secundam dicendum maiorem extremitatem esse prope medium, vt Auer. dicit, quo ad sitū descriptionis terminorum, quia quando termini describuntur, Primo loco ponitur M medium, Secundo loco ponitur N maior extremitas Tertio loco ponitur X minor extremitas. Vt omnes sic describantur M N X. vbi semper per M medium intelligi vult. Per N vero extremitatem maiorē per X deniq; minorem extremitatem. Philoponus vero asserit maiorem extremitatem esse prope medium conditione, quia medium bis prædicatur, maior extremitas semel Minor vero extremitas procul est a medio, quia nunquam prædicatur. Ad aliam patet sol. Est enim medium per æquidistantiam ab extremis, quo ad vim vnitiuam, quo vero ad situm vel conditionem alteri extremitatum magis, alteri minus appropinquat. Ad aliam dico, q in hac figura medium ponitur extra extremitates, cum habeat conditionem prædicati tantum, vel quia in descriptione terminorum non ponitur inter extremitates, sed primo loco. Ad aliam dico, quod propositio maior in hac figura est in qua affirmatiue vel negatiue medium dicitur de prædicato conclusionis. minor vero propositio, in qua medium affirmatiuæ, vel negatiue dicitur de subiecto eiusdem. Ex his patet figuram hanc scribi ad modum trianguli, cuius basis, X N, refert conclusionem, latus M N refert maiorem, Latus vero M X refert minorem, & sic latera sunt propositiones, puncta termini. C D

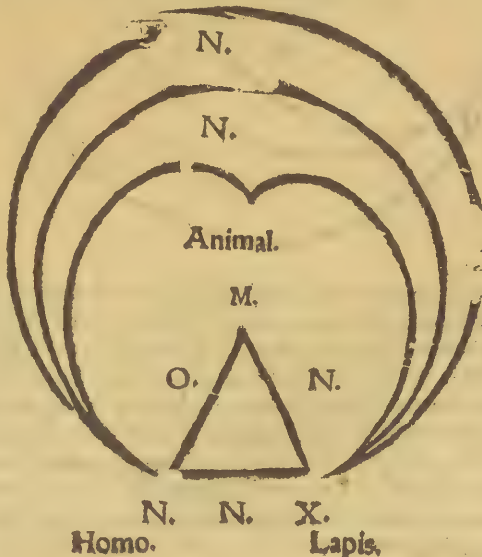
Perfectus quidem igitur non erit syllogismus ullo modo in hac figura: posibile uero erit & uniuersalibus, & non uniuersalibus existentibus terminis. Vniuersalibus quidem existentibus terminis, erit syllogismus, quando medium huic quidem omni, illi uero nulli inerit: & si ad utrūuis sit priuatiuū, aliter uero nullo modo. Prædicetur enim M de N quidem nullo: de X uero omni: quoniam igitur conuertitur priuatiua, nulli M inerit. N: at M omni X supponebatur, quare N nulli X inerit, hoc enim ostensum est prius. Cesare.

Cesare. Bona utilis cōiugatio i primo scda quæ maioris cōuersione indiges. vt ad primā reducatur s. celarens.

Hactenus de figura, ppōnibus, & terminis, nunc de cōiugationibus. Et primo ppōnit nullū in hac figura syllm esse pfectū actu, sed solū ptāte: quatenus & vlibus, & non vlibus existētibus terminis perfici pōt cōuersione. Et hoc dicit { perfectus quidē igitur nō erit sylls vllo mō actu in hac figura, posse vero erit, vt reducatur ad perfectū & vlibus, & nō vlibus existentibus terminis. } & quo ad hoc hæc figura excellit tertiā, quæ nō erit posss, nisi particularibus existētib⁹ terminis. Quo vero mō vlib⁹ existētibus terminis sylli i hac figura ad pfectos reduci possint, prio edocet, cū inquit. { vlibus quidē existentibus terminis, erit sylls per reductionē: hoc verum est, quando mediū huic quidem omni, illi vero nulli inerit: & si ad vtrūuis .s. maiorem vel minorē, sit supple additum priuatiuum quia siue maiori, siue minori addat, potest sylls per reductionē fieri perfectus, aliter vero nullo modo, quia fieri non potest syllogismus, nec si vtraq; propositio sit affirmatiua, nec si vtraq; fuerit negatiua. hæc gñatim de cōiugationibus. Per exempla vero speciatim docet has coniugationes cū dicit { pdicet n M de N quidē nullo de X uero omni: sequet ergo nullū X est N. pbat; q̄a, cū cōuertat propō priuatiua in terminis, s. maior, q̄ erat, M N, cū nulli M inerit N: at M oī X. supponebat inesse in minori ppōne: erit ergo sylls, nullum M est N: oē X est M: ergo nullū X est N. Quare N nulli X inerit in secundo, primē quod esse perfectū sylm ostensum est prius. Patet ergo sylm hmōi potestate fieri posse perfectū, vtpote conuersione. s. maioris ppōnis. Quo vero ad ordinē attinet, Aris. ordinauit prius cōiugationem ex maiore vli negatiua, illi quæ est ex minori vli affirmatiua: quia hæc vnius cōuersione indiget, illa vero conuersione plurium.

Rursus, si M N quidem omni inest: X uero nulli: neque N X nulli inerit. nā, si M nulli X, neque X nulli M inerit. at uero, M omni N inerat, qua re X nulli N inerit. facta est. n. rursus prima figura. quoniā autem conuertitur priuatiuum neque N nulli X inerit: quare erit idem syllogismus. De ordine camestres

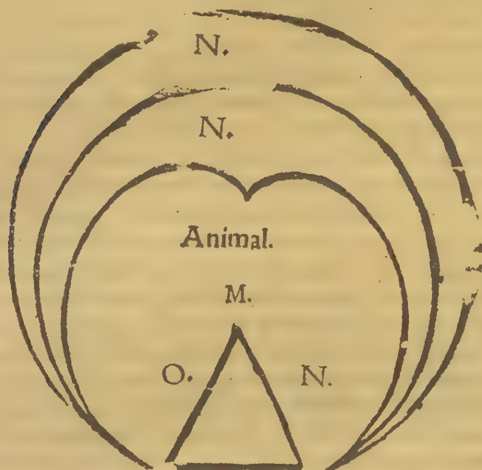

camestres Scda utilis coniugatio, q̄ minoris & cōclusionis conuersione ad secūdū prime reducitur.

Com.46.

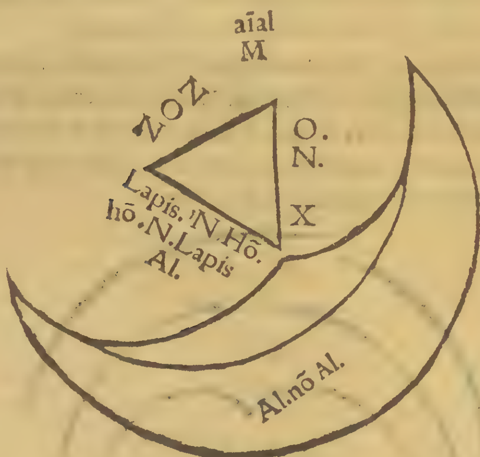
Secunda coniugatio est ex maiori vniuersali affirmatiua,& minori vniuersali negatiua, syllogizatur vniuersalis negatiua, hoc pacto, omne N est M: nullum X est M: ergo nullum X est N. Nam cōuersa minore in terminis syllogizabitur conclusio dicta conuersa: quibus fit rursum prima figura hoc pacto, omne N est M: nullum N est X: igitur nullum N est X Dicit, { rursus, si M inest oī N, X vero nulli tunc nulli X inerit N. Probatur nā, si M nulli X inest, nec X nulli M inerit per conuersionem in terminis. Sumatur ergo hæc pro minore, cū M omni N inerat, pro maiori: tunc conuersa conclusione, X nulli N inerit. Facta est enim rursus prima figura quoniam autem conuertitur priuatiuū, tunc Neque N vlli X inerit: quare erit idem syllogismus, qui fuit in scdo Primæ conuersis minore & conclusione in terminis. Ex ijs patet, ꝙ trāspositio non est necessaria in reductione, quia vt diximus, si syllogismus fit per esse in toto vel non esse, minor prima est, secunda maior: sin autē fit per dici de omni, uel de nullo prima est maior, secunda minor. ergo transpositio non est necessaria ad reductionem syllogismi.

Modus reducendi cō iugationē p̄ p̄missarum transpōnē.

Est aūt ostendere hæc, & ad impossibile ducentes. Quoniā ergo fit syllogismus sic se habentibus terminis, manifestum est, sed non perfectus. non enim solum ex ijs, quæ ab initio sumpta sunt, sed & ex alijs perficitur.

Deductio ad impossibile ī utrisque cōiugationibus.

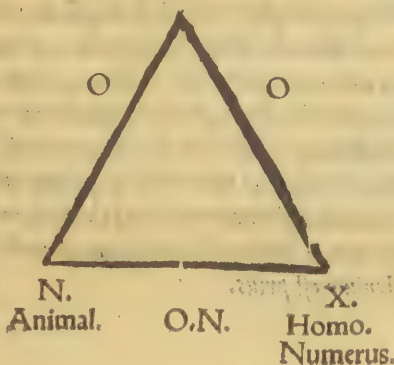

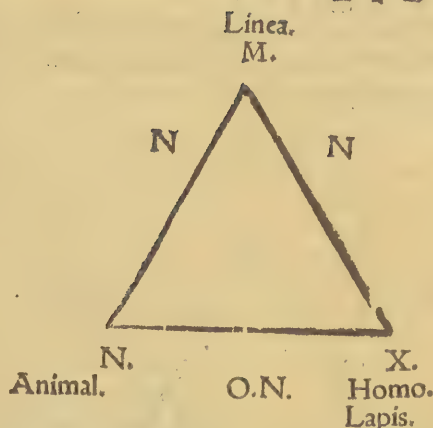
Com.47.

Secundo probat hos modos ducēdo ad oppositum. cum enim ex opposito conclusionis cum altera propositione infertur oppositū alterius, syl'ls est necessarius. ꝙ autem ex opposito conclusionis cum altera propositione sequatur oppositum alterius, deducitur in primo mō, & fiat syl'rs, nullū N est M: omne X est M: ergo nullum X est N: nam, si non sequitur, detur oppositum, & erit, quoddam X est N: tunc ex maiore pro maiore, & tali opposito pro minore syllogizo in quarto primæ oppositum conclusionis hoc modo, nullum N est M. hæc erat maior. quoddam X est N: hæc fuit contradictorium cōclusionis. ergo quoddam X non est M, at hæc conclusio est prioris minoris contradictorium: dicebatur enim, oē X est M. ergo syl'ls est vtilis Secundus iterum ꝓbat, q̄a syllogizet sic, oē N est M: Nullū est X est M: ergo nullū N est N: nā si nō sequitur, detur oppositū conclusionis, & erit, quoddā X est N: tunc sumo maiorem, vt prius, videlicet, oē N est M, & per te, quoddā X est N: igitur in tertio primæ quoddam X est M: qđ est minoris prioris syll'i cōtradictoriū. ergo syl'ls fuit necessarius. Sed dices, cur in syl'lis, qui probant ex opposito conclusionis nō sumit contrariū cōclusionis cū altera propōnū, sicut sumit cōtradictoriū. Dicendum hoc esse pro tanto, q̄a non oportet duorū contrariorum si vnum sit verum, vt alterum sit falsum, vel, si alterum sit falsum, alterū sit verum. Quia contraria possunt esse simul falsa: at contradictoriorū necessario si alterū falsum est, alterū verum, & si alterū verū fuerit alterū falsum erit. vnde Aristo. dicit, { est autē hæc & ad impo'e ducentes. Tacuit aūt modum deductionis, quia res facilis est. deinde epilogat, & inquit { Qm̄ ergo fit syl'ls sic se habentibus terminis manifestū est, nō tn̄ pfectus cuius causam repetit, quia non perficit ex ijs solū, quæ sunt sumpta ab initio. s per dici de omni, vel dici de nullo, sed perficit alijs s. cōuersione vnius, vel pluriū, & deductione ad impossibile. Sed dubitant, quia Arist. ꝓbat hos modos esse necessarios per syl'm ad impo'e. sed hic syl's nondū patet, & ita ignoto vtetur. Iuniores dixerunt syl'm ad impo'e, quo ad eam partē, qua ostēsiuus est, ab Aris. acceptū esse in taliū regularū probatione. Quo vero ad eā partē, qua cōuersiuus est, declarabit Secūdo huius, & hoc pacto eo nō vtitur Arist. Sed hæc solutio per difficilis vr̄, q̄a syl'ls ad impo'e ea parte, qua ostensiuus est, nō infert oppositū alicuius ꝓpōnis, sed ea parte, qua cōuersiuus est cū igitur eo Aristo. vtat ea parte, qua infert oppositū alterius ꝓpōnis, vr̄ eo vti ea parte, qua cōuersiuus est. Fortasse dici pōt Arist. eo vti ad cōfirmandū, & ita nō erit inconueniens Aristo. eo vti tanq̄ posterius notificando. Vel fortasse eo vtit vt naturaliter noto, quia posterius declarabit ipsum per artem Scdo quæres pp quid si ex cōtradictorio conclusionis cū altera ꝓpōnū infert alterius cōtradictoriū, syl's est necessarius. Dicendū, q̄a cōclusio se habet vt cōsequēs in syllogismo, ꝓpōnes, vt antecedēs. modo principiū regulatiuū necessariū cōsequentiarum est, ꝙ quoties ex opposito cōsequentis infertur oppositū totius antecedentis, vel alterius partis cum altera parte, syllogismus fuit cōsequentia necessaria, & sic hæc secunda probatio est per primum regulatiuum principium consequentiarum.

Si autem M de omni N & X prædicetur, non erit syllogismus. Termini inesse, substantia, animal, homo, non inesse, substantia, animal, numerus: medium, substantia. Nec quando de N, nec de X nullo, prædicetur M. Termini inesse, linea, animal, homo: non inesse, linea, animal, lapis. Manifestum ergo, quoniam si sit syllogismus ex uniuersalibus terminis, necesse est terminos sic se habere, ut in principio diximus: aliter enim se habentibus terminis, non fit conclusio necessaria.

Prima assyllogistica, siue inutilis cōiugatio ex puris affirmatiuis.

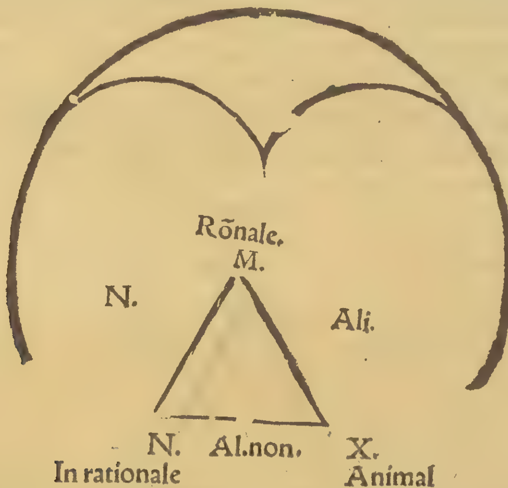
Secunda asyllogistica siue inutilis ex puris negatiuis coniugatio.

Com.48. Hactenus de syllogisticis coniugationibus, nunc de asyllogisticis. & sunt duae. Prima quidem ꝙ ex vtrisque vniuersalibus affirmatiuis nihil constet: & dicit { Si aūt M de oī N } & subaudi de oī X pdicet { non erit syllogismus } Hoc probat dando instantiam per terminos, & dicit { termini inesse } subaudi sunt substantia, animal, homo. } Quoniam si omne animal est substantia: & omnis hō est substantia: cū hac syllogizandi forma stat in veritate oēm hoīem esse aīal. Termini vero non inesse sunt substantia, animal, numerus. Mediā vero vt inqt, in vtraꝗ dispōne est substantia. Qm̄, si oē animal est substantia, & omnis numerus est substantia, cum his stat nullum numerum esse animal. Quo vero ad verba attinet, animaduerte in quibusdam graecis codicibus legi ἀριθμός, hoc est numerus. Vbi patet numerum accipi secūdum positionem Pythagoricorum, qui numerū rerum substantiam esse dixerunt. haec de prima asyllogistica coniugatione. De secunda vero ait, ꝙ ex vtrisque vniuersalibus negatiuis etiam nihil constet. Et dicit { nec quando de N nec de X nullo praedicetur M } subaudi syllogismus est. Probat dando instantiā per terminos, & dicit. { Termini inesse } subaudi sunt, { linea, animal, homo. Nam si nullum animal est linea & nullus homo est linea, cum his stat omnem hominem esse animal. Termini vero non inesse sunt, linea, animal, lapis. Quoniam, si nullum animal est linea, & nullus homo est linea: cum his stat, nullum lapidem esse animal. Deinde epilogat, & dicit { manifestum ergo, quoniam si sit syllogismus ex vniuersalibus terminis, necesse est terminos sic se habere, vt in principio diximus. aliter enim se habentibus terminis, non fit conclusio necessaria.

Quo vero ad verba attinet, dixit, non fit conclusio necessaria: quia contingenter & quasi per accidens in terminis conuertibilibus fieri potest, vt si termini essent, homo rationale, risibile. nam si omne rationale est homo: & omne risibile est homo: sequitur, vt omne risibile sit rationale, non enim hisce terminis, qui cōuertunt̃, accipi possunt termini omni & nulli essendi, sed hoc est per accidens & gratia materiae, siue terminorum. Animaduersione dignum, vt iuniores sentiunt, esse huic figurae proprium, vt propositiones sint dissimilis qualitatis. Si enim ambae affirmatiuae sint, non repugnat aliqua in tertio affirmari, quae inter se negantur vt homo, & equus in animali. simili ratione prohibet nihil aliqua in tertio negari, quae inter se affirmantur, vt animal, et homo: in linea. Oportet ergo propositiones in hac figura esse qualitatis dissimilis. et quidem ꝓpositione quauis affirmatiua, vel negatiua. Quippe cum medium indifferenter extrema tanquam sibi supposita respiciat.

Cum autem medium ipsum ad alterum extremorum sumatur uniuersaliter, siquidem ad maius uniuersale ipsum collocetur, siue affirmatiuum, siue negatiuum, ad minus uero particulare atque opposito modo ipsi uniuersali sumptum sit, necesse est syllogismum negatiuum particularem esse. dico autem opposito modo hoc pacto, ut si uniuersale sit negatiuum, particulare sit affirmatiuum, uel si uniuersale sit affirmatiuum, particulare sit negatiuum. Nam si M nulli quidem N insit, X uero alicui: necesse est ipsum N alicui X inesse. Negatiuum si quidē

A *conuertatur, N sane nulli inerit M: at ipsum M alicui inerat X quare N alicui X inerit: fit enim syllogismus ꝑ primā figurā.*

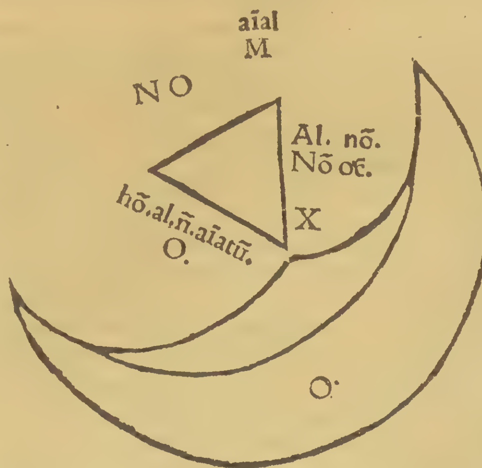

Festino. Tertius modus q̄ maioris cōuersione ad Ferio quartū primae reducitur.

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus. & primo generatim sumit omnes vtiles, Scđo speciatim docet eas per exempla. De primo inquit { cum autē mediū ipsum ad alterum extremorum quoduis sumatur vniuersaliter: si quidem ad maius vniuersale ipsum collocetur, siue affirmatiuum, siue negatiuum, ad minus vero particulare atqꝫ opposito modo secundum qualitatem ipsi vniuersali sumptum sit: necesse est syllogismum negatiuum particularem esse. Et exponit se & inquit { dico autem opposito modo, hoc pacto, vt si vniuersale sit negatiuum, particulare sit affirmatiuum: vel si contra vl'e sit affirmatiuum particulare sit negatiuum. Haec Aris. generatim speciatim autē inquit. { Nā si M nulli quidem N insit, X vero alicui, necesse est ipsum N alicui X inesse. Probat ꝑ cōuersionē maioris in terminis: & inquit, negatiuum siquidem cōuertatur. N sane nulli inerit M: at ipsum M alicui inerat X: quare N alicui X inerit. Fit. n. syllogismus rursus sic ipsa maiore conuersa. per primam figuram. Com.49.

B

C *Rursus, si M quidem omni N insit, X uero alicui nō insit: necesse est N alicui X non inesse. Nam si omni insit: & M praedicabatur de omni N necesse est M omni X inesse: sed supponebatur alicui non inesse. Et si ipsum M N quidem omni insit: X autem non omni: erit syllogismus, quòd non omni X insit N. Demonstratio autem eadem est, quae antea.*

Barocco. Quartus secundae figurae modus, qui ꝑ impossibile reducitur ad barbara primū figurae primae modum

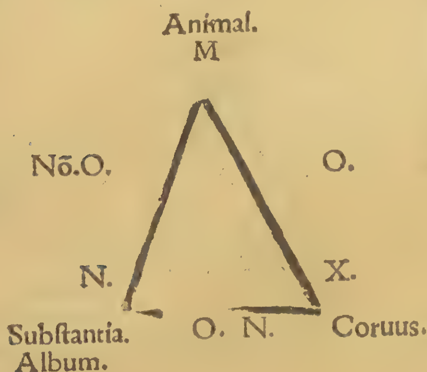
D

Secunda coniugatio est ex vniuersali affirmatiua & particulari negatiua. Inquit rursus si M quidem omni N insit X uero alicui non insit necesse est N alicui X nō inesse. Probat hāc deductiōe ad impossibile. Nā si omni insit, quod est contradictorium conclusionis & M praedicabatur de omni N: necesse est M omni X inesse, nam si omni N inest M, & omne X est N per te: igit̃ omne X est M & supponebat alicui non inesse. Haec igitur deductio fit sumendo contradictoriū cōclusionis ꝓ minore, & maiore eadem quae erat prius, inferendo contradictoriū Com.50.

minoris Hæc de particularibus. De infinitis vero inq̄t, & si ipsum M omni quidem N insit, vt prius: X autem non omni indefinite, demonstratio autem est, quę antea, videlicet sumendo contradictorium conclusionis inferendo contrad.ctorium minoris.

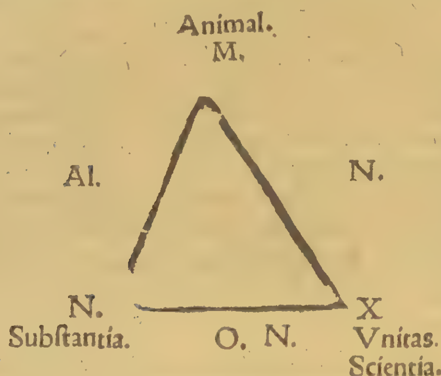
Sin autem de X quidem omni, deque N nō omni prædicetur non erit syllogismus. Termini essendi sumantur, animal, substantia, coruus: non essendi uero animal, album, coruus.

Inutilis cōiugatio.

Præterea neque si de X quidem nullo, deque N aliquo prædicetur, syllogismus erit: Termini essendi sumantur, animal, substantia, unitas: non essendi uero animal, substantia, scientia. Igitur cum uniuersale atque particulare opposito sumantur modo, dictum est quando erit syllogismus, & quando non erit.

Secūda inutilis coniugatio.

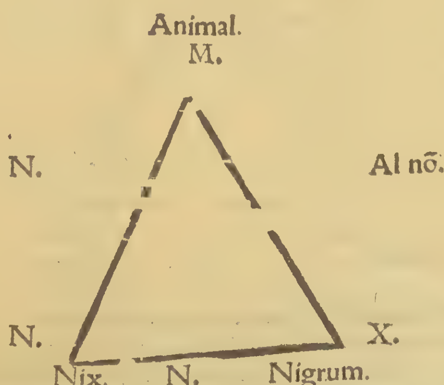
Com. 51.

Docet nunc asyllogisticas particulares, & primo per contrapositionem in qualitate, & inquit { Sin autem de X quidem omni, deq; N non omni siue particulariter siue indefinite, non erit syllogismus } & ita ex minore vniuersali affirmatiua, maiore particulari negatiua, nihil constat. Docet abundare terminis, & inquit { termini essendi sumantur, substantia, animal, coruus. Nam si aliqua substantia non est animal: & omnis coruus est animal, cum his stabit omnem coruum esse substantiam. Non essendi vero animal, album, coruus: nam si quoddam album nō est animal, & omnis coruus est animal, cū his stabit nullum coruum esse album. hæc est prima, dat secundam & inquit. { Præterea neq; si de X quidem nullo, deq; N aliquo prędicetur, syllogismus erit. & sic ex minore vniuersali negatiua, maiore particulari affirmatiua nihil cōstat: termini essendi sumantur, animal, substantia, vnitas. Nā si quædam substātia sit animal: & nulla unitas sit animal cum ijs stabit omnem vnitatem esse substantiam. Et vtitur vnitate more pythagorico, q numeros substantias fecit. non essendi vero animal, substantia, scientia. Nam si quædam substantia sit animal, & nulla scientia sit animal cum ijs stat nullam scientiam esse substantiam. Epilogat & inquit, igitur cum vniuersale atque particulare opposito sumuntur modo dictum est quādo erit syllogismus, & quando non erit.

Cum autem conformes sint propositiones ipsæ aut negatiuæ ambæ. aut affirmatiuæ, nullo pacto erit syllogismus. Sint enim primo negatiuæ ambæ, & uniuersale ipsum ad extremum ma-

B *ius cōstituatur. ut M nulli N, alicui uero non insit X, poterit igitur & omni, & nulli X inesse N. Termini quidem non essendi sumantur, nigrum, nix animal.*

Inutilis coniugatio ex puris negatiuis.

Com. 52.

Nunc docet asyllogisticas ex propositionibus in qualitate consimilibus: & primo sumit omnes asyllogisticas
E generatim, secundo speciatim. Generatim quidem inqt, cum autem conformes sint propositiones ipsæ, hoc est aut ambæ negatiuæ, aut ambæ affirmatiuæ, nullo pacto erit syllogismus. Hæc Aristote. generatim Speciatim inquit, sint enim primæ negatiuæ ambæ, & vniuersale ipsum ad extremum maius constituatur, supple & particulare ad extremum minus: Dico, supple hoc modo nō esse syllogismum, vt per exemplum. M nulli quidem N: alicui vero insit X: Poterit igitur terminis sic dispositis, cū propositionibus illis & omni & nulli X inesse N. Statuit terminos non essendi, & inquit { termini quidem non essendi sumantur nigrum, nix, animal: Nam si nulla nix est nigra: & aliquod animal non est nigrum: cum ijs stat nullum animal esse niuem.

Termini uero omni inessendi sumi non possunt: si M alicui quidem X insit, alicui uero non insit. nam si N quidem omni insit X, inerat autem M nulli X, ipsum igitur M nulli X inerit.
G *at alicui inesse supponebatur.*

Com. 53.

Hactenus docuit in hac asyllogizatiōe terminis abundare, quibus nulli inesse contingit. Disputat nunc vtrum possumus abundare terminis omni inessendi. Et tenet, & probat q non. Ad cuius euidentiam animaduersione dignum vt dicebatur, particularem negatiuam bifariam esse: alteram quidem veram propter vniuersalem sibi subalternam, vt aliquis homo non est lapis hæc enim vera est, quia secundum rem nullus homo est lapis. Alteram autem veram suapte natura, quia est de inesse in materia contingenti ceu aliquis homo non est albus. nam aliquis non est albus, vt Aethiops, aliquis est albus, vt Scytha. Differunt autem hæ, nam particularis eiusmodi de re contingenti cōuertitur ad oppositam qualitatem. si enim aliquis homo non est albus: etiam aliquis est albus aliter nō esset particularis de re: particularis autē primo modo nō conuertitur. non enim quia aliquis homo non est lapis, aliquis homo est lapis. illa enim secūdum rem est vniuer-
H salis. ex ijs sequitur in particularibus de re quicquid contradicit uni contradicere alteri. Quicquid enim contradicit illi, aliquis homo non est albus, contradicit illi, aliquis homo est albus. sunt enim ambæ & æquiualētes, & conuertibiles: at particularibus primo modo secus est. non enim quicquid contradicit illi, aliquis homo non est lapis, contradicit illi, aliquis homo est lapis. Huius rei causa est, quia particulares primo modo sunt de re vniuersali, particulares vero secundo modo sunt de re particulari.

Per hæc igitur Aristoteles probat in eiusmodi asyllogizatione non posse dari terminos omni inessendi, quādo in illa minor ipsa sit particularis de re. Dicebat enim abundare terminis essendi vel non essendi esse, quādo illis constitutis in simili forma, datur conclusio non repugnans propositionibus, vel alteri, vel alicui quod conuertitur cum altera propositionum. At in eiusmodi asyllogizatione termini essendi dant conclusionem repugnantem

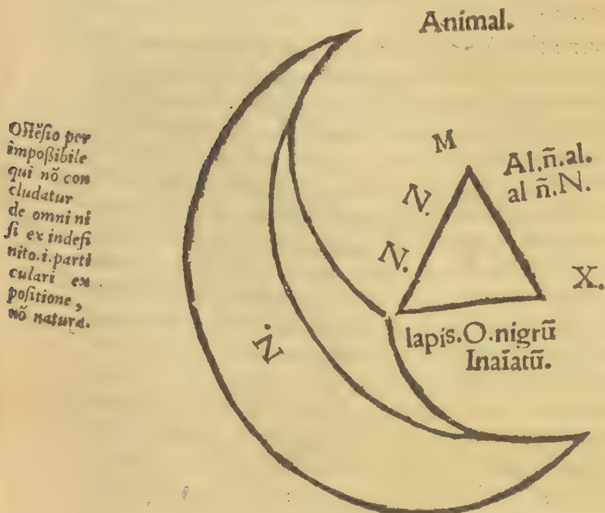
aut minori, aut ei quod cum minore conuertitur. Et sic dari non possunt. Exemplum vbi termini sunt animal, nix album. minor erit quoddam album non est animal: cuius æquiualens erit aliquod album est aial. Vbi itaque acciperetur hæc conclusio, omne album est nix, & fieret ille Syllogismus, nulla nix animal: aliquod album non est animal: & conclusio sit, omne album est nix. Tunc sumpta maiore & hæc conclusione pro minore hoc modo nulla nix animal. Omne album nix, contrario essent nullum album animal. At hæc repugnat illi, aliquod album animal: quod stabat cum minore, videlicet aliquod album non est animal. Igitur nō possunt esse termini essendi. Hinc sume quod requiruntur ad terminos vt sint essendi, vel non essendi. Primo vt omnes ppōnes sint veræ: quia in syllogismis possunt dari termini essendi & non essendi non seruata veritate. { Secundo vt omnes conformes sint conformes qualitate, quātitate, & figura. { Tertia, vt conclusio vniuersaliter & negatiue & affirmatiue stet cum propositionibus. { Quarto quod nec repugnat omnibus, vel alteri, vel alicui cum altera composibili. & sic defectu quartæ in eiusmodi assyllogizatione disponi non possunt termini omni inessendi. nam conclusio minori repugnat, aut alicui cum minore composibili, vt patet sumendo maiorem, & ipsam pro minore inferendo oppositum composibilis cum minore. Inquit termini vero omni inessendi sumi non possunt: si M alicui quidem X insit: alicui vero non insit, hoc est, si minor sit particularis de re. cuius rationem subscribit & inquit. { Nam si N quidem omni insit X, vt sit conclusio, omne album nix: inerat autem M nulli N: hoc est erat autem maior, nulla nix est animal: In secundo primæ erit Syllogismus, igitur M nulli X inerit: hoc est igitur nullum album animal. At alicui inesse supponebatur: quia sumptum fuit, aliquod album non est animal: quod fuit particulare de re, & sic conclusio repugnat minori. Non possunt igitur termini essendi dari.

Quales termini essēdi vel non essendi.

Dubiū. Ambiges qđ nō possunt dari per subacceptionem ad album, vt fuit dictum in assylogizationibus primæ figuræ sumendo sub albo cygnum, & glaciem. nam erit nix de cygno quidem nullo, de glacie vero omni dicta.

Solutio. Dici potest, q̄ nec sic dari possunt: quia cum conclusio sit vniuersalis: licet ex maiore cū conclusione semper inferre oppositum eius qđ cum minore erat composibile. sic autem fieri non potest in prima figura. quia sumendo maiorem et conclusionem erit Syllūs ex ambabus affirmatiuis in secunda figura, et ita in eiusmodi assyllogizatione, nec simpliciter, nec per subacceptionem sumi possunt termini. in prima autem saltem per subacceptionem.

Hoc igitur pacto termini essendi sumi non possunt. Sed ex indefinito erit ostendendum. nam, cum uerum sit M alicui X nō inesse, si & nulli insit: atque cum nulli insit, non erat syllogismus: perspicuum neque nunc syllogismum constare.

Ostēsio per impossibile qui nō concludatur de omni nisi ex indefinito.i.particulari ex positione, nō natura.

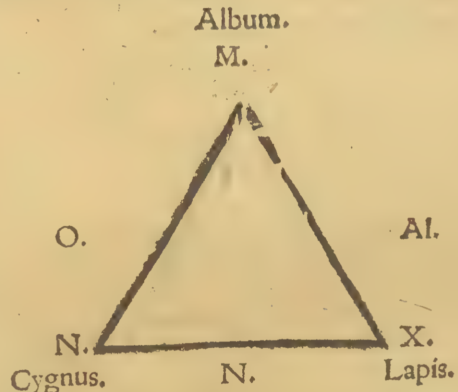
A Docet nunc quonam modo sit illud ostendendum, & vult esse ostendendum ex indefinito. Erat enim, (vt dixi maxima, quicquid non sequitur ad vniuersale antecedens aliquo coassumpto, nec sequetur ad consequens eodem coassumpto. Et ita quicquid non sequitur ad minorem vniuersalem negatiuam coassumpta maiore vniuersali negatiua, nec ad minorem particularem negatiuam sequetur eadem assumpta. Habet nāque vniuersale, vt antecedens particulare vero vt consequens. Dicitur autem hæc ostensio ex indefinito, aut quia est ex vniuersali, quæ indefinita siue indifferens causa veritatis particularis, vel quia est ex minore indefinita, quæ habet vim vniuersalis. Inquit { hoc igitur pacto termini essendi sumi non possunt, vt ratione nunc patet. } Propterea dat regulam qua posit ostendi, & inquit { sed ex indefinito erit ostendendum nam. cum versum est M alicui X non inesse, si & nulli, supple X insit: hoc est propter vniuersalem illam, nullum X est M: atque cum nulli insit dicebatur non esse syllogismum. Ex minore enim vniuersali negatiua nihil constare diximus, perspicuum neque B nunc syllm constare. Ex iis tollitur contradictio. Nam primo dixit posse sumi terminos essendi & non essendi. deinde probat non posse sumi terminos essendi. Tollitur enim, nam primo dixit dari posse virtute vniuersali sibi subalternæ. Deinde dixit dari non posse virtute propria. hæc Arist. in hac obscura ratione.

Com. 34

Solutio contradictiōis.

Rursus sint ambæ propositiones affirmatiue, collocetur q; uniuersale similiter. ceu M omni quidem N alicui uero insit X potest ipsum N, & omni & nulli X inesse. Termini nulli inessendi sumantur, album, cygnus, lapis. Omni uero inessendi eandem ob causam quam antea diximus, sumi non possunt, sed ex indefinito est ostendendum.

C

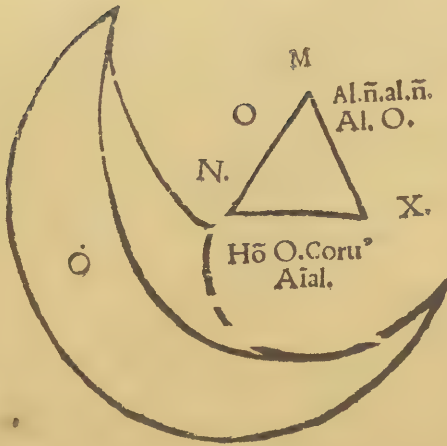

Inutilis cōiugatio ex puris affirmatiuis.

Hactenus si conformes sint negatione docuit non esse syllogismum, nunc si conformes sint affirmatione. Et vult ex ambabus affirmatiuis vniuersali ipso addito ad maiorem, particulari ad minorem, nō esse syllogismum. Huius terminos nulli inessendi abundare docet, sed omni inessendi probat non posse sumi per eandem quam dixit D rationem. Nam ex conclusione cum maiore concluditur in primo primæ oppositum eius quod cum minore erat composibile. Nam concluditur vniuersalis affirmatiua, quæ cum maiore vniuersali affirmatiua, infert aliam vniuersalem affirmatiuam, quæ contradicit particulari negatiuæ, quæ cum minore erat composibilis. Præterea ait hoc esse ostendendum ex indefinito. nam si ex maiore vniuersali affirmatiua & minore vniuersali affirmatiua non fit syllogismus, nec ex minore particulari affirmatiua erit syllogismus. Quod enim non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec ad consequens assumpto eodem sequetur. Inquit { rursus sint ambæ propositiones affirmatiuæ, collocetur que vniuersale similiter ad extremum maius, & particulare ad extremum minus. } supple, nec sic est syllogismus. Ceu M quidem omni N insit: alicui vero X insit, potest terminis sic dispositis, ipsum N & omni & nulli X inesse.

Substantia.

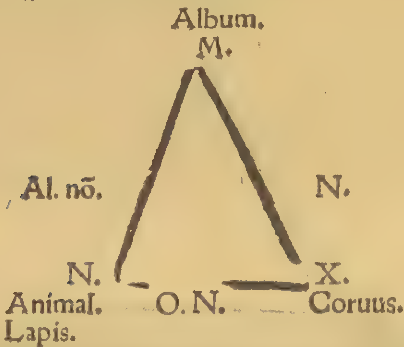
Offēsio per impossibile q̄ nō cōclu datur est omni, nisi ex indefinito vt in superiori.

Com. 55. Termini nulli inessendi sumātur album, cygnus, lapis, nam, si omnis cygnus albus, & quidam lapis albus, cum his stat, nullū lapidem esse cygnum. Omni vero inessendi ob eandem cām, q̄ prius diximus sumi non possunt: ex eo, quia ex conclusione ꝓ minore et maiore concludetur aliquod incomposibile minori. Propterea subscribit regulam, qua ostendit, & inquit { sed ex indefinito est ostēdendum. nam qđ nō sequitur ad minorem vniuersalem affirmatiuā, quæ est vt indefinita aliquo coassumpto, nec ad particularem minorem affirmatiuam sequi potest illo coassumpto: at ostensum est ex vniuersalibus ambabus affirmatiuis nihil sequi: igitur nec sic erit sylls.

At si uniuersale ad extremum minus ponatur, atq; M nulli quidem X, ipsi autem N alicui non insit: fieri potest, ut N & omni & nulli X insit. Termini essendi album, animal, coruus sumantur: non essendi album, lapis, coruus.

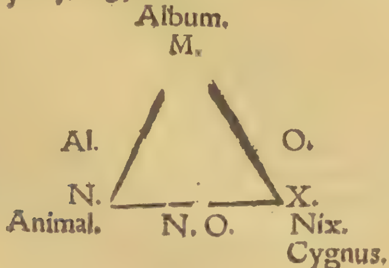
Inutilis cōiugatio maiori particulari negatiua.

Com. 56. Rursus docet inutiles q̄n ꝓpōnes sunt conformes, sed mutant vniuersale, & incipit a negatiuis, & inquit { at si vniuersale ad extremū minus ponatur: & particulare supple ad extremū maius, atq; M nulli quidē X, ipsi vero N alicui nō insit: fieri pōt, vt N & oī & nulli X insit. Deinde docet abūdare terminis, & inqt { termini essendi sumanť, albū, aīal, coruus. nam, si quoddam aīal nō est album, & nullus coruus est albus: cum iis stat oēm coruum esse aīal. non essendi vero sumanť, album, lapis, coruus. Nam, si quidam lapis nō est albus, & nullus coruus sit albus: cum his stat, nullum coruum esse lapidem. Hęc de negatiuis.

Sin uero ambæ propositiones affirmatiuæ sint: termini quidē non essendi sumantur, album, animal, nix: essendi uero albū, animal, cygnus. Perspicuum igitur cum conformes sint propositiones, & altera uniuersalis, & altera particularis sumatur nullo pacto fieri syllogismum.

Inutilis cōiugatio ex affirmatiuis, maiori particulari & minore vniuersali.

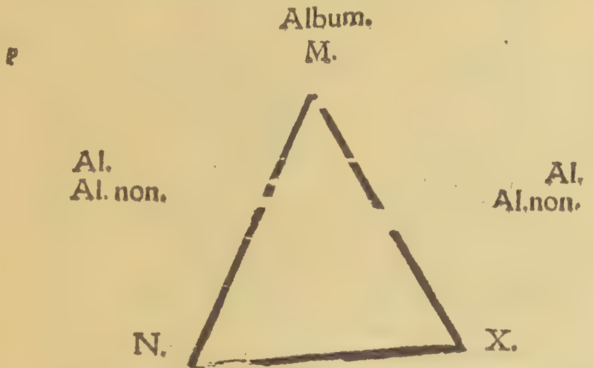

B Secūdo docet sit ambæ sint affirmatiuæ & inquit { sin vero ambæ ꝓpōnes affirmatiuæ sint } & supple, maior particularis, minor aūt vniuersalis. Termini quidē nō essendi sumātur, album, aīal, nix. Nā, si quoddā aīal albū: & omnis nix alba: cū iis erit, nulla nix aīal. Essendi vero, albū, aīal, cygnus. Quia, si quoddam aīal albū, & omnis cygnus albus: cum iis erit, omnis cygnus aīal. Epilogat & inquit, perspicuum igitur cum conformes sint propōnes in qualitate, & difformes in quantitate, quia altera sit vniuersalis, altera particularis sumatur, nullo pacto fieri syllogismus. Hæc de conformibus in qualitate. *Com. 57.*

Præterea nec erit syllogismus si utriq; alicui insit, aut non insit. Vel alteri quidem alicui insit, alteri uero alicui non insit. Aut utriq; non omni, uel indefinitæ, uel insit uel non insit. Termini communes omnium, essendi quidem sumantur, album, animal, homo: non essendi uero, album, animal, inanimatum.

F

Inutilium triū cōiugationum exemplum.

Quatuor triplicitas in his verbis indicat incōnexiones: quarū prima ex ambabus particularibus affirmatiuis, & inquit. { Præterea nec erit sylls, si vtriq; alicui insit } supple, M ipsum. Secūda ex ambabus particularibus negatiuis, & hoc inquit aut nō insit. Tertia ex altera illarū affirmatiua, altera negatiua: & hoc siue maior, siue minor sic vel sic, & hoc inquit, vel alteri quidē alicui insit, alteri vero alicui nō insit. & sic sunt quatuor. Silr quatuor aliç esse possunt, si ambæ sint indefinitæ. & hoc inquit, aut vtriq; non omni, siue indefinite, q̄ idem est vel insit, vel non insit, vel huic quidem insit, illi vero non insit. Docet abundare terminis, & qđ dicit exemplo patet. *Com. 58.*

G

Patet igitur ex his quæ dictæ sunt, syllogismū necessario fieri, si termini sic inter se dispoñatur, uti diximus: atq; si syllogismus sit, ita terminos inter se necessario dispositos esse, ut cōstituimus. Perspicuum etiam omnes syllogismos, qui in hac figura conficiuntur, imperfectos esse (Omnes siquidem quibusdam sumptis perficiantur, quæ quidem aut in terminis ipsis necessario insunt, aut ut suppositiones ponuntur, ueluti cum per impossibile deduximus) Rursus patet nullum in hac figura syllogismum affirmatiuum effici, sed omnes negatiuos confici, siue uniuersales siue particulares fuerint.

H His sic examinatis, Primo epilogat coniugationes, & inquit { patet igitur ex his, quæ dicta sunt, syllm necessario fieri, si termini sic inter se disponanť vti diximus. Atq; si sylls sit, ita terminos inter se necessario dispositos esse, vt constituimus. } Hæc quo ad coniugationes. Deinde epilogat naturam talium syllorum, & inquit { perspicuū etiam oēs syllos, qui in hac figura cōficiūtur, imperfectos esse. cuius causam repetit ex eo, quia aut per proprias terminorum affectiones perficiunť, vt per cōuersiones, aut per suppositiones, quibus deduciť ad impossibile, & hoc inquit { oēs siquidem quibusdā sumptis perficiātur: quæ quidem aut in terminis ipsis necessario insunt, vt cōuersiones: aut vt suppositiones ponuntur, veluti cū per impossibile deduximus. } hæc quo ad syllogismorū naturam. Deinde epilogat quo ad syllogismorū qualitatem, & inquit { rursus patet nullum in hac figura syllm affirmatiuum effici, sed omnes negatiuos cōfici, siue vniuersales, siue particulares sint. } Hæc de qualitate.

Quo

Quo vero ad verba attinet, debes scire cõuersionem esse terminorum affectionẽ: quatenus per conuersionem termini afficiuntur transpositione, & ordine. & ꝓpterea ait, quæ quidem aut in terminis ipsis insunt necessario. & hæc syllorum reductio, siue perfectio ostẽsiua est. Per suppositiones vero intelligit syllm ad impossibile. nã in illo ab aduersario conceditꝰ oppositum cõclusionis, ꝙ quidẽ assumens arguẽs cum altera ꝓponum infert oppositum alterius Sed, quia hoc facere non põt, nisi aduersarius cõcedat oppositũ conclusionis, ꝓpterea ostensio dicitur ex suppositione, quibus perspicuũ transpositionem ꝓpõnũ non esse sylli principiũ reductiuum, vt sentiunt sorticolæ.

Animaduersio. Animaduersiõne dignum differre syllm ex suppositione & conuersiuum. { Sylls n. conuersiuus in Secundo Priorum declaratur. In illo. n. arguẽs non intẽdit conclusionẽ, sed ex opposito cõclusionis cum altera ꝓpõnum, intẽdit oppositum alterius ꝓ vltima conclusione. & ꝓpterea conuersiuus dicitur. Sylls vero ex suppositione est a consensu respondentis, & est ostensiuus. nam sumpto consensu respondentis in conclusione, cum alia ꝓpositione infertur oppositum alterius. sed nõ vt vltimo intẽtum, sed vt ostendatur priorem conclusionem fuisse veram. Et hunc syllogismum ad impossibile esse dixit, qui tñ secundum rei veritatẽ est ostensiuus ex suppositione. & hoc modo Aristoteles nihil ignoti accepit ad probationem sui propositi, cum hic sylls vt ipse sunt ostensiuus sit: nam per ipsum non nisi cõclusio intenditur, & non conuertere ad *Excusatio.* oppositum alterius ꝓpositionis. Multa circa eiusmodi figuram disputãt Iuniores, quæ quidem cum minus ad verborũ Aristotelis intellectum faciãt, bona ratione prætermittimus. Nostra nãq; intentio non est nisi verba interpretari Arist. & illa translata exponere. Ea quoq; addere, quæ ad verborum faciunt intellectum.

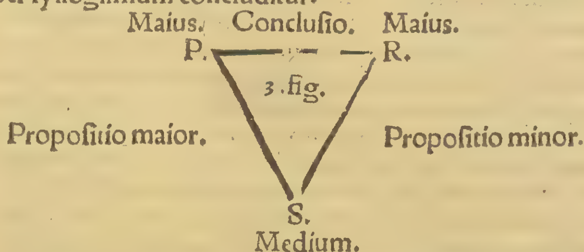
Cap. 7. De tertia figura.

AT si eidem, alterum quidẽ omni, alterum aũt nulli, aut utrũq; uel oĩ, uel nulli inest, figurã quidẽ talẽ appello tertiam. Mediũ uero in ipsa id dico, de quo utraq; prædicãtur, at extrema ea, quæ prædicãtur: maius quidẽ extremũ id nũcupo, ꝗ è medio ipso lõgius est minus uero ꝗ eidẽ propinquius est. Mediũ uero ipsum, extra quidem extrema ponitur, põne tñ ultimũ est. C

Com. 60. Et de tertia vult transigere. Quam quidẽ Boethus describit, & inquit Tertia figura est, quoties ambo extrema de eodem prædicantur medio, cui Arist. addit aut vniuersaliter affirmatiue, aut vniuersaliter negatiue, aut vniuersaliter affirmatiue in vna, & vniuersaliter negatiue in altera. Tacet aũt particulares, quia in vniuersalibus cõtinenꝰ. Inquit { at si eidem medio siue subiecto, alterũ quidẽ extremorum insit omni illi, alterum aũt nulli illi, aut vtrũq; vel omni illi, vel nulli illi inest, figuram quidem talem appello Tertiam. Et cum ipse solus, vt studiosius geometriæ terminorum dispositionẽ talem figuram vocauit: iõ dixit appello. In quibus verbis & vtiles & inutiles tetigit cõiugationes, vt in cæteris figuris fecit. Hæc de figura De terminis inquit medium vero in ipsa id dico, de quo vtraq; extrema prædicantur. Et ita mediũ est qd' vtriq; subiicitꝰ, D vt Boethus dixit. Hęc de medio. Et de extremis inquit at extrema ea appello quæ prædicantur de medio. Hæc de extremis gñatim, de ipsis speciatim inquit { Maius quidẽ extremum id nũcupo, ꝙ e medio ipso lõgius est. & intellige longius ꝓprietate & positione. Proprietate quidem, quia est prædicatũ tm̃, & nullo mõ subiectũ. Positione vero, quia dum docet abũdare terminis primo loco scribiꝰ. Minus vero, ꝙ eidem ꝓpinquius est. Proprietate quidẽ, quia saltem in cõclusione subiiciꝰ, positione vero, quia dũ docet terminis abundare ipsum iuxta mediũ statuit Hæc de extremis speciatim. Sed cũ in hac figura medium nõ sit medium positione et ꝓprietate, vt inerat mediũ ipsum in prima figura, sed tñ virtute, quatenus est extremorũ cõiunctiuum, nec ordineꝰ ẽm subiici & prędicari, nec in medio terminorum scribatur, inquit { medium vero ipsum extra quidem extrema poniꝰ. s dignitate. Positione tñ vltimum est, quia vltimo loco describiꝰ. Quo fit, vt mediũ ipsum ꝓprietate extremũ sit, quia subiicitur tm̃. Virtute

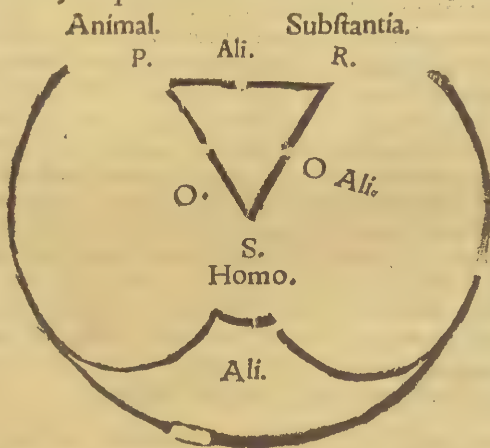
A vero mediũ est, quia extrema cõiungit Hæc de terminis. Animaduersione dignũ, figurã hãc vt triangulus figurari, sed euersus est ad differẽtiam secundæ figuræ. Huius figuræ pũcta angulorũ sunt, P R S, quæ quidẽ tres lineas constituũt instas trium ꝓpõnum sylli. Quarum quidẽ linea P S, representat maiorẽ hanc, S est P: linea vero R S, representat minorẽ hanc, S est R. Linea aũt P R, quæ est basis, representat basem siue conclusionem sylli. *Annotatio*

Auerroes vero hanc figuram tertiam vult esse naturalem, tum quia in illam homines per impetum incurrunt, nulla præcedente disciplina in ipsa dianœa siue parte cogitatiua. tum quia nihil plus concluditur conclusione, quæ per syllogismum concluditur. *Quæ Auerroes.*

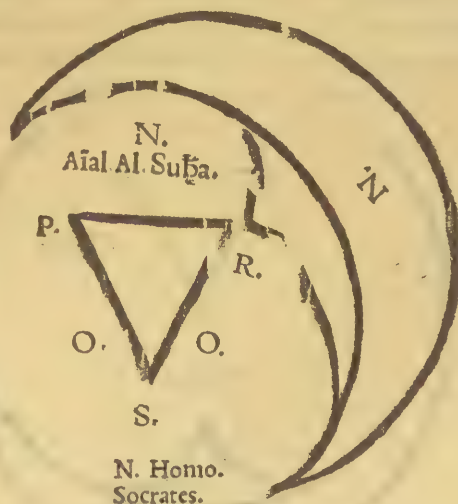

Tertiæ figuræ dispõ. B

Perfectus igitur nec in hac figura conficitur syllogismus: potest tamen perfici & uniuersales & particulares si sumantur ad medium termini ipsi. uniuersales quidẽ si sumantur termini, nam cũ & P & R, omnis inerint, syllogismus erit, ꝗ alicui R P insit necessario. affirmatiuum nãq; cum conuertetur, ipsum S alicui R inerit. Quare cum ipsi S, omni quidem inerat P: ipsi autem R alicui insit S, necessario P alicui R inerit. Fit. n. syllogismus per primam figuram. Præterea etiam idem per impoßibile ostẽdi potest, insuper expositione fieri potest ostensio. Nam, cum utrũq; omnis insit, si aliquid ipsorum S sumatur, ceu N: huic profecto & P & R insunt: quare alicui R P inerit.

Darapti Vtilis cõiugatio ꝗ minoris cõuersione reducitur ad Darij.

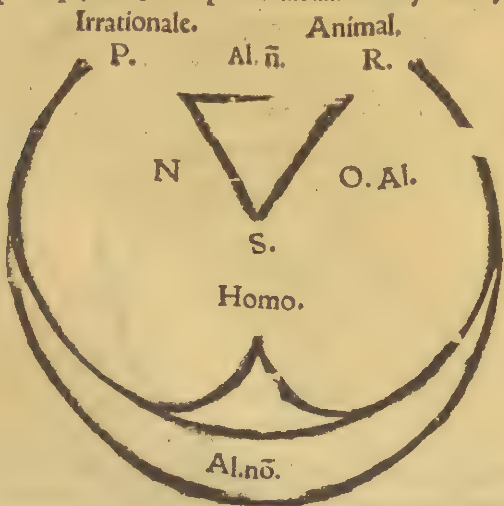
Ostẽsio eiusdem & ꝑ impoßibile & per expositionem.

Hactenus de figura & terminis: nunc de syllogismorũ huius figuræ natura transigit, & inquit { perfectus igi- *Com. 61.*

tur nec in hac figura conficitur syll's, potest tamen perfici & vniuersales et particulares, si sumantur termini ipsi ad mediū. Et primo docet ꝑficere vniuersales, deinde particulares: & inquit { vniuersales quidē si sumant̄ termini: nā, si ambę ꝑpōnes sunt vniuersales affirmatiuæ cōclusio est particularis affirmatiua, & hoc inquit { nā cū & P & R oī S inerint. Syll's erit, ꝙ alicui R P insit necessario. Docet aūt eiusmodi sylľm trifariam ꝑfici. Prio cōuersione minoris. nā sic fit rursus pria figura. Scđo ostēsione ꝑ impossibile, sumpto videlicet opposito cōclusionis cū minore inferēdo oppositū maioris. Tertio expōne, siue syllō expositorio De primo inqt { affirmatiuū nāq; cū cōuerter̄, ipsum S alicui R inerit: & sic minor erit, quoddā R est S: tūc totum sylľm cōficiēdo inqt { quare, cū ipsi S omni quidem inerat P: ipsi aūt R ꝑ cōuersionē alicui insit ipsum S: necessario P alicui R inerit. Fit. n. syll's ꝑ figuram primā. Hęc de primo. De secūdo inquit pręterea idem etiā ꝑ impossibile ostendi pōt. sed quonam mō subticuit. Fit aūt ex opposito cōclusionis sumpto ꝓ maiore, & minore eadē concludendo oppositū maioris. est. n. oppositū cōclusionis, nullum R est P. cui addo minorē, videlicet omne S est R: cōclusio erit, ꝙ nullū S est P. Hoc aūt est cōtrarium maioris. hæc de secūdo. De tertio inquit insuper expōne fieri pōt ostensio, sumēdo indiuiduū, vel aliqđ sensile sub medio cōtētum. Supponit. n. Aristo. regulam illā, quicqd sequit̄ ad præmissas singulares, sequit̄ ad præmissas vniuersales. cuius regulæ cā est. nā singulares ꝓpōnes sunt vt consequens, vniuersales aūt, vt aňs. Modo quicquid sequit̄ ad consequēs, sequitur ad aňs, & nō econtra. Inquit { nā, cū vtrīq; omni S insit: si aliquid ipsorū S sumat̄, ceu N, vt illius, aut indiuiduū, aut sensile: huic ꝑfecto & P, & R insunt: quare alicui R, P ipsum inerit: nā si hoc, demōstrato N, est P, & hoc, demōstrato eodē N, est R: necessario aliqđ R est P. Dubitauerit forte quispiā cur syllos tertię ex positione ꝓbauit, & nō particulares primæ, nec particulares secūdæ. Daucus sentit solū in hac figura fieri posse expōnem siue sylľm expositorium non aūt in prima aut secūda. nam cum mediū debeat esse res demōstrata, id esse non pōt nisi sit vtriq; subiectū. hac rōne ait tacuisse in illis figuris. Sed an in cæteris figuris fieri possit expositio, siue designatio, siue syll's expositorius, postea ꝓprio loco disputabitur: nūc vero in prima figura id nō fecisse scias, ꝗa illi perfecti sunt oēs: in secūda vero, quia expositorius syllogismus nullus est negatiuus, nisi mediū sit hoc aliquid sumptum. Frequenter. n. in expositorio negatiuo minor falsa est. Hæc. n. quidam hippocentaurus nō currit, nō potest expositione probari. nam licet illa, hoc, demōstrādo hippocentaurū nō currit, sit vera: hæc tñ falsa est, hoc est, hippocentaurus. Propterea in negatiuis nō fit. Sed vtrum possit fieri etiam in his, posterius dicemus.

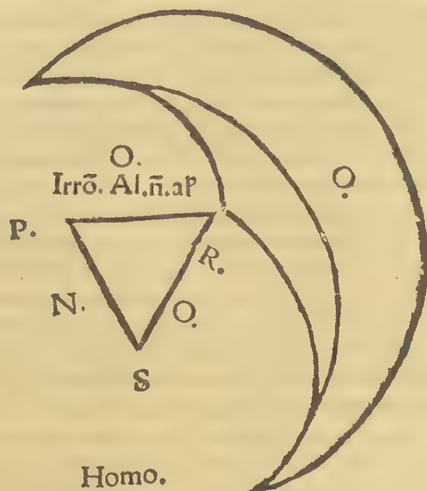
Dubiū. Solutio. Dauci. Propria solutio.

Rursus, si R quidē insit S: P autem nulli insit, erit syll's, quo P alicui R, necessario nō inesse concludetur: idem nāq; demonstrationis erit modus, si R S propositio cōuertatur. Demōstrabitur etiam per impossibile, ueluti primus modus demonstratus est.

Felapton. Secūda vtilis coniugatio quæ minoris conuersione ad ferio primæ figuræ reducitur.

E

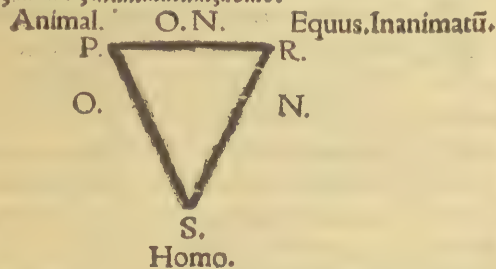

Eiusdē [...]sio per [im]possibile.

F Secūda est ex vniuersali negatiua maiore, vniuersali affirmatiua minore. nam cōuersa minore, erit rursus prima figura. Inquit { rursus si R quidē omni insit S: P aūt nulli insit S, erit syll's, quo concludetur P alicui R necessario nō inesse. Idem nāq; demōstrationis erit modus si R S, quæ fuit minor in parte cōuertatur. Secūdo probat idem ꝑ impossibile, nam, sumpto opposito conclusionis ꝓ maiore, & minore, ꝓ minore, erit conclusio cōtraria maiori. Inqt { demōstrabit̄ etiā ꝑ impossibile, veluti primus modus demōstratus est. Per expōnem vero nō, quia nullus est negatiuus expositorius, nisi subiectū constet vt dicemus. Com. 62.

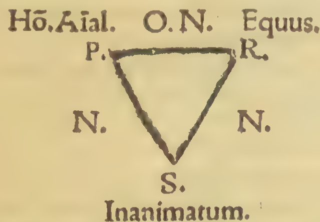
At si R quidem nulli, P uero omni S insit: non erit syllogismus. Termini quidem, essendi sumantur, animal, equus, homo: nō essendi uero, animal, inanimatum, homo.

G

Inutilis c[oni]ugatio e[x] maiore v[ni]uersali a[f]firmatiua, & minore vniuersali negatiua.

Neque syllogismus erit, cum utrūque de nullo S prædicatur. termini quidem essendi sumantur, animal, equus, inanimatum: non essendi uero, homo, equus, inanimatum: medium sit inanimatum.

Sec[un]da inut[i]lis cōiugatio ex omnibus negatiuis.

H Hactenus de vniuersalibus vtilibus, nūc ponit duas asyllogisticas: quarū prima est ex maiore vlī affirmatiua, & minore vniuersali negatiua. Secūda vero ex ambabus negatiuis. Quæ ambæ per exempla perspicuæ sunt. Com. 63.

Patet igitur hac etiam in figura, si uniuersales sumantur termini, quando erit syllogismus, & quando non erit. nam, cum utriq; termini affirmatiui fuerint, erit syllogismus, quo alterum extremum de altero extremo concludetur: at cum utriq; fuerint negatiui, non erit. Cum alter tamen est negatiuus, alter affirmatiuus: si maior quidem sit negatiuus, minor uero affirmatiuus, syllogismus conficitur, quo de aliquo extremo concludetur alterum extremum, sin uero ē conuerso ponantur, non erit syllogismus.

Hactenus de vniuersalibus, demū epilogat quonā mō ex vniuersalibus cōficitur syll's. sunt. n. vniuersales ꝓpositiones aut ambæ negatiuæ, & modo nihil per ipsas constat; aut Com. 64.

ſtat: aut ambæ affirmatiue, & hoc mõ per ipſas conſtat. Aut altera affirmatiua de altera negatiua, quæ eſt duplici ter: nã, ſi maior eſt negatiua, minor vero affirmatiua, cõ ſtat: ſi vero ecõtra, maior eſt affirmatiua, minor negatiua, nõ cõſtat. Erũt igitur oẽs cõiugationes quatuor, quarum duæ ſunt vtiles, duæ autẽ inutiles. Hæc de vniuerſalibus.

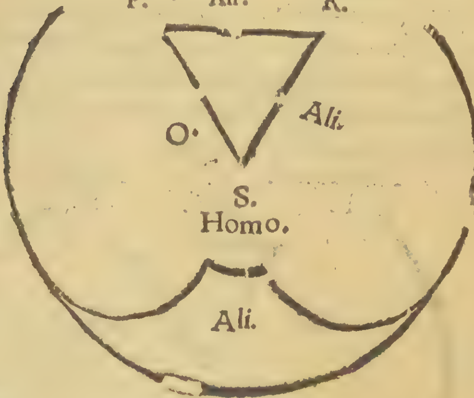
At uero, ſi alter ſit uniuerſalis ad mediũ, alter particularis, ſi uterq; affirmatiuus fuerit, neceſſe ſyll'm fieri, ſi ſit terminorũ quiuis uniuerſalis. nã ſi R quidẽ omni inſit S: P uero alicui eidem inſit, neceſſe eſt P alicui R ineſſe. Cũ. n. affirmatiuũ cõuertatur, ipſum S alicui P inerit. quare cũ R quidẽ omni S inſit: S uero alicui P, & R alicui P inerit. ueluti & ipſum P alicui R inerat.

Diſamis. Tertia vtilis coniugatio maioris et cõcluſionis conuerſione, & præmiſſarũ tranſpoſitione, ad Darij reducitur.

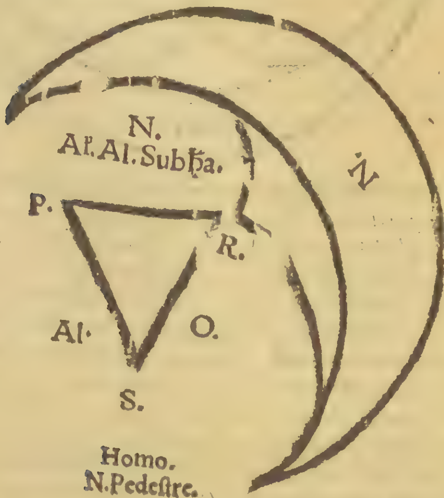
Rurſus, ſi R quidem alicui S: P uero omni eidem inſit, neceſſe eſt P alicui R ineſſe. Erit. n. eidem demonſtrationis modus.

Datiſi vtilis coniugatio, quæ minoris cõuerſione reducitur ad Darij.

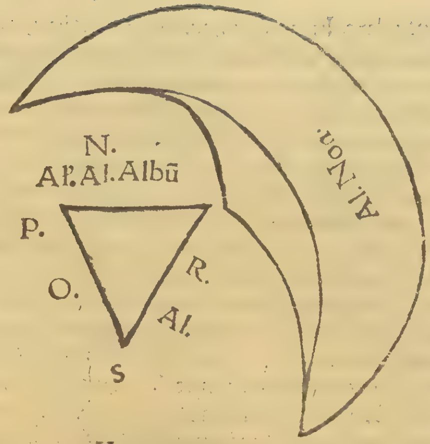

Poſſunt autem hæc & per impoßibile: & per expoſitionem ut præcedentia demonſtrari.

Oſtenſio Tertij modi p impoſſibile & p expõnem.

A

Demõſtratio quarti modi p impoßibile, et p expõnẽ.

B Hactenus de vlibus, nũc & de particularibus duas ponit cõiugationes. Prio tñ gñatim tãgit ambas. Et inquit { at vero, ſi alter terminorũ ſit vlis ad mediũ, alter particularis: ſi vterq; affirmatiu' fuerit, neceſſe eſt ſyll'm fieri, ſi ſit terminorũ quis vlis, hoc eſt ſiue maior, ſiue minor. Hæc gñatim. Speciatim deſcribit duas, quarũ prima eſt ex maiore particulari, minore vli. Inqt { nã, ſi R qdẽ oi inſit S: P vero alicui eidẽ inſit: neceſſe eſt, P alicui R ineſſe. Probat per cõuerſionẽ maioris inferẽdo cõuerſionẽ cõcluſionis. Inqt { cũ. n affirmatiuũ cõuertat': } vtpote maior: ipſum S alicui P inerit. Tũc format totũ ſyll'm: & inqt { quare, cũ R qdẽ oĩs S inſit: S vero alicui P, p conuerſionẽ: & R alicui P inerit: veluti & ipſum P alicui R inerat p ſyll'm primũ. Hic eſt prim'. { De ſecũdo inqt rurſus, ſi R qdẽ alicui S, P vero oi eidẽ inſit: neceſſe ẽ P alicui R ineſſe. Erit n. idẽ demõſtrationis modus quo ad cõuerſionẽ. nã cõuerſa minore, ſequit' cõcluſio: quæ prius Addit pñt autẽ hæc & p impoſſibile, et p expõnẽ, vt pcedẽtia demõſtrari. Per ĩpoſſibile qdẽ ſumẽdo oppoſitũ cõcluſionis p maiore. & minorẽ inferẽdo oppoſitũ maioris Per expõnẽ vero ſumẽdo aliqd' ſenſile ſub medio, De quo ambæ pdicant', vt fecimus ĩ vlib' modis. Hęc de particularib'. Theophraſtus vero mutauit ordinẽ. nã quartũ modũ in tertio loco poſuit, & tertiũ ĩ quarto. Hoc aũt feciſſe v', qa primus eget duplici cõuerſiõe, maioris et cõclõnis. Hic ãt vna tm̃ minoris videlicet. Quare hic min' a prĩa figura diſtat. Alij vero ĩ hac figura aiũt minorẽ prĩcipalitatẽ ſortiri, cui' ſignũ eſt, qa Ariſt ſemp prĩo loco ſumit illã. et qa tertius mod' habet minorẽ vniuerſalẽ, hic aũt habet eam particularẽ, hac rõne fit vt ille ſit tertius, hic quartus. Sed hæc parũ ad rem. Ordo. n. omnis coniecturalis eſt, & nõ neceſſarius.

Com. 65.

Primus modus.

Quintus modus.

C

Quæ Theophraſtus.

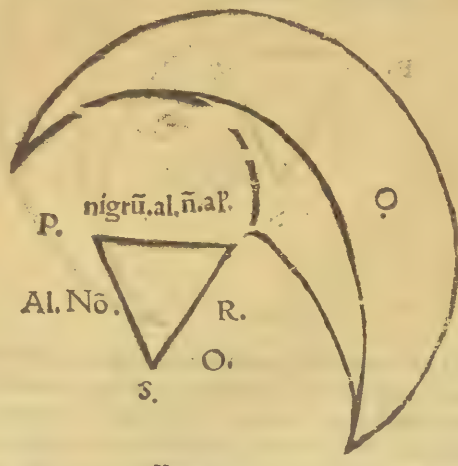
Quæ alij.

At ſi alter negatiuus, affirmatiuus alter ſumatur, ſitq; affirmatiuus uniuerſalis ipſe, cũ minor quidem affirmatiuus ſit, erit ſylls. ſi. n. R quidẽ omnis inſit: P uero alicui eidẽ nõ inſit: neceſſe eſt P alicui R nõ ineſſe. Nã ſi oĩ inſit, & R oĩ S inerat: P etiã oĩ S inerit. ſed alicui nõ ineſſe ſupponebatur. Demõſtrabitur etiã ſine deductione, ſi aliquid ipſorũ S ſumatur, cui ipſum P nõ inſit.

Brocardo

D

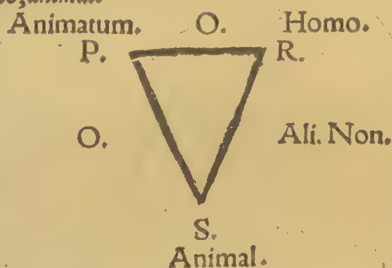
Quinta vtilis coniugatio p deductionem ad impoßibile

Com. 66. Tertius modus particularis est ex maiore particulari negatiua, minore vniuersali affirmatiua. Sumpto nanqꝫ opposito conclusionis ꝓ maiore, & minore ipsa, habebitur oppositum maioris. Inquit { at, si alter negatiuus, affirmatiuus alter sumatur: sitqꝫ affirmatiuus vniuersalis ipse, Quia hoc esse potest & in maiore & in minore: Inquit { cū minor quidem affirmatiuus sit, erit syll's. si.n. R quidem S insit: P vero alicui eidē S nō insit: necesse P est alicui R nō inesse. Probat per oppositum, & inquit { nam si omni insit, & R omnis S inerat: P etiam omni S inerit. sed supponebatur in maiore alicui nō inesse Secūdo probat idem et inquit demonstrabitur etiam sine deductione, si aliquid ipsorum S sumatur, vtpote sub homine Aethiops, cui ipsum P puta album nō insit. Verbi cā sint termini albū, animal, hō: si sub homine accipiatur Aethiops, valet hoc demonstrando Aethiopem nō esse album. Hoc demonstrando Aethiopem est aīal Igitur quoddam aīal non est album. Ex his perspicuum posse fieri expositionem etiam in negatiuis, verum hoc est, qn̄ subiectum constat. Tacuit vero probationem per cōuersionem: nam particularis negatiua nō conuertitur. vniuersalis vero affirmatiua si conuertitur, syll's ex puris particularibus erit.

Aethiops.

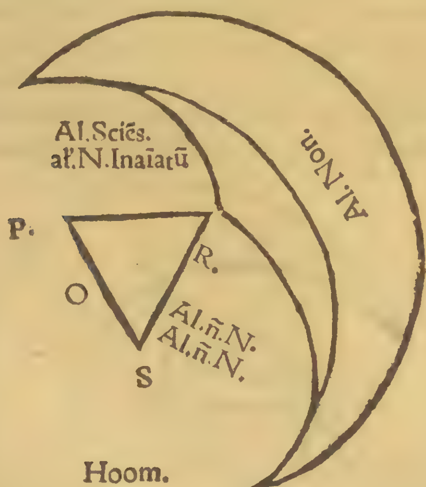
Sed cum maior terminus sit affirmatiuus, minor uero negatiuus, non erit syllogismus. ueluti si P quidem omni S insit R uero alicui S, non insit: Termini quidem essendi sumantur animatum, homo, animal.

Inutilis cōiugatio ex maiori vniuersali affirmatiua minori particulari negatiua.

Com. 67. Docet nunc assyllogisticas contra hunc modū, et vult ꝙ econtra ex maiore vniuersali affirmatiua, minore particulari negatiua nihil constat. veluti si P quidem omni S insit, R vero alicui S non insit: termini quidem essendi sumantur animatum, homo, animal. Si.n omne animal animatum: & quoddam animal non homo. cum his stabit, omnem hominem esse animatum.

Non essendi uero sumi non possunt: si R quidem alicui insit S, alicui autem non insit. Nam, si nulli R P inest, R autem alicui S inest: P etiam alicui S non inerit. at supponebatur omni inesse. Præterea P quidē omni S inest: R autem alicui S: etiam P alicui R inerit: supponebatur autem nulli inesse.

Demōstratio qui non cōcludatur de nullo nō si ex indefinito velut in secunda figura.

H

Com. 68. Disputat nunc, vtrū possint sumi termini nulli essendi. Vbi debes scire, ꝙ multipliciter possunt impediri termini nulli essendi. Aut quia ex cōclusione ꝓ maiore, & cōposibili minori infertur oppositū maioris. Aut, quia ex maiore & cōposibili minori infertur oppositū tui intēti in cōclusione. Tertio aliis modis vt in prima & secūda fi-

Termini nulli essendi quot modis impediantur.

B gura dixit. Aristoteles igitur tāgit primum & inquit { nō essendi vero sumi non possunt: si R quidē alicui insit S, & alicui nō insit, hoc est, si minor sit particularis de re, erunt enim hæ composibiles, quoddam S nō est R et quoddā S est R: nam si in cōclusione nulli R P inest per te, qui vis dare terminos nō essendi, sumo hāc pro maiore, videlicet nullum R est P: R aūt alicui S inest. erat.n. hæc cōposibilis minori, & propterea hæc sumatur ꝓ minore videlicet quoddam S est R P etiam alicui S non inerit. At supponebatur ꝓ maiore omni inesse: ecce, ꝙ ex terminis datis a te sumendo cōclusionem ꝓ maiore, & composibile minori pro minore, dabitur oppositum maioris, & sic tales termini peccant cōtra primum requisitum ad terminos. Secundo ostendit nō posse sumi propter secundam rōnē. Et inquit præterea, P quidem omni S inest in maiore: R autem alicui S: hæc.n.erat propositio cōposibilis: etiam P alicui R inerit. Supponebatur autem nulli inesse per te, qui terminos non essendi sumpsisti. Ecce quō in terminis tuis ex maiore & cōposibili minori pro minore concluditur oppositū eius: ꝙ dabas in conclusione. Et ita ꝓpter has duas causas termini dari non possunt.

C

Sed agendum est ut fecimus prius. nam, cum sit indefinitum alicui non inesse, sitqꝫ uerum dicere alicui non inesse: si sit uerum dicere nulli inesse. at si nulli inest, non erat syllogismus.

Probat igitur illam esse assyllogisticam per regulā indefinitam: Nā quicquid non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nō sequitur ad cōsequens illo eodem assumpto. Sed ad minorem vniuersalem negatiuam non sequitur aliquid maiore quauis assumpta, igitur nec ad particularem negatiuam: quæ est vt consequēs. Inquit sed agē dum est vt fecimus prius: Nam cum sit indefinitum alicui non inesse, aut æquiualens indefinito: Sitqꝫ verum dicere alicui non inesse: Si sit verum dicere nulli inesse. At si nulli inest in minore non erit syll's. igitur si alicui non insit in minore non erit syllogismus. Quia qd' non sequitur ad antecedens, non sequitur ad consequens. Et sic illa coniugatio est assyllogistica. Hæc Aristo. Com. 69.

D *Atsi terminorum uniuersalis quidem sit negatiuus, particularis uero affirmatiuus, cum maior quidem est negatiuus, minor uero affirmatiuus, erit syllogismus. Nam, si P quidem nulli S insit, R uero alicui insit: P alicui R inerit. Erit enim rursus prima figura, R S propositione conuersa.* *Ferison.*

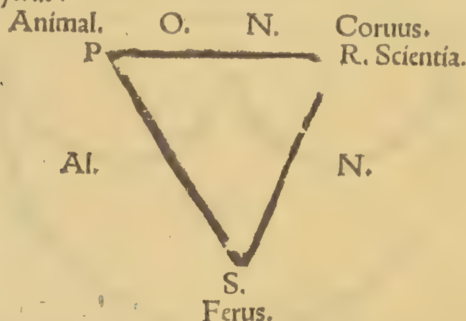
Ferison. Ex maiore vniuersali negatiua et minori particulari affirmatiua, minoris cōuersione, reducitur ad Ferio.

Quartus particularis est ex maiore vniuersali negatiua, minore particulari affirmatiua. Inqt { at si terminorū vniuersalis qdē sit negatiuus, particularis vero affirmatiuus: cū maior quidē sit negatiuus, minor vero affirmatiuus, erit syll's. Cuius excplū est. Nā si P quidē nulli S insit, R vero alicui insit, P alicui R inerit. Probat cōiugationē per cōuersionem minoris, & inquit { erit.n. rursus prima figura R S ꝓpositione minore cōuersa in parte. Theophrastei hūc modū vltimū penultimū faciūt, & penultimū vltimum. Quia sola minoris cōuersione reducitur. Penultimus vero deductione ad impossibile. Mō ostēsio p conuersionem prior est deductione ad impossibile. Alexander vero Com. 70.

der vero & Arist. ordinant vt diximus: quia minor in illo est vniuersalis. In tertia vero figura minor obtinet principatum. Ex his sequitur decem esse syllogisticas connexiones hac in figura, duas vniuersales, quatuor vero particulares, atque quatuor indefinitas. Igitur decem.

Quando uero minor est negatiuus, non erit syllogismus. Termini, quidem essendi sumantur animal, coruus, ferus. Non essendi uero animal, scientia, ferus. Atque medium sit utrorumque ferus.

Inutilis coniugatio ex maiori particulari affirmatiua, minori vniuersali negatiua.

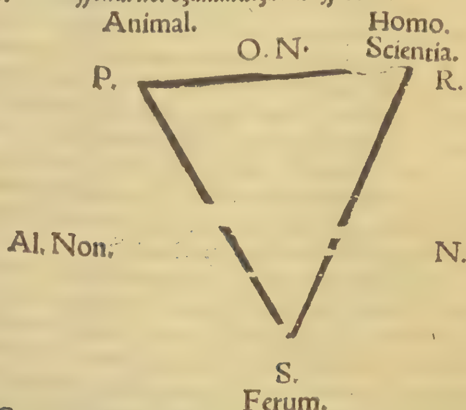

Com. 71. Contra modum vltimo loco positum talem poniti in connexionem: si econtra ex minore vniuersali negatiua, maiore particulari affirmatiua fiat syllogismus, non erit vtilis: Nam possunt sumi termini omni & nulli inesse.

Quo vero ad verba attinet illud verbum (ferus) quod in vtraque connexione mediũ sumptum est: græce est ἄγριον. Hoc.n. dicitur de plantis etiam. Nã latine syluestre est, quod brutis & plantis conuenit. Homini vero minime.

Nec etiam cum ambo negatiui ponuntur, sitque alter quidem uniuersalis, alter autem particularis. cum minor est uniuersalis ad medium, non essendi quidem termini sumantur animal, scientia, ferum essendi uero, animal, homo, ferum.

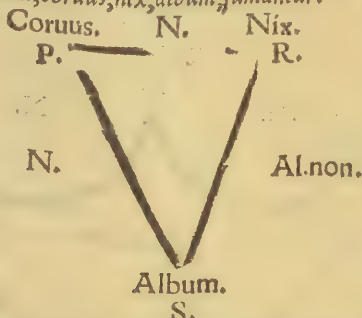
Inutilis coniugatio ex maiori particulari negatiua & minori vniuersali negatiua.

Com. 72. Secunda inconnexio est ex ambabus negatiuis: Verũ hęc dupliciter: vna quando minor est vniuersalis, & maior particularis inquit { nec etiam est syll's cum ambo termini negatiui ponunt, sitque alter quidem vniuersalis, alter autem particularis. Et primo docet incõnexionem cũ minor est vniuersalis, & inquit { cum minor est vniuersalis ad medium, & maior } supple particularis: non essendi quidem termini sumantur aĩal, scientia, ferum: Essendi vero sumãtur, animal, homo, ferum. Hæc est secunda.

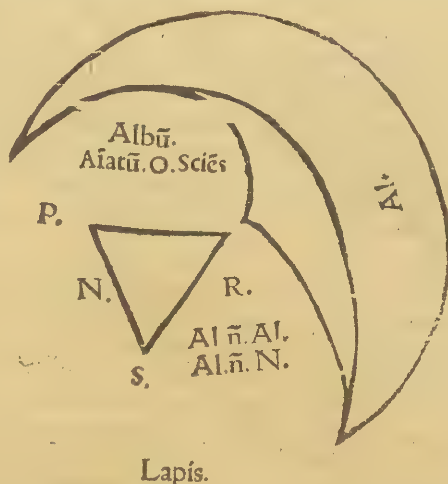
Sed cum maior fuerit uniuersalis, minor uero particularis: non essendi quidem, coruus, nix, album, sumantur.

Inutilis coniugatio ex maiori vniuersali negatiua, & minori particulari negatiua.

Essendi uero sumi non possunt termini. Nam si R quidem alicui nõ insit S, alicui autem insit: Siquidem P omni R insit, R uero alicui S: etiam P alicui S. inerit. at nulli inesse supponebatur. Sed ex indefinito est demonstrandum.

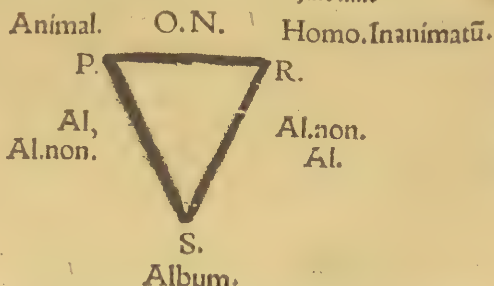
Demõstratio ꝑ impossibile quod nõ cõcludatur de omni ni si ex indefinito, vt superius.

Com. 73. Probat nũc terminos essendi nõ posse sumi. Propterea, quia ex cõclusione ꝓ maiore, et composibili cũ minore, infertur oppositum maioris. Dicebatur aũt terminos tũc posse sumi cũ nulla inter cõclusionem & ꝓpositiones est incompossibilitas. Huius exẽplum est si termini possunt sumi, sint verbi cã animatum, album, lapis: modo nullus lapis est animatus: quidẽ lapis non est albus, vt adamus. Cum iis nõ erit hæc conclusio compossibilis, omne albũ animatum est: quia hac sumpta ꝓ maiore, illa ꝓpositione cum minore compossibili etiã sumpta, videlicet quidam lapis est albus: erit cõclusio in tertio primæ, quidam lapis est animatus. & sic habeť oppositũ maioris. Propterea ait regulam hãc esse probãdam ex indefinito: nam, si ad minorem vniuersalem negatiuã nihil sequebať, nec ad minorem particularem negatiuã eadẽ maiore sumpta aliquid sequetur. Quicquid.n. nõ sequetur ad antecedens aliquo coassumpto, nec ad cõsequẽs sequetur eodẽ coassumpto. Inquit { essendi vero sumi nõ possunt termini: nam, si R quidem alicui nõ insit S, alicui aũt insit: ita hæc sint cõpossibiles, aliquod S est R: aliquod S nõ est R: Siquidẽ P omni R insit in cõclusione per te: hac sumpta ꝓ maiore, R vero alicui S: etiã P alicui S inerit in tertio primæ. At nulli inesse supponebatur in maiore, Igitur cõclusio repugnat ꝓ positionibus: vel alicui cõpossibili cum ꝓpositionibus, et sic sumi nõ possunt. Propterea inquit { sed ex indefinito est demonstrandum, vt diximus in aliis Hæc Arist.

Præterea neque si uterque alicui medio insit, aut non insit: aut alter insit, alter non insit. Aut alter quidẽ alicui, alter uero non omni, aut indefinite, ullo pacto syllogismus conficitur. Termini communes omnium, essendi quidem sumantur, animal, homo album: non essendi uero, animal, inanimatum, album.

Inutiliũ cõiugationũ cõe exemplum.

Tertia est ex ambabus propositionibus non vniuersalibus: & hęc poteſt multiplicari per particulare & indefinitum. Et quælibet harum per affirmatiuum & negatiuum: & hoc inquit { præterea neque si vterque alicui medio insit, aut non insit. } Hæ sunt duæ: prima quidem ex ambabus affirmatiuis, secunda vero ex ambabus negatiuis. { Aut alter inest medio, alter non inest } quæ & per duas põt multiplicari: quarũ vna est a parte maioris, & altera a parte minoris: & sic sunt quatuor. Aut inde-

finitæ siue non omni, & hæ sunt quatuor aliæ. Igitur omnes sunt octo. Docet abundare terminis: & sermo patet. Hæc Aristoteles. B

Perspicuum igitur est & in hac figura quando est syllogismus, & quando non est. Et si ita sese habent termini, uti diximus, syllogismum necessario fieri: & si sit syllogismus, terminos ita sese habere. Patet etiam & huius figuræ syllogismos omnes imperfectos esse. Omnes siquidem assumptis quibusdam perficiuntur. Insuper etiam non posse per hanc figuram uniuersale quicquam aut affirmatiuum, aut negatiuum syllogizari.

Com. 75. Epilogat tria, quæ disseminauerat iam per totum hoc capitulum. Quorum primum est syllogismum fieri terminis dispositis, vti diximus, aliter vero sumptis nõ fieri. Secundum est, omnes syllogismos hac in figura esse imimperfectos. omnes nãque quibusdam assumptis perficiuntur, vt conuersione, aut deductione, aut expositione. Tertium est, nullam conclusionem in eiusmodi figura posse esse vniuersalem, tametsi coniugationes aliquæ sint vniuersales, ille videlicet, quarum ambæ propositiones vniuersales sunt. Aliquæ particulares, quando altera ꝓpositionum particularis erit. Multæ sunt dubitationes circa tertiam figuram, sed potissimæ sunt duæ. Prima ꝓpter quid in tertia figura oportet minorem esse affirmatiuam. Respondent iuniores, quia minore existente negatiua, nec affirmatio, nec negatio sequitur. Affirmatio quidem non, quia extrema possunt esse opposita, vt animal, lapis, homo, negatio vero minime: quia extrema possunt esse subalterna, & minor sub maiore, vt substantia, lapis, homo. Secunda ratio eorum est, quia hæc figura descendit a prima per conuersionem minoris. at minor primæ figuræ est tantum affirmatiua. Propterea minor in hac figura non nisi affirmatiua erit. Hæ rationes bonæ sunt. Potest etiam dici minorem esse affirmatiuam, quia vbi sit negatiua dari possunt termini omni & nulli in essendi. & hoc sufficit prioristico. Quærunt Secundo, quare conclusio esse non potest, nisi particularis. Sorticolæ aiunt hoc esse, quia prædicatum minoris propositionis non supponit distributiue: quia siue minor sit vniuersalis, siue particularis, cum non possit esse, nisi affirmatiua, semper prædicatum eius, quod est extremum minus, stat non distributiue: & ideo in conclusione non potest distribui, dum ponitur subiectum in illa. Hæc responsio non est peripatetica, sed Sorticolaria, ideo prætermittatur. Iuniores aiunt hoc pro tanto est, quia medium subiicitur extremitatibus, & ita est tanquam pars illarum. ideo per ipsum non potest concludi alterum extremum de altero, nec affirmatiue nec negatiue, nisi particulariter: quia non possunt concludi conuenire per tale medium, nec differre nisi in parte. Hæc solutio bona est, sed potius metaphysica. Melius dicerem nihil posse concludi in hac nisi particulare, quoniam conclusio sequitur quo ad q̃titatem minorem. at minor in hac est potestate particularis, cum descendat a prima figura per conuersionem minoris: propterea omnes syllogismi huius figuræ sunt potestate aut tertius primæ, aut quartus primæ. Propterea omnis in hac figura est particularis. Multa alia dici possunt, quę quia partim bene dicta sunt ab aliis, partim q̃ non faciunt ad intellectum libri, prætermitto.

Dubiõ.

1. dubiõ. Solutio. Iuniorum.

2. dubiõ. R̃nsio Sorticolarum.

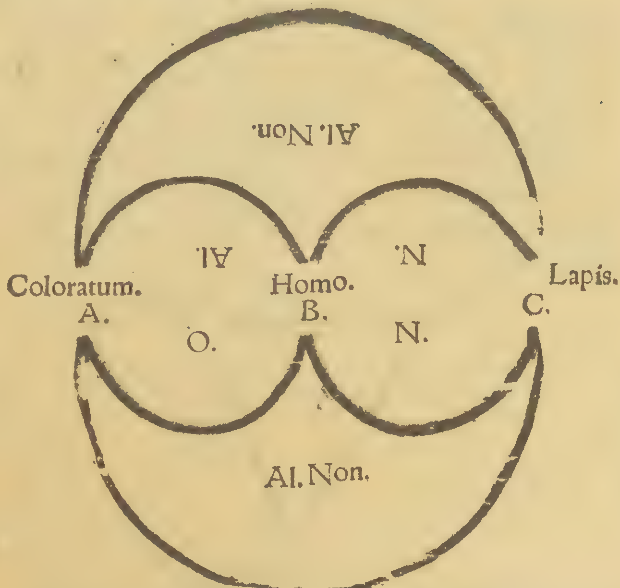
Qualis sol. sorticolarũ

Qualis sol. Iuniorum.

Propria solutio.

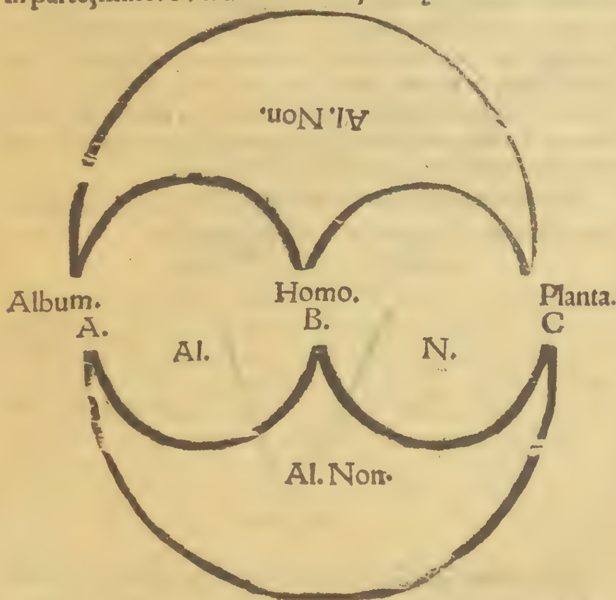
Caput. 8. Quæ nã in omnibus figuris inutiles coniugationes penitus, vel non penitus sint inutiles.

PErspicuum autem est & omnibus in figuris quando non fit syllogismus. Affirmatiuis namq;, aut negatiuis utrisque terminis atque particularibus sumptis, nihil fit penitus necessarium. sumpto uero affirmatiuo ac negatiuo, si negatiuus sumatur uniuersalis, semper minoris extremi negatiui ad maius syllogismus conficietur. Veluti si A quidem omni B, aut alicui insit, B autem nulli inest C. nam si conuertantur propositiones, necesse est ipsum C alicui A non inesse, similiter autem & in cæteris figuris. Semper enim fit ob conuersionem syllogismus.

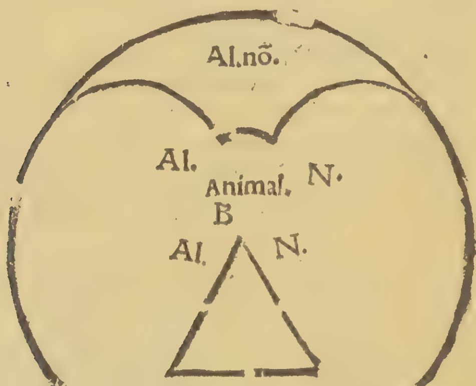
Quo pacto etiã syllogismi oẽs efficiãtur & in vniuersales, prĩa figura reducuntur.

Com. 76. Consequenter Aristoteles quædam communia sumit ad omnes figuras. Vbi debes scire, ꝙ cõiugationum quædam sunt assyllosticæ siue inconnexiles: quædam syllogisticæ, siue cõnexiles. Assyllogisticarum siue inconnexilium, aliæ sunt penitus inconnexiles, veluti ex ambabus particularibus, vel indefinitis, & ex ambabus negatiuis: Hæ.n. sunt penitus assyllogisticæ, siue inconnexiles, quia nullam prorsus concludunt conclusionem: hoc est, nec primariam, nec secundariam, siue nec directam, nec indirectam: vel, vt vtar verbis Auerrois, nec naturalem, nec innaturalem. Quædam vero sunt assyllogisticæ, siue inconnexiles secundum quid: Hæ autem sunt, quæ quidem primariam, siue directam, siue naturalem conclusionem non concludunt, quæ est maioris de minore. Sed secundariam siue indirectam, siue innaturalem: quia minorem de maiore. Hæ autem in Secundo huius potestates appellantur syllogisticæ. Fiunt autem hæ in omnibus figuris, quando minor est vniuersalis negatiua, & maior affirmatiua, siue vniuersalis, siue particularis. In prima quidem, cum maior est vniuersalis. Termini sumantur coloratum, homo, lapis. nam omnis homo coloratus: nullus lapis homo: quoddam coloratum est non lapis. Si enim conuertatur maior in parte, & minor in terminis, syllogismus est: nullus homo est lapis. Quoddam coloratum est homo: Quoddam coloratum non est lapis. Simili modo fieri potest si maior est particularis. Termini sumantur, album, homo planta. Nam quidam homo est albus: nulla planta est hõ: sequitur, quoddam coloratum nõ est planta. Conuersis.n. ꝓpositionibus, maiore quidẽ in parte, minore vero in terminis, erit hęc eadẽ conclusio.

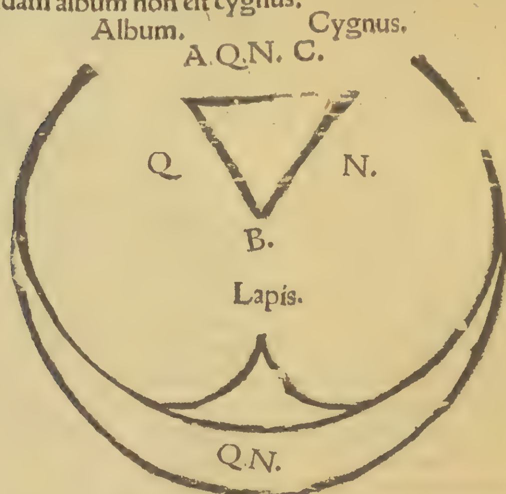

In secunda

In secunda vero termini sumantur animal, ferum, planta. Nam quoddam ferum est animal: Nulla planta est animal, igitur quoddam ferum non est planta. Conuersa .n. minore, erit syllogismus, nullum animal planta: quoddam ferum animal: quoddam ferum non est planta. in quarto primæ.

In tertia autem termini sumãtur album, cygnns lapis. Nam quidam lapis albus: nullus lapis cygnus: quoddam album cygnus. Conuersa enim, maiore erit syllogismus, nullus lapis cygnus. quoddam album est lapis. Igitur quoddam album non est cygnus.

Inquit { perspicuum autem est & omnibus in figuris quando non fit syllogismus. Hoc.n. declaratum est. Tamen repetit affirmatiuis nanq; aut negatiuis vtriusque terminis, atq; particularibus sumptis, nihil fit penitus necessarium: } Hoc est nec primarie, nec secundarie Sumpto vero affirmatiuo atq; negatiuo, si negatiuus sumatur vniuersalis. subaudi & ad minorem, semper minoris extremi ad maius syllogismus conficietur. Et ita secundarie saltem aliquid concludetur Veluti si A quidem omni B aut alicui insit: B autem nulli inest C. hoc enim modo cõnexio est concludens aliquod A non esse C. Nam si conuertantur propositiones, necesse est ipsum C A alicui A non inesse. Nihil autem Aristoteles meminit transpositionis, quia siue propositiones transponantur, siue non semper proprijs rationibus intelliguntur constitutæ. D

Subticuit autem exempla in alijs figuris, quia facile quis potest terminis abundare. Verum in omnibus his fieri non potest perfectio eodem modo: In prima nãq; fit conuersis vtrisq;, in secunda vero conuersa minore tãtũ, in tertia autem conuersa maiore. Debes scire q; Aristoteles tacuit cæteros tres modos, qui his verbis designãtur videlicet baralipton, celantes, dabitis. Quia eiusmodi in propositionibus nõ differunt ab alijs, sed solũ quo ad conclusionẽ; aut quia eiusmodi sunt potius potestates syllogisticæ, vt dixit Auerroes. Secundo debes scire in eiusmodi connexionibus ideo conclusionem esse particularem,

quia vt sapide dicunt Iuniores, in his minor est sub maiore & cum necesse sit conclusionem esse negatiuam, et superius non negatur ab inferiore nisi in parte, propterea conclusio est particularis. Qua ratione fit, vt ecõtra, uidelicet maiore negatiua & minore affirmatiua, nulla fit conclusio indirecte, nisi potestatiue, quia minor continetur sub maiore, et ibi est vis rectitudinis. Aut melius dici potest cõclusionem sequi ipsam minorem quo ad quantitatẽ. Sed quoniam in talibus minor est potestate maior. Et maior potestate minor. Sed quoniam ipsa minor est particularis, facta reductione: ideo conclusio est particularis. A

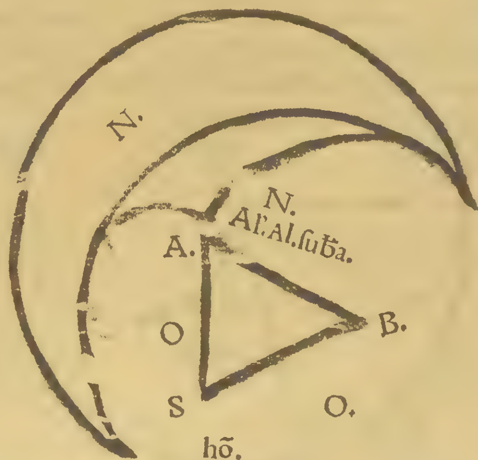
Inquit Auerroes q; Aristoteles non enumerauit tales modos in proprijs locis figurarum, quia non sunt naturales: nam in eis non cadit vis dianoetica siue cogitatiua per naturam, sed potius per ipsum artificium. *Quæ auer.*

Perspicuum etiam est indefinitam propositionem eundem omnibus in figuris syllogismum efficere, positam loco particularis affirmatiuæ.

B Secũdum commune omnibus figuris est. indefinitam propositionem eundem syllogismum efficere, positam loco particularis affirmatiuæ. *Com.77.*

Sed occurres, nam, vt partes inter se, ita tota etiam inter se: sed particulares & indefinitæ differunt specie, igitur syllogismi ex indefinitis & syllogismi ex particularibus etiam specie differunt. Nisi esset, q; tales syllogismi forma conueniunt, materia vero differunt. Forma quidem, quoniam conuersione, expositione, & deductione eodẽ modo perficiũtur materia vero quatenus propositiones eorum differunt. Secundo occurres quare signanter dixit propositionem indefinitam affirmatiuam, particularis loco poni, negatiuæ vo nihil meminit. Dicũt nonulli in vno opposito alterum dedisse intelligere. Antiquiores expositores dixerunt indefinitam negatiuam magis poni loco vniuersalis negatiuæ. Propterea solum affirmatiuæ submeminit. *Dubĩ.1. Solutio* *2.dubĩ.* *1.solutio. 2.solutio.*

C *Patet insuper syllogismos, qui imperfecti sunt omnes per primam perfici figuram. Omnes enim aut ostensione, aut deductione ad impossibile perficiuntur: at utroque modo prima fit figura. Nam etsi ostensione perficiuntur, conuersione perficientur. Conuersio autem figuram efficiebat primam. Sin uero deductione ad impossibile demonstrantur falso posito, syllogismus fit per primam figuram. Ceu ultima in figura, si A, & B omni C insint, ipsum A alicui B inerit. Nam si A nulli B insit: ipsum autem B omni C inerat: A profecto nulli C inerit. at omni inesse supponebatur. Idem & in cæteris fiet.*

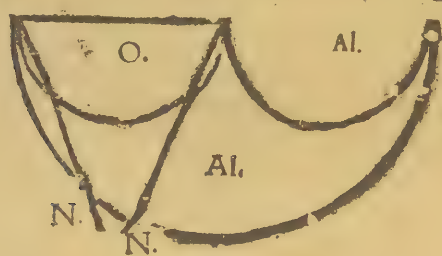
Darapti prima tertiæ figuræ coniugatio, quo impossibili demostretur.

Tertium cõmune est, oẽs syllogismos, qui imperfecti sunt, perfici per primam figuram. Cuius rationem dicit & sic componitur. Quæcunq; ostensione, aut deductione perficiuntur, per primam perficiũtur figuram: sed omnes syllogismi aut ostensione aut deductione perficiũtur: igitur omnes per primam perficiuntur figuram. Inquit *Com.78.*

{patet insuper syllogismos, qui imperfecti sunt, omnes per primam perfici figuram. Hæc conclusio. Deinde sumit minorem: & inquit { omnes enim aut ostẽsione, hoc est demonstratione recta: } aut deductione ad impossibile perficiuntur. } Hæc est minor. Deinde sumit maiorem, & inquit { at vtroq; modo prima fit figura } hæc est maior. Quam probat dicens, { nam, si ostensione perficiuntur, conuersione perficiuntur. Conuersio autem (vt diximus) figuram faciebat primam: sin vero deductione ad impossibile demonstrantur falso posito, fit syllogismus etiam per primam figuram: Et declarat hoc per exemplũ in tertia, de qua minus videtur: Et hoc vt habeat in secunda esse eodem modo. In tertia enim ex conclusione pro maiore & minore in prima figura infertur oppositũ maioris. Inqt { ceu vltima in figura: si A & B omni C insint ipsum A alicui B inerit. Deducit { nam, si A nulli B inest: Ipsum autem B. omni C inerat: A profecto nulli C. inerit: at omni inesse supponebatur in maiore. Addit idem et in cæteris fieri. verum non dedit exempla, quia superius illa posuit. Sic igitur patet maior, & per consequens totus syllogismus.

Præterea licet & omnes syllogismos ad uniuersales primæ figuræ syllogismos reducere. Patet nãque per illos secundæ figuræ syllogismos perfici, quãquam non similiter omnes. nam uniuersalis quidẽ negatiua conuersa, particulariũ uero uterque deductione ad impossibile. At particulares primæ figuræ syllogismi, & per se quidem ipsos perficiuntur: et per secundam etiã figuram deductione ad impossibile licet ostendere. Ceu si A quidem omni B inest: B autem alicui C: ipsum A profecto alicui C: inerit. nam si nulli inest, B uero omni inerit, nulli quoque C, B inerit. hoc. n. scimus p secundã figurã.

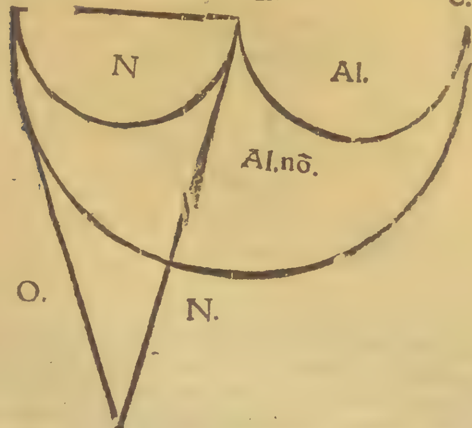
Darij.

Darij tertia primæ figuræ utilis coniugatio deductione ad impossibile quæ p primũ secũde ostẽditur.

Ferio.

Similiter & in negatiuo erit demonstratio. Nam si A quidẽ nulli B inest: B autem alicui C: A profecto alicui C non inerit. Si enim omni inest: B autẽ ipsi nulli inerat nulli C B ipsum profecto inerit: At hæc media erat figura.

Ferio quarta primæ figuræ utilis coniugatio quo reducatur ad secũdã secũdæ deductione ad impossibile.

B *Quare cum quidem, qui in media sunt figura syllogismi omnes ad ules reducantur primæ: et particulares primæ ad syll'os figuræ mediæ: patet etiam particulares primæ figuræ syllogismos, ad uniuersales eiusdem reduci.*

Quartum commune est cæteris figuris & particularibus modis primæ, vt omnes perficiantur per duos primos vniuersales primæ. Qua ratione fit, vt prima figura cæteris sit perfectior: nam ad illam aliæ reducuntur. Et de modis primæ primi duo vniuersales sunt perfectiores. Quia ad illos omnes alij cuiuslibet figuræ reducuntur. Inquit { præterea licet & omnes syllogismos ad vniuersales primæ figuræ syllogismos reducere } hęc est conclusio: hanc probat: & vt mihi videtur inductione, inducendo videlicet per omnes modos secundæ vniuersales & particulares, & per particulares omnes primæ & per omnes tertiæ tam vniuersales, q̃ particulares. Et inqt { patet nãq; per illos secundæ figuræ syllogismos perfici, vt visum est longa cõmentatione. Quãq; (vt ait) non similiter omnes. nam vniuersales quidem reducuntur negatiua propositione conuersa in terminis. Particularium vero vterq; deductione ad impossibile. Debes scire vniuersales reduci conuersione negatiuæ propositionis, non tamen secundum eandem propositionem. Nã primus modus secundæ reducitur conuersione maioris tantum. Secundus vero eiusdem conuersione minoris & conclusionis. Particulares vero licet omnes deductione ad impossibile demonstrentur, tamen primus particularis secundæ conuersione & deductione ad impossibile perficitur. Hæc de modis secundę. De modis vero primę inquit { at particulares primæ figuræ syllogismi, & per se quidẽ ipsos perficiunt } hoc est per principia regulatiua vniuersalium videlicet dictum de omni, & de nullo: & per secundam etiam figurã deductione ad impossibile licet ostendere. Nam sumpto opposito conclusionis pro minore, & maiore pro maiore infertur oppositum minoris in secunda figura. Inquit { ceu si A quidem omni B inest, vt sit hæc vera omne B est A: B autem alicui C, ut sit hæc uera, aliquod C est B. ipsum A profecto alicui C inerit. Nam si nulli inest, ita ut hæc sit vera, nullum C est A, hac sumpta pro minore: B: uero omni inerat: erat enim hæc vera, omne B est A: Igitur in secundo modo secundo, nullum C est B: erit enim totus syllogismus, omne B A, nullum C A: igitur nullũ C B: supponebatur autem aliquod C: esse B. Hoc enim inquit { scimus per secundam figuram: hęc de affirmatiuo De negatiuo uero inquit { similiter & in negatiuo erit demonstratio: uidelicet ex opposito conclusionis pro minore, & minore pro maiore inferendo oppositum minoris, Inquit { nam si A quidem nulli B inest: B autẽ alicui C: A profecto alicui C nõ inerit. probat dicẽs. { Si enim omni inest, ita ut sit hæc uera, omne C est: A, hac sumpta pro minore, B autem ipsi nulli inerat A, ita ut sit hæc uera, nullum B est. A. tunc arguo nullum est B est A: omne C est A: igitur in secundo secundæ, nullũ C est B. & hoc subdit, nulli C B. ipsum profecto inerit. at hæc media erat figura. & sic patet particulares primæ reduci ad uniuersales secundæ. tunc complet rationem, & inquit { quare, cũ ij quidem, qui in media sunt figura syllogismi, omnes ad uniuersales reducantur primæ, & particulares primæ ad syllogismos uniuersales figuræ mediæ, patet & particulares primæ figuræ syllogismos ad uniuersales eiusdem reduci. Hæc de modis secundæ & particularibus primæ.

Sed occurres, nam particulares primæ essent tunc imperfectiores uniuersalibus secũdæ: quod quidem falsum est. Iuniores respondent hos particulares nõ reduci ad illos, ut in terminum ultimum, sed uelut nullam ad transitum. Sed hoc uidetur stare non posse, primo qa propinquus perfectiori est perfectius. Modo uniuersales secundæ propinquiores sunt uniuersalibus primæ. igitur uniuersales secundæ perfectiores sunt, Secundo, natura incipit ab imperfectiori ad perfectius, igitur & ars. quare particulares eiusmodi sunt imperfectiores, cum ab his ars incipiat. Propterea dici potest particulares tales quatenus

Com. 79.
E
Nota hæc.
G
H
Dubiũ.
Solutio Iuniorum. Cõfutatio.
Propria solutio.

perfici possunt proprijs regulatiuis principijs perfectiores esse vniuersalibus secundæ. Quatenus vero particulares, sic sunt illis imperfectiores, & quo ad hanc rationem perficiuntur per illos. Et cum in vniuersalibus primæ congregentur ambo, hæc propterea cæteris sunt perfectiores. Hæc Aristoteles.

Syllogismi uero tertiæ figuræ si uniuersales quidem sint termini, per uniuersales continuo syllogismos primæ figuræ perficiuntur. sin uero particulares sumantur per syllogismos particulares eiusdem primæ figuræ perficiuntur: at tales syllogismi ad illos iam sunt reducti: quare & syllogismi particulares figuræ tertiæ ad eosdem profecto reducũtur. Perspicuum igitur est omnes syllogismos ad uniuersales primæ figuræ syllogismos reduci. Syllogismorum igitur hi qui esse uel non esse indicant, dicti sunt quonam modo sese habent, & per seipsos, qui ex eadẽ Com. 80. *sunt figura, & inter se, qui ex diuersis sunt figuris.*

De syllogismis vero tertiæ, quo nam modo reducuntur ad illos primæ vniuersales, nunc docet: & inquit { syllogismi vero tertię figuræ si vniuersales quidem sint termini } vt sunt duo primi { per vniuersales continuo syllogismos primæ figuræ perficiuntur. } & sic vniuersales tertiæ ad vniuersales primæ reducuntur. De particularibus inquit { sin vero particulares sumantur, per particulares eiusdem primæ figuræ perficiuntur. } At tales syllogismi ad illos iam vniuersales primæ (vt dictum est) sunt reducti. Quare & syllogismi particulares figuræ tertiæ ad eosdem uniuersales primæ profecto reducuntur. Et ita omnes reducuntur ad illos. Demum epilogat, & sermo patet.

Dubiũ verborum. Quo vero ad verba attinet, dubitabis, quare Aristoteles dixit vniuersales tertiæ cõtinuo, siue statim reduci ad vniuersales primæ. Nec intelligere potest de reductione per impossibile, quia etiam particulares reducuntur ad illos immediate per deductionem ad impossibile. Nec per conuersionem, quia hoc modo reducuntur ad particulares. Ego nihil boni habeo, quo possim mihi ipsi satisfacere nunc. tu vero considera. Vnum tamen scias vniuersales tertiæ reduci ad particulares primę per conuersionẽ & ad uniuersales per deductionem ad impossibiles. Similiter & particulares reducuntur tum ad vniuersales primę deductione: Tum ad particulares cõuersione, quare omnes reducuntur ad vniuersales primæ pluribus modis.

Versus figurarum græci. Hæc Aristoteles de coniugationibus trium figurarum. Quibus versus annecti possunt.

Primæ figuræ quidem uersus est,

Ver.2. Grammata egrapse graphidi Technicos.

Versus secundæ,

Ver.3. Egrapse cateche Metrion acholon.

Versus tertię,

Apasi stenaros hisacis aspidi omalos pheristos.

In his enim versibus ponũtur quatuor literæ, A E I O: &. A, vt scis, significat uniuersalem affirmationem: E uero, uniuersalem negationem: I autem, particularem affirmationem: O denique, particularem negationem. Sunt etiam ij versus significatiui rei alicuius, est enim eorũ sensus, artifex qui literas calamo scripsit, & qui scripsit atq; detinuit: dulce carmen. his clypeo valens est omnibus, æquales mitis atq; optimus. Hi sunt versus: quos in Aristotelis codicibus gręcis scriptos reperi. An uero sint Aristotelis, tu considera. Digressio. Auer. d. 4. figura. Digreditur hic Auerroes de quarta figura, quoniam Galenus concessit illam. Ego vero ꝓ declaratione mentis eius dicerem quadrifariam posse fingi figuram quartam. Nam aut in conclusione maior de minore, aut minor de maiore prædicatur: si quidem maior de minore, adhuc bifariam, aut quia medium minori subijcitur, & de maiore prædicatur, quo pacto Galenus fortasse quartam figuram contendit: & hoc modo est omnino innaturalis: est enim contra naturam, ut medium de maiore prædicetur: quod minori subijcitur, & tamen minor etiam non prædicetur de maiore. Naturale nanq; est prædicatum de aliquo prædicari de eo quod illi subijcitur. Aut quia maior de medio: & medium de minore prædicatur: sed transposite, ita vt minor præcedat A propositio in syllogismo: Et hoc pacto est naturalis, & prima figura præmissis transpositis. Vnde Philoponus dixit superius terminos posse ordinari aut per prædicari aut per inesse. Per prædicari quidem ꝓpositio maior debet præcedere minor sequi Per inesse vero econtra minor propositio pręcedit, maior sequitur. Licet latini semper minorem faciunt secundo loco. Si vero minor de maiore prædicatur in conclusione, hoc rursus ut prius bifariam est: Nam aut medium minori subijcitur: & de maiore prædicatur: Et hoc pacto omnino est innaturalis propter rationem tactam Aut medium subijcitur maiori & de minore predicatur, Et hoc pacto concludunt illi duo modi primæ figuræ fapesmo, frisesomorum, quo nanq; ad propositiones naturales sunt, sed quo ad conclusiones sunt innaturales. Hæc de quarta figura.

Cap. 9. De syllogismis ex ambabus de necessario in tribus figuris. *CVm uero ipsum inesse, atque etiam necessario inesse, & contingenter inesse, differant: (Multa siquidem, non tamen necessario insunt: multa uero nec necessario, nec penitus cõpetunt, sed contingenter insunt) patet syllogismos cuiusuis horum differre: atque nõ similes habere terminos: quatenus alius ex ijs, quæ necessario insunt. alius ex ijs, quæ insunt, alius ex ijs,* De inesse. *quæ contingenter insunt conficitur.*

Hactenus de tribus figuris, nunc de mistionibus pro- Com. 81. positionum in syllogismos vult pertractare. Et primo syllogizat intentionem tractatus, hoc pacto ex diuersis propositionibus diuersi conficiuntur syllogismi: propositio necessaria contingens, & de inesse sunt diuersæ, igitur ex his diuersi conficiuntur syllogismi. De ratione tangit minorem, & probationẽ, Et inquit { cum vero ipsum inesse, atque etiam necessario inesse, & contingenter inesse differant } cuius probationem scribit, & lege suspensiue, & inquit { multa si quidem, non tamen necessario insunt, ut homo est albus, & animal est grammaticum, multa vero nec necessario, nec penitus de inesse competunt, sed contingenter } ut nauale prælium est, & Socrates uincit olim C pide. Hæ enim non sunt de inesse ueræ, sed contingenter, sunt enim falsæ possibiles. Ponit tunc conclusionẽ, & inquit { patet syllogismos cuiusuis horũ differre, atq; non similes habere terminos, nec propositiones, quatenus alius ex ijs quæ necessario insunt, alius ex ijs quæ insunt, alius ex ijs quæ contingenter insunt, conficitur. Hæc est conclusio, & intentio & causa intentionis. Occurres Dubiũ. fortasse, quia quæ hoc in libro tractantur, pertinẽt ad syllogismum, quo syllogismus est: at necessario inesse, inesse & contingenter inesse, sunt materiæ syllogismorum, de quibus nihil tractatur hic. Dici potest necessario inesse, Solutio inesse, contingenter inesse abstrahunt a demonstratiuo, probabili, & sophistico, & ita licet pertineant ad materiam, nõ pertinent ad materiam, nisi quatenus illa est syllogismi, ut syllogismus.

In ijs igitur quæ necessario insunt, simili fere sese habent modo perinde atque in ijs, quæ insunt: similiter enim in ipso inesse, atque necessario inesse, uel non inesse, & erit, & non erit syllo= D *gismus: differunt tamen ob ipsum necessario inesse, uel nõ inesse: quod quidem terminis ipsis additur. Nam & ipsum negatiuum similiter conuertitur, & ipsum esse in toto, & de omni prædicari similiter assignamus.*

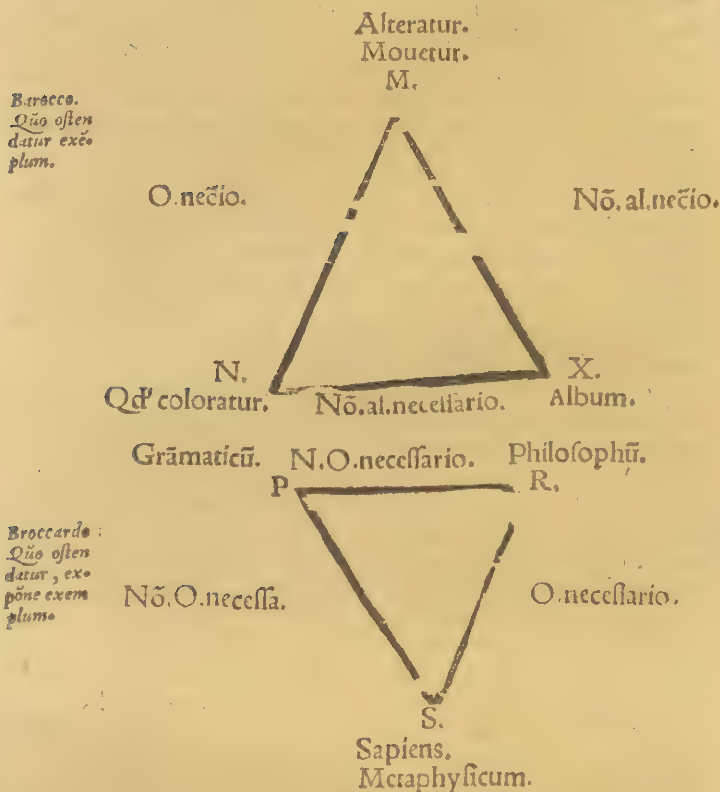
Proposuit intentionem & rationem intentionis, nunc Com. 82. exequitur, & proponit vniuersalem regulam syllogismorum necessariorum, & inquit { in ijs igitur, quæ necessario insunt, syllogismi fere simili sese habent modo perinde atq; in ijs, quæ insunt. } Cuius declarationem subscribit. & inquit { similiter enim in ipso inesse atque necessario inesse quantum ad affirmatiuos, uel non inesse, quo ad negatiuos, & erunt syllogismi quo ad utiles, & non erunt, quo ad inutiles, dixit fere similiter sese habere, ideo hoc declarat, & inquit { differunt tamen ob ipsum necessario inesse, vel non inesse, quod quidẽ terminis ipsis additur & ita solum differunt penes additionem modi ne-

cessarij. Dixerat illos sese habere eodem modo, ideo hoc probat, & inquit { nam & ipsum negatiuum similiter cõuertitur: & per consequens per conuersionem imperfecti reducuntur, & ipsum esse in toto, & de omni prædicari similiter assignamus: & ita perfecti proprijs principijs regulantur. Hæc est communis regula.

In cæteris igitur eodem modo conclusionem effici necessariã per conuersionem perinde atque in ijs quæ sunt de inesse, ostendetur. Verum in media figura, cum altera uniuersalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua: & rursus in tertia cum altera uniuersalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, non similiter ostendetur. Sed necesse est de eo conficere syllogismum, cui alicui utrũque non inesse exponimus: erit enim necessarium in hoc. si & de exposito, atque de illo aliquo necessarium fuit. quod enim hoc aliquid est, ipsum exponitur. Fiunt autem utroque modo syllogismi in propria figura.

Barocco.

Broccardo

Barocco. Quo osten datur exẽplum.

Broccardo: Quo ostendatur, expõne exemplum.

Com. 83. Hactenus declarauit quare non est penitus eodẽ modo quo ad syllogismos ipsa coniugatio necessariorum, ꝑ hoc, quia terminis additur modus necessitatis: nunc declarat, ꝙ nec quo ad reductionem imperfectorum sunt penitus coniugationes eædem: nam omnes imperfecti in illis de inesse reducuntur per cõuersionem præter Barocco, & Broccardo, qui per impossibile reducebantur vt visum est. At in ijs de necessario bene omnes alij præter hos duos reducuntur conuersione: tamen ij duo non reducuntur per impossibile: vel si reducantur per impossibile, non eodem modo, vt dicemus: sed bene per syllogismos expositorios. Igitur quo ad reductionem etiam est aliqua differentia, ex eo quia saltem illi duo non eodem modo reducuntur. Debes scire ꝙ reductio per impossibile in necessarijs fieret per contradictionem, quod esset propositio contingens verbi causa contradictorium huius, necessario quoddam N non est X, in secunda figura: est non necessario quoddam N non est X, hoc ꝑ regulã æquipollentiarum valet cõtingenter omne N est X, igitur reductio per impossibile si fieret, oporteret vt maior esset necessaria & minor contingens. In tertia etiam contradictorium illius necessario quoddam P non est R, ecct non necessario quoddam P non est R, quod æquipollet illi, contingenter omne P est R, & ita oportet vt maior esset contingens, & minor necessaria in reductione huius. Sic igitur in vtrisq; fieret per mixtionẽ necessarij & con-

Annotatio

B tingentis: modo nondum patet an hæc mixtio sit coniugatio vtilis, omnis autem reductio debet esse per notiora. Propterea hæc probatio non conuenit eiusmodi syllogismis. Ex quibus perspicuum est Aristotelem nonvelle hãc mistionem non posse fieri, vt Iuniores laborant defendere: sed hanc mistionem nõ esse bonam reductionem: omnis enim reductio est perfectio syllogismi: perfectio autẽ est euidentia suæ necessariæ illationis: hoc autem nondũ est euidens: propterea Aristoteles vult non esse nunc bonam reductionem. Vtrum autem illa mistio ex maiore necessaria & minore contingente, in prima figura vt fieret in reductione illius modi secundæ: vel ex maiore contingente & minore necessaria, in eadem prima figura, vt fieret in reductione illius modi tertij sit, syllogistica coniugatio, est alia quæstio: & proprio capite tractabitur, nunc vero Aristoteles tantum habere vult pro eiusmodi bonam non effici reductionem, cum reductio omnis fieri debeat per manifesta. Et propterea confugit ad syllogismum expositorium, quod est signum sensibile: & omnibus perspicuum.

E Inquit { in cæteris supple omnibus præter Barocco, & Broccardo eodem modo conclusionem effici necessariam per conuersionem perinde atque in ijs, quæ sunt de inesse, ostendetur. Et ita quantum ad reductionem cæterorum coniugationes necessariæ, & de inesse concordant verum in media figura, cum altera propositionum vniuersalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua, vt in Barocco: & rursus in tertia cum altera uniuersalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, nõ similiter ostendetur: igitur differunt quo ad reductionẽ horum duorum modorum: nam in reductione talium necessariorum oportet procedere per mixtionem, quæ nondum patet Propterea ait, { sed necesse est de eo conficere syllogismum, cui alicui vtrunq; non inesse exponimus, hoc est oportet probare per syllogismum expositorium. Cuius causam ait: erit enim necessarium in hoc, hoc est de particulari: si de exposito, atq; illo aliquo subaccepto ad sensum, necessarium fuit. Quod enim hoc

Expositio.

G aliquid est, ipsum exponitur: Et sic probatio hæc expositoria est valida, quia est ad sensum. Addit fiunt autem vtroque modo, hoc est expositus & exponens syllogismi in propria figura, vt si expositus sit in secunda, exponens similiter, et si expositus in tertia, etiam & exponens. Termini vero in secunda figura sunt quod mouetur, qđ coloratur, album. Nam, si necessario omne quod coloratur mouetur, & necessario quoddam album non mouetur, necessario quoddam album non coloratur. Sub ipso quod mouetur, sumatur quod alteratur, & arguatur expositorie sic, necessario quod coloratur est hoc quod alteratur, necessario album non est hoc quod alteratur, igitur necesse est extrema coniungi in particulari, videlicet, ꝙ necessario quoddam album non coloretur. Simili modo termini in tertia figura sumantur, Grammaticũ, Philosophum, Sapiens, sub sapiente Metaphysicum, & fiat syllogismus, vt prius. Debes scire, quod in necessarijs sumi potest contradictorium dupliciter, aut in eadem

Annotatio

H specie materiæ, & in altera specie, verbi causa contradictorium huius necessario quoddam album non coloratur, uno modo est contingenter, omne album coloratur. Alio modo necessario omne album coloratur, & hoc propter causas superius traditas, quando igitur Aristoteles ait non effici bonam ostensionem per contradictoriũ est intelligendum de contradictorio extra speciem suæ materiæ, nam sic ostensio esset per admixtionem, vbi autem contradictorium sumeretur in eadem specie materiæ & nihil (vt mihi videtur) prohibet posse effici ostensionẽ quia sic esset ex puris necessarijs & uniformi coniugatione. Hæc de uniformi generatione.

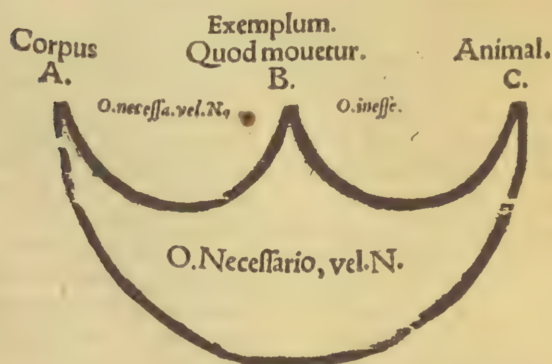
Mistio necessarii & inesse in prima figura.

Potest itaque fieri, ut altera propositionum necessaria sit atque syllogismus necessarius euadat: non tamen utrauis sed quæ ad maius extremum est. Ceu si ipsum A ipsi B necessa

rio inesse aut non inesse sumpseris: B autem ipsi C inesse duntaxat: hoc enim modo si disposueris propositiones, propterea ipsum A ipsi C inerit necessario, aut nõ inerit. Quia omni B inest aut non inest necessario A ipsum C uero est aliquod eorum, quæ sunt B, quare patet & ipsi C inesse aut non inesse necessario A ipsum.

Com.84. Hactenus de vniformi generatione syllogismorum de necessario, & de inesse seorsum simpliciter perfecit, nunc docet hæc miscere & vtiliter, & inutiliter. Causa ordinis patet: nam simplicia præcedunt composita et mista, ideo non posset dare doctrinam miscibilium, nisi prius simplicium tradidisset cognitionem, vt etiam medici faciunt in medicinarum commistionibus, docent enim primo simplices, deinde illarum mistionem: quia ratione fit, ut recte pars hæc de mistione necessarij & ipsius inesse inscribatur ab Aristotele. *Dubitatio.* Occurris forsitan, nam in libro de Generatione dictum est mixtionem alteratorum miscibilium vnionem esse, ita ut non sit mistio, si miscibilia in ipsa remaneant actu. At in talibus coniugationibus mixtis, propositiones actu remanent tales: igitur nõ recte mistio dici potest. *Solutio.* Sed hæc dubitatio friuola est: nam mistio hæc metaphorice dicitur, quatenus propositiones diuersæ speciei coniunguntur ad eliciendum quẽdam actũ diuersum, vtpote conclusionem. *Aiaduersio.* Animaduersione dignum in eiusmodi commistione octo confici coniugationes, quarum quatuor sunt syllogisticæ, & quatuor inconnectibiles siue asyllogisticæ. Harum vtilium prima est quoties maior fuerit de necessario ĩesse, et minor de inesse tantum. Nam hoc modo fit syllogismus necessarius in prima figura. Inquit { potest itaque fieri, vt altera propositionum necessaria sit, atque syllogismus necessarius euadet: non tamẽ utrauis, sed quæ ad maius extremum est, hæc enim est utilis: inutilis vero erit, quando ad minus extremum fuerit, vt patebit. In quibus itaque verbis duas indicauit, utilem uidelicet & inutilem. Exemplificat de vtili, et inquit, { ceu si ipsum A ipsi B necessario inesse aut non inesse sumpseris. } Quod ait propter affirmatiuos, & negatiuos modos: B autem ipsi C inesse dũtaxat sumpseris. Et tu intellige seruata quantitate propositionum, quam docuit seruare in illis de inesse. Huius reddit causam uniuersalem & communem, videlicet per dici de omni, uel inesse in toto, & inquit { hoc enim modo si disposueris propositiones: propterea ipsum A ipsi C inerit necessario, aut non inerit, quia omni B inest, aut non inest necessario ipsum A: C vero est aliquod eorum quę sunt B: quare patet & ipsi C inesse aut non inesse necessario A ipsum. Et ita hæc mixtio vtilis est ad conclusionem necessariam: quia regulari potest per principia communia omnium syllogismorum perfectorum, ut uisum est in illis de inesse.

Coniugatio ex maiori de necessario, et minori de inesse.

D

Philoponi probationes. Philoponus uero coniugationem eiusmodi esse syllogisticam enititur ꝓbare dupliciter primo per impossibile: nam sic sese habentibus terminis ac propositionibus, aut sequitur conclusio, aut non sequitur. si quidem sequitur, habeo illam esse syllogisticam, si non sequitur detur oppositum conclusionis. tunc oppositum erit non necessario omne C est A: sed hæc per oppositionem modi ad modum, quanti ad quantum, & qualis ad quale, æquipollet illi, contingenter quoddam C non est A, tunc arguo per regulam mistionis contingentis & ipsius inesse in tertia figura, quæ dicetur infra: contingenter quoddã C non est A, omne C est B, igitur contingenter quoddã B nõ est A: igitur ad oppositam qualitatem, contingẽter quoddam B est A: dicebatur autem necessario omne B esse A: & sic illa fuit vtilis coniugatio Secundo idem probat, duabus propositionibus inesse positis, conclusio sequitur de inesse, igitur altera posita de inesse & altera de necessario, non amplius eadem conclusio debet sequi, sed necessaria. Hæc Philoponus. *Confutatio* Sed videntur hæ probationes incongruæ: Prima quidem quia procedit ex ignotis, non enim nondum patet commixtio contingentis & inesse. Præterea mixtio necessarij & inesse certior ẽ mixtione contingentis & inesse, & ita prima probatio uidetur petitio principij. Secunda uero primo, quia reducitur ad oppositum: nam ex duabus necessarijs conclusio fit necessaria. Igitur ex altera necessaria, conclusio non debet esse necessaria, & ita de inesse. Secũdo ex iis de inesse conclusio est de inesse igitur ex maiore de inesse, & minore necessaria erit conclusio necessaria contra Aristote. Propterea nihil addi potest ijs, quæ Aristote. ait, nec vltra ea, quæ ait licet progredi, ueluti nec ultra columnas Herculeas licet nauigare. Hæc mihi uidentur.

Si uero A B quidem propositio non est necessaria B C uero fuerit necessaria, conclusio profecto necessaria non erit. Nam si erit necessaria, ipsum A alicui B inesse necessario emerget, et per primam, & per tertiam figuram: quod quidem falsum est: propterea quia tale sumi potest B, cui nulli ipsum A inesse continget. Præterea ex terminis ipsis etiam patet conclusionem non necessario euenire. ut si A sit quod mouetur, B uero animal C autem homo, homo nanque animal necessario est: at animal mouetur non necessario: quare neque homo.

C

Coniugatio ex maiori de inesse, et minori ẽ necessario siue affirmatiua siue negatiua.

Com.85. Exemplificat de asyllogistica, & dat causam, & inquit { si vero A B quidem propositio, quæ fuit maior, non est necessaria: B C vero fuerit necessaria, quæ est minor, conclusio profecto necessaria non erit, sed si conclusio sit aliqua, illa erit de inesse. Et ita hæc est asyllogistica ad cõclusionem de necessario inesse: non tamen ut dicemus ad conclusionem de necessario inesse non tamen ut dicemus ad conclusionem de inesse. Fiat igitur syllogismus hoc pacto, omne B est A, omne C est B necessario, igitur si dicis, omne C esse A necessario, arguam in prima figura sumendo conclusionem. pro maiore, & conuersionem minoris ꝓ minore hoc modo, necessario omne C est A, necessario quoddam B est C, tunc ex vtrisq; ijs, erit, quoddam B erit A necessario, quod est falsum, quia maior

erat de inesse,& non necessaria. Rursus per tertiam sumendo conclusionem pro maiore & minorem hoc modo, necessario omne C est A: necessario omne C est B: igitur necessario, quoddam B est C: at de inesse sumebatur, omne B esse A. Inquit { nam si erit necessaria, ipsum A alicui B necessario inesse emerget. Et per primam, & per tertiam figuram, Per primam quidem sumendo conclusionem pro maiore,& conuersionem minoris pro minore. Per tertiam vero sumendo cōclusionem etiam pro maiore & minorem pro minore: quod quidem falsum est,& non dixit repugnans: quia non est ad impossibile, sed ad falsum: & quod sit falsum, declarat propterea quia tale sumi potest B, vt animal, cui nulli ipsum A, hoc est, quod mouetur inesse cōtinget. Et ita potuit maior esse vera de inesse, vbi de necessario inesse erit falsa, vt illa, omne animal mouetur. Et sic conclusio videtur aliquantulū præmissis vel præmissæ repugnans. Idem probat sumendo terminos,& inquit { præterea ex terminis ipsis etiā patet conclusionem non necessario euenire. vt si A sit quod mouetur, siue motus: B vero animal: C autē hō, Hō nāq; animal necessario est: & ita hæc minor erit vera, omnis homo est animal necessario: at animal mouetur non necessario, sed de inesse: ita vt hæc sit vera, omne animal mouetur. Quare neque homo necessario mouetur, sed de inesse omnis homo mouetur.

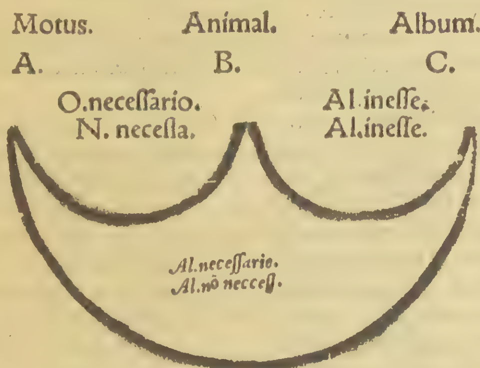
De asyllogistica. Quo vero ad verba attinet debes scire, quod differt asyllogistica coniugatio in necessarijs,& in de inesse. Dicebatur enim in ijs, quæ sunt asyllogistica coniugatio esse, in qua possunt inueniri termini omni & nulli inessendi, et propterea illa erit inutilis penitus. Asyllogistica vero coniugatio in necessarijs est solum ea, in qua possunt sumi termini, quibus non sequitur inesse necessario tantum cum quibus stat sequi inesse. Et propterea hæc coniugatio non est simpliciter inutilis ac asyllogistica, sed solū ad necessariam conclusionem. Qua ratione fit, vt solū in hac sufficiat per terminos instare in consimili coniugatione. Quare vero sequatur ex maiore de inesse, & minore necessaria conclusio de inesse, & non de necessario inesse, iuniores declarare enituntur,& vane, nam sufficit Logico id habere per terminos ipsos, hoc enim Iuniori prioristico sat est. Cætera attinent ad Metaphysicum, & non ad nos. C

Simili profecto pacto etsi ipsa A B propositio sit negatiua: erit enim eadem ostensio.

Com. 86. Iudicauit ex maiore negatiua de necessario inesse, & minore de inesse, posse fieri syllogismum, nunc asyllogisticam huic oppositam esse inquit econtra, si maior negatiua fuerit de inesse & minor necessaria. cuius rei probatio esse potest,& per deductionem ad falsum, & per terminos, vt dictum fuit. Hæc de vniuersalibus, in quibus patet esse quatuor coniugationes, duas videlicet affirmatiuas, quarum altera vtilis, altera inutilis est, & duas negatiuas, similiter quarū altera est vtilis,& altera inutilis. *De numero*

De particularibus. *In particularibus uero syllogismis, si uniuersalis quidem est necessaria, etiam conclusio erit necessaria: sin autem particularis necessaria sit, conclusio sane non erit necessaria siue affirmatiua siue negatiua uniuersalis ipsa fuerit. Sit itaque primo uniuersalis ipsa necessaria, & ipsum A quidem omni B insit necessario: B uero alicui C insit dūtaxat: necesse erit, ut ipsum A alicui C insit necessario: nam C ipsum sub B continetur: at omni B inerat necessariam. Similiter etiam etsi negatiuus sit syllogismus: eadem enim erit huius ostensio. Sed si ipsa particularis sit necessaria, non erit conclusio necessaria, non enim ad impossibile deuenietur, ueluti, in uniuersalibus syllogismis: similiter etiā in negatiuis: Termini sumantur motus, animal albū.* B

Com. 87. Hactenus de vniuersalibus, quæ sunt quatuor, & de particularibus etiam, que sunt quatuor aliæ, nunc docet. Et inquit { in particularibus vero syllogismis, si vniuersalis quidem est necessaria, } & supple & { particularis de inesse, etiam conclusio erit necessaria. Hæc est prima syllogistica: huic oppositam asyllogisticam inquit { sin autem ipsa particularis necessaria sit,& vniuersalis fuerit de inesse, conclusio sane non erit necessaria, siue affirmatiua, siue negatiua ipsa vniuersalis fuerit, Ecce quo modo quatuor sunt, duæ vtiles,& duæ inutiles. Vtiles quidem probat per communes regulas, quæ sunt de omni & de nullo dici, aut esse vel non inesse in toto aliquo, & inquit { sit itaque primo vniuersalis ipsa necessaria & ipsum A omni B quidem insit necessario, B vero alicui C sit dūtaxat de inesse necesse erit, vt ipsum A alicui C insit necessario, quod per principia probat,& inquit { nam C ipsum sub B continetur, at omni B inerat ipsum A necessario. Similiter etiam inquit si negatiuus sit syllogismus, eadem.n. erit illius ostensio, vtpote per dici de nullo, vel nō esse in toto. Hæc de vtilibus. De inutilibus, inquit { sed si ipsa particularis sit necessaria: } et supple vniuersalis de inesse, non erit conclusio necessaria, licet sit de inesse. Cuius causam affert. & inquit { non enim ad impossibile aliquod deuenietur } supple, q̄uis dicatur eiusmodi esse inutiles. Aut aliter intelligi potest: non enim ad impossibile, sed ad falsum deuenieť per eiusmodi cōiugatiões. Addit etiā similiter in negatiuis. Et disponit terminos vt motus, animal, album: cuius exemplum est.

Coniugatio ex maiori de necessario minori de īesse particularis affirmatiua, siue negatiua fuerit.

Dō Auer. Mouet Auerroes in præsenti loco quæstionem, vtrū ex maiore necessaria,& minore de inesse, conclusio sit necessaria. Aristoteles enim per exemplum,& per principia regulatiua syllogismorum communia probauit q̄ sic, uoluit modum cōclusionis imitari modum maioris. In hac quæstione inducit positionem Eudemi, Theophrasti, & Themistij, qui tenuerunt q̄ non,& rationes illorum, Prima est, quia semper conclusionis modus debet sequi partem imbecilliorem. Sed minor est imbecillior, igitur debet sequi minorem. Secundo, quia ad minorem de inesse sequitur conclusio de inesse: & ad minorem de necessario sequitur de inesse, igitur non semper ex modo maioris sequitur modus conclusionis. Antecedens patet primo, q̄ ad minorem de inesse sequitur conclusio de inesse, nam in illa medius terminus se habet vt totum, & minor extremitas vt pars, sed medium in minore prædicatur de minore extremitate de inesse: igitur & maior extremitas quæ est totum ad medium prædicabitur de eadem etiā cum modo essendi. Tenet consequentia per illam regulā. Quando pars prædicatur de aliqua parte sub se contenta totum ad illam prædicabitur de illa parte contenta, etiā per modum quo illa pars prædicabatur de illa contenta. Et ita, si medium de extremitate minore de inesse prędicatur in propositione minore, etiam maior, quæ est totū ad medium, de inesse prædicabitur de illa in conclusione Igitur, si minor est de inesse, etiam conclusio est de inesse. Secunda pars probatur etiam, si minor est necessaria & maior de inesse, etiam conclusio est de inesse, nam maior extremitas, quæ est totum ad medium, predicatur de medio inexistenter, hoc est de inesse. Igitur de quocunque prædicatur medium, etiam inexistenter prædicabitur: & ita de minore in cōclusione. Quare siue maior sit de ineē

Pō Theophrasti. Eudemij. Themistij.

Rō Philoponi. siue sit necessaria, semper conclusio est de inesse. Pro ijs arguit Philoponus tertio, si minor est de inesse: igitur conclusio, & ita regula falsa. Probatur antecedens. sit minor hæc, omne C de inesse est: modo, cum hæc minor sit de inesse, licet actu sit vera, non necessario nec contingenter est, vt dixit Arist. & ita B, potest non inesse: licet actu insit: quod si B, potest non inesse, igitur et A, quod est supra B, & sic, si minor est de inesse, non potest maior extremitas de minore necessario prædicari in conclusione, & ita tenent Aristo regulam non esse veram, & quod conclusio non sequitur conditionem maioris, sed potius minoris. *Confutatio Auer.* Sed hanc positionem refellit Auer nam variabile debet sequi potius conditionem variabilis, quam rei inuariabilis. Sed minor est magis inuariabilis ipsa maoire, cum sit contracta ad affirmationem, at maior potest esse indifferenter affirmatiua & negatiua. Et cõclusio est variabilis quia potest esse indifferēter se habēs ad affirmationem & negationem: ad necessitatem & cõtingentiam Igitur debet afici affectu maioris & non affectu minoris. *Solutio rōnū illorum.* Tunc ad rationes respondet Auer. & primo ad secūdam: & primo negat præsuppositum, videlicet quod in maiore propositione sit pars & totum aliquid vt medium: Bene enim in illa prædicatum est totum & medium pars: Attamen medium non dicitur totum nisi subaccipiatur minor. Et hæc responsio est ad hominem, quia non satisfacit ad rem sed solum ad verba. Secundo magis ad rem concedit in maiore propositione & in minore esse aliquid vt totum et aliquid vt pars, et negat tunc ad maiorem semper sequi illam de inesse. Sequitur. n. illa de inesse si ipsa est de inesse et sequitur necessaria: si illa sit necessaria. Ad rationem dicit concedendo medium prædicari de minore extremitate per modum essendi: & ita maior extremitas de ista eodem modo. Sed non tantum per modum essendi: de quocunque enim prædicatur inferius, prædicatur superius & eodem modo, sed non tantum. Nam potest prædicari illo modo & adhuc amplius, cum sit communius: & magis indifferens. Ad primam respondet, negando conclusionē sequi imbecilliorem partem: Non enim conclusio negatiua sequitur præmissam negatiuam: ex puris enim negatiuis nihil sequitur, & ita si sequitur, sequitur virtute affirmationis: & per consequens illa maxima est falsa apud Auerroem. Sed tunc mouet unam instantiā contra Aristotelem, quia non sequitur omne ambulans mouetur necessario De inesse omnis homo ambulat. Igitur necessario omnis homo mouetur. *Instantia cōtra Arist. Solutio Auer.* Respondet Auer quod ex maiore necessaria per modum quo est necessaria sequitur conclusio necessaria non simpliciter, sed per illum modū. Et quia hæc maior necessario omne ambulans mouetur: est necessaria de ambulante ut ambulans, Necessario enim omne ambulans mouetur ut ambulat uel dum ambulat: Ideo conclusio debet esse necessaria ex conditione videlicet quod necessario omnis homo mouetur, dum ambulat, vel inquantum ambulat. Hæc est solutio Auerro. *Solutio. 2.* Alij uero vt narrat Auerroes aliter dicunt: volunt enim regulam Aristo. esse intelligendam hoc modo ex maiore necessaria: in qua potest saluari dictum de omni, & minore de inesse conclusio est necessaria: quod est dicere ex maiore necessaria in qua prædicatum prædicatur de omni subiecto: ita ut sub subiecto liceat descendere ad omnia contenta, sequitur conclusio necessaria. In proposito in hac necessario omne ambulans mouetur: nō licet descendere ad omnia contenta sub amblante: quia non ad hominem: leonem: & cætera id genus. *Sorticolarū positio.* Hæc solutio est similis illi quam dant Sorticolæ: Volunt enim ex maiore necessaria de sensu diuiso, & minore de inesse: sequi conclusionem necessariam: ut bene valet omne grammaticum necessario est animal. Omnis homo de inesse est grammaticus. Igitur omnis homo necessario est animal. Et huius causa est. quia in hac saluatur dictum de omni. Quia licet descendere sub subiecto copulatiue ad omnia contenta: in illa non saluatur dictum de omni quia non licet descendere quia subiectum modalis de sensu composito stat immobiliter. Et sic ex maiore necessaria de sensu diuiso, hoc est in qua subiectum tenetur pro omnibus cōtentis,

A & minore de inesse, erit conclusio necessaria. *Confutatio* Sed huic obijcit Auerroes: primo quia dictum de omni & propositio uniuersalis secundum rem idem sunt. Igitur in omni propositione uniuersali est dictum de omni secūdū rem. Et ita oportet ut sub subiecto liceat descendere ad omnia contenta. Secundo arguit, hæc propositio, omne ambulans mouetur necessario: est vera actu: & illa necessario omne ambulabile est mobile: est vera potestate. Sed actus & potentia sunt suppositorum. Igitur illa est actu vera pro suppositis quæ actu sunt: & illa pro suppositis quæ potentia sunt Ergo in illa saluatur dictum de omni pro contentis sub subiecto. Propter hæc regulæ Sorticolarū sunt friuolæ, & non peripateticæ. *Rn̄sio Albumasaris.* Aliter ad obiectionē respondet Albumasar ut narrat Auer. Vult enim regulam esse intelligendam sic, ex maiore necessaria: in qua actu & potentia continetur dictum de omni, sequi conclusionem necessariam Modo in proposito licet saluetur dictum de omni in potentia: quia omne ambulabile est mobile necessario, non saluatur in actu: quia non necessario omne ambulans mouetur.

B *Confutatio per Auer.* Sed hæc positio stare non potest vt dicit Auer. quia videtur illa conditio superflua, Vbicunque enim potest saluari dictum de omni in potētia, ibi et actu saluari potest. Et forte non conuertitur. Nā de quocunque aliquid potentia prædicatur: actu prędicatur, vt si Antichristus est homo: Antichristus actu est homo: nō autem econtra: Non enim si homo actu sit homo: homo potentia est homo: & ita conditio Albumasaris superfluit. *Alex. rn̄sio* Alexander demum aliter respondet: & vult regulam esse intelligendam quando in maiore saluatur dictum de omni actu. Et hoc dicit uniuersaliter tam in syllogismis de inesse quam necessarijs: quam contingentibus: quam mixtis: uult enim semper in maiore debere saluari dictum de omni actu, si debeat sequi conclusio: hoc est debet prædicatum competere omnibus contentis sub subiecto actu. In proposito non est ita quia non necessario omne ambulans actu mouetur. Ideo non arguitur per regulam. *Confutatio per Auer.* Contra arguit Auerroes: quia videtur illud non necessarium esse in omnibus: Non enim in syllogismis ex puris cōtingentibus,

C in ijs enim non oportet dictum de omni actu saluari, quia tunc non essent propositiones contingentes sed de inesse. Hęc Auerroes in quæstione. *Dubiões cōtra auer. prima dub.* Sed contra Auerroem emergunt quæstiones: Prima quia tunc in cōclusionem ingrederetur mediū. Erat enim ipsum ambulans terminus medius: & hoc conclusionem ingreditur. *Scd̄a du.* Secunda quia tunc sub omni subiecto propositionis necessarie liceret descenderet ad contenta, quia per ipsum in omni vniuersali tali saluari debet dictum de omni. *Tertia du.* Tertia quia cōclusio nō imitaretur semper maiorē: nam cōclusio necessaria apud ipsum semper est necessaria ex conditione: Maior potest esse necessaria simpliciter & ex conditione. *Pō Iuniorū latinorum.* Propter hæc forte Iuniores latini volunt regulam Aristotelis esse intelligendam hoc modo vt minor sit de inesse simpliciter qualis non est hæc de inesse omnis homo ambulat. Solum. n. est de inesse vt nunc. *Confutatio* Sed hæc positio stare non potest: quia etiam econtra ex maiore de inesse simpliciter, & minore necessaria conclusio esset necessaria. Præterea propositio de inesse apud Aristotelem est: quæ nec est necessaria,

D nec cōtingens vt in principio huius capitis sumpsit. At propositio de inesse simpliciter est necessaria per naturam & secundum rem, licet non de modo: & ita hæc positio non est peripatetica. *Positio Philoponi.* Philoponus vero inquit esse dictum necessarium ipsum ab Aristotele in libro de interpretatione dupliciter. Vno modo simpliciter, quomodo solem oriri cras est simpliciter necessarium, Alio modo ex conditione; siue ex suppositione, vt si edideris domum necessarium est tibi habere lapides & id genus, & hoc dupliciter subdiuisit Philoponus, aut quo ad subiectum vt Socrates est animal necessario dum fuerit Socrates. Aut quo ad prædicatum, vt Socrates sedet necessario dum sedet. Quo enim vsque prædicatum illud fuerit: semper subiecto inerit. Tunc vult ex maiore necessaria & minore de inesse sequi conclusionem nō necessariam simpliciter, sed ex conditione, & non quo ad subiectum, sed quo ad prędicatum, & sic sensus est necessario omnis ho-

mo mouetur quousq; mouetur. Probat aũt hoc authoritate Alexander Aphrodisij in libro de mistione: q asseruit preceptorẽ suum Sosigenem sic declarasse regulam Aristotelis: & hoc mõ non sequit̃ mediũ ingredi conclusionẽ: nã syllogismus est necessario omne ambulans mouetur dum mouetur. Omnis homo de inesse ambulat. Igitur omnis homo mouetur necessario: dum mouetur. Sed nec hæc declaratio videtur conueniens: nam tũc ex maiore de inesse & minore necessaria efficeretur illo modo cõclusio necessaria: sequit̃ enim de inesse, omne animal mouetur. De necessario inesse oĩs homo est animal. Igitur de necessario inesse omnis homo mouetur dũ mouetur. Propter hæc videtur mihi esse dicendũ cũ Auerroe: vbi debes scire ꝙ maior potest esse dupliciter necessaria: veluti omnis propositio necessaria; simpliciter et ex cõditione quod est dicere in qua prædicatum de omni cõtento sub subiecto prædicatur necessario & absolute: & in qua prædicatur de omni contento sub subiecto ex conditione.

Confutatio.

Propria solutio.

E Hæc enim est necessaria primo modo omne genitum necessario corrũpetur. Quia oĩa contenta sub genito corrũpentur. Illa est necessaria secũdo modo omne ambulãs mouet̃ necessario quia omne contentũ sub ambulante necessario mouetur inquantũ ambulat. Hanc distinctionẽ Iuniores latini sub alijs verbis posuerunt: quod vno modo in illa propositione necessario omne ambulans mouetur ipsum ambulans sumitur pro subiecto, & sic est contingens: alio modo pro subiecto vt stat sub forma, hoc est pro corpore ambulante vt est ambulans: & sic est necessaria. Hanc etiam Sorticolæ volunt dicere dum dicunt hanc esse veram de sensu cõposito: & nõ de sensu diuiso, est enim vera sumendo ambulans vt ambulans: non pro subiecto quod ambulat. Ex his sequitur in omni propositione necessaria vniuersali quouis modo necessitatis, semper sub subiecto posse descendere ad omnia contenta. Si enim est necessaria simpliciter siue subiecto sumpto pro materia: siue in sensu diuiso licet descendere: vt in illa omne genitum necessario corrumpetur. Si vero sit necessaria ex conditione, vel subiecto sumpto in sensu composito etiam licet descendere ex conditione. Si enim necessario omne ambulans mouetur cum hæc non sit necessaria nisi sumpto ambulante quatenus est ambulans: sequitur vt homo necessario mouetur, vt ambulat. Et leo necessario mouetur quatenus ambulat: & in ceteris id genus. Igitur in omni tali saluatur dictum de omni, quod est quando nihil est sumere sub subiecto de quo non prædicetur prædicatum. Tunc ad quæstionem dico ꝙ ex maiore necessaria semper sequitur conclusio necessaria suæ cõditionis, vt si fuerit necessaria simpliciter, conclusio est necessaria simpliciter, nam sequitur necessario omne genitũ corrumpetur, mundus est genitus, igitur necessario mũdus corrumpetur. Si vero fuerit necessaria ex conditione, & conclusio erit necessaria ex conditione, nam si necessario omne ambulans mouetur, & omnis homo ambulat etiã necessario omnis homo mouetur, vt ambulans. Quia sic maior erit necessaria. Et hũc locum intelligere multis diebus laboraui & non vidi aliquem ante me: qui hunc locum sedauerit. Dici potest aliter vt in ludicris ꝙ cõclusio erit necessaria non simplr: sed propositionibus positis ac concessis. Concessis. n. ꝙ oẽ ambulans moueatur necessario: & ꝙ omnis hõ ambulat, Sequitur ꝙ necessario omnis homo ambulat. Illis concessis non tñ simpliciter. Nõ sic sequitur si minor est necessaria: & maior de inesse cũ non posset regulari per dici de omni vel dici de nullo. Et præterea ex conclusione sequitur repugnans maiori per primam vel tertiam figurã. Sequit̃ ergo conclusio necessaria illis positis, quæ ratio est simpliciter necessaria. Ad obiectiones cõtra Auerroẽ ad primã nego mediũ ingredi cõclusionẽ, nã ipsum ambulans absolute sumptum est subiectũ in maiore & prædicatum in minore, vt reduplicatum se tenet ex parte maioris et prædicati. Totum enim illud erat prædicatum & maior videlicet mouet̃ inquantum ambulat, & hoc totum est prædicatum in conclusione, & ita mediũ cõclusionem non ingreditur ea ratione, qua mediũ, sed ea rõne qua se tenet cũ maiore, & est pars

Responsio ad quæstionem.

G

Altera responsio.

H

Solutio obiectionum.

prædicati. Ad secundã patet solutio sub omni subiecto propõnis necessariæ licet descendere, non tñ eodẽ modo vt dictum est, & hoc Sorticolæ ignorarunt. Similiter ad tertiã, nã semper conclusio imitatur maiorẽ, qa si maior est simplr necessaria, etiam cõclusio, & si ex conditione, etiam conclusio. hæc sunt quæ mihi videntur de tam graui quæsito, & si aliter videbitur postea, non recusabo dicere, mutantur opiniones secundum tempora.

Posteriores cogitatiões sapientiores.

Mistiones in secunda figura.

In secunda uero figura, si negatiua propositio est necessaria, etiam conclusio erit necessaria: si autem affirmatiua necessaria fuerit, conclusio non erit necessaria. Sit enim primo negatiua necessaria, & A quidem nulli B insit necessario: C autem ipsi insit dũtaxat, cum igitur negatiua conuertatur, ipsum B profecto nulli A necessario inerit: sed A omni C competebat quare nulli C B ipsum necessario ĩerit: est. n. C ipsum sub ipso A.

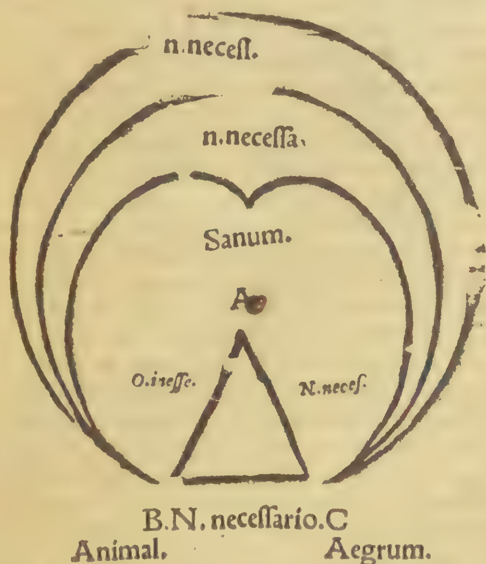
Caput. xi. Mistio necessarij & inesse in secũda figura.

Cæsare. ex maiori de necessario, minori de inesse quã minoris cõuersionem ostendunt.

Simili ratione etiam si ad C ipsum negatio adijciatur: nam si A ipsum nulli C inest necessario: C etiam nulli A inerit necessario: sed A ipsum omni B inest: quare nulli B inerit C necessario: facta est enim rursus figura prima: igitur neque B ipsi C: conuertitur enim similiter.

Camestres ex maiori de inesse minori de necessario, et conclusionis conuersione et præmissarum transpositione ostenditur.

Nũc docet miscere ipsum inesse. & necessario inesse in secunda figura. Et primo syllogistice & in vlibus, & antequã speciatim ad regulas descendat, ponit vnã regulam generalẽ, videlicet, ꝙ ex negatiua necessaria & prædicatiua de inesse semper cõclusio est necessaria, siue illa negatiua, sit maior, siue minor, & hoc quo ad vtiles. Quo ve-

Com. 38.

ro ad inutiles ponit ſecundam, quę eſt affirmatiua neceſſaria,& negatiua de ineſſe, cõcluſio nunq̃ eſt neceſſaria, ſed de ineſſe. Auer. autẽ & Philoponus reducunt regulas ad vnam:& eſt, cõcluſionem effici talem, qualis eſt illa ꝓpõ in ſecũda figura, quæ facta reductione ad primã, remanet maior.& hoc eſt verũ. Quia in cæteris cõcluſiones nõ ſequuntur niſi quatenus deſcẽdunt & redeũt ad primã figuram. Inquit { in prima vero figura, ſi negatiua ꝓpõ eſt neceſſaria, etiã cõcluſio eſt neceſſaria, ſiue maior ſit, ſiue minor. Et hoc quo ad vtiles cõiugationes. Sin aũt affirmatiua neceſſaria fuerit, cõcluſio nõ erit neceſſaria:hoc quo ad inutiles. Speciatim declarat hæc,& inquit: ſit n primo negatiua neceſſaria:et A quidẽ nulli B inſit neceſſario:ita vt ſit hæc maior, neceſſario nullũ B eſt A:C aũt ipſi inſit dũtaxat, vt ſit hæc minor de ineſſe, omne C eſt A:cũ igiť negatiua illa maior conuertiť, ipſum B ꝑfecto nulli A neceſſario inerit:& ſic maior remanebit, neceſſario nullũ A eſt B:ſed A omni C cõpetebat: itaq; minor erat, omne C de ineſſe eſt A:quare nulli C ipſum B inerit neceſſario. Eſt.n. C ipſum ſub A: quo fit, vt reguleť ꝑ principiũ cõe regulatiuum. Quo vero ad verba attinet debes ſcire verbũ illud neceſſario inerit græce eſſe ἐνδέχεται ꝗ eſt contingit. Sed, quia ſumpſit hic cõtingere ꝓ eo qđ ſequiť ad neceſſarium, ne accidat cõfuſio, trãſtuli illo mõ. Hæc de prĩo modo,& de ſecũdo inquit { ſimili rõne etiã ſi ad C ipſum negatio adiiciatur,& ſupple ſit neceſſaria ꝓpõ:nam, ſi A ipſum nulli C ineſt neceſſario per cõuerſionẽ: C etiã nulli C ineſt neceſſario, ſed A ipſum nulli B, ineſt ĩ maiore:quare nulli B inerit C neceſſario. facta eſt.n. rurſus prima figura per cõuerſionem minoris & cõcluſionis, igitur neq; B ipſi C vt ante reductionẽ dicebatur: neq; C ipſi B, vt poſt reductionẽ dicitur:cõuertitur.n ſimiliter: ex ijs perſpicuũ cõcluſionem imitari ſemper ꝓpõnem illam, quæ poſt reductionem remanet maior in prima figura.

B

At ſi affirmatiua propoſitio ſit neceſſaria, non erit concluſio neceſſaria. Inſit enim ipſum A omni B neceſſario :nulli uero C inſit duntaxat: negatiua igitur ſi conuertantur, prima redit figura, ſed oſtenſum eſt in prima concluſionem non effici neceſſariam, ſi negatiua propoſitio, quæ eſt ad maiorem, non ſit neceſſaria: quare nec in his neceſſaria erit.

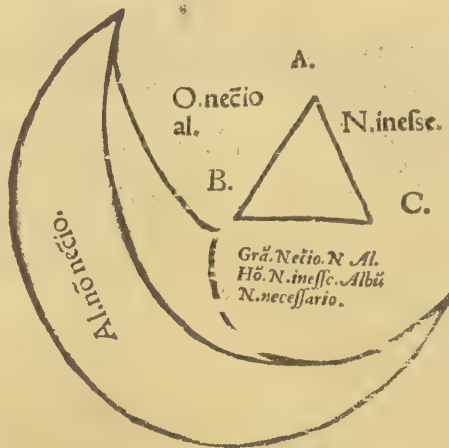
Com. 89. Coniugatio inutilis vniuerſalis eſt, ſi affirmatiua ſit neceſſaria & negatiua de ineſſe: & tũc hoc reſoluiť in duas, quia aut eſt maior, aut eſt minor. Inqt { at ſi affirmatiua ꝓpoſitio ſit neceſſaria, nõ erit cõcluſio neceſſaria, } ꝗ exẽplo & reductione ꝓbat:& inqt { inſit n. ipſum A omni B neceſſario:nulli vero C inſit dũtaxat: negatiua igitur ſi conuertatur, prima redit figura ſed oſtẽſum eſt in prima non effici cõcluſionem neceſſariam, ſi negatiua ꝓpõ, quę eſt ad maiorem, nõ ſit neceſſaria: quare nec in ijs neceſſaria erit. Tacuit autem ſecũdam, videlicet Ceſare, quia ſimilis eſt oſtenſio:vt ſæpe ipſe inquit.

Cameſtres coniugatio ex maiori de neceſſario, minori de ineſſe, q̃ minoris cõuerſione oſtenditur.

Præterea, ſi concluſio eſt neceſſaria, continget ipſum C alicui A non ineſſe neceſſario. Si naq; B ipſum nulli C ineſt neceſſario: etiam nulli B C ipſum inerit neceſſario: ſed B alicui A neceſſe eſt ineſſe:ſi & A quidem ipſum omni B inſit neceſſario quare neceſſe eſt & ipſum C alicui A non ineſſe:ſed nihil refert tale ſumi C ipſum, cui omni contingat ineſſe.

Deductio eiuſdem p impoßibile

Idem probat per impoſsibile & vtitur ſyllõ hypothetico:& inquit: { nam ſi ſequitur, detur illa:& ſit illa, neceſſario nullum C eſt B:ſed hæc conuertitur in terminis: utatur igitur cõuerſio huius ꝓ maiore, hæc videlicet, neceſſario nullũ B eſt C: Maior vero erat illa, neceſſario omne B eſt A:ſed hæc cõuertitur in hãc, neceſſario quoddã A eſt B, arguo igitur in quarto primæ ex cõuerſione cõcluſionis ꝓ maiore & cõuerſione maioris ꝓ minore, hoc modo, neceſſario nullũ B C, neceſſario quoddã A B, igiť neceſſario quoddam A nõ eſt C. Sed hæc repugnat minori, quæ erat de ineſſe, nullũ C eſt A, nam cum hac ſtat, nullũ A eſſe C, quæ eſt eius cõuertens: modo hæc nõ ſtãt ſimul, nullũ A eſt C,& neceſſario aliqđ A non eſt C, poteſt.n. tale eſſe C, cui eſſe cõtingit A, & non eſſe. Similř tale A cui eſſe & nõ eſſe cõtingit C, vt diſputabať, B A. ſit ſapiẽs:& C aĩal:vel ecõtra. Inquit { Prçterea ſi cõcluſio illa ſit neceſſaria, videlicet neceſſario nullũ C eſt B, contingit ipſum C alicui A nõ ineſſe neceſſario, ꝗ eſt incõpoſſibile ipſi minori Deducit, ſi nãq; B ipſum nulli C ineſt neceſſario:etiã nulli B, C ipſum inerit neceſſario ꝑ cõuerſionem. ſumatur igiť hęc ꝓ maiore, videlicet, nullũ B eſt C neceſſario: ſed B alicui A neceſſe eſt ineſſe, ſi & A quidem ipſum omni B inſit neceſſario ꝑ cõuerſionẽ in parte: ſumptis igitur ijs, cõuerſione cõcluſionis ꝓ maiore, & cõuerſione maioris ꝓ minore, neceſſe erit & ipſum C alicui A nõ ineſſe:hoc aũt eſt repugnans minori, quia nihil refert tale ſumi C ipſum:cui omni cõtingat ipſum A ineſſe,& ſic cũ illa minore ſtabat, quoddã A eſt C, ſed huic cõpoſſibili repugnat cõcluſio deducta,& ita patet probatio. Com. 70.

C

Sed ambiges fortaſſe: quia hæc deductio fundatur in hoc, ꝗ hęc ſtãt ſimul, nullũ C eſt A,& quoddã C eſt A, ꝗ cõuertitur ĩ illã, quoddam A eſt C, ſed hoc vř impoſſe, nã illa duo ſunt cõtradictoria, nullũ C eſt A, & quoddam C eſt A:igitur nõ ſtant ſimul. Dici põt per verba Auerrois, cum illa, nullũ C eſt A, ſtare illã, cõtingit nullum C eſſe A. Propoſitio.n de ineſſe eſt de natura ꝓpoſitionis contingentis, cũ ſit contingens poſita in actu:cum hac, cõtingit nullum C eſſe A, ſtat hæc, cõtingit omne C eſſe A ad oppoſitam qualitatẽ, cũ hac ſtat illa, cõtingit quoddã C eſſe A:quę ſi ponať ineſſe, tũc cũ illa, nullũ C eſt A, ſtabit quãq; aliqđ C eſſe A,& per conſequẽs, aliqđ A eſſe C, ꝑ cõuerſionem in parte. Et quia dicta cõiugatio deſtruit hãc vltimam, iõ nõ eſt bona: quia cõcluſio repugnat minori aut alicui cõpoſſibiliũ cũ minore. Ad formã dico illas poſſe ſtare non ꝓ eodem nũc temporis, & hoc ſufficit, & ſcias hũc locum nõ eſſe leuem iuniores.n. non conſiderant. Dubiũ. D Solutio.

Præterea quamuis poſitione terminorũ iudicari poßit talem concluſionem non eſſe ſimpliciter neceſſariã:termini tũ ſi ſic ſeſe habẽt, neceſſaria eſt. Verbi cauſa: ſit A animal, B homo, C albũ:

propositiones quoq; simili modo sumptæ sint, nam si pōt animal nulli albo inesse, homo etiam nulli albo inerit, sed nō necessario: effici.n. potest homo ipse albus, licet non quousq; animal ipsum nulli albo inest. Quare, si sic se habeant termini, necessaria est conclusio, non autem simpliciter necessaria.

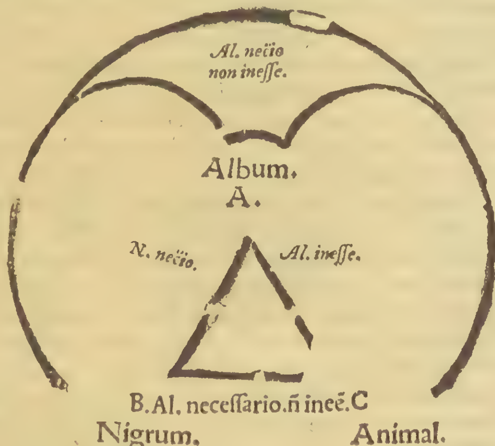
Com. 91. Tertio idem probat per terminos: nō.n. sequitur necessario omnis homo est aīal, nullum album est aīal, igit necessario nullum album est hō: quia si necessario nullum album est homo: necessario nullus homo est albus: At falsum est: quia Italus de inesse est albus: vel de contingenti Italus est albus. Verum animaduersione dignū aliq̃ conclusionem esse necessariā ex suppositione: hoc est necessitate cōsequentiæ: quæ sua natura est de inesse vel de cōtingenti. Dixit.n. Philoponus duplex esse necessarium ex suppositione: vt cōclusione: nā quibusdam positis necessario sequit: q̃ est dicere necessitate cōsequentiæ. Et necessitate simpliciter: q̃ sui natura est necessarium: Ad ꝓpositum vult Aristoteles ex affirmatiua necessaria et negatiua de inesse in secūda figura cōclusionem esse necessariā necessitate consequētiæ: nam hoc mō omnis cōclusio est necessaria: mō sint termini syllogistice dispositi: sed de hac necessitate nō est loquendū: quia sic omnis cōclusio est necessaria. At ex affirmatiua necessaria & negatiua de inesse non sequitur cōclusio necessaria necessitate simpliciter. Et ita per hæc voluit esse solutū cauillum, quia dicere posset cauillator ex affirmatiua necessaria: et negatiua de inesse cōclusionem sequi necessariā. nam quibusdā positis omnis cōclusio est necessaria. Cui innuit rñsionem volēs hoc mō sumēdo necessitatem oēm cōclusionem esse necessariam: & hanc etiam esse necessariā: Sed regula debet intelligi de necessitate simpliciter. Inquit præterea q̃uis positione terminorum iudicari possit talem conclusionē non esse simpliciter necessariā: termini tñ sic sese habent in modo & figura, necessaria est. Et sic ꝑ istos terminos, qui sumētur declarabitur solum cōclusionē non esse necessariū simplr necessitate rei siue cōsequentis: cū quo tñ stat illā esse necessariam necessitate suppositionis: siue cōsequentiæ vt omnes alie cōclusiones debite illatæ. Deinde docet sumere terminos: & inquit verbi cā sit A aīal, B, homo, C albū. Propones quoq; simili mō sumptæ sint vt prius: Nā pōt aīal de inesse nulli albo inesse ita vt sit hæc minor: nullum albū de inesse est aīal: & supple maior sit, necessario omnis hō est aīal: Homo igit nulli albo inerit: Supple necessitate consequētiæ: sed nō necessario supple necessitate rei: & cōsequētis Effici n. pōt hō ipse albus: & sic erit albus de inesse. Licet nō quousq; aīal ipsum nulli albo inest. Nam quousq; nullum albū est aīal: & necessario omnis hō est aīal: sequitur necessitate cōsequentię nullū hoīem esse albū: q̃ tñ nō est necessariū necessitate rei: quia pōt homo effici albū: & tūc erit vera illa quoddā album est hō: q̃ est conclusioni oppositū. Quare si sic sese habēt termini necessaria est cōclusio necessitate cōsequentiæ, non aūt simplr necessaria.

Dubiū. Sed ambigere pōt Iunior, nā dictum est regulam Aristo. ex vna de necessario inesse et alia de inesse vel nō inesse nō semper sequi necessariā simplr: sed ex cōditione. Sed ꝑ te ex affirmatiua necessaria: et negatiua, de inesse: cōclusio est

Solutio. necessaria ex suppositione. Igit ꝑ regula. Dici pōt saluo meliori iudicio qcq̃d velit Philoponus Aristotelem aliter

Necessitas suppositionis. accipere necessariū ex suppositione hic: & aliter expositores ibi. Est.n. necessariū ex suppositione duplr: vno mō: solum ꝓpter illationem. Et hoc mō falsum pōt esse necessarium: modo inferat necessario. Alio mō ex parte rei: q̃ idem simplr necessariū non dr. quia est necessarium ꝑ conditionem vt omnis hō mouetur dū currit. Aristoteles igit per necessariū ex suppōne intelligit necessariū syllogisticū. At expositores volūt necessariū ex parte rei cū aliqua cōditione: q̃ aliquo mō dici pōt necessariū simplr: ꝓ quāto opponitur ad necessariū ex syllō. Et tu bene super hoc cōsidera; quia nō est res leuis. Quo vero ad verba attinet: debes scire q̃ Aristoteles ex hac dispositione in camestres, concludit hāc, necessario nullus hō est albus: & sic vr concludere cōuersionē; & nō directam cōclusionem; hoc aūt iō facit quia idē est iudiciū de cōuersa & cōuertente. Illa.n. necessario nullū album est hō: conuertitur in hāc necessario nullus hō est albus: Propterea loco illius hanc posuit: Quia quicquid obiecit huic: obiici potest illi.

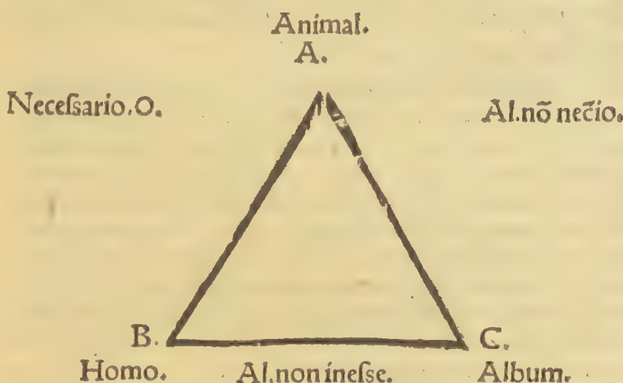
Simili etiam ratione fit ipsis in particularibus syllogismis. Nam, cum propositio negatiua & uniuersalis fuerit, & necessaria, conclusio etiam necessaria erit. Cum autem affirmatiua et uniuersalis fuerit & necessaria, & particularis non necessaria, conclusio profecto non erit necessaria. Sit itaque primum negatiua propositio & uniuersalis & necessaria, atque ipsum A ipsi B quidem nulli insit necessario: ipsi uero alicui insit: cum igitur negatiua conuertatur, ipsum B nulli A inerit necessario, A uero alicui C inest, quare necessario ipsum A alicui C non inerit.

Festino ex maiori de necessario minori in parte de inesse q̃ maioris conuersione ostenditur.

Præterea sit affirmatiua, & uniuersalis & necessaria ponaturq; ad B affirmatiuum. Si ipsum A quidem omni B insit necessario, ipsi uero C alicui non insit, B ipsum alicui C nō inesse perspicuum est, nō tamen necessario. Erunt.n. ad demonstrationē utiles ijmet termini, qui in uniuersalibus syllogismis sumebātur.

Barocco.

Barocco eodem modo coniugatio quo ad terminos disposita, dissimiliter autem quo ad ꝓpones.

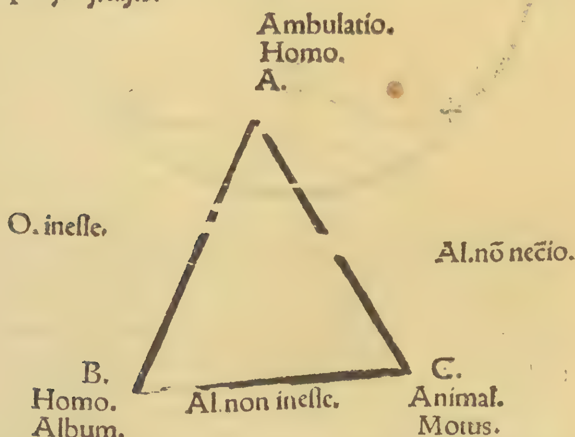
Com. 92. Docet nunc coniugationes particulares: & prima vtilis est in festino ex vniuersali maiore negatiua necessaria, minore de inesse. Secunda inutilis est in Barocco ex maiore affirmatiua necessaria: minore negatiua de inesse. Inquit { simili etiam ratione fit ipsis in particularibus syllogismis: } nam cum propositio negatiua sit tam vniuersalis, q̃ necessaria, conclusio & necessaria erit. Cum autem affirmatiua sit tam vniuersalis, q̃ necessaria, & particularis non necessaria: conclusio profecto non necessaria erit.

Festino. Probat has per exempla: & inquit { sit itaq; primum negatiua propositio & vniuersalis & necessaria: atq; ipsum A ipsi B quidē nulli insit necessario. Ipsi vero C alicui insit, vt in Festino. cū igit negatiua, videlicet illa, necessario nullū B est A, cōuertat, ipsum B nulli A inerit necessario, & sic erit maior, nullū A est B necessario: at vero ipsum A alicui C inest: quare necessario ipsum B alicui C nō inerit, inferio: qa facta est rursus prima figura, vbi maior relinquit necessaria. Hęc de vtili. Præterea, sit affirmatiua et

Barocco. vniuersalis & necessaria. Ponaturq; ad B affirmatiuū, hoc est sit maior vniuersalis affirmatiua & necessaria, vt in Barocco; si ipsum A quidē omni B insit necessario: ipsi vero C alicui

C alicui non insit, B ipsum alicui C nõ inesse perspicuum est: hoc est ad hanc coniugationem sequitur conclusio de inesse, non tamen necessario: & ita in Barocco, licet ex maiore necessaria, & minore de inesse cõclusio sit de inesse negatiua, non tamen est necessaria: probat per terminos & inquit { erunt.n. ad demonstrationem, supple vtiles ijmet termini, qui in vniuersalibus syllogismis sumebantur: vt animal, homo, albũ: nam de necessitate omnis homo est animal: quoddam album non est animal: igitur de inesse, quoddam album non est hõ: quia non necessario quoddam album non est homo: quia fieri potest, vt omnia alba mundi sint homines, & omnes homines albi: quare hoc modo in Barocco non sequitur.

Barocco. *Praeterea nec si negatiua particularis necessaria sumpta fuerit, erit profecto conclusio necessaria: nam per eosdem terminos fieri potest ostensio.*

Com. 93. Secunda coniugatio ad necessarium inutilis in Barocco est ex vniuersali affirmatiua maiore de inesse, particulari negatiua minore. Hoc.n. modo terminis sumptis, licet conclusio efficiatur de inesse, non tñ necessaria: ꝙ per eosdem terminos ostendit aliquantulum variatos. Nam A vult esse hominem: B album: C animal: non.n. terminis his sic sumptis sequitur de inesse, omne album est homo: Dubiũ. necessario quoddam animal non est homo: igitur necessario quoddam animal non est album. Quia quocũꝗ tali animali dato, illud effici põt album. Sed dices sicuti posuit in Barocco duas inutiles, Alteram penes maiorẽ, alteram penes minorem, cur nõ posuit duas in festino, alteram pe Solutio. nes maiorem, alteram penes minorem. Dicerem hoc esse factum ꝓ tanto, quia posset alicui videri ex minore in Barocco necessaria effici necessariam conclusionem: quia est negatiua, ex minore vero in festino nulli põt videri: quia in gñali regula continetur, quae dicit, ex affirmatiua necessaria non sequitur necessaria conclusio in secunda figura: Quae Philoponus. quia facta cõuersione affirmatiua semper relinquit in prima figura minor. Debes scire vt Philoponus inquit has coniugationes esse inutiles nõ quidem simpliciter, sed secundum quid: quia licet sint inutiles ad necessarium concludendum, sunt vtiles ad inesse. Quia qđ necessariũ est, etiam est de inesse, & sic semper cõcluditur de inesse, qm̃ qđ de necessitate est, aut nõ semper simpliciter de inesse, aut nõ inesse dr̃. Scđo debes scire etiã, vt Philoponus ait ꝙ iõ ex particulari negatiua necessaria in Barocco non fit conclusio necessaria, quia illa nõ põt ad se cõuerti: & propterea nõ põt remanere nec maior nec minor in prima fi Quales dubitationes Iuniorum. gura. Subtiles dubõnes excitãt Iuniores, an ex affirmatiua vniuersali necessaria in Barocco sequatur cõclusio necessaria, atꝗ vtrũ ex particulari negatiua necessaria: quae cũ recte determinent̃, nec pateat nũc qualis sit mixtio ipsius inesse, & cõtingẽtis, vel necessarij & cõtingẽtis, bona cã praetereũdae sunt ne ingenia tirunculorum deterreant̃.

Mistio in tertia figura.

Caput. 12. Mistio necessarij & inesse i tertia figura. *IN postrema autem figura, si termini quidem ad mediũ vniuersales fuerint, atque vtraeꝗ; propositiones affirmatiuae quaecũꝗ; propositio necessaria fuerit conclusio etiam necessaria erit, sin autem altera negatiua, altera affirmatiua sit: cum ne-* A *gatiua quidem necessaria fuerit, etiam cõclusio necessaria erit: cum autem affirmatiua, conclusio non erit necessaria.*

Hactenus de secunda: nunc de tertia: & ponit regulam gñalem & ait ex duabus vniuersalibus affirmatiuis in hac figura, quaecũꝗ illarum fuerit necessaria siue maior, siue minor, omnino ad hanc sequetur cõclusio necessaria, haec gñatim de affirmatiuis. De negatiuis vero regula gñalis est: ꝙ, cum fuerit altera affirmatiua, & altera negatiua: ad negatiuã necessariã quidem necessaria sequitur cõclusio: causa est, vt dicemus, quia in prima cõmistione conuersa ꝓpõne altera, quae est de inesse, & in secũda conuersa affirmatiua: & reuersione facta ad primã figurã, maior inuenitur negatiua, in prima aũt figura ad maiorẽ semper cõclusio sequit̃. At si affirmatiua fuerit necessaria, & negatiua de inesse, cõclusio erit de inesse, & nõ necessaria: Propterea quia reductione facta ad primã: minor inuenit̃ necessaria. Inquit { in postrema aũt figura, si termini quidẽ ad mediũ vniuersales fuerint: atꝗ vtraeꝗ ꝓpõnes affirmatiuae, vt darapti: quaecũꝗ ꝓpõ necessaria fuerit, siue maior siue minor, cõclusio etiam necessaria erit. sin aũt altera negatiua, altera affirmatiua sit, cum negatiua quidẽ necessaria fuerit, etiam cõclusio necessaria erit. cũ autem affirmatiua fuerit necessaria, & negatiua de inesse, conclusio non erit necessaria: sed de inesse. Ex iis colligitur haec regula generalis, tũc videlicet esse conclusionẽ necessariam, cum ea propositionum fuerit necessaria, quae facta cõuersione ad primam figurã, inuenitur maior: haec regula est Philoponi etiam, ꝙ approbauimus in secunda figura. Com 94. Expositio. B Regula generalis.

Sint.n. primo utraeꝗ; propositiones affirmatiuae: atque ipsum A & ipsum B omni C insint: sitꝗ; necessaria A C propositio: cũ igitur ipsum B omni C inest, etiã ipsum C alicui B. inerit p cõuersionẽ uniuersalis ĩ parte. Quare, si ipsum A omni C. inest necessario: & ipsum C alicui B, ipsum A alicui B inesse necessum erit, nã B ipsum sub C est: propterea quia facta est rursus prima figura.

C Darapti ex maiori de necessario, maiori de inesse ambabus affirmatiuis habet conclusionem necessariam.

D Datis regulis atꝗ cõstitutis, nũc ꝓbat illas. Et prio primã: quę fuit ex ambabus vlibus affirmatiuis maiore existẽte necessaria: p cõuersionem solius minoris. Et inquit { sint.n. primo vtręꝗ ꝓpões affirmatiuę, atꝗ ipsum A extremũ maius: & ipsum B extremũ minus omni C medio insint: sitꝗ necessaria A C ꝓpõ, hoc est maior, videlicet, necessario oẽ C est A: cũ igit̃ ipsum B omni C inest in minore: etiã ipsum C alicui B inerit p conuersionẽ vlis ꝓpõnis in parte. Tũc quasi epilogãdo totũ syllm̃ inquit { quare, si ipsum A omni C inest necessario: & ipsum C alicui B: ipsum A alicui B inesse necessum est Probat nũc reductionem per cõmunia principia, & inquit { nam ipsum B sub C est: conuersione & reductione facta. Propterea, quia facta rursus est prima figura. vt tertius primę per solam minoris conuersionem in parte Com. 95.

Simili rõne ostẽditur et si B C propõ est necessaria: cõuertitur .n. ipsum C alicui A inesse. Quare, si ipsum B oĩ C necessario inest, est ipsum C alicui A, etiã ipsum B alicui A inerit necessario.

Cōiugatio. superiori opposita quo ad modos.

Com. 96. Probat secundam, qñ minor est necessaria: & hoc per duas conuersiones, maioris videlicet propōnis in parte, & conclusionis: & inquit { simili rōne ostendit & si B C propositio, videlicet minor est necessaria: conuertitur.n. ipsum C alicui A inesse: ꝙ relinquitur vt minor. Quare, si ipsum B omni C necessario inest, & ipsum C alicui A, per conuersionem nunc factam, etiam ipsum B alicui A inerit necessario, per conuersionem cōclusionis. Animaduerte tñ, vt recte Philoponus monet, hanc conclusionem concludi, quæ est, necessario aliquod A est B. non tñ hæc erat cōclusio quæsita, sed conuersio quæsitæ. Occurres forsitan nã ex maiore vniuersali affimatiua de inesse, & minore vniuersali affirmatiua necessaria, pōt cōcludi conclusio de inesse, si minor necessaria in parte cōuertat: igit nō necessaria. Dici pōt, quicqd velit Philoponus, ꝙ pōt vtraq; concludi, sed mō diuerso, p cōuersionē.n. maioris & cōclusionis necessaria cōcludit. Per conuersionē vero minoris necessaria cōcluditur conclusio de inesse tantum. Quid vero velit Philoponus, lege: quia aliter vr̄ dicere.

Solutio

Felapton. *Rursus sit A C quidē negatiua: B C aūt affirmatiua: atq; negatiua sit necessaria. Cū igitur affirmatiua cōuertitur, inerit alicui B, C ipsum: sed ipsum A nulli C inerat necessario: ipsum profecto A alicui B necessario non inerit: nam ipsum B sub C ipso est.*

Felapton. ex maiori de necessario, & minori de inesse vniuersalibus, altera negatiua, altera affirmatiua.

Com. 97. Hactenus quando ambæ sunt affirmatiuæ: Nunc qñ altera est negatiua, & altera affirmatiua agit: nam, si negatiua sit necessaria, etiam conclusio erit necessaria per conuersionem minoris in parte: inquit { rursus sit A C quidem negatiua, vtpote maior: B C vero affirmatiua: cum igitur affirmatiua minor conuertitur, alicui B ipsum C inerit per conuersionem: sed ipsum A nulli C inerat necessario: ipsum profecto A alicui B necessario non inerit, nã facta reductione, ipsum B sub ipso C est: & sic inuenitur maior necessaria in primis figura.

Felapton. *Sin aūt affirmatiua sit necessaria, cōclusio sane nō erit necessaria. Sit.n. B C affirmatiua propō, atq; necessaria: A C aūt ne-*

B *gatiua & nō necessaria: cū igitur cōuertatur affirmatiua, inerit & ipsum C alicui B necessario. Quare, si ipsum A quidē nulli C inest: ipsum uero C alicui B necessario: ipsum A sane alicui B ierit sed nō necessario. Ostensum est enim prima in figura conclusionē necessariam non fore, si negatiua propositio est non necessaria.*

Felapton coniugatio superiori opposita quo ad modos.

F

Coniugatio inutilis est in Felapton, si minor quæ est vniuersalis affirmatiua, fuerit necessaria, nam cōclusio erit de inesse: quia conuersa minore, in prima figura fit reductio: vbi minor inuenietur necessaria, ex qua non concludebatur necessaria cōclusio. Inquit { sin autem affirmatiua sit necessaria, conclusio sane nō erit necessaria. Probat in terminis, & inquit } sit.n. B C affirmatiua ꝓpositio: atq; necessaria, ita vt sit hæc minor, de necessitate oē C est A: A.C. autem negatiua, & nō necessaria: ita vt sit hæc maior, de inesse nullum C est A: Cum igitur conuertatur affirmatiua illa, quæ fuit minor, inerit & ipsum C alicui B necessario: & ita restabit minor hæc, de necessitate aliqd' B est C Tunc epilogat totum syllm, & inquit { quare, si ipsum A quidem nulli C inest: ipsum vero C alicui B. necessario, vt per conuersionem patuit: ipsum A sane alicui B inerit, sed non necessario. Cuius causam ait dicens: ostensum est enim prima in figura conclusionem necessariam non fore, si negatiua propositio est necessaria, vt est in propositio facta reductione. Com. 98.

G

Præterea & per terminus res hæc erit perspicua, sit.n. ipsum A quidem bonum: B autem animal: C æquus. Bonum igitur contingit nulli æquo inesse: Animal autem necessario omni æquo inest: sed non necessario aliquod animal non est bonum: contingit siquidem omne animal esse bonum. Vel, si nō fuerit hoc possibile, uigilans aut dormiens loco termini sumendū sane erit. Nā omne aīal capax est utriusq; horū. Quo nam igitur modo si ad mediū uniuersales sint termini, cōclusio necessaria est, dictū est.

Termini, superiori figura leguntur.

Idem per terminos probat sumendo bonum, animal equum, A videlicet bonum, B animal: C equum. Patet non sequi necessariam. Quia non sequitur de inesse, nullus æquus est bonus: De necessitate omnis ęquus est aīal: Com. 99.
H Igitur de necessitate quoddam animal non est bonum, nam contingit omne animal esse bonum. Inquit & { per terminos res hęc erit perspicua. sit enim ipsum A quidem bonum: B autem aīal: C equus, tunc arguit, bonum igit contingit nulli æquo inesse, animal autem necesse omni æquo inest: sed non necessario aliqd' animal non est bonum, contingit siquidem omne animal esse bonum.

Sed occurres terminis: primo, quia maior est falsa: nam hæc propositio, nullus equus est bonus, est falsa: quia oīs æquus est naturale bonum, & necessario. Secundo, quia conclusio est necessaria, aliqd'.n. aīal necessario nō est bonum, vt aīal q sagittas proiicit: Propterea docet mutare terminos, & loco boni vult esse sumendum vigilans, aut dormiens. Inquit { vel si nō fuerit hoc possibile, Philoponus refert ad maiorem. Pōt etiam referri ad conclusionē, vigilans aut dormiens loco termini maioris sumendum erit: nam omne aīal capax est vtriusq; indifferens ad illa: & ꝓpterea videtur retulisse illud ad cōclusionem. Occur- Dubē.

res Arist.

res Arist. vt Iuniores dubitat, quia, si nõ sequitur illa conclusio, necessario quoddam B nõ est A: sequetur opposita, videlicet nõ necessario quoddã B est A: Hæc æquipollet illi, cõtingēter omne B est A, quę ponat inesse, & cõuertatur in parte, & sumatur ꝑ minore, & syllogizo sic, de necessitate omne C est B: quoddam A est B, igitur de necessitate, quoddam C est A: quæ contradicit maiori. Rñdent, ꝙ qñ illa de contingenti ponitur inesse, nõ plus sumitur, ꝙ̃ illa de cõtingenti. Sed melius est dicere ꝙ syllis quæstionis est in secunda figura ex ambabus affirmatiuis, quõ coniugatio est penitus a syllogistica, vt diximus.

Solutio. Confutatio & propria solutio.

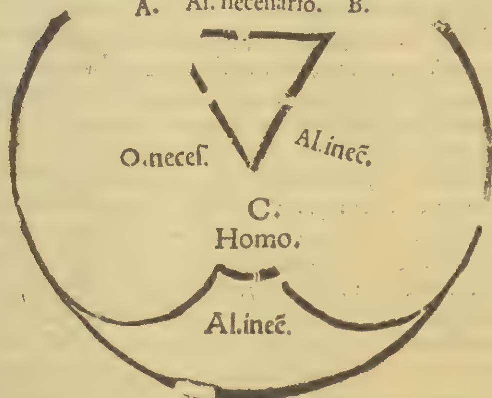
Si uero alter uniuersalis, alter particularis: atque affirmatiui sint ambo, cũ uniuersalis quidem necessarius efficitur, etiam conclusio necessaria efficietur, eritq; demonstratio eadem, ut prius, conuertetur enim particularis affirmatiua. Si igitur necesse est omni C B ipsum inesse: & A sub C est: necesse est ipsum B alicui A inesse. Nam si ipsum B, alicui A: & ipsum A alicui B inesse necessum est: quia conuertitur.

Disamis.

Disamis ex maiori de inesse minori particulari affirmatiua.

Simili ratione & si A C sit necessaria, atque uniuersalis propositio fuerit: nam ipsum B sub C est. C

Datisi Cõiugatio superiori opposita quo ad ꝓponũ quãtitatẽ.

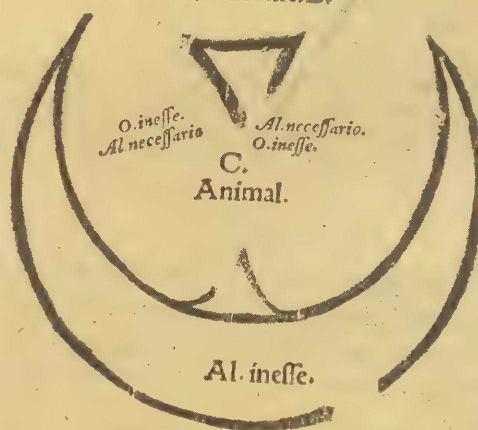
Com. 100. Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus talem ponit regulã, ꝙ necessaria conclusio sequitur ad vniuersalem necessariam. causa huius est, quia facta reductione in prima figura, ipsa inuenitur maior. Inquit { si vero } supple terminorum { alter vniuersalis, alter particularis: atq; affirmatiui sunt ambo: cum vniuersalis quidem necessarius efficitur, etiam cõclusio necessaria efficietur: eritq; demonstratio eadem vt prius, conuertetur. n. particularis affirmatiua. & primo ponit exẽplum in disamis, et inquit { si igitur necesse est omne C, B inesse, quæ erat minor in tertia figura, sed nũc vt maior ꝑponitur: & A ipsum sub C est: videlicet facta cõuersione maioris, necesse est ipsum B alicui A inesse: qđ est conuersio conclusionis. Et quia posses dicere hanc non esse conclusionem propositam, sed illius potestatem: inquit { nam si ipsum B alicui A, & ipsum A alicui B necessum est inesse: quæ fuit conclusio nostra: nam conuertitur hæc de disamis. De datisi inquit

A { simili ratione, & si A C minor propositio sit necessaria, atq; vniuersalis: nam ipsum B, & B C est per conuersionem vt prius. Hæc de syllogisticis ad necessarium.

Sin autem particularis est necessaria, non erit cõclusio sane necessaria. sit. n. B C particularis & necessaria: atque ipsum A omni C insit, sed nõ necessario: cum itaq; B C propositio conuertetur, prima redit figura: & quidem uniuersalis propositio non est necessaria, particularis autem est necessaria. At cum hoc pacto propositiones disponebantur, non erat conclusio necessaria. Quare nec in his erit necessaria. *Datisi.*

Hactenus qñ vniuersalis est necessaria, nunc qñ particularis est necessaria, & supponit ambas esse affirmatiuas: et ait, ꝙ, si vniuersalis sit de inesse, particularis vero necessaria, ad vniuersalem iterum sequitur conclusio, siue maior illa fuerit, siue minor, & primo ostendit eam, quæ habet ad extremum maius necessariam ꝓpõnem per conuersionem minoris. Et inquit { sin autem particularis est necessaria, non erit conclusio sane necessaria, & hoc indicat primo in disami, vt dixi: & inquit { sit. n. B C ꝓpõ particularis, & necessaria, hoc est minor: atque ipsum A omni C insit, sed non necessario, ita vt maior hæc sit de inesse, omne C est A. cum itaq; B C ꝓpõ, quę est minor conuertitur, prima redditur figura. Vbi quidem vniuersalis ꝓpõ non inuenitur necessaria, particularis autem inuenitur necessaria. At cum hoc pacto in ipsa prima figura propões disponebantur, non erat conclusio necessaria. Quare nec in his est necessaria. Hæc est regulæ probatio. *Com. 101.* B

Præterea idem & per terminos est perspicuum, sit. n. ipsum A quidem uigilia: ipsum autẽ B bipes: C ipsum sit animal. Ipsum itaq; B alicui C necesse est inesse: ipsum uero A omni C inesse cõtingit: quare ipsum A alicui B inerit, sed non necessaria, non. n. necesse aliquod Bipes dormire, aut uigilare.

Datisi ac Disamis. Cõiugatio ex maiori de inesse, minori necessaria, affirmatiua particulari & superiori opposita quo ad propositionum quãtitatẽ.

Vide in superiori figura.

D *Simili quoque ratione eosdem per ipsos terminos ostendetur, conclusionem etiam non fore necessariam, si & A C propositio est particularis & necessaria.*

Idem per terminos ostendit, & inquit { præterea idem & per terminos est perspicuum. Sit. n. ipsum A quidem vigilia: ipsum autem B Bipes: C ipsum sit aĩal: tũc arguit, ipsum itaq; B alicui C necesse est inesse: qm̃ de necessitate quoddam aĩal est bipes: ipsum vero A omni C inesse cõtingit, quia de inesse omne aĩal vigilat: quare ipsum A alicui B inerit: quia aliqđ Bipes vigilat sed non necessario, non. n. necessarium est aliqđ bipes dormire, aut vigilare. Hæc de ipso datisi, Et de ipso disamis inquit { simili quoque ratione eosdem per ipsos terminos ostendetur etiam conclusionem non fore necessariam, si & A C propositio, quæ est maior, est particularis & necessaria, non tamen eodem ordine: sed A Bipes: B vigilans: C animal sumantur. Præterea non per vnius tantum conuersionẽ, sed per conuersionẽ maioris & conclusionis, vt sæpe dictum est. Hęc de particularibus affirmatiuis. *Com. 102.*

Ferison.

Atqui si terminorum alter affirmatiuus, alter negatiuus fuerit, cum uniuersalis quidem & negatiuus, & necessarius fuerit, etiam conclusio erit necessaria. Nam si ipsum A nulli C necessario inest: ipsum uero B alicui C inest: ipsum A alicui B necesse est non inesse.

Ferison ex maiori negatiua vniuersali de necessario minori affirmatiua particulari de inesse.

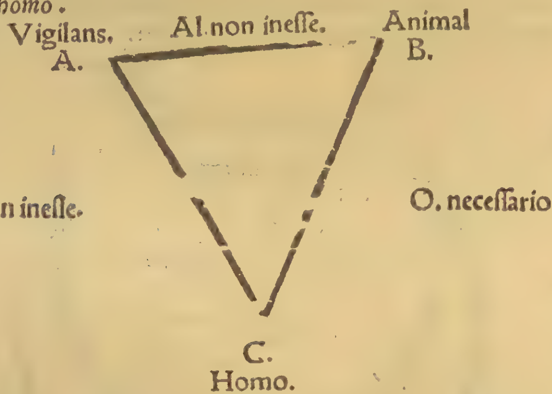

Cum uero affirmatiuus ponitur necessarius: siue uniuersalis siue particularis sit: aut negatiuus particularis: conclusio sane non erit necessaria.

Broccardo

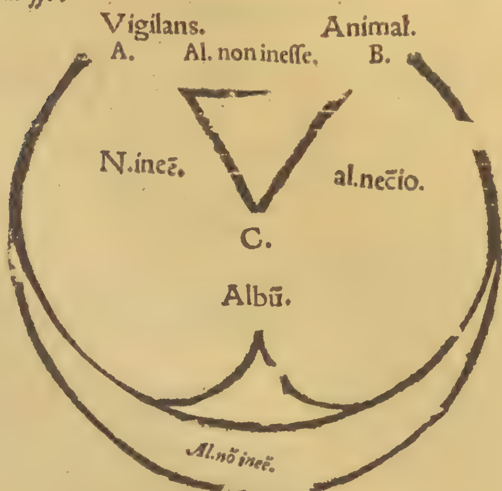
Nam alia quidem per illa eadem, quæ prius diximus, ostendemus. At uniuersalis affirmatiuus cum quidem sit necessarius: Termini uigilans, animal, homo, sumantur: & medium homo.

Broccardo ex maiori negatiua particulari de inesse, minori affirmatiua vniuersali de necessario.

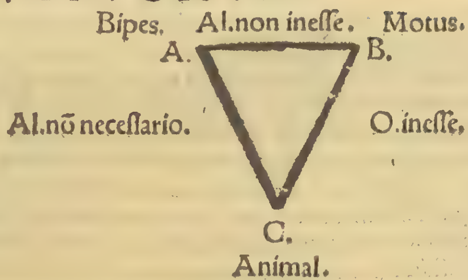
Cum autem particularis affirmatiuus fuerit necessarius, uigilans, animal, album, termini sumantur. Animal enim Albo quidem alicui necessario inest: uigilantia uero nulli albo inesse contingit: & non necesse est alicui animali uigilantiam non inesse.

Ferison ex maiori vniuersali de inesse negatiua, minori particulari affirmatiua de necessario.

Broccardo

At cum particularis fuerit negatiuus & necessarius, bipes, motus, animal, termini sumantur, Medium uero animal.

Broccardo ex maiori negatiua particulari de necessario, minori affirmatiua vniuersali de inesse.

Com. 105

Regula generalis.

Hactenus de particularibus puris affirmatiuis, nūc & de particularibus, quando vnus terminorum est affirmatiuus, alter negatiuus, disponit cōiugationes. Debes scire, vt Auer innuit gn̄alem regulam in his esse, vt in aliis: videlicet tunc esse vtilem cōiugationem, qn̄ illa propositio est necessaria, quæ facta reductione sylli inuenitur maior in prima figura. Qđ etiam Philoponus non semel dixit, ex hac vero gn̄ali regula proficiscuntur spāles. Prima in Ferison, si maior est necessaria: conclusio etiam erit necessaria. Patet per regulam vniuersalem, quia facta reductione per conuersionem minoris, maior inuenitur necessaria in prima figura. Secūda ex minore necessaria nō sequitur conclusio necessaria. Patet, quia facta conuersione minor inuenitur necessaria, maior autem de inesse. Tertia regula in Broccardo nullo modo ex vna necessaria & alia de inesse conclusio est necessaria. Patet, quia non reducitur per conuersionem: ideo nunquam maior potest inueniri necessaria Verum Aristo. ponit regulas & probat illas partim per conuersionem, partim per terminos. Inquit { Atqui si terminorum alter affirmatiuus, alter negatiuus fuerit: cum vniuersalis quidem & necessarius & negatiuus fuerit, vt in Ferison: etiam conclusio erit necessaria. Nam, si ipsum A nulli C necessario inest: ipsum vero B alicui C. inest: ipsum A alicui B necesse est inesse Hæc est prima regula. Cū vero affirmatiuus ponit necessarius, siue vniuersalis, vt in Broccardo, siue particularis, vt in Ferison: aut negatiuus particularis, vt in Broccardo: cōclusio sane nō erit necessaria. In quibus verbis tangit alias duas regulas, vt patet consideranti Has regulas deinde declarat: primā quidem & secundā per conuersionē minoris: & hoc quo ad Ferison: Alias vero per terminos, & hoc quo ad Ferison & Broccardo. Et inquit: { Nā alia quidem, vt primam & secūdam regulam per illa eadem, quæ prius diximus, ostēdemus, vtpote cōuersione minoris. Alia vero supple, tu, vt qn̄ affirmatiuus quidem sit & necessarius, vt Broccardo & in Ferison: supple per terminos. Termini itaq; vigilans, aīal, homo sumātur, & mediū hō. Supple in Broccardo. Et sylls patet. Cum aūt particularis affirmatiuus fuerit necessarius, vt in Ferison: nō modo cōuersione, sed per terminos pōt ostendi, ꝓpterea docet sumere terminos. Et inquit { vigilās, aīal, album termini sumant, nam aīal quidē alicui albo necessario inest: vigilātia vero nulli albo inesse cōtingit, & nō necesse est alicui aīali vigilantiam nō inesse, vt patet. At, cū particularis fuerit negatiuus & necessarius, vt in Broccardo. Bipes, Motus aīal, termini sumant: mediū vero aīal: sic igitur regulæ dictæ partim per cōuersionem patēt: veluti priores: partim per terminos. Quo vero ad verba attinet debes scire nōnullo codices habere ipsum Bipes ꝓ medio. Et { vt recte Philoponus meminit } est error scriptoris, nā mediū debet esse aīal: Aliter nō esset exēplum ad ꝓpositū. Hęc de exēplo.

Primaspecialis.

Secunda.

Tertia.

Annotatio

Perspicuum igitur syllogismum quidem non esse de inesse, nisi utræq; propositiones sint de inesse. De necessario autem esse, si & altera duntaxat propositio fuerit necessaria.

Com. 106

Dub. Philoponi

Ex dictis nunc infert regulas. Quarum prima est syllogismum non esse de inesse, vni vtræq; propositiones fuerint de inesse. De necessario tamen inesse potest confici si altera duntaxat fuerit necessaria. Sed occurrit Philoponus, quia ostensum est in prima figura, maiore existente de inesse, & minore de necessario inesse, Conclusionem etiam de inesse: & ita non oportet vt ambæ sint de inesse. Amplius in secunda figura ostensum est sola affirmatiua

existente

existente de necessario inesse, & negatiua de inesse tantũ, conclusionem esse de inesse. Igitur in secunda figura syll's potest esse de inesse, & non vtræq; propositiones erunt de inesse. Idem quoq; in tertia potest ex particulari negatiua necessaria solum conclusio esse de inesse. Igitur non recte dicit Arist. semper ad hoc, vt cõclusio esse de inesse, Solutio Philoponi. ambas propositiones debere esse de inesse. Respondet Philoponus hanc regulam non esse omnibus figuris cõmunem, sed tertiæ tantum: nec omnibus modis tertię, sed solum primo modo. Illæ.n. ex quo constat ex ambabus affirmatiuis, potest concludere conclusionem de inesse: quauis propositione existente de necessario. Propterea, si debeat concludere conclusionem de inesse, ambę debẽt esse de inesse. Ad hoc vero vt sit conclusio necessaria, sufficit altera. Hæc videtur sentire Philoponus, si recte intel- Cõfutatio. lexi. Sed hæc responsio nimis arctat regulam. Videtur Secũda solutio. enim Arist. protulisse vniuersaliter regulam. Alij sic intelligunt, ꝙ, si neutræ ꝓpositiones fuerint de inesse, hoc est nec maior: nec minor, nunquam syll's est de inesse, & tũc Cõfutatio. verbum illud nisi, debet traduci si non vtræq;, ꝙ est dicere, si neutræ. Nec hæc expositio placet, quia non su- Excusatio à solutiõe. deret, posse esse de necessario inesse syll'm, ex altera sola necessaria. Quid vero sit dicendum, nunc non occurrit aliquid, per qđ mihi ipsi satisfacerem: sed sat sit monstrasse locum considerationis.

Insuper etiam in utrisq; syllogismis & affirmatiuis, & negatiuis necesse est alteram propositionum conclusioni similem esse. Atque similem dico, nam si conclusio sit de inesse. Propositio sit Com. 105. *de inesse: Atque si necessaria, Propositio quoque sit necessaria.*

Secunda regula est, in vtrisq; syllogismis, hoc est tam in affirmatiuis, q̃ in negatiuis, propositionum alteram. semper esse similem conclusioni. Dico similem, non quidem quo ad qualitatem vel qualitatem, de quo alias est videndum: sed pro nunc dico similem, quo materiam. nam, si conclusio sit de inesse, propositionum alteram de inesse oportet esse: si vero conclusio sit necessaria, etiam altera propositionum debet esse necessaria. Vtrum vero etiam hæc regula habeat locum de quantitate, & qualitate: diximus superius. Ad præsentem vero doctrinam sat sit verificasse ex dictis regulam quo ad materias ipsas.

Quare hoc etiam ex his patet, conclusionem nõ fore necessariam, uel de inesse, si aliqua propositio non fuerit sumpta necessaria aut de inesse. De syllogismis igitur quonam modo ex ipso necessario conficiantur: Quam'ue differentiam habeat ne- Com. 106. *cessarium ipsum ad inesse, sufficienter fere dictum est.*

Tertia regula, quæ est secunda econuerso posita, est nõ posse esse conclusionem necessariam vel de inesse, nisi aliqua propositio sit necessaria vel de inesse. Hæc regula patet ex secunda: quia conclusio alicui propositionum similis esse debet omnino. Demum epilogat, & inquit De syllogismis igitur quonam modo ex ipso necessario conficiantur, q̃ve differentiam habeat necessarium ipsum ad inesse: Quod est dicere quomodo fit & non fiat mistio, sufficienter ferre dictum est. Et dixit fere, quia multa dictu- Dubiũ. rus est de necessario in proximis capitibus, quæ hic sunt supposita. Occurrunt Iuniores. Nam infra dicetur ex al- Solutio.1. tera necessaria, & altera contingente conclusionem interdum sequi de inesse. Vbi patet tunc conclusionem nulli propositionum assimilari. Iuniores recte referunt re- Solutio.2. gulam solum ad determinata nunc, non autem ad ea quę determinabuntur. Aut dici potest conclusionem illam de inesse similari illi de contingenti, non quidem in specie ac denominatione, sed quo ad proprietatem, quatenus omnis propositio de inesse est non necessaria, veluti omnis contingens est non necessaria.

Cap. 13. De Contingẽti & de propõnibus secũdũ contingẽs. 142 illarum cõuersiõibus. Com. 107.

DE contingenti uero post hæc transigamus, quando, & quonammodo, & per quæ erit syllogismus.

Hactenus disputauit de propositionibus de inesse, & de necessario quonam modo seorsum, & mixtum sese habeant. Tractaturus nunc de propositionibus cõtingentibus quonam modo sese habeant seorsum, & cõiugatim

A cum illis de inesse, & necessario, Proponit intentionem eius. Et inquit { de contingenti vero post hæc transigamus, Quando, & quonam modo, & per quæ erit syll's. Et dicit quando, quo ad vtiles, & inutiles coniugationes. Dicit quonam modo, quo ad figuram siue modos syllogizandi ex illis. Dicit per quæ, quo ad terminos, atq; ꝓpositiones. Hæc est intentio capitis. Causa vero ordinis Ordo et cã ordinis. est. Quia necessarium sese habet per additionem ad inesse: nam omnis propositio de necessario inesse, est de inesse, Et non conuertitur: ideo post illas de inesse, secutus est de illis de necessario inesse. Et quia necessariũ est principium contingentis, vt in libro de Interpretatione est dictum: hac ratione post ea quæ de necessario dixit aggreditur ea, quæ de contingenti sunt dicenda.

Dico autem contingere atq; contingens, quod cum non sit necessarium, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum non eueniet impossibile.

Aristoteles vbiq; Geometras imitatus & potissimum Com. 108. B hoc in libro: antequam propositam intentionem prosequatur, constituit principia sibi: & sunt tria. Primum qui- Suppositiones. dem quæ nam sit propositio contingens. Secundum vero, quonam modo conuertatur. Tertium, quot modis ipsum contingens dicitur. Arist. itaq; primo definit contingere, & contingens. Et definitio, vt placet Philopono Quid contingẽs secũdum Philoponum. est, contingens & contingere est non necessarium, nec impossibile. Per id n. ꝙ dixit, cum non sit necessarium, innuit contingere esse non necessarium. Per id vero quod subdit, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum hoc est ob eius positionem nõ euenit impossibile: innuit non esse impossibile. Igitur contingere & cõtingens est non necessarium, nec impossibile. Quod si subaudiatur propositio, habetur differentia & genus. Erit enim ipsa ꝓpositio contingens, propositio nec necessaria, nec impossibilis. Vbi propositio loco generis, nec necessaria, nec impossibilis loco differentiæ. Verum sic intelligendo diminuta est, quia nõ habetur quo differat a ꝓpõne de inesse.

Auer. vero exponit hanc definitionẽ dupliciter. Vno Quæ Auer. C modo ꝭm Albumasarem, alio modo ꝭm Peripateticos. Secundum Albumasarem quidem loco generis ponitur Expõ Albumasaris. illa particula illud, quæ significat esse vel non esse, & ita est sensus cõtingens est affirmatio vel negatio. Loco differentiæ vero, ponitur illa particula, non necessarium: hæc enim conuertitur cum definito, nam omne cõtingens est non necessarium, & omne non necessarium est contingens, & per non necessarium vult tam necessarium esse, quam necessarium non esse. Quod est impossibile. Erit igitur sensus contingens propositio est affirmatio vel negatio non necessaria, & per illam particulam non necessaria, differt a necessario esse, & ab impossibile esse: nam impossibile esse est necessarium non esse. Illa autem particula, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum non eueniet impossibile, ponitur loco proprij. Proprium.n. est ipsi propositioni contingenti, ipsa posita inesse, si fuerit affirmatiua, vel in non esse, si fuerit negatiua. Vt non D emergat ex positione illius impossibile vllum, hæc est definitio, & expositio Albumasaris, quæ non est absona.

Secũdum vero peripateticos loco generis ponitur illa Positio peripateticorum. particula non necessaria: vt sit sensus contingens propositio est ꝓpositio non necessaria: & tũc iuxta hoc in plus est nõ necessarium quam contingens, nam ipsum inesse, vel non inesse non necessaria sunt, non tamen contingentia. Loco vero differentiæ ponitur, ipsum tamen si inesse ponitur, hoc est, ob ipsum nullum emerget impossibile, ex qua particula etiam habetur differentia propositionis contingentis a propositione de inesse. Innuitur.n. per hãc secundam particulam cõtingentem ꝓpõnem nõ esse positam in actu, sed posse poni. At ꝓpõ de inesse est, quę in actu posita est. Quare per illam particulã nõ necessaria innuitur genus: per illam aũt posito aũt inesse, innuit differentia: hæc est secunda expositio. Ex his ambabus patet Arist. non rem siue euentum contingentem definisse, sed ꝓpõnem contingentem, q̃ appellauit contingere & contingens. Quatenus in illa prædicatum contingere dr̃ sub-

iecto, & quatenus illa est contingens Quatenus.n. prædicatum subiecto contingere dicitur, per verbum contingere appellauit. Quatenus vero ipsa tota est cōtingens, per verbum contingens dicta est. Secundo patet illa famosa distinctio Arist. in naturalibus tradita, videlicet qđ duplex sit falsum, impossibile & falsum possibile. Falsum quidem impossibile, est vt hominem esse æquum: falsum vero possibile est vt nauale m pugnam esse. Hoc.n si inesse ponitur, falsum quidem est, non tamen impossibile.

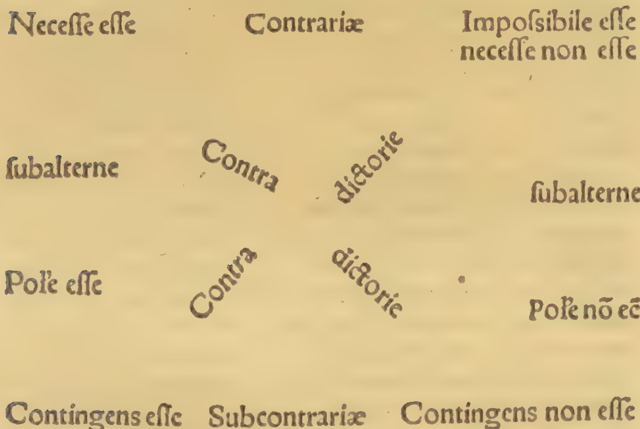
Quotuplex Falsum.

Nam id, quod est necessarium, æquiuoce contingere dicimus.

Com. 109. In hoc loco tollit contradictionem in dictis suis nam in libro de Interpretatione voluit ipsum cōtingens sequi ad necessarium: hic autem ait ipsum contingens esse non necessarium. Soluit & dicit, nam id, ꝙ est necessarium, æquiuoce contingere dicimus, hoc est non proprie. Hinc sum psere Iunioras distinctionem de ipso contingente. Nam vno modo pro possibili sumitur, & hoc modo sequitur ad inesse, & necessario inesse. Alio modo pro contingente, vt definitur hic, ꝙ est non necessarium, & ita tollitur contradictio.

Cap. 3. Contingens dupliciter.

Quod autem hoc sit contingens, perspicuum est ex negationibus, atque affirmationibus oppositis. Nam non contingit esse, & impossibile est esse, atque necesse non esse, aut eadem sunt, aut mutuo se sequentia, Quare & iis opposita, ut contingit esse, & non impossibile esse, atque non necesse est non esse, aut eadem erunt, aut mutuo se sequentia. De quolibet enim aut affirmatio aut negatio est, erit igitur ipsum contingens non necessariū, atq; ipsum non necessarium contingens.

Com. 110. Iuniores referentes illam particulam hoc, ad necessariū, dicunt Arist. velle probare id quod proxime dixit: videlicet, ꝙ necessarium sit contingens, & tunc est sensus. Qđ autem hoc.i. necessarium sit contingens, perspicuum est ex negationibus & affirmationibus oppositis. Sed hæc expositio, licet conueniat principio textus atque conuenire possit rationi Arist. non conuenit conclusioni, concludit enim ipsum contingens esse non necessarium, & ipsum non necessariū esse contingens. Melius igitur cum Philopono videtur esse dicendum, ꝙ Aristo. assignatam de contingenti rationem probet: videlicet, qđ bene assignauit cum dixit quo non existente necessario, cum ponitur inesse, nullum accidit impossibile. Et sic videtur ꝓbare illam particulam non necessarium esse differentiam conuertibilem cum ipso contingente, & qđ conuertitur non necessarium & contingens. Hæc.n. expositio conuenit toti textui, & principio, & rationi, & conclusioni. Probat autem sic contingens vel necessarium vel non necessarium De quolibet.n. prędicatur alterum oppositorum, sed contingens non est necessarium, & est aliquid: igitur est non necessarium. Præterea non necessariū aut est cōtingens, aut non contingens: non est non contingens: igitur est contingens. Inquit { ꝙ autem hoc sit contingens, hoc est, ꝙ ipsum contingens sit non necessarium, & econtra, perspicuum est ex negationibus & affirmationibus oppositis, quæ declaratæ sunt in libro de Interpretatione,

Pria expō.

Cōfutatio.

Propria expositio.

B nam non contingit esse, & impossibile est esse, & necesse est non esse, aut eadem sunt in subiecto, aut se sequentia, hoc est conuertibilia, vt dictum est in libro de Interpretatione, nam negatio præposita facit æquipollere suo contradictorio. Hæc.n. contradicunt contingit esse, & impossibile est esse, vt patet in figura. Igitur hæc æquipollēt, non contingit esse, & impossibile est esse, at impossibile est esse æquipollet ad necesse est non esse, quia negatio postposita facit æquipollere suo contrario: igitur nō contingit esse æquipollet ad impossibile est esse, & ad necesse est non esse, & sic patet prima pars: quare inquit et his opposita vt cōtingit esse, & non impossibile est esse, & non necesse est non esse aut eadem erunt in subiecto, aut mutuo se sequūtur: per eandem rationem. Contradicit.n. impossibile esse ad contingens esse. Igitur non impossibile esse sequitur, similiter contradicit ad contingit esse necesse non esse. Igitur non necesse non esse sequitur. Hoc per regulam dictam patet, videlicet quia negatio proposita facit æquipollere suo contradictorio. Quare, si hæc con-

Cap. 3.

F tradicunt, contingit, esse, & impossibile esse, & hæc æquipollent, non impossibile esse, & contingit esse, similiter si hæc contradicunt, contingit esse & necesse non esse, hæc æquiualebunt, contingit esse, & non necesse est non esse. Verum Arist. probat alio modo, quia cōtradictoriorū, si vnum non competit, alterum sequitur: quare, si ei qđ contingit esse, non competit impossibile esse, nec necesse non esse, cum contradicant: ad contingit esse sequentur horum opposita, videlicet non impossibile esse, & nō necesse non esse. Inquit { De quolibet.n. aut affirmatio, aut negatio est. } hæc est probatio. Tunc dat conclusionem, & inquit { erit igitur ipsum contingens non necessarium, quia, vt dictum est, vel necessarium, vel nō necessarium, sed non est necessarium, &, est igitur non necessarium, atque ipsum non necessarium contingens per quia idem, ipsum non necessarium aut contingens aut non contingens: non est non contingens. Igitur cōtingens. Et sic contingens & non necessarium conuertuntur. Animaduerte, ꝙ plus videtur inferre ꝙ̄ probauerat. Probauit.n. so-

Animaduersio.

G lum contingens esse, valere idem quod non necessarium non esse, & tamen infert valere idem quod est necessariū. Hoc quidem pro tanto facit, quia per eandem rōnem ꝓbari potest. Quia cōtingens vel est necessarium, vel non necessarium. Et, cum non sit necessarium: igitur non necessarium, & per consequens recte Albumasar loco differentiæ, & male Auerroes dixit hanc particulam esse positam loco generis. Erit itaq; definitio apud Aristotelem propositio contingens est affirmatio vel negatio non necessaria, qua non existente, cum ponitur inesse, non emergit impossibile. Illa particula affirmatio vel negatio loco generis ponitur: omnis enim propositio contingens est affirmatio vel negatio, & non econtra. Illa vero particula non necessaria, ponitur ad differentiam propositionis impossibilis: quæ est necessaria non esse, & ad differentiam necessariæ. Quæ est necessaria esse. Cæterum ponitur expositiuum differentiæ, vt videtur velle Philoponus. Vel loco proprij, vt placuit Albumasari, vel melius po-

Sensus definitionis.

H nitur ad differētiam propositionis de inesse. Nam omnis ꝓpositio de inesse siue affirmatiua siue negatiua est actu posita inesse. Ad differentiam igitur illius dixit, ipsum tamen si inesse ponatur, propter positionem illius nō emergit impossibile. Et per hoc dat intelligere contingentem esse, quæ non posita est inesse vel in non esse: & hæc est melior expositio, aliter hæc definitio competeret propositioni de inesse, nihil enim esset in definitione, per qđ ab illa differret. Propositio.n. de inesse est affirmatio vel negatio & non necessaria: vt est propositio contingens, sed hoc differt, quia illa est actu talis de inesse, vel de non inesse: propterea non est quæ posita inesse, nullum emergit impossibile, sed est quæ est inesse, vel non inesse, & hoc modo intelligendo definitionem, est perfecta, & dico. ꝙ ante me non inueni, qui hoc modo intelligerent. Ex his apparet, ꝙ loquendo proprie, propositio de inesse, & necessaria, & contingens differunt. Quia contingens est ꝓpositio de inesse nondum posita in actu. Propositio vero de inesse

De inesse, [illegible] necessaria, [illegible] contingens.

de inesse vel non inesse est contingens, qđ iam exiuit ad actum essendi, vel non essendi. Necessaria vero est, quæ nunquam fuit in potentia, sed semper inesse. Contingit enim Socratem legere: si non legit, est contingens, si legit est de inesse, cygnus est albus est necessaria. At si hæc cōmuniter sumūtur ad necessariam sequitur de inesse. Quis valet, Cygnus necessario est albus, igiť est albus, at inesse vero sequitur contingens: qa, si cygnus est albus: Cygnū contingit esse album. Vt igitur ipsum contingens potest sumi dupliciter, pro contingente quod sequitur ad necessarium, quod nonnulli & imperite vocant contingens altum. Et pro contingente ad ambo, quod indefinitum contingens dicitur: sic ipsum inesse potest sumi ꝓut sequitur ad necessarium, quod diceretur apud illos inesse altum, Apud Auerroem inesse absolutum. Apud sorticolas inesse in quo non ponitur modus. Apud alios inesse simpliciter, vt est, cygnus necessario est albus: igitur est albus. Et potest sumi vt distinguitur contra necessarium & contingens: quod ab Auerroe dicitur inuentum in actu, vel non inuentum in actu. Ex his perspicuum est quā imperitæ sorticolæ definiant propositionem de inesse, cū dicunt esse illam in qua non ponitur modus, hæc enim definito est inaudita, & stulta vt patet per hæc. Hæc de definitione contingentis propositionis sufficiant.

De inesse dupliciter. cōtingens.

Contra sorticolas.

Accidit autem propositiones omnes de contingenti mutuo conuerti: Atque conuerti dico non affirmatiuas ad negatiuas, sed quæ figuram habent affirmatiuam, per oppositionem mutuo conuerti. Ceu contingere inesse alicui ad contingere non inesse: atq; contingere omni, ad contingere nulli. Aut ad non omni: et contingere alicui, ad contingere non omni, simili modo & in cæteris.

Com. 111.

Hactenus de primo principio, nunc de secundo quod erat conuersio prosequitur. Et primo ponit regulas generales, postea speciales. Regula itaque generalis est, vt contingentes propositiones conuertantur inter se, conuersione videlicet, quæ terminorum quidem ordinem seruat, qualitatem vero mutat. Vt vniuersales quidem affirmatiuæ ad vniuersales negatiuas, & particulares affirmatiuæ ad particulares negatiuas. Sed quia modalis potest esse affirmatiua quo ad modum & negatiua quo ad modū, addit atq; conuerti non affirmatiuas de modo ad negatiuas de modo, vt contingit aliquod B esse A, igitur non contingit nullum B esse A. Quia hæ sunt contradictorie. Sed, quæ figuram, hoc est modum habent affirmatiuū per oppositionem dicti solum mutuo conuerti. Ceu cōtingere inesse alicui conuertitur ad contingere non inesse alicui atq; contingere omni inesse conuertitur ad contingere nulli inesse. Aut ad contingere non omni inesse, aut contingere alicui inesse conuertitur ad contingere nō omni inesse. Similiter in cæteris hoc est indefinitis. Debes scire, vt recte Philoponus notat, has solum penes qualitatem conuerti, non autem penes quantitatem nisi per accidens. nam vniuersalis affirmatiua, vt contingit omni inesse per se conuertitur ad contingere nulli inesse. Sed, qa ad contingere nulli inesse, sequitur contingere alicui non inesse: propterea sequitur ad contingere omni inesse contingere alicui non inesse. Econuerso autem neque per se neque a particulari sequitur vniuersalis, vt perspicuum est per instantiam.

Quę expbi Ioponо.

Cum enim ipsum contingens non sit necessarium, non necessarium uero potest non inesse, perspicuum si ipsum A alicui B contingit, etiam contingere non inesse. Atque si omni inesse cōtingit, etiam omni contingere non inesse, simili quoque modo et in particularibus, nam ostensio erit eadem.

Com. 112.

Probat regulam & syllogizat sic, non necessarium esse potest non esse, & econtra, contingens esse est non necessarium esse: igitur contingens esse potest non esse, & ecōtra. Maior est per se nota, minor vero ex definitione contingentis habetur.

Sunt autem propositiones eiusmodi affirmatiuæ, non autem negatiuæ. Contingere siquidem ipsi esse similiter ponatur ue luti prius diximus.

A

Quia dixit omnes tales esse affirmatiuas, declarat nūc istud, & inquit, sunt autem propositiones eiusmodi affirmatiuæ, non autem negatiuæ, cuius causam subdit contingere siquidem ipsi esse similiter ponatur, velut in libro Peri hermenias prius dictum est: ibi enim dictum est. Et ēt pro parte hic, modū ordinari similiter, vt verbum ipsum est. Propterea omnes tales sunt affirmatiuæ. Quia modus semper affirmatur. Sunt vero de dicto dissimilis qualitatis, vt patuit.

Com. 113.

His autem definitis, rursus dicimus ipsum contingere bifariam dici. Vno quidem modo id quod plerunque fit diminuitque necessarium ipsum, ceu canescere hominem, aut crescere, uel decrescere. Aut omnino quod esse aptum est esse: hoc enim continuam necessitatem non habet, propterea quia homo non semper erit, uerum si existet, aut non necessario eueniet, aut plerunque eueniet. Aliud autem indefinitum, & hoc quidem quod ita esse & non ita esse contingit. Veluti animal ambulare, aut ambulante terræmotum effici, uel omnino quod euenit a fortuna, nō enim hoc pacto magis aptum est euenire quam econtra.

B

Hactenus de generalibus regulis, nunc de speciali. proponit tamen primo quot modis cōtingere dicitur, quod erat tertium. Et vult bifariam dici: sed vno eorum subdiuiso in duo, trifariam dicetur. Vno igitur modo dicitur cōtingens determinatum, hoc.n. est quod plerunque fit parumq; ab ipso necessario imminuens, circa quod natura & ars versatur. Vt cum quinq; digitis nasci hominem, aptum est enim magis esse quam non esse, itemq; sanare medicum. nam magis est aptum esse quā non esse. Huius tamen exemplum ponit Aristo. Et inquit { Ceu canescere hominem, aut crescere vel decrescere, & omnino in omnibus alijs id genus, quorum vnumquodque est aptum esse. Causam exempli affert. Nam licet aptum sit illorum vnumquodq; esse, non tamen necessitatem habet, Et, vt dicit Philoponus Aristot. assignat causam ex duobus. a parte subiecti quidem dicens { propterea quia homo nō semper erit vsq; ad tempus annorum caniciei, quia potest mori in iuuentute. Secundo ex parte prædicati, quia dato ꝙ homo existat, canicies aut non necessario eueniet aut plerunq; eueniet. Aut forte primum ad augmentum retulit, secundum vero ad caniciem, homo enim nō semper augetur et decresci, quia non semp ipse viuit, nō semper canescit. Quia si viuit, potest deficere. Hæc de contingenti determinato. Secundo vero modo dicitur contingere indefinitum. Quod bifariam est, aut æquale, aut in minus. Aequale quidem est, circa quod est voluntas atq; electio, vt ambulare animal. nam potest æqualiter animal ambulare & non ambulare. In minus vero est circa qđ est fortuna, atque casus, vt ambulante animali accidit terræmotum fieri, & vniuersaliter id quod a fortuna fit hoc modo contingere dicitur. Inquit. { Aliud aūt indefinitū & hoc quidem quod ita esse, & non ita esse cōtingit, qua ratione æquale dicitur: veluti animal ambulare. Aut secūdo modo simpliciter dicitur in minus ut ambulante terræmotum effici, uel omnino qđ euenit a fortuna. Et reddit causam quare contingens in minus sit infinitum uel indeterminatum. Dicit { non enim hoc pacto magis aptū est euenire quam econtra. Sed dices videtur ꝙ contingens in minus sit minus aptum euenire quia rarenter euenit. Dici potest ꝙ contingens æquale & contingens raro penes naturalem aptitudinem subiecti vel causę æqualiter sese habent, quia neutrum euenit magis propter aptitudinem subiecti vel causæ naturalem intrinsecam, ueluti contingens determinatum. at vnum illorum dicitur ęquale, alterum rarenter penes tempora euentus. nam contingens æquale ad tempus sui euentus sese habet æqualiter contingens uero rarenter ad tempus sui euentus sese habet in minus. Illud siquidem a voluntate, istud vero a fortuna proficiscatur, hæc de ipsa contingentis diuisione.

Com. 114.

Contingēs. tripliciter sumitur.

C

D

Dubitatio.

Solutio

Conuertitur itaque & secundum oppositas propositiones utrunque contingens, sed non eodem modo: nam id quod est aptum esse ad non necesse esse conuertitur: hoc enim modo hominem canescere contingit. Indefinitum uero non magis hoc quã illo modo esse contingit.

Com. 115 Hactenus de regulis generalibus, nunc speciatim: repetit tamen primo regulam generalem, ꝙ licet diuersimode dicitur contingens, vt plerunq;, æquale, & rarenter, vnumquodq; horum similem habet conuersionẽ. Quia omnia hæc conuertuntur ad oppositam qualitatem, hęc generatim, speciatim vero est aliqua differentia. Quia cõtingens plerunque siue aptũ est id, in quo plerunque & plus est affirmatio quam negatio contingens vero æquale est id, in quo affirmatio & negatio sunt æquales: At cõ-

1. regula. tingens raro est id, in quo est plus minus negatio quam affirmatio. Quare erunt tres regulæ Prima contingẽs aptum conuertitur ad oppositam qualitatem quæ contingit rarenter. nam si hominem contingit canescere etiã

2. regula. contingit non canescere. Verum affirmatio est plerũq;, negatio vero rarenter. Secunda. cõtingens æquale conuertitur ad oppositam qualitatem, quæ contingit æqualiter. nam si contingit ambulare animal, æqualiter contin-

3. regula. git non ambulare. Tertia contingens rarum conuertitur ad oppositam qualitatem, quæ contingit plerunque, saltem quo ad tempus, licet non magis quo ad causam, vel subiectum vt diximus: nam si animali ambulante cõtingit terræmotum fieri, etiam animali ambulante cõtingit terræmotum nõ fieri. Quæ licet ambo ex parte subiecti, vel causæ fuit indefinita, tamen affirmatio quo ad tempus est in minus, negatio autem in plus. Aristoteles vero explicauit solum duas, & inquit { conuertitur itaque & sm oppositas propositiones vtrumq; contingens } hoc est determinatum & indefinitum: hæc generatim. { Sed non eodem modo } Nã id, quod est aptum esse, ad non necesse conuertitur: hoc est ad contingens raro: quod hic appellat non necesse: hoc enim modo hominem canescere contingit. { Indefinitum vero } supple conuertitur ad oppositum, quod non magis hoc quam illo modo contingit esse. Et ita velle videtur, ꝙ tam contingens æquale, quam contingens raro cõuertatur ad contingẽs æquale. Dici potest vt diximus, quod cõtingens ęquale conuertitur ad contingens infinitum, & contingens raro etiã ad contingens infinitum, igitur ambo conuertuntur eodem modo: Quod intelligitur ex parte subiecti, vel causæ: licet aliquo modo diuerso ex parte temporis, vt dixi-

Contra Iuniores. mus. Ex his sequitur imperite loquutos esse Iuniores, qui dicunt contingens plerũq;, quod est contingens aptũ conuerti in contingens raro, quod est secunda pars secundi significati: sic enim contingens aptum conuerteretur ad contingẽs infinitum, siue indeterminatum: quod non concederem. Ad quod Aristo. animaduertens dixit contingens aptum conuerti ad non necesse esse, & hoc propterea, quia nõ habebat nomen illius negationis, ad quã conuertitur, sed illam per non necesse esse descripsit. Imperitius, quod dicunt credentes contingens rarum conuerti ad contingens plerunque, quod dicitur contingens natum. Conuertetur enim tunc contingens infinitum, siue indeterminatum in contingens determinatum atque aptum, propterea vno nomine dixit contingens infinitũ conuerti ad negationem, quæ est contingens infinitum. Peripatetice igitur loquendo dicemus contingens natũ conuerti ad non necesse esse, contingens vero infinitum ad contingens infinitum. Aequali quidem ad æquale respectu subiecti & temporis, rarenter contingens ad ęquale quidem respectu subiecti vel causæ, ad inæquale respectu temporis. Hanc rem pauci norunt: sed blacterizando omnia confundunt.

Atque scientia & syllogismus demonstratiuus de indefinitis contingentibus non est, propterea quia inordinatum est mediũ: de contingentibus uero aptis, est nam & rationes & considerationes de hoc modo contingentibus fere fiunt, de cõtingentibus uero alijs fieri potest syllogismus, non tamen quæri solet. Determinabuntur autem hæc magis in subsequentibus, Nunc uero quo nam modo, & quando, & quis erit syllogismus ex propositionibus contingentibus, dicemus.

Com. 116. Expõ Philoponi. Philoponus velle videtur Aristo. post hæc eligere de quo contingenti sit sermo, & vult, ꝙ sermo cum sit de syllogismis contingentibus, erit solũ de contingenti apto & non de contingenti infinito, & huius causam assignat ex medij inordinatione. medium enim est quod figuras determinat, cum autem contingens sit ęquale, non magis medium ipsum subijcietur primo, quam non subijcietur: nec de vltimo magis prædicatur, quam non prædicatur. Similiter est de contingenti raro: medium enim in talibus non magis subijcitur primo, quam nõ subijcitur, nec magis prædicatur quam non prædicatur de vltimo. Sic igitur patet de mente Philoponi syllogismum nullũ posse fieri ex contingentibus infinitis, quia propositiones nõ sunt magis affirmatiuæ quam negatiuæ, & ꝓpterea hæc sunt prætereunda ad hoc libro. De contingentibus vero aptis fit syllogismus, & consideratio dialectica: quia propositiones sunt magis affirmatiuæ quam negatiuæ. Aut

Expositio propria. forte Aristoteles postquam fecit diuisionem, nunc ponit differentiam penes hoc. Quia scientia & demonstratio fieri potest de contingentibus aptis: quia in illis medium potest habere ordinem ad extrema: de contingentibus vero indefinitis fieri non potest demonstratio, vel scientia, pro-

Dubiũ. pter medij inordinationem. Vtrum vero de cõtingentibus infinitis possit fieri syllogismus simpliciter, nam de

Solutio. ipsis non esse demonstratiuum, nemo dubitat. Respondet ꝙ fieri potest eo modo quo dicemus, nõ autem quæri solet ab illis, qui nos antecesserũt nec est in vsu illorum: propterea de his dicemus, quo nam modo fiant, Inquit { Atque scientia & syllogismus demonstratiuus de indefinitis contingentibus non est: propterea quia inordinatũ est medium, quo ad affirmationem & negationem cum extremis, vt dixit Philoponus: de contingentibus vero aptis est scientia & demonstratio: nam & rationes & considerationes, hoc est problemata de hoc modo cõtingentibus fere fiunt, & ita demonstrationes & scientiæ, & considerationes & problemata de talibus contingentibus

Dubiũ. Responsio. fiunt. Vtrum vero, saltem syllogismus aliquo modo de ipsis infinitis conficiatur. Respondet { de alijs vero contingentibus fieri potest syllogismus eo modo, quo dicemus postea, non tamen quæri solet ab alijs ante nos. Nec est in vsu illorum frequenter. Determinabuntur autem hæc magis in subsequentibus, nunc uero quomodo, & quando, & quis erit syllogismus ex propositionibus contingentibus dicemus, ex his patet differẽtia membrorum. Huic expositioni videtur Auerroes in sua paraphrase consentiri: qui ait ex contingentibus æqualibus posse fieri syllogismum, verum quomodo fiat, non patet.

Quæstio si possibile positum sit positioni inesse. Circa calcem huius quærere solent vtrum possibile sit quo posito inesse nullum sequitur impossibile, & videtur ꝙ non: Primo sedentem possibile est currere: nunq; tamen potest poni inesse, ꝙ sedens currat. Secundo, continuum potest diuidi in infinitum, nunquam tamen potest poni inesse diuisio in infinitum. Tertio, materia potest esse sine forma, nũquam tamẽ erit sine forma. Quarto, apud philosophos cœlum potest quiescere: nunquam tamen erit quiescens. Quinto, amisso ꝙ Niphus sit in Auiano: possibile est ipsum esse Suessæ. non tamen potest poni inesse, si ipse est in Auiano, vt captiunculatores dicunt. Præterea possibile est nullam propositionem

Põ sorticõ. esse negatiuam, & tamen non potest poni inesse. Sorticolæ tradunt in hoc loco esse definitam propositionem possibilem de sensu diuiso, & non omnem, sed quæ alteri non repugnat, qua ratione obiectiones statim tolluntur.

Confutatio Sed hic modus loquendi non est necessarius, nec peripateticus. Non necessarius quidem, quia Philoponus & Alexan hanc doctrinam perfecerunt sine hoc dicendi

Responsio Auerrois. modo. Non peripateticus vero, quia nullus ex peripateticis eum posuit. Auerro. vero in libris physicis vult aliquam propositionem esse per se veram, quæ tamen est

falsa per accidens, vt omne animal potest videre: quæ tamen de talpa est falsa. Tunc diceret per se posse esse quo posito inesse non emergit impossibile. Per accidens vero propter illos casus potest esse, vt nõ ponatur inesse. Et si dicis omne per se est de omni: igitur omne posse, si per se põt poni inesse, ponetur inesse. Dici potest, omne per se esse de omni cum specificatione ipsius subiecti a parte prædicati, & sic concederet materiam posse esse sine forma, & quandoque fore quatenus possibile. Hæc respõsio fuit olim a nobis comprobata, nunc vero magis peripatetice dicerem, omne posse esse vel posse poni inesse ex ea parte qua possibile: sic enim intelligit Aristoteles. Et tunc ad primã dico, q sedens potest currere pro subiecto & Socrate, q sedet: & Socrates põt poni inesse sedens, saltem pro temporibus diuersis, quia sic erat possibile. Ad secundum dico, continuum posse diuidi in infinitũ: & põt poni inesse non quidẽ diuisio in infinitũ: quia non erat possibile esse actu diuisum in infinitum, sed possibile erat diuidi in infinitum: & hoc modo potest poni diuidi in infinitum.

Propria solutio.

B Ad tertium sorticolæ concedunt q a forma potest esse materia separata, non autem sine forma vel separata a forma, propter variationẽ, quam dicunt esse suppositionis. In prima siquidem determinate, in secunda confuse distributiue supponat ille terminus forma. Peripatetice vero dicerem, materiam posse esse sine forma qualibet determinate, non autem sine forma sumpta determinate uel indeterminate. Ad quartum dici potest, cœlum posse quiescere ab aliquo motu, vt a reuolutione hodierna, & potest poni inesse hoc modo, nõ autem simpliciter a motu, & hoc mõ non oportet vt ponatur inesse. Ad quintum dicendum, vt aliquod est impossibile simpliciter & necessarium ex suppositione, vt equum habere alas est absolute impossibile, tamẽ ex suppositione est necessarium. si volat: sic aliquod est absolute possibile: quod est ex suppositiõe impossibile, vt absolute possibile est Niphum esse Suessæ, tamen admisso Niphum esse in Auiano, est ex suppositione impossibilæ Niphus esse Suessæ: ideo non potest poni inesse, quia hac ex parte est impossibile. Ad vltimam dicunt, q illa potest poni inesse per destructionem omniũ propositionum mundi. Oĩbus enim destructis, nulla propositio est, & ita nulla est negatiua, non autem debet poni inesse per positionẽ illius propositionis nulla propositio est affirmatiua, quia implicaret contradictionem: nam ipsa est negatiua. Hęc de definitione conuersio neq; ipsius possibilis, & de diuisione contingentis.

Cap. 14. De syllogismis ex puris cõtingẽtibus in prima figura.

CVm autem huic alicui contingere inesse alterum bifariam sumi possit: aut enim cui inest hoc aliquid aut cui contingit hoc aliquid inesse: nam de quo B A ipsum prædicari contingeret, horum alterum significat, aut de quo B prædicari, aut de quo contingere prædicari: atque de quo B ipsum A contingere prædicari aut omni B ipsum A contingere inesse, differt nihil: perspicuum igitur ipsum A omni B contingere inesse bifariam dici.

Com. 117. Nunc ad rem venit: vult n. agere de syllis ex puris contingentibus, deinde de mixtis. Sed qm̃ principia regulatiua in puris de contingenti, & in mixtis nõ sumuntur eodem mõ: ideo primo docet quot modis dictũ de omni intelligi possit. Deinde eligit ipsum ad propositũ. { Debes scire, q in omni propõne contingenti prædicatũ non actu inest, vel non inest subiecto: aliter vis propõnis contingentis esset vis propositionis de inesse: ideo ex parte prædicati semper habet vim futurã ex parte vero subiecti est dr̃ia: nã qñ prædicatum sumitur cõtingenter inesse alicui subiecto, vt albo alicui inesse motũ, hoc potest intelligi, vel de eo quod est album, vel de eo qd non est albũ: sed esse potest album, igitur hæc propositio, aliquod albũ contingit moueri, potest intelligi vt ipsum albũ sumitur pro quodam quod nunc actu est albũ: vt sit sensus aliquod quod est albũ, cõtingit moueri. Vel ꝓ eo, quod nondũ est albũ, sed potest esse: vt sit sensus, aliquod quod contingit esse album, contingit moueri. Et hoc volunt dicere sorticolæ, q in hac propositione aliquod album contingit moueri, ipsum albũ potest supponere ampliatiue pro eo quod est, vel potest esse, vel restrictiue pro eo qđ nunc est album. Ex hoc arguit Aristoteles, vt in particulari de contingenti subiectum potest sumi ꝓ eo quod est, vel pro eo quod potest esse, ita in dicto de omni, videlicet contingit omne album moueri, ipsum album põt sumi pro his omnibus, quæ sunt, vel quæ esse possunt alba. Inquit { cũ autem huic subiecto particulari contingere inesse alterum prædicatum possit sumi bifariam, aut enim sumendo illud particulare pro eo cui inest hoc aliquid } hoc est ipsum subiectum. Verbi causa pro quodam albo, quod nunc est album, aut pro eo cui cõtingit hoc aliquid siue subiectum inesse. Vt per exemplum: nã de quo B, ipsum A prædicari contingere horum alterũ significat: } hoc est ipsum A dici contingenter de quodã B, vt de C: horũ alterũ significat, aut de quo B prædicari hoc est, aut de eo de quo actu B prædicatur, aut de eo de quo contingit prædicari: sic igitur in particulari de cõtingenti subiectum potest sumi pro eo quod est, vel pro eo quod potest esse: sumit deinde quasi minorem, q nõ differt particularis & uniuersalis quantum ad hoc quod est contingere inesse. Et hoc inquit { atq; de quo B ipsum A contingere prædicari, aut omni B ipsum A cõtingere inesse differt nihil, quantũ uidelicet ad contingere inesse, nã ambæ hæc sunt de contingenti. Concludit dictum de omni posse sumi dupliciter, & inquit { perspicuum igitur ipsum A omni B contingere inesse bifariam dici, aut sumpto subiecto in actu, aut in potentia. Quasi arguerit sic, in particulari de contingenti subiectum potest accipi in actu & in potentia: sed uniuersalis & particularis non differunt quo ad rationem contingentiæ, igitur in uniuersali subiectum potest sumi in actu uel potentia. Et sic dictũ de omni bifariam intelligi potest.

Syllogismus Arist.

Syllogismus totus.

C *Primum itaque si de quo C, B contingit: & de quo B ipsum A, dicamus quis erit syllogismus, & qualis, sic enim ambæ propositiones sumentur de contingenti. Cum autem de quo B est, ipsum A contingit, hæc quidem est inesse, illa uero contingens: quare ab uniformibus incipiẽdum est ueluti etiã in alijs incepimus.*

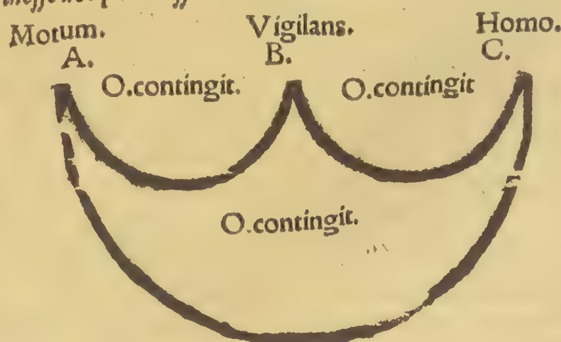
Com. 118. Nunc ordinẽ ponit in dicendis: & ꝓponit prius dicere de syllogismis de contingenti: vbi dictũ de omni sumitur primo modo, videlicet pro subiecto in potentia. Deinde dicendum est de mixtis ex inesse & contingenti: ubi dictum de omni sumitur quo ad eius subiectum in actu nã vt in alijs generatio uniformis præcedit difformem, sic et in his. Propterea agendum est primo de vniformibus, secundo de mistis. Hæc de ordine. Ex ijs patet dictum de omni in uniformi generatione esse, quando nihil contingit sumi sub subiecto, cui non contingat inesse prædicatum. In difformi vero est, quando nihil actu est sub subiecto, cui non contingit inesse prædicatum. Secundo sequitur recte Aristotelem prætermisisse principium negatiuum, quia in contingentibus, affirmatio conuertitur ad oppositam negationem, aut quia eodem est ratio.

Quale dictũ de oĩ uel de nullo.

D *Cum igitur ipsum A omni B contingit: atq; ipsum B omni C syllogismus sane erit perfectus, ipsum A omni C cõtingere inesse concludens. Patet autem hoc ex definitione: nam contingere omni inesse hoc pacto asserebamus.*

Barbara.

Celarent.

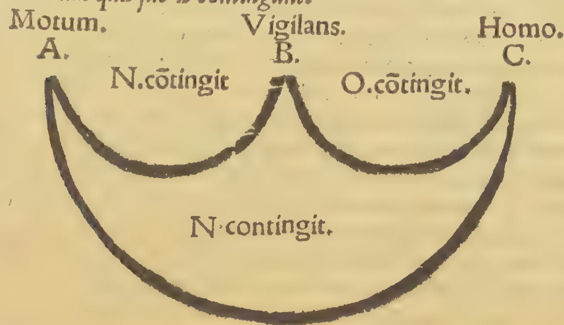

Barbara. coniugatio ex ãbabus affirmatiuis de contingentibus

Quæ sorticolæ.

Simili ratione & si ipsum A quidem contingat nulli B: ipsum uero B omni C: concludetur ipsum A contingere nulli C: nam de quo B contingit ipsum A non inesse: hoc erat nihil omittere eorum quæ sub B contingunt.

Calarent. Ex ãbabus de cõtingenti, et vniuersalibus altera. s. maiori neg. altera. s. minori affirmatiua.

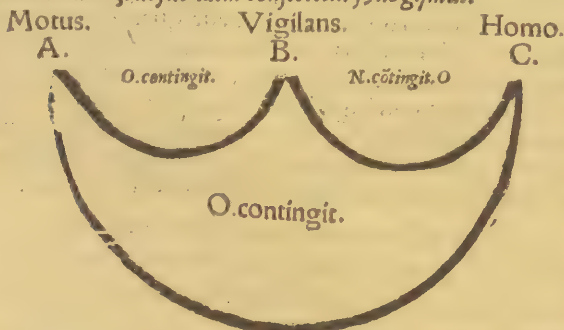

Com. 119. His positis ad cõiugationes accedit: & primo cõiugationes assignat ex ambabus vl'ibus, quæ sunt aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex altera affirmatiua & altera negatiua, quæ esse põt vel ex maiore affirmatiua & minore negatiua, aut ecõtra. Et ita quatuor sunt vtiles, licet duæ perfectæ, duæ autem imperfectæ. Inquit { cũ igitur ipsum A omni B cõtingit: atq; ipsum B oĩ C: syll's sane erit perfectus cõcludens ipm A oĩ C cõtingere. Probat per regulã vl'em sumptã a definitione dicti de omni: nã contingere omni inesse hoc pacto assignabamus: hæc est prima vtilis & perfecta. Secũdã tangit dicens { simili rõne, etsi ipsum A quidẽ contingat nulli B: ipsum vero B omni C: cõcludet ipsum A cõtingere nulli C. Probat per definitionẽ dicti de nullo, & inquit { nã de quo B cõtingit ipm A nõ inesse, hoc erat nihil omittere eorũ, quæ sub B cõtingunt, igitur hæc cõiugatio vtilis & pfecta. Sunt igitur duæ vtiles & perfectæ, quia ĩmediate regulantur p dictũ de oĩ, vel dictũ de nullo. Quo vero ad verba græca attinet, verbũ illud nã de quo B cõtingit ipm A nõ inesse: in græco legit ipsum A nõ cõtingere. Sed Aristo. cõtingere sumit interdũ p inesse & p necessario inesse: propterea ne accideret cõfusio nimia verborum obseruatione, illo modo transtuli.

Barbara. — Calarent. — cõsideratio verborum.

Cum autem ipsum A omni C contingit: ipsum uero B contingit nulli C: per propositiones quidem quæ sumuntur, non est syllogismus: sed si B C propositio conuertatur secundum contingentiam, fit idem qui & prius erat. Nam cum contingit ipsum B nulli C inesse contingit etiam omni inesse. Hoc enim prius diximus. Quare si ipsum B quidem omni C contingit: ipsum autem A omni B, rursus idem conficietur syllogismus.

Vtilis cõiugatio, quæ minoris cõuersiõe ostẽditur.

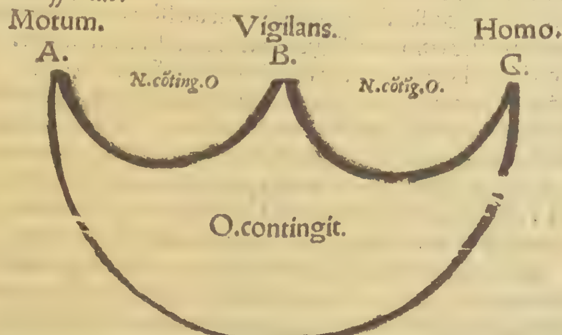

Com. 120. Hactenus de cõiugationibus perfectis, quæ regulãtur per dictũ de omni vel dictũ de nullo, nunc & de imperfectis, quæ conuersione perficiuntur. Quarũ prima est ex vl'i affirmatiua maiore, & vl'i negatiua minore. Et inquit { cũ autem ipsum A omni C contingit inesse: ipsum vero B cõtingit nulli C inesse per propõnes quidem, quæ hoc pacto sumuntur, non est syllogismus, supple pfectus, sed si B C propositio, quæ erat minor conuertatur secundũ contingentiam, hoc est ad oppositã qualitatẽ, fit idem syllogismus, qui & prius erat. nam, cũ contingit ipsum B nulli C inesse, contingit etiam omni inesse: hoc enim prius diximus in regulis conuersionis. Quare epilogando, si ipm B omni C cõtingit inesse, ipsum ãt A omni B rursus, idẽ

conficietur syllogismus: & sic patet coniugatio.

Simili ratione & si ad ambas propositiones ipsius inesse negatio adijciatur. Atque hoc dico, ut si ipsum A quidem contingat nulli B: atque ipsum B nulli C: nam ob eas quæ sumũtur propositiones, non fit syllogismus. Sed si conuertantur, idem erit syllogismus, qui fuit & antea. Perspicuum igitur est, si negatio ad extremum adijciatur minus, aut non fieri syllogismum, aut fieri quidem, non tamen perfectum: quippe cum reddatur conuersione necessarius.

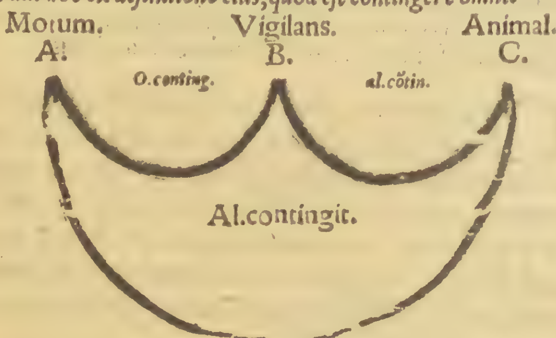
Vtilis cõiugatio quæ vtriusq; põnis cõuersione perficitur.

Com. 121. Secunda imperfecta conficitur ex vtrisq; vl'ibus negatiuis, nã cõuersis ad oppositã qualitatem, redditur perfectus vt prius. Inquit { simili ratione et si ad ambas propo tiones adijciatur negatio eius quod est inesse. } Supple coniugatio erit imperfecta quidem, sed vtilis. Quo vero ad verba attinet. Verbum illud ipsius inesse: græce est τοῦ ἐνδέχεται hoc est ipsius contingere, sed id sonat vt diximus. Exponit se & inquit { atq; hoc dico, vt si ipsum A quidem contingat nulli B, atque ipsum B nulli C: nã ob eas, quæ sumuntur propositiones, nõ fit syllogismus sed, si conuertantur, idem erit syllogismus, qui & antea fuit. Perspicuum igitur est, si negatio ad extremum adijciatur minus, aut non fieri syllogismum, aut fieri quidem non tamen perfectum: quippe cum reddatur conuersione necessarius: hæc de vniuersalibus.

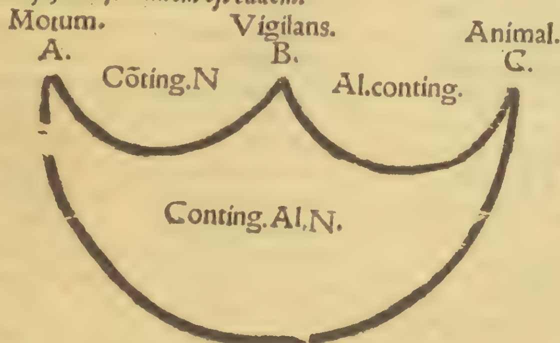
At uero, si altera propositionum sumatur uniuersalis, altera particularis: si ad extremum maius uniuersale ponatur, syllogismus sane erit perfectus. Nam si ipsum A omni B contingit atque ipsum B alicui C: ipsum A alicui C profecto continget, patet aũt hoc ex definitione eius, quod est contingere omni.

Darij.

Rursus, si ipsum A cõtingit nulli B: atque B ipsum alicui C inesse contingit: ipsum A alicui C contingat non inesse, necessum est, ostensio autem est eadem.

Ferio.

Sed si particularis propositio negatiua sumatur uniuersalis autem affirmatiua, sintque simili modo positæ: ueluti si ipsum A

Vtilis cõiugatio, quæ minoris cõuersiõe ostẽditur.

quidem omni B contingat: ipsum uero B alicui C contingat non inesse: ob eas quidem quæ sumptæ sunt propositiones, non fit manifestus syllogismus, sed si particularis conuertatur, atque ponatur ipsum B alicui C contingere inesse, eadem sane erit conclusio, quæ erat, & antea quemadmodum diximus a principio.

Com.122. Hactenus de vniuersalibus coniugationibus, nunc de particularibus. Quarum Prima est ex maiore vniuersali, minore particulari: quę quadruplex est, aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, aut econtra ex maiore negatiua & minore affirmatiua. Quæ omnes vtiles quidem sunt, duæ tamen perfectæ Inquit { at vero, si altera propositionum sumatur vniuersalis, altera particularis: si ad extremum maius vniuersale ponitur syllogismus erit perfectus. Nã si ipsum A omni B inesse contingit: atque ipsum B alicui C: ipsum A alicui C: profecto continget. Patet autem hoc ex definitione eius, quod est contingere omni Et sic hæc coniugatio utilis est, quia regulatur per dictum de omni. Hæc est prima. Rursus si ipsum A contingit nulli B: atque B ipsum alicui C inesse contingit: ipsum A alicui C contingat inesse necesse est: ostensio autem est eadem sed per dictum de nullo. Hæc nullo. Hæc est secunda, & ita duæ sunt vtiles & perfectæ. Et de imperfectis, inquit { sed si particularis propositio, quæ fuit minor negatiua sumatur, vniuersalis autem affirmatiua, sintque simili modo positæ, hoc est non transpositæ, sed restet maior, vt maior & minor, vt minor: verbi causa, si ipsum A quidem omni B contingat: ipsum uero B alicui C contingat non inesse: ob eas quidem quæ sumptæ sunt propositiones, non fit syllogismus euidens atque manifestus, sed, si particularis conuertatur, atque ponatur ipsum B alicui C contingere inesse: eadem sane erit conclusio, quæ & antea erat, vt dictum est. Tacuit autem coniugationem ex ambabus affirmatiuis, quia simili modo perficitur. Hæc de vniuersalibus.

Darij.

Sin uero ea propositio, quæ ad extremum maius collocatur particularis fuerit sumpta: & quæ ad extremum minus uniuersalis: siue ambæ affirmatiuæ sumantur, siue ambæ negatiuæ: siue difformes, siue ambæ indefinitæ, siue particulares, nullus prorsus fit syllogismus. Prohibet enim nihil ipsum B excellat A, & non de æqualibus prædicetur. Atq; id, in quo ipsum B excellit A, sumatur ipsum C: nam ipsum A huic nec omni, nec nulli, nec alicui, nec non alicui contingit inesse. Si propositiones quidem conuertantur secundum contingentiam, atque ipsum B pluribus inesse contingit quam A.

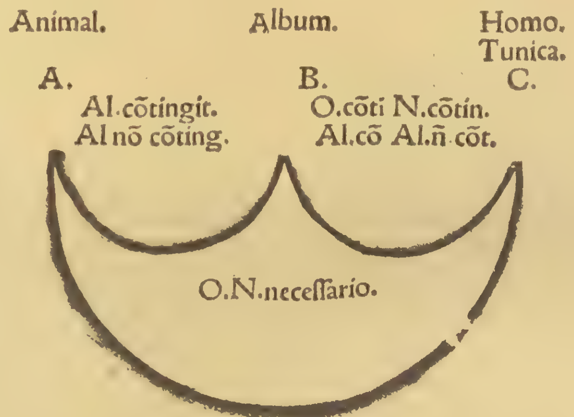
Com.123. Hactenus de syllogisticis: nũc de asyllogisticis, & sunt nouem, quia aut ambæ particulares, aut ambæ indefinitæ: aut maior particularis, & minor uniuersalis: quæ ductæ in tres, ut aut ambæ sint affirmatiuæ, aut ambæ negatiuæ, aut altera affirmatiua, altera negatiua: erunt omnes. ix. asyllogisticæ. Inquit { sin uero ea propositio, quę ad extremũ maius collocatur, pticularis sumpta, & quę ad extremum minus fuerit sumpta vniuersalis, siue ambæ affirmatiuæ, siue ambæ negatiuæ hoc est qualitate cõformes: siue qualitate difformes, ut altera sit affirmatiua, altera negatiua: aut si ambæ sunt vel indefinitæ, vel ambæ particulares: nullus prorsus fit syllogismus. Probat p hoc, quia potest tale medium sumi, quod excellet extremitatem maiorem, atq; sumi quoddam sub illo medio in quo excellit maiorem: cui nullatenus ipsum A inesse continget. Verbi causa, si medium sit album, & maior sit homo: potest enim sub ipso B albo sumi quoddam C, videlicet lapis: cui nullatenus continget inesse ipsum A hominem, & sic inutilis est coniugatio. Inquit { prohibet enim nihil ipsum B album excellat A hominẽ, & nõ de æqualibus prædicetur, immo de pluribus. De pluribus enim album, quam homo prædicatur: atque id, in quo ipsum B album excellit ipsum A hominem, sumatur ipsum C minus, vtpote sumatur lapis: nam ijs sumptis, ipsum A homo: huic quidem nec omni, nec nulli, nec alicui, nec non alicui contingit inesse. Sed dices hominem contingit nulli C inesse: quia contingit nullum lapidem esse hominẽ nam si necesse est nullum lapidem esse hominem, contingit nullum lapidem esse hominem. Respondet hoc esse intelligendum de contingenti, quod cõuertitur ad oppositam qualitatem. Hoc enim modo sumpto contingere differt A necessario esse, & necessario non esse. Propterea ait ipsum hominem nec omni, nec nulli lapidi contingere, nec alicui, nec non alicui. Si propositiones quidem conuertantur secundum contingere, hoc est si propositiones intelligantur de contingente proprie, quod conuertitur ad oppositam qualitatem. Atque ipsum B pluribus inesse contingat quam A: sic enim conclusio non erit de contingente puro, sed vel de necessario inesse, vel de necessario non esse.

A

B

Præterea etiam per terminos patet: nam si propositiones sic sese habuerint, primum profecto ultimo necessario inesse continget & omni & nullli. Atque termini communes omnibus essendi quidem necessario sumantur animal, album, homo. necessario uero non essendi, animal, album, tunica.

C

Particulariũ et indefinitũ cõiugationũ cõmune exemplũ

Docet nũc sumere terminos. Animaduerte tamen terminos non esse ad omni & ad nulli contingere inesse, qa hæ stant simul, sed ad omni & nulli necessario inesse, et sic coniugatio est inutilis, quia cũ simili forma stant duę contrariæ simpliciter. Animaduerte etiam terminos Aristo. posse calumniari. Propterea mutentur termini: sintq; termini necessario essendi, album, gressibile, olor. Termini vero necessario non essendi, album, gressibile, coruus. Hæc de terminis sufficiant. Com. 124.

D

Perspicuum igitur est hoc pacto si termini disponantur, nullũ prorsus fieri syllogismum. Nam omnis syllogismus est aut essendi, aut necessario essendi, aut contingenter essendi: essendi quidem atque necessario essendi, patet fieri non posse: affirmatiuus siquidem interimit negatiuum, atque negatiuus affirmatiuum: restat igitur ipsum fore cõtingenter essendi: atq; hoc est impossibile: nam hoc pacto si termini disponantur, ostensum est primũ ultimo & omni et nulli contingere necessarioinesse, quare non erit syllogismus contingenter essendi: quippe cum necessarium non sit contingens.

Epilogando ea omnia, quæ dixit: duas concludit generales regulas. Quarum prima est p syllogismum illo mõ Com. 125.

cōstitutum, videlicet ex maiore particulari, minore vero quouis modo sumpta, atq; cuiusuis qualitatis fuerint, nullum problema concluditur. Nam omnis syllogismus est aut essendi, aut cōtingenter essendi, aut necessario essendi. Essendi quidem atq; necessario essendi fieri non potest syllogismus, quia reperibiles sunt termini in quibus omni, & termini in quibus nulli essendi stabit conclusio, sic enim diximus inutilem esse coniugationem, quia vna cōclusio aliam perimit, suntq; in composibiles: quæq; ad vnam formam sequi non possunt: & hoc inquit essendi quidem atq; necessario essendi. Patet fieri non posse: affirmatiuus siquidem interimit negatiuum, atq; negatiuus affirmatiuum: qui cum sint incompossibiles vnam formam subire non possunt: nec fieri potest syllogismus contingenter essendi: nam, si termini hoc pacto, vt diximus disponantur, videlicet vt medium sit in plus q̃ maior extremitas. Ostensum est primum vltimo, & omni & nulli contingere necessario inesse. Quare non erit syllogismus contingenter essendi, ut nunc loquimur de contingente quippe, cum necessarium non sit contingens, vt nunc loquimur. Hoc autem adiecit, quia illæ conclusiones oppositæ sunt de contingenti communiter sumpto, hæc est prima vniuersalis regula.

Insuper etiam patet si termini uniuersaliter sumantur in ipsis propositionibus contingentibus, siue affirmatiui siue negatiui syllogismum fieri semper in prima figura. Perfectum quidem, si affirmatiui: imperfectum uero, si negatiui sumātur. Atq; oportet ipsum contingens in his sumatur, non ut in necessarijs, sed ut diximus in definitione. illiusmodi siquidem contingens lateat sæpe.

Com. 126. Secunda regula vniuersalis est, si termini uniuersaliter in propositionibus cōtingentibus sumantur, siue affirmatiui siue negatiui, syllogismum fieri semper in prima figura, sed non eodem modo. Perfectum quidem si affirmatiui, imperfectum vero si negatiui sumantur. Et quoniā contingens potest sumi communiter, vt etiam ad necessarium se extendit, & ad inesse, & ad contingenter inesse: cū hæc multiplicitas in his quæ dicta sunt, & quæ dicentur possit generare difficultatem, præcipit in omnibus suis sermonibus, qui de contingenti syllogismo fiant, ipsum sumi vt definitum est, vt videlicet distinguitur contra necessarium. Propterea inquit { atq; oportet ipsum contingens in his sumatur, non vt in necessarijs, sed vt diximus in definitione: vt distinguitur contra necessarium: ne videlicet nos lateat ob multiplicitatem: nam illud contingens communiter sumptum latet sæpe, nisi fiat hoc modo distinctio. Hæc Aristoteles de vniformibus cōtingentibus in prima figura. Sed quæres primo ex ambabus negatiuis in prima figura nihil syllogizatur: sed propositiones contingentes siue actu sint affirmatiuæ siue actu negatiuæ, semper sunt potestate atque æquipollenter negatiuæ igitur nihil sequitur. Secundo cur magis perfectus est ex affirmatiuis quā ex negatiuis: ex quo affirmatiua in negatiuam, & negatiua in affirmatiuā cōuertitur. Tertio syllogismi ex puris negatiuis nō sunt imperfecti quo ad figuram, igitur non sunt imperfecti. Quarto, obijciūt per obiectiones. Primo, quia non sequitur, contingit omne grāmaticū esse album: contingit omne nigrū esse grāmaticū: & tamen non cōtingit omne nigrum esse album.

Dubiōnes.

Secundo, quia cōtingit omne albū esse animal, & contingit omnem hominem esse album, & tamen non contingit omnem hominem esse animal, sed necessario omnis homo est animal. Quinto, dubitant, vtrum syllogismi tales sint ex contingentibus definitis, vel infinitis, vel ex vtrisque. Ad primam dicendum tales omnes propositiones esse simpliciter affirmatiuas, licet dictū sit quādoq; affirmatiuum, quādoq; negatiuum. Modo non est inconueniens primam figuram fieri ex simpliciter affirmatiuis, quæ secundū quid sunt negatiua, fit enim quandoq; ex terminis infinitis, qui propositionem secundum quid faciunt negatiuam. Quia igitur hæ cōtingentes simpliciter sunt affirmatiuæ, quia modus affirmatur, propterea quouis modo sese habeat dictum coniugi possunt in hac figura. Ad secundam possumus dare duas causas, vt Philoponus innuit. Prima est, quia negatiua de dicto, est simpliciter affirmatiua de modo: ideo ad illam facile conuertitur. Secundo, quia affirmatio notior est negatione, & syllogismus perfectus sit, qui nullo eget vt appareat necessarius. Potest etiam addi tertia causa, quia in negatiuis puris non potest saluari dictum de omni nec dictum de nullo, quia semper requirunt alteram affirmatiuam, vt per definitionem eorum patet. Ad tertiam patet solutio, sunt enim imperfecti quo ad modum, quia ille modus ex negatiuis non appareat necessarius. Ad quartam vno modo concedi potest conclusio pro subiecto quod est vel potest esse nigrum. nam hoc potest esse album, alio modo minor est falsa, quia quoddam nigrū non potest esse grammaticum, vt coruus, & simili modo ad secundam. Ex his apparet quam pueriliter disputet quales termini esse debeant in talibus, nam tales esse debēt, vt ꝓpōnes sint cōtingētes. Itēq; patet esse male dictū minorē in talib9 nō posse sumi nisi subto sumpto stricte, ꝑ eo quod est. nam Aristoteles dixit in talibus propositiones esse ambas contingentes & eodem mō subiecto sumpto. Ad quintā Philoponus & Themistius tenent propositiones contingentes talium syllogismorum non posse esse nisi de cōtingente apto, quod quidem merito aptitudinis subiecti vel causæ plerūq; euenit. Imperfecti vero bene quo ad propositiones possunt esse de contingenti rarenter, modo conclusio sit de contingente plerunque. Verbi causa, si sic syllogizetur, contingit nullum frigidi capitis canescere in senectute, contingit nullum senem esse frigidi capitis: igitur contingit omnem senem canescere, sunt enim propositiones de contingenti rarenter, conclusio vero vt in pluribus. Causa est, quia propositiones conuersæ ad oppositam qualitatem restant de contingenti plerūq;. Sic igitur volunt perfectum syllogismum non effici nisi ex contingenti plerūq;, tā quo ad ꝓpositiones q̃ quo ad conclusionē, impfectū aūt quo ad ꝓpositiones fieri de onctingenti rarenter, quo ad conclusiones autem de cōtingenti plerūq;. Assignat autem Themi. vt Auerroes narrat, causam: quāq; Philoponus superius assignauit quia nullum problema est nisi cōtingens, plerūq;. Propterea cum conclusio sit problema, oportet esse contingentem plerūq; cæteræ vero propositiones, quę sunt de contingenti raro vel æqualiter, sunt extra artem & doctrinam, & sic nec sunt quæstiones scientificæ, nec problemata plerūq; contingentia: Hæc Themistius & philoponus. Auerroes vero vult de contingenti rarenter effici posse syllogismum, & quo ad propositiones, & quo ad conclusionem: quod Aristoteles dixit supra, Dixit n. posse fieri, licet non soleat quæri, hic tamen syllogismus non est doctrinalis: quia nec scientificus, nec problematicus, erit tamen syllogismus simpliciter: de quo nonnullæ artes agunt pro materia subiecta, veluti mantica, & id genus quando aliud facere non possunt. Et pro Auerroe facit, quia tales possunt regulari per dictum de omni & de nullo & si sunt imperfecti, possunt per cōuersionem perfici. Sed contra Auerroem argues: nā omnis syllogismus aut est dialecticus, aut demonstratiuus, aut sophisticus, sed syllogismus qui est de conclusione contingenti rarenter, non est demonstratiuus, nec dialecticus, nam dialecticus est problematicus, vt sunt syllogismi libri problematum & de animalibus, nec sophisticus: igitur non est syllogismus. Dici potest talem syllogismum de cōtingenti rarenter, etiam dialecticum & problematicum, verum problematicus non est vno modo. Vtitur enim problematico syllogismo. Naturalis Philosophus, dum probat hunc esse longæuum, quia habet in vola manus tres vel duas incisuras perpetuas & longas. Et etiam aruspex in fælis probans esse augurium, quia sinistrum, verum naturalis illæ syllogismus problematicus est de contingente plerunq;, Aruspicis autem problematicus, de contingente rarenter. Ambo tamen dialectici atq; problematici secundum Auerroem. Hinc ad mentem Auerrois concedere oportet dialecticum problema esse physicū, & man

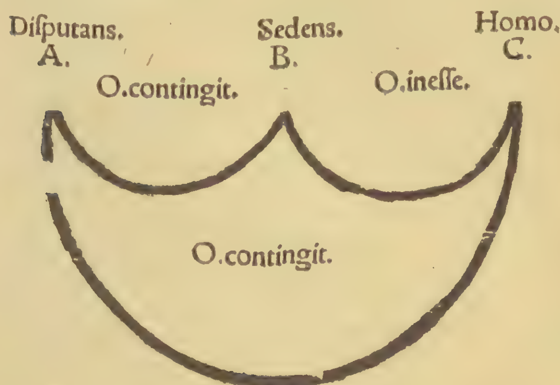
Solutio prima. Solutio secunda. Solutio tertia. Solutio quarta. Contra Iuniores. Solutio quinta. Pō Them. Philoponi. Cā pōnis. Pō Auer. Replica cōtra Auer. Solutio. Physicum Problema.

Manticum. ticum. Itemque duplicem syllogismum dialecticum. Physicum & manticum. Physicum quidem, qui per propositiones contingentes plerūq; problema contingens plerunque concludit: Manticum vero, qui per propositiones contingentes rarenter vnam vel ambas problema syllogizat contingens rarenter. Et hoc modo patet solutio, ad obiectionem.

Cap. 15. Mistio contingentis et inesse i prima figura. *Atqui cum altera propositionū de inesse altera de contingēter inesse sumatur, cum ad extremum maius, cōtingere significauerit perfecti erunt omnes syllogismi, atque de contingenti secundum dictam determinationem. Cum uero ad extremum minus imperfecti erunt omnes syllogismi: & negatiui non erunt de cōtingenti secundum definitionem, sed eius quod est omni aut nulli inesse necessario. Nam si eius quod est omni aut non omni inesse fuerint, etiam omni & non omni contingere inesse dicemus.*

Com. 127. Hactenus de simplicibus, & de mixts nunc loquitur et primo in prima figura: et ponit duas regulas generales. Deinde docet multiplicare illas: & inquit { atqui cū altera propositionum de inesse, altera de contingenter inesse sumatur, erit mistio. Verum est bifariam: & hoc subdit cum ad extremum maius contingere sumat, perfecti erūt omnes syllogismi: atque de contingenti secundum dictā determinationem, hoc est de contingenti quod conuertitur ad oppositā qualitatem. Hæc est prima regula. Cū vero ad extremū minus, imperfecti erunt omnes syllogismi, & negatiui non erunt de contingenti secundum dictā definitionem, videlicet quod conuertitur ad oppositam qualitatem. Et tu intellige etiā de affirmatiuis, tam enim affirmatiui quam negatiui, ut supplet Auerroes, erunt imperfecti, & non de contingēti definito semper. Licet enim aliquando gratia materiæ etiam possunt de contingenti definito, non tamen semper: signāter autem expressit negatiuos quia, de illis minus videtur. Propterea subdit, sed eius quod est omni aut nulli inesse necessario: assignat autem causam quare & tales dici possunt de contingenti & inquit { nam si eius quod est omni aut nulli inesse erūt etiam omni & non omni contingere inesse dicemus. Nā si necessario sol oritur, etiam contingit solem oriri, & ita potest dici conclusio de possibili communiter. Hæc est secunda regula. Et ambæ hæ regulæ debēt intelligi seruatis seruandis, vt debita quantitate, et qualitate, & in maiore & in minore. Animaduerte syllogismos tales recte imperfectos esse, quia perficiuntur per conuersionem aut per deductionem, ut dicemus postea.

Barbara. *Contingat enim ipsum A omni B: ipsum autem B omni C ponatur inesse, cum itaque sub B sit ipsum C, B autem omni ipsum A contingit, perspicuum etiam est omni C contingere, fit enim perfectus syllogismus.*

Barbara ex contingenti et de inesse minori concludit contingens.

Celarent. *Simili quoque ratione si A B propositio negatiua sit: B C autem affirmatiua: atque A B de contingenter inesse: B C autem de inesse sumatur, syllogismus sane perfectus erit concludens ipsum A nulli C contingere inesse. Perfectos igitur esse syllogismos, si ipsum inesse ad extremum minus addatur perspicuū est.*

A

Disputans. A. Sedens. B. Homo. C.

N.conting. O.inesse

N.Necessario.

Celarent idem cōcludens.

Nunc datas regulas probat per dictum de omni: & dictum de nullo: & exemplificat de eis, & primo de perfectis, & inquit { contingat enim ipsum A omni B: ipsum autem B omni C ponatur inesse, cum itaque sub B est ipsum C, B autem omni ipsum A contingit: perspicuū etiā est omni C A ipsum contingere. Fit enim perfectus syllogismus quia regulatur per dictū de omni, hæc de primo primæ: & de secundo primæ. inquit { simili quoq; ratione, si A B propositio negatiua sit: B C autem affirmatiua, atque A B de contingenter inesse: B C de inesse sumatur, syllogismus sane perfectus erit concludens ipsum A nulli C contingere inesse. In secundo primæ per dictū de nullo. Epilogat totum. Com. 128.

Cum autem syllogismi contra sese habuerint per impossibile ostendendi sunt. Simul atque et ipsos imperfectos esse perspicuum est. Quippe cum eorum ostensio non sit per eas, quæ sumptæ sunt propositiones.

Com. 129.

Hactenus de perfectis, nunc de imperfectis, & de his qui non contingens definitum, sed cōtingens aptum concludunt. Inquit { cum autem syllogismi contra sese habuerint, hoc est vt ipsum inesse sit ad maius, ipsum contingens sit ad extremum minus, tales syllogismi per impossibile ostendendi sunt, simul atque & ipsos imperfectos eē perspicuum est. Et reddit causam, & inquit { quippe cum eorum ostensio non sit p eas, quæ sumptæ sunt propositiones, hoc est per dictum de omni, vel de nullo, sed conuersione, vel deductione ad impossibile. Dubiū.

Sunt qui quærunt quam ob causam ex minore necessariam coniugatio inutilis est ad conclusionem necessariā: ex minore de contingenti inesse nō est inutilis penitus ad conclusionem contingentem, quia saltem sequitur conclusio contingens pro possibili. Respondent nonnulli hoc euenire, quia contingens est amplum, atque latioris illationis, necessarium vero præssum, præssiorisque illationis. Vel dici potest hoc esse, quia tam inesse quā necessario inesse quam etiam contingenter inesse sub possibili esse continetur: propterea nihil sequi potest quin sit possibile. Vel forsitan ex minore de contingenti non sequitur conclusio contingens, vt distinguitur contra necessarium: & sic non sequitur contingens aliquo modo. Secundo quærunt quo in sensu maior, quæ est de cōtingenti, accipi debeat: quoue minor quādo est de contingenti. Solutio. 2. Dubiū. Solutio.

D Diximus in simplici generatione propositiones sumi pro ratione dicti de omni. Dictum autem de omni in simplicibus sumebatur subiecto sumpto pro eo quod est vel potest esse. Et hoc pacto ambæ præmissæ erant contingentes, ut dixit Aristot. in mixta autem, generatione diximus dictum de omni esse sumendum sumpto subiecto pro eo quod actu est, quia ipsa minor aliter non continetur sub maiore. Qua ratione fit, ut cum minor sit cōtingens, & non contineatur sub maiore, erit talis subiecto sumpto pro eo quod est vel potest esse. Quærunt tertio, ob quam causam, si maior sit contingens & minor de inesse, conclusio est de contingenti definito, non autē econtra, si maior sit de inesse, & minor de contingenti. 3. Dubiū.

Respondent & non imperite, hoc esse pro tanto, quia cum maior sit contingens regulari potest coniugatio per dictum de omni, cum inesse contineatur sub contingenti saltem secundum dimidium, & ita minor potest sub ma- Solutio.

iori contineri saltem secundum dimidium, contra vero non: erit enim fortasse maior sub minore, vel abiuncte.

Verum satis ad regulas prioristicas sufficit, vt in prima commistione, per sumptas propositiones fit euidentia: in secunda autem per instātiam, atque deductionem. Hoc enim satis.

Primum autem ostendamus, si A est, necesse est B esse: etiam si possibile est A esse, necessario quoque fore possibile A esse.

Sit enim hoc pacto terminis dispositis, A quidem possibile esse, B autem impossibile, si igitur possibile, cum est possibile eē fiet: impossibile autem, cum est impossibile esse, non fiet. Simul atque si A sit possibile, & B impossibile, contingat profecto ipsum A fieri sine ipso B: si autem fieri, etiam esse sine B est possibile, nam omne quod fit, cum factum est, ipsum est.

Com. 130. Deducturus Aristot. coniugationes imperfectas, atq; probaturus illas, præmittit præcepta quædam, quorum primum est tale, videlicet, quando ad antecedēs esse sequitur consequens esse, etiam antecedens esse possibile, sequitur consequens esse possibile. Et hoc inquit { Primum autem ostendamus si A est, necesse est B esse: etiam si possibile est A esse, necessario quoq; fore possibile B esse. Et intellige præceptum in consequentia necessaria & per se: quam sorticolæ vocant bonam formalem, fortasse enim in consequentia bona per accidens, præceptum locū non habet: quod sorticolæ etiam nobiscum asserunt: { Est aūt animaduersione dignum, vt Philoponus inquit, præceptum istud esse vtile ad probationem, siue reductionem imperfectarum coniugationum nam in probatione illarum Aristo. vtetur propositionum translatione de inesse ad possibile & econtra, me aliquis posset cauillare dicens talem propositionum translationem esse impossibilem, præuenit cum hoc præcepto. Est igitur præceptum, si ad aliquod antecedens esse, sequitur consequens esse: ad antecedens possibile, etiam sequitur consequens possibile. Deducit, sit antecedens in syllogismo aliquo A, consequens vero illius sit B: quod B sequatur necessario ad eē A: quæritur vel ad A possibile sequitur B possibile, vel non, si sequitur habetur intentum: si non sequitur, detur oppositum. Oppositorum enim si vnum non sequitur aliud stat, stat igitur oppositum: tale aut est non possibile esse B sed non possibile B esse, valet ad impossibile esse Igitur stabit A esse possibile, & B esse impossibile, stat A esse possibile igitur stat A possibile fieri: vltra, stat A possibile fieri, igitur possibile factum: possibile factum, igitur possibile esse, sed B erat impossibile: & impossibile est impossibile fieri, & impossibile fieri est impossibile factum: & impossibile factum, impossibile esse, igitur stat A esse, B ipso non existente. Sed hoc est contra positum, nam posuimus ad A esse sequi B esse necessario. Inquit { sit enim hoc pacto terminis constitutis in modo & figura A loco ambarum propositionum in antecedente possibile esse, B autem impossibile. Tunc arguit, si igitur possibile cum est possibile fiet: impossibile autem cum est impossibile, non fiet & stat per te simul A esse possibile, et B impossibile: contingat profecto ipsum A fieri sine B, si autem fieri, etiam esse sine B est possibile. nam omne quod fit cum factum est, ipsum est. Et ita stat A esse: & B non esse. Hoc aūt est cōtra cōcessum, supposuimus enim ad A esse, sequi necessario B esse. Et sic præceptum verū.

Prima cōbinatio ātis cum consequente.

Oportet autem ipsum possibile atque impossibile non solum sumere in generatione, sed etiam in eo quod uerum est esse, & in alio quouis modo si dicatur ipsum possibile: in cunctis enim similiter sese habebit.

Com. 131. Ampliat præceptum non modo ad possibile paulo ante definitum, sed ad omne genus possibilis Et inqt { oportet autem ipsum possibile, atque impossibile non solum sumere in generatione, quod est possibile definitum, sed etiam in eo quod verum est esse: quod quidem est possibile sequens ad necessarium, atq; ad inesse, & in alio quouis modo si dicatur ipsum possibile: nam in omnibus pręceptum nostrum similiter sese habebit, & ita patet præceptum esse ample intelligendum. Quo vero ad verba attinet debes scire Arist. addidisse et in alio quouis modo si dicatur ipsum possibile. Quia etiam alia significata possibilis, vt magnus Diodorus inquit, ait enim possibile esse aut quod iam exiuit in actū, quod de inesse dicimus, aut potest exire, nondum tamen exiuit. Philon vero dixit possibile esse, vel quod iam exiuit, vel quod potest exire nunquam tamen exibit, veluti dicimus possibile sentiri, quod est in centro terræ. Aristo. vero (vt Philoponus ait) possibilis proprium significatum esse dicit, quod nōdum exiuit ad actum, potest tamen exire. Cætera significata communia ait esse. Calumniātur præceptum hoc stoici, quia non valet. Primo, quia sequitur si Dion mortuus est, hoc mortuum est. Et ostendo per hoc Dionem dum existit: & tamen Dionem mortuum esse est possibile. Hoc vero mortuum esse est impossibile: quia istud pronomen hoc, ostendebat Dionem dum existit. Dion autē dum existit, nec mori, nec mortuus esse potest. Secūdo si nox est: hic præsens dies non est, & tamen, noctem fore est possibile, diem vero præsentem, qui nunc est. nō est possibile non esse. Quia necessario est dum est. Respondet Philoponus, vt mihi videtur probe: nam dum dico Dionem mortuum: ample loquor pro Dione, qui est vel fuit: dum dico hoc mortuum esse, & demōstro Dionem qui est stricte, loquor, & ita neganda est prima cōsequentia, videlicet, si Dion mortuus est, hoc mortuum est, qa hoc non potest esse mortuum dum est, & in hac responsione Philoponus videtur sorticolas sectari, qui ampliationes concedunt. Ad secundam videtur respondere verbum illud hic præsens non tantum indicare quod est præsens, sed præsens, quod esse potest in omni differētia temporis, quia hęc est forte vera, hoc est sepulchrū Achillis, licet nihil sit Achilles, similiter hæ sunt Platonis ædes.

Ad āns verū sequitur cōsequēs verum ad āns necessariū cōsequēs necessarium.

Cōtra Aristo. stoici.

Ampliationes.

Qua ratione sorticolæ concedunt in hoc instanti incipies disputare, & in hoc instanti non incipies disputare. Nam istud pronomen hoc, potest teneri pro. hoc instanti præsentis horæ, in qua tota disputabis, & pro primo instanti horæ futuræ, in qua non incipies, immo desines disputare, propterea sorticolæ iubent in expositionibus horum verborum incipit & desinit ad ipsum instans esse addendum, quod est præsens, et tunc hæ non stant simul in hoc instanti, quod est præsens incipis disputare, & in hoc instanti, quod est præsens, desinis disputare. Hæc ad sorticolas. Ad dubitationes igitur stoicorum ad formam primę dici potest, illud antecedēs Dion est mortuus esse multiplex, quia Dion potest sumi pro Dione, q est: & sic est falsum, vel pro Dione, qui est vel fuit, & ita est verum, & hoc pacto etiam istud pronomen hoc, dum dixero, hoc est mortuum potest intelligi pro hoc, quod est & sic est falsum: vel pro hoc, quod est vel fuit, & sic est uerum, & hoc pacto etiam ad secundum dici potest, vt intelligenti patet. Animaduersione dignum quatuor esse regulas circa antecedens & consequens. Prima si antecedens est possibile, necesse est etiam consequens esse possibile: et hanc Arist. probauit. Secunda, si antecedēs est impossibile: non necesse est consequens esse impossibile quia scdo Priorum, ex falsis & impossibilibus potest sequi verū, & possibile, vt dicetur loco suo. Tertia, consequēs possibile potest sequi antecedēs impossibile, vt nūc patet.

Hoc instanti ... Hoc instanti ... qd est pr...

Regulæ de possibili ... secundū cōsequentiam.

Quarta, consequens impossibile non potest sequi nisi ad antecedens impossibile, quia ex possibili nunq; sequitur impossibile. Docet autē has omnes Philoponus multiplicari in octo: nam antecedens & consequens possibile & impossibile quatuor sunt: quæ per duo ducta, erunt octo: quatuor penes possibile, & quatuor penes impossibile. Quarum prima est, si antecedens est possibile, contingit etiam consequens esse possibile. Secunda, si antecedens est possibile, non contingit consequens esse impossibile. Tertia, si possibile est consequens, contingit antecedens esse possibile. Quarta, si possibile est cōsequēs contingit antecedens esse impossibile, quia ex impossibili & falso sequi potest possibile. Penes vero impossibile. Prima est, si impossibile est antecedēs, contingit possibile esse consequens. Secunda, si impossibile est antecedens,

Cōiugationes cōsequentis cū ante...

cedens, contingit imposſibile eſſe conſequens. Tertia, ſi imposſibile eſt conſequens, contingit imposſibile eſſe antecedens. Quarta, ſi imposſibile eſt conſequens non contingit antecedens eſſe poſsibile. Sunt igitur omnes octo, quarum Ariſto. tacuit ſeptem, & vnam ſumpſit, quia ꝓpoſitio ſuo deſeruit.

Præterea non oportet putare dum dicimus ſi A eſt B, & ipſum B eſſe, ipſo A uno aliquo exiſtēte, nihil. n. euenit aliquo uno poſito, ſed duobus ad minus, modo propoſitiones ſic in ſyllogiſmo diſponantur, ut diximus. Nam ſi C de D ipſo: atq; D ipſum de Z eſt, & neceſſario C de Z. etiā fuerit, erit etiam ut ſi utrūq; fuerit poßibile, etiam cōcluſio erit poßibile. Quare ſi quiſpiam ipſum A, uti propoſitiones poſuerit: B autem uti concluſionem: eueniet profecto non modo ſi A ſit neceſſarium, ſimulatq; ipſum B fore neceſſarium: ſed etiam ſi ſit ipſum A poßibile, ipſum B etiam fore poßibile.

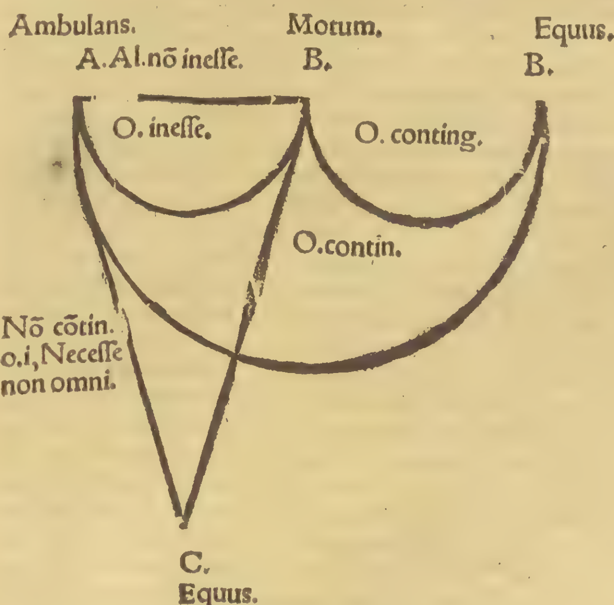
Com. 132. Non imperite iuniores ſentiunt Ariſt. remouere circa dicta dubitationem. Obiectio. Nā probatum eſt nihil ſequi niſi tribus terminis, & duabus propōnibus: at nunc ipſum A Solutio. vnum ſumpſit: B conſequens alterum. Qua videtur hoc repugnare ijs, quæ de gn̄ali rōne ſylli dicta ſunt. Soluit eſſe verum ex vno vel termino, vel ꝓpōne nihil euenire vt dicemus, & diximus, ſed ad minus ex duabus ꝓpōnibus: tribus quoq; terminis. Ad id autem, ꝙ obiicitur, ꝙ A eſt vnum: Rn̄det eſſe ſumptum vt vnum. Verū loco ambarum ꝓpōnum intelligendum eſt A eſſe ſumptum: B vero loco cōcluſionis. Inquit { non oportet putare dū in dicta regula dicimus ſi A eſt B, & ipſum B eſſe ipſo A vno aliquo exiſtente. Nihil. n. euenit aliquo vno poſito, ſed duobus ad minus, hoc eſt tribus terminis & duabus propoſitionibus: modo propoſitiones ſic in ſyllogiſmo diſputantur, vt diximus in prima tertia & ſecunda figura. Et concedit quod dicit dubitator. Deinde ad formā, declarat A ipſum eſſe ſumptum loco plurium: & inquit { nam ſi C de ipſo D: atq; D ipſum de Z eſt: & neceſſario ijs poſitis, C de Z etiam fuerit: erit etiam ita vt ſi vtrūque ſit poſsibile, etiam concluſio erit poſsibilis. ſic igitur ad ambas propoſitiones poſsibiles ſequitur cōcluſio poſsibilis: ſicut ad illas eſſe ſequebatur cōcluſionem eſſe, quare ſi quiſpiam ipſum A vti propoſitiones poſuerit: B autem vti concluſionem, eueniet profecto non modo ſi A eſt neceſſarium, vel de ineſſe, ſimul atq; fore neceſſarium vel de ineſſe: ſed etiam, ſi fuerit ipſum A poſsibile, ipſum B etiam fore poſsibile: & ſic ex vno poteſt ſequi vnum & quo ad eſſe, & poſsibile eſſe, quoties loco pluriū ſumptum eſſe intelligitur. Hæc ad dubitationem. Videtur autem Philoponus velle hoc eſſe ſecundum præceptum, & eſt, quod non tantum ſi vnum antecedens eſt poſsibile, conſequens eſt poſsibile, ſed etiam ſi fuerint ambæ propoſitiones poſsibiles, concluſio erit poſsibilis: hæc ſumit Philoponus. Sed quicquid velit Philoponus primum præceptum eſt quoties ad antecedens eſſe ſequitur conſequens eſſe, etiam ad antecedens poſsibile, ſequetur conſequens poſsibile intelligendo per antecedens, quod eſt plu- Poſitio aliquorum de cōſequētia. res propoſitiones, vel loco plurium. Sunt qui enituntur defendere ex vno ſolo nihil poſſe ſequi, niſi aliud aut exprimatur, aut ſubintelligatur. Poſitio Philoponi ſi ex vno ſeqtur aliquid. Propterea autumant Enthimema & cætera dialectica loca eſſe quo ad intellectum ſyllogiſmos. Philoponus autem tenet ex vno poſſe quicquam ſequi, & gloſſat Ariſto. verbum dum dicit ex vno nihil ſequi Syllogiſtice. { Cui magis conſentiendum eſt, quia Ariſtote. docuit ex conuerſa inferre conuertentem, vt ſi homo eſt animal: animal eſt homo: vbi patet deductionem talem non poſſe ad ſyllogiſmum reduci: verum de his ſatis.

Hoc autem cum oſtenſum ſit, patet ſi falſum ponatur & nō impoßibile, id etiam quod ob poſitionem accidit, falſum eſſe & non impoßibile. nam ſi A quidem falſum eſt, & non impoßibile, & B eſt, ſi A eſt, B profecto falſum erit, non tamen impoßibile. Cum enim oſtenſum ſit, ſi A eſt, B eſt, ſequi etiam poßibile eſt A, A *etiam eſt poßibile B eſſe: & eſt poſitum ipſum A eſſe poßibile, etiam ipſum profecto B erit poßibile: nā ſi impoßibile eſt, idem ſimul erit poßibile & impoßibile.*

Secundum præceptum, ꝙ ex dictis concludit, ex falſo poſsibili poſito nunq; ſequi niſi falſum poſsibile: & non falſum imposſibile. Com. 133. Probatum eſt enim ad antecedens poſsibile ſequi conſequens poſsibile, quando ad antecedens eſſe, ſequitur conſequens eſſe: igitur ex falſo poſsibili non poteſt ſequi imposſibile falſum, aliter antecedens poſſet eſſe ſine conſequente: ꝙ eſt contra ſuppoſitionem. ſupponebatur. n. ad antecedens neceſſario ſequi conſequens Inquit { hoc autem cum oſtenſum eſt, patet ſi falſum ponatur & non imposſibile, id etiam quod ob poſitione accidit, falſum eſſe & non imposſibile probat & inquit { nā ſi A quidem falſum eſt, & non imposſibile: & illa ſic ſe habent, ꝙ ſi A eſt, B eſt B, profecto falſum erit, non tamen imposſibile. Cum enim oſtenſum ſit, ſi A eſt, B eſt, ſequi etiam poſsibile eſt A eſſe, eſt poſsibile B eſſe: hoc. n. B fuit primum præceptum: & eſt poſitum ipſum A eſſe poſsibile: etiam ipſum B ſequitur eſſe poſsibile: quia ſi non, ſtabit antecedens ſine conſequente, vel idem ſimul poſsibile eſt & imposſibile. vt B poſsibile quidem, quia ſequens, imposſibile vero, quia ſic concedit aduerſarius. Sic igitur ſecundum præceptum patet, videlicet, quod, ſi falſum poſsibile ponitur, nunquam ſequitur niſi falſum poſsibile, & id quod ponitur ob poſitionem, non eſt imposſibile, ſed falſum quidem, poſsibile tamen. Hinc Sorticolæ verificantur poſſe conſequentiam eſſe neceſſariā: Præceptū Sorticolarum. cuius antecedens & conſequens ſunt falſa & imposſibilia, veluti, ſi equus volat, equus habet alas, & multa alia addi poſſunt, veluti in eorum regulis eſt manifeſtum.

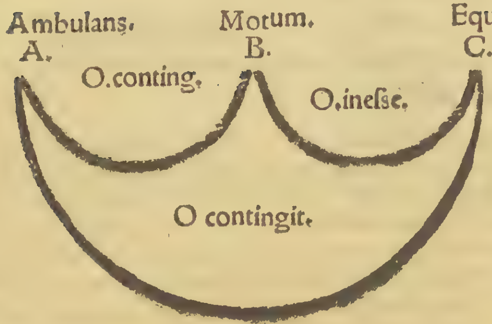
Barbara. *Hæc uero cum definita ſint, inſit ipſum A omne B: ipſum autem B omni C contingat ineſſe: igitur neceſſe erit ipſum A omni C contingere ineſſe. Nam non contingat: & ipſum B omni C ponatur ineſſe, quod quidem licet ſit falſum, non tamen impoßi-* C *bile: igitur ſi ipſum A non contingat omni C: B. autem ipſum ineſt omni C: ipſum A profecto non omni B continget: fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram: at poſitum erat omni contingere ineſſe. Neceſſe eſt igitur ipſum A omni C contingere. Falſum nanque ſi ponatur, & non impoßibile: quod accidit eſt impoßibile.*

D

Coniugatio concludens de cōtingēti mōſtratur ꝑimpoſſibile ī tertia figura.

Inſuper etiam per primam figuram ſyllogiſmum facere poterimus ad impoßibile: ſi ipſum B omni ineſſe poſuerimus. Nam ſi ipſum B omni C ineſt: ipſum autem A omni B contingit ineſſe: etiam omni C profecto continget ineſſe ipſum A. At ſupponebatur non omni ineſſe.

Eiusdē ostē sio p primā figuram.

Com. 134. Nūc accedit ad regulas. quarum Prima est ex maior C e vniuersali affirmatiua de inesse, & minore vniuersali etiā affirmatiua de cōtingenter inesse, conclusio est vniuersalis affirmatiua de cōtingenter inesse. Probaṫ, quia ex opposito cōclusionis ꝓ maiore, & minore posita inesse ꝓ minore in Broccardo sequitur oppositum maioris: Verbi cā: de inesse, omne B est A, de cōtingenter inesse, oē C est B: igiṫ de cōtingēter inesse, oē C est A deduciṫ, quia si nō, tunc nō de contingēter inesse, oē C est A: hoc aūt æquiualet huic, necessario quoddam C nō est A: tunc arguo, de necessitate quoddā C nō est A: ponatur minor inesse, & dicaṫ de inesse, omne C est B: & sequitur in Broccardo, quoddā B nō esse A: per mistionē necessarij & inesse in quinto tertię figuræ, vbi cōcludebatur cōclusio de inesse. Hoc aūt contradicit maiori, igitur regula bona. Inquit { hæc vero cū definita sint, insit ipsum A oē B: ipsum vero B omni C contingat inesse: igitur necesse erit ipsum A omni C contingere inesse: deducit per oppositū, & inquit { nam non contingat, & ipsum B omni C ponatur inesse: ꝙ quidem licet sit falsum, non tñ est impossibile: igiṫ in Broccardo, si ipsum A nō contingat omni C: ꝙ æquiualet huic, necessario quoddā C non est A: B aūt ipsum inest omni C: quia ponebaṫ de inesse, oē C esse B: ipsum A ꝑfecto nō oī B cōtinget: hoc est, aliqđ B nō est A: fit.n. syll's p tertiā figuram. At positū erat omni cōtingere inesse: erat.n. de inesse hæc, omne B est A: quare, cū deducatur ad oppositum, necesse est ipsum A omni C cōtingere inesse, quia, vt dictum est, si ponatur falsum & nō impossibile, ꝙ accidit, est impossibile: ꝙ est contra præsupposita. Et sic regula bona. Secundo idem ꝓbat deducendo ad oppositum eius ꝙ aduersarius ait: nā si sic arguiṫ de inesse, oē B est A: cōtingit omne C esse B: sequitur cōtingit omne C esse A: quia si nō contingit, tūc per regulam æquipollentiarum necessario quoddā C nō est A: sed deducitur oppositum in prima figura p maiorem & eādem minorem positā inesse. Quia sequiṫ de inesse, omne B est A: de ineē omne C est B: igiṫ de inesse, omne C est A: at hoc est oppositū illius, videlicet de necessitate quoddā C nō est A, igitur regula vera. Inquit { insuper etiā & per primā figuram syllm facere poterimus ad impossibile, idest deducētes ad oppositū eius, ꝙ dedit Cauillator: & hoc, si ipsum B omni C inesse posuerimus: nā si ipsum B omni C inest ipsum aūt A omni B cōtingit inesse: hoc est, ponaṫ, vt stabat, videlicet de inesse, omne B est A: & omni C ꝑfecto cōtinget inesse ipsum A: hoc est de inesse, omne C est A: at supponebaṫ nō omni inesse p Cauillatorem, igiṫ regula vera. Debes scire Primo hāc ostensionem nō esse deductionem ad impossibile siue syllm ad impossibile per cōuersionem. Omnis.n. syll's ad impossibile per cōuersionē fit ex opposito conclusionis, & altera ꝓpōne, inferētibus oppositum alterius. Hæc aūt est ostensio per transmutationem siue trāslationem ad cōtrarium eius ꝙ Cauillator ponit: quę fit p transmutationē, siue conuersionē ꝓpōnis ab ipso cōtingenter inesse ad ipsum inesse, aut ecōtra Propterea dici solet syll's ad repugnās per translationē: & ita pōt esse syll's ad impossibile duplex, p conuersionē, & p trāslationē Quo vero ad verba attinet secūdo debes scire ꝙ tam ꝓpōnes dę contingēti possunt verti ad inesse, quā ecōtra illæ quæ sunt de inesse ad contingentes. Propterea eadē erit ostēsio, siue ambæ ꝓpōnes de inesse sumantur, siue de cōtingēter inesse; quia semper recta ostēsione cō-

Syllogismus ad impossibile duplex.

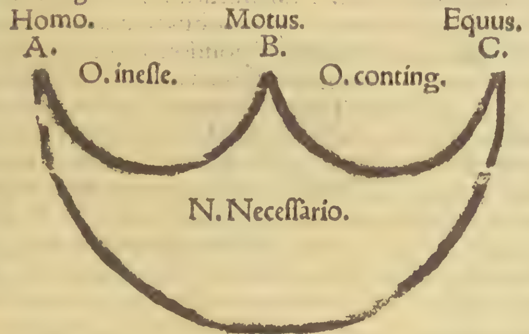
B cludetur oppositū concessi. Aristo. tñ maiorem de inesse ad contingere cōuerti: minorem contingētem ad illam de inesse. Hæc de verbis. Tertio debes scire, vt Philoponus innuit, ꝙ q̄uis mixtio necessarij & inesse in Broccardo sit inutilis ad cōclusionem necessariam, est tñ syllogistica, & vtilis ad conclusionem de inesse, & ꝓpterea sufficit in ꝓposito. Sed huic occurrit Philoponus. nam, si conclusio fuerit de inesse tm̄, cum ipsum inesse possit non esse, tunc possibile erit omni & nulli B inesse ipsum A: hoc aūt falsum est, non tñ impossibile. Et ita videṫ hæc sequi ad trāsmutationem minoris, quæ quidem erat falsa, sed nō impossibilis: & nō erit repugnans maiori quia stant simul, omne B de inesse est A: & quoddā B de inesse nō est A. Dici potest (vt ex his, quæ Philoponus inquit.) accipi potest, ꝓpōnem de inesse in hoc differre ab illa de cōtingenter inesse: quia illa de inesse, est vera actu ꝓ differentia tēporis præsentis, illa autem de contingēter inesse est vera pro differentia tēporis futuri. Et ita cōclusio, quæ est actu vera, repugabit maiori, quæ erat actu vera. Repugnant F enim hæ de actu inesse, omne B est A: & de actu non inesse, quoddam B non est A, talis autem non erat minoris transmutatio. Et ita regula optima.

Dubiū Philoponi.

Solut. Philopo.

Oportet autem sumere ipsum omni inesse, nō ad tempus determinando, qđ est, ut nunc aut ut in tempore præsenti, sed simpliciter: si quidem per tales propositiones syllogismos etiam fecimus. Nam per propositionem, quæ de inesse sumitur, ut nunc, non erit syllogismus. Quippe cum nihil prohibeat forsitan interdum, & omni ei qđ mouetur hominem inesse, ut si nihil aliud moueatur: motus autem contingit omni equo: sed homo nulli equo contingit.

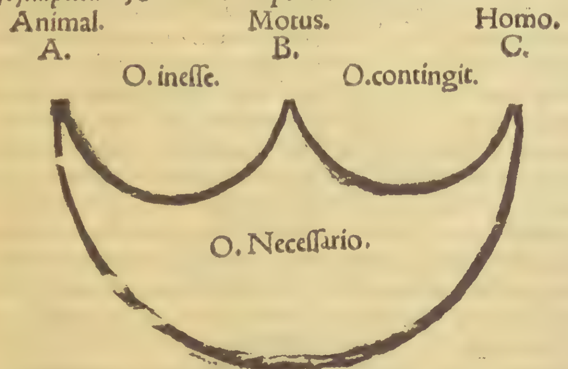
G

Syllogismus astruens ꝓpōnē sumendā eē simpliciter

Præterea etiam sit, A Animal, B medium sit motus: C autem ultimum sit homo: igitur propositiones similiter sese habebunt, & tamen conclusio est necessaria, non contingens: quia necessario homo est animal. Patet igitur ipsum uniuersale sumendum esse simpliciter, & non in tempore determinato.

H

Syllogismus astruens ꝓpōnē sumendā eē simpliciter

Com. 135. Dictum est ex vniuersali maiore de inesse affirmatiua, & minore vniuersali affirmatiua etiam de cōtingenter inesse, conclusionem esse vniuersalem affirmatiuam de cōtingenter inesse. Nūc exponit quid velit intelligere p maiorem de inesse: & ait se velle intelligere ꝓpōnem de inesse simpliciter, non aūt de inesse vt nūc. Causa autem est quia sunt reperibiles termini necessario essendi, & necessario non essendi. Necessario quidem non essendi, vt homo, Motus, Equus. Et hoc si ponatur ꝓ nunc, omne qđ mouetur esse hoīem; necessario vero essendi, vt Animal Motus,

Motus, Homo. etiam si ponatur omne quod mouetur, vt nunc esse Animal. Et ita sequitur vniuersale ipsum, quod erat de inesse in maiore, esse sumendum de inesse simpliciter. Inquit { oportet autem sumere ipsum omni inesse nō ad tempus determinando, quod est vt nunc, aut vt in tempore præsenti: sed simpliciter. Siquidem per tales propositiones syllogismos etiam fecimus in simplici generatione syllo-rum dico de inesse. Dico autem esse sumendam illā ppositionem de inesse simpliciter: nam per ppōnem, quæ de inesse sumitur vt nunc, non erit sylls: quia reperibiles sunt termini necessario essendi, et necessario non essendi. Et hoc inquit { quippe cum nihil forsitan prohibeat interdum, & omni ei qd mouetur hominem inesse, & ppterea pōt poni de inesse, vt omne nūc qd mouetur est homo, motus aūt contingit omni æquo: quia cum illa maiore stat, contingit oēm æquum moueri, & tñ cum ijs stat necessario nullus equus est hō. Hi igitur sunt termini necessario non essendi. Deinde sumit terminos necessario essendi, & inquit. { Præterea etiam sit A animal, B medium sit motus C aūt vltimum sit homo: igitur ppōnes similiter sese habebunt: & tñ conclusio est necessaria, non contingens: quia necessario homo est animal, & ppterea præcipit vniuersale ipsum de inesse qd in maiore sumebatur esse sumendum de inesse simpliciter Sed occurrit quæstio apud expositores, vt narrat Auer. quidnam Arist. intelligit p ppositionem de inesse simpliciter. Cui rñdet Albumasar Arist. velle per ppōnem de inesse simpliciter illam, quæ est absoluta secūdum tria tempora, vt Cygnus est albus, & Coruus est niger: & id genus. quæ quidem dicitur de inesse simpliciter: quia prędicatum inest omnibus suppositis subiecti, ſm omnia tempora, & hoc modo valet de inesse, omne quod ambulat mouetur: contingit omnem hoīem ambulare: igitur de inesse, omnis homo mouetur.

Quid p ppōne de inesse simpliciter. Positio Albuma.

Sed hæc positio stare non pōt: quia tunc ex maiori de inesse, quod correspondet contingenti nato siue apto, & minore de contingenti, non esset conclusio de contingēti: & ita non valeret de inesse, omnis senex est Canus: cōtingit omnem hominem esse Senex: igitur contingit omnē hominem canescere: quod nullus dicit. Them. autem & Theo. dixerunt Arist. velle per ppōnem de inesse simpliciter, illam, quæ indifferenter est de necessario inesse, & impossibilis: Sed hæc positio stare non potest: quia talis propositio nō est reperibilis, non. n. dari potest nisi fortasse apud mentem propositio aliqua, quæ simul propositionem necessariam, & impossibilem comprehendat.

Pō Them. et Theo.

Pō Alexā.

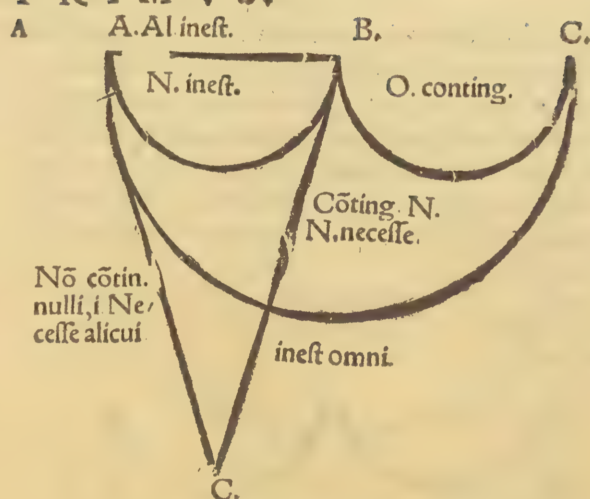
Alex. autem vt narrat Auer. voluit per propōnem de inesse simpliciter illā, quæ actu est vera, siue sit secundum minimum tēpus, siue ſm æquale. Obiicit aūt Auer. hoc non esse verum: quia Arist. ait in tali dispositione esse reperibiles terminos necessario essendi & non essendi. Propterea Auer. hanc quæstionem determinat & vult Arist. per propōnem de inesse simpliciter velle illam, quę indifferenter est vera p omnibus temporibus, vel plurimo tēpore: modo prædicatum insit subiecto omni, & ita velle videtur ppōnem eam, in qua prędicatum inest omnibus partibus subiecti p omnibus temporibus, vel p maiori parte temporum, p omnibus temporibus quidem vt in illa omnis color est albus, p plurimo vero tempore, vt omnis senes canus est: ambæ n. hæ dici possunt de inesse simpliciter: qua ratione & via solui possunt obiectiones aduersus Aristo. hæc quidem solutio Auer. bona est Sed solutiones expositorum, quas reprobauit, nos non legimus in fonte: propterea de veritate illarum sufficiat esse dictum quantum Auer. asserit.

Pō Auer. & ppria.

Celarent

Rursus sit negatiua propositio uniuersalis A B: & sumatur ipsum A nulli B inesse: atq; ipsum B omni C cōtingat inesse. His igitur positis: necesse ipsum A contingere nulli C inesse. Nam si non contingit, & ipsum B ponatur inesse omni C ueluti prius dictum est: necesse est ipsum A alicui B inesse, fit enim syllogismus per tertiam figuram, at hoc est impossibile. Quare ipsum A contingit nulli C posito enim falso, & non possibile, impossibile est id quod accidit.

A

Celarēt cō iugatio cōcludēs contin. nulli i. nulli ex necessitate, reflexione tertia figura.

B Secūda regula ex maiore vniuersali negatiua de inesse, & minore vniuersali affirmatiua contingēte: sequitur vniuersalis negatiua contingens. Inquit { rursus sit negatiua propositio vniuersalis A B ppositio: & sumatur ipsum A nulli B inesse: tanquam maior. Atq; ipsum B omni C contingat inesse, ijs igitur positis, necesse est ipsum A contingere nulli C inesse. Probat per oppositum ex opposito conclusionis p maiore, & minore in Disamis inferendo oppositum maioris. Est. n. oppositum conclusionis non contingit nullum C esse A, hoc æquipollet illi, de necessitate quoddam C est A: hoc aūt sumatur vt maior, & arguatur, necessario quoddam C est A: & ponatur inesse quod omne C sit B: igitur quoddam B est A: quod est oppositum maioris Inquit { nam si non contingat, & ipsum B ponatur inesse omni C, vt prius dictum est: necessario sequitur, ipsum A alicui B inesse. Fit. n. Sylls per tertiam figuram. At hoc est impossibile & repugnās maiori: quare ipsum A contingit nulli C, posito n. falso, & non impossibili, impossibile est id quod accidit: contra præcepta: & propterea oportet dicere illam fuisse syllogisticam. *Com. 136.*

C

Hic igitur syllogismus non est de illo contingente, quod definitū est, sed de illo quod est nulli necessario inesse. Nā hæc est cōtradictio eius suppōnis, quæ facta est: supponebatur. n. ipsum A alicui C necessario inesse, sylls aūt p impossibile oppositæ est cōtradictiōis.

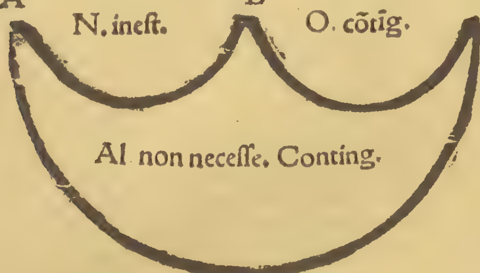
Declarat nunc qua specie cōtingentis sit in tali mixtione conclusio contingens, cum pbamus regulam ex opposito conclusionis: & vult cōclusionem esse contingentem sumendo contingens cōiter, prout sequitur ad necessario inesse. Qd probat, quia tali modo ipsum contingēs sumitur, quō sumitur eius oppositum, sumitur autem ipsum necesse alicui ab aduersario, quod opponitur ad contingens cōiter: igitur in mixtura sumptum est contingens cōmuniter. Inquit { hic igitur sylls non esse de illo contingēte, quod definitum est: videlicet de contingente, quod conuertit ad oppositum, sed de eo qd est, nulli necessario inesse. hoc est communiter dictum: quod se extēdit ad necessarium esse vel necessarium non esse. Cuius rōnem inquit { nam hęc est contradictio eius suppositionis, quæ facta est, supponebatur. n. ipsum A alicui C necessario inesse per ipsum aduersarium, qui negabat cōiugationem, sylls autem per impossibile est oppositæ contradictionis: & supple tu, opposita contradictio ad necesse aliquid esse, vt dicitur in conclusione: est contingens non esse, communiter sumptum. Igitur commistio est de contingente communiter. Hæc Arist. quo ad expositionem cōiugationum. Vnde velle videtur conclusionem syllogismi cōtradictionis esse de contingenti communiter, īmo est de inesse, vt patet: sed quoniam inesse esse contingens communiter, ideo dicitur contingens communiter. *Com. 137.*

D

Præterea etiam per terminos patere pōt non esse conclusionē contingētem. Nam sit A Coruus: B autem ratiocinans: C homo, nulli igitur B A inest: ratiocinans nanq; non est Coruus: ipsum autem B omni cōtingit C: omni. n. homini cōtingit inesse ipsum ra-

Vide terminos in superiori figura.

tiocinari, sed ipsum A necessario nulli C inest, igitur conclusio non est contingens. Sed nec semper est necessaria, sit.n. A id, qd' mouetur. B autem scientia: & C sit homo: A igitur nulli B inest: B uero omni C contingit: & tamen nõ erit conclusio necessaria. Quippe cum non sit necessarium nullum hominem moueri: sed non necesse est aliquem moueri. Patet igitur conclusionem esse eius quod non necessario inest. Atque termini ipsi sumi possunt melius.

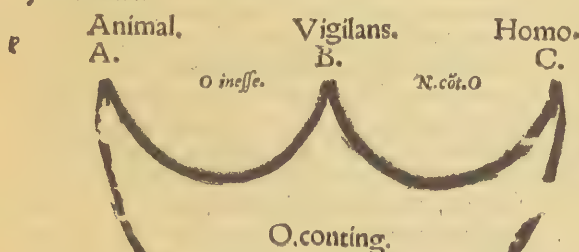

Meliores termini.

Com. 138. Secundo idem probat terminos. Probat.n.per terminos non semper sequi conclusionem necessariam in tali dispositione, nec semper sequi conclusionem contingẽtem vt definitum est contingens. Quia reperibiles sunt termini ad vtrũq; genus. Termini quidem necessario non essendi sumantur, Coruus ratiocinans, homo. In his enim terminis sequitur necessario nullum hominẽ esse Coruum. Termini autem contingenter non essendi sumantur id q᷑ mouetur, scientia, homo: nam in his sequitur de contingenti conclusio. Quia igitur nõ semper hoc, non semper illud sequitur: Propterea sequetur semper contingens cõe ad hoc & ad illud. Sed quia potest obiicere terminis secundo loco positis, quia sumptum est medium scientia in abstracto: cui non competit moueri. Propterea dat licentiam loco illorum eligere alios terminos, verbi causa ambulans, sedens homo, & vt dixi in conclusione & syll'o negatiuo, idem potest esse in conclusionem, & syll'o affirmatiuo. Hæc Arist. Sed occurrunt aliqui, quia videntur oẽs tales mistiones Sophisticæ, nam cum maior sit de inesse simpliciter, subiectum illius non sumitur nisi pro præsentibus tantum, & cum minor sit contingens, subiectum & prædicatum videntur ampliari ad existẽs & ad possibile, verbi causa cum dico, omne ambulans mouetur: ipsum ambulans accipitur pro eo, q᷑ nunc ambulat: cum autem dicitur, cõtingit hominem ambulare, potest accipi in hoc sensu, q᷑ omne quod contingit esse hominem, contingit ambulare: vel saltem, q᷑ nũc est homo potest in futurum ambulare, & ita videtur fallacia figuræ dictionis in eo qd' mutatur modus sumendi medium siue suppositio. Iuniores respondent illud medium ambulas accipi ꝑ omnibus, quæ actu vel habitudine sunt sub ipso, & de omnibus his prædicatum contingit prædicari, eo quia prædicatio non requirit existentiam subiecti, & sic in minore non accipitur amplius. Sed hæc solutio non videtur vera. Quia tunc æque ample starent terminis in propositione de inesse, & in propositione de contingenti. Præterea hæc esset vera, sedens currit: quia ipsum currens ampliat. Sorticolæ autem nõ imperite dicunt posse terminum in vna & altera æque ample supponere, nõ autem æque ample verificari. Et ita ambulans in prima supponit pro præsentibus & futuris & præteritis, possibilibus etiam. Tamen prædicatum de ipso non verificatur nisi pro præsenti ambulante: in secunda etiam supponit eodem modo sed non verificatur nisi pro futuro ambulante, modo fallacia figuræ dictionis est quando mutatur suppositio, & non verificatio, siue modus verificandi. Stat.n. esse rectũ syllogismum, tam & si modus verificãdi varietur Nam dicendo omnis homo est animal, Socrates est homo: igitur Socrates est animal. In prima ipsum animal de omni homine verificabatur, & ita homo ample sumitur, in secunda & si supponat eodem modo, præcise verificatur ꝑ Socrate tantum. Et hæc solutio paucis mutatis, est peripatetica, vt in elenchis relinquo videndum esse. Vel dici potest medium terminum accipi æque amplæ, quoniam contingens non ampliat prædicatum. Ideo, si maiore, B sumebatur pro eo qd' est, in minore etiam sumitur pro eo quod est pro parte prædicati.

Dubiũ. | Solutio Iuniorum. | Cõfutatio. | Solutio Sorticolarum. | Altera solutio.

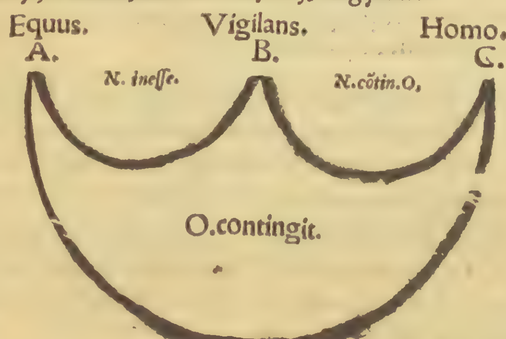
At si negatiuum ad ipsum extremum addatur minus significans contingere: & ijs quidem propositionibus nullus est syllogismus: hæc autem propositio si conuertatur secundum contingere erit sane, ut prius est dictum. insit enim ipsum A omni B: ipsum uero B contingat nulli C: hoc quidem pacto si disponantur termini, nihil erit necessarium. Si tamen B C propositio conuertatur: & ipsum B omni C sumatur contingere, Syllogismus fit, ueluti prius. nam termini simili modo in positura sese habebunt.

Cõiugatio concludens de cõtingẽti per minoris conuersionem.

Com. 139. His dictis circa vniuersales coniugationes syllogisticas & perfectas, & nunc ad imperfectas & inutiles transit. Primo ad imperfectas: & ponit duas imperfectas prima est ex minore vniuersali negatiua contingente, maiore vero vniuersali affirmatiua de inesse. Nam conuersa minore ad oppositam qualitatẽ: idem emerget syllogismus qui prius: vnde dicit, at si negatiuũ ad ipsum extremum addatur minus significans contingere: ex ijs quidem propositionibus nullus est syllogismus perfectus aut euidẽs: hæc autem propositio si conuertatur secundum contingere, hoc est, ad oppositam qualitatem: erit sane syllogismus vt dictum est prius. cuius rei exemplum sumit. Et inquit { insit enim ipsum A omni B in maiore: ipsum vero B contingat nulli C in minore. Hoc quidem pacto si disponantur termini, nihil erit necessarium euidens siue perfectum. Si tamen B C propositio, quæ est minor, conuertatur, & ipsum B omni G sumatur contingere, syllogismus fit veluti prius: nam termini simili modo in positura ac ordine & qualitate ponuntur, vt prius dictum est in modis perfectis: & sic patet syllogismus.

Eodem modo cum ambo interualla negatiua sunt, ut si ipsum A quidem nulli B insit: ipsum autem B significet cõtingere nulli C, per hæc enim sumpta nihil fit necessarium. Hæc tamen propositio si secundum contingere conuertatur, erit syllogismus. Sumatur enim ipsum A nulli B inesse: ipsum uero B contingat nulli B: propter hæc quidem nihil necessarium fit. Sed si sumatur ipsum B contingere uere inesse omni C, atq; A B propositio similiter sese habeat, idem erit rursus syllogismus.

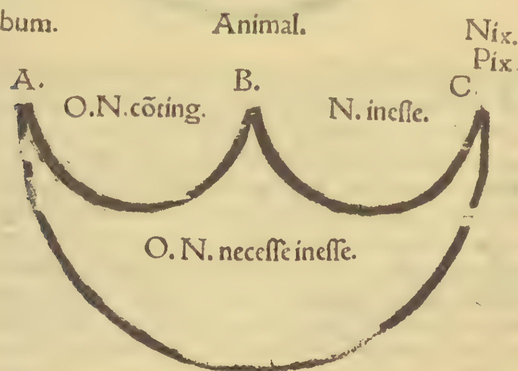

Eadem coniugatio.

Secunda

Com. 140. Secunda coniugatio est ex maiore vniuersali negatiua de inesse, minore negatiua contingente & vniuersali. Nã conuersa minore ad oppositam qualitatem redditur coniugatio perfecta: vnde dicit { eodem modo cum ambo interualla siue ambæ propositiones negatiuæ sunt: vt si ipsum A quidem nulli B insit: ipsum autem B significat cõtingere nulli C: per hæc.n. sumpta nihil euidens siue perfectum necessarium fit. Hæc tamen propositio minor si conuertatur ad oppositam qualitatem, erit syll's euidens & perfectus. Cuius exemplum sumit, & inquit. { Sumatur.n ipsum A nulli B inesse: ipsum vero B contingat nulli C: per hæc quidem nihil euidenter necessarium fit: sed, si sumatur ipsum B contingere vere inesse omni C: atque A B propositio similiter sese habeat: } hoc est restat vt prius negatiua: idem erit rursus syll's, qui fuit dictus in cõiugationibus perfectis. Hæc est secunda coniugatio vtilis quidem, sed imperfecta.

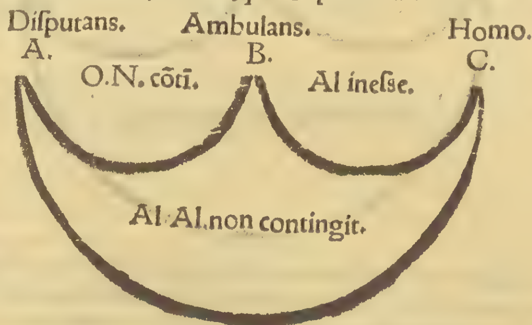
Sin autem ipsum B ipsi C non inesse ponatur, & non contingere non inesse, non erit syllogismus penitus: siue negatiua: siue affirmatiua sumatur A B propositio. Termini communes necessario essendi, album, animal, nix. Necessario uero non essendi sumatur, album, animal, pix. Perspicuum igitur est cum uniuersales sint termini, atq; altera propositionũ de inesse, altera uero de contingenter inesse sumatur. Cum ea propositio de contingenter inesse sumatur quæ uersus extremum minus ponitur, semper conficitur syllogismus, interdum tamen ex ijs metipsis, interdum conuersa propositione. Quando autem ex hac utraq;, & quam ob causam, diximus.

Bina inutiles cõiugationes.

Com. 141. Hactenus de coniugationibus imperfectis, vtilibus tamen: nunc de inutilibus assyllogisticisq; penitus. Et ait ex minore de inesse negatiua nullum prorsus confici syll'm. Vnde dicit: { sin autem ipsum B ipsi C non inesse ponatur } hoc est si minor sumatur de non inesse: { & non sumatur contingere non inesse: } hoc est & nõ sumatur contingens negatiua, sed de inesse negatiua, non erit syll's penitus, siue negatiua, siue affirmatiua sumatur A B ꝓpõ, quærat maior. Disponit terminos, quibus necessario omni & nulli essendi conclusio concluditur: deinde epilogat, & dicit { perspicuum igitur est cum vniuersales sint termini, atq; altera ꝓpõnum de inesse, altera vero de contingenter inesse sumatur: cum ea propositio sumatur de contingenter inesse, quæ versus extremum minus ponitur, semper conficitur syll's, interdum tamen ex ijs metipsis: vt quando ipsa fuerit de contingenter inesse, interdum conuersa ipsa minore ad oppositum. Quando autem hac vtraq; videlicet & maiore & minore existente non conuersa. Et propter quam causam supple syll's conficitur, diximus. Conficitur.n. vtraq; non conuersa: quando maior est contingens & minor de inesse: tunc.n. quouis modo maior fuerit, dummodo minor sit de inesse, semper est syllogismus & perfectus. Hæc de vniuersalibus coniugationibus syllogisticis, & assyllogisticis perfectis & imperfectis tradit Aristoteles.

Si autem interuallorum alterum uniuersale, alterum particulare fuerit: cum ad extremum maius quidem uniuersale ponitur, & contingens, siue affirmatiuum siue negatiuum, ad extre- A *mum uero minus particulare affirmatiuũ de inesse, syllogismus erit perfectus, perinde atq; cum uniuersales sint termini. Atque etiam demonstratio est eadem, quæ & prius erat.*

Binæ particulares cõiugationes cõcludẽtes de contingenti ꝑ dictũ de omni.

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus ponit regulas. Prima est ex maiore vniuersali affirmatiua Com. 142. B de contingente, & minore particulari affirmatiua de inesse. Secunda est ex maiore vniuersali negatiua de contingente, minore vero, vt supra, de inesse particulari.

Probantur autem ambæ hæ veluti vniuersales per dictum de omni, vel dictum de nullo. Vnde dicit { si autem interuallorum alterum vniuersale, alterum particulare fuerit. { Et sumit interualla pro propositionibus. } cum ad extremum maius vniuersale quidem ponitur, & contingens: siue affirmatiuum, iuxta primam regulam, siue negatiuum iuxta secundam regulam: ad extremum vero minus particulare affirmatiuũ de inesse, syllogismus erit perfectus, perinde atq; cum vniuersales sunt termini. Atque etiam demonstratio eadem est, quæ erat & prius per dictum de omni, & dictum de nullo.

Cum uero uniuersale quidem ad extremum fuerit maius de inesse, & non de contingenter inesse, ad extremum uero minus, particulare & contingens, siue affirmatiua, siue negatiua sumantur utraq;, siue alterum affirmatiuum, & alterum negatiuum, C *imperfecti erunt syllogismi omnes: licet alij deductione ad impoßibile, alij quoq; cõuersione secundum contingere ostendantur, ueluti prius dictum est.*

D *Nõ cõting. Al. i. Necesse nulli Nõ cõti. Al.nõ i, necesse omni.*

Cõiugationes particulares cõcludẽtes de cõtingẽti per impoßibile ostensæ.

Erit autem syllogismus, qui (ut dictum est prius,) conuersione ostenditur, cum & uniuersalis propositio ad maius extremum posita significauerit inesse, aut nõ inesse: particularis uero, quæ est negatiua, sumatur de contingenti, ceu si ipsum A quidẽ omni B inest uel non inest: ipsum autem B alicui C contingat non inesse. Nam propositio B C cum conuertitur secundum contingere, fit syllogismus.

Disputans. A. — Ambulans. B. — Homo. C.

O. N. inesse. — Al. nõ cõtĩ. al. cõtĩ.

Al. conting. Al. nõ conting.

Cõiugationes duæ cõcludẽtes de cõtingẽti ꝑ minoris cõuersionem.

Com. 143. Hactenus de cõiugationibus particularibus, quæ concludunt contingens secundum dictam definitionem: nũc de coniugationibus, quæ concludunt contingens commune. Et inquit { cum vero vniuersale quidem ad extremum fuerit maius de inesse: & non de contingenter inesse: ad extremum vero minus particulare, & contingẽs, siue affirmatiua, siue negatiua sumantur vtraq; extrema, siue interualla, siue alterum affirmatiuum, & alterum negatiuum, imperfecti erunt syllogismi omnes, siue magis ad verbum græcum, syllogismus erit omnino imperfectus, quia non concludit contingens secundum definitionem dictam, nec regulari potest per dictum de omni, vel de nullo: sed aut deductione aut cõuersione: & hoc subdit { licet alij deductione ad impossibile, vt illi quorum minor est contingens affirmatiua: alij quoq; conuersione secundum contingere ostendẽtur, vt illi quorum minor est negatiua contingens. Veluti prius dictum est vniuersalibus modis. Exponit autem qui sunt syllogismi qui conuersione ostenduntur, & inquit. Erit autem syllogismus qui (vt dictum est prius) conuersione ostenditur, cum & maior propositio vniuersalis ad maius extremum posita significauerit inesse vel non. Particularis autem quæ est negatiua sumatur de contingenti. seu si ipsum A quidem omni B, inest vel non inest. Ipsum autem B alicui C contingat non inesse. Nam propositio B C cum conuertitur secundum cõtingere, fit sylls. Et sic patet qui syllogismus ex minore contingente conuersione ostendit. Quis vero deductione, tacuit. Quia manifestum est per se.

Cum autem posita propositio particularis non inesse sumpserit, non erit syllogismus. Termini quidem essendi sumantur, album, animal, Nix: non essendi uero, album, animal, pix. Insuper etiam per indefinitum sumi potest demonstratio.

Album. A. — Animal. B. — Nix. Pix. C.

O. N, conting. — Al. non inest.

O. N. necesse.

Cõiugationes inutiles.

Com. 144. De vtilibus hactenus, & de assyllogisticis nunc ppo nit: & inquit. { Cum autem posita propositio particularis non inesse sumpserit, nõ erit sylls. } Probat hoc dando terminos omni & nulli essendi. Et probat hoc ex indefinito, hoc est per vniuersale: nam ad minorem vniuersalem negatiuam nihil, vt dictum est, sequitur in vniuersalibus coniugationibus, igitur nec ad minorem negatiuã particularem. Quicquid.n. non sequitur ad antecedens, non sequitur ad consequens. Animaduerte vt dictum est iam, vniuersalem propositionem de inesse sese habere, vt indefinitum respectu particularis de inesse illi subalternæ, quatenus particularis illa potest probari ex illa vniuersali; & ex sua subcontraria indifferenter. Hęc.n. est falsa, ali-

Probõ per indefinitũ.

g quis homo est albus, si nullus homo est albus: & si non aliquis homo est albus & aliquis homo non est albus. Et ita vniuersalis sese habet vt vna causa veritatis illius indefinita, hoc est indifferenter. Hęc diximus satis superius.

Si autem uniuersale ponatur ad extremum minus, particulare uero ad maius, siue negatiuum, siue affirmatiuum, siue cõtingens, siue utrumuis de inesse, nullatenus erit syllogismus, nec sic erit syllogismus cũ particulares uel indefinitæ sumantur propositiones, siue ipsum contingere sumatur, siue inesse, siue permutatim, altera contingere, altera ipsum inesse assumat. Demonstratio quidem est eadem, quæ & prius dicta est. Atq; termini necessario essendi sumantur, animal, album, homo, necessario uero non essendi, animal, album, tunica. Quibus patet ad maius extremũ: uniuersale si ponatur confici semper syllogismum, ad minus autem nunquam.

P Animal. — Album. — Homo. Tunicæ.

A. Al. ĩeĉ. Al. ñ ĩeĉ. B. — O. N. Al. nõ cõt. C.

Al. cõ. Al. ñ cõ. — O. N. al. al. ñ ĩeĉ.

O. N. necesse.

Inutiliũ cõiugationũ cõe exẽplũ.

Secunda inutilis est ex maiore particulari quouis modo, & uniuersali etiam quouis modo: tertia ex vtrisq; particularibus quouis modo sumptis secundum contingere. Quarta ex vtrisq; indefinitis etiã quouis modo. Quinta ex altera particulari Altera indefinita quouis modo. His *Com. 145.*

G enim quinq; modis nihil penitus concluditur, propterea simpliciter asyllogisticæ sunt. Assignat autem terminos omnibus communes vt translatione perspicuum est. Epilogando autem inquit. { Quibus patet ad maius extremum vniuersale si ponatur confici semper syllogismum: & tu intellige sumpta minor secundum debitam qualitatem: ad minus autem nunq; supple maiore accepta non sub debita quantitate, sed particulari. Hæc Aristoteles. *Pria dubi.* Quæres fortasse primo cur ex minore contingenti coniugatio est imperfecta. Et ex maiore contingente minore de inesse coniugatio est perfecta.

Indicat Auer solutionem coniugationem omne perfectam dici: quæ regulari potest per dictum de omni, vel dictum de nullo: quæ vero aut deductione ad impossibile, aut expositione regulatur, omnis talis imperfecta habetur. Quia igitur coniugatio ex minore contingente regulari non potest per dictum de omni, quia minor est amplior maiore: nam subiectum maioris pro præsentibus

Solutio Auerrois in digressione.

H tantum sumitur. Snbiectum minoris pro præsentibus & futuris, ideo est imperfecta, at probetur deductione. Qm̃ impossibile, q est contradictorium conclusionis cum altera propositionum destruit præsentia & futura, quæ in altera propositione intelligebatur.

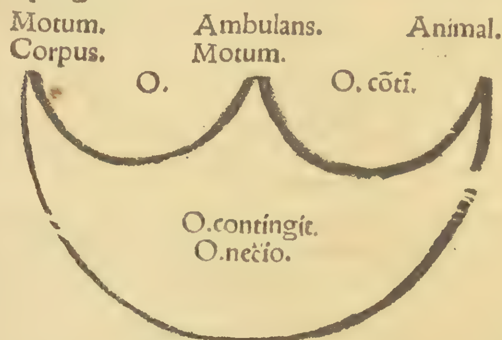
Animaduerte tamen per accidens posse quandoque regulari per dictum de omni: quando videlicet prædicatum maioris competit subiecto & actu & potestate sumpto, vt omne mobile est corpus: contingit omne animal moueri: igitur contingit omne animal esse corpus, cum enim nihil actu vel potestate sub ipso mobili contineat, quin sub corpore etiam, quia tam quod mouetur, quam omne quod potest moueri est corpus. Propterea videtur hæc posse regulari per dictum de omni. Secundo occurres, quia in mixtione ex minore de contingenti dantur termini in quibus concluditur omni contingere inesse, loquendo de contingenti puro, vt Motum, Ambulans: Animal. Quia de inesse omne, Ambulans mouetur: contingit

Qñ p acci dens pot regulari.

Scda dubi.

tingit omne animal ambulare: igitur contingit omne animal moueri: & dantur termini necessario essendi, vt corpus, motum. Animal. Nam de inesse, omne quod moue tur est corpus: contingit, animal omne moueri: & sequitur de necessario omne animal est corpus. Et sic videtur hæc asyllogistica.

Solutio. Auerrois.

Indicat Auerroes solutionem. Et vult ad hoc vt coniugatio sit asyllogistica etiam necessarium vt detur termini omni & nulli inesse necessario. Et ita non sufficit vt dentur termini necessario essendi & contingenter essendi. Causa autem dicta est superius sæpe. Tertio occurres, qualis ꝓpositio de inesse debeat esse in mixtione hac, an de inesse, vt nunc. An de inesse simpliciter. Indicat Auer. solutionem & vult ꝓpõnem de inesse debere esse de inesse simpliciter Nam vbi propositio illa sit de inesse vt nunc: possunt sumi termini necessario omni & nulli essēdi. Termini necessario essendi. Qñ minor est contingens. Animal. Motum. Homo. Non essendi vero Equus. Motum. Homo. quando autem maior est contingens. Termini essendi Motum. Animal. Ambulans. Non essendi vero Album. Animal. Nigrum: aut quere terminos melius. Sibi nō placent. Sic igitur patet ꝓpõnem de inesse in tali mistura semper debere esse de inesse simpliciter. Animaduerte tñ licet propositio de inesse vt nunc non sit vtilis in hac mixtione contingentis & inesse vlla ex parte. Est tamen vtilis in mistura ex vna de inesse simpliciter et altera de inesse vt nunc. Possunt. n. tot coniugationes effici ex propositione de inesse simpliciter & illa de inesse vt nunc. Quot ex vna contingenter & altera de inesse simpliciter: & intelligenti patet. Multa alia sumi possunt ex digressione Auer. Quæ accepimus diuersis in locis.

Tertia dubitatio.

Solutio Auer.

Cap. xvi. Mixtio necessarij, et cōtingentis in prima figura. Com. 146.

Cum autem altera propositionū necessario inesse, altera contingere significauerit syllogismus quidem erit, si ut prius termini disponantur.

Hactenus de mistione contingentis & inesse in prima figura: nunc de mixtione necessarij & contingentis in eadem figura pertractat. Et primo proponit regulam generalissimam omnibus coniugationibus perfectis, & imperfectis, & inquit cum autem altera propositionum necessario inesse, altera contingere significauerit sylls quidem erit, dummodo vt prius in mixtione ipsius inesse & contingentis termini disponãtur: hoc est dummodo seruetur debita terminorū dispositio in prima figura, hæc est regula gñalis omnibus cõiugationibus pfectis & imperfectis.

Atq; perfectus, cum ad extremum minus necessarium collocetur. Eritq; cõclusio non de inesse, sed contingens, si affirmatiui termini, siue uniuersales, siue non uniuersales.

Com. 147.

Secunda regula gñalis quidem omnibus modis perfectis, specialior tñ prima, quia solum modis perfectis competens, est, ꝙ ponit. d. { atq; perfectus cum ad extremum minus necessarium collocetur. et supple ad extremum maius ipsum contingere. Eritq; conclusio non de inesse, sed contingens, si ambo termini, videlicet maior & minor affirmatiui sint, siue vniuersales, vt in Barbara: siue non vniuersales ambo, sed alter, vt in Darij, hæc est regula cõis omnibus perfectis, & vniuersalibus, & particularibus.

Si uero terminorū alter fuerit affirmatiuus, alter negatiuus, cum affirmatiuus quidem necessarius fuerit, conclusio erit non

A *de non inesse, sed contingens, cum uero necessarium ipsum fuerit negatiuum, conclusio erit & de contingenter non inesse. Et de non inesse, siue uniuersales, siue nõ uniuersales termini fuerint. Ipsum autem contingens in conclusione eodem modo sumēdum est quemadmodum etiam prius.*

Hæc de affirmatiuis, nunc de negatiuis duas ponit regulas. Quarum prima est in modis perfectis, & inquit. Si vero terminorum alter fuerit affirmatiuus, alter negatiuus, potest & non potest esse syllogismus. Ideo declarat primo quando potest, & inquit. { Cum affirmatiuus quidem necessarius fuerit, supple tu & minor, conclusio erit non de non inesse, hoc est negatiua de inesse: sed contingens non inesse. Et intellige siue termini sint ambo vniuersales, siue solus maior, hæc est prima coniugatio perfecta. Deinde dat imperfectam, & inquit. { Cum vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, & quoniam potest esse a parte maioris & a parte minoris, intellige sic, cum B vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, & translatum ad extremum maius: contingens vero ad extremum minus, sequitur duplex conclusio, videlicet & de contingenter non inesse, & de non inesse, siue sequitur conclusio de contingenti communiter dicto siue vniuersales sint ambo termini, siue non vniuersale ambo, sed maior duntaxat. Addit quonam modo ipsum cõtingere sumptum sit, & inquit { Ipsum autem contingens in conclusio eodem modo sumendum est quemadmodū etiam prius. } Quia supple tu quando maior est contingens, conclusio erit contingens secundum dictam definitionem. Qñ vero minor erit contingens conclusio erit contingens communiter accipiendo ipsum contingere, hæc de syllogisticis. Com. 148.

Ipsius uero necessario non esse non erit syllogismus, refert. n. non necesse esse, & necesse non esse. Igitur cum termini affirmatiui sint, conclusionem non confici necessariam pespicuum est.

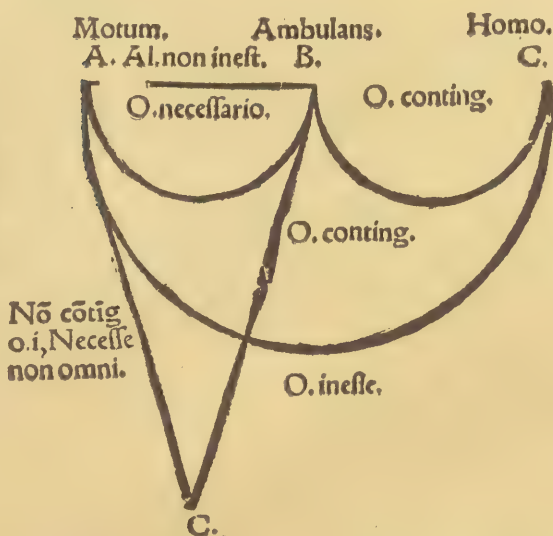
Soluit dubiū. Posset enim Aristoteli occurrere vtrum ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente possit sequi conclusio necessaria negatiua, & videtur quod sic, quia potest sequi conclusio non necessaria, imo semper sequitur conclusio non necessaria, sed non necesse esse videtur idem quod necesse non esse, igitur potest sequi necesse non esse. Respondet Aristoteles ipsius vero necessario non esse non erit syllogismus } Quasi dicat ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente, non erit conclusio de necessario non esse, & ad formam Respondet. d. Refert enim non necesse esse, & necesse non esse. nam non necesse esse, valet possibile communiter dictum, necesse non esse, valet impossibile. Quia igitur ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente, respondit non sequi conclusionem de necessario non esse, sed de non necessario esse. Et posses dicere, an ex maiore necessaria vniuersali & affirmatiua & minore contingente, sequatur conclusio de necessario esse. Respondendo per D idem concludit { igitur cum termini affirmatiui sint conclusionem non confici necessariam perspicuum est, & sic semper conclusio in tali dispositione est de contingenti pro possibili & communiter dicto. Debes scire, quod gratia materiæ potest interdum in hac mistione sequi cõclusio de necessario esse, vel de necessario non esse, nam sequitur, necessario omne ambulans est corpus: contingit omne animal ambulare: igitur necessario omne animal est corpus. Etiam, necessario nullum prudens est Equus: contingit omnem hominem esse prudens: igitur necessario nullus homo est equus. Sed hoc est gratia materiæ. Ideo non debet poni hoc pro regula, quia haberet instantiam. Sed non habet instantiam, quando dicitur sequi conclusionem possibilem, quia hoc pacto est communis omnibus. Et his quæ sunt de inesse, & his quę sunt necessaria Hæc Aristoteles. Com. 149. C

Qꝙ gratia materiæ fieri possit.

Insit enim ipsum A omni B necessario: ipsum uero B cõtingat omni C: erit itaq; syllogismus imperfectus concludens ipsum A

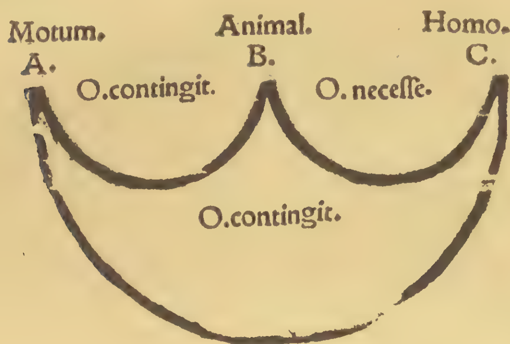
contingere inesse omni C. Talem uero esse imperfectum ex demonstratione patet: nam eo modo ostenditur, quo etiam prius dictum est. B

Pria cõiugatio cõcludens cõtingens, quæ ꝑ impoßibile in tertia figura ostenditur.

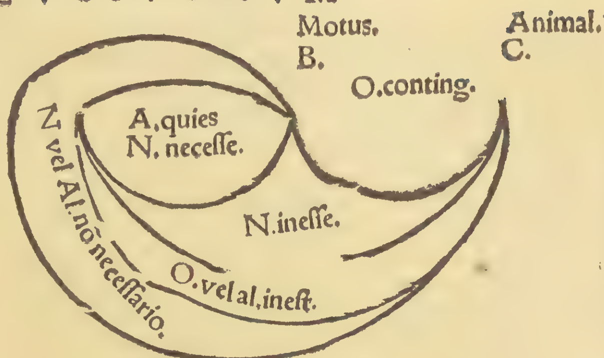
Præterea ipsum A cõtingat omni C: ipsum uero B insit omni C necessario: erit itaq; syllogismus concludens non ipsum A inesse omni C, sed contingere inesse: estq; non imperfectus, sed perfectus. Perficitur enim immediate per propositiones, quæ a principio sumptæ sunt.

Coniugatio idem cõcludens per dictū de omni.

Com. 150. Positis regulis nunc exponit illas, & probat. Et inquit: Insit.n.ipsum A omni B necessario: ipsum vero B contingat omni C, erit itaq; syllˢ imperfectus, ipsum A contingere inesse omni C. Probat hanc dicens talem vero syllˢᵐ hoc pacto cõmixtum esse imperfectum, patet ex demonstratione. nam eo mõ ostenditur, quo etiam prius dictum est, vtpote sumendo oppositum conclusionis ꝓ maiore, & minorem inesse positam inferendo oppositum maioris. Hæc de imperfecta. De perfecta vero coniugatione: inquit. { Præterea ipsum A contingat omni C: ipsum vero B insit omni C necessario: erit itaq; syllˢ concludens nõ ipsum A inesse omni C, & hoc est concludens non cõclusionem de inesse, sed contingere, siue de contingēti inesse. Et addit qualis est hæc coniugatio, & inquit. { Estq; non imperfectus, sed perfectus. Perficitur enim immediate per propositiones, quæ a principio sunt sumptæ, vt per dictū de omni contentum in ipsa coniugatione. Hæc de conformibus propositionibus atq; affirmatiuis.

Celarent. *Si autem non conformes sint propositiones, sit primum propositio negatiua necessaria: atque ipsum A quidem necessario nulli insit B: ipsum uero B contingat omni C: necessario euenit, ut ipsum A nulli C insit. Nam ponatur aut omni, aut alicui inesse: supponebatur aut A nulli B necessario inesse: igitur cum conuertatur negatiua, ipsum B nulli A necessario inerit, ipsum autem A omni uel alicui C ponebatur inesse. Quare nulli uel non omni C ipsum B continget inesse necessario; at supponebatur omni inesse à principio,*

coniugatio concludens de inesse, & impossibile in prima figura ostenditur.

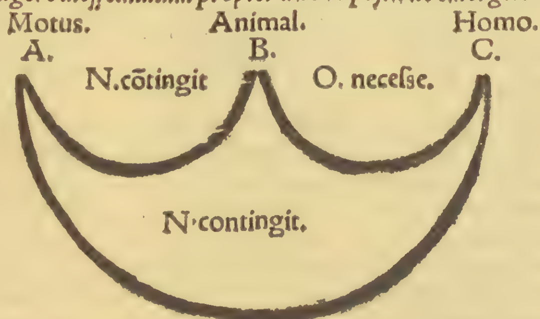
Nunc de difformibus qualitate pertractat. & prima regula est ex maiore vniuersali negatiua necessaria, minore vniuersali contingente, in Celarent conclusio est vniuersalis duplex, videlicet de inesse, & de contingenti. Primo probat ꝙ sequatur conclusio de inesse per deductionem ad impossibile ex opposito conclusionis pro minore, & maiore conuersa, inferendo oppositum minoris. Inquit. { Si autem non conformes sint ꝓpões multiplex potest fieri coniugatio. Sit primum propositio negatiua necessaria, atq; ipsum A necessario quidem insit nulli B: ipsum vero B cõtingat omni C: necessario euenit, vt ipsum A nulli C insit in Celarent. Quia si nõ sequitur hæc conclusio ponatur aut omni, aut alicui C ipsum A inesse. Hoc est ponatur contrarium vel contradictorium cõclusionis. Supponebatur autem in maiore in tali commistione A nulli B necessario inesse, hęc n. fuit maior, nullum B necessario est A, igitur cum conuertatur negatiua, ipsum B nulli A necessario inerit. Sumatur igitur hæc conuersio pro maiore, videlicet, necessario nullū A est B: ipsum autem A omni vel alicui C ponebatur, tanquam contradictorium inesse, ex his mixtis videlicet de necessitate, nullū A est B, omne vel aliquod C est A: quare nulli vel nõ omni C ipsum B continget inesse necessario per mistionem necessariꝭ et inesse. At supponebatur in minore, omni inesse, vel omni contingere inesse a principio, igitur bona coniugatio. Hæc igitur potestas patet. Com. 151. F

G *Patet etiam syllogismum fieri de contingenter non inesse, si & de non inesse fit.*

Prima potestas ad conclusionem de inesse est ostensa, nunc qđ talis coniugatio potestatem habeat supra conclusionem contingentem, probat dicens { Patet etiam syllogismum fieri de contingenter non inesse, si & de nõ inesse fit, quoniam ipsum contingens est altius atque communius ipso inesse, & propterea si ad talem coniugationem sequitur conclusio de inesse, etiam de contingenti sequetur. Hæc Aristoteles. Com. 152.

Præterea sit affirmatiua propositio necessaria, & A quidem nulli B contingat inesse: B uero necessario insit omni C: syllogismus igitur est perfectus quidem, non tamen de non inesse, sed de contingenter non inesse. Nam propositio hoc pacto à maiore extremo est sumpta, atque impoßibile duci non potest. si nãq; ponatur A inesse ulli C: positum est autem ipsum A etiam nulli B contingere inesse: nullum propter hæc impoßibile emerget. H

Cõiugatio concludēs contingens per dictum de nullo.

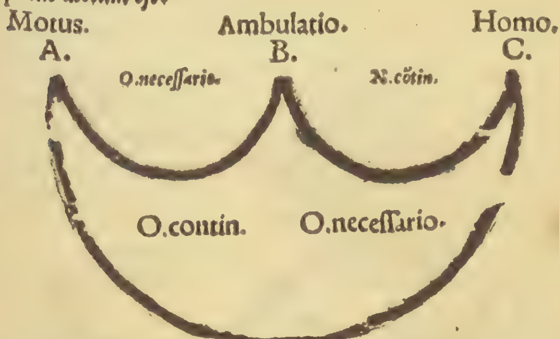

Secunda coniugatio est ex maiore contingente negatiua, & minore necessaria affirmatiua, ex qua vult sequi conclusionem de contingenti, & non de inesse. Inquit { Præterea Com. 153.

{ Præterea ſit affirmatiua propoſitio neceſſaria,& A quidem nulli B contingat ineſſe:B vero neceſſario inſit omni C:ſyllogiſmus igitur eſt perfectus quidem,non tamen de non ineſſe,ſed de contingenter non ineſſe.nam propoſitio hoc pacto a maiore extremo eſt ſumpta: & ita poteſt coniugatio regulari per dictum de nullo. Sed dices nōne ſequitur concluſio de ineſſe. Videtur ꝙ ſic, quia ex oppoſito illius infertur oppoſitum alterius. Reſpōdet, atq; ad impoſsibile duci non poteſt:& ſic ex tali mixtione non poteſt ſequi concluſio de ineſſe,ſed de contingenti. Et quod non poſſit deductione oſtendi. Probat dicens { Si nāq; ponatur A ineſſe vlli C,vt ſequens ad talem cōmixtionē:poſitū eſt autem in maiore ipſum A nulli B contingere ineſſe,nullum propter hæc ſequitur impoſſibile.Dico nullum ſequi impoſſibile,quia ex oppoſito concluſionis,nec cum maiore,nec cum minore recta vel conuerſa,nec aliquo alio modo ſequi poteſt oppoſitum alterius.Et,ꝙ non cum maiore,probatur,quia ex his,videlicet quoddam C eſt A,quod eſt concluſionis oppoſitum & contingit nullum B eſſe A,nihil ſequitur nec in ſecunda,nec in prima figura.Ambæ enim ſunt ſecundum rem affirmatiuæ:ideo in ſecunda figura nullæ ſunt, nec in prima,quia peccaret cōtra formam. Animaduerte,ꝙ fortaſſe textus eſt legendus ſic,ſi nāq; ponatur A ineſſe vlli C quod eſt oppoſitum concluſionis:poſitum eſt autem ipſum A etiam nulli B contingere ineſſe,cum hoc mō terminis ſumptis,ſe habeat ſyllogiſmus, & in ſecunda figura,nullum propter hoc impoſſibile ſequitur.Et ſic uidetur non ſequi concluſio de ineſſe,quia ex oppoſito concluſionis cum maiore non infertur oppoſitum minoris: qa ſyllogiſmus eſt in ſecunda figura:in qua nihil ſequitur vt poſtea dicetur.Occurrit queſtio non parua,quia videtur ex maiore de contingente & minore de neceſſario ſequi concluſionem de ineſſe.Quia in tertia figura videtur ex oppoſito concluſionis cum minore ſequi oppoſitū maioris,vt in exemplo dato.Cōcludiť enim neceſſario quoddam B eſt A:modo hæc repugnant, Contingit nullū B eſſe A:quæ fuit maior,& neceſſario quoddam B eſt A quod ſequitur,vt bene contingit nullum B eſſe A neceſſario omne C eſt B:igitur de ineſſe,nullum C eſt A, quia ſi non ſumo oppoſitū pro maiore,videlicet quoddā C eſt A:& addo minorem ſuā,videlicet,neceſſario omne C ē B ſequitur igitur neceſſario aliquod B eſt A in tertia figura. Res hæc poſterius forſitan pertractabitur.

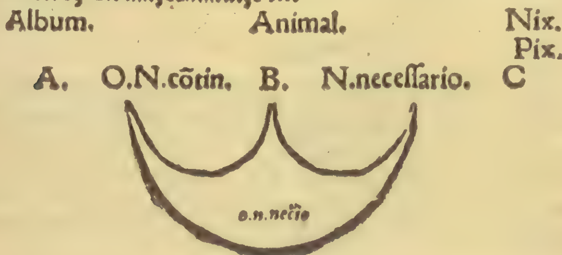
Obiectio. *Reſponſio.* *Dubiū.* *Excuſatio. reſponſio.*

Si autem ad extremum minus negatio ponatur,cum contingere quidem ſignificauerit,ſyllogiſmus conuerſione cōficietur ut prius dictum eſt.

Coniugatio cōcludēs de cōtingēti p minoris conuerſionem.

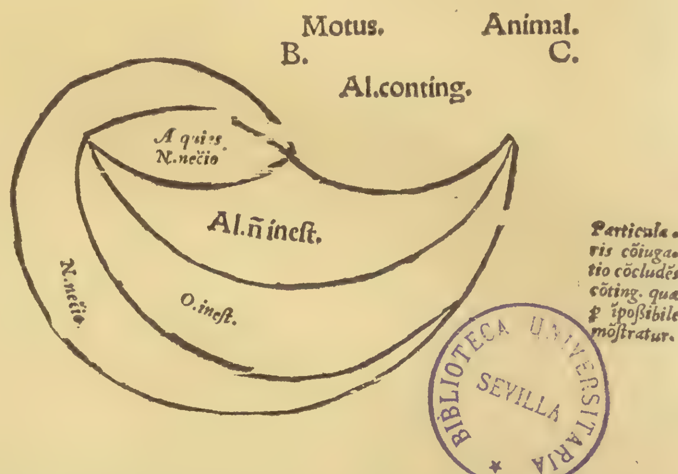
Cum autem non contingere, non erit ſyllogiſmus: nec cum utræq; negatiuæ fuerint,niſi ad minorem cōtingens adijciatur. Atque termini hi ſunt,eſſendi quidem album animal nix:non eſſendi uero,Album,Animal,Pix.

Cōiugationes inutiles.

Nunc de imperfectis atq; aſſyllogiſticis.Et inquit.{ Si autem ad extremum minus negatio ponatur,cum cōtingere quidē ſignificauerit,ſyllogiſmus ſupple erit, ſed imperfectus,quia conuerſione conficitur,vt prius dictum eſt ad oppoſitam qualitatem.Cum autem ad minus extremum non contingere ponatur:ſed neceſſarium nō eſſe non erit ſyllogiſmus,nec cum vtræque negatiuæ fuerint niſi vt dictum eſt ad minorem contingens adijciatur,cuius rei probatio patet per terminos,quos ponit. Hæc de vniuerſalibus. *Com. 154.* A

Eodem autem modo ſeſe habebit & in particularibus ſyllogiſmis,nam cum negatiua ſit neceſſaria, erit & concluſio de non ineſſe. Vt ſi A quidem nulli B neceſſario ineſt:B uero alicui C contingat ineſſe,neceſſario euenit,ut ipſum A alicui C non inſit. Si enim omni ineſt,atque ipſum A nulli B neceſſario ineſt:ipſum etiam B nulli A neceſſario inerit, Quare ſi ipſum A omni C ineſt:ipſum B nulli C contingit neceſſario ineſſe,ſupponebatur alicui contingere. B

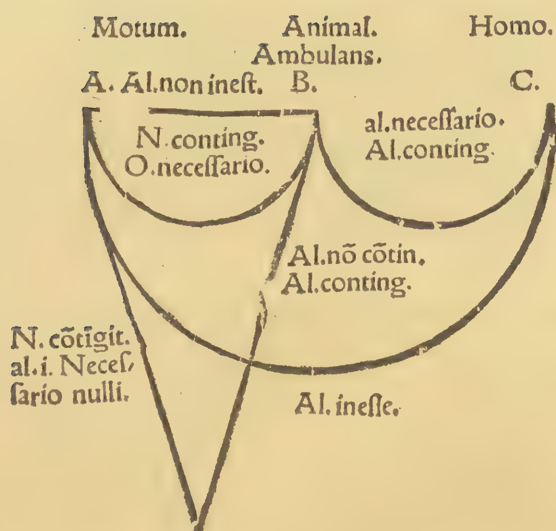

Particularis cōiugatio cōcludēs cōting. quæ p̄ ipoſsibile moſtratur.

C

Nunc de particularibus,& prima regula eſt, ex maiore vniuerſali negatiua neceſſaria, & minore contingenti affirmatiua particulari, concluſio eſt de ineſſe particularis negatiua. Vt ſi neceſſario nullum B eſt A: & contingit aliquod C eſſe B: de ineſſe, aliquod C non eſt A.Probatur ex oppoſito concluſionis pro minore, & maiore conuerſa inferendo oppoſitum minoris hoc pacto de neceſſitate nullum A eſt B quæ eſt maior conuerſa: de ineſſe,omne C eſt A,quod eſt oppoſitum concluſionis igitur in celarent,neceſſario nullum C eſt B, quod eſt oppoſitum minoris,& ſic coniugatio vtilis eſt.Inquit. { Eodem autem modo ſeſe habebit & in particularibus ſyllogiſmis, & explicat primam regulam, & inquit. { Nam cū negatiua ſit neceſſaria. } Supple & maior & vniuerſalis, erit duplex,concluſio.Et de contingenti non ineſſe,& de non ineſſe.Et quod de non ineſſe,explicat. Si A quidem nulli B neceſſario ineſt,B uero alicui C contingat ineſſe, neceſſario euenit,vt ipſum A alicui C non inſit. Deducit per oppoſitum,et inquit. { Si enim omni ineſt,atque ipſum A nulli B neceſſario ineſt: tunc per conuerſionem in terminis,ipſum etiam B nulli A neceſſario inerit, & ſic ſumatur hæc pro maiore, videlicet neceſſario nullum A eſt B, quare ſi ipſum A omni C ineſt,quod eſt oppoſitū concluſionis, ipſum B nulli C contingit neceſſario ineſſe, at ſupponebatur alicui contingere. Et ſic patet coniugatio. *Com. 155.* D

Cum autem particularis affirmatiua neceſſaria fuerit,quæ in ſyllogiſmo eſt negatiuo,ut B C,aut uniuerſalis in affirmatiuo ueluti A B:non erit ſyllogiſmus de ineſſe. Oſtenſio autem eſt eadem quæ fuit & in prioribus.

Com. 156. Secunda coniugatio est ex minore particulari affirmatiua necessaria, & maiore cõtingenti vniuersali negatiua. Tertia est, ex maiore vniuersali affirmatiua contingenti, & minore necessaria particulari affirmatiua. Ambæ.n. hæ perfectæ sunt concludentes particularem contingentem. Inquit. { Cum autem particularis affirmatiua necessaria fuerit } hoc est minor: { quæ in syllogismo est negatiuo } hoc est & maior vniuersalis negatiua de cõtingenti Dico minorem particularem affirmatiuam necessariam, vt B C: aut vniuersalis, in affirmatiuo. Hoc est: & maior vniuersalis affirmatiua de contingenti. Minor vero particularis necessaria affirmatiua. Dico maiorem vniuersalẽ affirmatiuam contingentem vt A B: nõ erit syllogismus de inesse, sed de contingenter inesse. Ostensio autem est eadem per dictũ de omni, vel de nullo, quæ fuit & in prioribus. Hæc de particularibus perfectis.

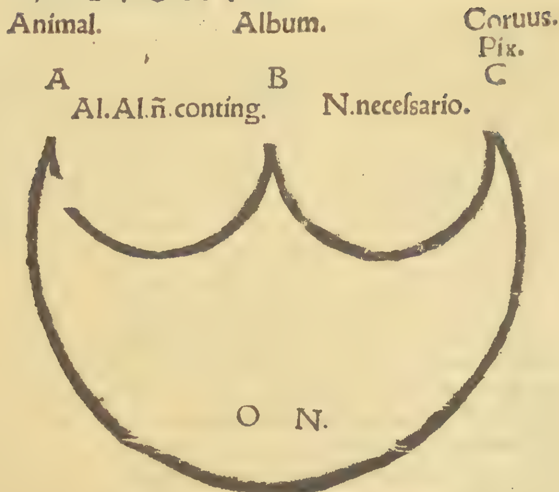
Sin autem uniuersale contingens ad extremum collocetur minus, siue affirmatiuum, siue negatiuum, particulare uero necessarium ad extremum maius, non erit syllogismus. Termini quidem necessario essendi sumantur, animal album, homo necessario uero non essendi, animal, album, Tunica.

Inutilis cõiugatio.

Com. 157. De asyllogisticis nunc loquitur. Et ait etiam asyllogisticas coniugationes, quando maior est particularis necessaria, & minor vniuersalis contingens, siue affirmatiua, siue negatiua. Et ostendit per terminos. Et res clara est penitus.

Cum autem necessarium fuerit uniuersale, particulare uero contingens, si negatiuum quidem sit uniuersale. Essendi quidem termini erunt, animal, album, coruus: non essendi uero animal, album, Pix.

Scd̃a inutilis coniugatio.

Com. 158. Secunda asyllogistica erit ex maiore particulari contingente, minore vero vniuersali necessaria & negatiua. Inquit. { Cum autem necessarium fuerit vniuersale } & supple collocatum ad extremũ minus, particulare vero contingens, & collocatum ad extremum maius. Essendi quidem termini erunt, animal, album, coruus: nõ essendi vero, animal, album, pix. Hæc est secunda.

Si autem affirmatiuus fuerit, essendi quidem termini erunt animal, album, Cygnus: non essendi uero, animal, album, Nix.

Tertia inutilis coniugatio.

Com. 159. Tertia, quando minor fuerit vniuersalis affirmatiua et necessaria, & maior vt supra particularis contingens affirmatiua, non erit syllogismus, vt per terminos indicat.

Nec etiam syllogismus erit, si propositiones indefinitæ, aut particulares utræq; sumantur. Termini quidem essendi, communes erunt, animal album, Homo: non essendi uero, animal, albũ inanimatum. Et enim Animal alicui albo, & Album alicui inanimato. Et necessarium est inesse & non contingit inesse. Atq; in contingenti similiter: quare ad omnia utiles sunt.

Quarta inutilis coniugatio.

Com. 160. Quarta asyllogistica est, quando ambæ ꝑpositiones fuerint vel particulares, vel indefinitæ, siue ambæ contingentes, siue altera contingens, & altera necessaria, & hoc siue maior contingens, siue minor, sic enim nunq̃ erit syllogismus. Et docuit sumere terminos communes omnibus his, vt essendi, animal, album, homo: non essendi aũt

Dubitatio. animal, album, Inanimatum. Dubitares forte, quia nō videntur termini communes. Non enim maior illa, aīal album potest esse de inesse necessaria, & necessaria de non inesse, similiter nec illa minor, album inanimatum potest esse necessaria de inesse, & necessaria de nō inesse. Amplius non potest esse necessaria & contingens: igitur non sunt termini communes ad omnes coniugationes. Respondet. Etenim animal alicui albo, & album alicui inanimato, & necessarium est inesse: & non contingit inesse, idest & necessario non inest, necessario enim animal albo, inest pro Cygno, & necessario non inest pro niue. Similiter Album necessario inest inanimato pro niue. Necessario non inest, pro Pice. Atque incōtingenti similiter, animal enim contingit alicui albo inesse, vt Socrati & alicui non inesse, vt Platoni, similiter album alicui inanimato inesse contingit, vt Ciceroni, alicui non inesse, vt Virgilio. quare ad omnia vtiles sunt. Debes scire, ꝙ nonnulli asserūt hanc esse necessariam, quoddam album est animal ꝑ Cygno, & illa, quoddam album non est animal pro niue. At, cum his stat cōtingere quoddam album esse animal, pro eo quod nec est animal, nec album, sed simul contingit animal esse & album, similiter de illa, quoddam inanimatum est album: est enim necessaria pro niue, & illa, quoddam inanimatum non est album, pro pice. Cū his tamen stat contingere quoddam inanimatum esse album, pro eo inanimato, quod nec est, nec est album, sed potest simul album esse & esse inanimatum. Quæ sunt bene dicta.

Responsio.

Nota hæc.

Perspicuum igitur est terminis similiter sese habētibus, tam in his, quæ sunt de inesse, quam in his quæ sunt de necessario, fieri syllogismum & non fieri. Verum, si propositio de non inesse negatiua ponatur, eius conclusionis erit syllogismus, quæ est contingens, si uero negatiua necessaria fuerit, syllogismus profecto erit & conclusionis contingentis, & conclusionis de non inesse. Insuper etiam patet omnes imperfectos syllogismos perfici quoque per dictas figuras.

Com. 161. Nunc quasi epilogando concludit differentiam inter modos imperfectos mixturæ ipsius inesse, & contingentis, & ipsius necessarij & contingentis. Et vult modos imperfectos in mixtione contingentis & inesse nō posse nisi super vnam conclusionem, videlicet in illam de cōtingenti communiter. in mistione autem necessarij et contingentis posse in duas, in illam de inesse, & in illam de cōtingenti communiter. Et inquit. { Perspicuum igitur est terminis similiter sese habentibus, tā in ijs quæ sunt de inesse } supple commistio cum contingenti { quam in ijs, quæ sunt de necessario commistio cum contingenti, fieri syllogismum quo ad vtiles: & nōn fieri quo ad inutiles. Addit differentiam. D. verum si propositio de non inesse negatiua ponatur & maior, eius conclusionis erit syllogismus, quæ est contingens, si vero negatiua necessaria fuerit & maior, syllogismus profecto erit & conclusionis contingentis, et conclusionis de non inesse: hoc est primum. Deinde infert secūdum, & inquit. { Insuper etiam patet omnes imperfectos syllogismos per dictas perfici figuras, vtpote deductione ad imposibile.

Quæstio. Magna hic emergit quæstio propter quid ex maiore de inesse, & minore de contingenti non sequitur nisi conclusio de cōtingenti communiter & ex maiore de necessario, minore de contingenti sequitur conclusio de non inesse, & de contingenti communiter non inesse: hæc enim est quæstio non parua. Et propterea arguitur cōtra hanc regulam multipliciter, primo quia maior est similitudo illius de inesse ad illam de inesse quam necessariæ ad illam de inesse, igitur si maior necessaria potest in conclusionem de inesse, multo magis maior de inesse potest in illam de inesse. Secundo, in mistura propositionis de inesse & cōtingentis semper propositio de inesse est de inesse simpliciter, modo talis vim habet necessariæ propositionis: igitur potest in illam de inesse, veluti maior necessaria in illam de inesse. Tertio, ex oppo

Com. 154. A sito conclusionis cum minore posita inesse in tali syllogismo potest inferri oppositum maioris per tertiam figurā, vt arguatur, nullum B est A: contingit omne C esse B: igitur de inesse, nullum C est A, nam sequitur, quoddam C est A: hoc enim est oppositum conclusionis: & omne C est B: quia est minor posita inesse, igitur per tertiam figuram, aliquod B est A: quod est oppositum maioris.

Quæ difficultas est non parua. Quarto, si ad maiorem necessariam sequitur conclusio de inesse, aut erit de inesse simpliciter, aut de inesse vt nunc, non de inesse simpliciter, quia sequitur de inesse vt nunc, veluti per hos terminos, nigrum album, homo: nec de inesse vt nunc, veluti per hos terminos, cœlum, album, homo: igitur hęc mistio nec valet ad inesse simpliciter, nec ad inesse vt nunc, & sic videtur inutilis ad inesse. Quinto, semper conclusio debet assimilari alteri propositionum, at cōclusio de inesse, nec maiori, nec minori assimilabitur. Sexto, si sequitur ad maiorem necessariam duplex conclusio de inesse & contingens, aut æque primo aut altera prius altera, B si æque primo, tunc vnum agens potest in diuersa æque primo: quod est impossibile, si ordine quoddam, non videtur quam prius inferat. Septimo, si maior habet vim ad conclusionem de inesse: igitur ad necessariam. nam accipio conclusionem, quæ sequitur, videlicet nullum C est A, aut igitur sensus est nullum C est A necessario, & habetur intentum, aut sensus est nullum C est A contingenter, & cum hæc conuertatur ad oppositam qualitatē, arguo in tertia figura, contingit omne C esse A, contingit omne C esse B: igitur cōtingit quoddam B esse A: quod est oppositum maioris: & sic ille sensus non potest esse contingens, nec datur alius. Octauo, effectus assimilatur causæ proximæ: sed minor est causa proxima respectu maioris igitur debet assimilari minori: & ita debet eē contingens vt minor. Albumasar & Algazel de quæstione tenent talem mistionem esse inutilem penitus tam ad conclusionem de inesse, quam ad conclusionem contingentem. moti sunt ratione non parua, quia omnes syllogismi primæ figurę sunt regulabiles per dictum de omni, vel dictum de nullo, quia in hoc differunt ab illis secundæ & tertiæ figuræ, vt dixit Aristo. at, cum eiusmodi syllogismi non sint regulabiles per dictum de omni vel de nullo: igitur sunt simpliciter inutiles. Aris. vero & Alexan. & philoponus & Auerro. arbitrantur tales commistiones syllogisticas esse deductione ad impossibile. Quoties enim ex opposito conclusionis cum altera propositionum infertur oppositum alterius, semper coniugatio est syllogistica, & perfecta quidem, si cum hoc potest regulari per dictum de omni vel de nullo, imperfecta vero si tantum deductione ostenditur, & sic ratio eorum probat hanc esse imperfectam. Nec est absurdum in prima figura esse coniugationem imperfectam in mistis, quicquid sit in simplicibus. Est autem regularum differētia vt Aristo. innuit, in negatiuis. nam ex maiore necessaria negatiua, & minori contingenti, vult quod sequitur duplex conclusio, non autem ex negatiua maiore de inesse.

Opīo Albu. & alg.

C

Positio peripateti.

Assignauerunt autem causam recentiores, cur ex tali commistione maiore necessaria negatiua, & minore contingenti, sequitur conclusio de inesse, et non ex maiori de inesse negatiua, dicentes in maiore negatiua de inesse solam actualem vnionem prædicati ad subiectum tolli potentialem omitti, hac ratione conclusio non potest esse de inesse, notatur enim in maiore actualis remotio prædicati ab ijs, quæ actu sunt sub subiecto, non ab ijs, quæ contingunt esse sub eo, ideo in conclusione non fit actualis remotio maioris a minori. quia in minori propositione facta est extensio vsque ad possibilia, sed solum fit remotio potētialis. at cum maior fuerit necessaria negatiua, tūc prædicatum remouetur & actu & potentia ab ijs, quæ sunt sub medio, & sic quauis facta extensione in minore, adhuc ab illis remouetur maior, & ita conclusio erit actu de inesse negatiua, est enim necessarium fortius in negando quam sit ipsum inesse. Pulchrum esset videre vtrum hæc differentia habeat locum quādo maior esset affirmatiua, nullus enim expositor tetigit, sed de hoc alibi.

Positio Iuniorum.

D

Ad rationes igitur, ad primam dico conclusionem de inesse propositioni de inesse similiorem esse quo ad formam, non autem quo ad virtutem. Ad secũda dici potest propositionem de inesse simpliciter non esse necessariam: quia necessaria est in omni tempore, at de inesse simpliciter est, quæ est vera pro maiori parte temporum, & cuius oppositum potest intelligi esse saltem, vt superius fuit dictum. Ad tertiam dici potest, quod, quãdo conclusio de inesse sequitur ad minorem contingentem sumptam sub necessaria, oppositum conclusionis, videlicet omne C est A, repugnat minori contingenti: & propterea, si ponatur inesse, eadem est repugnantia, non autem repugnat quando conclusio de inesse sequitur ad minorem cõtingentem acceptam sub inesse, vt supra diximus.

Ad quartam dici potest semper conclusionem esse de inesse simpliciter. Et ad obiectionem dico maiorem eẽ falsam: falsa enim est, necessario nullum album est nigrũ: quia sensus est, ꝙ nullum album sit nigrum nec possit eẽ.

Ad quintam patet solutio. Conclusio nanque assimilatur maiori in virtute, & hoc sufficit. Ad sextam dici potest primitate communitatis primæ sequi conclusionem contingentem primitate principalitatis primo sequi conclusionem de inesse. Ad septimam respondit Aristo. ipsum inesse diuersum esse a necessario & a contingenti, licet ad ipsum sequatur contingens. Ad octauũ patet sol. nam non vna propositio est causa, sed ambæ licet maior sit propinquior virtute, & illi assimilatur Hæc de quæstione licet multa alia dici possunt, Quæ omitto cum sint copiose ab alijs exposita.

Cap. 17. De syllogismis ex vtrisque Contingentibus in secunda figura.

IN secunda uero figura cum utræq; quidem propositiones de contingenti assumentur, nullus erit syllogismus, siue affirmatiuæ siue negatiuæ siue particulares siue uniuersales ponantur. Cum autem altera de inesse altera de contingenti sumitur, si affirmatiua de inesse sumpta sit, minime profecto erit syllogismus: si autem negatiua & uniuersalis, semper erit. Eodẽ autem modo & quando altera quidem propositionum necessaria, altera de contingenti sumatur. Atque oportet in talibus conclusionibus ipsum cõtingens sumere ueluti etiã in prioribus. G

Com. 162. In præsenti loco præmittit Aristo tres regulas, quarũ prima seruit vniformi generationi syllogismorũ de contingenti in secũda figura, secunda seruit mixtioni ex contingenti & inesse, tertia seruit mixtioni necessarij et cõtingentis. Prima est ex duabus contingentibus in hac figura non erit syllogismus. Secunda est, ex vna de inesse, & altera de contingenti, si affirmatiua est de inesse, non erit syllogismus si negatiua & vniuersalis, bene erit syllogismus.

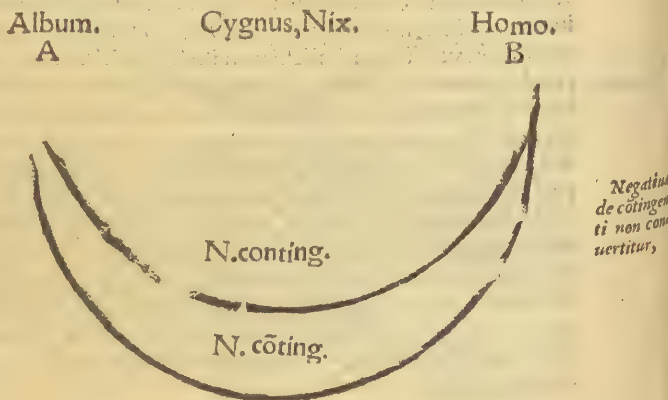
Tertia est, ex vna necessaria, & altera de cõtingenti erit syllogismus si illa necessaria sit vniuersalis negatiua, vbi sit vniuersalis affirmatiua, non erit syllogismus. Et addit, ꝙ quando erit syllogismus, & conclusio de contingenti, tale contingens sumetur communiter, non proprie, vt definitum est. Et causa est, quia facta reductione in primã figuram, remanet maior de inesse vel necessaria & negatiua in celarent vel ferio Omnes enim modi secũdæ ad hos reducuntur, & hoc pacto in prima figura conclusio est contingens communiter, & non proprie. Debes scire, ꝙ omnis propositio contingens siue de dicto affirmatiuo, siue negatiuo, semper est simpliciter affirmatiua, qa semper modus remanet affirmatus & propterea ex puris contingentibus non potest fieri syllogismus in secũda & hoc declarabitur statim. H

Oẽs mõi reducũtur ad celarent vel ferio. Propter q̃d ex puris cõtingẽtibus non fit syllogismus. De conuersione cõtingentium.

Primum igitur ostendendum negatiuam de contingenti nõ conuerti. Veluti si A contingit nulli B, non necesse est & B nulli A contingere.

Com. 163. Quoniam syllogismi secundæ figuræ aut conuersione aut deductione ad imposibile reducunt ad syllogismos primæ, vt patuit, ideo ostensurus, ꝙ neutro horum modorum reduci possunt, aliud principium facit: ostenderis primo contingentem negatiuam non posse in terminis conuerti, & hoc proponit ❴ Primum igitur ostendendũ est negatiuam de contingenti non conuerti in terminis, veluti, si A contingit nulli B: non necesse est per conuersionem in terminis, & B nulli A contingere, sic igitur regula hæc est propositio contingens vniuersalis negatiua non conuertitur in terminis.

Ponatur enim hoc, & contingant B nulli A inesse. Cum igitur conuertantur affirmationes contingentes negationibus & contrariæ & contraiacentes: & B nulli A inesse contingit perspicuum est etiam omni A contingere inesse B: at hoc falsum est. Non enim necessario sequitur, si huic omni hoc contingit, ut omni huic hoc contingat, quare negatiua non conuertitur.

Negatiua de cõtingenti non conuertitur.

Com. 164. Regulam ostendit. & primo deductione ad imposibile sic, si valet, contingit nullum B esse A: igitur contingit nullum A esse B: vlterius, si valet, nullum A esse B: igitur contingit omne A esse B, per conuersionem ad oppositã qualitatem. Et si sic, tunc a primo ad vltimum, si contingit nullum B esse A: contingit omne A esse B: & cum illa, videlicet contingit nullum B esse A, conuertatur in hanc omne B esse A: et cõuersione ad oppositũ, igiẽ valet, cõtingit oẽ B eẽ A & contingit omne A esse B: supponit igiẽ Aristo. in hac deductione sequi, contingit omne B esse A: igitur contingit nullum B esse A & deinceps facit discursum. Inquit ❴ ponatur enim hoc, videlicet, ꝙ si omne B contingat esse A: nullum B contingat esse A & contingat B nulli A inesse. Cum igitur conuertantur affirmationes contingentes negationibus, & contrariæ, supple contrarijs, & contrarietatis, hoc est contradictoriæ contradictorijs: & B nulli A inesse contingit: perspicuum est etiã omni A contingere inesse B: at hoc falsum est, non enim necessario sequitur, si huic omni hoc contingit, hoc est, si oĩ B contingit A, vt omni huic, hoc contingat hoc est, vt omni A cõtingat B, & sic deductione patet regula. Ex his videtur regula Aristotelis probari per hãc maximam si duæ propositiones consequentes non conuertuntur, nec antecedentes possunt conuerti, & ita in proposito, cum hæ non conuertantur, contingit omne B esse A, & contingit omne A esse B: igitur nec illæ, videlicet, cõtingit nullum B esse A, & contingit nullum A esse B: nã illæ ad has sequuntur. Sed occurres quia a pari probabo negatiuas de inesse non conuerti in terminis nam ad illã, nullum B est A, sequitur hæc, quoddam B non est A, et ad illam, nullum A est B, sequitur hæc, quoddam A non est B, sed hæ duæ particulares non conuertuntur: igitur nec illæ vniuersales: tenet enim consequentia per maximam Aristotelis. Dici potest Aristotelis maximam esse intelligendam in antecedentibus & consequentibus reciproce: qualiter non est in talibus de inesse. Licet enim sequatur, nullum B est A, igitur quoddam B non est A, non sequitur econtra, at in contingentibus reciproce sequitur. Valet enim contingit omne B esse A: igitur cõtingit nullum B esse A: & ecõtra: et in talibus tenet maxima. Vel dici potest, ꝙ Aristoteles supponit ꝙ hæc cõsequentia valeat, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A: tunc argumentatur, si conuertitur, contingit nullum B esse A: ergo contingit nullum A esse B, tũc per suppositionem sequetur contingit omne B esse A:

Maxima Aristo.

Dubitatio pulchra.

Solutio.

ergo contingit omne A esse B: quia a primo ad vltimum valet, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A: vltra, cõtingit nullum B esse A ergo p te contingit nullum A esse B. Vltra, sequitur ergo contingit omne A esse B & sic a primo ad vltimum valet, contingit omne B esse A & econtra.

Præterea prohibet nihil ut ipsum A quidem nulli B contingat: ipsum uero B alicui A necessario non insit. Veluti albũ quidem omni homini contingit non inesse, quia & inesse contingit. Hominem uero non est uerum dicere quod cõtingat nulli albo. Pluribus enim necessario non inest, at necessarium nõ est contingens.

Com. 165. Secundo idem probat per terminos. Vt sit B Homo & A album. Contingit autem nullum hominem esse album: quia contingit omnem hominem esse album, non tamen contingit nullum album esse hominem. Quia sic contingeret omne album esse hominem. Quod est impossibile de cygno, niue, & margarita, & id genus Inqt. { Præterea prohibet nihil, vt ipsum A quidem, videlicet album, nulli B contingat, videlicet homini: ipsum vero B alicui A necessario nõ insit, vt niui, cygno, vel margaritæ. Veluti album quidem omni homini cõtingit nõ inesse: quia & inesse omni homini contingit, omnẽ enim hominem contingit esse album. Hominem autem non est verum dicere ꝙ contingat nulli albo, quia cõtingeret omni albo, modo hoc est impossibile: pluribus enim necessario non inest, vt cygno, niui, & id genus: at necessarium non est contingens, vt nunc loquimur de cõtingenti. Alter enim contingens prædicatur de necessario.

Vide in superiori figura. *At uero nec ex impoßibili ostendetur conuerti. ueluti si quispiam arbitretur ꝙ sit falsum contingere B nulli A inesse, uerũ non contingere nulli: hæ enim affirmatio, & negatio sunt, si autem hoc uerum est, necessario alicui A inerit B: quare A etiam alicui B inerit. At hoc est impoßibile.*

Com. 166 Mouet aduersus dictam regulam difficilem quæstionem. Et probat vniuersalem negatiuam contingentẽ conuerti in terminis, vt si contingit nullum B esse A: contingit nullum A esse B: quia, si non sequitur, tunc detur oppositum, erit tunc sequens, non contingit nnllum A esse B: sed hoc æquipollet huic, necessario quoddam A est B igitur, si non contingit nullum A esse B: necessario, quoddam A est B: vltra, necessario quoddam A est B: igitur necessario quoddam B est A sed hoc est impossibile, & ipsi antecedenti repugnans: igitur conuersio bona quoties enim ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis consequentia est bona. Inquit Aristo. { at vero nec ex impossibili ostendetur conuerti: veluti si quispiam arbitretur ut dictum est per regulam oppositarum, ꝙ falsum sit cõtingere B nulli A inesse: verum nõ cõtingere nulli. Hæ enim affirmatio & negatio sunt oppositæ: quare si non sequitur, contingit nullum A esse B sequetur non contingit nullum A esse B. si autem hoc verum est, necessario alicui A inerit B per regulam æquipollentiarum: quare A etiam alicui B inerit per conuersionem in parte: at hoc est impossibile antecedenti repugnãs igitur conuersio bona.

Non enim si non contingit B nulli A, necesse est B alicui A inesse, non contingere nanque nulli bifariam dicitur: uno quidẽ modo si alicui A necessario inest, alio autem si alicui necessario non inest, nam id, quod necessario alicui A non inest, non uere dicitur omni contingere non inesse. Veluti neque quod alicui necessario inest, omni contingere inesse uere dicitur. Si igitur putauerit quispiam non contingere B omni A inesse, si necessario alicui non inest, falsum, pfecto sumet: omni enim inest si fortasse contingit. Sed cum quibusdam necessario insit, propter hoc dicimus, non omni contingere. Quare ei, quod est contingit omni inesse, id opponitur, quod est necessario alicui inest, & necessario alicui nõ inest. Simili ratione ei, quod est contingere nulli inesse: patet igitur ad hoc modo ut definiuimus in

Falsum est dicere.

A *principio contingens & non contingens, non tantum necessario alicui inesse, sed necessario non inesse fore sumendum. at si hoc sumatur, nullum profecto emergit impoßibile, quare non fit syllogismus. Ex his igitur quæ dicta sunt negatiuam eiusmodi non conuerti, perspicuum est.*

Respondet Aristoteles, ꝙ hæc consequentia non valet, non contingit nullum A esse B: igitur necessario aliquod A est B. nam illa propositio, non contingit nullũ A esse B, habet duas causas veritatis: verificatur enim indifferenter, si necessario aliquod A est B, et si necessario aliquod A non est B, modo, ab vna propositione habente plures causas veritatis ad alteram illarum non valet consequentia, sed bene ad illas disiunctiue tentas. Valet enim non contingit nullum A esse B: igitur aut necessario aliqd A est B, aut necessario aliquod A non est B. Inquit { nõ enim si nõ contingit B nulli A, necesse est B alicui A inesse & explanat solutionem. D. non contingere nanque nulli: bifariã dicitur per duas veritatis causas: vno quidem mo B do, si alicui A necessario inest, alio autem, si alicui A necessario non inest. Hanc responsionem probat per talem syllogismum, quot modis vnum oppositorum interimitur, tot modis alterum verificatur. Sed cõtingit dupliciter interimitur: quia si necesse alicui, & si necesse non alicui, igitur non contingit dupliciter construitur, videlicet si necesse sit, & si necesse non sit. Inquit { nam id, quod necessario alicui non inest, non vere dicitur omni contingere non inesse, veluti neq; quod alicui necessario inest, omni contingere inesse vere dicitur. Tũc ad propositum venit. & inquit { si igitur putauerit quispiam non contingere B omni A inesse, si necessario alicui non inest tãtum falsum profecto sumet: omni. n. inest, si contingit ita esse, ꝙ inest, sed cum quibusdam necessario insit, propter hæc dicimus non omni contingere. Quare ei, quod est contingit omni inesse, id opponitur, quod est necessario alicui inest, & necessario alicui non inest. Et ut diximus in affirmatiua ita exponit in negatiua, & inquit simili ratione ei quod est contingere nulli inesse per duas causas veritatis C exponitur: & ideo concludit { patet igitur ad hoc modo vt definiuimus in principio contingens & nõ contingens tantum necessario alicui inesse, sed necessario non inesse fore sumẽdum: at, si hoc sumatur, nullum profecto emergit impossibile: quare non fit syllogismus: demum epilogat. Debes scire causam veritatis propositionis esse illam, qua posita in veritate sequitur propositio, & non econtra, posito enim ꝙ de necessitate aliquod B sit A, sequitur igitur non contingit nullum B esse A, similiter posito necessario aliquod B non esse A: sequitur non contingit nullum B esse A. Et hæ etiam sunt causæ veritatis illius, videlicet non contingit omne B esse A: hæ igit sunt causæ veritatis, & quasi exponentes. Sorticolæ enim vocant eiusmodi propositiones exponentes, melius autem peripatetici tales causas veritatis appellant. Et propterea melius tractatus de probationibus terminorum tractatus inscriberetur de causis veritatis propositionis, omnis enim probatio est per notius, aliter esset petitio, non autẽ oportet causam veritatis esse notiorem propositione ve- D rificata, modo nulla probatio terminorum est per notius ideo non recte dicitur probatio, sed verificatio per causas veritatis. hæc obiter dixisse ad sorticolas sat sit. Nam in ludicris probationes terminorum propositionum interpretationes appellauimus.

Com. 167. Probatio regulæ. Quid causa veritatis p̃põnis.

Hoc autem cum sit demonstratum, sumatur ipsum A nulli B contingere: ipsi uero C omni. ob conuersionem igitur non conficitur syllogismus; nam dictum est talem propositionem non conuerti.

Sumpsit contingentem de dicto vniuersali negato nõ conuerti in terminis, nunc probat regulam, quæ erat ex puris contingentibus in secunda figura nullam confici ratiocinationem vtilem. Et in probando hanc regulam probat. ꝙ ex maiore vniuersali negatiua, & minore vniuersali affirmatiua non conficitur syllogismus in Cæsare. Deinde ꝙ nec in Camestres, & pro primo vtitur ratione hac,

Hic non potest reduci ad primam figuram, nec cõuersione, nec deductione per impossibile: igitur nullus ex tali coniugatione cõficitur syllogismus. Quod quidem nõ reducatur conuersione, patet: quia syllogismi secundæ figuræ non reducuntur nisi conuersione negatiuæ propositionis: sed deductum est negatiuam de contingenti nõ conuerti in terminis, sed solum in parte veluti affirmatiua sibi correspondens. Igitur nõ potest conuersione perfici. Sed occurres dicendo Aristote. insufficientem: quia ipse probauit solum ex vna negatiua, & altera affirmatiua nullum in hac figura confici syllogismum, & non probauit ex ambabus affirmatiuis nullum confici syllogismum. Dici potest quod hoc Aristot. relinquit tanquã notum ex regulis vniuersalibus: quia in regulis vniuersalibus dictum est, & probatum ex affirmatiuis nullum fieri syllogismum in hac figura. { Præterea hoc idem probari potest hac simili ratione, vt patet bene consideranti. Etiam hoc postea per terminos indicabit.

Dubitatio.

Solutio.

B

Præterea etiam nec per impoßibile. Nam si sumatur ipsum B contingere omni C inesse, nullum ob hæc euenit falsum, quippe cum A ipsum omni & nulli C contingat inesse. F

Com. 169. Quod vero deductione ad impossibile perfici nõ possit, nunc probat: & vtitur tali ratione ex contrario cõclusionis sumpto pro minore, & maiore sumpta vt prius ꝓ maiore concluditur de contingenti nullum C esse A: sic arguendo, contingit nullum B esse A: vt fuit sumptum pro maiore: contingit omne C esse B: quod est oppositum conclusionis: igitur contingit nullum C esse A: modo, hoc non est falsum repugnans minori, quia ipsum A contingit omni & nulli C inesse. Inquit { præterea etiã nec per impossibile } supple perfici põt talis syllogismus: nam, si sumatur pro minore ipsum B contingere omni C quod est contradictorium conclusionis sumatur dico cũ maiore sumpta eodem loco, vt prius, nullum ob hæc euenit falsum alicui assumptorũ repugnans: cuius causam affert & inquit { quippe cũ ipsum A omni & nulli C inesse contingat: & sic per dictam deductionem non habetur oppositum minoris. Sed dices propter quid Aristoteles non vsus est in hac deductione tertia figura: nã ex minore sumpta pro maiore, & opposito siue contrario cõclusionis sumpto pro minore in tertia figura, sequitur aliquod B contingere inesse A hoc pacto, contingit omne C esse A: contingit omne C esse B: igitur contingit quoddam B esse A. Dici potest Aristotelem non vsum esse hac figura, quia nec hoc modo reducitur ad repugnans: hæc enim non repugnant, contingit nullum B esse A, & contingit quoddam B esse A. Amplius, dices propter quid non sumpsit contradictorium conclusionis, veluti sumpsit contrarium. G

Dubiũ. 1.

Solutio.

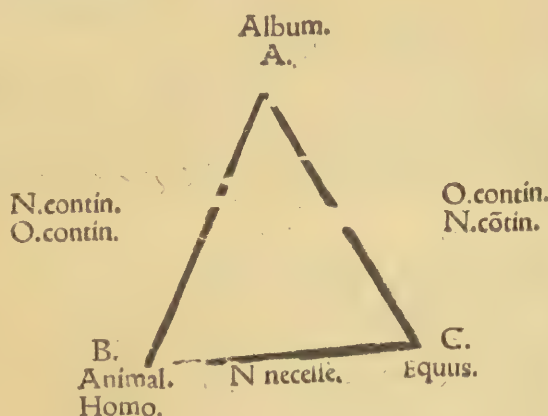
2. Dubiũ.

Solutio.

Dici potest ipsum sumpsisse contrarium & potuisse sumere contradictorium, vt det maiorem euidentiam syllogismo, qui videtur pollentior, si reducitur ad vniuersales, quam particulares modos. Potuit tamen sumere contradictorium, & minime reducit ad impossibile.

Adhuc quæres cur nõ sumpsit oppositum conclusionis per negationem præpositam toti. Dicendum, quia vel non sequitur conclusio, si oppositum illud intelligitꝰ pro causa veritatis illius negatiua. Cum ex minore negatiua in prima figura nihil sequatur, vel si sequitur, conclusio erit contingens communiter, vt patet consideranti. H

Omnino insuper si syllogismus aliquis ex ijs est, ipsum fore conclusionis contingentis profecto perspicuum est, propterea quia neutra propositionum de inesse sumpta est, eritq; iste aut affirmatiuus, aut negatiuus. Sed neutro modo est: nam, si affirmatiuus ponatur, per terminos ipsos ostendetur non contingere inesse: sin uero negatiuus, conclusionem non contingentem esse, sed necessariam indicabitur. Sit enim ipsum A quidem album: ipsum autem B sit homo: C sit equus: ipsum igitur A album omni & nulli inesse continget: at ipsum B ipsi C neque inesse, neque non inesse contingit. Quod quidem non contingat inesse, ex eo patet, quia nullus equus est homo: quod autem non contingat non inesse perspicuum, quia necesse est nullum equũ esse hominem: at necessarium non est contingens: non igitur syllogismus conficitur.

Inutiles cõiugationes ad ipsum cõting. Termini omni nulli.

Com. 170. Quod in Cæsare non liceat syllogizari ex puris contingentibus, nunc probat per terminos: per quos nec contingens inesse, nec contingens nõ inesse syllogizatur. Termini sunt album, homo, equus: nam arguendo in Cæsare conclusio est necessaria, nullus equus est homo: mõ, hæc conclusio non est de contingenti inesse, quia est negatiua, nec est de contingenti non inesse, quia est necessaria: & necessarium non est contingens vt nunc loquimur de ipso contingenti. Vtitur autem Aristoteles syllogismo hypothetico a destructione consequentis ad destructionem antecedentis, & inquit { omnino insuper, si syllogismus aliquis in Cæsare ex ijs puris contingentibus est, ipsum fore conclusionis cõtingentis perspicuum est: subaudienda est destructio consequentis, vt inferatur ex ijs nullum esse syllogismum: quod est antecedentis destructio. Probat hypotheticam, dicens propterea, quia neutra propositionum de inesse sumpta est: & ita oportet vt conclusio sit ex ijs, non nisi contingens. Deinde probat distinctionem illam, videlicet ꝙ conclusio non sit contingens, dicens { eritq; iste aut affirmatiuus: aut negatiuus. Et ꝓbat ꝙ neutro modo: & inquit { nam, si affirmatiuus ponatꝰ } supple in conclusione, per terminos ipsos ostendetur nõ contingere inesse, immo ꝙ conclusio sit negatiua & necessaria. Sin vero ponatur in conclusione negatiuus, per illos met terminos dabitur conclusio non de contingenti, sed de necessario. Et ꝙ ita sit, constituit terminos ipsos, & inqt { sit enim ipsum A quidem album, ipsum B sit homo: C sit equus, quibus cõstitutis, patet, ꝙ ipsum A album omni equo, & nulli homini contingit in Cæsare syllogizando, at ipsum B neque inesse, neque non inesse contingit. Hoc est, ꝙ conclusio nec est contingens affirmatiua, nec contingens negatiua. Et hoc declarat ꝙ quidem non contingat inesse, hoc est, ꝙ non sit cõtingens affirmatiua ex eo patet, quia nullus equus est homo, & necessario, & ita conclusio nõ potest esse cõtingens affirmatiua. Quod autem non contingat nõ inesse, hoc est, ꝙ nec sit cõtingens negatiua perspicuum est, quia necesse est nullum equũ esse hominem, nõ est igitur contingens negatiua, quia non est cõtingens, sed necessaria: at necessarium non est contingens, vt nunc loquimur de cõtingenti, nõ igitur syllogismus conficitur in Cæsare, q̃ cõclusionem inferat cõtingẽtem. Breuiter igitur virtus rationis Aristo. est syllogismum talem esse inutilem, quia nõ cõcludit cõtingentem cõclusionem, quia reperibiles sunt termini in quibus syllogismus est cõclusionis necessariæ & negatiuæ. Quæ quia necessaria, nõ est cõtingens quia vero negatiua, non est affirmatiua, hæc Aristoteles.

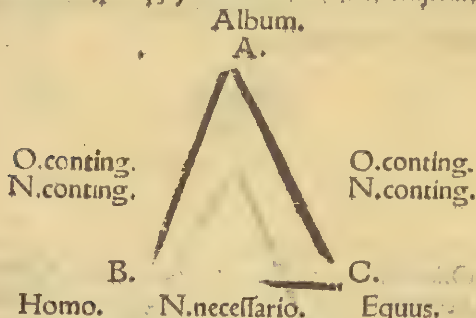
Sed occurres: propter quid Aristote. ad ostendendum hanc coniugationem esse inutilem, non dedit terminos in quibus omni, & in quibus nulli. Dici potest, quia contingere omni & nulli non sunt contraria, at ad contingens oportet per contrarium instare, quare est necessarium. Secundo occurres, propter quid non dedit ter-

Vide termi nos in supe riori figura minos in quibus necessario omni et nulli. Potuit enim da re, quia termini necessario omni sunt albū, animal, equus termini autem necessario nulli sunt album, homo, equus

Solutio. Dici potest, hoc fecisse vtens breuitate. Sufficit enim sibi dare terminos necessario nulli, quia isti ad ostendendam combinationem esse inutilem sufficiunt: vel forte isti non sunt boni, quia minor repugnat maiori.

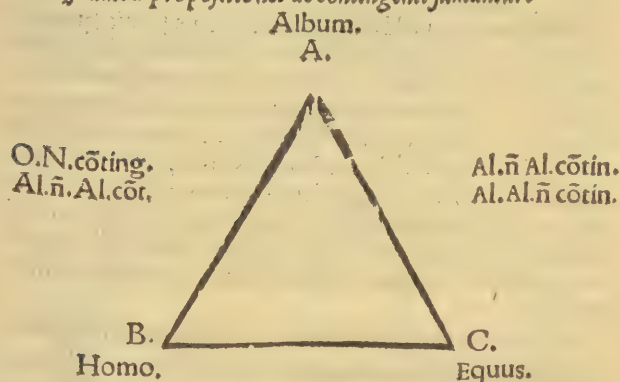
Simili ratione demonstrabitur etiam, si econuerso sumatur negatiua. Insuper etiam si ambæ affirmatiuæ, aut ambæ negatiuæ collocentur, per ipsosmet terminos erit demonstratio.

Inutiles cō iugationes vt supra.

Præterea etiam quando alia uniuersalis, alia particularis: aut ambæ particulares, uel indefinitæ, uel quouis mō alio propositiones libeat permutare, semper erit profecto per hos met terminos ostensio. Perspicuum igitur est nullum fore syllogismum, si ambæ propositiones de contingenti sumantur.

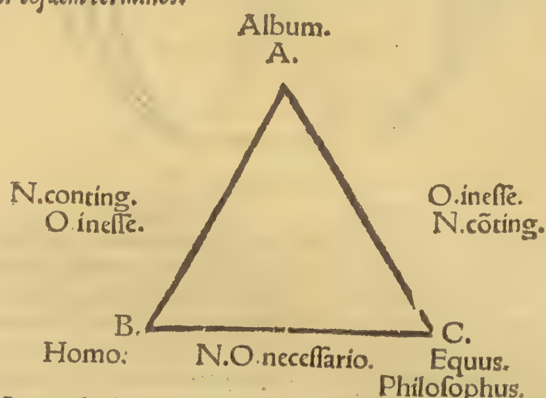
Cōiugationes inutiles

Com. 171. Hactenus, ꝙ in Cæsare ex puris contingentibus non licet syllogizare, nunc quod nec in Camestres, probat ꝑ eosdem terminos. Et hoc inquit { simili ratione demōstrabitur etiam, si econuerso sumatur negatiua, vt fit in Camestres. Tertio ostendit non posse fieri syllogismum per eosdem terminos ex puris contingentibus, si ambæ propositiones sint affirmatiuæ, aut si ambæ sint negatiuæ, etiam dato quod sint ambæ vniuersales. Quarto per hos met terminos demōstrat in Barocco vel Festino vbi vna est vniuersalis alia particularis, nullum ex puris contingentibus fieri posse syllogismum. Quinto ostēdit ex puris contingentibus non posse fieri syllogismum, si ambæ sint particulares, nec si ambæ sint indefinitæ, nec quouis modo alio in qualitate vel quantitate propositiones collocentur, & semper per hos met terminos. Propterea epilogat, nullum posse in hac figura fieri syllogismum si ambæ sint de contingenti. Hæc Aristo. *Dubitatio* Sed dices, cur non probauit Aristo. non posse fieri syllogismum in Camestres, vel festino, vel Barocco ex puris contingentibus: quia non possunt perfici conuersione: vel deductione ad impossibile, vt probauit de Cæsare. *Solutio.* Dici potest, quia hoc intelligitur per id quod dixit de primo amplius hæc probatio per terminos sufficit ad destruendū. Debes scire, quod syllogismus bonus & vtilis esse potest dupliciter. Aut per se, & gratia formæ, aut per accidens & gratia materiæ. *Syllogismus per se.* Syllogismus vtilis per se & gratia formæ ijs est, qui est bonus, & quilibet sibi consimilis in forma est bonus ad eandem conclusionem syllogizandam. *Syllogismus p accidens.* Et hoc est dicere, quando non dantur termini omni & nulli inessendi. Syllogismus bonus siue utilis per accidens est, quando nō quilibet sibi consimilis in forma est vtilis, quod est dicere, quando dantur termini omni & nulli inessendi. Aristo. igitur probauit ex puris cōtingentibus nullum vtilem posse confici syllogismum per se ad concludendam conclusionē contingentem: quia non quilibet sibi consimilis in forma concludit conclusionem cōtingentem: quia reperibiles sunt termini, in quibus per similem formam concluditur conclusio non contingens, sed necessaria. Cum quo tamen stat syllogismum ex puris cōtingentibus esse per accidens, & gratia materiæ propter terminos aliquando utilem. Hęc Aristo.

Cap. 18. Mixtio con tingētis & ipsius inesse in secūda figura. A*Tqui si altera propositionum inesse, altera contingere significauerit si affirmatiua inesse significauerit, negatiua uero contingere, nullatenus erit syllogismus siue uniuersaliter, siue particulariter termini sumantur.* Eritq; *ostensio etiā per eosdem terminos.*

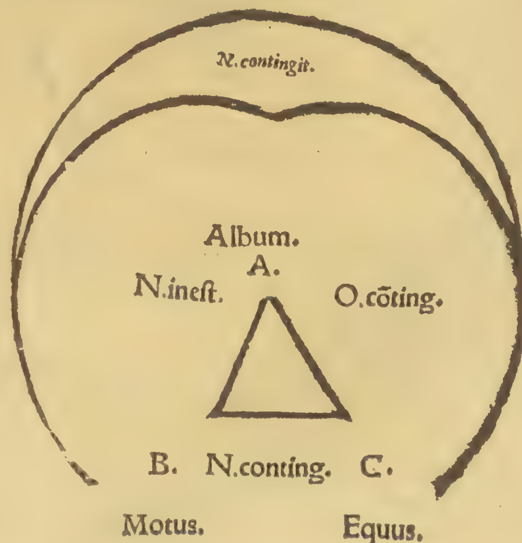
Cæsare & Camestres.

Com. 172. In præsenti capite Aristoteles proponit in titulo illius quonammodo liceat syllogizari ex vna de inesse: & altera de contingenti in secunda figura. Et de re hac regulas constituit. Prima est, ex vna de inesse, & altera de cōtingenti: si illa de inesse fuerit affirmatiua, non licet syllogizare in secunda figura, nec in modis vniuersalibus, nec in modis particularibus. Probant hanc regulam per terminos illos met, quod sumpsit in ꝑcedentibus regulis vtpote qui sunt, album, homo, equus, per hos enī terminos, non contingens, sed necessaria syllogizaretur conclusio, vt fuit dictum Potest etiam probari regula per rationem: quia tales syllogismi neꝫ deductione, nec cōuersione perfici possent per syllogismos primæ. Cōuersione quidem non, quia negatiua de contingenti non conuertitur, deductione vero minime, quia si sumatur maior pro maiore, & contrarium secundum dictum ipsius conclusionis pro minore, quod sequitur, non est repugnans minori. Et quæ dicit Aristoteles clara sunt omnibus.

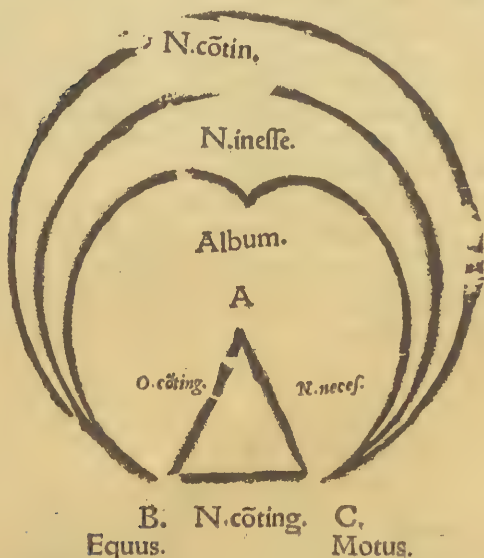
Quando uero negatiua inesse significat, affirmatiua uero contingere, syllogismus erit. Sumatur nanque ipsum A quidem nulli B inesse: ipsi autem C omni contingere: si igitur negatiua conuertatur, ipsum B nulli A inest, ipsum autem A omni C contingit conficitur igitur syllogismus per primam figuram concludens ipsum B nulli C contingere.

Cæsare concludens contng. quod æquipollet ipsi inesse.

Simili ratione etiam si ad ipsum C negatiua ponatur.

Camestres idem cōcludens.

Com. 173. Secunda regula, si illa de inesse sit negatiua, & illa de contingenti sit affirmatiua, erit syllogismus vtilis ad cōclusionem de contingenti. Probat autem hāc per conuersionem. Nam in Cæsare conuersa maiore redditur prima figura, in Camestres autem, conuersa maiore, & propositionibus transpositis, sequitur conuersio conclusionis in prima figura, vt per exempla patet Inquit { quādo vero negatiua inesse significat, affirmatiua vero contingere, syllogismus erit, modo seruetur debita quantitas. Et primo ponit exemplum in Cæsare, & quod dicit patet. Deinde dicit { simili ratione etiam, si ad ipsum C ponatur negatiua, vt Camestres: reducetur enim ad primam per conuersionem minoris & propositionum transpositionem, vt dictum est.

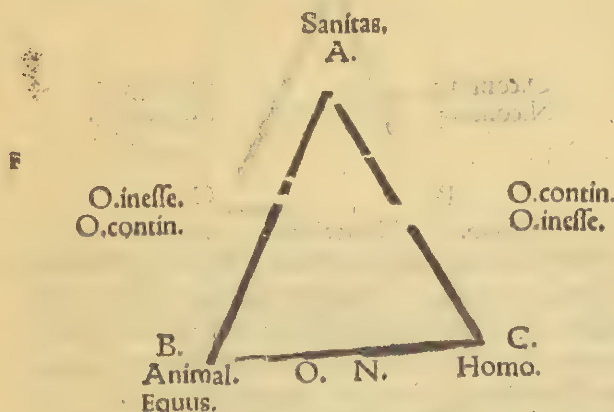
At si ambæ quidem negatiuæ fuerint, significetq; altera ipsarum non ineße, altera contingere non inesse: per ea quidem, quæ sumuntur, nihil euenit necessarium, sed, si secundum ipsum contingens propositio conuertatur, syllogismus cōficietur concludens ipsum B nulli C contingere inesse: ueluti diximus pauloante. erit enim rursus prima figura. G

Com. 174. Tertia regula est, si ambæ propositiones negatiuæ fuerint, & vna illarum significet non inesse, altera contingere non inesse: per hæc nihil sequitur euidens. Sed, si conuertatur contingens propositio secundum cōtingens siue ad oppositam qualitatem, syllogismus conficitur euidens & concludens ipsum B nulli C contingere inesse, veluti diximus pauloante: nam facta hac reductione statim fiet. Secunda per conuersionem in terminis propositionis de inesse & restabit prima figura. Debes scire, ꝙ syllogismus ex ambabus negatiuis, quando altera illarū fit de inesse in secunda figura concludens est imperfectus dupliciter: quia eget duplici conuersione: vna qua reducetur ad aliquem syllogismum secundæ figuræ, & alia qua reducetur ad syllogismos primæ. verbi causa. Iste syllogismus, nullum B est A: contingit nullum C esse A igitur contingit nullum C esse B: eget prima conuersione, qua conuertitur minor ad oppositam qualitatem, vt sit in aliquo modo secundæ, videlicet in Cæsare. Hoc autem facto eget secunda conuersione maioris in terminis, vt reducatur ad syllogismos primæ. Igitur est dupliciter imperfectus. B

Sed si ambæ affirmatiuæ sumantur, non erit syllogismus. Termini quidem essendi sanum, animal, homo: non essendi autē sumantur sanum, equus, homo.

Inutiles coniugationes.

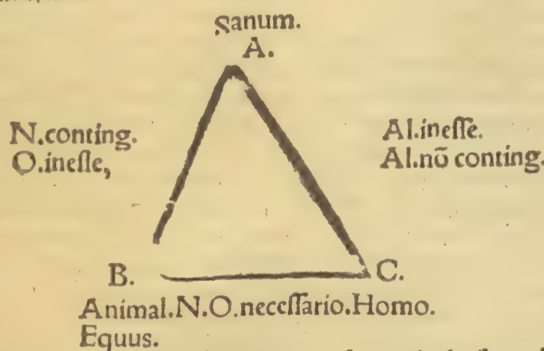

F

Com. 175. Hactenus de vtilibus, & de inutilibus ponit quartam regulam, quod, si ambæ fuerint affirmatiuæ, etiam dato quod altera sit de inesse, & altera contingens, nihil syllogizatur. Hanc probat, quia sunt reperibiles termini in quibus necessario omni inesse, & necessario nulli inesse cōcluditur: seruata videlicet cōsimili forma arguendi. Et ponit illos, vt patet in textu. Potest etiam probari hæc regula, vt aliæ sunt probatæ: quia nec conuersione, nec deductione possunt perfici syllogismi huiusmodi: hæc de vniuersalibus vtilibus & inutilibus, perfectis & imperfectis.

Simili etiam modo sese habet in particularibus syllogismis. Nam quando affirmatiua quidem de inesse siue uniuersaliter, siue particulariter sumpta sit, nullus erit syllogismus: quod quidem similiter, atque per eosdem terminos uelut antea demonstrabitur.

Festino & Barocco inutiles particularis coniugationes.

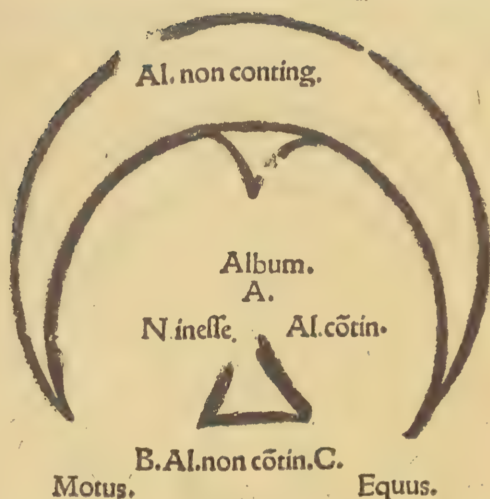

H

Com. 176. Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus: & primo ponit regulam inutilium, quæ est hæc. In mixtione cōtingentis & inesse in secunda figura & in Festino & Barocco, si affirmatiua est ea propositio quæ est de inesse nullus est sylls ad probādum conclusionē de contingenti. Probat hoc per eosdem terminos, & potest probari, quia nec conuersione, nec deductione perfici possunt. Inquit { simili etiam modo sese habet in particularibus syllogismis: & explicat quomodo, & inquit { nam quando affirmatiua quidem de inesse sumpta sit, siue sumatur vlr vt Barocco, siue particulariter, vt in Festino: nullus erit syllogismus, cuius causam addit dicens. Quod quidem similiter: atque per eosdē terminos velut antea est demonstratum Hæc de inutilibus syllogismis.

Quando autem negatiua fuerit sumpta de inesse, erit syllogismus, quēadmodum per conuersionem antea diximus.

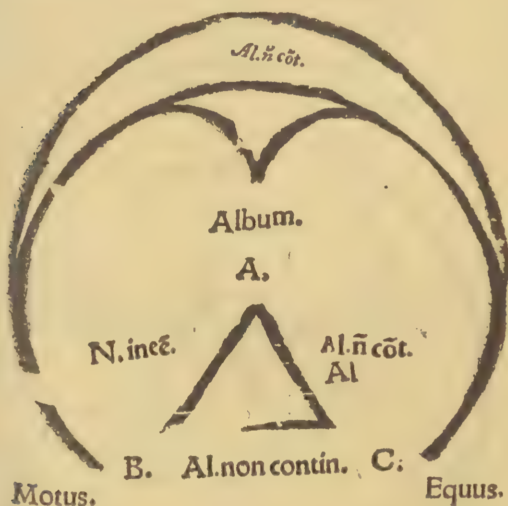
Secunda

Festino, quo maioris cōuersiōe ad primā figurā reducitur.

Com. 177. Secunda regula est, ꝙ quando propositio de inesse est negatiua, erit syllogismus quemadmodum per conuersionem antea diximus. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, ꝙ dixit, quando autem negatiua, & non quando negatiue, quia vult regulam esse solum veram de Festino: quia vbi in Barocco minor esset de inesse & negatiua, nō esset per conuersionem reducibilis. B

Præterea si ambo interualla negatiua sumantur, atq; uniuersale de non inesse, ex ijs propositionibus quidem non est syllogismus: sed, si contingens conuertatur, ueluti antea diximus, erit syllogismus.

Eadem coniugatio: q contingentis cōuersione ad primam figurā reducitur.

Com. 178. Nunc de imperfectis ponit regulam: ꝙ, si ambo interualla siue propositiones sumantur negatiuæ: si interuallum vniuersale fuerit negatiuum de inesse, ex ijs propositionibus nō est syllogismus, quia ex puris negatiuis nihil sequitur: sed perficitur per conuersionem particularis propositionis contingentis ad oppositam qualitatem: vt antea diximus. Hæc de imperfectis.

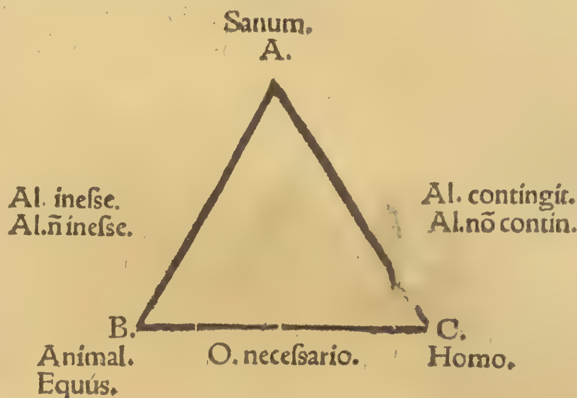
Sin autem ipsa negatiua sit de inesse, & particulariter sumatur, non erit syllogismus, siue affirmatiua, siue negatiua sit altera propositionum.

Inutilitas coniugationū regula.

A Quarta regula est, ꝙ ex particulari negatiua de inesse, & vniuersali siue negatiua, siue affirmatiua de contingenti non est syllogismus ad conclusionem de contingenti Probari potest, quia nec conuersione, nec deductione reduci potest. Conuersione quidem non, quia particularis negatiua non conuertitur. Deductione vero minime, quia ex maiore pro maiore, & contradictorio conclusionis pro minore, aut nihil sequitur in prima figura, aut non sequitur aliquid repugnans minori, vt patet in exēplo. Eadem res demonstrari potest per terminos: nam termini necessario essendi sumantur album, animal, homo: necessario vero non essendi sumantur, album, æquus, homo. Com. 179

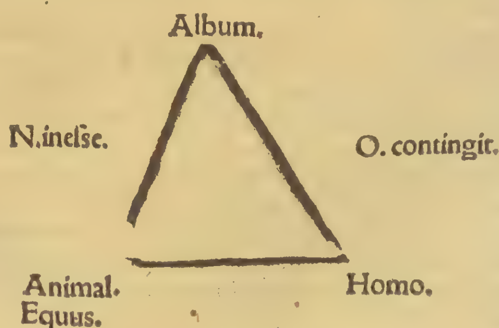
Nec cum ambæ indefinitæ, aut particulares sumantur siue affirmatiuæ, siue negatiuæ erit syllogismus: nam demonstratio erit eadem atq; per eosdem terminos.

Inutiles cōiugationes ex particularibus siue indefinitis.

Vltima regula ex vna de inesse, & altera de contingēti cum ambæ sint indefinitæ, aut particulares non erit sylls: siue ambæ sint affirmatiuæ, siue ambæ negatiuæ: probat regulam per terminos necessario omni inessendi, & necessario nulli inessendi. Hæc Arist. de mistione contingentis & inesse in secunda figura. Animaduerte regulam vniuersalem: q̄ Auer. nō semel dedit, ꝙ ea propositio in hac mistione debet esse de inesse, per q̄ hæc figura a prima descendit: & quia descendit per vniuersalem negatiuam: igitur hęc debet esse de inesse ad hoc, vt per cōuersionem redeat ad primam figuram, & ad eum modum illius e quo descēdebat: igitur regula vniuersalis erit, quoties negatiua & vniuersalis fuerit de inesse, semper combinatio est vtilis per se. nam semper conuersione potest redire in primam figuram, & eum in modum, e quo descendebat. Com. 180 C Regula Auer.

Sed maxima ab expositoribus gręcis & latinis mouetur contra Arist. quæstio: quia in Cesare ex maiore de inesse, & negatiua, & minore contingente non videtur bona combinatio: quia dantur termini necessario essendi, & termini necessario non essendi. Termini necessario essēdi album, animal, homo, sequitur. n. de inesse, nullū animal est album: contingit omnem hominem esse album: & tñ de necessitate, omnis homo est animal: termini vero necessario non essendi album æquus, homo. Quia de inesse, nullus æquus est albus, contingit omnem hominem esse album; & tamen necessario nullus homo est equus. Qō contra Aristo. D

Cesare.

Hæc. n. est difficilis quæstio. Respondent latini quod regula eget duabus limitationibus, vt qd' propositio de inesse sit non de inesse vt nunc, & qd' cōclusio sit de con- Solutio latinorum.

tingenti pro posſibili: & non pro contingenti proprie.
Quæ Auer. Videtur autem Auer huic fauere: qui ait ex maiore absoluta negatiua, & minore contingente ſequi ſyllm. Patet autem propoſitionem abſolutam ab Auer. eſſe dictam de ineſſe ſimpliciter, inuentam autem de ineſſe vt nunc Modo ipſe dicit ex vna abſoluta negatiua, & altera contingente, & non ex vna inuenta, & altera contingente.

Cõfutatio. Sed hæc expoſitio non eſt peripatetica: quia Ariſt. dando inſtantiam debuit ſeruare cõſimilem formam: at dum inutiles coniugationes oſtẽdit ſumpſit propoſitionem de ineſſe non ſimpliciter, ſed vt nunc igitur & in vtilibus eodem modo voluit intelligere. Amplius hæc figura deſcendit a prima: ſed in prima propoſitio de ineſſe ſumpta eſt pro ea, quæ eſt de ineſſe vt nunc, & q̃ñq; pro ꝓpõne de ineſſe ſimpliciter, modo ſuperius expoſito vt patet per Alex. Auer. & Philoponum. Igitur eodem mõ hic ſumẽda eſt. *Solutio ꝓpria.* Propterea dici poteſt concluſionem ſequi, ſi præmiſſe ponantur: & ita ſequitur ex conditione: non autem ſimpliciter Differt. n. ſylls a demonſtratione. Concluſio enim demonſtrationis ſimpliciter ſequitur, quia pręmiſſę ſunt ſimpliciter neceſſariæ: at concluſio ſylli ſequitur quibuſdam poſitis. i ſi quædam ponantur: & per conſequẽs ſequitur ex conditione illa, qua præmiſſæ intelliguntur, & ſic concluſio primi debet eſſe quod contingat nullum hominem eſſe animal, in eo qđ album, nam licet neceſſario omnis homo ſit animal: contingit nullum hominem eſſe animal album, hoc. n intellige in præmiſſis: quia, ſi nullum animal eſt album, & cõtingit omnem hominem eſſe album, contingit nullum hominem eſſe animal vt album eſt. Eodem modo ſecunda eſt intelligenda. Contingit. n. nullum hominem eſſe æquum, vt non album, quia licet neceſſario nullus homo ſit æquus, & tñ vt ꝓpões ſumuntur, videlicet, ſi nullus æquus eſt albus, & contingit omnem æquum eſſe album: contingit nullum hominem eſſe æquum, vt non album eſt, nec aliquid aſſumitur in concluſione: ꝙ non intelligebatur in propoſitionibus. nam propoſitiones erant hypotheticæ illatiuæ, hoc eſt ſi ſumantur: & hoc explicat conditio addita concluſioni, vt dixit Ioannes grammaticus ſuperius. Et per conſequens concluſio cum ſequatur conditionem maioris: ideo, ſi maior eſt de ineſſe vt nunc, concluſio debet eſſe de cõtingenti vt nunc, hoc eſt proprie. Si de ineſſe ſimpliciter, concluſio debet eſſe de poſſibili ſimpliciter, hoc eſt qđ ſequitur communiter ad ineſſe, & ad neceſſe eſſe. Et ita Ariſt. accepit propoſitionem de ineſſe, nec determinauit de hac, nec de illa, quia communiter vult eſſe intelligendam. Hęc ſolutio poteſt patere per ea, quæ dixi in miſtione neceſſarij & ineſſe in prima figura: quæ videas, quia ſunt maxime conuenientia his, quæ modo diximus. Animaduerte tamen, qđ his non obſtantibus, concluſio fortaſſis eſt de contingenti cõmuniter: quia reductione facta ad primam figuram, concluſio erit contingens communiter.

Cap. xix. Miſtio neceſſarij & cõtingentis in ſecunda figura.

Atqui, ſi altera propoſitionum de neceßitate ineſſe, altera contingere ſignificauerit: cum negatiua quidem ſit neceſſaria, erit ſyllogiſmus non modo concludens contingere nõ ineſſe, ſed etiam non ineſſe: ſin autem affirmatiua ſit neceſſaria, ſyllogiſmus non erit.

Com. 181. Hactenus de miſtione contingentis & ipſius ineſſe. nũc de miſtione cõtingentis & neceſſarij vult loqui in eadem figura. Et primo proponit duas generales regulas in hac figura. Secundo multiplicat illas per omnes modos. De primo ponit hanc regulã, in ſecunda figura ex vna de neceſſario & altera de contingenti, ſi illa de neceſſario eſt negatiua, licet ſyllogizare duplicem concluſionem, videlicet de contingenti negatiuam, & de ineſſe negatiuam.
Secunda regula, ſi affirmatiua in tali miſtione ſit neceſſaria, non ſequitur concluſio contingens. Hæ ſunt regulæ generales.

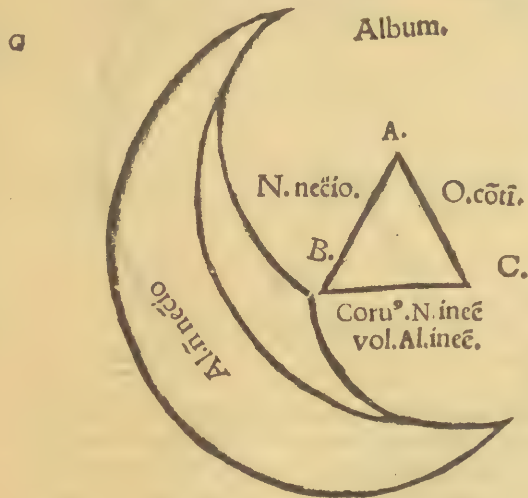
Sumatur ipſum A nulli B quidem ineſſe de neceßitate: atq; ipſi C omni contingat: negatiua igitur ſi conuertatur, ipſum B nulli A quidem inerit neceſſario: at ipſum A omni C contingebat: fiet profecto ſyllogiſmus rurſus per figuram primam concludens ipſum B de contingenti nulli C ineſſe.

Coniug. conclud. cõtingẽ. æquiual. ineſſe.

Com. 182. Poſitis regulis generalibus, nunc multiplicat illas per modos ſecundę figuræ. Et circa hoc ſeruat ordinẽ conſuetum. Primo de vniuerſalibus, deinde de particularibus. Eſt igiť prima regula ex maiore vniuerſali negatiua de neceſſario, et minore vniuerſali affirmatiua de cõtingenti, cõcluditur concluſio de cõtingenti, & etiam cõcluſio de ineſſe negatiua. Et ꝓbat primo ꝙ cõcludat cõcluſionem negatiuam de cõtingenti, per hoc, quia conuerſa maiore in terminis ſylls remanet in prima figura, hæc de primo.

Simul inſuper patet ipſum B nulli C ineſſe. Nam ſumatur alicui ineſſe: igitur, ſi ipſum A nulli B contingit ineſſe: & ipſum B alicui C ineſt: ipſum A alicui C non continget ineſſe: at ſumebatur omni contingere.

Eiuſdẽ ꝑ impoſſibile oſtenſio.

Com. 183 Secundo nunc ꝓbat ꝙ ad dictam miſtionem ſequitur etiam concluſio negatiua de ineſſe. Et vtitur rõne, conſueta, videlicet, quia ex contradictorio concluſionis ꝓ minore, & maiore pro maiore, ſequitur cõtradictorium minoris. Inquit { ſimul inſuper per hanc commiſtionem patet ipſum B nulli C ineſſe: & ſic non modo ſequitur concluſio negatiua de contingenti, ſed de ineſſe. Et probat: quia ſi non ſequitur illa, videlicet de ineſſe, nullum C eſt B: ſumatur alicui C ipſum B ineſſe: hoc ſumatur contradictorium huius, videlicet quoddam C eſt B: igitur ſi ipſum A nulli B contingit ineſſe, ideſt igitur, ſi de neceſſitate nullum B eſt A: accepit enim contingere pro neceſſario, vt vteretur verbo amplo. Et ipſum B alicui C ineſt: ꝙ erat contradictorium concluſionis. Ipſum A alicui C non cõtingit ineſſe. i. ipſum A alicui C neceſſario inerit: ꝙ eſt cõtradictorium minoris, quia ſumebatur ipſum A omni C contingere, & ſic regula bona, & ita non tantũ concluſio negatiua de contingenti, ſed etiam de ineſſe ſequitur.

Simili

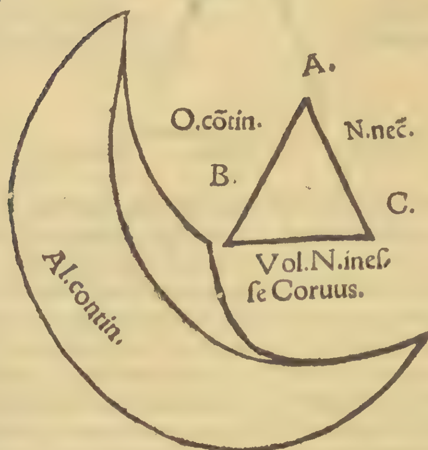
Simili etiam modo demonstrabitur si ad ipsum C negatiua constituatur.

Alia cõiugatio cõcludens sicut præcedens.

B. N.contin. C.
Volatus. Coruus.
Album.

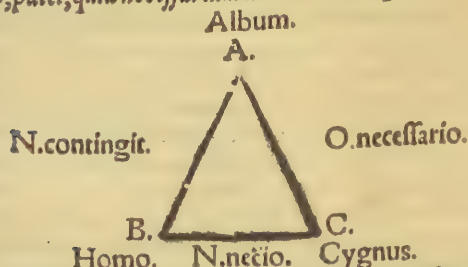
Eiusdẽ deducti., per ipositione.

Com. 184. Secundus modus est in Camestres, & hoc dicit { simili modo etiam demonstrabitur si ad ipsum C, q. est minor extremitas constituatur negatiua. Demonstrabitur dico eodem modo, quia conclusio de contingenti per conuersionem, illa de inesse per deductionem.

Rursus sit affirmatiua quidem necessaria, altera autem negatiua, atq; contingens: & ipsum A quidem ipsi B cõtingat nulli: ipsi uero C insit necessario omni: sic igitur si sese habent termini, nullus conficitur syllogismus, potest enim ipsum B necessario nulli C inesse. Sit.n.ipsum A quidem album: ipsum B sit homo: ipsum C sit cygnus. Patet album cygno quidem necessario inesse omni: homini uero contingere nulli: & hominẽ nulli cygno necessario inesse. Quod igitur hic syllogismus non sit rei contingentis, patet, quia necessarium non est contingens.

Inutilis cõiugatio ad cõtingens.

Nunc secundam regulam gñalem de inutilibus multiplicat: & exponit per terminos. Erit.n.secunda regula, ꝙ si affirmatiua sit necessaria, non sequitur contingẽs. Ratio huius est manifesta, quia non potest reduci conuersione: attamen probat per terminos: quia in simili forma cum ꝓpõnibus stat vna necessaria negatiua, quæ quia est necessaria, non est contingẽs, vt nũc loquimur. Inquit { rur-

A sus sit affirmatiua quidem necessaria, altera aũt negatiua & contingens, cuius ponit exemplum & inquit & ipsum A quidem ipsi B quidem cõtingat nulli: ipsi vero C insit necessario omni: dicit { sic igitur si se habent Termini, vt in Cesare, nullus conficitur sylls, probat, quia in simili forma stat cum præmissis conclusio necessaria: igitur nõ est bona. omnis.n.sylls per se tenet in omni materia. Inquit { potest.n.ipsum B necessario nulli C inesse: & sumit terminos. D. sit.n.ipsum A quidem album; ipsum B sit hõ: ipsum C sit, cygnus tũc his sumptis, patet album, colori quidem inesse omni, quia omnis cygnus est albus necessario: homini vero contingit nulli: quia contingit nullum hominem esse album, vbi patet hominem nulli cygno necessario inesse. Inquit { ꝙ igitur hic sylls non sit rei contingentis, patet quia conclusio est necessaria, & necessariũ non est contingens, vt modo loquimur. Igitur hæc forma non tenet in omni materia, & sic non per se est vtilis. Sed occurres quare Arist. non accepit terminos necessario essendi, & necessario nõ essendi. nam potuisset sumere, Dubõ.
B veluti essendi, album, animal, cygnus: non essendi vero illi, quos sumpsit, videlicet album, homo cygnus.

Dici potest Arist illos non sumpsisse ob breuitatem, & quia potuit sine illis idem facere. Aut forte non sunt dabiles termini, qa si necessario omnis cygnus est albus: nõ contingit nullum animal album esse. Dubõ.

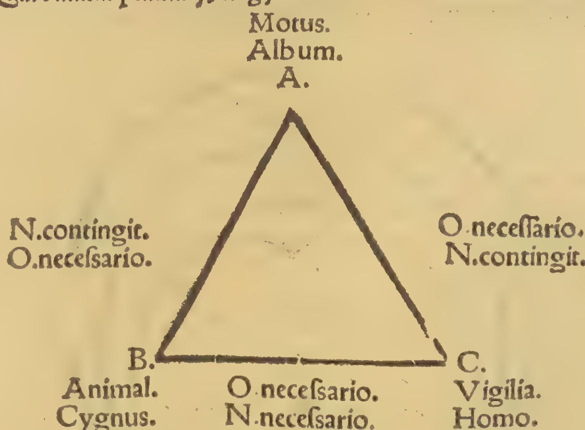
Atqui nec rei necessariæ. Necessarium nãq; aut ex utrisq;, aut ex negatiua necessaria euenit.

Dices forsitan, ꝙ illis positis non contingens, sed necessaria conclusio sequitur. Obiicit huic, & vult. ꝙ licet cum dictis propositionibus stet vna necessaria negatiua, non tamẽ illa sequitur syllogistice & huius causam affert: quia conclusio necessaria nõ sequitur nisi aut ex vtrisq;, aut ex negatiua necessaria, vt fuit in præcedentibus declaratum: quare, cum nec vtraq;, hæc negatiua sit necessaria, nec cõclusio sequi potest syllogistice necessaria. Com. 186.

Insuper etiam fieri potest ut his sumptis, ipsum B ipsi C insit, prohibet.n.nihil ipsum C sub B esse: atq; ipsum A nulli B quidem
C *contingere, ipsi uero C necessario inesse. Veluti si C quidem sit uigilia: B autem animal: atq; ipsum A motus. nam uigilanti quidem necessario motus inest: atq; animali cõtingit nulli. & omne uigilans est animal. Patet igitur nec syllogismum esse eius qd' est non inesse, si terminis quidem sic se habentibus, necesse est inesse. Amplius nec oppositarum affirmationum syllogismus est. Quare nullus penitus syllogismus erit.*

D

Cæsare, & camestres Alij syllogismi idem ostendit es.

Nunc probat ꝙ ex affirmatiua necessaria, nec sequitur conclusio de inesse negatiua: & probat per hoc, quia possunt dari termini in quibus conclusio est necessaria affirmatiua, vtpote, motus, animal, vigilans. nam motus nulli animali contingit inesse: & omni vigilãti necessario inest: & tamen necessario omne vigilans est aial, & sic cum tali forma stat sequi vnam necessariam affirmatiuam: igitur nõ per se sequitur vna de inesse negatiua. Inquit { insuper etiam fieri põt vt his sumptis, ipsum B ipsi C insit et necessario: igitur nec cõclusio de non inesse sequitur. Et probat dicens { ꝓhibet.n nihil ipsum C sub B esse, & necessario: & ipsum A nulli B contingere, ipsi vero C necessario in-

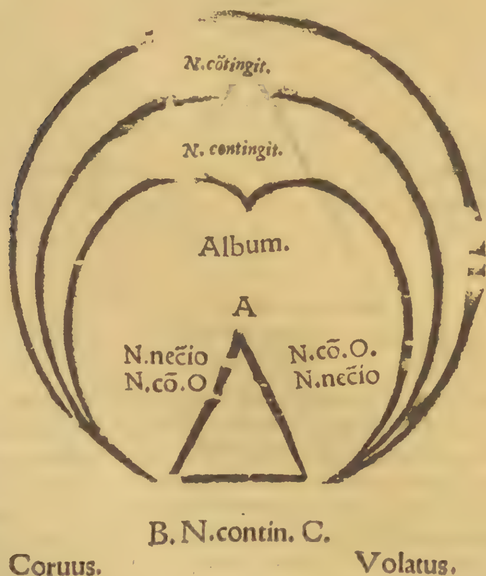
esse. Et sic stat medium comparari ad maiorem extremitatem contingēter, ad minorem vero necessario: & tñ maior comparatur minori necessario. veluti si C quidem sit vigilia, siue vigilans: B autem sit aīal: atq; ipsum A motus, nam vigilanti quidem necessario motus inest, saltem sensitiuus, atq; animali contingit nulli motum inesse: & tñ de inesse & de necessario inesse, omne vigilans est aīal. Et tunc concludit dicens { patet igitur nec syl'm esse eius ꝙ est non inesse, si terminis quidem sic se habentibus, necesse est inesse, ita nec in tali dispositione sequit̃ contingēs non inesse, nec necessario nō inesse, nec nō inesse. Et addit, ꝙ nec oppositarum affirmationum, hoc est earū, quę illis opponuntur potest esse syll's. Patet aūt, ꝙ oppositarum affirmationum non erit, quia, si oppositarum affirmationum, tūc, cum sint dati termini necessario nulli essendi, etiā dabunt̃ termini omni essendi: & sic erunt termini de omni & de nullo necessario essendi. Et ita ad vnam formā syll'i sequentur duæ oppositæ conclusiones, sed de his postea.

Vide in superiori figura. *Simili etiam modo ostendetur si ipsa affirmatiua econuerso ponatur.*

Com. 188. Secunda regula inutilis est in Camestres, nam si maior sit necessaria, & minor contingens nihil penitus sequitur, non contingens: quia cum talibus propositionibus stat vna necessaria negatiua, non de necessario, quia nulla fuit necessaria: non de inesse negatiua, quia stat necessaria affirmatiua per illos terminos motum, animal, vigilans: nec oppositarum dictionum, videlicet affirmatiuæ & negatiuæ insimul de contingenti. Igitur penitus nihil sequitur.

Dubiū. Sed occurres contra illos terminos. Quia non videtur possibile, vt aliquod possit contingenter inesse superiori: & necessario inferiori. Quia omne, ꝙ inest superiori, codē modo inest inferiori: & sic, si motus contingenter animali inest, non videtur posse inesse necessario vigilanti, cui animal necessario inest. *Solutio.* Dici potest hoc posse fieri, quando medium nō est essentiale quid, nec per se competens, nec conuersim. Quando enim est accidentale potest superiori comparari contingenter per vnam rationem, & inferiori necessario, licet non per se.

At qui si conformes sint propositiones, & negatiuæ quidem ambæ, semper fit syllogismus, si propositio contingens conuertatur secundū contingens, ut prius diximus. Sumatur nāq; ipsum A quidem de necessitate nulli B inesse: ipsi uero C de contingēti nulli inesse. Si igitur conuertantur propositiones ipsum B necessario nulli A inerit, & A ipsum omni C cōtinget, fit igitur prima figura. Similiter etiam si ad C negatiua constituatur.

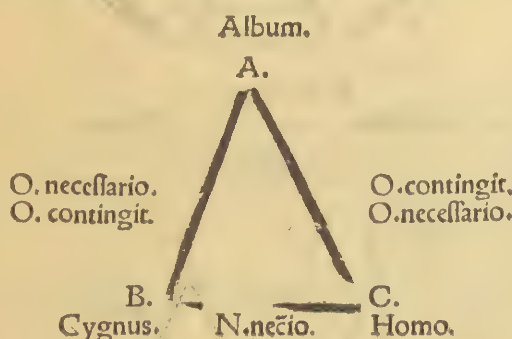
Cōiugationes cōtingētis vel ex negatiuis duabus, vel affirmatiuis & indigētes cōuersione et pmissarū trāspositione.

Com 189. Nunc docet regulas, qñ ambæ ꝑpōnes sunt conformes, videlicet vel ambæ negatiuæ, vel ambæ affirmatiuę. *1. Regula.* Et primo qñ ambæ negatiuæ, & dicit, ꝙ ex ambabus negatiuis modo vna sit necessaria, semper sequitur cōclusio

B contingēs negatiua: quia conuersa minore ad oppositam qualitatem, & maiore in terminis redditur prima figura. Amplius addit secundam regulam: ꝙ si ambæ sint negatiuæ, & necessaria ponatur ad minorem: etiam valet per illas duasmet conuersiones. Quæ dicit clara sunt. *2. Regula.*

Sin autem affirmatiuæ sumantur, similiter non erit syllogismus: quia nec conclusionis de non inesse, nec de necessario nō inesse. Quippe, cum nullam propositionem negatiuam aut de inesse, aut de necessario inesse sumptam esse in syllogismo pateat. Insuper etiam necesse potest conclusionis de contingenti non inesse nam hoc pacto si termini sese habuerint, ipsum B ipsi C necessario non inerit. Veluti si ipsum A ponat album, ipsum B cygnus: ipsum uero C homo. Præterea nec esse potest oppositarum affirmationum. Cum sit ostensum ipsum B necessario non inesse ipsi C: nullatenus igitur hoc pacto syllogismus conficietur. *Al. negationum.*

F

Inutilium cōiugationum syllogismi.

Hactenus de conformibus in negatione, nunc de conformibus in affirmatione: de quibus talem ponit regulā: ꝙ si ambæ ꝑpōnes sint affirmatiuæ: nullus conficit̃ syll's. Non quidem ad cōclusionem negatiuam de inesse vel de necessario. quia nulla est in syll'o sumpta negatiua, nec de inesse, nec de necessario, igitur non pōt sequi negatiua. Ex puris enim affirmatiuis nunq; sequitur negatiua per regulam gñalem. Nec autem conclusio de contingenti nō inesse sequi potest, quia dabiles sunt termini necessario non essendi, vt album, cygnus, homo. In quibus seruata simili forma sequitur necessario nullus homo est cygnus. Et sic non potest esse contingens de non inesse, cū necessarium non inesse, non sit contingens non inesse. Dices forte, ꝙ ex illis affirmatiuis sequuntur oppositæ affirmatiuæ, videlicet conclusio de inesse, vel de necessario inesse, vel de contingenti inesse. Contra obiicit: quia, si tales affirmatiuæ sequuntur, erunt dabiles termini omni necessario essendi, & omni essendi, & omni contingenter essendi: sed etiam dabātur termini necessario non essendi, veluti fuerunt album, cygnus, homo: igitur, sequentur affirmationes oppositæ ad illas negationes, simul erūt termini essendi, & non essendi, & per consequens regula nulla, & hoc dicit. |Præterea talis syll's ex vtrisq; affirmationibus contingentibus nec etiam potest oppositarū affirmationum ad dictas negationes: cum sit ostensum ipsum B necessario inesse ipsi C: & sic erūt termini omni & nulli essendi, aut breuiter si tales affirmatiuæ sequerentur, cum dictum est sequi negatiuam, tunc ad vnam formam syll'i sequerētur oppositæ. sic igitur nullus est hoc pacto syll's. Quo vero ad verba græca attinet, debes scire, ꝙ verbum illud oppositarum affirmationum, legitur græce τῶν ἀντικειμένων φάσεων ἢ ἀποφάσεων. Ad verbum vero latine est, oppositarum affirmationum vel enunciationum, ego autem vsus sum in translationibus vno verbo: quia idem est, nam apophansis etiam pro sententia vel enunciatione quandoq; legitur. In aliis vero græcis codicibus verbum Apophaseon non legi Hæc de verbis. *Com. 190.* *Consideratio verbi.*

Simili etiam modo se habebit in particularibus syllogismis. Nam cum negatiua fuerit uniuersalis, & necessaria semper erit syllogismus & contingentis non inesse, & ipsius de non inesse, cuius quidem ostensio est per conuersionem.

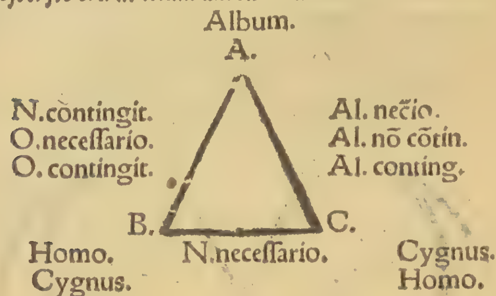
Cum

Prima regula. Feſtino cõcludẽs contingens vt ſupra.

Cum autem affirmatiua fueris neceſſaria, nullatenus ſyllogiſmus erit. Quippe cum eodem modo demonſtrari poßit, quo etiam in uniuerſalibus eſt oſtenſum, & per eoſdem terminos. Inſuper etiam nec cum ambæ affirmatiuæ ſumantur. Etenim huius oſtenſio erit ut etiam antea diximus.

Secũda tertia regula. Inutiles cõiugationes eiuſdem.

Com. 191. Prima. Hactenus de vniuerſalibus. Nunc de particularibus: de quibus ſit prima regula. Cum negatiua propoſitio ſit vniuerſalis & neceſſaria vt in Feſtino ſemper erit ſyllogiſmus duplicis concluſionis, videlicet contingentis non ineſſe, & concluſionis de non ineſſe. Cuius oſtenſio eſt cõuerſione & deductione, vt dictum eſt in vniuerſalibus: Et dixit notanter ſi negatiua eſt neceſſaria & vniuerſalis: quia, ſi negatiua eſt neceſſaria & particularis, vt in Baroco nihil ſequitur: quia nullo pacto perfici poteſt.

Secunda. Secunda regula eſt, cum affirmatiua ſit neceſſaria, ſiue vniuerſalis, ſiue particularis ſit: nullatenus ſyll'ſ erit. Vt per terminos dictos in vniuerſalibus demonſtrari poteſt.

Tertia. Tertia regula, cum ambæ ſunt affirmatiuę nihil ſequitur: vt per eoſdẽmet terminos oſtendi poſſet. Hæc de particularibus vtilibus & inutilibus.

Cum autem ambæ negatiuæ ſunt modo uniuerſalis ſit neceſſaria non ineſſe ſignificans, per ea quidem quæ ſumpta ſunt, ſyllogiſmus non erit neceſſarius: ſed, ſi propoſitio contingẽs cõuertatur, ſecundum contingens, ſyllogiſmus erit ut etiam antea.

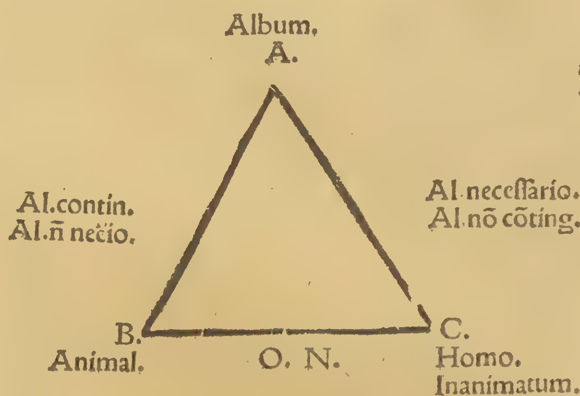
Coniugatio ad contingens pro ambarũ oppoſitionum cõuerſionem.

A De particularibus imperfectis talem ponit regulam: quod, ſi ambæ propoſitiones ſunt negatiuæ, modo vniuerſalis ſit neceſſaria per aſſumpta nihil euenit neceſſario, ſed conuerſa particulari contingenti ad oppoſitam qualitatem, erit reductio ad ſecundam figuram: & poſtea conuerſa vniuerſali neceſſaria in terminis erit reductio in primam, & ita bonus ſyllogiſmus. Hæc fuerunt dicta in vniuerſalibus. *Com. 192*

Sin autem ambæ aut indefinitæ aut particulares ſumantur, non erit ſyllogiſmus. Cuius oſtenſio erit eadem, & per eoſdem terminos.

B

Inutilis.

Perſpicuum igitur eſt fieri ſemper ſyllogiſmum ſi negatiua ſumantur uniuerſalis & neceſſaria non ſolum contingentis non ineſſe, ſed ipſius non ineſſe: ſed ſi affirmatiua ſumatur neceſſaria, nunquam. Inſuper etiam patet ſi termini eodem modo ſumãtur, immiſtione contingentis & neceſſarij & contingentis & ineſſe, fieri & non fieri ſyllogiſmum, Etiam patet omnes ſyllogiſmos tales imperfectos eſſe, eoſq; perfici per dictas figuras.

C Regula inutilium eſt. Si ambæ aut indefinitæ, aut particulares ſumantur propoſitiones, hoc enim pacto nihil ſequitur, vt per illoſmet terminos patet: etiam & per rationem generalem. Demum epilogando tria concludit, Primum eſt, quod, ſi negatiua propoſitio ſumatur vniuerſalis & neceſſaria, ſemper conficitur ſyllogiſmus duplicis concluſionis, videlicet contingentis de non ineſſe, & de non ineſse: & hoc generatim verum eſt in vniuerſalibus & particularibus commixtionibus. Sed, ſi affirmatiua ſit neceſſaria, nunquam fieri poteſt ſyllogiſmus, nec in vniuerſalibus, nec in particularibus: & ſic in Barocco nullo modo fieri poteſt vtilis ſyllogiſmus. Secundum eſt, quod, ſi termini eodem modo diſponantur in miſtione contingentis & ineſſe, & in miſtione contingentis & neceſſarij, tot erunt vtiles & inutiles combinationes in vna, quot in alia: præter hoc, quod in miſtione contingentis & neceſſarij ſequitur duplex concluſio, vt dictum eſt. Tertium eſt, omnes tales ſyllogiſmos ſiue in prima, ſiue in ſecunda miſtione, ſiue in puris contingentibus eſſe D imperfectos, eoſque perfici reductione ad primam vel conuerſione, vel deductione, vt viſum eſt. Sunt tamen nonnulli, qui ſunt imperfecti in ſua figura, & ſimpliciter, vt illi qui egent conuerſione ad oppoſitam qualitatem, & in terminis. Quo vero ad verba græca attinet, verba illa in miſtione contingentis & neceſſarij & contingentis & ineſſe, græce non ſic leguntur, ſed hoc pacto ἔντε τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ ἐν τοῖς ὑπάρχουσι: hoc eſt in neceſſariis & in ipſis de ineſſe: ſed ſumpſit neceſſarium pro miſtione contingentis & neceſſarij: & ipſum ineſſe pro miſtione contingentis & ineſſe: & propterea tranſtuli clarius. Hæc Ariſtote. de hac miſtione. Multæ dubitationes fieri poſſunt hic, vt Iuniores tangunt, quæ debent tangi in quæſtionibus, quas edemus. Hæc enim ſatis ſunt quo ad textum. *Com. 193.*

Cap. xx. De ſyllogiſmis ex ambabus contingentibus in tertia figura.

IN poſtrema uero figura, & ſi ambæ ſint cõtingentes, & ſi altera duntaxat, ſyllogiſmus erit. Nã & cũ ambæ contin=

gere significāt, & cum altera cōtingere, altera inesse significauerit, etiam conclusio erit contingens. Cum autem altera sumatur necessaria, si hæc sit affirmatiua, nec necessaria, nec de inesse erit conclusio: sin autem illa necessaria sit negatiua de inesse, erit syllogismus, uelut antea etiam diximus. Est autem contingens similiter sumendum etiam in ijs, quod in conclusionibus.

Com. 194. Quia vult tractare generationem syllogismorum in tertia figura ex puris contingentibus, & ex altera de contingenti, & altera de inesse, & ex altera de necessario, & altera de contingenti; ideo ponit tres regulas generales deseruientes ijs tribus. Prima est, ex ambabus contingentibus in tertia figura conclusio erit contingens: hæc pro prima generatione syllogismorum. Secunda, ex vna de contingenti & altera de inesse etiam in tertia figura, vt supra conclusio erit contingens. Hæc pro generatione syllogismorum Secunda. Tertia ex altera de necessario, & altera de contingenti etiam in tertia figura non sequitur vna conclusio: sed, cum propositio necessaria est affirmatiua, conclusio nec erit necessaria, nec de inesse, sed contingens: cum propositio necessaria erit negatiua, conclusio erit de inesse. Hæc pro tertia syllogismorum generatione. Addit regularum limitationem dicens { est autem ipsum contingens similiter sumendum etiam in his, hoc est propositionibus syllogismorum: quod in conclusionibus sumitur. Et non in propositionibus pro contingenti communiter, & in conclusionibus pro contingenti proprie: sed vniformiter in præmissis & conclusionibus, & hunc locum ignorant Iuniores, referentes hoc ad proximum capitulum: hæc generatim.

Sint itaque primum contingentes: atque ipsum A & ipsum B omni C contingant inesse: cum igitur affirmatiua in parte conuertatur: si ipsum B omni C contingit, etiam ipsum C alicui B continget. Quare, si ipsum A omni C contingit: & ipsum C alicui B: necesse est etiam ut ipsum A alicui B contingat: fit enim hoc pacto rursus figura prima.

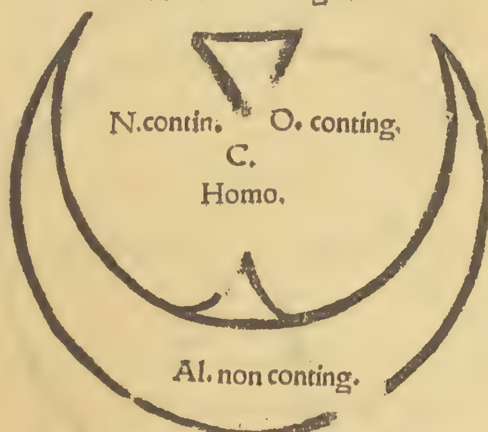
Darapti cōcludēs contingens per cōuersionē.

Com. 195. Docet nunc multiplicare primam regulam per modos tertiæ figuræ: & dicit, quod ex ambabus vniuersalibus contingentibus sequitur conclusio particularis contingens. Perficitur autem hæc per conuersionem minoris in parte: nam illa sic conuersa, redditur rursus figura prima. Animaduerte tamen, quod nunc sumit eosdem terminos, sed non eodem modo: nam A loco maioris extremi: B loco minoris: C loco medij semper sumit: hæc de primo modo.

Insuper etiam si ipsum A quidem nulli C contingit inesse: ipsum autem B omni C contingit: necesse est etiam ipsum A alicui B contingat non inesse. Rursus enim prima erit figura per conuersionem.

B

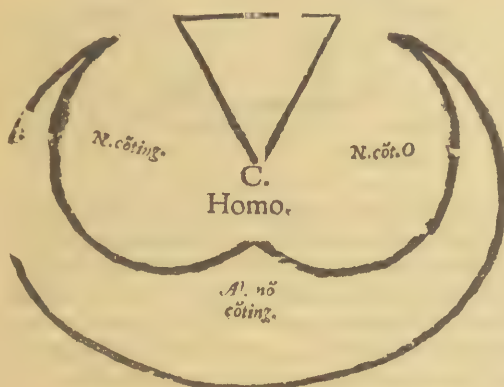
Felapton cōcludēs contingēs quod minoris conuersione reducitur in primam.

Secundus modus est in Felapton ex ambabus contingentibus prima negatiua vniuersali, & secunda affirmatiua vniuersali: ex ijs enim conclusio contingens negatiua particularis syllogizatur. Perficitur autem vt primus per conuersionem minoris in parte. Com. 196.

F

Sin autem utræq; negatiuæ sumantur, ex ijs quidem quæ sumuntur, non erit syllogismus: sed, si propositiones conuertantur, erit syllogismus, ut antea diximus: nam si ipsum A, & ipsum B contingant nulli C inesse: si ipsum contingens non inesse transmutetur, prima rursus ob conuersionem redibit figura. *Imperfectus in darapti.*

G

Coniugatio idem cōcludens, quod ambarum propositionum cōuersione perficitur.

Nunc de imperfectis. Inquit. { Quod ex ambabus negatiuis contingentibus vniuersalibus, sequitur in tertia figura contingens particularis negatiua. Probat. quia, si transmutetur contingens, hoc est minor, quæ est contingens vniuersalis negatiua, transmutetur dico duplici conuersione: primo ad oppositam qualitatem, secundo in parte, redditur, vt prius figura prima ob talem duplicem conuersionem. Quo vero ad verba attinet, dixit notanter transmutetur: quæ græce est μεταληφθῇ quia plus est quam conuerti: quasi dicat, si plus vna, conuersione vertatur, tunc reddit prima figura. Solent Iuniores dubitare, vtrum, si maior sit vniuersalis contingens, & affirmatiua, & minor vniuersalis negatiua contingens, sit bona combinatio. Et non debent ambigere, vt recte Albertus submeminit, quia conuersa minore duplici conuersione mox redditur prima figura: igitur hæc combinatio vtilis esse debet: simili modo fieri potest conueruertendo maiorem solum in parte, inferendo conclusionē conuersam, & ita omni ex parte hæc combinatio vtilis habetur. Com. 197. Dub. H Solutio.

Si autem terminorum alius sit uniuersalis, alius particularis: si termini simili modo sumuntur, ut in syllogismis de inesse, & erit, & non erit syllogismus. Nam contingat ipsum A quidem omni C: ipsum uero B insit alicui C: erit profecto rursus prima figura, si particularis propositio conuertatur. Si enim ipsum A omni contingit: atque ipsum C alicui B insit: ipsum A nimirum alicui B continget. Insuper etiam si ad B C uniuersale sumatur, simili modo syllogismus conficitur.

Motus.

Motus. Vigilatio. A

A. Al. contin. B.

O. conting. Al. contin.

Al. contin. O. cõting.

C. Homo.

Al. conting.

Al. conting.

Coniugationes idẽ concludentes.

Com. 198. Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus, & inquit. { Si autem terminorum alius sit vniuersalis, alius particularis, modo seruetur debita qualitas, & quantitas ꝓpositionum, vt dictum est syllogismis de inesse, in hac dispositione erit syllogismus: & hoc quo ad vtiles: & non erit, & hoc quo ad inutiles: } hoc est dicere, in tali dispositione dabũtur combinationes vtiles, & combinationes inutiles Et exponit duos affirmatiuos videlicet Datisi, qui perficitur per conuersionem minoris, & Disamis: qui perficitur conuersione maioris, vt dictum est in his de inesse. Et quæ dicit, clara sunt.

Simili etiam ratione, si A C quidem sit negatiuum, B C autem affirmatiuum, emerget rursus prima figura ob conuersionem.

Motus. Vigilatio.

A. Al. nõ contin. B.

N. conting. Al. ñ cõti. Al.

C. Homo.

Al. non conting.

Ferison cõcludẽs contingens negatiuum.

Com. 199. Hactenus de affirmatiuis particularibus, nunc vero de negatiuis. Et primo de perfectis: ait enim in Ferison fieri syllogismum: quia perficitur per conuersionem minoris, vt dictum est de aliis: in Broccardo vero nullam vult esse coniugationem, quia reduci non potest conuersione, nec deductione, vt patet.

Vide superiorem figuram. *At si ambæ negatiuæ sumantur: & sit altera uniuersalis, & altera particularis: per ipsa quidem quæ sumuntur non erit syllogismus, sed si conuertantur erit syll's, ueluti antea diximus.*

Com. 200. Et de imperfectis nunc. Ait enim { quod, si ambæ sint negatiuæ, & eadem quantitate, qua fuerunt priores, per assumpta non erit syllogismus, vt dictum est. Sed, si conuertantur ambæ ꝓpositiones ad oppositam qualitatem, vel saltem conuertatur altera: erit syllogismus in Ferison, qui postea conuersione minoris reducitur, vt prius.

Sin autem ambæ indefinitæ, aut particulares sumantur, non erit syllogismus, quia ipsum A omni B: & nulli necesse est inesse. Termini essendi sumantur, animal, homo, album: non essendi, equus, homo, album. Medium autem sit album.

Equus. Animal. O. N. Homo.

A. B.

Al. conting. Al. non cõti.

Al. nõ cõti. Al. conting.

A. Album.

Inutiliũ cõiugationũ ex particularibus siue indefinitis exemplum

De inutilibus, regulam ponit vniuersalem: videlicet ꝙ ex puris vel indefinitis, vel particularibus in hac gñatione, & in hac figura, nihil syllogizatur. Quia dantur termini necessario essendi, & nõ essendi: hæc de puris tradit Aristo. circa quæ literales dubitationes nullæ contingunt. Com. 201.

SI uero altera propositionum inesse, altera contingere significat, conclusio quidem non de inesse, sed de contingẽti erit, modo termini in syllogismo sese habeant ut in prioribus. Cap. xxi. Mistio contingentis et ipsius inesse in tertia figura.

B

Nunc de mistis syllogismis ex altera de inesse, & altera de contingenti. resumit autem regulam, ꝗ in proximo capite accepit, & eius limitationem. Regula est, ꝙ ex altera propositionum de inesse, altera de contingenti, conclusio est non de inesse, sed de contingenti. hæc est regula. Limitatio vero regulę est, vt termini sumantur eodem modo, quo ad ꝗtitatem, & qualitatem, vt in prioribus modis ꝓximi capitis, vt statim ipse explicabit. Hæc generatim. Com. 202.

Sint itaq; primum affirmatiuæ: & ipsum A quidem omni C insit: ipsum autem B omni C contingat inesse, si igitur B C conuertatur, prima redibit figura. Eritq; conclusio, quòd ipsum A alicui B contingit inesse. Nam cum altera propositionum contingere significauerit in prima figura, etiam conclusio erit contingens. Simili etiam ratione si B C propositio de inesse: A C aũt de contingenti sumatur inesse, syllogismus erit.

C

Ambulatio. Motus.

B Al. cõtin. C.

O. inesse. O. cõtin.

O cõtin. O. inesse.

C. Homo.

Al. cõtin.

Darap'i cõiugationes cõcludẽtes contingẽs.

D

Multiplicat regulam: & primo per vniuersales, deinde per particulares: & multiplicando regulam per vniuersales, primo multiplicat per affirmatiuos, secundo per negatiuos. Sit igitur prima regula ex maiore de inesse vniuersali affirmatiua, minore de contingẽti etiam vniuersali affirmatiua, in Darapti conclusio erit contingens. Probatur, quia conuersa minore in parte, reddit rursus prima figura, in qua dictum est ꝙ ex altera quauis contingenti sequitur conclusio contingens: ibi enim diximus conclusionem esse contingentem, quoties maior, vel minor est contingens. Secunda regula ex maiore vniuersali affirmatiua contingenti, & minore vniuersali affirmatiua de inesse, etiam conclusio est contingens. Probatur etiam, vt supra, quia conuersa minore in parte, redit iterum prima figura. Hęc de vniuersalibus modis affirmatiuis. Animaduerte tamen, quod tam in prima quam in secunda com- Com. 203. Quales cõclusiones dictæ.

mixtione conclusio est contingens: non autem secundū eandem speciem contingentiæ: nam in prima commixtione conclusio est contingens, sumendo contingens ꝓ possibili: in secunda autem conclusio est contingens proprie. Huius causa est, quia dispositio huius debet regulari pro ratione primæ figuræ, equa descendit. Sed, quia dictum est in prima figura, ꝙ ex minore contingenti cōclusio est possibilis. Et ita etiam dici oportet in reductione: quare in prima commixtione cum facta reductione, minor remaneat de contingenti, sequitur vt cōclusio sit possibilis. At, quia in secunda reductione secundæ mistionis maior remanet contingens, ideo conclusio in illa est contingens. Sed videtur, ꝙ ex minore cōtingenti sequetur conclusio contingens, & ex maiori contingenti sequatur possibilis. Quia primus modus potest reduci conuersione maioris in parte, & transpositione propositionum inferendo conuersionem conclusionis: quo pacto maior restabit cōtingens: igitur illa cōclusio est contingens: sed qualis est conclusio sylli reducti, talis est syllogismi reducibilis. Igitur syllogismus primæ commistionis erit cōclusionis contingentis. Simili modo argui potest de secundo: nam potest conuerti maior contingens: & transponi propositiones vt supra, vbi remanebit minor contingens. Modo arguitur qualis conclusio est sylli reducti, talis est reducibilis sylli: sed reducti conclusio est possibilis: igitur & reducibilis: igitur in secunda commistione sequetur conclusio cōtingens proprie. Nec valet dici, vt alias dixi, ꝙ per varium modum reducendi potest conclusio varie deduci: quia ad vnam formam per se non sequitur nisi vna conclusio per se. Mihi hæc quæstio est non parua: cui nunc mihi non occurrit aliquid boni: sat sit locum difficultatis tetigisse: scio tamen bene sapientium principem non errasse.

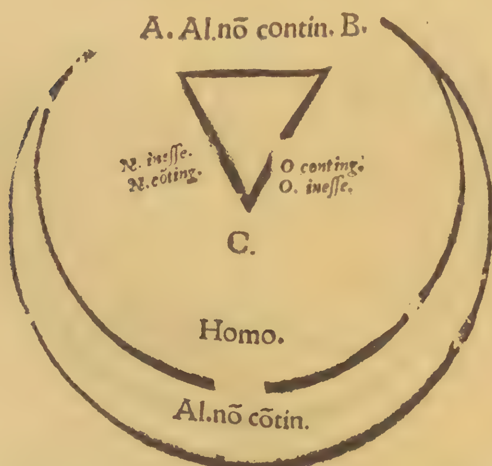
Dubiū contra Arist.

Excusatio.

Ad oīs bō mendax.

Insuper etiam, si A C quidem propositio negatiua: B C autem affirmatiua sumatur, utrauis illarum de inesse sumpta, utroque modo sane conclusio erit contingens: redibit enim rursus prima figura. In qua quidem demonstratum est conclusionem fore contingentem, modo altera propositio duntaxat in ipsa contingere significauerit.

Felapton.

Felaptō cōiugationes idem cōcludentes.

Duas alias regulas in negatiuis multiplicat. Quas vno verbo complicat, videlicet ꝙ in Felapton tam si maior ꝙ̃ si minor sit contingens, conclusio est contingens: non tamen secundum eandem contingentis speciem, vt dictū est in affirmatiuis. Quæ dicit clara sunt.

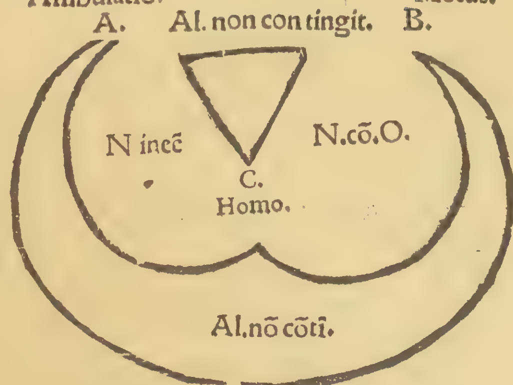
Com. 204.

Si autem negatiua contingens uersus extremum minus collocetur: aut etiam ambæ negatiuæ sumantur: per ea quidē quæ sumuntur non erit syllogismus: sed, si conuertantur, erit syllogismus, ut antea est dictum.

Hactenus de perfectis, nunc de imperfectis, qui sunt duo. Primus ex minore contingenti negatiua: maiore de inesse affirmatiua Secundus, ex maiore negatiua de inesse & minore negatiua contingenti. Nam conuersa minore, ut dictum est duplici conuersione reddit iterum prima figura; hæc de vniuersalibus.

Com. 205.

B

Coniugatio idem cōcludens ꝑ duplicem cōtingētis conuersionem.

At si propositionum altera sit uniuersalis, altera particularis, si ambæ affirmatiuæ fuerint, aut uniuersalis sit negatiua, particularis affirmatiua, modus erit syllogismorum idem, omnes enim per primam perficiuntur figuram. Quo fit ut syllogismus non sit conclusionis de inesse, sed contingentis.

Datisi. Disamis.

Ferison.

F

Sex cōiugationes particulares quatuor affirmatiuæ, duæ vero negatiuæ: quarū priæ duæ ꝑ minoris conuersionē ꝓbantur, aliæ ꝑ binas cōuersiones: cætera vero negatiuæ, idē cōtingēs cōcludentes.

G

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus: & miscet sex regulas: duas videlicet in Datisi, duas in Disamis, & duas in Ferison. Quæ omnes exemplis perspicuæ sunt. Nec textus eget expositione.

Com. 206.

Si uero affirmatiua sit uniuersalis, negatiua autem particularis: deductione ad impossibile erit ostensio. Insit enim ipsum B omni C: atq; ipsum A contingat alicui C non inesse: necesse itaq; erit ipsum A contingere alicui B non esse: nam si omni B ipsum A inerit necessario, & B omni C ponebatur inesse, ipsum A profecto omni C necessario inerit: hoc enim ostensum est antea: at ponebatur contingere non inesse.

Broccardo.

H

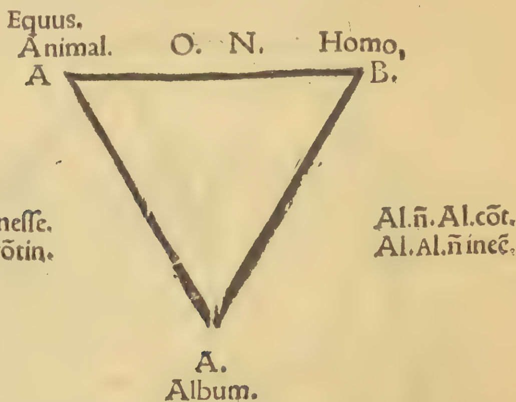
Broccardo quæ per impossibile ostenditur.

Nunc

Com. 207. Nunc dat duas alias regulas in Broccardo quarum, Prima est ex maiore contingente, & minore de inesse, & hanc probat deductione ad impossibile sumendo oppositum conclusionis pro maiore: & minorem pro minore inferendo oppositum maioris per mistionem necessarij & inesse. Secunda est econtra ex maiore de inesse, & minore contingente. Quæ probari potest sumendo oppositum conclusionis pro maiore, vt supra, & minorem pro minore inferendo oppositũ maioris per mistionẽ necessarij & contingentis. Primam regulam explicauit. Secundã tacuit, quia ex prima satis patere potest. Alij dicunt hanc Arist prætermisisse: quia non valet. Nam ex tali commistione sequitur vna affirmatiua contingens: quæ stat cum maiore.. Alij (vt nos quandoque) dixerunt, hanc Aristotelem omisisse: quia eius probatio esset per expositionem, vtpote sumendo sub C ipso quoddam aliud, vtpote N: e quo vniuersaliter ipsum A remouetur & sic syllogizabitur, nullum N est A: contingit omne N esse B: igitur contingit quoddam B non esse A per Felapton. Cum igitur expositorius hic sit vtilis. Igitur expositus. Tu vero in hac re considera: quia fortasse posset huic expositioni obijci, quod nunc breuitatis causa prætermitto, sat. n. est aperuisse locum.

Solutio dubitationis.

Sin autem indefinite, aut particulares sumantur ambæ, non erit syllogismus: erit enim demonstratio eadem, quæ fuit in vniuersalibus, & per eosdemmet terminos.

Indefinitarũ et particulariũ exemplum.

Com. 208. Demum de inutilibus addit. Quæ, quia diximus satis superius, etiam quia textus manifestus est, omitto. Hæc de mistione contingentis & inesse.

Cap. 22. Mistio necessarij, & cõtingentis in tertia figura.

SI autem altera propositionum sit necessaria, altera sit contingens, cum termini ipsi affirmatiui sint, conclusionis contingentis semper syllogismus erit. Sed, cum altera propositionum affirmatiua, altera negatiua sumitur, si affirmatiua quidem sit necessaria, de contingenti non inesse, erit syllogismus sin negatiua sit necessaria, & de contingenti non inesse, & de non inesse syllogismus erit, nunquam tamen de necessario non inesse. Quemadmodum in prioribus figuris dictum est.

Com. 209. Prima. Repetit generales regulas mistionis necessarij, & contingentis Quarum prima est ex vna de necessario, & altera de contingenti vtrisque affirmatiuis in tertia figura semper conclusio est contingens. Secunda, ex vna affirmatiua & necessaria, & altera contingenti negatiua, conclusio est de contingenti negatiua. Tertia, ex negatiua necessaria, & affirmatiua contingenti cõclusio est duplex de contingenti negatiua, & de inesse negatiua, nunquam de necessario negatiua. Causa autem regularis est, quia quoties modi taliter disponuntur, vt per conuersionem relinquatur maior in prima figura de cõtingenti, semper conclusio erit contingens, quoties vero maior necessaria relinquetur per conuersionem in prima figura, conclusio est duplex contingens, & de inesse. Et hoc sumendo ipsum contingens pro possibili, vt dictum est. Quod autem in dictis regulis, ita sit per exempla modorum manifestabitur.

Secunda. Tertia.

Darapti. *Sint igitur primum termini ipsi affirmatiui, & ipsum A quidem omni C insit de necessitate: ipsum autem B omni C contingat inesse: cum ergo ipsum A quidem omni C necessitate insit: atque ipsum C alicui B contingat, ipsum etiam A profecto alicui B continget inesse, non tamen inesse, hoc enim modo in prima figura conficiebatur.*

A

B

Com. 210. Docet nunc regulam primam per modos multiplicare. Et primo in Darapti. Et ait, quod ex maiore necessaria, minore contingente in Darapti conclusio est contingens, affirmatiua non autem de inesse. Probat, quia conuersa minore in parte, relinquitur minor contingens, & maior necessaria: in qua dispositione primæ figuræ conclusio erat contingens, & non de inesse. Erat autem contingens non proprie, sed communiter: vt illic disputauimus: nũc vero istud supponatur. Generatim enim eo contingens genere conclusio contingens syllogizatur in tertia figura quo facta reductione conclusio erit contingens in prima.

Regula limitatio.

Simili etiam ratione ostenditur si ipsa B C quidem propositio sumatur necessaria: ipsa autem A C contingens.

Vide in superiori figura.

C

Com. 211. Secunda regula in Darapti est econuerso ex maiore contingenti minore necessaria: nam conuersa minore in parte, redditur prima figura: vbi conclusio sequitur contingens vt prius.

Felapton. *Præterea si sit altera affirmatiua, altera negatiua, cum ipsa affirmatiua necessaria sit, & ipsum A quidem contingat nulli C inesse, ipsum autem B omni C de necessitate insit rursus prima reddetur figura: vbi conclusio non de inesse negatiua, sed de contingenti syllogizabitur, & enim negatiua contingere significat: iccirco conclusionem esse contingentem perspicuum est. Nam cum propositiones hoc pacto in prima figura sumebãtur, conclusio etiam erat contingens.*

D

Felapton cõcludens contingens.

Com. 212. Hactenus de vniuersalibus affirmatiuis: nunc de vniuersalibus negatiuis docet regulam multiplicare vt in Felapton. Prima igitur est ex maiore contingenti, minore necessaria in Felapton, conclusio est contingens, & nō de inesse. Probaẜ, q̄a conuersa minore in parte, redditur prima figura. V bi conclusio in illa mixtione erat de contingenti, & nō de inesse, vt loco suo fuit disputatum.

Felapton. *At si negatiua propositio sit necessaria, erit etiam conclusio tum de contingenti non inesse, cum de non inesse. Ponatur enim ipsum A quidem nulli C inesse de necessitate: ipsum autē B omni C contingere, si ergo B C quidem propositio affirmatiua conuertatur, prima profecto reddetur figura: in quidem negatiua propositio necessaria relinquetur. Sed cum hoc pacto in illa sese habent propositiones, syllogizabatur ipsum A alicui B & contingere non inesse: & non inesse. Fiet igitur necessario, ut & in hac dispositione ipsum A alicui B non insit.*

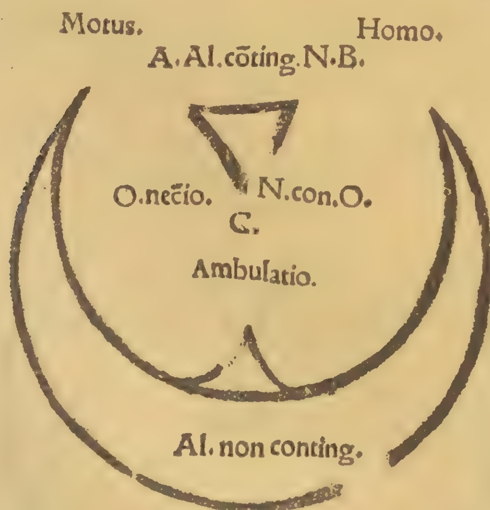
Felapton cō cludens de inesse.

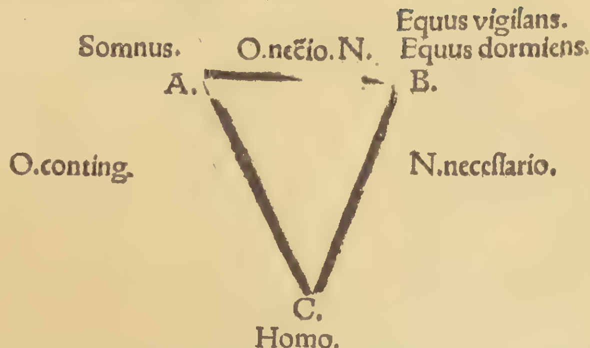
Com. 213. Secunda regula in Felapton ex maiore necessaria, minore contingenti, conclusio est duplex de contingenti, & de non inesse. Probatur hæc regula: quia conuersa minore, reddetur prima figura. V bi maior relinquitur necessaria, & minor contingens, sed cum propositiones hoc pacto in illa sese habent, conclusio erat duplex. Igitur modo in tertia figura conclusio erat duplex. Hæc Aristoteles.

Lafepton. *Cum uero ipsum negatiuum ad extremum collocetur minus, erit syllogismus, modo sit contingens, & ipsa propositio transmutetur ut dictum est prius.*

Lafeptō cō cludens cō tingens, per duplicē con tingentis cō uersionem.

Lafepton. *At si minor sit necessaria, non erit syllogismus, & enim omni nulli inesse necessario contingit. Termini omni inessendi sumantur, somnus, equus dormiens, homo: nulli uero inessendi, somnus, equus uigilans, homo.*

Inutiles cōiugationes.

Com. 214. Tertia regula est in Lafepton. Quod ex minore contingenti negatiua, & maiore vniuersali affirmatiua, sequitur conclusio contingens. Probat per conuersionem ipsius minoris duplicem, nam conuersa minore ad oppositam qualitatem, & in parte sequitur syllogismus in prima figura, & sic regula bona. Aut conuersa maiore et transpositis propositionibus idem sequitur. Quarta regula est in Lafepton: quia ex maiore contingenti: & minore negatiua necessaria nihil sequitur, vt per terminos probat. Et quod dicit patet.

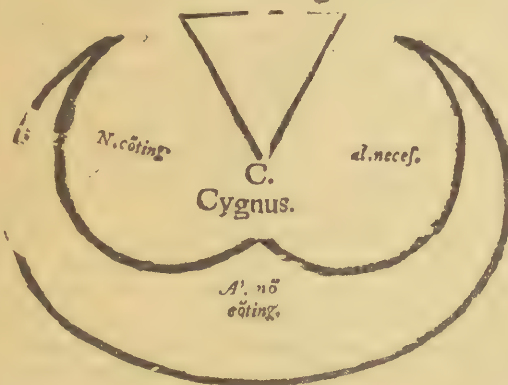
Datisi. *Simili ratione sese habet si terminorum ad medium alter sit uniuersalis, alter particularis. Nam, si ambo affirmatiui sint, contingentis & non ipsius inesse erit syllogismus.*

Felapton.

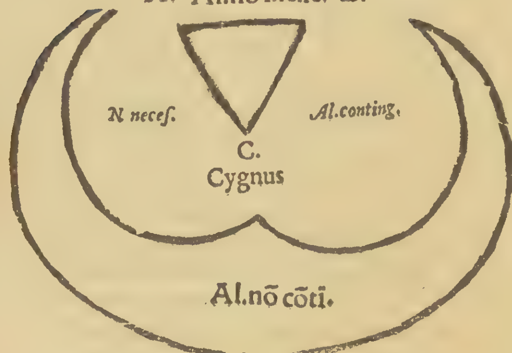
Datisi. Quatuor particulares affirmatiue cōcludētes cōtingēs, quātū cōuersione, tū præmissarū trāspōne monstrantur.

Insuper etiam, si altera propositionum negatiua sumatur, altera affirmatiua, si ipsum necessarium sit affirmatiuū, ipsius contingentis erit syllogismus.

Ferison quæ minoris cōuersiōe monstratur.

Cum autem ipsum necessarium sit negatiuum, erit & tunc conclusio de non inesse, nam & uniuersalium, & non uniuersalium terminorum eodem modo demonstratio erit, necesse est enim syllogismos eiusmodi per figuram perfici primam. Quare necesse in his ita euenire perinde atque in illis.

Coniugatio cõcludẽs de inesse, q̃ minoris cõuersione monstratur.

Com. 215. Prima.

Hactenus de vniuersalibus, de particularibus ponit regulas. Prima est in Datisi, & Disamis. Nam in ijs altera propositione quauis existente contingẽti, altera necessaria quauis, semper conclusio est contingens. *Secunda.* Secunda regula est in Ferison. Nam, si minor sit necessaria, & affirmatiua, conclusio est contingens. Contra autẽ, si maior sit necessaria, conclusio est de non inesse. Probat, q̃a reductis in prima figura per conuersiones hoc pacto sequentur conclusiones: igitur modo in his eodem modo erit.

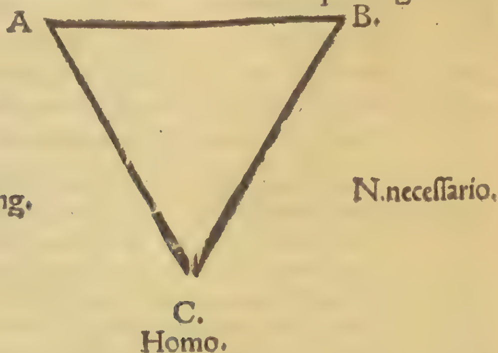
Rifeson.

Cum autem negatiuum uniuersaliter sumptum ad extremũ ponatur minus, si sit contingens erit per conuersionem syllogismus.

Rifeson cõcludens contingẽs, quæ triplici conuersione monstratur, & premissarũ trãspositione.

Si uero sit necessarium, non erit syllogismus, demonstratur autem eodem modo, quo & in uniuersalibus, & per eosdem terminos.

Inutilis.

Patet igitur & in hac figura quando & quomodo erit syllogismus, & quando ipsius contingentis, et quãdo ipsius inesse. Insuper etiam perspicuum est omnes tales esse imperfectos, perfectibiles autem per primam figuram.

A Tertia regula est in Rifeson. Nam, quando minor est vniuersalis & contingens, conclusio est contingens. Patet per conuersionem maioris, & propositionum trãspositionem. Cum vero minor est necessaria, non est syllogismus, vt patet per illosmet terminos, quos sumpsit in vniuersalibus. Demũ epilogat, & sermo perspicuus est. Nec amplius hæc volui declarare, quia per iam dicta toties, hæc sunt notissima: hæc igitur de mixtionibus. *Com. 216*

Cap. 23. Syllogismorum genera oĩa tribus tantum formari figuris ostenditur.

Syllogismos igitur hosce qui in his sunt figuris, per uniuersales syllogismos qui in prima sunt figura perfici, atque in illos reduci, ex ijs quæ modo diximus, perspicuum est: Vniuersaliter autem syllogismos omnes hoc pacto sese habere nunc patebit, cũ ostendetur oẽm per aliquam harũ cõfici figurarum.

Com. 217.

Non opus est vt intentionem noui capituli præponamus Nam Aristoteles ipse intentionem præponit. & q̃d hactenus sit dictum, quidve restat dicere. Dictum enim
B esse ait, ꝙ omnes syllogismi trium figurarum reducuntur & perficiuntur per vniuersales primæ duntaxat. Dixit perficiuntur conuersione: dixit reducuntur deductione, ad impossibile Omnes enim per illos duos primæ perficiuntur conuersione vel reducuntur deductione: hęc hactenus. Quod est nunc dicendum, est ꝙ vniuersaliter omnes syllogismi per illos perficiuntur: videlicet tam ostensiui, q̃ hypothetici, q̃ transumptiui. Patebit autem hoc vt dicit, cum erit ostensum nullum posse confici syllogismũ nisi in aliqua trium figurarũ. Vnde syllogismus textus est omnes syllogismi trium figurarum perficiuntur per vniuersales primæ, oẽs syllogismi cuiusuis generis sunt in aliqua trium figurarum. Igitur omnes syllogismi cuiusuis generis perficiuntur per vniuersales primæ.

Necesse itaque est demonstrationem omnem, omnemue syllogismum, aut aliquid alicui inesse, aut non inesse demonstrare: et hoc siue uniuersaliter, siue particulariter præterea aut osten
C *siue, aut conditionaliter. Nam syllogismus per impossibile pars est syllogismi conditionalis. Quo fit ut primo de ostensiuis sermo noster incipiat. Quando quidem his diligenter declaratis, syllogismi patebunt, & hi qui per impossibile. Et hi qui ex suppositione syllogizant.*

Com. 218.

Prosequitur. Et primo præsumit diuisionem syllogismorum, deinde ordinem procedendi construit iuxta suũ morem. Est igitur prima syllogismorum diuisio, quia alij sunt affirmatiui de inesse, alij negatiui de non inesse, et sub hac diuisione voluit intelligere tam simplices de necessario, & de contingenti, quam mistos ex his. Secunda diuisio est, quod affirmatiuorum vel negatiuorum, alij sunt vniuersales, alij particulares. Tertia diuisio est, quod horum omnium alij sunt ostensiui, alij conditionales, qui græce hypothetici dicuntur. Sed, quia quis posset obijcere de insufficientia, quia syllogismi per impossibile non videntur aliqui horum. Respondet illos esse sub hypotheticis contentos, vt partes vel species illorum, vt suo lo *Obiectio.* *Responsio.*
D co patebit. Nam omnis syllogismus aut est ad rem, & sic est ostensiuus, aut ad positionem, sic est hypotheticus: quare syllogismus p impossibile hypotheticus erit, quatenus est ad positionem. Hæ sunt syllogismorum diuisiones: quibus sumptis de ordine dicit se velle primo loqui de ostensiuis, nam his diligenter declaratis, patebunt cæteri: & hi qui per impossibileꝙ, & hi qui ex suppositione syllogizant. Hęc de ordine. Animaduersione dignum vt diximus in principio huius libri, q. syllogismus põt per essentiales differentias diuidi, & sic diuisus est in tres figuras: & per differentias accidentales, & hoc dupliciter vel ratione habita ad medium, & sic diuisus est per Topicum, demonstratiuum, & Elenchum: vel ratione habita ad propositiones siue terminos, & si ad terminos vel propositiones, sic diuiditur per vniuersales, particulares, affirmatiuos, & negatiuos, ostensiuos, et hypotheticos. *De diuisiõe syllogismi.*

Idē per idē probari non conuenit.

Igitur si oportet ipsum A de ipso B syllogizari aut inesse, aut non inesse aliquid de aliquo sumere necesse est, si igitur ipsum A de ipso B sumatur, id erit assumptum quod in initio fuit, sin autem de ipso C, C uero ipsum de nullo, neque de illo aliud, neque de A ipso alterum. nullus profecto erit syllogismus. nā ex eo, quia unum de uno sumitur, nihil necessario accidit: quare altera assumenda est propositio.

Com. 219. Constituto ordine in pertractatione, nunc exequitur. Et primo probat, ꝙ omnis ostensiuus syllogismus ex tribus constat terminis, & duabus propositionibus. Demum demonstrat omnes ostensiuos cōfici in aliqua triū figurarum. Sumit igitur primo in omni syllogismo syllogizari aliquid de aliquo affirmatiue, vel negatiue. Et ad syllogizandum hoc oportere semper coassumere aliquid de aliquo affirmatiue vel negatiue, hoc enim omni syllogismo competere est perspicuum. Et hoc inquit. { Igitur, si oportet ipsum A de ipso B syllogizari aut ineē, aut non inesse aliquid de aliquo sumere necesse est } est igitur suppositio, ꝙ in omni syllogismo conclusio demonstratur per hoc, quod aliquid alicui inest vel non inest, nec curauit Arist. hoc probare, quia est per se notum, non enim esset ostensio, nisi aliquid coassumeretur. Constituatur itaq; conclusio syllogizanda, videlicet B est A, cum per suppositionem ad huius syllogismum sit necessarium coassumere aliud quid, siue aliam quādam propositionem vel illa erit eadem huic omnino & simpliciter, vel omnino et penitus huic abiuncta in nullo cum hac conueniēs. supponit Arist. ꝙ propositio coassumpta non possit esse penitus ab hac diuersa: quia illa erit impertinens, nullam cum conclusione habens seriem: & sic nec vim illatiuam. Probat autem ꝙ coassumpta propositio nō sit omnino conclusioni eadem, quia tunc esset probatio eiusdem per idem. Et hoc dicit { si igitur ipsum A de ipso B sumatur vt syllogistica propositio: tunc id erit assumptum, quod in initio fuit. Et sic idem per idem. Et sic vult habere, ꝙ coassumenda propositio non sit penitus abiuncta a conclusione, sed sit illi aliqua ex parte conueniens saltem ratione alterius extremi. Quibus suppositis probat, ꝙ nō sit vna quia si coassumēda propositio sit cōueniens, sitq; ipsum A prædicetur de C: ita vt sit hæc C est A. Probat, ꝙ non sufficit syllogizari ꝙ B sit A per hoc, quia A sit C: quia si sumatur A de C, aut C ante illationem sumitur de aliquo, vt sit in prima figura, in qua maior de medio, & medium de minore sumit̄, aut de ipso C sumitur aliud quid, vt sit in tertia figura, in qua de ipso C medio prædicantur A & B. Aut de ipso A sumitur alterum, vt sit in secunda figura, vbi medius terminus prædicatur de A et de B: aut nullo horum modorum fit coassumptio. Si aliquo illorum trium modorum fit, habetur quod sunt necessariæ ad minus duæ propositiones, si vero nullo illorum modorum, nihil sequitur, quia ex vno nihil sequit̄, vt disputabitur. Inquit. { Si autem de ipso C supple assumatur aliquid vel A C, vero de nullo vt sit in prima figura, neque de illo C aliud, vt sit in tertia, neque de A ipso alterum, vt sit in secunda, nullus profecto erit syllogismus: quia ex vno nihil sequitur; vt disputabitur. Quare alteram vltra illam coassumptam oportet assumere positionem. & ita duas oportet assumere ad minus in illius, uidelicet, B est A ostensione, sic igitur patet duas ad minus esse propositiones coassumendas, si debeat conclusio illa, B est A, ostendi syllogistice. Et sic patet suppositio.

Ex vna propositione nihil concluditur syllogistice.

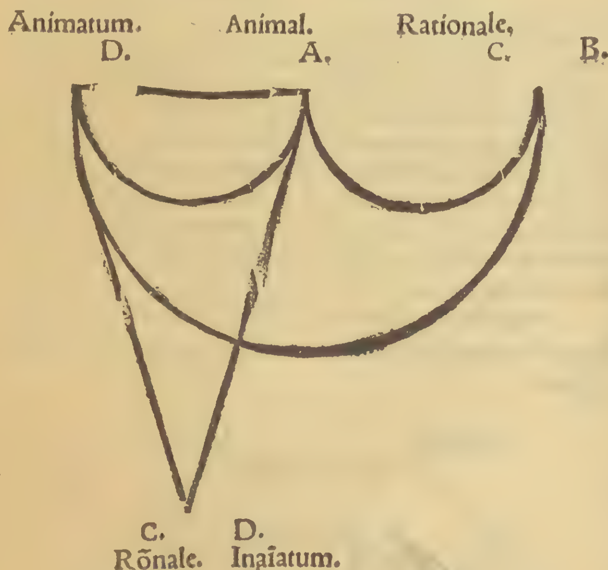
Substantia.	Homo.	Sensitiuum.	Rōnale.
A.----------	B.	A ----------	C.

Si igitur sumantur ipsum A de alio quoddā, aut aliud quoddam de ipso A. Aut alterum de ipso C esse quidem syllogismū prohibet nihil. Ad B tamen non erit ex illis sumptis.

Com. 220. Sumpsit duas esse necessarias propositiones ad ostendendum A de B: nunc vult hoc probare. Et primo sumit conclusiones in terminis. Secundo illas probat. Prima conclusio in terminis si ad probandum B esse A sumatur ipsum A de alio quoddam, sub quo non sumitur ipsum B, vt fieri solet in prima figura. Ant sumatur aliud quoddam de ipso A. Quod nec de ipso B sumitur, vt fit in secunda figura, aut sumatur alterum de ipso C, puta aut A, aut B, de quo nō sumatur alterum, vt fit in tertia figura: esse quidem syllogismum prohibet nihil, vt si assumeretur cum alia propositione ad aliam conclusionem colligata: ad conclusionem tamen A B, non erit syllogismus illis sumptis. Est igitur prima conclusio in terminis, quod ex vna propositione, quæ cōclusioni conuenit in altero extremo tantum nō potest syllogizari B esse A.

Nec si ipsum C alteri: & illud alteri, & hoc alteri, nullo modo ipsi A B copulato insit, erit ad A B syllogismus.

Syllogismi no concludentes propositum.

Com. 221. Secunda conclusio ex pluribus propositionibus subalternis in nullo ipsi A B copulatis potest A B conclusio syllogizari. hoc inquit. { Nec si ipsum C alteri, vt ipsi D: & hoc alteri, vtpote ipsi F: hoc rursus alteri puta O insit, nullo pacto ipsi A B copulato, syllogismus est ad A B. Est igitur secūda conclusio ex pluribus propositionibus subalternis abiectis a cōclusione A B nō syllogizat̄ A B. Hæ sunt duæ conclusionis in terminis positæ. quæ licet ex dictis sequātur, probat illas rationes, quam dicemus quia ea quæ dixit: videntur esse sumpta tantum, & non probata.

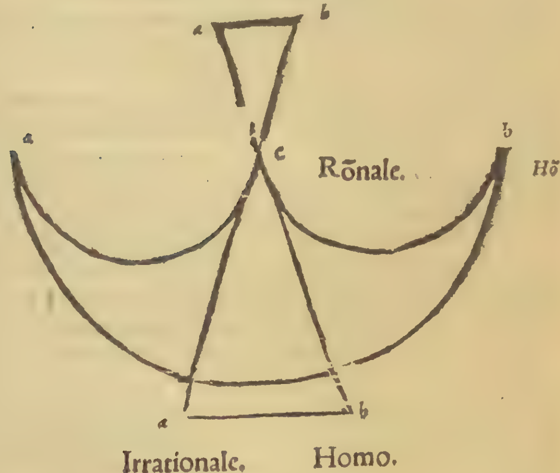
Omnino enim dicimus nullum penitus fore syllogismum alicuius de aliquo, si medium quoddam non sumatur, quod aliqua ex parte ad utrunq; sese habuerit prædicationibus: nam syllogismus simpliciter ex propositionibus est simpliciter. Igitur syllogismus ad hoc, ex propositionibus conficietur, quæ erunt ad illud. Is nāq; syllogismus hic dicitur, qui ex propositionibus conficitur talibus, quæ sunt ad hoc. Atqui fieri non potest, ut ad ipsum B propositiones sumantur, quæ nec affirmatiuæ, nec negatiuæ ad illud sese habuerint. Aut rursus quæ ipsius A B nihil commune sumant. Sed quædam utriusque propria affirmatiue, aut negatiue capiant. Quare si syllogismus erit ad hoc, sumendum aliquod mediū est, quod utrisq; ꝓ prædicationes conueniat.

Com. 222. Nunc conclusiones syllogizat sic. Propositiones sumptæ ad certam conclusionem ambæ conuenire debent illi conclusioni: sed propositiones accepte in syllogismo tali sunt ad certam conclusionem: igitur ambæ illi conuenire debent. Igitur non est vna ꝓpositio in syllogismo nec plures abiectæ: erunt igitur duæ conclusioni conuenientes. De ratione primo resumit id quod vult probare. Dicens { omnino enim dicimus nullum penitus esse syllogismum alicuius de aliquo, si medium quoddam non sumatur, quod aliqua ex parte ad vtrūq; sese habuerit prædicationibus. Hoc vult probare: ꝙ idem est ac si probet

ꝙ duæ ſumendæ ſunt propoſitiones conuenientes conclusioni. Deinde vult ſumere minorem & illius probationem, & inquit. { Nam ſyllogiſmus ſimpliciter ex propoſitionibus eſt } ſupple ſimpliciter, vt patuit per eius definitionem, videlicet ſyllogiſmus eſt oratio, in qua quibuſdam & id genus. Patet enim ſyllogiſmum illum ſic definitum non eſſe in prima, nec ſecunda, nec tertia figura: nec ad concluſionem affirmatiuam, nec negatiuam, nec particularem, nec vniuerſalem. Et propterea ſyllogiſmus ille tantum ex propoſitionibus eſt ſimpliciter. Igitur ſyllogiſmus ad hoc. } Hoc eſt ad certam concluſionem affirmatiuam, vel negatiuam particularem, vel vniuerſalem. vt ad B concluſionem ex propoſitionibus conficietur, q̃ erunt ad illud. Quia vt addit non aliter aliquis ſyllogiſmus hic dicitur, q̃ quia conficitur ex propoſitionibus talibus, quæ ſunt ad hoc. Ex ijs habetur minor, ꝙ videlicet propoſitiones acceptæ in ſyllogiſmo ſunt ad certam concluſionem. Deinde ſumere intendit maiorem. Et inquit. { Atqui fieri non poteſt vt ad ipſum B propoſitiones ſumantur: quæ nec negatiuæ, nec affirmatiuæ illi cõueniũt. Amplius quæ nec aliquid commune ad illud ſumant, ſed tantum ſumant quædam cõuertibilia cum A & B. Verbi gratia, D cum A F cum B, ſic dicendo, A eſt D, B eſt F: igitur B: eſt A ſic enim non erit ſyllogiſmus ad hoc, ſed ad aliud. Et ſic patet maior. Tunc infert cõcluſionem, videlicet ꝙ ſumendum eſt medium aliquod, quod vtriſque per prædicationes conueniat, ſi ſyllogiſmus debeat eſſe ad hoc. Hæc Ariſtoteles.

Si igitur neceſſe eſt aliquid ſumere quod ſit utrique commune, hoc trifariam fieri poteſt. Aut enim ita ut ipſum A de C: ipautem C de B prædicetur. Aut ita ut ipſum C de utroque. Aut ut iambo de ipſo C: hæ autem ſunt tres figuræ, quas diximus: patet itaque omnem ſyllogiſmum neceſſario confici per aliquam harum trium figurarum. Quippe cum & eadem ſit ratio, ſi ipſum A per plura ad ipſum B copulẽtur quia etiam in pluribus eadem fieri poteſt figura. Perſpicuum igitur eſt oſtenſiuos omnes ſyllogiſmos per huiuſmodi, quas diximus figuras terminari.

Syllogiſmi propoſitum cõcludẽtes, in triplici figura.

Com. 223.

Hactenus deduxit vnum debere eſſe medium cõmune, quod prædicatione aliquo pacto cũ vtroque concluſionis extremo copulatur. Nunc ex hoc deducto propoſitum vult oſtẽdere: videlicet, ꝙ omnes ſyllogiſmi oſtenſiui perficiũtur per aliquam dictarum trium figurarum. Et procedit ſic, vnum eſt cõmune medium. Aut igitur ita, vt ipſum A concluſionis prædicatum prædicetur de C: & ipſum C medium de B eiuſdem concluſionis ſubiecto, & ſic habetur prima figura. Aut ita, vt ipſum C medium de vtroq; extremo prædicatur, & ſic habetur ſecũda figura, aut ita vt ipſum C medium ſubijciatur vtriq; extremo, & ſic habetur tertia figura. Igitur tantum tres ſunt figuræ, quibus medium poteſt copulari prædicatione cum extremis concluſionis. Sed dices per plura media

Obiectio.

A copulari poſſe ipm A cũ ipſo B: vt ſi ipm A de C & ipm C de D: & ipm D de F: & ipſum F de B copularetur. His enim oĩbus ipm A de B copulabiť. Indicat ſolõnẽ dicens eẽ eãdẽq; rõnẽ ac ſi copulareť p unum medium: qm̃ omnia illa copulantur reductiue ad vnum, ſunt enim plures ſyllogiſmi, & ſub ſyllogiſmi, qui non variant rationem figuræ. Ex ijs infert concluſionem propoſitam, videlicet, ꝙ ſyllogiſmi oſtenſiui omnes per aliquam dictarum triũ perficiuntur figuram. Sed obijcit Galenus, quia dari poteſt quarta diſpoſitio. Poteſt enim dari medium quod de maiori prædicetur, & ſubijciatur minori. Sed cõtra arguit Auerroes & ſatis perite, vt ſuperius diligentius diſputauimus, quia hæc Galeni diſpoſitio eſt innaturalis: ſnam maior eſt cõcluſionis naturale prædicatum, minor eiuſdem naturale ſubiectum, ſi igitur poteſt dari mediũ ꝙ minori ſubijciatur, & de maiori prædicetur, tũc idem naturali prædicatione prędicabitur de ſeipſo. Deducitur, quia A, naturali prædicatione prædicatur de B, in illa cõcluſione, B eſt A: igitur naturali prædicatione prædicabitur de omni, de quo prædicatur naturaliter ipſum B: ſed

Dubiũ Galeni.

B per Galenum ipſum B prædicatur naturaliter de C medio: igitur A p̃dicatur naturaliter de C: vlterius, ipſum C prædicatur naturaliter per Galenum de A, quia non eſſet aliter quarta diſpoſitio: & ipſum A prædicabatur naturaliter de C ipſo: igitur de omni contento ſubiecto ſub C: igitur de ſeipſo, cum ipſum per Gal.: contineatur ſub C: naturaliter: & ſic habetur impoſſibile: vnde, ſi A ſub C naturaliter eſt: & C ſub B etiã naturaliter, ipſum A ſub B naturaliter erit. Sed erat in concluſione naturaliter ſub A ipſum B, igitur ſub A erit naturaliter A, quia ſub ipſo B eſt A, et ſub ipſo A eſt B: igitur naturaliter ſub A eſt A.

Ex ijs ſequitur, ꝙ quinq; modi primæ, quos iuniores & Ariſtoteles volunt concludere indirecte, omnes ſyllogizant in quarta figura, vt Baralipton, Celantes, Dabitis Fapeſmo, Friſeſomorum. Cauſa eſt quia omnes habẽt medium, quod ſubijcitur ſubiecto concluſionis, & prædicatur de prædicato eiuſdem. Eſt enim concluſio primi

Qui modi ſunt quarte figuræ.

C modi B D, vbi B: prædicatur de A & C: medium ſubijcitur ipſi B: & prędicatur de ipſo A: quare erit in quarta figura: ſimili ratione & in cæteris. Et ſic patet in quarta figura quinque eſſe coniugationes ſyllogiſticas, cæteras autem inutiles eſſe. Præterea patet Ariſtotelem non negaſſe quartam figuram, ſed ſolum voluit illam non eſſe naturalem, ſed artificialem, vt recte Auerroes exponit. Sed de ijs hactenus.

Inſuper etiam & hos ſyllogiſmos, qui ad impoßibile ſunt, eſſe in aliqua trium figurarum, per hæc patebit. Nam omnes qui per impoßibile probant, falſum quidem, ſyllogizant. Id autem, quod ab initio erat, hypothetice demonſtrant, eo, quia contradictione conceſſa, quoddam emergit impoßibile. Verbi cauſa, diametrum eſſe conſtæ incommenſurabilem demõſtrabimus, quia ſi ponatur commenſurabilis, imparia paribus æqualia eẽ ſyllogizabimus. Syllogizabitur igitur imparia paribus æqualia fore. Diametrum autem conſtæ incommenſurabilem eẽ,

D *hypothetice demonſtratur, eo quia accidit falſum ex illa contradictione conceſſa. Syllogizare itaque aliquid per impoßibile, nihil aliud eſt, quam oſtendere aliquod impoßibile ex ea poſitione, quæ ab initio facta eſt.*

Secundo loco nunc probat quod omnes ſyllogiſmi qui ad impoſſibile ducunt, ſunt in aliqua trium figurarum. Sumit tamen primo, quod omnis ſyllogiſmus recens ad impoſſibile, quo ad principalem partẽ eſt oſtenſiuus. Vbi debes ſcire, quod ſyllogiſmus ducens ad impoſſibile eſt oratio compoſita ex vno hypothetico, & vno categorico. Primus eſt hypotheticus ex cõtradictorio conceſſo, ſecundus eſt categoricus oſtendens falſum impoſſibile. Verbi cauſa, tu negas hominem eſſe animal, arguo hypothetice, ſi homo non eſt animal, homo non eſt rationalis, ſed per te homo non eſt animal: igitur hõ nõ eſt rõnalis Hic eſt hypotheticus ex cõceſſio

Com. 224.

Qui ſyllogiſmus ad poßibile.

ne oppositi demonstrans impossibile. Secundus est categoricus probans falsum sequi hoc pacto, omne rationale est animal: homo non est animal: igitur in secunda figura homo nō est rationalis: quæ est cōclusio falsa. Ecce quomodo syllogismus ducens ad impossibile conficitur ex duobus syllogismis. Primo quidē hypothetico ex concessione oppositi impossibile demonstrante, secundo categorico illud impossibile falsum syllogizante. Qua ratione patet ipsum esse ostensiuum, saltem quo ad alteram partem, licet videatur species hypothetici. Aristote. igitur primo resumit conclusionem dicens { insuper etiam & hos syllogismos, qui ad impossibile sunt, esse in aliqua trium figurarum, per hæc patebit. } Hæc est conclusio.

Deinde sumit suppositionem, videlicet quod syllogismus ducens ad impossibile sit aliqua ex parte ostensiuus siue categoricus: & inquit. Nam omnes, qui per impossibile probant, falsum quidem syllogizant: vt patet in secunda parte, vbi syllogizatur ipm impoſe falsum sequi. Id autem, quod ab initio erat, hypothetice demonstrant eo, quia contradictione concessa emergit impossibile, vt patet in primo processu impossibile demonstrante. Hæc est suppositio, videlicet, quod syllogismus ducens ad impossibile sit aliqua ex parte ostensiuus, vel categoricus. Ponit exemplum & eius virtus est. da oppositum huius, videlicet diameter est costæ incommensurabilis: tunc hypothetice demonstro, si diameter est costæ commensurabilis, imparia paribus commensurabuntur, sed consequens est impossibile, igitur & antecedens. Categorice vero falsum syllogizabo sic, sicut diameter ad costam, ita impar ad par: sed per te diameter costæ cōmensurari potest: igitur impar paribus. Propterea inquit { syllogizabitur igitur, imparia paribus æqualia fore. Diametrum autem costæ commensurabilem esse hypothetice demonstratur, eo quia falsum accidit illa cōtradictione concessa: & sic hic syllogismus cōficitur ex duobus processibus, primo hypothetico, secundo categorico. Tunc infert suppositionē dicens { syllogizare itaq; aliquid per impossibile nihil aliud est, quam ostendere aliquod impoſe ex ea positione, quæ ab initio facta est. Et sic patet suppositio, ꝙ syllogismus ducens ad impossibile, saltem quo ad secundum processum falsum ostendit.

Quare, cum in ijs, quæ ad impossibile deducuntur, falsi quidem syllogismus ostensiue conficiatur, eius uero quod ab initio demonstratiuus est, hypothetice procedat: atq; ostensiuos prius diximus per has terminari figuras. Patet igitur syllogismos hosce, qui ad impossibile sunt, per has fore figuras.

Com. 225. Ex hac suppositione syllogizat propositam conclusionem hoc pacto: omnis syllogismus ostensiuus per aliquā trium figurarum terminatur: omnis syllogismus ad impossibile est ostensiuus, saltem in parte igitur omnis syllogismus ad impossibile est in aliqua trium figurarum. De ratione tangit minorem dicens: quare, cum in ijs, quæ ad impossibile deducuntur, falsi quidem syllogismus ostensiue conficiatur, propositi vero, quod ab inito erat, demonstratiuus hypothetice procedat. Hæc est minor, dat maiorem dicens { atque ostensiuos prius diximus ꝑ has terminari figuras. } Hæc est maior. Dat conclusionem dicens { patet igitur syllogismos hosce, qui ad impossibile sunt per has fore figuras.

Simili ratione & in omnibus alijs, qui hypothetice conficiuntur: nam hi omnes per translationem procedunt: tam hi, qui per consensum ab initio fiunt, quā hi, qui per quamuis suppositionem terminantur. At qui si hoc uerum est, necessum erit omnem demōstrationem, omnemue syllogismum per aliquam trium, quas diximus figurarum terminari. quod si hoc sit deductum, patet & omnes syllogismos perfici per primam figuram; & omnes reduci in uniuersales eiusdem primæ modos.

Com. 226. Sub hypotheticis continentur translatorij syllogismi. est autem translatorius: syllogismus aggregatum ex duobus processibus, Primo hypothetico, secundo categorico: & hic trifariam fit; aut consensu, aut similitudine, aut contrarietate. Cōsensu quidem fit, si animus Platonis est immortalis: omnis animus est immortalis, in hac hypothetica est consensus amborum, sed animus Platonis est immortalis: igitur omnis animus: hic est primus processus hypotheticus. Secundus probat categorice sic positionem antecedentis: omnis animus diuina contemplans est immortalis: animus Platonis diuina contemplatur: igitur immortalis. Hic est categoricus. Similitudine vero si Sylla occupans bona publica tyrannizat: cæsar occupās bona publica tyrannizat: est enim simile de vno & alio, sed Sylla occupauit bona publica: igitur tyrannizat: hic est hypotheticus. Categoricus est ille, qui probat alterā propositionum, videlicet ꝙ Sylla occupauit publica, qa omnis petens munitiones occupat publica: Sylla petit munitiones, igitur Sylla occupat publica: hic est categoricus. Cōtrarietate autem fit hoc pacto, si Socrates est æger, Socrates non est sanus: sed Socrates est æger: igitur non est sanus: hic est primus hypotheticus. Quod sit æger probo categorice, omne sensiliter læsum est ægrū: Socrates sensiliter læditur: igitur est æger. Ex his omnibus patet primo, ꝙ omnis translatorius syllogismus est hypotheticus secundo ꝙ trifariam fit translatio, aut consensu, aut similitudine, aut contrarietate. Tertio patet, ꝙ omnis translatorius est in parte ostensiuus. Et ita intentum videlicet, ꝙ omnis sit in aliqua trium figurarum. Inquit. { Simili ratione & in omnibus alijs, qui hypothetice cōficiuntur, nam omnes hi per translationem procedunt: tam hi qui per consensum ab initio fiunt: ꝙ hi, qui per quamuis suppositionem terminantur, videlicet aut per similitudinem, aut per contrarietatem; } tunc infert principalem conclusionem. Addens, ꝙ omnis ostensiuus perficitnr per primā figuram, quia omnes figuræ per primam perficiuntur ut patuit. Et, ꝙ omnes per vniuersales primæ, aut deductione aut conuersione, vt patuit.

Translatorius syllogismus igitur fit.

Tria excepta.

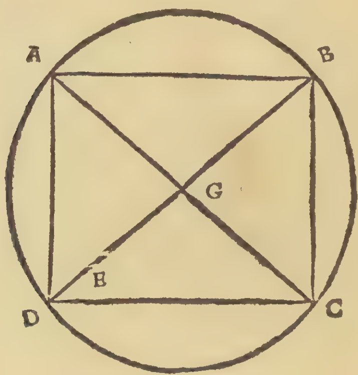
Præterea etiam omnibus in syllogismis oportet aliquem terminorum esse affirmatiuum, & uniuersalem. Nam sine uniuersali, aut non est syllogismus, aut non ad propositum, aut quod est in principio, petitur. Sumatur enim musicam studiosam uoluptatem esse, si itaque uoluptatem studiosam esse ponatur, non addendo ipsum signum omnem, non erit syllogismus si autem aliquam uoluptatem esse studiosam dixeris, si aliam quidem ab ipsa musica, syllogismus non erit ad propositum. Sin uero ipsam eandem, id quod est in principio petitur.

Cap. 24. In omni syllogismo terminum aliquem oportere eē affirmatiuū & vniuersalē.

Com. 227. Hactenus de figuris: nunc de modis. Et primo proponit conclusionē capituli: & inquit. { Præterea etiam omnibus in syllogismis oportet aliquem terminorum esse affirmatiuum, & vniuersalem, hæc est capituli conclusio. Huius conclusionis prima pars non probatur: quia probata est superius per terminos essendi, & non essendi, secunda vero pars probatur nunc, & ratio textus est Enthymema: hoc pacto, si nulla propositionum est vniuersalis, igitur aut non est syllogismus, aut non ad propositum, aut quod est in principio petitur. Deducitur consequentia per duo exempla. Quorum primum est morale secundum vero geometricum. Et inqt. { Sumatur enim musicam studiosam esse tanquam conclusio syllogizanda. Tunc inquit. { Si itaq; voluptatem studio sam esse ponatur, vt maior. Et nō addatur ipsum signum omne, hoc pacto, videlicet voluptas est studiosa: musica ē voluptas: igitur musica est studiosa: sic enim inquit syllogizando non erit syllogismus. Declaratur, quia non potest regulari per aliquod principiorum regulatiuorū, videlicet per dictum de omni, vel dictum de nullo. Et sic habetur prima pars: si autem aliquam voluptatem studiosam esse dixeris: sic syllogizando aliqua voluptas est studiosa, musica est voluptas, igitur musica est studiosa. Petatur an ille terminus voluptas supponat pro aliqua alia voluptate ab ipsa musica, vel pro ipsamet musica, si pro alia ab ipsa musica, vtpote pro D. tunc erit syllogismus hoc pacto aliqua voluptas est studiosa: D est aliqua voluptas: igitur D est studiosa; ecce ꝙ syllogismus non est ad propositū.

Immo nec syllogismus: sin autem supponat pro ipsamet musica voluptate, tunc id quod est in principio petitur. Et sic nec est syllogismus, vt prius. Oportet igitur aliquã propositionem esse vniuersalem.

Fit etiam hoc idem manifestius in figuris. Vt cum probare uolueris angulos, qui sunt supra firmamentum trianguli æquilateri, æquales esse. Nam sint in centrum ductæ A B lineæ: & E F: triangulum æquilaterum cludentes: si itaque A C, & B D æquales esse ponas: non addens æquales esse omnes, qui sunt semicirculorum. Et rursus, C D angulos æquales, non omnes assumens, qui sunt portionis. Insuper etiam ab æqualibus angulis æqualibus demptis æquales cæteros esse, qui sunt E F: quod erat in principio, petitur, nisi sumatur ab æqualibus omnibus æqualibus demptis, æquales relinqui. Patet igitur in omni syllogismo oportere uniuersalem sumi.

Com. 228.

Secundum exemplum est geometricum. In quo cõclusio sit hæc, E F anguli trianguli æquilateri G, A B: q sunt supra basim siue firmamentum æquales sunt. Ad huius euidentiam ducantur primo duæ lineæ a centro G circuli descripti: quæ sint G A, & G B. Deinde ducatur ab ipso A in ipsum B, linea C D: quæ dicitur basis trianguli: siue firmamentum. Erunt igitur primo anguli semicirculorum, videlicet A C ex parte E, & B D ex parte F. Secundo erunt etiam ibidem anguli portionis, quorum vnus dicitur, C A B, alter D B A quiꝗ sunt sub basim. Tertio notantur etiam anguli supra basim: videlicet E F: est igitur conclusio syllogizanda E F: anguli supra basim æquales sunt. Pro huius conclusionis syllogizatione. Facio tres syllogismos. Quorum primus est: anguli semicirculorum sunt æquales: A C & B D, sunt anguli semicirculorum, vt patet. Igitur sunt æquales. Secundus est anguli portionis sunt æquales. Sed anguli, C B A, & D B A sunt anguli portionum. igĩ sunt æquales. Tertius est, si ab æqualibus æqualia demas: quæ remanent sunt æqualia: anguli, C A, & D B, qui sunt semicirculorum, sunt æquales: igitur ab his demptis angulis portionis, videlicet, C A B, & D B A anguli supra basim videlicet E F erũt æquales, quod erat intentum. Inquit modo Aristoteles, ꝙ, si in primo syllogismo sumitur anguli semicirculorum sunt æquales, vt supponunt pro A C, & pro B D, angulis. Amplius, si in secũdo syllogismo sumatur anguli portionis sunt æquales, & vt supponunt pro G A B, & pro D B A angulis. Præterea si sumatur si ab æqualibus æqualia demas cætera quæ remanẽt sunt æqualia, vt supponunt pro angulis remanentibus, videlicet E F. Sic supponendo, quod est in principio. in omnibus petitur, nisi addatur omnibus signum vniuersale. Aliter aut non est syllogismus aut non ad propositum vt dictum fuit. Sed occurres, quia etiam sumpto vniuersali videtur petitio principij: nam cũ dico omnis voluptas est studiosa: quæro vt ipse arguit, aut voluptas supponit pro musica, aut pro alia re a musica: si ꝑ alia re a musica, syllogismus erit vtilis, non tamen ad musicam, si pro musica, erit tunc petitio principij, & sic sua ratio destruere videtur proposi-

Tres syllogismi.

Dubitatio.

tum. Potest solui, ꝙ supponit pro musica, sed non tantum: & propterea non petitur quod est in principio, quoniam potest vniuersale esse notius qualibet singulari existente ignota. Non autem potest particularis esse nota, singulari pro qua supponit existente ignota. Requiritur enim ad petitionem principij idem & eodem modo sumatur: & inferatur. Solutio. A

Et cum uniuersale quidem ex uniuersalibus terminis ostendatur, particulare autem & sic, & aliter, fit ut conclusio quidem uniuersalis, non nisi per uniuersales terminos ostendatur. Et si uniuersales sint termini, contingat conclusionem non esse uniuersalem.

His modo declaratis, ex dictis facit excerpta. Quorum primum enthymematice infert dicens & cum vniuersale quidem ex vniuersalibus terminis ostẽdatur, particulare autem & sic & aliter, ex hoc infert, fit vt conclusio quidem vniuersalis non nisi per vniuersales terminos ostendatur. Fit etiam, ꝙ, si vniuersales sint termini, cõtingat conclusionem non esse vniuersalem. Prima pars excepti patet in omnibus figuris: secunda vero patet in tertia: vbi conclusio particularis ex vniuersalibus vtrisque syllogizatur. Com. 229. B

Insuper etiam omni in syllogismo, patet aut ambas propositiones, aut alteram necessario similem esse conficiendam ipsi cõclusioni, non modo dico quo ad affirmatiuum uel negatiuũ, sed quo ad necessarium, uel inesse, uel contingens: nam cætera prædicamenta considerare oportet.

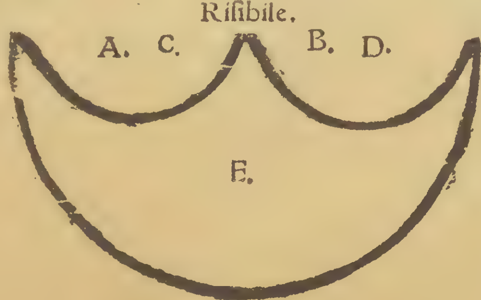
Secundum excerptum est in omni syllogismo ambas propositiones aut alteram tãtum debere esse similem ipsi conclusioni: & exponit in quo, quia aut quo ad affirmatiuum aut negatiuum, aut necessarium aut inesse, aut contingens, semper enim propositiones ambæ, vel altera debet conclusioni assimilari in aliquo horum. Et notanter dicit in aliquo horum: quia in aliis prædicamentis, cuiusmodi sunt, probabile, verum, falsum, manifestum, & id genus, potest seruari similitudo inter propositiones & conclusionem, quia, si conclusio est probabilis, propositiones debent esse omnes, vel altera probabilis, si vera, et propositiones: si manifesta, & propositiones, non tamen necessario: quia ex occultis potest conclusio manifesta syllogizari. vt si quis per interpositionem terræ syllogizet eclipsim Lunæ, quæ nunc est, erit enim conclusio sensibus nota, propositiones ex Astrologia acceptæ. Ex falsis etiam potest verum syllogizari, vt Secundo huius dicetur. Quia igitur in alijs prædicamentis non est necessaria similitudo inter propositiones & conclusiones, ideo dixit cætera prædicamenta esse consideranda, quatenus potest esse similitudo aliquando, & aliquando non. Com. 230. C

Patet etiam uniuersaliter quando erit & quando non erit syllogismus, atque quando possibilis, quandoue pfectus. Præterea etiam patet terminos necessario sese habere aliquo eorũ modorum, quos diximus, si est syllogismus.

Vltimo epilogat, & quæ dicit patent. Verum verbũ illud possibilis, potest dupliciter exponi. vno modo pro imperfecto, & tunc sensus est, patet etiam vniuersaliter quando erit syllogismus: & hoc ad vtiles coniugationes, & quando non erit, & hoc quo ad inutiles, atque quando possibilis, hoc est imperfectus, quandove perfectus. Aut potest per illud verbum possibilis, intelligi syllogismus, qui aliqua propositione indiget ad perfectionẽ rei quæ demõstratur. Verbi causa, syllogismus, cui deest aliqua propositio, erit omne per se mobile immortale: animus est per se mobilis: igitur immortalis. Huic deest illa omne semper mobile immortale, nam erit tunc maior sic syllogizanda, omne semper mobile immortale, omne per se mobile est semper mobile, igitur omne per se mobile immortale. Primus syllogismus dicitur possibilis perfici, quia deficit sibi aliqua propositio: ad hoc vt appareat necessarius, melius tamen est, exponere primo modo. Com. 231. D

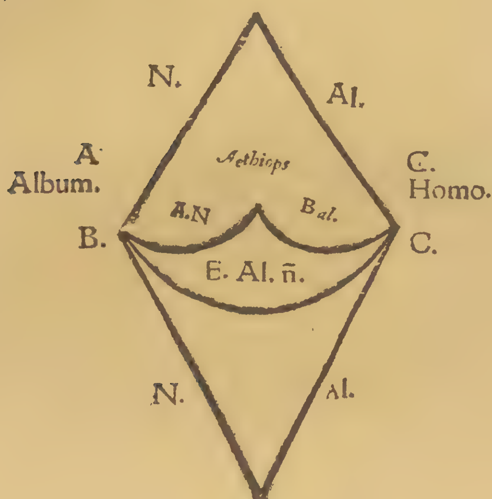
Cat. 25. Syllogismũ oēm ex tribus tm̃ constare terminis & duabus propōnibus oñditur de augmento itē propō nū ac cōclusionū ex terminorū additione tractatur. Eadē cōclusio per diuersos terminos in eadem figura

Fore autem omnem demonstrationem, omnemque syllogismum treis per terminos, & non per plures, perspicuum est: si non per alios atque alios eadem conclusio conficiatur, ueluti E, & per A B, & per C D.

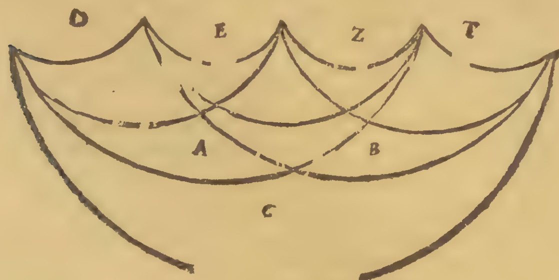

Aut per A B, & A C: nam plura esse media earundem conclusionum, prohibet nihil: hæc autem cum sunt, non unus, sed plures erunt syllogismi.

Cōclusio eadē per idem ostensa mediū diuersi mode varia tū tribus figuris ostēsa

Aut rursus cum A, & B, utrunque per syllogismum sumitur. Verbi causa ipsum A, per D E: et B ipsum etiam per Z T: aut cū alterū horum inductione, alterum syllogismo accipitur Quo etiam modo plures erunt syllogismi, cum & plures sint conclusiones, A uidelicet & B, &, E.

Quod si non plures, sed unus sit, hoc pacto profecto fieri potest una conclusio per plures, sed, ut E per A B fieri non potest.

Com. 232. 1. Expositio nostra.

Vt Philoponus dicit, intentio clara est. Vult enim ostendere, ꝙ omnis syllogismus est per tres terminos solum, & non per plures. Et hoc proponit dicens, { fore autem omnem demonstrationem, omnemve syllogismum treis per terminos, & non per plures, perspicuū est. Hæc est partis intentio. Causa huius intentionis esse potest: quia ipse vult verificare principia omnium syllogismorum: quare, cum antea verificauit principia syllogismorū formalia, ꝙ videlicet sint in aliqua trium figurarum, & aliquo modo illarum, nunc verificare intendit principia syllogismorum materialia: ꝙ videlicet sit omnis syllogismus ex tribus terminis, & duabus propositionibus. Est igitur cōclusio literæ, omnis syllogismus cōstat ex tribus terminis duntaxat. Limitat autem Aristoteles hāc conclusionem. Primo, si conclusio non sit pluribus syllogismis demonstrabilis quoniam aggregando omnes syllogismos quibus illa demonstrari posset, videretur syllogismus ex illis aggregatus nō ex tribus esse terminis, sed ex pluribus. Secundo ꝙ propositiones syllogismi datæ conclusionis non essent adhuc pro syllogizabiles, nā syllogismus aggregatus ex illis adhuc esset ex pluribus quam tribus terminis. Inquit { si non per alios atq; alios syllogismos eadem conclusio conficitur: nam aggregatū ex his omnibus posset videri vnus syllogismus ex pluribus tribus terminis. Et ponit exemplum dicens veluti E conclusio: & per A B syllogismum: & per C D syllogismum: aut per A B & A C syllogismos esset demonstrabilis: nam aggregatū, ex his omnibus posset videri vnus syllogismus, quatenus esset ad vnam conclusionem: quia dixit plura esse media ad vnam conclusionem, prohibet nihil. Addit tñ, ꝙ licet tale aggregatum videaī vnus syllogismus, non est vnus, & hoc dicit. hæc autem cum sunt non vnus, sed plures erunt syllogismi. Hæc de prima limitatione. De secunda dicit & { rursus cū A & B, vtrūq; per syllogismum sumitur. Verbi causa ipsum A per D E & B etiam ipsum per, Z T, pro syllogizetur. Aut cū horum alterum inductione pro syllogizetur, alterum syllogismo: nam hoc modo videri potest esse syllogismus ex pluribus tribus terminis: addit tamen ꝙ non est vnus syllogismus, sed plures: eo quia conclusiones sunt tres, duæ pro syllogisticæ: A & B: & vna syllogismi principalis, videlicet E, sic igitur siue eadem conclusio pluribus syllogismis sit syllogizabilis siue præmissæ eiusdem syllogismi sint syllogizabiles, semper vnus syllogismus ex tribus est terminis. Addit, ꝙ si syllogismus aggregatos nō sint plures, sed vnus sillogismus: hoc pacto, potest vna conclusio ex pluribus terminis tribus syllogizari: sed vt E syllogizatur per A B hoc est immediate, fieri non potest. Est igitur conclusio textus, ꝙ vnus syllogismus ex tribus duntaxat terminis conficitur, nam licet vna possit pluribus syllogismus demonstrari, illi non vnus sunt, sed plures. Amplius licet propositiones syllogismi possint pro syllogizari, adhuc plures sunt syllogismi. Vel fortasse hæc litera potest exponi breuibus}, ꝙ vnus syllogismus est ex tribus terminis. Supponendo, ꝙ vnius conclusionis si sint plures syllogismi, illi non vnus sint. Et secundo dato, ꝙ propositiones sint pro syllogizabiles, adhuc ille non est unus. Et sic videtur Aristoteles ponere conclusionem, & facere vnam suppositionem: conclusio est, ꝙ vnus syllogismus cōstat ex tribus tantum terminis. Suppositio vero est, ꝙ si eiusdem conclusionis sint plures syllogismi, illi non vnus, sed plures sunt. Amplius, si propositiones possint syllogizari, syllogismi non vnus, sed plures sunt hæc est suppositio. Debes scire, vt Philoponus inquit, ꝙ eiusdem conclusionis esse possunt plures syllogismi disperati, & duo syllogismi communicantes. Verbi causa, conclusionis E, vt dicitur in litera possunt esse A B, & C D syllogismi disperati, qui in nullo conueniunt. Et possunt esse syllogismi communicantes, A C B C, syllogismi, qui in C conueniunt. Exemplum in terminis: sit. E. Hæc conclusio animus est immortalis: hæc quandoq; per hoc medium, quod est semper mobile syllogizatur, vt in Phædro: interdum per inferre vitam corporibus, vt in Phedone. Aliquando: quia non corrumpitur a propria malitia: vt in euthyphrone. Communicantes autē erunt cum assumūtur vt prosyllogismi propositionum: vt si ad E conclusionem sumantur A B. ꝓpositiones: quæ egerent syllogismis. Nam syllogismus probans A & syllogismus probans B communicantes erunt. Verbi causa sit conclusio iustum est bonum, syllo gismus vero sit honestum bonum: iustum honestum: iustum bonum, maior vero prosyllogizetur, appetibile bonum, honestum appetibile:

2 Expō nostra.

Qua Philoponus.

appetibile:honestum bonum. Minor iterum sic laudabile honestum: iustum laudabile. Iustum honestũ. Ecce quo modo ambo in termino honestum communicant, hæc pro verbis Aristo. Animaduerte tamen, ꝙ textus iste facilius potest exponi, dicendo, ꝙ Aristoteles præmittit unam conclusionem, videlicet, ꝙ omnis syllogismus cõstat ex tribus terminis. Secundo vero remouet antequam illam probet duo impedimenta, quibus alicui posset conclusio videri falsa. Primum est obijciendo, ꝙ vna conclusio potest pluribus syllogismis demonstrari et ita posset dici aggregatum ex his omnibus esse vnum syllogismum, quo concesso syllogismus non ex tribus, sed ex pluribus terminis conficeretur. Secundo posset impediri conclusio obijciendo conclusionem aliquam per vnum syllogismum posse demonstrari, cuius propositiones adhuc sunt prosyllogizabiles, & ita posset dici aggregatum ex principali syllogismo, & pro syllogismis esse vnum syllogismum, quo concesso syllogismus ex pluribus terminis esset quam ex tribus. Obijcit autem his impedimentis Aristoteles. primo dicendo tale aggregatum siue primum siue secundum non esse vnum, sed plures syllogismos: eo quia non vna, sed plures sunt illorum proximæ conclusiones. Secũdo obuiat dicendo, ꝙ dato ꝙ aggregatum tale siue primum siue secundũ sit unus sylls conclusio est hoc mõ intelligenda, de syllo videlicet principali, qui ad vnã tãtum est conclusionẽ. Et hoc ingt in fine textus, ꝙ si non plures syllogismi sint, qui aliquo illorũ aggregatorũ ponuntur, sed vnus: hoc pacto ꝑfecto fieri põt vna cõclusio per plures scilicet remote & ꝓsyllogisticæ, sed vt E conclusio fit per syllogismũ A B fieri non potest, igitur omnis sylls principalis ad vnam principalem est ex tribus terminis: & hæc est conclusio literæ quæ probabitur. Hæc expositio ex melior.

Sit enim ipsum E conclusio, quæ ex A B C D deducatur: cũ necessum sit aliquod illorum ad aliud atq; aliud sumi, ad alterum quidem ut totum, ad alterum autem ut pars (hoc enim demonstratum est prius, q, si syllogismus est, necesse est illo modo terminos sese habere) habeat itaque sese hoc modo A B. C

More boni geometre Aristo. postquam posuit conclusionem, nunc eam signat in puluere, vt geometræ agunt & supponit quædam, vt conclusionem facilius deducat. Et debes scire, ꝙ Aristoteles per ipsum E intelligit quandam conclusionem, vbi sunt duo extrema, videlicet subiectum & prædicatum: quam vno verbo appellat, vt syllogismus sit facilior, & per A B intelligit vnum mediũ quod ideo diuersis verbis appellat, quia extremis ipsius conclusionis dupliciter comparatur: subiecto quidem vt totum, & vniuersale: & propterea cum illo minorem facit propositionem. Prædicato vero vt pars, & inferius, propterea cum illo facit maiorem propositionem. Amplius etiam per C D intelligit etiam medium, siue eiusdẽ, siue alterius figuræ. nã vt Philosophus dixit: & Philoponus submeminit vna met conclusio potest pluribus syllogismis diuersarum figurarum syllogizari vt hæc aliqs homo non est albus per medium quod est album in tribus figuris syllogizari potest. Et sic per. C.D. Medium aliud intelligit, sed (vt mihi videtur) potius in prima figura: vbi intelligit primum: quoniam pluribus medijs in eadem figura syllogizari potest. Et hoc ideo diuersis literis designauit: quia habet duplicem habitudinem: ad subiectum conclusionis quidem vt totum, ad prædicatum vero vt pars. Describit igitur conclusionem & syllogismum in puluere more boni geometræ. Et inquit: sit enim ipsum. E. conclusio: quæ ex A.B.C.D. deducatur: hæc est descriptio conclusionis. Deinde more boni geometræ facit sibi suppositionem: ꝙ videlicet. A.B. medium ad aliud atq; aliud extremum ipsius. E sese habeat vt totum: & vt pars. Et hoc inquit cum necessum sit aliquod illorum ad aliud atq; aliud sumi: ad alterum quidem vt totum videlicet ad subiectum ipsius E. ad alterum vero vt pars videlicet ad prædicatum ipsius. E: quod asserit esse prius ostensum: propterea conclusit suppositionem: quam voluit esse præhabendam: & inquit. Habeat itaque sese ipsum. A.B. medium ad extrema conclusionis syllogizande cuiusuis. Hæc igitur est suppositio ut medium semper ad extrema conclusionis sese habet vt totum & vt pars.

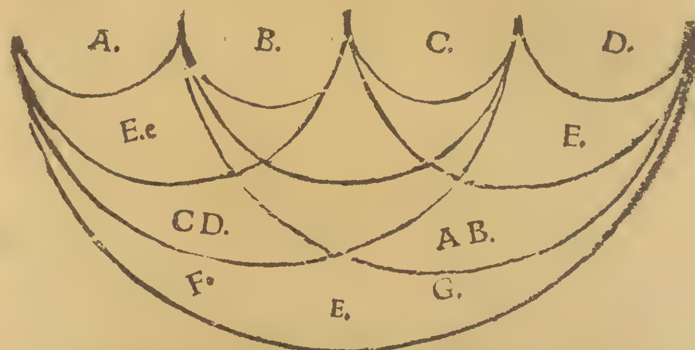
3. Expõ nõ. [...] (margin)

Obuiat. (margin)

Com. 233. (margin)

A

Ex his igitur quædam erit conclusio, aut itaque erit illa E: & ex C D alia: aut aliqua alia præter has. Et si E quidem erit ex A B profecto syllogismus erit duntaxat. Quod si C D mediũ hoc pacto sese habeat, ut ad alterum ut totum, ad alterũ ut pars sumatur: etiam ex his quædam emerget conclusio: quæ erit aut E & ex A B alia, aut alia quædam præter has. Et si E sit cõclusio, & ex A B alia, erunt aut plures syllogismi, aut eadem fortasse conclusio per plures terminos deducetur. Si uero quædã alia præter has, & erunt plures syllogismi, & inter se abiuncti. Si uero ipsum C D non eo modo sese habeat ut syllogismũ conficiat frustra erunt sumptæ propositiones, nisi aut inductionis, aut explanationis, aut alicuius alterius talium gratia sumptæ fuerint, si autem ex A B non E, sed quædam alia deducatur conclusio, & ex C D aut alia quædam, aut alia præter has, erunt & plures syllogismi, & non eius quod ponebatur: ponebatur enim esse syllogismum ad E: si autẽ nulla ex C D fiat conclusio sequitur & propositiones frustra esse sumptas, & non ad id ad quod erat ab initio syllogismus. Patet igitur omnẽ demonstrationem omnemue syllogismum ex tribus duntaxat terminis fieri. B

Syllogismus huius textus est valde occultus, propterea potest hypothetice sic cõponi. aut ex A B, & C D medijs aliqua syllogizatᷣ cõclusio, aut nulla, si aliqua, vel ex A B. medio syllogizatᷣ E, et C D alia: vtpote M: uel econtra ex C D E: ex A B vero. M. Vel vna alia ex ambobus medijs. Præter has, quæ sit A, aut ex ambobus illis sola E syllogizatur: aut ex A B syllogizatᷣ non E sed P: ex C D R, vel M, aut econtra ex A B E, vel N: ex C D P nõ possunt plures partes fingi, si detur ꝙ ex A B E. conclusio syllogizatur & ex C D M tunc habetur propositum, videlicet ꝙ sylls est ex tribus terminis, uno videlicet medio, & duobus conclusionis extrem is, ad quorũ vnum ipsum medium A B se habet vt totum, & ad alterum ut pars. Similiter syllogismus ad. M. erit etiã ex tribus terminis eodem modo, & sic habetur propositum. Et hoc dicit. D

Oẽm syllogismum ex tribus cõstare terminis ostenditur. Com. 224. Syllogismus (margin)

Ex his igitur quædam erit conclusio, hoc est si detur ex his esse aliquam conclusionem, aut itaq; erit illa E vtpote ex A B, & ex C D alia, vtpote M: aut aliq alia pter has, vtpote Q: & si E quidẽ erit videlicet ex A B, & ex C D M, ex A.B. ꝑfecto sylls vnus erit dũtaxat, q ex tribus est terminis. Et sic habetur membrum intentum. Sed si dabis ecõtra ex C D syllogizari E ex A B vero M: erũt tunc plures syllogismi ut prius, quorum vnus est ad E, alter vero ad M, at, si ab omnibus his medijs syllogizetur vna alia præter has, vtpote Q erũt plures syllogismi & abiuncti, quorum vnus erit per A B medium, alter per C D. Hoc tenet per suppositionem. Quia quoties medium se habet ad alterum conclusionis extremum vt totum, ad alterum ut pars, syllogismus est. Quare ad Q duo erunt syllogismi, per medium quidem A B vnus:

nam ad extremum vnum ipsius Q, se habet vt totum, ad alterum vt pars: alius per C D propter eandem rationē. si autem ex illis medijs A B & C D nulla syllogizatur conclusio penitus, frustra essent sumpta: at si ex illis omnibus sequitur E tantum, tunc erunt duo syllogismi principales & abiuncti: vt de Q probatum est, hæc est rationis vis. Verum verba sunt obscura, & ideo lege illa: quod si C D medium hoc pacto sese habet, vt ad alterū vt totum, ad alterum vt pars: sumatur etiam ex his quædam emerget conclusio, quæ erit aut E, & ex A B alia vtpote M: aut alia quædam præter has, videlicet Q: quasi dicat si ipsum E, non ab A B, sed a C D sit: & ab A B M cōclusio sit, quod fuit aliud membrum syllogismi: & hoc dicit & si E sit conclusio medij C D & ex A B alia, videlicet M: erunt aut plures syllogismi, aut eadem conclusio per plures terminos medios deducetur. Erunt quidem plures syllogismi, quia communicantes videlicet syllogismus & prosyllogismus. Nam vnus cōficietur per medium C D, ad E: alius per medium A B ad M. hoc autē patet ex suppositione: quia medium C D ad extrema ipsius E sese habet vt totum, & vt pars. Igitur erit syllogismus, & eodem modo A B ad M. Igitur plures erunt syllogismi. Per plures vero terminos medios: hoc est quia plures syllogismi principales abiuncti: & sic adhuc plures erūt syllogismi, vnus per A B, & alter per C D, propter eādem rationem: quia medium sese habet vt totum, & vt pars, si vero, inquit quædam alia præter has videlicet Q: & erunt plures syllogismi: & abiūcti hoc est principalis Deducitur, quia vnus erit per C D: quod se habet vt totum & se habet, vt pars: & alius per A B, quod similiter sese habet vt totum, & vt pars, & sic adhuc plures erunt syllogismi, & habetur quemlibet illorum ex tribus fieri terminis. Si vero inquit ipsum C D non eo modo sese habet vt syllogismum conficiat, frustra erunt sumptæ propositiones, nisi aut inductionis, aut explanationis, aut alterius gratia vt dicetur, & his apparet syllogismus, quia nō potest fingi ab his omnibus sequi ipsum E solum: quia vt prius, erunt duo syllogismi, vt deductum est de Q: deinde Aristoteles complet syllogismum addens vltimā partem, & inquit { si autem ex A B non F, sed quędam alia deducatur conclusio, vtpote P: et ex C D, aut alia quædā vtpote non M sed R: aut adhuc alia præter has deducetur videlicet N: erūt & plures syllogismi ad P quidem unus per rationem tactam, & ad R, vel ad N, alius & nō ad id quod ponebatur, videlicet ad E redit ad primum membrum dicens { si autem nulla ex C D fiat conclusio, frustra propositiones essent sumptæ, & non ad E, quod fuit propositum, & sic sequitur omnem syllogismum ex tribus esse terminis. Totus igitur syllogismus est, aut ex A B & C D sequitur aliqua conclusio, aut nulla: si nulla frustra essent propositiones, si aliqua, vel ex A B sequitur E, & ex C D M, vel econtra ex A B M, & ex C D E: aut alia præter has, puta Q: aut ipsum E, ab ambobus aut ab A B sequitur P, ex C D R: vel N sequitur. si ex A B sequitur E, & ex C D M: vel econtra, non vnus, sed plures erunt syllogismi, ut deductū est, si sequitur ab illis simul Q. vel ipsum E iterum erunt duo syllogismi principales abiuncti, si ab A B sequitur P, ex C D R, vel N: iterum plures erunt syllogismi: quare omnino oportet confiteri syllos ex tribus fieri terminis, hic syllogismus literæ. Quo vero ad verba attinet debes scire, ꝙ possunt sumi propositiones in syllogismo non ad conclusionem, vel gratia inductionis, vt quando plura singularia sumuntur & non ordine syllogistico: aut gratia occultationis, vt cum volumus decipere: tunc enim interponimus propositiones nō syllogisticas. Aut gratia explanationis vt doceamus discipulos, exponendo terminos syllogismi, & hæc tria expressit Aristo. Possumus autem addere propositiones propter alias causas, ut propterea multas agamus cōclusiones, hæc Aristo. in illis verbis. Secundo debes scire, ꝙ Aristoteles in syllogismo hypothetico fecit septē partes: quia septem modis possumus imaginari media illa, A B: & C D. Primo ꝙ ex A B sequatur E: ex C D. vero alia conclusio, vtpote M. Secundo imaginando ecōtra ex C

Expō verborum.

Vis syllogismi.

B D sequi E: ex A B sequi. M. Tertio imaginando ex his simul nullum horū sequi, sed aliud præter hæc videlicet Q. Quarto imaginando ex illis simul sequi ipsum E tantum. Quinto imaginādo nihil penitus ex illis sequi Sexto imaginando sequi ex illis aliquid sed nec E, nec M sed ex A B sequi P: ex C D autem sequi N, vel R. Septimo imaginando econtra, ex A B sequi N vel R: ex C D sequi P. Tunc dixit, ꝙ, si ex A B sequitur E, & C D sequitur M, duo erunt syllogismi: quorum quilibet ex tribus cōficitur terminis ex duobus extremis, & ex medio, quod ad unū illorum est vt totum, ad aliud vt pars, & ita ex tribus terminis. secundo dixit, ꝙ si dicatur econtra, ex A B sequi M: C D vero E, per eandem rationem duo erunt syllogismi vt prius. Tertio dixit, ꝙ, si sequitur nullum horum, sed Q: tunc erunt duo syllogismi communicātes, vel duo abiuncti, propter eandem rationem, quia medium se habet ad alterum extremorum, vt totum, ad alterū ut pars. Quarto non dixit, sed posset dici ex illis insimul sequi ipsum E tantum: & hoc tacuit, quia oportet illos esse plures

F aut cōmunicantes, aut abiunctos. Quinto dixit, ꝙ si nihil sequitur, frustra essent propositiones: nisi aut celandi, aut explanandi, aut manifestandi causa. Sexto dixit, quod si dicatur ex A B sequi P, ex C D sequi N, vel R. Vel septimo dicatur econtra, sequitur illos esse duos syllogismos propter eandem causam, & non ad E conclusionem positam, hæc Aristoteles. Vnde vis syllogismi est hæc, Omnis oratio constans ex medio & duobus extremis, ad quorum vnum medium se habet vt totum, & ad alterum vt pars, constat ex tribus tantum terminis: omnis syllogismus per suppositionē est oratio constans ex vno medio, & duobus extremis, ad quorum vnum medium se habet vt pars, ad alterum vt totum: igitur omnis syllogismus ex tribus constat terminis. Hæc est vis syllogismi. Sed occurres, quia minor falsa videtur: soli enim syllogismi primæ figuræ cōnstant ex medio, quod ad vnum extremum sese habet vt totum, ad alterum vt pars. nam in syllogismis secundæ figuræ medium se habet ad ambo extrema vt totum. In syllogismis vero

G tertiæ medium sese habet vt pars ad ambo. Dico quod syllogismi cæterarum figurarum descendunt a syllogismis primæ per conuersionem, & reducuntur ad illos per conuersionem: quare medium in omnibus se habet ad extrema vt totum, & pars vel actu, vel reductione, & hoc sufficit.

Vis syllogismi.

Dubitatio.

Solutio.

Hoc itaque cum sit declaratum, & ex duabus propositionibus, & non ex pluribus esse syllogismum, perspicuum est, siquidem tres termini, duæ sint propositiones nisi aliquid assumatur, ut ab initio diximus ad syllogismorum perfectionē. Præterea patet etiam eam syllogisticam orationem, in qua propositiones, per quas principalis conficitur conclusio, non fuerint pares. (Est enim necessarium, ut superiores conclusiones nonnullæ propositiones sint rursus.) Hanc ipsam orationem aut non syllogizasse, aut plura quam fuerint ad conclusionem ne-

H *cessaria, interrogasse.*

Com. 235.

His declaratis, nunc duo ex his excerpta infert. Primum est, ꝙ omnis oratio syllogistica constat ex duabus propositionibus. Secundum, ꝙ quæ non constat ex duabus propōnibus, non est syllogistica, aut plura sumpsit, quam ad conclusionem fuerint necessaria. Primū quidem ex dictis syllogizat. nam ex tribus terminis omnis syllogistica cōstat oratio. Duæ propositiones sunt tres termini: igitur ex duabus propositionibus constat omnis oratio syllogistica. Inquit. { Hoc itaque cum sit declaratum, perspicuum est syllogismum & ex duabus constare propositionibus, & non pluribus. Probat hoc excerptum, & inquit { siquidem tres termini duæ sint propositiones. Dico duæ sunt propositiones, nisi aliquid assumatur, vt ab initio diximus, ad perfectionem syllogismorum, vt videlicet prosyllogismus probans maiorem aut minorem, aut expositio, aut conuersio, & id genus.

nus. Hæc non pro vi syllogistica sunt sumpta, sed ad maiorem perfectionem, vel ad maiorem euidétiam. Quo vero ad verba attinet, debes scire, quod duæ propositiones sunt tres termini, secundum materiam: pro quanto ex tribus terminis duæ fiunt propositiones duntaxat partim conuenientes, partim differentes, vt dictum est hęc de primo. Secundum vero infert per conuersionem per contrapositionem: nam, si omnis oratio syllogistica ex duabus constat propositionibus tantum sequitur per cõuersionem per contrapositionem, quod quæ nõ constat ex duabus tantum, non est oratio syllogistica: vel si est, forte erit pro quanto in illa est assumptum aliquid ad perfectionẽ syllogismi vt diximus. Inquit { præterea patet etiam eam syllogisticam orationem in qua propositiones: per quas principalis conficitur conclusio non fuerit pares vt duæ tantum. Antequam totam compleat conclusionem faciens parenthesim interponit, quãdo possunt sumi plures propositiones, & vult tunc posse sumi plures, quando propositiones fuerint simul conclusiones prosyllogismorum, & propositiones ad intentam conclusionem: & hoc dicit { Est enim necessarium vt superiores cõclusiones nonnullæ, videlicet prosyllogismorum propositiones sint rursus ad intentam conclusionem: quo in casu potest syllogismus constare ex pluribus duabus propositionibus. Hoc interposito complet conclusionem & quasi dicat, patet talem orationem, in qua plures fuerint, hanc ipsum talem orationem, aut nõ syllogizasse, & hæc est pars propria intenta, aut plura quam fuerint ad conclusionem necessaria interrogasse siue assumpsisse. & hoc est additum pro complemento Hoc est secundum excerptum: & sic patet primum sequi ex his quæ proxime dixit. Secundum vero sequi ex primo per conuersionem per contrapositionem,

Declaratio verborum.

Quibus fit: ut si syllogismus sumatur secundum principales propositiones: omnis talis syllogismus ex propositionibus quidem partibus, ex terminis uero imparibus conficiatur. Siquidem termini propositionibus ipsis plures uno sint, fit etiam ut conclusio ipsa propositionum sit dimidium.

Com. 236. Docet nunc Aristo. ex dictis. Primo quonammodo propositiones ad terminos sese habent secundum numerum, similiter & conclusiones ad propositiones. Et duo facit: quia primo docet hoc in syllogismis sumptis per principales propositiones. Secundo in syllogismis sumptis tam per principales, quã per additas propositiones. Est enim duplex syllogismus. alius quidem simplex, qui per propositiones non augetur, eo quia ibi nulla propositio est prosyllogizabilis, & in tali nullus assumitur prosyllogismus. Alius uero mixtus, qui auctus dicitur syllogismus. Hic enim est ijs, in quo & principales & prosyllogisticæ sumuntur propositiones. Et propterea negotium hoc diuisum est in duo. De primo igitur vult quod in syllogismo per principales duntaxat propositiones assumpto propositiones sint duæ paresve. Termini vero tres, imparesve: quia vt dictum est termini sunt propositionibus plures vno. Amplius in talibus syllogismis cõclusio est dimidium propositionum quia vna, vnum vero dimidium est duorum. Hæc de primo. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, vt bene græci animaduertunt quod Aristote per conclusionem vnam, non intelligit secundum speciem, nam superius fuit dictum ex mistione necessarij & contingentis sequi interdum duas conclusiones: videlicet de possibili, & de inesse, sed per vnã conclusionem intelligit quo ad materiam: quia siue sequatur de possibili conclusio, siue de inesse, semper est vna eademque secundum terminos atque materiam, & hoc pacto loquitur Aristoteles. Amplius loquitur de conclusione, quæ vi syllogismi sequitur, non autem de ea, quæ vi sub acceptionis assumitur. Quia, vt dicitur primo posteriorum, & secundo huius augentur demonstrationes in post assumendo conclusiones sub conclusionibus, & sic patet primum.

Declaratio cõclusionis Aristo.

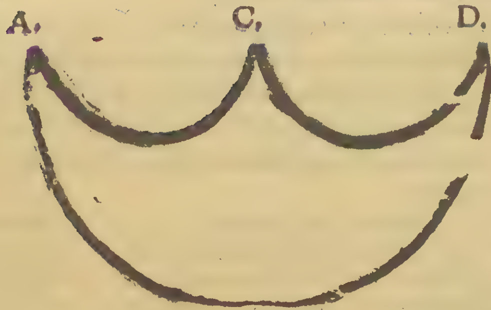
Insuper etiam siue prosyllogismos, siue per plura abiuncta A *media perficiatur conclusio: ceu ipsum* A B *per* E *&* D, *numerus terminorum semper uno propositionum numerum exuperabit. Nam siue extrorsum adijciatur terminus, siue ad medium interponatur, utroque sane modo interualla ipsa, quibus quidem interuallis propositiones æquales sunt, pauciora sunt ipsis terminis.*

Nunc demonstrat quonammodo in syllogismis auctis ꝓpositiones & termini sese habeãt. Et primo ostendit, quod eodem modo sese habent in auctis veluti in nõ augmentabilibus. Verum primo ostendit, secundo ostendit differentiam. Pro intellectu primi debes scire, quod auctio syllogistica est duplex, quædam est continua, quędam discontinua. Continua quidẽ fit in ante assumendo, vt quoties syllogismus fieret: cuius aliqua propositio esset prosyllogizabilis: quæ rursus prosyllogizaretur per alium syllogismum: cuius adhuc propositiones essent prosyllogizabiles, & sic vsque ad per se nota: hæc enim auctio cõtinua est. Discontinua vero est, quoties vna eademve conclusio per plura media syllogizaretur. Vt A B conclusio per A & C syllogismos. Est igitur textus conclusio, quod siue conclusio augeatur continua auctione, siue discõtinua semper numerus terminorum est vno tantum maior numero propositionum. Et hoc dicit { & insuper etiam siue per prosyllogismos } hoc est auctione continua, siue per plura abiuncta media } hoc est discontinua auctione perficiatur conclusio { ceu ipsum A B, per C & D: numerus terminorum semper vno propositionum numerum exuperabit, hæc est conclusio. Syllogizatur hæc hypothetice, si extrorsum adijciatur terminus vt fit in auctione continua, siue ad medium interponatur terminus, vt fit in auctione discontinua, vtroque sane modo interualla ipsa, quibus quidem interuallis propositiones æquales sunt pauciora sunt ipsis terminis, hæc est maior: adde minorem, sed omnis auctio est aut per terminũ extrorsum aut per interpositionẽ ad medium, igitur omnis auctio fit in pluribus terminis quam sint ꝓpositiones vno. Quo vero ad verba attinet, animaduerte propositionem & interuallum idem esse. Dicitur enim interuallum, quãdo syllogizabilis est ꝓpositio, eo quia inter extrema potest interponi medium. Dicitur propositio, quando non est syllogizabilis. Hæc de primo.

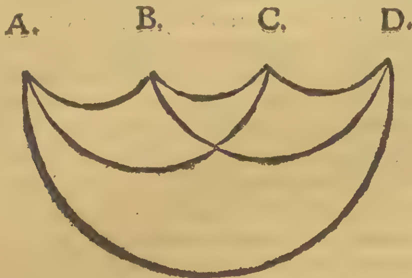
Com. 237. *Auctio syllogistica duplex.* B *Propõ. et interuallũ idẽ sunt.* C

Verum propositiones quidem non semper pares erunt, termini autem impares. Sed uersa uice cum propositiones pares fuerint, termini impares erunt, cum termini pares, propositiones impares habebũtur. Si quidem uno addito termino, simul una excrescat propositio, quouis mõ terminus ipse adijciatur. Quare, cum hæ quidem pares, illi uero impares sint, necesse est eadem seruata additione uicissim commutare.

Com. 238. Nunc ponit differentiam aliquam inter syllogismos non augumentabiles, & augumentabiles quantum ad hoc, quod in auctis syllogismis, semper termini ad propositiones permutatim sese habent secundum par, & impar, & hoc proponit dicens { verum propositiones quidem non semper pares erunt, nec termini semper impares, sed versa vice cum propositiones pares fuerint, termini impares erũt, cum termini pares, propositiones impares habebuntur. Et huius causam affert, quia semper vno dũtaxat termino addito vna semp excrescit propositio, quouis mõ addatur siue inter maius & mediũ, siue inter medium & minus extremum. Hoc facile est exemplo deducere; Tunc repetit conclusionem D quare, cum hæ quidem pares, illi vero impares sint, necesse est seruata eadẽ & vniformi additione, siue conditione vicissim terminos & propositiones secundum par, & impar permutare. Dixit seruata vniformi additione: quia posset fieri additio assyllogistica, vel expositoria, vel inductoria. Vbi non esset hæc vice versa permutatio secundum par & impar in propositionibus & terminis. Hęc de differentia. Sed occurres quia sint tres termini A C D. Verbi causa inscripta figura. *Dubitatio.*

Constat ꝙ propositiones sunt duæ, vt A C, et B D: at si addatur alius terminus, vt B vt in subscripta figura.

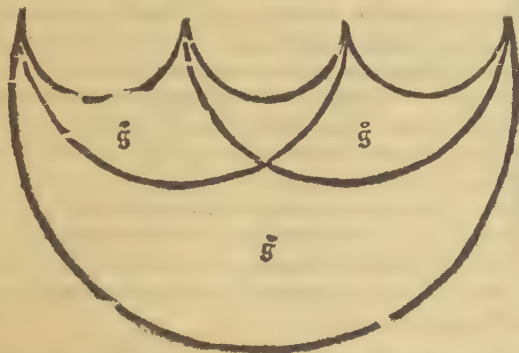
Tunc additæ sunt duæ propōnes, videlicet A B: & B C, aliter nō esset prosyllogismus perfectus. Igitur non est verum, ꝙ addito vno termino, addatur vna propositio.

Solutio. Respondet Philoponus, ꝙ licet addanr̃ duæ, per additionē tñ omnes erunt tres, vt A B, B C, C D: & hoc propterea, quia altera corrūpitur in prosyllogismo: videlicet A C: quia vbi prius erat propositio, effecta est modo per additionē conclusio prosyllogismi per ipsum B: & restāt vna minus, & ita addito vno termino, vna additur propositio. Ex quo patet, ꝙ per additionem hanc, conclusiones nō restant dimidia propositionum: nam addito B termino, propōnes restant tres: videlicet A B, B C, & C D: etiam & conclusiones tres, vt A C per B, A D per C, & B D per C. Quando enim Aristo. dixit conclusiones etiam dimidia propositionum, intellexit in syllogismis non auctis: in auctione tñ discontinua, id quod dicit Aris. non habet locum: quia addito extrinseco termino, duæ addunr̃ propōnes: verū quia propositio A C, cōuertitur in cōclusionē. nō excrescit nisi vna. & ita erunt tres, videlicet C D, B C, & A B. Et tunc oportet dicere, ꝙ verbū illud quouis mō addatur, intelligitur de auctione continua. Et tunc vult dicere, quouis modo addatur, siue inter maius & mediū, siue inter mediū & minus e extremū igitur præsens textus totus est legendus de auctione cōtinua, quæ fit per prosyllogismum. Quare oportet dicere, ꝙ in quouis syllogismo fuerit semper numerus terminorum est maior numero propositionum: siue augeantur continue, si ue discontinue. Vt præcedens textus narrat, in auctione tñ continua propositiones & termini se habēt secundū par & impar permutatim: Vndecūq; addar̃ termin⁹ siue īter mai⁹ & mediū, siue īter min⁹ & mediū: vñ lege literā iuxta hāc expōnē. Verū propōnes nō semp pares erūt, nec termini semp impares, supple in syllis, qui augentur auctione cōtinua: sed versa vice, cum propositiones pares fuerint, termini impares erunt. Contra autem, cum termini pares, propositiones impares habebuntur: cuius cām addit D. siqdē vno addito termino, simul una excrescat propō: nā addito ipso B termino, bene duæ nouæ adduntur pro pōnes, vt A B, & B C: verum vna tantum excrescit, quia prima, videlicet A C, quæ prosyllogizatur, non amplius propositio, sed conclusio efficitur: dico vna excrescit propositio quouis modo et vndecūq; terminus addatur, siue inter maius & medium, siue inter mediū & minus extremū: semper enim excrescit una propositio: qa prior vicē subit nō propōnis sed conclusionis. Ideo concludit { quare cum hæ quidē pares, illi vero impares sint, necesse est seruata eadē additione vicissim permutare propositiones & terminos secundum par & impar. Dico seruata eadem additione, quia, si auctio nō est

B uniformis, & continua, sed difformis & discontinua, hoc non fieret. Ex his apparet, ꝙ in auctione non semper conclusiones dimidia sunt propositionum, vt superius declarauit. Hæc de textu.

Conclusiones uero nec ad terminos, nec ad propositiones ipsas eundem amplius subibunt ordinem, si quidem termino, conclusiones excrescant his terminis pauciores uno, qui præerant. Ad ultimum nanque non fit conclusio dūtaxat, ad cæteros autē omnes fit. Verbi causa, si ipsis A B C, ipsum D adijciatur: continuo etiam conclusiones duæ excrescunt, utpote et quæ ad A, & quæ ad B: & in cæteris id genus similiter. Et si ad medium ipsum addatur, eodem modo etiam erit res, eo quia ad unum duntaxat non fit syllogismus. Quare multo plures cōclusiones erūt, tam terminis, quam conclusionibus.

Risibile.	Rōnale.	Disciplinabile.	Hō.
A.	D.	B.	C.
F A.	B.	C.	D.
A.	C.	D.	E.

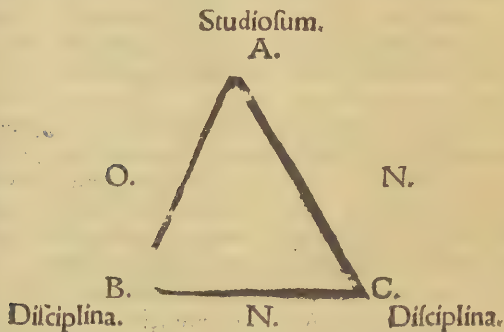
Monstrat q̃ pacto augeatur ... nū oc cōclusionū numerus auctis terminis extrinsecē additis, & intercidē...

Com. 239 Quonam modo propositiones ad terminos se habeant in continua syllogismorum auctione dictum est, nunc quonam modo conclusiones sese habent ad termi- G nos atq; propositiones exponit, & declarat. { Et debes scire, ꝙ ante auctionē proportio terminorum ad conclusionem erat tripla: quia termini erant tres, cōclusio vero vna. Proportio propōnum ad cōclusionem dupla, quia propositiones duæ, & conclusio vna. Quare ante auctionem proportio conclusionum ad terminos est subtripla, ad propositiones autem sub dupla, facta autem additione per vnius termini additionem conclusiones excrescunt duæ: quia alia est prosyllogismi, alia syllogismi: termini vero sunt quatuor modo quatuor ad duo proportio erit dupla. Amplius propositiones restāt post auctionem tres: igitur propositionum ad conclusiones erit proportio sexquitertia: quare mutatur proportio. Rursus mutatur semper proportio conclusionum ad terminos & ad propositiones per auctionem cōtinuam: tam si hęc auctio fiat ex parte minoris prosyllogizabilis, q̃ maioris. Inquit { cōclusiones vero nec ad terminos, nec ad propositiones ipsas eundē amplius subibunt ordinē, siue ꝓportionē: siquidē addito vno termino, cōclusiones excrescāt H his terminis, qui præerant pauciores vno, quia termini, qui præerant cū addito sunt quatuor, & cōclusiones duę igir̃ mutar̃ proportio. Præterea, propōnes tres, & conclusiones duæ: et ita ꝓportio muter̃. Addit ꝙ hæc auctio fit per intermediationem, non autem post vltimum, vtpote post C, sed inter B C, vel inter A B quia ad vltimū, vtpote ad C non fit conclusio, sed ad cæteros omnes fit, vt ad B & ad D, & alia. Huius rei sumit exemplum: & inquit. { Verbi causa, si ipsis A B C, ipsum D addatur, continuæ. Duæ etiā cōclusiones emergent vtpote quæ ad A sub quo C accipiebatur: et quæ ad B, sub quo idem C sumitur: & in cæteris id genus per additionem continuam. Et, quia fecit additionem inter B C, addit & si ad mediū ipsum addatur, hoc est inter A B: eodem etiam modo res erit eo, quia ad vnum nō fit syllogismus, videlicet ad vltimū, quod est C. Tunc concludit, ꝙ multo plures cōclusiones erunt tam terminis q̃ propositionibus, dicēs. Sed *Dubitatio* sibi

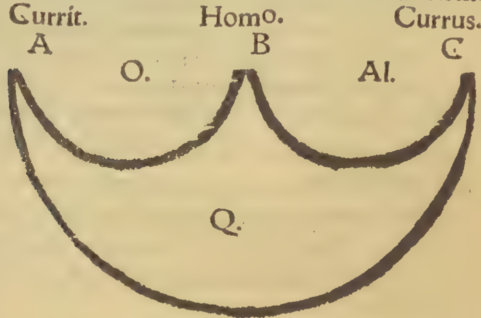
Solutio. sibi videtur cōtrarius. ait enim couclusiones etiam plures terminis & propositionibus: cum dixit contrariū. Dici potest, vt ex Philopono innuitur, ꝙ per terminos intelligit additos siue his, qui praeerat, & hoc pacto conclusiones omnes & syllogismi & prosyllogismi plures erunt terminis additis & propositionibus additis. Vel forte graece vera est haec, quare conclusiones & terminorum & propositionum multo plures erunt: & est sensus, quare conclusiones, quae sunt horum terminorum & harum propositionum aucti syllogismi erunt plures, supple tu, conclusionibus antequam syllogismus augeretur. Et sic nō cōclusiones ad terminos vel propōnes aucti sylli cōparat: sed ad cōclōnes sylli anteꝗ̃ augeret. Sed circa dicta occurres. Primo ꝗa non vr̃ cuiuslibet sylli tres tm̃ esse terminos, & nō plures, nec pauciores. Primo, quia syllogismi ex opposito sunt duo tantum, vt omnis disciplina est studiosa: nulla disciplina est studiosa: igitur nulla disciplina est disciplina, patet huius duos esse terminos.

Dubitatio.

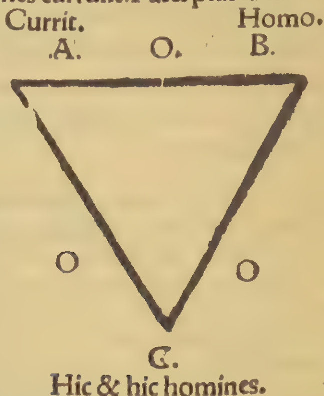
Syllogismus ex oppositis

Secundo enthymema illud, quod est conuersio, duos habet tantum terminos, videlicet omnis homo currit: igitur quoddam currēs est homo. Quia sic reducitur, omnis homo currit: quoddā currens est hō: igitur quoddā currens est homo. Patet hunc ex duobus esse terminis.

Tertio inductio plures habet duobus: quae sic reducitur, per tertiam figuram, hic homo currit: & hic homo currit: Hic & hic homines sunt omnes homines. Igitur omnes homines currunt. Patet plures esse terminos.

Hic & hic homines.

Solutio. 1. recentiorū. Quartō exēplaris sylli plures sunt termini, vt patet: ꝗa vr̃ quasi sylls inductorius. Recētiores dicūt syllos hosce ex duobus cōstare terminis ſm rē tribus tñ ſm rationē. Qm̃ in primo disciplina vim hēt duorū, v; B C: in scdo

Cōfutatio. cōuersionis ipm currēs vim duorū v; A C. In tertio oēs illi hñt vim vnius, v; C tm̃. Idē in exēplo. Sed hoc vr̃ falsum, ꝗa, si illi sunt tres, qua rōne sunt tres & nō re, a pari

A oīs sylls erit in prima figura ex quatuor terminis: ꝗa medius terminus ī illa subit vicē duorū, ꝗa ad alterū ptis, ad alterū totius, vt dictū est. Mō rōnes hae valde dr̃nt. Cuius rei signū est, ꝙ Aristo. appellauit terminū mediū duabus literis, cōclōne uero vna tm̄, qđ quidē factū esse arbitror, ꝗa mediū est rōne duo. Propter haec videtur mihi, ꝙ Aristo. in isto libro probatiuū syllm descripsit ut placuit Alex. & Auer. nō āt sylľm cōem oībus, & ita de tali nūc sermonē fecit tales nō sunt dicti sylli, ꝗa oēs illi petūt, & nō probāt. Propterea de his nō loquitur. Aīaduerte, ꝙ in probatiuo syllo licet propō possit eē ex pluribus duobus terminis, vt est haec propō. Arist. est physicus, Grammaticus. Rhetor, Moralis, Metaphysicus: tamen oēs resoluuntur in duos, subiectū videlicet & praedictū, vtpote in A & B. Secundo occurres, si ambo ultima: videlicet supremū & imū sint asyllogistica. Recētiores dicūt ambo ultima asyllogistica esse. Supremū quidem: quia nihil supra habet, imum uero quia nihil infra Sed videtur haec non conueniens: quia supremum potest per inferius

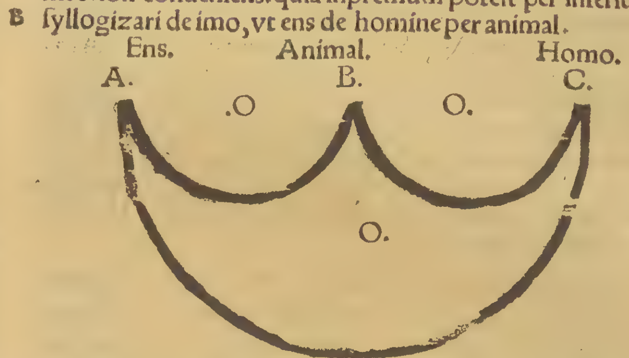
Solutio pria.

2. Dubiū.

Solutio. 1.

Confutatio.

B syllogizari de imo, vt ens de homine per animal.

Solutio. 1. Propterea sermo Ari. fortasse de vltimo intelligit: ꝗa vltimū nulli pōt esse pdicatū Propter hoc de nullo ipm syllogizari pōt, sed oīa de ipso. Pōt etiā verū esse de supremo, quatenus est deuenire ad vnū, de quo supremū est immediatū, de quo syllogizari nō pōt probatiue, ꝗa per

C se notū est de illo de quo assumitur, ens enim de quouis assumitur notū est quia prima impressione imprimitur in anima, vt Auicenna dicit. Tu vero teneas primā solutionē. Loquitur enim de vltimo: quia sub illo nō potest fieri conclusio, nec syllogismus: quia est ultimum, & licet sit deuenire ad supremum, de illo non loquitur.

Cap. 26. Quenā problematū facile, difficile in vnaquaque figura syllogizentur.

Atqui, cum ea, de quibus syllogismi sunt & qualia in unaquaq; figura, & quotfariam ostendantur, hactenus habeamus, erit etiam nobis perspicuum, quale nam problema difficile, qualeue syllogizatu facile est. Nam et quod in pluribus figuris, & quod plures per casus concluditur, id facile est: quod autem in paucis, & per paucos, id difficile admodum syllogizatu existit. Quare, cum affirmatiuum quidem uniuersale per primam duntaxat figuram, & per ipsam non nisi uno modo ostendatur: negatiuum & per primam & per mediam: per primam quidem & unice, per mediam uero bifariam, particulare affirmatiuum per primam, & per ultimam, unice quidem per primam, trifariam uero per ultimam. Particulare

D *autem negatiuum in omnibus demōstretur figuris in prima quidem unice, in media bifariam: in ultima trifariam: perspicuum erit profecto uniuersale affirmatiuum posse construi esse difficillimum, destrui autem esse facillimum.*

Com. 240. Duo de problematibus, quae per syllogismos syllogizantur hactenus declarauit: ꝙ videlicet sint affirmatiua vel negatiua, vniuersalia vel particularia, & ꝙ trifariam syllogizantur aut in prima, aut secunda, aut tertia figura. Nunc quod problematum facile, quodve difficile syllogizatu sit proponit pertractare. Inquit { atqui cū ea problemata, de ꝗbus sunt syllogismi & qualia in vnaquaq; figura sint: quia vel affirmatiua vel negatiua, vel vniuersalia vel particularia, & quod trifariam ostendantur, quia trifariam duntaxat, hactenus habeamus } hoc est in habitu & virtute teneamus: erit etiam nobis perspicuum quale nam problema difficile, qualeve facile

syllogizatu est. Hæc est quasi intentio. Deinde intendit talem conclusionem, ꝙ problema particulare negatiuum primo facile syllogizatu est, secundo facile est particulare affirmatiuum. Tertio facile est vniuersale negatiuum. Vltimo omnium difficilimũ est vniuersale affirmatiuum. Hæc est conclusio, et probatur sic, quod pluribus in figuris, & per plures modos syllogizabile est, idest facilius syllogizatu: at particulare negatiuum per omnes figuras potest syllogizari, & in illis per sex modos. (Particulare affirmatiuum per duas tantum, & in illis per modos quatuor, vniuersale negatiuum per duas & in illis per modos tres, vniuersale affirmatiuum per vnam & vnice:) igitur particulare negatiuum primo facile, & reliqua suo ordine. Hæc Aristo. Quo ad verba attinet debes scire, ꝙ dixit problema, & non propositio: quia propositio non nisi de præmissis intelligitur. Amplius dixit problema, & non conclusio: quoniam conclusio propriæ in demõstrationibus est, problema in syllogismis. Vlterius debes scire, ꝙ modos figurarum appellauit casus, non secundum eum modum, quo casum sumit in naturalibus, sed per casum intelligit variationem, vt dictum est alias. Amplius debes scire, ꝙ in conclusione plus accepit, quam in processu seminauit: intulit enim vniuersale affirmatiuum esse difficillimum syllogizatu, siue cõstitutu, sed esse destitutu atque confutatu facillimum. hoc quidem adiecit, non vt sequens ad ea, quæ modo dixit sed vt sequens ad ea, quæ proximo subiungit, vnde hoc additum est quasi intentio ad sequentia.

Atque eo omnino uniuersalia destruere facilius est, quam particularia, quia tam si nulli insit, quam si alicui non insit, per pernecatum est uniuersale. Horum uero id quod est alicui non inesse, in omnibus ostenditur figuris, id uero, quod est nulli ineẽ, in duabus. Similiter etiam fit in negatiuis: nam & si omni, & si alicui insit, id quod in principio erat, & pernecatum est, quod quidem duabus fit figuris. At in particularibus unice duntaxat destructio est, aut per omni aut per nulli inesse demonstrando. G

Com 241. Hactenus de facilitate difficultateve syllogizationis, nunc de difficultate facilitateve constructionis atq; destructionis: & uult in destructione esse ordinem contrarium. Nam primo destructu facile est problema vniuersale affirmatiuum, secundo vniuersale negatiuum, tertio particulare affirmatiuum, vltimo particulare negatiuum. Nã gñatim vniuersale, vt vniuersale, destructu facilius est particulari, eo quia vniuersale omne bifariam destrui potest.

Affirmatiuum quidem, per particulare negatiuum, & per vniuersale negatiuum. Negatiuum vero, & p particulare affirmatiuum, & per vniuersale affirmatiuum.

Ergo omni vniuersale bifariam destrui potest, at particulare omne non nisi vnice: affirmatiuum quidem, per vl'e negatiuũ, negatiuum aũt per vniuersale affirmatiuũ, quare generatim particulare est destructu difficilius: semper enim quod pluribus modis destrui potest, facilius destrui potest. Amplius vl'e affirmatiuũ particulatim est facilius destrui ipso vl'i negatiuo, quia licet ambo bifariã, tñ, quæ destruunt affirmatiuum, facilius cõstrui possunt, vt particulare negatiuum, & vl'e negatiuum: quã quæ destruunt negatiuum, vt particulare affirmatiuum & vl'e affirmatiuum Quare vl'ia affirmatiua facilius destrui possunt, quam vl'ia negatiua. Prçterea particulare affirmatiuum facilius destruitur particulari negatiuo: quia affirmatiuum per vniuersale negatiuum destruitur, negatiuum per vniuersale affirmatiuum: at uniuersale negatiuum facilius construitur vniuersali affirmatiuo: igitur ordo horum est, vt diximus. Hæc de destructionibus. H

At construere contra est, quippe cum particularia constructu facilia sint. Siquidem & per plures figuras, & per plures modos construantur.

Com 242. Hactenus de destructione, nunc de constructione. Est enim ordo vt diximus, ꝙ primo constructu facile est particulare negatiuum, secundo particulare affirmatiuum, tertio vniuersale negatiuum, quarto vniuersale affirmatiuum. Nam, vt diximus particulare vt particulare vniuersali ipso, vt vniuersali semper constructu est facilius: quia in pluribus figuris, vel per plures modos. At negatiuum particulare facilius affirmatiuo, quoniam in pluribus & per plures, vniuersale negatiuum facilius affirmatiuo per idem.

Verum latere omnino non oportet, posse sese mutuo destruere & uniuersalia per particularia, & particularia per uniuersalia, construere uero mutuo sese non posse, quia non uniuersalia per particularia, sed & particularia per uniuersalia bene, eo quia si omni inest, alicui inesse necesse est. Simul atque cum his destruere quam construere facilius esse, patet.

Nunc quonam modo vniuersalia ad particularia sese habent quo ad constructionem destructionemve: & qd nam simpliciter sit facilius, construerene, vel destruere vult pertractare. Et dicit primo, ꝙ vniuersalia & particularia conuertuntur quo ad destructionem: quia per vniuersalia destrui possunt particularia, & econtra, particularia per vniuersalia, vt patuit. Quo vero ad constructionem non conuertuntur: nam bene per vniuersalia particularia construi possunt, contra autem per particularia vniuersalia construi non possunt: hinc concludit secundum, videlicet, ꝙ absoluta facilius est destruere quã construere: quia destruere conuenit & vniuersalibus, & particularibus: at construere vniuersalibus tãtum. Animaduersione dignum, vniuersale destrui non posse, nisi particulare per quod destruitur syllogizetur, & quia vniuersali ipso syllogizato, potest & particulare haberi: ideo vniuersale potest construere syllogistice particulare, vt in tertia figura, particulare autem non potest vniuersale construere, quia ex particularibus syllogistice non fit vniuersale: hinc patet particularia, quæ in inductione colliguntur, non construere vniuersale syllogistice, & sic tollitur contradictio hic, & in libro Topicorum, ibi enim docuit vniuersale construi per particularia, hic dicit non esse possibile. Tollitur enim contradictio, quia hic de constructione syllogistica loquitur, ibi de constructione Topica. Com. 243. Annotatio

Quonam modo igitur omnis conficitur syllogismus, et per quot terminos propositione sue, & quonam pacto sese habeant inter se. Insuper etiam problema quale unaquaq; in figura, qualeue in pluribus, atque in paucis quale, ex his sit modo ostensum.

Nunc quæ pluribus in locis fecit, recapitulat, & quæ dicit, perspicua sunt. Com. 244.

Portio secunda.

De propositionum Facultate.

Quomodo autem idonei ipsi erimus ad propositum semper syllogismis, & per quam uiam sumemus circa unumquodque principia, nunc dicendum iam non enim solum oportet fortasse generationem considerare syllogismorum, sed & potentiam habere faciendi. Cap. 1. Quonãmodo propões inueniendæ sint.

Syllogismorum, vt dictum est, Aliud est illorum forma, aliud materia, est quidem syllogismorum forma conclusio ipsa, materia vero propositiones. Quare, cum de syllogismorum formis abunde egit consequens est, ut de illorum materia prosequatur. Egit quidem de formis siue conclusionibus abunde quia quales cõclusiones ad simplices, qualesve ad mixtos syllogismos sequantur, exposuit. Egitque cætera quæ huic parti necessaria erãt: quare, & nunc rationi consentaneum est de propositionibus agat. Assignat autem Aristoteles duas causas huius intentionis: finalem quidem, vt ad omne problema syllogizandum abundi efficiamur: effectricem autẽ, ꝙ perfectum artificem non solum syllogismorum generationem considerare oporteat eorum formas contemplando, Com. 245.

Quæ Philoponus. plando, sed etiam facultatem habere, qua facile illos conficiat, cõsiderando materiam. Nam, vt recte Philoponus inquit, nauifactor non tantum nauis formam, sed ligna spectare debet. Domificator etiam non modo domus formam, sed lapides. Neoterici vero dicunt Aristotelis intentionem esse de medii inuentione, egit enim vt dicunt, de medio in ordine ad extrema: at nũc de eius inuentione agit. Hinc rationem ordinis assignant: nam prior est medij ordo ad extrema, quam eius inuentio. Quæ non sunt imperite dicta: nam licet de medio, quatenus est medium non sit prima intẽtio tamen de ipso quatenus suo ordine propositiones efficit, consideratio exoriri potest. Aliter etiam ijdem Neoterici Aristotelis capitulum introducunt. Dicunt enim, ꝙ cum Aristoteles ex quibus, & qualibus est syllogismus omnis: quod quidem ad syllogismorum generationem pertinet, tradiderit, nunc vult artem tradere, qua syllogismos facile cõficiamus Quare ordo patet, nam prius cognoscere debemus ex quibus est syllogismus, quam habere artem, qua illos facile conficiamus. Quæ omnia sunt perite dicta, licet non multum verbis Aristotelis consona. Quod patet primo ex partis inscriptione. Cum dicitur de propositionum facultate portio secunda. Euporia enim græce: est latinæ facultas: vel abundantia: siue opulentia. Secundo etiam patet ex his, quæ Aristoteles proponit Inquit enim { quomodo autem idonei ipsi erimus ad propositum } hoc est ad omne id, quod proponitur syllogizandum: semper syllogismis, & per quam viam siue artem sumemus circa vnumquodq; principia, nunc dicẽdum. Iam ergo proponit dicere artem, qua syllogismis, siue syllogismorum propositionibus ad vnumquodque propositum construendum, vel destruendum abundemus.

Quæ Neoterici.

Q expõ iuniorũ nõ sit verbis Aristo. cõsona.

Secundo proponit dicere artem, qua principia, hoc est propositiones sumemus circa vnumquodque propositum siue problema, quod proponitur. Sed an abundandi ars, & ars cognoscendi propria propositi principia idem sit, ex neotericis non habemus. Philoponus videtur pro eodem hæc habere. Abundat enim his syllogismis, vel propositionibus: qui propositi propria principia nouerit. Et qui cuiusque propria principia nouit ijs propositionibus vel syllogismis abundat. Vna ergo est intentio, docere scilicet artem, qua abunde omne propositum syllogizemus. Quo vero, ad verba attinet: verbum grçce est euporesomen εὐπορήσομεν latine abundemus: ditemur atque facultatem habeamus. Vnde non video, quo pacto in veteribus translationibus Antiquus interpres verbum illud idonei exposuerit: non enim qui idoneus est ad rem, est illa re abundus, quare, si nos idonei sumus syllogismis, non oportet nos illis abundare. Propositum græce est τιθέμενον Tithemenon, quod problema sonat: id enim proponitur, quod dubitabile est: at dubitabile & syllogizabile idem est. Tale videtur problema: potest etiam non imperite exponi propositum, siue datum, nam syllogizamis, quod proponitur, vel datur. Hæc quo ad verba. Assignauit autem Aristoteles intentionis duplicem causam: Alteram finalem, cum dixit, vt abundemus syllogismus: alteram efficientem, cum inquit, non solum enim forsassis oportet considerare generationem syllogismorum, sed oportet habere potentiam hoc est facultatem, qua illos facile faciamus. Dynamis enim græce est tum potentia, tum facultas, siue virtus, siue facilitas. Tacuit autem ordinis causam, quoniam ex hisce patet.

Dubõ bona Solutio.

Verborum cõsideratio. idonei.

Propõnum. Thema.

Causa intẽtionis.

Vis facultas ptãs.

1. Dubõ. Sed dubitabit quispiam primo, quia prope libri Topicorum principium dicitur propositum, esse negocij methodum adinuenire, qua omne ꝓblema syllogizare possimus: quare hic Aristoteles videtur superfluus, vel ibi.

Præterea rem hanc Aristoteles superius absoluisse videtur. Declarauit enim figuras, & modos syllogismorũ: assignans ex quibus, & qualibus propositionibus syllogizemus: ergo visus ẽ egisse de syllogismorum materia.

Solutio. Dicendum in libris Topicorum esse assignatam regulam, qua ꝓpositiones dialecticas quispiam inuenire possit: at hic assignat regulam, qua propositiones simpliciter

A quæ materia sunt syllogismi simpliciter, inueniamus. Præterea quod superius de figuris & modis dixit syllogismorum: spectauit ad formam syllogismorum, declarauit.n. ex puris negatiuis nullum syllogismum fieri, nec ex puris particularibus: quæ omnia spectant ad formam syllogismorum. at nunc tradit artem, qua facile propositiones inueniamus, quæ sunt materia syllogismorum. Neoterici (vt diximus) arbitrantur Aristo. hic dare artem inueniendi medium in quouis proposito syllogizando: ideo non iniuria dubitant, videtur enim hoc esse contra libri huius rationem. est enim liber hic analyticus, hoc est resolutorius. Igitur non inuentiuus, nam inuenire est componere. Quare nõ erat hic de medij inuentione agẽdum. Respondent tam hunc librum, q̃; sequentem esse resolutorios: nõ quidem eo, vt nihil compositionis, atque inuẽtionis edoceant, sed quatenus pro maiori parte docent resoluere. Et si hæc non sint imperite dicta melius dicemus de inuentione agi in his libris: non enim agi potest de resolutione, q̃n de compositione agatur: non tamen agitur de compositione propter compositionem sed propter resolutionem: docet enim Aristoteles hic inuenire medium, vt doceat conclusionem resoluere in sua principia quæ sunt propositiones. Aliter etiam Philoponus dixit superius. Quærũt & secundo quam ob causam assignetur hic regula inueniendi medium & non inueniendi extrema. Respondent hic esse assignatã vtriusq; rei regulã, non tamen eodẽ loco nã prius assignauit Aristoteles regulã inueniendi extrema, nũc vero inueniendi mediũ. Sed mihi videt̃ nõ posse eiusmodi regulas diuersis locis tradi: quoniã extrema, & mediũ sunt correlatiua: quæ vnica intellectione intelliguntur. Propterea mihi videtur hic Aristotelem tradidisse artem de inuentione extremorum simul etiam & mediorũ, verum in ordine ad materiã syllogismorum, superius vero in ordine ad formam. Dubitant vltimo, et satis rationabiliter: quia nõ videtur artem inueniendi media tradi posse: nam hæc ars vel est nobis a natura insita, cõnataq;, uel de nouo acquisita, si nobis cõnata, nõ oportet eã Aristotelem tradere: q͠a quilibet eam habet sin aũt

Dubõnes iuniorũ prima

Solutio iuniorum.

B

2. Dubõ.

3. Dubõ.

C de nouo acquisita iuuentaq;, quæratur an arte, an natura sit iuuenta, si arte: erit procedere in infinitum, si natura eadẽ rõne erit de arte inueniendi mediũ. Respõdẽt artẽ inueniendi mediũ esse acquisitam, non quidem alia arte sed sensu, & experientia. Quia enim sensu experimentoq; apprehendimus animal secundum eius omnia singularia sub substantia esse, & hominem secundum eius singularia omnia sub animali: statim cognouimus hominem cõtineri ab animali, & sic hæc ars inuenta est sensu, & experimento. Hæc solutio nisi exponatur, non intelligitur, quoniam adhuc stare videtur argumentum, si recte perpendatur: Propterea vt Fabius Quintilianus de Rhetorica dicit libro Tertio Oratoriarũ institutionum, sic nos de arte inueniendi medium dicimus. Dicit enim artis initium esse nobis a natura, artem vero ipsam ab obseruatione: nam natura fecit artis cuiusq; initium, obseruatio artẽ. Fecit quidem natura ipsa initium artis inueniendi mediũ: quoniam media facimus ab ipsa natura protinus geniti. Vnusquisque enim protinus genitus sermocinatur arbitrans medium accepisse ad sermocinandum. Fecit vero obseruatio artem. nam homines sicuti in medicina cum viderent alia salubria, insalubria alia: ex illorum obseruatione medendi artem effecerunt ita in syllogizando, cũ uiderent alia media utilia, alia inutilia fecerunt artem inueniendi medium, quare artes initium natura ipsa fecit, artem vero obseruatio. Hæc res lucidius est explicata in Rhetoricæ commentationibus.

Solutio.

Cap. 2.

D

Omniũ igitur quæ sunt, hæc quidem sunt talia, ut de nullo alio prædicentur, uere uniuersaliter, ut Cleon, & Callias. Et quod singulare & sensibile est: de his autem alia, nam & homo, & animal uterque horum est. Illa uero & ipsa quidem de aliis prædicantur, de illis autem alia prius non prædicantur. Alia autem & ipsa de aliis, & de his alia, ut homo de Callia, & de homine animal.

Com. 246. Ante igitur quam methodum illam prosequatur, quærit primo, quæ sunt illa, de quibus syllogismum cõficere apti sumus: & præmittit diuisionem eorum, quæ sunt, volens illorum alia esse, quę tantum subiecta sunt, de nullis autẽ prædicata, vt singularia. Alia vero esse, quæ tantũ prædicata sunt, & ad nulla subiecta, vt vniuersalissima decem rerum genera vt Philoponus exponit. Alia autem esse, quæ & subiecta, & prædicata esse possunt, vt intermedia. Quo vero ad verba attinet addit, vniuersaliter: quia singulare de aliquo prædicari potest, particulariter, vt quidam homo Socrates est, vniuersaliter autẽ de nullo. Addit etiam vere: quia non vere, hoc est quia per accidens, & secundum opinionem singulare prædicatur de aliquo: nam (vt postea dicemus) hoc veniẽs est Socrates: & illud currẽs est Coriscus Vel dixit vere, quoniam falso Socrates de multis prædicari potest, vt de lapide, de equo, & id genus, aut dixit vere, hoc ẽ affirmatiuæ, quoniam negatiuæ Socrates de multis prædicatur. Præterea adiecit & singulare, & sensibile referens singulare ad primas substantias, & sensibile ad indiuidua accidentium non enim solum de primis substantijs hic singulare intelligit, vt voluerunt quidam. Hic apparet qualiter non recte definierunt subiectum Iuniores, cum dixerunt esse illud, de quo aliud dicitur: nec recte prædicatum, cum dixerunt esse illud, quod dicitur de alio: nam subiectum (ut in prędicamẽtis Boetius exponit) est aut id, de quo aliud dicitur, vt substantiæ primæ & singularia. ix. accidẽtium quæcunq; sunt aut illud, cui aliud inest, vt substantiæ primæ tantum. Prædicatum vero id quod de alio dicitur, ut substantia secunda: aut quod in alio est, vt accidentia. ix. indiuidua enim accidentium prædicata sunt, quæ non dicuntur de alio: alioquin essent vniuersalia, sed sunt in alio. Similiter subæ secundæ sunt subiecta accidentiũ, de quibus non dicuntur accidentia, sed quibus insunt accidentia. Sed dubitabis fortasse: nam tunc diuisio non esset sufficiens: nam non omnia sunt secundæ substantiæ, vel accidentia, & sic non omnia essent prædicata vel subiecta, & tamen de illis problemata quærimus, vt de animo, si sit mortalis, de Deo si sit immobilis, de materia si sit vna, & de alijs id genus: quæ nec secundæ substantiæ sunt, nec primæ, nec accidentia. Posset dici in his esse prædicata, vel subiecta per reductionem vt Boetius dicit, vel secundum opinionem, & non naturalia, vt postea dicemus.

Verborũ cõsideratio. Vniuersaliter. Vere. Singulare sensibile. Contra Iuniores de subiecto et pdicato. Dubitatio. Lege disputationes nostras Metaphysicas disputatione prima. Solutio.

Quoniam igitur aliqua quidem eorum, quæ sunt, de nullo nata sint dici, palam. Nam sensibilium pene unumquodque est huiusmodi, ut de nullo prædicari sint, nisi ut secundum accidens. Dicimus enim quandoque album illud Socratem esse, & hoc ueniẽs Calliam. Quoniam autem & in sursum pergẽtibus stetur quandoque, rursus, dicemus, nunc autem sit hoc positum.

Com. 247. Remouet circa dictam diuisionem, dubium. nam & subiectis & prædicatis statum supposuit, asserens nõnulla esse prædicata tantum, nonnulla vero esse solum subiecta. Hoc autem non probauit, quare videtur petere. Remouet igitur hoc, volens statum in subiectis sumptũ esse tanquam per se notum ad sensum. In prædicatis vero, vt concessum, atque posterius declarandum. Aut fortasse per hæc se excusauit. Nam accepit, quæ vel patẽt sensu, aut alibi declarantur. Et ita quæ dicit vt concessa accepit, aut fortasse diuisionem propositam hic probat partim ex sensu, partim ex concessis alibi. Quo vero ad verba attinet. Debes scire q; quemadmodum duplex per se est, vt primo Posteriorum dicemus, alterum quod in ratione est subiecti, vel subiectum in ratione prędicati, alterum quod naturale est. Primo modo hæc non est per se Socrates est albus Secundo modo bene, nam naturale prædicatum de naturali subiecto dicitur, sic duplex per accidens. Alterum, quod neutro modo inest: alterum quod præternaturale est, vt veniens est Socrates hoc est enim per accidens. Quoniam Socrates non est naturale prædicatum, nec veniens naturale subiectum. Aristoteles ergo hic per ipsum accidens, non intelligit, vt distinguitur contra per se, sed vt distinguitur contra naturale, quod Philoponus animaduertit. Neoterici vero nõ intelligentes dixerunt Socratem prædicari per accidens de veniente, quia non est forma, vel quia accipitur secundum differentias accidentales, quæ non rectæ dicuntur.

Nota hæc Duplex p se. *Qua Neoteric.*

Nam Aristote seipsum exponit primo posteriorum, vbi per accidens, exponit præternaturale, non ergo hæc ad propositum sunt.

De his igitur non est demõstrare prædicatum alterum, nisi secundum opinionem. Sed hæc de alijs: neque singularia de aliis, sed alia de illis. Quæ autem in medio sunt manifestum q; utroq; modo contingunt, & enim & hæc, de alijs, & alia de talibus dicuntur, & fere rationes et considerationes sunt maxime de his.

Textus. Antirum. Alterum. Aliud. Aliquod.

Com. 248. Proposita diuisione, nũc declarat, quæ sunt illa, de quibus syllogismos & problemata conficere possumus, & illa, ex quibus non possumus. Et primo dicit de supremis nullum posse demonstrari prædicatum, nisi secundũ opinionem. Secundo dicit, q; hæc demonstrantur de alijs. Ex his sequitur de ijs esse syllogismos vno modo, & alio modo non, sunt quidem syllogismi de his, vt quę de alijs, & prædicata, nõ aũt sunt syllogismi de his, vt de subiectis, & vt de quibus. Quo uero ad verba attinet, dicit de supræmis non esse prædicata, nisi secundum opinionem: quod nonnulli exponunt secundum Analogiã. Potest enim de aliqua substantia demonstrari vnum, vt de prima causa, & de prima materia. At ipsum vnum analogum est, & prædicatum secundum opinionẽ. Vnde & Auer. vbiq; analogum, ambiguum appellat: quia non inuenitur vere commune, nisi secũdum opinionem. Philoponus autem tres esse opiniones dicit esse. Vna quidem est, quæ ens esse genus asserit. Alia, quæ vnum dicit esse genus, alia, quæ vnum quatuor elementorum ad decem prædicamenta. Et ita Aristoteles ait de decem generibus simpliciter prædicatis nihil prædicatum demonstrari posse, nisi secundum opinionem aliquam illarum trium. Vel forte, & tutius dicerem Aristotelẽ appellare prædicata secundum opinionem, quæcũque nec sunt accidentia, nec substantiæ secundæ, vt sunt illa, quæ de animo, & de intelligentijs dicuntur, itemq; & de materia, & forma: & cæteris id genus. Amplius & illa, quæ de decem prædicamentis. Hæc enim nec vera prædicata sunt, nec illa de quibus prædicantur, sunt vera subiecta, sed quasi secũdum opinionem. Tertio dicit de infimis subiectis non esse syllogismos, tanquam ipsa de alijs syllogizentur, ni[illegible] accidens (vt dictum est) Quarto dicit de ipsis posse esse syllogismos tanquam de subiectis, ex hisce sequitur de infimis vno modo non esse syllogismos quia non quatenus ipsa de alijs prædicantur, alio modo esse, quoniam de ipsis, vt de subiectis bene sunt. Quinto dicit intermedia vtroque modo syllogisticis conuenire: quia vt de quibus, & vt quæ, sunt enim prædicata, & subiecta respectu diuersorum. Vltimo dicit de his intermedijs esse rationes, hoc est problemata & syllogismos, & considerationes, scilicet illas, qbus consideramus conuertibilia cum re, antecedentia consequentia, & repugnantia, quibus inuenitur medium de quolibet ꝓblemate, vt Philoponus exponit. Addit vero fere, quia de supremis etiam fiunt saltem prædicata, quæ dicuntur secundũ opinionem. Vel addit fere, propter syllogismos secundæ figuræ, & propter syllogismos negatiuos primæ figuræ, qui fieri possunt de supremis, & imis. Sunt qui dicunt vniuersalissima syllogisticis conuenire, vt p̃dicata de alijs non autem ut subiecta aliorum. Infima vero subiecta nullo pacto syllogisticis conuenire, quia nec vt aliorum prædicata, cum de nullis prędicẽtur, nec vt aliorum subiecta: quia, vt inquit Philoponus, quæcunque infimis, & indiuiduis subiectis insunt, vel quæcunq; de illis dicuntur, ea dici, vel illis inesse, sensu perspicuũ est, nemo enim de Socrate tentat demonstrare album, aut Simum: quia hæc illis inesse sensu patet, & sic problemata, & syllogismi om

Excerptũ. Verba cõsideranda. Quæ Philoponus. Tertia expositio. Quæ nam sint pdicata scdm opinionem lucidatorũ. Quæ aliqui pulchra diuisio.

ni ex

ni ex parte non nisi de intermediis fiunt. Hinc patet syllogismos de aliquo esse trifariam intelligi posse, aut quatenus illud, de quo sunt, prædicatur de alio, & sic de supremis sunt, & non de imis: aut quatenus illud, de quo sunt, est subiectum ad alia, & sic de imis sunt, & nō de supremis, aut vtroque modo, & hac ratione de intermediis esse possunt. Sunt enim prædicata, & subiecta.

Dubiū.

Quæres, vtrum rationes omnes, & considerationes fere circa intermedia fiant, & uidetur primo ꝙ non: nam rationes fiunt de supremis, tanquam de partibus definitionum, & de imis tanquam de definibilibus, modo definitiones rationes sunt, similiter & syllogismi fiunt de supremis, tanquam de extremis conclusionum, & de imis tanquam de subiectis. Præterea, in exemplo proceditur ab uno singulari, & exemplum est: quædam ratio: inductio a pluribus singularibus procedit quæ etiam quædam ratio est. Insuper in syllogismo expositorio medium est hoc aliquid, & singulare. Ergo considerationes nō solū sunt de intermediis.

Solutio.

Dicamus ergo textum exponi posse vno modo, ut dictum est, ꝙ Arist. per logos idest rationes, intelligit problemata, & syllogismos, & per considerationes, intelligit considerationes, quibus inspicimus propria rei antecedentia, consequentia, & repugnantia, ut patebit, diximus etiam addidisse, nam sic exponendo, patet omnes eiusmodi fieri per intermedia. Fere propter syllogismos negatiuos, in qbus suprema possunt esse media & subiecta: & ita subiecta, & prædicata. Et hæc expositio est melior.

Igitur autē

Oportet igitur propositiones circa unumquodq; horum sic sumere supponentem id primum, & definitiones, & quæcunq; propria rei sunt. Deinde post hoc quæcunque sequuntur rem. Et rursus quæ res sequitur, & quæcunque non contingunt ipsi inesse, quibus autem ipsa non contingit, non sumendum est, eo ꝙ conuertitur priuatiua.

Com. 249.

Quod ad ipsa intermedia prospiciendum sit, hactenus declarauit: itemque & quod de intermediis rationes: & considerationes fere omnes sint: at nunc methodum nobis assignat: qua problemate quouis ꝓposito: facile propositiones adinueniamus.

Regula.

Supponit autem pro regula, ut problema construendum uel destruendum in subiectum & prædicatum semper resoluatur. Vt Philoponus inquit, uerbi causa. Si quærimus an uoluptas sit bonū. Annotanda sunt, bonum & uoluptas: bonum quidem, vt prædicatum: uoluptas autem ut subiectum. Huius rei causa est primo, ꝙ resolutio hæc ambo extrema, maius videlicet, & minus nos docet. Quando quidem prædicatum cuiusuis problematis in quauis figura semper est maior extremitas: subiectum autem eiusdē, minor: quo fit, ut resolutio illa extremorum inuētui sumat. Secundo etiam propter propositiones ipsas quæ ex obliquis constat. Nisi enim problema in extrema resolues, iis propositionibus, quæ ex obliquis constant, non erit facile extrema, aut media inuenire, uerbi causa. Si ꝓblema sit, cuiuslibet domini seruus est fugitiuus: nisi sic resoluas, quilibet dominus est is, cuius seruus est fugitiuus, nec extrema, nec medium inuenies. Post hanc regulam methodum tradit, & primo quidem generatim ad omne problema, & ad omnem figuram. Secundo vero speciatim. Generatim itaque quatuor prospicienda esse præcipit circa rem ipsam.

Quid res et vide quo solus dilucidæ bēt men tē Arist. in hoc loco.

Sed quid ipse per rem in hac arte intelligat, declaremus, & dicamus eum per rem intellexisse tam prædicatum ꝙ subiectum. Vsus est enim nomine rei, eo ꝙ cōsiderationes, istæ communes sunt rei subiecti, & rei prędicati: at, cum distinguet considerationes, quæ subiecti, & quæ prædicati seorsum de re etiam distinguemus. At nūc nobis satis sit exposuisse eum per rē intellexisse & subiectum, & prædicatum. Iubet ergo circa rem ipsam, hoc est tam circa prædicatum, ꝙ circa subiectū quatuor prospicienda esse. Primo quidem conuertibilia, siue sint definitiones, siue descriptiones: siue propriæ affectiones. Secundo prospicienda esse consequentia rem. Intelligit autem per consequentia rem omnia, quæ de re prædicātur:

A hæc enim consequentia rem dicuntur. quia re ipsa inesse posita, hæc ponuntur, sequunturq;, non autem econuerso. Vt si homo est, animal est. cōtra autem non sequitur. Tertio iubet consideranda esse antecedentia rem, & intelligit, quæ rei ipsi subiiciuntur. Quæ ideo antecedentia appellantur, quia ad illa esse sequitur res, non autem contra. Animalis enim antecedens est homo, ꝙ ad hominem eē, sequitur animal esse. Quarto denique prospicienda esse vult extranea siue aliena a re, quę repugnantia dicuntur nec considerare (vt ait) oportet ea quibus res ipsa repugnat: quia ea considerando, quę rei repugnant, consideramus ea quibus res ipsa repugnat: nam uniuersalis negatiua in terminis conuertitur, sufficit ergo quarta consideratio. Inquit. { Oportet igitur ꝓpositiones circa unumquodq; horum sic sumere supponētem id primum, idest problema, & resoluere ipsum, ut extrema inueniantur: deinde oportet supponentem problema primo considerare omnia conuertibilia & definitiones atq; descriptiones: & quæcunq; propria rei sunt. Prima ergo consideratio

B est prospicere rei conuertibilia quæcunque sunt, unde Aristoteles iis uerbis regulam tradit, quę extremorum inuentui seruit, & primam considerationem præcipue. Deinde secundam considerationem assignat, & inquit. { Deinde oportet considerare post hoc quæcunque sequuntur rē, rem dico prædicati, uel subiecti. Albertus autē ꝑ rem subiectum duntaxat intelligit. Quod non mihi placet, nō enim essent considerationes hæ communes. Addit & tertiam cum inquit. { Et rursus quæ res ipsa sequitur tertio loco prospicienda sunt, vt quæcunque antecedunt rem. Quartam vero subscribit, & inqt { Et quæcūq; nō cōtingunt ipsi rei inesse, vt quæque dicuntur aliena, extranea, & repugnantia, vt Philoponus inquit. Excusat autem se a quinta consideratione. Posset enim aliquis dicere ea esse prospicienda, quibus res ipsa repugnat. Ideo dicit, quibus autem ipsa non contingit, non sumendum est, eo ꝙ priuatiua, scilicet vniuersalis conuertitur in terminis. Quare, si inter ea, quæ rei repugnant, relinquentur illa, qbus res ipsa repugnat.

C

Diuidendum autem est consequentium quæcunque & in eo quod quid est, & quæcunque propria, & quæcunque ut accidentia prædicantur, & horum, quæ secundum opinionem, & quæ secundum ueritatem. Quanto enim plurium talium abundauerit quis, citius inueniet conclusionem: quanto autem ueriorum, magis demonstrabit. Com. 255.

Et de generalibus considerationibus hactenus, at nunc ea, quæ secunda consideratione prospicienda erant, subdiuidit, vt Philoponus inquit. Hoc est ea, quæ rem consequuntur. nam, vt Iuniores dixerunt, consequentium, alia essentialia sunt, vt quæcunq; prædicantur. inquit cuiusmodi prædicata sunt per se primo modo, vt de homine animal, & corpus, & substātia, & cætera id genus: alia accidentia, quorum alia communia sunt, alia vero ꝓpria. Propria quidem, vt Simum, & Aquilum de naso, communia autem, vt nigrum, & Bipes, & id genus. Dubiū.

D Sed dices, Aristoteles propria collocauit in prima consideratione, igitur non debet illa constituere inter ea, quæ sunt secundæ considerationis. Innuit Philoponus solutionē ex eo, ꝙ Aristoteles propria: quę in prima consideratione statuit, definitiones & descriptiones, & omne quod cō uersim per se prædicatur intellexit: at nunc propria accidentia intelligit, quæ distinguūtur contra communia accidentia. Solutio Philoponi.

Sed contra hæc adhuc dubitatur, quia ꝓpria sunt, quæ prædicantur conuersim, siue accidentia si sit, siue essentialia: at quæ conuersim prædicantur, non enumerantur inter consequentia: nam consequentia, vt diximus, sunt quæcunque prædicantur de re prædicatione maioris de minore. Dubiū.

Potest defendi (quod dixit) Philoponus Aristotelem hic per propria intelligere non quæ conuersim prædicantur de re, quia hæc sunt de prima cōsideratione, sed accidentia, quæ per se de re dicuntur. Nō tamen conuersim, ueluti Simum, & Aquilum de naso, & par de numero, & cætera id genus, hæc propria acci-

dentia sunt, sed cum non conuersim prædicentur, inter consequentia enumerantur, at p accidentia intelligit quæcunq; nec conuersim nec per se prædicantur, vt nigrum de Æthiope. Erit ergo diuisio, consequentium, alia essentialia, alia accidentalia, & accidentalium, quædam per se de re prædicantur quædam vt accidentia: & per accidens, & hoc pacto non est confusio in diuisione Aristotelis. B *Contra Iuniores.* Ex his apparet diuisionem Iuniorum non esse bonam, cum dicunt consequentium, alia essentialia, alia accidentalia: & accidentalium, quædam propria, quædam communia. nam propria hic non accipit vt distinguuntur contra communia, sed contra per accidens prædicantia. *Scđa pars. textus.* Sequitur deinceps pars illa. Et horum, quæ secundum opinionem, vbi Iuniores arbitrantur Aristotelem *Quæ Iuniores.* ea consequentia rursus subdiuidere, quæ communia accidentia sunt. nam horum alia secundum opinionem, alia secundum veritatem prædicantur. Et intellexit per prædicata secundum opinionem, quæ rem plerunque sequuntur, & per prædicata secundum veritatem intellexerunt, quæ rem sequuntur semper. F Vel aliter, per prædicata secundum opinionem intellexerunt quæ dicuntur de re probabiliter, ex quibus dialecticæ propositiones constant, per prædicata secundum veritatem, intellexerunt, quæ prædicantur demõstratiuæ de re. Ex quibus conficiuntur propositiones demonstratiuæ, & hanc secundã *Refutatio.* expõnẽ Albertus sequit. Sed prima expositio pace horum dixerim videtur extorta, et aliena. Non enim possum intelligere quod est secundum opinionem, esse plerunque: cum vel sit nunquam: si opinio erit falsa, vel semper, si opinio sit vera, similiter secunda expositio conuenit verbis Aristotelis, non enim accidẽtia communia pos*Quæ Philoponus.* sunt conficere propositiones demonstratiuas. Non.n. illæ sunt, nisi ex his, quæ sunt per se. Philoponus vero vult Aristotelem hic qnintam considerationem constituere, quam eorum esse inquit, quæ rem sequũtur aut secundum opinionem, aut secundum veritatem. Nam voluptatem secundum veritatem sequuntur & motus, & appetibile, secundum opinionem sequitur esse secundum naturam. G Non enim omnis voluptas secundum naturam est, voluptas enim eorum, qui scabiem patiuntur cum se fucauerint, non est secundum naturam. Neq; ocium sm veritatem voluptatem sequitur, sed secundũ opinionem, non enim omnis voluptas, fœlicitatem & quietem præbet. Præterea, vt dicit, ad decẽ prædicamenta sequuntur vnum, & ens secundum opinionem, aut omnia esse ex aqua, vel igne, vel aere, non autem secundum veritatem, erit ergo quinta consideratio vt inquit eorum, quæ rem sequuntur, aut secundum opinionem aut secundum *Expõ propria et pulchra.* veritatem. Potest autem dici Aristotelem nõ quintam facere considerationem, sed omnia consequentia alia diuisione diuidere, aut in ea quæ rem sequuntur secundum opinionem, aut in ea, quæ rem sequuntur secundum veritatem, siue hæc sint essentialia quæ sequuntur, siue accidentia, essentialia enim secundum veritatem, vt animal, & substantia de homine, essentialia secũdum opinionem sunt ens, & vnum de decem prædicamentis Insuper accidentia secundum opinionem sunt, vt diuisibile de animo H corporeum, & id genus. Secundum veritatem sunt immortale, Incorporeum. & id genus. Quare quæcunq; rem consequuntur possunt rem consequi aut secundum opinionem, aut secundum veritatem: non ergo quintam considerationem fecit. Vltimo harum considerationum vtilitatem innuit, ex eo: q quãto horum pluribus quispiam abundauerit, tanto celerius conclusionem inueniet, *Dubiũ.* & quanto verioribus, tanto solertius demõstrabit. Sed post hæc omnia, quæret iunior cur in hoc loco Aristoteles appellauerit id, quod prædicatur de re, consequens rẽ & quod rei subijcitur, antecedens & non prædicatum, *Solutio.* & subiectum. Quicquid Iuniores dixerunt, videtur mihi Aristotelem hoc pacto esse locutum, vt distinctius ars hæc habeatur. nam per consequens, non intelligit prę cise prædicatum, sed prædicatum affirmatiuum, quod prædicatur non conuersim. Propria enim, quæ in prima consideratione constituit, prædicata sunt, quæ consequentia non vocantur. Vnde per consequentia intelligit prædicata, quæ prædicantur affirmatiue: & quidem prædicatione maioris de minore. *Quid p consequentia intelligitur.* Per antecedentia vero intelligit ea, quæ subijciuntur affirmatiue rei, & de quibus res ipsa prædicatur prædicatione maioris de minore.

Quid p aliena et extranea. Per aliena autem atque extranea, intelligit subiecta, de quibus negatiuæ prædicatur res, vel prædicata, quæ de re prædicantur negatiuæ: ex quibus patet prædicata esse communiora consequentibus & extraneis, similiter & subiecta antecedentibus & extraneis: quare, vt hac in arte distincte loqueretur, vsus est consequentibus, & non prædicatis, antecedentibus & non subiectis. *Corollarium.* Ex his sequit hanc posse esse quintam considerationem, non quidem consequentium, vt dixit Philoponus, sed eorum, quæ prædicantur. nam qui abundare desiderat in propositionibus, non modo ad consequentia prospicere debet, sed generatim ad omnia prędicata tam secundum opinionem, quam secundum rem, & tunc hæc quinta consideratio differt a secunda, quatenus per hanc prospicimus vniuersaliora, vtpote prædicata ipsa: per secundam vero solum prædicata, quæ consequuntur. Qua ratione fit, vt prædicata secundum opinionem Aristoteles intelligat ea quæ secundum diuersas sententias prædicantur, vt de voluptate esse secundum naturam secundum opinionẽ Epicuri. Secundum vero Stoicos esse præter naturam quam & etiam quę & reuera prædicantur. Et quidem sapientũ consensu, vt de voluptate esse appetibile.

Oportet autem eligere, non ea quæ aliquam sequuntur, sed quæcunq; totam rem sequuntur: ut non quod aliquem hominẽ, sed quod oẽm hoiẽm seqtur. Per uniuersales enim propositiones syllogismus est, cum enim est indefinita, immanifestum est, si uniuersalis est propositio, cum uero definita, manifestum. Similiter autem eligendum est, & quæ ipsa sequitur tota, propter dictam causam, Ipsum autem quod sequitur, non sumendum est totum sequi. *Sciam disciplinam. Res uerbũ suppletum. De. In.* Dico autem, ut hominem omne animal, aut musicã omnem scientiam: sed simpliciter solum sequi quemadmodum et protendimus & enim iuutile alterum est, et impoßibile, ut omnem hominem esse omne animal, uel iustitiam esse omne bonũ, sed quod res ipsa sequitur, de illo omni dicitur.

Com. 351. Cum considerabilia oĩa diligenter collegerit, egissetq; de cõsiderationibus, nũc de illorum electione pertractat quæ considerata sunt. Diximus enim esse consideranda conuertibilia cum re, consequentia rem, & antecedentia rem: at, cum quodlibet horum multifariam sit, docet qđ in vnoquoq; genere horum eligẽdum sit, initio sumpto a consequentium genere. *Attende diligenter. Nota.* Vbi debes scire, q cõsequentium quædam subiecto problematis vniuersaliter insunt vt homini animal, & æthiopi nigrum, Quædam particulariter vel indefinitæ, vt homini nigrum, & animali musicum. Præterea eorum, quæ rem antecedunt, alia antecedunt tota, vt homo animal, alia in parte vt homo, nigrũ. Aliena etiam duplicia: nam quędam sunt aliena a tota re, vt ab omni homine lapis, quædam autem aliena sunt a re ipsa in parte, vt ab homine nigrum. *Regula.* Est ergo eligendi regula, vt consequentium ea eligantur: quæ rem vniuersaliter sequuntur, antecedentium etiam, quæ rem in toto antecedunt. Alienorum denique, quæ vniuersaliter a re ipsa aliena sunt huius electionis causam assignat, vt propositio in syllõ vlis sumatur, cum sylls ex puris particularibus, aut indefinitis non conficiatyr. Inquit { oportet autem eorum quæ consequuntur, non ea eligere, quę aliquam rem in parte sequuntur, sed quæcunque totam rem vniuersaliter ad omnia sua supposita distributam sequuntur, illa eligere decet. *Quæ sint eligenda.* Ceu non quod aliquem hominem, vtpote nigrum, sed id quod omnem hominem sequitur, vt animal. Et assignat causam, eo q per vniuersales propositiones syllogismus est. *Quæ Iuniores. Refutatio.* Quam causam iuniores intelligunt, non quod vtræque propositiones syllogismi vniuersales sint, sed vna, vel vtræque, Sed, si ita causa ista intelligatur, oportet etiam eligere aliquãdo consequentia, quæ rem in parte sequerentur. nam si altera so

lum vniuersalis necessaria sit, oportebit alteram esse particularem, vel indefinitam: quare oportebit aliquod consequens eligi, quod particulariter antecedat, vel sequatur: ideo intelligas syllogismum fieri per vtrasque propositiones vniuersales. Legimus enim de syllogismo vniuersali: nam, vt syllogismi vniuersales eligibiliores sunt particularibus, ita consequentia vniuersaliter eligibiliora sint, fuit autem erroris eorum causa, quia credebant hanc regulã vniuersalem esse omnibus syllogismis, quod fallum est: cum cap. istud de electione considerabilium inscribatur secundum Philoponum. Et, quia syllogismi vniuersales præeliguntur particularibus, ideo & consequentia vniuersaliter etiam particulariter consequentibus præeligere docuit. Similiter etiam consequentia in vniuersalibus syllogismis non ea eligere oportet quæ rem indefinitæ sequuntur. nam cum re ipsa indefinitam sit, vtpote subiectũ propõnis indefinitę sumitur. Immanifestum est, an propositio sit vniuersalis, vel particularis: cum vero definita fuerit signo vniuersali, vel particulari, manifestũ erit quãta illa sit: nam patebit ipsam esse aut vniuersalem, aut particularem. Albertus intelligit sic, vt non oporteat medium indefinitæ sumi tanquam cõsequens vel antecedẽs rem. Nam de conclusione dubitatio erit illa uniuersalis sit, vel particularis. Quandoquidem & pro toto, & pro parte indefinitum verificari possit. At, cum definitum quantitate vlĩ ipsum fuerit per signum vniuersale, tunc qualis conclusio, & quanta sequať, patebit. Quæ expositio non placet: nam Aristoteles vbique propositionem non syllogismi conclusionem intelligit, sed assumptionum alteram, vt etiam M. Tullius in Rhetoricis seruauit. Præterea de medio nihil meminerat, sed de re, ergo de re sermo legendus est. Proptera intelligo nõ esse in syllogismis vniuersalibus consequentia eligenda, quæ rem indefinitæ sequuntur: nam ignorabitur an propositio, quæ assumitur in pręmissis sit particularis, an uniuersalis. Propterea signum vniuersale ad rem addendum est, vt uniuersalitas ꝓpositionis pateat, sic enim syllogismus uniuersalis relinquetur. Hactenus de consequentiũ electione in uniuersalibus syllogismis. De antecedentiũ vero electione, etiam in vniuersalibus syllogismis, inquit { Similiter autem eligendum est, & quæ res ipsa sequiť tota, ita ut antecedens rem non in parte uel definite sumatur in uniuersalibus syllogismis, sed in toto, etiam propter dictam causam: quia in vlĩbus syllogismis vtraque propositio vniuersalis est. De electione alienorum prætermittit, quia simili ratione eorum electio agenda est in vniuersalibus syllogismis. Is declaratis de electione obiter declarat cui extremorum propositiones vniuersale signum addi debet. Hæc enim obiter dicit hoc loco, qa abunde in libro de Interpretatione tanquam in proprio loco dictum de his est non enim erat locus istæ illi pertractationi proprius. Vult itaque signum vľe, vt omne, non esse addendum consequenti siue prædicato tantum, nec simul subiecto, & prædicato nõ enim prædicato tantum addendum est, vt homo est omne animal: quia impossibile est hominem esse omne animal: nec subiecto et prædicato simul, quia omnem hominem esse omne animal est impossibile, & inutile. Inutile quidem, quia satis est illud addere subiecto: impossibile vero, quia propositio illa falsa est. Præcipit ergo subiecto signum illud addendum esse, prædicatum uero simpliciter sumẽdum. Inquit. { Ipsum autem } supple quod rem sequitur, non totum uniuersaliterq; sequi rem sumendum est. Dico autem ut hominem esse omne animal, aut musicam esse omnem scientiam, siue disciplinam: sed ipsum cõsequens simpliciter solum sequi sumendum est simpliciter, hoc est in suppositione simplici: quæ est quando terminus communis prædicatur nullo signo affectus, vt postea dicemus. Quemadmodum & protendimus, siue ipsum porrigimus sed, quia ipsum porrigimus sine signo, ideo simpliciter sumitur. Declarat uero utrique non esse addendum signum. Et inquit. { Etenim inutile est alterum, scilicet extremorum, videlicet prædicatum sic sumere, & impossibile, ut omnem hominem esse omne animal. Addere

Expõ ꝓpria lilucidato. is & Aristotelica satis.

Quæ alber.

Refutatio.

Obiter occurrens.

Cui ẽ addẽdum signũ vniuersale.

A vero prædicato est impossibile, ut iustitiã esse omne bonum. Præcipit ergo ei esse addendum, quod res supple ipsa sequitur: nam de illo omni dicitur, sic igitur antecedenti & subiecto addendum est, non autem consequenti & prædicato. Iuniores hic dixerunt non esse signum vniuersale addendũ prædicato propositionis, quia inutile & falsum efficit sermonem, inutilem quidem, quantũ ad syllogisticam rationem: quoniã vlĩ signo addito prædicato, syllogismus non potest regulari per dici de omni. Falsum uero, quia impossibile est prædicatum secundũ, quodlibet sui inesse subiecto, quod eius inferius. Quæ expositio, licet uerbis Aristotelis conueniat, falsa est: quoniam hæc propositio, omnis homo omne animal, est syllogismo utilis uidetur, si sic conficeretur omnis homo est omne animal Socrates est homo: ergo Socrates est omne animal. Animaduertendum est, ut in libro de Interpretatione diximus, in negatiuis, uniuersale signum posse ad dĩ prædicato tantum, & subiecto simul atque prædicato. nam bene dicitur homo nullus equus est, & om-

B nis homo non omne animal est, at in affirmatiuis, si prædicato tantum adderetur, propositio redditur impossibilis: si subiecto, & prędicato simul, redditur impossibilis: & est inutile illi addere, quia satis additum est subiecto. Hactenus de uerborum expositione. Quo uero ad difficultatem uerborum attinet, animaduerte ex uerbis Aristotelis colligi propositionem: ad cuius prædicatum additur signum uniuersale esse e inutilem, & impossibilem, et intelligit per inutilem, in intelligibilem, & impropriam. Modo regula est Sorticolarum, propositio in intelligibilis, & impropria neq; est uera, neque est falsa. hæc enim, omnis homo est omne animal, & illa, musica est omnis disciplina, est in intelligibilis, & impropria, & sic nec vera nec falsa, veluti, hæc omnis Socrates est homo, nec vera, nec falsa est: quoniam: est impropria, & in intelligibilis. Causa autem, quia huius contradictoria nec est vera, nec falsa, videlicet hæc, quidam Socrates non est homo, quare de mente Aristotelis hæc propositio, omnis homo est omnis homo, & omnis homo est omne animal, & musi

C ca est omnis disciplina, est in intelligibilis, & impropria: quoniam est inutilis, & impossibilis. Ex his sequitur ad nullam talem esse respondendum per verũ & falsum nisi reducatur, si reduci potest ad propriam. Ad hanc enim omnis Socrates est homo, non est respondendum, nisi reducatur ad hanc, omne ens, quod est Socrates, est homo nam nunc est vera, similiter ad hanc, omnis homo est oĩs homo, non est respondendum, nisi reducatur ad hanc, omnis homo est ens, quod est omnis homo, que reducta est impossibilis. Colligitur secundo ex his, quæ Aristoteles dicit, prædicatum non supponi, quoniam nõ est quantificabile nisi per reductionem ad subiectum per cõuersionem. Modo suppositio idem est, quod quantitas propositionis: ergo, si non est quantificabile, nec potest supponi, nisi per conuersionem reducatur ad subiectum, & ita prædicatum supponitur per accidẽs eo modo, quo supponitur in conuertente. Et hæc inquit. { Ipsum autẽ quod sequitur, quod est prædicatum communius, non

D sumendum est totum sequi, hoc est cum signo uniuersali distributum, & exponit quid intelligat per totum sequi, & inquit. { Dico autem } subaudi { totum sequi, ut hominem sequi omne animal, aut musicam omnem scietiam. Sed dico, ipsum consequens debere simpliciter solum sequi penitus sine signo, quemadmodum ipsum et protendimus, hoc est & supponimus. Quoniam sicut nulla suppositione supponitur, ac protenditur ad significata verbalia, sic nullo signo quantitatis accipi debet affectũ. Quod autem sine signo vniuersalitatis accipi debeat probat, & inquit. { Etenim alterum, scilicet prædicatum, qđ est alterum extremorum propositionibus, est inutile ad propositionem ueram uel falsam, & impossibile. ut omnem hominem esse omne animal, uel iustitiam esse omne bonum, propterea addit, ꝙ signum uniuersale ad subiectum addi debeat. Et inquit. { Sed quod res ipsa sequiť, scilicet subiectum, ad quod res ipsa, quæ prædicatur, sequitur de illo omni dicitur, & ita ad subiectum signum

Quæ Iuniores et alber

Quais hæc expõ.

Limitatio p̃cepti Aris.

Verborũ cõsideratio p

Excerptũ.

addendum,hæc Aristoteles,de quibus in ludicris.

Quando autem ab aliquo continetur subiectum,cuius consequentia oportet sumere,ipsius uniuersalis quidem consequentia,uel non consequentia non est eligendum in his: sumuntur.n. in illis.nam quæcunque ad animal,& ad hominem sequuntur, & quæcunque non insunt similiter. Sed quæ circa unũquodq; sunt propria sumendum est. Sunt enim quædam speciei propria præter genus. Neceße est enim diuersis speciebus propria quædam ineße.

Com 252. Cum dixisset pro ipsius medij inuentione esse considerãda subiecti, & prædicati, problematis consequentia, antecedentia,& aliena, & docuissetque horum eligenda ex parte quantitatis propositionis,nũc exponit quæ consequentia,quæ aliena,& quæ antecedẽtia eligenda in considerationibus superius inductis sunt ex parte ordinis & propinquitatis,& primo declarat quæ cõsequentia , atq; aliena eligenda considerationibus sint. Secundo quæ antecedentia. Et pro declaratione ambarum partium,animaduertendum,quod consequentia,aliena,& antecedentia,tam subiecti,quam prædicati problematis sunt in duplici differentia. Nam quædam sunt remota , quæ ab Aristotele communia consequentia vel antecedentia vel aliena dicuntur,verbi causa:Remota siue communia consequentia hominis,sunt quæcũque ad animal consequuntur,vt corpus,& substantia,& ens:repugnantia vero remota sunt,quæ consequuntur ad lapidem,vt insensitiuũ inanimatum,& id genus. Quædam vero sunt propinqua,vt ad hominem consequentia propinqua sunt animal:sensitiuum, & id genus , simili ratione antecedentia remota sunt,vt ab ipso animali remota sunt,quæ antecedunt ad hominem,vt Socrates,& Plato , promissa uero sunt homo,& equus:tunc vult , ꝙ in electionibus , quæ in considerationibus fiunt subiecti vel prædicati conclusionis,circa consequentia,& aliena,debemus ad ꝓxima, ac propria respicere,& non ad remota. Vnde inqt. { Qñ autem ab aliquo prædicato vniuersali continetur subiectum,vt homo ab animali,aut animal ab animato:cuius subiecti consequentia vel antecedentia , vel aliena oportet sumere,ipsius prædicati vniuersalis quidem, videlicet animalis consequentia,& non consequentia , hoc est & aliena,non est eligendum in his.s.considerationibus,quæ fiunt de homine subiecto,cuius causam affert , & inquit: { Sumuntur enim in illis scilicet electionibus, quæ fiunt de consequentibus alienis,& antecedentibus ipsius animalis. Ergo frustra fiet hæc electio in cõsiderationibus de homine,& assignat causam, & inquit. { Nam quæcunque ad animal & ad hominem sequuntur , ergo frustra fiet hæc electio in considerationibus de homine , si agetur in considerationibus de animali.Et addit, ꝙ similiter quæcunq; non insunt,hoc est aliena sunt,eligendum est,scilicet propria,& non communia & propterea exponit,quæ eligenda,& dicit { sed quæ circa unumquodq; sunt propria:eligendum est, vt in considerationibus de homine,quæ sunt propria ac propinqua homini , & in considerationibus de animali,quæ propria sunt animali. Cuius causam affert,& inquit. { Sunt enim quædã consequentia propria speciei præter genus , quia vt inquit, necesse est diuersis speciebus propria,quædam inesse, & etiam propria repugnare,vt homini,& lapidi. ad hominem enim sequitur animatum,ad lapidem vero , inanimatum. Verum quæ sequuntur ad corpus etiam ad hominem & lapidem sequuntur,ergo eligenda sunt consequentia,& repugnantia:non quæ sequuntur corpus,sed quæ cuiq; propria sunt.

Neque etiam uniuersaliter eligendum est ea , ad quæ sequitur ipsum contentum,ut animali:ea ad quæ sequitur homo. Necesse enim est siquidem ad hominem sequitur animal , etiam ad omnia sequi:cõuenientiora uero hæc sunt hominis electioni.

Com.253. Hoc idem nunc præcipit in considerationibus antecedentium.Vult enim,ꝙ antecedentia proxima,& nõ remota eligantur,non enim in considerationibus,quæ fiũt de animali,debemus eligere antecedentia hominis: quoniam hæc remota sunt ad animal,& quæruntur in considerationibus,quæ fiunt de homine. Vnde inquit { Neque etiam vniuersaliter } hoc est omnino { eligendum est ea } antecedentia { ad quæ sequitur ipsum cõtentũ } scilicet homo in considerationibus,subaudi quæ fiunt de animali. Et hoc inquit, vt in consideratione,quæ competit animali non ea eligenda sunt antecedentia,ad quæ sequitur homo:cuius causam assignat,& inquit. { Necesse enim est siquidem pro quia ad hominem animal , etiam animal ipsum sequi ad hæc antecedentia omnia , ad quæ homo sequitur. Propterea dicit { sed conuenientiora sunt hæc electioni hominis,non autem animalis. Quare siue subiecti siue prædicati fiant considerationes,semper propria antecedentia,& consequẽtia: & aliena eligenda sunt,non autem remota,ac communia,hæc de secunda electione ex parte ordinis.

Sumendum autem est & quæ ut in pluribus sequuntur , & ea,quæ sequuntur. Nam problematum ut in pluribus,& syllogismus est ex propositionibus, quæ sunt in pluribus : omnibus, aut quibusdam , similis enim est uniuscuiusque conclusio principijs.

Hactenus docuit qualia antecedentia,& consequentia & aliena eligenda sint respectu prædicati,& subiecti nũc qualia antecedẽtia,& consequẽtia, & aliena sumẽda sunt atq; eligenda docet respectu conclusionis. Vbi debes scire syllogismi propositiones semper sumendas esse pro conclusionis ratione.Quandoquidem conclusio omnibus,aut alicui propositionum similis semper esse debeat: & quia syllogismi propositiones ex antecedentibus , & consequentibus,& alienis conficiuntur,iure hæc ea ratione sumenda erant,qua & conclusio probl ematica est : at problematica conclusio interdum est vt nunc , interdum simpliciter : aliquando vniuersalis , aliquando particularis , nonnunquam plerunque , nonnunquam in omnibus,aliquando & secundum opinionem , aliquando & secundum rei veritatem:ideo præcipit & ea , quæ sequuntur etiam esse sumendum,vt quæ plerũq; sequuntur,simili rõne,& antecedentia,& aliena:rursus pro conclusionis ratione sumenda hæc sunt etiam nonnunq; vt nunc,simpliciter aliquando interdum in toto,in parte interdum,aliquando in pluribus, aliquando in omnibus, secundum veritatem aliquando,aliquando secũdum opinionem:cuius causam assignat nam problematum vt in pluribus & syllogismus est ex propositionibus,quę sunt ut in pluribus,aut omnibus,aut quibusdam. nam(vt dicit) vniuscuiusque conclusio similis est principijs,quæ in syllogismo assumuntur. Ex hisce perspicuum est hanc prioristicam methodum longe uniuersaliorem esse illa libri Topicorum illa libri Elenchorum , & illa libri Posteriorum.nam hic docuit methodum inueniendi medium in Elenchis syllogismis,in dialecticis , & in demonstratiuis:in Elenchis quidem,cum dixit pro inuentione medij ad conclusionem accidentalem sophisticamq; esse eligenda antecedentia,consequentia , & aliena accidentalia : in dialecticis uero,quia præcipit consequentia,antecedentia & aliena esse eligenda secundum opinionem. At in demonstratiuis,cum ait aliena,consequentia,& antecedentia esse eligenda essentialia,quæ sunt vt semp,vel plerũq;, ut semper quidem:pro inuentione medij in demonstrationibus mathematicis,vt plerunque autem pro inuentione medij naturalibus demonstrationibus. Naturalis enim Philosophus demonstrationibus vtitur ad conclusionem veram plerunque. Syllogizat enim Physicus maxillarem dentem esse rotundum hoc pacto maxillaris dens os est ad terendum aptum. Et omne os ad terendum aptum esse rotundum , quare conclusio plerunque vera erit nõ enim semper maxillaris dens rotundus est,sed plerunque. Methodus ergo hæc cęteris vniuersalior est,cum omnes contineat. Hæc de tertia electione respectu conclusionis.

Com.254.

Consequentia sunt duplicia cõia et ꝓpinqua.

Propinqua.

Annotatio. Excerptum animaduersione dignum.

Amplius, quæ omnium consequentia sunt non eligendum est non enim erit syllogismus, ex his, propter quam autem causam in sequentibus erit manifestum.

Com. 251. Refellit nunc inutilem electionem consequentium, & inquit. { Non esse eligenda ea consequetia, quæ & subiectum ipsum, & prædicatum sequuntur: nam ad medij inuentionem hæc electio est inutilis. cuius causam assignat ex eo, quia ex his syllogismus nõ fit, nisi supple in secunda figura, qui inutilis est: simili ratione etiam suppleas tu nec aliena esse ea eligenda, quæ & subiecti, & prædicati aliena sunt: non enim syllogismus ex hisce fieri potest, nisi vtraq; propõ sit negatiua, q̃ coniugatio inutilis est, vtrũ vero possint ea antecedentia eligi, quæ vtriq; antecedũt, posterius dicemus, nã electio eiusmodi non est inutilis: q̃a saltem in tertia figura pro medij inuentione confert. Ex his, quæ hic Arist. inquit, tres consequentiarum præcepta colligi possunt, quæ Neoterici tradunt: quorum primum est in omni consequentia bona per se quicquid ad consequens sequitur, ad antecedens etiam sequitur, non autem contra fit. Secundum, quicquid antecedit ad antedens, & ad consequens antecedit, & contra esse non potest. Tertium denique, quicquid repugnat consequenti, & antecedenti repugnat, non autem contra fieri posse constat. Quæret quispiam obiter de principio regulatiuo omnium consequentiarum. Dicebamus olim tria eẽ hæc principia, quæ ijs tribus regulis habentur, quas nunc narrauimus, nunc vero arbitror vnum duntaxat eẽ omnium consequentiarum principium regulatiuum: estq; quoties contradictorium consequentis repugnat antecedenti, consequentia est argumentum p se, vel vt vtar verbis aliorum, consequentia est bona formaliter, siue per se. Veritas autem huius regulatiui principij ex ea propositione habetur, quæ cõis dignitas est: de quolibet alterum contradictoriorum verum est, & de nullo vtrũq;: vel ex illo quod idem est, duorum contradictoriorum si alterũ alicui repugnat, alterum ad illud sequitur, & cum consequens, & eius contradictorium sint duo contradictoria: si contradictorium consequentis antecedenti repugnabit consequens ad illud antecedẽs per se sequatur necesse est. Tale principium regulatiuum Aristoteles in præcepto nullibi assignauit, eo tamen vsus est in regulis conuersionum, & in reductione syllogismorum per imposibile, & in alijs quampluribus regulis syllogisticis. Ex hoc sequitur, consequentiarũ regulas, quas Sorticolæ ad immensum multiplicarunt, esse superfluas. Est enim vna regula, sicut vnum omnium regulatiuum principium, quę potest sic assignari omnis consequentia bona est, quæ regulari potest eo principio, quod diximus. vnde si sic argumentaremur, homo est species: ergo homo est genus. licet hic argumentemur ab inferiori ad suum superius, q̃a tamen hæc nõ potest regulari eo principio, cum oppositum consequentis stet cum antecedente, ideo non est bona. Secundo etiam sequitur limitationes consequentiarum, quas Iuniores ad immensum auxerunt, esse vanas, omnes enim regulæ vna limitatione constant: videlicet, q̃ oppositum consequentis repugnet antecedenti: regulæ autem, quæ hoc vno principio non constant, bonæ non sunt. Vndæ hæc consequẽtia, b homo est, animal est non est bona: quia argumentum est ab inferiori ad superius, sed, quia oppositum consequentis repugnat antecedenti Similiter, si argumẽtum esset, hoc currit: hoc est homo: ergo homo currit, dicerem ipsum non esse bonum, quia est ab exponentibus ad expositam: sed, quia oppositũ consequentis repugnat antecedenti simili ratione, & in cęteris regulis id genus non enim tenent, quia sunt regulæ tales, sed quia regulari possunt principio omnium consequentiarum: immo omnium syllogismorum regulatiuo. Quid igitur sit principium regulatiuum omnium cõsequentiarum, & vbi Aristoteles eo vsus sit, & q̃ vna sit omnium consequentiarum regula, ex hisce patet.

Regulæ consequẽtiarũ. Primum. Secundum, Tertium. De principio regulatiuo cõsequẽtiarum. Regula omnium consequentiarũ.

Cap. 2. De modo inueniẽdi medij ad quod

Construere quidem igitur uolẽtibus de aliquo toto, eius quidem, quod construitur, inspiciendum est ad subiecta, A de quibus ipsum dicitur: eius autem, de quo oportet prædicari, quæcunque ad ipsum sequuntur, si enim aliquod horum idem fit, necesse est alterum alteri inesse.

cũque p̃ble ma iu oĩ syllogismorũ genere, construendique syllogismi. Com. 256.

Hactenus & considerationes, & electiones perfecit: nunc consequenter methodos nobis assignat inuentionis propositionum cuiusq; problematis nobis propositi. Dico cuiusq; problematis, quia & vniuersalis: & particularis, & affirmatiui & negatiui. Assignat autem primo regulam, qua facile construere poterimus problema vniuersale affirmatiuum, eo q̃ hoc problema & in prima figura, & in primo primæ construitur, vt seruet ordinem suum verum, vt Philoponus monet, cum voluerimus aliquod inesse, vel non inesse syllogizare, primum problema ipsum syllogizandum resoluendum est ad subiectum, & ad prædicatum, vt maior & minor extremitates apprehendantur. nam problematis subiectum syllogismi minor extremitas est, prædicatum autem maior. verbi causa, si problema construendum sit, omnis voluptas est bonum: annotanda sunt & bonum, & voluptas. B Erit enim in syllogismo, bonum quod est problematis prędicatum, maior extremitas, voluptas eiusdẽ subiectũ erit minor. Quibus expositis, & recte perpensis, pro vniuersali affirmatiuo problemate cõstruendo præcipit Aristoteles esse annotanda omnia ea, de quibus prædicatum problematis prædicatur; quę dicuntur antecedẽtia ad bonum, verbi causa, virtus, amicitia, honor, & secundũ naturam finis. Est enim virtus bonum, & amicitia bonũ, & honor bonum, & finis secundũ naturã bonũ. Iterũ præcipit omnia ea annotanda esse, quæ sequuntur ad voluptatem, quæq; dicuntur de ipsa, vt finis secundũ naturam, ferinum, corruptiuum, & id genus. Hæc enim voluptatem sequuntur, & de ipsa prædicantur: his annotatis horum medium erit quod vnum, & idem sequitur: uoluptatem, & antecedentia ad bonum: verbi causa: Finis secũdum naturam hoc enim de omni voluptate dicitur: quoniam omnis voluptas finis secundum naturam est & antecedit ad prædicatum, quoniam omnis finis scd̃m C naturã bonum est, ideo medium relinquet. Inq̃t. Construere quidem igitur volentibus de aliquo toto, supple aliquid, vt de omni voluptate bonum, totum: quod gręce est olon, hic non de integrali intelligitur, sed de vniuersali, eius quidem, quod construitur, hoc est boni. Inspiciendũ est ad subiecta, de quibus ip̃m bonum dicitur, eius autem, de quo oportet prædicari, hoc est voluptatis inspicienda sunt quæcunq; ipsum sequuntur nam ut inq̃t si horum .s. quæ sequuntur voluptatem, & antecedunt bonum, aliquod vnum & idem est, necesse est, supple uniuersaliter alterum .s. bonum, alteri .s. voluptati inesse, et sic problema vniuersaliter construitur.

Si autem non quoniam omni, sed quando alicui ea, ad quæ sequitur utrunque: si enim aliquid horum idem erit, necesse est alicui inesse. Cageti. Darapti.

Secunda regula, si voluerimus construere problema particulare affirmatiuum, & quidem in tertia figura, ea D prospicienda erunt, quæ vtrũque sequitur, quæq; vtriq; antecedunt, & si eorum aliquod idem esse reperiatur, necesse est alterum alteri inesse particulariter: verbi gratia, illius problematis, voluptas est bonum. Sumendum est ipsum illaboriosum; quod vtriq; antecedit. Sic. n. concludetur, q̃ quædam voluptas est bonum. Inquit. { Si autẽ non q̃m omni inest, sed quoniam alicui inesse problema est, ea prospicienda sunt, ad quæ vtrunq; sequitur. Si n. aliquid horum idem erit, ad quod vtrunq; sequitur, necesse est alicui inesse, seruit autem hæc regula proprie, atq; directe primo modo affirmatiuo tertiæ figuræ. Particulari vero affirmatiuo primæ figuræ seruit per conuersionẽ minoris, quare omnibus seruire videtur. Animaduerte tamen Aristotelem ideo post primum primæ vniuersalem affirmatiuum accipit hunc modum tertiæ, quoniam hic modus est in tertia figura, veluti vniuersalis quoniam ex vniuersalibus propositionibus. Com. 257. Nota.

Quando autem nulli oportet inesse, eius cui quidem non opor= Darapti.

Celarent. Dafenes. Celarent. *tet inesse ad consequentia. Eius uero, quod oportet non inesse, ad ea quæ non contingunt ipsi adesse.*

Com. 258. Tertia regula ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum in secundo primæ, id sumendum est, quod ad subiectum consequitur, Prædicato vero sit alienum, vt illius problematis nullus lapis est animal. Medium est ipsum inanimatum: nam inanimatum est consequens ad lapidem, & alienum ab animali. Inquit. { Quando autem nulli oportet inesse eius. s. subiecti, cui quidem non oportet inesse, ad consequentia, supple inspiciendum est, eius vero, quod oportet nõ inesse, hoc est prędicati, oportet, supple inspicere ad ea, quæ non contingunt ipsi adesse. Hoc est ad aliena a prædicato.

Aut conuersim eius quidem cui oportet non inesse ad ea, quæ non contingunt eidem adesse. Eius autem quod non inesse, ad sequentia. nam si hæc sint eadem utrorumque, nulli continget alterum alteri inesse, fit enim quandoque quidem in prima figura syllogismus, quandoque in media.

Com. 259. Quarta regula ad syllogizandum vniuersale negatiuũ in secundo secundæ oportet sumere alienum a subiecto, quod consequens sit ad prædicatum, vt huius problematis, nullus lapis est animal, medium est sensibile. Vnde inquit, aut conuersim, hoc est cõuersione facta subiecti, quidem, cui oportet non inesse, ad ea, quæ non contingunt eidem adesse, hoc est ad aliena subiecti, eius uero quod oportet non inesse, hoc est prædicati ad sequẽtia inspiciendum est: nam si hæc sint eadem vtrorumq;, nulli continget alterum alteri inesse: hoc est, si eorum alterũ quoduis sit idem, in secundo modo secũdus syllogismus fit. addit syllogismum fieri nonnunq; in prima, nonnunquam in media figura, in media quidem, quia non conuersione facta, in prima autem conuersione minoris & conclusionis & transpositione propositionum, nam vniuersalis negatiua conuertitur vniuersaliter.

Ocdago. Felapton. *Si autem alicui non inesse eius quidem cui oportet non ineẽ ad quæ sequitur, quod eius autem, quod non inesse quæ non possibile est ipsi inesse: si enim aliquid horum erit idem, necesse est alicui non inesse.*

Com. 260. Quinta regula, ad syllogizandum problema particulare negatiuum ex uniuersalibus tamẽ propositionibus: oportet sumere aliquod, quod antecedit subiectum, prædicato vero, sit alienum: vt illius problematis: quoddam lignum non est album, medium est scannum. Inquit { Si autem alicui non inesse aliqd syllogizare oportet, subiecti, cui quidem oportet non inesse, ea inspicienda sunt, ad quæ ipsum sequitur. Prædicati vero, quod non inesse oportet, ea respicienda sunt quæ ipsi non possibile est inesse, hoc est ad aliena si enim aliquid horum erit idem, necesse est alicui non inesse, vtpote in secundo modo tertiæ figuræ. Quæret quispiam circa ea, quæ dicta sunt, cur sicut assignauit methodum abundandi propositionibus in syllogismis de inesse, eam non assignauit in illis de necessario, & de contingenti, & in mixtis. Albertus assignauit causam ex eo ꝙ generatio syllogismorum nõ eadẽ est in illis de inesse, & in illis de necessario, & contingenti, & in mixtis. Diuersatur enim penes principia regulatiua, quæ sunt dici de omni, & dici de nullo, & penes prin-

De his q̃n. que regulis lege fusius dilucidatorem: ab enunciato. 94. vsque ad finẽ libri

Dubitatio.

Solutio Alberti.

E cipium reductiuum, quæ est ipsa conuersio, cũ enim hæc principia sint alia in illis de inesse, & in cæteris ideo generatio non erat eadem in illis omnibus, quia uero vnus est modus consequentium, & antecedentium, & alienorum in illis omnibus ideo methodus abundandi vna est in illis omnibus. Ego non contradicendo huic vero, sed fortasse, quæ ipse voluit dicere, declarando, dicerem methodum esse vnam inueniendi medium in omnibus, ex eo quia hæc accipitur ratione terminorum problematis, qui sunt subiectum, & prędicatum, qui termini sunt eiusdem rationis in illis omnibus, quia vero generatio accipitur respectu propositionum, quæ non sunt eiusdem rationis in omnibus syllogismis, ideo generatio non est eadem in illis omnibus. & tu intelligas in quibus in generatio syllogismorum fieri potest. non enim in contingentibus generari potest secunda figura, vt patuit. Quærit Albertus secundo, quam ob causam ad terminandũ problema vniuersale affirmatiuum vnam tantum regulã Aristoteles assignauit, ad concludendum vero vniuersale negatiuum, duas. Respondet hoc esse ex eo ꝙ problema F vniuersale affirmatiuum construitur per aliquid, quod vtriq; extremo est conueniens vniuersaliter: quia per id, quod consequitur subiectum, & antecedit prædicatum: & quia hoc non potest esse nisi vno modo, ideo vna regula est, at negatiuum concluditur per aliquid, quod alteri extremo est cõueniens, & alteri extraneum & cũ istud possit esse dupliciter, quatenus illud potest esse alternatim vno modo, vt sit subiecto conueniens & prædicato extraneum, vel contra prædicato conueniens: & subiecto extraneum, ideo duas regulas assignat, hæc Alberti causa est pulchra. Alia tamen assignari potest: quia problema vniuersale affirmatiuum non nisi in vna figura fit: at vniuersale negatiuũ in pluribus figuris. Ideo illius vnã negatiui duas regulas assignat. Quæret et tertio Iunior cum sint quatuordecim modi syllogismorum naturaliter concludentium. Et quinq; præternaturaliter cõcludentes, cur assignat sex regulas: hic videlicet quinque. Et postea sextam. Dicerem problemata esse tantum quatuor G vniuersale affirmatiuum: vniuersale negatiuum: particulare affirmatiuum: & particulare negatiuum. Et per consequens. Pro numero problematum tantum quatuor sunt regulæ: assignauit autem sex ad abundantem doctrinam non autem plures: quia cæteræ conuersione ad has reducuntur, verum de his postea. Præterea particularium non dedit regulas, quoniam regulæ eædem sunt, quæ vniuersalium: nec differunt: nisi quia antecedentia: & consequentia: & extranea in particularibus sumuntur secundum partem. In uniuersalibus vero secundum totum: nec dedit regulam, qua medium inuenire possumus in problemate particulari primæ figuræ, sed tertiæ. Quia conuersione vterq; modus est vnus.

Solu ꝓpria

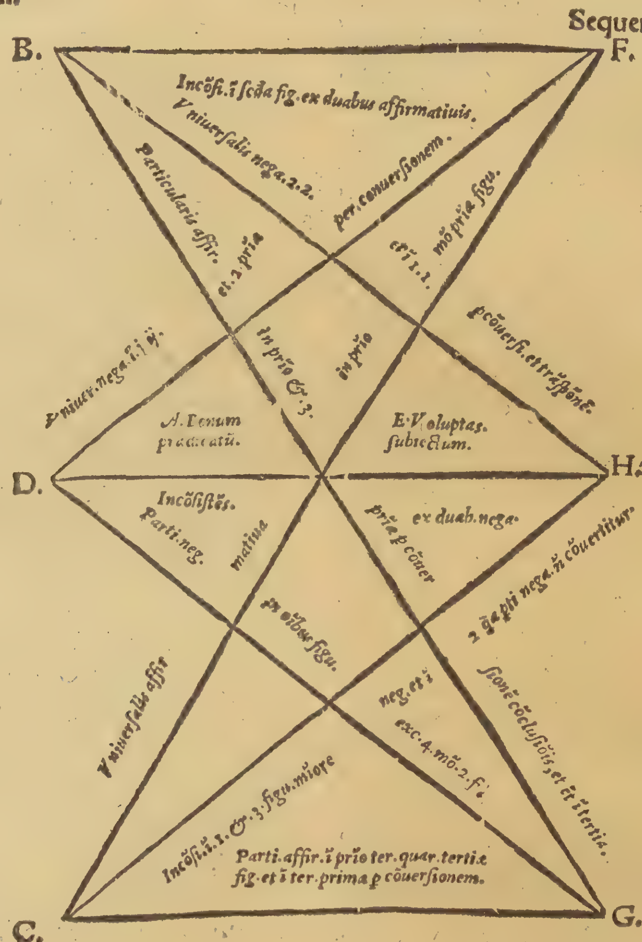
2. Dubiũ.

3. Dubiũ.

Magis autem erit sic unumquodque eorum, quæ dicta sunt manifestum, sint enim sequentia quidem A in quibus est B, quæ autem ipsum sequitur in quibus C: quæ uero non contingunt ipsi inesse in quibus D. Rursum autẽ ipsi E, quæ quidem insunt H *in quibus F: quæ autem ipsum sequitur in quibus G: quæ uero non contingunt ipsi inesse, in quibus B est.*

Prædicat. Auer. b. sequens. c. præcedit. d. que sit extra. e. subiit. f. sequitur g. præcedit h. sit extra.

Figura methodi, pro medio inueniendo in singulis coniugationibus utilibus, & inutilibus, ex antiquis excerpta.

Prædicat. a. e. subit. b. sequens. c. pcedit. d quæ sit extra. f sequitur. g. præcedit. h sit extra. b f. Febas. c g. Cageti. d h. bedas c f. Fecana. b b. Hebare. d f. dafenes c h. Hecas. g d. Gedag. b g. Gebali. Febas. Hecas. Hedas. Cym. 261.

Hæc autem descriptio de facultate propositionum est: & intelligitur A E *propositio habens prædicatum* A *bonum, subiectum* E *uoluptas:* B *uero consequentia,* A C *autem quæ* A, *sequitur:* D *uero extranea ab eodem: & rursum* F *consequentia,* E G *autem quæ* E *sequitur:* H *uero extranea ab eodem. Fiunt igitur nouem cōiugationes sic,* B F, C G, D H, C F, B H, D F, C H, D G, B G: *quarum quidem sex constant, & faciunt syllogismum, tres autem uidelicet,* B F, C H, D H, *non constant.*

Dictas regulas manifestius exponens, quandam inscriptionem facit, vbi per A problematis predicatum intelligit: per E, subiectum: modo non in fine dictionum earum, quę in carminibus sunt, collocętur. Animaduerte Aristo. posuisse hoc problema, omnis voluptas bonum in exemplo figuræ, non quod sit intelligendum per omnes coniugationes: non. n. est secundum omnes sylli̅ modos, quorum regulas assignat. Est. n. vniuersale affirmatiuum, qđ non nisi in primo primæ syllogizatur: seruit autem hoc problema, vt intelligantur, quę sint prędicati, atq; subiecti consequentia, antecedentia, & aliena, secūdo animaduertendum in græcis codicibus literas haberi, vt eas nos in latinum trāstulimus: sed ne ab his carminibus, quæ de literis latini carmina scripserunt, recederemus, literas more carminum conscripsimus. Figuræ carmina. *u Carmina subiecti & prædicati.*

Prædicati primum.

Prædicat A B, sequens C, præcedit, Dq; sit extra.

Subiecti secundum.

,, E subdit, F sequitur, G præcedit, H sit extra.

Tertio animaduertendum, qđ hæ quatuor vocales A E I O, in fine dictionum carminum earum coniugationum, quæ vtiles sunt, significant problematis spe-

ciem: A quidem vniuersale affirmatiuum: E autem vniuersale negatiuum, I particulare affirmatiuum: o particulare negatiuum. Vnde versus.

Carmina problematum. Afferit A, negat E, sunt vniuersaliter ambæ:
Afferit I, negat O, sunt particulariter ambæ:
Carmina vero artis, qua medium quis potest facile inuenire de quolibet problemate proposito, hæc sunt.
Carmina methodi. Fecana, Cageti, Dafenes, Hebate, Gedago.
Gebali stant, sed non constant Febas, Hedas, Hecas.

Vt vero intelligantur, debes scire has esse nouẽ dictiones, per quarum sex primas, intelliguntur sex constantes coniugationes: per tres vltimas, tres inconstantes. Rursus debes scire sex primas esse trisyllabas: nam per vocalem vltimæ syllabæ notantur qualitas & quantitas problematis: per duas syllabas præcedentes notantur quæ respicienda sunt pro medij inuentione: verbi causa. Per vltimam syllabam illius dictionis Fecana, cuius vocalis est A, notatur problema vniuersale affirmatiuum: per F ante E, notatur esse respiciendum ad consequentia, E subiectum problematis. Per C ante A, intelligitur esse respiciendum ad antecedentia prædicatum, inter quæ si aliquo D vel aliqua reperientur, quæ eadem sunt subiecti consequentia, & prædicati antecedentia, illud, vel illa erunt media ad syllogizandum problema vniuersale affirmatiuum, & & de cæteris simili modo, de quibus seorsum dicemus. Tres vero dictiones vltimæ sunt bisyllabę, quia in eis nulla notari debet conclusio: nam quælibet illarum est inutilis. Inquit { Magis autem erit sic } hoc est per subscriptam figuram vnumquodque eorum præceptorum ad inueniendum medium quæ dicta sunt, manifestum. Sint enim in figura sequentia quidem A prædicatum omnia ea, in quibus est B: quæ autem ipsum A, sequitur } hoc est prædicatum præcedentia, ea sint, in quibus est C: quę vero ipsi A, prædicato non contingunt inesse, quæq; aliena dicuntur, sunt ea omnia, in quibus est D: Hæc de prædicati, quod est bonum, consequentibus, antecedentibus & alienis. Deinde describit hæc eadem in figura de subiecto: & inquit. { Rursum autem ipsi E subiecto, quæ quidem insunt, hoc est consequentia, ea omnia sunt, in quibus est F, quæ autem ipsum E subiectum sequitur, hoc est præcedentia subiectum, sunt ea omnia, in quibus est G, quæ non contingunt ipsi inesse, hoc est aliena, ea omnia sunt, in quibus H est: & sic habentur subiecti, quod est voluptas, consequentia, antecedentia, & aliena: hæc sunt verba, quæ Aristo. præmittit inscriptioni. Postea vero figura inscripta. Inquit. hæc autem inscriptio de propositionum facultate est: deinde quid per literas in illa inscriptas intelligat, exponit. Et inquit. Et intelligatur A E, Propositio habens prædicatum A bonum, subiectũ E, voluptas: B vero intelligantur consequentia A: C autem quæ ipsum A sequitur: quæq; dicuntur antecedentia A prædicatum, D vero intelligantur extranea ab eodem A, hæc de prædicato, & de subiecto. Inquit. { Et rursum F intelligantur consequẽtia E subiectum, G aut quæ ipsum E, sequitur: quæ dicuntur antecedentia, E subiectũ, H vero extranea ab eodem E. His descriptis colligit vtiles, & inutiles coniugationes ex parte angulorum figurę. Et inquit. Fiunt igitur nouem cõiugationes sic, B F: quæ illa dictione Febas notantur, & est inconstans: C G, vt per Cageti habetur D H, vt per Hedas inutilem intelligitur, C F. vt per Fecana apparet: B H vt per Hebare, notatur D F vt Dafenes: C H, vt per Hecas inutilem D G, vt per Gedago: B G, vt per Gebali perpenditur. Quarum quidem sex constant, & faciunt syllogismum, tres autem, videlicet B F, idest Febas, C H Hecas, D H Hedas non constant. Hæc de figura.

Fecana. Barbara. *Siquidem igitur aliquid idem eorum, quæ sunt C, alicui eorũ quæ sunt F sit, necesse est A omni E inesse, nam F quidem omni E, C autem omni A: quare omni E inest A.*

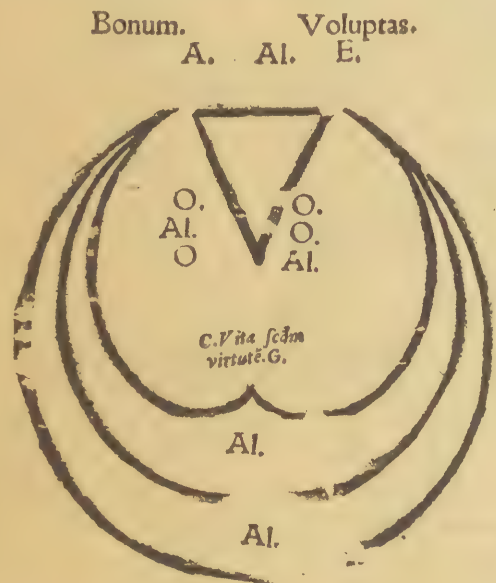
C B. Secundum naturam.

B

Fecana concludens vniuersalẽ affirmatiuũ, in qua mediũ sequitur subiectũ, antecedit autẽ prædicatũ.

Disposita, & dilucidata figura, repetit regulas, & quidem per literas in ipsa figura collocatas: vt figuræ vsum quilibet possit facile memoriæ commendare. Prima est, quoties eorum, quæ in C sunt, aliquod idem est alicui eorum, quæ sunt in F, regula vtilis est ad syllogizandum problema vniuersale affirmatiuum, videlicet, omne E est A. Inquit. { Siquidem igitur aliquid idem eorum, quæ sunt C, hoc est præcedentium A, prędicatum, alicui eorum, quæ sunt F, hoc est consequentium subiectum idẽ sit, veluti secundũ naturã, finis, necesse est A bonũ, quod est prædicatum, omni E, voluptati, quæ est subiectum in esse: nam F quidem, hoc est secundum naturã finis, omni E voluptati inest. Atq; omni C secundum naturam finis, A inest quare omni E inest ipsum A. Habetur autem hęc regula per illam dictionem Fecana. In illa enim ipsum A, syllaba positum notat problema esse vniuersale affirmatiuum. Per A autem circiter medium collocatum notatur problematis prædicatum: per C ante A notantur antecedentia prædicatum A, per E, prope principium dictionis notatur subiectum problematis, per F, ante E, notantur consequentia subiectum E: igitur per hanc dictionem Fecana habetur, φ ad construendum problema vniuersale affirmatiuum, oportet respicere ad consequentia subiectum, & ad antecedentia prædicatorum: quorum si aliquid idem est, illud est medium syllogizans problema. Animaduerte medium per duas literas esse collocatum, vt scilicet notaret eius habitudinem ad subiectum, vt consequens est, & habitudinem ad prædicatum, vt præcedens ipsum. *Com. 262.*

Si autem C est G idem: necesse est alicui E inesse A, nam id, quod est C, A, id quod est G E, omne sequuntur.

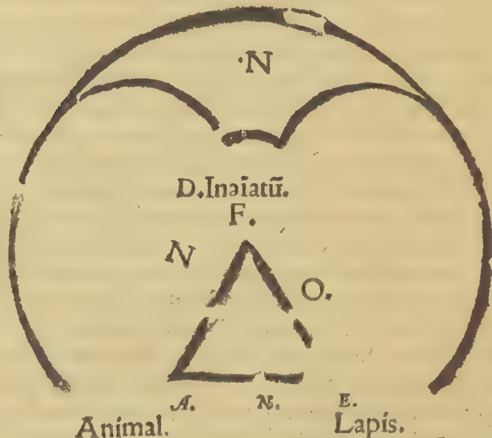
Cageti. Darapti cõcludentes affirmatiuã particularem. exigunt ad mediũ vtriusque extremi antũs, qui vt supra reducitur ad primam figuram.

Secunda regula, quando idem est antecedens subiecti, atq; prædicati, valet ad syllogizandum problema particulare affirmatiuum in Darapti, & in Darij per conuersionem minoris. Inquit. { Si autem C } hoc est prædicati antecedens: { & G, idest subiecti antecedens idem est, necesse *Com. 263.*

cesse est alicui E inesse A, nã ad oẽ C sequit A, p̄dicatũ, & ad oẽ G sequit E, subm, igit valet ad syllogizãdũ pticulare in Darapti, & p cõuersionẽ minoris in Darij. Aiaduersione dignũ hanc regulã haberi dictiõe cageti: nã I, in vltima syllaba collocatũ signat pblema particulare affirmatiuũ: & p C ante A, signatur esse respiciendũ ad ãntia prædicati, & per G ante E, ad antecedentia subiecti. Igit significat problema particulare affirmatiuũ esse terminandum per medium, q̃ vtriusq; extremi antecedens est.

Si autem F, & D sint idem, nulli E A inest ex prosyllogismo. Quoniam enim conuertitur negatiua, & F, ei, quod est D, idem est, nulli F inest A, F autem omni E.

Dafenes siue celarent qui reducitur p cõuersione ad celarẽt, cõcludit problema vniuersale negatiuum, exigit mediũ, qd sequatur subiectũ, repugnet autem prædicato.

Com. 264. Tertia regula, qñ idẽ est p̄dicato alienũ, & subti, cõsequẽs, valet ad syllogizandũ pblema vl'e negatiuũ in Cæsare, in celarẽt vero valet cõuersa minore ĩ terminis Inqt. { Si aũt F, hoc est subti sequẽs, & D, hoc est alienũ p̄dicato sint idẽ: ex tali psyllo, nulli E inerit A, in Cæsare, qm̃ .n. cõuertit negatiua, q̃ est maior, & F, ei, qd est D, idẽ est nulli F inerit A, & F inest oĩ E, igit, supple in celarẽt, nulli E inest A: habet aũt regula hæc p dafenes: vbi E vltima syllaba collocatũ pblema vl'e negatiuũ signat, cuius mediũ quærendũ est: F vero ante E signat eẽ prospiciẽdum ad cõsequentia subti, qd' est E: D vero ante A, ad aliena A p̄dicato, igit signat pblema vl'e negatiuũ terminandũ eẽ p mediũ, qd est subti sequẽs, p̄dicato vero alienũ. Animaduersione dignũ in exẽplo figuræ, vbi pblema illud, oĩs voluptas bonũ, positũ est, nõ posse reperiri aliquod idẽ qd sit voluptatẽ sequẽs, & a bono alienũ, ideo oportet mutare terminos: nõ .n. exemplum illud oĩbus exemplis accõmodari põt, cũ sit vl'e negatiuũ. Præterea debes scire Aristo. hic per prosyllm̃ accepisse syllogismũ & syllogisticam auctionem, vt græci animaduertunt.

Hebare. Camestres. *Rursus, si B & H idẽ, nulli E inerit A: nã A quidẽ oĩ: ei autẽ in quo E nulli ĩerit: idẽ .n. erat ei, qd ẽ H B, H aũt nulli E inerat.*

Camestres. siue Hebare qui minoris conclusiõis conuersione reducitur ad celarent ad cõcludẽdũ pblema uniuersale negatiuũ indiget medio subiecto repugnãs, prædicatũ autẽ sequens.

Com. 265. Quarta regula est qñ idẽ est prædicati sequens, subto A vero alienũ, tunc valet ad syllogizandũ problema vl'e negatiuũ in Camestres, in celarent aũt, per minoris conuersionẽ, & cõclusionis, et si licet, per propõnũ transpõnem. Inquit { rursus si B & H idem est } hoc est si prædicati sequens, & subto alienũ idem est { nulli E inerit A, nam B A quidem omni inest, cũ sequatur ad A: ei autẽ, in quo est E, nulli inerit: ponitur .n. B idẽ ei, qd est H, qd ab E subiecto alienũ est: quare A nulli E inerit. Notat vero hęc regula p illã dictionẽ hebare, vbi E in vltima syllaba problema vl'e negatiuum significat: H aũt ante E ad extranea subiecto prospiciendũ esse, & B ante A, ad consequentia prædicatum, vbi, si vnũ reperitur, quod sit subiecto alienũ, & prædicati sequẽs, medium est ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum. Animaduersione dignum hoc exemplum haberi non posse per problema collocatũ in dicta figura, & pterea mutaui terminos.

B *Si uero D & G idem: A alicui E nõ inerit: nã ei, qd est G nõ inest A: quoniã neq; ipsi D, G ãt sub E ẽ: quare alicui E nõ ĩerit.*

Felaptõ, seu Gedago, qui minoris conuersiõe reducitur ad Ferio, ac concludendum pblema pticulare negatiuum indiget medio qd repugnet subto, et sequatur prædicatum.

C Quinta regula, si vero D, s. extraneũ A, prædicato A: & G, s. ãns E subm est idem: mediũ erit ad cõcludendũ, q̃ A alicui E nõ inest, in Felapton, & per conuersionẽ minoris in ferio: nã ei qd est G, nõ inest A, qm̃ neq; ipsi D ĩest G aũt sub E est: quare alicui E nõ inerit A. Notatur autem hæc regula per illam dictionẽ Gedago. Nã G ante E significat esse prospiciendum ad antecedentia subiectum, & D ante A, ad extranea prędicato: vbi si aliquod idem erit, ad syllogizandũ O, hoc est particulare negatiuum valet. Com. 266.

Si aũt G & B idem, conuersus erit syllogismus. nam G quidem A inerit omni: B enim omni A. E autem ipsi B: idem enim erat ei, quod est G: A igitur ei, quod est E, omni quidem non necesse est inesse, alicui autem necesse, eo quod conuertatur, uniuersale prædicatiuum in particulare.

Disamis & vl' ... Aũt igitur

D

Gebali siue Baralipton in directe cõcludẽs pticularẽ affirmatiuã conclusiõis conuersione indigens exigit medium antecedens subiectũ, sequens autẽ prædicatũ.

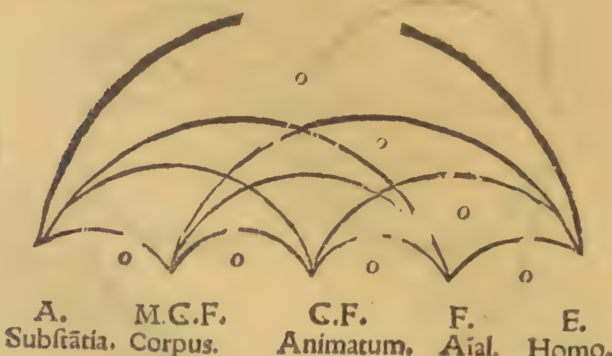

Com. 267. Sexta regula eſt problematis particularis, quod indire-cte ſyllogizatur, vtpote cõuerſa concluſione. Verbi cauſa, ſit problema, quoddã E eſt A: cuius termini ſunt ſubſtantia, animal: vt ſit problema, quædam ſubſtantia eſt animal. Inquit: { ſi autem G & B idem eſt: } hoc eſt, ſi idem præcedens ad E fuerit, & conſequens ad A, vtpote præcedens ad ſubſtantiam, & ſequens ad animal. Veluti viuens, quod ad animal ſequitur, & ſubſtantiam præcedit: tale medium G B, vtile erit ad ſyllogizãdum, quoddam E eſſe A: hoc eſt quandam ſubſtantiam eſſe animal, in Baralipton: & quidem indirecte. hoc etiam medium valet ad ſyllogizandum quoddam E eſſe A, in tertia figura per conuerſionem minoris ſyllogiſmi in Baralipton facti, qua conuerſione in Diſamis idem problema ſyllogizatur. Vnde inquit { ſi autem G præcedens ſubiecti, B ſequens prædicati idem eſt, conuerſus erit ſyllogiſmus: nam ſyllogizat particulare indirecte: & cauſam aſſignat, & inquit { nã ipſum G quidẽ omni A inerit, omne enim animal eſt viuens: B enim ipſum ineſt omni A: nam omni animali viuens ineſt: ſequitur enim ad animal. E autem ipſi B, ſcilicet omni etiam ineſt: quoniam ſubſtantia ineſt viuenti omni. idẽ enim erat ei, quod eſt G: quod eſt præcedens ad E: viuens enim præcedit ſubſtantiam. Concludit problema, & inqt { A igitur, ſcilicet animal, ei, quod eſt E, ſcilicet ſubſtantia omni quidem non neceſſe eſt ineẽ, ſed alicui neceſſe eſt ineſſe: & affert cauſam & inquit { eo ꝙ conuertatur vniuerſale prædicatiuum in particulare: deberet enim ſequi, omne A eſſe E: quoniam omne animal eſt ſubſtantia: ſed per conuerſionem ſequitur, quoddam C eſſe A: quare medium, quod prædicatur de omni prædicato, & antecedit ad omne ſubiectum, vtile eſt ad ſyllogizandum problema particulare affirmatiuum indirecte, & quidem in prima figura.

In tertia vero directe cõuerſa minore. Notatur autem hæc regula per Gebali: nam I vltima ſyllaba poſitum, ſignificat problema particulare affirmatiuum, G B vero ſignificat eſſe proſpiciendum ad præcedens ſubiectum, & ad ſequens prædicatum: quod ſi idem fuerit vtile erit ad ſyllogizandum quandam ſubſtantiam eſſe animal, ſiue quoddam E eſſe A. Sed animaduerte per exemplum in figura poſitum non poſſe terminos hos inneniri, ideo nos alios terminos aſſignauimus.

ἑκατέρου Vtrinque in utroque vtriuſque. *Manifeſtum ergo qnoniam ad prædicta perſpiciendum eſt, utrinque ſecundum unũquodq; problema. per hæc enim omnes ſyllogiſmi ſunt. Verum oportet & ſequentium, & eorum ad* Verum ãt. Aliud verbum additum. *quæ aliud ſequitur, unumquodq; & ad prima, & ad uniuerſaliſſima inſpicere. Vt eius quidem quod eſt E, magis ad C F, quã ad E ſolum: eius autem, quod eſt A, ad C F, quam ad F ſolum: nam ſi ei quidem, quod eſt C F ineſt ipſum A, & ei, quod eſt F, et ei, quod eſt E, inerit: ſin autem ad hoc non ſequatur A, poßibile* De antecedẽtibus quæ ꝓſpiciẽda. *eſt, ad id quod eſt F, ſequi, ſimiliter autem & in his, ad quæ idẽ ſequitur, conſiderandum eſt: nam, ſi ad prima quidem, & ad quæ ſub illis ſunt, ſequetur, ſin autem non ad hæc, quæ tamẽ ſub his, ſunt, poßibile eſt.*

Quã nã media inſpiciẽda ſint.

Com. 268. Ex dictis quaſi corollarie deducit, ad conſequentia, & antecedentia, & aliena eſſe proſpiciendum pro quouis problemate ſyllogizando, ex eo ꝙ per hæc tria ſyllogiſmi omnes conficianť. Oſtendit autem hoc, vt innuit hæc tria conſiderata ſufficere pro artis perfectione, inqt { manifeſtum ergo eſt, quoniam ad prædicta tria, antecedentia, conſequentia, & extranea proſpiciendum eſt vtrinque, hoc eſt tam ex parte ſubiecti, ꝙ prædicati ſecundum vnumquodq; problema. dixit ſecũdum vnumquodq; problema, quoniam, & dialecticum, & analyticum, & ſophiſticum: vel dixit ſecundum vnumquodq; problema, quia & vniuerſale, & particulare, & affirmatiuum, & negatiuum. Aſſignat autem cauſam, & inquit { per hæc enim tria omnes ſyllogiſmi ſunt, & poteſt intelligi omnes ſyllogiſmi, hoc eſt omnes figuræ, non autẽ omnes modi: & poteſt intelligi omnes modi omnium figurarum, verum non eodem modo, nam aliqui per illa conficiuntur per ſe, aliqui conuerſione. Vel poteſt intelligi, & quidem per omnes ſyllogiſmos ſecundum genus nam quadruplex eſt ſyllogiſmus. aut vniuerſalis affirmatiuus, aut vniuerſalis negatiuus, aut particularis affirmatiuus, aut particularis negatiuus: modo omnes hi per illa tria confici poſſunt. Verbum vtrunq; græce eſt ἑκατέρου: hecateru, latine vtriuſque, vel in vtroque: nos vero vtrinq; dicimus, hoc eſt vtraq; ex parte, ſubiecti. ſ. & prædicati. Subſcribit tamen quandam horum vtilem proſpectionem, pro propoſitionum ſyllogiſticarum abũdã facultate, aſſerens eſſe vtile vt conſiderentur, prima & communiſſima antecedentia, atq; conſequentia. per communiſſimum antecedens intelligit illud, quod eſt remotum a ſubiecto, & proximum vel propinquius prædicato. Vt ſi problema ſit ſubſtantia homo: inter quæ multa ſunt antecedentia & conſequentia: vniuerſale & commune antecedens eſt, quod eſt ſubſtantiæ propinquum, & ab homine remotum, vt corpus, & animatum. Conſequens vero commune & vniuerſale eſt, quod ab homine eſt remotum, vt animatum, & corpus: quæ ſubſtantiæ ſunt propinqua. Et inquit { verum oportet: & conſequentium, & eorum, ad quæ aliud ſequitur, hoc eſt antecedentium vnumquodq; ad prima, atq; vniuerſaliſſima inſpicere. Verbum aliud in græcis codicibus nõ eſt, ſuppleuimus autem nos, ſicut græca conſtructio, expoſcit. Et ponit exemplum per literas Et inquit { vt eius quidem, quod eſt E ſubiectum, videlicet hominis: magis ad C F, hoc eſt ad animatum, quam ad F ſolũ, idest animal proſpiciendum eſt: eius autem, quod eſt A, prædicatum magis ad C F, vniuerſaliſſimum antecedens, quam ad F, hoc eſt particulare ſolum. Appellat magis vniuerſale gemina litera, minus vero vniuerſale ſingulari litera, vt innuat ita magis vniuerſale continere minus vniuerſale, & ad ipſum eſſe multiplex (vt Binarius literarum numerus continet vnitatem, & eſt multiplex ad vnam literam.

Præterea & alia ratione ſic vocat, vt innuat, quod ſit conſequens ad ſubiectum, vt patet per F: & antecedens ad prædicatum, vt patet per C. Vniuerſaliſſimum vero tribus literis nuncupat, vt innuat proximum eſſe prædicato per tres gradus: aſſignat autem cauſam, cur ad conſequentia, atque antecedentia prima, atque vniuerſaliſſima eſt proſpiciendum. Primo per ſe, nam proſpiciendo vniuerſaliſſimum conſequens, atque antecedens, magis propoſitionibus, atq; medijs poterimus abundare. ſit problema exempli cauſa, omnis homo eſt ſubſtantia, conſequentia hominem, & præcedentia ſubſtantiã ſunt, animal, animatum, corpus: ſi ergo ſumpſero corpus: ſyllogiſmus erit, omne corpus ſubſtantia: omnis homo corpus: ergo omnis homo ſubſtantia, corpus ergo erit vnũ medium. & quia vniuerſale continet minus vniuerſale, ſequitur enim ſi omne corpus eſt ſubſtantia, vt omne animatum ſit ſubſtantia: nam vt iuniores dicunt a ſuperiori diſtributo ad inferius diſtributum valet conſequentia. ideo ſecundum medium erit animatum. Quare ſyllogizabimus, omnis homo eſt animatus: omne animatum ſubſtantia: omnis homo ſubſtantia, & cum animatũ contineat animal, erit tertium medium animal ad idem problema ſyllogizandum: contra vero non: non enim ſi per animal ſyllogizatur omnis homo eſt ſubſtantia, per ani-

matum potest syllogizari. non enim sequitur per se, si omne animal est substantia, vt omne animatum sit substantia, nisi per accidens, neq; sequitur omne corpus est substantia. Quare, si vniuersalissima consequentia, & antecedentia prospexerimus abundabimus medijs. Inquit { nā si ei quidem quod est C F, hoc est, animato, inest A .i. substantia: & ei quod est F, scilicet animali, & ei, quod est E, scilicet homini inerit: quare per inspectionem ad vniuersalissima pluribus medijs abundabimus. Secundo vtile est prospicere hæc vniuersalissima recursum, nā si prospexerimus vniuersalissima, quæ hominem consequuntur, vtpote vsque ad ens, si illa vniuersalissima exuperarent prædicatum hominis, videlicet substantiam: recurrere poterimus ad ea, quæ sub illis vniuersalissimis cōtinentur, donec inueniremus vnum vel plurima, quæ nō transcendunt prædicatum, & consequuntur subiectum: quare omnino vtile est prospicere vniuersalissima, quia vel abundabimus per eiusmodi inspectionem pluribus medijs, vel per recursum poterimus omnino medium inuenire, aut melius, vtile est prospicere hæc vniuersalissima non vltra prædicatum, sed quæ sunt inter prædicatum & subiectum, quoniam si proximum præcedens ad substantiam non est vtile, remotum præcedens erit vtile. Inquit { si autem ad hoc, scilicet vniuersalissimum cōsequēs ad subiectum, scilicet ad animatum propter transcendentiam non sequatur A, poterimus recurrere ad F, & possibile est, vt ipsum A sequatur ad F, contentum sub C F, vniuersalissimo: simili modo de antecedentibus inquit { similiter & in his, ad quæ idem A sequitur, hoc est in antecedentibus ad A, considerandum est. Causam affert, quā dixit, & inquit { nam si ipsum A sequitur ad prima, & vniuersalissima antecedentia, & quæ sub illis sunt, sequetur, quare abundabimus pluribus medijs. Sin autem non ad hæc A ipsum sequatur ob illorum nimium transcendentiam, ad ea tamen, quæ sub his vniuersalissimis sunt, possibile est vt A prędicatum sequatur, quare per recursum omnino relinquetur medium. Vtile ergo est ad vniuersalissima illa prospicere, vel quia abundabimus medijs, vel quia omnino non deerit nobis medium: semper enim per recursum ad ea, quæ sub illis continentur, poterimus ipsum inuenire. Tacuit autem extranea, vel quia idem iudicium est, vel quia omnia extranea & ea quorū sunt, in æquo se habent, nec alterum altero dicitur propinquius vel remotius.

Dubiō. Dubitant fere omnes, ꝙ Aristoteles sibi contrarius videtur, nam superius præcepit proxima consequentia esse prospicienda, hic vero præcipit vniuersalissima, atq; remota.

Solutio Alberti. Albertus respondet Aristotelem superius esse locutum de consequentibus respectu alterius extremi, at nunc loquitur de consequentibus, vt mediant inter subiectum, & prędicatum, atque respectu vtriusque extremi. Verum cur quando loquimur de cōsequentibus absolute respectu alterius, proxima, & respectu vtriusq;, remota prospicere debemus, Albertus causam non assignat.

Philoponi sententia. Philoponus ait proxima consequentia esse prospicienda in describendo, nā qui describit proxima, & remota describit, in cōstruendo vero hic dicit esse respiciendum ad remota, quia sic pluribus medijs abundabimus.

Propria opinio. Ego vero dicerem ad proxima esse respiciendum in inueniendo media, at in inuentis mediis vtendo, proxima præcepit hic esse prospicienda, vt abundemus medijs

Dubitatio. aut dicendum, ꝙ Aristoteles non vult hęc esse eligibiliora, sed vtilia ad abundantiam mediorum. Sed quæres, cur conditor carminum sicut posuit literas in dictionibus, quibus annotatur problema, & annotātur antecedentia, & consequentia, & extranea, cur non posuit literas, quibus annotatur figura, cui medium seruit.

Solutio. Respondetur, quia figura, cui medium seruit, & modus syllogismi, cui seruit, satis habentur per literas, quibus notantur consequentia, antecedentia, & extranea, atque problema per F C, quæ in Fecana dictione sunt, habetur medium seruire primæ figuræ, quod enim sequitur subiectum, est de eo vniuersaliter prædicans, quod præcedit prædicatum, prædicato subijcitur vniuersaliter, ergo habetur medium, quod debet esse ad minorem prædicatū, & ad maiorem subiectum, & sic habetur figura, modus

A vero habetur ex conclusione etiam, quæ cum sit vniuersalis affirmatiua, non est nisi in primo. Præterea, D F, quod est medium annotatum in dictione Dafenes, significat primæ, & secundæ figuræ ipsum inseruire: medium enim hoc, est extraneum a prædicato, & sequens subiectum, extraneum autem prædicato potest esse tam si illi subijcitur, quam si de eo negatiuæ p̄dicetur, quare vtriq; figuræ seruit: si enim extraneum negatiue de prædicato dicitur, cum idem de subiecto dicatur affirmatiuæ, & vniuersaliter, secunda figura relinquit: at, si de extraneo prædicatum dicatur, cum illud extraneum affirmatiue de subiecto vl'iter prædicetur, figura prima relinquetur. Et sic ex literis problema, & medium significantibus annotatē etiam figura, vt discurrenti patet. Simili ratione patet in dictione Hebare, in qua ponitur H B: nā sequens ad prædicatum, & extraneum a subiecto non potest esse nisi in secunda figura, videlicet in Camestres, in quo modo minor est negatiua, & sic in cæteris partim ex qualitate, par-

B tim quantitate problematis, partim ex habitudine medij quæ habetur ex literis, quæ annotant mediū figura patet & modus, nō ergo alias literas præter illas necesse erat addere, nam illis, & figura & modus comprehenduntur.

Antiquus. *Palam autem & quoniam per tres terminos, & duas propositiones est consideratio, & per prædictas figuras syllogismi omnes: monstratur enim omni quidem E inesse A, quando C & F idem aliquid sumitur, hoc autem erit medium, extremitates autem A & E: fit igitur prima figura. Alicui autem, quando G & G sumitur idem: hæc autem postrema figura est: medium enim fit G: nulli uero, quando D & F idem est, sic autē & prima figura, & media est, prima quidem, quoniam nulli F inest A, siquidem conuertitur priuatiua, F autem omni E: media autem, quoniam D A quidem nulli, E autem omni inest, alicui autem non inesse, quando D & G idem fuerit, hæc autem*

C *postrema figura est: nam A quidem nulli G inerit: E uero omni G. Manifestum igitur est, quoniam per prædictas figuras omnes syllogismi sunt.*

Rursus etiam ex dictis concludit ex quot terminis, quotq; propositionibus, dicta ars inueniendi mediū constat Et ꝙ omnes syllogismi, qui hac arte terminantur, per prædictas figuras, quas tres esse dixit cōficiantur, nec ab ratione hoc facit, nam per ea, quę hic dicit colligitur ꝙ in dictionibus carminum non sit necessarium ponere literas per quas figura & modus syllogismi habeatur. *Com.269.*

Præterea etiam per hæc quæ dicit, vult habere artis sufficientiam. Et hoc proponit, cum inquit. { Palam autem & quoniam per tres terminos, & duas propositiones est consideratio. appellat autem artem inueniendi medium, scepsim, hoc est cōsiderationem, quoniam qui medium inuenit, considerat multa, & prospicit multa, immo vniuersa in consideratione, atq; inuentione collocata est, hæc est prima pars excerpti Deinde subscribit secundam *Cōsideratio Inspectio Contēplatio Indagatio.*

D & inquit { & palam, supple etiam est, ꝙ syllogismi omnes, qui hac arte conficiuntur per prædictas figuras sunt, quas in principio libri exposuit, hæc est secūda excerpti pars. Probat autem vtrasq; has excerpti partes inductione, inducendo videlicet in omnibus regulis assignatis in hac arte, & inquit { monstratur enim omni quidem E inesse A, per Fecana, vtpote, quando C & F idem aliquid sumitur, hoc est quando aliquid eorum quæ considerantur, idem est ad subiectum consequens, & prædicatū prę cedens: modo sic accipiendo medium, erit cōsiderationis vnus terminus, extremitates vero duæ, videlicet A, & E: ergo consideratio tribus terminis constat, & duabus propositionibus: hæc quo ad primam excerpti partem. Quo vero ad secundam inquit { fit igitur sic syllogizando prima figura. Qua ratione patet primam artis regulam tribus terminis, duabusque propositionibus constare, et ꝙ syllogismus, qui hac regula conficitur, in prima figura

est, quæ est aliqua trium: idem inducit in Cageti. Et inqt: { alicui aūt, supple E inesse A monstratur, quando C & G. { sumitur idem: hoc est, quando aliquod eorum quæ sumuntur in consideratione, idem est præcedēs ad subiectum, & ad prædicatum, quæ habitudo est in tribus terminis, & duabus ꝓpositionibus, & est tertia figura: qua ratione patet secundam artis regulā eodem modo se habere, vt de prima dixit. Eadem & in Dafenes inducit, & inquit { nulli vero E inesse A monstratur, quando D, & F, idem est, hoc est, quando extraneum a prædicato est consequens subiectum, qua ratione erit hæc secunda cōsideratio in tribus terminis, & duabus ꝓpositionibus. qua vero in figura syllogismus fit, qui hac regula conficitur, exponit, & inquit { sic autem & prima figura, & media est. Prima quidem, quoniam nulli F inest A: siquidem conuertitur affirmatiua, F autem omni E, quare erit prima. Media autem, quoniam D quod est idem F, ei quod est A, nulli inest: E autem omni, sic enim media figura fit: quare patet tertiam considerationis regulam tribus terminis & duabus propositionibus constare: & ꝙ syllogismus, qui illa regula fit, est in aliqua dictarum figurarum. Tandem hæc eadem in particulari negatiuo, quæ per Gedago designatur, inducit, & inquit, alicui autem E non inesse A monstratur: quando D, hoc est extraneū a prædicato & G idest præcedens subiectum, idem est: nā hæc habitudo tribus terminis, & duabus ꝓpositionibus constat: & postrema figura fit: nam A quidem nulli G inerit E vero omni G, & ita in tertia figura: ex hisce deducit, quæ dixerat, & inquit { manifestum igitur est, quoniam per prædictas figuras omnes syllogismi fiunt, supple, qui hac arte reperiuntur: & supple, ꝙ hæc consideratio, qua medijs abundamus, tribus terminis constat, & duabus propositionibus, & sic perspicuum est secundum excerptum: ex hisce apparet in dictionibus, quæ ostendunt artis regulas, non esse necessarium addere literas, quibus figura syllogismi, & modus designentur, quia figura satis haberi potest per literas medium inducentes, vt inductiue Aristoteles demonstrauit in omnibus carminum dictionibus, & modus ex qualitate & quantitate problematis: ex hisce rursus patet non artis sufficientiam hic Aristo. assignasse, vt Albertus, & Gulverbinus autumant, sed ea, in quibus ars consistit ipsum explicasse. Probauit enim omnem hanc artem in tribus terminis versari duabusque propositionibus, & in his syllogismis solum, qui in dictis tribus figuris sunt. Quæret fortasse quispiam, cur sicut Aristote. demonstrauit artem hanc esse in syllogismis trium figurarum, non demonstrauit omnes syllogismos cuiusuis figuræ hac arte reperiri. Potest dici causam esse, quia hæc ars non fit nisi inspectione consequentium, antecedentium, & extraneorum: modo hæc non possunt applicari per se nisi his syllogismis, qui habent vtranque propositionem vniuersalem: cōsequens enim est prædicatum vniuersaliter, antecedens subiectum vniuersaliter, extraneum vero negatur & vt subiectum, & vt prædicatum vniuersaliter. Quare eiusmodi ars non nisi his syllogismis per se accōmodari potest, qui vtranque propositionem vniuersalem habent. Tales in prima & secunda conclusionem etiam vniuersalem habent, solum autem in tertia conclusionem particularem habent, ergo hæc ars per se de medij inuentione esse potest in vniuersalibus primæ, & secundæ figuræ, in particularibus vero non nisi tertiæ. Per conuersionem autem est omnium, & particularium, & vniuersalium omnium figurarum, vt diximus superius.

Dubiū de sufficientia modorum.

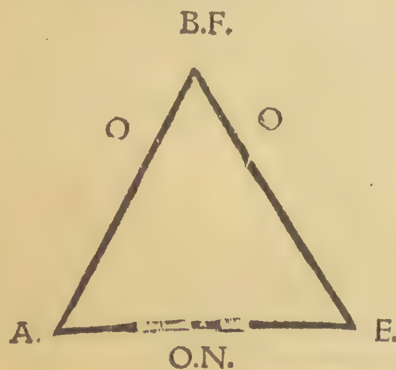
Rūsio. Cur nō particularibus hæc ars applicetur.

Et quoniam non eligendum quæcunque omnia sequuntur, eo ꝙ nullus fiat syllogismus ex ipsis. Nam construere quidem omnino non erat ex sequentibus. Priuare autem non contingit per ea, quæ omnia sequuntur. Oportet enim huic quidem inesse, huic autem non inesse.

Com. 270. Tertium excerptum est, ꝙ, si communiora cōsequentia sit eligenda, non tamen vsque adeo communiora eligenda sunt, vt omnia sequantur, eo ꝙ nullus ex ipsis fiat syllogismus, nam construere, vt inquit, nō erat ex sequentibus: hoc est non potest medium prædicare in vtraque, nisi secunda figura fieret ex ambabus affirmatiuis. Quare, cum medio in vtraq; prædicante, nō fiat syllogismus nisi in secunda figura, & in illa fieri non possit, in nulla fieri potest ex consequentibus omnium: similiter etiam si extranea eligenda sunt, non ea eligenda sunt, quæ vtriq; extranea sint, quia, (vt inquit,) priuare autem non contingit per ea, quæ omnia sequuntur, hoc est non contingit priuatiue syllogizare per vtriq; extranea, quoniam ex puris negatiuis in nulla figura fit syllogismus. Nam in syllogismo negatiuo huic quidem inesse oportet medium, huic autem non inesse: quare, cum communia consequentia, communiaque extranea eligēda tibi sint, vt superius pcepit, non vsq; adeo communia eligas, vt aut vtriusque consequentia sint, aut vtriusque extranea: quoniam hoc pacto eligens nullum syllogismum cōficere potest. Aut intellige hoc pacto, patet etiam & quoniam nō eligendum, quæcunque omnia sequuntur, quoniam nullus fit syllogismus ex his. cuius causam assignat, & inquit: quoniam nec construere quidem erit omnino ex sequentibus: non enim in secunda figura syllogismus ex duabus affirmatiuis est: nec etiam priuare contingit, hoc est nec priuatiue syllogizare ex consequentibus: quia vt inquit, oportet huic quidem inesse, huic autem non inesse. Ergo ex vtrisq; sequentibus, nullo pacto fit syllogismus: nec affirmatiuus, nec negatiuus: affirmatiuus quidem nō, quia in secunda figura nullus est talis, priuatiuus minime, quia alteram oportet esse negatiuam.

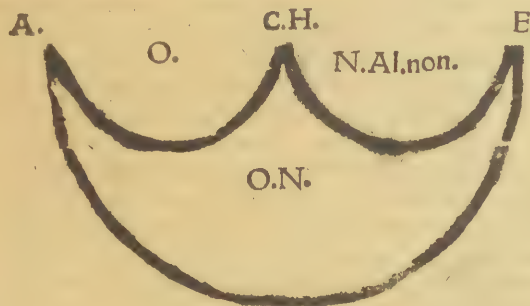
Manifestum autem quoniam, & aliæ considerationes, quæ secundum electiones sunt, inutiles sunt ad faciendum syllogismum, ut si consequentia utriusque eadem sunt, aut ea, ad quæ A sequitur, quæ non contingunt E inesse. Aut rursum quæcunque non possibile est utrique inesse: non enim fit syllogismus per hec. Nam si sequentia eadem sunt (ut B & F:) media fit figura, prædicatiuas habens utrasque propositiones.

Ebrs. Hecas.

Ex puris affirmatiuis in secda figura nihil ocluditur, quia cocludit cōtraria

Si autem ea, ad quæ A sequitur, & quæ non contingunt inesse E, ut C & H, prima erit figura priuatiuam habens ad minorem extremitatem propositionem.

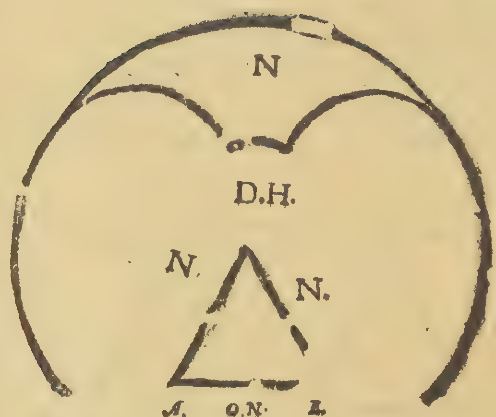
Ex negatiua minore in prima figura nihil concluditur, eadem ratione.

Hedas.

Si autem quæcunq; non contingunt utrinq;, ut D & H, priuatiue utræq; propositiones erunt, aut in prima, aut in media figura, sic autem nullo modo erit syllogismus.

Quartum

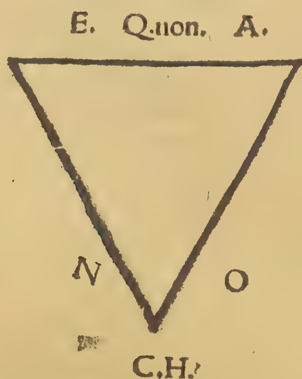
Ex ambabus negatiuis eadem rõne nihil cõcluditur.

Com. 271. Quartum siue excerptum, siue corollarium est, alias considerationes, quæ in superiori figura secundum electiones sunt, inutiles esse ad syllogismum conficiendum: vtpote si consequentia vtriusque rei eadem sint, aut ea ad quæ A ipsum sequitur: quæq; præcedentia prædicatum dicuntur, & quæ non contingunt E ipsi inesse, quæq; extranea subiecto appellamus, eadē sint. Aut rursum quæcunq; non possibile esse vtriq; inesse, quæ vtrique rei aliena dicebamus eadem sint: non enim fit syllogismus per hæc, hoc est per has tres electiones. Quæ per ordinem Aristoteles exponit: & primo, quādo cōsequentia vtriusque rei eadem sunt, & inquit { nam si sequentia vtriusq; rei eadem sunt (vt B & F:) B enim significat ea, quæ prædicatum sequuntur, F vero, quæ sequuntur subiectum: media fit figura: vbi medium bis prædicabitur: & sic erit inutilis: quoniam habet vtrasq; propositiones affirmatiuas, ex quibus nihil sequitur in secunda figura. Quam inutilitatem per dictionem Febas annotarunt iuniores, per quam significarunt B F, medium simpliciter inutile esse ad syllogizandum. Deinde exponit secundam, & inquit { si autem ea ad quæ A sequitur, quæ dicuntur prędicatum præcedentia, & ea quæ non contingunt inesse ipsi E: quæ dicūtur aliena a subiecto, eadem fuerint, vt C, & H, Prima erit figura priuatiuam habens ad minorem extremitatem propositionem, quare inutilis erit ad syllogismum Nec dici potest vtilem esse ad hanc electionem ad tertiam figuram, quoniam nec in tertia figura aliquis syllogismus fit hoc pacto, vt discurrenti patet. Hāc annotant per illam dictionem Hecas, vbi notatur quando H C, idem est, in prima nullum fieri syllogismum. Deinde tertiam exponit, & inquit: Si autem quæcūque non contingunt vtrique rei, hoc est vtriusq; aliena eadem sunt vt D & H: quæ in dictione Hedas habent̄ priuatiue vtræq; propositiones erunt, aut in prima, aut media figura: sic autem in nulla figura syllog.smus esse potest: quare patet has tres electiones inutiles esse. Sed circa hæc quærunt Iuniores, quam ob causam sicut sunt inutiles contra modum inspectiones non sunt inutiles inspectiones aduersus figuram. Meo iudicio friuola est hæc quæstio: nam & aduersus figuram, & aduersus modum sunt vtiles, & inutiles inspectiones: verum ad præsentem artem vtiles, & inutiles aduersus figuram inspectiones supponuntur tanq; superius declaratæ. Declarauit quæ vtilis, & quę inutilis aduersus figuram dispositio sit, illa igitur supposita, docet inspectiones vtiles, atque inutiles aduersus modum: quare quærere quam ob causam inspectiones vtiles, atq; figuras inutiles non assignauit, friuolum est, & falsum, quoniam illas alibi assignauit, & ad pręsens in artem supponit. Quærunt secundo, cum ad syllogisticū modum duæ exigantur, & quantitas & qualitas, quare sicut assignauit vtiles, atq; inutiles penes qualitatum inspectiones, non penes quantitatem assignauit. Mihi videtur esse dicendum quicquid Iuniores velint, duplici ratione inspectiones aduersus quantitatem Aristote. non assignasse: & necessitate eorum, quibus artem confecit, & euitandæ superfluitatis causa: necessitate quidem eorum, quibus artem confecit, quoniam hæc ars inspectione consequentis & præcedentis, & extranei conficitur: modo hęc non possunt se haberi nisi vniuersaliter respectu eorum, quorum ratione inspiciuntur, vt superius diximus. Euitandæ vero superfluitatis causa, quia superius assignauit vtiles, & inutiles penes quantitatum inspectiones: quare ne in doctrina superfluum videatur, nunc illas præterit. Dubitant & tertio, nam ea inspectio, quæ prædicati antecedēs sumit, & subiecti extraneum vtilis videtur. Si enim syllogizemus in Felapton: nullum C H est E: omne C H est A: sequetur: quoddam A non esse E.

(Marginal notes: 1. Dubĭ. — Solutio. — 2. Dubĭ. — Solutio. — A — B — C — D — 3. Dubĭ.)

Felapton.

Iuniores dixerunt hāc inspectionem vtilem esse ad syllogizandum subiectum de prædicato, non autem prædicatum de subiecto. Sed non placet hæc eorum solutio: nam solum in prima figura conclusio indirecte syllogizatur, & in nulla alia: propterea hæc videtur directa, & non per C H, quod est præcedens prædicatum, & extraneū ab subiecto: nam E, in casu non est subiectum, sed prædicatum, & sic non bene per C H syllogizabitur, sed per D G, hoc est per medium, quod est extraneum a prædicato, & præcedens subiectum syllogizatur. Hactenus de iuniorum dubitationibus. (Solutio. — Cōfutatio.)

Manifestum autem & quæ eadem sunt, sumendum est secundum considerationem, & non quæ diuersa sunt, uel contraria. Primum quidem, quoniam medij gratia est inspectio, medium autem non diuersum, sed idem oportet sumere.

Com. 272. Demum deducit dictæ artis sufficientiam: ostendens ex dictis ad propositionum facultatem eam, quæ per sequentia, & antecedentia, & extranea dicta est: quorum identitatem sumere oportet secundum alterum extremorum nullam esse aliam methodum: nam, (vt inquit) si alia esset, aut illa esset non conueniens, vel ad nostram reducibilis. Animaduersione igitur dignum veterum nonnullos aliam methodum assignasse tam ad syllogizandū vniuersalem negatiuam inspiciendum esse ad B F: quæ vtriusque sequentia sunt: dixerunt, quia si illa aut contraria sunt, aut diuersa, ad syllogizandum vniuersalem negatiuam valebunt. Verbi causa, sit problema nullus Cygnus est Æthiops: consequens Cygnum subiectum problematis est Album, æthiopem prædicatum, nigrum, quia igitur hæc sunt contraria, potest problema duobus syllogismis syllogizari. Primo nullum album est nigrum: omnis Æthiops est niger, ergo nullus Æthiops est Albus. Medium est nigrum, Æthiopem consequens. Secundo syllogismo sic nullus Æthiops albus: omnis Cygnus albus: ergo nullus Cygnus æthiops: medium album: & ita album & nigrum, quæ illa sequuntur, & inter se contraria media sunt, simili ratione sumi possunt duo cōsequentia: quę sunt diuersa, vt si problema sit nullus lapis est homo, Lapidis consequens erit inanimatum hominis vero animal: modo inanimatum, & animal nō cōtraria sunt, sed diuersa. Est igitur regula antiquorum, vt ad consequentia vtriusq; rei inspiciamus, quę si fuerint contraria, aut diuersa, erunt media secundum dictū modum ad syllogizandum vniuersalem negatiuam. (Cōsiderādū)

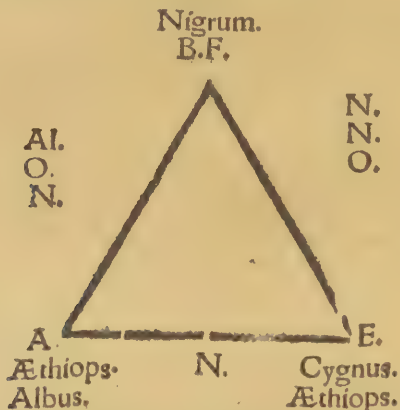
Notā. Quo vero ad verba attinet Debes scire verba Aristotelis dupliciter reperiri, vno modo sic: Palam autem, & quæ eadem sumendum secundum considerationem, & quæ diuersa, aut contraria: & tunc videtur quasi corolla

rium ex dictis, quasi dicat, palã autem, & quæ eadem sumenda secundum considerationem, vtpote præcedentia & sequentia, quæ, (vt extremis eadem sumũtur,) & quæ diuersa & contraria, (vtpote extranea subiecto, vel prædicato: quæ vt rei contraria vel diuersa siue repugnantia accipiuntur. Alius textus legitur, (vt nos transtulimus,) & tunc lege, palam autem & quæ eadem sunt, idest consequentia, & antecedentia, & extranea, quæ eadem sunt, sumendum est secundum considerationem, & non esse sumendum vtriusq; consequentia, quæ sunt aut diuersa, aut contraria, vt veteres asserunt, & hoc pacto textus rectior est, vt placet græcis expositoribus, queadmodum verba sequentiam demõstrant, probat autem Arist. consequentia non esse sumendum, vt contraria vel diuersa, primo, quoniã medij gratia est inspectio, medium autem non diuersum, vel contrarium est, sed vnum: nam vnius problematis vnus est per se syllogismus, vnius autẽ syllogismi, vnũ est medium, cõstat. n. tribus terminis, subiecto videlicet, & prædicato ꝓblematis, & vno medio, & duabus propositionibus, vt dictum est: quare nõ diuersa vel contraria esse possunt: erunt enim ad diuersa problemata quæ non vno syllogismo syllogizantur.

Non cõtingentia eidẽ inesse diuersa, dispata. Nõ contingunt eidem inesse diuersa dispata.

Deinde in quibuscunque accidit fieri syllogismum, q. sumantur contraria, aut non contingentia eidem inesse, in prædictos omnia reducuntur modos: ut si B & F sint contraria, aut non contingunt eidem inesse, erit quidem enim his sumptis syllogismus: quoniam nulli E inest A: sed non ex ipsis, sed ex prædicto modo, nam B A quidem omni, E autem nulli inest: quare necesse est B idem esse alicui eorum, quæ sunt H.

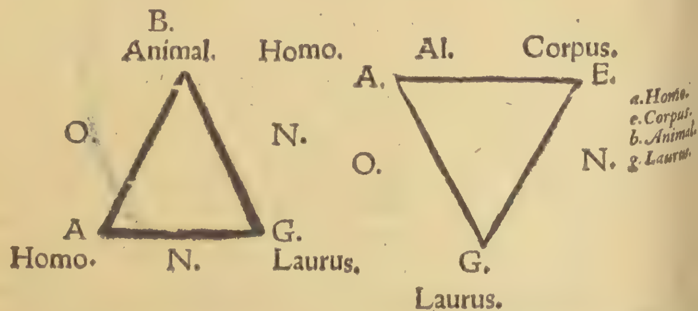
Hebare. Camestres.

Com. 272. Secundo declarat illam antiquorum artem reduci ad prædictam: nam si problema sit, nullum æthiopem esse Album medium erit nigrum. At nigrum est extraneum a prædicato, videlicet Albo, & subiecti scilicet. Æthiopis consequens, quare relinquetur tertia regula, quæ intelligebatur per dictionem Dafenes. Simili ratione & de illo problemate, nullus Cygnus est Æthiops per Hebare. Inquit. { deinde in quibuscũque accidit fieri syllogismũ, ꝙ sumantur contraria, aut non contingentia eidem inesse idest aut diuersa, in prædictos modos omnia reducũtur, & hoc declarat, vt si B & F vtriusque consequentia sint contraria, aut non contingentia eidem inesse, idest aut diuersa, erit quidem n. ijs sumptis syll's, ĩmo erunt duo syll'i ad duo problemata, quoniam nulli E inest A, sed non ex ipsis regulis, quas ipsi ponunt sed ex prædicto modo nostro, quem dedimus, cuius exẽplum affert in Hebare, & inquit: nam B, quod est sequens A prædicatum, omni A quidem inest, nigrum enim omni Æthiopi inest, A autẽ nulli inest, quoniam nigrum nulli Cygno inest, quare necesse est B nigrum consequens prædicati Æthiopis, idem esse alicui eorum, quæ sunt H, idest extranea a subiecto, quod est Cygnus. { At hæc erat quarta regula, quæ per Hebare notabatur. Quare problema nullus Æthiops est Albus, per Dafenes, Problema vero nullus Cygnus est Æthiops, per Hebare terminatur, & ita ars antiquorum ad prædictam reducitur.

Nõ possunt eidẽ inesse: dispata sunt diuersa sint

Rursum si B, & G non poßint eidem inesse, erit quoniam alicui E non inerit A etenim sic media erit figura. nam B A: quidẽ B *omni, G uero nulli inerit, quare necesse est idem esse alicui eorum, quæ sunt D: nam non contingere G & B eidem inesse, nihil differt, aut G alicui eorum quæ sunt D idem eẽ, oĩa. n. sumpta sunt in D, quæ non contingunt A inesse. Manifestum ergo, quoniam ex istis huiusmodi inspectionibus nullus fit syllogismus.*

a. Homo. e. Corpus. b. Animal. g. Laurus.

Com. 273. F Hactenus de regula, quã veteres de vlĩ ꝓblemate negatiuo assignabant, at nunc de regula, quam de ꝓblemate particulari negatiuo assignant, Aristoteles disputabat. Dicebant enim ad terminandũ problema particulare negatiuum esse respiciendum ad B & G, hoc est ad consequens prædicati, & ad p̄cedens subiecti, quæ si contraria sunt, vel diuersa, potest problema terminari in tertia figura, verũ primo ꝓsyllogizando in scđa, verbi causa. sit problema. quoddam corpus non est Homo, tunc subiectũ erit corpus, quod per E signatur, prædicatum, quod per A intelligitur, erit homo Sit igitur præcedens E subiecti, scilicet corporis Laurus, quod per G intelligitur, consequens prædicatũ s. hoĩem, quod per B intelligitur, sit animal. Patet hæc duo Laurum, & animal esse diuersa: tunc antiqui vtebantur duobus syllogismis, ad terminandũ illud problema, & primus, q prosyllogismus est erat, omne A est B, quoniam omnis homo est Animal. B enim ad A consequebatur, nullum G est B, quoniam G & B erãt diuersa, nullus. n. laurus est animal, quare, nullum G est A, qm̃ nullus laurus est homo. Medium itaq; huius est B, hoc est animal, quod a prędicatũ, videlicet hominẽ sequitur. Principalis vero syll's est in tertia figura, videlicet nullum G est A, quoniã nullus laurus est hõ, vt fuit deductũ, est enim. G. idem alicui eorum, quę sunt D, omne G est E, quoniã omnis laurus est corpus, est enim G præcedens ad E, ergo quoddã corpus non est homo. Patet medium esse laurum, q̃d est extraneum a prædicato, & præcedens subiectũ, quare hęc antiquorum regula ad Gedago reducitur. Inquit { si B & G non possint eidem inesse, vt dicebant antiqui. q voluerunt ad syllogizandũ problema particulare negatiuum, esse inspiciẽdum ad B, quod sequitur prædicatum, & ad G, quod antecedit subiecto, quoties illa sunt aut contraria, aut diuersa. Inquit. { Aristoteles illis sumptis erit syll's, qm̃ alicui E non inerit A, sed non ex ipsis regulis, quas illi constituebant, sed ex prædictis nostris regulis, quod declarat, & primo ostendit per syllogismum in secunda figura, quod G præcedens ad E, si est diuersum ab ipso B, sequente ad A, quod propter hoc sit reducendum ad D extraneum ab ipso A, & syllogizat in secunda figura, hoc pacto dicẽs, & enim sic media erit figura, & intellige de prosyllogismo, qui necessarius est ad demonstrandum propositum. nam, vt inquit, B quidem, A omni, est enim B ad A sequens, G vero nulli inerit, intellige, ꝙ idem B nulli G inest: sunt. n. diuersa, atq; aliena, ergo nulli G inerit A, hic est prosyllogismus, ex hoc infert illud præcedens, quod est G esse ad aliquod eorum, quæ sunt D reducibile, & inquit. { Quare G, quod ponebatur ad E præcedens, necesse est esse idẽ alicui eorum, quæ sunt D, & assignat causam, cũ inquit, { nam non contingere G, & B eidem inesse hoc est, G et B esse extranea, atq; diuersa, nihil differt, aut G alicui eorum, quæ sunt idem esse, siquidem quicquid sequentis extraneum est, & eius quoq; cuius consequens erat, extraneum sit oportet. Propterea subdit, omnia enim sumpta sunt in D, quæ non contingunt A inesse, quare G est extraneum.

extraneum ad B, & B sequitur ad A, G erit extraneum ad A, quare erit idem alicui eorum, quæ sunt D: nã omnia extranea ab A, sumpta sunt in litera D, ergo G medium in tertia figura, erit extraneum a prædicato, & præcedens subiectum, & syllogismus principalis erit, nullum G est A, quoniam G est eorum, quæ sunt A: omne G est E, quoniam est p̃cedens subiecto. ergo p Gedago, quodDigressio circa verba Aristot. dam E non est A, quare antiquorum regula, ad prædictam reducitur. Lectio vero latina habebat quare necesse est idem esse alicui eorum, quæ sunt H. Nam non contingere G & B eidem inesse, nihil differt, aut B alicui eorum, quæ sunt H, idem esse, omnia enim sunt sumpta in H, quæ non contingunt E inesse, quæ ꝙ ita stare non possit, primo per terminos declarat, sit A Homo E, Corpus, B consequens ad A, sit animal, & G antecedens E sit laurus. Patet ex his terminis sumpta esse G et B extranea, nihil enim idem contingit Laurum esse, & animal, patet etiam omni B inesse E ex eisdem terminis, omne enim animal corpus. Secundo probatur lectionem latinam stare non posse rationibus: nam, si ex eo, ꝙ omni A inest B, & nulli G inest B, colligi possit, vt latina lectio habet, B idem esse alicui eorum, quæ sunt H, sit igitur illud K tunc per secundam figuram, nullum E est K, omne B est K, nullum B igitur est E, sed dicebatur, omne B esse E, hoc autem est impossibile, quare latina lectio stare non potest. Præterea B consequens est ipsius A, et G: & B posita extranea, quare G etiam alienum erit ab ipso A: nam quicquid extraneum est consequenti, & eius quoque, cuius consequens erat, extraneum esse oportet, G igitur ex necessitate aliquid eorum erit, quæ sunt D, eo quod D omnia extranea significet ipsius A, insuper non oportet quod antecedenti extraneum est, idem quoque esse consequenti extraneum. Quare non oportet B esse ipsi E extraneum, si est extraneum ab ipso G, quod est ad E, antecedens, ergo non oportet esse B idem alicui eorum. quæ sunt H. Hactenus de errore latinæ lectionis.

(Margin: A Homo. E Corpus. B Animal. G Laurus.)

Culuerbinus vero Alberti sectator lectionem latinam defendit. Inquit { enim si B & G contraria sunt, cum B, ei quod est G, sit repugnans, erit in parte repugnans ei, quod est E, est enim G antecedens ad E, & quicquid antecedenti repugnant, pro parte consequenti repugnabit, vnde animal repugnans lauro, pro parte corpori repugnat, & propterea syllogizari potest, aliquod E non esse A, per G medium. Verum non vno syllogismo, sed per duos, & prosyllogismo, quidem in secunda sic, omne A est B, nullum G est B, ergo nullum G est A. Syllogismo vero in tertia sic, nullum G est A, omne G est E, ergo aliquod E non est A, vbi patet B esse in primo medium, quod cum sit extraneum ab ipso G, erit pro parte extraneum ipsi E, & sic erit idem alicui eorum, quæ sunt H. Sed pace horum dixerim, hæc defensio stare non potest.

Confutatio Primo, quia tunc medium non erit extraneum a prædicato, & præcedens subiectum in syllogismo principali & sic non reducetur ad Gedago. Præterea extraneum in parte alicui subiecto, non numeratur in illis, in quibus ponitur H, nam omne extraneum alicui, conuertitur vniuersaliter cum eo, (vt Aristoteles superius dixit,) ergo quod in parte est extraneum subiecto non potest idem esse alicui eorum, quæ sunt H, erit enim sic illi in toto extraneum, extraneum enim facit cum eo cuius est extraneum, propositionem vniuersalem negatiuam. Quare lectio latina dubia videtur, nisi dicatur, quod Aristoteles loquitur ad hominem: nam dixerunt quidam particulare negatiuum syllogizari posse per B G, quæ sunt contraria, vel repugnantia sibi. contra obijcit Aristoteles, hoc fieri non posse nisi B enumeretur, saltem inter ea, quæ sunt in H, quæ licet secundum veritatem dicunt vniuersalitatem, tamen in casu erit extraneum secũdum partem, vnde inquit { rursus, si B & G, non possint eidem inesse, hoc est sint sibi inuicem repugnantiam, bene concedo, quoniam alicui E non inerit A, quoniam sic media erit figura, nam B ipsi A quidem omni inest, G vero nulli inerit, quia illi contrarium, quare necesse est idem B esse alicui eorum, quæ sunt H, saltem in parte secundum eos,

A nam non contingere G & B eidem inesse, nihil differt ab eo substantiandi, quod est H, esse aliquod eorum, quæ sunt H, quoniam omnia, quæ non contingunt A inesse, sumpta sunt in H, saltem secundum eos, & sic lectio latina bene stat. Demum ea, quæ dixit aduersus hanc secundam antiquorum inspectionem epilogat, & inquit { manifestum ergo quoniam ex istis quidem huiusmodi inspectionibus nullus fit syllogismus, & per inspectiones huiusmodi intelligit, quæ fierent de B & G, quoties illa sunt contraria. per has enim inquãtum tales nullus vnus fit syllogismus, nisi G reducatur ad aliquid eorum, quæ sunt D, & sic fit syllogismus, non per tales inquantum huiusmodi, sed vt reducuntur ad nostra regulas.

Sin autem B & F sint contraria, idem esse B alicui eorum, quæ sunt H, & syllogismum semper fieri per hæc. Accidit ergo sic inspicientibus, considerare uiam aliam necessariam, eo ꝙ, quandoq; latet identitas, quæ est inter B & H. Hebare.

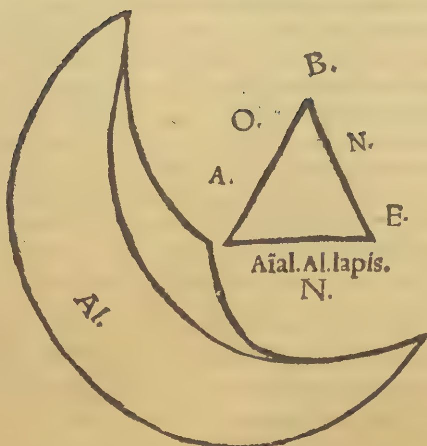
B Veteres, (vt visum est,) duabus inspectionibus docebant abundare propositionibus, aut respiciendo ad B G, quoties sunt, contraria, aut respiciendo ad B F, simili modo si sunt contraria, si respicimus ad B G contraria, docebant abundare in particularibus problematibus negatiuis, vt visum est, sin autem respexerimus ad B F cõtraria, docebant abũdare in vniuersalibus negatiuis postquam ergo refutauit eam antiquorũ inspectionem, quæ erat de particularibus negatiuis, redit ad aliam inspectionem, quæ est de vniuersalibus negatiuis. Et inquit { sin autem B & F sint contraria, vt dicebant veteres, debere esse ad terminandum problema vniuersale affirmatiuum, manifestum est idem esse B alicui eorum, quæ sunt H, nam cum B sit contrarium ipsi F, & F sequitur ad E B, erit contrarium atque extraneum ab E: quicquid enim consequenti extraneum est, & antecedenti extraneum erit, at extranea ab E per literam H, notabantur in figura. quare oportet B esse idem alicui eorum quæ sunt H, propterea subdit, & supple, manifestum C est syllogismum semper fieri per hæc nostra præcepta, & non per eorum inspectionas, cum enim medium fuerit consequens prædicati, & subiecti extraneum, erit regula nostra, quæ habetur per Hebare. Propterea concludit quid istis accidat, & inquit { accidit ergo sic inspicientibus, vtpote ad B F contraria, considerare vnam aliam necessariam, quæ sit vtilis & aperta, per quam facile intelligatur, quo modo sit problema vniuersale negatiuum terminandum, eo ꝙ ista eorum inspectione, quandoque latet identitas, quæ est inter B & H, non enim per hanc eorum inspectionem facile apprehenditur identitas inter B & H, nisi prospiciamus F esse contrarium ipsi B, & sic non inspecto solo B patet ipsum B esse idem alicui eorum, quæ sunt H, sed oportet laborare, & interponere F contrarium ipsi B, & sic per argumentum, & coniecturam sciemus B esse idem alicui eorum, quæ sunt H, via ergo nostra erit vtilior, & apertior, quia non tot laboribus patet B esse idem alicui eorum, quæ sunt H, nam D prospectis ipsius A consequentibus, et ipsius E extraneis si aliquid idem erit consequens ad A, & extraneum ad E, mox habebitur medium ad syllogizandum nullum E esse A, vtpote per Hebare.

(Margin: Com. 274.)

Eodem autem modo se habent, & qui ad impoßibile deducunt syllogismi his, qui ostensiui sunt, nam ipsi fiunt per ea, quæ sequuntur, & per ea: ad quæ sequitur utrunque, & eadem consideratio in utrisque est. Quod enim monstratur ostensiue: & per impoßibile est syllogizare, & per eosdem terminos: & quod per impoßibile: & ostensiue: ut quoniam A nulli E inest. Ponatur enim alicui inesse. ergo quoniam B omni A: A autem alicui E: & B alicui E inerit: sed nulli inerat.

Sensitiuum.

Camestres syllogismus vniuersalis negatiuæ per impossibile, idem exigit medium quod in ostensiuis.

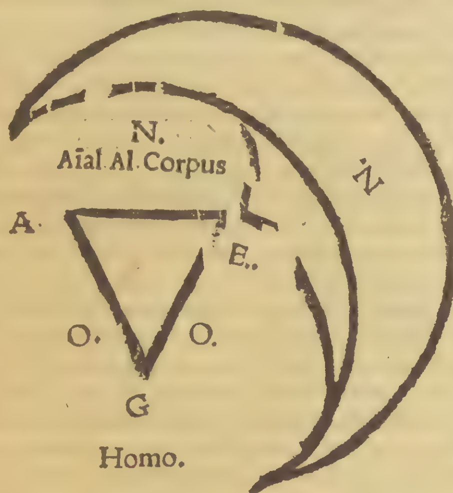

Com. 275. Hactenus de arte inueniendi mediũ in ostẽsiuis, nunc de arte inueniendi medium in his syllogismis, qui ducunt ad impossibile, & primo proponit artem inueniendi medium in syllogismis ad impossibile sub hac conclusione. Et inquit { eodem autem modo se habent, & qui ad impossibile deducunt syllogismi his, qui ostẽsiui sunt, } hæc est conclusio. Probat conclusionem primo, quia syllogismi ad impossibile per consequentia fiunt, & per antecedentia vtriusq; subiecti, & prædicati, & per aliena vtriusq;, at per hæc eadem & ostensiui, ergo eodem modo ostensiui, & ad impossibile syllogismi se habẽt. Inquit, { nã & ipsi } scilicet syllogismi ad impossibile { fiunt per ea, quæ sequuntur vtrunque } idest subiectum, & prædicatum, & supple { per ea, ad quę vtrunque } scilicet subiectum, & prædicatum sequitur. Consequentia enim sunt, quæ sequuntur, antecedentia vero, ad quæ vtrũq; sequitur. s. prædicatum, & subiectum. Et adde etiam syllogismos ad impossibile fieri per aliena ab vtroq;. Secundo idẽ probat ex eo, quod tam in ostensiuis, quàm in syllogismis ad impossibile eadem est consideratio Cuius causam affert ex eo, quod omne, quod ostensiue demonstratur, & per impossibile est syllogizare, & per eosdem terminos: & contra, quod demonstratur per impossibile, & ostẽsiue demonstratur, non tamen eodem modo, demõstratur hæc conclusio, nullum E est A, ostensiue: non enim ex hypothesi demonstratur vero syllogismo ad impossibile sumpto opposito conclusionis cum altera propositionum assumptarum in syllogismo ostensiuo, quæ erat manifeste vera, & in ostensiuo syllogismo concessa, inferenda oppositum alterius manifeste falsum, ergo ex hypothesi. Tamen per eosdem terminos, extrema videlicet, & mediũ.

Considerandum. Animaduersione dignum syllogismum ad impossibile semper supponere ad syllogismum ostensiuum. Verbi causa, syllogizetur hæc conclusio per ostensiuum, nullum E est A, hoc pacto, omne A est B, nullum E est B, ergo nullum E est A. Hic primus est syllogismus, qui græce deicticus dicitur latine etiam assertorius. Eadem potest & per syllogismum ducentem ad impossibile syllogizari sumpta hypothesi, quæ est contradictorium conclusionis, nam postq; per te negatur sequi vniuersalem illã conclusionem nullum E est A, oportet te dare illius oppositum sequi. Nam duorum oppositorum, si alterum non sequitur ad antecedens, alterum sequi necesse est, quare hypothesis, quantu sequi concedes, erit aliquod E est A, tunc sumpta maiore, quæ erat manifeste vera in ostensiuo, & addendo hypothesim pro minore, hoc pacto, omne A est B, aliquod est A, sequetur oppositum eius propositionis, quæ fuit minor in ostensiuo, quod quidẽ oppositũ est manifeste falsum, videlicet, ergo aliquod E est B. Et quoniam hæc conclusio est manifeste falsa, ideo aliqua propositionum erit manifeste falsa, earum dico, quæ in syllogismo ad impossibile assumpte sunt, & nõ maior quæ erat manifeste vera, ergo minor. Falsum ergo est, quod H aliquod E sit A. Quare huius oppositum erit verum, videlicet nullum E est A, & sic habetur eadẽ cõclusio ostensiuo syllogismo & ducente ad impossibile probata, & per eosdem terminos. Inquit { vt quoniam A nulli E inest B hæc est conclusio ostensiui, si negetur, ponatur enim A alicui E inesse, erit tunc hypothesis, quæ per te sequit̃ ad antecedens, aliqd E est A, ergo quoniam B omni A inerat in ostensiuo. Hæc enim in ostensiuo erat maior, omne A est B, A autem alicui E, hæc enim est hypothesis tua, quã sequi putabas. Ergo ex illa propositione, quæ fuit maior in ostensiuo, & ex hypothesi a te data, B alicui E inerit, sed in ostensiuo ipsum B nulli E inerat, quare cum hoc sit manifeste falsum, & non sequitur propter maiorem, quę est manifeste vera, sequitur propter hypothesim, quare hypothesis est falsa, & sic eius oppositum, quod est, nullum E est A, erit verum, ecce quomodo eadem conclusio ostensiuo syllogismo, & ducente ad impossibile probatur, & per eosdem terminos, & per inspectiones ad ea, quæ in arte sunt assignata. *Nota.* F Animaduerte, quod verba Aristotelis possunt aliter legi, & meo iudicio magis ad rem, vt dicemus, quod primo ponat conclusionem dicens, eodẽ autem modo se habent & qui ad impossibile deducunt syllogismis his, qui ostensiui sunt, hæc est conclusio, dein de probat illam, & primo ex inspectionum identitate, & inquit { nam ipsi fiunt per ea, quæ sequuntur, & per ea, ad quæ sequitur vtrũq; } hoc est quia & ostensiui & ad impossibile ducentes fiunt per eandem inspectionem antecedentium, consequentium, & extraneorum. Secundo probat illam ex considerationis identitate. Et inquit & eadem consideratio in vtrisq; est. Deinde declarat per exempla quomodo ostensiui, et ad impossibile ducentes eadem consequentium antecedentium & alienorum inspectione fiant, & ponit exemplum primo in vniuersalibus problematibus. Secunda ibi, rursum quoniam alicui ponit exemplum in particularibus. Et prima pars patet ex hisce, quæ diximus.

Rursum, quoniam alicui inest. Si enim nulli E inest A, E autem omni G, nulli G inerit A, sed omni inerat, similiter autem & in alijs problematibus. Semper enim erit in omnibus per impoßibile ostensio, ex consequentibus & his, ad quæ sequitur utruuque.

Darapti syllogismũ particularis per impossibile, idem mediũ tamẽ, quod ostensiuus.

Com. 276. Hæc est secunda pars, in qua ponit exemplum in particulari problemate. Syllogizetur enim ostensiue, aliquod E est A, hoc pacto in Darapti, omne G est A, omne G est, E ergo quoddam E est A, si non sequitur hæc, sequetur oppositum, videlicet nullum E est A, tunc ex tali hypothesi, quæ secundum te sequitur pro maiore, & ex ea propositione, quæ in ostensiuo fuit minor, syllogizabimus in Celarent, sic, nullum E est A, hęc est hypothesis, omne G est E, hæc erat in ostensiuo minor. Ergo nullum G est A at hoc manifeste falsum. Igitur aliqua propositionum, & non minor, quia illa est manifeste vera, ergo

maior, quare sua opposita, videlicet, aliquod E est A est vera, & sic habetur propositum, inquit { rursum quoniã alicui E inest A, sit supple conclusio in ostensiuo. si enim hæc negatur, & concedatur sequi opposita, videlicet nulli E inest A, hac pro maiore sumpta, E autẽ omni G, supple inerat in minore ostensiui, sequitur, ꝙ nulli G inerit A sed hoc est manifeste falsum, quia omni inerat in maiore ostensiui, quare oportet dare alicui E inesse A: & sic habetur intentum. Addit similiter autem & in alijs problematibus cuiusuis quantitatis, & qualitatis, semper enim erit ostensio, quæ per impossibile est, ex consequentibus & ex his antecedentibus, ad quæ vtrunq; subiectum, & prædicatum sequitur, quemadmodum, et ostensiui. Hoc pacto per hæc duo exempla patet ex identitate inspectionum fieri & ostensiuos & ducentes ad impossibile, (vt prima ratio assumpsit.

Et in unoquoq; problemate eadem est cõsideratio & ostensiue uolenti syllogizare, & ad impoßibile ducere: nam ex eisdem terminis utræque demonstrationes sunt. ut si ostensum est B *nulli E inesse A, quoniam accidit, & B alicui E inesse, quod est impoßibile, si sumptum sit, E quidem nulli, A autem omni inesse B, manifestum erit, ꝙ nulli E inerit A. Rursum, si ostensiue syllogizatum sit A inesse nulli E, ponentibus inesse alicui, per impoßibile monstrabitur nulli inesse, similiter autem & in alijs, in omnibus enim ijs, necesse est communem aliquem sumere terminum alium a subiectis, ad quem erit mendaci syllogimus quare conuersa ea propositione, altera similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Differt enim ostẽsiuus ab eo, qui ad impoßibile, est quoniam in ostensiuo secundum ueritatem ambæ ponuntur propositiones, in eo autem qui ad impoßibile, falsa una. Hæc quidem igitur magis manifesta erunt per sequentia, quando de impoßibili dicemus, nunc autem tantum manifestum sit nobis, quoniam ad hæc perspiciendum, & ostensiue uolentibus syllogizare, & ad impoßibile deducere.*

Com.277. Animaduersione dignum inspectionem differre a consideratione: nam considerando inuenimus antecedentia, consequentia, & extranea: inspiciendo vero inuentis vtimur, cum inuenimus antecedentia p̄dicati, & consequentia subiecti, inspicimus an aliquod eorũ vnum et idem sit antecedens prædicati, & consequens subiecti, vt habeamus medium in Barbara simili modo in cæteris facimus. Quare differt inspectio a consideratione: tam etsi ambæ de subiecto, & prædicato problematis sint. Cum igitur Aristoteles probauit identitate inspectionum, in ostẽsiuo: & in deducente ad impossibile eandem esse artem ad inueniẽdum medium, nunc hoc idem probat idẽtitate considerationum. Et hoc proponit, et in vnoquoq; problemate eadem consideratio est, & ostensiue volenti syllogizare, & ad impossibile ducere, cuius rationem affert, & inquit { nam ex eisdem terminis vtræq; demõstrationes sunt, termini enim ostensiui sunt, B A E: termini vero ducentes ad impossibile similiter: & hoc ostendit. Primo præmittendo syllogismum ad impossibile ostensiuo, secundo contra, præmittendo ostensiuum syllogismo ducenti ad impossibile, & præmittens deducentem ad impossibile, inquit, (vt si ostensum est nulli E inesse A: quoniam accidit & B alicui E inesse: quod est impossibile sic syllogizando, omne A est B: quoddam E est A, ergo quoddam E est B: si inquam sic ad impossibile syllogizetur, termini sunt, B A E: deinde syllogizans ostensiue inquit, { si sumptum sit nulli E inesse B: sicut est in rei veritate sumendum, quoniam conclusio prçcedentis syllogismi erat impossibilis, & sit sumptum etiam, omni A inesse B, in Camestres, manifestum est, quoniam nulli E inerit A, quare termini erunt, B A E, simili modo termini erũt B A E, si præmittatur ostẽsiuus: & hoc inquit. Rursus contra si ostensiue prosyllogizatum sit, nulli E inesse A: hoc pacto, omne A est B: nullum E est B: ergo in Camestres nullum E est A, patet terminos esse B A E: deinde syllogizat per impossibile, & inquit { ponentibus supple A alicui E inesse: quod est oppositum dictæ conclusionis, quæ in ostensiuo fuit syllogizata, per impossibile monstrabitur nulli inesse syllogizando in Darij sic, omne A est B: aliquod E est A, vt ponis, ergo aliquod E est B, hoc est manifeste falsum, & non ratione maioris, ergo ratione minoris, quare eius oppositum, quod est, nullum E est A, verum est, quare termini sunt B A E, simili modo in omnibus alijs fieri potest, sic igitur ijdem sunt termini vtriusque syllogismi, siue ostensiuus præmittatur, siue ducens ad impossibile, & quia quispiam dicet nunquid præmittere ostensiuum, vel postponere refert quo ad terminorum identitatem, quasi respondens, inquit { in omnibus enim, supple ostensiuis syllogismis siue propositis, siue postpositis, communem aliquem terminum sumere oportet, vtpote B, alium A subiectis, nam in Camestres, A subiectum erat in prima, & E subiectum erat in secunda: terminus B, est commune in vtraque prædicatum, licet in altera affirmatiue, in altera negatiue, & in hoc apparet translationes latinas esse men B daces, quarũ verba sunt. In omnibus enim necesse est ijs, qui per impossibile communem aliquem sumere terminum, alium a subiectis quæ stare nõ possunt, nõ enim in deducentibus ad impossibile communis terminus qui est A, alius est a subiectis, immo ipsum A est subiectum in prima, nec videlicet (vt Albertus inquit,) ꝙ sit alius a subiectis in ostensiuo, quoniam etiam in ostẽsiuo, ipsum A est subiectum in prima, quare verba græca recte se habent sic, in omnibus enim necesse est communem aliquẽ sumere terminum alium A subiectis: ecce ꝙ loquitur in ostensiuis, in quibus communis terminus est B, alius ab A & E, quæ erant subiecta in propositionibus: ad quem communem terminum, velut in prædicatum, erit syllogismus mendacij. nam syllogismus mendacij concludit quod aliquod E est B, & sic ad eum terminum, qui erat communis in ostẽsiuo, hoc est, qui erat medium in ostensiuo, syllogismus mendacij ducit, veluti in prædicatum conclusionis. Et intendit per syllogismum mendacij syllogismum ducentem ad impossibile, qui ideo mendacij C dicitur, quia eo ostenditur, ꝙ mendax sit hypothesis.

Latinis codicis mẽda.

Ex his deducit quomodo syllogismi eiusmodi sese habent inter se, & inquit, { quare eadem propositione conuersa, altera autem similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Albertus non recte hæc verba exponit. Inquit enim, eadem propositione quæ erat conclusio in ostensiuo conuersa in suum oppositum, altera vel maiore, vel minore in syllogismo ostensiuo similiter se habente, generatur syllogismus ostensiuus.

Confutatio

Hoc enim implicare videtur, nam ex opposito cõclusionis ostensiui syllogismi, cum illius altera propositione deducitur impossibile, & sic non ostensiuus, sed ducens ad impossibile fit. Propterea melius dicas: quare (postquam ad communem terminum mendacij syllogismus factus est, eadem propositione, quæ est mendax conuersa ad oppositum, altera similiter se habente, hoc est siue maiore siue minore non mutata, per eosdẽ terminos erit D ostensiuus syllogismus. Erit dico per eosdem terminos non tamen eodem modo se habentes. Nam in ostensiuo communis terminus est B, in deducẽte ad impossibile cõmunis & medius terminus est A. Ex hisce patet in vtrisque syllogismis alteram propositionem esse communem vtpote illam, quæ ĩmutabiliter se habet. Hæc enim siue maior, siue minor sit, cum immutabilis sit, vtrisque communis erit. Sed dices, videtur ꝙ vterque syllogismus sit ostensiuus, quoniam in vtroque ꝓpositiones ponuntur, & in vtroq; illis positis, ostenditur conclusio, ergo vterque ostensiuus videtur. Respondet Aristoteles, & inquit, differt enim ostensiuus ab eo, qui ad impossibile syllogismus est, quoniam in ostensiuo secundum veritatem ambæ propositiones ponuntur, in eo autem, qui est ad impossibile, falsa vna ponitur, quasi dicat vtrunque aliquo pacto esse ostensiuum, licet non eodem modo, vt patet. Verum, quia res ista non multum hic est dilucidata, ad secundum librum transmittit nos. Ait tamen esse ex ijs manifestum, & in ostensiuis, & in deducentibus

Sanior expositio.

Obiectio.

Solutio.

ad impossibile semper esse inspiciendum ad hæc, quæ dicta sunt, videlicet ad antecedentia, ad consequentia, & ad extranea. Quando quidem ducens ad impossibile fit aliquo pacto ostensiuus, & ex eisdem terminis, ex quibus ostensiuus, sibi correspondens constat. Quærunt græci expositores quonam modo syllogismus ad impossibile, & ostensiuus conuertantur, cum in sermone de tribus figuris sit ostensum quartum secundæ, & quintum tertiæ solum per impossibile ostendere, per rectum autē nequaquam. Solutio est: ꝙ non de modis figurarum est hic sermo: sed de problematibus omnibus vniuersalibus: & particularibus: affirmatiuis: & negatiuis: ꝙ vnūquodq; horum: & recte, & per impossibile ostenditur: nam rectum syllogizatur ostensiue conuersum ad oppositum syllogizatur per impossibile, non tamen secundum omnem, & vnūquemq; modo figurarum. Præterea Iuniores dubitant: nam primam principium in Metaphysica per impossibile ostēdit Aristo. in quarto libro Metaphysicæ, quod tamen dicit non posse ostensiue demonstrari. Magnus Albertus respondet primum illud principium non demonstrari ostensiue, idest per causam. Demonstrari vero ostensiue, quia recto discursu. Puto melius esse dicendum, bene illud posse prioristice ostensiue demonstrari, quoniam recte syllogizatur & per impossibile etiam, quoniam conuersum ad oppositum syllogizari potest, non tamen posterioristice. Vel forte sermo Aristotelis est verus per se, & de omni problemate quatenus syllogizabile, est falsus per accidens, quatenus problema est demonstrabile. Animaduerte Aristotelē hic nullam fecisse differentiam inter syllogismum per impossibile, & syllogismum ducentem ad impossibile, vt putat Albertus. Nam indifferenter altero pro altero vsus est. Vtrum vero sit aliqua differentia, non est præsentis speculationis: satis est mihi Aristotelem hic nullam inter eos indicasse differentiam: Immo nec Alexander: nec Philoponus talem differentiam hic fecerunt. Sed de hac re diligentius in secundo libro. Quæret fortasse quispiam, vtrum quilibet syllogismus ducens ad impossibile supponat vnum ostensiuum saltem in mente, vel econtra.

Videtur ex verbis Aristotelis vtrunq;. Inquit enim Aristoteles in omnibus enim his necesse est aliquem communem sumere terminum alium a subiectis ad quem erit mendacij syllogismus, & loquitur de ostensiuis: alioquin non diceret ad quem communem terminū veluti in prædicatum conclusionis deductæ per impossibile erit syllogismus mendacij. Ergo ducens ad impossibile præsupponit ostensiuum. Quod vero ostensiuus supponat ducentem ad impossibile: ex verbis quæ subscribit patet. Inquit enim quare conuersa eadem propositione, videlicet ad oppositum, a litera similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Ecce quod indicat ducentem ad impossibile supponi: cum dicat ostensiuum fieri conuersione ad oppositum eius propositionis, quæ fuit cōclusio in deducente ad impossibile. ¶ Ex dictis Aristotelis nihil certi habemus: nam ait indifferenter alterum alterum posse præsupponi: & quouis præsupposito, semper termini sunt ijdem: licet non eodem modo dispositi. ¶ Præterea dixit omne problema esse syllogismo ducente ad impossibile, & syllogismo ostensiuo demonstrabile, vtpote nullum E est A. non conuersum, ostensiue syllogizatur, conuersum ad oppositum, vt ad illam aliquod E est A, syllogizatur per impossibile. Fortasse dici potest syllogismum per impossibile fieri posse nullo supposito ostensiuo in mente. Nam possum syllogizare ex maiore manifeste vera: et ex tua hypothesi falsa deducendo vnā manifeste falsam. Possum autē ostensiue syllogizare vnā veram ex ambabus veris: & non correspondendo alterum alteri, sed per dissimiles terminos, & dissimilia problemata, & dissimiles propositiones, & tales syllogismi dicentur abiūcti, siue disperati, siue impertinētes. possum etiam syllogizare ostensiue correspondendo ad syllogismum per impossibile: vtpote conuertendo conclusionē deductam per syllogismum ad impossibile ad oppositū, & possum syllogizare per impossibile correspondendo

Dubitatio. — *Dubiū iuniorum.* — *Solutio alb.* — *propria sol.* — *Nota.* — *Dubitatio.* — *Solutio.*

B ad syllogismum ostensiuum, & conuertendo conclusionem veram per ostensiuum deductam. & tunc isti syllogismi erūt conuersiui, atque coniuncti, siue coalterni, sed de ordine eorum in secundo libro dicemus. Nunc vero satis sit demonstrasse ostensiuum, & ducentem ad impossibile bifariam esse, aut conuersiuos, aut abiunctos.

In alijs autem syllogismis, qui ex hypothesi sunt. (Vt quicunque secundum transumptionem, aut etiam secundum qualitatem in subiectis,) non in his, quæ a principio, sed in transumptis erit consideratio, modus autem inspectionis est idem. Considerare autem oportet, & diuidere quot modis sunt, qui ex hypothesi. Demonstratur quidem igitur unumquodque problematum sic.

Te Ex De — Ec Ex De — Quidē igitur enim.

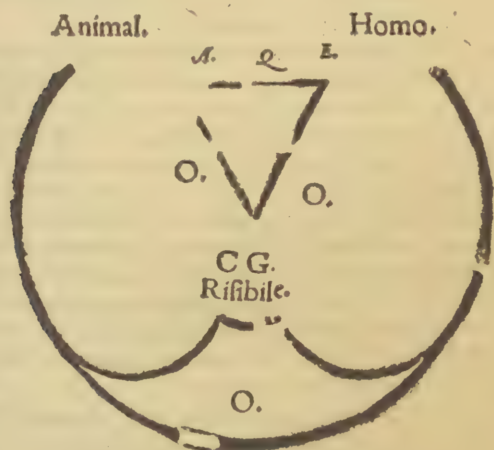
Hactenus declaratum est hypotheticos qui ad impossibile deducunt, per eandem methodum perfici, at nunc F declarat eandem methodo perfici hypotheticos, qui transumptione vtuntur. Sed antequam ad declarationem accedamus. Primo animaduersione dignum, non esse idem sumptionem, & transumptionem, vt Stoici arbitrantur, sumpta enim siue assumpta, siue sumptiones, siue assumptiones, & posita, siue positiones, vel concessa, aut concessiones, idem est secundum Peripateticos. Nam syllogistice, vel prosyllogistice propositiones a peripateticis positiones, siue posita sunt appellatæ: vt ex definitione syllogismi patet, quæ etiam concessa dicuntur. M. Tullius eam propositionem, quam nos maiorem appellamus, vbique propositionem appellat, eam vero, quam nos dicimus minorem, ipse sumptionem vocat. Quid igitur sumptio, siue sumptum sit, ex hisce patet. Transumptū vero, siue transumptio est propositio quædam, qua ab aduersario concessa aut vi syllogismi, aut motu proprio, opponens deducit problema principale. verbi causa, sit problema principale, diuitiæ non sunt bonæ, transumptum erit, sanitas magis videtur bonum, quam diuitiæ: G nam hoc concesso ab aduersario, aut moto proprio, aut vi syllogismi, syllogizabo negatiue sic, sanitas magis bonum videtur, quam diuitiæ, sed sanitas non est bonum: ergo nec diuitiæ. Dicitur autem propositio illa transumptio, siue transumptum, quia nec est syllogistica, nec pro syllogistica propositio, sed vltra has assumptum, quod nullo pacto ad problema principale potest esse syllogistica, aut prosyllogistica assumptio & Aristoteles vocat illam hypothesim, est enim transumptio hypothesis, quoniam ea concessa infertur principale problema. Ex his sequitur causa, quare inuenta fuit transumptio. Nam cū ad principale problema caremus medijs, vtimur transumptione. Sequitur etiam syllogismum per transumptum & syllogismum transumpti, vel de transumpto nō esse idem, nam his processus, quo probamus propositionem, syllogismus transumpti, vel de transumpto est, secundus vero processus in quo vtimur hypothesi, qua aut concessa ab aduersario, aut syllogizata, principale proble H ma, deducimus. syllogismus per transumptum dicitur ex his patet quid sit per transumptionem syllogizare. Vlterius animaduerte nos bifariam posse per transumptum syllogizare, aut ꝑ eādē qualitatē in subiectis, aut ꝑpter particularem inspectionem antecedentium, consequentium, & alienorum prædicati & subiecti eius hypothesis quæ transumptio dicitur, hoc est aut propter conuersionem alterius propositionis in syllogismo principali: & per subiecta, in quibus qualitas consideratur, intelligo subiectum hypothesis, siue transumpti, & subiectum problematis principalis. verbi causa, problema principale est diuitiæ non sunt bonæ. Transumptum vero est, sanitas videtur magis bonum quam diuitiæ, subiecta ergo, quorum qualitas consideratur, sunt diuitiæ, & sanitas, est autem qualitas habitudo localis, qua mediante ligantur illa subiecta, vt e transumpto ad principale problema licet procedere, vt locus a maiori ad minus, vbi destructiue procedimus, locus a minori ad maius, vbi construcitue,

Com. 278. — *Cōsiderādū.* — *Sumptum Sumptio Assumptū Assumptio Positum Positio. Cōcessum. Propositio sumptio.* — *Trāsumptū quid.* — *Quare fuit inuenta transumptio. Syllogismus de trāsumpto & syllogismus per trāsumptū differunt.* — *Per trāsumptū syllogizare bifariā.*

locus a simili, vbi vtroq; modo argumentamur. Locus et causa ad effectum. Locus a contrarijs, & cæteris id genus de quibus in Topicis dictum est. Quare habitudo localis vi cuius procedimus, e subiecto transumpti ad subiectũ problematis, respectu alterius, atq; alterius prædicati qualitas in subiectis dicitur, vt si transumptum sit, omne animal est ægrum. Loca a cõtrarijs vtentes, deducemus nullum animal eẽ sanum. Et si transumptum sit, domus est bonum, loco a causa deducemus, domificatorem esse bonum, & in cæteris id genus similiter. Quid igitur qualitas in subiectis sit, hactenus. Vtimur autem transumpto propter particularem inspectionem, vt si trãsumptũ sit particulare, & nos ab ipso non variatis terminis, nec qualitate, deducimus vniuersale, nõ quidem vi inspectionis, sed vi conuersionis alterius propositionis, quæ in syllogismo est, verbi causa. Per Cageti probamus quoddã E est A, per medium C G: quod est vtrique præcedens, ex hoc trãsumpto particulari per particularem inspectionem, quæ habetur per Cageti, deducimus vniuersaliter, omne E esse A, vtpote concesso ab aduersario, quod G præcedens ad E, conuertatur cum E. vt, si termini essent animal, homo, risibile, per risibile, quod antecedit ad hominem & ad animal in darapti sic, syllogizarem, omne risibile animal, omne risibile homo, ergo quidam homo animal, hæc est conclusio per Cageti deducenda per medium C G. Tamen ex hac particulari deducimus omne E esse A, hoc est omnem hominem esse animal: quia risibile conuertitur cum homine, ideo conuersa minore erit syllogismus in barbara. Patet ergo per hanc particularem inspectionem, quæ Cageti habetur, nos p transumptum probare vniuersale, cum a particulari transumpto ad vniuersale proficiscamur, virtute syllogismi, cuius minor est conuertibilis. His declaratis, ad verba Aristotelis deueniamus.

Vsus transumpti per particularem inspectionẽ.

B

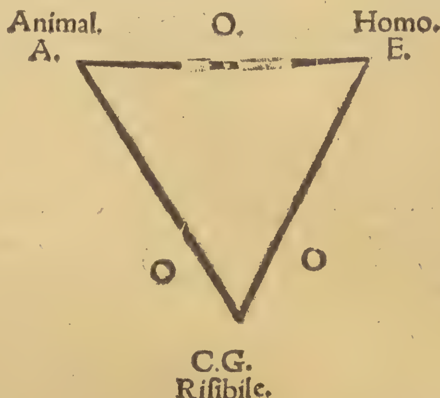

C

Inquit { in alijs autem syllogismus, qui ex hypothesi sunt, vt quicunque secundum transumptionem, aut etiã secundum qualitatem in subiectis, & supple aut secũdum particularem inspectionem procedunt, non his supple problematibus, quæ a principio tanquam principaliter probanda, methodus nostra est accommodanda, sed in transumptis erit consideratio. Debemus enim respicere ad prædicati, atque subiecti ipsius transumpti antecedentia, consequentia, & extranea, & non subiecti, atq; prædicati problematis antecedentia consequentia & extranea, quare methodus erit de inuentione medij in syllogismo, qui est de transumpto, qui est primus processus, & non in secundo processu, quoniam ad secundum processum sufficit qualitas in subiectis, quæ est illorum localis habitudo aut conuertibilitas medij cum subiecto. Propterea subdit { modus autem inspectionis idem est supple in primo: processu, vt in ostensiuis omnibus. Verum (vt inquit) considerare oportet, & diuidere quot modis sunt ex hypothesi syllogismi, melius dicerẽ quot modis sunt de hypothesi si syllogismi. Processus enim primus est de hypothesi, & non ex hypothesi. Propterea verbum græcum eo, pro de intelligitur, vnde quasi epilogando inqt

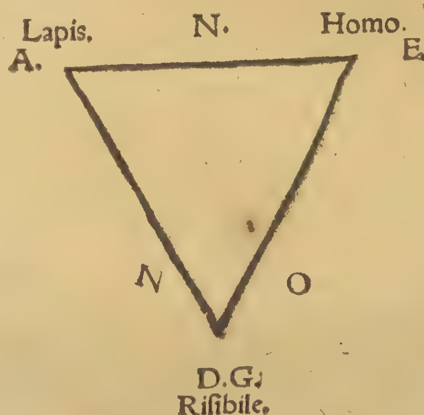
A { monstratur quidem igitur vnumquodq; problematũ sic, } idest methodo prædicta in ostensiuis, saltem quo ad primos ipsos processus: nam in secundis processibus vtimur aut qualitate in subiectis, aut conuersione medij cum subiecto, vt postea.

Est autem & alio modo quædam syllogizare horum, ut uniuersalia per particularium inspectionem ex hypothesi. Si enim C & G eadem erunt, solis autem his, quæ G sunt, sumatur E inesse. omni utique E inerit A.

Darapti minoris cõuersione reddit conclusionẽ vniuersalẽ affirmatiuam in Barbara.

Et rursus si D & G eadem sunt, solum autem de G prædicatur E: quoniam nulli E inerit A, manifestum ergo est, q; sic inspiciendum erit.

Felapton.

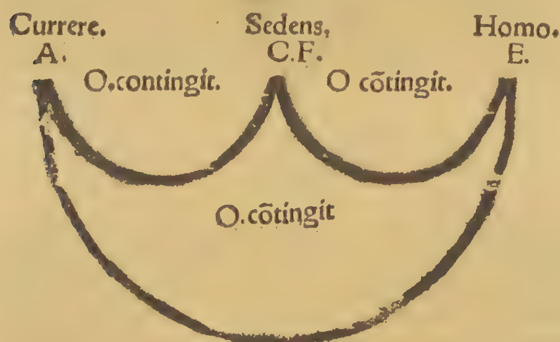
Per particularem inspectionem antecedentis, & consequentis, & extranei duæ regulæ assignãtur, altera per Cageti, altera per Gedago. Per Cageti enim syllogizatur problema particulare affirmatiuum in Darapti, per Gedago problema particulare negatiuũ in Felapton. Quoties ergo ex particulari problemate vniuersale deduci potest, syllogismus erit per transumptum in eisdem terminis & in eadem qualitate, quare transumptum erit particulare problema. Problema principale erit vniuersale, quod ex transumpto deducitur. Verum in hac specie transumptionis non idem est hypothesis siue transumptis, & locus propter quem ex transumpto infertur problema: nã hypothesis siue transumptum erit particulare problema, e quo ad vniuersale proficiscantur. Locus vero est, q; minor conuertatur in terminis: nam conuersione stante, poterimus vniuersale syllogizare per tales particulares inspectiones: nam cõuersa minore relinquetur syllogismus aut in barbara, aut in celarent. Inquit Aristote. { est autẽ & alio modo quædam horum syllogizare, vt ex hypothesi vniuersalia problemata, per particularium inspectionem. Ponit exempla. Et inqt. { Si enim C & G hoc est antecedens ad A, & antecedens ad E, eadem erunt, solis autem his, quæ G sunt, sumatur E inesse, & per hæc intelligit hypothesim, quæ est, vt E insit solis his, quæ sunt G, eo modo, quo prædicata conuertibilia omni soli, & semper subiecto insunt, ex hac particulari cum illa hypothesi sequetur, q; omni E inerit A, syllogismus enim hic, qui in Darapti est], ad barbara reducetur per conuersionem *Com.279.*

D

minoris in terminis, hæc de particulari affirmatiuo. Deinde de particulari negatiuo. Inquit. { Et rursum si D & G eadem sunt, G quidem præcedens ad E, & D extraneū ab A: si inquam hæc eadem sunt, solum de G prędicetur E: hoc est conuertibiliter E inesse ipsi G supponatur, syllogismus in Felapton erit per particularem inspectionem significatam per Gedago: sed quoniam minor vniuersaliter cōuertitur, sequitur in celarent, quoniam nulli E inerit Demum epilogat. Et inquit. { Manifestum ergo est, quoniam in his syllogismis: quod transumptum sic (vt in arte dictum est) inspiciendum est, saltem in primis processibus.

Eodem autem modo & in necessarijs, & contingentibus: nā eadem consideratio, & per eosdem terminos erit, & eodem ordine, & contingentis, & inesse syllogismus, sumendum autem et in contingentibus, & quæ non insunt poßibilia autem inesse, ostensum est enim quoniam & per hæc fit contingentis syllogismus. similiter autem se habebit, & in alijs prædicationibus.

Com. 280. Ostendit & in necessarijs & contingentibus eodē modo artem valere. Et inquit. { Eodem autem modo & in necessarijs & contingentibus problematibus, ars inueniendi medium valet. nam vt inquit, eadem cōsideratio, & per eosdem terminos erit: & per terminos intelligit subiectum, atque prædicatum contingentis, aut necessarij problematis. nam considerando vtriusque rei antecedentia, & consequentia: & extranea, consideratio de inventione medij perficitur simili modo in his, vt in alij, syllogismus quoque, qui & de contingenti & qui de necessario est, & eodem ordine, idest eadem figura, quæ est ordo terminorum cum medio, fit vt cæteri syllogismi aguntur, est tamen aliqua differentia (vt dicit inter contingentes & de inesse syllogismos. Nam consequentia quæ insunt, & antecedentia, quibus insunt res, nō sumenda sunt quæ modo insunt, sed quæ possibilia sunt inesse, si enim syllogizemus hoc problema, omnis homo potest currere, syllogizabimus, omne sedens potest currere: omnis homo potest sedere: omnis homo potest currere.

Vbi non quæ insunt, sed quæ inesse possunt, sumpta sunt. nam superius demonstrauimus per hæc, quæ inesse possunt, syllogismum de contingenti fieri. Addit similiter autem res se habebit & in alijs prædicationibus. Verum quid per alias prædicationes intelligat, non facile patet. Albertus intelligit alios prædicandi modos: ceu in modalibus de vero & falso: possibili, impossibili. De quibus in secundo de interpraetatione. Dicebamus nos per alias prædicationes Aristotelem intelligere problemata alia: quæ per mistos syllogismos deducuntur Nam tā in mistis, quam in simplicibus methodus eadem est. Dicemus autem nunc Aristotelem intelligere per alias prædicationes, alia problemata: quæ ex obliquis constant. Nam reductis obliquis ad rectos, eadem erit methodus inueniendi medium. Vel fortasse per alias prædicationes, intelligit alia prædicata hypothetica, quæ fiunt in syllogismis conditionalibus. Vt Theophrastus inquit. Referente Alexandro. Nam vt Boethus inquit. Conditionalis syllogismus omni figura fit. Hic enim est in prima figura, si A est, B est: si. B. est, C est: ergo si. A. est, C: est: Nā mediū B. prędicatur de. A. &. C. prędicatur de. B. medio. Quare. A. erit subiectum: C. prædicatum: &. B. medium:

Expōnes verborum. *Alberti expositio.* *Prima nostra expō.* *Alia expō nostra.* *Tertia expositio.*

quod antecedit ad C. & sequitur ad. A. Simili modo fieri possunt in alijs figuris: de quibus exempla Boetij in libro de hypotheticis perquire. Intelligit ergo per alias prædicationes, alia prædicata: quæ non absolute, sed hypothetice prædicantur. Nam quæ in his eadem ars est: vt in categoricis: vt dicemus.

Manifestum ergo ex dictis est, quod non solum poßibile est per hanc uiam fieri omnes syllogismos, sed etiam, quod per aliā impoßibile est, omnis enim syllogismus, ostensum est, quod per aliquam prædictarum figurarum fit. Has autem non contingit per alia constitui, quam per sequentia, & quæ sequitur unumquodque, ex his enim propositiones, & medij sumptio est, quare nec syllogismum poßibile est fieri per alia.

Nullā aliā esse viam a pdicta triū figurarū cū recta medij dispōne conficiēdorū syllogismorū.

Com. 281.

Ad demonstrandam præsentis sufficientiam, duo requiruntur, & quod omnes syllogismi per ipsam constituantur, & per nullam aliam constitui possint. Demonstrauit itaque Aristoteles hactenus omnes syllogismos ac arte constitui, at nunc quod per aliam constituantur nullam hoc pacto syllogizat. Omnis syllogismus, qui est per aliquam trium figurarum, per aliam artem constitui non potest, quam per consequentia, antecedentia, & extranea: sed omnis syllogismus mundi est per aliquam trium figurarum: ergo omnis syllogismus mundi per aliam artem cōstitui non potest, quam per antecedentia, consequentia, & extranea: huius syllogismi primo accipit conclusionem. & inquit. { Manifestum ergo est dictis est, quod nō solum possibile est per hanc artem, atque viam fieri omnes syllogismos, vt huc vsque Aristoteles prolixe demonstrauit. sed etiam, quod per aliam impossibile est. Primum scilicet quod omnes syllogismi hac arte constituantur, tanquam manifestum ex dictis conclusit secundum, videlicet quod nec per aliam constitui possint non tanquam ex dictis manifestum, sed tanquam ex dicendis manifestum fore proposuit. Deinde de syllogismo sumit minorem. Et inquit. { Omnis enim syllogismus ostensum est: quoniam per aliquā prædictarum figurarum fit, hæc fuit minor: deinde accepit maiorem & inquit. { Has autem, idest hos syllogismos, qui sunt in aliqua trium figurarum, non contingit per alia constitui, quam per sequentia, & quæ sequitur vnumquodque s. prædicatum, & subiectum, hoc est per antecedentia, & supple per extranea: hęc fuit maior, cuius causam dicit, & inquit { Ex his enim. s. antecedētibus & cōsequentibus & extraneis, propositiones, & medij sumptio est: per medij enim sumptionem propositiones fiūt vt patuit, repetit conclusionem. Et inquit. { Quare nec syllogismum possibile est fieri per alia, quam per antecedentia, consequentia, & extranea.

Syllogismus textus lic.

Via ergo de omnibus quidem eadem est, & circa philosophiam, & circa artem quamlibet, & disciplinā. Oportet enim quæ insunt & quibus insunt circa unumquodque colligere, & his quam plurimis abundare: & hoc per tres terminos considerare, destruentem quidem sic, construentem uero sic, & secundum ueritatem quidem, ex his, quæ secundum ueritatem scripta sunt inesse: ad dialecticos autem syllogismos, ex propositionibus quæ sunt secundum opinionem.

Com. 282. Probauit præsentis artis sufficientiam ex parte syllo. rum: inquantum omnis syllogismus cuiusque figuræ hac arte constituitur: & per nullam aliam. Nunc quasi ex dictis corollarie ostendit præsentis artis sufficiētiam ex parte problematum, quæ in omnibus artibus, & scientijs proponuntur, inquantum hac arte syllogizantur, & nulla alia. Et hoc proponit Et inquit. Via ergo de omnibus quidem eadem est: de omnibus scilicet problematibus: et circa philosophiam. i. his omnibus, quæ sunt circa Philosophiam, quæ sunt philosophica problemata, & de his omnibus, quæ sunt circa artem quamlibet: & de his omnibus, quæ sunt circa disciplinam. Et per Philosophiam fortasse Metaphysicam intelligit: & fortasse diuinam & naturalem: & per artem quamlibet fortasse intelligit Rationales; & Mechanicas, & propterea dixit quamlibet.

Et per disciplinas: intelligit Mathematicas omnes, quæ per excellentiam dicuntur Mathematicæ, idest disciplinæ deinde sequuntur illa verba. Oportet enim & quæ insunt & reliqua. in quibus assignat causam, quare de omnibus problematibus omnium scientiarum eadem via sit & Albertus sic intelligit. Oportet enim quæ insunt. i. prædicata, & ea, quibus insunt. i. subiecta problematum circa vnumquodq; problema colligere: ita vt omne problema ad extrema resoluatur, et his collectis: quam plurimis abundare. Et hæc scilicet subiecta: & prædicata oportet ꝑ tres terminos scilicet antecedentia: consequentia, & extranea considerare. Sed hæc expositio non videtur consona. nam nos non subiectis, & prædicatis dicimur abundare, sed propositionibus, vel cõsequentibus, & antecedentibus, & extraneis: nec per tres terminos intelligere solet, nisi maiorem, & minorem extremitates, & medium, melius ergo per ea, quæ insunt consequentia, & per ea, quibus insunt, antecedentia intelligerent: hæc enim circa vnũ quod scilicet circa subiectum, & prædicatum problematis, colligere oportet: & his, consequentibus, & antecedentibus, & supple extraneis, oportet abundare: sic enim & propositionibus, abundabimus, & oportet hæc. s. consequentia, antecedentia, & extranea tres terminos tantum considerare, & non per quatuor, vt veteres, qui considerarunt subiecti, & prædicati duo consequentia contraria: & ita quatuor terminos cõsiderabant, subiectum, & prædicatum problematis, & consequentia contraria, vt superius diximus: hæc sunt generatim obseruanda in omnibus problematibus cuiusvis scientiæ, atque cuiusvis artis & disciplinæ. speciatim vero & per partes est aliqua differentia, nam destruentem, qui vult problema negatiuum syllogizare: oportet illa considerare sic, idest vno modo, nam ꝙ syllogizat problema negatiuum debet considerare extranea, & antecedentia, vel consequentia: construentem vero, qui vult problema affirmatiuum syllogizare, oportet considerare sic, idest alio modo, quoniam solum antecedentia, & consequentia. Secundam differentiam tangit ex parte veritatis, & probabilitatis. nam qui demonstratiue syllogizat, oportet considerare antecedentia, consequentia, & extranea, vt propositiones veras, & necessarias faciunt, qui dialectice: quatenus dialecticas. Inquit. { Et secundum veritatem volentem problema syllogizare, oportet considerare consequentia, quæ secũdum veritatem scripta sunt inesse rei: similiter & antecedentia, & extranea ad dialecticos autem syllogismos oportet ex propositionibus, quæ sunt secundum opinionem syllogizare, & per consequens oportet considerare cõsequentia, quæ secundum opinionem insunt, hæ sunt duæ differentiæ speciatim illa considerando. Nam problemata possunt vt vera considerari: & vt vera tali veritate: necessaria: vel dialectica, vt vera: ad syllogizandum illa sufficit considerare subiecta prædicata problematis: & illorum antecedentia: & extranea, & illis abundare: & per tres terminos inspicere. At si problemata scientiarum considerentur (vt vera tali veritate) necessaria videlicet, vel dialectica: affirmatiua, vel negatiua, tunc non eodem modo cõsideramus illa. Nam quatenus affirmatiua sunt, solum ad antecedentia, & consequentia inspicimus: quatenus negatiua, etiam ad extranea. Similiter si considerantur vt necessaria, consideramus cõsequentia (vt necessario sequuntur) antecedentia, vt necessario antecedunt: & extranea: vt necessario remouentur. Sin autem (vt vera dialectice considerantur) oportet inspicere ad consequentia, quæ secundum opinionem sequuntur, ad antecedentia: quæ secundum opinionem præcedunt, & ad extranea, quæ secundum opinionem remouentur.

Alberti expositio.

Cõfutatio.

Summã omniũ cõsideratorum.

Principia itaq; syllogismorum uniuersaliter quidem dicta sunt, & quomodo se habeant, & quomodo oportet inquirere ea quatenus non aspicimus ad omnia, quæ dicuntur. Neque ad eadem construentes, & destruentes, neque etiam construentes de omni, aut de aliquo, & destruentes ab omnibus, uel ab aliquibus, sed ad pauciora, & determinata.

A Epilogat. Et inquit. { Principia itaque syllogismorum, vniuersaliter quidem dicta sunt, & licet per principia syllogismorum, intelligi possint termini, propositiones, & figuræ hic intelligit antecedentia, consequentia, & aliena, quæ vniuersaliter dicta sunt: quoniam speciatim dicenda sunt in scientijs particularibus cum alia sint physica, alia Metaphysica, alia Geometrica, et alia, atq; alia in alijs atq; alijs scientijs Hic enim de his diximus generatim per terminos communes omnibus omnium scientiarum, vtpote per B F, C G, H D, quæ vniuersalia omnibus sunt, & quomodo se habeant, quia non per quatuor, sed per tres terminos sunt construenda. Diximus etiam quomodo inquirenda sunt, quantum ad inspectiones, quatenus ad vnum problema syllogizandum non inspicimus ad omnia, quæ dicta sunt sempee, non enim ad vnum problema constituendum inspicimus ad antecedẽtia: consequentia: & extranea simul, sed vel antecedentia, vel ad antecedentia & consequentia, vel ad extranea, quæ aut consequuntur, aut antecedunt. Simili modo neque inspicimus ad eadem in construendo, & destruendo. Nam in con- B struendo inspicimus Fecana, Cageti, Gebali. In destruendo inspicimus Dafenes: Hebare: Gedago. Neq; cõstruentes de omni, & de aliquo eadem inspicimus. De omni n. construentes hoc est vniuersaliter affirmatiue inspicimus Fecana, de aliquo vero construentes Cageti, & Gebali. Neque destruentes respicimus eadem, nam cum ab omnibus destruimus respicimus Dafenes, & Hebare. Destruentes vero ab aliquibus respicimus Gedago. Propterea inquit. { Sed ad pauciora, & determinata, respiciendum esse diximus, siquidem alia pro affirmatiuis, alia pro negatiuis, & pro vniuersalibus alia, & alia pro particularibus.

Com. 283.

Secundum unumquodq; uero eorum, quæ sunt, eligere est, ut de bono, aut de scientia: propria enim secundum unumquãq; sunt plurima. Quare principia quidem: quæ sunt circa unumquodque: experimento est crescere: dico autem ut Astrologicam quidem experientiam: astrologicæ scientiæ: sumptis enim sufficienter apparentibus: sic inuentæ sunt astrologicæ demonstrationes: similiter autem & circa aliam quamlibet se habet: & artem: & scientiam.

C

Enim. Autem:

Crescere. Tradere.

Com. 284.

Quid Aristoteles velit hic facere, nõ facile patet. Nonnulli Aristotelem dicunt hic tradere viam. qua accipiuntur propria principia, quæ sunt petitiones siue ꝓpositiones in demonstrationibus diuersarum scientiarum cõtra ctis. Nam cum determinauit viam, qua communia principia accipiuntur, communesque propositiones syllogisticæ, erant decens addere viam, qua propria principia proprie quæ propositiones acciperentur. Nonnulli vero dixerunt Aristotelem per verba hæc remouere tacitũ dubium. Nam cum sit dictum artem inueniendi mediũ esse omnibus communem, atq; sufficientem, & ad omnẽ sciẽtiam valere, ideo quispiam ambigeret an ista sufficiat ad propria principia sumenda in vnaquaq; scientia, cui D Aristotelem respondere dicunt artem hanc non sufficere, quam expositionem sequebamur olim, Alij uero dicunt dubium, quod Aristoteles remouet, esse an per istã artem possint syllogizari principia cæterarum scientiarũ. Sicut syllogizari possunt problemata omnium scientiarum. Cui respondere dicunt scientiarum principia non posse arte eiusmodi syllogizari, siquidem sciẽtiarum principia per viam sensus memoriæ, & experientiæ habẽtur.

1. Expõ.

Scda expõ.

Tertia expositio.

Expõ ẽsens & 4.

Fortasse Aristoteles remouet aliud dubium: nam (vt Philoponus superius dixit) hæc ars est inueniendi propositiones ad omnem syllogismum, & abũdandi illis. Ideo quis diceret ergo frustra sunt aliæ scientiæ, cum per hanc artem sufficienter propositiones omnium syllogismorũ inueniantur. Respondet & inquit. Secundum vnumquodq; vero problematum eorum, quæ sunt in determinatis scientijs eligere est, & non tantum communiter, vt per artem hanc habitum est Verbi gratia, eorum problematum, quæ sunt de bono, vtrum sit voluptas, vel vir-

tus: & cætera id genus: & eorum problematũ: quæ sunt de scientia: vtrum sit de nouo: an reminisci: & vtrum eadem sit contrariorum: quorum problematũ prima sunt moralia. Secunda vero metaphysica: siue Dialectica. Horum enim principia sunt diuersa. Propositionesque non eædem: & causam assignat. Et inquit Propria enim secundum vnamquamque scientiam plurima sunt: & diuersa: nã eorum: quæ de bono alia sunt: & alia eorũ, quæ de scientia, quare licet hæc ars sit inueniendi propositiones in omni scientia: non tamen per hanc habentur propriæ cuiusque problematis propositiones: ideo aliæ scientiæ non frustra

Dubitatio. sunt. Et tunc emergit aliud dubium: si aliorum problematum aliæ sunt propositiones: nunquid illæ syllogismo accipi possint: & per hanc artem: Respondet. & inquit.

Responsio. Quare principia quidem quæ sunt circa vnũquodque problema experimento est ad inuenire, crescere atque tradere. Dico autem: vt Astrologicam quidem experietiam eorum propriorum principiorum esse: quæ sunt Astrologicæ scientiæ. Sumptis enim sufficienter apparentibus vt in deliquijs, accessibus, recessibus, processibus, regressibus, occultationibus, & exortibus, sic inuentæ sunt Astrologicæ demonstrationes, primo tamen illarum propositiones, deinde demrões & inducens in oĩbus inqt. Siĩr aũt, & circa aliam quãlibet siue artem, siue scientiam. Ergo propositiones problematum diuersarum scientiarum nõ syllogismis ac arte confectis accipiuntur, sed experimento vt secundo Posteriorum docet.

Declarare Promere Edere. Hanc. Hoc. Ipsum.

Quare sumptis, quæ insunt circa unumquodque, nostrum iam erit demonstrationes prompte declarare, Si enim nihil secundum historiam omittatur eorum, quæ subtiliter, & uere insunt rebus, habebimus de omni (cuius non est demonstratio:) hanc inuenire & demonstrare. Cuius autem non nata est demonstratio, hoc facere manifestum, uniuersaliter quidem igitur quo oportet modo propositiones eligere, pene dictum est. Per diligentiam autem pertransiuimus in eo negotio, quod circa Dialecticam est. G

Com. 285. Ex hisce deducit hanc artem esse vtilem omnibus scientijs in specie. nam licet non sit vtilis ad syllogizandum, principia demonstrationum particularium scientiarum est vtilis ad syllogizandum, atque demõstrandum ex his, sumpta enim principiorum veritate per obseruationem per hanc artem scimus in illa in syllogismo collocare. Inquit. { Quare sumptis:, in sunt circa vnũquodque } idest consequentibus, quæ insunt circa subiectum, & prædicatum, similiter sumptis antecedentibus, quibus insunt utraque, & sumptis alienis ab vtroque, per sensum memoriam & obseruationem: nostrum iam erit demonstrationes prompte declarare, & illas ad formam syllogisticam per hanc artem reducere, prompte quidem, quia non requiritur tempus, quo inueniamus aliud necessarium. & reddit causam. Et inquit. { Si enim nihil secũdum historiam, idest veritatem & inquisitionem omittatur eorum. I cõsequentium, quæ subtiliter & vere insunt rebus. Similiter eorum antecedentium, quibus vtrunque inest: & alienorũ habebimus de omni scilicet problemate (cuius quidem non est adhuc facta demonstratio) hanc illam demonstrationem nondum de illo factam: & inuenire, & demõstrare. Quo vero ad verba attinet. Verbum secundum historiam potest construi cum illo verbo omittatur: & potest construi cum illo verbo insunt. Si cũ verbo omittatur: construitur: sensus est, si nihil omittatur secundum historiam: idest (vt in historia fit) in qua nihil de rebus gestis omitti solet, cum est fidelis. Si igitur (vt fit in historia) eorum quæ insunt nullum omittatur facile poterimus demonstrationes facere. Sin autem cum verbo insunt construitur: lege sic. Si enim nihil omittatur eorum, quæ secundum historiam, idest veram narrationem: subtiliter, & vere in sunt rebus. Tũc (vt diximus) facile demonstrationes facere poterimus. Verbum autem subtiliter græce est ἀκριβῶς acribos: quod licet latine sit subtiliter, diligenter, exacte, & id genus, tamen hic (vt mihi videtur)

B pro certitudinaliter: siue constanter intelligitur. Et tunc est sensus: si nihil (vt in historia fieri solet) omittatur eorũ: quæ certitudinaliter: & vere insunt rebus, subiecto scilicet & prædicato, nihil etiam eorum, quæ antecedunt rebus, & nihil eorum: quæ aliena sunt a rebus ipsis, habebimus de omni problemate, cuius non est adhuc facta demonstratio hanc demonstrationem, quam nondum fecimus, etiam inuenire, & demõstrare. Et dixit eorum, quæ certitudinaliter insunt, & vere, quia demõstrationes sunt ex veris & notioribus, atque certioribus. Nisi enim ea sumantur, quæ certitudinaliter, & vere aut sequuntur, aut antecedunt subiectum & prædicatum problematis, non poterunt propositiones esse demõstrationum. Nõ enim erunt notiores, & veriores. Propterea subdit: cuius vero non nata est supple esse demonstratio, vt problematis dialectici: cuius demonstratio esse non potest, hoc supple aliter oportet facere manifestum, quoniam non oportet sumere, quæ vere, & certitudinaliter insunt, sed quæ secundum opinionem insunt, vel secundum opinionem antecedunt, vel secundum opinionem a rebus sunt aliena, vt F in libris Topicorum dicetur. Deinde quasi epilogando inquit, Vniuersaliter atque summatim pene dictũ est, quomodo oportet propositiones eligere nã generatim atque confuse, per diligentiam autem atque distincte pertransiuimus in eo negotio. quod circa dialecticam est, vt in libris Topicorum, vbi dedit methodum abundandi propositionibus, cum loca vtilia cuiusque problematis assignauit. Verbum pene, non eget expositione, nam dicens uniuersaliter, dixit pene se dixisse.

Cap. 2. De diuisione eiusque syllogismo agitur.

Quoniam autem diuisio per genera parua quædam particula est, dictæ methodi, facile est uidere, est enim diuisio uelut infirmus syllogismus, nam quod quidẽ oportet ostendere petitur: syllogizatur autem semper aliquid superiorum. Primum itaque idem hoc latuit omnes utentes ea.

γὰρ ἐπί, καὶ, δὲ autẽ, ἡ αὐτ, Autẽ, itaque, Com 286. Alex. expositio. 1.

Nunc refellit aliorum artem. quam veteres de medij inuentione assignarunt, nam sic ars assignata ab ipso relinquetur laudata. Sed quorum hæc ars sit, quam Aristote. ipse refellit, nõ facile patet. Alexãder Platonis esse contendit nam Plato diuisionem asserit esse viam inueniendi medium, cum enim diuisione definitio inueniatur, & definitio medium in demonstratione sit, medium in syllogismis diuisione inueniri affirmauit. Quam expositionem Auerroes in cõmẽto de anima secutus est, vbi Hippocratem demonstrationem, Platonem diuisionem, viã esse inueniendi mediũ in demonstrationibus asserit. Sed hæc Alexandri expositio ambigua est, nam Plato methodum in quatuor dissecuit, in diuisiuam, definitiuam, demonstratiuam, & resolutiuam, qua ratione diuisiua methodus cum sit diuersa a demonstratiua, ad illam non confert. Philoponus autem ignorat eos, quorum methodus est hæc. Ideo quicũque illi sint. Aristo. primo proponit eorum errorem, & inquit. { Qm̃ autem diuisio p genera, parua quædã particula est dictæ methodi, facile est videre. Dixit parua particula, qm̃ diuisio ad medij syllogistici inuentionem aut nihil confert, aut confert solum ad inuentionem medij in demõstratione. Modo demonstratio non omnis syllogismus est, sed aut vna pars, aut vna specie, ergo diuisio non ad omnem medij syllogistici inuentionem, sed ad partem confert, quare est parua particula totius artis Dixit autem per genera, quoniam multiplex est diuisio, alia accidentis in subiecta, alia subiecti in accidentia, & aliæ id genus. Diuisio autem, quæ ad medij in demonstratione inuentionem confert, est illa, quæ per genera fit ad species mediantibus essentialibus differentijs. Hæc enim est, quæ dici potest parua particula dictæ artis. Deinde ostendit alia ratione. cur diuisio non sufficiat pro medij inuentione in demonstratione. Et inquit. Diuisionem nõ sufficere, quia diuisio est infirmus syllogismus, cuius causam asserit ex eo, quia quod oportet ostẽdere, in illo petitur. Verbi causa. Si oportet ostendere de homine eẽ mortale petitur. Syllogizabitur enim

1. de anima com. 5.

Expõ Philopo. 2.

H

sic, esse animal aut mortale, aut immortale: homo est animal: ergo homo est mortalis, aut immortalis Sed non est immortalis: ergo est mortalis: in hoc syllogismo petitur. Hoc enim scilicet hominem nō esse immortalem: assumitur: quod erat probandum. Est enim æque ignotum hominem non esse immortalem: & esse mortalē. Sed supple si non petitur: non syllogizabitur: nisi semper aliquo superiorum proposito: nā si non assumit altera pars disiuncti: videlicet illa: sed non est immortalis: non syllogizatur nisi illud mortale: vel immortale. Modo hoc est qd superius, ad ipsum mortale, quod intendebatur de hoie, cū disiunctum sit cōmunius altera sui parte, quare per diuisionem aut petitur, aut solum aliquod vniuersale syllogizabitur. Propterea quasi epilogādo: ait hoc idem esse primum eorum, quæ latuerunt omnes vtentes via diuisionis. Ex his apparet duplicem causam, quare diuisio nō est via conueniens ad inuentionem medij. Prima ꝙ non facit ad inuentionem medij in syllogismo: in eo ꝙ est medium syllogismi, sed eo ꝙ est medium demonstrationis, quare hoc pacto diuisio erit parua particula huius artis: cum conferat solum ad medium syllogismi demonstratiui. Secunda ꝙ aut petatur in ipsa, aut per ipsam non syllogizatur propositum, sed aliquod communius illo: quod de homine quærebatur.

Duplex erroris causa.

Et suadere conati sunt tanquam existente impoßibili de substantia demonstrationem fieri, & de eo, quod est quid.

Com. 287.

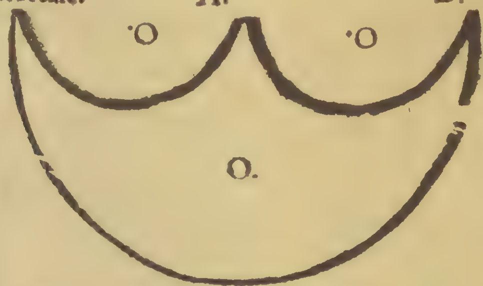
Nunc ponit eorum motiuū, qui dixerunt diuisionem esse methodū inueniendi mediū in demōstrationibus. Et inquit. { Et suadere conati sunt suam opīonem tanꝗ existente impossibili de subā demonstrationē fieri, & de eo quod est quid. Si ergo de definitione fieri potest demonstratio, fieri potest sylls, & cū nullus de diffinitione fieri possit syllogismus nisi diuisiuus, iure diuisiuo syllogismo medium in demonstrationibus inuenitur: & cum demonstratio sit principaliter syllogismus, videtur diuisio vtilis ad inuentionem medij in syllogismis.

Quare neque quoniam contingebat syllogizare eos, qui diuidunt, intellexerunt, neque quoniam contingebat sic, quemadmodum diximus. In demonstrationibus enim, cum oportet quid syllogizare inesse, oportet medium, per quod fit syllogismus, minus semper esse: & non uniuersalius prima extremitatum, diuisio autem contrarium uult: nam uniuersalius sumit medium.

Syllogismus de secunda particula definitionis hois, supposito q homo sit animal. Terminum definitionē.

Sit enim animal quidem, in quo A, mortale autem in quo B: & immortale, in quo C: homo uero, cuius terminum oportet sumere, in quo D, omne ergo animal accipit aut mortale, aut immortale. hoc autem est quicquid erat A, omne esse aut B, aut C. Rursus hominem semper, qui diuidit ponit, animal esse: quare de D sumit A esse, ergo syllogismus quidem est quoniam D, aut B, aut C, omne erit: quare hominem aut immortalem, aut mortalem necessarium est esse, animal autem mortale solum, non necesse est esse, sed petitur: hoc autem erat, quod oportebat syllogizare.

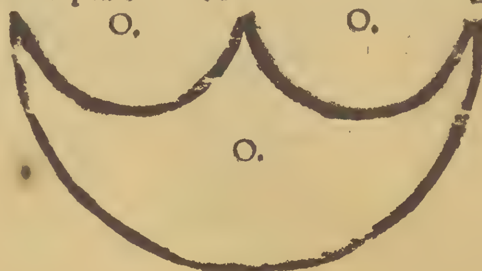
Diuisiuus syllogismus in primo processu.

Secundus syllogismus.

Et rursus qui ponit A quidem animal mortale, in quo autē B pedens habens, in quo autem C non habens pedes, hominem uero D, similiter sumit A quidem aut in B, aut in C esse, omne

A *enim animal mortale, aut pedes habens, aut pedes non habens est, de D autem A: nam hominem, animal mortale sumpsit esse, quare habens pedes, uel non habens pedes esse animal, necesse est hominem, pedes autem habens, non necesse est, sed sumit: hoc autem erat, quod oportebat rursus ostendere.*

A aīal mortale: B pedes habens. C Non habens pedes. D homo.

Secundus processus.

B

Com. 288.

Animaduertendum in diuisiua methodo fieri duos processus. Alterum syllogisticum, quo syllogizatur de definibili quoddam disiunctum vniuersalius: quare altera eius pars, quæ de definito quæritur, verbi causa. Si de homine quærimus mortale, quæ est vna particula definitionis hominis, non mortale syllogizatur, sed mortale vel immortale hoc pacto, omne animal mortale vel immortale, omnis homo est animal, ergo omnis homo est mortalis, vel immortalis, hic est primus processus, & quidem syllogisticus. Secundus vero est, quo concluditur quæsitum, & fit a destructione alterius partis disiunctiue ad alteram partem, hoc pacto, omnis homo est mortalis vel immortalis, sed non est immortalis, ergo est mortalis.

Horum processuum primus est syllogisticus simpliciter, secundus vero syllogisticus secundum quid & simpliciter asyllogisticus, quoniam petit id quod quærebatur.

Quærebatur enim hominem non esse immortalem:
C sed mortalem Aristo. ergo primo sumit, quid nō intellexerunt vtentes diuisione, & inquit. { Quare neque quoniam contingebat syllogizare eos, qui diuidunt, intellexerunt, & hoc, quo ad primū processum, isti enim ignorant primum processum, qui est syllogisticus, & quid per ipsum syllogizatur: neꝗ intellexerunt secundum processum, quo syllogizabatur, quoniam contingebat sic, hoc est petendo, qui reuera non est syllogisticus, sed est cum petitione principij, vt diximus Ignorabāt ergo isti quid syllogistice, & quid asyllogistice in diuisione concludebatur: nam syllogistice concluditur illud disiunctū, quod est vniuersalius quæsito, quod est altera pars eius, asyllogistice vero deducebatur quæsitum, sed cū petitione principij, & hoc declarat, et syllogizat accipiens primo maiorem, & inquit. { In demonstrationibus enim, cum oportet quid syllogizare inesse alicui, oportet mediū, ꝑ quod fit syllogismus, minus semper esse supple maiore extremitate, quæ quæritur, & maius extremitate minore, nam omnis demōstratio cum in Barbara fiat, per Fecana con-
D ficitur. addit. { Et non uniuersalius prima extremitate } nam posset dici in demonstratione non esse medium aliqua extremitate minus, cum demonstratio ex conuertibilibus constet: propterea addit, vel saltem non minus: est ergo maior syllogismi hæc, medium in demonstratione, per quod demonstratur quæsitum de concesso, hoc est maior de minore, non debet esse minus extremitate maiore, deinde accipit minorem. Et inquit. { Diuisio autem contrarium vult: nam vniuersalius sumit medium est ergo minor, mediium in diuisione est maius quæsito, est enim quæsitum mortale de homine, modo siue medium sit animal, siue medium sit illud disiunctum, semp est maius quæsito: omne siquidem mortale est animal, et non conuertitur, similiter omne mortale vel immortale, & non conuertitur, ergo nec per animal, nec per illud disiunctum in via diuisiua potest syllogistice demonstrari mortale de homine. Quare, si per diuisionem ostendetur

non nisi per secundum processum demonstrandum erit, at in secundo processu petitur. Aristoteles ergo ostendit, quomodo syllogistice non potest quæsitum illud de homine demonstrari, & quod si demonstretur per secundum processum petitur. Et inquit. Sit enim animal quidem, in quo A. Mortale vero in quo B, homo vero, cuius terminum siue definitionem oportet sumere, sit in quo D: omne ergo animal diuisor ipsæ accipit, aut mortale, aut immortale, hoc autem est dicere, quod quicquid erat A, sit aut B, aut C. Rursus hominem semper, qui diuidit, ponit animal esse, quare de D sumit A esse: nam D homo, et A animal ponebantur esse, ergo syllogismus quidem erit quoniam D aut B, aut C omne erit, quare hominem aut mortale animal, aut imortale animal necessarium est esse, non autem necesse est hominem esse animal mortale solum. Syllogistice ergo de homine illud disiunctum demonstratur per medium, quod est animal: at nec per animal, nec per illud disiunctum demonstratur syllogistice mortale, quod quærebatur de homine, sed in secūdo processu petitur. nam cum dicitur, sed homo non est immortalis, in hoc assumpto petitur hominem esse mortalem, hoc autem erat, quod oportet syllogizare, & nō petere. Patet ergo quid syllogistice, & quid assyllogistice in diuisione demonstratur. Mortale enim de homine nō demonstratur syllogistice, quia siue animal, siue illud disiūctum medium velis, demonstrari non potest, cum sit maius illo quæsito. Demonstratur autem assyllogistice petendo hominem non esse immortalem. Hæc itaque dicebat Aristoteles vtentes via diuisiua ignorare: non enim intellexerunt quid syllogistice, & quid syllogistice sic, idest assyllogistice per viam diuisiuam demōstretur. Hæc de illa particula hominis definitionis, quæ est mortale: idem ostendit de ea particula, quæ est bipes. Est enim homo animal mortale bipes. Et inquit. Et rursus qui ponit A quidē animal mortale, in quo autem B pedes habens, in quo autē C, est non habens pedes, hominem vero, cuius quærimus particulam illam bipes, itelligitur in D. hic cōstituēs hoc pacto terminos, similiter sumit A quidem aut in B, aut in C esse: omne enim animal mortale aut pedes habens est, aut pedes non habens est, de D autem A: nam hominem animal mortale per primam diuisionem sumpsit esse, quare necesse est hominem esse animal habēs pedes, vel non habens pedes, non tamen est necesse hominem esse animal habens pedes: ergo syllogistice quidem illud disiunctum habens pedes, vel non habens pedes deducitur, non autem illius disiuncti alterum, scilicet habēs pedes, quoniam siue animal sit medium, siue illud disiunctum, est in plus prima extremitate. Assyllogistice vero concluditur per secundum processum petēdo hominem non esse non habentem pedes. nam in hoc sumit hominem habere pedes, quod quidem erat probandum, & sicut de his duabus particulis dictum est, ita & de illa particula animal, & de cæteris dici potest, semper tamen aliquo communi supposito.

Et ergo in hunc modum semper diuidentibus uniuersalius quidem accidit medium sumere eo de quo quidem oportet & demonstrare differentias extremitates. Finaliter autem quod hoc sit homo, aut quodcunque utique sit, quod quæritur. nihil dicunt manifestum, ut necessarium sit, & enim aliam uiam facientes omnem, habitas idoneitates non opinantur esse.

Com. 289. Quasi epilogando quæ dixerat contra vtentes via diuisiua. Inquit. Et ergo in hunc modum semper diuidentibus. Hoc est his, qui vtuntur via diuisiua hoc pacto: semper accidit medium sumere vniuersalius eo, de quo oportet & demonstrare differentias quæsitas quę sunt extremitates maiores, erit ergo medium vniuersalius maiori extremitate: quæ est ea differentia, quæ quæritur de definito. Et eo definito, de quo quæritur, quia siue animal sit, siue illud disiunctum, semper est maius vtraque extremitate. Ergo per tale medium non potest syllogistice differentia quæsita syllogizari. Finaliter autem quod homo sit hoc, idest mortalis, vel quodcunque vtique sit; quod quæri-

E tur videlicet bipes vel id genus. Nihil dicunt manifestū: vt necessarium sit, quod quæritur. Cum enim syllogizato disiuncto sumunt, sed homo non est immortalis, sic dicendo nihil dicūt manifestum, immo petunt principium: nam hoc est æque ignotum sicut illud, quod quæritur, quare non sumunt aliquid manifestius quæsito, vt per illud assumptum necessarium sit supple id quod quæritur deducendum. Est enim æque ignotum. Demum quid de arte nostra illi senserint: obiter subscribit. Et inquit. Et enim aliam viam facientes omnem: idest penitus aliam. Sumpsit enim omnem, pro omnino, quasi dicat. Et.n. omnino facientes aliam viam inueniendi medium, habitas idoneitates, idest dicta præcepta, quæ idoneitates appellant, quod illis idonei sumus inuenire medium non opinantur esse. Verbum habitas græce est ἐνδεχομένας endechomenas: latine contingentes, tamen per contingentes habitas intelligit, siue congruentes. Quod igitur per diuisionem medium non inueniatur, nec syllogismi, quatenus syllogismus, nec syllogismi, quatenus demōstratiuus ex hisce patet. Quæres fortasse quid petitur in diuisiua ipsa methodo. Respondent Iuniores in secundo processum peti, illud vero, quod petitur dicunt esse destructionem alterius partis disiuncti. Nam postquam syllogizatum est, omnem hominem esse mortalem vel immortalem, sumit diuidens: sed non est immortalis, modo hanc negatiuam deberet probare, & non probans, illam petit, sumitque illā tanquā manifestam: Sed hæc responsio est directe aduersus verba Aristo. qui ait eum, qui diuidit petere illā homo est mortalis, quia sumens illam homo non est immortalis, in illa petit hominem esse mortalem, quoniam æque notæ sunt ambæ, & in altera, altera continetur. Quare dicendum illud, quod petitur, non peti nisi in secundo processu, & quod petitur esse quæsitum, verum non in se petitur, sed in suo æquiualenti.

F (margin: Dubō pulchra. Solutio Iuniorum. Reprobā. Solu. ppria.)

Manifestum autem est, quoniam neque destruere hac uia est neque de accidente aliquod, aut proprio syllogizare, neque de genere in quibus ignoratur, utrum hoc modo, aut illo se habeat ut, putas ne diameter est commensurabilis, aut incommensurabilis? si enim sumat quod omnis longitudo est commensurabilis, aut incommensurabilis: diameter autem est longitudo: syllogizatū est, quoniam aut incommensurabilis aut commensurabilis est diameter: si autem sumetur incommensurabile, quod oportet syllogizare sumetur.

G

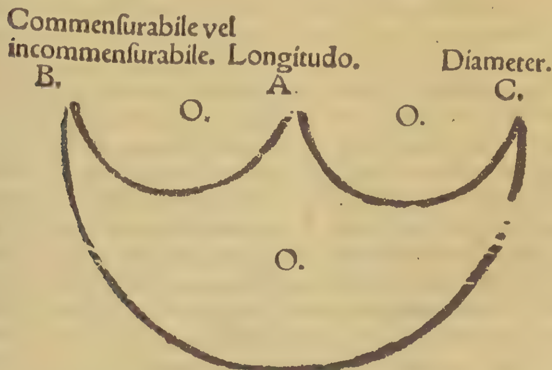
Com. 290. Ostendit & nunc diuisiuam methodum inutilem esse ad destruendum vel construendū aliquod quatuor prædicatorum, de quibus in Topicis dictum est, vnde inquit manifestum autem est, quoniam hac via, quæ est diuisio non est aliquid eorum prædicatorum, quæ in Topicis dicta sunt, destruere. hoc est negatiue syllogizare, neque est syllogizare. s. affirmatiuæ aliquod de accidente, idest aliquam speciem accidentis de suo subiecto, aut de proprio est syllogizare aliquam speciē de eo, cuius est ꝓpriū nec de genere. i. nec aliquā generis speciē possumus syllogizare de eo, cuius est genus, potissimū in his, de quibus ignoratur vtrū hoc mō, vel illo se habeant. Vult igitur dicere viā diuisiuā esse simplr inutilem, qm̄ per ipsum nec negatiue syllogizari potest aliquod quatuor prędicatorū, nec affirmatiue syllogizari aliquod accidens de eo, cuius est accidens nec aliqđ propriū, nec aliquod genus, de his dico, in quibus dubitatur quid horum sit. Quo vero ad verba attinet. Cū Aristo. inquit, neque de accidente aliquod, non intelligas accidens esse id, de quo syllogizatur aliqđ sed per aliqđ intelligit ipse aliquam speciem accidentis, vnde sensus est, neque aliquod accidens de eo, cuius est Probat autem hoc vno tantum exemplo. Et inquit. Vt putas ne Diameter est cōmensurabilis, vel incommensurabilis, si enim, vt inquit, quispiam sumat quoniam omnis longitudo est commensurabilis, vel incommensurabilis. Diameter autem est longitudo: syllogizatum est, quoniam commensurabilis, vel incommensurabilis est Diameter. Ecce quomodo non quæsitum syllogizatum est,

H

sed

meter Ecce quomodo non quæſitum ſyllogizatum eſt, ſed quid quæſito vniuerſalius. At, vt inquit, ſi ſumatur incommenſurabile & ſupple dicatur, ſed non eſt incōmenſurabilis, & concludatur ergo eſt commenſurabilis, dum ſumit ꝙ non ſit incommenſurabilis, quod oportet ſyllogizare, ſumetur, & cum in illo aſſumpto cointelligatur quæſitum noſtrum petitur, quod erat probandum, & ſicut de commenſurabili, quod eſt accidens, ſiue proprium Diametro, dictum eſt, ita in cæteris prædicatis intelligendum erit.

Non ergo eſt oſtendere: nam uia quidem hæc eſt. Per hanc autem non eſt oſtendere commenſurabile uel incommenſurabile. in quo A *longitudo:* B *autem commenſurabile, uel incommenſurabile, diameter* C.

Com. 291. Ex hiſce deducit primo, ꝙ ſi diuiſiua methodus ſit illa, qua medium ſemper inuenitur, nihil poteſt oſtendi. nec iniuria hæc repetit, repetit.n. hæc, vt innuat diuiſionem, qua ſemper vſus eſt Plato in ſuis dialogis, nullam eſſe, & penitus inutilem, & hoc concludit, cum inquit, non ergo eſt oſtēdere, intellige ſi ſola diuiſione medium inuenitur. Probat, nam via quidem, qua aliquid oſtenditur, hæc eſt ſupple qua oſtenſum eſt Diametrum eſſe commenſurabilem vel incommenſurabilem: at vt dicebamus per hanc diuiſiuam viam non eſt oſtēdere de Diametro commenſurabile, vel incommenſurabile. Et diſponit terminos, vt in quo eſt A ſit longitudo, in quo eſt B, ſit illud diſiunctum commenſurabile, vel incommēſurabile. Diameter ſit, in quo C. patet per diuiſiuam hanc methodum determinate nec commenſurabile, nec incommenſurabile de ipſo Diametro demonſtrari, ſed illud diſiunctum ſolum, quare nihil, per hanc viam demōſtrari poterit. Siquid enim hac demonſtrari poſſet, eſſet illius diſiuncti alterum at nullum illius demonſtrari poteſt: ergo diuiſiua methodo ſimpliciter nihil eſt oſtenſibile hæc Ariſto.

Manifeſtū igitur eſt, quoniam neque ad omnem conſiderationem congruit inquiſitionis modus, neque quibus maxime uidetur conuenire, in his eſt utilis. Ex *quibus quidem igitur demonſtrationes ſiunt, & quomodo, & ad quæ perſpiciendum ſecundum unumquodque problema manifeſtum eſt ex dictis.*

Com. 292. Ex his quoque deducit methodum diuiſiuam nulli vtilem eſſe conſiderationi, quoniam nec ad conſtruendum nec ad deſtruendum aliquod problema cuiuſuis prædicati, nec ad definitionis inuentionem, cui potiſſimum vtilē eſſe aſſerebatur, & inquit. { Manifeſtum igitur eſt, quoniam neque ad omnem conſiderationem congruit hic inquiſitionis modus, & quiſpiam dicet, ſi non ad omnem, ergo ad aliquam non eſt vtilis, quia negatio præpoſita facit æquipollere ſuo contradictorio, & vltra ſequitur alicui eſſe vtilem, cum ſubcontrariæ ſint ſimul veræ, potiſſimum quando materia non fuerit neceſſaria, intellige ergo negationem illam poſtpoſitam, licet præcedat, & tūc æquipollet nulli. Propterea ſubdit { neque in his vtilis eſt, quibus maxime videtur conuenire, videtur.n. conuenire definitionibus inueniendis: modo, ꝙ his non conueniat dictum eſt. Demum epilogat, & inquit. { Ex quibus

A quidem igitur demonſtrationes, ideſt ſyllogiſmi, fiant, quoniam ex tribus terminis, & duabus propoſitionibus & quomō, ideſt qualibus conſiderationibus, & ad quæ perſpiciendum hoc eſt quibus inſpectionibus, ſecundum vnumquodque problema. ſ. vniuerſale, particulare, affirmatiuum, & negatiuum, manifeſtū eſt ex dictis. Quæret fortaſſe quiſpiam circa ſuperius dicta, quomodo mediū in demonſtrationibus ſit maiori extremitate minus, cum ſit ſecum conuertibile. Iuniores dixerunt medium in demonſtratione eſſe minus ſecundum rationem maiori extremitate, maius vero minore extremitate, ſecundum rem vero eſſe æquale Sed hoc non eſt intelligibile: nam ſi ſecundum rationem eſt minus, ergo ſecundum rationē erit inferius. Modo in demōſtrationibus medium nec eſt inferius, nec ſuperius. Propterea dici poteſt vt diximus ſuperius Ariſt. addidiſſe mediū eſſe minus, aut non vniuerſalius & hoc rationi ſufficit. Præterea dici poteſt aliquid competere alicui ſcd̄m rationem generis, quod non cōpetit alicui ſcd̄m rōnē ſpeciei, vt poſſe videre ipſi talpæ ſub

Dubiū 1.

Solutio. Iuniorum.

B ratione animalis competit, non tn̄ ſub ratione talpæ. Sic medio in primo primæ competit, vt eſt medium ſyllogiſticum eſſe antecedens ad prædicatū, & conſequens ſubiectum, vt vero eſt medium demonſtratiuum, cōpetit eſſe æquale. Quæres vlterius quomodo medium in diuiſiua methodo ſit maius prima extremitate. Cū animal erat medium ad ſyllogizandum illud diſiūctum mortale vel immortale, quod vel eſt in minus, vel æquale illi. Dici poteſt (vt Iuniores dicunt) & quidē non imperite, maiorem extremitatem eſſe alteram diſiuncti partem, videlicet mortale: nam illam quærimus de homine. Modo in primo proceſſu ſyllogizatur illud diſiūctum de homine per animal: & illic medium non eſt in plus, in ſecūdo proceſſu concluditur per deſtructionem alterius partis quæſita maior. vtpote de homine mortale. Modo cum accipitur, ſed homo nō eſt immortale, quod aſſumitur nō immortale videtur in plus, cum ex negatiua non ſequatur affirmatiua. Hæc Iuniores. Melius dico. Ariſ. non aſſerere in diuiſiua methodo mediū eſſe in plus, ſed hoc ſume-

2. Dubiū.

Solutio. Iuniorum.

Solutio propria.

C re ad hominem, ſi enim quærimus mortale de homine ſyllogizare, medium per aduerſarium aſſignandum erit, & cum non poſſit eſſe deſtructio alterius partis, nam in illa petitur, & nihil ſyllogiſtice per illam deducitur, erit animal, aut illud diſiunctum, & ſic quodlibet illorum eſt maius prima extremitate, quæ quærebatur, & ſic in diuiſiua methodo ſecundum aduerſarios, ſi debet ſyllogiſtice ſyllogizari quæſitum, mediū debet eſſe minus. Conſtat autem ſecundum eos eſſe maius.

Particula tertia.
De ſyllogiſmorum reſolutione.

Quomodo autem reducemus ſyllogiſmos in prædictas figuras, dicendum utique erit poſt hæc: reliquum enim rurſus hoc conſiderationis eſt. Si enim generationē

D *ſyllogiſmorum inſpiciamus, & inueniendi habeamus poteſtatē, amplius autem factos reducamus in prædictas figuras, finem habet quæ ex principio ſuppoſitio eſt. Accidet autem & ſimul quæ prius dicta ſunt, confirmari manifeſtiora eſſe, quòd ſic ſe habent per ea, quæ nunc dicenda ſunt. Oportet enim omne quod uerum eſt ipſum ſibi ipſi conſentaneum eſſe omni quaque.*

Cap. 1. Omnes ſyllogiſticas rationes ad aliquā prædictarum figurarum reducēdas eē dicitur.

Hæc eſt portio tertia, quam Ariſto. περὶ τῆς ἀναλύσεως, ideſt de reſolutione ſyllogiſmorum inſcribit. Analyſis.n. & reductio idem eſt. Eſt enim quadruplex reſolutio et quadruplex reductio. Alia enim eſt, cum ſyllogiſmi cæterarum figurarum ad primā, quæ cæteris perfectior eſt, reducuntur. Alia, cum in eadem figura ſyllogiſmi ad eos reducuntur, qui in eadem perfectiores ſunt. Omnes enim ſyllogiſmos primæ ad duos primos reducimus, & omnes contingentes imperfectos per cōuerſionē ad oppoſitum reducimus ad perfectos. Et de hac reſolutione, atque reductione in prima particula egit. Tertia eſt reſolu- Com 293.

tio atque reductio, qua asyllogistice orationes ad syllogismos reducuntur, atque resoluuntur. Est autem asyllogistica oratio antecedens, non dispositum in modo neque in figura, licet ex eo sequatur necessario cōsequens, & de hac proponit. Cum inquit. { Quomodo autem reducemus syllogismos, non qui distincte sunt syllogismi, sed qui cōfuse ac informes, quales sunt syllogisticæ orationes obscuræ tamen syllogistice propter infirmitatem, in prædictas figuras, dico quomodo imperfectos syllogismos reducimus ad perfectos, quoniam omnis reductio, vel resolutio est ab imperfecto ad perfectum. Dicendum vtique post hæc, scilicet quę diximus de generatione syllogismorum, & de propositionum facultate. Est ergo intentio, quomodo informes syllogismi ad cōformes reducātur. Quarta vero resolutio atque reductio est quoties vna conclusio in plures figuras & quidem per plura media resoluitur, de qua ea parte differendum est, quæ incipit. Quæcunque autem in pluribus. Patet ergo per hęc quid restat & quæ sit partis intentio. Assignat vero huius suæ intentionis causas. Et primo inquit. { Reliquum.n. rursus hoc considerationis est, vniuersa enim huius libri consideratio in tres partes dissecatur. In generationem.s. syllogismorum, in inueniendi potestatem, & in resolutionem atque reductionem syllogismorum, qui propter confusionem non syllogistici videntur. Propterea inqt. { Si enim generationem syllogismorum inspiciamus, vt particula prima inspeximus, & inueniendi habeamus potestatem quod effecimus particula secunda, amplius autem factos confuse tamē, reducamus in prædictas figuras, finem habebit suppositio, quæ ex principio est. Hoc.n. restat in hac tertia particula, hæc est prima ratio. Assignāt secundam causam, ex eo, quod quæ dicta sunt, quod bene dicta sint, per hæc, quæ nunc dicemus, & confirmabuntur, & dilucidabuntur. Nam cum ea, quæ diximus, vera sint, & verum omne sit, cui & dicta posterius, et dicta prius omnia cōsonāt, hæc quæ posterius dicimus illis veris antedictis consonando illa magis, ac magis confirmabunt dilucidabuntque. Vnde inquit. { Accidet etiam simul quæ prædicta sunt de generatione syllogismorum, & de facultate propositionum, & confirmari & manifestiora fieri, quod sic se habent, vt dictum est, per ea, quæ nunc dicenda sunt, cuius rationem assignat, cum inquit. { Oportet enim oē quod verum, est ipsum sibi ipsi consentaneum esse omni quaque, hoc ē & per ea, quæ sunt ante, & per ea, quæ sunt post, & ab omni latere. Quo vero ad verba attinet, verbum consentaneum, est ὁμολογούμενον: homologumenon latine est & consentaneum, & consonans, & confessum, & consentiens. Vnde et alij auctoritatem hanc sic tradūt vero omnia consonant. Alij sic, veritas testat͂ sibi ex omni loco. Dices nonne informe percedit formale. Ergo confusus syllogismus præcedit distincte syllogisticū. Debuit ergo prius de cōfusis orationibus differere, quę sunt priores quam de distinctis syllogismis. Dicas Arist. hic de confusis differe, non quid sint, nam de eis sic egit in prima parte, vbi de inutilibus coniugationibus egit. Sed de reductione confusarum orationum loquitur, quæ ad syllogismos fit. Ergo hæc cōsideratio præsupponit syllogismos. Semper enim reducibile supponit id, ad qđ fit reductio. Præterea ordo doctrinæ est contrarius ordini naturali. Naturalis enim ordo incipit a prioribus natura noster a prioribus nobis. Licet igit͂ informe sit prius natura, ad nos est posterius. Præterea dices si finem imponemus intentioni propositæ ex pertractatione huius tertij, secundus liber Priorum frustra esset. Dicendum librum secundum esse de consequentibus ad perfectionem syllogismorum, est enim de syllogisticis potestatibus, quare per illa tria principalis finis habetur. Per librum secundum finis secundarius attingitur, minusque principalis. Sc3a du.

Primum quidem igitur oportet tentare duas propositiones accipere syllogismi, facilius enim in maiore diuidere quam in minora: maiora autem composita sunt quam ea, ex quibus componuntur. Deinde considerare, utra in toto, & utra in parte, & si non ambæ sumptæ sint eum, qui ponit alteram, ali=

B *quoties enim uniuersalem protendentes eam, quæ in hac est, nō sumunt neque scribentes, neque interrogantes, aut has quidem protendunt, per quas autem hæ concluduntur, omittunt, aliæ uero uane interrogantur. Considerandum autem siquid superflui sumptum sit, & si quid necessariorum omissum: & hoc quidem ponendum, illud uero auferendum, donec ueniat quis ad duas propositiones, siue enim his non est reducere interrogatas orationes.*

Hactenus de intentione, nunc vero dictam intentionem prosequitur. Primo docens via resolutiua propositiones inuenire, & cum ars constet præceptis, quatuor præceptis docet resolutionem confusarum orationum, & ex quibus propositionum inuentio patere potest. Com. 294. Primum ergo præceptum est de propositionum numero, cum inquit. { Primum quidem igitur oportet tentare duas ꝓpositiones accipere syllogismi & intellige præceptum hoc ex eo, quia in oratione confusa quandoque Præceptū.1 F plures, quandoque pauciores duabus ꝓpositionibus sunt. Ideo semper in duas propositiones vniuersa oratio reducenda est. Animaduerte tamen, quod tota oratio est informis syllogismus diuiditur in antecedens, & consequens: consequens quidem statim constat per notam illationis, nam ea propositio, quæ per notam illationis infertur conclusio est in tali informi syllogismo, totum vero illud qđ præcedit, ex quo videlicet infertur, hæc oratio confusa dicitur, & informis, quam tentandum est reducere ad duas propositiones. Amplius conclusio cognoscitur per hoc quod proponitur, & antecedens, & per hoc quod probat propositum. Causa autem, quare prius de propositionum, quam de terminorum numero tentandum est hæc videtur, quod vt inquit, facilius enim in maiora diuidere, quam in minora. Maiora autem composita sunt.s. propositiones, quam ea.s. termini, ex quibus componuntur. Ergo prior est orationis confusæ resolutio ad propositiones, quam ad terminos. Quare præceptum de propositionum numero præcedit præceptum de terminis.

G Quo vero ad verba attinet, per diuidere non dissecare intelligit. Nam facilius est quantum aliquod dissecare in partes minores, quam in partes maiores. Possumus.n. cultello de ligno partes minores findere, maiores vero non nisi securi. Sed per diuidere intelligit resoluere. Oratio.n. quæ syllogistica est, confusa tamen prius resoluitur ad maiora, & propinquiora, quā ad terminos minores, & remotiores, inuento propositionum numero. Secundum præceptum est de differentia propositionum, hoc est quæ maior, quæve earum minor propositio sit, hoc autem præceptum adimpletur, quoties cōsideratur vtra in toto, hoc est quæ nā vniuersalis, vtra in parte sit, idest quæue particularis. Sed dices, quid si demonstratio sit potissima constans ex vtrisque vniuersalibus. Vno modo dici potest præceptum non habere locum nisi cū propositiones sunt dissimiles quantitate, vel intellige præceptum locum habere vt in pluribus, non autem in omnibus. Melius fortasse intelligit per uniuersalem eā in qua Secundum præceptum Dubiū pulchra. Solutio.
H ponitur problematis prædicatum, quod in syllogismo est maior extremitas quæ vocatur totum particulare, in qua ponitur problematis subiectum, quod dicitur pars. Cum enim prædicatum contineat subiectum, propositio in qua ponitur prædicatum, vniuersalis dicta est, & propositio in toto in qua vero subiectum, particularis, & dicitur propositio in parte. Et per hoc secundū præceptū habetur qūo totū antecedens debeat reduci ad duas propositiones, vt ad eas solum, in quarum vna ponitur prædicatum problematis, in altera subiectum, nam sic habetur maior & minor. Et habetur quæ duarum defuerit in oratione, & quæ ponitur, sed quoniam in oratione cōfusa quæ ad syllogismum reduci potest, quadrifariam cōfusio accidit, vt græci expositores annotarunt, alia quidē propositionis minoris defectum, alia autem defectu maioris, alia defectu nō syllogisticarū propositionū, sed pro syllogisticarū, alia non necessariarum proponū abundantia. Defectu quidem minoris, vt si oratio sit. Omne pro- Quadruplex confusio in syllogisticis orationibus.

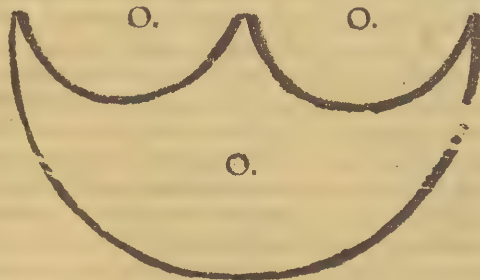
prium

prium bonum, ergo sanitas bonum. Defectu vero maioris vt si oratio sit. Voluptas est secundum naturam, ergo voluptas est bonum. Defectu prosyllogisticarum propositionum, vt si oratio sit, Socrates noctu vagatur, omne noctu vagans fur. Socrates ergo fur. Huic orationi syllogisticæ non desunt propositiones. Prosyllogistica deest nam deficit omne clam accedens fur: qua maior prosyllogizatur, si enim addidero, omne noctu vagans clam accedit, relinquetur maior, scilicet ꝙ omne noctu vagans fur. Propositionum denique non necessariarum abundantia vt si oratio sit, voluptas est secundum naturam bonum, voluptas est operatio, voluptas est iperturbata vita. Omne secũdum naturam est bonum, ergo voluptas bonum. In hac enim prima & vltima necessariæ sunt, cæteræ superfluæ. Posset quoque addi & quintam confusionem, vt quando ponerentur prosyllogisticæ propositiones, nõ autem syllogisticæ, non tamen curauit addere, quia ex his colligi potest. Cognoscitur autem, quando maior, vel minor, vel vtraque defuerint ex præcepto præcedenti: nam, si in nullis propositionibus assumptarum inuenitur subiectũ, neque prædicatum problematis, nullæ sunt ad problema propositiones immediatę. Ea vero, in qua subiectum vel prædicatum problematis inuenitur, est maior, vel minor cum igitur quadrifariam confusio accidat, ideo emergit tertium præceptum. Et inquit. { Et si non ambæ sumptæ sint, considerare debemus eum opponentem vel eum syllogismum, qui ponit alteram. nam vt inquit, Aliquoties vniuersalem protendentes, proponentesque, idest maiorem causa, quæ in hac est, idest minorem non sumunt, dico non sumunt, nec scribentes qui posteris monumenta relinquunt, neque interrogantes, qui opponũt. Aut has quidem protendunt, scilicet syllogisticas Prosyllogisticas vero, per quas hæ syllogisticæ concluduntur, omittunt. Aliæ vero, quæ abundanter ponuntur, vane interrogantur, quia nec ponuntur, vt syllogisticæ, nec vt prosyllogisticæ, cur vero superflua in oratione confusa nonnunquã assumantur, dicemus. nam licet nec ad syllogismum, nec ad prosyllogismum vtiles sint, nonnunquam ad occultandum ponuntur, vt sophistæ agunt: nonnunquam ad ornatum, vt rectores: nonnunquam ad abundantem doctrinam, vt physici seruant, aliquando autem ad terminorum resolutionem, vt mathematici consueuerat. Propterea præcipit Aristoteles si quid in oratione superflui positum sit, id auferendum esse, si quid vero necessariorum prætermissum, adijciendum, quo vsque ad duas propositiones deuentum sit. Nam sine his syllogisticę orationes reduci non possunt, quæ interrogari solent. Cognoscuntur autem superfluæ per hoc, ꝙ non continent nec subiectum, nec prædicatum problematis. Amplius nec subiectum, nec prædicatum propositionis prosyllogizabilis. Omnes enim propositiones præter has, superfluas dicit ad syllogismos. Quod si possint per permutationem reduci ad has, vt postea dicet, non omnino superfluas appellat.

Cur inutiles propõnes

In aliquibus quidem ergo facile est uidere quod minus est, aliqui uero latent, & uidentur syllogizare, eo ꝙ necessarij quid accidit ex ijs, quæ posita sunt. Vt si sumatur, non substantia interempta, substantiam non interimi, ex quibus autem est, interemptis, & quod ex eis est, corrumpi. His enim positis necessarium est quidem substantiæ partem esse substantiam, non tamen syllogizatum est per ea, quæ sumpta sunt, sed desunt propositiones. Rursus si cum est homo, necesse est esse animal, & cum est animal, substantiam, & cum est homo, necesse est esse substantiam. sed nondum syllogizatum est, non enim se habent propositiones, ut diximus. Fallimur autem in talibus, eo ꝙ necessarium quoddam accidit ex his, quæ posita sunt, quoniam & syllogismus necessarium est, in plus autem est necessarium ꝙ syllogismus. nam omnis syllogismus necessarium, necessariũ autem non omne syllogismus. quare, non si quid & accidat positis quibusdam, statim tentandum est reducere, sed primum sumendum est duas propositiones.

A

Duo deceptionis exẽpla.

Com. 295

Positis his præceptis, quando in tertio sit facilitas, quando vero difficultas, nunc ostendit, vt exponit quod antecedens facile, quodve difficile ad propositiones ac syllogismum reducatur. Et inquit. { In aliquibus quidem ergo facile est videre, quod minus est, vtpote, quãdo aut maior, aut minor ponitur, altera quauis prætermissa, vel quando non sequitur conclusio de necessitate. Aliqui vero syllogismi latent, quo pacto deficiant, & videntur syllogizare, eo ꝙ necessarij quid accidit ex his, quæ posita sunt. Latent ergo similitudine, quam habent cum perfectis syllogismis. nam vt perfecti syllogismi quicquam necessarij concludunt, ita nonnullæ orationes quibusdã positis syllogizare videntur non nihil necessarij, constant enim duabus propositionibus, & ijs, quibus non nihil necessarii sequitur, ideo similitudine, quam cum perfectis syllogismis subeunt, an quicquam in eis desit, non facile cernitur. Huius rei duo exempla ponit. Primum, cum inquit. { vt si sumatur in oratione aliqua non substantia interempta, substantiam non interimi, partibus autem interemptis, ex quibus aliquid est, id ipsum quod ex eis est & corrumpi sumatur, his enim positis, necessarium quidem est substantiæ partem esse substantiam, non tamen syllogizatum est per ea, quæ sumpta sunt. Sed desint propositiones, verum in eis clam propositiones haberi possunt, in prima enim hæc haberi põt, omne illud, quo substantia corrumpitur, est substantia, quæ est maior. In secunda vero hæc habetur, pars substantiæ est id, quo substantia corrumpitur, ergo pars substantiæ est substantia. Secundum exemplum ponit. Cum inquit Rursum si cum est homo, necesse est animal esse, & cum est animal, necesse est substantiam esse sequitur & cum est homo, necesse est substantiam esse. Sed nondum syllogizatum. nõ enim se habent propositiones, vt diximus in modo, & in figura. Verum in prima hæc latet, omnis Homo est animal, in secunda hæc, omne aĩal est substãtia, ideo sequitꝰ oẽm hominẽ esse substantiã Repetit autẽ decipiendi cãm & inquit. Fallimur autem in talibus scilicet orationibus duabus propositionibus constantibus, quę necessarij quicquam concludunt, similitudine, quam cum perfectis syllogismis, subeunt (vt diximus, & similitudo est) eo ꝙ necessarium quoddam accidat ex his, quæ posita sunt, in eiusmodi orationibus, quoniam & syllogismus necessarium est, scilicet quibusdam positis. Verum licet aliqua sit similitudo, non est omnimoda: nam necessarium est in plus quam syllogismus. siquidem omnis syllogismus est necessarium, non autem omne necessarium est syllogismus, propterea concludit, quare nõ si quid & accidat quibusdam positis, statim est tentandum reducere, idest statim est iudicandum esse syllogismum, quem reducere atque resoluere debemus ad duas propositiones secundum artem syllogizandi assumptas. Sed primum sumendæ sunt duę propositiones secundum artem syllogizandi sumptas: nam illis sumptis, possumus resoluere syllogismum ad eas, iudicando esse bene assumptas. Ex hoc loco Iuniores sumpserunt consequentias: nam dicit omnem syllogismum esse consequentiam necessariam, non autem contra omnis consequentia necessaria est syl-

B

C

D

Nota Vnde cõsequẽtie.

logismus. Ergo dabiles sunt consequentiæ præter syllogismos. Animaduertendum tamen ꝙ oratio illa confusa, qua probatur partes substantiæ esse substantias, potest sic resolui, & quidem magis ad verbum, quibuscunq; interemptis, interimitur substantia, illa sunt substantiæ: Sed partibus substantiæ interemptis substantia interimitur: Ergo partes substantiæ sunt substantiæ. Secunda vero oratio sic, omne illud, quo posito ponitur Animal, est substantia. Sed homine posito, ponitur animal, ergo Homo est substantia Quod si ita sit, nulla erit bona consequentia, quæ ad syllogismum non reducatur. Verum, de his posterius. Ex his colligi potest regula cognoscendi propositiones, quæ in antecedente superfluæ accipiuntur, nam quæ propositio nec subiectum nec prædicatū principalis problematis continet, nec subiectū, nec prædicatum propositionis prosyllogizabilis, nec conuersione, nec permutatione aliqua reduci potest ad continentem subiectum vel prædicatum problematis principalis, nec ad continentem subiectum vel prædicatum propositionis prosyllogizabilis, omnis talis ad syllogismum superflua ab Aristote. dicitur.

Alia resolutio melior.

Quid propositiones superflua ad Syllogismū.

Deinde si diuidendum in terminos, medium autem ponendū terminorum, qui in utrisque propositionibus dicitur, necesse est enim medium in utrisque esse in omnibus figuris. Siquidem ergo subijciatur & prædicetur medium, aut ipsum quidem prædicetur, aliud uero ab illo negetur, prima erit figura, si autem prædicetur & negetur ab aliquo, media erit figura, si uero alia de illo prædicentur, aut hoc quidem prædicetur, illud uero ab illo negetur, postrema, sic enim se habuit in postrema figura medium, similiter autem & si non uniuersales sint, propositiones: nam eadem est determinatio medij.

Com. 296.

Docuit resoluere consequentias necessarias, quæ non sunt syllogistice ad propositiones, nunc easdem ad terminos reducere docet. Sed Aristoteles ordinem peruertere videtur Nam constituto problemate, per inuentionem medij propositiones docuit abūdare, & illas adinuenire, nunc autem propositiones prius, & postea terminos docet. Animaduerte ergo, vt diximus, Aristotelē docere in vniuersa hac portione reducere omnes orationes necessarias, actu asyllogisticas, ad syllogismos, sunt autem orationes necessariæ non syllogistice consequentiæ necessariæ, in quibus ponitur aliquod antecedens nō in modo, & in figura constitutum, ex quo sequitur aliquod consequens necessarium, vt sæpe dictum est, docuit ergo primo antecedens resolui in duas ꝓpositiones, verum resolui in duas propositiones potest esse aut confuse, aut distincte, confuse est, si antecedens resoluatur ad duas propositiones, quæ prima facie videntur necessariæ pro consequente inferendo, siue illæ sint secundum syllogizandi regulas sumpte, siue nō, & talis resolutio, quæ ad propositiones est confusa, præcedit illam ad terminos ac ad medium, alia est resolutio, quæ fit distincte in propositiones, vtpote secundum syllogizandi regulas, & hanc docet nunc resoluendo vniuersam orationē ad tres terminos, & qui illorum est medium dicens. { Nam sic patet resolutio eiusmodi consequentiarum ad propositiones, vt syllogismi partes sunt. Fit autem hæc distincta resolutio, Primo resoluendo problema, quod de necessitate sequebatur ad subiectum, & prædicatum. Nam hac prima resolutione prima cognoscitur per prædicatū maior extremitas, per subiectum vero minor. Deinde secunda resolutio fiat propositionum, quę in antecedente assumebantur, ad earum terminos, & prospiciendum est hac facta, verum vnus illorum terminorum sit, qui coordinetur cum prædicato. Sic enim scietur maior, & cum subiecto, nam sic minor apprehenditur, quibus resolutionibus factis, ꝙ illæ propositiones syllogistice sumptæ sint, cognoscemus. Cognoscemus autem figuram, habitudine illa cognita, quam medium habet cum extremis. Inquit { deinde sic } idest eo modo { in terminos diuidendum est, vt in propositiones diximus. Medium

Quæstio pulchra.

Quō fit resolutio distincta.

B autem eum terminorum ponendum est, qui in vtrisque propositionibus dicitur. Dicit autem hoc Aristoteles supponendo duplicem resolutionem, & problematis, & propositionum in antecedēte assumptarum. Et quod medium bis dicatur, probat, cum inquit, necesse est enim medium in vtrisque propositionibus esse, in omnibus figuris, quod inductione probat, & ideo verbum ergo non illatiue legatur, sed pro quoniam, vnde quasi causam assignans inquit. Nam si subijciatur, & prædicetur medium, prædicetur, scilicet affirmatiue, aut ipsum quidem prædicetur videlicet de subiecto problematis, aliud vero scilcet prædicatum problematis ab illo negetur, prima erit figura. Si autem & prædicetur de aliquo extremorum problematis, & negetur ab alio, media erit figura. Si vero de illo medio alia scilicet vtraque extrema prædicentur, aut alterum de illo prædicetur, alterum ab illo negetur, postrema est. Nam in postrema figura sic se habuit medium. Et quia hæc intelliguntur, quoties ꝓpositiones sunt vniuersales vtræque, addit, similiter autem se habet medium & si non

De Ecthesi terminorū

F vniuersales sint propositiones, scilicet vtræq;, sed altera. Nam est eadem determinatio medij, vel intellige similiter se habere medium si non sint vniuersales propositiones, idest si nulla sit vniuersalis. Erit enim eadem medij determinatio, & syllogistica erit oratio de figura, nō autem demonstratio.

Manifestum igitur quod in qua oratione dicitur idem frequenter, non fit syllogismus: non enim sumptum est medium.

Sed dices quid si in propositionibus præassumptis, nullus terminus frequenter sumatur, hoc est semel cum problematis subiecto, semel cum prædicato. Respondet, & inquit. { Manifestum igitur, quoniam in qua oratione non dicitur idem frequenter, hoc est cum subiecto, & prædicato problematis, ipsa, supple oratio siue consequentia non fit syllogismus, supple ex illis propositionibus, non enim sumptum est medium.

Com. 297.

G Quare oportet reducere propositiones illas ad eas, in quibus idem frequenter sumatur, alioquin nihil necessarij concludit.

Quoniam autem habeamus quale problematum in unaquaque figura clauditur, & in qua uniuersale, & in qua particulare, manifestum est quod non ad omnes figuras perspiciendum, sed in unoquoq; problemate ad propriam. quæcunque uero in pluribus concluduntur, medij positione cognoscimus figuram.

Com. 298.

Quæret fortasse quispiam vtrum consequentia ad syllogismum reducenda, reduci debeat ad omnes, aut ad vnam figuram, & ad quam. Respondet orationem siue consequentiam esse ad omnes vel ad vnam reducendam figuram apprehendi qualitate, & quantitate problematis, quod consequentia deducitur, aut positione medij, quod in præassumptis propositionibus accipiebatur. Et hoc inquit, { quoniam autem habemus quale problematum in vnaquaq; figura clauditur, & in qua vniuersale, & in qua particulare } nam in particulare in omnibus

H vniuersale in prima, & secunda, & vniuersale affirmatiuum solum in prima, negatiuum in prima & secunda. Particulare negatiuum quidem in omnibus, affirmatiuum in prima, & tertia. { Manifestum est, quoniam non ad omnes figuras semper perspiciēdum est pro reductione consequentiarum, sed pro problematis natura ad propriam illi problemati, & si problema in omnibus aut pluribus syllogizari potest, inquit { figuram apprehendi ea positione, quam habet medium in præassumptis propositionibus, hæc de distincta resolutione, quæ fit ad propositiones, per terminorum inuentionem. Tradit Aristoteles.

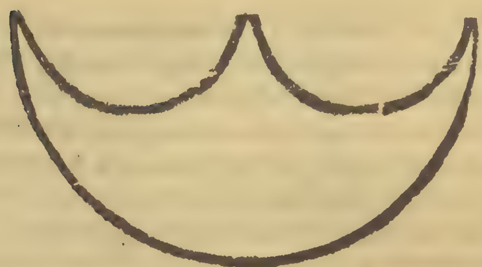
Frequenter quidem igitur falli accidit circa syllogismos propter necessarium, quemadmodum dictum est prius, aliquoties autem propter similitudinem positionis terminorum, quod

De terminorum thesi.

quidem

quidem non oportet latere nos. Vt si A de B dicitur, & B de C, uidebitur enim utique sic se habĕtibus terminis esse syllogismus non fit autem neque necessarium quicquam, neque syllogismus. Sit enim in quo A, semper esse, in quo autem B, intellectiuus Aristomenes, in quo autem C, Aristomenes, uerum itaque est A inesse B, semper enim est intellectiuus Aristomenes, sed & B de C nam Aristomenes intellectiuus Aristomenes est: A autem non inest C: corruptibilis enim est Aristomenes: non igitur fiebat syllogismus sic se habentibus terminis, sed oportet uniuersaliter A B sumere propositionem, hæc autem falsa est, quæ putabat omnem intellectiuum Aristomenem semper esse, cum Aristomenes corruptibilis sit. Rursum sit in quo quidem C, Miccalus, in quo autem B, musicus Miccalus, in quo autem A, corrūpi cras, uerum est ergo B de C prædicari: nā Miccalus est musicus Miccalus, sed & A de B, corrumpetur enim cras musicus Miccalus: A autem de C falsum est. Hoc itaque idem priori est, non enim uerum est uniuersaliter, Miccalus musicus quoniam corrumpetur cras, hoc autem non sumpto, non erat syllogismus, hæc ergo fallacia fit in eo quod bene. ut enim nihil differens dicere hoc huic inesse, aut hoc huic omni inesse concedimus.

Semper esse.	Intellectiuus	Aristomenes.
Corrumpi.	Aristomenes.	Miccalus.
	Musicus Miccalus.	
A.	B.	C.

Com. 299. Epilogat primam causam, qua in syllogismis ipsis decipi solemus, & inquit { frequenter quidem igitur falli accidit circa syllogismos ipsos propter necessarium } hoc est necessarij similitudine, vt visum est. Dicit autem frequenter, quoniam hac necessarij similitudine plerunque iudicamus consequentias syllogisticas esse, quæ reuera non sunt, immo pro maiori parte veteres, qui Logicæ erant ignari, hanc errandi causa decepti fuerunt.

Secunda decipiendi causa est similitudo figurarū, quæ in terminis ipsis inuenitur, syllogismus enim ex propositionibus indefinitis, quoties secundum aliquam figurarum disponitur, videtur syllogismus, qui tamen non est, cum in omni syllogismo necessarium sit propositionum aliquam esse vniuersalem. Inquit { aliquoties autem decipimur, propter similitudinem positionis terminorum, positionem terminorum appellat figuram, quæ est terminorum dispositio. Quod quidem decipulum nō oportet latere nos, ne in antiquorū ignauiā labamur, qui Dialecticæ ignari seruant aliquando figuram, & non modū, & sic non syllogizant. Dixit aliquoties, quoniam hæc deceptio non ita frequenter emergit, sicut prima. Explicat autem in terminis vniuersalibus quid velit dicere, & inquit Vt si A de B dicitur, & B de C, si quis enim sic syllogizabit, B est A, C est B, videbitur sic se habentibus terminis syllogismus non fit autem per talem terminorū positionem neq; necessarium quicquam, hoc est nec consequentia necessaria, nec syllogismus, scilicet vtilis. Et q; nec necessarij quicquam, nec syllogismus per talem terminorum dispositionē emergat, duobus exemplis ostendit. Cum inquit. { Sit enim in quo A, semper esse, siue sempiternum, in quo autem B, sit hoc complexum, intellectiuus Aristomenes, in quo autem C, sit Aristomenes

A simpliciter, atque incomplexe sumptus, terminis itaque sic dispositis, verum est A inesse B, semper enim est intellectiuus Aristomenes, sed etiam & B de C verum est, nā Aristomenes est Aristomenes intellectiuus, & tamen his sic constitutis, A non inest C, nam Aristomenes est corruptibilis, non semper ens. Propterea concludit, non igitur terminis sic se habentibus, fiebat syllogismus, sed si vtilis esse debet syllogismus, oportet A B ꝓpositionem maiorem sumere vniuersaliter, videlicet omnis intellectiuus Aristomenes semper est. Hæc autem propositio sic vniuersaliter sumpta falsa est, hæc, inquam, falsa est, quæ putabat omnem intellectiuum Aristomenem semper esse, cum Aristomenes incorruptibilis sit.

Sed circa hoc exemplum non leuis est dubitatio. Primo, quia non videtur illa indefinita siue singularis vera. Intellectiuus Aristomenes semper est. Nā desinente Aristomene, definit intellectiuus Aristomenes, desinente enim parte, idem numero totum permanere non potest. *Dubiū de exemplo.*

B Dixerunt intellectiuum Aristomenem semper esse secundum intellectiuam partem. nā licet Aristomenes non semper sit, secundum tamen eam partem, quæ est intellectus immortalis est. *Solutio. 1.* Sed hæc solutio ambigui quicquam habet, nam eadem ratione illa vniuersalis vera erit, omnis intellectiuus Aristomenes est immortalis, & semper ens. Quoniam omnis Aristomenes secundum partem intellectiuam semper est. Hanc autem Aristoteles falsam esse ait. *Refutatio.* Albertus multa dicit, quæ mihi non placent. Alij dicunt hæc exempla esse secundum Platonis locutionem. *Solutio. 2.* Plato enim vbique hominem duo significare asserit, & animū, & animal humanum. Hæc enim vera est (vt Platonice loquar, animus est homo, & animal humanum est homo. Similiter Aristomenes potest duo significare intellectiuū Aristomenem, qui animus est Animalis rationalis, quod Aristomenes dicitur, & animal humanum, qđ Aristomenes est. Quare illa indefinita vera erit. Intellectiuus Aristomenes semper est, nam si more forticolarum licet abuti verbis, intellectiuus Aristomenes in

C ea propositione supponitur pro animo eius humani animalis, quod Aristomenes dicitur. Secūda etiam vera est. Aristomenes est intellectiuus Aristomenes, etiam ipso Aristomene pro animo sumpto, nam animalis Aristomenici animus Aristomenes intellectiuus est. Ex his vero non sequitur Aristomenem semper esse, nisi gratia materiæ. Hæc isti Sed nec ista placent, nam sic intelligendo, illa vniuersalis vera erit, omnis intellectiuus Aristomenes semper est. *Refutatio.* Nam animus Aristomenis semper est, & sub hoc sensu negatur minor, Aristomenes est intellectiuus Aristomenes, nam si concedatur, non nisi de eius animo veram esse dicendum est, & hoc pacto etiā conclusio vera erit. Præterea, si intellectiuus Aristomenes pro Aristomenis animo intelligitur, tunc terminus discretus, atque singularis posset distribui, nam animus Aristomenis discretus terminus est. In antiquis expositionibus dicebamus Arist. per Dianoeton Aristomenem intellexisse rationalem Aristomenem, & per rationalem Aristomenem intelligit rationale quod est Aristomenes, hoc enim pacto *Solutio 3.*

D cadere potest distributio in termino singulari. Possumus enim dicere omne rationale, quod est Aristomenes semper est, licet hæc sit falsa, tunc dicebam illam indefinitam esse veram, rationale, quod est Aristomenes, semper est. Secunda etiam vera, Aristomenes est rationale, quod est Aristomenes, & tamen non sequitur, ergo Aristomenes semper est, sequitur enim si adderetur omne rationale, quod est Aristomenes semper est, modo hoc falsum est in antiquis expositionibus, quæ an vera sit, tu vides. Fortasse illa indefinita, rationale, quod est Aristomenes Semper est, falsa videtur. Propterea saluo meliori iudicio dicerem illam esse veram. Intelligibilis Aristomenes semper est. Dianoetus enim hic ab Aristotele pro intelligibili accipitur, non pro intellectiuo. *Propria solutio.* Sed pro eo, quod intelligi potest Modo intelligibilis Aristomenes semper est, non enim aliquando intelligibilis Aristomenes est, & aliquando non est, sed intelligibilis Aristomenes semper

est, similiter & secta, quæ fuit. Aristomenes est intelligibilis Aristomenes, etiam vera est, veluti Socrates est Socrates albus, & Plato est Plato philosophus & cæteræ id genus. Non tamen ex his sequitur ꝙ Aristomenes semper sit, cum sint aut particulares, aut indefinitæ aut singulares ex quibus nihil syllogistice sequitur, cum dentur termini omni & nulli essendi, vt prima particula huius libri dictũ est. Propterea addit Aristoteles, sed oportet A B maiorem vniuersaliter sumere, supple si syllogistica debet esse coniugatio illa. At si, sic vniuersaliter sumatur A B maior Falsa est, cum putet atq; significet omnem intelligibilem Aristomenem semper esse, & ꝙ hæc vniuersalis falsa sit omnis intelligibilis Aristomenes semper est, patet quia Aristomenes, est intelligibilis Aristomenes, qui non semper est, cum sit corruptibilis. Ex his apparet Aristo. non affirmasse distributionem posse addi termino discreto vel singulari, cum non loquatur categorice, sed hypothetice, dicit enim si illa coniugatio syllogistica esse debet, oportet A B propositionem vniuersalem esse, & si vniuersalis est falsa est. Ecce quõ hypothetice loquitur. Quare ex his nõ habetur aliquid contra communes sorticolarum regulas. Robertus Culuerbinus, cuius commentaria nuper edita sunt sub Egidij Romani titulo. Dicit Aristotelem cum inquit. Sed oportet vniuersaliter. a. b. sumere propositionem, non intelligere per hoc propositionem in eiusmodi terminis vniuersalem accipi debere, sed maiorem in eiusmodi primæ figuræ dispositione, debere accipi vniuersalem, per id autem ꝙ Aristoteles subscribit, hæc autem falsa est, quæ putabat omnem intelligibilem Aristomenem semper esse, non intendit propositionem in eiusmodi terminis falsam esse, sed ꝙ falsum sit ipsam posse accipi vniuersalem in talibus terminis. Ideo græca verba sunt, τοῦτο δὲ ψεῦδος, idest hoc autẽ falsum est, & significet falsum esse ꝙ possit illa accipi vniuersalis, & ꝙ non possit accipi vniuersalis. Probat, quia Aristomenes est singulare quid cum sit corruptibilis, & per consequens non potest sumi vniuersalis. Hæc expositio saluat primum exemplum. Sed secundũ videtur saluare non posse, dicit enim, { rursum sit in quo quidem C Miccalus, in quo autem B musicus Miccalus. in quo autem A, corrumpi cras, verũ est ergo terminis sic stantibus, B de C prædicari, nam Miccalus est musicus Miccalus, sed & A de B etiam verum est prædicari: corrumpetur enim cras musicus Miccalus, si eius musica cras perimat: A autem de C falsum est prædicari, non enim Miccalus cras peribit, licet eius musica pereat, hoc itaque idem priori est, est enim asyllogistica coniugatio, non enim verum est vniuersaliter, musicus Miccalus, quoniam corrumpetur cras. Hoc autem non sumpto scilicet vniuersaliter, non erat syllogismus. Ecce quomodo non intendit falsum esse illam posse accipi vniuersaliter, sed videtur intendere illam debere sumi vniuersaliter, si coniugatio debeat esse syllogistica, ꝑpterea subscribit { hoc autem non sumpto } quasi dicat, quæ si vniuersaliter non sumatur, non erat syllogismus, & ꝙ non possit esse vera si vniuersaliter sumatur, probat, quia Miccalus cras non corrumpetur, qui est musicus Miccalus. Quare ex verbis Aristotelis, colligi non potest singulares terminos posse vniuersaliter sumi, cum non sint assertorie, atque categorice dicta, sed hypothetice. Vtrum vero terminus singularis possit vniuersaliter distribui. Culuerbinus bene dicit. Ait enim ipsum nec per se, nec cum adiectiuo posse distribui, per se quidem non, cum sit discretus, cum adiectiuo minime, quoniam per adiectiuum non tollitur discretio. Potest tamen terminus discretus distribui per adiectiuum, quoties adiectiuum sumeretur per modum nominis substantiui, hoc pacto, omne album quod est Socrates est visibile, omne musicum quod est Miccalus potest interire. Demum Aristoteles recolligit secundam decipiendi causam, & inquit. Hæc ergo fallacia fit in eo quod pene, idest hæc deceptio nascitur ex eo ꝙ quæ sumuntur in terminorum positione videntur fere similia, & eadem ferme vniuersalibus, ex quibus fiunt syllogismi. Solemus enim concedere plerunque hoc huic inesse, aut hoc huic omni inesse, ac si ni-

Quæ Robertus Culuerbinus.

Qualis expositio Roberti.

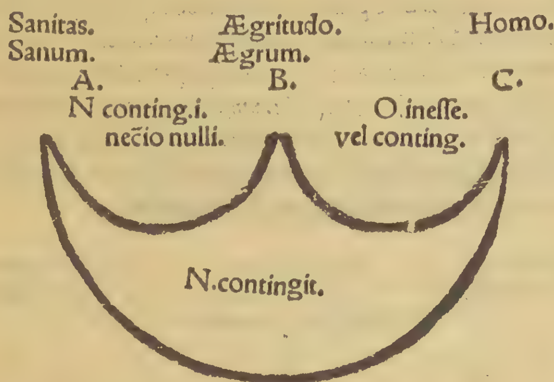
An terminus discretus poßit distribui.

B hil differant, vt in physicis non raro fit: vbi ex indefinitis syllogizamus vtentes illis pro vniuersalibus. Quia igitur aliquando bene ex talibus syllogizamus, ut quãdo sunt per se. Arbitramur semp bene ex his syllogizare, & hæc est decipiendi causa, quam græci expositores Thesim, idest positionem terminorum appellant.

Quid thesis terminorum.

De Ecthesi terminorum.

F *Requenter autem mentiri euenit, eo ꝙ non bene exponuntur in propositione termini, ut si A quidem sit sanitas, in quo B ægritudo, in quo C, homo: uerum enim est ꝙ A nulli B contingit inesse, nulli enim ægritudini sanitas inest, & rursus quoniam B inest omni C, omnis enim homo susceptiuus ē ægritudinis, uidebitur ergo utiq; accidere nulli homini contingere sanitatem inesse:*

F

Coniugatio hæc concludit ꝗa nõ eodẽ modo in ꝑmissis, sicut in cõclusione termini sumũtur nã in prima sumuntur i abstracto, i conclusione aũt in concreto, debẽt aũt eodẽ mõ sumi.

Huius autem causa est, ꝙ non bene exponuntur termini secundum locutionem, quoniam transumptis his, quæ sunt secundum habitudines, non erit syllogismus, ut si pro sanitate quidẽ ponatur sanum, pro ægritudine autem ægrum, non enim uerũ est quòd non contingit ægrotanti sanum inesse. Hoc autem non sumpto, non fit syllogismus, nisi contingentis. Hoc autem non G *impoßibile contingit enim nulli homini inesse sanitatem.*

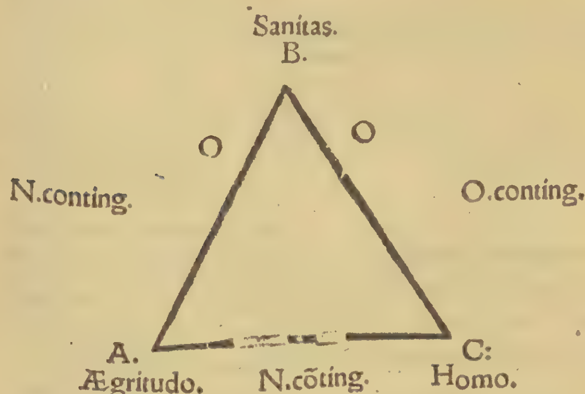
Vide in superiori figurã hanc vil lẽ in cõcretis sumptis terminis cõiugationem

Com. 30.

Tertia causa qua decipimur in resolutione consequentiæ ad terminos, credentes consequentiam valere quæ nõ valet est Ecthesis, idest expositio termiorũ. Vtpote, quando exponimus aliter terminos in ꝓpositionibus vtrisq; vel aliter q̃ in conclusione, verbi causa, si in A sanitas, in B ægritudo, in C homo poneretur, esset enim in prima figura hæc maior vera, necessario nulli ægritudini sanitas inest, & hæc minor, & ægritudo inest omni homini, est enim homo omnis susceptiuus ægritudinis, ergo necessario, nullus homo est sanus, euenit deceptio, quia termini aliter in conclusione, aliter in ꝓpositionibus sumpti sunt. In propositionibus enim sumpti sunt in abstracto, in conclusione vero in concreto. Quare, si debet fieri resolutio, termini eodem modo in propositionibus sumi debent veluti in cõclusione, quibus sic sumptis, syllogismus sic conficietur, necessario nulli ægroto inest sanum, omni ho H mini inest ægrotum, ergo necessario nulli homini inest sanum. At constat maiorem falsam esse, quoniam contingit ægrotum omnem esse sanum, & propterea conclusio est falsa, quæ erit vera de contingenti, si maior vertatur ad contingentem. Vnde inquit. { Frequenter autẽ mentiri euenit } supple in resolutione consequentiarũ, & circa syllogismos, credendo esse necessarios, qui non sunt necessarij, eo ꝙ non bene exponuntur in propositione altera vel vtraque termini, nam in propositione vno modo, in conclusione alio modo exponuntur. Et dat exemplum primo in figura prima, & inquit { vt si A quidem sit sanitas, B autem ægritudo, C vero homo. nam terminis sic dispositis, ex maiori de necessario, & minori de contingenti, (vt græcis placet,) vel de inesse, (vt latinis,) videtur. Conclusio videtur sequi de necessario, quæ est falsa, & non sequitur. Erit enim terminis sic dispositis, verum dicere, quoniã A nulli B contingit, hoc est, quoniã A necessario nulli B, inest. Nulli. n.

contingere æquipollet necessario nulli. Erit dico verum ꝙ A nulli B necessario inest, quia nulli ægritudini sanitas necessario inest. Et rursus verũ erit, quoniam B inest omni C, vel de inesse vel de contingenti. Omnis enim homo susceptiuus est ægritudiuis. Terminis sic sumptis in propositione maiori & minori videbitur accidere nulli homini contingere sanitatem inesse. Hoc est, ꝙ necessario nulli homini inest sanitas, quæ est falsa, quoniam cõtingenter omni hoĩ inest sanitas. Assignat cãm deceptiõis, qua decipimur resoluendo tales syllogismos, & inquit. { Huius autem causa est, ꝙ non bene exponuntur termini, secundũ locutionem: nam in propositionibus sumuntur in abstracto, in conclusione in concreto. Ideo ante resolutionem oportet terminos transumi in maiori ad concretos. Inqt { qm̃ transumptis his, quæ sunt secundum habitudines, idest quoniam transumptis ijs terminis, qui sunt nomina habitudinum, vel habituum, ad nomina denominatiua, non erit syllogismus. s. probans illam conclusionem de necessario, quoniam maior facta transumptione erit falsa de necessario si sumatur. Quo ad verba attinet, abstracta nõ vno modo appellantur, ab Auer. quidem dicuntur principalia, ab Aristo. hic dicuntur nomina secundum habitudines. Cõcreta ab Auer. dicunt̃ sumpta, ab Aristo denominatiua, deinde transumit terminos, cum inquit { vt si pro sanitate quidem ponatur sanum ꝓ ægritudine autem ægrum nam sic terminis transumptis, non erit verũ dicere qm̃ nõ contingit ægrotanti inesse, sanum esse. Hæc enim falsa erit necessario, nullum ægrotans est sanũ. Hoc autem non sumpto, non fit syllogismus supple ad cõclusionem necessariam, sed ad conclusionẽ de contingenti, nã sic non sumptum, sed de contingenti sumptum valet ad conclusionẽ contingentẽ, quæ quidẽ est non impossibilis. Cõtingit enim nulli homini inesse sanitatem. Si enim sic syllogizetur contingit nullum ęgrotans esse sanum, omnis homo ægrotat. Ergo concludetur, contingit nullum hominem esse sanum.

Rursum in media figura similiter erit falsum. nam sanitatem ægritudini quidem nulli, homini uero omni contingit inesse quare nulli homini ægritudo.

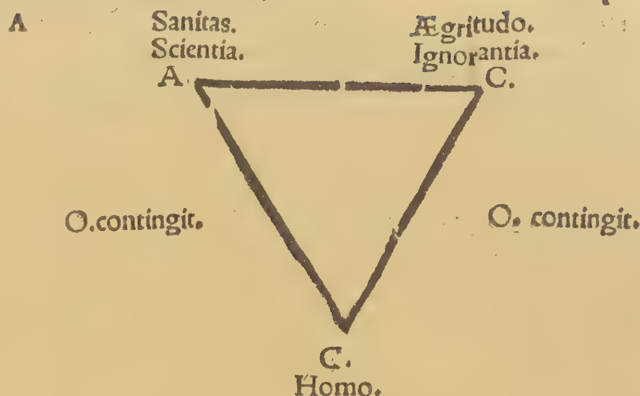
Syllogismus hic nõ concludit in sc̃a figura ob defectũ vniuersalis

Com. 301.

In secunda figura simili modo deceptio accidit ꝓpter malam terminorum expositionẽ. Et hoc inquit Rursum in media figura similiter erit falsum, & non necessarium, nec necessario eueniens, quod syllogizatur ex maiori de necessario, & minori de contingenti, vel de inesse, quãdo termini non bene exponuntur. nam sanitatem ægritudini quidem nulli contingit inesse, necessario enim nulla ægritudo est sanitas, homini vero sanitatem inesse contingit, contingit enim omnem hominem sanum esse, quare terminis sic positis contingeret necessario nullum hominem esse ægrum aut necessario, nulli homini inesse ægritudinem, quod falsum est.

In tertia autem figura secundum contingere accidit falsum, etenim sanitatem, & ægritudinem, & scientiam & ignorantiã & omnino cõtraria omni eidem contingit inesse, sibi uero inuicem impoßibile, hoc autem conueniens est prædictis, cum enim eidẽ plura cõtingerent inesse, cõtingebant et sibi inuicem.

A

In abstracto falsa est hæc cõiugatio in cõcreto aũt vera.

Manifestũ igitur, quoniã in omnibus his fallacia fit propter terminorum expositionem. Transumptis enim his, quæ sunt secundum habitudines nihil fit falsum. Palam ergo, quoniam

B *secundum huiusmodi propositiones semper quod est secundum habitum, pro habitu sumendum, & ponendum terminum.*

In tertia figura simili ratione deceptio accidit proprer malum terminorũ expõnem, vt si ex vtrisq; contingentibus syllogizemus, conclusio falsa secundũ contingere syllogizabitur, nam & sanitatem & ægritudinẽ, & scientiã & ignorantiã, & oĩno contraria omni eidẽ cõtingit ineẽ, vt homini, oĩ.n. homini contingit inesse sanitatem, & omni homini contingit inesse ægritudinẽ, & tamen impoẽ est sanitatẽ inesse ægritudini. Similiter homini omni scientiam inesse contingit, & omni hoĩ ignorantiam cõtingit inesse, & tñ non contingit scientiam ignorantiæ inesse, similiter ratione & omnia cõtraria omni eidẽ inesse cõtingũt & tamen alterũ alteri inesse impossibile est. Hoc aũt prædictis conueniens est, dictum est. n. ex cõtingentibus propositionibus sequi cõtingens, nã cum eidẽ plura contingerent inesse, ita vt vtræq; propositiones fierent contingentes, contingebant & sibi inuicẽ, & conclusiones erant de contingenti, vt particula huius libri prima dictum est. Propter hæc concludit causam decipiendi, & inquit. Manifestum igitur, qm̃ in his omnibus fallacia fit, atq; deceptio circa resolutionem, propter difformem terminorũ expositionem. Transumptis enim his quæ sunt secundũ habitudines supple ad denominatiua, in his conclusionibus qua diximus in tertia figura, nihil falsi fit. Sequetur enim contingens ex contingentibus. Ex his colligit præceptum in arte s. resolutoria, & præcipit terminos esse sumendos eosdem in propõnibus, & in conclusionibus, & postea oratio siue consequentia ad tres terminos est resoluenda. Vnde inquit. Palã ergo, qm̃ in huiusmodi propositionibus, & secundum huiusmodi ꝓpositiones semper nomen quod est secundum habitum pro habitu etiã in conclusionibus sumendum est, & ponẽdum est terminum. Similiter & denominatiua in propõnibus, sic in cõclusionibus sumenda sunt. Postea cõsequentia resoluẽda est in tres terminos. Quo ad verba attinet, vt expositores græci dixerunt termini in propõnibus eodẽ modo sumendi sunt, vel per idẽtitatẽ, vel per æquiualentiã. Siqs enim sic syllogizet omne animal est currens, omnis homo est animal, sequitur omnis homo currit, & tamẽ termini secundũ identitatẽ non eodem mõ sumuntur, nam terminus currens est participium in maiore, & verbum in conclusione. Sumuntur tamen eodem modo scd̃m æquiualentiam, qm̃ verbum & participium ęquiualent.

Com. 302.

C

D

Dubitant græci, & latini, quia Aristoteles dixit illam necessario, nullum ægrotans est sanũ, esse falsam, & tamẽ videtur vera, & necessaria, qm̃ in nulla differentia tẽporis est vera. Respondent latini suo modo. Græci vero dixerunt illam esse falsam, ex eo, ꝙ quando alterum oppositorum alicui inest potentia relinquitur ad alterum. Ideo quando aliquid ægrotat, potest sanum fieri. Tunc dixerunt ægrotans sumi posse pro subiecto, & ꝓ forma denominatiue sumpta, pro subiecto, illa est aliquando vero ægrotans est sanum, quoniam quod hodie ægro-

Dubitatio.

Solutio.

tat, cras sanum erit, & hoc pacto Aristoteles asserit illam esse falsam de necessario. At si ægrotans sumatur formaliter, sic illa est vera, nunquam enim ægrotans (vt ægrotans) esse poterit sanum, & sic non loquitur Aristot. Hæc græci, & sapide.

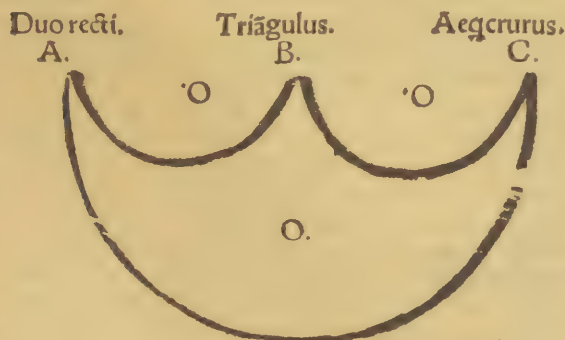
Termini quandoque oratione exponendi sunt.

Non oportet autem terminos semper quærere nomine exponi, sæpe enim erunt orationes, quibus non ponuntur nomina, quare & difficile erit reducere huiusmodi syllogismos.

Com. 303. Dicebamus olim Aristotelem hic assignare quartam causam, qua impedimur non raro in resoluendo syllogismos, consequentiasque ad tres terminos, vtpote quando in syllogismo consequentiaque ipsa mediũ fuerit oratio, siue cõplexus terminus, aut cætera extrema similiter. nã resoluere eiusmodi consequentias ad tres terminos erit nobis nõ facile, hæc olim, at nunc videtur Aristo. persoluere dubitationem, quæ apud veteres fuit non leuis. Per sæpe. n. fiunt syllogismi, (vt huiusmodi,) expetendum & delectabile est bonum. Virtus est expetenda, & delectabilis, ergo virtus est bonum. huius medium est illa oratio, siue complexum illud, expetendũ & delectabile, quærebant ergo veteres an hic syllogismus sit. cum enim omnis syllogismus ad tres terminos resoluatur, & hic non constat tribus terminis non videtur syllogismus. Respondet ergo Aristo. { non oportet autem terminos semper quærere nomine, scilicet simplici exponi, vt syllogismus in tres terminos resolubilis dicatur, & hoc primo probat ex eo quod sæpe rebus loco nominum orationes imponimus appellantes illas terminis complexis, quibus nomina simplicia imposita nõ sunt. Quo vero ad verba attinet. De-

Adnotatio. bes scire, rerum alias nominari vno termino, atque simplici nomine significari, vt sunt Equus, homo, animal, & cætera id genus. Aliæ vero sunt, quæ orationibus, complexisque nominibus significantur, vt rerum proprietates, atque definitiones, quas primi impositores, non potentes vno nomine appellare, orationibus illas circunscripserunt. Quando igitur in syllogismis eiusmodi orationes collocantur, pro vno termino accipi debent.. Propterea Aristo concludit tales syllogismos nõ de facili ad tres terminos resolui posse, cum non sit leue deprehendere an vniuersa oratio, an aliquis orationis terminus sit pro termino accipiendus.

Aliquoties autem & falli accidet propter huiusmodi inquisitionem, ut cum immediatorũ erit syllogismus. Sit enim A duo recti, in quo autem B, triangulus, in quo C Aequicrurus, ergo ei, quod est C inest A, propter B, ei uero, quod est B non iterum propter aliud, per se enim triangulus habet duos rectos. quare non erit medium eius, quod est A B, & si demonstrabile sit.

Syllogismus qui in maiori termino oratione indiget.

Com. 304. Diximus olim Aristotelem hic assignat modum, quo in eiusmodi syllogismis fallimur, & quando, melius autẽ nunc videtur eum eius, quod dixit, assignare secundam causam. Dixit enim non semper terminum simplicem esse quærendũ, & assignauit primã cãm, at nunc assignat scdam ex eo quod in cõpluribus syllis termini simplices quæri non possunt, vtpote in his syllogismis, qui ex vtrisque vel altera propositione immediata conficiuntur: siquis enim in talibus quærit resoluere propositiones ad mediũ vno termino significabile, fallitur. Inquit { aliquoties

A autem & falli accidit propter huiusmodi inquisitionem, aut in eiusmodi inquisitione, quærendo resolutionem syllogismorum ad tres terminos, & propositionum in medium vno nomine significabile, & tamen nõ semper hoc fieri potest quoniam in syllogismis, qui constant propositionibus immediatis omnibus vel pluribus, si illarum propositionum immediatarum quæris resolutionem ad vnum medium, quæris impossibile, et ponit exemplum, cum inquit { sit n. A duo recti, vel habens duos rectos, in quo autem B sit triangulus, in quo C sit æquicrurus, ergo ei, quod est C, inest A propter B, vnde syllogismus erit, æquicrurus est triangulus, triangulus habet duos rectos, ergo æquicrurus habet duos rectos. In hoc ergo syllogismo maior, scilicet A B, immediata est, nam A, immediate inest ipsi B, siquidem habere duos rectos immediate inest triangulo, ei enim, quod est B, non inest A, propter aliud subiectum medium, aut propter aliud medium vno termino significabile, non enim mediat aliquod subiectũ quod possit accipi pro medio vno termino significabili,

B quia per se, & non per subiectum medium vno termino significabile triangulus habet duos rectos. Propterea concludit { quare non erit medium eius complexi[9] siue propositionis, quod est A B, & si tale complexum sit demonstrabile. Animaduerte quod illa propositio, B est A, hoc est triangulus habet duos rectos, est immediata per carentiam subiecti medij, & per carentiam & medij vno termino significabilis: propterea qui quærit tale medium vno termino significabile, quærit impossibile, est tamen mediata, quoniam habet medium non nomen simplex, sed orationes complexas, & multas, vt primo Euclidis patet propositione xxxij. Patet ergo secunda ratione non semper quærendum esse in resolutione ad terminos, medium vno nomine significabile. Nota.

Manifestum enim quod medium non sic semper est sumendum, ut hoc aliquid. Sed aliquando orationem, quod accidit & in prædicto.

C Ex his rationibus colligit præceptum dicens non semper esse medium sic uno nomine significabile quærendũ, vt hoc aliquid, & vno termino simplici acceptum, sed aliquando sumendum est orationem, vt medium, quod accidit, & in prædicto syllogismo, vbi propositiones non possunt resolui ad medium per vnum terminum significabile, sed per orationem. Com. 305.

Inesse autem primum medio, & hoc postremo, non oportet sumerere, ut prædicentur semper ad se inuicem, similiter aut et primum de medio, & hoc de postremo, (& in nõ esse similiter,) sed quoties dicitur esse, & uerum est dicere, hoc est hoc, toties arbitrari oportet significare & inesse: ut quoniam contrariorum una est disciplina: Sit enim A unam esse disciplina: B autẽ contraria sibi inuicem. A ergo inest ipsi B, non quoniam contraria insunt ei, quod est unam esse eorum disciplinam, sed quoniã uerum est dicere de ipsis unam esse eorum disciplinam.

A. vna Disciplina. ------- B. Contraria.

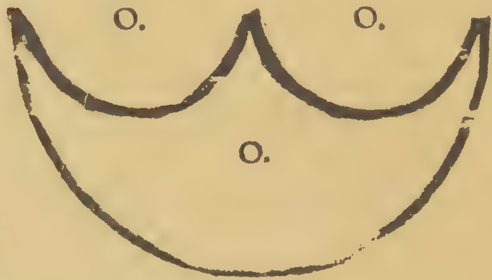
D *Accidit autem quandoque quidem primum de medio dici, medium autem de tertio non dici. Vt si sapientia est disciplina, boni autem est sapientia, conclusio, quoniam boni est disciplina. Quod quidem igitur bonum non est disciplina, sapientia autem est disciplina. Quandoque autem medium quidem de tertio dicitur, primum autem de medio nõ dicitur. Vt si cuiuslibet qualis aut contrarij est disciplina, bonum autem est & contrarium, et quale, conclusio quidem, quoniam boni est disciplina, non est autem bonum disciplina, neque quale, neque contrarium. Sed bonum hæc, est autem quandoque neque primum de medio, neque hoc de tertio, primo de tertio quandoque quidem dicto, quandoque autem non dicto. ut si cuius est disciplina, huius est genus, boni autem est disciplina, conclusio, quoniam boni est genus, prædicatur*

catur

tur autem nullum de nullo. Sin autem, cuius est disciplina, genus est hoc, boni autem est disdiplina, conclusio, quoniam bonum est genus. Ergo de extremo quidem prædicatur primum, de se autem inuicem non dicuntur.

a. Scientia.	Sapientia.	Boni.
Genus.	Qualis vel cōtrarij.	Bonū.
Huius Genus.	Cuius est scientia.	Boni.
A.	B.	C.

Ex obliquis coniugationes, altera minorē habet in obliquo, altera maiorē, ex his aūt vna hēt omnia in obliquo, altera ppōnes tātum.

Com. 306. Docet nunc resoluere syllogismos, q̄ ex obliquis propositionibus conficiuntur. Nam syllogismorum, aliquis quidem est ex vtrisq; rectis, vt omnis philosophus bonus: Socrates philosophus est: Socrates ergo bonus. Aliquis ex vtrisq; obliquis, vt omnium contrariorum eadē disciplina, omnium contrariorum eadem est sapientia, ergo aliqua sapiētia est disciplina. aliquis est altera de rectis & altera de obliquis, & hic bifariam est, quia vel ex maiore de rectis, & minore de obliquis, vel ex maiore de obliquis, & minore de rectis. Cum igitur Aristo. docuit resoluere eos syllogismos, qui ex ꝓpositionibus de rectis conficiuntur, docet nunc resoluere eos syllogismos, qui constant aut ex vtrisque propositionibus de obliquis, aut altera de obliquis & altera de rectis. Huius autem causa est, quoniam non solum rerum naturas nos curare debemus, sed etiam in dictionibus ornatum. Hanc ob causam orationum constructiones seruamus, ne in solecismum labamur, qui est vna meta sophistica. Præterea est & alia causa longe vrgentior, ꝙ res non solū rectis, sed obliquis casibus significantur, quandoquidem aliam atque aliam subiecti ad prædicatum habitudinem alio, atq; alio casu significamus, ideo non solum secundum rectum casum, sed secundum obliquos exponere oportet. Hactenus de intentione, & de causis intentionis. Sed quæ propositiones de obliqs, queve de rectis esse possint, declaremus. Propositionum igitur aliæ sunt de secundo adiacente, vt Socrates est, vacuum non est, & id genus. Aliæ de tertio adiacente, vt Socrates est, musicus, hō ē aīal & id genus. Quæ de secundo adiacente sunt, omnes ex rectis constāt. Hæc enim, Socratis est, nullum habet sensum. Quæ de tertio sunt, aliæ de inesse, aliæ de necessario inesse, aliæ de contingenti, de inesse quidem propositiones vtroque modo sunt & de rectis aliquādo, & de obliquis aliquando. At quæ de necessario, secundum cōmunem loquendi modum, ex obliquis fit. vt necesse est Deum esse, & necesse est auarum esse malum. Quæ autem de contingenti plerunque ex obliquis, raro ex rectis constant, dicimus enim possibile esse Socratem ambulare, & ꝙ Socrates potest ambulare. Quibus autem terminis in propositione obliquitas cōtingat, perspicuum est. nam licet & subiecti, & prædicati esse possit, plerunq; subiecti obliquitas habetur, raro prædicati, vtriusq; autem nunquam, vt in libro de Interpretatione diximus. Inquit, { inesse autem primum } hoc est maius extremum { medio, & hoc } scilicet medium { postremo } hoc est minori { non oportet sumere sic } scilicet vt semper ad se inuicem prædicentur. similiter aut primū de medio, & hoc de postremo } quasi dicat non semper est intelligendū, vt primum de medio, & medium de postremo in recto prædicetur. Vnde in toto hoc capite prædicari, vel dici hoc de hoc, non nisi in

A recto intelligit. Et sicut in ijs, qui sunt inesse, & affirmatiue non semper in recto, primum de medio, & medium de postremo prædicatur, ita similiter & in negatiuis, q̄ sunt in non esse. Sed quia dixit, non semper in syllogismis affirmatiuis, vel negatiuis, primū de medio, & hoc de postremo in recto dicitur. Addit, sed quoties dicitur esse, & quoties verū est dicere hoc est hoc, toties arbitrari oportet significare & inesse vel non inesse. Dicimus autem Socrates est Philosophus. Socratis est Plato auditor. Socrati aduersantur Athenienses. Socratem necesse est moratum esse. Ergo & tot modis fieri possunt prædicationes, propositiones, atque syllogismi. Ponit autem Aristoteles vnum exemplum, cum inquit. vt quoniam contrariorum vna est disciplina, hoc est problema, sit. n. A prædicatum, videlicet vnam esse disciplinam: B autem subiectum contraria sibi inuicem: A ergo inest ipsi B, non ad hunc sensum, quoniam contraria insunt ei, quod est vnam esse eorum disciplinam, sed quoniā in obliquo verum est dicere ipsorum, atq; de ipsis vnam esse eorum

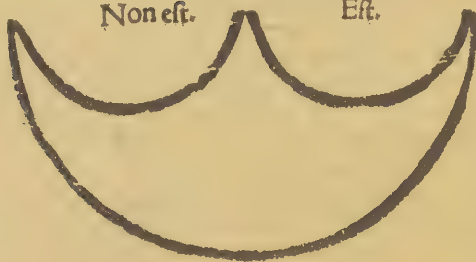
B disciplinam. Simili modo possunt poni exēpla in alijs casibus, q̄ breuitatis causa reticuit Aristoteles. Sed quot modis syllogismi ex obliquis constent. Aristoteles ostendit. vbi debes scire quod syllogismus ex obliquis triplex est. Alius ex vtrisq; obliqs, alius ex maiore obliqua, alius ex minore obliqua, maiore vero recta, erūt ergo tres regulæ, q̄ si ducant in tres, ꝓ figurarū numero, erunt nouē q̄ si in duas pro numero qualitatū, que sunt affirmatio, & negatio, erūt. xviij. (vt græci enumerant.) inquit. { Accidit autem quandoque quidem primum medio dici, scilicet in recto, medium autem de tertio non dici, scilicet in recto. Ergo prima regula est, ex maiore recta, & minore obliqua in prima figura, conclusio est de obliquo. vt si sophia est disciplina, boni autem est sophia. Conclusio est in obliquo, quoniā boni est disciplina. Ideo addit, quod quidem igitur bonum non est disciplina: sed sophia est disciplina: hæc est prima regula. Deinde assignat secundam regulam, ex minore recta, & obliqua maiore in eadem figura, cum inquit, quandoque autem medium de

C tertio quidem dicitur in recto: primum autem de medio in recto non dicitur, & conclusio sequitur, vt prius. vt si cuiuslibet qualis, aut contrarij est disciplina, bonum autē est contrarium, & quale, conclusio quidem est, quoniam boni est disciplina. non est autem bonum disciplina, neq; quale, neque contrarium, sed bonum est hæc ambo. scilicet in recto. Animaduerte ex altera recta, altera obliqua, (vt græci tradunt,) syllogismum non esse nisi conclusionis obliquæ, vt per omnes discurrere licet. Tertiam regulam tradit, & inquit, est autem quandoq; neq; primum de medio dictum in recto, neque hoc de tertio dictum in recto, & tamen conclusio aliquando dicitur recta, in qua primum de tertio dicitur in recto, aliquando obliqua, in qua primum non dicitur in recto de tertio, vt si cuius est disciplina, huius est genus, boni autem est disciplina, Conclusio est obliqua, quoniam boni est genus. Prædicatur autem, (inquit,) in hoc syllogismo nullum de nullo in recto, & conclusio est obliqua, ꝙ ali-

D quando recta deducatur, ostendit, cum inquit { si autem cuius est disciplina, genus est hoc, boni autem est disciplina, conclusio est de rectis, quoniam bonū est genus. Propterea concludit, ergo de extremo quidem prædicatur primum in conclusione in recto, de se inuicem non dicitur in recto in propositionibus. Hæ sunt tres regulæ in prima figura.

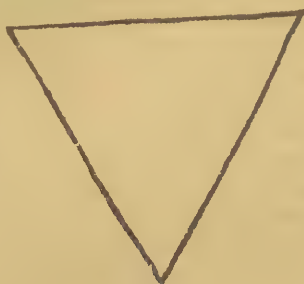
Tres regulæ. Prima regula. Secunda regula. Nota. Tertia regula.

Eodem autem modo & in non esse sumendum est, non enim semper significat non inesse hoc huic, non esse hoc hoc: sed aliquando nō esse hoc huius, aut hoc huic. Vt quoniam non est motionis motus, aut generationis generatio, uoluptatis autem est, non ergo uoluptas generatio. Aut rursus quoniam ipsius risus est signum, signi autem non est signum, quare non est signum risus.

Coniugationes ex negatiuis in obliquo.

Similiter autem & in alijs, in quibus interimitur problema quod est dicere aliquo modo ad ipsum genus. Terminos quidem enim ponendum est occasionem, & tempus opportunum, & deū, propositionem aūt sumendum est secundum nominis casum.

Coniugatio ex obliquis in tertia figura.

Com. 307. At nūc regulas assignat in negatiuis sed qm̄ secunda figura ex solis negatiuis fit, iure in ea exempla constituit, in cæteris exempla omittens. Exponit antem primo quid significat hoc non inest huic, quo frequentissime vsus est in hac arte, & hoc inest huic. vt omni, vel nulli B inest A, omni vel nulli C inest B, & in cæteris id genus. Et inquit { eodem autem modo et in nō inesse sumendum, vt sumptum est inesse. Non enim hoc quod dico hoc huic non inesse semper significat non esse hoc, hoc in recto, sed aliquando non esse hoc huius, vel hoc huic in obliquo genitiuo vel datiuo casu. Hoc exposito, assignat regulam. Et inquit { vt quoniam non est motionis motus, aut generationis generatio, voluptatis autē est & motus, & generatio, ergo voluptas nec est motus, nec gn̄atio. Aut rursus, qm̄ ipsius risus est signum physiognomicum, vt claritas oculorū, vel aliud id genus in physiognomicis assignatū: signi autē non est signum, nisi per accidens, quare risus non est signum. Patet ergo ex vtrisq; obliquis in negatiuis syllogismis sequi rectam, addit simil'r autem & in alijs, scilicet syllogismis, in quibus interimitur problema, qđ problema est dicere aliquo mō .s. prædicatū ad ipm genus, hoc ē ad ipm subm, i. pblemate negaiuo ex obliqs prædicatū Dicitur aliquo mō ad ipm subiectū, quia non simpl'r dicit, sed in obliquo. In oībus ergo syllis, in quibus concluditur problema negatiuum, est similis regula. Appello problema negatiuū in proposito, non quod est simpl'r dicere vel enunciare rectum de recto, sed in quo dicitur predicatum aliquo modo .s. in obliquo ad ipsum genus, qđ est subiectum propōnis. Deinde exēplificat qn̄ altera est obliqua, & inqt. Rursum qm̄ occasio non est tēpus opportunū, & pbat̄ hoc syllo. Deo occasio quidē est, deo vero non est tēpus opportunum: Ergo in tertia figura, occasio nō est tēpus opportunū. & quod Deo tempus opportunū nō sit, patet, quia nihil Deo est conferens at opportunitas tpis est semp cōferens ei, qui vtitur ipsa. Dicit terminos in resolutiōe syll'orū atq; propōnū sumendos esse in recto, videlicet occasionē, & tempus opportunū, & deū: at propōnes sunt ponendæ secundū nominis casum, & quatenus vere eē possunt. Possunt aūt cōstitui aliæ regulæ, sed Aristote. breuitatis amicus subticuit.

B *Simpliciter enim hoc dicimus de omnibus, quoniam terminos quidem semper ponendum secundum declinationes nominum, ut homo, aut bonum, aut contraria non hominis, aut boni, aut contrariorum. Propositiones autem sumendum secundū cuiusq; casus. aut enim quoniam huic, ut æquale, aut quoniam huius, ut duplum, aut quoniam hoc, ut feriens uel uidens, aut quoniam hic, ut homo animal, aut si aliquo modo aliter cadit nomen in propositione.*

Secūdum græcorū interpretationes, Arist. soluit qōnē possēt n. quæri vtrū ars inueniendi mediū sit conueniens his syllogismis. qui de obliquis, sicut ijs, qui de rectis fiūt. Com. 308. Quæstio. Rn̄sio.

Respondet Aristo. & ait primo oēs syll'os resolui ad duas propōnes, propōnes vero ad tres terminos. Sed differentia est, quoniam in resolutione ad propōnes, propōnes sumunt̄ eo mō, quo veræ esse pn̄t vt si in obliquis vere sunt ī obliqs assumunt̄, at ī resolutione ppōnū ad terminos semper cum terminos acceperimus, illos in recto signamus. Et hoc dicit Aristoteles { simpliciter enim F hoc dicimus de omnibus, quoniam terminos quidē semper ponendum est secundum declinationes nominū, hoc est per reductionē ad rectos, vt hō, aut bonum, aut contraria, non hominis, aut boni, aut contrariorum, & sic in resolutione propōnum ad terminos, termini sumantur in recto, sed propōnes sumendæ sunt, secundum cuiusq; casus, quatenus veræ esse possunt. Aut enim quoniā huic vt datiuo, vt æquale, quod dicitur alicui æquale, aut quoniam huius in genitiuo, vt duplum, quod est dimidij, aut quoniam hoc in accusatiuo feriens animal, vel vidēs scannū, aut qm̄ hic ī noīatiuo, vt homo, animal, aut si aliquo modo aliter cadit nomen in propositione, quod dicit olfaciens alia idiomata, quæ habēt alios casus, vt ablatiuū, quare ppōnes sumēdæ sunt quatenus veræ esse possunt, termini vero semp in recto. Ex hoc soluitur. q. Cū enim termini sumant̄ semp in recto, eadē ars his seruit, sumēda enim sunt añtia, & consequentia, & extranea horū terminorū, vt dictū est, qm̄ omnium rectorum vna est regula.

G Hæc græci. Aut fortasse Aristoteles cum has oēs regulas constituisset, omnes syllogismos, qui ex obliquis sunt docet resoluere, & ait ī omnibus eiusmodi sylli obliquos terminos esse ad rectos resoluendo. In constructione tamen propositionū, quæ de obliquis sunt, ex quibus syllogismi, sunt termini sumendi sunt secundū eum casum, quo propositiones veræ eē possunt, ergo cū in resolutione termini sumuntur, in recto sumantur in constructione vero eo modo sumant̄, quo veræ propositiones sunt.

Inesse autem hoc huic, & uerum esse hoc de hoc, toties sumendum, quoties prædicamenta diuisa sunt, & hæc aut aliquo modo, aut simpliciter, amplius autem aut simplicia, aut complexa. Similiter autem & in non inesse. Considerandum tamen hæc, & terminandum melius.

Cum docuit resoluere syll'os ex obliqs cōstitutos, circa ea, quæ de talium syll'orum resolutione dixit, remouet Com. 309
H qōnem. nā fortasse posset aliquis dicta præcepta intelligere resolū de prædicatis in prædicamēto subæ, & solū in prædicatis generics, & solū in prædicatis incōplexis. Ideo soluēs. q. eiusmodi inqt { inesse aūt hoc prædicatum huic subiecto, & hoc prædicatū verum esse de hoc subiecto, nō solum in prædicatis de genere substantiæ intelligendū est sed toties sumendū atq; intelligēdū est, quoties pdicamenta diuisa sunt, ergo intelligēda sunt præcepta in prædicatis oīum prædicamentorum. Dixit aūt, hoc huic inesse, et hoc de hoc verū eē, vt alterū alterius sit expositiuū, significans præcepta superius assignata nō habere locū, nisi in syll'is ex veris, & addit hæc prædicata in quolibet prædicamento esse sumenda, aut aliquo modo. s. in specie aut simpl'r, hoc est in genere. Scđm speciē quidem, vt Socr albus est: scđm genus vero, vt Plato coloratus ē. Amplius aūt prædicata hæc sumenda sunt, aut simplicia (vt voluptas est bonū,) aut cōplexa (vt voluptas est ens secundū naturā.) Quare quę de resolutione syll'orum talium dixi-

mus, intelligenda sunt in omnibus prædicatis cuiuscūq; prædicamenti, & non solum in prędicatis secundum genus, sed secundum speciem, & non solum in simplicibus, sed in complexis, quæ (vt inquit) similiter & in non esse, & negationibus intelligēda sunt Modo, (vt ait,) hæc prædicata, quæ sumuntur, considerentur atque diffiniantur, quo melius considerari possunt, quia eo casu, quo propositiones melius veræ esse possunt. Hactenus Aristoteles de syllogismis ex obliquis.

Dubĭones. Sed circa hæc dubitares, cum in libro de interpretatione dictum sit omnem enunciationem constare, ex nomine & verbo, & q obliqui non sunt nomina, & ita nulla constat ex obliquis. At propositio, & enunciatio idem est, ergo nulla propositio constabit ex obliquis. Iuniores respondent, bene propositionem ex obliquis esse posse, non tamen enunciationem, & causam assignant nōnulli, ex eo, q enunciatione attenditur veritas vel falsitas, in propositionibus vero non. Quæ responsio non mihi placet, quoniam Aristoteles loquitur de ꝓpositionibus (vt circa illas veritas vel falsitas attēditur.) Dicit enim considerandа esse prædicata, modo quo melius vere esse possunt propositiones, vtpote eo casu, quo veræ sunt propositiones. Melius autem dicas nullum propositionem eē posse ex obliquis nisi actu, quoniam potestate sunt reducibiles ad rectos. Præterea nulla ꝓpositio est ex puris obliquis, quin altera eius pars sit recta. Præterea etiam dubitares, nam in syllogismo ex maiori obliqua, et in minori recta videtur deceptio proficiscens propter mediū, quod diuersimode sumitur. Respondent recentiores medium variari secūdum accidentales modos intelligendi, quæ non sufficit ad deceptionem. Sed nec hæc responsio valet, quoniam tunc medium saltem accidentaliter variaretur. Et ita deceptio per accidens committeretur. Propterea dicerem nomen sumptum in recto & in obliquo esse idem substantialiter, & accidentaliter Differt tamen secundum constructionem, quæ non sufficit ad fallaciam syllogisticam, cum non faciat extraneum.

Solutio Iuniorum. Refutatio. Propria solutio. 2. Dubĭ. Solutio. recen. Refutatio. Propria solutio.

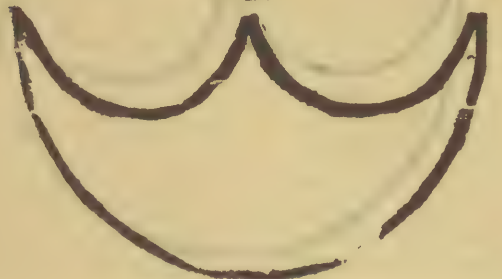
3. Dubĭ. Tertio dubitabis, q conclusio de recto non videtur sequi syllogismum ex vtrisque obliquis, cum debeat similis esse semper alicui propositioni. Respondēt recentiores conclusionem debere esse alicui propositionum similem, quo ad inhęrentiam, & in proposito ita est. Quæ responsio minime placet, quoniam etiam quo ad quantitatem similis est alicui propositionum, & quo ad qualitatem. Propterea dicas cōclusionem similem esse alicui propositionum quo ad qualitatem, quantitatem, & ad modum, non autem quo ad obliquitatem, cum hæc potestate sit rectitudo, vnde regula intelligatur conclusionem sequi propositionem aliquam, quando per ipsam species syllogismi variatur.

Solutio. recen. Cōfutatio. Propria solutio. De reduplicatiuis syllogismis.

Reduplicatum autem in propositionibus ad primam extremitatum ponendum ē, nō ad medium. Dico autem, (ut si fiat syllogismus,) quoniam iustitiæ est disciplina, quoniam bonum, quoniam bonum inquantum bonum, ad primam extremitatem est ponendū. Sit enim A disciplina quoniā, bonū in quo autem B bonum, in quo C sit iustitia: A ergo uerū est de B prædicari, nam boni est disciplina, quoniam bonum, sed & B de C, nam iustitia quoddam bonum est. sic ergo fit resolutio.

Disciplina inquantū. Bonum.   Bonum.   Iustitia.

A.   B.   C.

Syllogismus cōcludēs qa nota reduplicationis ponitur ad materiā extremitatem

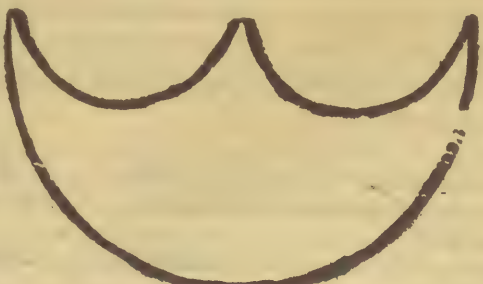
Com. 310 A Vt placet Philopono Aristote. assignat aliam speculationem: nam, cum orationibus in quibusdam non semel inuenias terminum aliquem bis assumptū, vt in propositione, & in conclusione Syllogismus in illis terminis constitutus videtur in quatuor terminis. Ideo docet tales orationes, in quibus bis terminus aliquis assumitur, resoluere in terminos tres, & cui trium terminorum addi debet reduplicatus terminus. Et assignat pro regula vt terminus bis assumptus, & reduplicatus maiori extremo addatur, non autem medio, vel regula sit hæc: reduplicatio medij termini, cum in conclusione aliqua ponitur, & in propositione maiore ponenda est, & in extremo maiore, quod est prædicatum conclusionis, vt si hæc sit conclusio, iustitiæ est disciplina in eo q bonum, hoc reduplicatum, quod est medium, debet annecti maiori extremo, videlicet illi prædicato, quod est disciplina. Regulæ.

Inquit { reduplicatum autem quoties in orationibus, accidit, & quod in propositionibus ponitur, ponendum est ad primam extremitatem, & per reduplicatum intelligit medium, cum bis sumitur in propositione scilicet, & in conclusione. Est ergo regula, reduplicatio medij, quoties in orationibus syllogisticis accidit, ad primam extremitatem, & non ad medium ponenda est, & ponit exemplum, cum inquit. { Dico autem, (vt si fiat syllogismus,) q iustitiæ est disciplina inquantum bonum. Illa reduplicatio medij, quæ est inquātum bonum: ad primam extremitatem ponenda est, & pro syllogistica compositione. Inquit { sit enim A. Disciplina inquantum bonum, in quo autem est B, sit bonum, in quo autem est C, sit iustitia terminis sic constitutis, patet, syllogismum, in quo reduplicatur medium, & ponitur ad maiorem extremitatem resolui in tres terminos, scilicet A B C, in quos resolui solent alij syllogismi. Vnde inquit { ergo verum est A de B prædicari, nam boni est disciplina in eo q bonum: sed & B de C, est enim iustitia quoddam bonum: sic ergo terminis constitutis talium orationum reduplicato medio, fit resolutio ad A B C, qui sunt tres termini. Philoponus hic addit aliā causam, cur reduplicatio medij in talibus orationibus debet poni ad maiorem extremitatem, nam in conclusione ponitur in prædicato, modo prædicatum conclusionis extremitas maior est. Sed hæc ratio Philoponi non militat. diceret enim aduersarius aliquando reduplicationem inueniri in subiecto conclusionis, vt si conclusio sit, ens in quantum est subiectum Metaphysice, vbi per rationem Philoponi, oporteret reduplicationem addi ad extremitatem minorē. Propterea melius dicemus postea, nunc vero satis sit habere reduplicationem medij, cum ponitur in aliqua propositione, & in conclusione esse addendam maiori extremitati, vtrum vero possit addi minori, dicemus, nam Aristo. declarabit. B C Quæ Philoponus. Refutatio.

D *Si autem ad B ponatur ipsum quoniam bonum, non erit: nam A quidem de B uerum erit: B autem de C non erit uerum. Bonum enim quoniam bonum prædicari de iustitia falsum est, & non intelligibile.*

Scientia.   Boni, qm̄ bonū.   Iustitia.

A.   B.   B.

Hic syllogismus nō concludit, quia minor ē falsa et in itelligibilis.

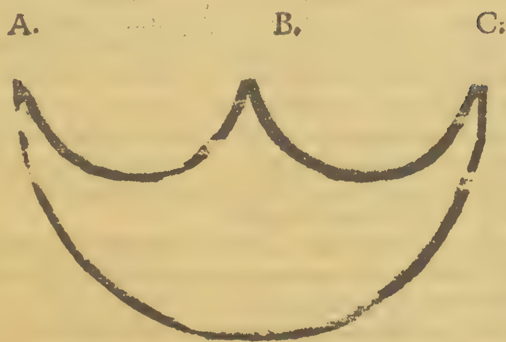
Com. 311. Cur vero reduplicatio medij nõ ad medinm sit addenda, nunc exponit, & inquit. { Si enim non sic positus fuerit reduplicatus terminus, qui est ipsum quoniam bonũ, ad maiorem extremitatem, sed ad mediũ in minore propositione, non erit syllogismus, cuius causam assignat, & inquit. nam licet A de B vere prædicetur: est enim hæc vera, boni est disciplina, B de C non vere prædicabitur, bonum enim quoniam bonum prædicari de iustitia falsum est, & non intelligibile. Dubitatio. Sed occurres nam si falsa est minor. in qua ponitur reduplicatio medij. Verbi causa: hæc. Iustitia est bonum inquantum bonum, falsa erit, & maior, vbi eadem reduplicatio ponetur videlicet illa boni inest disciplina inquantum bonum. Non enim maior ratio est cur illa reduplicatio faciat minorem falsam, & non maiorem. Præterea videtur & minor intelligibilis. Intelligitur enim saltem quia falsa est. Philoponus hic declarat minorem illam in qua ponitur medij reduplicatio, videlicet iustitia est bonum inquantum bonum esse ridiculam, falsam, & in intelligibilem. Est quidem ridicula, quia dicere iustitiam esse bonum inquantum bonum, est dicere iustitiam esse bonum quia bonum, veluti dicere Socratem esse hominem inquantum homo est, dicere Socratem esse hominem, quia est homo, modo hoc est ridiculum dicere. Supponit enim Aristoteles reduplicationem dicere causam, cum enim dicimus, homo est sensitiuus inquantum animal, est sensus, homo est sensitiuus, quia est animal, & propterea Aristoteles loco verbi inquantum vtitur quoniam, eo quia reduplicatiua dictio significat causam inhærẽtiæ prædicati ad subiectum. Est etiam illa falsa, quia terminus, cui additur signum reduplicationis semper vniuersaliter intelligitur. Ideo dicere hominem esse sensitiuum inquantum animal, significat omne animal esse sensitiuum, quare & dicere iustitiam esse bonum inquantum bonum, significat iustitiam esse omne bonum. non enim aliter accipi potest bonum, nisi vniuersaliter. Hæc autem est falsa. Iustitia est omne bonum, propositio enim de prædicato distributo, aut vniuersaliter sumpto falsa est, quando subiectum est terminus plura habens suppo sita, hæc enim falsa est. Homo est omnis homo, & illa omnis homo est omnis homo. Dixi quãdo subiectum est terminus communis plura habens supposita, quia quãdo solum vnum haberet suppositum, esset vera. Hæc enim est vera, sol est omnis sol, & omnis sol est omnis sol, & cæteræ id genus. Patet ergo hanc falsam esse. Iustitia est bonum inquantum bonum, quia significat esse omne bonum. Verũ de falsitate huius disputabimus diligentius postea. Est etiam in intelligibilis. quoniam licet sit intelligibilis, quia falsa, non est intelligibilis (vt profertur) profertur enim iustitiam esse bonum sub hoc sensu quia est bonum, imo do sub hoc sensu idem esset sui causa, & prius seipso, quod non est intelligibile, patet ergo reduplicationem medij non facere maiorem falsam, quoniam illa vera est, cuiuslibet boni est disciplina. Minorem vero facere falsam, ridiculam, & in intelligibilem. Potest præter hæc assignari alia causa, cur reduplicatio medij non addenda est minori, nam tunc non ingrederetur conclusionem, & ita non posset conclusio esse reduplicatiua. Si igitur hæc medij reduplicatio ab B poneretur faceret inutilem syllogismum ad illam conclusionem, & esset minor falsa ridicula, & in intelligibilis.

Cõstruũtur eodẽ mõ isti syllogismi. quo superiores in terminis. *Similiter autem & si salubre ostendatur quòd scibile est, inquãtum bonum, aut hircoceruus quòd opinabile, inquantum nõ existens, aut quòd homo corruptibilis, inquantum sensitiuus. In omnibus enim his prædicatis, ad extremum reduplicationem ponendum est.*

Scibile inquantũ bonũ.	Bonũ.	Salubre.
Opinabile inquãtũ nõ existens.	Nõ existẽs.	Hircoceruus
Corruptibilis inquantũ. sensitiuus.	Sensitiuum.	Homo.

B

A.	B.	C.

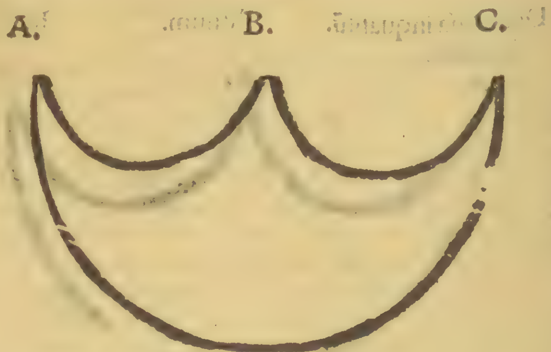
Ostendit reduplicationem medij, quoties in orationibus accidit, maiori extremitati, & non medio esse addendam. Nunc hoc idem tribus alijs exemplis ostendit. Et inquit. { Similiter autem & si ostenderetur hæc conclusio, ꝙ salubre est scibile inquantum bonum, aut hæc, ꝙ hircoceruus est opinabile inquantum non existens, aut illa, ꝙ homo est corruptibilis inquantum est sensitiuus. In omnibus enim his prædicatis reduplicatio ponenda est ad extremum primum, nam hæc reduplicatio inquantũ bonum ponenda est ad ipsum scibile, & hæc inquantum non existens, ponenda est ad ipsum opinabile, & illa inquantum sensitiuus ponenda est ad ipsum corruptibile, & sic semper ad maiorem extremitatem. Quo vero ad verba attinet, notat Philoponus in græcis codicibus non legi verbum opinabile. Legitur enim sic, aut hircoceruus inquantum non existens, sed supplendum est eo modo, quo nos suppleuimus. Nec turbet te medium reduplicatum ingredi conclusionem, nam licet medium, vt medium non sit pars conclusionis, tamen vt determinatio alterius extremi conclusionem ingredi potest nam sic est pars eius extremi, cui additur. Exempla vero in negatiuis tacuit, quia facile est illa reperire. Si enim fuerit conclusio ꝙ nullum bonum sit malum inquantum eligibile, reduplicatio medij, videlicet inquantum eligibile ad malũ quod est maior extremitas addenda erit. Syllogizabimus enim bonum omne eligibile, nullum eligibile malũ inquantum eligibile, nullum ergo bonum est malum inquantum eligibile.

Com 312. · Soluitur dubitatio. · Soluitur alia. · F · G

Non est autem eadem positio terminorum quando simpliciter aliquid syllogizatum fuerit, & quando hoc aliquid, aut quo aut quomodo. Dico autem, ut quando bonum scibile ostensum erit, & quando aliquod scibile quoniam bonum. Sed, si simpliciter quidem scibile ostensum est, medium ponendum est ens; si aũt, quoniã bonũ, quid ens. Sit.n. A sciã quoniã quid ens, in quo aũt B ens quid, in quo aũt C bonum, uerũ est ergo A de B prædicari: erat enim scientia alicuius entis, quoniam quid ens, sed & B de C: nam in quo C ens quid, quare & A de C erit: ergo scientia boni, quoniam bonum. Erat enim ipsum quid ens propriè substantiæ signum.

H

Scientia qm gd ens.	Ens qd. idest.	
.i. inquantũ bonũ.	Studiosum.	Bonum.
A.	B.	C.

Si autem ens medium positum sit, & ad extremum ens simpliciter, & non quid ens dictum sit, non erit syllogismus, quoniã est scientia boni, quoniam bonum, sed quoniam ens: ut in quo A scientia quoniam ens, in quo B ens, in quo C bonum.

Com. 313. Accidit etiam nõnunquam in aliquibus orationibus, vt in conclusione sit reduplicatio minoris, siue subiecti illius. Verbi causa si conclusio sit, boni est scientia inquantum bonum. Ideo Aristoteles ponit pro regula, quando conclusio est reduplicatiua reduplicatione subiecti, quod in syllogismo est minor extremitas. Hæc minoris reduplicatio ad maiorem extremitatem, quæ est prædicatũ conclusionis ponenda est, & non ad medium, vt dictum est, & probat exemplo. Vnde inquit. {Non est aũt eadem positio terminorum, quando simpliciter. s. sine reduplicatione minoris aliquid syllogizatum fuerit, & quando fuerit syllogizatum hoc aliquid, aut quo aut quomõ. hoc est & quando syllogizata erit conclusio reduplicatiua reduplicatione minoris, quæ minor potest eẽ hoc aliquid, hoc est per se species prædicati, vel potest esse quo, idest spẽs se habens per modum quo se habet species, vel potest eẽ quomodo, idest species accidentalis, vt album respectu corporis, quando ergo conclusio fuerit reduplicatiua reduplicatione minoris, quouis modo minor se habeat ad maiorem, siue vt pars speciei, siue alio modo, semper reduplicatio minoris addenda est prædicato conclusionis, quod in toto syllogismo est maior extremitas, exponit exẽplo. Cum inquit. Dico autem vt quando bonũ scibile ostensum erit, & quãdo aliquod bonum ostensum erit esse scibile, qm̃ bonum, nam si simpl'r scibile ostẽsum est, medium etiam simpliciter ens ponẽdum est, & absq; reduplicatione debet subijci prædicato maioris propositionis. Debemus enim dicere studiosi est scientia, & nõ dicere studiosi est scientia, inquantum bonum. Si autem in conclusione accipitur quoniam bonum, hoc est, sin autem sumetur cum reduplicatione hoc pacto, boni est scientia inquantum bonum, medium etiam accipiẽdum est quid ens, idest debet subijci prædicato, in quo est reduplicatio minoris, hoc pacto studiosi est scientia, quoniam bonũ. Deinde disponit terminos. Cũ inquit. Sit. n. A. scientia quoniã quid ens, idest quoniam bonũ, in quo autem. B. sit ens quid, vt studiosum quod est aliquod ens, in quo autem. C. sit bonum. Terminis sic dispositis, verum est. A. de. B. prædicari. Erat enim scĩa alicuius entis hoc est studiosi quoniã bonũ, etiam verum erit. B. de. C. prædicari tñã in quo ponebat̃. C. ponebatur ens q̃d, hoc est aliquod est species medij, & quod sub medio continetur videlicet bonum, quod est species studiosi, quod ponebatur medium. Quare erit verum etiam &. A. de C. quia verum est boni esse scientiam, inquantum bonum, nam in hoc casu ipsum quid ens, quod est inquãtum, vel in eo quod, vel quæcunq; dictio est nota reduplicationis est signum proprie & specificæ substantiæ contentæ sub medio. Patet ergo quando conclusio fuerit reduplicatiua reduplicatione minoris extremitatis, talem reduplicationem esse addendam maiori extremo, quod est prædicatum conclusionis. Deinde disponit terminos in absolutis syllogismis. Cum inquit. Si autem ens medium positũ sit, hoc est aliquod simpliciter acceptum sit medium, ita nec sit ipsius medij reduplicatio in cõclusione, nec ipsius minoris extremitatis, dicit igitur si autem mediũ ens positum sit, & ad extremum ens simpliciter, hoc est, vt non A sit quid ens dictum nec medij, neque minoris extremi reduplicatione, non erit syllogismus concludens conclusio nem boni esse scientiam, quoniam bonum, sed quoniam ens, idest sed absolute absq; reduplicatiõe q; boni sit scĩa. Verbi causa (vt si sit in quo A scĩa) qm̃ ens, idest ita vt sit hæc maior studiosi est scientia simpliciter, absq; reduplicatione, in quo B. ens scilicet studiosum, in quo C. bonũ terminis sic dispositis, conclusio est, boni est scientia. Ex his igitur Aristoteles duas regulas voluit esse obseruandas in syllogismis reduplicatiuis, qui syllogizant reduplicatiuam conclusionem, pro ratione videlicet reduplicationum: nam duplex reduplicatio accipere potest in conclusione, aut medij, aut minoris extremi, pro reduplicatione medij regula est, vt ponatur hæc cum maiori extremo, quod est conclusionis prædicatum. Pro reduplicatione minoris extremi, quod est subiectũ conclusionis regula est, vt illa ponatur etiam cum maiori extremo, q̃d est conclusionis prædicatum. Vnde ex his potest vna re B gula fieri, vt quoties in cõclusione acciderit reduplicatio cuiuslis, illa cũ prædicato ponenda ẽ est, quod extremitas maior. Sed dices cur tacuit reduplicationem maioris extremitatis, nonne accidere illa potest in syllogismis?

Regula Arist.

Dubiũ.

Dico illam accidere nõ posse, nisi in syllogismis ridiculis, falsis, & in intelligibilibus. Vbi enim conclusio esset reduplicatiua reduplicatione prędicati, quod in syllogismis est extremitas maior, vt si conclusio sit homo est animal inquantum animal. Hæc esset falsa, quia significat, q; homo sit omne animal. Cum reduplicatio vniuersaliter accipi terminum significat, vt dicemus. Esset ridicula, & in intelligibilis, quia significat hominem esse animal, quia animal, quod non est intelligibile, & est ridiculum dicere. Hac ratione rem hanc Aristoteles tacuit.

Solutio.

Manifestum igitur est, quoniam in particularibus syllogismis, sic sumendum est terminos.

Com. 314.

Philoponus hæc verba non exposuit, ideo fuit causa, C vt ego non bene intellexerim illa. Propterea dici potest vno modo Aristotelẽ per particulares syllogismos intelligere reduplicatiuos, qui particulares dicuntur, quatenus per reduplicationem dicuntur contracti ad materiam reduplicatiuam. Potest etiam alio modo intelligi per particulares syllõs, quorum conclusiones & altera propositionum sunt particulares, & tunc sensus est eodem modo & easdem regulas esse ponendas de syllogismis particularibus, vt de vniuersalibus. Vel intelligi potest, quia quæ prius posita sunt, ꝓ vniuersalibus syllogismis posita sunt & si propositiones in illis expresse vniuersales non sint.

Hæc sunt, quæ de reduplicatiuis syllogismis habemus ab Aristotele. circa quæ non paruæ emergunt quæstiones. Nam ex his, quæ Aristoteles ait, solum habemus duplicem posse in syllogismis accidere reduplicationem, aut medij aut minoris extremitatis, & insuper habemus omnem talem esse maiori extremitati adijciendam, quæ erit in conclusione prædicatum. Dubitantur ergo multa. Primum quid sit propositio reduplicatiua. Vbi pri D mo debes scire dictiones reduplicatiuas esse multiplices vt inquantum, in eo q;, secundum q;, vt, quatenus, quo, & cæteræ id genus. Sunt enim hæc signa ex parte prædicati semper accipienda, quemadmodum signa quantitatis subiecto adduntur, vt dicemus, nec dicuntur reduplicatiuæ quia semper eundem terminum geminent, sed quia eundem geminare aptæ sunt. Secundo vidẽdum est, quot modis hæc accipi possunt in propositionibus. Quidam dixerunt hæc accipi posse bifariam, specificatiue, & reduplicatiue. Alij vero dixerunt hæc accipi posse trifariam, specificatiue, reduplicatiue, & concomitatiue. Specificatiue quidem, quando huiusmodi dictiones indicant aliquam conditionem, vel aliquem modum, vel aliquem sensum secundum quem propositio est vera, in qua ponitur, quæ aliter non esset vera, vt si dixero. Omne animal inquantum homo est rationale. Hæc. n. propositio, omne animal est rationale, est falsa, sed quia

Dubõnes de reduplicatiuis.

Quæ reduplicatiuæ dictiones.

Quot modis accipi possunt.

hæc dictio inquantum specificat animal ad hominē, ideo illa est vera, omne animal inquantum homo est rationale. Præterea hæc est simpliciter falsa, ens est subiectum in libris Physicorum, sed si addatur ens inquantum mobile, sic specificatum est subiectū naturalis philosophiæ. Sic igitur specificatiue tenentur, cum ponuntur ad specificandum aliquem terminum, vt propositio per illam specificationem vera sit, quæ aliter esse falsa. Reduplicatiue vero tenentur, quoties terminus reduplicatus, vel quoties terminus supra quem illæ dictiones cadunt. Intelligitur accipi vt causa inhærentiæ prædicati ad subiectum vel quoties illæ dictiones denotant imediationem prædicati principalis ad terminum, supra quem cadunt vel conuertibilitatem. Exemplum primi, iustitia est voluptuosa inquantum bona. Est enim iustitia voluptuosa, qa bona. Exemplum secundi homo est corpus inquantum animatum. Significat enim hanc prædicationem animatum est corpus, esse immediatam, quia significat inter animatum & corpus nihil mediare. Exemplum tertij, homo est sensitiuus inquantum animal. Significat enim animal & sensitiuum conuerti, Aristoteles tamen accepit in textu solum, vt illæ dicunt causam inhærentiæ prędicati ad subiectum. Propterea vsus est quoniam, pro verbo reduplicatiuo. Est enim verbum quoniā particula causalis. Concomitatiue vero teneri has dictiones dicunt, quoties significant consequentiā in terminis ipsis (vt si dixero,) iustitia est bonum inquantum bonum; in terminis hæc consequentia intelligitur ꝙ iustitia sit bonum & ꝙ bonū sit bonum, & ꝙ siquid est bonum, illud est bonū. Propterea iustitia est bonū inquantum bonum. Ego vero non dubito tales dictiones posse aliquando accipi ad specificandum terminum, vt per talem specificationem propositio intelligatur vera, quę aliter non esset vera, sed hoc pacto illas intelligendo, dicebamus eas facere propōnes reduplicatiuas de modo, non de re. Similiter non dubitamus illas posse intelligi reduplicatiue, vt cum significant causam inhærentiæ prędicati ad subiectum, vel immediationē prædicati principalis de termino, supra quē cadunt vel couertibilitatem prædicati principalis cum eo termino, supra quē cadunt. Sed qm̄ quouis modo significant, denotant illud supra qđ cadunt semper esse causam inhærentiæ, prædicati principalis ad subiectum principale capiendo causam pro ratione, qua prædicatum inhæret subiecto. Aristoteles pro reduplicatiuis dictionibus vsus est causalibus, vt sunt quoniam, aut quia, & id genus. Illud vero quod ego dubito, est ambæ dictiones significare possint terminorum concomitantiam, non significando reduplicationem, nec specificationem. Non enim in hac propositione iustitia est bonum inquantū bonum, dicit concomitantiam sine specificatione, cum concomitantia sit relatio, quæ esse non pōt eiusdem ad idem, & præterea ridiculū est dicere illam iustitia est bonū inquantū bonum significare iustitiam esse bonū, & bonum esse bonum, & siquid est bonum, illud esse bonum, cum tales propositiones sint ridiculæ, vt autumat Philoponus, bonum est bonū, & siquid est bonū, illud est bonum. Propterea hæc propō iustitia est bonum inquantum bonum intelligitur vera, vt dictio illa reduplicatiua specificat bonum ad purū & simplr̄ bonum. Est enim sensus, iustitia est bonū simpliciter, vel purum bonum, & sic specificat. Bene tamen concedo cū hæ tenentur reduplicatiue. significare concomitantiā terminorum. Si.n iustitia est bonum quo studiosum, sequitur iustitiā esse bonum, & studiosum esse bonū, & siquid est studiosum, illud eē bonū. Non tamen teneri posse illas arbitror cōcomitatiue, quin teneantur reduplicatiue. Ex hisce patet quatuor concurrere ad reduplicatiuam propositionem, verbum ꝙ concurrit ad omnem propositionem, cum sit copula prædicati de subiecto. Concurrit reduplicatiua dictio, quæ est signum termini reduplicati, sine qua dictione propositio nulla diceretur reduplicatiua. Concurrunt subiectum & prædicatum principalia, & demum quarto concurrit terminus supra quem cadit signum reduplicatiuum denotans talem terminum esse causam inhærentiæ prædicati principalis ad subiectum. Verbi causa. In hac propositione, homo ad corpus inquantum animal, verbum est ipsum est. Dictio reduplicatiua est illa particula inquantū. Subiectum est ille terminus homo, & prædicatum ille terminus corpus. Terminus reduplicatus supra quem cadit illa particula, inquantum est ille terminus animal, q est cā & ratio cur homo sit corpus. Secundo sequitur terminum supra quem cadit signum reduplicatiuum, vi illius signi teneri distributiue, atq; vl'r, aliter quādo tamen principale prædicatum, & terminus reduplicatus idem sunt aliter cum sunt diuersa. Nam quādo sunt diuersi termini. Terminus reduplicatus intelligitur vniuersaliter respectu prędicati principalis, vt si dixero hō est corpus inquantum aīal, ille terminus animal intelligitur vl'r respectu prædicati principalis, quod est ille terminus corpus, quoniam intelligitur omne animal esse corpus, & siquid animal est, illud esse corpus, quando vero reduplicatus terminus & principale prædicatum incidunt in eundem terminum, tunc vniuersaliter intelligitur respectu principalis subiecti, & hoc quando signum illud reduplicatiue intelligitur, vt si dixero homo est corpus inquantum corpus, si dictio inquantum reduplicatiue teneretur, esset sensus homo est omne corpus. Sed tunc sunt dubitationes, prima vtrum reduplicatio reduplicatiue tenta a parte prædicati, cum prædicatum & terminus reduplicatus coincidunt in eundē terminū, semper propōnem falsam, ridiculam & inintelligibilem efficiat. Videtur enim ꝙ nō quia hæc est vera, planeta semper lucens est sol inquantū sol: nā planeta semper lucens est omnis sol. Præterea hæc est vera, iustitia esse bonum inquantum bonum. Dubitatio secunda est, vtrum signū reduplicatiuum semper se teneat ex parte prædicati, & videtur ꝙ non, quia aliquando se tenet ex parte subiecti, vt in hac omne animal inquantum hō est rationale. Aliqn̄ ex parte prędicati, vt in illa iustitia est bonum inquantū studiosum. Tertio vtrum dictio reduplicatiua, quando specificat, dicat cām inhærētiæ prædicati ad subiectū. Si enim diceret causam, tunc esset propositio, in qua ponitur, de re & de mō reduplicatiua. Quarto vtrū cum istæ dictiones reduplicatiue intelligantur, specificatiue & concomitatiue etiam accipiantur. Iste dubōnes sunt, & quidem non leues. Prima ergo dubitatio facile deleri potest supponendo terminos communes esse, aut qui vnum solum suppositum habent, vt iste communis terminus sol, & ille communis terminus deus, & ille communis terminus phenix, & id genus. Aut qui plura supposita habet, vt homo, animal, & id genus. Et supponendo etiam in terminis, pro vno solo supponibilibus propositionem posse esse veram de prædicato distributo. Hęc enim est vera, sol est omnis sol, & omnis sol est omnis sol. Phenix est omnis phenix, & omnis phenix est omnis phenix. In terminis vero supponibilibus pro pluribus nequaquam. Nō enim hæc est vera homo est omnis homo, nec illa omnis homo est omnis homo, & id genus. Patet ergo reduplicationem reduplicatiue tentā reddere propositionem falsam, quoties redderetur prędicato, qui est terminus communis habens plura supposita. Hęc enim est falsa homo est animal inquantum animal, quia per ea, quæ diximus, significat hominem esse omne animal, & quia animal est terminus communis habens plura supposita, ideo sicut hæc est falsa homo est omne animal, ita & illa homo est animal inquantum animal. Vbi vero prædicatum principale esset communis terminus pro vno supposito solum supponibilis, posset reduplicatio reduplicatiue tenta facere propositionem veram, si adderetur prædicato principali, quoniam sicut hæc est vera, sol est omnis sol, & illa, planeta solum lucens est omnis sol, ita & hæc, planeta solum lucens est sol inquantum sol. Quod vero addebatur, nihil est, quoniam in ea propositione iustitia est bonum inquantum bonum. Signum reduplicatiuū teneretur reduplicatiue, falsa esset, sed si teneretur specificatiue, vt teneri potest, vera est. Significat enim iustitiam esse bonum simpliciter, & specificatum ad purum bonum. Quo vero modo propositio in qua prædicatum princi

Margin notes (left column): Qua Auctor. — Iustitia est bonū inquā tum bonum falsa. — Exemplum primum.

Margin notes (right column): Secundum — Dubitat. — Secunda — Tertia. — Quarta. — Solutio.

Margin letters: E, F, G, H

pale reduplicatur, sit ridicula, & in intelligibilis, & inutilis ad syllogismum, superius diximus. Est enim ridicula, quia datur causa eiusdem per idem, est in intelligibilis, quia non potest intelligi idem esse causam sui ipsius. Est inutilis, quia ex tali propõne nullus constat syllogismus.

Solutio. 2. Secunda dubitatio facile deleri põt. Os. n. dicunt illã semper teneri a parte prædicati, cuius cãm assignant, quia terminus supra quem cadit reduplicatio, nunquã potest distribui, & ita nec potest esse subiectũ, nec subiecti pars, quare e subiecti parte teneri non potest.

Tertia solu. Ego vero dicerem reduplicationem de re semper teneri a parte prædicati, quoniam causa inhærentiæ prædicati cum subiecto se debet tenere cum eo, cuius est causa, quare semper vt sic coordinabitur cum prædicato inhærente, sicut verbum quia est nota prædicatorum, cum prædicatis. At reduplicatio de modo, quæ specificat terminum, ex ea termini parte tenetur, cuius est terminus, vt si specificat subiectũ, cum subiecto, si prædicatum cum prædicato se tenere iustum est. Si enim dixero omne animal est rõnale inquantum homo, vel omne animal inquantum homo est rationale, semper specificatio se tenet cum subiecto. Cuius est specificatio, sin autem dixero iustitia est bonum inquantum bonum, vel iustitia vt bonum est bonum semper se tenet cum prædicato, cuius est specificatio.

Solutio. 3. Tertia dubitatio remouetur ex eo, quia licet terminus specificans sit causa, quare propositio sit, vera tamen nõ est causa inhærentiæ prædicati principalis ad subiectum principale, cũ prædicatũ principale sine ipsa specificatione nõ inhæreat subiecto, & ita licet sit causa veritatis propositionis, non est causa, quare principale prædicatum inhæret subiecto principali. Subiectum enim principale est animal, & prædicatum est rationale, modo non omni animali inhæret rationale, bene tamen omni animal inquantum homo rationale inhæret.

Solutio. 4. Vltima iam deleta est, quia quando reduplicatio reduplicatiuo tenetur, denotat causam inhærentiæ prædicati ad subiectum, quando vero specificatiue denotat specificationem: nam nisi prędicatum principale per terminum reduplicatum specificaretur, non esset vera. & denotat terminorum concomitantiam, quia valet homo est corpus inquantum animal, ergo homo est corpus, & omne animal est corpus, & siquid est animal, illud est corpus, hæc de reduplicatione dicta sufficiant.

Secda dubõ principaliter. Consequenter quæritur vtrum ex propositionibus vtrisqꝫ reduplicatiuis, syllogizari possit conclusio reduplicatiua. Videtur prima fronte conclusionem reduplicatiuã ex vtrisqꝫ reduplicatiuis, reduplicationibus etiã reduplicatiue tentis syllogizari posse nã hic est vtilis syllogismus, omne animal inquantum hõ est corpus inquantũ animal. Omnis hõ inquantũ homo est animal inquantum hõ, ergo omnis homo inquantum homo est corpus inquantum animal. Vbi patet conclusionem etiam reduplicatiuam syllogizari ex vtrisque reduplicatiuis. Et si nonnulli concedant totum, tamen reuera est contra Aristotelem: nam si reduplicatio in his propositionibus reduplicatiue accipitur, cũ dicat causam inhærentiæ prædicati principalis ad subiectum principale, non potest intelligi nisi ex parte prædicati inhærentis, & tunc quælibet illarũ est nugatoria, et falsa, nam sensus primæ est omne animal est corpus inquantum animal in eo ꝙ homo, sensus vero secundæ est, omnis hõ est animal inquantum hõ in eo ꝙ hõ. Vbi patet vtrũqꝫ sensum esse nugatorium & falsum. At si inueniantur tales syllogismi, nõ sunt vtiles nisi quia propositionum reduplicationes specificatiue accipiũtur. Vnde sensus est, omne animal, quod est homo, ẽ corpus quod est animal, omnis homo, qui est homo, est animal quod est homo, ergo omnis homo qui est homo, est corpus, quod est animal.

Dubõ. 3. Tertio etiam dubitant, vtrum reduplicatio prædicati vel subiecti, vel medij possit addi minori. Et videtur addi posse, nam ualet omne animal est corpus, omne rationale inquantum homo est animal, ergo omne rationale inquãtum homo est corpus: Quã rem nonnulli concedunt, sed est cõtra Aristotelem, quia inquantum ipsum homo, vel tenetur specificatiue & sic concederem, nam rationale, quod est homo, est animal, & conclusio non erit reduplicatiua, nisi de modo.

A Sin autem teneatur reduplicatiue, tunc teneretur a parte prædicati, & esset sensus, omne rationale est animal inquantum homo, cum prædicatum minoris sit medium, & medium conclusionem non ingrediatur, in re non sequetur conclusio reduplicatiua. Quæ igitur Aristoteles de reduplicatiuis in prima figura vniuersalibus & particularibus affirmatiuis, & negatiuis dixerat, hoc pacto intelligenda sunt.

Dubõ. 4. Sed cum aliarum figurarum nihil Aristo. meminerit, nonnulli dixerunt in cæteris etiam claudi posse, cũ secunda descendat a prima cõuersione negatiue, & tertia cõuersione particularis, vel minoris. Hæc de causa Albertus vir doctissimus in secunda figura dicit hunc syllogismum valere, nullum malum est eligendum, oẽ bonum est eligendum inquantum bonum, ergo nullum bonum est malũ inquantum bonum In tertia vero valebit, si ponatur ea in propositione reduplicatio, quæ remanet maior in prima facta reductione syllogismorum tertiæ ad primam figuram. Verbi causa. Valet, omne animal est

B corpus inquantum animal, omne animal est sensitiuum, ergo quoddam sensitiuum est corpus inquantum animal. Valet enim, quia conuersa minore, remanet medij reduplicatio in maiori, & ex parte prędicati Similiter valet omne animal est corpus in eo ꝙ sensitiuum, omne animal est sensitiuum, ergo quoddam sensitiuum est corpus in eo ꝙ sensitiuum. Nam conuersa minore, fit syllogismus reduplicatiuus in prima figura reduplicatione minoris extremi.

Propria opinio. Ego vero concedo in tertia figura conclusionem reduplicatiuam & medij & minoris reduplicatione syllogizari posse In secunda vero non concederem. Primo, quia reduplicatio non potest intelligi nisi a parte prædicati, & prædicatum cum termino reduplicato non ingreditur conclusionem, cum sit medium in Secunda figura. Præterea prædicatum cum tali termino reduplicato non potest de alio extremo affirmari, & de maiori extremo negari, vt consideranti patet. Insuper vel talis terminus reduplicatus ponetur in negatiua, vel affirmatiua, non in negatiua ſm Albertum, nec secundum veritatẽ

C quia tunc illa non conuerteretur in terminis, nulla siquidẽ negatiua reduplicatiua in terminis conuerti potest, nec in affirmatiua, quia tunc facta conuersione, reduplicatio remaneret ad minorem. Vbi patet talẽ esse inutilem. Quare Aristoteles solum in prima, & tertia intellexit tales eẽ syllogizandas. In secunda vero nequaquam, hactenus de syllogismis reduplicatiuis.

Oportet autem accipere quæ idem possunt nomina pronominibus, & orationes pro orationibus, & nomen & orationẽ, & semper pro oratione nomen suscipere, facilior est enim terminorum expositio. Vt si nihil differt dicere suspicabile opinabilis non esse genus, aut non esse idem quidam specificabile quid opinabile. nam si idem est quod significatur pro oratione dicta quod significatur pro oratione dicta opinabile & suspicabile terminos ponendum, quoniam uero non est idem uoluptatem eẽ bonum, & esse uoluptatem hoc bonum, non similiter ponendũ terminos, sed, si est syllogismus quoniam uoluptas est hoc bonũ,

D *terminum ponendum hoc bonum, si autem quoniam bonum, bonum, similiter autem & in alijs.*

Com. 315. Hæc quæ Arist. tradit, Philop. theoremata, hoc est speculationes appellat, alij vero non imperite documẽta, ꝙ per hæc doceat nos, & moneat in aliquibus ꝓ facili eorũ quæ tradit declaratiõe. Sunt qui hæc documẽta ad syllõs reduplicatiuos facilius intelligẽdos esse dicant esse constituta. Sed Philopo. documẽta hæc seruire nobis asserit arti resoluendi. Primũ quidẽ seruit exemplificandi arti. Docet .n. nos quid sit exemplificare, & qũo fieri debeat, quare docet resoluere quæ obscura sunt, in exempla. Persæpe enim in dicendo occurrunt nobis obscura. Propterea docet nos, quo pacto in exempla illa possunt resolui, quippe cum exempla magis moueant, quam verba.

Primũ documentũ. Est ergo documentũ, qñ volumus exemplificare, vt accipiamus & nomen & orationem, sed indifferenter, quia no-

mina pro nominibus,& orationes pro orationibus, & nomina ꝑ orationibus,& orationes pro nominibus, vt in exemplis edocet Philoponus. Addit tamen hæc fieri non posse,nisi idem valeãt.Vnde inquit. Oportet autem accipere supple in exemplificando,& nomen & orationem indifferenter,vt orationes pro orationibus,et nomina pro nominibus,& orationes ꝑ nominibus,& nomina pro orationibus,modo idem possint, atq; valeant in significando. Et dixit,modo eadem significent,quia si diuersa,non esset exemplificare,sed ad aliam materiam migrare. Addit tamen semper esse accipiendum nomen pro oratione modo fieri possit, cuius causam dat, & inquit. { Facilior enim est terminorum expositio ; supple quando per nomina,quam quando per orationes fit. Et addit Philoponus,maxime ad abundandum in propositionibus,quando enitimur media inuenire.Quandoquidem facilius est inuenire antecedentia, consequentia & extranea,quæ sunt extremorum,quam quæ sunt orationum totarum. Verbi causa,si dicere suspicabile nõ est genus opinabilis,& dicere aliquod opinabile non est idem ipsi suspicabili idem sit dicere. Possumus vti altera oratione pro altera,vt illa,quæ est suspicabile non est genus opinabilis pro illa,quæ est,aliquod opinabile non est suspicabile.Sed,si idem significatur per opinabile,& suspicabile,pro oratione,quæ explicat ipsum suspicabile, & pro oratione,quæ explicat ipsum opinabile,possumus ponere terminos suspicabile & opinabile. Documentum ergo istud non modo seruit arti exemplificandi,sed ei arti, quæ est de abundantia,propositionum. Secundum documentum seruiens & arti exẽplificandi,& arti resoluendi syllogismos consistit in attendendo ea in quibus parua videtur differentia,nam parua differẽtia aliquando cum non attenditur, facit nos maxime errare. Et probat hoc Aristoteles exemplo.nam bonum,& hoc bonum videntur parum differre, & tamen non est idem voluptatem esse bonum,scilicet sine illo articulo hoc, vt exponit Philoponus,& voluptatem eẽ bonam cum articulo hoc, & quia hæc non sunt eadem,ideo non similiter ponendi sunt termini,scilicet bonum pro hoc bono, & hoc bonũ pro bono,sed,si syllogismus est concludens ꝙ voluptas est hoc bonum,terminus ponendus sit hoc bonum cum articulo,si autem syllogismus sit concludens ꝙ voluptas sit bonum terminus ponendus sit bonum sine articulo hoc.Similiter autem & in alijs id genus. Quo vero ad verba attinet,articulo neutri generis græce est τὸ To, qđ antiquus interpres male intelligens,quod transtulit.Ideo fuit causa, vt latini expositores non recte intelligerent, qui exposuerunt non ad mentem Aristotelis. Alij per τὸ verterunt ipsum bonum,sed quouis modo dicatur Aristoteles per hoc documentum vult habere, vt etiam parua differentia sit attendenda,quia persæpe illa parit nobis in resoluendo maximum errorem. cuius exemplum posuit Alexander satis pulchrum.Si enim quis argumentetur,si nihil est,neq; nox est,nox non est,ergo dies est, dies est,ergo aliquid est,quare si nihil est,aliquid est. Patet autem hunc errorẽ accidere ex mutatione verbi neq; in verbum non.Bene enim sequitur,si nihil est,neq; nox est,cum neq; dies sit,sed non facienda est permutatio ad non,Hoc pacto nox non est , quia tunc sequitur , ergo dies est,sed accipiendo,neq; nox est:nam sic accipiendo, non sequitur neq; nox est,ergo dies est;, quia per verbũ neq; intelligitur neq; noctem,neque diem esse. Patet ergo paruam mutationem attendendam esse.

Secundum

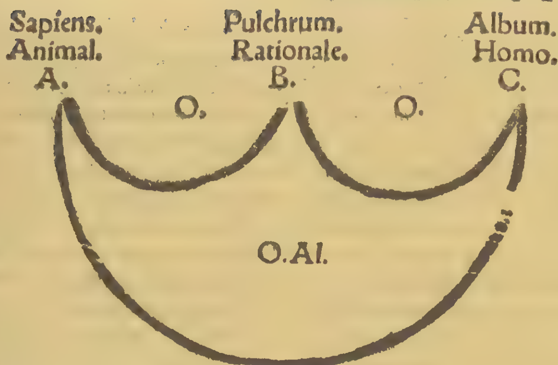
Nõ autem idem neque esse,neque dicere, quoniam cui B inest, huic quoque omni A inest,& dicere,cui omni B ĩest, & A inest omni,nihil enim prohibet B inesse C, non autem omni, ut sit B pulchrum quid,C autẽ album,si igitur alicui albo inest pulchrũ quid,uerũ est dicere,quoniã albo ĩest pulchrũ,sed nõ oĩ fortasse.

Com. 316. Tertium siue theorema , siue documentum est , quo mouet nos de syllogisticis,& asyllogisticis enthymematibus,cuius rationem Philoponus assignat ex eo,ꝙ antiqui pro maiori parte in disputationibus vtebantur enthymematibus,& quidẽ vno assumpto indefinito , ideo necessarium erat declarare,quę syllogistica, quæve asyllogistica enthymemata sint. Est autem enthymema. Vt M. Tullius in Topicis inquit argumentum, quod vno assumpto concludit.,Vnde Iuuenalis , curtum sermone rotato torqueat enthymema. Dicitur autem ab enthymema ab enthymumæ verbo,quasi mente concipio,aut commentor,vt si enthymema,quasi latine commentum,vel commentatio. Et quia enthymema est argumentum,quod concludit vno assumpto,& altero prętermisso , seruato tamen in mente , ideo primo declarat quæ enthymemata sint syllogistica assumpta minore, & sumit hæc duo enthymemata non esse eadem,C est B ergo omne C est A:& omne C est B , ergo omne C est A.Primum enim quod assumit minorem indefinitam, non est syllogisticum ad conclusionem vniuersalem, nõ enim sequitur C est B, ergo omne C est A. Secundum vero,quod assumit minorem vniuersalem,syllogisticum est ad vniuersalem conclusionem Inquit. { Non est autẽ idem nec re,nec sermone dicere,quoniam cui minori indefinitæ B ipsum medium inest,ergo huic quoq; minori omni A maior inest,quasi dicat, non est idem enthymema,in quo assumitur minor indefinita,& infertur conclusio vniuersalis,& dicere cui minori omni B ipsum medium inest,& maior etiam minori omni inest, idest & enthymema,in quo assumitur minor vniuersalis , & infertur vniuersalis conclusio,& ꝙ hæc enthymemata nõ sint eadem probat,quia minor indefinita,& minor vniuersalis differunt,& ꝙ differant, probat. Cũ inquit. { Nihil enim prohibet B inesse C,non autem omni,& ita stat aliquam propositionem esse indefinitam , quæ non est de omni,vt si B sit quoddam pulchrum,videlicet pomum, C autem album,in hoc casu igitur,si alicui albo inest aliquod pulchrum scilicet pomum,ita vt sit vera hæc , aliquod album est pomum,verum erit dicere, quoniam albo inest pulchrum,hoc est vera erit illa indefinita,album est pomum,sed non omni albo fortasse pomum inest, ergo differunt indefinita,& vniuersalis.nam indefinita nõ infert,nec infertur,nisi ex particulari,at vniuersalis non infertur ex indefinita nec ex particulari dixit autem fortasse quia indefinita infert vniuersalem aliquando in propositionibus essentialibus,& per se.Quod si vniuersalis,& indefinita differũt,patet ea duo enthymemata differre,quorum alterum assumit minorem indefinitam , & alterum vniuersalem.nam assumens minorem indefinitam asyllogisticum est ad vniuersalem conclusionem , assumens vero minorem vniuersalem ad vniuersalem conclusionem syllogisticum est. Animaduerte tamen vt ex verbis Philoponi accipitur. Enthymemata , cuius assumptio est indefinita , esse asyllogisticum ad vniuersalem conclusionem,nõ autem ad particularem, modo in mente altera seruata vniuersalis sit, nam si seruata non fuerit vniuersalis,enthymema est simpliciter asyllogisticum, cũ dentur termini omni inesse,& nulli inesse, inesse quidem, risibile,animal,homo,quia stant hæc, homo est animal, ergo omnis homo est risibilis. Nulli vero inesse sunt æquus,animal,homo,quia hæc stant,homo est animal, ergo nullus homo est æquus. Præterea enthymema etiam, cuius maior in mente seruata sit non vniuersalis, assumptione quouis modo se habente,est simpliciter asyllogisticum,quoniam ex maiori non vniuersali in prima figura nihil sequitur.Quæ enthymemata sint asyllogistica,quæue syllogistica minore assumpta , & seruata maiore,ex hisce patet.

Quid enthymema.

Si ergo A ei,quod est B inest,non omni autem de quo B neq; si omni C inest B:neque si solum alicui,non necesse est ei , quod est C inesse A,non quia non omni,sed nec inesse ei,quod est C. Si itaque de quo B dicitur uere,huic omni insit A:accidet A de quo omni B dicitur,de eo omni dici,si autem A dicatur de quo omni dicitur B nihil probibet ei,quod est C,inesse B,non autem omni A,aut non inesse omnino.

Hic

Syllogism⁹ habens ambas vniuersales cõcludit, non habens at maiorẽ vniuersalẽ nõ concludit.

Com. 317. Hic textus vno modo exponi potest, vt Aristoteles declarat quando ex minore vniuersali vel particulari sequitur conclusio vniuersalis, vel particularis, & quando, nõ sequitur, & vult ex minore assumpta nihil seq, quando maior seruata non fuerit vniuersalis, quia dantur termini omni & nulli inessendi, vt dictum est, & hoc pacto Philoponus intelligit. Alio modo exponi potest ꝙ, cum Aristoteles declarauit, quæ enthymemata syllogistica, & quæ assyllogistica sint ex minore assumpta, & maiore seruata, nunc ostendit quæ syllogistica, quæve assyllogistica sint ex maiore ipsa assumpta, minore seruata. Et inquit. { Si ergo ipsum A ei, quod est B inest, non omni autem inest, de quo B dicitur, hoc est, si quod assumitur, est non vniuersalis maior, quouis modo minor fuerit in mente, neq; si omni C inest B, neq; si solum alicui C insit hoc est siue minor fuerit vniuersalis, siue particularis solum, non necesse est ei, quod est C inesse A. Dico non necesse, nõ quia non omni necesse sit, sed simpliciter & nullo modo ei, quod est C, necesse est inesse. Est ergo assyllogisticum ex assumpta maiore, quando illã non assumitur vniuersaliter, quouis modo in mente seruetur minor, siue vniuersalis, siue non vniuersalis, quando vero syllogisticum enthymema sit, maiore assumpta, ex hisce patet. Deinde quasi epilogando. Inquit. { Si itaque de quo B dicitur vere, huic omni inest A, idest si maior assumpta sit vniuersalis accidet A dici de omni eo, de quo B dicit̃ modo minor seruata sit vniuersalis. Dixit accidet, quia non erit conclusio semper vniuersalis, sed scdm minoris seruatæ exigentiam, sin autem A dicitur de quo B omni dicitur, ita vt A dicatur non vniuersaliter de eo, de quo vniuersaliter A dicitur, nihil ꝓhibet ei, quod est B, in minore seruata inesse B, cui non omni, imo cui nõ omnino insit C, qa ex maiore non vniuersali in prima figura quouis modo minor sit, nihil seqtur. Patet ergo quando maiore assumpta, & minore seruata, enthymemata sunt syllogistica, & quando assyllogistica, & dixi hæc esse quasi epilogando dicta, ꝙ verbum græcum δὴ in aliquibus libris δεῖ legitur, quod puto melios esse dictum. Nam δὴ pro igitur accepit, vel pro itaq;, quod est epilogationis signum aliquando.

In tribus igitur terminis, manifestum quoniam de quo B omni, ipsum A dici, hoc est de quibuscunque B dicitur, de omnibus dici & A, & si B quidem de omni, & A similiter. Si autem non de omni, non necesse est A inesse omni.

Com. 318. Epilogat & exponit quid vult significare ipsum A dici de eo omni, de quo omni ipsum B dicitur. Inquit. { In tribus igitur terminis manifestum est quoniam de quo ipsum B dicitur, ipsum A dici, & ita enthymema, cuius minor est vniuersalis, concludere maiorem vniuersalem. Patet tribus terminis, vt cæteri syllogismi patere possunt. Deinde exponit quid vult significare ipsum A dici de omni, de quo ipsum B omni dicitur, et inquit. { Hoc est vult significare de quibuscunque B dicitur, de omnibus dici & ipsum A, & vult significare, si B quidem ipsum de omni dictum sit, & A similiter dici de omni. nam in prima figura, si minor est vniuersalis, & conclusio erit vniuersalis, sin autem ipsum B non de omni C dicatur, non necesse est A inesse omni C, sed vt supplet Philoponus, contingit non inesse. nam B non de omni C dici esse põt,

A aut quia B inest ipsi C indefinite, vel alicui C particulariter vel quia nõ inest omnibus sed alicui C non inest, quouis modo dicatur non contingit A ipsum inesse omni C, si enim minor sit particularis vel indefinite, quæ in mente seruatur, conclusio est particularis, ergo non de omni, & si est indefinita vel particularis negatiua, conclusio nõ est de omni, immo dantur termini de omni & de nullo ineẽ vt declaratum est, quia ex minore negatiua in prima figura nihil sequitur.

Non oportet autem arbitrari propter expositionem accidere aliquod inconueniens, non enim laboramus in eo quòd aliquid sit hoc, sed quemadmodum geometra pedalem & rectam hanc esse & sine latitudine dicit, quæ non est, sed non sic utitur ut ex eis syllogizans. Omnino enim quod non est ut totum ad partem, & aliud ad hoc, ut pars ad totum, ex nullo talium ostendit demonstratur, sic expositione utimur, ut sentiat qui discit, dicentes. Non enim sic ut sine his non poßibile sit demon- B *strare, quemadmodum ex quibus est syllogismus.*

Quia per totum hunc librum doctrinam, et regulas fecerat, vtens literis, quæ sunt prima elementa, ne quis putet literarum vsum causam esse, vt coniugationes alię syllogisticæ, aliæ assyllogisticæ sint, quartum documentum tradit, quo nos moneat syllogismos non esse hos vtiles, illos inutiles, ob literarum positionem Inquit. { Nõ oportet autem arbitrari propter expositionem terminorum, quam fecimus in literis, accidere aliquod incouueniens, neque etiam, vt supplet Philoponus propter exemplorum assumptorum materiam. Aliquando enim vsus fuit terminis notis, ideo ait regulas non fuisse veras gratia materiæ, sed propter syllogisticam coniugationem, & assignat causam cur ex positione elementorum non sequitur absurdum. Et inquit, { Non enim cum exempla ponimus in elemẽtis laboramus in eo ꝙ aliquid sit hoc quod in exemplis elementorum ponimus, sed quemadmodũ geometer lineam pedaneam & rectam hanc esse & sine latitudine dicit, quæ reuera non est, imo nõ sic vtitur, vt C ex his velit syll'm esse. Oĩno enim qd' nõ est, vt totum ad partem f. maior, & aliud ad hoc, vt pars ad totum. f. medium, qd' ad maiorẽ est pars ad minorem totũ, demonstrator mathematicus ex nullo talium demonstrat, neq; .n. fit sylls: nam nisi termini sic se habeant, ꝙ maior totũ sit, mediũ vero ad maiorem pars, ad minorẽ totũ, & minor vtriusq; pars, non erit sylls aliquo pacto f. in prima figura, qua vtitur geometra, vt igit̃ geometra vtit̃ exemplis, nõ vt ex illis fit sylls, sed docẽdi gratia, sic nos ex positione elẽtorum vtimur dicentes exempla, vt & sentiãt, qui discunt. Non.n. illis vtimur, vt sine illis literis non possibile sit demonstrare tanq̃ sint illa, ex quibus est syllogismus, non.n. illis vtimur, ꝙ illa sint, sine quibus sylli nõ sunt, sed (vt diximus) vtimur illis vt sentiant q discũt.

Quo vero ad verba attinet, verba illa expõne autem sic vtimur & reliqua complẽt cõparationem inter vsum nostrum per literas, & geometrarum per excẽpla, quasi dicat, sicut illi vtuntur excẽplis, sic nos vtimur expositione, D & iuxta hoc verbum aũt, non est de necessitate, ideo in translationibus non debet poni, verba vero quemadmodum ex quibus est sylls, debent legi cum aduersatiua particula, quæ est sed, & tunc est sensus, non sic vtimur literis, tanq̃ literæ sint sine quibus demonstrationes fieri non possint, sed supple vtimur illis tanq̃ ex quibus est sylls, hoc est vt ostendamus sine particulari. & vniuersali affirmatiuo, & negatiuo ex quibus sunt sylli, fieri nõ posse syllos, quare ex his patet non male nos literis vsos esse, est insuper alia causa cur literis vtitur Aristo. vt Auerroes inquit in libro Posteriorũ, & in hoc libro. nã per vsum literarum intelliguntur regulæ vlr in omni materia. Nõ te turbet expositio Iuniorũ in hoc loco. Dicunt.n. Aristotelẽ in hoc libro, & in alijs ad veritatis manifestationẽ aliquando esse vsum falsis, ideo nos monet in veritatis expõne nõ semper veris esse vtendum, quia falsis pro veris vti possumus, non vt ita sint, sed vt sentiat qui discit, vt etiam facit geometra. Quæ expositio mihi non displicet.

Com. 319.

Nam loco terminorũ ignotorum vti possumus notis.

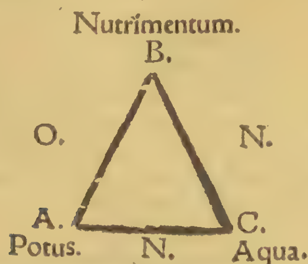
Non lateat autem nos quod in eodem syllogismo non omnes conclusiones per unam & eandem figuram sunt, sed hæc quidem per hanc, illa uero per aliam. Palam ergo quoniam & resolutiones sic faciendum, quoniam autem non omne problema in omni figura est, sed in unaquaque disposita sunt, manifestum est ex conclusione in qua figura sit quærendum.

Com. 320. Quintũ theorema siue speculatio est de syllis, quoties in illis fuerit plures conclusiones. Accidit.n. in eodẽ syllo esse plures conclusiones, quãdo fuerit cõpositus ex syllo principali, & prosyllogismis, qui syllogizant propositiones. Appellat enim Aris hic eundem syllm, cum suis probationibus, quoties prosyllogismorum cõclusiones claudit. Quando ergo in eodem syllogismo fuerint plures cõclusiones, nõ oportet illas semper quærere in eadem figura, quia vt Philoponus longa commentatione exponit. Si principalis syllogismus sit in primo primæ ex vtrisq; affirmatiuis uniuersalibus cum vniuersale affirmatiuum non nisi in figura prima syllogizetur, iure prosyllogismi & illorum conclusiones in prima quærantur. Si autem in secundo primæ ex maiori vniuersali negatiua, & minori vniuersali affirmatiua. Quando adhuc probari possunt, vniuersalis negatiua quæratur in prima & secunda, & vniuersalis affirmatiua in prima. Quando vero probanda propositio sit particularis siue affirmatiua, siue negatiua, quæratur in tribus, exempla patent ex his quæ dicit Philoponus, inquit. { Non lateat aũt nos quoniam in eodem syllogismo, s. cum suis probationibus non omnes conclusiones per vnam & eandem figuram sunt, quoniam stat hanc quidem conclusionem principalis syllogismi esse per vnam, & illa prosyllogismi esse per aliam, & quoniam non omnes conclusiones sunt per eandem figuram, palam etiam, quoniam & resolutiones sic faciẽdum est, quomodo sunt & in quibus figuris resolubiles. Sed dices vnde scire possumus, in qua figura conclusio ipsa sit resolubilis. Respondet & inquit. { Quoniam autem non omne problema in omni figura est, vt diximus, sed in vnaquaq; ipsa problemata disposita sunt fieri. Problema enim quantitate et qualitate ita in vna fieri aptum est, q non in alia, manifestum est ex ipsa conclusione in qua figura sit, esse quærendum. nam, si uniuersalis affirmatiua in prima tantum, si negatiua in prima & secunda, si particularis negatiua, in tribus, si uero affirmatiua in prima, & secunda.

Dubiũ. / Responsio.

Et ad definitionis, orationum quæcunq; ad unum quid sunt redarguibiles eorum, quæ in termino sunt, ad quod redarguibile sunt, ponendum est terminum, & non totam orationem, minus enim contingit perturbari propter longitudinem, ut si quis aquam ostendit, quoniam est humidus potus, potum & aquam terminos ponendum.

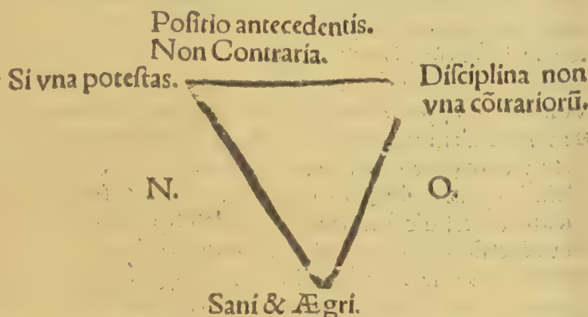
Syllogism⁹ destruẽs definitionis partem, nõ totam.

Com. 321. Quinta speculatio, siue documentum est de definitionibus, sunt n nonnullæ definitiones falsæ, quia non competunt definibili propter unum terminũ. Vt hæc, aqua est humidus potus Est.n. aqua humida, sed non potus, vel illa, homo est animal quadrupes, est enim homo animal, & non quadrupes, ideo documentum fit, vt non totam destruamus, sed partem, quæ ipsi definito non cõpetit. Inquit. { Et ad definitiones supple, quintũ documentum sit, vt earum orationum. s. definitiuarũ. (Per logon .n definitionem intelligit) quæcunq; ad vnum quid eorũ quæ in ipso termino, id est definitione sunt, redarguibiles sunt, id ad quod redarguibiles sunt. Terminũ ponendũ tanquam maiorem, vt si non omnia, in definitione posita redarguibilia sunt, sed eorum, quæ in illa ponuntur, solum vnum. Illud unum ponatur terminus maior & non totam orationem ponendum est maiorem terminum. id est totam definitionem. Non.n. hæc tota oratio humidus potus terminus maior ponatur, sed potus. Cuius causam ait, quia propter longitudinem. s. resecatam minus discipulum perturbari contingit, nam sermo longus, vt primo Rhetoricæ inquit Aristo. ad eos, qui nequeunt plura prospicere, grauis est. Exemplũ ponit, ut si quis ostendit aquam, quoniam est humidus potus, si redarguere vult hanc, non totam orationem ponat maiorem terminum, sed potum maiorem, & aquam minorem ponendũ est terminos. Et syllogizet omnis potus nutrimentum, nulla aqua nutrimẽtum, ergo nulla aqua potus est.

De resolutione syllogismorum ex hypothesi, siue suppositione.

Amplius autem ex hypothesi syllogismos non est tentandum reducere. nam non est ex his, quæ posita sunt reducere, non enim per syllogismum ostensi sunt sed ad placitum concessi sunt omnes. Vt si quis ponat, si una quædam potestas non sit contrariorum, neque disciplinam esse unam deinde dispu tet, quoniam non est una potestas contrariorum, ut sanatiui, et ægrotatiui, simul enim idem erit sanatiuum, & ægrotatiuum, quoniam autem non est omnium contrariorũ una ptãs ostẽsum est, sed quoniam disciplina non est una, non est ostensum, quãuis confiteri sed necesse: at non ex syllogismo, uerum ex hypothesi, hoc igitur non est reducere, quoniam non una potestas est, hic enim fortasse erat syllogismus, illud autem hypothesis.

Com. 322. Nunc vt Philoponus inquit, vult declarare, q nõ oẽs hypotheticos resoluere oportet in figurã. Quo vero pacto veniat Arist. in hanc declarationẽ, exponamus. Arist. igitur declarauit oẽs syllos resoluendos esse in tres terminos & duas propões Et qa sylli ex hypothesi sunt sylli, ergo videntur resoluendi in tres terminos, et duas propositiones, & sic videntur resoluẽdi in aliquam figurã, propter hoc exponit non omnes syllogismos ex hypothesi resoluendos esse in aliquam trium figurarum. Circa qd' primo ponit conclusionem declarandam, & dicit. { Amplius autẽ ex hypothesi syllos non est tentandum reducere, hæc est conclusio. Deinde probat hãc, & sua ratio est syllogismi qui fiunt ex his, quæ posita sunt, non resoluũtur in figuram, syllogismi ex hypothesi sunt syllogismi qui fiunt ex his, quæ posita sunt, ergo syllogismos ex hypothesi non est in figuram reducere, de ratione ponit maiorem, & dicit. nam non est syllos ex his, quæ posita sunt factos reducere in aliquam figurarum, Probat maiorem, & dicit, non enim per syllogismum ostensi sunt, sed ad placitum quasi ex datis, & concessis, sunt omnes, est ergo maior, syllogismi, qui fiunt ex his, quæ posita sunt, non resoluuntur in figuram: cui, si addatur minor, videlicet, sed syllogismi ex hypothesi sunt ex his, quæ posita sunt, ex datis videlicet & ad placitum, ergo non est tales in figuram aliquam resoluere. Quod autẽ syllogismi ex hypothesi ex datis ac concessis ex placito sint, per exempla exponit. Et primo quidem in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per transumptum. Deinde in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt ad impossibile. Circa primam partẽ Animaduertendum sm Philoponum, in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per transumptum duo esse, hypothesim videlicet & positionem. Hypothesim Philoponus Aduerte.

concessum

concessum siue datum vocat, quia aduersarius ad placitum, vel propter aliquem locum dialecticum illud dat, vel cócedit. Huius exemplum Philoponus affert ex libro de Cœlo, ibi enim Aristote. loquens de figuris stellarum petit, q̄ si luna est sphærica, omnes stellæ sunt sphæricæ, hæc est hypothesis, quæ est propositio conditionalis, & propter hoc dicta est hypothesis. Positio vero est concessio antecedentis. nam antecedente posito, sequitur consequens. Vult igitur, q̄ hypothesis, quæ est propositio conditionalis, non resoluitur per aliquam figuram, sed positio antecedentis per aliquam figuram resoluitur, vt q̄ luna sit sphærica, hoc enim probat syllogismo, hoc pacto, omne corpus, cuius lumen sphærice augetur, & diminuit, est sphæricum luna est corpus, cuius lumen sphærice crescit, & diminuit, ergo luna est sphærica. Hoc probato, sequitur positio cósequētis. s. cæteræ stellæ sint sphæricæ, in quo syllogismo patet hypothesim non resolui in aliqua figura, sed positionem antecedentis. Arist. aūt accipit aliud exemplum. Accipit. n. hanc hypothesim, videlicet, si vna potentia non est contrariorum, vna disciplina non est contrariorum, hæc n. hypothesis in figuram aliquam non resoluitur. Resoluitur autē positio antecedentis in tertia figura, hoc pacto sani & ægri non est vna potestas, sanum & ægrum non sunt contraria, ergo contrariorum non est vna potentia, tunc sequitur cōtrariorum non est vna potentia, ergo contrariorum non est eadem disciplina, vnde dicit. { Vt siquis ponat, si vna quædam potestas non sit contrariorum, neq; disciplinam esse vnā cōtrariorum, & per hæc patet hypothesis. Deinde disputet, quoniam non est vna potestas contrariorum vt sanatiui, et ægrotatiui, & hoc per syllm̄ in tertia figura. Quod autem sani & ægri non sit vna potestas, vt fuit maior syllogismi in tertia figura, Probat, & dicit. { Simul n. idem erit sanatiuum & ægrotatiuum, aliquando. Quoniam si potentia erit eadē contrariorum, aliquando actu idem subiectum subijcietur simul vtrisque cōtrarijs, tūc verificat exemplum, & dicit. Qm̄ aūt non est oīum contrariorum vna potestas, p̄ syllm̄ ostensum est, & sic positio antecedentis per aliquam figurā resoluta est, seu quoniā disciplina non est vna, non est ostensum per syllm̄, quāuis cōfiteri sit necesse ex hypothesi, & hoc dicit. { At non ex syllō, verum ex hypothesi, tunc quasi epilogando dicit. { Hoc igitur. i. hanc hypotheticā non est reducere, quoniam, disciplina vna contrariorum non est vna potestas contrariorum Hic enim scilicet in positione antecedentis, q̄ videlicet vna potestas non sit cōtrariorum, fortasse erat syllogismus, in hypothesi autem non erat Sic igitur perspicuum est in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per transumptum non totis resolui in aliquam figuram, sed solū resoluitur positio antecedentis, non autem hypothesis, et non solum antecedentis potest resolui, sed etiam consequentis destructio. Plato aūt vt Philoponus narrat nō solum positionē, sed hypothesim resoluit in figura. Accepit. n. q̄ si viuens & mortuum ex se inuicem sunt, animæ nostræ sint in inferno, sed viuens & mortuū ex se inuicem sunt, ergo animæ nostræ sunt in inferno, verum hoc raro fit, & non semper. Ex hoc loco accipit aliquam esse consequentiā, quæ nō potest reduci ad figurā aliquā, & sic acceperunt ex his Sorticolæ tractatū, qui de consequentijs est. Non. n. oportet omnem consequentiā reduci in figurā, veluti nec omnem hypothesim, solum autē ea cōsequentia reducitur, quæ est enthymema. Quo vero ad verba attinet, animaduerte q̄, cum Aristo. dicit hypotheses ad placitum concedi, non intelligas omnino absq; ratione. Quoniam conceditur aut virtute oppositionis, vt in syllogismis per impossibile, aut virtute loci dialectici, & propter aliq̄ maximam ex loca constitutā, vt puta, aut ex simili, aut a maiori, aut a minori, aut a cōtrario, aut alio modo, sed hæc dicunt̄ concessa ad placitū, quia non vi syllogismorū. Vnde hypothesis in Secundo libro de Cœlo, quæ est, q̄, si luna sit sphærica omnes stellæ sint sphæricæ, cōceditur loco a simili. Et similiter, si vna potentia non est contrariorum, nec disciplina erit cōtrariorum, etiam loco a simili conceditur.

Vnde Sorticulæ acceperunt Aduerte.

A *Similiter autem & in his, qui per impossibile concluduntur nam neque hos est resoluere, sed ad impossibile quidem reductionem est, syllogismo enim monstratur, alterum autem non est, nam ex hypothesi concluditur.*

Nunc idem ostendit in his syllis, qui per impoſe cōcluduntur, & primo proponit intētum, & dicit. { Similiter autem, & in his, qui per impoſe concluduntur. } subaudi non est resoluere in aliquā figurarum, & per syllos ad impoſe ducentes nō intelligit syllos, in quibus ex opposito conclusionis cū altera proponum syllogizatur oppositum alterius, vt fit in Barocco, & in Broccardo quemadmodum Albertus intellexit, quoniam sic vterq; sylls resolueretur in aliqua figura, vt superius declarauit Aristo. nam in Barocco primus syllogismus est in secunda figura, & secūdus fit in Barbara, in Broccardo vero. Primus syllogismus est in tertia figura, & secundus in prima, & in cæteris eodem modo. Quid igitur per syllogismos, qui fiunt per impossibile Aristo. velit, non vna ratione exponitur. nam vno modo intelligi potest syllogismus ex falsis, & impossibilibus, ex quibus syllogizatur aliquod aperte falsum, & vlterius aliud magis aperte falsum, vt si aliqs concedat, q̄ omnis homo sit lapis. syllogismus erit, omnis homo est lapis. omne risibile est homo, ergo omne risibile est lapis, tunc vltra, omne risibile est lapis, ergo omne risibile est insensitiuum, & sic vlterius semper syllogizando falsum & impoſe magis apertum, in quo processu patet primum esse syllm̄, cæteros vero non esse syllogismos. Primus quidem est syllogismus, quia resolubilis in tres terminos, & in duas propositiones. Secundum vero ex hypothesi, & non syllogisticus. Philoponus vero vult quod omnis syllogismus ducens ad impossibile habeat tria, propositum, reductionem, & hypothesim. Propositum quidē est, vt hoc, videlicet aliquod animal non est æquus vel aliquod tale. Tunc quæritur, aut est ita q̄ aliquod animal non sit æquus, aut eius oppositum, videlicet omne animal est æquus, si eius oppositum syllogizo sic omne animal est æquus, omnis homo est animal, hęc n. est apte vera, ergo omnis homo est æquus quæ est aperte falsa. Tunc aliud qd̄ habet est hypothesis, hypothesis aūt est duarum contradictoriarū, Si vna est falsa, altera est vera, & ita, quia conclusio est aperte falsa, & non minor, quæ est aperte vera, ergo maior, maior est, omne animal est æquus, hæc est aperte falsa, ergo contradictoria est vera, videlicet aliqđ aīal nō est ęquus. Duorum. n. contradictoriorū si alterū est falsum, alterū est verū, ē ergo hypothesis duarū cōtradictoriarū, si altera est falsa, altera vera est, vel si ad alteram sequitur falsum & impoſe, altera est vera, quare, si conclusio est aperte falsa, et altera propō est vera. oportet alteram eē aperte falsam, reductio vera est cōclusio quæ sequit̄ ex contradictoria ꝓpositi. Tunc vult, q̄ nec propositū neq; hypothesis syllogizetur, sed conclusio aperte falsa, quæ sequitur ex contradictorio ꝓpositi, videlicet illa, omnis homo est æquus & sic non totus sylls per impoſe resoluitur in aliquā figuram, sed illæ, qui probat conclusionem aperte impoſem ex impoſi concesso, cum altera aperte vera. Dicit, similiter autem & in his, qui per impossibile cōcluduntur, hoc est in his, qui assumpto impossibili concludunt aperte falsum: nam neq; hos est resoluere, scilicet totos, sed est resoluere solum reductionem ad impossibile, hoc est syllogismū, qui ex impossibili infert conclusionem aperte impossibilē, cuius causam affert & dicit syllogismo n monstratur. s. illa reductio, sed alterū. i. hypothesim non est. s. in figuram resoluere. Nam ex hypothesi concluditur. Sunt. n. in tali syllogismo tria, propositum, vt illa propositio aliquod animal non est æquus, reductio, videlicet illa propositio omnis homo est æquus. Et hypothesis quæ est, duarum contradictoriarum si altera falsa, vel si ad eam sequitur falsum, altera vera est, quare si conclusio est falsa, & nō altera propositio, ergo altera Harū trium propositionū non resoluitur in syllogismū, sed probatur per oppositū, qm̄ si nō aliquod animal nō est æquus, ergo omne animal est æquus, per regulā æquipollentiarū

Com. 323.

B

Philoponus

C

D

tūc vltra omne animal est æquus & omnis homo est animal, ergo omnis hō est æquus. Hæc est aperte falsa, & nō pro minori, quæ est apte vera, ergo pro maiori. Quare eius opposita erit vera. Patet ergo ꝙ sola reductio resoluatur in figuram. Non aūt propositum, nec hypothesis. *Differunt aūt a prædictis, quoniā in illis quidē oportet prius cōfiteri, si debeat concedere, ut si ostendatur una ptās cōtrariorū, & disciplinā esse eandē. Hic aūt & nō prius cōfessi concedunt eo q̃ manifestum sit falsum, ut posita Diametro symmetro eo q̃ imparia esse æqualia paribus.*

Com. 324. Cū dixisset quasi conuenientiam inter hos duos hypotheticos syllōs, quatenus vterq; ex hypothesi est, nūc ponit differentiā, & vult vt Philoponus exponit, ꝙ syll's hypotheticus, qui est per transumptū, nō pōt ex hypothesi inferre conclōnē principalē probatam, nisi ex cōposito fiat hypothesis præcōfessio. Non n. sequitur disciplinam esse contrariorū, nisi supponatur illa hypothesis, v3, ꝙ si ptās est vna contrariorū, nec etiā disciplina est vna contrariorū. Syll's aūt per impoſſe potest syllogizare p̃ cōclōnē principalē necessario, nulla ipsius hypothesis facta præconfessione. Qm̄ sequitur cōclusio principalis per naturā ac legē cōtradictoriarū, quæ est, ꝙ si vna sit falsa, vel ducēs ad falsum, altera sit vera. Hæc. n hypothesis siue præconcedatur, siue nō, semp syll's fit, & sequitur oppositū. Dicit differūt aūt a prædictis q̃ fiunt per transumptū, qm̄ in illis quidē, oportet hypothesim prius cōfiteri si debeat aduersarius cōcedere principalem conclōnē. Vt si ostendatur, vna ptās est cōtrariorū, & disciplinā esse eandē contrariorū. Non. n. pōt conclō principalis sequi, nisi præconfessione hypothesis. Hic aūt, hoc est, in syl'is aūt p̃ impoſſe & non prius aduersarij præconfessi hypothesim cōcedūt conclōnē principalē, eo ꝙ ex illius ꝓpositi opposito manifestū sit falsum. Modo duarū contradictoriarū, si altera sit falsa, vel id ad qđ sequit̃ falsum, altera erit vera. Et ponit exemplū, vt posita Diametro Symmetro hoc est cōmensurabili const̃, statim sequitur impoſſe eo ꝙ sequitur imparia esse æqualia paribus. Geometra n. vt Philoponus inquit. Volens ostēdere, ꝙ Diameter costę incommensurabilis sit, vtit̃ deductione ad impoſſe per syll'm hypotheticū hoc mō, q̃a si non sit incōmensurabilis, cōmensurabilis erit, sed si cōmensurabilis sit, imparia erūt æqualia paribus, nō ergo cōmensurabilis. Vbi patet syll'm fieri nō ex pconfessione hypothesis. Sed circa hæc quærūt

Quæstio pulchra. an secundus processus in syl'o per transumptū, possit resolui in figurā aliquā. Et videt̃ ꝙ sic, quoniā transumptio est consequentia. Ois autē consequentia est syll's imperfectus, qui ad perfectū resolui potest. Quare transumptio

Solutio Iuniorum. resolui potest in figurā. Iuniores respondent ꝙ syll's sit duplex ostensiuus, q̃a Boetio categoricus dicitur, & hypotheticus. Necessitas sylli categorici est per dici de omni vel dici de nullo. Necessitas vero sylli hypothetici est per aliquā habitudinē localem, & aliquādo per naturam oppositionis. Et concludit propositum vel a positione ante

Dubiū. cedentis, vel a destructione antecedentis. Tunc dicunt, ꝙ sylli ex hypothesi non possunt resolui in syll'm categoricū, sed bene in hypotheticū. Sed adhuc dubitat̃, qm̄ oē argumentū est aut syll's, aut enthymema, aut inductio aut exēplum, sed hæc omnia, vt secundo huius dicitur reduci possunt in syll'm categoricū. Quare cū syll's ex hypothesi sit argūm, relinquitur ꝙ debeat reduci in syll'm categoricū. Præterea enthymema dicitur argumentū breue ex vna propōne altera seruata in mente. Ergo est syll's: sed syll's ex hypothesi est enthymema, ergo ē syll's. Exēplum ēt dicitur paradigma, a para qđ est iuxta, et digma hoc est signū, quasi signū quod est iuxta aliquid existens in mente nostra formatū, ergo est syll's. Quare cū syll's ex hypothesi sit aut exēplum, aut enthymema, omnino erit

Solutio. resolubilis in aliquam figuram. Dicendum ꝙ Iuniores benedixerunt. Non enim omnis syllogismus ex hypothesi resolubilis est in aliquā figurā, sed bene in aliquem syllogismum, quia aut ad hypotheticum, aut ad categoricū. Cum vero dicitur ꝙ in secundo Priorum Aristo. dicit omne argumentum resolui in figuram. Intelligendū est,

B nō scđm totū, sed secundū aliquid sui, vt ibi videbit̃. Sic etiā sylls ex hypothesi scđm aliquid sui resoluit̃ in figurā, qm̄ pō antecedentis, vel destructio cōsequentis in figurā resoluitur. Hypothesis aūt non. Cū vero dicitur enthymema, & exēplum tenere virtutē propōnis, quæ est in mente, dicendum ꝙ illa propositio non est maior vel minor semper, sed est dignitas virtute cuius exemplum vel enthymema habet necessitatem. Verum de his in Rhetoricis ludicris libro secundo copiose dictum est. Enum. 1.

Plures autem & diuersi terminantur ex conditione, quos prospicere oportet, & notare apte. Quæ ergo horum differentiæ, & quoties fiunt, qui sunt ex hypothesi, postea dicemus: nunc autem tantum sit nobis manifestum, quoniam non est resoluere in figuris hmōi syllogismos, et ob quā causam diximus.

Quia dixit syllōs ex hypothesi non oportere oēs in figurā resoluere, & declarauit hoc in duabus speciebus. s. in syllogismis ex hypothesi per transumptum, & in syllogismis ex hypothesi per impossibile, & non in omnibus, cū sint plures alij quasi se excusans ab vlteriori in- Com. 325.

F ductione, dicit. Plures autem, & diuersi sylli terminantur ex cōditione, hoc est ex hypothesi, quos oportet prospicere, & notare apte ac diligenter, & exponere quō non resoluantur in figuram. Tunc remittit se ad librum, qui de his est, & dicit. { quæ ergo horum differentiæ, & quoties fiunt, q̃ sunt ex hypothesi syllogismi, postea dicemus. } Vbi Philoponus dicit, expositores dicere ꝙ nō appareat vbi de eis Aristoteles dicat. Fortasse aliqua dicet secundo huius & in Topicis. Secundo enim huius agit de syllogismis ex hypothesi qui sunt per impossibile, in Topicis vero de his, qui sunt per virtutem loci, resumit autem nunc quid per hæc perspicuum est, & dicit. { Nunc autem tantum sit nobis manifestum, quoniam non est resoluere in figuras huiusmodi syllogismos, & ob quam causam, nō resoluuntur in figuram diximus. Hæc de syllogismis ex hypothesi.

Cap. 2. De reciproca resolutione syllogismorum vnius figuræ in aliā. Com. 326.

Quecunq; aūt in pluribus figuris monstrantur problematum, si in altera syllogizetur, est reducere syll'm in

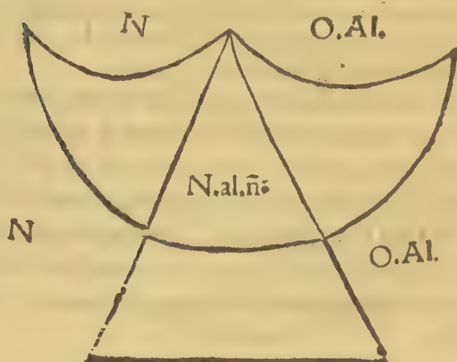
G *alterā, ut eū, qui in prima est priuatiuū, in scđam figurā, & eū, qui in media est, in primā, non omnes autem, sed quosdam.*

Caput istud inscribit̃ de reciproca resolutione syllōrū vnius figuræ in aliā, q̃a docet quō una figura resoluat̃ in alteram, & ecōuerso. Sed quorsum hæc, non clare patet. Quidā dixerunt Aristotelē hoc facere, qm̄ docuit quō orō syllogizāda resoluatur in figurā, at nūc intendit declarare, quō orō syllogizata in altera figura, possit reduci in alterā, quæ expō alberti esse videtur. In iuuenta diximus Aristotelem declarasse vnam conclusionem per vnum medium syllogizari vno syllogismo, ideo quia quis potest dubitare an conclusio per unū medium syllogizabilis pluribus figuris syllogizari possit, ꝓpterea declarat quō conclusio vno medio syllogizabilis potest syllogizari pluribus figuris. Philoponus autem, vt mihi uidetur rectius exponit. Vult enim ꝙ Aristo. per hæc doceat, ꝙ nō oporteat, si componens syllogizauit pro- Prima expositio. Secunda. Tertia Philoponi expositio.

H blema in una figura, ut resoluat etiā illud solū in illa figura, in qua cōposuit. Quoniā quādo ꝓblema est in pluribus figuris syllogizabile, potest esse cōpositum in una figura, & resolui in pluribus, & hoc proponit, & dicit. { Quæcunq; autē problematū in pluribus figuris monstrantur, vel demonstrari possunt dato ꝙ in altera tantū syllogizetur, & sic cōpositum solum in altera resolui tn̄ pōt in pluribus, & hoc dicit. { Si in altera per cōpositionem syllogizetur, est reducere syllogismum, per quē syllogizatū est, in alteram, & sic resolui potest in pluribus. Quare bene dictum est, ꝙ non oportet ut resolutio fiat in una figura, si cōpositio fuerit facta in una figura, qn̄ ꝓblema potest syllogizari in pluribus figuris. Quo uero ad uerba attinet, dicit. Quæcūq; problematum in pluribus figuris monstrantur, qm̄, si problema non esset nisi vna figura demōstrabile, resolui non posset, nisi in illa. ut Barbara, nō potest resolui nisi in prima, & Barocco solū in secunda, & Broccardo solū in tertia, qm̄ solū per unā figuram

figuram syllogizari possunt. Et exponit, quod dixit. Et inquit. { Vt eum syllogismum priuatiuum, qui est in prima, videlicet celarent, resolui ac reduci potest in secundã, figuram, & eum, qui in media est figura, resolui potest in primam. Limitat tñ propõnem hanc, & dicit nõ oẽs aũt qui in secunda syllogizati sunt, ad primam resolui ac reduci possunt, sed quosdam, quoniam tres primos videlicet Cesare, Camestres, Festino, Barocco autem non, vt dictum est. Hæc de intentione.

Erit autem in sequentibus manifestum. Si enim A nulli B: B autem omni C: A nulli C, sic ergo prima figura. Si autem conuertatur priuatiue, media erit. nam B A quidem nulli C autem omni inerit. Similiter autem & si non uniuersalis, sed particularis sit syllogismus, ut si A quidem nulli B, B autem alicui C. Conuersa enim priuatiua, media erit figura.

Celarẽt, ferio quę maioris cõuersione ad secundã reducũtur si figuram ad Cesare, ac Festino.

B

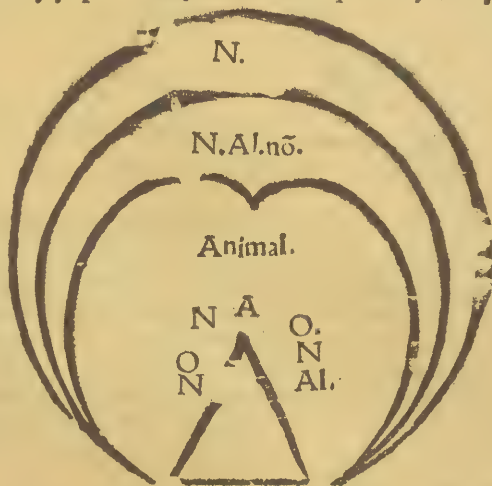
Com. 327. Nunc percurrit omnes figuras, & primo reducit primã figuram in scdam. Et declarat qũo problema syllogizabile in pluribus figuris, cum in prima syllogizatur, reducatur aũt resoluatur in scdam, & hoc proponit dicẽs { erit autẽ illud qđ diximus, in sequentibus manifestũ. s percurrẽdo omnes modos figurarũ, vnde pcurrẽdo vnũ quẽcꝫ ostendit, ꝙ quartũ modũ in secunda, & quintũ in tertia, impossibile est ad alterã resoluere figuram, & dicit. { Si enim A nulli B, subaudi inest, ita vt hæc sit maior, nullum B est A: B aũt omni C, ita vt hæc sit minor oẽ C est B: A nulli C, subaudi inerit, & sic conclusio erit, nullum C est A: sic ergo est prima figura, et secundus modus primæ videlicet celarent. Tunc docet hunc modũ resoluere, ac reducere ad scdam videlicet ad Cesare. Et dicit, si aũt cõuertatur priuatiua, videlicet maior, in terminis, erit propõ nullum A est B, & sic erit media figura, nã B qdẽ nulli A inest, quoniã nullum A est B, C autem ipsi oĩ inerit ipsum B. Et sic sequitur ꝙ nullũ C est A in Cesare. Siñi modo docet reducere ferio in festino, & dicit. Similiter autẽ & si non vl'is, sed particularis sit syll's, qui fit in prima figura, & exponit ipsum, & dicit vt si A quidẽ nulli B inest B autem alicui C inest, erit sic sumptis syll's in ferio. In festino aũt erit per conuersionem, quod exponit, & dicit: conuersa. n. priuatiua, videlicet maiore in terminis, media erit figura, quia sequitur nullum A est B. Quoddam C est B. Ergo quoddam C non est A. Quo vero ad terminos attinet Animaduerte ꝙ termini quibus vtitur, sunt A B C. A quidem extremitas maior, B autem medium, C autem extremitas minor, vt capitulo de figuris fecit.

Cõsiderandum.

C

Eorum autem syllogismorum, qui sunt in secũda figura, uniuersales, quidem reducuntur in primam figuram, particulariũ autem alter solum. Insit enim A B quidem nulli, C uero omni, cõuersa priuatiua, prima erit figura. nam B quidem nulli A, A autem omni C inerit. Si autem prædicatiuum quidem sit ad B, priuatiuum autem ad C, primus terminus ponẽdus est C: hoc enim nulli A, A autem omni B: quare nulli B inerit C ergo & B nulli C, conuertitur enim priuatiua. Si autem particularis sit syllogismus, quando priuatiuum quidem erit ad maiorem extremitatem, resoluetur in primam figuram. ut si A quidem nulli B A autem alicui C, conuersa enim priuatiua, prima erit figura nam B quidem nulli A. A autem alicui C, quando uero prædicatiuum, non resoluetur, ut si A quidem omni B, C uero non omni, non enim suscipit couersionem A B, neque cum fit, erit syll's.

A

Cæsare. Camestres Festino quo tũ conuersione, tũ præmissaru transpõne reducuntur ad calarẽt, ac Ferio primos figure modos.

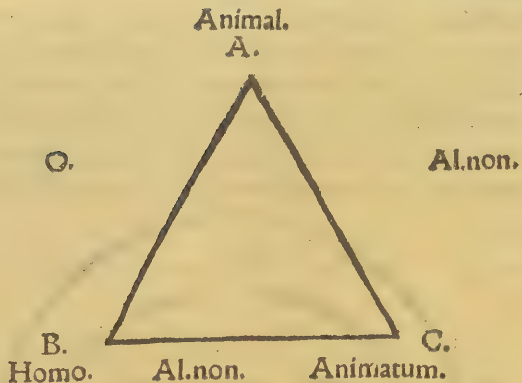
Com. 328. Nunc docet p exẽpla reducere syll'os q̃ fiunt in scđa figura ad primã, vt Cesare quidẽ ad celarẽt conuersione solius maioris. Camestres aũt, cõuersione minoris, & cõuersione cõclusionis & pmutatione extremorũ. Festino deniqꝫ ad ferio, cõuersiõe maioris tm̃. Et dicit eorũ aũt syll'orũ, qui sunt in scđa figura, vl'es quidẽ, reducenť in primã figurã s. oẽs. Particulariũ ãt alter solũ vꝫ Festino. Barocco aũt non. Et ꝙ ita sit, exponit, & dicit, insit enim A B quidem nulli, ita vt sit maior, nullum B est A: C vero oĩ ita vt minor sit, oẽ C est A. Cõuersa priuatiua, hoc est A B maiori, prima erit facta figura, nã B quidẽ nulli A inerit, A autẽ, oĩ C inerit, quare & nulli C inerit B videlicet in celarent. Deinde exẽplificat in Camestres, & dicit, si aũt prædicatiuũ quidẽ sit ad B, hoc est ad maiorem extremitatẽ. Priuatiuũ, aũt sit ad C hoc est ad minorẽ extremitatẽ. Primus terminus hoc est maior extremitas ponẽdus est C videlicet per conuersionẽ conclusionis. Hoc. n. s C nulli A inerit, A autem omni B. Quare conuersa minor & conclõne nulli B inerit C, ergo per reuocationẽ & B nulli C inerit. Cõuertitur enim priuatiua. At conuersa cõclusiõe fit quod erat a principio, videlicet ꝙ nulli C insit B. Hoc. n. in scđa conclusum erat. Patet ergo qũo vl'es in scđa resoluantur in primã. Aĩaduerte tñ, ꝙ Camestres resoluitur ad celarent, conuersa minori, & transposita extremitate maiori ad minorem, & sic sequitur conclusio conuersa. Eadẽ tamen conclusio sequetur, sed nõ p syll'm sed p trãsumptũ, vt postea dicemus. Deinde declarat qũo particulares, & dicit { si aũt particularis sit syll's, vt in festino, qñ priuatiuũ quidem erit ad maiorem extremitatem resoluetur in primam figuram, cuius exemplum affert, et dicit { vt si A nulli B insit, A autem alicui C, conuersa. n. priuatiua, videlicet A B prima erit figura. nã B quidem nulli A ĩest, A aũt alicui C, & sic fit ferio. Quo vero ad verba attinet. Aĩaduerte in trãslationibus legi corrupte, verba illa, B aũt alicui C, sed leganť, A aũt alicui C: sic. n. in græco habentur. Deinde exponit quis particularis nõ potest resolui in primam, & dicit. { quando vero prædicatiuum, subaudi erit ad maiorem extremitatem, vt in Barocco, non resoluetur hic modus in primam figuram, vt si A quidem omni B insit, ita vt maior sit omne B est, A C vero non omni, ita vt minor sit, quoddam C non est A, hic in primam non resoluetur. Et causam affert, & dicit { non enim A B scilicet maior suscipit conuersionem, scilicet in terminis neque cum fit, scilicet cõuersio in parte, erit syllogismus, quoniã relinquetur ex puris particularibus.

Aduertendum.

D

Nota.

Barocco q in scda, nō reducitur ad primā nisi p impossibile: nā ambæ forent particulares.

Com. 329. Quo vero ad verba attinet, cum Aristoteles dixit non .n. suscipit conuersionē A B, nō intelligit simpliciter, qm̄ cum sit vniuersalis affirmatiua, saltē in parte conuertitur, sed dicit, ꝙ non suscipiat conuersionem idoneam ad reductionem faciendam in primam figurā, propterea subdit, neque cum fit, scilicet conuersio in parte, erit syllogismus, nam remanebit vtraque particularis, ex quibus nullus fit syllogismus. Vsus autem est hic A, pro medio, B pro prædicato conclusionis, C autem pro subiecto, vt in capitulo de figuris fecit.

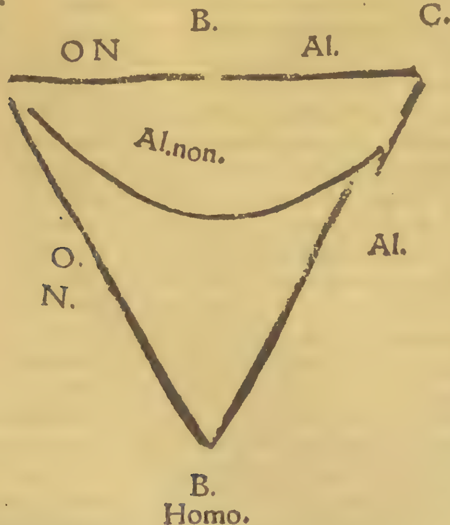
Rursus qui in tertia quidem figura sunt, nō resoluuntur omnes in primam, qui autem sunt in prima, omnes in tertiam.

Nunc docet reducere figuram primam in tertiam, & econuerso. Et primo proponit id, quod vult declarare & dicit. Rursus, qui in tertia quidem figura sunt, non resoluuntur omnes in primam, quoniam non quintus, videlicet Broccardo. Qui autem sunt in prima, omnes resoluuntur in tertiam. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte hæc verba non sic legi in ueteribus translationibus, leguntur enim hoc pacto. Qui autē sunt in prima non oēs in tertiā, & sic uelle uidetur, ꝙ nec omnes q sunt in tertia, resoluantur ad primam, nec omnes, qui sunt in prima, resoluantur in tertiam, quoniam non nisi particulares primæ. In codicibus vero græcis legunť verba hæc vt diximus. Videlicet, qui autem sunt in prima, omnes in tertiam, & tu intellige de particularibus. G

Cōsiderandum.

Insit enim A quidem omni B, B autē alicui C, ergo quia conuertitur particularis prædicatiua, inerit & C alicui B, A uero omni B inerat, quare fit tertia figura, & sic priuatiuus fit syllogismus, similiter, conuertitur enim particularis affirmatiua, quare A, quidem nulli B: C autem alicui inerit.

Dari, Ferio qūo reducuntur ad tertia minoris cōuersiōe, ad Daraptiac Ferison.

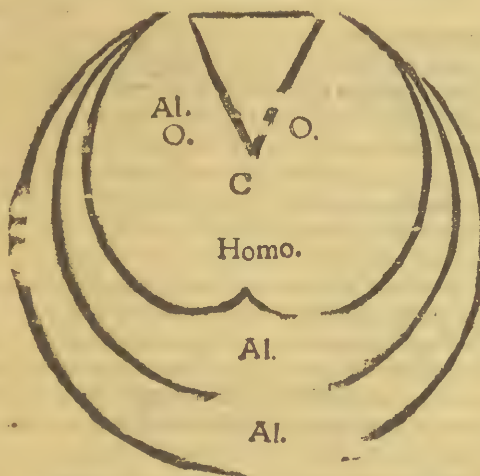

Com. 330. Proposita intentione, nunc exequitur, & primo docet resoluere particularis syllogismos primæ in tertiam, & dicit. { Insit enim A quidem oī B ita vt hæc sit maior omne B est A, B autem alicui C, ita vt minor sit quoddam C est B, ergo, quia conuertitur particularis prædicatiua, quæ est minor, videlicet, B C, inerit & C alicui B, ita vt minor sit aliqd B est C, A vero in maiori inerat omni B, quare fit tertia figura, minori conuersā Deinde docet resoluere particularem negatiuum, & dicit { & si priuatiuus fit syllogismus, similiter resolui potest in tertiam etiam conuersione minoris, & dicit conuertitur enim particularis affirmatiua, hoc est B C, minor, quare A quidē nulli B inerit, ita vt maior sit, nullum B est A, C autē ipm inerit alicui. s. B, ita vt minor sit, quoddam B est C. Quare eadem erit conclusio videlicet ꝙ quoddam C non est A. vtitur autem A pro prædicato problematis, C pro subiecto, B autem pro medio vt fecit prius. E

Eorum autem syllogismorum, qui sunt in postrema figura, unus tantum non resoluitur in primam, quando non uniuersalis ponitur priuatiua. Alij autem omnes resoluuntur.

Com. 331. Nunc docet econuerso reducere syllogismos tertiæ figuræ in primā. Et primo proponit suam intentionē, & dicit { eorum autē syllogismorum, qui sunt in postrema figura, vnus tm̄ non resoluitur in primā, qn̄ videlicet nō vniuersalis ponitur priuatiua, vt Broccardo, alij autem omnes resoluuntur in primam figuram. F

Darapti. *Prædicentur enim de omni C, & A & B: ergo, cum conuertetur C ad utrunque particulariter, inerit A alicui B, quare erit prima figura, si quidem A omni C, C uero alicui B, & siquidem A omni C, B autem alicui, eadem ratio, conuertitur enim ad B C.* *Disamis.* *Si autem B quidem omni C, A autem alicui C, primus terminus ponendus B, nam B omni C, C autem alicui A, quare B alicui A: quoniam autem conuertitur particularis, & A alicui B inerit.*

Darapti. Disamis q tertiæ figuræ cōiugatiōe ad Darij reducitur cōuersione et trāspositione.

Com. 332. Cū ꝓposuisset ꝙ ecōuerso sylli tertiæ figuræ possint resolui ī primā, nūc illud declarat. & prīo ī affirmatiuis, secūdo ī negatiuis. & declādo ī affirmatiuis, prīo hoc exponit in darapti, & dicit { ꝑdicenť. n. de oī C medio. & A & B extremitates, vt A maior. & B minor, vt sint ꝑdicatiōes hæ, oē C est A, oē C est B. g subaudi cū conuerteť C ꝑticulariter ad vtrūq;, tā ad A maiorē, q̄ ad B minorem, qa vtraq; cōuerti pōt in pte, cōuertať tm̄ minor ꝓpō, & tūc sequiť g, ꝙ A, inerit alicui B, quare erit pria figura, si quidē A oī C, C vo alicui B insunt, hæc. n. dispō est primæ figuræ, & sigdē A oī C, B āt alicui C, eadē rō est, cōuertiť. n. ad B C, ꝓpō minor, & fit rursus pria figura. Deīde hoc exponit in disamis, & dicit, si aūt B qdē oī C inest in minori ꝓpōne, ita vt minor sit, oē C est B, A aūt alicui C insit in maiori, ita vt maior sit, aliqd C est A, cū inquā ita fit, resoluēdo in primā figurā. Primꝰ terminus ponendus B in cōclōne, ita vt fiat maior extremitas nā tūc hoc facto, B oī C inest in maiori ꝓpōne, C aūt inest alicui A. Quare B inerit alicui, & sic syllogizať ī prima cōuersa cōclusiōe, & maiori in parte, trāspositisq; extremis, quoniā aūt cōuertitur particularis, quare cōuersa cōclōne iterum H

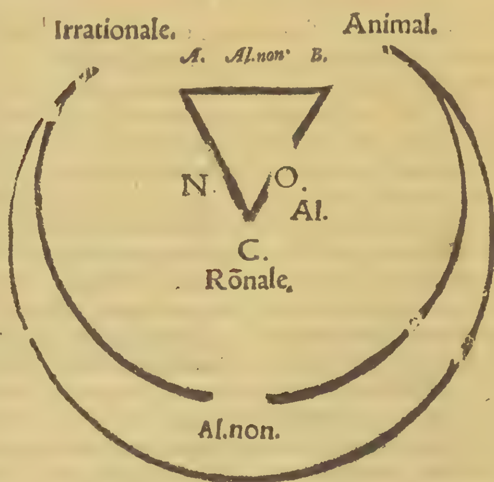
reuocatiō

reuocatio erit ad primã conclusionẽ, & A alicui B inerit, et sic fiet eadẽ cõclusio: est tamẽ hæc drĩa, qm̃ fit eadẽ conclusio nõ p syllm̃, sed p transumptũ, nã cõclusio, ꝙ aliqđ A sit B, sequitur per conuersionẽ, ꝙ aliquod B sit A, verum hoc est per transumptũ, & non per syllm̃. In cæteris vero sequitur eadem conclusio per syllogismum.

Felapton Ferison.

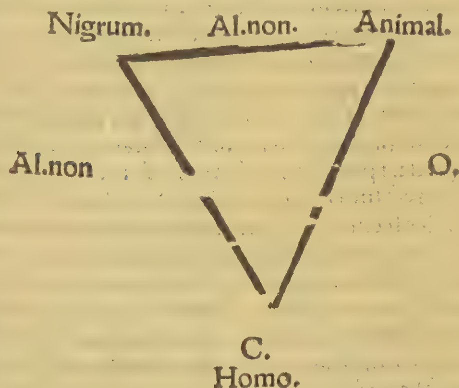
Et si priuatiuus sit syll's ulibus terminis, similiter sumendũ. Insit enim B omni C, A autem nulli C, ergo alicui B inerit C, A autem nulli C, quare erit medium C. Similiter autem, & si priuatiua quidem sit uniuersalis, prædicatiua autem particularis, nam A quidem nulli C, C autem alicui B inerit.

Broccardo: Felapton Ferison binæ negatiue cõiugationes tertiæ, minoris cõuersione quõ reducũtur ad primã f. ad ferio.

Si aũt particularis sumatur priuatiua, non erit resolutio. ut si B quidem omni C, A autem alicui C non inest, conuersa enim B C, utræq; propositiones erunt particulares..

Broccardo per impossibile reducitur ad primã, nõ aũt cõuersione, ambæ enim essent particulares.

Com. 333. Nunc docet resoluere negatiuos tertiæ figuræ ad primã, & vtitur terminis cõsuetis in tertia, videlicet A p prædicato problematis, maioriq; extremitate, B vero pro subiecto problematis, minorique extremitate, C autẽ pro medio. Et dicit, & si priuatiuus sit syllogismus vniuersalibus existẽtibus terminis, vt Felapton. Similiter sumendum est per conuersionẽ minoris particularis affirmatiue vt fuit dictũ in affirmatiuis, & hoc exponit, & dicit, insit enim B omni C, ita vt minor sit, oẽ C est B, A aũt nulli C insit in maiori, ita (vt maior sit nullum C est A. Ergo per conuersionẽ alicui B inerit C A autẽ nulli C inerat) Quare erit medium C resolutione facta in prima figura. Hoc idem declarat in particulari, & dicit, similiter aũt & si priuatiua quidẽ sit vniuersalis ꝓpositio, quæ est maior, velut in Ferison, prædicatiua autẽ particularis, nã A quidẽ nulli C inerit in maiori, vt maior hæc sit, nullũ C est A, C autẽ alicui B inerit per cõuersionẽ, & sic resolutio erit in prima figura, cõuersione minoris. Deinde exponit modum, qui non resoluitur in primam figurã, & dicit. Si aũt particularis sumatur priuatiua, vt in Broccardo non erit resolutio scilicet in primã figurã. Vt si B quidẽ omni C insit in minori, A autẽ alicui C nõ inest, cõuersa enim B C, scilicet minori, vtræque propositiones erunt particulares, ex quibus fit nullus syllogismus.

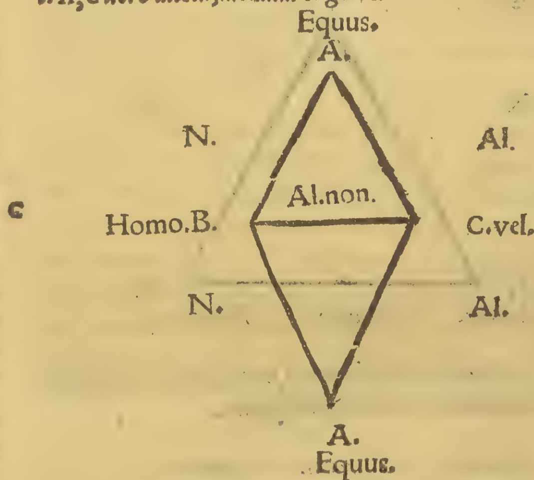
A *Manifestum autem, quoniam ad resoluendum ad se inuicem figuras, quæ ad minorem extremitatem est propositio, conuertenda in utrisque figuris. Hac enim conuersa, transitio fit.* Com. 334

Ex his, quæ dixit, cõcludit, ꝙ ad resoluendũ primã figurã in tertiã. & tertiã figurã in primã propõ minor conuertenda est. Dicit manifestũ autẽ, qm̃ ad resoluendũ ad se inuicẽ figuras, videlicet primã in tertiã, & tertiã in primã, vt exponit Philoponus, propõ. q̃ est ad minorẽ extremitatẽ, hoc est propõ minor cõuertẽda est in vtrisque figuris, videlicet prima, & tertia, hac enim cõuersa, transitio fit, de prima in tertiã. & de tertia in primã. Addit aũt Philoponus, ꝙ prima & secunda resoluantur inuicẽ cõuersione maioris, quæ vniuersalis negatiua est. Sed dubitatur, qm̃ Disamis, qui est tertius modus tertiæ figuræ resoluitur in primã cõuersione maioris, & permutationes extremitatum. Amplius Camestres, qui est secundus modus secũdæ resoluitur ad primã cõuersione minoris, & per mutatione extremitatũ. Innuit solutionẽ Philoponus, ꝙ minor vocatꝛ, q̃ post cõuersionẽ, in prima remanet minor Maior vero, q̃ post conuersionẽ remanet maior, & qa in Camestres post cõuersionẽ minoris, illa remanet maior, ideo dicitur conuersione maioris resolui in primam. Simili modo, quia in Disamis, conuersa maiori remanet minor, ideo dicitur conuersione minoris resolui in primam.

Dubiũ. Solutio. B

Festino. *Eorum autem, qui in media sunt figura, alter quidem resoluitur, alter uero non resoluitur in tertiam. Nam cum sit uniuersalis priuatiua, resoluitur. Si enim A nullii quidem B, alicui autem C, utraque similiter conuertitur ad A, quare B quidem nulli A, C uero alicui, medium ergo A.*

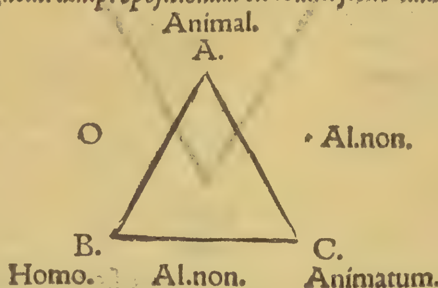
C

Festino secundæ quõ maioris & minoris cõuersione reducitur ad tertiam f. Ferison.

Barocco. *Quando autem A omni B, C autem alicui non insit, non fit resolutio, neutra.n. propositionum ex conuersione uniuersalis.*

D

Broccardo p ĩpossibile mõstratur.

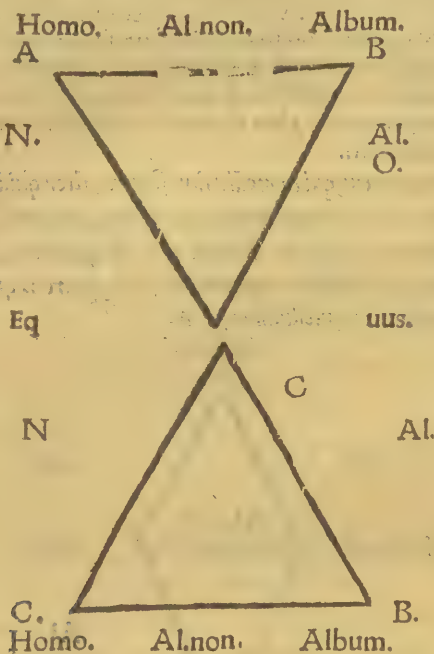
Nunc de resolutione syllogismorum qui sunt in secunda ad figuram tertiam, & econuerso, differit. Et primo proponit, quod intendit, & dicit, eorum autem syllogismorum, qui in media sunt figura, de particularibus loquor, alter quidem resoluitur, vt Festino, alter vero non resoluitur in tertiam, quia Barocco non resoluitur. Deinde exponit hoc, quod proposuit, & dicit { nã cum sit vniuersalis priuatiua, resoluitur in tertia, vt Festino, in Ferison. Et hoc exemplo declarat, & dicit. { Si enim A nulli B, alicui autem C insit, ita vt syllogismus sit nullum B est A, aliqđ C est A. Vtraq; hæc ꝓpositio con Com. 335.

uertitur ad A, vt maior, & minor, ita vt A fiat vtriusqꝫ subiectum. Quare si vtraqꝫ conuersa B quidem nulli A inest, ita vt maior, sit nullū A est B: C vero alicui A inest, ita vt minor sit aliqđ A est C. Medium ergo erit A, & eadem conclusio habebitur. Deinde exponit qui non resoluitur in tertia, & dicit, q̄n autem A inest omni B, C alicui non insit, veluti fit in Barocco, non fit resolutio in tertiam, q̄m neutra propositio post conuersionem remanet vniuersalis, & sic nullus fiet syllogismus. Quo vero ad rationem attinet. Animaduerte, ꝙ Arist. de particularibus secundæ locutus est, quoniam vniuersales non possent reduci, nisi conuersis vtrisqꝫ propositionibus, & sic problema, ꝙ ad illas sequetur, non erit amplius vniuersale, sed particulare. Et ita non idem problema erit resolutum in pluribus figuris.

Cur de particularibus.

Felapton Ferison

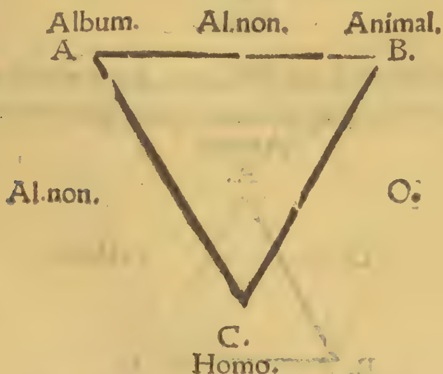
Qui autem in tertia sunt figura, resoluentur in mediam. quando fuerit uniuersalis priuatiua. ut si A, nulli C, B, autem alicui, aut omni C. Nam C A quidē nulli B autem alicui inerit,

Felaptō, Ferison, tertiæ quō ambarū cōuersione reducuntur ad Festino secundæ

Broccardo.

Si autem particularis sit priuatiua, non resoluetur, nō enim suscipit conuersionem particularis negatiua.

Broccardo tertiæ ad secundā reducitur p impossibile.

Com. 336.

Nunc docet resoluere sylľos tertiæ figuræ in secūdam, & primo reducit vtrosqꝫ negatiuos, & dicit, { qui aūt in tertia sunt figura, resoluentur in mediam, non tū semper, sed q̄n vniuersalis fuerit priuatiua, & sic tam Felapton, q̄ Ferison in secundam resolui possunt. Et hæc exponit, & dicit { vt si A nulli C insit, ita vt maior sit, nullum C est A, B aūt insit alicui, aut omni C, vt in Felapton, vel Ferison, ita vt sit minor, omne C, vel aliqđ C, est B, sic enim fieri pōt transitus in secūdam. nam (vt inquit) C A quidem, nulli B aūt, alicui per conuersionem inerit, & sic erit secunda figura ad idem problema. Deinde exponit, quis modus non resoluit̃, & dicit, si autem particularis sit priuatiua, vt in Broccardo, hic modus ad secundam non

Inuersus est iste ordo.

B resoluetur. Non. n. suscipit conuersionem particularis negatiua, & sic non potest resolui in secundam.

Manifestum ergo, quoniam idem syllogismi non resoluuntur in his figuris, qui nec in primam resoluebantur. Et quoniam in primam figuram reductis syllogismis, isti soli syllogismi per impossibile clauduntur. Quomodo ergo oportet syllogismos reducere, & quoniam resoluuntur figuræ in se inuicem, manifestum ex dictis.

Ex his quasi corollarie infert primo, qui syllogismi resolui & qui non resolui possint in figuris secunda & tertia, & dicit. { Manifestum ergo, quoniam idē syllogismi non resoluuntur in his figuris, s. secunda & tertiæ, qui nec in primam resoluebantur, vt Barocco qui est quartus secundæ, & Broccardo qui est quintus tertię. Hi enim quia non sunt resolubiles in primā, nec in his resolui possunt. *Com 337.*

Secundo infert, & q̄m in primam figuram reductis syllogismis, hoc est, patet secundo, ꝙ, si reducātur sylľi oēs, qui aliarum sunt figurarum, in primam, isti duo soli sylľi, videlicet Barocco, & Broccardo per impossibile claudūtur, cæteræ vero per conuersionem. Demum epilogat, et dic. t. { q̄uo ergo oportet sylľos reducere, & hoc quo ad intentionem primæ partis, & q̄m resoluuntur figurę in se inuicem, & hoc quo ad intentionem secundæ partis, manifestum est dictis. Dubitant Iuniores primo, q̄m prius Aristoteles docuit reducere omnes sylľos cæterarum figurarum ad primos, nunc vř docet reducere reciproce, & sic videtur inconstantia. Rn̄dent, & acceperunt ab Alberto, ꝙ prius locutus fuerit de reductione imperfecti ad perfectū, hic loquitur de reductione penes originem ac situm medij. Quæ vt mihi videtur, non sunt bene dicta, non. n. hic, vt Philoponus dixit, de reductione locutus est Aristoteles, sed q̄uo problema pluribus figuris syllogizabile, cōpositū in vna figura, possit resolui in alias. Quare dicendum, ꝙ prius de reductione locutus est, quę est imperfectorum sylľorum ad perfectos. hic aūt de resolutione compositi problematis in plures figuras. Et propter hanc causam, non resoluuntur sylľi vnius figuræ in alteram, nisi seruata problematis identitate, & quia nō in omnibus seruari potest problematis identitas, ideo non in omnibus resolutio fit ad alteram figuram. Et hac ratione vniuersales secundæ figuræ non resoluuntur in tertiā, quoniam non potest ibi seruari problematis identitas.

Dubitatio. *Solutio.* *Refutatio.* *Solutio propria.* *Excerptum primum.*

Amplius per idem patet, vt Philoponus innuit. Aristotelem esse locutum de ea resolutione, quæ fit conuersione propositionum, & non reductione per impossibile. Ideo non docuit Barocco & Broccardo resolui in plures figuras, nec etiam primum primæ videlicet Barbara.

Secundū excerptum.

Amplius quærunt cur secunda figura in primam, & econuerso prima in secundam resoluitur sola conuersa maiori. Rationem optime assignat Albertus, ꝙ hoc fit ideo, quia secunda a prima descendit conuersione maioris. Est etiam alia ratio, quoniam minor propositio in secunda figura est veluti minor in prima, cum medium in illa prædicetur de minori. Et per hoc patet, cur prima in tertiam & econuerso resoluatur cōuersione minoris. Hoc enim est, quia medium eodem modo se habet in propositione maiori in vtrisque illis figuris. In vtrisqꝫ enim subijcitur. Differunt autem in sola propositione minori, quoniam medium in tertia subijcitur In prima autem prædicatur. Et ideo sola mutatione minoris altera in alterā resoluitur. Amplius patet cur in resolutione secundæ in tertiam, & econuerso, vtraqꝫ propositio conuertitur. Hoc enim est, quoniam in vtraqꝫ medium aliter disponitur In secunda enim de vtrisqꝫ prædicatur. In tertia vero, vtrisqꝫ subijcitur. Quo vero ad corollarium attinet. Animaduerte, ꝙ cum dicit Aristoteles isti soli syllogismi per impossibile reducuntur non intelligit, ita ꝙ alij non reducantur. Nam vt patuit, omnes p impossibile reduci possunt in primam. Sed intelligit istos solos reduci per impossibile, & non per conuersionem, quoniam alij reducuntur vtroqꝫ modo & per impossibile, & conuersione. isti autē

2. Dubiū. *Solutio.* *3. Dubiū.*

solum

ſolum per impoſſibile. Ex his patet cur Ariſtoteles nõ docuiſſet quomodo alij per impoſſibile reducantur, quoniam vt diximus de mente Philoponi, hic nõ de reductione, ſed de reſolutione loquitur Ariſtoteles. Qui autem ꝑ impoſſibile reducuntur, non reſolui dicuntur.

Cap. 3. De ſyllogiſmis ex terminis infinitis.

Differt autem in conſtruendo, uel deſtruendo opinari, aut idem, aut diuerſum ſignificare, non eſſe hoc, & eſſe non hoc, ut non eſſe album ab eo, quod eſt eſſe non album, non enim idem ſignificant. Nec eſt negatio eius, quod eſt, eſſe albũ ea quæ eſt, eſſe non album, ſed non eſſe album.

Com. 338. Omnes conueniũt, ꝙ Ariſtoteles velit declarare propoſitionem affirmatiuam de prædicato infinito, nõ eſſe ſimplicem negationem, vt ꝙ hic non ſit negatio ſimplex, videlicet eſt non album. Quam expoſitionem vult Philoponus, dicit enim Ariſtotelem velle declarare tranſpoſitã affirmationem non eſſe ſimplicem negationem, vt eſt nõ album, non eſſe ſimplicem negationem, ſed affirmationẽ tranſpoſitam. Sed cur hoc velit nunc declarare, cum illud in ſecundo libro de Interpretatione ſit declaratum.

Iuniores ex Alberto accipientes cauſam attulerunt, vt remoueretur error aliquorum, qui affirmationem tranſpoſitam, & ſimplicem negationem eandem eſſe dicebãt.

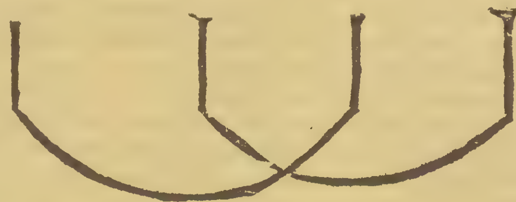
Philoponus vero cauſam affert, quoniam Ariſtoteles docuit reſoluere problema negatiuum in figuras, ne igitᵘ quis decipiatur reſoluendo affirmationem tranſpoſitam pro negatione ſimplici, docet inter has differentias. Et hoc proponit, & dicit. { Differt autem in conſtruendo vel deſtruendo, hoc eſt in ſyllogizando affirmatiue vel negatiue, opinari idem aut diuerſum ſignificare, non eſſe hoc, quod eſt ſimplex negatio, & eſſe non hoc, quod eſt tranſpoſita affirmatio, vt non eſſe album, quod ſimplex negatio eſt, ab eo, quod eſt eſſe non album, quod trãſpoſita affirmatio eſt, hoc eſt affirmatiua de prædicato infinita. Quod autem differant, probat primo, quia non idẽ ſignificare, quod vt per ſe notum derelinquit, & dicit nõ enim idem ſignficant. Secundo, quia eſſe non album, quod eſt tranſpoſita affirmatio, non eſt negatio ac contradictoria eius, quod eſt eſſe album, quæ eſt ſimplex affirmatio, ergo non eſſe album, & eſſe non album differunt, & ita affirmatio tranſpoſita differt a ſimplici negatione, & dicit { nec eſt negatio eius, quod eſt eſſe album quę eſt ſimplex affirmatio, ea tranſpoſita affirmatio, quæ eſt eſſe non album, ſed ea, quæ eſt, eſſe non album, quæ ſimplex negatio eſt. Vnde ſyllogiſmus eſt, propoſitiones, quarum altera eſt negatio illius eſt album, & altera non eſt negatio eiuſdem differunt, ſed eſſe non album non eſt negatio, illius eſt album, & non eſſe album eſt illius negatio, igitur hæ differunt. Sed quæritur quid Ariſtoteles intelligat per hanc propoſitionem eſt album, in qua ſubiectum non ponitur. Philoponus textu illo, & in pluribus etiam quorũ, vult ꝙ intelligatur indefinita, & propterea vult ꝙ Ariſtoteles oſtendat affirmationem trãſpoſitam non eſſe ſimplicem negationem, primo in propoſitionibus indefinitis, deinde textu illo, & in pluribus etiã quorum idem oſtendit in propoſitionibus vniuerſalibus ſeu determinatis aliqua quantitate. Sed tunc eſt dubiũ, quoniam ſi intelligeretur in propoſitionibus indefinitis illius propoſitionis eſt album. Simplex negatio nõ erit hæc, non eſt album, quoniam hæ erunt ſubcontrariæ, & ſimul veræ. Hæ enim vere ſimul ſunt. Animal eſt album. Animal non eſt album. Fortaſſe Philoponus per indefinitas intelligit ꝓpoſitiones, in quibus ſubiecta accipiuntur pro eodem numero indiuiduo. Secundum enim Philoponum propoſitio indefinita, cuius ſubiectum accipitur pro vno numero, etiam dicitur indefinita. Immo ſingularis dicitur indefinita apud ipſum quia nec vniuerſalis nec particularis eſt. Verum de his poſtea.

(margin: Dubitatur. Solutio. Dubiũ. Solutio.)

Ratio autem huius hæc eſt. Similiter enim ſe habet poßibile eſt ambulare, ad poßibile non ambulare, ei quæ eſt, eſſe album, ad eſſe non album, & ſcit bonum, ad ſcit non bonum.

A

Scit bonum.	Eſſe album.	Scit non bonum.	Eſſe non album.
Poteſt non ambulare.	Eſſe non album.	Non poteſt ambulare.	Non eſſe album.

Duæ propoſitiones.

Com. 339. Cum aſſignaſſet rationem, nunc vt Philoponus innuit eam exponit in terminis, & exponendo illam in terminis, accipit cauſam eius, quod dixit per analogiam, quæ eſt ad propoſitiones modales. nam vt in libro de interpretatione dictum eſt, verbum eſt, æquiualet modo, videlicet ipſi poteſt. Et dicit. { ratio autem & cauſa huius hæc eſt, Huius. ſ. quod eſſe non album, nõ ſit negatio eius quod eſt eſſe album, quoniam ſimiliter ſe habet poſſibile eſt ambulare ad poſſibile non ambulare ei, quæ eſt eſſe album ad eſſe non album. Cauſa eſt, quoniam verbum eſt ſimiliter ſe habet ad poſſibile, & ad modum. Similiter etiam ſe habet eſſe album ad eſſe non album ſicut ſe habet & ſcit bonum ad ſcit non bonum, tunc complenda eſt ratio, ſed poſſibile non eſſe non eſt negatio eius qđ eſt poſſibile eſſe Amplius, nec ſcit non bonum eſt negatio eius quod eſt ſcit bonum, ergo nec eſſe non bonum erit negatio eius quod eſt eſſe bonum. Conſtituit autem Philoponus rationem hanc in terminis, verbum clarius eſt, verba Ariſto. ſic nude intelligere, quam tot concluſionibus ipſa inuoluere.

B

Nam ſcit, uel ſciens bonum, nihil differt. Neque poteſt ambulare, uel eſt potens ambulare. Quare & oppoſita, non poteſt ambulare. Si igitur non eſt potens ambulare idem ſignificat & eſt potens non ambulare, ipſa ſimul inerunt eidem. nam idem poteſt ambulare, & non ambulare, & idem eſt ſciens bonum, & non bonum. Affirmatio autem & negatio non ſunt oppoſitæ ſimul in eodem. Quemadmodum ergo non eſt idem non ſcire bonum, & ſcire non bonum, nec eſſe non bonum, & non eſſe bonum idem. Proportionalium enim ſi alterum ſit, & alterũ erit.

C

Com. 340. Cum aſſignaſſet cauſam per analogiam ad modales, nunc idẽ probat, (vt Philoponus dicit) ducendo ad impoſſibile. Verum primo remouet quoddã dubiũ. Poſſet enim dubitari, vtrum poteſt, & eſt potens differant in ratiõe noſtra dicere. Hæc enim dubitatio exoritur eo, qa quis dicere poſſet, verbum eſt, eſſe ſimile ad poteſt, & ad ſcit, non autem potens ſciens, vel ſcibile, vel fortaſſe dubitatio hæc exoritur, vt Philoponus dicit, quia aliquis putare poſſet non ſimiliter ſe habere in propoſitionibus habentibus verbum eſt, & in non habentibus, propterea modum reſoluit in principium, & verbum. Et dicit, nam ſcit, vel ſciens bonum, nihil differt, nihil poteſt ambulare, vel eſt potens ambulare, ſimiliter nec differt dicere poſſibile eſt ambulare, & poteſt ambulare, ex his infert ꝙ etiã quo ad oppoſita nulla eſt differentia, & dicit quare & oppoſita, videlicet non poteſt ambulare, & non eſt potens ambulare nihil differunt, ſimiliter nec differunt non poſſibile ambulare, & non potens vel non poteſt ambulare. His declaratis, reſumit rationem ducendo ad impoſſibile. Et dicit { ſi igitur hæc propoſitio non eſt potens ambulare idem ſignificat, quod & hæc propõ eſt potens non ambulare, ipſa. ſ contradictoria ſimul inerunt eidem, nã idẽ numero poteſt ambulare & non ambulare, quoniã eadẽ potentia eſt oppoſitorũ, & idẽ eſt ſciens bonum, & non bonũ. Eſt enim eadem ſcientia cõtrariorum, deſtruit conſequens & dicit, affirmatio aũt & negatio nõ ſunt oppoſitæ ſimul in eodem, Quare ſciens non bonum nõ eſt oppoſitio ad ſciens bonum, nec potens non ambulare ad

D

potest ambulare. Ex his patet hãc rationem ab illa nõ differre quo ad rem sed solum quo ad formam, qnoniã prima fuit ostensiue. Secunda autẽ p impossibile sumpta. His declaratis Arist. Epilogando primam rationem. Dicit, quemadmodum, ergo non est idem nõ scire bonum & scire non bonum, ita quoq; nec est idem esse non bonum, & non esse bonum. Causam repetit, & dicit, pro portionalium enim si alterum sit, & alterum erit. Modo probatum est esse bonum, & scire bonum, et non esse bonum, & non scire bonum, & non esse bonum, & scire nõ bonum esse proportionalia. Quare si scire bonum & nõ scire bonum sunt contradictoria, esse bonum, & non esse bonum erũt contradictoria. Et si scire bonum, & scire nõ bonum non sunt contradictoria, nec scire bonum, & scire non bonum erunt contradictoria. Quo vero ad terminos attinet. Animaduerte q Philoponus propositionem, in qua nullus terminus negatur, siue infinitatur appellat affirmationem simplicem propositionem vero, in qua prædicatum infinitatur, appellat affirmationem transpositam. Sic etiam contradictorias, alteram negationem simplicem, quæ simplici affirmationi opponitur, alterã negationẽ transpositam, quæ affirmationi transpositæ opponit, vocat, nã est ꝓpositio quadruplex, simplex affirmatio, cui simplex negatio opponitur. Et transposita affirmatio, cum transposita negatio contradicit.

Animaduersio.

Nec esse non æquale, & non esse æquale idem, huic enim quod est esse non æquale, subiacet aliquid, & hoc est inæquale, illi uero nihil. Eo q, æquale quidem uel inæquale non omne est, æquale autem esse uel non æquale esse, omne.

Com. 341. Cæpit probare, q affirmatio trãsposita, & negatio simplex differant & ꝓbauit hoc duobus exẽplis. Primũ, qa differt esse non album, & non esse album. Secundum, qa differt esse non bonum, & non esse bonum, Vt probauit ratione ostensiua, & ducente ad impossibile, nunc vt Philoponus exponit, idem probat per tertium exemplum, qđ est manifestius prioribus. Et dicit. { nec esse nõ æquale, & non esse æquale idem, ergo affirmatio transposita, & negatio simplex differunt. Probat antecedens, & dicit. { huic enim qđ est esse non æquale, subiacet aliquid, hoc est verificatur de aliquo ente, & hoc ens, de quo verificatur, est inæquale, constat autem ipsum inæquale esse ens, quoniam est quantum, nihil enim, vt Philoponus inquit est inæquale, nisi sit quantum. Illi vero scilicet quod est non esse æquale nihil subiacet, quoniam tam de ente q̃ de non ente dicitur, chimæra enim non est æqualis alicui quia non est, testudo autem non est æqualis æquo, quia Testudo est ens, & minoris quantitatis q̃ æquus, ergo Testudo non est æqualis æquo, & q illi nihil subiacent probat, & dicit, eo q æquale quidem vel inæquale non omne est, non enim de quolibet dicit æquale vel inæquale. nam vt Philoponus dicit, quod non est quantum, nõ dicitur æquale, vel inæquale, æquale autem esse vel non esse æquale, omne dicitur, quoniam de quolibet dicitur esse æquale, vel non esse æquale, quia vt subaudit Philoponus, esse æquale, vel non esse æquale in omnibus entibus & in non entibus diuidit verum, & falsum.

Amplius, est lignum non album, & non est album lignum, non sunt simul, si enim est lignum nõ album, erit lignum, quod autem non est album lignum, non necesse est esse lignum.

Com. 342. Hoc est vltimum exemplum, & vt Philoponus inqt, manifestius cæteris, quoniam in hoc exemplo subiectũ ponitur, in cæteris subiectum obscurum est. Hic enim lignum subiectum est, in cæteris nullum ponebatur subiectum, sed obscure continebatur. Quod autem simplex negatio, & affirmatio transposita differant, hoc exemplo patet nam hæc est simplex negatio lignum non est albũ, hæc est affirmatio transposita, lignum nõ est album quæ ponit lignum, q autem prima nihil ponat, declarat Philoponus, quoniam tam anima, q̃ non ens hoc est Chimæra non est album lignum, at neque anima neq; Chimera lignum est nõ album, vnde dicit. { Amplius est lignum non album, & non est album lignum, non sunt simul, scilicet veræ, nec eædẽ. Et probat, & dicit { si enim est lignũ non album, erit lignum, & sic ponitur subiecti cõstantia. Quod autem non est album lignum per negationẽ propositam verbo, non necesse est esse lignum, & sic non ponitur subiectum, neque subiecti constantia. Sed dices nunquid in hac propositione lignum non est album, ponatur subiecti constantia, & an sit negatio simplex. Superius diximus tales non esse simplices negationes, nisi subiectis pro eodem numero acceptis. Sic enim sunt oppositæ. Hæ enim, lignum est album, & lignum non est album, subcontrariæ sunt. Sed subiectis pro eodem numero acceptis sunt oppositæ circa idem. Solutio.

Quare manifestum est, quoniam non est eius quod est bonum, est non bonum, negatio. Si ergo de omni uno, uel affirmatio uel negatio uera, si non est negatio, palam quoniam affirmatio aliquo modo erit, affirmatiõis autem omnis, negatio est. Et huius ergo ea quæ est non est non bonum.

Enuntiationum simplicium, ac infinitarum, seu transpositarum per uaria exempla dispositio.

Propõ affirmatiua simplex. Est album.	Propõ negatiua simplex. Non est album.
Negatiua infinita seu transposita. Non est album.	Affirmatiua infinita, Seu transposita. Est non album.

Exemplum manifestius.

Affirmatiua sim. in minus. Est æquale.	Negatiua simplex in plus. Non est æquale.
Negatiua trãsposita in plus. Non est non æquale.	Affir. trãsposita in minus. Est non æquale.

Exemplum manifestius, apposito subiecto ipsi propositioni.

Affirmatiua simplex. Lignum est album.	Negatiua simplex. Lignum non est album.
Negatiua infinita. Lignũ non est non album.	Affirmatiua infinita. Lignum est non album.

Com. 343. Nunc dat conclusionem principalem primo. Deinde docet inuenire negationem affirmationis transpositæ. Et dicit, quare manifestum est, quoniam non est eius quod est bonum, est non bonum simplex negatio. Hęc est conclusio principalis, tunc inuestigat qualis hæc sit, & quæ sit eius negatio, & dicit. Si ergo de omni vno subiecto, vel affirmatio, vel negatio vera est, hoc est Si omnis propositio mundi est affirmatio vel negatio. Si illa propositio est non bonum non est negatio simplex, palam q affirmatio aliquo modo erit. dixit aliquo modo, vt Philoponus dicit, quia non est simplex affirmatio, sed transposita, & sic saltem de prædicato negato. Vlterius docet inuenire illius contradictoriam, quæ est negatio transposita per negationem, & dicit, affirmationis autem omnis, est aliqua negatio correspondens. Et huius ergo negatio est ea quæ est non est non bonum, quæ dicitur apud Philoponũ negatio transposita. Sunt igitur quatuor propositiones. Simplex affirmatio. Simplex negatio. Transposita affirmatio, & transposita negatio.

Habent autem ordinem hunc ad inuicem. Sit esse quidem bonum in quo A, non esse autem bonum in quo B, esse aut non bonum in quo C sub B, non esse autem non bonum in quo D sub A omni ergo inerit aut A, aut B, & nulli eidem. & omni aut C, aut D, & nulli eidem. Sequentibus hæc conspicua redduntur.

Com. 344. Propositum Aristotelis, vt Philoponus inquit, erat dicere, quod simplicis affirmationis transposita affirmatio negatio non sit, cum hoc nobis vtile sit ad syllogismorum resolutiones ne problema affirmatiuum, quod est transposita affirmatio, putemus negatiuum, & resoluamus ad negatiuum syllogismum. Cum igitur declarauerit hoc, nunc transit, vt Philoponus inquit, ad ostendendũ, quomodo simplex affirmatio, & simplex negatio, transposita affirmatio, & transposita negatio se habent secundum consequentiam. Et dicit, quod conuerso modo secundum consequentiam se habent simplices, & transpositæ propositiones, quoniam ad simplicem affirmationem sequitur negatio transposita, & ad transpositam affirmationem sequitur negatio simplex, vt autem hæc ostendat, exponit eas in figura, & dicit. { Habent autem ordinem hunc ad inuicem, prius tamen disponit figuram, & dicit { sit esse quidem bonum in quo A, vel sit in quo A lignum est bonum, non esse autem bonum sit in quo B vel sit in quo B, huius negatio, videlicet non lignum est bonum esse autem non bonum, vel lignum esse non bonum sit in quo est C sub B, non esse autem non bonum, vel non lignum esse non bonum sit in quo D sub A.

Quo vero ad propositiones attinet, Aristoteles exempla affert in propõnibus non apposito subiecto, sed quia postea affert subiectum, ideo nos expressimus subiectũ.

Amplius cum dicit, C sub B & D sub A poni, non intelligit secundum ordinem essentialem consequentiæ vel prædicationis, sed secundum ordinem accidentalem, qui accidit propter situm figuralem. Quo accidit pro veritatis manifestatione propositiones hoc pacto situari. Tũc declarat, quæ harum se habent vt oppositæ hoc est contradictoriæ, Dicit { omni ergo inerit A aut B, & nulli eidem, ergo A & B sunt contradictoriæ, contradictoria enim sunt cui alterum inest. Et omni inest aut C aut D, & nulli eidem, ergo C & D sunt contradictoria, dictum est enim contradictorium esse, cui alterum inest, & si dices has indefinitas, & subcontrarias, iam responsum est eas esse contradictorias circa idem subiectum numero. Hæc de figura, & de oppositione.

Et cui C inest, necesse est B omni inesse. Si enim uerũ est dicere, quoniam est non album, & quoniam non est album uerum, impoßibile enim est simul esse album, & non esse album, aut non esse lignum album, & esse lignum album. Quare, si nõ affirmatio, negatio inerit. Cui uero inest B, non semper C, quod enim omnino non est lignum, nec lignum erit non album. Com. 345.

His dispositis, sit prima regula, ex ipsa transposita affirmatione sequitur simplex negatio, sed non econuerso. Sequitur enim lignum est non album, ergo lignum non est album. Probatur, quoniam duarum contradictoriarum si altera repugnat altera sequitur. Lignum esse album, quæ est affirmatio, repugnat illi, lignum est non album, hæc enim copulatiua est impossibilis. lignum est album, & lignum est non album Quare si affirmatio simplex illi repugnat, negatio simplex sequetur, vt pauloante diximus. Dicit. & cui C inest, necesse est B omni inesse si enim verum est dicere, quoniam subaudi, lignum est non album, & quoniam non est album, verum est dicere sequitur enim, lignum est non album, ergo lignum nõ est album, cuius probationem affert, & dicit, { impossibile enim est idem esse album, & non esse album, aut impossibile est non esse lignum album, & esse lignum album, quare, si non affirmatio competit & negatio inerit, duorum enim contradictoriorum, si alterum non sequitur, sed repugnat, alterum sequatur, necesse est. Quo verba attinet. Animaduerte quod licet Aristoteles exempla ponat in propositionibus indefinitis, sub contrarijs, quæ possunt stare simul, esseque simul veræ. (Hæ enim stant simul, lignum est album, & lignum est non album,) Tamen intelligit subiectis acceptis pro vno singulari ac eodem ligno, vt patet, contra vero, non sequitur non enim sequitur, non est album, vel non est lignum album, ergo est non album, quoniam Chimæra non est lignum albũ, & tamen non est lignum non album, quoniam tunc Chimæra esset, sequitur enim, Chimæra est lignum non albũ ergo Chimæra est. Vel sequitur, Chimæra est alba, ergo Chimæra est, a tertio adiacente, ad secundum adiacens. Dicit { cui vero inest B, negatio simplex, non semper C inest, quæ est affirmatio transposita, & causam affert, & dicit { quod enim omnino non est lignum, vt Chimæra nec lignum erit non album: Si enim Chimęra est lignum non album, Chimęra erit. Quo vero ad verba attinet, dixit, non semper, quoniam vt Philoponus dicit aliquãdo cum constantia subiecti sequitur. Sequitur enim A non est album, & A est, ergo A est non album. Verum de hoc postea. Ex his colliguntur duæ regulæ prima ex affirmatiua transposita, hoc est ex affirmatiua de prædicato infinito, sequitur simplex negatio, de prædicato finito. Secunda ex simplici negatione, quæ est propositio negatiua de prædicato finito, non semper sequitur affirmatio transposita, hoc est affirmatiua de prædicato infinito. Quo igitur modo B & C, in consequentijs se habeant ex hisce patet.

In sequenti hac conspicua redditur figura.

A

Prima regula.

Secunda.

B

Econuerso igitur cui inest A, & D omni inest. aut enim C, aut D: quoniam autem non possunt simul esse non album, & esse album, D inerit. Quare de eo, quod est album, uerum est dicere, quoniam non est non album, de D autem non omnino A erit, nam de eo, quod omnino non est lignum, non uerum est dicere A, quoniam est lignum album, quare D u.rum est, & A non uerum. quoniam est lignum album. ὥσπερ quare enĩ.

Nunc de consequentijs ipsorum A D ponit regulas. Com 346.

Et primo proponit vnam regulam, & dicit, econuerso igitur cui inest A, & D omni inest. Est ergo regula, ex affirmatione simplici sequitur negatio transposita, sequitur enim Socrates est albus, ergo Socrates non est nõ albus. Quo vero ad verba attinet, dixit econuerso, quoniam, vt Philoponus inquit, econtrario se habet simplex affirmatio cum simplici negatione, nam simplex negatio erat consequens ad transpositam affirmationem, simplex vero negatio, est antecedens. Deinde probat regulam, & dicit { aut enim C aut D, sunt enim hæ contradictoriæ, et ita oportet, vt aut ad A sequatur D, aut C non C, repugnat enim C ipsi A, hæc enim copulatiua est impossibilis, Socrates est albus, & Socrates est nõ albus quare, si C repugnat D, sequetur. Dicit { quoniam autẽ non possunt simul stare, esse non album, & esse album, D inerit, duorum enim oppositorum, si alterum repugnat, alterum sequitur quare de eo, quod est album, verum est dicere, quoniam non est non album. Est ergo regula ex affirmatione simplici negatio transposita sequitur, hoc est ex affirmatiua de prædicato finito, negatiua sequitur de prædicato infinito. Deinde assignat secundam regulam, & dicit { de D autem non omnino erit A est ergo regula ex negatiua transposita non sequitur affirmatiua simplex, nisi vt prius cum constantia subiecti. Et probat per instantiam, & dicit { nam de eo quod omnino non est lignum vt de Chimæra, non verum est dicere A, hoc est quoniam est lignum album, quare D verũ est. Chimæra enim non est lignum album, neque lignum non album: A autem quoniam est lignum album non verum est, vnde non valet Chimæra non est non alba, ergo Chimæra est alba, nisi cum constantia subiecti. Vt dictum est.

C

D

Palam autem, quoniam & A C nulli eidem insunt, sed & B & D contingit eidem alicui inesse.

Cum dixisset, quomodo se habent propositiones quę se consequuntur in figura. Declarat nũc quomodo se habeant & angulares, vt A C, & D B, & vult quod A C, nunquam simul stant, nam quod est lignum album, hoc impossibile est esse lignum nõ album, at negationes aliquando contingit simul esse veras, vt de non ente, veluti de Chimæra. Chimæra enim nec est alba, nec est non alba. Et non solum de non ente hæ sunt simul veræ sed de his etiam, quæ omnino corpora non sunt, vt anima nec est alba, nec non alba. Quare affirmationes nunquam simul Com. 347.

veræ sunt, negationes autem contingit simul veras esse.

Nituntur autem hic Alexan. & Philoponus concordare quæ hic dicit Aristo. cum illis, quæ dicit in libro de interpretatione, quæ quia satis clare patet concordia, de ea bona fronte supersedeo. Mouet tamen Philoponus hic dubitationes difficiles, quarum prima est φ Aristo. superius dixerit has esse easdem vel simul stare potest ambulare, potest non ambulare, similiter scire bonum, & scire nō bonum. Et sic velle videtur affirmationem simplicem & transpositam non esse repugnantes. Nunc autem asserit illas semp repugnare, & sic videtur contradictio. Secunda vero dubitatio est, quoniam superius dixit, hæc non esse eadem scit bonum, & non scit bonum. Modo autem dicit, ad C sequi B, & ita ad scire nō bonum sequi videtur non scire bonū. Philoponus multa dicit. { Ego vero ad primam dicerem illas propositiones easdem esse secundum conuersionem, conuertitur enim potest ambulare, ergo potest non ambulare, est enim potentia oppositorum eadem. Amplius conuertitur scit bonum, ergo scit non bonum, quia scientia est oppositorum eadē. Et sic superius loquitur de his, quæ conuerti possunt ad oppositum. Hic vero loquitur in his, quæ non cōuertuntur ad oppositum. Præterea dici potest has est albū & est non album esse easdem quo ad qualitatem, quoniā ambæ sunt affirmatiuæ, & sic superius locutus est. Hic vero loquitur secundum veritatem. Ad secundam dico φ negatio simplex & transposita differunt, nec sunt eedem quoniam se habent, vt superius & inferius. Tamen negatio simplex sequitur ad transpositam affirmationem, quæ non repugnant. Superius enim de identitate simpliciter loquitur. Hic de identitate consequentiæ.

Dubōnes Philop. — *2. Dubī.* — *Solutio. 1.* — *Solutio. 2.*

Similiter autem se habent & priuationes ad prædicationes eadem positione, sit enim æquale, in quo A, non æquale, in quo B, inæquale in quo C, non inæquale in quo D.

Simplicium et infinitarum, seu transpositarum priuatorum propositionum ordo, ac consequentia.

A.		B.
Est bonum.	Omni alterū, nulli ambo.	Nō est bonū.
Lignū est bonū.	Oppositę.	Lignū nō est bonū.
Est Æquale.		Nō est æquale.

Consequentes. Ad affirmatiuam sequitur negatiua, & nō est cōtra.

Incon stant. Simul stantes.

Consequentes. Ad affirmatiuam sequitur negatiua & nō est cōtra.

D.		G.
Non est non Bonum.	Omni alterū nulli ambo.	Est non bonū.
Lignum nō est non bonum.	Oppositæ.	Lignū est non bonum.
Nō est inæquale.		Est inæquale.

Com. 348. Nunc ostendit priuatiuas propositiones similiter se habere ad simplices, vt transpositæ ad illas se habuerunt, & disponit figuram, & dicit { similiter autem positione eadem secundum cōsequentiam se habent priuationes, hoc est propositiones de prædicatis priuatiuis ad prædicationes simplices, vt subaudi se habuerunt ad illas transpositæ. Hoc autē non aliter probat nisi constituendo figurā, & dicit, sit enim æquale esse in quo A, non æquale esse in quo B esse inæquale in quo C nō inæquale esse in quo D quibus patet ad G sequi B, & non econtrario. Ad A vero sequi D, & non econuerso, & per easdem rationes, vt Philoponus declarat. Sequitur enim est inæquale, ergo non est æquale. Cum enim antecedenti repugnet esse æquale, ergo non esse æquale sequitur.

Duorum enim contradictoriorum, si alteram repugnat, alterum sequitur. Contra vero non sequitur Nō enim sequitur, non est æquale, ergo est inæquale, non quantum enim vt anima & color, & non ens (vt Chimæra non sunt æqualia, quæ tamen non sunt inæqualia, cum non sint quanta. Propriū enim quantis est æquale, & inæquale dici. Rursus sequitur est æquale, ergo non est inæquale. Cum enim illi est æquale, repugnet hæc est inæquale, sua contradictoria sequetur. Quare sequitur est æquale, ergo non est inæquale. Contra vero, non sequitur. Non enim sequitur, non est inæquale, ergo est æquale, quoniam Chimæra non est inæquale, cum non sit quanta, quæ tamen non est æquale. Quare priuationes ad simplices eodem modo se habent, vt transpositæ.

Et in pluribus etiam quorum his quidem inest, illis uero non inest idem, negatio quidem similiter uera est. Vt quoniam non sunt alba omnia, aut quoniam non est album unumquodque, at quoniam est non album unumquodque, aut quoniā omnia sunt non alba, falsum est. Similiter autem & eius, quæ est, est omne animal album, non hæc, (est non album omne animal,) negatio est: ambæ enim falsæ sunt, sed est, non est omne animal album.

Com. 349. Reuertitur, vt Philoponus inquit, ad illud, quod a principio dixit, videlicet, φ simplicis affirmationis nō sit transposita affirmatio opposita, sed simplex negatio, & ostendit idem verum esse in magis contingentibus, & in vniuersalibus propositionibus, & primo in propositionibus vniuersalibus in numero plurali, de subiectis transcendentibus, deinde in numero singulari de subiectis limitatis. Dixit in propositionibus vniuersalibus, quoniam vt Philoponus inquit, cum Arist. declarasset in propositionibus indefinitis simplices negationes non esse affirmationes transpositas, nunc idem ostendit in propositionibus determinatis vniuersaliter. Et primo proponit illud, quod vult declarare, & dicit { & in pluribus etiam, quorum idem prædicatum his quidem inest, illis vero non inest, vt sunt propositiones de inesse, quæ sunt materia modalium de contingenti. In his inquam, similiter negatio quidem vera est, affirmatione subaudi existente falsa. Et hoc exponit in propositionibus vniuersalibus de inesse, quæ sunt de materia non necessaria: & dicit: vt quoniam non sunt alba omnia, aut quoniam non est album vnumquodque, propositio vera est. Subaudi affirmatione existente falsa, vt illa omnia sunt alba, aut vnumquodque est album. Cum enim hæc sit falsa. Illa vera est, non omnia sunt alba, vel non vnumquodque est album. Nam hæc propositio non vnumquodque est album, æquipollet illi quoddam ens non est album, quæ vera est. Et vt Philoponus inquit, aut quoniam non est album vnumquodque, additum est nō vt exemplum diuersum a priori, sed vt illius expositiuum. Deinde ostendit, φ affirmatio transposita non sit illi contradictoria: quoniam est simul falsa. Hæc omnia sunt non alba est falsa sicut illa, omnia sunt alba. Et hæc vnūquodque est, non album, est etiam falsa sicut illa vnūquodq; est album. Quare hæc non potest esse illius, opposita negatio, cum sit simul falsa, contradictoria enim in omnibus (vt Philoponus inquit) diuidunt verum & falsum. Dicit at quoniam est non album vnumquodq;, aut quoniam omnia sunt non alba, falsum est, ergo non potest esse negatio illius. Deinde idem declarat in alio exemplo in numero singulari de subiecto exposito & limitato, & dicit, similiter autem, & eius quæ est, est omne animal album, non hæc negatio est, videlicet est non album omne animal. Ambæ enim falsæ, sunt hæc enim falsa est omne

animal est album, instantia est de coruo. Hæc similiter, omne animal est non album, instantia est de cygno, sed negatio illius, est videlicet hæc non omne animal est albũ cum non possit esse simul vera. Patet ergo ꝙ tam in propositionibus indefinitis, ꝙ in propositionibus vniuersali bus, transposita affirmatio non est simplex negatio. Quare cum de indefinitis locutus est prius, nunc loquitur de vniuersalibus, vt Philoponus exposuit hic. Fortasse enim prius est locutus de indefinitis subiectis acceptis pro eodem singulari numero, hic loquitur de vniuersalibus.

Nam hic declarauit ꝙ nec in vniuersalibus transposita affirmatio sit simplex negatio.

Quoniam autem palam, ꝙ aliud significet, est non album, et non est album, illa quidem affirmatio, hæc uero, negatio, manifestum quoniam non est idem modus monstrandi utrunque.

Com. 350. Nunc vt Philoponus inquit, redit ad principale propositum, ꝑpter quod hæc omnia dixit, propositũ enim erat de resolutione syllogismorum dicere, & propter hoc transpositarum affirmationum meminit, ꝙ si quandoq; tale problema inuenerimus, nõ oportet putare ipsum negatiuum esse. Et ideo ad negatiuum syllogismum non est reducere hoc. Et quia hoc erat propositum, ideo ostendit transpositam affirmationem non esse simplicem negationem. Obiter autem in intermedio de consequentijs ipsarum pertractauit. Hæc ergo omnia cum compleuisset regressus est ad propositum. Et dicit, quoniam autem palam, ꝙ aliud significet hæc propositio est non album, & hæc nõ est album, & pro nam, illa quidem affirmatio transposita est. Hæc vero negatio simplex est. Manifestũ quoniam non est idem modus monstrandi vtrunq;, quoniam transposita affirmatio per syllogismos affirmatiuos syllogizatur, simplex vero negatio per negatiuos.

Vt quoniam quicquid est animal, non est albũ, aut contingit esse non album, & quoniam uerum est dicere esse non album, huius enim, quod est esse non album, & uerum est dicere esse album, siue esse non album, idem modus est. Constructione enim ambæ per primam ostenduntur figuram.

Com. 351. Cum dixisset non esse eundem modum demõstrandi vtrunq;, & videlicet affirmationem transpositam, & negationem simplicem per exempla exponit, & lege sic { dico non esse eundem modum demonstrandi vtrunq; problema, vt quoniam quicquid est animal, non est album, quoniam hæc demonstratur negatiue, quia æquipollet illi, nullum animal est album. Dat exemplum transpositæ affirmationis in modalibus, quæ demonstrantur affirmatiue, & dicit { aut contingit esse nõ album, & quoniam verum est dicere esse non album. Huius enim quod est esse non album, & quoniam verum est dicere esse album, siue esse non album, & subaudi contingit esse non album, idem modus est syllogizandi. Constructiue enim ambæ per primam ostenduntur figuram. Quo vero ad exempla attinet. Animaduerte ꝙ Aristoteles hic videtur enumerare propositionem modalem de vero quod in libro de interpretatione olfecit. Et videtur hic syllogizare ex his, & ex propositionibus de inesse miscendo, vt docuit syllogizare ex altera necessaria, & altera de inesse. Et Iuniores ampliant hanc mistionem non modo ad modalem de vero, sed etiam ad modalem de falso, de scio, de opinor, de dubito, et de ceteris id genus. Videtur enim ꝙ in omnibus talibus ex altera modali, & altera de inesse ita fiat mistio, veluti ex altera necessaria, & altera de inesse, in omnibus figuris. Et eadem sint regulatiua principia quoniam possunt probari per dici de omni, & dici de nullo. Sed contra obijcitur quoniam non sequitur scio omnem mulam esse sterilem. Hoc quod est in vtero est mula, ergo scio hoc quod est in vtero esse sterile. Nec sequitur scio omnem dualitatem esse parem, hoc abscõsum in manu mea est dualitas. Ergo scio hoc abscõsum esse par. Præterea non sequitur dubito omne veniens esse animal. Omnis homo est veniens. Ergo dubito omnem hominem esse animal. Insuper non sequitur, falsum est omne animal esse rationale, omnis homo est animal, ergo falsum est omnem hominem esse rationalem. Multa de his possent dici, & dubitari, volumus tamen hæc sufficere, quoniam si dabitur occasio, alibi diligentius omnem nodum remouebimus. Prima tamẽ obiectio deletur, quoniam cõclusio sequitur modo quo intelligitur maior. Et quia maior intelligitur de mula quatenus mula, ideo sequitur ꝙ sciã hoc quod est in vtero esse sterile, quatenus est mula. Similiter deletur secunda. Sequitur enim ꝙ sciam hoc abscõsum in manu esse par, quatenus dualitas. Similiter & tertia. Sequitur n. ꝙ dubitem omnem hominem esse animal, quatenus veniens. Hoc enim pacto Philoponus, & Auer. Mistionem necessarij & inesse exposuerunt, & eodem modo exponenda hæc mistio est. Ad vltimam animaduerte ꝙ ex altera de falso, & altera de inesse non sequitur altera de falso, nisi prius illius de falso accipiatur æquipollens, et si ex æquipollente de vero, & altera de inesse sequitur propositio de vero, tunc ex illa de falso sequitur. Ad propositũ, hæc propõ, falsum est omne animal esse rationale æquipollet illi, uerum est non omne animal est rationale. Tunc non sequitur, uerum est non omne animal esse rationale. Omnis hõ est animal, ergo uerum est non omnem hominem esse rationalẽ, quia ex maiori particulari nihil sequitur. Bene tñ ualet, falsum est aliquod animal esse lapidem omnis homo est animal, ergo falsum est aliquem hominem esse lapidem, quia maior æquipollet illi uerum est nullum animal esse lapidem. Verum de his hactenus.

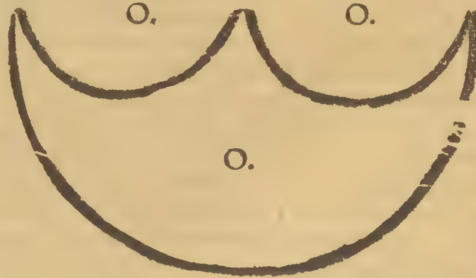
Obijcitur pri. — Secundo. — Tertio. — Quarto. — Solutio pri. — Solutio secunda. — Solutio tertia. — Solu. quarta.

Nam uerum ipsi est similiter ordinatur, eius autem quæ est uerum est dicere esse album, non hæc uerum est dicere esse non albũ, negatio est, sed hæc, non est uerum dicere esse album.

δὲ autẽ γὰρ eni.

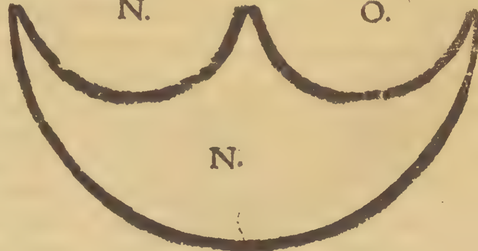
Com. 352. Quia accepit esse non album non esse negationem illius quod est esse album. Nunc probat, & dicit nam uerum ipsi uerbo est similiter ordinatur, quoniam uterque terminus est modificans propositionem, eius autem propositionis, quæ est, uerum est dicere animal esse albũ, non hæc, uerum est dicere animal non esse album, negatio est, sed hæc non est uerum dicere animal esse album, ergo illi animal est album negatio erit, animal non est album. Quo uero ad uerba attinet. Animaduerte ꝙ cum dicit eius autem quæ est bene dicitur, quoniam translationes, in quibus loco autem legitur enim, non rectæ sunt.

Si enim uerum est dicere quicquid est homo, musicum esse, aut non musicum esse, quicquid est animal sumendum, musicum esse, aut non musicum esse, & ostensum est.

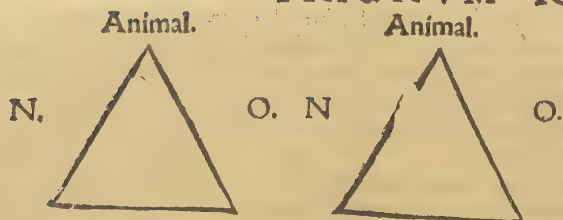
Cõiugationes vniuersalẽ affirmatiuam simplicẽ et transpositã astruẽtes.

Non esse autem musicũ quicquid est homo, destructiue monstratur secundum dictos tres modos.

Tres cõiugatiões vniuersalẽ negatiuam astrnentẽ in secundæ figura, quarũ forma magis quã veritas inspiciẽda ẽ.

Annotatio

Com. 353. Nunc exempla affert vt Philoponus dicit, quomodo possit tale problema resolui. s. vniuersale affirmatiuũ simplex, & transpositum, & dicit ꝙ maior de medio, mediũ de minori prædicari debet. Vt omne animal musicus, omnis homo animal, igitur omnis homo musicus. Transpositum vero eodem modo, omne animal est non musicum, omnis homo animal, omnis igitur homo est non musicus. Dicit { si enim verum est dicere quicquid est homo musicum esse, ita vt sit problema affirmatiuum simplex, omnis homo est musicus, aut nõ musicum esse, ita vt sit problema transpositum, omnis homo est non musicus, pro probatione ac resolutione syllogistica, sumendum est quicquid est animal esse musicum pro resolutione problematis vniuersalis affirmatiui simplicis, ita vt maior sit, omne animal est musicum, aut sumendum non musicum esse, pro problemate affirmatiuo transposito, ita vt maior sit, omne animal est non musicum, & medio sic vel sic sumpto vtrunque problema ostẽsum est.

Animaduersio. Quo vero ad rem attinet. Animaduerte, ꝙ huiusmodi problemata resolui possunt cum modo vero, vt verba Aristotelis sonant, vt si problema sit, verum est dicere omnem hominem esse musicum. Syllogizabimus hoc pacto, verum est dicere omne animal esse musicum, omnis homo est animal. Igitur verum est dicere omnem hominem esse musicum, vel sic, verum est dicere omne animal esse non musicum, omnis homo est animal, ergo verum est dicere, omnem hominem esse non musicum.

Sed siue sic, siue sic ad resolutionem non differt. Deinde docet resoluere problema negatiuum, & dicit. Non esse autem musicum, quicquid est homo hoc est omnem hominem non esse musicum, quod æquipollet nullus homo est musicus, si resolui debet, destructiue demonstratur secundum dictos tres modos vt per Cælarent, per Cesare, & camestres, per Cælarent quidẽ hoc pacto. Nullum animal est musicum, omnis homo est animal. Igitur nullus homo est musicus, per Cæsare hoc pacto, nullum musicum est animal, omnis homo est animal. Igiť nullus homo est musicus. Per Camestres denique hac ratione, omnis homo est animal, omne musicum est animal, ergo nullum musicum est homo, & vltra per conuersionem, ergo nullus homo est musicus. Simili modo syllogizari potest his tribus modis de vero, vt si dixero, verũ est dicere nullum animal esse musicum, omnis homo est animal. Igitur verum est dicere nullum hominem esse musicum, eodem modo in cæteris. Quo vero ad verba attinet, Aristo. vt Philoponus dicit, accepit ꝓblema transpositum pro negatiuo, cum dixit. Non esse musicum quicquid est homo, sensus tamen est, nullus homo ẽ musicus, quod problema tribus modis syllogizari potest.

Simpliciter autem quãdo sic se habent A & B, ut simul quidem eidem non contingant, omni autem de necessitate alterum, & rursum, C & D, similiter. Sequitur autem ad C A, & non conuertitur, & ad B sequitur D, & non cõuertitur. Et A quidem & D contingunt eidem, B autem & C non contingunt.

N' autẽ και' &

Com. 354. Iterum, (vt Philoponus inquit,) de consequẽtijs, quæ sunt propositionum simplicium, & transpositarum, nũc regreditur. Constituit autem primo figuram, vt superius fecit. Terminos etiam in illa collocat, sed non eodem modo, neq; similiter se habentes quantum ad ordinem. Et, (vt Philoponus dicit,) primo facit tres suppositiones. Deinde ex illis vult quatuor regulas esse probandas. Loquitur autem suspensiue, vsque ibi & ad B sequitur D. Pri-

B ma itaque suppositio est, vt sumantur A & B, vt animal & non animal, vel bonum, & non bonum, quæ sic se habeant, vt simul quidem eidem nõn contingant, omni autem de necessitate alterum, et hoc pacto animal, & nõ animal se habent, quoniam omne aut est animal, aut non est animal, similiter omne, aut est bonum, aut non est bonũ, & de nullo simul. Dicit, & lege suspensiue { Simpliciter autem, quãdo sic se habent A & B, vt simul quidem eidem non contingunt, omni autem de necessitate alterũ insit } hæc est prima suppositio secundum Philoponum. Affert secundam, & dicit, & rursum C & D similiter, ut homo, & non homo, aut iustum & non iustum: Hæc. n. de nullo simul sunt & de omni alterum est. Deinde affert tertiam suppositionem secundum Philoponum, & dicit. Sequitur autem ad C A & nõ conuertitur, nam ad hominem esse sequitur animal esse, & ad iustum eẽ sequitur bonum esse, & non conuertitur, & per hanc tertiam patet, C D non posse accipi, nisi vt inferiores ad A B, alioquin ad G non sequetur A, & ita patet non quousq; terminos accipi posse in C & D, ut nec lignum, nec non lignum, quia si ponitur lignum in C, ad ipsum non sequitur A, cum hæ suppositiones veræ fuerint, infert quatuor regulas demonstrandas, & dicit, & ad B sequitur D, vt ad non esse animal sequitur non esse hominem, & ad nõ esse bonum sequitur non esse iustum. Hæc est prima regula. Affert quartam, & dicit, & non conuertitur, q̃a non sequitur ad D B, non enim ad non esse hominem nõ esse animal sequitur. Assignat, secundam, & dicit. { Et A quidem & D contingunt eidem, vt animal, & non homo, contingunt æquo. Et bonum & non iustum contingunt ei quod est amicum mori pro amico, vt Achillem pro Patroclo. Assignat tertiam, & dicit B autem & C non contingunt, vt non animal, & homo nulli eidem cõtingunt. Hæ sunt quatuor regulæ probandæ, vt Philoponus inquit.

Primum ergo ꝙ ad B sequatur D, hinc manifestum. Cum enim eorum, quæ sunt C, D alterum ex necessitate omni insit,
G *cui autem B non contingit C, eo quod simul infert A, A autem & B non contingunt eidem, manifestum ꝙ D sequatur ad B.*

Nunc probat primam regulam, videlicet ꝙ ad B sequatur D, & hoc proponit, & dicit. { Primum ergo, ꝙ ad B sequatur D hinc manifestum, ut ad non esse animal sequatur non esse hominem. Probat hoc pacto, ad quolibet sequitur alterum contradictoriorum: C D sunt contradictoria, ergo ad quodlibet sequitur C aut D: & sic ad ipsum B sequetur aut C, aut D: sed ad B nõ potest sequi C, eo ꝙ simul infert A & ita ad B sequeretur A, quod est contra suppositionem primam, & cum ad B non possit sequi C, ergo ad B sequetur D, et sic habetur prima regula. Dicit. { Cum enim eorum, quæ sunt C D, alterum ex necessitate omni insit, & cui inest B, non contingit C, & per suppõnem, & etiam eo ꝙ C simul infert A, & sic ad B sequeretur A cõtra primam suppõnem, quod exponit D A autem, & B non contingunt eidem, vt fuit prima suppositio. Cum igitur ad B C nõ sequatur, ma- Com 355.
H nifestũ ꝙ ad B sequatur D, Ex hac regula Iuniores sumpserunt ꝙ a superiori negatiue ad inferius, consequentia est bona per se. Vt patet per probationem Aristo. Prima regula consequentiarum.

Rursum, quoniam cum A non conuertitur C: omni autem aut C aut D contingit A & D eidem inesse.

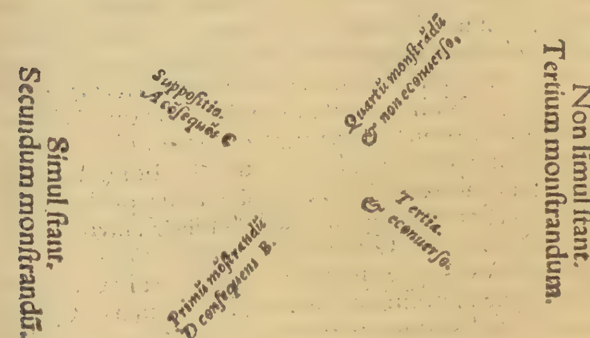
Com. 326. Secunda regula, A, & D contingit eidem inesse. Probat hanc regulam, quoniam suppositum est C ad A nõ conuerti, hoc est, ꝙ non quibuscunque inest A insit C, sumatur ergo aliquod horum, cui A inest C vero non inest, vt æquus. nam æquo animal inest. Homo vero nõ inest, quoniam autem omni aut C aut D per suppositionem, non inest autem C cui inest A vt æquo, ergo D inerit, cui A inest. Quare A D contingit eidem inesse, dicit. Rursum quoniam cum A ipso non conuertitur C, hoc est, cum non quibuscunque inest A insit C, sumatur subaudi æquus cui inest A & non inest C. Omni autem inest aut C aut D per suppositionem, & subaudi C ipm

Secunda regula consequentiarum. non inest æquo, ergo ei inerit D. Quare illi A D simul inerunt, quod erat probandum. Ex hac regula sumpserut Sorticolę hanc regulam in bona consequentia consequens, & oppositum antecedentis possunt simul stare. Probatur quoniam sequitur est homo, ergo est animal. Sed probatum est A stare cum D in eodẽ, vt in æquo ergo probatum est cõsequens, & oppositum antecedentis posse simul stare. Quo vero ad ordinẽ attinet. Philoponus dicit hanc secundo loco esse probatam, quia cæteræ regulæ probari nõ possent, nisi hac supposita, vt patebit. Posita vero secundo loco est, quia supponit primam, vt consideranti patet.

B autem & C non contingit, propterea quòd A ad C sequatur, accidit enim quoddam impossibile. Com. 357.

Tertia regula, B & C non contingit eidem inesse. Probatur quoniam si cui B inest, huic & C inest, quoniam per proximam regulam, & per suppositionẽ cui C inest, huic & A inest. Supponitur enim seq ad C, A tunc cui B inerit, huic & A inerit, & sic contradictio, quod est impossibile, nulli ergo C & B inerunt. Dicit, B autem & C non contingit eidem inesse, Propterea ꝙ ad C A sequatur, & sic ad B sequetur A, quod est absurdum, cuius causam dicit. Accidit enim quoddã impossibile, vt contradictoria simul i nesse alicui. Tertia regula consequentiarũ. Ex hac regula sumpserunt Sorticolæ hanc aliam regulam, in bona consequentia oppositum consequentis, & antecedens non contingit eidem inesse. Vt quoniam animal sequitur ad hominem, & oppositum consequentis est nõ animal, non animal, & homo nulli eidem inesse possunt.

Manifestum est ergo ꝙ nec B, cum D conuertatur, propterea, quòd contingat eidem simul A D inesse.

Com. 358. Quarta regula est, licet D ad B sequatur, vt ad non animal, non homo, nõ econuerso ad D sequitur B, quoniã non cuicunq; inest D, ei inest B probatur, quoniã ostensum est, ꝙ in quibus A contingit, vt æquo, his, & B contingit, vt non homo. Et per te in quibuscunq; D contingit, his omnino & B contingit, ergo a primo ad vltimũ quibus A contingit, & B etiam contingeret, quod est impossibile. Nam contradictoria opponuntur. Non ergo ad D sequitur B. Dicit his demonstratis manifestum est ergo, ꝙ nec D cum B conuertatur. Hoc est ꝙ non quibuscunq; inest D insit B. Propterea ꝙ contingat eidem, vt æquo simul inesse, & sic contradictoria simul. Ex hac Iuniores acceperunt ꝙ ab Inferiori negatiue non sequitur superius negatiue. Regula cõsequentiarum 1. 2. regula. Amplius ex hac acceperunt ꝙ oppositum antecedentis potest stare cum consequente. Antecedens enim est homo, animal consequens Oppositum vero antecedentis est non homo, quod stat cũ animali. Quoniam æquus non homo existens, est animal. Rursus acceperunt ex hoc etiam ꝙ oppositum consequentis non conuertatur cum opposito antecedentis, nam animal est consequens ad hominem, cuius oppositum non conuertitur cum non homine. 3. regula.

Accidit autem aliquoties & non huiusmodi terminorum ordine falli, propterea quòd opposita non sumantur rectè, quorum necesse est omni alterum inesse. Vt si A, & B non contingunt simul eidem, necesse est autem inesse cui non alterum, alterum. Et rursus C & D similiter, cui autem C omni, sequitur A. Accidet profectò cui D B inesse ex necessitate, qđ falsum est. Enim Profectò. Com. 259.

Opponit contra quartam regulam, & vult probare, ꝙ si ad B sequitur D, contra etiam, ad D, sequatur B: & ita ad non hominem sequitur non animal. Præparando ergo ad oppositionem, dicit ꝙ si A B contradicunt, & C D contradicunt, & ex C sequitur A etiam consonum videbitur, vt ex D sequatur B, & ita ad oppositum antecedentis, vt ad non hominem, sequetur oppositum consequentis, videlicet non animal, quod est contra quartã regulam. Primo præparat ad solutionem dubij, & dicit. { Accidit autem & aliquoties in huiusmodi terminorũ ordine falli, & causam deceptionis assignans, dicit propterea ꝙ opposita non sumantur recte, & quia opposita. Terminus communis est ad omnia genera oppositorũ, exponit quæ intelligat opposita, & dicit, & intelligo ea opposita, quorum necesse est omni alterum inesse. Et sic ꝑ opposita, cõtradictoria intelligit, quia ergo aliquando non bene accipiuntur contradictoria accidit non raro fieri cauillos, hæc de præparatione ad solutionem. Deinde præparat ad cauillum contra quartam regulam, & accipit pro antecedente (vt Philoponus dicit) illas tres suppositiones, & ex illis infert cauillum, vel præparationem ad cauillum. Resumendo ergo suppositiones dicit. { vt si A & B non contingunt simul eidem. Autem pro, &, necesse est inesse cui non alterum inest, alterum inesse, hæc fuit prima suppositio vt A B sint opposita cõtradictoria. Accepit secundam, & dicit. { & rursus C D similiter, subaudi sunt opposita, quæ ita se habent, vt A B, & hæc fuit secunda suppositio. Assignat tertiã, & dicit. { cui autẽ C omni inest, ad illud omne sequitur A, quæ fuit tertia suppositio. Tunc his stantibus infert dubitationem & dicit. { Accidet profecto cui D inest, B inesse ex necessitate, quod falsum est. Videtur enim illis tribus stantibus non magis sequi ad B D, quam contra, ad D B. Hæc est præparatio ad cauillum. Quo ad præparationẽ attinet. animaduerte ꝙ Aristo. ex industria præparauit ad solutionem, & ad cauillum, antea quia & cauillus, & solutio sunt valde difficiles, ideo prædisposuit nos ad illos.

Nam, si sumatur negatio eorum, quæ sunt A B, quæ est in quibus F: & rursus eorum quæ sunt C D, ea quæ est in quibus G, necesse est igitur omni inesse aut A, aut F, aut enim affirmationem, aut negationem & rursus, aut C, aut G. affirmatio. n. & negatio. & cui C omni, A suppositum est inesse. Quare cui F, omni hoc, quod est G, rursum, quoniam eorum, quæ sunt F, B omni alterum, & eorum quæ sunt G D. Similiter sequitur autem G, id quod est F, & id quod est D, sequitur B. Hoc enim scimus si ergo A, id quod est C, & id quod est D sequetur B. hoc autem falsum est. Econtrario enim erat in his (quæ sic se habent) consequentia.

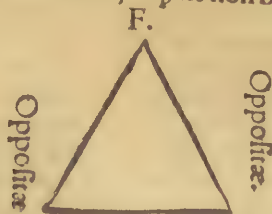
Cum præparasset ad cauillum, nunc deducit cauillũ, & sumit suppositiones, & debet legi suspensiue vsq; ibi, & cui C omni, & dicit. { nam si sumatur negatio eorum quæ sunt A B, quæ est in quo F, ita quidem, vt A B sit alterum oppositionis extremum, alterum vero F, quasi duo extrema opposita ambo. Secundo sumit secundam suppositionem, & dicit. { & rursus eorum, quæ sunt C D, sumatur negatio ea, quæ est in quibus G, ita quidem, vt C D sit alterum extremorum, G vero alterum: tunc ex his deducit proprietates oppositorum, & dicit. { Necesse est igitur omni inesse aut A, aut F, & vt de A dicit, ita Com. 260.

intelligi debet de B, est enim F, vtrisque contradictoriũ, & hoc subdit. { Aut enim negationem aut affirmationem de quolibet necesse est veram esse. Hoc idem proprium exponit de C D, & G, & dicit. & rursum aut C, aut G. Affirmatio enim & negatio, subaudi sunt quarum alteram inesse necesse est, & vt dicit de C, ita quoque & de D dici potest, quoniam G vtrique est contradictorium. His stantibus procedit ad cauillum, & terminat suspensionem. Et primo deducit, quod si ex C sequitur A, vt si ad hominẽ esse sequitur animal esse, ad F sequetur G, & dicit. { & cui C omni A suppositum est inesse. nam suppositũ est ad hominem esse, sequi A, hoc est animal esse, & accepit & illatiue, vt patet, quia ibi suspensio terminatur. Deinde ex hoc infert intentum, & dicit. { Quare cui F omni hoc, quod est G. nam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sequitur enim ad C A, vt ad esse hominem esse animal. Ergo ex opposito ipsius A quod est oppositum consequentis, sequitur oppositum ipsius C, sed per suppositiones F est oppositum ipsius A. (Ponebatur enim ipsis A & B vtrisque oppositum.) Ergo ad F sequitur G, & in hoc est tota vis rationis. Vult enim habere ex his omnibus, quod ex F opposito ad A, sequatur G, ita quidem, vt hæc sit bona consequentia F est, ergo G est. Tunc procedit ad intentum, & repetit suppositiones, & dicit. { Rursum quoniam eorum, quæ sunt F B, omni alterum inest: nam F B ponebantur opposita, & eorũ, quæ sunt G D, similiter omni alterum inest, quoniam etiam ponebãtur opposita, tunc ijs resumptis, procedit ad cauillum, sed pro deducta, G sequitur ad id quod est F, quoniam ex opposito ipsius A cõsequentis, quod est F, sequebatur oppositum antecedẽtis, videlicet ipsius C, quod erat G & pro ergo ad id quod est D, sequitur B, vt ad non esse hominem non esse animal. Hoc enim vt inquit, Scimus sequi ex his, quoniam si ad F sequitur G ad oppositum ipsius G sequetur oppositum ipsius F, cũ semper ex opposito consequentis sequatur oppositum antecedentis. At oppositum ipsius G est D, per suppositiones, & oppositum ipsius F est B: quare ad D sequetur B: quod erat deducendum. Tunc epilogat cauillum & dicit. { Si ergo A, ad id, quod est C sequitur, et ad id, quod D sequetur B, destruit consequens, & dicit hoc autem falsum est, cuius causam affert, & dicit. { Econtrario enim erat in his, quæ sic se habent, vt A consequentia. Vnde breuiter cauillus est, A sequitur ad C, ergo ad F seqtur G. Quoniam ad oppositum consequentis sequitur oppositum antecedentis. Suppositum est enim F esse oppositum ipsi A B vtrique, vt extremo contradictorio G vero ipsi C D est vt extremo contradictorio. Ad F seqtur G, ergo ad D sequitur B quoniam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis Quare ad non esse hominem sequitur non esse animal, quod est contra quartam regulam Breuis adhuc cauillus est, ad C sequitur A ergo ad F sequitur G ad F sequitur G, ergo ad D sequetur B. Consequentiæ sunt deductæ.

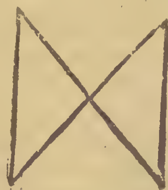
Cauillũ, cõtribuitur.

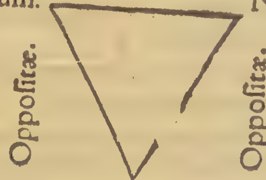
Non enim fortasse necessarium est omni inesse aut A, aut F nec F aut B, non enim est negatio eius, quod est A, hoc quod est F. Nam boni non bonum negatio, non autem est idem hoc quod est non bonum ei, quod est neque bonum, neque non bonum. Similiter autem & in C D. nam negationes quæ sumptæ sunt duæ sunt.

ἀποφάσεις negatiões. προτάσεις propões.

E

F

Com. 36

Respondet Aristoteles negando primam suppositionem, & ait, quod non bene sumptum sit contradictorium, cum illis vtrisque vnum contradictorium assignari nõ possit. Vnde nec A B nec D C vnum contradictorium assignari potest. Duabus enim propositionibus, duo contradictoria assignanda sunt, & ita altera alteri opponitur, & non vtræque uni tertię. Amplius nec ipsis C D vnum contradictorium assignatur propter eãdem causam. Aristoteles itaque supponit in cauillo esse deceptionem. (Et vt Philoponus inquit.) Suppositæ deceptionis causam assignat, & dicit. Non enim fortasse necessarium est omni inesse A aut F nec F aut B, quoniam male sumptum est F esse negationem vtriusque scilicet ipsorum A B. Nõ enim (vt inquit.) Est negatio eius, quod est A, hoc, quod est F. Deinde hoc idem in materijs ostẽdit & dicit. Nam boni negatio est non bonum, hoc est eius quod est bonum negatio est non bonum. Non autem est idem hoc, quod est non bonum ei, quod est neque bonum neque nõ bonũ. Vnde syllogismus est, non bonũ negatio est eius, quod est bonum Non bonum non est idem ei, quod est neque bonum neque non bonum. ergo neque bonum neque non bonum non erit negatio eius, quod est bonum. Quare neque F negatio est ipsius A. Simili ratione probari põt, quod F non sit negatio ipsius A B. Similiter autem inquit. Et in C D negatio G non erit. Nam negationes hoc est, propositiones quæ sumptæ sunt, videlicet D C duę sunt & ita duæ oppositæ assignandæ, & non una. Quo autem ad verba attinet, verbum negationes in græcis codicibus alijs legitur προτάσεις, hoc est propositiones, & melius stat Est enim sensus: nam propositiones, quæ sunt sumptæ, duæ sunt, & ita non una contradictio assignanda est.

G

Preterea Aristoteles in hoc discursu disposuit F nõ posse esse vtrisque illis, videlicet A B cõtradictionem nisi sit negatio vtriusque, & ita si in A poneretur bonum, & in B poneretur non bonum F oportebit esse neque bonũ neque non bonum. Modo probauit, quod istud nulli illarum sit oppositio, nisi eiusdem essent duæ oppositiones. Sed dices A & est B est una copulatiua, uel est vna disiunctiua, sed tam uni copulatiuæ, quam vni disiunctiuæ potest assignari una contradictio per negationem propositam toti, ergo illud potest assignari F. Similiter & de C D, dici poterit. Dicendum primo, quod si A B, est vna disiunctiua & F est illius contradictorium, ipsum F æquipollebit copulatiuæ factæ ex partibus contradictorijs ad A B, & sic oppositio erit vna copulatiua ex partibus oppositis, & hoc per legem contradictoriæ disiunctiuæ. Quare contradictorium erit, non est bonum, & est bonum, quæ non differt a priori nisi ordine. Sin autem A B, fuerit una copulatiua, F erit vna disiuncta facta ex partibus contradictorijs ad A B per legem oppositionis copulatiuæ, & sic erit sensus non est bonum vel est bonum, & sic non habebit intentum, quia non ponit inesse. Secundo dicendum

H

cendum, q̄ A B, non est vna ꝓpositio, quia nec copulatione vna, nec disiunctione vna, nec aliqua rõne vna. Sed vt Arist. dicit, sunt duæ propositiones abiunctæ, & iõ nõ potest vnũ contradictoriũ assignari. Hæc de verbis Arist.

1. Qõ. Sed circa finem huius, quæritur primo q̃ differẽtia est inter terminos negatiuum, & priuatiuũ, & infinitũ. Iuniores rñdent suo modo, & quæ dicunt obscura sunt.

Vera solutio. Dilucide aũt dicimus, q̄ terminus priuatiuus significat priuationem formæ connotando aptitudinẽ subiecti, cuius est illa forma, vt iste terminus inæquale. Inæquale.n. significat principal'r priuationẽ æqualitatis, connotat verum q̃tum aliquid, q̄ est aptum natũ alteri fieri æquale. Terminus vero negatiuus principal'r significat non esse, connotat vero tale vel tale. Vt non homo negatiue sumptũ significat nõ esse, connotat vero hoĩem, & sic significat nõ esse hoĩem. Et propterea non põt negatio negatiue tenta addi termino, nisi sub intelligat' esse. Vt si dixero, non homo, sensus est, nõ est homo. Et sic terminus negatiuus negat esse tale, vt esse hoĩem, vel esse æquum, & id genus. Ex hoc sequitur in tali ꝓpone, quæ dicit lapis est nõ homo, si ille terminus homo tenet' negatiue, est sensus. Lapis nõ est homo. Si infinitanter tenet', est sensus. Lapis est existens nõ homo. Terminus vero infinitãter acceptus significat negationem talis formæ supponẽdo ens, vel exñs, vt non homo significat aliqd existens non hoĩem. Et ꝓpterea patet dñia. Terminus.n. neganter sumptus signat negationem formæ, & entis, q̄ limitatur ꝑ forma, vt nõ homo, cũ neganter tenetur, significat non esse hoĩem. Infinitãter vero, significat negationẽ formę supposito ente, vt non homo, cũ infinitanter tenetur, significat aliqd existens non hoĩem. At cum priuatiue tenet', significat carentiam formæ supposito subiecto apto, vt inæquale. Significat.n. priuationem æqualitatis in q̃to, q̄ est aptum fieri æquale. Quare patet tam terminũ infinitatum q̃ priuatiuum supponere esse. At terminus negatus negat esse.

2. Qõ. Secundo quæritur, cũ dicitur de quolibet est vera affirmatio vel negatio, & de nullo ambæ, ꝓ quo distribuit sincategorema illud de quolibet, & illud videlicet & de nullo.

Solutio. Dicendum q̄ distribuunt ꝓ ente cõi ad ens, & non ens, quia tam pro lapide q̃ pro chimera. Et si dicitur nihil esse cõe enti & non enti. Dicendum nihil reale esse cõe, sed bene ens imaginabile, vel intelligibile, & hoc sufficit.

3. Qõ. Tertio quæritur, vtrum consequentia, quæ fit a trãsposita ad negationem, sit in ꝓponibus vlibus, an ĩ indefinitis, vt hęc, est non bonũ, ergo non est bonũ. Et videtur q̄ sit in vlibus, alioquin probatio nulla est, qm̃ si intendat hanc, homo est non bonus, ergo homo nõ est bonus. Tunc cum accipit alteram istarum hoĩem esse bonum, & hoĩem nõ esse bonum cuilibet inesse, falsum accipit, qm̃ hæ nõ contradicunt.

Solutio Iuniorum: Oppugnatio. Iuniores dicunt Arist. huiusmodi consequẽtias intelligere in vlibus, licet exempla sint in ꝓpõnibus indefinitis. vt rõ cogit. Sed hoc est contra Philoponum, q̄ dicit Arist. primo fuisse locutum in ꝓpõnibus indefinitis, deinde in vlibus. Et propterea dico q̄ Arist. loquitur primo in ꝓpõnibus indefinitis, sed semper subiecto sumpto pro eodem.

Alia Solu. Pro diuersis.n. non cõtradictoriæ, sed subcõtrarię essent. Et si diceret' q̄ tales ꝓpões subiecto sumpto pro eodem, essent singulares, ergo nõ indefinitæ. Solutio patuit. Singularis.n. ꝓpõ fm Philoponum est etiam indefinita. Vel dicendum q̄ non sequit' in his ꝓpõnibus subiecta accipiũtur ꝑ eodem, ergo sunt singulares. Sed oportet addere, q̄ sumantur ꝑ eodem, & nõ possint accipi ꝑ alio. Modo satis est, vt in talibus ꝓpõnibus subiectis sumptis ꝑ eodem, vel ꝑ quocũq; vno, repugnent.

4. Qõ. Vlterius quæritur vtrum ex terminis infinitis fieri possit, sylls, & videtur q̄ non, qm̃ si fieri possit tũc in figura prima fieri posset sylls ex minori negatiuo. Declarat' qm̃ iste esset bonus sylls, omne non B est A, omne C est non B, ergo omne C est A. Et si iste esset bonus, ergo & iste. Oẽ non bonũ est A: nullum C est B. Igitur omne C est A. Qd' autem & iste. Probatur, qm̃ ad illã minorem omne C est non B sequitur nullũ C est B. Quare si ex prima fieri põt syllogismus, ergo ex secunda, quę sequit' ex illa. Quoties enim añs potest esse minor in syllõ, consequens etiam esse

A potest minor in eodem.

Solutio. Dicendum secundum Aristot. q̄ ex terminis infinitis potest fieri syllogismus in qualibet figura. In prima quidẽ, quia hi sunt boni sylli omne non B est non A: omne C est nõ B: ergo omne nõ C est non A. Et iterum nullũ non B est nõ A. Omne non C est nõ B, ergo nullũ non C est non A. Patet quia primus põt regulari per dici de omni. Secundus vero per dici de nullo. Quod aũt in cęteris figuris. Patet, quia cæteræ figuræ descendunt a prima cõuersione. Quibus patet in qualibet fieri posse syllõs tam ex vtrisq; q̃ ex altero.

Notãdum. Pro resolutione tamen rationis animaduerte, qd' qñ transposita affirmatiua põt esse maior, vel minor in aliquo syllõ, in eodem simplex negatio esse põt maior, vel minor. Patet hęc suppositio qm̃ quoties añs põt esse maior vel minor in aliquo syllo, etiam consequens põt esse maior, vel minor in eodem. Ex hac suppositione patet ex minori negatiua concludi posse conclusionem affirmatiuã, & ita hic erit bonus sylls, omne non B est A nullum C est B, ergo omne C est A, q̄a primus sylls erat, omne non B est A

B omne C est non B ergo oẽ C est A. Modo si ex minori hac, quæ est affirmatio trãsposita sequit' illa conclusio, ex negatione simplici ad minorem, iterum sequit' illa. Amplius sequit' ex terminis finitis vtrisq; vel altero fieri posse syllogismũ ex puris negatiuis, vnde bene sequit' nullum nõ B est A, nullũ C est B, ergo nullum C est A. Patet ex eadẽ suppõne. Plura alia possem dicere, sed hęc satis sunt.

Primi Libri Priorum Finis.

ARISTOTELIS

PRIORVM RESOLVTIVORVM

LIBER SECVNDVS.

C

Cum Augustini Niphi Suessani Commentariis.

SVMMA LIBRI.

De potentia seu vigore syllogismorum, & illis annexis.

Qui nam syllogismorum plures concludere conclusiones possint. Cap. I.

D

IN Quot ergo figuris, & per quales: & quot propositiones, & quando & quomodo fit syllogismus, amplius autem ad quæ perspiciendum construenti, & destruenti, & quomodo oporteat quærere secundum unamquamque artem, amplius autem per quam uiam sumemus, quæ in singulis sunt principia, iam pertransiuimus. Artem methodum.

CVM Aristoteles perfecisset primum librum, nunc transit ad secundum. Com. 1. Vbi primo epilogat oĩa, quæ fecerat de syllis in libro Primo. De intentione. Sed quæ sint intentio Secundi libri, non parua est ambiguitas. Alber. Pš. Albertus intentionem præsentis libri ait esse de virtute, et potentia syllogistica, cuius causam affert, qm̃ vt in natura, ita & in arte, at in natura vnaquæq; res prius ge-

neratur ꝗ potentiæ vigorem exerceat, quare & in arte prius syllogismus generari debet quam suam potentiam exercere. Aristoteles ergo semper naturæ imitator, post perfectam syllogismorum generationem, nunc consequenter de vigore ac syllogistica potentia pertractat.

Causa epilogi.

Quod autem generationem syllogismorum perfecerit, ostendit epilogatus omnia, quæ de syllogismis pertractauit. Et primo epilogat quæ determinauit de generatione syllogismorum, (vt Culuerbinus inquit) & dicit. { In quot ergo figuris } subaudi fiant syllogismi, & hoc dicit quantum ad numerum, quia in tribus. { Et per quales } quantum ad qualitates propositiones. { Et quot propositiones. } q̃tum ad propositionum numerum, quia ad minus per duas. { Et quando } quantum ad vtiles coniugationes. { Et quomodo fit syllogismus } quantum ad figuræ cuiusque modos. Secundo epilogat, (vt etiam Culuerbinus inquit,) ea, quæ dixit de inuentione medij, & inquit. { Amplius autem ad quæ } subaudi media antecedentia, vel consequentia, vel opposita prospiciendum construent } subaudi per affirmatiuos syllogismos, & {destruēti } subaudi per negatiuos. { Et quomodo oporteat quærere de problemate, quod est secundum vnamquāque artem & scientiam. Tertio epilogat ea, quæ dixit de reductione, & inquit. { Amplius autem per quam viam } subaudi resolutionis sumemus terminos vel propositiones, quæ sunt principia in singulis syllogismis, iam pertransiuimus, hæc de epilogo, qui attinet ad perfectam generationem syllogismorum. Quare nunc de potentia ac vigore syllogismorum est agendum. Est autem (vt Iuniores dicunt) Syllogistica potestas, altera quæ proficiscitur a conclusione & propositionibus ratione habita ad aliquod extrorsum, vt ad conuertentem & subalternam, altera vero, ratione habita ad conclusionem respectu propositionum, & hæc multiplex est, quia aut quatenus propositiones sunt veræ, vel falsæ, & hac ratione docet syllogizare verum ex falsis, & verum ex veris. Aut ratione oppositionis, & hac ratione docet ex opposito conclusionis syllogizare conuersiue oppositum alterius. Aut ratione incompossibilitatis propositionum, & per hanc docet syllogizare ex oppositis. Patet ergo intentionem huius libri esse de potestate syllogismorum. Alia vero, quæ hic agit, ad complementum horum interserit. Alexander autem Aphrodisius intentionem huius libri esse dicit, determinare ea, quæ in primo libro reliquerat, sunt autem hæc, quod ex falsis verum interdum syllogizetur, & quod ex veris verum semper. Alij autem quos Philoponus approbat, dixerunt intentionem huius libri esse de materia syllogismorum: nam cum in primo libro speciem ac formam syllogismorum dixisset, nunc rationi consentaneum est, vt dicat de materia. Est autem materia propositiones, forma conclusio. Cum igitur in primo dixisset de forma, quia de syllogismis ratione habita ad conclusionē, nunc dicit de materia, quoniam de syllogismis ratione habita ad propositiones. Accipit autem in procemio (vt Philoponus inquit) quæ dicta sunt in primo libro, & primo quæ dicta sunt in prima sectione. Ostendit enim in prima sectione in quot figuris fiant syllogismis, quoniam in tribus. Et per quales propositiones, quoniam in prima figura maiore existente vniuersali minore vero affirmatiua. In secunda autem, maiore vniuersali, minore vero existente dissimili secundum qualitatem. In tertia minore existente affirmatiua, & quot propositiones quoniam duæ necessariæ sunt ad minus. Et quando & quomodo, quo ad modos vtiles & inutiles. Hæc dicta sunt in prima sectione primi libri. In secunda vero sectione dictum est quomodo oportet nos præparare, quoniam oportet accipere affirmatiua subiecta. In tertia denique sectione de resolutione dixit, quoniam quadam methodo vtētes reuerti debemus ad principia syllogismorum.

Quotuplex potentia.

Pō Alexā.

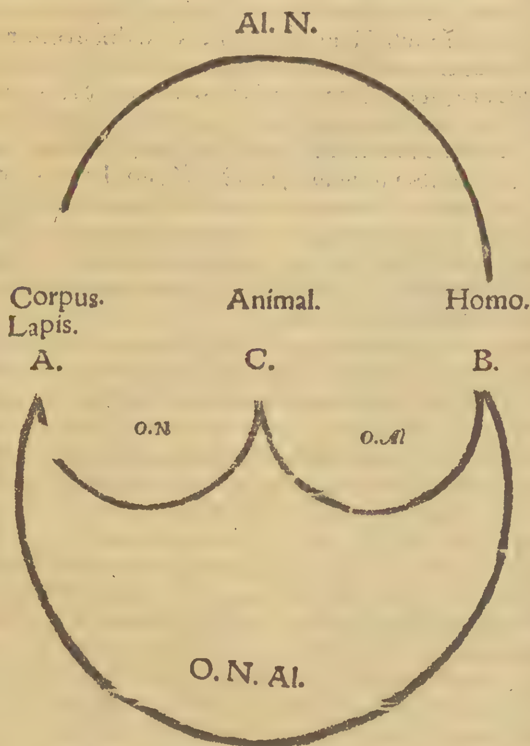
Pō Philop.

Epilogus. Primi libri quo ad singulas sectiones.

Ex his (vt philoponus inquit) patet vniuersalem esse hunc librum, sicut & primum, quoniam primus vniuersalis est quantum ad demonstrationem syllogismorum, hic quantum ad loca.

Qualis hic liber.

Quoniam autem alij quidem syllogismorum sunt uniuersales, alij uero particulares, uniuersales quidem omnes semper plura syllogizant, particularium autem prædicatiui quidem plura, negatiui uero conclusionem solam: nam aliæ quidem propositiones conuertuntur, priuatiua uero non conuertitur. Conclusio autem aliquid de aliquo est, quare alij quidem syllogismi plura syllogizant. Vt si A ostensum sit omni aut alicui B inesse, & B alicui A necessarium est inesse. Et si nulli B inesse A, & B nulli A, hoc autem aliud est a priore, Si autem A alicui B non insit, non necesse est & B alicui A non inesse, contingit enim omni A inesse. Hæc ergo communis omnium causa est uniuersalium, & particularium.

Coniugationes tres cōcludētes cōclusionē primo intētā, mox et aliā ex cōclusionis conuersione, ex q̄bus particularem negatiuā cōcludens solam concludit.

Cum perfecisset procemium, nunc prosequitur. (Et vt Philoponus inquit,) Primo vult significare hanc conclusionem, quod vniuersales syllogismi & affirmatiui, & negatiui, & particulares affirmatiui soli syllogizant plures cōclusiones. Particulares vero negatiui nequaquam, probat autem hanc conclusiones. Quarum prima est, syllogismi vniuersales affirmatiui syllogizant plures conclusiones, quoniam conuertibilem & conuertentem. Nam vniuersalis conclusio, cum sit vniuersalis propositio, ad particularem conuertitur. Secunda est vniuersales negatiui plures conclusiones syllogizant, quia tam conuertibilem quam conuertentem, cum enim vniuersalis negatiua conclusio sit ꝓpositio, quæ conuertitur ad se ipsam fit, vt syllogismi vniuersales negatiui plures conclusiones syllogizent. Tertia syllogismi particulares affirmatiui syllogizant plures conclusiones, quoniam conuertibilem et conuertentem, nam particularis conclusio conuertitur, ad se ipsam. Quarta syllogismi particularis negatiui, vnā solam syllogizant, quoniam conuertibilem tantum, non enim particularis negatiua conuertitur. Ex his apparet continuatio, quod, cum perfecisset proximum, nunc exequitur. Et in exequendo primo declarat quomodo syllogismi plura syllogizent ex parte conclusionis, & posuit conclusiones quatuor, vt distinximus. Tacuit autem intentionem Secundi libri, quia simul cum executione patet. Vnde inquit. { Quoniam autem alij quidem syllogismorum sunt vniuersales, vt qui ex vtrisque vniuersalibus propositionibus constant, alij vero particulares, vt qui ex altera particulari sola sunt, vniuersales quidem omnes, hoc est tam affirmatiui ꝗ negatiui semper plura syllogizant ex parte, videlicet cōuersionis, quoniam cōuertibilem,

Com. 2.

Resolutio textus in quatuor cōclusiones.

uertibilem, & conuertentem. Conuertibilem, quidem immediate, conuertentẽ vero, mediate. Particularium aũt, prædicatiui quidem plura subaudi syllogizant, q̃m conuertibilem, & conuersam, negatiui autem vnam solam, q̃m solam particularem negatiuam, quæ non conuertit. Et hoc subscribit. Et inquit. { Nam aliæ quidem propositiones conuertantur, subaudi, & vniuersales omnes & particulares affirmatiuæ. Priuatiua vero, subaudi quæ

1. Expõ. particularis est, non conuertitur. Et licet particularis negatiua non conuertatur, tamen, (vt inquit,) conclusio est, quæ enunciat aliquid de aliquo. Posset enim dici, si particularis negatiua non conuertitur, hoc est, quia caret prædicato & subiecto, quasi respondens inquit, q̃d licet talis propositio non conuertitur, tamen habet subiectum & prædicatum, cum enunciet aliquid de aliquo

2. Expõ. negando, vel dicendo quod non est. Aut, (vt Philoponus inquit,) quia quis dicere posset, si syllogismus concludit plura, tunc illius syllogismi conclusio non erit determinata, & vna vnius syllogismi, (quasi respondens inquit.) Et si syllogismi plura syllogizare possunt, conclusio tamen est aliquid de aliquo. Hoc est conclusio illius est determinata, & vna vnius, nam conuertibilis, & conuertens nõ sunt omnino diuersæ propositiones, cum communicent in terminis, solum enim ordine differunt. Ex his infert conclusionem, & dicit, quare alij quidem syllogismi plura syllogizant, alij, subaudi, vnam solam conclusionem. Quæ dixerat, exponit per exempla, & dicit. Vt si A prædicatum ostensum sit omni aut alicui B inesse, & B alicui A necessarium est inesse, medium autem sit C, hoc pacto, omne C A, omne B C, igitur omne B A. Quare per conuersionem syllogizabitur, quod quoddam A sit B. Aut in particulari hoc pacto, omne C A, quoddam B C, igitur quoddam B A, quare sequetur, quod quoddam A sit B. deinde exponit in vniuersalibus negatiuis, & dicit. Et si syllogizabitur, nulli B inesse A per C hoc modo, nullum C A, omne B C, igitur nullum B A, & B nulli A etiam syllogizabiť. Et quia dixit conclusionem esse vnam, quę sequitur ad vnum syllogismum, addit. { Hoc autem aliud est a priore, & tu intellige non simpliciter, quoniam in terminis communicant, sed secundum quid & ratione, (vt innuit Philoponus,) deinde exponit in particularibus negatiuis, & dicit. Si autem A alicui B non insit, non necesse est & B alicui A non inesse, vt si animali alicui homo non insit, non necesse est alicui homini animal non inesse. Quare syllogismus, qui negatiuam particularem syllogizat, vnam solam conclusionem syllogizat. Tunc quasi epilogando dicit. { Hæc ergo, scilicet quod conclusio conuertatur, cõis causa est omnium & vlium & particularium quod hi plura, alij vnam solam conclusionem syllogizent.

Dubõnes prima. Sed circa hanc communem causam dubitant, nam per hoc syllogismus ex contingentibus vniuersalibus nõ plura concluderet, quoniam conclusio vniuersalis contingẽs non conuertitur, & syllogismus ex particularibus negatiuis plura concluderet, particularis enim negatiua cõuer-

Solutio Iu. titur. Iuniores respondent, & quidem nõ eodem modo. Nam alij dicunt causam Aristotelis veram esse in pluribus, quia in syllogismis de necessario, & de inesse, in aliis vero non. Alij dixerunt Aristotelis causam veram esse

Solutio 2. Phi. per se, falsam autem per accidens, nam in vniuersali vera, in particulari & gratia materiæ falsa est. Dicit etiã potest q̃ contingens conuertitur ad oppositam qualitatem. Et sic syllogismus plura syllogizat, saltem ratione conuersionis ad oppositum. Præterea etiam conuertitur ad contingens secundum dimidium, & ita plura concludit. Debetur etiam secũda ratio, quoniam particularis negatiua contingens secundum rem est affirmatiua, & Aristote. loquitur in pluris negatiuis.

2. Dub. Secundo dubitant, quia non videtur syllogismus vl'is posse plura syllogizare, si enim concludit conuertentem, vel virtute ꝓpositionum, vel virtute conclusionis, si virtute conclusionis, tunc conclusio secunda nõ erit virtute syllogismi, sed virtute conclusionis syllogismi, quare hęc non erit syllogismi potestas, nec virtute propositionum,

A quoniam tunc deberet assimilari alteri propositionum. At constat eam non esse similem maiori in qualitate, nec minori in quantitate, igitur nulli propositionum similis videtur. Præterea vnius potentiæ, atque vnius causæ vnius est effectus, at, cum syllogismus sit vnus, non poterit nisi vnam conclusionem syllogizare. Insuper vel syllogizare plura pertinet ad perfectionem syllogismi, & sic de hoc in Primo libro debuit dici, vel non pertinet ad syllogismi perfectionem, & sic non debuit tractari in libris de syllogismo. Iuniores dixerunt, quod sumendo syllogismum ꝓ propositionibus copulatis ad vnum medium, idem syllogismus æquæ primo & immediate syllogizat plures conclusiones. Vt syllogismus in Barbara æque primo syllogizat vniuersale affirmatiuam, & particularem conuertentem. Si enim immediate syllogizat vniuersalem, longe facilius & particularem, cum sit minoris virtutis particularem, quam vniuersalem syllogizare. Præterea si minor talis syllogismi esset particularis. Syllogizaret particularem immediate. Igitur a fortiori si erit vniuersalis. Positio Iu.

B Si autem syllogismus sumeretur pro aggregato ex propositionibus & conclusione, sic nullus idem syllogismus plura syllogizare potest. Nõ enim conclusione variata manet idem syllogismus. Sed positio hæc bifariam errat. Primo quidem, quia nunquam syllogismus accipitur a peripateticis nisi pro Propositionibus copulatis ad vnum medium. Et si dicitur q̃ Philiponus asserit conclusionem esse formam syllogismi. Dicemus q̃ est forma aduenticia, non autem essentialis. Vnde & in definitione syllogismi dicitur conclusio aliud quippiam adueniens prçter ea quæ sumpta sunt. Prçterea Philoponus accepit syll'm pro aggregato ex ꝓpositionibus & conclusione, & sic concedit plures fieri syllogismos ex parte conuersionis, & plures fieri ex parte dicti de omni, & de nullo saltem ratione formæ. Secundo errat, quia dicit syllogismum pro propositionibus posse plura æque primo syllogizare, q̃ est contra Auer. qui sic inquit. Ex hac parte accidit syllogismo vni, & eidem, vt concludat conclusiones plures vna, nisi quia q̃ concludit per se pri- Reprobatio

C mo, est vna. Et alias quas concludit, concludit quidem ex parte, qua sequuntur primam, & ea mediante, & sunt quasi conclusiones per accidens. Et propter hoc non numerantur huiusmodi in conclusionibus syllogismorum in libro primo. Et errauerunt in hoc priores expositores, & enumerauerunt eis in primo libro. Ex his accipitur regula per q̃ hæc potestas declaratur, de qua dictum est primo huius, est autem regula quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens in bona consequentia. Et tunc per hanc regulam patet, id q̃ Aristo. dixit. Tunc ad rationes, ad primam dico q̃ secunda conclusio per se sequitur virtutæ primæ conclusionis, per accidens autem virtute syllogismi, qui se habet, vt antecedens. Sed dices si sequitur virtute cõclusionis hoc pacto omnes B est A. Igitur quoddam A est B, vel syllogistice, aut enthymematice. Iuniores dixerunt enthymematice, quia antecedens est totus syllogismus cum conclusione, consequens Solutio. Obiectio. Solutio.

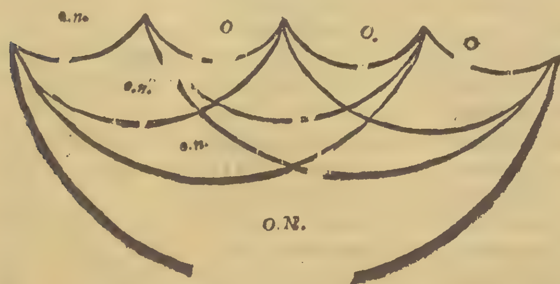
D vero conuertens. Et cum dicis omne enthymema reducitur ad syllogismum. Philoponus negat, nam in syllogismo per transumptum non oportet. Ad secundam patuit Solutio, nõ enim absurdum est ab vna causa plures effectus proficisci, modo non æque primo proficiscatur. Ad tertiam quoq; Solutio est perspicua, quoniam potestas hæc non spectat ad perfectionem syllogismi per se primo, sed per accidens, ideo non in primo, sed in secundo agendum est de ea. 2. Solutio. 3. Solutio.

Est autem de uniuersalibus & aliter dicere, quæcunq; enim aut sub medio, aut sub conclusione sunt, omnium erit idem syllogismus, si illa quidem in medio, hæc uero in conclusione ponantur. Vt si A B conclusio sit per C, quæcunque sub B aut sub C sunt, necesse est de omnibus dici A. Nam si D in toto B, & B in toto A sit, & D erit in toto A. Rursum si E in toto C, & C in toto A sint: & E in toto A erit. Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus.

Nouũ. Cõpositũ. Corpus. Mund^s:seu ei^s ps. Cęli.

Substãtia. Qualitas. Dispõ. Habitus. Scientia.

A. B. E. G. D

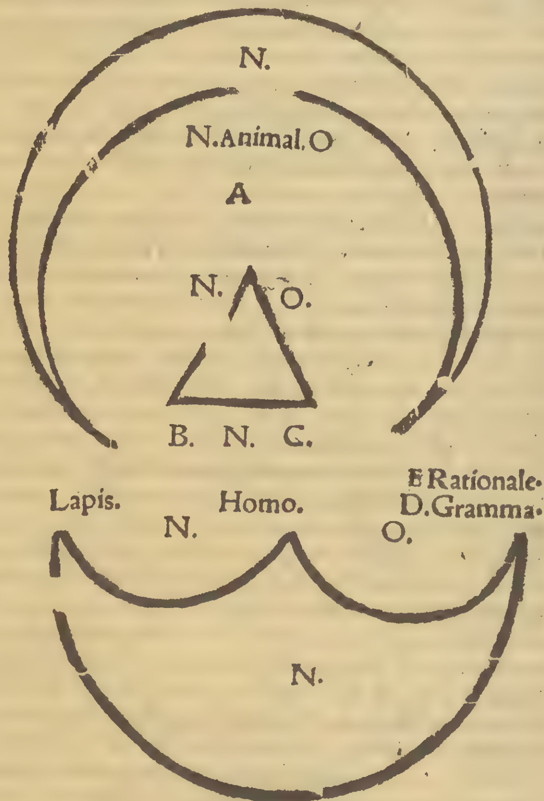

Com.3. Cum demonstrasset ex parte conuersionis plures fieri syllogismos, nunc, (vt Philoponus inquit,) ostendit plures fieri syllogismos ex ipso de omni, & de nullo dici. accipit autem Philoponus syllogismum pro aggregato ex propositionibus cum conclusione, & demonstrãdo hoc ex parte ipsius dici de omni, primo hoc declarat in vniuersalibus modis primæ figuræ, & dicit. { Est autem & de vniuersalibus } subaudi syllogismis, & { aliter dicere, quod vnus syllogismus syllogizet plura. Dixit autem de vniuersalibus, quia secus de particularibus, vt dicemus. F

Dixit & aliter dicere, quia, (vt Philoponus inquit,) Quia prius declarauit plures fieri syllogismos, vel vnum plura syllogizare facta cõuersione, nunc hoc idem declarat ex ipso de omni, aut de nullo dici. Et hæc exponit, & dicit. { Quæcunque enim aut sub medio, aut sub conclusione sunt, omnium erit idem, syllogismus non numero, sed specie, vel genere, vt patet per dici de omni, vel de nullo. Si enim maior prædicatur de omni medio, & medium de omni aliquo, maior etiam prædicabitur de omni illo. Et si maior de nullo medio, & medium de omni altero, maior etiam de omni illo prædicabitur. Propterea subdit { si illa quidem in medio, hæc vero in conclusione, vt in suis totis ponantur, & per conclusionẽ, (vt Philoponus inquit,) terminum vniuersaliter distributum intelligit, qui est illius subiectum, & minor extremitas. Nõ enim aliquid esse potest sub conclusione, nisi ratione subiecti illius, cum fuerit vniuersaliter distributum. Deinde hæc, quæ dixit, per exemplum in literis exponit, vt literis rationem faciat, (vt Philoponus inquit,) vt si A B conclusio sit per C medium, quæcunque sub B minore extremitate, aut sub C medio sunt necesse est de omnibus dici A maiorem extremitatem. Probat primam partem per dici de omni, & dicit, nam, si D subacceptum sit in toto B, ita vt B minor extremitas prædicetur vniuersaliter de D. & B minor extremitas sit in toto A vniuersaliter, vt syllogizatum est per C medium, & D erit vniuersaliter in toto A, vt patet per definitionem eius, quod est dici de omni. Patet ergo prima pars. Deinde probat secundam, & dicit. Rursum si E sit in toto C medio, ita vt C de E vniuersaliter dicatur, & C medium sit in toto A, ita vt A vniuersaliter de C prædicetur, & E in toto A erit vniuersaliter. Deinde de vniuersalibus negatiuis idem subdit. Et inquit. { Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus. nam per dici de nullo idem sequitur si enim A de nullo B per C medium prædicetur, & D sit vniuersaliter sub B, etiam A de nullo D dicetur. Et si A de nullo C, & C de omni E, & A de nullo E dicetur, vt patet per dici de nullo. Est tamen differentia, et quo ad nomenclaturam, & quo ad rem. quo ad nomenclaturam quidem, nam cum accipitur sub medio, auctio fit in latus, vt Primo Posteriorum dictum est, cum autem accipitur sub subiecto conclusionis, auctio fit in post assumendo. Quo ad rem vero, quoniam cũ accipitur sub medio, ipsummet medium manet medium. Cum vero accipitur sub minore extremitate, minor extremitas manebit medium. G

B Animaduerte tamen, quod, cum sumitur sub medio, non erit vnus syllogismus plurium, sed plures plurium, regulati tamen per dici de omni, vel de nullo, si autẽ sub conclusione fortasse erit vnus plurium. Hæc in prima figura de vniuersalibus. Nota.

In secunda autem figura, quod sub conclusione est solum erit syllogizare. Vt si A insit nulli B, & omni C, conclusio erit, quoniam nulli C inest B. Si autem D sub C est, manifestum quoniã non inest ei B.

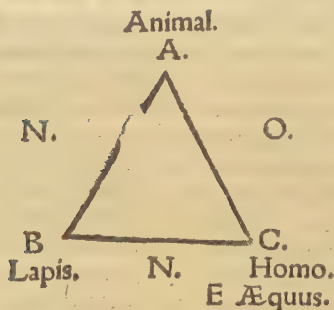

Cum declarasset quomodo in prima plures syllogismi fiant ex ipso dici de omni, aut de nullo, nunc vt Philoponus dicit ostendit, in secunda figura, q̃ non sit possibile, subaudi sub medio, & sub conclusione ex ipso dici de omni aut de nullo plures syllogismos fieri, sed solum sub conclusione. Et primo ostendit q̃ plures syllogismi fieri possint sub conclusione ex ipso dici de omni, vel de nullo, & dicit. In secunda autem figura, quod sub conclusione est, hoc est, quod sub subiecto conclusionis est, ex ipso dici de omni, vel de nullo solum erit syllogizare. Dico solum erit syllogizare sub subiecto conclusionis ex ipso dici de omni, vel de nullo, quia sub medio nõ erit syllogizare ex ipso dici de omni vel de nullo, nisi conuersione facta, vt dicemus Erit dico syllogizare sub conclusio- Com.4.

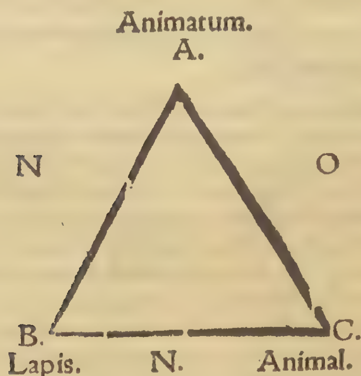
H ne ex ipso dici de omni, vel de nullo subiecto conclusionis conuerso ad medium, & hoc exemplis exponit & dicit. Vt si A maior extremitas insit nulli B, ita vt maior ꝓpositio sit, nullum B est A, & A insit omni C, ita vt minor sit, omne C est A, conclusio in Cæsare erit, quoniam nulli C inest B, si autem D sub C est, manifestum est, videlicet per ipsum dici de omni, aut dici de nullo, quoniã non inest ei B. Nam dici de nullo est quando est nihil sumere sub subiecto, e quo non negetur prædicatũ, quare, si B de nullo C dicitur, & C de omni D, igitur B de nullo C dicetur.

His autem, quæ sunt A, quoniam B non inest, non palam est per syllogismum, & si non inest B ei quod E, si est E sub A, sed inesse quidem B nulli C per syllogismum ostensum est. Nõ inesse uero ipsi A, hoc quod est B indemonstratum sumptum est, quare nec per syllogismum accidit B non inesse E.

Cum

Com. 5. Cum declarasset in secunda figura, ex ipso dici de omni, vel de nullo fieri syllogismum sub conclusione. Nūc declarat, ꝙ sub medio non possunt fieri plures syll̄i ex ipso dici de omni vel de nullo, sed fiunt conuersione facta, per quam reducunt̄ syll̄i secundæ figuræ ad primam, & dicit. { Is aūt, quæ sub A medio, qm̄ B non inest, nō palā est per syll̄m regulatū per dici de omni vel de nullo, sed p̄ conuersionē, & si nō inest B ei, quod est E. Si E est sub A tanq̄ illius pars subiectiua. Quasi dicat, dato ꝙ E sit sub A, vt in toto prædicato B non dicetur de E per syll̄m regulatum per dici de omni vel de nullo, sed solum per syllogismum imperfectum aliū a priori, qui ad hoc, vt fiat euidens, requiritur conuersio alterius propositionis in terminis. Et propterea dicit, sed inesse quidem B nulli C per syllogismum ostensum est. s. imperfectum, cuius medium erat A non inesse vero ipsi A medio hoc quod est B maior extremitas, indemonstratum sumptum est, qm̄ neq̄ per syll̄m eundem, neq̄ per alium regulatum. Per dici de omni, aut de nullo, sed conuersione quæ nulla ratione est syll̄s, sumptum est. Quare nec per syll̄m regulatum per dici de omni, aut dici de nullo accidit B non inesse E sed si accidit, accidit per syll̄m imperfectū aliū, qui reduci potest ad perfectū, ac regulatum per dici de omni, aut de nullo conuersione. Hæc est expositio Philoponi.

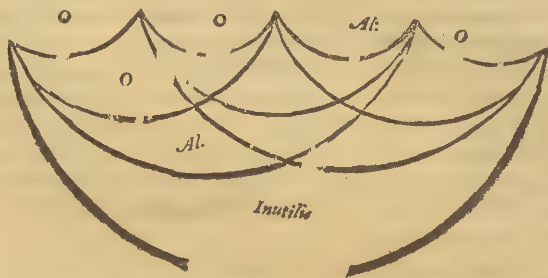

Quæstio. Ex qua remouentur obiectiones contra Arist. Nā quidā male intelligentes volunt Aris intellexisse, ꝙ nō liceat sub medio syllogizare aliquo modo. Et tūc mouent quæstionē contra Aristo. quia hic syllogismus vr̄ bonus, nullus lapis est animatus, omne aīal est animatū, ergo nullū animal est lapis. Accipiat̄ ergo æquus sub aīato quod erat medium, & ab eo remouebitur maior extremitas p̄ eundem modum secundæ figuræ hoc pacto, nullus lapis est animatus, omnis æquus est aīatus, igitur nullus ęquus est lapis. Solutio. Laborant autem circa solutionem, & varia fingunt, nonnulli dicunt sub medio nihil posse accipi, quia est prædicatum, quod nullam suppositionem habet. Refutatio. Et hoc nihil est, quia a pari, sub A non posset accipi C. Quare suppositionem habet saltem per accidens, quatenus fieri potest subiectum. Diximus enim in ludicris prædicatum per se in propositione nullam suppositionem habere, per accidens autem quatenus ad subiectum conuerti potest bene habet. Quare non euitant cauillum. Alij blacterizant suis figmentis. Quæ Philoponus propria solutio. Sed ex expositione Philoponi quæstio hæc neq̄ euenit, neq̄ difficilis est. Aristoteles enim voluit sub conclusione in secūda figura fieri posse syllogismum ex ipso dici de omni vel de nullo regulabilem, sub medio vero, non nisi conuersa vniuersali negatiua, & sic non negat fieri posse alium syllogismum, a

A priori saltem imperfectum. sed negat fieri posse alium syllogismū regulabilē per dici de omni aut de nullo, eo mō quo fit sub conclusione, & eo moodo quo fieri potest in vniuersalibus primę figuræ, quod cū ignorassent omnes. In aniles fabulas inciderunt. Tacuit autem aliam figuram quia in tertia nulla conclusio erit vniuersalis.

In particularibus autem, eorum, quidem, quæ sub conclusione sunt, non erit necessarium, non enim syllogismus fit, quando ea sumpta fuerit particularis. Eorum autem, quæ sunt sub medio, erit omnium, ueruntamen non per syllogismum. Vt si A omni B, & B alicui C, nam eius, quod sub C, est positum, non erit syllogismus, eius uero, quod sub B est, erit, sed non propter eum, qui prius factus est syllogismum.

B

Coniugatio hæc pticularis præter primam cō clusionē termino assumpto sub medio cōcludit aliā cōclusionem, sub minori vero inutilis ē, qa maior ē pticularis.

Nunc transit ad particulares. Et primo loquitur in prima figura & dicit, in particularibus autem eorum quidē quæ sub conclusione sunt, non erit necessarium cuius rationem affert, & dicit, non enim syll̄s fit, qn̄ ea. s. maior in prima figura sumpta fuerit particularis. Qm̄ nō pōt probari per dici de omni, aut de nullo & dixit, non erit necessarium, qm̄ per accidēs potest esse necessarium. Vt si conclusio sit quoddā animal est hō, addere possumus, sed Socrates est animal, igitur Socrates est hō, verū hoc nō erit necessarium per se, sed gratia materiæ, & per accidens, vt quia consequens est necessarium. Deinde assignat qūo in particularibus sub medio licet syllogizare, & dicit, eorū autem quæ sub medio sunt, erit oīum syll̄s, verūtamen non per syll̄m eundem, sed per alium regulabilem (vt dicit Philoponus) per dici de omni, aut de nullo. Quæ vero sunt sub conclusione, impossibile, quoniam non per dici de omni, vel de nullo. Assignat exemplum in elementis, & primo eius, quod sub conclusione non fit accipere, vt de more solet. Et dicit, vt si A omni B, scilicet in maiori propositione insit, & B medium in minori insit alicui C Syllogismo sic stante, conclusio erit, ꝙ A insit alicui C, non tamen sub C licet accipere, nā eius quod sub C est positum, videlicet D, non erit syllogismus, scilicet qui regulari possit per dici de omni, vel de nullo, cum sit ex particularibus, deinde assignat exemplum eius, quod est sub medio accipere, & dicit. { Eius vero, quod est sub B, erit, sed non propter eum syllogismum, qui prius factus est, sed per alium, qui regulatur per dici de omni, aut de nullo. Sic igitur patet in particularibus primæ figuræ sub conclusione fieri non posse syllogismū, quia non potest regulari per dici de omni, vel de nullo, sub medio vero posse, sed non per syllogismum prius factum. sed per syllogismum aliū, qui regulatur, vt primus, per dici de omni, vel de nullo. Et hæc quæ dixit in affirmatiuis, etiam in negatiuis intelligenda sunt.

Com. 6. [C, D in margin]

Similiter autem & in alijs figuris. Nam eius quidem, qđ sub conclusione est, non erit, alterius uero erit, uerum non per syllogismum, eo ꝙ & in uniuersalibus ex indemonstrata propositione, quæ sunt sub medio, ostendebantur. Quare neque hic erit, si neque in illis.

Com. 7. Nunc eadem ostendit in particularibus cæterarum figurarum. Et primo proponit conclusionem & dicit. Similiter autem, & in alijs figuris, subaudi dicendum est

in particularibus ſicut dictum eſt in prima. Hæc eſt con cluſio, deinde exponit eam. Et primo quo modo non ſub concluſione. Et inquit. Nam eius, quod ſub concluſione eſt, non erit ſyllogizare, neq; per eundem ſyllogiſmum, neque per alium regulatum per dici de omni, vel de nullo. Alterius vero, ſcilicet ſub medio accipiendo, erit, verum non per ſyllogiſmum, ſcilicet eundem, neque per alium regulatum per dici de omni, aut de nullo, eo ꝙ & in vniuerſalibus ex indemonſtrata propoſitione, quæ ſunt ſub medio oſtendebantur, non enim demonſtrabatur maior per alium, nec per eundem ſyllogiſmum, neq; per dici de omni probabatur, ſed conuerſione, vt dictū eſt. Propterea concludit { ſi non in vniuerſalibus, quare neque hic erit, ſcilicet in particularibus, ſub medio per ſyllogiſmum accipere, ſi neq; in illis ſcilicet vniuerſalibus.

Ex his patet, ꝙ nec in vniuerſalibus primæ, nec in vniuerſalibus ſecundæ, nec in particularibus earum, ſub medio erit ſyllogizare per eundem ſyllogiſmum, ſed in vniuerſalibus primæ, & particularibus erit ſub medio per alium ſyllogiſmum ſyllogizare, qui regulatur per dici de omni, vel de nullo. In vniuerſalibus vero vel particularibus ſecundæ vel tertiæ, nec per eundem, nec per alium regulatum per dici de omni, aut de nullo. Sed conuerſione facta per alium regulatum per dici de omni vel de nullo. Quæ non intelligentes Iuniores, mouerunt inextricabiles quæſtiones, & quidem ex malo intellectu verborū Ariſto. emergentes.

Cap. 2. Quod ex falsis ī prima figura verū colligatur.

Est autem ſic ſe habere, ut ueræ ſint propoſitiones, per quas fit ſyllogiſmus, eſt autem, ut falſæ, eſt uero, ut hæc quidem uera, illa autem falſa. Concluſio autem aut uera, aut falſa ex neceſsitate.

Com. 8. Hactenus de ſyllogiſtica poteſtate: at nunc, (vt Philoponus inquit,) Ariſtoteles vult oſtendere quomodo ex propoſitionibus concludatur concluſio. Et primo præmittit diuiſiones, quarum prima eſt, cum omnis ſyllogiſmus ex duabus propoſitionibus conſtet erunt propoſitiones, ex quibus conſtat, aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, vel altera quidem vera, altera autem falſa, at concluſio neceſſario aut vera, aut falſa eſt. (Diones.) G

Alia combinatio. Præterea etiam concluſio cum propoſitionibus combinari poteſt, quoniam aut verum ex vero, aut verum ex falſo, aut falſum ex falſo, aut falſum ex vero erit.

Horum autem quatuor demonſtrabit, ꝙ verum ex falſis ſyllogizari poſſit, amplius & ꝙ falſum non ex veris: nam hæc cognitu difficilia ſunt, quod autem ex veris verum, & ex falſis falſum ſyllogizari poſſit, non oſtendit, quoniam ex his quæ Primo Libro dicta ſunt patent.

Dio. Philoponi. Philoponus autem ſic diuidit, quod propoſitiones ſyllogiſmi ſint aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, aut hæc quidem vera, illa autem falſa, & ſi ambæ veræ, vera & concluſio, ſi autem ambæ falſæ, concluſio erit quandoque vera, quandoque falſa, at, ſi propoſitionum ſit hæc quidem vera, illa autem falſa, ſiquidem maior falſa, & minor vera ſit, falſa erit concluſio, ſi contra, maior vera, minor autem falſa, concluſio quoque vera erit, quæ autem horum Ariſtoteles oſtendet, ex ſubſequentibus patebit. Dicit igitur { eſt autem ſic ſe habere, vt veræ ſint propoſitiones, per quas fit ſyllogiſmus eſt autem vt, vt ſint falſæ, per quas fit ſyllogiſmus. Eſt vero, vt hæc quidem vera, illa autem falſa ſit, ſed quouis modo propoſitiones diſponantur, concluſio aut uera, aut falſa ex neceſſitate eſt, vera quidem, ſi ambæ vel maior ſola vera falſa autem ſi ambæ vel minor falſa ſola. H

Ex ueris ergo non eſt falſum ſyllogizare, ex falſis autem, eſt uerum, non tamen propter quid, ſed quia. Nam eius, qui eſt propter quid, non eſt ex falſis ſyllogiſmos, ob quam autem cauſam, in ſequentibus dicetur.

Com. 9. His præmiſſis, proponit ea, quæ vult probare, & dicit. Ex veris autem nō eſt falſum ſyllogizare, ſubaudi nullo pacto, quia neq; propter quid, neque quia & hoc eſt primum. Ex falſis autem, eſt verum ſyllogizare, non tamen propter quid, ſed quia, cuius cauſam affert, & dicit.

B Nam eius, qui eſt ſyllogiſmus propter quid, non eſt ex falſis Ob quam autem cauſam ſyilogiſmus ꝓpter quid non ſit ex falſis, in ſequētibus dicetur, & hoc eſt ſecundū.

Dubium. Sed cur ſyllogiſmus ex falſis ſit ſyllogiſmus concluſionis quia, & non propter quid, non eſt facile intelligere.

Auer. Auerroes in paraphraſe, rationem affert, quia concluſio non accidit propter propoſitiones, ſed propter debitum modum, ac figuram. Sed hoc quod Auerroes ait videtur ambiguum, nam propoſitiones ſunt materiæ cō cluſionis & ſyllogiſmi. Ergo cum concluſio accidit propter propoſitiones, videtur accidere propter materiam, accidere autem propter materiam, videtur accidere quia & nō propter quid, cum materia reſpectu formæ, ſit qa, non ergo recte ait Auerroes, ꝙ ideo ex falſis concluſio accidat quia, quoniam nō accidit propter propoſitiones. Philoponus autem ait, ꝙ quando propoſitiones ſunt veræ & entes, medius terminus eſt cauſa, ꝙ extremum extremo coniungatur, quia in veris, & entibus cauſa eē poteſt, at cum propoſitiones ſunt falſæ, & nō entes, medius terminus non erit cauſa, ꝙ extremum extremo inſit, cū in falſis, & non entibus nihil poſſit eſſe cauſa, igitur propoſitionibus exiſtentibus falſis, cum medius terminus non poſſit eſſe cauſa ſyllogiſmus erit quia, eſt enim ſyllogiſmus quia, qui nō habet cauſam eius, quod ſyllogizat. Exiſtentibus autem veris, ſyllogiſmus erit propter quid, quia in veris, & entibus cauſa eē poteſt. Nec ſequitur eſt ſyllogiſmus propter quid, igitur erit demonſtratio propter quid, quoniam ad ſyllogiſmum propter quid ſatis vt medium ſit in veris et entibus cauſa, cur extremum extremo inſit. Ad demonſtrationem autem propter quid, plura requiruntur, vt quod medium ſit ſimpliciter cauſa concluſionis, & non ſolum, quia eſt in veris, & entibus, verum de his poſtea. F

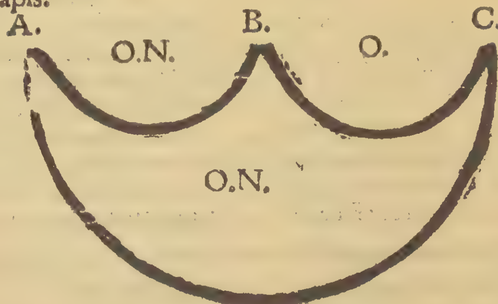
Primum ergo, quoniam ex ueris non eſt poſsibile falſum ſyllogizare, hinc manifeſtum eſt. Si enim cum A eſt, neceſſe eſt B eſſe, & ſi non eſt B, neceſſe eſt A non eſſe, ſi ergo uerum eſt A neceſſe eſt & B uerum eſſe, aut accidet idem ſimul eſſe, & non eſſe, hoc autem impoſsibile.

Com. 10. Vult oſtendere nunc, ꝙ ex veris propoſitionibus, vera fiat concluſio. Et ſm̄ expoſitionem Auer. probat̄ ſic, ſit A antecedens, B vero ſit conſequens, & ſumatur illa ſuppoſitio, quæ Primo huius eſt dilucidata, videlicet, ꝙ ſi ad antecedens eſſe ſequitur conſequens eſſe, ad conſequēs non eſſe ſequatur antecedens non eſſe. Tunc argumentatur, ſi verum eſt A, verum erit & B, ſi non, tunc ſtabit B eſſe falſum, ſed falſum & non ens idem, ergo ſtabit, B nō eſſe, ſed ad B non eſſe ſequebatur A non eſſe, igitur A nō erit, ſed per te, A erat verum, ergo A erat, nam verum & ens idem, igitur A ſimul erit, & non erit, nam A antecedens non eſt propter non eſſe conſequens, & erit per te, qui aſſeris ipſum eſſe verū. Ariſtoteles igitur primo accipit, quod uult probare, & dicit. { Primum ergo, quoniam ex veris non eſt poſſibile falſum ſyllogizare, hinc manifeſtum eſt, hæc eſt concluſio probanda deinde accipit ſuppoſitionem, quam primo huius declarauit, & dicit. Si enim cum A eſt, neceſſe eſt B eſſe, & ſi non eſt B, neceſſe eſt A non eſſe, hæc eſt ſuppoſitio, ſit, ſubaudi ergo, vt ſi verum eſt A, ſcilicet antecedens, neceſſe eſt & B verum eſſe, aut accidet idem A ſimul eſſe, & non eſſe. Deducitur, quoniam, ſi B conſequens erit falſum, B non eſt, ſed per ſuppoſitionem ad B non eſſe, ſequitur A non eſſe, igitur A non erit, ſed A ponebatur, verum ergo erat, quia verum & ens idem eſt. quare A ſimul erit, & non erit. hoc autem impoſſibile. Philopo. autem breuiter ſe expediens dicit Ariſtote. accipere quoddam analogum tale. Accipit enim A, vt duas propoſitiones veras, B autem concluſionem, & dicit. { Sicut neceſſe eſt cū B non ſit, vt neque ſit A, ſic neceſſe eſt cum A ſit, B eſſe, nam ſi dices, ꝙ cum ſit A, non eſt B, idem eſt, & nō eſt, quod eſt abſurdum. Diximus enim, ꝙ verū ens appellat, falſum autem non ens, igitur neceſſe eſt cum ſit A, ipſum B ſequatur, nam ens erit B vt uerum, ſi autem dicis, (Philopo.)

cis, quod non verum, sed falsum sit, tunc erit non ens, qđ est inconueniens idem ens, & non ens esse. Sed vtroque modo bene dicitur.

Non aūt, (quoniam ponitur A unus,) accipiatur contingere ut uno aliquo existente, ex necessitate aliquid accidere, non.n. potest, nam quod accidit ex necessitate, conclusio est, per quæ autem hæc fit, ad minus tres sunt termini, duo autem interualla & propositiones. Si ergo uerū est, cui inest B, & A omni inesse cui autem C, & B, cui C, necesse est A inesse, & non potest hoc falsum esse, simul enim erit idem, & non erit. Ergo A ut unum positum est duas propositiones colligere, similiter autem se habet & in priuatiuis, non enim est ex ueris ostendere falsum.

Barbara et Celarēt ex veris verū cōcludētes

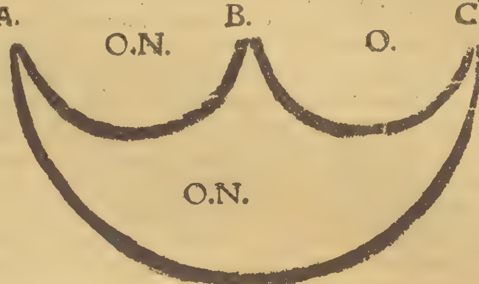
Com.11. Hic remouet vnum dubiū. cū enim accepisset A, (vt vnū terminum,) B vero vt conclusionē veram, dicit non arbitreris ꝙ A vnus sit terminus, & ꝙ ex vno termino concludatur B, falsum enim est, non enim ex vno termino aliquid concluditur, sed ex tribus terminis, & duabus proponibus accipitur. Vñ dicit { nō aūt, (qm̄ ponitur A vnus terminus,) accipietur ac credaṫ cōtingere, vt vno aliquo existente ex necessitate aliquid accidere. non enim potest accidere, cuius causam repetit, & dicit { nā quod accidit, ex necessitate, cōclusio est, ea aūt, per quæ hæc cōclusio fit, ad minus tres sunt termini. Duo aūt interualla, & pro idest duæ propositiones, & sic patet solutio dubitationis. Deinde, (vt Philoponus dicit,) Aristo. ostendit expositione, ꝙ A pro duabus propositionibus accipiaṫ & tribus terminis, simul autem ostendens, quoniam ex veris verum concluditur, dicit.n.ꝙ, si necesse sit A inesse ei, quod est B, & B ei, quod est C, necesse erit A inesse C, quare verū, & ens cōclusio, si autem quis oppositū dixerit, verū idē & ens, & nō ens erit. Similiter aūt in negatiuo verū ex veris ostēdiṫ, vnde dicit, si ergo verū est cui inest B & A omni inesse, cui autem C verum est inesse & B, ꝑ dictum de omni, cui C inest, necesse est A inesse. Est enim hæc probatio per dictum de omni, deinde repetit rationem per impossibile, quæ superius facta est, & dicit, & non potest hoc falsum esse subaudi illis existentibus veris, cuius causam repetit, & dicit, simul enim erit idem, & non erit, quoniam A antecedēs, quod accipitur ꝑ vtrisq; proponibus erit, ens, quia verum, erit & non ens, qm̄ sequens ad non ens, quod est cōsequens, si ponitur falsum. Tunc recolligit, quod superius accepit, & dicit, ergo A in exemplo superius posito vt vnum, positum est duas propōnes colligere, hoc est continere. Tunc idem & in negatiuis exponit, & dicit. Similiter autem se habet, & in priuatiuis, non n. est ex veris ostendere falsum Subaudi vniuersaliter nec in affirmatiuis, nec in negatiuis.

Ex falsis autem est uerum syllogizare, & utrisque propositionibus falsis existentibus, & una, hac autem, non utralibet contingit, sed secunda, si quidem totam sumamus falsam, non tota autem sumpta est utralibet.

Com.12. Nunc docet syllogizare ex falsis verū, & primo ꝓponit regulas, & dicit { ex falsis aūt est verū syllogizare } & hoc prima diuisione cōtingit dupl'r, & vtrisq; ꝓpōnibus falsis existentibus, & vna. subdiuidit scđm mēbrū, & dicit hac aūt. s. vna existente falsa, nō vtralibet indifferenter existente falsa, contingit verū syllogizare, sed scđa, hoc est, sed minore existente falsa, & maiori vera contingit verū syllogizare. Si quidē totā sūmamus falsam, hoc est, mō minor sumaṫ tota, ac omnino falsa, sicut esset hæc propō, oīs lapis est animal, quę dr̄ ab Aris. propō tota falsa, non tota aūt sumpta falsa, sed in parte, est verū ex falsa syllogizare, vtralibet indifferēter sumpta falsa, siue maiori, siue minori, & altera vera. Est propositio in parte falsa, vt omne nigrum est homo, quę falsa est pro inanimatis, vera autem pro æthiopibus. Philop. aūt ex falsis, & veris facit. xvi. coniugationes, & dicit, ꝙ Aristo. pertransit has non omnes autem, quæ aūt sunt, quas pertransit, & quæ sunt, quas non pertransit, ex lectione patebit.

De prima figura.

Insit enim A omni C, ei autem, quod est B, nulli, nec B insit C. Contingit autem hoc, ut nulli lapidi animal, & lapis nulli homini. Si igitur sumatur A omni B, & B omni C, A omni C inerit, quare ex utrisque falsis uera est conclusio, omnis enim homo animal.

Binæ cōiugationes. ex vtrisque in toto falsis cōcludentes verum.

Com.13. Cū enumerasset coniugationes, nunc (vt Philoponus inquit,) dicit de coniugatone, quæ est ex ambabus totis falsis, & intendit probare hanc conclusionē ex propōnibus vtrisq; in toto falsis, contingit verū syllogizare. Et primo declarat hanc in prima figura, & in modis vl'ibus affirmatiuis, deinde in negatiuis, vocat aūt propōnem totam falsam, (vt Philoponus exponit,) & Aristo postea, cuius cōtrarium est verū, vt omnis homo est alatus, propositio est tota falsa, quoniam contrarium verum, nullus homo est alatus. Propositio autem in quodam falsa, est, cuius oppositum contradictorium est verū, vt oīs hō est albus. hæc quidē in quodam falsa est, quia oppositū contradictorium verū est, nō oīs homo est albus. Dicit { insit .n. A omni C } hoc est ponaṫ hæc conclusio vera, omne C est A, vt oīs hō est animal. Propōnes vero (vt Philoponus exponit,) sint veræ quidem, vt negatiuæ A B, & B C, vt animal, lapis, & lapis homo. Falsæ autem affirmatiuæ, vt sint in toto falsæ, vt A omni B, quod falsum est, erat.n. verū nulli B, B vero omni C, quod falsum est. nam verū erat nulli C, igitur cōcludetur, ꝙ A insit omni B, quod verum est. Vnde dicit { ei autem, quod est B, ipsum A insit nulli, est enim vera, (vt negatiua,) quoniā nullus lapis est animal, nec B insit C, quoniam etiam vt negatiua vera ē, quia nullus homo est lapis, & propterea subdit. { Contingit autem hoc, idest hæc conclusio, vtrisque negatiuis veris, vt nulli lapidi aīal, & lapis nulli homini, veris sumptis, igitur, si sumantur affirmatiue, vt A omni B, videlicet ꝙ animal insit omni lapidi, & B omni C, videlicet ꝙ lapis insit omni homini, A omni C inerit, vt aīal oī hoi. Quare ex vtrisq; falsis vera est cōclusio. Omnis.n. homo animal. In quibus (vt Philoponus innuit) non solum demonstrauit veritatem conclusionis exemplo, sed ratione est enim regula. Si veris existentibus propositionibus coniugatio est insyllogizabilis, igitur falsis existentibus, & contrario modo sumptis, erit coniugatio syllogistica. Cū.n. propōnes, vt veræ sumuntur, erunt ambæ vl'es negatiuæ, & sic coniugatio asyllogistica est. Igitur cum factæ fuerint falsæ, & sumentur vniuersaliter affirmatiuæ ex falsis syllogizabitur verum. Nam si veris existentibus, asyllogistica sit coniugatio, falsis existentibus, syllogistica erit. Non tamen (vt Philoponus inquit)

semper ex falsis verum syllogizatur. Si enim veris propositionibus existentibus, asyllogistica coniugatio concludit negatiuam veram. Mutatis propositionibus in falsas, syllogistica coniugatio concludet falsam conclusionem. Quare non semper ex falsis verum syllogizatur.

Regula. Vnde pro regula est dicendum, si asyllogistica coniugatio ex veris concludit falsum Syllogistica, illis mutatis in falsis, syllogizabit veram. Et si asyllogistica coniugatio ex veris concludit verum, syllogistica illis mutatis in falsas, syllogizabit falsum.

Similiter autem, & priuatiuum, insit enim C nulli nec A, nec B, A autem B omni, ut si eisdem terminis sumptis, medium ponatur homo. Lapidi enim nec animal, nec homo nulli inest, homini autem, omni animal, Quare, si cui quidem omni inest, sumamus nulli inesse, cui uero non inest, omni inesse, ex falsis utrisque uera erit conclusio.

Vide in superiori figura.

Com. 14. Cum dixisset de coniugatione vniuersali affirmatiua ex totis falsis verum concludente, nunc de vniuersali negatiua ex totis falsis dicit, & intendit, quod si veris existentibus propositionibus, vt animal omni homini, homo nulli lapidi, coniugatio asyllogistica concludit cõclusionem in toto falsam, illis mutatis in falsas: Syllogistica coniugatio syllogizabit in toto verã, & dicit. { similiter aũt, & priuatiuum, hoc est, similiter autem & syllogismi vniuersales priuatiui in prima figura ex falsis veram conclusionem syllogizare possunt, & hoc demonstrat, & dicit { insit enim C nulli, hoc est, nec A, nec B, A autẽ B omni insit, vt si eisdem terminis sumptis, medium ponatur homo, animal vero maior extremitas, lapis autẽ minor. Lapidi enim nec animal, nec homo vlli inest, homini autem inest omni animal. Quare propositionibus mutatis in falsas, verbi causa, si cui quidem omni inest sumamus nulli inesse, vt omnis homo est animal, cui vero nõ inest: sumamus omni inesse, vt quod omnis lapis sit homo, ex falsis vtrisque vera erit conclusio, quam syllogistica coniugatio syllogizat. Solutio. Auer. Quæret quispiam, cur Aristo has regulas probauit per terminos, cum sint vles. Auerro velle videtur, quoniam huiusmodi regulæ sunt propositiones indefinitæ, non enim vniuersaliter & semper dicit ex falsis verum syllogizari, sed indefinitè, quod ex falsis verum sit syllogizare. At propositiones indefinitæ verificari possunt per terminos, quoniam ad veritatem indefinitæ sufficit veritas vnius singularis. Solutio Philop. Philoponus autem melius innuit, asserit enim, in exemplis huiusmodi contineri rationes, vt deductum est ex his, quæ Philoponus dicit. G

Similiter autem ostendetur, & si in aliquo utraque falsa sumatur.

Cõiugationes ex falsis in parte verũ cõcludentes. H

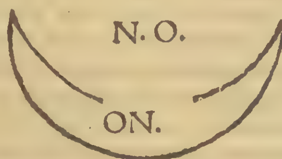
Com. 15. Dixit de duabus coniugationibus ambabus in toto falsis, & debebat statim dicere de quatuor coniugationibus & præsertim de illa, in qua ex una tota falsa, & altera in quodam falsa syllogizatur, & tamen huiusmodi coniugationes tacuit, & rationabiliter, (vt Philoponus dicit,) quia sunt manifestæ ex alijs dictis coniugationibus Dicit autẽ nunc, similiter autem ostendetur, & si in aliquo vtraque falsa sumatur. nam ex his interdum cõclusio vera accidit. vt si accipias animal inesse omni albo, nam hæc, omne album est animal, est in quodam falsa, vt in corallo, in cygno autem vera, & album omni homini, quoniam hæc, B omnis homo est albus, est in quodam falsa, vt in æthiope falsa, in Scytha vera. Et tamen cõclusio, quæ sequitur, est in toto vera, vt animal omni homini. Similiter in negatiua, nam lapis nulli albo, est enim hæc nullum album est lapis, in quodam falsa, vt in margarita, in quodam autẽ vera, (vt in cygno.) album omni homini, nam hæc omnis homo est albus, est in quodam falsa, vt in æthiope, in quodam vera, vt in Scytha, & tamen conclusio, lapis nulli homini inest, in toto vera est.

Si autem altera ponatur falsa, prima quidem tota falsa existente, ut A B, non erit conclusio uera, B C autem erit.

Cum compleuerit de ambabus in quodam falsis nunc transit ad aliam coniugationem habẽtem alteram falsam, alteram veram Quæ erat dupliciter, aut maior falsa, & minor vera, aut maior vera, & minor falsa, & si maior est falsa aut tota falsa, aut in quodam falsa, & dicit { si aũt altera ponatur falsa, prima quidem, hoc est maiore tota F falsa existente, vt A B, non erit conclusio vera, B C autẽ existente tota falsa, & maiore vera erit conclusio vera. Com. 16.

Hinc constant duæ regulæ. Prima ex maiore tota falsa minore autem uera, non sequitur vera concl'o. Secunda ex minore tota falsa, maiore vera, concl'o seqtur vera. Prima regula. Secunda.

Dico autem totam falsam contrariam uere: ut si quod nulli inest omni sumptum est, aut si quod omni, nulli inesse.

Quæ nam sit in toto & in parte falsa.

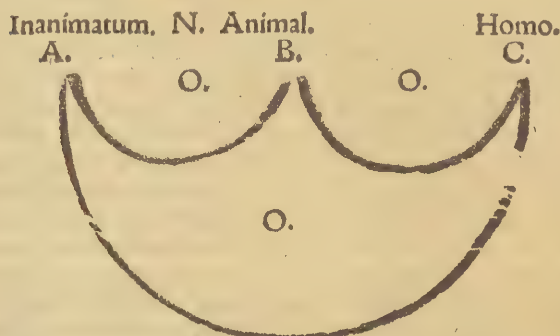
Exponit quid per propositionem in toto falsam intelligat, & dicit. Dico autem totam falsam, contrariam vere igitur propositio in toto falsa est, cuius contraria est vera. Vt si quod nulli inest, omni inesse sumptum est, veluti si animal, quod nulli lapidi inest, sumeretur omni lapidi inesse. Aut, si quod omni inest, nulli inesse sumptum sit. vt si aĩal, qđ omni homini inest, sumeretur nulli homini inesse at propositio in quodam falsa est, quæ habet cõtradictorium oppositum verum, vt omne album est animal, est in quodam falsa, quia contradictorium quoddam albũ non est animal, est verum. Ex ijs patet, quod tam propositio in toto falsa, quàm propositio in aliquo falsa, sit uniuersalis. Com. 17.

Prima dubitatio. Dubitatur, quoniam proprium contradictorijs est diuidere verum & falsum circa quodlibet ens, igitur non bene per contraria describitur propositio in toto falsa. Solutio. Dicendum, quod propositio in toto falsa, dicit duo, vt falsitatẽ, & vniuersalitatem. Verum & falsum diuidunt contradictoria. At verum & falsum in toto habentur per contraria. Secũda dubitatio. Secundo dubitatur, quoniam cõtraria sunt æque nota, æqueque ignota, igitur non est definiendum alterum per alterum. Solutio. Dicendum quod Arist. descriptio est quædã exemplaris declaratio. Sed propria descriptio est, vt dicatur propositio in toto falsa, quando prædicatum nulli contento sub subiecto inest, & accipitur vt omni inexistens, aut quando omni inest, & accipitur, vt nulli inexistens. Animaduersio. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, quod cum dicitur propositio falsa, intelligitur quod commune ad falsam in toto, & ad falsam in parte, similiter cum dicitur propositio uera & vt quid commune intelligitur ad veram totam, & ad veram in parte.

Insit enim A B nulli, B autem omni C, si ergo B C quidẽ propositionem sumamus ueram, A B autem falsam totam, & omni B inesse A: impossibile est A C conclusionem ueram esse, nulli

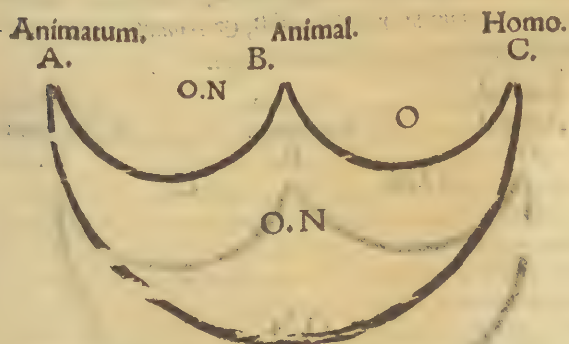
enim

enim inerat A eorum, quæ sunt C, siquidem, nulli eorū cui inest B, inerat ipsum A, B autem omni C.

Com. 18. Declaratis terminis, nunc dicit de coniugatione habente maiorem totam falsam, minorem autem veram, & primo de vniuersali affirmatiuo, & vult ꝙ quādo A, secundum veritatem nulli B inest, & (accipitur, quoniam omni inest, tota falsa est & B omni C, et est verum, ꝙ B insit omni C, ex his non erit vera conclusio. vt si inanimatum nulli animali inest, & accipitur omni inesse, accipitur maior tota falsa, quare si accipitur inanimatum omni animali inesse, & animal omni homini, non sequitur omni homini inesse inanimatum. Regula. Duarum enim coniugationum in eisdem terminis, aut similibus, si negatiua concludit negatiuam veram affirmatiua non concludet affirmatiuam veram, vt quoniam hæc coniugatio, nullum animal est inanimatum, & omnis homo est animal, concludit illam negatiuam veram, nullus homo est inanimatus, hæc coniugatio affirmatiua, quæ fit in eisdem terminis, omne animal est animatum, omnis homo est animal, non poterit syllogizare affirmatiuam veram, (vt Philoponus exposuit,) vnde dicit { insit enim A B nulli, vt inanimatū nulli vt inanimatum nulli animali) B autē omni C, vt animal omni homini. Si ergo B C, quidem ꝓpositionem sumamus veram, & ita sit, A B autem falsam totam, ita vt sumamus & oī B inesse A, impossibile enim A C conclusionem veram esse, & assignat rationem, quia coniugatio negatiua in eisdem terminis concludebat negatiuam veram. Ergo hæc affirmatiua in similibus non poterit concludere affirmatiuam veram. Et dicit, nulli enim inerat A eorū, q̄ sunt C in concl'one cōiugatiōis negatiuæ, siquidē nulli eorum, cui inest B inerat ipsum A, B autem omni C in negatiua coniugatione, ergo in affirmatiua non pōt conclusio affirmatiua esse vera. quare ex maiore tota falsa non potest conclusio vera esse minore vera existente.

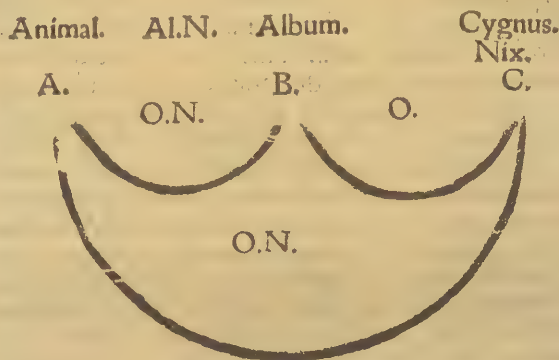
Similiter autem nec si A omni B inest, & B omni C, sumpta autem sit BC quidem uera propositio, A B autem falsa tota, & nulli cui B inest A, conclusio falsa erit, omni enim C inest A, siquidem cui B omni, & A: B autem omni C. Manifestum ergo quoniam prima tota sumpta falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua, altera autem uera, non fit uera conclusio.

Ex maiore in toto falsa minori aūt vera binæ coniugationes falsum cōcludētes.

Com. 19. Cum declarasset regulam in affirmatiuis coniugationibus, nunc docet in negatiuis, & declarat, ꝙ ex maiore tota falsa, minore autem vera, conclusio erit falsa, & nō vera. Regula. Probatur per regulam: nam duarū coniugationum in eisdem, vel similibus terminis, si affirmatiua concludit affirmatiuam veram, negatiua concludet negatiuam falsam. vt quoniam hæc coniugatio, omne animal est animatum, A omnis homo est animal, concludit illam affirmatiuam veram, omnis homo est animatus, hæc coniugatio negatiua ex contraria maiori falsa, & ex ipsa minore vera, conclusionem negatiuam falsam concludet. Vt, si nullum animal est animatum: omnis homo est animal, conclusio erit falsa, videlicet nullus homo est animatus. Dicit { similiter autem nec si A omni B inest, & B omni C, & sumpta sit B C quidem minor propositio vera, A B autem maior falsa tota, ita vt & nulli B insit A coniugatione sic ad contrariam conuersa, cōclusio falsa erit. Si enim prima coniugatio vera fuit, quæ affirmatiua est, negatiua coniugatio falsa erit. Erit dico conclusio falsa, quia in affirmatiua coniugatione, omni C inest A. Siquidem cui B omni, & A, B autem omni C inerat in affirmatiua, & conclusio erat omne C est A. Quare conuersa coniugatione ad negatiuā, conclusio erit falsa. Tunc epilogat, manifestum ergo, quoniam prima tota sumpta falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua. Altera aūt. s. minore sumpta vera, B non fit vera conclusio. Quo vero ad verba attinet, cū Aristoteles dicit, nec cōclusio erit vera, si A omni B inest & B omni C, intelligit terminos debere esse tales, vt A insit omni B, & B omni C, vt sunt animatum, animal homo. Terminis enim sic stantibus, non oportet ex maiore tota falsa, & minore vera, vt conclusio sit vera.

Non tota autem falsa. erit. Nam si A, C quidē oī inest, B autem alicui, B autem omni, C. ut animal Cygno quidem omni, albo autem alicui. Album autem omni cygno. Si sumatur A omni B, & B omni C, A omni C inerit uere. Omnis enim cygnus animal.

C

Ex maiori ī pte falsa, minori vera cōcludētes verum coniugationes.

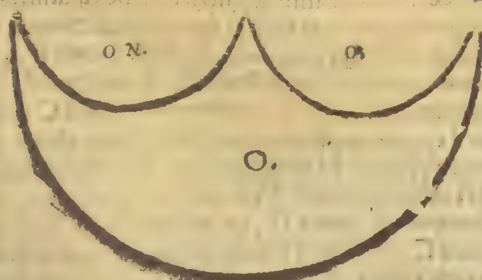
Com. 20. Nunc dat regulam quando maior est in parte falsa, et dicit, nō tota autem falsa, sed subaudi in quodam, erit syllogismus. Regula. { Est ergo regula ex maiore in quodam falsa, minore vera, conclusio est vera. Et quoniam hæc regula est propositio indefinita, quæ est vera, vna singulari existente vera, ideo declarat quandam coniugationem, in qua est vera, & primo disponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ termini sint tales, ꝙ maior insit omni minori, & cuidam medio, & medium omni minori, quales sunt hi termini animal, album, cygnus: nā animal omni cygno inest, & cuidam albo, & album omni cygno. Terminis sic sumptis, si maior (vt animal, sumatur omni D albo inesse, & album omni cygno) concludet animal inēē omni cygno ex maiore falsa in quodam, et minore vera. Primo ergo disponit terminos, & dicit. { nam si A quidem omni C inest in conclusione, & A maior insit B alicui medio in maiore, & B medium insit omni C minori, vt animal cygno quidem omni, albo autem alicui & album omni cygno. Hæc accipit (vt disponat terminos) Tunc in talibus terminis disponit coniugationem, & dicit. Si sumatur A omni B, vt animal omni albo inesse, & B omni C, vt album omni cygno A omni C inerit vere omnis enim cygnus animal. Ex his patet regula, Regula. & non solum per tales terminos patet regula, sed ratio regulæ. Duarum enim coniugationum, si altera ex particulari maiore negatiua est asyllogistica ad conclusionem falsam, altera maiore conuersa ad vniuersalē affirmatiuā, erit syllogistica ad veram, vt si illa, quoddam B non est

A, omne C est B, & assyllogistica ad hãc falsam, oẽ C ẽ A. Altera conuersa maiore ad vniuersalem, erit Syllogistica ad cõclusionem veram. Quod prima sit assyllogistica ad falsam, patet per hos terminos animal, album, nix. Si n. quoddam album non est animal, & omnis nix est alba, assyllogistica conclusio & falsa erit, omnis nix est animal. Quare conuersa maiore ad vniuersalem oppositam, syllogistica erit in his terminis animal, album, cygnus Vt omne album animal, omnis cygnus albus, syllogistice sequitur ꝙ omnis cygnus sit animal.

Similiter autem, & si priuatiua sit A B: possibile enim est A B quidem alicui inesse, C uero nulli, B autem omni C, ut animal alicui albo, niui uero nulli, album uero omni niui. Si ergo sumatur A quidem nulli B, B autẽ omni C, A nulli C inerit.

Com. 21. Eandem regulam declarat in secundo primæ, qui est negatiuus, & vniuersalis, & quoniam hæc regula est indefinita, quæ est vera, vna sola singulari existente vera, ideo declarat quandam cõiugationẽ, in qua est vera. Et primo disponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ maior nulli minori insit, et cuidam medio, & medium omni minori. Quales hi termini sunt, animal, album nix: nam animal nulli niui, & cuidam albo inest, & album omni niui. Vult igitur, ꝙ terminis sic sumptis, si animal sumat̃ nulli albo, & album omni niui, conclusio erit ꝙ nulli niui insit animal. Et sic ex maiore negatiua in quodam falsa, & minore vera, cõclusio negatiua erit vera. Primo ergo sumit regulam, & dicit, similiter autem, & si priuatiua sit A B, & subaudi in quodam falsa, erit etiam conclusio vera. Deinde disponit terminos & dicit, possibile enim est A B quidem alicui inesse pro maiore, C vero nulli pro conclusione, B autem omni C pro minore, vt si termini sint animal, album, nix, & animal alicui albo insit, niui vero nulli, album vero omni niui. Per hæc vult habere dispositionem terminorum, tunc disponit coniugationem in his terminis, & dicit, si sumatur ergo A quidem nulli B, B autem omni C, A nulli C inerit. Nulla enim nix est animal. In quibus etiam terminis patet ratio regulæ, nam si duarum coniugationum altera ex particulari maiore affirmatiua, est assyllogistica ad conclusionem falsam, altera maiore conuersa ad vniuersalem negatiuam, erit syllogistica ad veram. Ex his sequitur ꝙ ad concludendum affirmatiue verum ex maiore in parte falsa termini sunt. Genus. Species, & accidens, quod vtrisq; accidit. Negatiue autem ex maiore in parte falsa. Termini sunt diuersæ species & medium vtrisq; accidens.

Si autem A B quidem propositio tota sumatur uera: B C autem tota falsa, erit syllogismus uerus. Nihil enim prohibet ipsum A, & B & C omni inesse, B autem nulli C, ut quæcunq; eiusdem generis sunt species non subalternæ. Nam animal, & homini & æquo inest: æquus autem nulli homini inest. Si ergo sumatur A omni B, & B omni C inesse, conclusio uera erit, tota falsa existente B C propositione.

Ex maiori vera, et minori ĩ toto falsa cõiugatiões verum cõcludentes.

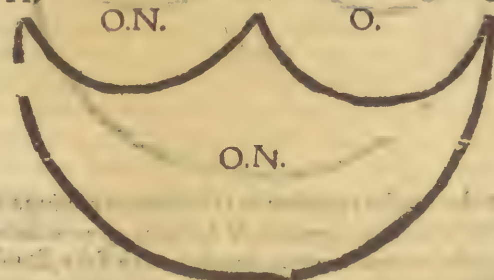
Com. 22. Cum dixisset ꝙ ex maiore tota falsa non fit vera conclusio, & ex maiore in quodam falsa duplex cõclusio vera fit, quia affirmatiua, & negatiua. Nunc dicit ꝙ ex maiore uera tota, & minore tota falsa conclusio fit vera. Et

E primo accipit regulam, & dicit { si autem A B quidem propositio, quæ est maior, tota sumatur vera, B C autẽ minor tota falsa, erit syllogismus verus. Probat & primo disponit terminos, & dicit { nihil enim prohibet ipm A, & B & C omni inesse, B autem nulli C, vt quæcunq; eiusdem generis sunt species subalternæ, nam animal & homini & æquo inest, omni subaudi. Æquus autem nulli homini inest, quales igitur debeant esse termini ex his patet, tunc disponit coniugationem, & dicit { si ergo sumatur A omni B, & B omni C inesse, cõclusio vera erit in talibus terminis, tota falsa existente B C propositione, cũ enim regula sit indefinita, ideo Aristot. verificauit eam per vnam coniugationem pro veritate enim indefinitæ sufficit vnam singularem esse veram. Potest etiam regula probari, quoniam duarum coniugationum si assyllogistica ex vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua assyllogistice, dat conclusionem falsam aut particulari negatiua syllogistica minore conuersa ad vniuersalem affirmatiuam cum eadem maiore dabit veram syllogistice.
F Quo vero ad verba attinet, per non subalternas species intelligit, quarum vna sub altera non continetur, vt æquus, & homo.

Similiter autem & cum uniuersalis priuatiua est A B propositio. Contingit enim A neque B, neque C ulli inesse, et B nulli C, ut ex alio genere speciebus diuersum genus, nam animal nec musicæ, nec medicinæ inest, neque musica medicine. Sumpta ergo A quidem nulli B, & B omni C, uera erat conclusio.

Com. 23. Eandem regulam declarat in negatiuis, & primo resumit regulam, & dicit { similiter autem, & cum vniuersalis priuatiua est A B, & tota vera, & minore tota falsa, conclusio erit etiam vera. Deinde docet sumere terminos, & dicit, contingit enim A neq; B neque C vlli inesse vt si diuersum genus sumatur quod combinetur speciebus, quæ sunt ex alio genere, vt sunt animal, musica, medicina, nam animal nec musice, nec medicine inest, neque musica inest medicinæ, dispositis igitur terminis, docet sumere coniugationem fieri in illis, & dicit, sumpta ergo A
G quidem nulli B, quæ est tota vera, quoniam nulla musica est animal, & B omni C, quæ est tota falsa. Hæc enim falsa est, omnis medicina est musica, vera erit conclusio, quoniam vera est hæc nulla medicina est animal. Regula igitur cum sit propositio indefinita, verificata est in vna coniugatione, & ita sufficit pro veritate indefinitæ. Etiã ratio regulæ patet, quoniam duarum coniugationum si assyllogistica ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua, aut particulari negatiua, dat vniuersalem affirmatiuam falsam assyllogistice, minore conuersa ad contrariam dabit syllogistice vniuersalem negatiuam veram.

Et si non tota falsa sit B C, sed in aliquo etiam, sic erit conclusio uera. Nihil enim prohibet ipsum A, & B, & C toti inesse, B autem alicui C, ut genus speciei, & differentiæ. Nam animal homini omni, & omni gressibili, B autem alicui gressibili, & non omni. Si ergo A omni B, & B omni C sumatur, A
H *omni C inerit, quod quidem erat uerum.*

Ex maiori ĩ toto vera, minori autem ĩ quodã falsa coniugationes verũ toto cõcludentes.

Com. 24. Regula. Secunda regula est, ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, conclusio erit vera tota. Primo ergo po-

nit regulã & dicit { & si non tota falsa sit B C minor propositio. sed in quodam, etiam sic erit conclusio vera, hæc est regula, siue conclusio. Deinde disponit terminos, & dicit { nihil enim prohibet ipsum A, & B & C toti, ac vniuersaliter inesse, vt genus speciei & differentiæ, quod exponit, & dicit, nã animal, & homini omni, & omni gressibili, B autem alicui gressibili, & non omni, tunc his terminis stantibus, dat coniugationem, & dicit. { Si ergo A omni B, & B omni C, sumatur inesse, erit maior tota vera, & minor in quodam falsa, & A omni C, inerit, qđ quidem erat verũ. Patet ergo regula. ꝙ ex maiore tota vera, & minore in qnodam falsa, conclusio fit tota vera. Est enim hæc regnla probatã per terminos, cum sit propositio indefinita, & ratio regulæ est, quoniam duarum coniugationum si assyllogistica ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore particulari negatiua, dat vniuersalem negatiuam falsam assyllogistice. Minore conuersa ad contrariam, dabit contrariam conclusionem veram.

Vide hãc ĩ superiori siture. *Similiter autem cum priuatiua est A B propositio, contingit enim A nec B nec C ulli inesse, B uero alicui C: ut genus ex alio genere speciei, & differentiæ. nam animal nec sapientiæ ulli inest, nec contemplationi, sapientia uero alicui contemplationi. Si ergo sumatur A quidem nulli B, B autem omni C nulli C inerit A: hoc autem erat uerum.*

Com. 25. Eandem regulam declarat in priuatiuis. Declarat enim ꝙ ex minore in parte falsa, & maiore in toto vera, cõclusio fit vera in toto. Termini sunt animal, sapientia, contemplatio, sunt enim idonei, quoniam A nulli B inest & alicui C, & non omni, quare A nulli C inerit, & sic conclusio erit in toto vera, videlicet ꝙ nulla contemplatio sit animal. Proponit ergo primo regulam vel conclusionem, & dicit. Similiter autem cum priuatiua est A B propositio. Subaudi ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, conclusio erit vera. Deinde docet sumere terminos, & dicit. Contingit enim A maiorem extremitatem, nec B medio, nec C minori vlli inesse, B vero mediũ alicui C minori, vt genus ex alio genere, hoc est ex alio prædicamento, Contingit non inesse speciei & differentiæ, & hoc exponit, & dicit, nam animal nec sapientiæ vlli inest, quæ sapientia est species alterius prædicamenti, nec contemplationi, quæ est dr̃ia alterius prædicamenti. Tunc affert coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur A quidem nulli B inesse, B autem omni C, nulli C inerit A hoc autem erat verum, quoniam nulla contemplatio est animal. Regula ergo cum sit propositio indefinita, bene per talem singularem probata est. Potest etiam ratione probari: nam si coniugatio assyllogistica ex maiore tota vera, & minore particulari negatiua. aut uniuersali negatiua assyllogistice dat vniuersalem affirmatiuam falsam, coniugatio syllogistica ex minore opposita vel contraria cum eadem maiore dabit vniuersalem negatiuam priori contrariam veram & syllogistice. Quo vero ad dispositionem terminorum attinet. Animaduerte ꝙ Aris. simul docuit sumere terminos, & fecit semper nos abundantes terminis: Cum enim dicit, si genus sit ex alio prædicamento, & species & differentia ex alio, fecit nos abundantes, quia dedit intelligere, ꝙ semper quando genus est in alio prædicamento, & species, & differentia ex alio, erit conclusio vera ex maiore tota vera & minore in quodam falsa, vt si animal sit de prædicamento substantiæ, et linea & magnitudo ex prædicamento quantitatis, poterimus in talibus terminis syllogizare conclusionem veram, ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa. Nam sequitur, nulla linea est animal, omnis magnitudo est linea, igitur nulla magnitudo est animal. Simili modo in alijs regulis assignauit terminos, & docuit nos abundare terminis, vt patuit. Sed quæres, cum Aristo declaraf set quando ex falsis verum concluditur, cur non assignauit quando ex falsis non verum concluditur. Respondet Philoponus quia coniugationes ex falsis, ex quibus non verum concluditur, sunt incompræhensibiles, ac fere innumeræ. Secundo quæres, cum sint duæ aliæ coniugationes, vt ex maiore in toto falsa, & minore in parte falsa, ad hæc, & altera contra, ex maiore in parre falsa, & minore in toto falsa, cur has Aristoteles prætermisit. Forte has prætermisit propter breuitatem, aut quia ex alijs, quæ dixit, facile intelligi possunt, vt eisdem exemplis, vel similibus. Tertio quæres, vtrum ex maiore falsa in toto & minore in quodam falsa, combinatio sit vtilis ad conclusionem in toto veram. Et dicendum ꝙ non, quoniã tunc contradictoriæ simul starent. nam terminis his, animal, lapis, inanimatum, syllogizabo sic, omnis lapis animal, omne inanimatum lapis, igitur omne inanimatum animal, si igitur hæc conclusio vera sit, syllogizo ex maiore conuersa ad oppositam qualitatem, & vera, hoc pacto, nullus lapis animal & ex subalterna minori sic, quoddam inanimatum lapis, conclusio erit, quoddam inanimatum non est animal. Quare si prima erat vera, & hæc secunda, duæ conclusiones contradictoriæ simul veræ erunt. Et propterea sit hæc maxima si ex propositionibus veris conclusio est vera, ex eisdem oppositis in qualitate vel quantitate, non sequetur opposita priori vera. Bene tamen ex maiore in quodam falsa, & minore in toto falsa, conclusio potest esse vera, termini idonei sunt animal, album, coruus. Nam maior hæc omne album animal in quodam falsa est. Minor vero hæc omnis coruus albus, in toto falsa est. Conclusio tamen in toto vera omnis coruus animal. Et in negatiuis idonei termini sunt animal, nigrum, nix. Quarto quærunt cur utrisq; in toto falsis, conclusio aliquando erit vera, & maiore sola in toto falsa, conclusio non potest esse vera, si minor sit vera. Et dicendum, ꝙ maior sit totum ad minorem, & ideo, si tota sit falsa & minor vera, non potest conclusio vera, quoniam maior non potest esse totum ad minorem, non.n. falsum simpiciter est totum ad verum, at quando vtraq; falsa est, maior potest esse tota ad minorem, qm̃ falsum ad falsum potest esse totum, saltem ex conditione, &c.

A — Solutio. — Tertia. q. — Solutio. — Maxima. — B — Quarta q. — Solutio.

C *In particularibus autem syllogismis contingit, & prima propositione tota falsa existente, altera autem uera, uerã esse conclusionem, & A B in aliquo falsa existente, B C autem uera & A B quidem uera, particulari autem falsa, & utrisque existentibus falsis.*

Com. 26. Cum dixerit de concludentibus in prima figura vniuersales conclusiones, nunc dicit de his, quæ concludunt particulares, rursus ex diuisione accipiens coniugationes & dicit, ꝙ syllogismorum in particulari contingit maiore tota falsa existente, minore autem vera, & maiore in quodam falsa existente, minore similiter vera manente, & iterum maiore vera, minore autem in quodam falsa, & maiore falsa, minore autem in quodam falsa veram esse conclusionem. Diuidatur ergo textus in quatuor cõclusiones, quarum primam ponit, & dicit { in particularibus autem syllogismis contingit & prima propositione, scilicet maiore tota falsa existente, altera autem vera, veram esse conclusionem. Deinde assignat secundam conclusionem, & dicit. { & A B in aliquo falsa existente, & maiore existente falsa in aliquo, B C autem, scilicet minore existente vera, etiam veram esse conclusionem.
D Assignat tertiam, & dicit, & A B quidem scilicet maiore vera, particulari autem falsa, scilicet minore etiam veram esse conclusionem. Assignat quartam conclusionem, & dicit, & vtrisque existentibus falsis etiam contingit conclusionem veram esse. Hæ sunt quatuor conclusiones, quę si diuidantur per affirmatiuum & negatiuum coniugationes erunt octo, & has pertransibit Aristote.

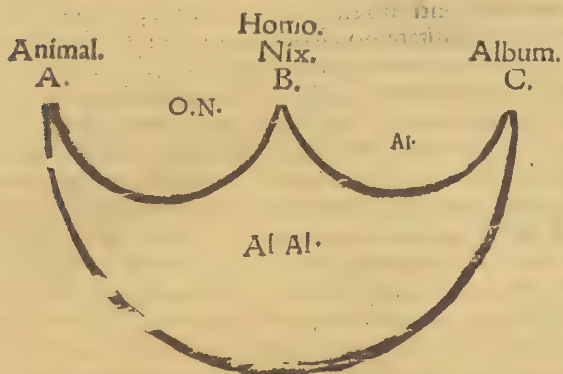
Quæret quispiam, cur in particularibus ex maiore tota falsa, vera potest esse conclusio, & nõ in uniuersalibus.

Dicendum hoc esse, quoniam minor est particularis, & sic semper se habet veluti falsa in parte. Sed cum sic se habent propositiones, vera potest esse conclusio, dictum est enim ex maiore tota falsa, minore autem in parte falsa veram esse conclusionem. Rursus quæret, cur minor in particularibus modis non potest accipi tota falsa. Respondet Philoponus, & quidem satis bene, quoniam si

Cõsideratio verborum — 1 prima. — Sol phil. — Secũda. q.

accipitur tota falſa, aut negatiua accipitur aut affirmatiua. Si accipitur tota falſa negatiua, coniugatio in prima figura aſyllogiſtica eſt. Si autem accipitur affirmatiua, tũc erit vniuerſalis, & ita maiorem oportebit vniuerſalem eſſe, ex duabus autem vniuerſalibus concluſio vniuerſalis eſt, at nunc loquimur in particularibus, quare minor non pōt accipi in talibus tota falſa, ſed in quodam tantum. *Alia ſolu.* Breuius autem dici poteſt minorem particularem non poſſe accipi totam falſam, quoniam in particularibus nō eſt totum, nec verum, nec falſum Sed ſolum eſt pars.

Nihil enim prohibet ipſum A quidem B nulli ineſſe, C autẽ alicui, & ipſum B alicui C ineſſe ut animal nulli niui, albo autem alicui ineſt, & nix albo alicui. Si ergo ponatur mediũ, nix, primum autem animal, & ſumatur ipſum A quidẽ toti B ineſſe ipſum autem B alicui C, A B tota falſa, B C autem uera, & concluſio uera erit.

Particulares cōiugōnes ex maiori in toto falſa, minori vera concludentes verum.

Com. 27. 1. conclu. Prima concluſio eſt, ex maiore tota falſa, & minore uera, concluſio eſt vera. Nunc probat hanc primo in affirmatiuis, de more ſuo primo docet ſumere terminos deinde colligit coniugationem, de prima parte dicit. { Nihil enim prohibet ipſum A quidem B nulli ineſſe, C aũt alicui, & ipſum B alicui C ineſſe, & ꝙ hæc eſſe poſſint, aſſignat terminos, & dicit, vt animal nulli niui, albo autem alicui ineſt, & nix albo alicui. Tunc colligit coniugationẽ & dicit. { Si ergo ponatur medium nix. Primum auautem animal, & ſumatur ipſum A quidem in quo animal, poſitum eſt toti B ineſſe in quo B nix ponebatur, ipſum autem B alicui C in quo album eſt, tũc terminos ita acceptis, A B maiore tota falſa, B C autem minore vera, erit & concluſio A C vera. Ratio igitur regulæ eſt per exemplum aſſignando terminos, cum enim propoſitio ſit indefinita, per ſingularem probari poteſt. Eſt autẽ hæc regula propoſitio indefinita, quare recte eſt probata per terminos. *Quæ Philoponus.* Philoponus hic dicit Ariſtotelem accipiſſe minorem particularem veram, quæ eſt in quoddam falſa, non propter prædicationem, ſed ſecundum eſſe. Dicimus enim in quodam falſum. Secundum eſſe, ꝙ in quodam ſit verum, & in quodam ſit falſum. Secundum prædicationem autem, cum verum fuerit contradictorium, erit igitur falſa ſecundum eſſe in quodam, & non ſecundũ prædicationem. Quare recte Ariſtoteles accepit minorẽ verã, quæ tamen eſt in quodam falſa, ſecundum eſſe.

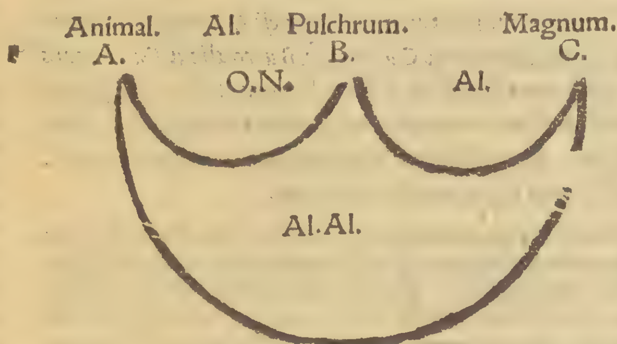
Vide hãc i ſuperiori figura. *Similiter autem & cum priuatiua eſt A B propoſitio, poſsibile enim eſt A B quidem toti ineſſe, C autem alicui non ineſſe, B uero alicui C ineſſe, ut animal homini quidem omni ineſt, ad album autem aliquod non ſequitur, homo uero alicui albo ineſt. Quare, ſi medio poſito homine, ſumatur A nulli B ineſſe, & B alicui C ineſſe, uera fit concluſio, cum ſit tota falſa A B propō.*

Com. 28. Eandem concluſionem declarat in particularibus negatiuis, & primo reſumit illud quod vult probare, & dicit. Similiter autem ſequitur concluſio vera, & cum priuatiua eſt A B propoſitio, & tota falſa. Deinde diſponit terminos, & dicit, poſſibile enim eſt A maiorem extremitatem, B quidem medio toti ac uniuerſaliter ineſſe, C autem minori extremitati alicui non ineſſe, B vero medium alicui C ineſſe. Hæc enim tria eſſe poſſunt (vt per

E exemplum exponit) & dicit, vt animal homini quidem omni ineſt, ad album autem aliquod non ſequitur, hoc eſt & alicui albo non ineſt. Homo autẽ alicui albo ineſt, his ſtantibus docet coniugationem, & dicit. Quare ſi medio poſito homine, ſumatur A nulli B ineſſe, & B alicui C ineſſe, vera fit concluſio cum A B propoſitio maior ſit tota falſa. Sic igitur patet coniugationem particularem negatiuam concludere verum ex maiore tota falſa, & minore vera. Cum enim regula ſit indefinitas, ſatis vera erit, ſi in quibuſdam vera reperitur.

Et ſi in aliquo ſit falſa A B propoſitio, B C autem uera exiſtente, erit concluſio uera. Nihil enim prohibet A & B et C alicui ineſſe, B autem alicui C, ut animal alicui pulchro, & alicui magno, & pulchrum alicui magno ineſt. Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C, & A B propoſitio in aliquo falſa erit, B C autem uera, & concluſio uera.

F

Cōiugōnes binæ, altera affirmatiua, negatiua altera ex pticularibus, maiori in parte falſa minori vera, cōcludẽtes verum.

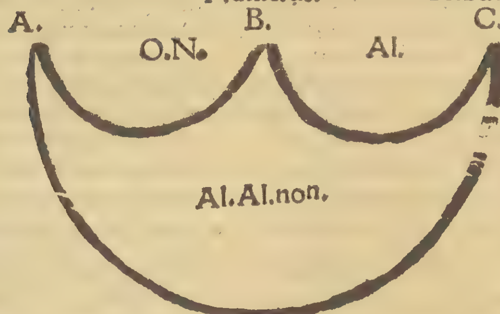
Com. 29. 2. conclu. Compleuit de duabus cōiugationibus habentibus maiorem totam falſam, & minorem veram. Nunc dicit de habentibus maiorẽ in quodam falſa, & minorem veram & aſſignat hanc ſecundam concluſionem ex maiore in quodam falſa, & minore vera concluſio vera eſt, & dicit. { & ſi in aliquo ſit falſa A B propoſitio, B C autem vera exiſtente, erit concluſio vera. Hæc eſt concluſio, quam G primo in affirmatiuo declarat, & ſecundum ſuam conſuetudinem primo accipit terminos, & dicit. { Nihil enim prohibet A & B & C alicui ineſſe, B autem alicui C, qđ declarat per terminos, & dicit. { vt animal alicui pulchro in rei veritate, & alicui magno, & pulchrum alicui magno ineſt, eſt enim aliquod pulchrum animal, & aliquod magnum animal, & aliquod magnum pulchrum. Hę.n. propoſitiones omnes ſunt veræ. Tunc docet ſumere in terminis coniugationem, & dicit { ſi ergo ſumatur A omni B, & B alicui C ineſſe, & A B propoſitio in aliquo falſa erit, B C autem vera, & concluſio vera. Igitur ex maiore in quodam falſa, & minore vera vtriſque affirmatiuis concluſio eſt vera. Eſt enim regula probata per terminos, modo quo indefinitæ propoſitiones probantur per ſingulares.

Vide in ſuperiori figura. *Similiter autem, & cum priuatiua eſt A B propoſitio: nam ijdem erunt termini, & ſimiliter poſiti ad demonſtrationem.*

H *Com. 30.* Nunc verificat concluſionem in negatiuo, & per eoſdem terminos, & dicit. { ſimiliter autem & cum priuatiua eſt A B propoſitio, & in quodam falſa, & minor vera, erit concluſio etiam vera. Deinde diſponit terminos, & colligit coniugationem, & dicit: nam ijdem erunt termini. Animal videlicet pulchrum. Magnum, & ſimiliter poſiti ad demonſtrrationem quoniã animal pro maiore. Pulchrum pro medio, & magnum pro minore, ſequitur enim nullum pulchrũ eſt animal, quoddam magnum eſt pulchrum, igitur quoddam magnum non eſt animal.

Rurſum ſi A B quidem uera B C autem falſa, uera erit concluſio. Nihil enim prohibet A quidem toti ineſſe, B C autem alicui, & B nulli C ineſſe. Vt animal cygno quidem omni, nigro autem alicui. Cygnus uero nulli nigro. Quare, ſi ſumatur A omni B, & B alicui C, uera erit concluſio, falſa exiſtente B C.

Cõiugones ex maiori vera et mi nori falsa cõcludẽtes verũ tã affirmatiue quam negatiue.

Com. 32. 1. conclu.

Cum dixerit de coniugationibus habentibus maiorẽ aut totam falsam, aut in quodam, nunc dicit de habentibus maiorem veram, & minorem falsam. Et ponit tertiã cõclusionem, & dicit. { Rursum, si A B quidem vera est B C aũt falsa, vera erit cõclusio. Deinde probat hanc conclusionem. Primo in affirmatiuo, & disponit terminos, et dicit, nihil enim prohibet A quidem toti inesse B, C autem alicui, & B nulli C inesse, & ꝙ ita sit, assignat terminos, & dicit, vt animal cygno quidem omni, nigro autem alicui, cygnus vero nulli nigro, tunc colligi coniugationẽ in darij, & dicit. Quare si sumatur A omni B inesse, & B alicui C, vera erit conclusio, falsa existente B C minore. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte (vt Philoponus inquit) minorem hic accipi non posse totam falsam, sed in quodam. Si enim sumeretur tota falsa, esset vniuersalis, & sic non esset regula de particularibus. Quare minor sumi non potest nisi in quodã falsa, & quoniam propositio in quodam falsa accipi potest secundum esse, aut secundum prædicationem, hic (vt Philoponus inquit) minorem in quodam falsam accipit secundum prædicationem, quoniam falsa in quodam dicitur secundum prædicationem, cuius contradictorium verum est. Secundum esse autem dicitur, in quodam falsa, quæ secundum quoddam vera, secundum quoddam falsa est.

Verborum cõsideratio

Præterea maiorem autem accepit simpliciter veram, est enim tota vera. Vt consideranti patet.

Vide supio ri figuram.

Similiter autem & priuatiua sumpta A B propositione. Possibile enim est A B quidem nulli, C autem alicui non inesse, & B nulli C ut genus ex alio genere speciei & accidenti suo insit, quæ species sunt alterius generis, ut genus ex alio genere. Speciei & accidenti suo speciebus. Nam animal quidem numero nulli inest. Albo uero non alicui. Numerus autem nulli albo. Si ergo medium ponatur numerus, & sumatur A quidem nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit, quod fit uerum A B quidem propositione existente uera, B C autem falsa.

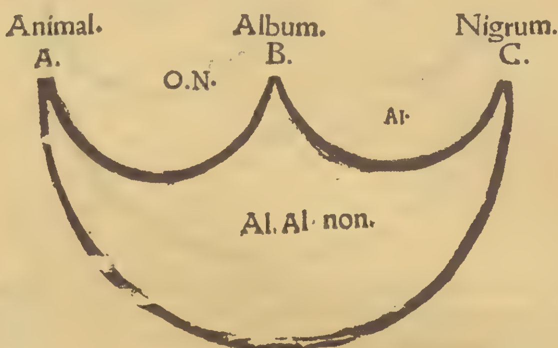
Com. 32.

Eandem conclusionem verificat in negatiuis, & primo ponit eam, & dicit. { Similiter autem & priuatiua sumpta A B propositione, & minore falsa, conclusio erit vera. Deinde assignat terminos, & simul docet nos fieri abũdos in terminis. Et dicit { possibile enim est A B quidẽ nulli, C autem alicui nõ inesse, & B nulli C, & docet nos fieri abundos in ipsis terminis, & dicit. { vt genus ex alio genere, hoc est ex alio prædicamento, insit speciei, & accidenti suo, quæ species & accidens suum, alterius generis sunt, & inter se, & a genere. Nam animal quidem numero nulli inest. Albo vero non alicui. Numerus autem nulli albo. Vbi patet animal esse de prædicamẽto substantiæ Numerum de prædicamento quantitatis. Albũ, quod est accidens animali, de prædicamento qualitatis. Tunc colligit coniugationem, & dicit. Si ergo medium ponatur numerus, & sumatur A quidem nulli B, B autẽ alicui C inesse A alicui C non inerit, quod fuit verum A B quidem propositione existente vera, B C autem falsa, in quibus fecit nos abũdos, nam quoties maior extremitas erit vnius prædicamenti, & species sumatur alterius, accidens, quod generi accidit, sit alterius prædicamenti a genere, & a specie, semper ex maiore vera, & minore falsa,

A conclusio erit vera, vt si alij termini sint planta, linea viride. Est enim planta de prædicamento substantiæ, linea de prædicamento quantitatis, viride de prædicamento qualitatis. Quo vero ad conclusionem attinet, per minorem, falsam intelligendum est, in quodam falsam, & non secundum esse, sed secundum prædicationem, vt dixit Philoponus, quoniam suum contradictorium est verum.

Vide in superiori figura.

Et si in aliquo sit falsa A B, falsa autem & B C, erit conclusio uera. Nihil enim prohibet A alicui B et alicui C inesse utriq; B autem nulli C. ut si B sit contrarium ipsi C, & ambo accidentia eidem generi. Nam animal alicui albo, & alicui nigro inest. Album autem nulli nigro inest. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C uera erit conclusio.

Coniugõ ex vtrisque in quodam falsis cõclusio vera tã affirmatiua, quam negatiua.

Com. 33.

Cum dixerit de coniugationibus, quæ sunt ex vna falsa, & altera vera in particularibus, nunc etiam in particularibus de ambabus falsis. Et primo de ambabus in quodam falsis affirmatiuis, affirmatiuam conclusionem concludentibus, & assignat conclusionem, quæ est quarta. & dicit. { & si in aliquo sit falsa A B propositio maior, falsa autem & B C minor, vtrisque dico falsis in quodam, vt Philoponus exponit, erit conclusio vera. Hæc est quarta conclusio, quam primo probat in particularibus affirmatiuis. Docet autem accipere terminos primo, & simul nos reddit abundos, & dicit. Nihil enim prohibet A maiorem extremitatem, alicui B medio, & alicui C minori extremitati, inesse vtrique B autem medium nulli C minori extremitati, & ꝙ nihil prohibeat probat dando terminos & docendo, quomodo fieri possumus abundi & dicit. { vt si B sit contrarium ipsi C sicut albũ nigro, & ambo accidẽtia ipsi generi, vt animali. nam animal alicui albo, & alicui nigro inest. Album aũt nulli nigro inest. Hi sunt termini, & per hunc modum quis fieri potest abundus cum enim accipit genus, & duo accidentia contraria quæ ambo illi accidere possunt, semper in talibus terminis poterimus ex maiore in quodam falsa, & ex minore etiam in quodam falsa concludere veram conclusionem vt si essent hi termini animal, ægrum, sanum. Tunc colligit coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C inesse in talibus terminis vera erit conclusio.

4. conclu.

B

C

D Quo vero ad rem attinet. Cõclusio intelligitur vtrisq; in quodam falsis. Non tamen eodem modo (vt Philoponus inquit) quoniam maior falsa est in quodam secundum esse, cum in quodam falsa sit, in quodam vera. Minor autem in quodam falsa secundum prædicationem, quoniam suum contradictorium verum. Et regula patet: nam cum hæc regula sit quædam propositio indefinita, semper erit vera, si in aliquibus terminis inuenietur vera.

Et priuatiua quidem sumpta A B, similiter: nam ijdem termini, & similiter ponentur ad demonstrationem.

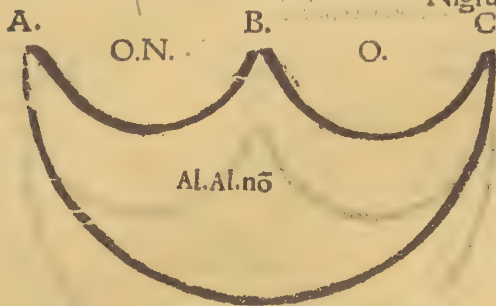
Com. 34.

Eandem conclusionem probat in negatiuis, & dicit, & priuatiua quidẽ sumpta A B: scilicet maiore, & in quodam falsa, secundum esse, & minore etiam in quodam falsa secundum prædicationem, similiter subaudi conclusio erit vera. Probat assignando eosdem terminos, & dicit. Nam ijdem termini, & similiter ponentur ad demon-

ſtrationem. Si enim ſint accidentia contraria, quæ eidem generi accidere poſſunt, ſemper licebit ſyllogizare ex maiore & minore in quodam falſis concluſionem veram.

Et ex utriſque falſis, erit concluſio uera. Poßibile eſt enim A B quidem nulli C autem alicui ineſſe, B uero nulli C ut genus ex alio genere ſpeciei & accidenti ſpeciebus eius. Vt ſi genus ex alio genere ſpeciei & accidenti ſuo inſit, quæ ſpecies ſunt alterius generis. Animal enim numero quidem nulli, Albo uero alicui ineſt, & numerus nulli albo. Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C, concluſio quidem uera, propoſitiones autem ambæ falſæ ſunt.

Ex maiori ĩ toto falſa & minori in quodam falſa coniu gõnes cõcludẽtes uerã tã affirmatiue quã negatiue.

Com. 35. Cum dixerit de coniugationibus ex ambabus falſis in quodam, nunc, vt Philoponus inquit, de ea coniugatione dicit, quæ eſt ex maiore tota falſa, & minore in quodã falſa, & primo aſſignat cõclõnẽ, quæ eſt quinta, & di- 9. conclu. cit. { & ex vtriſque falſis erit concluſio vera, non tamen eodem modo, quoniam ex maiore tota falſa, & minore in quodam falſa concluſio erit vera. Deducit concluſionem primo in particularibus affirmatiuis, & accipit terminos, ſimul faciendo nos abundos, & dicit. { poſſibile eſt enim A maiorem extremitatem B quidem nulli medio, C autem minori extremitati alicui ineſſe, B, vero medium nulli C minori extremitati. Vt ſi genus ex alio genere, hoc eſt ex alio prædicamẽto ſpeciei, & accidenti ſuo inſit, quæ ſpecies & accidens ſunt alterius generis ac alterius prædicamenti. Nam quoties termini ſic fuerint, vt genus ſit alterius prædicamenti, videlicet vt prædicamenti ſubſtãtiæ, & ſpecies ſumatur alterius. Verbi gratia prædicamenti quantitatis, accidens, quod generi accidit, ſit alterius prædicamenti ab eo, in quo eſt ſpecies, vt in prædicamento, qualitatis ſemper in talibus terminis hæc coniugatio locum habet, & exemplificat in terminis, & dicit. Animal enim numero quidem nulli ineſt nullus enim numerus eſt animal. Albo vero alicui ineſt, & numerus nulli albo. Tunc colligit coniugationem, & dicit. { Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C ineſſe, concluſio quidem vera, propoſitiones autem ambę falſæ ſunt. Sed mõ diſſimili, quoniam maior falſa eſt in toto, minor autẽ falſa in quodam ſecundum prædicationem. Nec oportuit probare aliter regulam niſi dando terminos, quoniã eſt indefinita propoſitio. Vt conſideranti patet.

Vide in ſuperiori figura. *Similiter autem & cum priuatiua eſt A B nihil enim prohibet A B quidem toti ineſſe, C autem alicui non ineſſe, & neque B ulli C ut animal, Cygno quidem omni, nigro autem alicui nõ ineſt, cygnus uero nulli nigro. Quare ſi ſumatur A nulli B, B autem alicui C A alicui C non inerit, ergo concluſio quidem uera, propoſitiones autem falſæ.*

Com. 36. Cum dixerit affirmatiuam quomodo cõcluditur, nũc negatiuam dicit, quæ concluditur, ſi ſumatur nullus cygnus eſt animal, quæ eſt tota falſa, & quoddam nigrum eſt cygnus in quodam fal a, concluditur quoddam nigrũ eſt animal, quod eſt verum Ariſto. Igitur primo accipit concluſionem, & dicit. Similiter autem & cum priuatiua eſt A B propoſitio maior, & tota falſa. Minore autem exiſtente in quodam falſa, cõcluſio erit vera, hæc eſt concluſio. Deinde docet accipere terminos, & dicit, nihil enim prohibet A maiorem extremitatem B quidem medio toti ineſſe, C autẽ minori extremitati alicui nõ ineſſe,

E & neq; B vlli C, hoc eſt & B medium nihil prohibet ineẽ nulli C minori extremitati. Et aſſignat exemplum in terminis, & dicit, vt animal, cygno quidem omni. Nigro autem alicui non ineſt. Cygnus vero nulli nigro, tunc in talibus terminis colligit coniugationem, & dicit. Quare ſi ſumatur A nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit, ergo concluſio quidem vera eſt; propoſitiones autem falſæ, hæc ſunt, quæ habentur in prima figura.

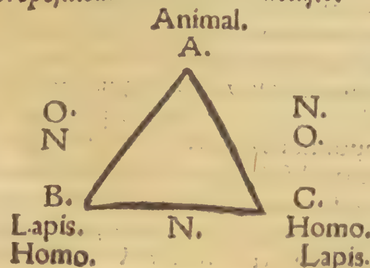
Cap. 3. Verum ex falſis quo colligitur i ſecunda figura.

IN media autem figura omnino contingit per falſa uerum ſyllogizare, & utriſque propoſitionibus totis falſis ſumptus, & utraque in aliquo, & hac quidem uera, illa tota falſa, utrauis falſa poſita, & ſi utræq; in aliquo falſæ, & ſi hæc quidem ſimpliciter uera, illa autem in aliquo falſa, & ſi hæc quidem tota falſa, hæc autem in quodam uera, & in uniuerſalibus & particularibus ſyllogiſmis.

Com. 37. Cum compleuerit primam figuram, nunc in ſecundã tranſit, & oſtendit, ꝙ in ſecunda figura contingat ex falſis verum concludere, accipit autem coniugationem, quę F concludit in ſecunda figura ex falſis veram, & vniuerſalem concluſionem ex diuiſione, vt Philoponus deducit, in hunc modum, aut ex ambabus falſis, aut ex vna falſa & altera vera. Siquidem ex ambabus falſis, aut ex ambabus totis falſis, & hoc, aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut ambabus in quodã falſis, & iterum aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut vna quidem tota falſa, altera autem in quodam falſa, et hoc dupliciter, aut maiore tota, & minore in quodam falſis, aut econtrario, & de vtriſq; his, aut maior negatiua, & minor affirmatiua, aut contra, maior affirmatiua, minor autem negatiua. Siquidem autem ex vna falſa, & altera vera, aut in quodã falſa, aut tota falſa, & ſi in quodã falſa, aut maior in quodã falſa, & minor vera, aut maior vera & minor in quodam falſa, & ſi tota falſa, aut maior tota falſa, & minor vera, aut maior vera, & minor tota falſa. Et ſiquidem maior tota falſa & minor vera, hoc erit aut maior negatiua, G & minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua, et minor negatiua. Si autem maior in quodam falſa ſit, iterũ hoc erit, aut maior negatiua, & minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua. Sin autem maior vera ſit, & minor in quodam falſa, hoc erit, aut maior negatiua, & minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua. Has duodecim coniugationes Ariſtoteles quandam pertranſit, quaſdam autem non, vt ex inductione erit manifeſtum vnde dicit. In media autem figura omnino, hoc eſt omnibus coniugationibus, quæ fieri poſſunt, Contingit per falſa verum ſyllogizare. Dico omnino, quia & vtriſque propoſitionibus totis falſis ſumptis, & vtraque falſa ſumpta in aliquo, & hac quidem vera, illa tota falſa, vtrauis falſa poſita ſiue maiore, ſiue minore, & ſi vtræq; in aliquo ſint falſæ, etiam verum contingit ſyllogizare, & ſi hæc quidem ſit ſimpliciter vera, illa autem in aliquo falſa etiã contingit verum ex vniuerſalibus ſyllogizare, & ſi hæc H quidem ſit tota falſa Hæc autem in quodam vera, & in vniuerſalibus, & particularibus ſyllogiſmis, ſemper verum ex falſis contingit ſyllogizare.

Si enim A B quidem nulli ineſt, C autem omni, ut lapidi animal quidem nulli, homini autem omni, ſi contrariæ ponantur propoſitiones, & ſumatur A B quidem omni, C uero nulli, ex falſis totis propoſitionibus erit uera concluſio.

Cameſtres & celarẽ ex falſis in toto concluditur verũ in ꝗ[illegible].

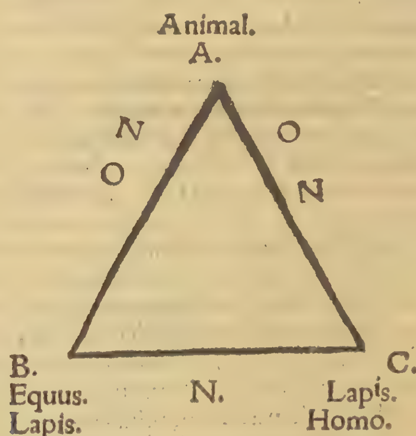
Com. 38. Nunc declarat q ex ambabus propositionibus totis falsis verum concludatur. Et primo hoc declarat in vniuersalibus, & declarando hoc in uniuersalibus primo docet accipere terminos in Camestres, & dicit. Si enim A medium, B quidem nulli maiori extremitati inest, C autem minori extremitati omni insit in rei veritate. Vt lapidi animal quidem nulli, homini autem omni. Deinde docet sumere coniugationem, & vult q terminis sic stantibus, si propositiones econtrario acceperis facies veram conclusionem ex totis falsis. Maiore videlicet affirmatiua, & minore negatiua, & dicit. { Si contrariæ ponantur propositiones, & exponit quomodo contrariæ, & dicit. Et sumatur A animal, B quidem, scilicet lapidi omni, C uero homini nulli, ex falsis totis propositionibus erit vera conclusio. Hæc enim, omnis lapis animal tota falsa est, & hæc nullus homo animal, etiam tota falsa. Conclusio tamen nullus homo lapis, tota vera.

Vide in superiori figura. *Similiter autem & si A inest B quidem omni C uero nulli. Nam idem erit syllogismus.*

Com. 39. Ostendit primum maiore affirmatiua, & minore negatiua totis falsis existentibus, nunc in Cæsare maiore negatiua existente, & minore affirmatiua totis falsis, quomodo sequatur verum. Et vult, q si A secundum veritatem omni B insit, & C nulli conuersis ad oppositam qualitatem, propositiones fiunt falsæ, & cōclusio vera, vt animal nulli homini, est tota falsa, animal omni lapidi iterum est tota falsa. Et tamen homo nulli lapidi erit cōclusio tota vera, vnde dicit. { Similiter autem & si A medium, vt animal, inest B maiori extremitati quidem omni, vt homini C vero minori extremitati, videlicet lapidi, nulli. Nam idem erit syllogismis conuersis his ad oppositam qualitatē. Erunt enim vtræq; falsæ totæ, & cōclusio vera.

Rursus, si altera quidem tota falsa, altera autem tota uera, nihil enim prohibet A & B & C omni inesse B autem nulli C, ut genus, non subalternis speciebus. Nam animal, & æquo omni, & homini inest, & nullus homo æquus, si ergo sumatur animal huic quidem omni, illi uero nulli inesse, hæc quidē erit falsa, illa autem tota uera, & conclusio uera, ad quodlibet posito priuatiuo. C

Camestres ac Cæsare ex altera tota falsa, altera aūt vera, verū cōcludentes.

D

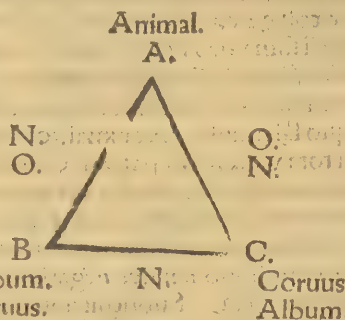
Com. 40. Cum dixerit de ambabus totis falsis, nunc dicit de habentibus vnam quidem totam falsam, alteram autem veram. Et primo proponit intentum, & dicit. { rursus, si altera quidem tota falsa, altera autem tota vera, etiā conclusio potest esse vera. Deinde probat dando terminos, et primo docet sumere terminos, & simul docet nos fieri abundos, & dicit. { Nihil enim prohibet A medium, & B maiori extremitati, & C minori extremitati omni ineē B autem maiorem extremitatem C nulli minori extremitati. Tunc docet nos fieri abundos, & exemplificat in terminis, & dicit. { Vt genus non subalternis speciebus, si inesse sumitur. nā animal, & æquo omni, & homini inest in rei veritate, & nullus homo æquus in veritate, per quę patent termini, & quomodo fieri potest quis abundus.

Tunc docet coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur animal huic quidem omni, illi vero nulli inesse, hæc A quidem erit tota falsa, illa autem tota vera, & conclusio vera Dico erit conclusio vera ad quodlibet extremorum posito priuatiuo, hoc est siue ad maiorem, siue in minori. Nam si ponitur ad minorem syllogismus erit in Camestres, si autem ad maiorem, erit in Cæsare. Hæc dixit de falsis in totis. Per quæ patet cur in hac figura indifferenter negatiua & affirmatiua totis falsis, & altera, conclusio sequatur vera. In prima autem figura, non nisi minore falsa Nam licet hæc figura non differat a prima nisi conuersione negatiue, tamen negatiua cum conuertitur, non remanet in prima figura tota falsa, sed in quodam, vt conuertendo illam nullus homo est animal in hanc, nullum animal est homo. Prima enim erat tota falsa. Secunda autem in quodam. Non enim fieri potest in secunda figura coniugatio ex negatiua tota falsa, nisi cūm conuertitur remaneat falsa in quodam, vt patet discurrendo per omnia exempla. At hoc patet ex falsa maiore in quodam in prima figura potest verum deduci, vt superius dictum est. Solutio. q.

B Quo autem ad terminos attinet. Animaduertendum hic esse vsum literis, vt sermo suus sit vniuersalior, & facilior, & per A in hac figura semper medium intelligit, per B autem maiorem extremitatem, & per C minorem. De termis.

Et si altera in aliquo falsa, altera autem tota uera. Possibile est enim A B quidem alicui inesse, C autem omni, & B nulli C. Vt animal albo quidem alicui, coruo autem omni. Album uero nulli coruo. Si ergo sumatur A B quidem nulli, C autem toti inesse A, B quidem propositio in aliquo falsa est, A C autem tota uera, & conclusio uera.

Cæsare camestres ex vna in toto vera, ex altera in aliquo falsa, altera cōtra cōcludentes verum.

Com. 41. Cum dixisset de coniugatione, quæ habet alteram totam falsam, alteram totam veram, nunc dicit de his coniugationibus, quæ habent alteram totam veram, alteram falsam in aliquo. Et hoc proponit, & dicit. Et si altera in aliquo falsa, altera autē tota vera, subaudi sumantur, contingit conclusionem esse totam veram. Deinde exponit eam coniugationem, quæ habet negatiuam in quodam falsam, & affirmatiuam veram totam Et primo eam quę fit in Cæsare. Et docet primo terminos & dicit. Possibile est enim A medium B maiori extremitati quidem alicui inesse in veritate, C autem minori omni in veritate, & B nulli C in veritate, & affert exēplum, & dicit. Vt animal albo quidem alicui. Coruo autem omni. Album vero nulli coruo. Tunc colligit coniugationem in Cæsare, & dicit. Si ergo sumatur A videlicet animal B quidem videlicet albo nulli, C autem minori, videlicet coruo toti inesse A, B quidem propositio in aliquo falsa est. Ac autem tota vera, & conclusio vera, Et sic patet in Cæsare.

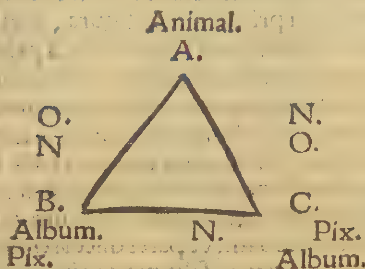
Nullum album animal, in aliquo falsa, omnis coruus animal tota vera. Nullus coruus albus tota vera.

Et transposita quidem priuatiua, similiter. Nam per eosdē terminos demonstratio est.

Com. 42. Idem declarat in Camestres ex maiore affirmatiua tota vera, minore negatiua in aliquo falsa, conclusionem sequi totam veram, transposita videlicet priuatiua ad minorem, & transpositis terminis, & dicit. Et transposita quidem priuatiua ad minorem in Camestres, & transpositis minori & maiori terminis (medio manente) Similiter subaudi idem sequitur. Nam per eosdem terminos transpositos tamen. Medio manente eodem demonstratio est.

Et, si affirmatiua quidem propositio in aliquo falsa, priuatiua autem tota uera, nihil enim prohibet A B quidem alicui inesse, C autem toti non inesse, & B nulli C ut animal albo quidem alicui, pici autem nulli, & album nulli pici. Quare, si sumatur A toti B inesse, C autem nulli, A B quidem in aliquo falsa, A C autem tota uera, & conclusio uera est.

Camestres ex maiori i parte falsa, & minori aūt vera, verū concludēs, q si trāspōnantur termini, p Cæsare idē cōcludetur eodē modo.

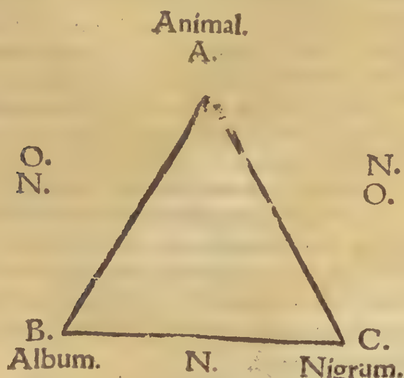

Com. 43.

Cum dixisset de coniugatione habente affirmatiuam totam veram, negatiuam autem in aliquo falsam. Nunc dicit de coniugatione habente negatiuam totam veram, affirmatiuam autem in aliquo falsam, & ponit exemplū in Camestres. Et primo proponit intentum, & dicit. Et, si affirmatiua quidem propositio in aliquo falsa, priuatiua autem tota vera, conclusio etiam sequetur tota vera. Probat regulam in Camestres. Et primo sumit terminos, & dicit, nihil enim prohibet A medium B maiori extremitati alicui inesse, C autem minori toti non inesse, hoc est C autem nulli inesse, et B maiorem nulli C minori inesse, & affert terminos & dicit. Vt animal mediū albo quidem maiori alicui in veritate, pici autem minori nulli in veritate, & album maiorem nulli pici minori in rei veritate. Tunc colligit coniugationem in Camestres, & dicit. { Quare si sumatur A toti B inesse C autem nulli, A B quidem in aliquo falsa est A C autē tota vera, & conclusio vera est in Camestres hoc modo, omne album animal in aliquo falsa, nulla pix animal, tota vera. Igitur nulla pix alba tota vera. Idem patet in Cæsare maiori & minori terminis transpositis, medio manente. Nam sequitur nulla pix animal tota vera, omne album animal, in aliquo falsa. Igitur nullum album pix, tota vera, Ex affirmatiua igitur in aliquo falsa, & negatiua tota vera cōclusio sequitur tota vera. Subticuit autem hanc, quoniā perspicua est ex prima parte. Vt Philoponus innuit.

Et si utræq; propositiones in aliquo falsæ erit conclusio uera, poßibile est enim A & B et C alicui inesse, B autem nulli C. ut animal & albo alicui, & nigro alicui, album uero nulli nigro. Si ergo sumatur A B quidem omni, C autem nulli. Ambæ quidem propositiones in aliquo falsæ sunt, & conclusio uera. Similiter autem, & transposita priuatiua per terminos.

Ex vtrisq; in parte falsis verū cōcludentes.

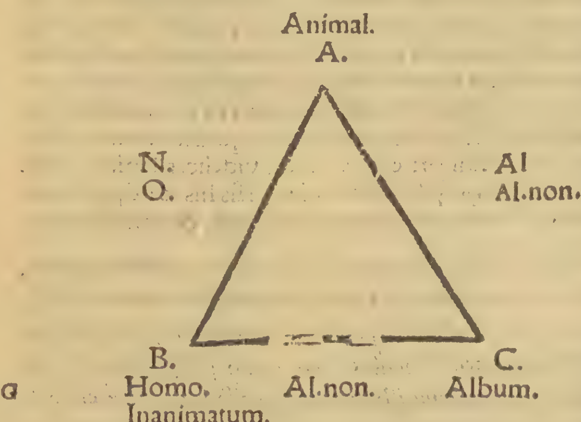

Com. 44.

Cum cōpleuerit de coniugationibus, quæ sunt ex vna vera, & altera falsa, & hac, aut tota, aut in quodam. Nūc dicit de ambabus in quodam falsis, & primo proponit intentum, & dicit. { Et si vtræq; propositiones in aliquo falsæ sumantur erit conclusio vera. Et primo declarat hanc regulā in Camestres, ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, & docet terminos. Et inquit. { Et si vtræq; propositiones in aliquo falsæ sumantur, erit conclusio to

E ta vera Primo ergo sumit terminos, & dicit. { Possibile est enim A medium & B maiori extremitati, & C minori alicui inesse B autem maiorem extremitatem nulli C minori inesse, & hoc esse possibile exponit in terminis & dicit. Vt animal & albo alicui, & nigro alicui. Album vero nulli nigro, constitutis itaq; terminis, colligit coniugationem primo in Camestres, & dicit. Si ergo sumatur A B quidem omni, vt omne B A C autem nulli, vt nullum C A. Ambæ quidem propositiones in aliquo falsæ sunt, & conclusio vera. Vt omne album animal, in quodam falsa, nullum nigrum animal, in quodam falsa, nullum nigrum album, tota vera. Deinde idem sequi in Cæsare sumit, & dicit. Similiter autem transposita priuatiua per eosdem terminos in Cæsare idem sequitur. Vt nullum album animal in aliquo falsa. Omne nigrū album in aliquo falsa, nullum nigrum album, tota vera.

F *Manifestum autem est & in particularibus syllogismis, nihil enim prohibet A B quidem omni, C autem alicui inesse, & B alicui C non inesse. Vt animal quidem omni homini, albo autem alicui, homo uero alicui albo non inerit, si ergo ponatur A B quidem nulli inesse, C autem alicui inesse, uniuersalis quidem propositio tota falsa, particularis autē uera, & cōclusio uera.*

Festino, & Barocco ex maiori falsa et minori vera concludentes verum.

G Cum compleuerit de coniugationibus, quæ concludunt vniuersale in secunda figura, nunc dicit de his, quæ particulare concludunt, & primo docet syllogizare ex altera tantum falsa, deinde ex vtraq;, & docendo syllogizare ex altera tantum falsa., primo docet syllogizare ex maiore tantū falsa, secundo ex minore tantum falsa. Et docendo syllogizare ex maiore tantum falsa, primo docet ex negatiua tantum falsa, & in Festino, deinde ex affirmatiua tantum falsa, & in Barocco. Omisit autem coniugationes ex maiore in quodā falsa, quoniam ex his, quæ dicit perspicuæ sunt. De prima proponit intentum, & dicit. Manifestum autem est & in particularibus syllogismis, q ex altera tota falsa, & altera vera Conclusio vera esse possit, deinde docet accipere terminos in Festino ad syllogizandum ex maiore negatiua tota falsa, & minore vera (& vt Philoponus dicit) Primo sumit quæ secundū veritatem sunt, deinde colligit coniugationem, & accipit maiorem falsam. Vnde dicit, nihil enim prohibet A B quidem omni C autem alicui inesse in veritate, & B alicui C non inesse etiam in veritate. Et affert exemplum, & dicit, vt animal medium quidem omni homini maiori extremitati, albo autem minori alicui, & homo maior alicui albo minori non inerit. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde in his colligit coniugationem in Festino ex maiore tota falsa, & minore vera, & dicit. Si ergo ponatur A animal, B homini quidem nulli inesse, C autem albo alicui inesse, vniuersalis quidē propositio tota falsa est, videlicet nullus homo animal, particularis autem vera, videlicet quoddam album animal, & conclusio vera, quoddam album non est animal. Quo

Com. 45.

H vero ad hos modos attinet. Animaduerte (vt Philoponus vult) Minorem non posse accipi totam falsam, sed bene maiorem, quoniam minor est particularis, quæ nō accipitur nisi in quodam aut vera, aut falsa.

Similiter

Vide in superiori figura.

Similiter autem & affirmatiua sumpta A B, poßibile est enim A B quidem nulli, C autem alicui non inesse, & B alicui C non inesse. ut animal nulli inanimato, albo autem alicui, & inanimatum non ierit alicui albo. Si ergo ponatur A B quidem omni, C uero alicui non inesse: A B quidem propositio uniuersalis tota falsa, A C autem uera, & conclusio uera.

Com. 46. Accepit maiorem negatiuam totam falsam, & minorem veram, & in Festino. Nunc accipit maiorem affirmatiuam totam falsam, & minorem etiam veram in Barocco, & hoc proponit, & dicit. Similiter autem & affirmatiua sumpta A B maiore & tota falsa, deinde disponit terminos in veritate, et dicit possibile est enim A B quidem nulli C autem alicui non inesse in veritate, & B alicui C non inesse, etiam in veritate. Et affert exemplum, & dicit, vt animal medium nulli inanimato maiori extremitati. Albo autem minori alicui, & inanimatum maior non inerit alicui albo. Hæc de dispositione terminorum in veritate, deinde docet syllogizare in his terminis in Barocco, & dicit, si ergo ponatur A B quidem omni C vero alicui non inesse, A B quidem ꝓpositio vniuersalis tota falsa est, qm̃ sua cõtraria vera, A C autem vera, quia sua contradictoria falsa, & conclusio vera est, vt omne inanimatum animal tota falsa, quoddam album non est aĩal, vera, ergo quoddam album non est inanimatum vera.

Et uniuersali quidem uera posita, minore autem particulari falsa, nihil enim prohibet A, nec B nec C ullum sequi, & B alicui C non inesse. Vt animal nulli numero, nec inanimato, & numerus aliquod inanimatum non sequitur. si ergo ponatur A B quidem nulli, C autem alicui, & conclusio uera est, & uniuersalis propositio uera, particularis autem falsa.

Animal.
A.
N.
O.
Al.
Al. non.
B.
Numerus.
Homo.
N.
C.
Inanimatum.
Greßibile.

Festino, Barocco ex maiori vera, minore falsa cócludentes verum.

Com. 47. Nunc docet quomodo minore existente falsa, maiore autem vera, cõclusio possit esse vera. Et primo in Festino negatiua videlicet existente vera, & dicit, & vniuersali quidem vera posita. Minore autem particulari falsa, etiam potest conclusio vera esse, declarat autem hoc in Festino primo, & disponit terminos in veritate, & dicit. { nihil. n. prohibet A mediũ nec B nec C vllum sequi, sed de vtroque negari, & B maiorem extremitatem alicui C minori non inesse, & affert exemplum, vt animal nulli numero, & nulli inanimato, & numerus aliqd' inanimatum non sequitur, sed negatur ab aliquo inanimato. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his terminis, & dicit. Si ergo ponatur A B quidem nulli C autem alicui inesse, & conclusio vera erit, & vniuersalis propositio vera, particularis autem falsa, vt nullus numerus animal, tota vera, quoddam inanimatũ animal, falsa, quoddam inanimatum non est numerus, vera. Quo vero ad particularem attinet. Aristoteles (vt Philoponus animaduertit) particularem accepit falsam in quodam, quoniam est particularis, verum in quodam falsa dicitur secundum prædicationem, nõ secundum esse quoniam contradictoria vera est.

Vide hanc cóiugónem in superiori figura.

Affirmatiua aũt uniuersali, similiter posita, poßibile est. n. A, & B & C toti inesse, B autem, aliqd' C non sequi, ut genus speciem & differentiam. nã animal oẽm hominem, & totum greßibile sequitur, homo uero nõ omne greßibile. Quare, si sumatur A B quidem toti inesse, C aũt alicui non inesse, uniuersalis quidẽ propositio uera est, particularis falsa, conclusio autem uera.

A

Ostendit ex maiore negatiua vera, & minori affirmatiua falsa, verum concludit, nunc in Barocco ostendit ex maiore affirmatiua vera, & minore negatiuã falsa veram sequi, & primo proponit hoc, & inquit. { Affirmatiua autem vniuersali, similiter posita vera, & ad maiorem, subaudi minore particulari negatiua falsa, etiam conclusionem contingit veram esse. Deinde disponit terminos in veritate, & dicit. { possibile enim est A medium, & B & C toti inesse, B autem aliquod C non sequi, sed de quodam C negari. Et affert exẽplum, in quo etiam docet nos fieri abundos, & dicit. { vt genus speciem & differẽtiam proprias sequitur, vt animal omnem hominem, & totũ gressibile sequitur, qm̃ tã de omni homine, ꝙ de omni gressibili prædicatur. Homo vero non omne gressibile sequitur, cum non de omni gressibile prædicetur. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationẽ in his, & dicit. Quare si sumatur A animal B quidem homini toti inesse, C autem gressibili alicui nõ inesse, vniuersalis quidem ꝓpositio vera, particularis falsa, conclusio autem vera. Nam oĩs homo animal tota vera, quoddam gressibile non est animal in quodam falsa, quoddam gressibile nõ est homo, vera. Est autem minor (vt Philoponus animaduertit) falsa in quoddam, non secundum esse, sed secundum contradictionem, quoniam sua contradictoria vera est. Com. 48.

B

Manifestum autem quoniam & utrisque falsis erit conclusio uera, siquidem contingit A & B & C, illi quidem omni, huic uero nulli inesse, B uero aliquod C non sequi. nam sumpto A B quidem nulli, C aũt alicui inesse, propõnes quidem ambæ falsæ, conclusio autem uera.

C

Animal.
A.
N.
O.
Al.
Al. non.
B.
Homo.
Disciplina.
Al. non.
C.
Inanimatum.
Homo.

Festino, Barocco ex ambabus in toto falsis, ecludẽtes verum.

Cum dixerit de his quæ sunt ex vna falsa, & altera vera, nunc dicit de his, quæ sunt ex vtrisq; falsis, & primo de maiore tota falsa, minore aũt falsa in quodam, & proponit intentum, & dicit. { Manifestum autem, quoniam ex vtrisq; falsis, erit cõclusio vera. Et declarat hoc primo in Festino, disponendo terminos in veritate, & dicit. { Si quidem contingit A, & B & C, illi quidem omni, [omni B, huic vero, videlicet C nulli inesse, B vero aliqd' C non sequi, sed A quoddam C negari, vt animal homini omni, & nulli gressibili inest. Homo autem nõ omni gressibili, hæc de dispositione terminorum in veritate, tunc colligit coniugationem, & dicit. { Nam sumpto A B quidem nulli, C autem alicui inesse, propositiones quidem ambæ falsæ, conclusio autem vera, vt nullus homo animal, tota falsa, quoddam inanimatum animal falsa, quoddam inanimatum non est homo, vera. Est aũt maior quidem tota falsa, quia sua contraria vera est. Minor aũt in quodam falsa (vt Philop. dicit) secundum prædicationem, non secundum esse, quoniam sua contradictoria vera est. Com. 49.

D

Similiter autem, & cum prædicatiua fuerit uniuersalis propositio, particularis autem priuatiua. Poßibile est enim A B quidem nullum, C autem omne sequi, & B alicui C non inesse, ut animal, disciplinam quidem nullam, hominẽ autem omnem

Vide hanc combinationem in superiori figura.

ſequitur, diſciplina autem nõ omnem hominem. Si ergo ſumatur A B quidem toti ineſſe, C autem aliquod non ſequi, propoſitiones quidem falſæ, concluſio autem uera. E

Com. 50. Cum accepiſſet maiorem negatiuã totam falſam, nunc accipit ipſam totam falſam affirmatiuam in Barocco, & primo accipit intẽtum, & dicit. { Similiter autem & cum prędicatiua fuerit vniuerſalis propoſitio, & tota falſa. particularis autem priuatiua, & falſa in quodam, ſubaudi cõcluſio poteſt eſſe vera. Deinde diſponit terminos in veritate in Barocco, & dicit. { poſsibile eſt.n. A B quidem nullum, C autem omne ſequi, hoc eſt, poſsibile eſt, vt A omni B, & nulli C inſit, & B alicui C non ineſſe, & quod hæc ſint poſsibilia declarat dando terminos, & dicit. { vt animal diſciplinam quidem nullam. Hominem aũt omne ſequitur. { Diſciplina vero non oẽm hominem. Hæc de diſpoſitione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his factam in Barocco, & dicit. { Si ergo ſumatur A B quidem toti ineſſe, C aũt aliqđ non ſequi propoſitiones quidem falſæ ſunt, cõcluſio aũt vera. nam omnis diſciplina animal, falſa tota, quidã homo nõ eſt animal, in quodam falſa, non quidem ſecundum eſſe, ſed ſecundum prædicationem, qm̃ contradictoria vera, quidam homo non eſt diſciplina eſt veram. F

Cap. 4. Qđ ex falſis verũ ſyllogizetur in tertia fig.

ERit autem & in poſtrema per falſas totas, & in aliquo utraque, & altera quidem uera altera autem falſa, & hac quidem in aliquo falſa, illa autem tota uera, & econuerſo, & quotquot modis aliter poßibile eſt transmutare propoſitiones.

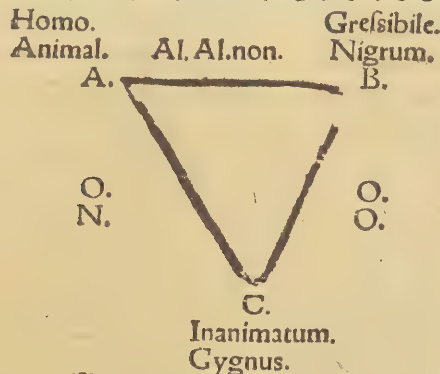
Com. 51. Cum dixiſſet quo modo in ſecunda figura, poſsibile eſt ex falſis verum ſyllogizare, nũc dicit quõ in tertia poſſibile ſit ex falſis verum concludere, & Philop. enumerat tot modis fieri poſſe in tertia, quot & in ſecunda, & prima, vt per longum proceſſum enumerat, & hoc proponit Ariſto. & dicit. { erit autem, & in poſtrema figura & per falſas totas, & per falſas vtraq; in aliquo, & altera quidem vera, altera autem falſa, & hac quidem in aliquo falſa, illi autem tota vera, & econuerſo, verum ex falſis ſyllogizare, & quotquot modis aliter poſsibile eſt tranſmutare propoſitiones in prima, & ſecunda, tot & hic contingit verum ex falſis ſyllogizare.

Nihil enim prohibet nec A, nec B ulli C ineſſe A autem alicui B ineſſe, ut nec homo, nec greßibile unum inanimatum ſequitur, homo autem alicui greßibili ineſt. Si ergo ſumatur A & B omni C ineſſe, propoſitiones quidem totæ falſæ, concluſio autem uera.

Com. 52. Primum dicit de propoſitionibus totis falſis, & vniuerſalibus affirmatiuis, vt in darapti, & inquit. { Nihil enim prohibet, nec A nec B vlli C ineſſe A autem alicui B ineſſe probat per terminos, & dicit. { vt nec homo, nec greſsibile, vllum inanimatum ſequitur, nec enim homo nec greſsibile alicui inanimato ineſt, homo autem alicui greſsibile, aliquid enim greſsibile homo eſt. Terminus ſic diſpoſitis in veritate, conuertit propoſitiones ad oppoſitam qualitatem, & conſtituit coniugationem ex vtriſq; totis falſis in darapti, & dicit. Si ergo ſumatur A & B omni C ineſſe, propoſitione quidem totæ falſę erunt, concluſio autem vera. nam omne inanimatum homo, tota falſa eſt, omne inanimatũ greſsibile, tota falſa, quoddam greſsibile homo, vera eſt. Quo vero ad terminos attinet. Ariſto. per A ſemper maiorem extremitatem, per B autem. Minorem, per C vero. Medium intelligit: nam conuerſa minori ꝓpoſitione in parte, reductio fit in primam figuram, & remanebunt termini communes omni materiæ, & ignoti, vt patet.

Hanc vide ĩ ſuperiori figura.

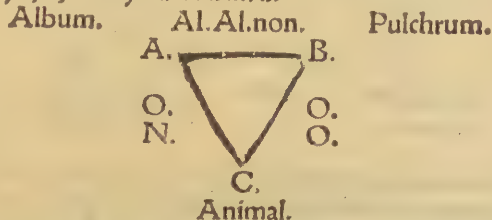
Similiter autem, & cum hæc quidẽ eſt priuatiua, illa autem, affirmatiua. Poßibile eſt enim B quidem nulli C ineſſe, A autem omni, & A alicui B non ineſſe, ut nigrum nulli cygno. Animal autem omni, & animal non omni nigro, quare ſi ſumatur B quidem omni C, A uero nulli, A alicui B non inerit, & concluſio quidem uera, propoſitiones autem falſæ.

Darapti, Felaptõ ex toto falſis cõcludẽtes veram.

Com. 53. Cum accepiſſet totas falſas, et vniuerſales affirmatiuas, nunc accipit rurſus ambas falſas, & vniuerſales, ſed maiorem quidem negatiuam, minorem vero affirmatiuam in Felapton, & hoc proponit, & dicit. Siſr autem, & cum hæc quidem eſt priuatiua, illa vero affirmatiua, in Felapton, vtriſq; totis falſis, vera eſſe poteſt cõcluſio. Deinde diſponit terminos, & dicit. { Poſsibile eſt.n. B quidem minorem extremitatem, nulli C ineſſe medio, A autem, minorem omni C ineſſe medio, & A minorem alicui B non ineſſe, vt nigrum nulli cygno in minori ꝓpõne. Animal autem omni cygno in maiore ꝓpõne, & animal non omni nigro in concluſione. Hęc de diſpoſitione terminorum in veritate. Deinde colligit cõiugationem conuertendo propoſitiones ad oppoſitã qualitatem in Felapton, et dicit. Quare ſi ſumatur B nigrum omni C cygno in minori A vero nulli C hoc eſt A Animal nulli cygno in maiore A animal alicui B nigro nõ inerit, in concluſione, & erit concluſio quidem vera propoſitiones aũt falſę, totę. Nam nullus cygnus animal tota falſa, oĩs cygnus niger, tota falſa, quoddam nigrum aĩal vera. Ex his patet, qđ ambabus falſis totis, & vniuerſalibus, ſiue ambabus affirmatiuis, ſiue maiore negatiua, & minore affirmatiua, concluſio poteſt eſſe vera. Subticuit dicere in vniuerſalibus, quæ habent vnam quidẽ falſam, alteram autem, veram, quia per nos metipſos intelligere poſſumus.

G *Et ſi in aliquo fuerit utraq; falſa erit concluſio uera, nihil enim prohibet & A & B alicui C ineſſe: & A alicui B, ut albũ & pulchrum alicui animali inſunt, & album alicui pulchro. Si ergo ponatur A & B omni C ineſſe, propoſitiones quidem in aliquo falſæ, concluſio autem uera.*

Darapti, Felaptõ ex vtriſque in parte falſis verum concludentes.

Com. 54. Compleuit ambas falſas totas. Nunc accipit ambas falſas in quodam, & primo darapti accipit vniuerſales affirmatiuas, & proponit intentũ, & dicit, & ſi in aliquo fuerit vtraq; falſa, erit concluſio vera, propoſita intentione. Primo exponit illam in vniuerſalibus affirmatiuis in darapti, & accipit terminos, & dicit. Nihil.n. prohibet, & A, & B alicui C ineſſe, & A alicui B ꝙ hæc ſit poſsibilia, probat dando terminos, & dicit vt album & pulchrum alicui animali ineſt, & album alicui pulchro. Deinde diſponit coniugationem, conuertendo propoſitiones ad contradictoriam qualitatem, & dicit ſi ergo ponatur A album, & pulchrum omni C aĩali ineſſe, propoſitiones quidem in aliquo falſæ, & concluſio vera erit. Nã omne animal album in quodã falſa eſt, omne aĩal pulchrum iterum in quoddã falſa, quoddam pulchrũ album, vera eſt. H

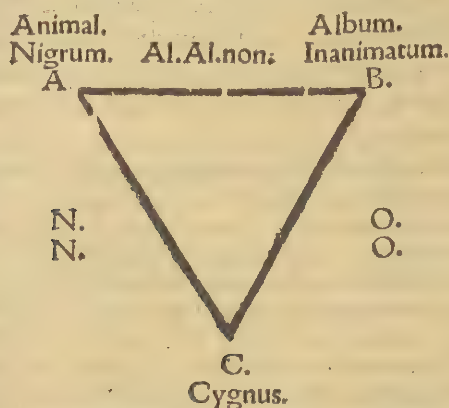
Vide hanc in ſuperiori figura.

Et priuatiua A C poſita, ſimiliter. Nihil.n. prohibet A quidem alicui C non ineſſe, B uero alicui ineſſe, & A non omni B ineſſe, ut album alicui animali non ineſſe, pulchrum autem alicui ineſt, & album non omni pulchro. Quare, ſi ſumatur A quidem nulli C, B autem omni, utræq; propoſitiones quidem in aliquo falſæ, concluſio autem uera.

Dixit

Com. 55. Dixit de vtrisq; vniuersalibus affirmatiuis in dai apti. Nunc dicit, quæ habent maiorem vniuersalem negatiuam, & minorem vniuersalem affirmatiuā in Felapton, & hoc proponit, & dicit, & priuatiua A C posita, & vli, B C vero affirmatiua, & vniuersali, & vtrisque falsis in quodam. Similiter sequi potest vera conclusio. Deinde disponit terminos in veritate, & dicit. Nihil.n.prohibet A quidem alicui C nō inesse in veritate B vero alicui inesse in veritate, & A nō omni B inesse in veritate, & qd' hæc esse posśint, probat dando terminos, vt album alicui animali non inesse. Pulchrum autem alicui inest, & albū non omni pulchro hæc esse posśibilia nemo dubitat. Deinde colligit coniugationem, & dicit. Quare si sumatur A quidem nulli C vt albū nulli animali B autem omni, vt pulchrum omni aīali, vtræq; ꝓpositiones quidem in aliquo falsæ, conclusio autem vera. Nam nullum aīal album, falsa, in quodam est, omne animal pulchrum iterum falsa in quodam, quodam pulchrum album vera est.

Similiter autem & hac quidem tota falsa, illa autem tota uera sumpta, posśibile est.n. A & B omne C sequi, & A alicui B non inesse, ut animal, & albū omnem cygnum sequitur, & aīal non omni inest albo. Positis igitur his terminis, si sumatur B quidem toti C inesse, A uero toti non inesse: B C quidem tota erit uera, A C autem tota falsa, & conclusio uera. B

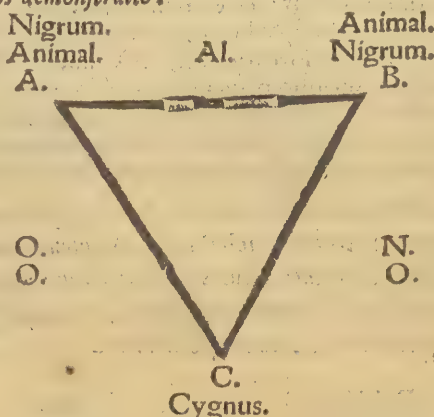
Coniugationes biñæ negatiuæ, altera ex vna in toto falsa, altera ex maiori altera ex minori concludētes verum.

Com. 56. Cum accepisset propositiones ambas in quodā falsas, nunc accipit vnam quidē veram, alteram falsam. Et primo maiorē totam falsam, minorem aūt totam veram in Felapton, & præmittit intentum. & dicit. { Silr aūt & hac quidem tota falsa illa aūt tota vera sumpta in Felapton, sequi pōt conclusio vera, & primo disponit terminos secundum veritatē, & dicit. { posśibile est.n. A & B omne C sequi in veritate, & A alicui B non inesse in veritate, q; hæc fieri posśint, probat p terminos, & dicit, vt aīal, & album oēm cygnum sequitur in veritate, & aīal non omni inest albo in veritate, tūc docet conuertere, & dicit. { Positis igitur his terminis, si sumatur B quidem album toti C cygno inesse, A vero animal toti non inesse, hoc est nulli cygno inesse, B C quidem minor tota erit vera, A C autem maior tota falsa, & conclusio vera. Nam nullus cygnus animal, tota falsa est: omnis cygnus albus, tota vera: quoddam album animal, vera est. D

Hæc vide ī superiori. *Similiter autem et si B C quidem falsa A C autem uera. nam hi quidem termini ad demonstrationem sunt, nigrum, inanimatum, cygnus.*

Com. 57. Accepit primo maiorem totam falsam negatiuā, nunc contra accipit minorem falsam, & maiorem verā, & hoc proponit, & dicit. { Silr aūt si & B C quidem minor falsa, A C aūt vera, s. maior sumatur, conclusio vera erit, ꝓbat dando terminos. nā hi quidem termini ad demōstrationem rei huius boni sunt, videlicet, nigrum, inaīatum cygnus. nā nullus cygnus niger tota vera: oīs cygnus inanimatus, tota falsa: quoddā inaīatum nigrum, vera est.

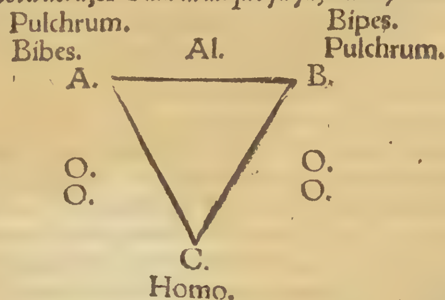
Sed & si utræq; assumantur affirmatiuæ, nihil.n.prohibet B quidem omne C sequi, A autem toti C non inesse, & alicui B inesse. Vt omni cygno animal, nigrum uero nulli cygno, & nigrum inest alicui animali: quare, si sumatur A & B omni C inesse: B C quidem tota uera, A C autem tota falsa, & conclusio uera. Similiter autem, & A C sumpta uera: nam per eosdem terminos demonstratio.

Superioribus similes ex ambabus affirmatiuis idē concludentes.

Com. 58. Cum dixerit coniugationes quæ in Felapton sunt ex maiore negatiua, & minore affirma. nunc accipit ambas affirmatiuas vl'es, & primo maiore falsam, & minorem veram. Deinde contra maiorē veram, & minorē falsam. Et proponit intētionem, & dicit. Sed & si vtræq; affirmatiue assumantur, etiā conclusio vera esse potest. Probat, & primo disponit terminos ſm veritatem, & dicit. Nihil.n.prohibet B quidem, omne C sequi, A aūt toti C non inesse, & A alicui B inesse. Qd' hæc esse posśint in veritate, ꝓbat asśignādo terminos, & dicit, vt omni cygno animal, nigrū vero nulli cygno, & nigrū inest alicui aīali, patet igitur hæc fieri posse in veritate. Tūc docet cōuertere ad falsitatē, & dicit. Quare si sumatur A, & B omni C inesse, B C quidē tota vera, A C aūt tota falsa, & conclusio vera. Nam oīs cygnus niger, tota falsa, oīs cygnus animal, tota vera, quoddam aīal nigrum vera. Et cū accepisset maiorem totam falsam, & minorē totam verā, accipit contra, minorem veram totā, & minorem falsam totam, & ostendit per eosdem mutato ordine de maiore in minorem, & econtrario, & dicit. Similiter autem & A C sumpta vera, & B C sumpta falsa, sequitur cōclusio vera. Nam per eosdem terminos erit demonstratio, facta translatione de maiore in minorem, & ecōtrario, vt omnis cygnus animal, tota vera, omnis cygnus niger, tota falsa, & quoddam nigrum animal, vera. C

Rursus hac quidem tota uera existente, illa autem in aliquo falsa, posśibile est.n. B quidē omni C inesse, A aūt alicui C & alicui B. ut bipes quidem omni homini, pulchrum aūt uon omni, & pulchrū alicui bipedi inest. Si ergo sumatur A & B toti C inesse B C quidē tota uera, A C aūt in aliquo falsa, conclusio aūt uera.

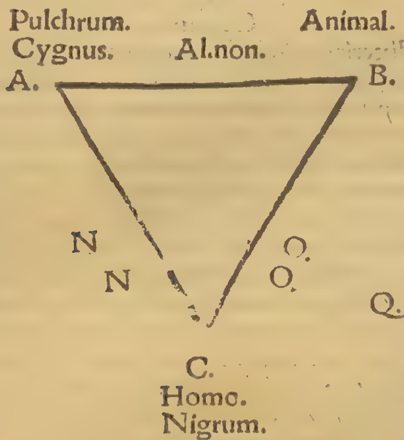
In Darapti coniugationem ex maiori in quodam falsa, minori vera altera, altera ex maiori vera, & minori in quodam falsa, verū concludentes.

Com. 59. Accepit hanc quidem totam veram, illam aūt totam falsam, nunc accipit vnam quidē totam veram. Alteram autem in quodam falsam, & ꝓponit intentum, & dicit. { Rursum hac quidem tota vera exñte, illa aūt in aliquo falsa, potest conclusio esse vera. Et primo disponit maiore exñte in quodam falsa, & minore vera, & dicit. { posśibile est.n. B quidem omni C inesse A aūt alicui C, & alicui B, & q; ita sit ꝓbat, & dicit. { vt bipes quidē omni homini. Pulchum nō omni homini, & pulchrū alicui bipedi inest, hæc sunt in veritate, tūc docet conuertere, & dicit. { Si ergo sumaī A & B toti C inesse, B C quidē minor tota vera, A C aūt in aliquo falsa, quę est maior, cōclusio autem vera. nam oīs homo pulcher, in quodā falsa, oīs homo bipes, tota vera, quoddā bipes pulchrū, vera est.

Vide hanc ĩ superiori figura. *Similiter autem & A C quidem uera, B C autem falsa in ali quo sumpta. Transpositis.n.iisdem terminis, erit demonstratio.* 3

Com. 60. Nunc docet syllogizare ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, & hoc proponit, & dicit. { Silr aũt & A C quidem maiore tota vera, B C autem falsa in ali quo sumpta, conclusio potest esse vera. Probat, & dicit. { transpositis enim iisdem terminis, erit demonstratio. nã omnis homo bipes tota vera, omnis homo pulcher, in quodam falsa, quoddam pulchrum bipes vera est.

Et cum hæc quidem est priuatiua, illa uero affirmatiua, quo niam poßibile est B quidem toti C inesse, A autem alicui C, & quando sic se habent, non omni B inesse A, si ergo assumatur B quidem toti C inesse, A autem nulli, priuatiua in aliquo falsa, al tera autem tota uera, & conclusio erit uera.

In Felaptõ bina coniugationes eo dem modo quo superio res verũ ex falsis cõclu dentes.

Com. 61. Nunc docet easdem cõiugationes in Felapton, & hoc proponit, & dicit, & cum hæc quidẽ est priuatiua, illa ve ro affirmatiua, etiam conclusio põt esse vera. Probat, & dicit. { qñ possibile est B quidem animal toti C homini inesse, A autem pulchrum alicui C: & qñ sic se habent, possibile est non omni B inesse A, non.n. pulchrũ inest omni aĩali, hæc de dispositione terminorum in veritate. Tunc docet conuertere. Si ergo assumatur B quidẽ aĩal toti C inesse, hoc est toti homini, A aũt pulchrum, nulli C homini, priuatiua erit in aliquo falsa, altera aũt, s. affir matiua tota vera, & conclusio erit vera. nã nullus homo pulcher, in quodam falsa est, omnis homo aĩal, tota vera. Quoddam aĩal non est pulchrum, vera.

Vide hanc ĩ superiori figura. *Rursum quoniam ostensum est, q, cum A quidem nulli C in= est, & B alicui, euenit A alicui B non inesse. Manifestum igitur, quoniam & cum A C tota est uera, B C autem in aliquo falsa, contingit conclusionem esse ueram. Si.n. sumatur A nulli C, B autem omni A, C quidẽ tota uera, B C aũt in aliquo falsa erit.*

Com. 62. Docuit qñ ex maiore in quodã falsa conclusio potest esse vera, nunc contra, qñ ex minore in quodam falsa, & maiore tota vera, conclusio põt esse vera, & non probat regulam per terminos, sed per rõnem, hoc pacto. Si ex minore vera particulari affirmatiua cũ maiore vera vni uersali negatiua, licet syllogizare in Ferison cõclusionem veram particularem negatiuã, igitur eisdem, addito vni uersali solum ad minorem, licebit eãdem particularem ne gatiuam syllogizare. Verbi causa hic est bonus sylls, nul lum nigrum cygnus, quoddam nigrum aĩal igitur in Fe rison quoddam aĩal non est cygnus. Hic sylls est bonus, & concludit particularem nega. igitur addito vniuersali solum ad eandem minorẽ, licebit eandem conclusionem veram particularem negatiuam syllogizare, et addito vli ad minorem, sylls erit ex maiore vera tota, & minore in quodam falsa, hoc modo, nullum nigrum cygnus. tota vera est, omne nigrum aĩal in quodam falsa, quoddam animal non est cygnus, vera. Fundatur aũt hæc ratio in illa dignitate dialectica, quando aliqd sequitur ad antece dens, idem sequitur ad illud. Addito antecedenti aliquo, q nec distrahit, nec diminuit, nec mutat in alterum ge nus, vel in alteram speciem, ipsum antecedens. At vniuer sale si additur ad minorem, nec diminuit, nec distrahit, nec mutat in aliud genus vel speciem, quare eadem con clusio sequetur. Sed dices, q mutat propositionem mi norem de vera in falsam. Dicendum, q mutat de veram in falsam in quodam, modo falsa in quodam secundum esse, est vera in quodam sicut erat, & sic non mutat pro positionem nec in genus aliud nec in speciem aliam. Vn de dicit. Rursum quoniam ostensum est in primo huius, q cum A quidem nulli C inest, & B inest alicui C, euenit in Ferison A alicui B non inesse. Verbi gratia, nullum nigrum cygnus, quoddam nigrum animal, euenit ex his, vt quoddam animal non sit cygnus. Quia ita euenit in Ferison, manifestum igitur quoniam, & cum A C tota est vera, B C autem mutata ad vniuersalem in aliquo fal sa, contingit conclusionem subaudi eandem esse veram, & hoc declarat, & dicit, si enim sumatur A quidem nulli C inesse, B autem omni C inesse, A C quidem tota vera, B C autem falsa erit, & sic patet regula per rationem, qđ ex maiore negatiua tota vera, & minore affirmatiua in quodam falsa, vtrisq; vniuersalibus, in Felapton conclu sio erit particularis negatiua vera. F

Obiectio. *Solutio.*

Manifestum autem & in particularibus syllogismis, quoniã omnino per falsa erit uerum. nam ijdem termini sumendi, & qñ uniuersales fuerint propositiones, in prædicatiuis quidem præ= dicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui, nihil.n. differt, cũ nulli inerat, uniuersaliter sumere inesse, & si alicui inerat, uniuer= saliter sumere, ad terminorum positionem, similiter autem, & in priuatiuis.

Com. 63. Cum dixisset de coniugationibus tertiæ figuræ, quæ sunt ex ambabus vniuersalibus, nunc dicit, de his quæ sunt ex altera vniuersali, & altera particulari, quæ dicun tur coniugationes particulares in hac tertia figura, sunt enim dupliciter, aut enim maior vniuersalis & minor par ticularis, aut econtrario minor vniuersalis, & maior par ticularis. Et hæ, aut ambæ falsæ, aut vniuersalis tota falsa, & particularis in quodam, aut econuerso, aut hæc falsa, & illa vera, & harum, aut maior vera, & minor falsa, aut econtrario maior falsa, & minor vera. Dicit igitur Aristoteles, quod sicut vniuersalibus propositio nibus existentibus ostendimus ex falsis verum, sic & in propositionibus habentibus vnam vniuersalem, alte ram particularem per eosdem terminos ostendemus per quos & vniuersales propositiones ostendimus, & si af firmatiuæ ambæ, affirmatiue accipiemus, & si negati uæ, negatiue. Dicit, manifestum autem & in particulari bus syllogismis, quoniam omnino per falsa erit verum. Nam ijdem termini sumendi sunt, qui sumebantur & quando vniuersales fuerint propositiones, & reddendo similes similibus, sumendi sunt in prædicatiuis quidem, prædicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui. Et qđ ijdem termini Sumendi, probat, & dicit. Nihil enim differt quo ad figuram, ac terminorum positionem, cum nulli inerat prædicatum subiecto, vniuersaliter sumere inesse. Dico quo ad figuram, quoniam refertur quo ad veri tatem. Cum enim nulli subiecto prædicatum inest in veritate, & sumitur omni inesse, refert ad veritatem, non autem ad terminorum positionem, ad ordinem fi guræ, & si prædicatum subiecto alicui inhæret. Nihil differt ad terminorum positionem, hoc est quo ad or dinem figuræ vniuersaliter sumere prædicatum omni subiecto inesse. Quare econuerso subaudi nihil differt sumere quæ vniuersaliter insunt particulariter inesse. Di co nihil differt quo ad figuræ ordinem, quoniam quo uis modo sumantur, semper conclusio est particularis, in cæteris autem figuris, refert particulariter sumere, quæ vniuersaliter insunt, & quæ particulariter insunt, sume re vniuersaliter, quoniam conclusio variatur de particu lari ad vniuersalem, aut contra de vniuersali ad particu larem. In tertia autem non refert, & (vt dictum est) in affirmatiuis, similiter autem & in priuatiuis intelligen dum est.

G

H

Manifestum

Manifestum igitur quando conclusio falsa sit, necesse est ea, ex quibus est oratio, falsa esse aut omnia aut aliqua, q̃n aũt uera, nõ necesse est uerum esse nec aliqđ quidẽ, nec omne, sed est, cum nullũ sit uerum eorum, quæ sunt in syllis, etiam conclusionem similiter esse ueram, non tamen ex necessitate.

Com. 64. Nunc ex dictis concludit fructum oĩum eorum, quæ declarauerat, & dicit. { Manifestum igiť q̃n conclusio falsa sit, necesse est ea, ex q̃bus est orõ, hoc est syllis, falsa esse aut oĩa, aut aliqua, et Philop. exponit aut oĩa hoc est, aut omnes ꝓpõnes, aut aliqua, hoc est, aut hæc quidẽ necesse est vt sit falsa, aut altera vera. Q̃n aũt vera sit conclusio, non necesse est verum esse nec aliqđ quidẽ absumptorũ nec omne, hoc est nec ambo, sed est, hoc est, sed cõtingit sillr etiam conclusionem esse veram cũ nullum sit verum eorum absumptorũ, quæ sunt in syllis. contingit.n. vt dictum est, veram conclonem esse et vtrisq; falsis exñtibus, & altera falsa exñte, altera aũt vera, et vtrisq; in quodam

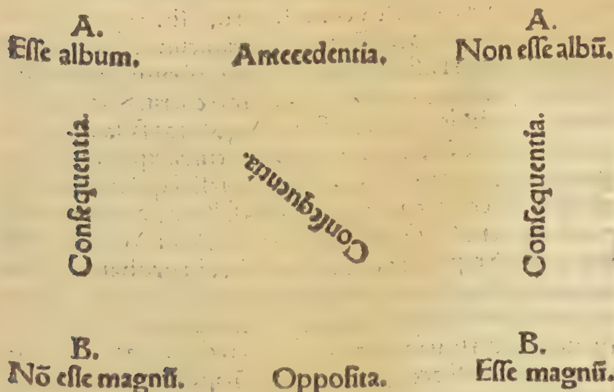
Dubiũ. falsis exñtibus. Et quia aliqs posset dubitare nã semper conclusio vera ex falsis oĩbus, aut altera, subdit, non tñ ex necessitate, & semper, nã verum cõtingit ex veris, & ex falsis. p quæ Auerroes velle videtur, falsam conclusionem semper debere esse similem alicui ꝓpõnem, aut oĩ-

Solutio. bus. Non.n. potest cõclusio esse falsa, quin oẽs, aut altera propositionum falsa sit. Veram aũt non debere esse similem ꝓpõnibus, q̃m potest conclusio vera esse vtrisq; ꝓpositionibus falsis existentibus, aut altera.

Causa aũt, quoniam q̃n duo sic se habent ad inuicem, ut cum alterum sit, ex necessitate sit esse alterũ, hoc cũ non sit quidem, nec alterum erit, cum autem sit, nõ necesse est esse alterum.

Com. 65. Nunc assignat causam quare nõ oporteat vera exñte cõclusione, vt veræ sint ꝓpões, falsa vero, vt sint falsæ. { Assignauit aũt hanc causam in principio, nunc aũt breuibus submemorat. Hæc igiť causa est, quoties aliqua se habent, vt añs, & consequens, semper sic se habẽt, ꝙ posito ipso consequente nõ necessario ponitur añs, sed bene destructo, añs destruitur. At ꝓpões, & conclusio se habent hoc pacto vt ꝓpões sint vt añs, & conclusio, vt consequens. Igiť conclusione destructa, ꝙ fit per hoc qđ falsa est, destruentur ꝓpões aut oẽs, aut altera, ꝙ fit, per hoc ꝙ oẽs sunt falsæ, aut altera, & conclõne posita, hoc est exñte vera, non necessario ꝓpões ponentur, hoc est erunt veræ. Sumpsit.n. exñs, vt Philop. inquit, ꝓ vero, & non exñs ꝓ falso, & vtitur syllõ suppositiuo. hoc est ex hypothesi, & dicit. { causa aũt, q̃m, q̃n duo sic se hñt ad inuicem, vt cũ alterum sit, ex necessitate sit alterũ esse. Hoc. s. consequens cum nõ sit quidem, hoc est, cum non sit verum, nec alterũ, s. añs, erit, s. verum. Cum aũt consequens sit verum, non necesse est esse alterum, s. antecedẽs verum. Quare conclusione exñte falsa necesse est propositiones omnes, aut alteram falsam esse, exñte autẽ vera, non oportet omnes aut alteram veram esse.

Idem aũt cum sit aut non sit, impoßibile est ex neceßitate esse idem. Dico aũt, ut cum sit A album, B esse magnum ex neceßitate, & cum non sit album, B esse magnum ex neceßitate.

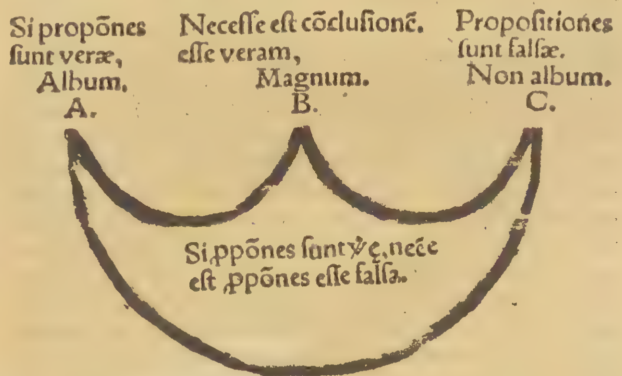

Nunc probat secundam partem, videlicet, ꝙ verum non necessario ex falsis sequatur, & vis rõnis hæc est, ex

A veris necessario sequitur verum, q̃m ex veris non nisi verum, igitur ex falsis nõ necessario verum. tenet argumentum, quoniam non põt idem consequens verum ex ñs sequi ad duo opposita secũdum esse, & non esse, & ita non potest sequi ad verum necessario, ꝙ est esse, & ad falsum necessario, ꝙ est non esse. Quare, si ad verum sequitur necessario verum, ad falsum non sequetur verũ necessario. Pro ratione hanc sumit suppositionem, vt Auer. inquit, & Philoponus exponit, ꝙ idem consequens non potest necessario sequi ad duo opposita antecedentia, quæ opponuntur secundum esse, & non esse, & dicit. { idem aũt antecedens cum sit, & nõ sit impossibile est ex necessitate esse idem cõsequens, exponit hanc suppositionem exemplo, & dicit. { Dico aũt vt cum sit A album, & sumptũ pro antecedente B esse magnũ ex necessitate, & cum nõ sit album A, B esse magnũ ex necessitate, est ergo suppositio, ꝙ sit impossibile si ad A esse albũ necessario sequatur B esse magnum, ad A non esse album necessario sequatur idem, videlicet B esse magnũ, non.n. B esse magnum potest sequi ad duo opposita ex necessitate Quo Com. 66.

B vero ad exẽplum attinet. Aristoteles accepit magnum vt necessario sequẽs ad esse album, q̃m magnitudo ponitur in definitione albi, vt in definitione simi ponitur nasus, est enim album magnitudo disgregatiua visus. Et ita, vt ad simum esse necessario sequiť esse nasum, ita ad album esse sequitur necessario magnum esse. Suppositionem autem hanc non probat hic sed in fine, potest ꝓbari in duobus terminis, & in hoc pacto. { Si ad A esse album, sequitur de necessitate B esse magnũ, igitur ex destructione consequentis, videlicet B non est magnũ sequetur necessario destructio añtis, videlicet A nõ est album, & per aduersarios ad A non esse albũ, necessario sequitur B esse magnum, q̃m ad opposita secũdum esse necessario sequebatur idem secundum ipsos. Igitur a primo ad vltimũ ad B non esse magnũ ꝙ fuit oppositum primi consequentis sequitur B esse magnum, ꝙ impossibile est apud omnes. Quo ad exemplum.

C *Quando enim cum hoc sit, ut A album, illud necesse est, ut B esse magnum, cum autem sit B magnum C non esse album, necesse est si A sit album C non esse album.*

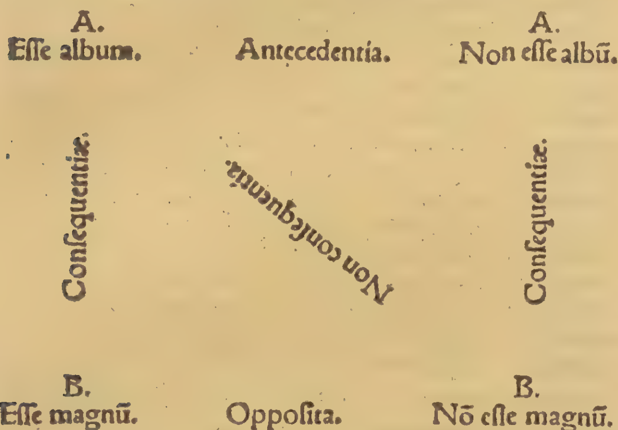

D Posset quis dicere contra rõnem posterius assignãdam ꝙ non valet rõ a primo ad vltimum, & ita non sequitur ex opposito cõsequentis oppositum añtis, & ex opposito illo, iterum oppositũ illius ꝙ fuit consequens. Contra obiicit, & supponit a primo ad vltimũ consequẽtiam valere, & ita sit hęc prima suppositio, & dicit. { Q̃n.n cum hoc sit, vt A album, illud necesse est esse, vt B esse magnũ cum aũt sit B magnũ, necesse est C non esse albũ, necesse est a primo ad vltimum si A sit albũ, C non esse album. Quare bene supponẽdum est a primo ad vltimã bonam esse consequẽtiam, & ita sequitur, si ad A albũ B esse magnum, ex opposito, videlicet B nõ est magnum, sequetur oppositum añtis, videlicet A nõ esse albũ sed ꝑ aduersarios, ad A non esse albũ, sequiť B esse magnũ. Nam ad duo opposita sequitur idẽ, igitur A primo ad vltimũ ad B esse magnũ sequitur B non esse magnũ, nec potest dicere, ꝙ a primo ad vltimum nõ valet, quoniam hic probatur valere per exemplum inductum. Com. 67. 1. Suppõ.

Et quando duobus existentibus, cum alterum sit necesse est alterum esse, hoc autem cum non sit, necesse est A non esse.

Com. 68. Remouet aliud dubium circa rõnem inductam, & posterius inducẽdam. Nam rõ supponit ex opposito consequentis, debere necessario sequi oppositum añtis. Modo 2. Suppõ. diceret aduersarius non esse ita. Iõ hanc obiectionem refellendo, supponit secũdo ex opposito consequentis necessario sequi oppositum añtis. Dicit, & qñ duobus existentibus, cum alterum sit, necesse est alterũ esse, hoc est, qñ duo se habent sicut añs, & consequens, dico subaudi ꝙ cum hoc, s. consequens non sit, necesse est A. s. añs non esse. Nec probat hanc suppositionem aliter, qm̃ primo huius ꝓbatum est. Solum.n. submemorat, quæ longe in primo sunt declarata. Sit igiť hæc secunda suppositio.

Cum ergo B non sit magnum, A non potest esse album, cum uero A non sit album, necesse est B magnum esse. Accidit ex necessitate, cum A magnum non sit, idem B esse magnum, hoc autem impossibile est. nam si B non est magnum, A non erit album ex necessitate, si ergo cum non sit A album B erit magnum, accidit si B non est magnum, B esse magnum, ut per tria.

Com. 69. Duo ergo supposuit Aristoteles, & ꝙ a primo ad vltimum valeat consequentia, & ꝙ ex opposito cõsequentis necessario sequatur oppositum añtis. His duabus suppositionibus stantibus, probat, ꝙ ad duo opposita secũdum esse, & non esse, non necessario sequatur idem consequens. vt ad A esse album, & ad A non esse album non necessario sequatur B esse magnum. ꝓbatur ex suppositionibus: nam si ad duo opposita sequetur necessario idẽ consequens, tũc ad oppositum sequetur suum oppositũ, ꝙ est derisibile, & probatur in terminis, per aduersarios, ad A esse album sequitur necessario B esse magnũ, igitur ex destructione consequentis videlicet ad B non esse magnum sequetur necessario, destructio añtis, videlicet A non esse album, sed per aduersarios ad A nõ esse album, sequitur B esse magnũ, igitur a primo ad vltimũ ab ipso B non esse magnũ, ꝙ fuit oppositũ primo consequentis, sequetur B esse magnũ. Quare ex opposito sequitur suũ oppositum, quia hoc est absurdum, iõ absurdum est ad opposita ſm esse sequi idem. In qua rõne ergo patet ꝙ Aristo. supponit duo, & qđ a primo ad vltimũ sit bona consequentia, & ꝙ ex opposito consequẽtis necessario sequatur oppositum añtis. Dicit, cũ ergo B non sit magnũ ꝙ est oppositum primi consequẽtis, a non potest esse album, qm̃ ex opposito consequẽtis necessario sequiť oppositum añtis. Cũ vero A nõ sit album, necesse est B magnum esse, tenet argumentũ per aduersarios, q dicebant ad duo opposita necessario idẽ sequi. Quare a primo ad vltimum accidit ex necessitate, cũ B magnum nõ sit idẽ B esse magnũ, hoc aũt impossibile, ad idem enim suum oppositum sequeť. Et ꝙ ex opposito sequatur oppositũ istos, repetit, & dicit: nã si B non est magnũ, vt per oppositum consequentis sumiť, A non erit album ex necessitate, ꝙ est opositum añtis. Si ergo cũ non sit A album B erit magnum ꝑ aduersarios, accidit a primo ad vltimum, si B non est magnũ B esse magnum. Addit, & vt ꝑ duo

E potest hæc rõ deduci, ita & per tria, ponendo tres terminos a primo ad vltimum. Ex hac suppositione patet ꝙ si ex veris necessario verum sequatur, ex falsis non necessario, verum erit. Alioquin idẽ verum poterit sequi necessario ad verum & ad falsum, & ita ad duo opposita secũdum esse, & non esse. Nam verum est esse, falsum autem non esse, vt exposuit Philoponus.

Sed contra hanc suppositionem argumentantur, qm̃ ad hanc Deus est substantia, sequitur necessario Deus est, & ad oppositum illius, videlicet Deus nõ est substantia, sequitur idem, videlicet Deus est. qm̃ necessarium sequiť ad quolibet. Preterea hæc disiũctiua Socrates currit, vel Socrates nõ currit, sequitur ad hanc Socrates currit, et cũ hoc sequitur ad illã Socrates non currit. Igitur ad ambo contradictoria sequitur idem. consequentia tenet, qm̃ illæ propositiones cõtradicunt. Antecedens vero probatur, quia quælibet propositio infert se ipsam cum quacũque alia in vna disiunctiua, & quidem gratia formæ. Circa hanc rem Iuniores multifariam disputãt, & tandem hanc F Aristotelis regulam recte intelligunt, solũ in simplicibus propositionibus, & de formali ipsa consequentia, & ꝑ se. Nam materiali consequentia, aut consequentia (vt nunc) vel per accidens, idem consequens potest sequi ad vtrũq; contradictorium, vt rationes cogunt. Non enim necessarium sequitur ad vtrunq; oppositorum formali ac per se consequentia, & disiunctiua bene sequi potest ad duo opposita, quoniam non est simplex propositio, sed coniunctiua, vt in Iudicris dictum est. Dubõnes 2. Dub.

Circa finẽ huius capitis, dubitatur a Iunioribus in numeris argumentis, ego paucis dubitabo, non.n. intentio mea est ad disputationes, sed ad verborum Aristo. dilucidationem, sunt.n. multi, qui bene dubitant, & male exponunt. Alij bene exponunt, et dubitationes vilipendũt, ego igitur exponere verba Arist. enitor. Dubitationes vero relinquimus cauillatoribus. Tñ contra ea, quæ dicta sunt, dubitamus, qa videtur ex veris posse falsum sequi, qm̃ ex possibilibus sequi potest impossibile. Sequitur.n. omne currens est homo, omnis æquus est currens. Igitur G omnis Equus est hõ. Propositiones sunt possibiles, conclusio vero, impossibilis. Scđo dubitamus contra aliud an ex falsis verum, & videtur ꝙ non: nam inutilis coniugatio est, in qua possunt reperi termini in quibus omni, & in quibus nulli, vt primo huius patet. Sed in omni cõiugatione ꝓpõnibus existentibus falsis, possunt reperiri termini in quibus vniuersalis affirmatiua est vera, & stante eadem dispositione est inuenire alios terminos, in quibus stat vniuersalis negatiua. Igitur tales coniugationes sunt asyllogisticæ & inutiles. Qđ vero termini reperiantur, probatur vno exemplo, qm̃ in omnibus fieri potest idem, est igitur exemplum, vt termini omni essendi sint. Aĩal, lapis, homo, qm̃ sequitur omnis lapis aĩal, omnis homo lapis, igitur omnis homo aĩal, non essendi vero, arbor, lapis, homo, qm̃ si omnis lapis est arbor, & omnis homo est lapis, cum his stat, ꝙ nullus homo sit arbor. Dubõnes Iuniorum 1. Dub. 2. Dub.

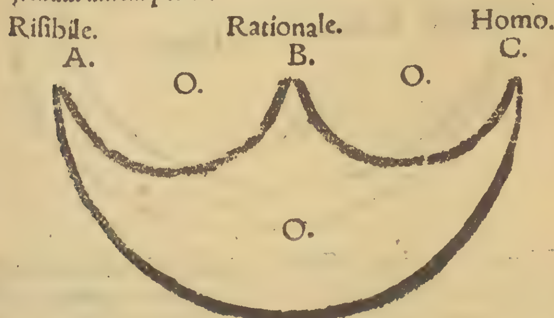
Circa primam dubitationem. Rñdent Sorticolę ex veris posse sequi falsum, non tñ posse ex veris sequi falsum, veluti album potest esse nigrum, non tñ potest album esse H nigrum, qm̃ prima est vera in sensu diuiso. Secũda etiam in sensu composito, & iõ non contradicunt. Quod ex veris possit sequi falsum in sensu diuiso, ꝓbatur, ex his potest sequi falsum, videlicet oĩs homo currit. Socrates est homo, ponendo, ꝙ hodie sint verę, & cras falsæ. Casu.n. posito ex his põt sequi hęc Socrates currit, quæ erit falsa, igitur ex his quæ nunc vera sunt, potest sequi falsum hoc est istud Socrates currit, ꝙ erit cras falsum, ꝙ autem non possit ex veris sequi falsum, patet per Arist. in textu. Sed hæc positio reprobata est in Iudicris, vbi probauimus huiusmodi distinctionem esse figmentum. Propterea dicendum ex veris falsum syllogizari bifariam posse intelligi, quatenus verum terminus est concretus atque connotatiuus qui potest accipi pro re siue propositionibus, quæ subiiciuntur veritati, & pro veritate ipsa, & pro composito ex propositionibus, & veritate hoc est ex propositionibus quatenus sunt veræ. Tunc dico ꝙ ex veris potest

test

test sequi falsum, sumendo vera pro subiectis ꝓponibus, quia ex ꝓponibus, quæ sunt hodie veræ, potest sequi falsum, non hodie, sed cras, cum erũt falsę. Sumendo autem vera pro ꝓponibus veris, quatenus veræ non potest sequi falsum, & hoc pacto Aristoteles intellexit, & Philop. & Auer. per quę patet solutio ad dubitationem, qm̃ licet quælibet sit propositio sit possibilis, est.n. hæc possibilis omne currens est homo, & illa, oĩs æquus currit, tñ ambo simul sunt in compossibilia, & ita totum añs est im-
Solutio. 2. possibile, & per consequens nõ sequitur ex possibili impossibile. Per hæc ad aliam dubitationem, regula enim Aristotelis debet intelligi cõiugationem esse asyllogisticam in qua veris existentibus ꝓponibus, est reperire terminos, in quibus omni, & in quibus nulli, & sic regula Aristotelis in pertinens est ꝓposito de coniugationibus his, quæ sunt ex falsis, vel ex altera falsa. Multa alia Iuniores disputant, quæ cum ad verba Arist. non faciant, bona fronte prætermisimus.

Cap. 5. De circulari ostẽsione ĩ prima figura.

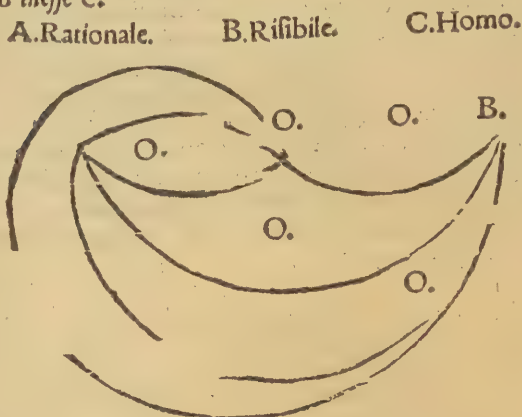
Circulo autem, & ex se inuicem ostendere, est per conclusionem, & econuerso prædicationem alteram sumentem propositionem, concludere reliquam, quàm sumpserat in altero syllogismo, ut si oportuit ostendere quoniam inest omni C ostendat autem per B.

Syllogismus primus ĩ oĩbus circularibus demonstratiõibus, concludens cõclusionẽ primo intentam.

Rursum si demonstret, quoniam A inest B sumens A quidem inesse C. C autem B & A inerit B prius autem econuerso sumpsit B inesse C. C

A.Rationale. B.Risibile. C.Homo.

Barbara cõcludẽs maiorẽ primi syllogismi, assumẽs cõclusionẽ ꝓ maiori & minorẽ primi conuersam.

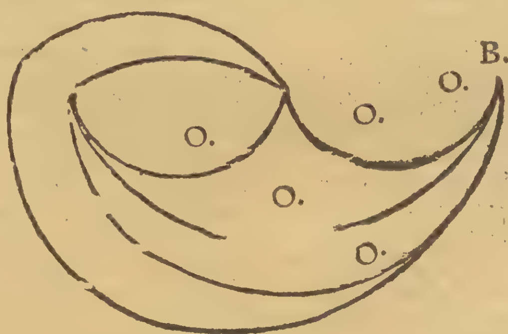
Com. 70. Cum dixisset quo modo ex falsis sit syllogizare verũ, nunc de syllis dicit, q circulo ostenduntur adinuicem. Sed quæres ad quid vtilis sit sylls circularis. Rñdet Philoponus, ꝙ est vtilis ad demonstratiuam methodum: nã per primum syllm demonstratur causa ꝑ effectum a posteriori, per secundum vero demonstrat̃ effectus per causam a priori. Põt etiam esse vtilis alio modo, vt si primus sylls sit ex simplr notioribus, secundus vero, q vocatur circularis, ex notioribus alicui, aut ꝓpter aliquam rõnem, aut propter consuetudinẽ aut propter auctoritatem, aut ꝓpter aliud id genus. Aut tertio põt esse vtilis dialectico, qm̃ dialecticus syllogizare definitionem ꝑ definitum, & econuerso, et talis ostensio est circularis. Ex his deducitur, ꝙ sylls circularis probet alteram ꝓponem ꝙ̃ infert. Arist. ergo primo describit, qd sit circulo ostendere, deinde per exempla definitionem declarat. Et secundũ quosdam ꝓcedit resolutorię, hoc modo. { Circulo aũt } subaudi ostẽ-

A dere est. { & ex se inuicem ostẽdere } ex se inuicem ostendere, est per conclusionem, & alteram ꝓponem sumentem per econuerso prędicationem, concludere reliquam, q̃ sumpserat in altero syllo. Et licet hæc expositio possit stare, tñ melius dicamus, ꝙ Arist. primo sumit id, ꝙ vult definire, & dicit. { circulo aũt, & ex se inuicem ostẽdere, hoc est ꝙ vult describere, deinde describit, & inquit { est concludere reliquam ꝓponem, ꝙ̃ sumpserat in altero syllogismo, sumẽtem, hoc est dum syllogizans sumit ꝑ conclusionem, & alteram ꝓponem, ꝑ prędicationem, econuerso. vel sic, ostẽdere circulo est concludere reliquam ꝓpositionem, q̃ sumpserat in altero syllo, per conclusionẽ dum sumit alteram ꝓponem. per prædicationem econuerso. Quare hic est sensus, circulo ostẽdere est ex cõclusione, & altera ꝓpone conuersa syllogizare alteram. Ex his sequitur, ꝙ secundus processus dicitur circularis sylls, non quidem absolute, sed in habitudine ad aliquem priorem syllm, qm̃ reuertitur ad aliq̃ ꝓponum, vnde prior syllogismus ꝓcessit. & dicitur circularis ad similitudinem
B motus circularis, q fit reuertẽdo ad illud, vnde venit mobile. Deinde ꝙ dixerat per exẽpla declarat, & primo ex conclusione & minore conuersa inferẽtibus maiorem & dicit. { vt si oportuit in primo syllo ostendere, qm̃ A inest omni C, ostendat autem per B in barbara hoc modo omne B A: omne C B, igitur oẽ C A. rursus, si demonstret qm̃ A inest ipsi B, quæ fuit maior, sumens A quidẽ inesse ipsi C, quæ fuit cõclusio, & nunc sumatur, vt maior: C aũt sumat inesse B ipsi, quæ est minor conuersa, & A inerit ipsi B, quæ fuit maior, prius autem in syllo priori econuerso sumpsit B ipsum inesse ipsi C: quare syllogizata est maior propositio ex conclusione pro maiore, et minore conuersa pro minore hoc pacto, omne C A: omne B C: omne B igitur A.

Quis circularis syllogismus.

Aut si quoniam B inest C, oporteat ostendere, si sumat A de C, quæ fuit conclusio, B autem de A esse, prius autem sumptum est econuerso A de B.

A. Rationale. B. Risibile. C. Homo.

Barbara cõcludẽtes minorem primi ex cõclusione ꝓ minori, & maiore cõuersa.

Assignat secundum exemplum ex conclusione ꝓ minore, & maiore conuersa syllogizantibus minorem. Vt si prius sylls fuerit omne B A, omne C B, igitur omne Com. 71.
D C A. secundus erit ex maiore cõuersa, videlicet oẽ A B, & ex conclusione pro minore, videlicet omne C est A, igitur omne C est B. dicit { aut si qm̃ B inest C, oporteat ostendere in secundo syllo, hoc fiet, si syllogizans sumat A de C, quæ fuit conclusio, & hanc ꝓ minore, B autem prædicatum esse de A, quæ est maior conuersa. & sumat pro maiore, nam ex his sequitur, ꝙ omne C sit, B prius autem in syllo sumptum est econuerso, A de B: quare & hoc modo est etiam circulo ostendere.

Aliter uero non est ex se inuicem ostendere, siue aliud medium sumetur, non circulo, nihil.n sumitur eorundem, siue horum quiddam, necesse est alterum solum, nam si ambo, eadem erit conclusio, at oportet diuersam esse.

Vult ostendere ꝙ aliter nõ contingat circulariter ostendere, ꝙ̃ per conclusionẽ, & alteram ꝓponem cõuersam, inferendo alterã, & hoc ꝓponit, & dicit. { Aliter vero nõ est ex se inuicem ostendere quã ex conclusione, & altera Com. 72.

propositione conuersa inferendo alterã. Et hoc probat, & dicit. { Siue.n.aliud medium sumet, subaudi a tribus terminis in priori syllõ positis, nõ circulo contingit syllogizare per tale medium, nam, (vt Philoponus inquit,) alias facis ꝓpões, & aliam conclusionem, cuius causam dicit, & inquit { nihil.n.sumitur eorundem terminorum pro medio, q erat in priori syllõ. Et si fiet potius ꝑ sylls, ab vltimo ad primũ. Siue horum terminorũ quiddam sumatur. q fuerunt in priori syllõ, necesse est tunc alterum solum conuersum cũ conclusione, inferre alterum, & sic habetur intentum. nam si ambo interualla, quæ erant in priori syllõ sumanť, et non mutata, eadem erit conclusio, at oportet diuersam esse, qm̃ oportet redire ad principiũ.

Quo ad sufficientiam. Quo vero ad sufficientiã attinet, aduersarius multis modis ostendere circulo excogitare põt, aut assumendo præter terminos assumptos, & hoc erit ꝑ syllogizare, aut assumendo easdem ꝓpões eodem ordine, & eandem conclusionem, & hoc erit repetere eundẽ sylľm. Quare ostendere circulariter erit ex cõclusione & maiore cõuersa ostẽdere minorẽ, aut ex conclusione, & minore cõuersa ostẽdere maiorẽ (Et ita recte Philop. ait) tria necessaria esse ad circularem demonstrationẽ, primo vt cõclusio sumatur integra ꝑ maiore vel minore. Scđo, vt altera ꝓpõ sumatur conuersa ꝑ maiore vel minore cũ conclusione ipsa, & tertio, vt inferant alteram ꝓpõnem integram. Tu vero hæc quæ Philoponus inqt, intelligas, cum circulo demonstrantur integræ propositiones.

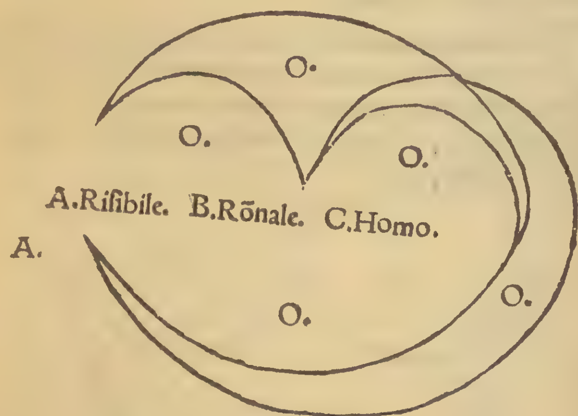
In iis igitur, quæ non conuertuntur, ex indemonstrata altera propositione fit syllogismus. Non.n. est demonstrare per hos, quoniam medio inest tertium, aut primo medium. In iis aũt, quæ conuertuntur, erit omnia demonstrare pro se inuicem, ut si A & B & C conuertuntur sibi inuicem. Ostendatur.n. A C per medium B, & rursus A B per conclusionem, & B C propositionem conuersam. Similiter autem & B C & per conclusionẽ, & per A B propositionem conuersam.

Com. 73. Nunc agit de circulari syllõ, & primo exponit in quibus terminis fiat, vt habeatur materia talis syllĩ. Secundo exponit quonam modo fiat, vt intelligať forma. In prima parte dicit. In iis igitur, quæ non conuertunť ex indemonstrata altera ꝓpõne fit sylls. per quæ, vt Philoponus innuit. Aristoteles vult ꝙ sylls circularis, si debeat aliqd ostendere, & ꝓcedere ex veris, nõ põt fieri nisi in terminis conuertibilibus, fit.n. per conuersionem vlis simplr, quæ solum conuertiť simplr in terminis conuertibilibus, Si.n. fuerit in terminis non conuertibilibus, ꝓpõ conuersa, quæ acciperetur cũ conclusione, esset falsa, & sic fieret talis sylls ex conclusione vera, & altera falsa, & ita indemonstrabili: nã falsum indemonstrabile est, vt Philoponus exponit, q ait Arist. indemõstrabile ꝑ falso accepisse. Si.n. sylls fuerit, omne aĩal substantia, oĩs homo animal, igitur, oĩs homo substantia, & acciperetur conclusio, videlicet, oĩs homo est animal, & minor cõuersa omne aĩal est homo, maior esset vera, & minor falsa in circulari ostẽsione, quare ex altera indemõstrabili fieret. Simili rõne si accipiatur maior conuersa cũ conclusione, maior esset falsa, & indemonstrabilis. Et hoc inquit, non.n. est demonstrare per hos terminos non conuertibiles, vt sunt suba animal, homo. Dico non est demonstrare sumendo qm̃ medio inest tertium, i. minorẽ conuersam, in qua medio inest minor, cũ conclusione inferendo maiorẽ, hoc est nõ est demonstrare maiorẽ ex conclusione, & minore conuersa, in qua per conuersionẽ medio inest tertiũ, hoc est minor extremitas, aut primo mediũ, hoc est nec est demonstrare minorẽ ex conclusione, & maiore cõuersa, in qua medium inest primo. Qm̃ ex indemõstrabili erit demonstrare, hoc est ex falsis, hoc aũt est absurdum, qm̃ licet verũ ex falsis possit syllogizari, non tñ verum ex falsis põt demonstrari, ꝑ quæ innuit bene syllogizari posse in non conuertibilibus circulari ostẽsione, qa non est absurdum ex falsis syllogizari, demõstrari aũt nequaquam, qm̃ ex falsis nõ fit demõstratio. Deinde assignat in qbus fit circularis demõstratio, & quo modo fit & dicit. { In

E iis autem, quæ cõuertuntur erit omnia demonstrare per se inuicem, hoc est circulariter. Patet ergo in qbus nõ, & in qbus sic demonstratio fit circularis. Deinde docet quo modo fiat, & dicit } vt si A, & B, & C, cõuertantur sibi inuicem, vt rationale, risibile, homo. ostendatur.n. prius A C per medium B, vt omne B A, oẽ C B, igitur omne C A, & rursum A B ostendatur ꝑ conclusionẽ acceptã pro maiore, & per B C ꝓpõnem minorem conuersam, hoc modo, omne C A, omne B C, igitur omne B A, similiter autem & B C ostendať, & ꝑ conclusionem acceptam ꝑ minore, & ꝑ A B maiorem ꝓpõnem cõuersam maioris, vtrõq; modo demõstratio est ex demonstrabilibus, qm̃ veræ sunt propositiones. Hæc de forma.

Oportet autem & C B & B A propositiones demonstrare, nam his in demõstratis usi sumus solis. Si ergo sumatur B omni C inesse, & C omni A, syllogismus erit eius, q est B ad A.

F

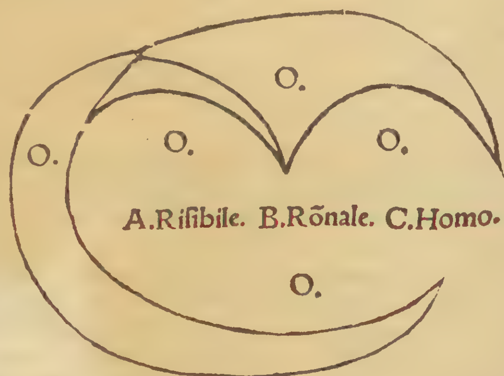
Syllogismus cõcludens maiorem primi conuersam ex cõclusione ꝑ minori cõuersa, & minore prioris integra.

Com. 74. Nunc docet demonstrare maiorem, & minorem conuersam, vt B A, & C B. Et primo ꝓponit intẽtum, & dicit. { Oportet aũt & C B, minorem conuersam, & B A maiorem conuersam, ꝓpões demonstrare, & assignat causam, & dicit. { Nã his indemõstratis solis vsi sumus,

G in præcedentibus circulationibus, & dixit indemonstratis, quia illæ nõ fuerunt syllogizatæ per aliquem circularem sylľm, sed fuerunt sumptę indemõstratę. Docet ergo syllogizare B A maiorem cõuersam ex ipsa cõclusione conuersa ꝑ minore, & minore integra hoc modo, omne C B minor prioris syllĩ integra, omne A C cõclusio conuersa prioris syllĩ, igitur omne A B, maior prioris syllĩ conuersa dicit. { Si ergo sumať B omni C inesse minor integra, & C omni A cõclusio conuersa. Syllogismus erit eius, ꝙ est B ad A, hoc est maioris conuersæ.

Rursum si sumatur C omni A inesse, & A omni B, necesse est C inesse omni B.

H

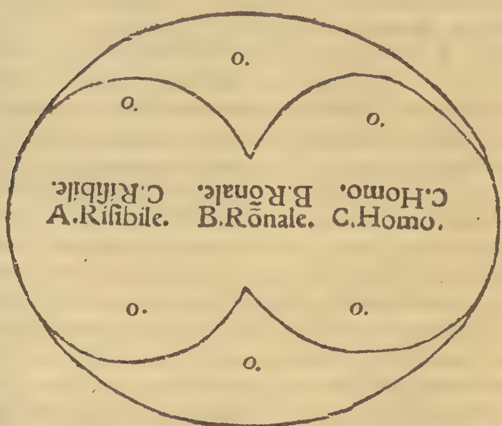
Syllogismus cõcludens minorem cõuersam ex cõclusione cõuersa ꝑ maiore, et maiore prioris integra pro minore.

Com. 75. Secundo docet syllogizare C B minorem conuersam prioris syllĩ ex conclusione conuersa pro maiore, & maiore integra pro minore, & dicit. { Rursum si sumatur C omni A conclusio conuersa ꝑ maiore, & A omni B maior integra, necesse est C inesse B, quæ est minor cõuersa.

In utrisq; ergo syllogismis C A propositio sumpta est indemonstrata, nã aliæ probatæ erant. quare, si hanc ostenderimus,

omnes

omnes erunt approbatæ per se inuicem. Si ergo sumatur C omni B, & B omni A, utræque propositiones demonstratæ sumuntur, & C necesse inesse A. A

Syllogismus concludens cõclusionẽ primi conuersam ex ãbabus præmissis conuersis.

Com. 76.

Docet nunc syllogizare conclusionem conuersam, ex maiore conuersa pro maiore accepta, & minore conuersa pro minore. Et sic erunt syllogizatæ sex propositiones. Vnde Auer hic dicit esse sex propositiones in tribus terminis, A, B, C, nam sunt tres integræ, vt maior, minor, & conclusio, & tres conuersæ, igitur sex. Sunt etiam sex syllogismi in vna completa circulatione. Primus quidem rectus, & quinq; circulares, vt ex dictis patet. Sed dices, tunc esset petitio principij, quoniam per æque ignota. Respondet Auer. ꝙ propositiones accipiũtur in ostensione conclusionis a priori, contra vero a posteriori demonstratione signi. Philoponus autem dixit primum syllogismum esse ab effectu in causam, secundum vero econtrario. Amplius dices syllogismus, qui procedit per æque nota cui arti accommodatur. Respondet Auer. esse accommodatum sophisticæ. Sophista enim vtitur æque notis cum vtatur petitione principij, vnde dicit. { In vtrisque ergo syllogismis C A propositio, hoc est conclusio conuersa sumpta est indemonstrata, nã aliæ scilicet maior & minor, & harum conuersiones probatæ erant, quare, si hanc ostenderimus, omnes quinque erunt probatæ per se inuicem, & conclusio integra, per rectum syllogismum syllogizata, & ita omnes sex erunt ꝓbatæ.

Quæ auer.

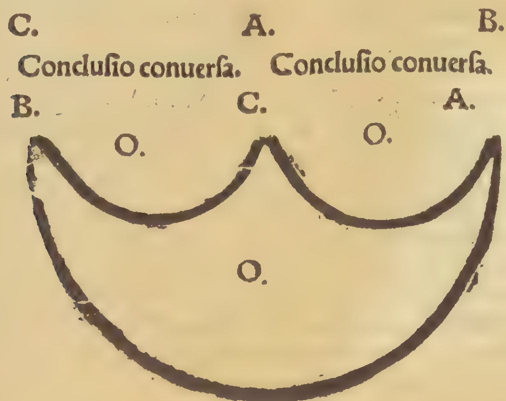
Dubiũ. Rñsio. Sol. Auer.

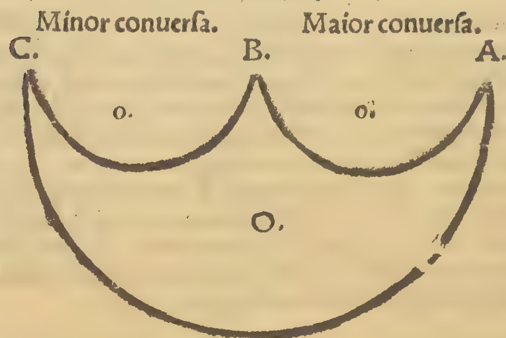
Dubitatio. Rñsio. Auer.

Tunc docet conclusionem conuersam syllogizare, & dicit { si ergo sumatur C omni B, minor conuersa ꝓ maiore, & B omni A maior conuersa pro minore, vtræq; propositiones demonstratæ sumuntur, & C necesse est inesse A, quæ est conclusio conuersa.

Manifestum est ergo. quoniam in solis ijs quæ cõuertuntur, circulo, & per se inuicem contingit fieri demonstrationes. In alijs uero, quemadmodum prius diximus. Accidit etiam & in ijs eodem, quod demonstratur, uti ad demonstrationem. Nam C de B, & B de A demonstratur, sumpto C de A dici, C autem de A per has ostenditur propositiones. Quare conclusione utimur ad demonstrationem. D

Etiam. Ꝙ eni. Ꝙ autẽ.

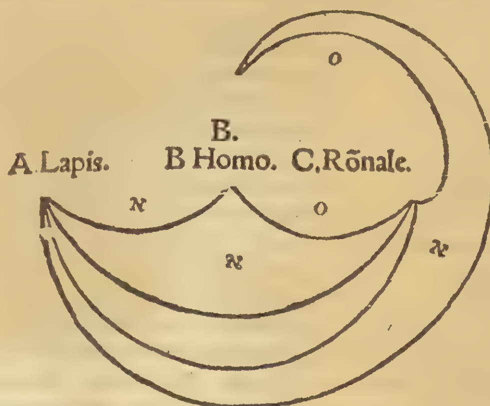
His diligenter ĩ superioribus in spectis circularis syllogismi sumitur vtilitas.

Conclusio conuersa.

Com. 77.

Ex ijs infert duo. Quorum vnum pertinet ad materiã demonstrationum circularium, aliud pertinet ad vtilitatem. de primo dicit. { Manifestum est ergo, quoniam in solis ijs, quæ conuertuntur circulo, & per se inuicem contingit fieri demonstrationes, in alijs vero syllogismis, qui non sunt demõstrationes, cõtingit fieri ex falsis, vt prius diximus, hoc pertinet ad materiam ex qua demõstrationes atque syllogismi circulares fiunt. Secundum quod infert, pertinet ad vtilitatem. declarat enim per hoc demonstrationem circularem esse vtilem, quia accidit, vt quod demonstratur, demõstretur in diuersis generibus demonstrationis, demonstratur enim conclusio, quæ est inuentio causæ demonstratione a posteriori, & conclusio demonstrat effectum demonstratione propter quid. Vnde dicit. { Accidit etiam & in ijs conuertibilibus eodem, qđ demonstratur, demonstratione quia, vti ad demonstrationem propter quid, nam C de B, quæ est minor cõuersa, & B de A, quæ est maior conuersa demonstratur, sumpto C de A dici, hoc est sumpta conclusione conuersa, nã C B, quæ est minor conuersa, demonstratur C A conclusione conuersa, & A B, maiore integra B A maior cõuersa, demonstratur B C minore integra, & C A conclusione conuersa, vt perspicuum est: C autem de A, hoc est C A conclusio conuersa demonstratur C B minore, & B A maiore conuersis. Quare conuersa cõclusione vtimur ad demonstrationem earum propositionum, quibus vtimur ad demonstrationem conclusionis conuersæ. B C

In priuatiuis autem syllogismis hoc modo demonstratur. Ex se inuicem sit B quidem omni C inesse, A autem nulli B: erit conclusio, quoniam A nulli C. si ergo rursus oporteat cõcludere, quoniam A nulli B, quod prius sumptum erat, erit A quidẽ nulli C, C autem omni B, sic enim econuerso propositio.

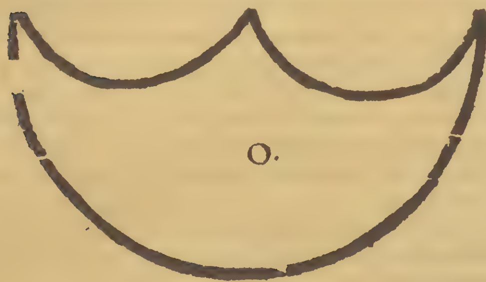
Syllogismi duo in calarẽt, alter rectus concludens cõclusionẽ primo intentã: alter concludens maiorẽ primi sumens conclusionẽ primi integrã pro maiori & minori cõuersa, & minori.

Com. 79.

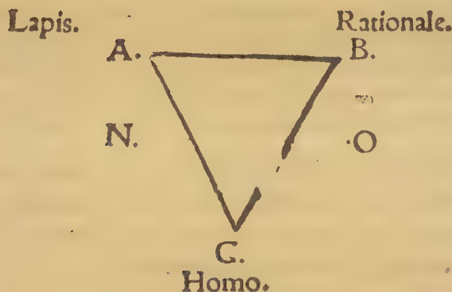
Hactenus de syllogismis affirmatiuis vniuersalibus primæ figuræ, qui fiunt in barbara. Nunc de negatiuis vniuersalibus, qui fiunt in cælarent. & primo docet circulo ostendi maiorem, & vult illam demonstrari ex conclusione integra pro maiore, & minore conuersa pro maiore, & dicit { in priuatiuis autem syllogismis & vniuersalibus, qui fiunt in Cælarent, hoc modo demonstratur, hoc est fit demonstratio ex se inuicem. Et primo facit syllogismum rectum, & dicit, sit B quidem omni C inesse

ita,(vt minor sit,)omne C est B, A autem insit nulli B, ita vt maior sit,nullum B est A,erit conclusio, quoniam A nulli C inest. deinde docet conuertere,et dicit.{ Si ergo rursus oporteat concludere,quoniam A nulli B inest,qđ prius sumptum erat,vt maior prioris syllogismi, erit A quidem nulli C,conclusio integra pro maiore, hoc modo,nullum C A,C autem omni B minor conuersa, hoc modo,omne B est C,& statim conclusio erit A nulli B, quæ fuit maior integra, Assignat causam,& dicit, sic.n.C B erit propositio econuerso,scilicet minor,quæ cum conclusione integra,maiorem integram infert.

Si autem qnoniam B inest C oporteat.concludere, non iam similiter conuertendum A B,nam eadem propositio est B nulli A,& A nulli B inesse,sed sumendum cui A nulli inest, huic B, omni inesse. Sit enim A nulli C inesse, quod quidem fuit conclusio,cui autem A nulli B si sumatur omni inesse, necesse est ergo B omni C inesse: quare,cum sint tria, unumquodque conclusio est facta,& circulo demonstrare,hoc est conclusionem sumentem,& econuerso alterā propositionem,reliquam syllogizare.

Impossibilis modus demōstrandi minorē.

Syllogismus q̄ demōstratur minor primi p trāspositā,siue ex assūtiōe.

Com. 78. Nunc demonstrare circulo minorem, & primo declarat quomodo non demonstratur,& dicit.{ Si autē, quoniam B inest C oporteat concludere,nō iam similiter conuertendum est A B,cuius causam dicit,nam eadē propositio est B nulli A,quæ est maior conuersa, & A nulli B inesse,quæ est maior integra, est eadem dico secundum speciem,quia vtraque negatiua, & conclusio quæ accipitur pro minore cum illa,est etiam negatiua, quare nihil sequitur, ex puris enim negatiuis nihil sequitur.

Deinde declarat, quomodo demonstratur, & vult, q̄ demonstretur per transpositam,& conclusionem hoc pacto,cui nulli A inest huic omni inest B, hæc enim dicitur illius,(nullum B est A,non conuertens, sed transposita)C nulli A inest,igitur C omni ipsum B inest,hic syllogismus per assumptionem dicitur, & per hunc demonstratur illa minor prioris syllogismi Dicit. Sed sumendū cui A nulli inest, huic B omni inesse, sit enim A nulli C inesse,quod quidem fuit cōclusio, & accipiatur pro minore,cum illa transposita cui autem A nulli inest B si sumatur omni inesse ex his necesse est ergo B omni C inesse hoc pacto,cui nulli A inest,huic omni inest B:hæc æquiualet maiori conuersæ,C nulli inest A conclusio fuit integra,igitur C omni inest B,quæ est minor prioris syllogismi.Tunc concludit omnem propositionem esse ostēsam, sunt enim tres propositiones A C conclusio recti syllogismi A B maior negatiua eiusdem B C minor, & omnes

B sunt demonstratæ. Dicit quare cum sint tria,hoc est tres propositiones,vnumquodq;,hoc est vnaquæq; propositio conclusio est facta: A C quidem per rectum syllogismum,A B maior negatiua per circularem, B C vero per assumptionem.Et concludit quid sit circulo demonstrare & dicit(& circulo demonstrare)hoc est conclusionem sumentem,& ecōuerso alteram propositionem, reliquam syllogizare. Sed circa hæc dubitatur,quoniam non sequitur,nullum B est A,igitur cui nulli inest A huic omni inest B:quia non sequitur nullum animal est planta, igit cui nulli inest planta,huic omni inest animal: nam lapidi nulli inest planta, & tamen propter hoc non sequitur vt omni lapidi insit animal. Secundo videtur q̄ hic non sit bonus syllogismus cui nulli inest A huic omni inest B: sed nulli C inest A:igitur omne C est B.Datur enim hæc instantia,cui nulli inest substantia,huic omni inest accidens sed nulli chimæræ inest substantia.Igitur omnis chimæra est accidens.Propositiones veræ sunt, & conclusio falsa. *1. Dubiū.* *2. Solutio.*

Dicendum q̄ Aristo.non intendit q̄ in modo negatiuo propositio affirmatiua possit syllogizari circulariter gratia formæ,sed vult q̄ possit syllogizari necessario duabus conditionibus stantibus. Prima q̄ termini propositionis negatiuæ,sint negatiuæ cōuertibiles,ita,vt de quolibet alter dicatur,& de nullo ambo, & hoc modo omnes termini contradictorij sunt conuertibiles, vt homo, & non homo,quia sequitur,nullus homo est non homo igitur,cui nulli inest non homo,huic omni inest homo, hoc etiam modo conuertuntur substantia,& accidens,nā videlicet nullum accidens est substantia, igitur, cui nulli inest substantia,huic omni inest accidens.item,sic conuertuntur actus & potentia,vt patet simplex & compositum:nam substantia & non accidens, actus & non potentia,simplex & non compositum conuertuntur,quoniam de quolibet ente dicitur alterum,& de nullo ambo & in his valet a negatiua ad transpositam, sed sic non est de his terminis animal,planta,lapis. Secunda conditio est,quod quilibet terminus in syllogismo per assumptionem supponatur pro aliquo modo licet substantia,& accidens supponatur pro aliquo.Chimæra pro nullo supponitur,& sic cessat secunda obiectio: Aristo.enim loquitur supposita cōstantia subiecti,hoc modo, nulla substantia est accidens igitur cui enti nulli inest accidens,huic nulli inest substantia Modo chimæra non est ens.Sed dubitatur secundo cum omnis propositio obliqua fieri possit recta, Quæritur quomodo hæc ꝓpositio, cui nulli inest A,huic oī inest B,fieri possit recta.Dicēdū,q̄ fiet recta hoc pacto,oē nō A est B qa valet,cui nulli īest A,huic oī inest B.Igit oē non A est B Hæc n.æqualet illi. Ex his sequitur q̄ syllogismus erit huic æquiualens, omne non A est B, nullum C est A Igitur omne C est B.Sed adhuc dubitatur in qua figura,& in quo modo est hic syllogismus. Cui uerbinus asserit esse in figura prima. In nullo tamen mō primæ figuræ,& causam asserit,quoniam hic syllogismus est ex maiore conditionali & est quasi hypotheticus:mō hypotheticus syllogismus bene est in figura, non autem in modo. Videtur autem conditionalis, quoniam quasi argumentum est a positione antecedentis ad positionem consequentis. Hæc est conditionalis si cui nulli inest A huic omni inest B.Hæc est positio antecedētis C nulli īest A conclusio,videlicet igitur C omni inest B.erit positio consequentis.& sic est in figura, & non in modo. Sed errat(vt mihi videtur)quoniam propositio absoluta nō probatur per syllogismum hypotheticum nisi per positionem antecedentis,vel destructionē consequentis.Modo talis syllogismus non fit hoc modo in textu. *Solutio.* F *Quid velit Aristo. 1.conditio.* *2 conditio.* G *Dubitatio.* *Solutio.* *Dubitatio.* *Solutio.* H *Refutatio.*

Ideo melius,q̄ hic syllogismus omne nō A est B,nullum C est A Igitur omne C est B,bene i prima figura,et formaliter in nullo modo,sed potest reduci in primum modum si minor mutetur in affirmatiuam de prædicato infinito.Sic syllogizando,omne non A est B, omne C est non A. Igitur omne C est B. Et cum propositiones sint sex,tres integræ,& tres conuersæ,solum integras docuit syllogizare,conuersas autem prætermisit, aut qa syllogizari non possunt nisi ex vtrisque negatiuis,aut(vt *Melior. Solutio.*

Culuerbinus inquit) quia transpositio in illis esset frustra, aut nō ad propositū, vt longa commentatione exponit.

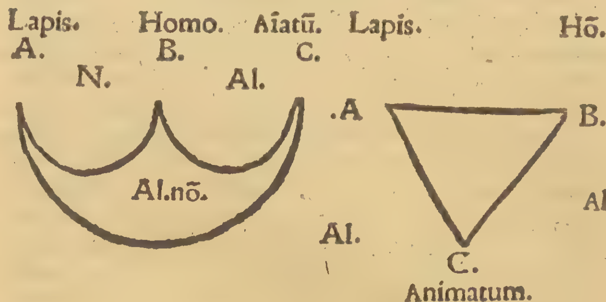
In particularibus autem syllogismis, uniuersalem quidem propositionem non est demonstrare per alias, particularem autem est. Quoniam autem non est demonstrare uniuersalem, manifestum. nam uniuersale demonstratur per uniuersalia, conclusio autem non est uniuersalis, oportet autem ostendere ex conclusione, & altera propositione. Amplius, omnino non fit syllogismus conuersa ppositione: nam particulares fiunt utræq; propositiones, particularem autem, est. Ostendatur enim A de aliquo C per B: si ergo sumatur B omni A, & cōclusio maneat, B alicui C inerit, fit enim prima figura, & est medium A.

Syllogism. pticularis affirmatiuus concludens minorem primi ex cōclusione, et maiore cōuersa.

Com. 80. Compleuit in prima figura de ambobus vniuersalibus, nunc pertransit ad particulares conclusiones, & primo de affirmatiuo assignat duas conclusiones. Quarū prima est, ꝙ minorem contingit circulo demonstrare. Secunda vero, ꝙ maiorem nequaꝗ̄ contingit circulo ostendere. Has ergo proponit, & dicit { in particularibus autem syllogismis, vniuersalem quidem propositionem non est demonstrare per alias. s. per conclusionem, & minorem conuersam, hæc est prima conclusio, particularem autem est demonstrare per alias. s. per maiorē conuersam, & conclusionem integram. Hæc est secunda conclusio. Primam probat, quoniam vniuersalis demonstratur per vniuersalia, at conclusio, & minor conuersa sunt particulares, igitur per has non demonstratur, dicit { quoniam autem non est demonstrare vniuersalem manifestum est, nam vniuersale demonstratur per vniuersalia, conclusio autem non est vniuersalis, nec altera propositio est vniuersalis, nec ipsa cōuersa est vniuersalis. Oportet autem ostendere ex conclusione, & altera propositione, & cum ex his demonstrari non possit, igitur vniuersalis propositio, quæ est maior, nullo modo demonstrari potest. Posset dici ꝙ ex minore conuersa, & conclusione posset demōstrari vniuersalis in alijs figuris, per assumptionem, contra obijcit. { Amplius omnino, hoc est in nulla figura fit syllogismus conuersa propositione minore, nam particulares fiunt vtræq; propositiones. s. conclusio, & minor conuersa, igitur ex his in nulla figura syllogizari potest maior, nec per assumptionem, quoniam transposita propositio etiam particularis est. Ex qua cum conclusione particulari nihil sequitur. Deinde probat secundam conclusionem, & dicit, particularem autem, syllogismi recti. est circulo demonstrare, et hoc probat, & primo facit rectum syllogismum, & dicit. Ostendatur enim A de aliquo C per B hoc pacto omne B est A, quoddam C est B, igitur quoddam C est A. Si ergo sumatur B omni A, quæ est maior conuersa, & conclusio maneat, his stantibus, B alicui C inerit, hoc pacto, omne A est B, quoddam C est A, igitur quoddam C est B quæ fuit minor recti syllogismi. Fit enim prima figura, et est medium A. Et sic patet secunda conclusio.

Si autem sit priuatiuus syllogismus, uniuersalem quidem propositionem non est ostendere, propter hoc, quod prius dictum est particularem, (Si simpliciter conuertatur A B, quemadmodum & in uniuersalibus) non est, per assumptionem autem est. ut cui A alicui non insit, B alicui inesse, nam aliter se habentibus non fit syllogismus, eo quod negatiua est particularis propositio. A

Syllogism. particularis negatiuus eundē minorē ex assumptione concludens.

B Nunc transit ad particulare negatiuū, & ponit duas conclusiones. Primam quidem cum dicit. Si autem sit priuatiuus syllogismus ex maiore vniuersali negatiua, & minore particulari affirmatiua, particularem negatiuam concludens conclusionem, vt in Ferio, vniuersalem quidem penitus non est ostendere propter hoc, quod prius dictum est, videlicet quoniā ex particularibus nihil concluditur. Deinde ponit secundam conclusionem, & dicit. Particularem, (si simpliciter conuertatur A B, quemadmodum, et in vniuersalibus,) non est demonstrare per circularem demonstrationem, per assumptionem autem est demonstrare, & exponit per exemplum, & dicit { vt cui A alicui non insit, B alicui inesse, alicui C, subaudi A non inest, igitur alicui C, B inest, nam aliter se habentibus nō fit syllogismus, eo ꝙ negatiua est conclusio, & particularis propositio, modo ex vtrisque negatiuis nihil prorsus sequitur. Dubitant Iuniores, quoniam hoc pacto syllogizando per assumptionem, syllogismus erit ex particularibus, nam transposita propositio est particularis, hæc n. particularis est, cui alicui A non inest, huic alicui, B inest, et secunda etiam particularis, hæc, C alicui A nō inest. Quare ex his nihil sequitur. Respondent Iuniores talem syllogismum per assumptionem non inferre virtute eius qđ est dici de omni, aut de nullo. Sed virtute conditionalis, quæ infert a positione antecedentis ad positionem consequentis, hoc pacto, si cui alicui non inest A, huic alicui inest B, minor est positio antecedentis, sed C alicui non inest A, conclusio est positio consequentis. Igitur C alicui inest B. In talibus autem non est absurdum ex particularibus syllogizare, sed bene in syllogismis categoricis, qui tenent virtute eius quod est dici de omni, aut dici de nullo. Aut melius dici potest (vt innuit Philoponus) ꝙ licet maior proferatur particulariter, intelligenda est vniuersaliter, quoniam in his quæ sunt per se, & necessaria non refert vtr, & particulariter proferre. Erit igitur syllogismus cui nulli A inest, huic omni B inest, alicui C A non inest: igitur alicui C inest B. Syllogismus iste resoluitur in propositiones rectas, & absolutas, hoc pacto. Omne non A est B. Quoddam C est nō A. Igitur quoddam C est B. Et sic syllogismus erit categoricus, & euidēs vt superius dictum est.

Com 81. 1. cōclusio. 2. cōclusio. Dubitatio. Iunio. C Solutio. Sol. ppria. D

IN secunda autem figura, affirmatiuam quidē nō est ostendere per hunc modum, priuatiuam autem est. Ergo prædicatiua quidem non ostenditur, eo q. non sunt utræque propositiones affirmatiuæ, nam conclusio priuatiua est prædicatiua autem ex utrisque ostendebatur affirmatiuis.

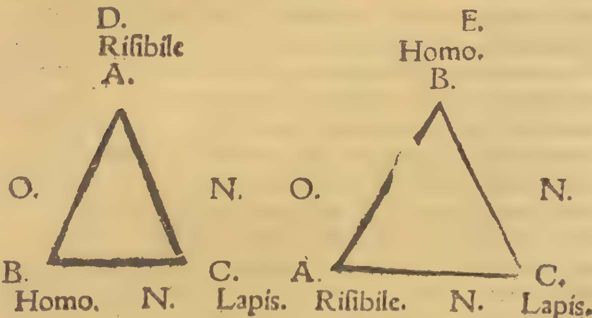
Cap. 6 De circulari ostensiōe in secunda figura.

Com. 82. 1. cōclusio. Cum compleuerit de prima figura, nunc transit ad secundam, & ponit duas cōclusiones de vniuersalibus modis secundæ figuræ. Et primo primam, & dicit { in secunda autem figura, affirmatiuam quidem non est ostendere per hunc modum, hæc est prima conclusio. & dixit, non est ostendere per hunc modum, quoniam (vt Philoponus inquit,) per assumptionem est ostendere. Hoc mō omne non B est A, omne non C est B, igitur omne C est

A, vbi patet maiorē conuerti ad oppositum qualitatem, & non in terminis. & vt vides, hæc ostensio est in prima figura. Vel hypothetice sic, si cui nulli inest B huic omni inest A, sed nulli C inest B, igitur omni C inest A, a posi tione antecedentis ad positionem consequentis, in cameſtres vero, si cui nulli inest C, huic omni inest A, sed per conuersionē, nulli B inest C, igitur omni B inest A, quæ fuit maior. Deinde ponit secundam, & dicit. Priuatiuam autem propositionem est ostendere per circularem ostensionem. Hæc est secunda cōclusio. Deinde probat primam conclusionem, & dicit. Ergo prædicatiua quidem non ostenditur, hæc est prima conclusio resumpta. Et probat, & dicit, eo ꝙ non sunt vtræque propositiones affirmatiuæ, nam conclusio priuatiua est, & sic coassumpta cum negatiua siue recta siue conuersa, non infert affirmatiuam, quoniam, (vt inquit,) conclusio affirmatiua non syllogizatur, nisi ex vtrisq; affirmatiuis. Vtrū vero possit per assumptionem syllogizari, Philoponus asserit ꝙ sic. Verum de his postea.

2. cōclusio.

Priuatiua autem sic ostenditur. Insit A omni B, C autē nulli, conclusio erit, quoniam B nulli C inerit, si ergo sumatur B omni A inesse, & nulli C necesse erit A nulli C inesse, fit enim secunda figura, medium B.

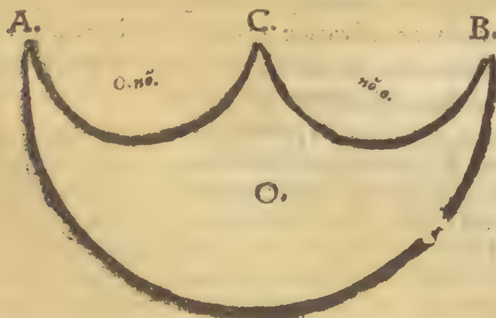

In cameſtres syllogismi duo: alter .s. D. cōcludes cōclusionē intētā alter .s. E, cōcludēs minorē primi, vz negatiuā ex maiore cōuersa p maiori et cōclusionē p minori

Com. 83.

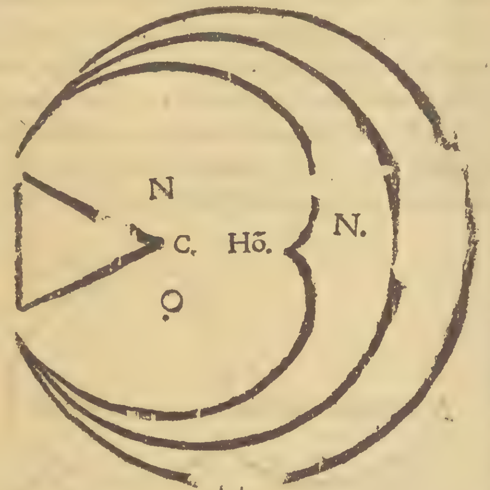
Nunc probat secundam conclusionem, & primo in cameſtres, faciendo ostensionem etiam in cameſtres ex maiore conuersa pro maiore, & conclusione pro minore & dicit { priuatiua autem sic ostenditur } & primo constituit syllogismum rectum principalem, & dicit. { Insit A mediū omni B, maiori extremitati, ita vt sit maior hæc omne B est A: C autem .s. minori ipsum A insit nulli, ita vt sit hæc minor, nullum C est A: conclusio principalis syllogismi recti erit, quoniam B nulli C inerit. Erit ergo totus syllogismus, omne B A, nullum C A, igitur nullū C B Deinde docet ipsum conuertere sumendo maiorem conuersam, & minorem rectam, & dicit. { Si ergo sumatur B omni A: inesse per conuersionem, ita vt sit maior hæc, omne A B: & sumatur idem B nulli C inesse, quæ fuit conclusio integra: necesse erit A nulli C inesse, fit enim hæc ostensio in secunda figura, & in cameſtres, in quo factus est syllogismus rectus, quia circulatione mediū erit B, prius autem medium fuit A, vt patet. Vtrum vero maior per assumptionem syllogizari possit. Respondet Philoponus, (vt diximus,) ꝙ sic. Hypothetice sic, si cui nulli inest C, huic omni inest A, nulli B inest C per cōuersionem, igitur omni B inest A, a positione antecedentis ad positionem consequentis, vel categorice sic, omne non C est A, omne B est non C, igitur omne B est A.

Dubiū. Solutio.

Syllogismus astruens maiorē primi.

B *Si A B priuatiua sumpta sit, altera uero prædicatiua, prima erit figura, nam C quidem omni A, B autem nulli C, quare B nulli A. ergo nec A, B medium C, ergo per conclusionem quidem, & unam propositionem non fit syllogismus, assumpta autem altera, erit.*

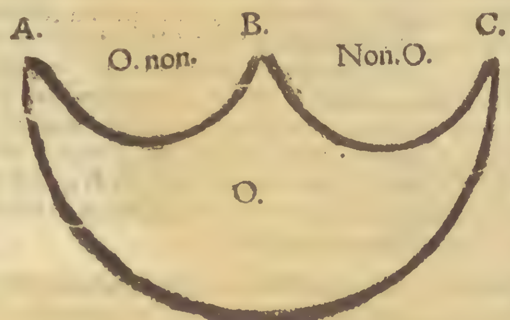

Syllogismus duo in Cæsare: alter cōcludēs conclusionē primo intentā: alter ostēdens maiorē primi cōuersā ex cōclusione p maiori & minore primi conuersa vel maiore primi recta ex cōuersione cōclusionis.

Com. 84.

Nunc docet circulo ostendere maiorem syllogismi facti in Cæsare, & dicit. Si A B priuatiua sumpta sit, ita vt maior sit, nullum B est A, altera vero .s. minor sit sumpta prædicatiua, ita vt sit minor hæc, omne C A, potest maior ostendi circulo, & erit prima figura, sumendo conclusionem pro maiore, & minorem conuersam. Inferendo in secundo primæ maiorem cōuersam, & dicit. { Nā C quidem omni A inest, cum conuertitur minor, omne enim A est C, B autem nulli C inerat in conclusione, sumendo syllogismum circularem sic, nullum C B, omne A C, igitur nullum A B, & propterea inquit. { Quare B nulli A inerit, per hanc ergo circulationem syllogizatur non maior recta ipsius Cæsare, sed maior conuersa, G & propterea dicit. { Ergo nec A inest B, si enim concluditur, ꝙ nullum A sit B, sequitur per conuersionē ꝙ nullum B sit A. Erit autem in syllogismo conuersiuo mediū C, & in prima figura, vt patet. Ex his infert ex conclusione recta, & minore cōuersa nō syllogizari maiorē rectam, & dicit. Ergo per cōclusionem quidem principalis sylli, & vnam propositionem .s. & per minorē cōuersam eiusdem principalis syllogismi non fit sylls, subaudi ad maiorem principalis sylli rectam, assumpta autem altera, scilicet conuersione conclusionis syllogismi circularis erit syllogismus ad rectam maiorem principalis syllogismi. Quasi dicat, ꝙ ex conclusione recta, & minori conuersa non syllogizatur maior recta principalis syllogismi, nisi conuertatur conclusio syllogismi circularis Et ita requiruntur duæ conuersiones. Sed quæres vtrum minor per assumptionem probari possit. Respondet Philoponus. Minorē in Cæsare syllogizari posse per assumptionem hoc pacto, omne nō B est A, omne C est nō B, igi- H tur omne C est A. Verum (vt diximus) hæc ostensio nō est per conuersionem maioris, vel conclusionis, sed per translationem ad oppositam qualitatem, & ad propositiones affirmatiuas, vel sic, si cui nulli inest B, huic omni inest A, C nulli inest B, igitur C omni inest A.

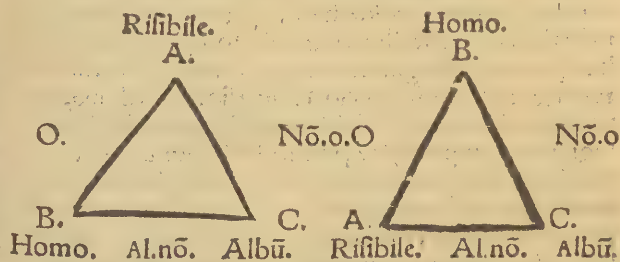
Dubiū. Sol. Philop.

Ostēsio minoris p assumptionē secūdū Philoponum.

Si autem non uniuersalis sit syllogismus, quæ in toto quidem est propositio, non ostenditur propter eandem causam, quā quidem diximus, & prius, Quæ autem in parte, ostenditur, quando uniuersalis sit prædicatiua. Insit enim A omni B, C autem non omni, conclusio B C. Si ergo sumatur B omni A, C autem non omni, conclusio A alicui C non inerit, medium B. A

Syllogism⁹ duo in Barocco, alter tcōcludēs cō clusionē primo intentā alter ex cōclusione & minore, & maiore conuersa cōclu dit minorē primi. Com. 85.

Cum compleuerit de vniuersalibus in secunda figura, nunc dicit de particularibus, & primo de Barocco. Dicit tamen, si autem non vniuersalis sit syllogismus, quæ in toto quidem est propositio, nec in Barocco, nec in Festino ostenditur circulari ostensione, propter eandem causam, quam quidem diximus, & prius de syllogismis in prima figura, vbi diximus, ꝙ ex particularibus non sequitur vniuersalis, modo minor, & conclusio sunt particulares in ipso Barocco, igitur ex eis non potest circulo ostendi maior. Præterea sunt ambæ negatiuæ, ex quibus non sequitur affirmatiua. Sed quæres vtrum per assumptionem maior in Barocco syllogizari possit. B

Dubitatio. Sol. Philo.

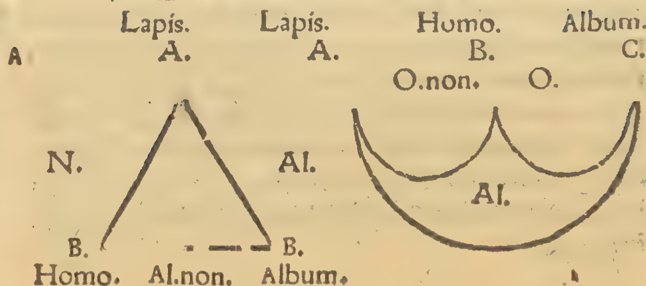
Respondet Philoponus ꝙ sic, hoc pacto. Si cui alicui non inest C, huic omni inest A, quæ est minor transposita, C alicui B non inest, quæ est conclusio conuersa, igitur B omni inest A, quæ fuit maior. Verum si ita fiet. Syllogismus erit hypotheticus a positione antecedentis ad positionem consequentis, & sic nullo pacto potest reduci ad categoricum, quoniam ꝓpositiones remanerent nō omnino vniuersales. Præterea etiam ex minori non sequitur illa transposita, non enim sequitur, si alicui C non inest A, igitur cui alicui non inest C, huic omni inest A. Nō enim ex particulari sequitur vniuersalis. Quare pace Philoponi dixerim. Arbitror nec per assumptionem maiorem vniuersalem eiusmodi syllogismi syllogizari posse, cum ex particulari non sequitur vniuersalis trāslatio. Fuit enim posita regula superius, ꝙ nisi ex negatiua sequatur transposita, non possit fieri hypotheticus syllogismus ex transposita. Quæ autem (vt inquit) in parte ostenditur, quando vniuersalis sit prædicatiua veluti in Barocco. In quo potest ostendi minor, & ꝙ possit ostendi minor declarat, & primo accipit principalem syllogismum, & dicit. Insit enim A omni B, ita vt maior sit, omne B est A, C autē non omni insit, ita vt minor sit quoddam C non est A, conclusio erit B C, hoc est quoddam C non est B. Hic est principalis, & rectus syllogismus.

Propria sol:

Tunc docet conuertere ipsum, & dicit. Si ergo sumatur B omni A per conuersionem maioris, hoc pacto, omne A est B, C autem sumatur non omni, hoc pacto, quoddam C non est B, quæ fuit conclusio. Conclusio est ꝙ A alicui C non inerit quæ est minor syllogismi principalis.

In festino vero nec maior, nec minor circulari ostensio ne declaratur. Maior quidē non, quia ex particularibus non syllogizatur vniuersalis, modo minor & conclusio sunt particulares siue recte siue conuersæ accipiant. { Minor vero nequaquam, quoniam ex negatiuis non syllogizatur affirmatiua. Quare nulla propositio in Festino potest ostēsione circulari ostendi. In Barocco vero ostenditur, vt dictum est.

Si autem uniuersalis priuatiua sit, non ostenditur A C propositio, conuersa A B accidit enim utrasque aut alteram propositionem fieri negatiuam, quare non erit syllogismus. Sed similiter ostendetur (quemadmodum & in uniuersalibus) si sumatur cui B alicui non inest A alicui inesse.

Syllogismi duo alter nō cludēs conclusionē primo intentā alter categoricus concludens minorē primi

Com. 86.

Nunc declarat ꝙ in Festino minor non potest circulo syllogizari, & dicit. { Si autem vniuersalis & maior priuatiua sit, non ostenditur A C propositio scilicet minor, quæ est, quoddam C est A, non ostenditur dico conuersa A B maiore, vt fiebat in Barocco, & assignat causam, & dicit. { Accidit enim per talem ostensionem si fieret, vtrasque aut alteram propositionem fieri negatiuā. Qua non erit syllogismus syllogizans particularem affirmatiuam, quoniam affirmatiua non syllogizatur nisi ex vtrisque affirmatiuis, & ita siue ambæ fuerint negatiuæ, siue altera, minor affirmatiua syllogizari non poterit, & tu intellige quod dicit, esse verum pro altera parte. Nam re uera vtreqꝫ sunt negatiuæ. Addit autem, aut alteram propositionem fieri negatiuam, ad denotandum ꝙ nec si ambæ, nec si altera fuerit negatiua, minor in Festino syllogizari poterit circulo. Dicit tamen minorem in Festino syllogizari posse per assumptionem, & inquit. { Sed similiter ostendetur, quemadmodum & in vniuersalibus per assumptionem, si sumatur cui B alicui non inest A alicui inesse. Sed subaudi B alicui C non inest. Igitur A alicui C inest. Syllogismus est hypotheticus a positione antecedentis ad positionem consequentis, & potest reduci ad categoricum hoc pacto, omne non B est A, quoddam C est non B. Igitur quoddam C est A. Sic autem maior in Barocco syllogizari non potest, quoniam est affirmatiua vniuersalis, quæ non potest hypothetice nec categorice syllogizari per translationem, vt dictum est. Modi autē vniuersales videlicet Cæsare, & camestres (vt docuit Philoponus) possunt quo ad affirmatiuas ex assumptione syllogizari, & sic cessant quæcūqꝫ dubitant Iuniores. C

Cap. 7. De circulari ostensiōe in tertia figura.

IN tertia autem figura, quando utræqꝫ propositiones uniuersaliter sumuntur, non contingit ostendere per se inuicē propositionem, nam uniuersalis quidem ostenditur per uniuersalia, in hac autem conclusio semper est particularis quare manifestum, quoniam omnino non contingit ostendere per hanc figuram uniuersalem propositionem.

Com. 87.

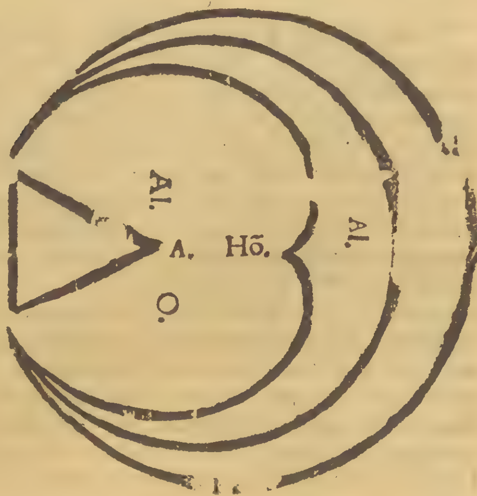
Cum dixerit de secunda figura, quæ propositiones circulo ostendantur, & quæ non, sed per assumptionē, nunc dicit de propositionibus in tertia figura, & primo de his syllogismis, quorum propositiones sunt ambæ vniuersales, & dicit. { In tertia aūt figura, quando vtræqꝫ propositiones vniuersaliter sumuntur, nō contingit ostendere propositionem vniuersalem per syllogismos, qui fiunt per se inuicem, hoc est circulari demonstratione, & propter quid, (vt addit Philoponus.) nam vniuersalis quidem propositio ostenditur per vniuersalia. In hac autem figura tertia conclusio semper est particularis, quare manifestum, quoniam omnino non contingit ostendere per hanc figuram vniuersalem propositionem. s. nec affirmatiuam, nec negatiuam. Sed dices, nūquid per assumptionem possit syllogizari vniuersalis in his modis, patet ꝙ non, quoniam ex altera particulari, nec per assumptionem, nec per syllogismum categoricum vniuersalis syllogizari potest. Præterea vbi non cadit translatio de negatiua in affirmatiua, non fit syllogismus per assumptionem. Quare in his modis, vniuersalis propositio nullo modo syllogizari potest per assumptionem, cum non cadat translatio. D

Dubitatio.

Si autem hæc quidem uniuersalis sit, illa uero particularis, quandoque quidem erit, quandoque uero non erit. Quando er=

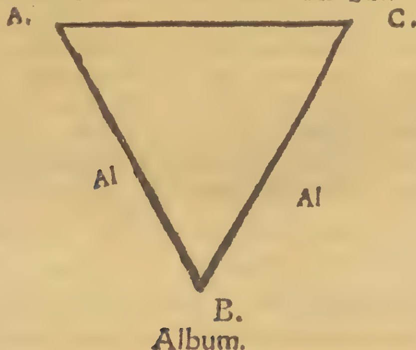
go utræque prædicatiuæ sumuntur, & uniuersalis sit ad minorem extremitatem, erit, quando uero ad alteram, non erit. Insit enim A omni C, B autem alicui C, conclusio A B erit. Si ergo sumatur C omni A inesse conuersa uniuersali, & A inesse alicui B, quod erat conclusio, C quidem ostensum est alicui B inesse, B autem alicui C non est ostensum, quamuis necesse est, si C alicui B, & B alicui C inesse, sed non est idem hoc illi, & illud huic inesse.

Syllogismi duo, alter cócludés có clusioné primo intentá alter minoré primi có uersam sicut superio res.

Sed assumendum est, si hoc alicui illi. et alterum alicui huic, hoc autem sumpto, non fit iam ex conclusione, & altera propositione syllogismus.

Syllogismo ex assumptione concludens minoré rectá.

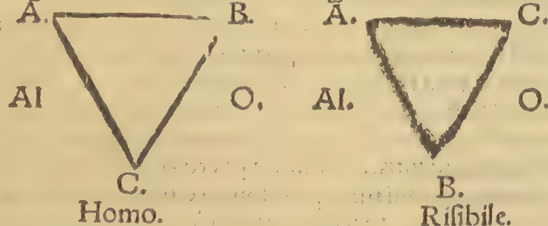

Com. 88. Cum dixisset de vniuersalibus, nunc dicit de particularibus, & ponit duas conclusiones, & inquit. { Si autem hæc quidē vniuersalis sit, illa vero particularis, quandoq; quidem erit, quandoque vero non erit. Exponit vero has conclusiones, & dicit. { Quando ergo vtræq; prædicatiuæ sumuntur, & vniuersalis sit ad minorem extremitatem, vt in Disamis erit, subaudi circulo demonstrare. Quando vero ad alteram .s. ad maiorem extremitatem, non erit, ecce q primo disputat de affirmatiuis, & ponit duas conclusiones, & q in Disamis erit demonstrare circulo particularem, in Datisi autem non erit. Quod autē in Datisi non erit demōstrare particularem affirmatiuam, probat, & primo sumit syllogismum principalem, & dicit. { Insit enim A omni C, ita vt maior sit, omne C A, B autem insit alicui C, ita vt minor sit, quoddam C B. His stantibus conclusio erit A B, hoc est quoddam B A, hic est syllogismus principalis. Deinde declarat in tali non posse fieri ostensionem circularem completam, & dicit, si ergo sumatur C omni A inesse, conuersa vniuersali, ita vt sumatur hæc pro maiore, omne A C, & sumatur A inesse alicui B, quod erat conclusio, C quidem ostensum est alicui B inesse, erit enim syllogismus hoc pacto, omne A C quoddam B A. Igitur in Darij, quoddā B C, & sic ostensum est C alicui B inesse, quod non est minor recta, sed minor conuersa, & hoc dicit B autem alicui C inesse, non est ostensum, quod est minor recta principalis syllogismi,

B quāuis necesse est, si C alicui B, & B alicui C inesse, conuertitur. n. Sed nō est idem hoc .s. C illi .s. B inesse, & illud .s. B inesse huic .s. C, sed assumendum pro concesso, ac supposito, si hoc .s. C inest illi .s. alicui B, & alterū .s. B inesse alicui huic .s. C. Vt ex regulis de conuersione accipiendū est, hoc autem sumpto, hoc est hac conuersione sumpta, non fit iam circularis syllogismus, pcise ex conclusione, & altera propone, sed oportet addere conuersionem conclusionis, per qnæ voluit habere particularem minorem in Datisi non posse ostendi circulo completo, quoniā solum per eum syllogizatur minor conuersa, non minor integra, & ita fit cum auxilio conuersionis. Sed quæritur, vtrum maior talis syll̄i facti in Datisi, possit ostēdi per syllogismū assumptiuū. Respondet Philoponus q sic, & debet sic confiti, si alicui inest B, huic omni inest A, sed B inest alicui C. Igitur omni C inest A, quæ fuit maior. Sed pace Philop dixerim, hæc responsio non placet, quoniā syllogismus assumptiuus fieri non potest, nisi ex propositione integra sequatur translata, modo nō sequitur cuidam C inest B, igitur cui alicui inest B, huic omni inest A B. enim homo alicui animali inest, & A risibile non inest cuilibet animali. Præterea Aristo. non vtitur translatione nisi ex negatiua in affirmatiuam, Verum hæc consideranda sunt postea. *Dubi. Sol. Philop.*

F *Si autem B quidem omni C, A autem alicui C, erit ostendere A C, quando sumatur C quidem omni B inesse, A autem alicui B, nam si C omni B inest, A autem alicui B, necesse est A alicui C inesse, medium B.*

Refutatio. Syllogismi duo primus cócludés có clusioné primo intétá, secúdus maioré primi ex cóclusione et minore cóuersa. Com. 89.

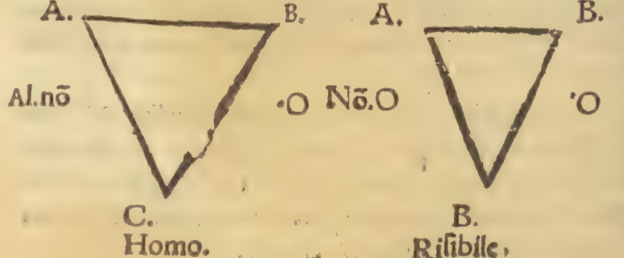

G Hic declarat secundā conclusionem, videlicet q maior quæ est particularis in Disamis, potest circulo ostendi, cōstituto medio B. { Et primo accipit syllogismum principalem, & dicit. { Si autem B quidem omni C sumat̄ ineē in minore: ita vt minor sit, omne C B, A aut sumat̄ inesse alicui C in maiore, ita vt maior sit, quoddam C A, erit ostendere A C maiorem circulo completo etiam in Disamis, quando sumatur C quidem omni B inesse in minore, ita vt minor sit, omne B est C A autem sumatur inesse alicui etiam B, in maiore, ita sit maior, quoddam B A quę erat conclusio, nam, (vt inquit.) si C omni B inest A autem alicui B necesse est in Disamis A alicui C inesse verum in syllogismo principali medium erat C in hoc circulari medium est B. Quæres vtrum vniuersalis possit in Disamis syllogizari per assumptionem. Philopo. diceret, vt prius q sic, hoc mō, si cui alicui inest A. Hinc omni inest B alicui C inest A. Igitur omni C inest B: tu vero hæc, vt dixi bene considera. *Dubitatio. Solutio.*

H *Et cum fuerit hæc prædicatiua quidem, illa uero priuatiua, uniuersalis autem prædicatiua, ostendetur altera. Insit enim B omni C, A autem alicui non insit, conclusio erit, quoniam A alicui non insit, conclusio erit, quoniam A alicui B non inest.*

Si ergo assumatur C B omni inesse, inerat autem: & A non omni B, necesse est A alicui C non inesse, medium B.

Syllogismi duo particulares, negatiui alter cócludés có clusioné primá intentá, alter minoré primi ex cóclusione integra et minore cóuersa.

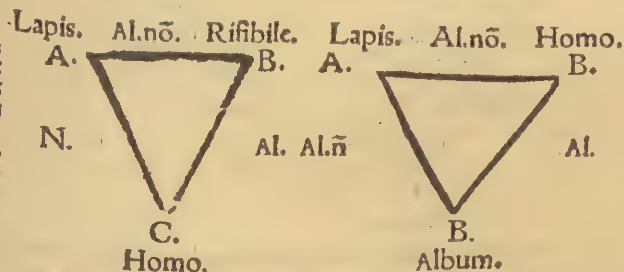

Com. 90. Nunc de particularibus negatiuis dicit. Et cum fuerit hæc quidem prædicatiua, illa vero priuatiua, & vniuersalis fuerit prædicatiua, ostendetur circulari ostensione altera, s. maior, quæ est particularis negatiua. Ostendetur dico ex conclusione integra pro maiore, & ex minore conuersa pro maiore in eodem modo, & primo accipit principalem syllogismum, & dicit. { Insit enim B omni C, ita vt minor sit omne C B. A autem alicui C non insit, ita vt maior sit, aliquod C non est A conclusio erit, quoniam A alicui B non inest. Et totus syllogismus est, quoddam C non est A, omne C est B quoddam igitur B non est A. Tunc probat maiorem ex conclusione integra sumpta pro maiore, & minore conuersa in eodem modo, & dicit. Si ergo assumatur C B omni inesse, quod est minor conuersa, & sumatur etiam pro minore, inerat autem & A non omni B, hęc enim erat conclusio, quoddam B nō est A quæ sumatur pro maiore, & tunc necesse est A alicui C non inesse in eodem modo verum in syllogismo principali medium fuit C hic autem. Medium est B. Quæritur vtrum minor possit probare per assumptionem. Respondet Philoponus, ꝙ sic hoc modo cui A alicui non inest, huic B omni inest, A alicui C non inest Igitur B oī C inest. Sed (vt prius hæc probatio dubia est) quoniam non valet ex negatiua, quæ est conclusio, conuersa inferre hanc translatam. Non enim sequitur, aliquod A non est B, quæ est conclusio conuersa. Igitur cui A alicui non inest, huic omni B inest. Propositio etiam hæc hypothetica, cui A alicui non inest, huic omni inest B, nō est in omnibus vera quoniam A homo alicui animal non inest, & non propter hoc B risibile omni animali inest.

Dubitatio. sol. Philo.

Cum autem priuatiua uniuersalis sit, non ostendetur altera, nisi sicut in prioribus, si sumatur cui hoc alicui non inest, alterū alicui inesse. Vt si A nulli C, B autem alicui, conclusio erit, quoniam A alicui B non inest. Si ergo sumatur, cui A alicui nō inest huic B alicui inesse, necesse est C alicui B ipsum inesse. Aliter autem non est per conuertentem uniuersalem propositionem ostendere alteram, nullo enim modo erit syllogismus.

Syllogismi duo in Ferison alter cōcludens cōclusionē primo intētā, sed minorem primi ex assumptiōe.

Com. 91. Tunc declarat, ꝙ particularis affirmatiua in Ferison, quæ est minor non potest circulo ostendi, & dicit. { Cum autem priuatiua vniuersalis sit, non ostendetur circulo altera, scilicet particularis affirmatiua, nisi sicut in prioribus per assumptionem, si sumatur cui hoc alicui non inest, alterum alicui inesse, hoc autem probat, & primo cōstituit principalem syllogismum, & dicit, { vt si A nulli C insit, B autem insit alicui C, conclusio erit in Ferison, quoniam A alicui B non inest, hic est principalis syllogismus vbi patet minorem particularem affirmatiuam nō posse circulo syllogizari, quoniam ex duabus negatiuis ppositio affirmatiua non syllogizatur. Si ergo vt inquit sumatur cui A alicui non inest, huic B alicui inesse, necesse est alicui C ipsum B inesse hoc pacto, si cui A alicui non inest, huic B alicui inest, est enim hæc hypothetica translata ex conclusione conuersa, sequitur enim aliquod A non est B, quæ est conclusio conuersa, igitur cui A alicui non inest, huic B alicui inest, sed A alicui C non inest, cum nulli C inerat. Igitur B alicui C non inerit. Quod vero hæc minor particularis non possit syllogizari circulo, declarat, & dicit, { aliter autem non est per vniuersalem cōuertentem maiorem ostendere alteram. s. minorem, nam nullo modo erit syllogismus ex vtrisq; negatiuis. Sed quæres vtrum maior potest ostendi per assumptionem. Dicere

A ceret Philoponus ꝙ sic hoc pacto, cui B alicui inest, huic nulli inest A B alicui C inest, igitur C nulli inest A, sed an sit bona assumptio, superius est disputatum. Dubitatio. Solutio.

Manifestum igitur, quoniam in prima quidem figura per se inuicem est ostensio, & per primam, & per tertiam figuram fit, nam cum prædicatiua conclusio est, per primam, cum autē priuatiua, per postremam. Sumitur enim cui hoc nulli, alterum omni inesse.

Nunc concludit, quædam ex his, quæ dicta sunt. vel, (vt Philoponus inqt,) hic facit breuem resumptionem eorum, quæ dixit, & primo resumit ea quæ dixit de prima figura. Et inquit. { Manifestum igitur quoniā in prima figura per se inuicem est ostensio, hoc est ꝙ in prima figura fit circularis ostensio, quæ ostēsio circularis est aliquando & in prima figura, & aliquando fit per tertiam figuram, nam cum prædicatiua conclusio est. s. in modis affirmatiuis, fit talis ostensio per primam figuram. Cum autem fuerit priuatiua, fit per postremam, verum est differentia, quoniam in modis negatiuis, cum concluditur negatiua fit per primam: cum vero concluditur affirmatiua, fit per tertiam & non quidem per syllogismum categoricum, sed per syllogismum hypotheticum. Sumitur enim cui hoc nulli, alterum omni inesse. Com. 92. B

In media autem, cum uniuersalis quidem est syllogismus, & per ipsam, & per primam figuram, & per postremam. Cum autem particularis & per ipsam, & per postremam.

Resumit quæ dixerat de secunda figura & dicit. { In media autem figura, cum vniuersalis quidem est syllogismus & per ipsam, & per primam figuram, & per postremam per primam quidem, cum concluditur negatiua in Cæsare. Per secundam vero, cum cōcluditur negatiua in Camestres, per tertiam deniq;, cum per assumptionem concluditur affirmatiua tam syllogismi qui est in Cæsare quam eius qui est in Camestres Cum autem particularis propositio syllogizatur eorum, qui particulares modi sunt in secunda figura, fit & per ipsam scilicet secundam & per postremam. Per secundam quidem, cum syllogizatur propositio particularis ipsius Barocco, per tertiam vero, cum syllogizatur particularis ipsius Festino. Com. 93. C

Manifestum etiam quoniam in media, & in tertia, qui non per ipsas fiunt syllogismi, aut non sunt secundum eam, quæ circulo est ostensionem, aut imperfecti sunt.

Vltimo resumit quæ dixit de tertia, & media figura, & dicit. { Manifestum etiam, quoniam in media, & in tertia, qui non per ipsas fiunt syllogismi, aut non sunt secundum ostensionem, quæ circulo est, aut si sunt circulares ostensiones, erunt circulationes imperfectæ. Hæ autē sunt circulatione in tertia figura, quæ fiebant syllogismorum in Datisi, & Ferison. Non enim in his concludebatur integra, sed conuersa conclusio. In secunda vero sunt omnes ostensiones, quæ syllogizant affirmatiuas, quoniam non syllogizantur, (vt patuit ex conclusione, & altera propositione cōuersa. Hæc omnia fuerunt prolixe explicata. Nunc vero hactenus de his. Com. 94. Opinandū.

D Animaduerte pro defensione eorum quę Philoponus dixit, quod syllogismus assumptiuus fieri potest ad probandam aliquam propositionem per dependentiam ad aliquam propositionem principalis syllogismi, & hic fit duobus seruatis, & ꝙ translatio fiat de negatiua, ad affirmatiuam, & ꝙ sit necessaria consequentia ex negatiua ad translatam. Et sit vt plurimum vtitur ipso Aristote. alio modo fieri potest non dependendo ab aliqua propositione syllogismi principalis, & hoc modo potius sua vis erit prosyllogistica, & ad hunc non requiruntur illæ conditiones, sed solum ꝙ fiat ex positione antecedentis in consequentis, & hoc pacto ipso vsus Philoponus vt sæpius annotauimus, & sic potest defendi Philoponus.

Cap. 8. De conuersiōe, quæ fit in syllogismis.

Conuestere autem est transposita conclusione facere syllogismum, quoniam uel extremum medio non inerit,

uel hoc postremo. necesse est enim conclusione conuersa, & altera remanente propositione, interimi reliquam, nam si erit, & conclusio erit.

Com. 95. Triplex cõuersio. Vt Philoponus inqt, & in Primo libro diximus, tres sunt conuersiones. Vna quidem, quæ fit in terminis. Secunda, quæ fit in propositionibus. Tertia vero, quę fit in in syllogismo De conuersione in terminis dictum est prædicamentis, quando dictum est æquale esse æquale æquali, fit enim hæc conuersio in relatiuis. De conuersione vero, quæ fit in propõnibus, dictum est Primo huius, nunc proponit dicere de conuersione, quæ est in syllogismis, vt in inscriptione capituli patet. Fit autem hæc, si acceperimus conclusionem facti syllogismi trãspositam ad contrariam, aut contradictoriam, & alteram propositionem integram, & ostenderimus oppositum alterius contrarium vel contradictorium. Verbi gratia, si conclusio facti syllogismi fuerit vniuersalis affirmatiua, & transposuerimus hanc ad contrariam, vel contradictoriam, & tunc ex hac, cum altera propositione integra, inferimus contrarium vel contradictorium alterius. Potest autem fieri hæc conuersio vt Philoponus inquit, in omni figura & in singulis modis cuiusq; figuræ. Est autem hæc conuersio duplex quoniam, si volumus interimere minorẽ, oportet accipere conclusionem transpositam ad oppositum cum maiore, & inferre oppositum minoris. Si volumus interimere maiorem oportet accipere conclusionem transpositam ad oppositum cum minore integra, et inferre oppositum maioris. Vnde dicit { Conuertere autem est transposita conclusione ad oppositum cum altera propositione integra, facere syllogismum, qui cõcludat, vel quoniam maius extremum medio non inerit, hoc est vel qui concludat, oppositum maioris, vel qui concludat, quoniam hoc, scilicet medium postremo non inerit, hoc est, vel qui concludat oppositum minoris.

Error aliquorum. Impugnatio. Quidam autem arbitrati sunt conuersionem in syllogismo eandem esse cum deductione ad impõle. Contra quos obijcit Philoponus, & quidem recte. Impugnatio quoniam Aristo. post hanc considerationem pertractat de deductione ad impossibile, vbi ostendet nõ esse idem in syllõ conuertere, & deducere ad impõle. Deinde Aris. probat definitionẽ assignatam, & dicit. { necesse est enim conclusione conuersa, scilicet ad oppositum, & altera remanẽte propõne, interimi reliquã, hoc est inferre oppositum alterius, aut contrariũ, aut contradictorium. nam, vt inqt, si erit, ita vt altera non interimatur, & maneat, cum etiam maneat altera, vtrisq; propõnibus, vt prius, manentibus, & conclusio eadem erit, quæ & prius fuit. Fundatur autem hæc Aris. ratio, ꝙ semp in bona consequentia ex opposito consequentis sequitur oppositum totius antecedentis, & cuiuslibet partis illius. Et ad positionem antecedentis sequitur positio consequentis.

Differt autem opposite aut contrarie conuertere conclusionem, non enim fit idem syllogismus, utrolibet conuersa. Palam autem hoc erit per sequentia. Dico autem opponi quidem omni inesse, non omni, & alicui nulli. Contrariæ autem, omni nulli, & alicui non alicui inesse.

Com. 96. Cum dixisset ex opposito cõclusionis cum altera propositione inferri alteram, declarat ꝙ non eodem modo inferatur semper. Et dicit. { differt autem oppositæ. scilicet contradictoriæ, aut contrarie, conuertere conclusionẽ, non n. fit idem syllogismus vtralibet conuersa, hoc est ex conuersa ad contrariũ, & ex conuersa ad contradictorium non fit idem syllš, & quia res hæc patebit per exempla, quæ postea assignabit, dicit. { Palã aũt erit per sequentia. exponit aũt quid intelligat per opponi, & qd per contrariari, & dicit. { Dico aũt opponi quidem. s. contradictoriæ, omni inesse, nõ omni. s. inesse, & alicui inesse dico opponi cõtradictoriæ nulli inesse, contrariæ aũt opponi. Dico omni inesse nulli inesse, & alicui non alicui, & dixit subcontrarias opponi contrariæ in necessaria materia.

Excerpta primum. Ex his primo sequit, ꝙ licet in syllogistica conuersione sint duo sylli, tamen sylls conuersiuus non dicitur nisi

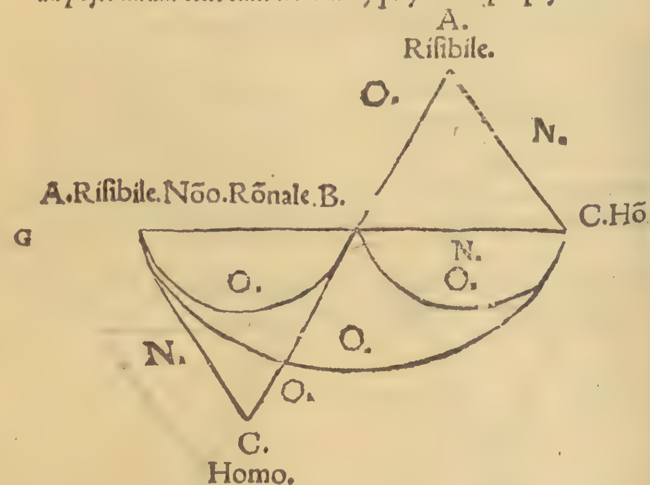
E secds ꝓcessus in ordine ad primum. Scdo seqtur, ꝙ sylls conuersiuus, & primus sylls sint in diuersis figuris, vt postea dicemus. Sequitur tertio syllm conuersiuũ semper supponere quẽdam alium syllm, qui in conuersione sylli a Philopono dr principalis. Sequit quarto, qd si cõclusio principalis sylli fuerit vlis, bifariã cõtingit syllogizare cõuersiue, aut ex opposito conclusionis cõtrario, aut ex opposito contradictorio, at si conclo non sit vlis, solũ cõuertere erit ex contradictorio conclonis, non. n. cõtingit conuertere ex subcontrario conclusionis, vt dictum est, nisi in necessarijs conclonibus, in cæteris aũt subcõtrariæ stãt simul. Recte igitur Aristo. sumpsit aliquam propõnẽ interimi posse aut per contrarium, aut per contradictorium. Ex ijs oĩbus sequitur quinto, syllm cõuersiuũ inuentũ esse ad demonstrandũ necessitatẽ principalis sylli. nã illa consequentia est bona, in qua ex opposito cõsequentis cũ altera propositione infertur oppositum alterius propõnis, et cõsequenter totius antecedentis, est. n. antecedens vna copulatiua, quæ est falsa, si demonstratum fuerit per syllogismum conuersiuum alteram eius partem esse falsam. Secundum. Tertium. Quartum. Quintum.

F

Prima figura.

Sit. n. ostensum A de C per medium B. Si igitur sumatur A nulli C inesse omni autem B nulli C inerit B & si A quidem nulli C B autem omni C A non omni B, & non omnino nulli, non enim ostendatur uniuersale per tertiam figuram. Omnino itaq; eam, quæ est ad maiorem extremitatem propositionem non est destruere uniuersaliter per conuersionem, necesse est n. ad postremam extremitatem utrasque sumere propositiones. Itaq; de ... de auo...

G

Cõclusionis cõuersione ad cõtrariũ in Barbara minori cum amba destruuntur premisse.

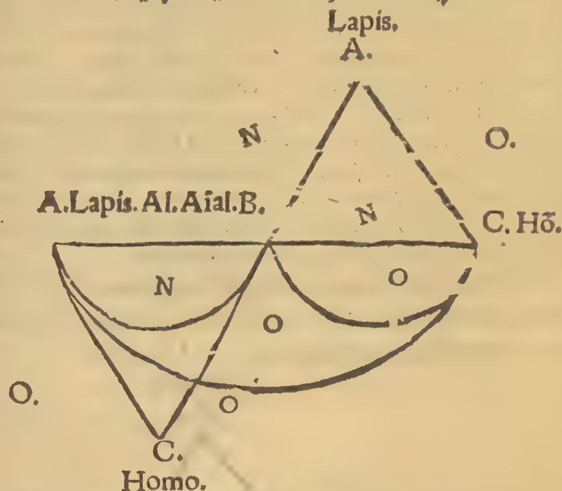
Com. 97. Cũ dixisset, qd sit conuertere, nunc docet cõuertere, et primo vles modos primæ figuræ affirmatiuos, deinde vles negatiuos, & loquens de vlibus affirmatiuis primo docet conuertere conclusionẽ inferendo oppositũ cõtrariũ minoris in Camestres. Secundo docet cõuertere conclusionem inferendo contradictorium minoris in Felapton. De prima parte dicit. { Sit. n. ostensum A de C ꝑ mediũ B. s. in Barbara Si igitur sumatur A nulli C inesse, qd est conclusionis contrariũ, & hoc contrariũ in conuersione sumatur pro minore, omni aũt B, hoc est, & sumatur ꝑ maiore A inesse omni B in Camestres, nulli C inerit B, quod est minoris cõtrarium, & sic patet prima conuersio ex transposita contraria conclusione, & maiore inferentibus contrariam minori in Camestres. Deinde docet secundam, & dicit. { & si sumatur A quidem nulli C inesse, quod est contrarium conclusionis B autem sumatur inesse omni C A non omni B, & non omnino nulli inerit in Felapton, quod est contradictoriũ maioris. Qd autem contradictorium, & non contrarium ostendatur, probat, & dicit. { non. n. ostendebatur vniuersale per tertiam figurã, propterea concludit & dicit. { omnino itaq; eam propositionem, quæ est ad maiorem nõ est destruere vniuersaliter per conuersionem, & causam assignans inquit. { necesse est. n. ad postremam extremitatem. i. ad minorem extremitatem in tali conuersione vtrasq; sumere propositiones, quas sic sumendo syllogismus erit in tertia,

H

tia figura, in qua nullum problema vniuersale syllogizatur, & sic patet ꝙ minor per secundam, maior vero per tertiam figuram demonstratur. Et, cum per secundam figuram demonstratur minor, concluditur contrarium minoris, cum vero per tertiam demonstratur maior, cõcluditur contradictorium maioris.

Et si priuatiuus sit syllogismus, similiter. Ostendatur.n. A nulli C inesse per B, ergo si sumatur A omni C inesse, nulli aũt B, nulli C inerit B: & si A & B omni C, A alicui B, sed nulli inerat.

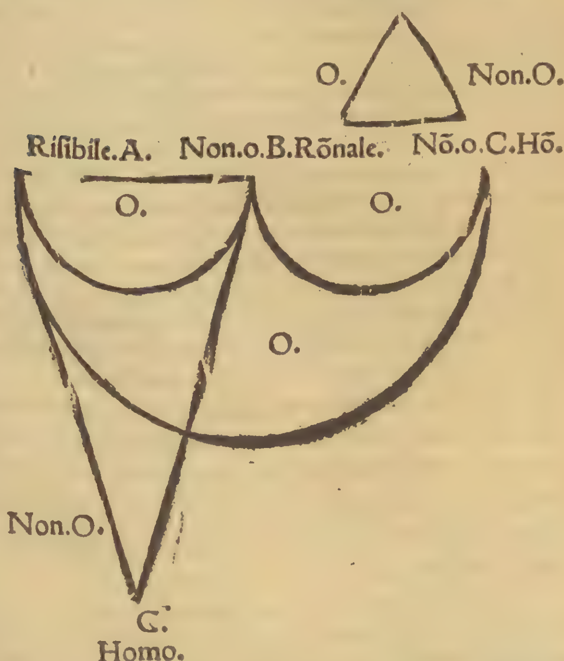
Cõclusio ceæ lerent si cõuertatur ad contrariã, oppositũ minoris ostendetur in secunda figura, & oppositũ maioris in tertia.

Com. 98. Cũ ostenderit de vli affirmatiuo, nunc vult de vli negatiuo, & dicit. { Et si priuatiuus sit syll's, ostenduntur ꝑ secundam & tertiã fig. ꝑpões. Minor quidem ꝑ scdam, maior ꝑ tertiam. Et hoc declarat, & dicit. Ostẽdatur.n. A nulli C inesse ꝑ B in Celarẽt. Ergo, si sumatur A omni C inesse, ꝙ est contrarium conclõnis, & sumatur ꝑ minore, nulli aũt B, & sumatur A etiã nulli B inesse, q̃ fuit maior, etiam ꝑ maiore, nulli C inerit B, ꝙ est contrariũ minoris. Et sic patet cõuersio, ꝑ q̃ syllogizamus contrariũ minoris. Deinde docet syllogizare contradictoriũ maioris, & dicit, & si A & B insint omni C, ita vt sumaẛ contrarium conclusionis ꝑ maiore, videlicet omne C A & minor ꝑ minore, videlicet omne C B: his sumptis A alicui B inerit, sed nulli inerat, & sic habetur cõtradictoriũ maioris.

Si aũt opposite conuertatur concl'o, & alij sylli oppositi & non ules erunt: fit.n. altera propositio particularis, quare conclusio erit particularis. Sit.n. prædicatiuus syll's, & conuertatur sic, ergo si A non omni C, B autem omni, B nõ omni C. Et si A quidem non omni C, B autem omni A non omni B.

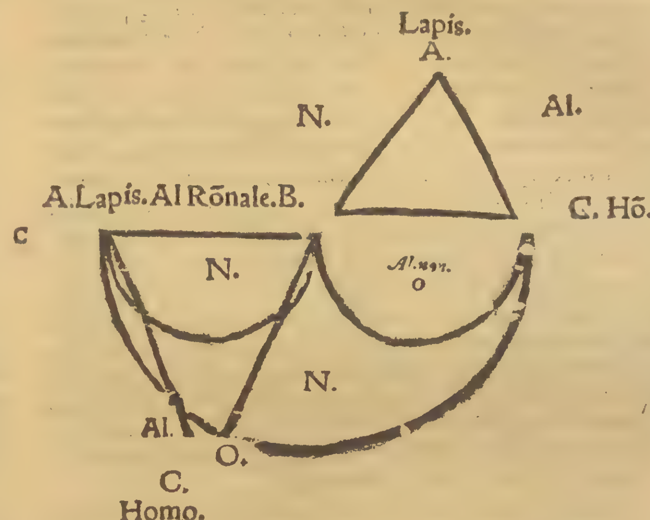
Cõclusio Barbare cõtradictoriæ cõuersa si ꝑ minori cũ maiori sumat minoris infertur opposita in Barocco, si vero suma tur ꝑ maiori cũ minori, maioris oppositũ infertur.

Com. 99. Cum docuisset cõuertere syll'os ex conclone trãsposita ad contrariũ, nunc docet conuertere syll'os ex conclone

A trãsposita ad contradictoriũ, & primo in modis vlibus primę fig. affirmatiuis. Deinde in vlibus negatiuis. De prima parte dicit. { Si aũt concl'o conuertatur oppositæ, hoc est ad contradictoriũ, et alij sylli cõuersiui, q ex ipsa fiunt, erunt oppositi, hoc est cõcludentes cõtradictorias ꝑpõnum & particulares, et nõ erunt vl'es cuius rõnem affert, & dicit. { Fit.n. altera ꝑpõ, s. concl'o transposita, quæ erit ꝑpõ in conuersiuo syll'o, semper particularis, igiẛ ex ipsa cum altera ꝑpõne quouis modo sumpta non potest fieri conuersio nisi ad ꝑpõnem particularẽ. Quæ dixerat exponit exẽplis, & dicit. { Sit.n. ꝑdicatiuus syll's primus, & principalis in Barbara & cõuertatur sic, vt dictũ est, est itaq; syll's principalis, videlicet, omne B A: oẽ C B: igitur omne C A: ergo, si A non omni C inesse sumaẛ, ꝙ est contradictorium conclõnis, & ꝑ minore sumptuũ sit B aũt omni sumatur ipsum A inesse ꝑ maiore B nõ oĩ C inerit, ꝙ est contradictoriũ minoris in Barocco. Ex conclõnis igitur contradictorio, & maiore in Barocco, cõcluditur contradictoriũ minoris. Et si A quidẽ non oĩ C inesse sumatur, ꝙ est cõclõnis contradictoriũ, et sumaẛ B oĩ C in
B esse A non oĩ B inerit in Broc. ꝙ est contradictoriũ maioris. Quare ex conclõne trãsposita ad contradictoriũ cum maiore in Bar. concluditur oppositũ contradictoriũ minoris. Ex conclõne aũt transposita ad contradictoriũ cũ minore in Broc. concluditur contradictorium maioris.

Similiter aũt & si priuatiuus sit syllogismus. Nam si A alicui C inest, B autem nulli B alicui C nõ inerit, & non simpliciter nulli. Et si A quidem alicui C, B autem omni, quemadmodum in principio sumptum est, A alicui B inerit.

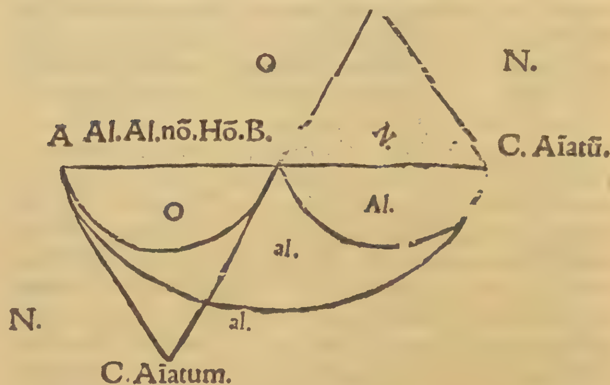
C Celarẽt cõclusio conuersa cõtradictorie sũpta ꝑ minori cũ maiore infert oppositã minoris, sumpta aũt ꝑ maiori cũ minori infert oppositam maioris.

Com. 100. Nũc ex conclõne transposita ad contradictoriũ docet conuertere in vlibus negatiuis: & primo docet syllogizare minoris cõtradictoriã, & dicit. Silr aũt & si priuatiuus sit syll's in cælarẽt, hoc pacto, nullũ B A, oẽ C B, igitur nullum C A. Nã si A (vt inqt) alicui C inest, ꝙ est contradicto
D rium conclõnis, B aũt insit nulli, q̃ fuit primi sylli maior, B alicui C nõ inerit, ꝙ est minoris contradictoriũ. Sic igiẛ ex cõtradictorio conclõnis, & ipsa maiore in Festino syllogizatur cõtradictoriũ minoris. Deinde docet ex transposita conclõne ad contradictoriũ deducere contradictorium maioris in Disamis. Et dicit, & si A quidẽ insit alicui C, ꝙ est cõtradictoriũ cõclõnis, & B insit omni C, quemadmodum in principio, hoc est principali syll'o sumptũ est, A alicui B inerit in Disamis, ꝙ est contradictoriũ maioris. Sic igiẛ patet, ex conclusione trãsposita ad contradictorium cũ maiore permanẽte syllogizari in Festino, contradictorium minoris. Cũ minore autem, syllogizari in Disamis contradictorium maioris.

In particularibus autem syllogismus, quando opposite conuertitur conclusio, interimuntur utræque propositiones, quando uero contrarie, neutra, non enim iam accidit, quemadmodum in uniuersalibus interimere, deficiente conclusione secundum conuersionem, sed nec omnino interimere osten

datur.n. A de aliquo C per B. ergo, si sumatur A nulli C inesse, B autem alicui C, A alicui B non inerit, & si A nulli C, B autem omni, nulli C inerit B, quare interimuntur utræq;.

Si cõclusio Darij conuertatur ad suã contradictoriã syllogizatur maioris oppositũ in tertia figu. et oppositũ minoris in secunda.

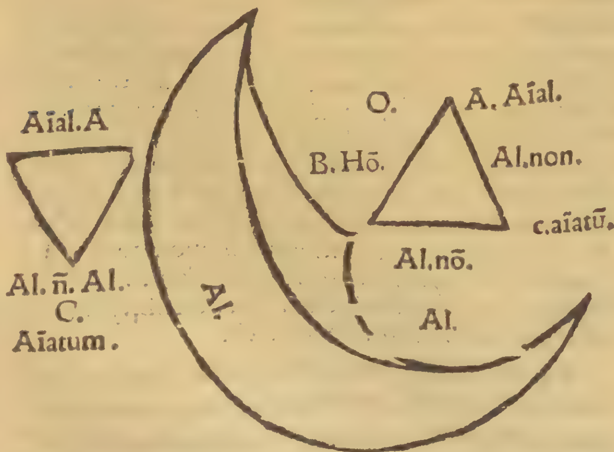
Com. 101. 1. cõclusio.

Cũ cõpleuit de vlibus modis, nũc dicit de particularibus, & assignat duas cõcl'ones. Prima concl'o est, si cõcl'o conuertatur ad contradictoriũ per syll'm cõuersiuos, ambæ ꝓpones interimunt͛, syllogizantur q̃ ꝓponũ contraria, aut cõtradictoria. Scd'a cõcl'o, si aũt conclusio cõuertatur ad contrariũ nullo pacto ꝓpones interimunt͛. Et ꝑ contrarium subcontrariũ intelligit, dicit. { In particularibus aũt syll's, qñ oppositæ, hoc est contradictorie cõuertitur concl'o, interimunt͛ vtræq; ꝓpones. Hæc est prima conclusio. Qñ vero cõuertitur cõtrariæ, hoc est subcontrariæ, neutra interimit͛. Et assignat cãm, & dicit, { nõ.n. iam accidit quẽadmodũ in vl'ibus interimere deficiẽte ab vl'itate cõcl'one ꝫm cõuersionẽ, sed accidit nec oĩno interimere, qm̃ ex cõcl'one cõuersa ad subcõtrariam vel non fit omnino syll's, vt patebit, vel si fiet, syll's cõcludet subcõtrariam alterius ꝓponis, q̃ nõ interimit ꝓponem, cũ stet cũ ea, hæc est secũda cõcl'o. Aris. ergo primo ꝓbat primã concl'onem, & dicit { ostẽdatur.n. A de aliquo C ꝑ B, ita vt syll's sit in Darij iste, oẽ B A, quoddã C B, igit͛ quoddam C A. Ergo, (vt inqt,) si sumat͛ A nulli C inesse, ꝙ est cõtradictoriũ cõcl'onis, B aũt sumat͛ alicui C inesse, cõcludetur in Ferison cõtradictoriũ maioris, videlicet A alicui B nõ inesse, ꝙ est cõtradictoriũ maioris. Deinde docet concludere oppositũ minoris in Camestres, & dicit, { & si A nulli C insit, ꝙ est cõtradictoriũ cõclusionis, B autem omni, ꝙ est maior, nulli C inerit B in Camestres, ꝙ est contradictorium cõclusionis. Quare interimuntur vtræq;, & sic patet prima conclusio.

2. cõclusio.

Si aũt cõtrarie cõuertãtur, neutra. Nã si A alicui C nõ inest, B aũt omni, B alicui C nõ inerit, sed nondũ interimitur q̃ à principio, cõtingit.n. alicui inesse, & alicui non inesse. uniuersalis autem A B omnino nõ fit syll's, si.n. A alicui C non inest, B autem alicui inest, neutra propositionum uniuersalis est.

Ex conclusione Darij cõuersione ad subcontrariã nulla destruitur ꝓpõnũ: nõ minor ꝑ secũdã fig. cũ sit particularis, neque maior ꝑ tertiã, qa essent ambæ particulares.

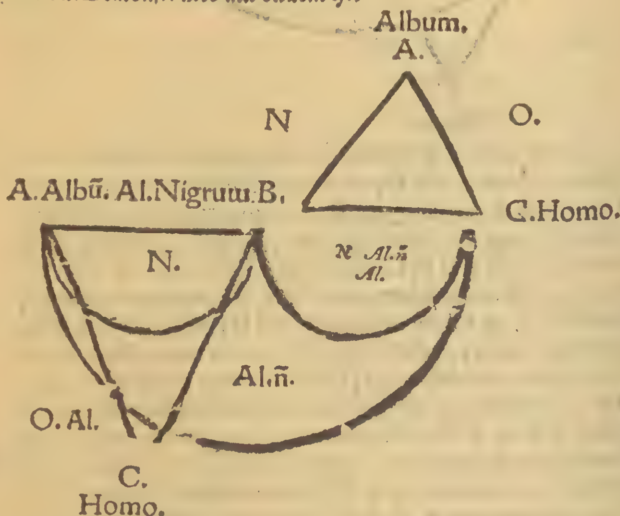

Com. 102.

Nunc probat secundam concl'onem, videlicet, ꝙ, si cõclusio transponatur ad subcontrariũ, neutra ꝓpõ interimatur. Et primo declarat, ꝙ non interimat͛ minor, qm̃ ex tali trãsposita concl'one non concluditur aliqua ꝓpõ, destruens minorẽ, & dicit. { Si aũt contrarie concl'ones conuertantur, neutra ꝓpõ interimitur, & primo ꝓbat, (vt dixi,) ꝙ non interimat͛ minor, & dicit, { nã si A alicui C nõ inest, ꝙ est subcõtrarium concl'onis: B aũt omni, hoc est & A insit omni B, ꝙ est maior B alicui C nõ inerit, ꝙ est subcontraria minoris, sed nondũ interimit͛ ꝙ a principio .s. minor principalis syll'i, cũ stet cum ea, contingit.n. B alicui C inesse, & alicui C non inesse, hæ.n. stant simul. Qđdam aĩal non est album, & quoddã aĩal est album, & sic ex tali syll'o non interimit͛ minor. Deinde declarat, ꝙ ex tali transposita concl'one nõ interimatur maior, qm̃ ex ea nullus prorsus fit syll's, & dicit, { vniuersalis aũt ꝓponis, quæ est A B, hoc est maioris omnino nõ fit syll's, si enim A alicui C nõ inest, ꝙ est oppositum concl'onis, B autẽ alicui C inest, ꝙ est minor, sic sumendo in cõuersiuo syllogismo ꝓpositiones, neutra vniuersalis est. Igitur ex illis nihil sequetur, & sic non interimetur maior.

Similiter autem & si priuatiuus fit syllogismus. Si enim sumatur A omni C inesse, interimuntur utræq;. Si autem alicui, neutra. Demonstratio aũt eadem est.

Si cõuertatur conclusio ad contradictoriã in quarto tollitur ꝑ positionum vtraq; maior in tertia, minor in secunda fig. si vero cõuertatur ad subcontrariã, nulla tollitur eadẽ de cã qua & superior.

Com. 103.

Deinde declarat qũo ex transposita concl'one in particulari negatiuo interimantur ambæ. Et qũo non, dicit. { Similiter aũt & si priuatiuus sit syll's, subaudi est vt in affirmatiuo, & declarat qũo, & dicit. { Si.n. sumatur A omni C inesse, ꝙ est cõtradictorium concl'onis, interimũtur vtræq;, maior quidẽ interimitur per tertiam figuram in Datisi, hoc pacto, omne C A: quoddã C B, quoddam B igitur A. ecce contradictoriũ maioris in Datisi. Minor vero per secũdam in Cæsare, hoc modo, nullũ B A, omne C B, igitur nullũ C B, ecce cõtradictorium minoris in Cæsare. Deinde declarat quo modo neutra interimatur, & dicit. Si aũt alicui, hoc est, si sumat͛ alicui C inesse, ꝙ est subcontrarium concl'onis, neutra interimitur. Minor quidem non, qm̃ ex conclusione transposita ad subcontrarium, & maiore cõcluditur id, ꝙ stat cum ipsa minore, & sic non interimitur minor. Ex concl'one vero transposita ad subcontrariũ & minore nihil syllogizatur, cũ ex puris particularibus nihil syllogizet͛. Et sic non interimitur maior. Horum aũt demonstratio eadem est ei, quæ facta est in particulari affirmatiuo. Hæc de prima figura.

Cap. 9. De syllogismo conuersiuo in secũda fig.

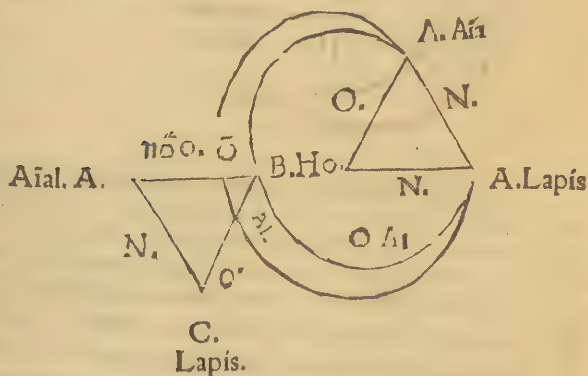
IN secunda aũt figura eam quidem, quæ est ad maiorem extremitatem propositionem non est interimere cõtrariè quolibet modo conuersione facta, semper.n. erit concl'o in tertia fig. At uniuersalis non fuit in hac syll's. Alteram autem in hac interimemus similiter ad cõuersionem. Dico aũt sil'r, si cõtrarie quidem conuertitur, contrariè, si oppositè, oppositè.

Com. 104. 1. Regula.

Cum compleuisset primam figuram, nunc transit ad secundam. Et primo præmittit duas siue regulas, siue conclusiones. Quarum prima est, maior propositio non interimitur, quando accipitur conclusionis contrarium. Et dicit, { in secunda autem figura eam quidem propositionem,

sitionem, quæ est ad maiorem extremitatem, nõ est interimere contrarie quolibet modo cõuersione facta. Et intelligit, (vt Philop. exponit,) nõ ꝙ nõ interimaṫ, sed qđ non interimaṫ in contrariũ, nam in contradictorie oppositum interimitur. Et ꝑpterea dixit non quolibet modo conuersione facta, qa licet interimatur cõtradictorie, non tñ interimitur facta cõuersione ad contrariũ. Et causam regulę assignat, & dicit. { Semper. n. erit conclo in tertia fig. hoc est, qa non põt interimi nisi syllo facto in tertia fig. At vniuersalis sylls non fit in hac tertia figu. Quia igitur maior non põt interimi nisi syllo, qui fit in tertia figura, & in tertia figu. nullus sylls est vlis, vlem, habens conclusionem, fit vt maior interimi cõtrarie non possit. Deinde præmittit secundam regulã, & est qđ minor bene interimatur. Sed conformiter ad cõuersionem conclusionis, & dicit, { alteram aũt, s. minorem in hac secunda fig. interimemus silr conuersioni. Dico aũt similiter conuersioni, qm̃ si conclusio conuertitur cõtrariæ, quidem contrarie ipsa minor interimetur, si aũt conclusio conuertitur opposite, s. contradictorie, minor interimetur opposite, scilicet cõtradictorie. Sic igitur minor interimi poterit ꝑ primam figuram, (vt Philop. inquit,) & postea patebit.

A *Insit enim A omni B, C autem nulli, conclusio erit B C. Si ergo sumatur B omni C inesse, & A B maneat, A omni C inerit. Fit enim prima figura.*

Ex opposito cõtrarie, vel contradictorie cõclusiõis camestres syllogizatur oppositum minoris ac maioris eius ꝑ tertia ac primam figu.

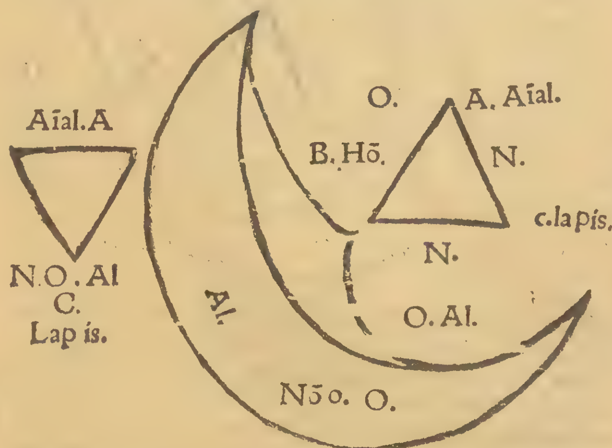
Com. 105. Nunc probat secundam regulam, & docet interimere minorem, & primo in vlibus, deinde in particularibus. Et docendo interimere minorẽ, primo docet eam interimere in camestres, & dicit, { insit. n. A omni B, ita vt maior sit, omne B est A, C aũt nulli, ita vt minor sit, nullũ C est A, proponibus his stantibus, conclusio in Camestres erit, B C, hoc est nullum C est B, hic est sylls principalis. Deinde docet destruere minorem sumẽdo contrariã conclusionis ꝑ minore, & maiorem pro maiore vt iacet, & dicit, { si ergo sumatur B oĩ C inesse, ita (ut cõtrarium cõclusionis) & minor sit, oẽ C est B, et A B maneat, ita vt maior sit q̃ erat, oẽ B est A, A oĩ C inerit, fit. n. prima figura, sic syllogizando, oẽ B est A, omne C est B, igitur omne C est A, ꝙ est contrarium minoris.

Si autem B omni C, A autem nulli C, A non omni B, figura postrema.

Prospicitur hoc in superiori figura.

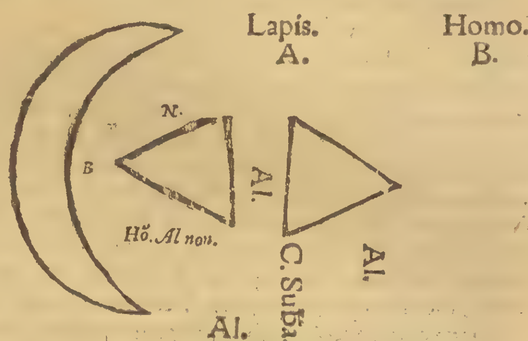
Com. 106. Cũ docuisset syllogizare per sylm̃ conuersiuũ in prima figu. contrarium minoris, nũc docet syllogizare contradictorium maioris eiusdẽ sylli, quẽ prius fecerat in camestres, per sylm̃ in tertia fig. s. qui fit in Felapton. Et docet hoc facere, ex cõtrario conclusionis ꝑ minore, & minore, q̃ erat ꝑ maiore hoc pacto, nullũ C est A, hæc fuit minor prioris sylli in Camestres oẽ C est B, hæc est cõtraria cõclusionis: igitur, quoddam B nõ est A in Felapton. hæc est cõtradictoria maioris. Et dicit. { Si aũt B omni C insit, & sumatur hanc ꝑ minori, quæ fuit contraria conclusioni, A autem nulli C insit, & sumaṫ hæc, quæ erat in priori syllogismo minor pro maiore, A non oĩ B inerit, quæ est contradictoria maioris, & erit hic syllogismus in postrema figura. Recte ergo Philoponus dixit maiorem syllogismorum in secunda figura contradictorie interimi posse, non autem contrarie.

A *Si autem opposite conuertatur B C, A B quidem similiter ostendetur, A C autem opposite. Nam si B alicui C, A autem nulli C, A alicui B non inerit. Rursum, si B alicui C, A autem omni B, A alicui C. Quare oppositus fit syllogismus.*

Ex opposito cõtrarie, cõclusionis camestres syllogizatur oppositum minoris ac maioris eius ꝑ tertiam ac primã fig.

B *Similiter aũt ostendetur, & si econuerso se habeant ꝑpõnes.*

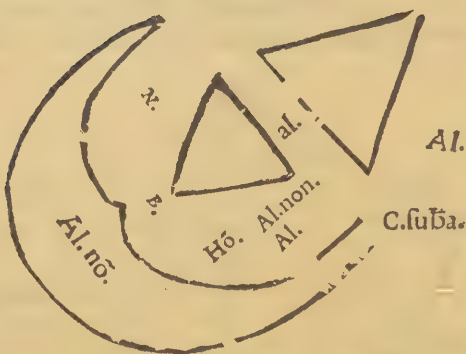

Cõuersa cõclusione cæsare cõtrarie vel contradictorie tollitur eodem mõ, quo supius, eius maior vel minor.

Nunc docet interimere maiorem, & minorẽ eiusdem Com. 107.
C syllogismi, q factus est in Camest. & quidem ꝑ contradictorium cõclusionis, & dicit. Si aũt B C conclusio opposite, hoc est ad contradictoriũ conuertatur, A B maior silr ostendetur, s. contradictorie, A C aũt. s. minor etiam opposite, s. contradictorie, & sic ex contradictorio cõclusionis tam maior q̃ minor cõtradictorie interimitur. & Primo docet interimere maiorẽ ex contradictorio conclusionis per sylm̃ factum in Ferison. Deinde docet interimere minorem per sylm̃ factũ in Darij. De prima parte dicit, { nam si B alicui C inest, hæc est cõtradictoria cõclusionis prioris sylli, q̃ pro minore sumatur, A aũt nulli C, quæ fuit minor, & ꝑ maiore sumatur, A alicui B non inerit per sylm̃ factum in Ferison, & erit cõtradictorium maioris. Deinde docet interimere minorem per sylm̃ factum in Darij, & dicit. Rursum, si B alicui C, hæc cõtradictoria cõclonis, q̃ sumatur ꝑ minore, A aũt omni B, hæc erat maior, q̃ sumatur ꝑ maiore, A alicui C inerit, ꝑ sylm̃ in Darij, & habetur oppositũ minoris, quare ex cõtradictorio cõclonis oppositus fit sylls, tam maioris q̃ mino. non tñ per eandem figuram. De syllo vero secundæ fig. qui fit in cæsare, dicit. Silr autem ostendetur & si econuerso se habeant ꝑpõnes: hoc est secundæ figuræ, in quo propositiones se habent econuerso, ad eas ꝑpõnes quæ sunt in Camestres, silr ostendetur, vt exemplis patet.

D *Si autem particularis est syllogismus, contrarie quidẽ conuersa conclusione, neutra propositionum interimitur, quemadmodum nec in prima figura; opposite autem utræq;. Ponatur enim A, B quidẽ nulli inesse, C autem alicui, conclusio erit B C. Si igitur ponatur B alicui C inesse, & A B maneat, conclusio erit, quoniam A alicui C non inest, sed nõ interimitur ꝙ ex principio, contingit enim alicui inesse, & non inesse.*

Rursum, si B alicui C, & A alicui C non erit syllogismus. Neutrum enim uniuersale eorum quæ sumpta sunt, quare non interimitur A B.

Conclusionis Festino ad cōtrariā cōuersionem nec minoris oppositum in Ferio secundæ, nec maioris in Ferison tertiæ syllogizari potest.

Com. 108. 1. cōclusio.

Cum egisset de vlibus in secunda fig. nunc agit de particularibus, & assignat duas siue regulas, siue concl'ones, & dicit. { Si aūt particularis est syll's, contrarie quidē conuersa concl'one, neutra ꝓpōnum interimitur, quemadmodum in prima dictum est. Ibi.n. dictū est, ꝙ ex cōtrario concl'onis nulla ꝓpōnum interimitur, & ꝑ contrariū conclusionis, intelligit subcontrariū. Dicit, { etiam neutra ꝓpōnum interimitur, qm̄ si fit syll's. Deducitur particularis opposita subcontrariæ, q̄ non interimit priorem ꝓpositionem, sed simul stat cū ea. Si aūt syll's non fit, ꝑ talem syll'm nihil interimit, hæc est prima concl'o. Deinde assignat secundā, & dicit. { Opposite aūt, si conuertitur conclusio, s. ad contradictoriū. vtræq; ꝓpōnes interimuntur. Hæc est secunda. Deinde probat ꝑ exēpla primam conclusionem, & principalē syll'm accepit in Festino, & dicit. Ponatur.n. A B quidē nulli inesse, & erit maior, nullū B est A, C aūt alicui, & erit minor, quoddā C est A, iis stātibus in Festino, concl'o erit, B C hoc est, quoddā C nō est B, hic est principalis syll's in Festino. Deinde declarat primam concl'onem, & dicit, si igitur ponatur B alicui C inesse, & sit subcontraria conclusionis, quoddā C est B, & hæc subcontraria accipiat ꝑ minore & A B maneat pro maiore, ita vt ꝓpōnes sint, nullum B est A, quoddā C est B, conclusio erit, qm̄ A alicui C non inest, in Ferio. Sed per talem syll'm non interimitur, ꝙ erat ex principio; .s. prioris syll'i minor, qm̄ stant simul, stant enim hæ ambæ, quoddam C est A, & quoddā C non est A in materia non necessaria Cōtingit enim in materia non necessaria, A alicui C inesse & non inesse.

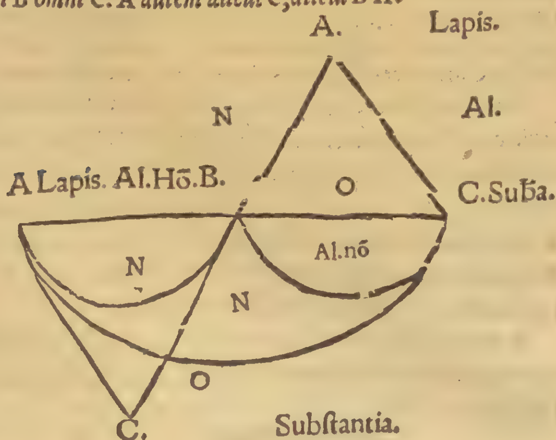
2. cōclusio.

Com. 109. *Quod nec maioris oppositum in Ferison tertia.*

Nūc declarat, ꝙ nec maior interimat, & suppones factū esse eūdē syll'm i Festino, dicit. { Rursum si B alicui C, subaudi ponat inesse, ita vt sit subcōtrariū cōcl'onis, quoddam C est B, & A alicui C inerit, ita vt accipiat minor, prioris syll'i, videlicet quoddā C est A, nō erit syll's, neutrum.n. vl'e est eorū, q̄ sumpta sunt, licet fuerit figura tertia: quare, cū ꝓpōnes nō sint vl'es, nō interimitur A B, q̄ erat maior. Sic igit nec minor interimit, cū nō deducatur propositio, q̄ sit illi incōpossibilis, nec maior, cū ex puris particularibus in nulla figura aliqua ꝓpositio interimit.

Si aūt opposite conuertatur, utræq; interimuntur, nam si B omni C, A autem nulli B, nulli C A: inerat autem alicui. Rursum si B omni C: A autem alicui C, alicui B A.

Conuersa cōclusione Festino opposite contradictorie minoris erat contradictoriū in calarent, primæ at maioris in Disamis tertiæ qui inferri, possit officio.

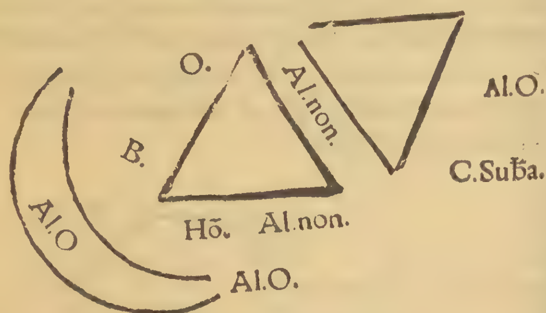
Hic declarat secūdā cōcl'onē, videlicet, ꝙ si cōcl'o conuertatur ad cōtradictoriū, vtraq; ꝓpō interimat. & sumit exēpla in eodē syll'o facto in Festino, & dicit. { Si aūt cōclusio ipsa oppositæ, s. ad cōtradictoriū couertat, interimuntur vtræq; ꝓpōnes, & primo declarat ꝙ interimat minor, & dicit, nā, si B omni C, subaudi ponat inesse, ꝙ erit concl'onis cōtradictoriū, videlicet, oē C est B, & accipiatur ꝑ minore, A aūt nulli B. ita vt ꝑmaneat eadē maior, videlicet, nullū B est A, nulli C inerit A, & sic interimitur minor Deinde docet interimere maiorē, & dicit.

Rursum, si B omni C ponat inesse, ꝙ erit cōclusionis contradictoriū, videlicet, oē C est B, & accipiatur ꝑ minore, A aūt ponatur inesse alicui C, ita vt minor ꝑmaneat & accipiatur ꝑ maiore, alicui B inerit A, & sic ꝑ syll'm in Disamis interimitur maior, & sic vtræq; interimuntur.

Eadem autem demonstratio, & si uniuersalis sit prædicatiua.

Com. 110.

Cōuersa cōclusione Baroco contrarie, in nulla figura, ꝙ nulla interimatur ꝓpōnū eius: q̄ si conuertatur contradictorie & sumatur ꝑ minori cū maiori sua, maioris cōtradictorium infertur, in primo primæ: si aūt sumatur ꝑ maiori cū minori sua infertur cōtradictorio minoris in Broccardo tertiæ.

Com. 111.

Cū declarasset eas concl'ones de ꝓpōnibus eius syll'i, q̄ fit in Festino, dicit eadem aūt demonstratio est, & si vl's sit ꝑdicatiua, hoc est, earū ꝓpōnū, q̄ sunt syll'i facti i Baroco qm̄ cōuersa cōcl'one ad subcōtrariū, neutra interimit, cōuersa v'o ad cōtradictoriū, vtraq;, licet nō ꝑ eādem figuram.

Cap. 10. De syllogismo conuersiuo in tertia figu.

Com. 112. 1. Regula.

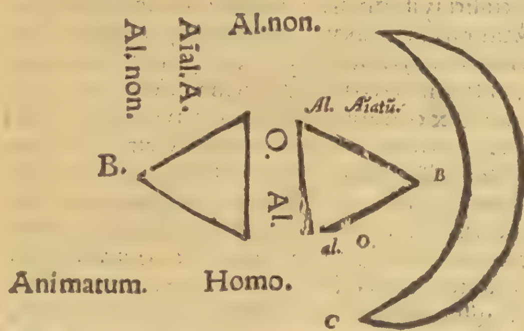
IN *tertia uero figura quando contrarie conuertitur conclusio, neutra propositionum interimitur secundum nullum syllogismum, quando autem opposite, utræq;, & in omnibus.*

Cū dixisset de secūda fig. nūc dicit, & de tertia, & assignat duas regulas. Quarū primā ponit, & dicit. { In tertia v'o figura, qn̄ cōcl'o, cōuertit cōtrariæ, hoc est ad contrarium, neutra ꝓpōnū interimit s̄m nullū syll'm, hoc est in nullo syll'o tertiæ fig. interimi poterit aliqua ꝓpō. Accepit aūt Aris cōtrariū ꝑ subcōtrario, qm̄, (vt Philo. inqt.) in omni syll'o tertiæ fig. conclusio particularis est, & sic ꝑ contrariū, non nisi subcontrarium intelligi pōt. Deinde ponit secundam regulā, & dicit. { Qn̄ autem conclusio conuertitur opposite, hoc est in cōtradictorium, vtræq; interimi poterūt, & in omnibus modis tertiæ figuræ.

2. Regula.

Sit.n. ostensum A alicui B inesse, medium aūt sumptum sit C: Et sint uniuersales ꝓpositiones, si ergo sumatur A alicui B non inesse, B aūt omni C, non fit syll's eius, ꝙ est, A de C. Neq; si A, B alicui non inest, C autem omni, erit eius, ꝙ est, B C syllogismus.

Si conuertatur conclusio Darapti, ac Disamis, ac Datisi contrarie, nulla interimitur ꝓpōnum eius.

Com. 113.

Ostendit primā regulā de primo modo tertiæ figu. & vult ꝙ si accipiatur A omni B inesse, quod est subcontrarium

trarium concl'onis prioris syll'i, B aũt omni C, nõ põt fieri syll's in prima fig. per A medium, qm̃ maior erit particularis negatiua, ex qua in prima fig. nihil sequit̃. Dicit, { sit enim ostensum A alicui B inesse, medium aũt sumptum sit C, & sint vl'es ꝑpões, & fiat in Darapti syll's hoc pacto, omne C est A, oẽ C est B, igitur quoddam B est A, deinde declarat, ꝙ nõ possit conuerti nec ꝓbari maioris subcontrarium ꝑ syll'm conuersiuum in prima fig. & dicit. Si ergo sumat̃ A alicui B nõ inesse, ꝙ est conclusionis subcontrarium, ꝓ maiore, B aũt omni C, quæ erat minor, ꝓ minore, syll's non fit eius, ꝙ est, A de C, i. per hũc syll'm non sequitur, quoddam C non esse A, qm̃ ex maiore particulari negatiua in prima fig. nihil sequit̃. Deinde declarat, ꝙ nec ad minorẽ conuersio fieri possit, & inquit. Neq; si A B alicui nõ inest, C aũt omni, erit eius, ꝙ est, B C syll's, sed eius, ꝙ est C B, nam hoc pacto conuertendo in Barocco syll's erit in hunc modum, oẽ C est A, quoddam B nõ est A, igitur in Barocco, quoddã B non est C: modo hæc non est subcontraria ꝓpositæ minoris, erat enim minor, quoddã C est B, quare licet fiat syllogismus, tamen non erit ad propositum.

Vide hanc i superiori figura. *Similiter aũt ostendetur, & si non uniuersales sint propositiones, aut enim utrasq; necesse est particulares esse per conuersionem, aut uniuersalem ad minorem extremitatem fieri. Sic aũt non fiet syllogismus, nec in prima figura, nec in media.*

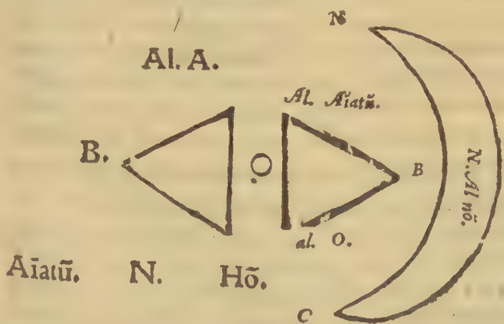
Com. 114. Cum declarasset primam regulam in vl'ibus, nũc eam declarat in modis particularibus affirmatiuis tertiæ figu. videlicet in Disamis, & Datisi. & dicit. Sil'r autem ostendetur, & si non vl'es sint ambæ ꝑpões, sed altera particularis, altera vero vl'is, & ambæ affirmatiuæ, & ꝙ ita sit in his. probat, & dicit, aut. n. vtrasq; necesse est particulares esse per conuersionẽ concl'onis ad subcontrarium, & sic in nulla figura erit talis syll's, aut erit necesse vl'em fieri ad maiorem extremitatẽ in prima fig. & sic in ea nõ fiet syllogismus. Verbi gratia, in Disamis si ex opposito conclusionis subcontrario, cũ maiore velis syllogizare oppositum subcontrariũ minoris, syll'm facies in secunda figu. ex particularibus vtrisq; hoc pacto, quoddã B nõ est A: quoddam C est A, modo ex his nihil syllogizatur. Sin aũt velis syllogizare subcontrarium maioris syll's erit in prima fig. ex maiore particulari negatiua hoc pacto. Quoddam B non est A, oẽ C est B, modo ex his nihil sequitur in prima figura. Amplius si in Datisi velis syllogizare ex subcontrario conclusionis, cũ maiore subcontrarium minoris, syll's erit in secunda fig. ex maiore particulari, hoc pacto. Quoddam B non est A oẽ C est A, modo ex maiore particulari in secunda fig. nihil sequit̃. Sin velis syllogizare subcontrariũ maioris, syll's erit in prima fig. ex maiore particulari nega. hoc pacto. Quoddam B non est A: quoddã C est B, modo ex his nihil syllogizat̃. Tũ qa maior est particularis nega. in prima fig. tũ quia vtræq; particulares, ex qbus in nulla figura fit syll's, & sic patet prima regula etiam in modis particularibus affirmatiuis.

Si autem opposite conuertatur, propositiones interimũtur utræq;, nam si A nulli B, B autem omni C, A nulli C.

Rursum si A, B quidem nulli, C autem omni, B nulli C.

Et si altera non sit uniuersalis, similiter. Si autem A nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit. Si enim A B quidem nulli, C autem omni, nulli C B, inerit.

Conuersa cõclusione Darapti cõtradictorie sumpta q̃ pro maiori cũ minorẽ cõcluditur oppositũ in calarẽt maioris, ꝙ si sumitur ꝓ maiori, cũ minori infertur oppositũ minoris in secunda fig. in cæsare.

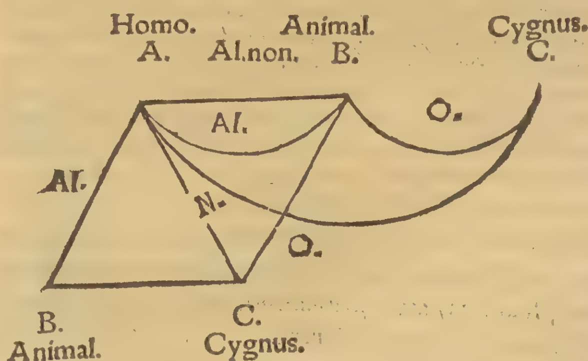

A Nunc probat secundam regulam & primo in modis vniuersalibus affirmatiuis, & dicit. Si autem opposite, hoc est in contradictorium conclusio conuertatur, propositiones interimuntur vtræque, & primo docet interimere maiorem eius syllogismi, qui fit in Darapti, per syllogismum conuersiuum ex contradictorio conclusionis cum minore, in prima figura, hoc pacto, nullum B est A, contradictorium conclusionis est hoc, omne C est B, hæc fuit minor, igitur nullum C est A, hoc est contradictorium, maioris, & dicit. Nam si A nulli B inest, hoc est contradictorium conclusionis, B autem omni C, hæc fuit minor A nulli C inerit, hoc est contradictorium maioris. *Com. 115.*

Nunc docet ex contradictorio conclusionis interimere minorem per syllogismum in secunda figura, & dicit. Rursum, si A B quidem nulli, hoc est contradictorium conclusionis eiusdem syllogismi, qui prius in Darapti factus est. C autem omni, hæc fuit maior, B nulli C inerit. hæc est oppositum minoris, & sic patet per contradictorium conclusionis interimi vtranque syllogismi, qui fit in Darapti. *Com. 116.*

B Eandem secundam regulam probat in particularibus affirmatiuis, & primo propositionem eius syllogismi, qui fit Datisi, & dicit. { Et si altera non sit vniuersalis, sed particularis, similiter interimuntur }vtræque}, & primo docet interimere maiorem, & dicit. { Si enim A nulli B, scilicet insit hoc est contradictorium conclusionis, B autem alicui C, hæc fuit minor prioris syllogismi. A alicui C non inerit, & sic destruitur maior. Deinde docet interimere minorem per syllogismum in secunda figura, & dicit, si autem A B quidem nulli, hoc est conclusionis oppositum, C autem omni, hæc fuit maior, nulli C B inerit, hoc est oppositum minoris. Simili ratione possunt interimi vtræq; eius syllogismi, qui fit in Disamis, vt patet consideranti. *Com. 117.*

Similiter & si priuatiuus sit syllogismus. ostendatur enim A alicui B non inesse, sit autem prædicatiua quidem B C, A C aũt C *negatiua, sic enim fiebat syllogismus, quando igitur contrarium sumitur conclusioni non erit syllogismus, nam si A alicui B, B autem omni C, non fit syllogismus eius, q. est A C. Neque si A alicui B, nulli autem C fiet eius syllogismus, quod est B C, quare non interimuntur propositiones.*

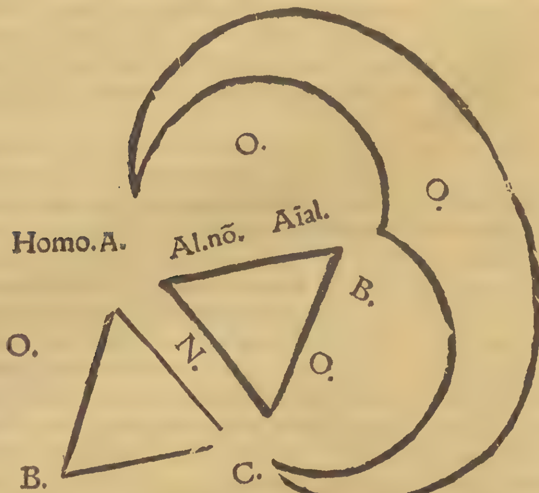
In hac, si cõuertatur cõclusio cõtrarie, nulla tollitur ꝑpõnũ: nã prima l et ĩ secũda fig. maior esset particularis.

D Nunc ostendit primam regulam in negatiuis, & primo in vniuersalibus, & declarando regulam in vniuersalibus. Primo declarat eam in syllogismo, qui est in Felapton, & dicit. { Similiter vera est regula, si syllogismus sit vniuersalis priuatiuus, & quod ita sit, declarat, & primo conficit syllogismum in Felapton, & dicit. { Ostendatur enim A alicui B non inesse, & sit prædicatiua quidem B C, scilicet minor, A C autem maior sit negatiua, sic enim fiebat syllogismus in Felapton, videlicet, nullum C est A, oẽ C est B, igitur quoddam B non est A. Tunc declarat, quod ex subcontrario non licet interimere aliquam propositionem, & dicit. { Quando igitur contrarium sumitur conclusioni, hoc est subcontrarium, non erit syllogismus, & quod non erit syllogismus, probat, & dicit. { Nam si A alicui B, hoc est subcontrarium *Com. 118.*

conclusionis, B autem omni C, non fit syllogismus eius, ꝙ est, A C, s. contrarij siue subcontrarij maioris, imo nullus fit syllogismus omni ex maiori particulari. Deinde declarat, ꝙ nec potest in t erimi B C minor, & dicit. { Neq; si A alicui B, ꝙ est subcontrarium conclusionis, nulli aũt C, hæc fuit maior, ex his fiet eis syllogismus, ꝙ est, B C minoris, nam licet fortasse hic fit syllogismus in Festino, videlicet, nullum C est A, quoddam B est A, conclusio erit, quoddam B non est C, & sic non erit ad propositũ. Quare, (vt inquit,) ex contrario conclusionis non interimuntur propositiones.

Quando uero oppositum, interimuntur, nam si A omni B, & B omni C: A omni C, sed nulli inerat. Rursum, si A omni B, nulli autem C, B nulli C, sed omni inerat.

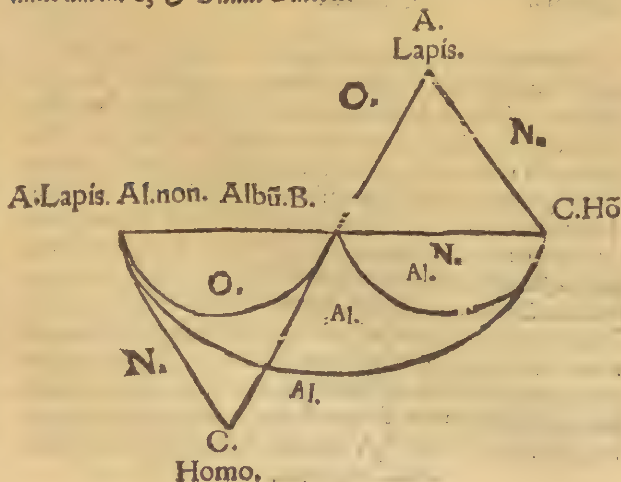
Conuersionis conclusione ad opposita, vtraque tolluntur ꝓpõnes: maior quidem in barbara, minor aũt in camestres.

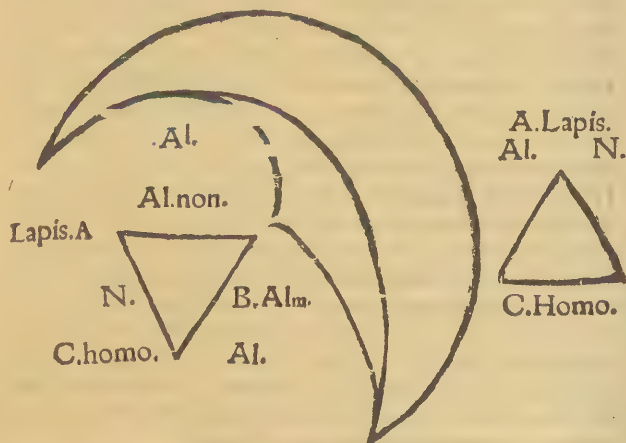
Com. 119. Nunc probat secundam regulam etiam exemplo sumpto ab ipso Felapton. & primo repetit eam, & dicit: { qñ vero oppositum conclusionis sumitur cum altera propositione, interimuntur, subaudi vtraeq;. Deinde probat hanc regulam supponens syllogismum factum in Felapton, & primo, quod interimatur maior ex opposito conclusionis cum minore, & dicit. { Nam si A omni B, hoc est oppositum conclusionis, & B omni C, hæc fuit minor, A inerit omni C, hoc est contrarium maioris, sed nulli C inerat A. Quare bona est conuersio. Deinde probat, ꝙ minor interimatur ex eodem opposito cum maiore, & dicit. Rursum si A omni B inest, hoc est oppositum cõclusionis, & A nulli C inest, hęc fuit maior. B nulli C inerit, sed omni inerat, & ex cõtradictorio minoris cũ maiore, interimitur minor. Quare interimũtur vtraeq;.

Similiter aũt demonstratur, & si non uniuersales sint ꝓpositiones. Sit. n. A C uniuersalis & priuatiua, altera autem particularis & prædicatiua, ergo, si A quidem omni. B autem alicui C, A alicui C accidit, sed nulli inerat. rursum, si A omni B, nulli autem C, & B nulli C inerit.

Ferison cõclusio si opposita conuertatur, ac cũ minori sumatur infertur in Darij maioris oppositum, si aũt cõuersa sumatur pro maiori cũ maiori eiusdem ꝓ minori infertur in camestres minoris oppositum.

Si autem A alicui B, & B alicui C, non sit syllogismus, neq; si A alicui B, & nulli C, sic fit, quare illo quidem modo interimuntur, sic autem non interimuntur propositiones.

Eiusdẽ modi si cõclusionis subcõtrarium sumatur, non licet syllogizare utriusque eius ꝓpõnis oppositũ in prima, seu in secunda figura.

F

Nunc declarat eandem secundam regulam in particularibus negatiuis exemplo duntaxat sumpto a Ferison, & primo repetit regulam, & dicit. { Silr autem ex opposito conclusionis cum altera propositione demonstratur oppositum alterius, & si non vniuersales sint propositiones, hæc est regula. Deinde probat hanc, & primo cõficit syllm conuertendum in Ferison, & dicit. Sit. n. A C, s. maior vniuersalis, & priuatiua, altera autem, s. B C, minor particularis, & prędicatiua. vt fit sylls in Ferison hoc pacto, nullum C est A, quoddam C est B, igitur quoddam B non est A, tũc docet interimere maiorem ex opposito conclusionis cũ minore, & dicit. { Ergo, si A quidem omni B inest, hoc est oppositũ conclusionis, B aũt alicui C, hæc fuit minor, A alicui C accidet, sed nulli inerat. patet igitur oppositũ maioris per syllm ĩ prima fig. Deinde docet destruere minorẽ ex opposito cõclusionis cum maiore, per syllm in secunda fig. & dicit. { Rursum, si A omni B, hoc est conclusionis oppositũ, & A nulli C, hæc fuit maior, & B nulli C inerit, hoc est oppositum minoris. Deinde probat primam regulã etiam exemplo sumpto ab eodem, & primo probat qđ ex subcõtrario conclusionis, cũ minore non licet interimere maiorẽ, et dicit. { Si aũt A alicui B hoc est conclusionis subcontrariũ, & B alicui C, hæc fuit minor, non fuit sylls, & sic non interimitur maior. Deinde, ꝙ nec minor, & dicit. { Neq; si A alicui B, hoc est conclusionis subcontrarium, & A nulli C, sic syllogizando fit sylls, ex maiore. n. particulari non fit sylls in secunda figura. Tunc epilogando breuiter regulas, dicit. { Quare illo quidem modo interimuntur propositiones, scilicet ex opposito conclusionis, sic aũt, scilicet ex contrario, non interimuntur. Com. 120

G

Manifestum est ergo ex iis, quæ dicta sunt, quomodo conuersa conclusio in unaquaq; figura, fit syllogismus, & quando contrariæ propositioni, & quando oppositæ.

H

Nunc vt Philop. inqt, breuem assumptionẽ facit eorũ, q̃ dixit in tribus figuris, & primo eorũ q̃ dixit gñatim, & inquit. { Manifestum est ergo ex iis, q̃ dicta sunt, quo modo conuersa conclone in vnaquaq; figura fit sylls, & hoc gñatim in oĩbus, & etiam manifestũ est ex dictis, qñ contrariæ ꝓpõni fit conuersio qñ oppositæ, non. n. semper ex contrario conclonis cũ altera infertur contrarium alterius, nec semper ex opposito conclonis cũ altera interimitur altera, sed ex dictis patet qñ sic, & quando non. Com. 121

Et quoniam in prima quidẽ figura, per mediã & postremã fiunt sylli, & quæ quidem ad minorem extremitatẽ, semper per mediam interimitur, quæ uero ad maiorẽ, per postremam.

Nũc resumit q̃ dixit de syllis in prima fig. Et primo ea, q̃ dixit cõiter de syllis in prima fig. & dicit. { Et manifestum est etiã ex dictis, qm eorum syllorum, q in prima quidem figura fiunt, per mediam & postremã fiunt cõuersiui sylli interimentis propositiones, hæc cõiter dicta Com. 12

sunt

sunt de syllogismis in prima figura, deinde resumit, quae speciatim, & dicit. { & quae quidem ad minorem extremitatem propositio est, semper per mediam figuram interimitur, quę vero ad minorem, per postremam. Hęc de ijs, quae speciatim dicta sunt.

In secunda autem, per primam, & postremam, quae quidem Com. 123. *ad minorem extremitatem, semper per primam figuram, quae uero ad maiorem, per postremam.*

Resumit ea, quae dicta sunt de syllogismis in secunda figura, & primo ea, quae de illis generatim dicta sunt, & dicit. { In secunda autem manifestum est, ꝙ conuersiui syllogismi fiant per primam, & postremam Deinde speciatim resumit, & dicit. { Quae quidem ad minorem extremitatem, semper per primam figurã interimitur, quae vero ad maiorem interimitur per postremam.

In tertia uero, per primam & per mediã, quae quidem ad maiorem per primam semper, quae uero ad minorem, per mediam Com. 124. *semper. Quid ergo est conuertere, & quo modo in unaquaq; figura, & quis sit syllogismus manifestum est.*

Resumit etiam ea quae dicta sunt de syllogismis in tertia figura, & dicit. { In tertia vero, patet ꝙ propositiones interimantur per primam & mediam. Haec de his, quae generatim dicta sunt. Quae quidem ad maiorem interimitur, semper per primam, quae vero ad minorem, interimitur per mediam semper. Tunc epilogat, & dicit. { q̃d ergo est conuertere q̃m est syllogizare ex contrario vel opposito conclusionis cum altera propositione oppositum vel contrarium alterius, & quo modo fiat cõuersio in vnaquaq; figura, & quis syll's fit per cõuersionem, manifestum est. Hęc de syllogismi conuersione. Quęstiones vero, quae hic a Iunioribus disputantur, prętermisimus, ne tot cauillamentis mentem studiosorum, iuuenum confundamus, satis enim nobis est dixisse, ea quae ex Philoponi commentariis intelligere potuimus.

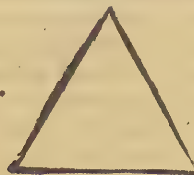
Rõnabilis dilucidatoris excusatio quẽ vtinam omnes imitentur.

Cap. 11. De p̃ impossibile syllogismo.

Com. 125. P *Er impossibile aũt syll's ostenditur quidẽ, q̃n contradictio ponitur conclusionis, & assumitur altera propositio.*

Cum compleuerit de cõuersione in syllogismo, nunc de deductione ad impossibile dicit. Et primo definit deductionem ad impossibile, & dicit. { per impossibile autem syllogismus ostenditur } hoc est describitur quidem. { quando ponitur contradictio conclusionis, & assumitur altera propositio nota respondenti, ꝗ ipse veram asserit, & ex his vtrisque deducitur aperte impossibile, vel aperte falsum, & per conclusionem, non conclusionem probaram, atque syllogizatam intelligit, sed probandam ac syllogizandam. Quoties igitur ex opposita conclusionis probandę, cum aliqua alia manifesta vera, vel respondenti nota, deducitur quoddam manifeste impossibile, aut manifeste falsum, haec deductio dicitur ad impossibile. Fit autem haec deductio ad illud manifeste impossibile, vel manifeste falsum, vt regressus fiat, & interimatur illud oppositum conclusionis probandae, ꝙ concessit respondens, & hoc, vt habeatur ab opponente veritas eius conclusionis probandae, ꝗ proposuit. Verbi causa, proponatur haec, omnis homo est risibilis, q̃ opponens probare intendat, & respondens neget eam, dicet ergo opponens, detur opposita, videlicet aliquis homo non est risibilis. Si hanc dabit, opponens huic, addet hanc veram & manifestam respondenti, omne animal rationale est risibile, & syllogizabit in Barocco aliquam conclusionem manifeste falsam ex his hoc pacto, omne animal rationale est risibile, haec est manifeste vera, quidam homo non est risibilis, quae erat data a respondente, igitur quidam homo non est animal rationale modo haec conclusio est aperte falsa. Quare regrediendo aliqua propositio erit falsa, & impossibilis, non enim potest conclusio esse falsa, nisi aliqua propositionum assumptarum sit falsa, & non est maior falsa, quoniam fuit aperte vera, & concessa, igitur minor erit falsa. Minor autem est, aliquis homo non est risibilis, igitur haec est falsa, & cum hęc sit falsa, sua contradictoria erit vera, videlicet, omnis homo est risibilis, sic habetur conclusio intenta.

A Propositio probanda.
Omnis homo est risibilis.
Risibile.

O. Al. non.
Animal. Al.non. Homo.
Rationale.

Exemplum syllogismi ad impossibile.

Quare deductio ad impossibile fit quoties ex opposita conclusionis propositae & ꝓbandae, cum aliqua altera manifeste vera, deducitur quoddam manifeste impossibile, vt videlicet ex isto regrediatur opponens ad falsitatem eius, ꝙ concesserat respondens. & hoc, vt relinquatur veritas conclusionis propositae, quae erat probanda.

B Ex iis patet tam Aristo. ꝗ Philoponum bene appellasse syllogismum hunc. Arist. quidem syllogismum ex impossibili, Philoponum vero deductionẽ ad impossibile. Dicitur.n. deductio ad impossibile, quatenus deducit ad impossibile aperte absurdum. Quatenus vero ex illo absurdo impossibili syllogizato deducitur regrediendo pręposita conclusio, quę erat probando, dicitur syllogismus ex impossibili. Vlterius patet in syllogismo per impossibile esse tria praecipue cõsideranda, videlicet id, ꝙ dicitur proposita conclusio, siue probanda, vt omnis homo est risibilis, id etiam ꝙ dicitur hypothesis, & est oppositum conclusionis propositae, videlicet aliquis homo non est risibilis, & id quoq; ꝙ dicitur coassumpta ꝓpositio, quae coassumitur vt aperte vera, vt omne aĩal rationale est risibile, ex his.n. duobus fit deductio ad impossibile. Amplius patet in syllogismo per impossibile esse duos processus, alterum qui fit ex hypothesi, et coassumpta ꝓpõne, alterum quo regredimur ad veritatem conclusionis propositae. Et hic secundus constat ex tribus consequen-

C tiis, prima est cum argumentamur, conclusio est impossibilis, igitur altera ꝓponum. Secunda, cum dicimus & nõ est impossibilis coassumpta, igitur hypothesis. Tertia cũ dicimus, hypothesis est impossibilis, igitur conclusio ꝓposita, quae erat ei contradictoria, sic igitur duo processus sunt, alter qui dicitur deductio ad impossibile, alter, q̃ dicitur syllogismus ex impossibili, qui fit ex tribus consequentiis. Totus autem syllogismus, qui continet ambos hos processus, dicitur syllogismus per impossibile. De vtilitate vero licet Iuniores disputent satis abunde, tñ videtur huiusmodi syllogismus vtilis potissimum scientiis, vt propositiones, atq; earũ prima principia probentur contra proteruos. Quam rem seruauit Arist. Quarto Metaphysicae contra eos, qui negarunt prima principia, ea.n. non alio ꝗ deductione ad impossibile probauit.

Fit autem in omnibus figuris. simile enim est conuersioni, uerum tamen differt in tantum, quoniam conuertitur quidem fa-

D *cto syllogismo, & sumptis utrisq; propositionibus, deducitur autem ad impossibile, non ex concesso opposito prius, sed manifesto, quoniam est uerum.*

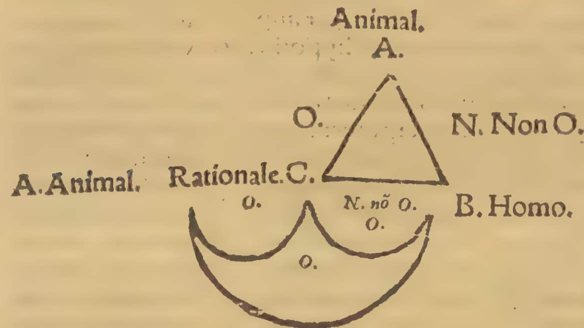
Cum descripsisset deductionem ad impossibile, nunc vult ponere conuenientiam & differentiam inter deductionem ad impossibile, & conuersionem in syllogismo, & primo ponit conuenientiam, vt Philoponus exponit & dicit. { fit autem, scilicet deductio ad impossibile in omnibus figuris } simile.n. est quantum ad hoc conuersioni, quae fit in syllogismis, haec igitur est conuenientia. Deinde assignat differentiam & dicit. { veruntamen differt in tantum, q̃m conuertitur quidem facto syllo } hoc est, q̃m in cõuersione supponitur factus syll's, & sumptis vtrisq; ꝓpõnibus seorsum, subaudi illius facti ylli cum opposito vel contrario conclusionis, infertur nũc vnius propositionis, nunc alterius oppositum, vel contrarium. Deducitur aũt ad impol'e, nõ ex cõcesso opposito prius, subaudi syllogizatae cõclusionis, sed ex manifesto quod- Com. 126.

dam coassumpto cum opposito ꝓpōnis vel conclusio/nis probandæ, inferēdo aperte impoſsibile, vt regreſſus fiat ad veritatem propoſitæ concluſionis. Eſt ergo diffe-rentia, vt Philop. colligit prima, ꝙ in conuerſione ſuppo natur ſyllˢ, & poſtea conuertatur, in deductione ad im/poſsibile abſq; ſyllˢo ſuppoſito oſtenditur abſurdum. Po/nit & alias differentias Philoponus. Et ſic ſecunda differē/tia erit, ꝙ in conuerſione tam ad contrarium ꝓpōnis, ꝗ ad contradictorium conuertitur ſyllˢ, in deductione aūt ad impoſsibile, non niſi ad cōtradictorium dicitur, vt vi/debitur. Tertia differentia eſt, ꝙ in conuerſione oſtēdit ex contrario, vel oppoſito concluſionis contrarium, vel oppoſitum alterius ꝓpōnis, in deductione vero ad im/poſsibile, ſolum, ex oppoſito ꝓpoſitæ concluſionis pro bandæ cū altero quodam aſſumpto, manifeſte vero de/ducit quoddam aperte impoſsibile, vel falſum, vt ex illo regreſſus fiat ad veritatem propoſitæ concluſionis, hæc Philoponus de differentiis. Iuniores vero addunt quartā differentiam, ꝙ ſylli conuerſio fiat ad oſtendendam neceſ ſitatem ſylli prius facti, deductio autem ad impoſsibile, ad oſtendendam veritatem ꝓpoſitæ concluſionis. Quin tam quoq;, ꝙ conuerſio procedere poteſt ex vtriſq; ve/ris, deductio autem ad impoſsibile nō niſi ex altera falſa, & altera vera, hæc de differentiis.

Termini uero ſimiliter ſe habent, & utrorūque eadem eſt ſumptio. Vt ſi A ineſt omni B: medium autem C ſi ſupponitur aut non omni, uel nulli B ineſſe eſt, C uero omni q; fuit uerum, neceſſe eſt C, B aut nulli aut non omni ineſſe, hoc autē impoſsi-bile, quare falſum eſt q; ſuppoſitum eſt, uerum ergo oppoſitum. Similiter autem in aliis figuris, quare quæcunq; conuerſionem ſuſcipiunt & per impoſsibile ſyllogiſmum.

Quare γὰρ enim.

Camestres ſeu feſtino ſecūda fig. ad ꝓbādam per impoſsibilem mino rem ī Barbara.

Com. 127. Nunc vult declarare, ꝙ ſyllˢ cōuerſiuus aliquo pacto ſit ſyllˢ per impoſsibile. Et hoc ideo, quia ſyllˢ cōuerſiuus eſt ſecundus ſyllˢ, qui ſumit oppoſitum vel contrarium concluſionis, & ex illo cum altera ꝓpōne deducit oppo/ſitum vel contrarium alterius, ꝙ oppoſitum vel contra/rium eſt manifeſte impoſsibile, & ſic talis ſyllˢ conuerſi/uus erit ſyllˢ per impoſsibile, quatenus per oppoſitum vel contrarium cōcluſionis, ꝙ eſt impoſsibile, ſyllogizat oppoſitum alterius ꝓpōnis, q; eſt aperte impoſsibile, & hoc, vt fiat regreſſus ad veritatem prioris cōcluſionis, ex cuius oppoſito proceſsit, hæc exponit exemplo & dicit. { Termini autem ſylli conuerſiui & deducentis ad impoſ ſibile ſilˢr ſe habent, qm̄ amborum termini ſunt A C B, & vtrorūq; ſyllˢorum eadem vel conſimilis eſt ſumptio, qm̄ in vtroq; ſumitur oppoſitum concluſionis, non tn̄ eodem modo, vt dictum eſt, qm̄ in deductione ad im-poſsibile ſumptio eſt oppoſiti concluſionis non ſyllogi-zatæ, ſed propoſitæ, in conuerſione aūt ſumptio eſt op/poſiti concluſionis prius ſyllogizatæ. Declarat hęc exem plo, & dicit. { vt ſi A ineſt omni B per C mediū in Bar-bara. Tunc, ſi ſupponatur A nō omni vel nulli B ineſſe, ꝙ eſt oppoſitū vel contrarium concluſionis, C vero om/ni, quæ fuit maior, & fuit vera, neceſſe eſt C, B aut nulli, aut non omni ineſſe, ꝙ eſt oppoſitum minoris, hoc autē eſt impoſsibile: quare ꝙ ſuppoſitum eſt, ſ. contrarium vel contradictorium concluſionis falſum eſt. addit. { ſimiliter autem in aliis figuris qm̄ in omnibus ſyllˢ conuerſiuus

E eſt per impoſsibile, & deducens ad impoſsibile. Quate/nus. n. ſumit oppoſitum concluſionis, ꝙ eſt impoſsibile, & ex illo ſyllogizat cum altera ꝓpōne vera, per impoſsi/bile ſyllˢ dicitur, quatenus autem deducit ad aperte im/poſsibile, deductio ad impoſsibile dicitur. Tunc cōcludit propoſitum, & dicit. { quare quæcūq; conuerſionem ſu ſcipiunt, & per impoſsibile ſyllm̄ ſuſcipiunt. Vtrum ve-ro contra, non apparet ex verbis Ariſto. ſolum. n. habe-mus qđ omnis ſyllˢ conuerſiuus ſyllˢ per impoſsibile. Sed Philop. dicit oppoſitum, qm̄, vt inquit, quęcūq; per impoſsibile oſtenduntur, & conuerſione oſtenduntur, quæcūq; vero conuerſione nullo modo per impoſsibile. nam vt inquit, conuerſio in plus eſt deductione ad im-poſsibile. Fortaſſe communis Philoponus cōuerſionem accepit, quam Ariſto.

De prima figura.

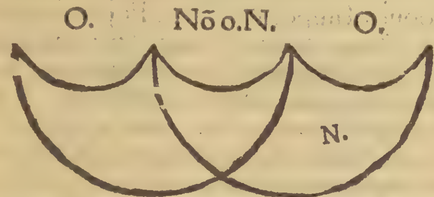
Ergo alia quidem problemata omnia oſtenduntur per im poſsibile in omnibus figuris, uniuerſale autem prædica-tiuum in media, & tertia demonſtratur. in prima autem

F *non demonſtratur. Supponatur. n. A non omni B, aut nulli in-eſſe, & aſſumatur alia propoſitio utrolibet modo ſiue A omni inſit C ſiue B omni D. (ſic. n. erat prima figura.) Si ergo ſup-ponatur A non omni B ineſſe, non fiet ſyllogiſmus quomodoli-bet ſumpta propoſitione.*

Si autem nulli, quando quæ eſt B D aſſumatur, ſyllogiſmus quidem erit falſi, non oſtenditur autem propoſitum: nam ſi A nulli B, B autem omni D, A nulli D inerit, hoc autem ſit im-poſsibile. Falſum igitur eſt nulli B ineſſe A, ſed non ſit nulli fal-ſum, omni uerum erit, ſi autem, quæ eſt A C aſſumatur, non fit ſyllogiſmus, ſicut nec quando ſupponitur non omni B ineſſe. Quare manifeſtum, quoniam omni ineſſe non oſtenditur in pri-ma figura per impoſsibile.

G

Animal. Riſibile. Rationale. Homo.
C. A. O. B. D.

Oſtenſio q̄ nō monſtre tur p impoſ ſibile vni-uerſalis af-firmatiua ī prima fig. ſumēdo co-tradictoriū ꝓpoſitæ con cluſiois q̄a cōplicatio-nes eſſent aut ex mi-nori nega-tiua, aut ex maiori par ticulari, q̄ ī prima fig. inutiles sūt ſi vero ſu-matur con-trariū nec ſimiliter mōſtratur, cū cōtraria ſimul falſa eſſe contin-gat. Com. 128.

Cum accepiſſet conuenientiam & differentiā inter con uerſionem in ſyllˢo, & deductionem ad impoſsibile, nunc ad rem venit, & ponit trimembrem concluſionē, et dicit. Ergo alia quidem problemata oīa oſtenduntur per im-poſsibile in oībus figuris, & per alia oīa, intelligit omnia alia præter problema vniuerſale prędicatiuum, iō ſubdi᷑. vl'e autem prædicatiuum in media, & tertia demonſtra᷑, in prima aūt non demonſtratur. hæc eſt concluſio. Tunc probat, ꝙ problema vl'e prædicatiuum non probetur in prima, qm̄ ſiue contrarium, ſiue contradictorium propo

H ſitæ concluſionis aſſumatur, cū altera quauis ꝓpōne ſiue ſupra, ſiue infra aſſumpta, aut non fiet ſyllˢ aut ſi fiet, non valebit ad demonſtrandum ꝓpoſitum. Et ꝙ ita ſit, ꝓbat, & dicit. { Supponatur. n. A non omni B aut nulli ineſſe } quaſi dicat, ſit concluſio ꝓpoſita, omne B eſt A: q̄ ſi ne/gat rn̄dens, ſumatur cōtrarium vel contradictorium, vt nullum B eſt A, aut quoddam B nō eſt A, & aſſumatur poſtea alia ꝓpō vtrolibet modo, ſiue ſumpta A ſumen-do C, ita, vt C inſit omni A, ſiue ſumendo ſub B D, ita vt B ipſum inſit omni D: ſic. n. vt inquit, erat prima figura, ſi. n. ſupra A ſumitur C, erit. ſyllˢ, quoddam B non eſt A, hæc. n. erat oppoſitū concluſionis propoſitæ, quæ nunc ſumitur vt minor, omne A eſt C, hæc eſt maior coaſſum/pta, & aperte vera, at patet hoc pacto nō eſſe ſyllm̄ in pri ma figura, q̄a ex minore negatiua, nullus in prima figu. ſyllogiſmus fit. Sin autem ſub B accipiatur C erit ſyllˢ, omne D eſt B: hæc. n. erit coaſſumpta propō, & minor

aperte

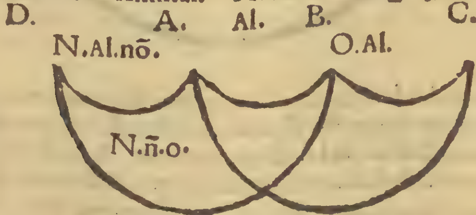
aperte vera, quoddam B non est A: hæc est opposita conclusionis propositæ & maior. At constat, ꝙ nec sic est syllogismus in prima figura, quoniam ex maiore particulari nullus in prima figura syllogismus fit. Ex his concludit propositum & dicit. { Si ergo supponatur A non omni B inesse, ita vt detur a respondente contradictoriũ propositæ conclusionis, non fiet syllogismus quomodolibet sumpta propositione, hoc est nec sumendo supra A, nec sumendo sub B: patet igitur ꝙ concesso contradictorio conclusionis proposite in prima figura non fiat syllogismus.

Com. 129. Nunc probat, ꝙ nec si detur contrariũ propositæ conclusionis in prima figura, deductio ad impossibile fieri poterit, quoniam coassumpta altera, vel non fiet syllogismus, vel si fiet, non erit ad propositum, & dicit. { Si autẽ sumatur A nulli B inesse, quod est propositæ cõclusionis cõtrarium, syllogismus quidem, qui fit per acceptionem ipsius D sub B, erit falsi, atq; deducens ad falsum, nõ ostenditur autem propositum, quoniam cũ fit regressus, solũ habebitur, ꝙ illud contrarium fit falsum, non tamen habebitur, ꝙ proposita conclusio illi falso contraria sit vera, quoniam contraria possunt esse simul falsa, & hoc probat. Primo accipiendo D sub B: & dicit. { nam si A nulli B accipiatur inesse ab aduersario, B autem omni D, & coassumat̃ hæc pro minore, omne D est B, A nulli D inerit hoc autem sit impossibile, quasi dicat, licet non sit impossibile, sumatur vt impossibile, & falsum, hoc autem tanq; falso & impossibili sumpto, regrediendo, igitur falsum erit A nulli B inesse, quod erat contrarium conclusionis propositæ, non tamen habetur intentum, quoniam licet hæc propositio, nullum B est A sit falsa, tamen non sequitur, vt hæc, quæ est ei contraria, sit vera, videlicet, omne B est A, quoniã possunt simul falsæ esse, & propterea dicit. { Sed non si A nulli B inesse falsum est A omni B inesse, verum erit, patet igitur, ꝙ accipiẽdo D sub B, fit syllogismus, sed non ad propositum. Deinde probat, ꝙ assumendo G supra A non fiat syllogismus & dicit. {Si autem assumatur ea propositio, quæ est C A, videlicet, omne A est G non fit syllogismus, quoniam maior est affirmatiua, & minor negatiua, ex quibus nulla directa conclusio syllogizatur, in prima figura. Et quasi epilogando dicit. { sicut nec quando supponitur non omni B inesse A: quod est propositæ conclusionis contradictorium, fit syllogismus in prima figura. Quare manifestum, quoniam omni inesse non ostenditur in prima figura per impossibile.

Alicui autem, & nulli, & non omni ostenditur. Supponatur enim A nulli B inesse, B autem sumptum sit omni aut alicui C, ergo necesse est A nulli aut non omni C inesse. Hoc autem impossibile, sit enim uerum & manifestum, quoniam omni C inest A. Quare, si hoc falsum, necesse est A alicui B inesse.

Si autem ad A sumatur altera propositio, non erit syllogismus, nec quando subcontrarium conclusionis supponitur, ut alicui non inesse. Manifestum ergo, quoniam oppositum sumendum est.

In his syllogismus assumpta ad minore extremitatẽ ꝑ põne, ꝑticularis affirmatiua in prima figura, ꝑ ĩpossibile affuitur, assũpta nõ ad mai⁹ extremũ minime, nã minor esset negatiua. Com. 130.

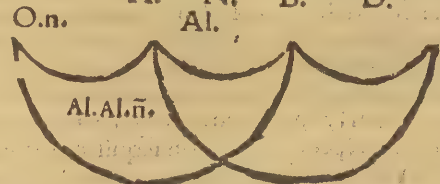
Nunc proponit secundam regulam vniuersalem, videlicet, ꝙ particularis affirmatiua, vniuersalis negatiua, & particularis negatiua, deductione ad impossibile ostenduntur in prima figura, & dicit. { alicui antem, subaudi B inec̃ A, & nulli B inesse A, & nõ omni B inec̃ A ostenditur scilicet in prima figura deductione ad impossibile.

A Et primo declarat, ꝙ particularis affirmatiua deductione ad impossibile ostendatur in prima figura. Et primo sumit hypothesim, quæ est contradictoria particularis affirmatiuæ, videlicet vniuersalis negatiua, & dicit. { supponatur enim A nulli B inesse, hæc enim est hypothesis, est enim contradictoria particularis probandæ, videlicet illius, quoddam B est A si ergo hæc non sit vera, sumatur opposita videlicet, nullũ B est A pro hypothesi vera. Deinde sub B sumatur C cui omni aut alicui B insit, & dicit B autem sumptum sit omni aut alicui C inesse quasi dicat coassumpta vero sit, omne C vel quoddam C est B ex his ergo necesse est A nulli, scilicet in cælarent, aut non omni C in Ferio inesse, tunc docet recurrere, & dicit, hoc autẽ impossibile, & quia posset esse controuersia de veritate et impossibilitate huius, dicit. { sit enim verum & manifestum, quoniam omni C inest A, & sic illatum illud erit impossibile, & falsum, tunc concludit propositum & dicit, quare si hoc falsum est & impossibile necesse est A alicui B inesse, quia ex illo infertur falsam esse hypothesim,
B & sic sua contradictoria erit vera, quæ erat particularis affirmatiua.

Com. 131. Deinde declarat inutiles deductiones ad impossibile, & dicit. { Si autem ad A sumatur altera propositio, videlicet accipiendo D supra A non erit syllogismus, quoniã minor erit negatiua, ex qua in prima figura nihil sequitur neque quando subcontrarium conclusionis supponitur, subaudi erit, syllogismus, vt si sumatur alicui B A non inesse, quoniam ex maiore particulari in prima figura nõ fit syllogismus. Proptera dicit, manifestum ergo, quoniam oppositum sumendum est, hoc est contradictoriũ pro hypothesi.

Rursum supponatur A alicui B inesse, sumptum autem sit C omni A, necesse est igitur C alicui B inesse, hoc autem sit impossibile, quare falsum quidem suppositum est, si autem ita uerum est nulli inesse. Similiter autem & si priuatiua sumpta sit C A, si autem ad B sumpta sit propositio, non erit syllogismus.
C

In his syllogismis vniuersalis negatiua ꝯfluitur ꝑ ĩpossibile ĩ prima figura si assumatur ad maius extremũ ꝓpõ s. ad ipm A si vero coassumatur ad minus extremũ s. sb ipm D nihil concluditur cũ maior sit ꝑticularis. Com. 132.

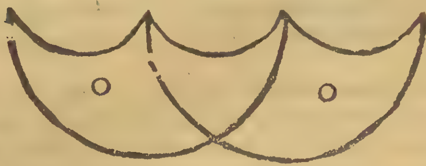
Secundo hic declarat, ꝙ vniuersalis negatiua deductione ad impossibile syllogizatur, et primo docet sumere hypothesim, & dicit. { Rursum supponatur A alicui B inec̃, hoc est, sumatur pro hypothesi, aliquod B est A, quæ est opposita vniuersalis negatiuæ. Deinde docet coassumere alteram, & dicit. { Sumptum autem sit C omni A inesse est ergo coassumpta supra prędicatum, videlicet supra A
D sumendo C hoc pacto, & omne A est G ex his igitur, necesse est C alicui B inesse. Tunc docet recurrere, & dicit, hoc autem sit impossibile, & sequitur ex illis. Igitur altera earum erit impossibilis, non maior, quæ coassumebatur, igitur minor Minor autem est hypothesis, quæ est contradictoria propositæ conclusionis, quare falsum quidem suppositum est. Si autem ita sit, ꝙ falsa sit hypothesis, verum est nulli inesse, & sic illa erit vera nullum B est A, quod erat propositum Deinde probat eãdem coassumendo vniuersalem negatiuam, & dicit. Similiter autem & si priuatiua sumpta sit A C etiam ostenditur hypothesis impossibilitas hoc pacto, nullum A C, hæc est coassumpta, quoddam B est A igitur quoddam B non est C hæc est impossibilis, vt supponitur. Igitur aliqua propositio, & non ea, quæ assumebatur. Igitur impossibilis erit hypothesis, & sic conclusio opposita erit vera, quod est intentum. Quando enim conclusio est impossibilis, & nõ

ratione coassumptæ, erit impossibilis ratione hypothesis, quare opposita hypothesis erat vera, quæ est proposita conclusio. Deinde tangit inutilem coassumptionem, & dicit. Si autem ad B sumpta propositio sit, hoc est, si autē coassumpta sit sumendo sub B D non erit syllogismus, qm̄ ex maiore particulari nullus fit sylls̄ in prima figura.

Si autem contrarium supponatur, syllogismus erit, & impoßibile, non tamen ostenditur, quod est propositum. Supponatur enim A omni B, & C sumptum sit omni A, ergo necesse est C omni B inesse, hoc autem impoßibile, quare falsum est omni B inesse A, sed nondum erit necessarium, si nō omni, nulli inesse. Similiter autem, & si ad B sumatur altera propositio. nam syllogismus quidem erit, & impoßibile, non interimitur autem hypothesis, quare oppositum supponendum.

In his cōiugōnibus supposita contraria, & nō cōtradictoria ipsius cōclusionis, cōcluditur qdē, sed nō affluitur p īpoßibile ppositū ī prima figura, cū cōtraria cōtingat eē simul falsa Com. 133.

Sensitiuum. Animal. Lapis. Magnes.
C. A. N. B. D.
O. O. O.

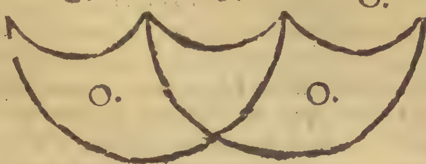

Nunc dat inutilem deductionem ad impossibile, & dicit. Si autem contrarium supponatur, eius videlicet cōclusionis, quæ est vniuersalis negatiua, syllogismus erit, & idquod concluditur erit impossibile, non tamen ostenditur, quod est propositum, scilicet conclusio vniuersalis negatiua, quoniā dato ꝙ habeatur hypothesim esse falsam, non propterea sequitur propositam conclusionem esse veram, quoniam ambæ contrariæ possunt esse simul falsæ, & ꝙ ita sit, ꝓbat, & dicit. { Supponatur enim A omni B, quod est contrarium propositæ conclusionis, & C sumptum sit omni A inesse ita, vt coassumpta propositio sit omne A est C ergo ex his necesse est C omni B inesse per syllogismum in Barbara, hoc autem, quod concluditur, est impossibile. Quare falsum est, omni B inesse A, & sic habetur ꝙ hypothesis falsa sit. Sed nondum erit necessarium, si non omni, nulli inesse, hoc est, sed non sequitur, falsum est omne B esse A ergo verum est, nullum B esse A, quoniam ambæ contrariæ possunt esse simul falsæ & sic per talem syllogismum bene interimitur hypothesis, sed ex interceptione illius non sequitur proposita conclusio. Deinde hoc idem probat accipiendo D sub B, & dicit. { Similiter autem, & si ad B, sumatur altera propositio, nequaquam proposita conclusio habetur. Nam syllogismus deducens ad impossibile quidem erit, non interimitur autem hypothesis, hoc pacto, videlicet, vt ex illius intentione inferatur proposita cōclusio.) Interimitur enim hypothesis per talem syllogismum, quoniam ex hypothesi, & coassumpta deducitur impossibile, ex quo interimitur hypothesis, sed nō interimitur hypothesis, hoc pacto, videlicet vt ex illius interemptione habeat̄ proposita cōclusio, quoniam contrariæ possunt esse simul falsæ. Quare, vt inquit oppositum, videlicet contradictorium supponendum pro tali syllogismo.

Ad ostendendum autem non omni B inesse B supponendum omni inesse. nam si A omni B, & C omni A, omni B inerit C: si ergo hoc impoßibile est, falsum erit quod suppositum est. Similiter autem & si ad B sumpta sit altera propositio.

His syllogismis affluitur p īpoßibile in prima figura pticularis negatiua siue coaßumpta A C, siue B D.

Sensitiuum. Animal. Album. Nix.
C. A. Non.O. B. D.
O. O. O.

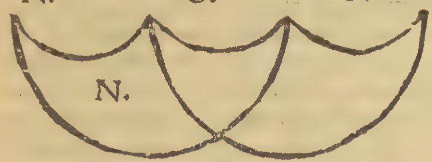

B Nunc docet syllogizare particularem negatiuam per impossibile, & dicit. { ad ostendendum autem non omni B inesse A, quæ est cōclusio particularis negatiua, supponendum omni inesse, hoc est supponendum est cōtradictorium, videlicet omne B est A, & accipiendum C supra A, nam si A omni B inest, & C omni A oi B inerit C per syllogismum in Barbara. Tunc docet recurrere, & dicit, si ergo hoc impossibile est, hoc est, si conclusio est impossibilis, falsum erit quod suppositū est, non. n. erit falsa propositio coassumpta, erit ergo falsa hypothesis, & sic sua contradictoria erit vera. Secundo eandem docet probare sumendo sub B & dicit. { Similiter autem & si ad B per acceptionem ipsius D sumpta sit altera propositio, videlicet B D. nam sequitur, omne B est A, omne D est B: igitur omne D est A, conclusio est impossibilis, & non ratione coassumptæ, ergo propter hypothesim, & sic idem, vt prius. Com. 134.

Et si priuatiua sit C A, similiter: nam & sic fit syllogismus. Si autem ad B sumpta sit priuatiua, nihil ostenditur.

F

Sensitiuum. Animal. Album. Coruus.
C. A. Non.O. B. D.
N. O. N.

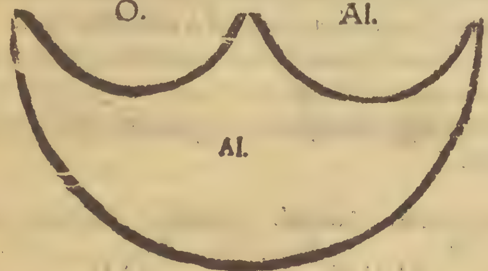
Coaßūpta in his coniugationibus A C negatiua, nō aūt B D affluitur pticularis negatiua.

Secundo principaliter probat eandem conclusionem accipiendo contradictorium, & supra A sumendo C priuatiuæ, & dicit. Et si priuatiua sit C A. Similiter ostenditur conclusio dicta. Nam & sic fit syllogismus. Sequitur enim, nullum A est C, omne B est A, igitur nullum B est C, modo conclusio est impossibilis, ergo & hypothesis, & sic vt prius. Si autem (vt inquit) ad B sumpta sit priuatiua, nihil ostenditur, quoniam ex minore negatiua in prima figura nihil sequitur. Com. 135.

G

Si autem non omni, sed alicui inesse supponatur, non ostenditur, quoniam non omni, sed quoniam nulli. nam si A alicui B inest, C autem omni A, alicui B inerit C: si ergo hoc est impoßibile, falsum est alicui B inesse A: quare uerum nulli, hoc autem ostenso, interimitur uerum. nam A alicui quidem B inerat, alicui uero non inerat.

Sensitiuum. Animal. Album.
C. A. B.
O. Al.

H

Ex hoc syllogismō affluitur nulli inesse, nō aūt nō inesē .i. particularis negatiua nec oppō astruitur, qa cōclusio vera est. extremū minime, nā minor esset negatiua.

Secundo declarat, ꝙ si accipiatur subcontrarium conclusionis pro hypothesi non erit syllogismus per impole destruens falsum, sed destruens verum, & dicit. { Si autē non omni idest, si non sumatur contradictorium, sed alicui inesse supponatur, hoc est, sed sumatur subcontraria videlicet, quoddam B est A, non ostenditur, quoniam nō omni, hoc est conclusio particularis negatiua, sed quoniam nulli, hoc est, sed conclusio vniuersalis negatiua, & sic non interimitur hypothesis falsa, sed verum nam, vt inquit, si A alicui B inest, C autem omni A, alicui B inerit C: erit ergo syllogismus omne A est C. quoddam B est A igitur quoddam B est C si ergo hoc est impossibile, falsa Com. 136.

erit hypothesis, scilicet alicui B inesse A quare verum nulli B inesse A duarum enim contradictoriarum si altera est falsa, altera vera est quare, si hæc est falsa, quoddam B est A hæc erit vera, nullum B est A: hoc autem ostenso, interimitur verum, interimitur enim vtraque subcontraria, quæ vtraq; vera erat: nam A alicui quidem B inerat, alicui vero non inerat, & sic destruitur vtraq; subcontraria, quæ erat simul vera, non ergo est syllogismus per impossibile, quoniam per eum non destruitur falsum, sed destruuntur, ambæ subcontrariæ, quæ sunt simul veræ.

Amplius uon iam propter hypothesim accidit impoßibile, falsi enim erit, siquidem ex ueris non est falsum syllogizare, nũc autem est uera, inest enim A alicui B. Quare non supponendũ alicui inesse, sed omni. Similiter autem & si alicui B non inest, A ostenderemus: si enim idem est alicui non inesse, & nõ omni inesse, eandem in utrisque demonstratio est.

Com. 137. Secũdo idem probat, & vis rationis est, in syllogismo per impossibile, falsum quod accidit, debet accidere propter hypothesim falsam, non enim potest ex veris accidere. B Ergo oportet, vt saltem hypothesis sit falsa, vt saltem ex ea accidat falsum At hypothesis nõ est falsa, quoniam subcontrariæ in materia de inesse sunt simul veræ, ergo non potest fieri syllogismus per impossibile, dicit. { Amplius non iam propter hypothesim accidit impossibile, quoniam si in tali syllogismo ꝓpter hypothesim acciderit impossibile, falsa erit hypothesis, siquidem ex veris non est falsum syllogizare, oportet ergo, si falsum accidat, cum non coassumpta sit falsa, vt saltem hypothesis sit falsa nunc autem, vt inquit, hypothesis est vera, inest enim A alicui B. ambæ enim subcontrariæ veræ sunt in materia de inesse, & sic ex hypothesi non poterit sequi talis conclusio falsa, cum hypothesis non sit falsa quare, vt inquit, non supponendum alicui inesse, sed omni inesse

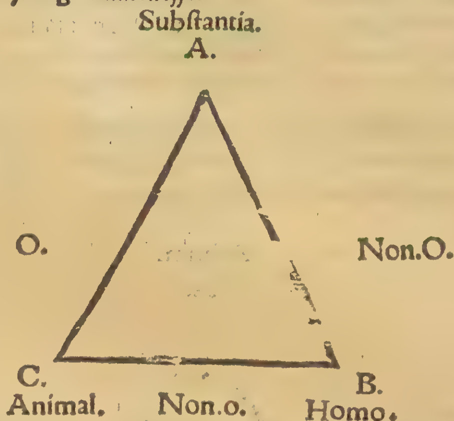
Obiectio. & ita per contradictorium, & non per subcontrariũ erit syllogizandum. Sed dices, cum duplex sit particularis negatiua, altera per negationem præpositam, vt nõ omne B est A, altera per negationem postpositam, vt quoddam B non est A, vtrum eodem modo probetur particularis negatiua per negationem postpositam, velut particularis negatiua per negationem præpositã. Responsio. Respondet ꝙ eodem modo, & eadem demonstratione, & dicit. { Similiter autem, et si alicui B non inest A, ostẽderemus, si enim idem est alicui non inesse, & non omni inesse, negatio enim proposita facit æquipollere suo contradictorio, eadem in vtrisq; demonstratio est.

Manifestum ergo. quoniam non contrarium, sed oppositum supponendum in omnibus syllogismis, sic enim necessarium erit Axioma probabile. nã si de omni affirmatio uel negatio, ostenso, quoniam non negatio, necesse est affirmationem ueram esse. Rursum si non ponant ueram esse affirmationem, constat uerã esse negationem, contrarium autem neutro modo contingit ratum facere. Neque enim necessarium, si nulli falsum, omne uerũ neq; probabile, ut si alterum falsum quoniam alterum uerum. Manifestum ergo, quoniam in prima figura alia quidem proposita omnia ostenduntur per impoßibile. Vniuersale autem affirmatiuum non ostenditur.

Com. 138. Ex ijs deducit qualis debet esse hypothesis in syllogismo per impossibile, & dicit. Manifestum ergo quoniam non contrarium, sed oppositum, hoc est contradictoriũ supponendum pro hypothesi in omnibus syllogismis, q syllogizant per impossibile, & causam assignans dicit. { Sic enim id quod syllogizat hoc, est conclusio principalis principaliter proposita, erit necessariũ, & Axioma, hoc est dignitas, in qua firmatur, erit probabile, hoc est ab omnibus concessum, & ꝙ Axioma erit ab omnibus concessum probat, quoniam Axioma erit, ꝙ de omni sit affirmatio vel negatio vera, & de nullo simul. nam si de omni, vt dicit, affirmatio vel negatio est vera, ostẽso quoniam non negatio est vera, necesse est affirmationem veram esse. Rursum si non ponant veram esse affirmationem, constat veram esse negationem, contrarium, autem A neutro modo contingit ratum facere, neq; enim necessarium si A nulli B inesse sit falsum, A omni B inesse sit verum, neque contingit hoc esse probabile, ac ab omnibus concessum, vt si alterum falsum, quoniam alterum verũ. nam contraria contingit esse simul falsa, deinde cõcludit id, quod a principio proposuit, & dicit. { Manifestũ ergo quoniã in prima figura alia quidem proposita, atq; problemata omnia ostenduntur per impossibile, vniuersale autem affirmatiuum non ostenditur, per hanc figuram.

Cap. 12. De syllogismo p ĩpossibile in scda figura.

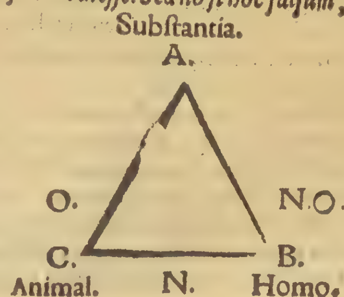
IN media autem figura & postrema, & hoc ostenditur. Ponatur enim A non omni B inesse, sumptum autem sit omni C inesse A: ergo si B quidem non omni B inest, A C autem omni, non omni B inest C: hoc autem impoßibile. Sit enim manifestum, quoniam omni B inest C, quare falsum quod suppositum est, uerum est ergo omni inesse.

Ostẽsio per ip ßibile ĩ scda figura ad vniuersalem affirmatiuam.

Com. 139. Cum compleuerit ostensionem per impossibile in prima figura, nunc transit ad ostendendum problemata in secunda, & tertia, & dicit. { In media autem figura, & postrema, & hoc scilicet problema vniuersale affirmatiuum ostenditur, & dicit Philoponus, ꝙ vniuersale affirmati- C uum non primo ostenditur in secunda vel tertia figura, non enim in secunda figura, vel tertia primo syllogizatur problema vniuersale affirmatiuum. Syllogizatur autem cum destructione hypothesis. Si enim habetur hypothesim esse impossibilem, quæ est opposita vniuersali affirmatiuæ propositioni, habetur vniuersalem affirmatiuam esse veram. Vnde dicit. { ponatur enim A non omni B inesse, & hoc pro minore, quæ sit, quoddam B nõ est A, hoc n. est contradictorium problematis vniuersalis, quod erat, omne B est A, & sumatur C sub A, & hoc dicit { Sumptum autem sit omni C inesse A, & hæc ꝓ maiore, tunc epilogat totum syllogismum, & dicit. { Ergo, si B quidem non omni inest A, C autem omni, ita vt omne C sit A, non omni B inest C, hæc est deductio ad impossibile, tunc recurrens dicit. hoc autem impossibile, hoc est, sed conclusio est impossibilis, & quia hoc posset negari, subdit. { Sit enim manifestum pro præsenti exemplo, quoniam omni B inest C, & si ita est, quare falsum quod suppositum est, & sic hypothesis falsa est. Verum est ergo D omni inesse, quoniam duarum contradictoriarum si altera falsa, altera vera erit.

Si autem contrarium supponatur, syllogismus quidem erit, & impoßibile, non tamen ostenditur quod propositum est. Si enim A nulli B: omni autem C: nulli B C. hoc autem impoßibile quare falsum est nulli inesse. Sed nõ si hoc falsum, uerum omni.

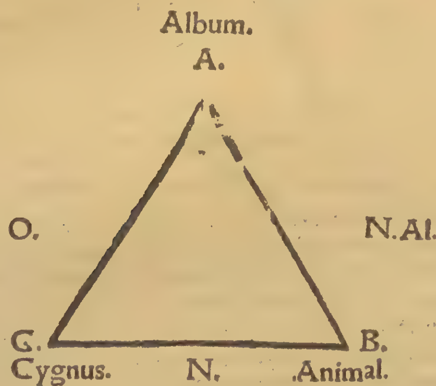

Non ostẽditur vniuersalis affirmatiua sumendo contrariã nã cõtraria cõtingit eẽ simul falsa.

Com. 140. Nunc declarat problema vniuersale affirmatiuum, nō posse syllogizari per impossibile, sumendo suum contrarium, quoniam licet primus processus sit bonus, & per secundum habeatur impossibilitas hypothesis, tamen nō deducitur propositum, quoniam vltima consequentia, quæ fit in recursu, non est necessaria dicit. { Si autem contrarium supponatur, syllogismus quidem erit. s. qui deducit ad impossibile, & impossibile, & hypothesis habebitur pro impossibili, non tamen ostenditur, quod propositum est, quoniam vltima consequentia, quæ fit in recursu, non valet, & ꝙ primus syllogismus valeat, probat, & dicit. { Si enim A nulli B inest, quod est contrarium vniuersalis affirmatiuæ, omni autē C, hoc est, & A inest omni C nulli B inerit ipsum C, hæc deductio ad impossibile vtilis est. Deinde declarat vsquequo recursus sit bonus, & dicit: { Hoc autem impossibile, & non pro assumpta propositione, quare falsum est A nulli B inesse, & sic hypothesis est falsa, & vsque ad hanc licet recurrere. Sed non si hoc falsum est, verum erit A omni B inesse, quoniam contrariæ possunt esse simul falsæ, & sic vltima consequentia in recursu syllogistica non est, nec necessaria.

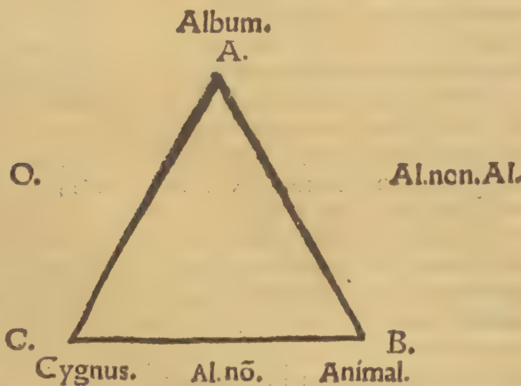
Quando autem alicui B inest A, supponatur A nulli B inesse C autem omni insit, necesse est ergo C nulli B inesse, quare, si hoc impoßibile, necesse est A alicui B inesse.

Ex hac cōiugatione astruitur ꝑticularis affirmatiua p īpoßibile sumendo cōtradictoriū ex alia nihil, qm̄ ad verū nullū sequitur impoßibile.

Si autem supponatur alicui non inesse, eadem erunt, quæ in prima figura.

In hac nihil astruitur si sumatur subcontrariū: nā ad veram suppōnem nullū sequitur īpoßibile.

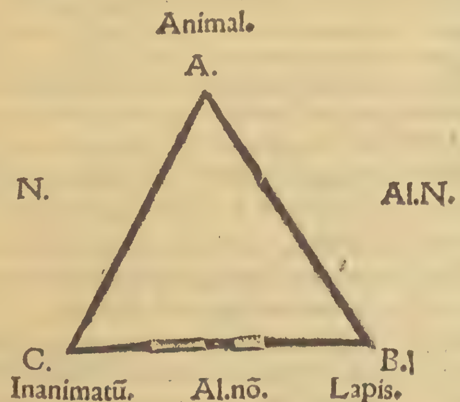

Com. 141. Nūc docet syllogizare per impossibile problema particulare affirmatiuum, iterum sumendo contradictoriū, & dicit. { Quando autem alicui B inest A, supponatur A nulli B, inesse pro hypothesi, C autem omni insit, coassumatur C sub A, ita vt A insit omni C, necesse est ergo in camestres, C nulli B inesse. Deinde docet recurrere, & dicit. { Quare, si hoc impossibile, necesse est A alicui B inesse, & sic habetur propositum.

Deinde declarat ꝙ hæc deductio nō potest fieri sumendo subcontrariam, & dicit, si autem supponatur alicui non inesse, quod est syllogizare per subcontrarium, eadē erunt, quæ in prima figura, quoniam nec hypothesis est necessario falsa, nec est incompossibilis conclusioni principali, quoniam subcontrariæ possunt esse simul veræ in materia non necessaria, nec accidit falsum propter hypo- B thesim falsam.

Rursum, supponatur A alicui B inesse, C autem nulli insit, necesse est igitur C alicui B non inesse, sed omni inerat, quare falsum quod suppositum est, nulli ergo B inerit A.

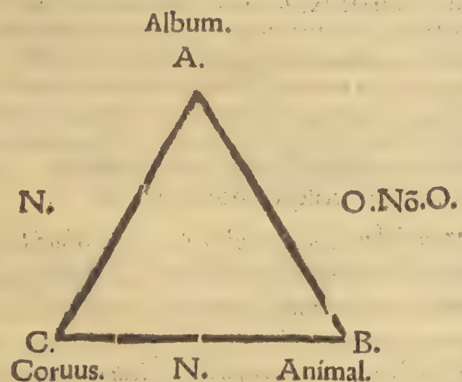
In hac cōstruitur vniuersalis negatiua.

Com. 142. Nunc docet syllogizare per impossibile problemata negatiua in secunda figura, & primo vniuersale negatiuū vt hoc videlicet, nullum B est A, & dicit. { Rursum, supponatur pro hypothesi, A alicui B inesse, quæ est opposita problemati vniuersali negatiuo, videlicet illi, nullum B est A, C autem nulli insit, hoc est, & coassumpta sit, nullum C est A, necesse igitur est in Festino, C alicui B non inesse, modo hoc est falsum, quoniam omni inerat, omne enim B inerat C, quare falsum est, quod suppositum est, .s. hypothesis, & si falsa est hypothesis, nulli ergo B inerit A, quod erat problema syllogizandum.

Quando autem non omni B inest A, supponatur omni inesse C autem nulli, necesse ergo est, C nulli B inesse, hoc autem impossibile, quare uerum est non omni inesse. Manifestum ergo, quoniam omnes syllogismi fiunt per mediam figuram. G

Ex hac cōiugōne concluditur ꝑticularis negatiua.

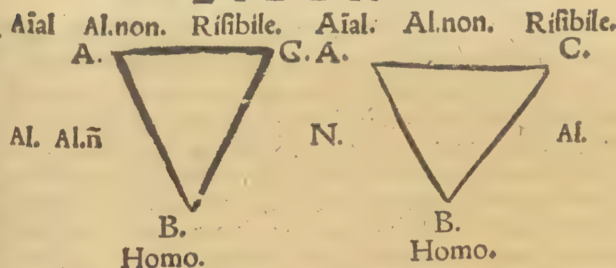

Com. 143. Nunc docet syllogizare particularem negatiuam per impossibile in secunda figura, hoc videlicet, quoddam B H non est A, & dicit. { Quando autem non omni B inest A, pro hypothesi, supponatur omni B inesse A, C autem nulli inesse A, pro coassumpta supponatur, ita vt si coassumpta C est A, necesse ergo est ex his in Cæsare, C nulli B inesse. Tunc recurrendo dicit, { hoc autem impossibile est, quare verum est non omni inesse, quod erat problema propositum. Tunc ex his infert id, quod dixerat superius, & dicit. { Manifestum ergo, quoniam omnes syllogismi fiunt per mediam figuram & vniuersales, & particulares & affirmatiui, & negatiui.

Cap. 11. De syllogismis p impossibile i tertia figura.

Similiter autem & per ultimam. Ponatur enim A alicui B non inesse, C autem omni B, ergo A alicui C nō inerit, si ergo hoc impoßibile, falsum erit alicui non inesse, quare uerū est omni. Si uero supponatur nulli inesse, syllogismus quidē erit, & impoßibile non ostenditur autem quod propositum est, Si .n. contrarium supponatur, eadem erunt quæ in prioribus.

Ex prīa cō cluditur vniuersalis affirmatiua, ex scđa ex sumptione cōtrarie cōcluditur ĩpoßibile, nō āt astruā tur ꝑpositū ꝗ ĩpoßibile cū cōtraria cōtingat simul eē fal sa.
Com. 144.

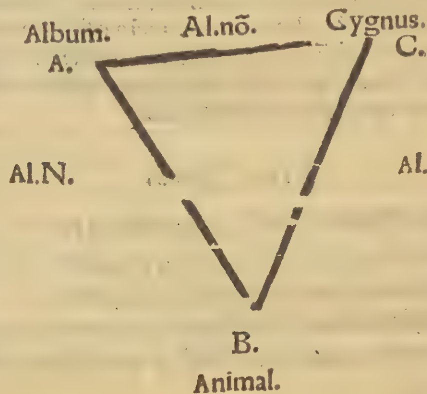

Cum egisset de secunda figura, nunc dicit de tertia, & primo declarat quo modo problema vniuersale affirmatiuum deductione ad impossibile syllogizetur, & dicit. { Similiter autem & per vltimam. s. figuram omnia problemata per impossibile syllogizantur, & primo vniuersale affirmatiuum illud, videlicet omne B est A. ponatur enim A alicui B non inesse pro hypothesi, quæ est cōclusioni contradictoria, C autem ponatur inesse omni B pro coassumpta, est enim C acceptum supra B, ergo in Broccardo; A alicui C non inerit, est enim A acceptum pro maiore extremitate, C autem pro minore, tunc docet recurrere, & dicit. { Si ergo hoc impossibile, falsum erit A alicui B non inesse, & sic hypothesis falsa est Quare verū est A omni B inesse, & sic habetur problema.

Deinde declarat quod non possit syllogizari per impossibile, pro hypothesi sumendo contrarium, & dicit. { Si vero supponatur nulli inesse. hoc est, ꝙ nullum B sit A, pro hypothesi, quæ est problemati vniuersali contraria, syllogismus quidem erit¦, & id quod deducit est impossibile, non ostenditur autem quod propositum, cuius causam assignans, dicit Si enim cōtrarium pro hypothesi supponatur, eadem erunt, quæ in prioribus dicta sunt in syllogismis primæ figuræ. Dictum est enim, ꝙ dato, ꝙ habeatur falsam esse contrariam, videlicet illa, nullum B est A, non sequitur veram esse huic contrariam, videlicet, omne B est A, quoniam possunt esse simul falsæ ex primo enim processu habetur, ꝙ falsa sit conclusio illa, quoddam C non est A; & ita, ꝙ falsa sit hypothesis, videlicet, nullum B est A, ex hac vero falsa non sequitur ꝙ sit vera illa, omne B est A, quoniam possunt esse simul falsæ.

Sed ad ostendendum alicui inesse, eadem sumenda est hypothesis nam si A nulli B, C autem alicui B A non omni C ergo hoc falsum, uerum est A alicui B inesse.

Per hāc astruitur particularis affirmatiua.

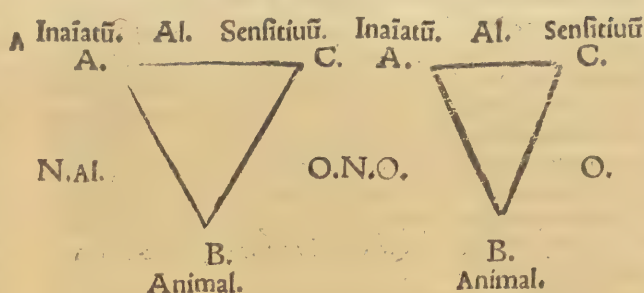
Com. 145.

Nunc docet syllogizare problema particulare affirmatiuum in tertia figura syllogismo per impossibile, et dicit. { Sed ad ostendendum A alicui B inesse, quod est problema particulare affirmatiuum¦, illud videlicet, quoddam B est A, eadem sumenda est hypothesis, quæ sumebatur in proximo syllogismo, videlicet illa, nullum B est A, nā, si A nulli B inest, C autem alicui B A non omni C inerit in Ferison. Tunc recurrendo dicit. { Si ergo hoc falsum, verum est A alicui B inesse, quod erat problema ꝓpositū.

Quando autem nulli B inest A, supponatur alicui inesse, sumptum sit autem & C omni B inesse, ergo necesse est A alicui C inesse, sed nulli inerat, quare falsum alicui B inesse A. Si autem supponatur omni B inesse A, non ostēditur propositum

A

Per primū syllogismū ꝓbatur ꝑ ĩpoßibile vniuersalis negatiua sumēdo cōtradictoriū in disamis, si vero sumatur contrariū, sicut ĩ darapti, nō astruitur ꝓpositū, cum cōtigat cōtraria eē simul falsa.
Com. 146.

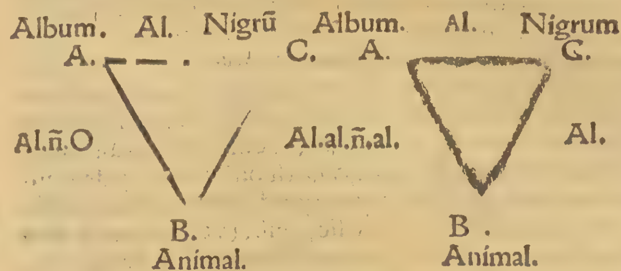

Nunc docet syllogizare problemata negatiua, & primo vniuersale, & dicit. { Quando autem nulli B inest A & debent probari in tertia figura deductione ad impossibile, supponatur pro hypothesi, A alicui B inesse, sumptum sit autem pro coassumpta, & C omni B inesse, ergo necesse est A alicui C inesse, sed hoc falsum, quoniam nulli inerat, quare falsum est alicui B inesse A, & sic verum

B erit, nulli B inesse A, quod erat propositum. Si autem pro hypothesi supponatur omni B inesse A, quod est problemati contrarium, syllogismus erit in Darapti, non ostenditur aūt propositū, qm̄ dato ꝙ falsum sit contrarium, non sequitur alterum contrarium verum esse.

Sed ad ostendendum non omni inesse, eadem sumenda hypothesis, nam si A omni B, & C alicui B, A inest alicui C, hoc autem non fuit, quare falsum est omni inesse, si autem sic, uerum non omni. Si autem supponatur alicui inesse, eadem erunt, quæ & in ijs, quæ dicta sunt.

Per primū syllogismū ĩ Datisi ꝑ sumptione cōtradictorij astruitur ꝑticularis negatiua, si āt sumatur subcōtrariū nō astruitur ꝓpositū tā et si concluditur.
Com. 147

Nunc docet syllogizare per impossibile in tertia figura particularem negatiuam, & dicit. { Sed ad ostendendum non omni inesse, quod est problema particulare negatiuum, illud videlicet, quoddam B non est A, eadem sumenda hypothesis, videlicet vniuersalis affirmatiua illa, videlicet omne B est A, nam, si A omni B, et C alicui B inest, A inest alicui C, tunc docet recurrere, & dicit. { Hoc autem non fuit, hoc est, hæc autem conclusio fuit falsa, quare falsum est, A omni B inesse. quæ erat hypothesis, si autem sic est, ꝙ hypothesis sit falsa, verum est, A non omni B inesse, quod est problema principale. Deinde assignat inutilem probationem, & dicit. Si autem pro hypothesi supponatur, A alicui B inesse, quæ est subcontraria problemati, eadem erunt, quæ & in ijs, quæ dicta sunt. Hoc est, quia non erit syllogismus, cum sit ex particularibus, & dato quod sit syllogismus, non habebitur

D propositum.

Manifestum ergo, quoniam in omnibus per impoßibile syllogismis, oppositum supponendum. Palam autem & quoniam in media figura ostenditur quodam modo affirmatiuum, & in postrema uniuersale.

Ex ijs deducit duo excerpta vtilia, & primum infert, cum dixit. { Manifestum ergo, quoniam in omnibus ꝑ impossibile¦syllogismis, oppositum supponendum pro hypothesi, non autem contrarium, nec subcontrarium, & hoc intelligas vniuersaliter in omnibus figuris (vt per multa exempla Aristo. probauit.) Secundum vero infert, cum dicit. { Palam autem¦, & quoniam in media figura ostenditur quodam modo affirmatiuam. s. affirmatiuum vniuersale, & etiam ostendetur vniuersale, affirmatiuum in postrema, quasi dicat esse manifestum ex dictis

Com. 148. 1. corolla.

2. corolla.

tam in secunda, quam in tertia figura per impossibile syllogizari vniuersale affirmatiuum, nā licet problema vniuersale affirmatiuum nec in media nec in tertia syllogizetur demonstratione recta, demonstratione autem deducente ad impossibile tam in media, quam in vltima problema vniuersale affirmatiuum, syllogizari poterit. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles dixit, & quoniam in media figura ostenditur quoddam modo affirmatiuum, dixit enim quodam modo, (vt Philoponus animaduertit,) quoniam non per se concluditur, sed interemptione aliorum fit.

Verborum cōsideratio

Cap. 14. De differētia, quæ est inter demōstrōnē ducētē ad impossibile, et ostēsiuam.

Differt autem quæ ad impossibile demonstratio ab ea, quæ est ostensiua, eo quod ponat quod uult interimere, deducentes ad confesse falsum, ostensiua autem incipit a confessis positionibus ueris. Sumunt ergo utræque duas propositiones confessas, sed hæc quidem ex quibus est syllogismus, illa uero unam quidem harum, alteram uero contradictionem conclusionis. & hinc quidem non necesse est notam esse conclusionem, neque prius opinari, quoniam est, aut non est, illinc uero necesse est, quoniam non est.

Com. 150. Lege primū posteriorū dilucidatoris de his duabus demonstrōnibus cap. proprio prima differentia

Vult nunc ostendere Aristo. per hæc differentiam inter demonstrationē ducentem ad impossibile, & demonstrationem ostēsiuam. & , vt Philoponus innuit, duas differentias assignat ex parte propositionum. Tertiam vero, (vt mihi videtur,) ex parte conclusionū. Ex parte propositionum quidem, primo, quia demonstratio ad impossibile supponit, (vt interimat id, quod supponit,) ponit enim pro hypothesi contradictorium eius conclusionis, quam probare intendit, postea ex interemptione illius deducitur principalis conclusio. Sic igitur demonstratio per impossibile supponit, (vt interimat,) ostensiua autem sumit propositiones, simpliciter, (vt ostendat secundo,) quoniam in demonstratione deducente ad impossibile, altera vera, & altera oīno falsa sumitur, in ostensiua autem vtræque veræ. Dicit, { differt autem ad impossibile demonstratio ab ea, quæ est ostēsiua, eo quod demonstrans per impossibile ponat quod vult interimere deducens ad confesse falsum, & sic ponit, (vt interimat,) ostensiua incipit a positionibus confessis veris, & sic non ponit propositiones, vt aliquam interimat, sed vt simpliciter ex illis ostendat, hæc est prima differentia. Deinde assignat secundam, & dicit, sumunt ergo vtræque duas propositiones confessas, sed hæc quidem. s. ostensiua, ex quibus est syllogismus, hoc est notas & veras, illa vero vnā quidem harum. s. ducens ad impoſe, sumit vnam quidē harum. s. veram, alteram autem contradictionem conclusionis, hoc est hypothesim falsam. Demonstratio enim ducens ad impossibile constat ex hypothesi, quæ est opposita principali conclusioni, & coassumpta, quæ est vera, & communiter concessa. Deinde assignat tertiam differentiā ex parte conclusionum, & dicit. { Et hinc quidem. s. in demonstratione ostensiua, non necesse est notam esse conclusionem, neque necesse est prius opinari, quoniam est. s. vera, aut non est. s. falsa. Quoniam demonstratio ostensiua simpliciter ostendit veram esse conclusionem, & non supponit eam veram esse. s. antequā syllogizetur illinc vero. s. in demonstratione ducente ad impoſe, necesse est supponere ab aduersario, quoniam conclusio non est vera, aduersarius enim supponit principalem conclusionem falsam esse, opponens autem probat eam veram esse sumendo hypothesim, cum altera coassumpta.

2. differentia.

3. differentia.

Cap. 15. Oē ostēsiue mōstratū et per impossibile mōstrari, pt et ecōuerso.

Differt autem nihil affirmatiuam uel negatiuā esse conclusionem, sed similiter se habet in utrisque. Omnis enim quæ ostensiue cōcluditur, & per impossibile demonstrabitur, & quæ per impossibile, ostensiue, & per eosdem terminos, non autem in eisdem figuris. Nam quando per impossibile syllogismus fit in prima figura, quod uerum est, in media erit, aut in postrema, priuatiuum quidem in media, prædicatiuum autē in postrema. Quando autem syllogismus in media fit, quod uerū est, erit in prima figura in omnibus propositionibus, quādo au-

B tem in postrema syllogismus, quod uerum est, erit in prima, & media, affirmatiua quidem in prima, priuatiua autē in media.

Com 151. cōclusio. 1.

Nunc assignat conuenientiam, & dicit. { Differt autē nihil affirmatiuam vel negatiuam esse conclusionem, quoniam indifferenter tam syllogismi ostensiui, quam ducentis ad impossibile conclusio, potest esse affirmatiua, & negatiua, sed similiter se habet in vtrisque. cuius causam dicit. Omnis enim quæ ostensiue concluditur, & per impossibile demonstratur, & conclusio, quæ per impossibile ostēditur ostensiue demonstratur & per eosdem terminos, non tamen in eisdem figuris & quod non in eisdem figuris, probat & dicit. { Nam quando per impossibile syllogismus fit in prima figura, per quem interimitur hypothesis, quod verum est, & principaliter intentū, ostensiue erit demonstratum in media, aut in postrema. priuatiuum quidem in media prædicatiuum autem in postrema, vt statim patebit. vult enim dicere, quod hypothesis destruitur per primā figuram. Conclusio vera & principalis, cui opponitur hypothesis, demonstratur in secunda, si fuerit negatiua, & F in tertia, si fuerit affirmatiua. Deinde tangit secundā partem, quasi secundam conclusionem, & dicit. { Quando autem syllogismus per impossibile in media fit, per quē interimitur hypothesis, quod verū est, hoc est conclusio vera & principaliter intenta, quæ opponitur hypothesi, erit in prima figura in omnibus propositionibus, hoc est in vniuersalibus, & particularibus affirmatiuis, & negatiuis hæc est secunda conclusio Deinde tangit tertiam & dicit. { Quando autem syllogismus per impossibile est in postrema, per quem interimitur hypothesis, quod verū est. s. conclusio principaliter intenta, ostensiue demonstrata erit in prima figura & media, affirmatiua quidē in prima, priuatiua autem in media, hæc est tertia conclusio. Has. n. tres conclusiones Aristo. affert, & eas probabit ordine suo. Quo autem ad verba attinet. Animaduerte duas esse conclusiones, alteram quam Aristoteles veram & intentam appellat, alterā quam hypothesim vocat, modo cum ipsa hypothesis interimitur in aliqua figura, nō potest conclusio principalis cui opponitur hypothesis, in eadem figura ostensiue demonstrari, & propterea Aristo. per tres conclusiones declarabit qua figura per impossibile hypothesis, & qua principalis cōclusio ostensiue syllogizetur. Dubitat aūt Alexāder, quia nō videtur verū idē per impossibile & ostēsiue posse syllogizari, nā Barocco, & Broccardo per impossibile ostenduntur, non autem ostensiue. Soluit ipse non omnem modum, sed omne problema quod per impossibile ostenditur ostendi recta ostensione, quoniam per impossibile syllogizatur vniuersale & particulare, affirmatiuum, & negatiuum, & hæc eadem ostensione recta, non tamen in eisdem figuris.

cōclusio. 2.

cōclusio. 3.

Verborum cōsideratio.

G

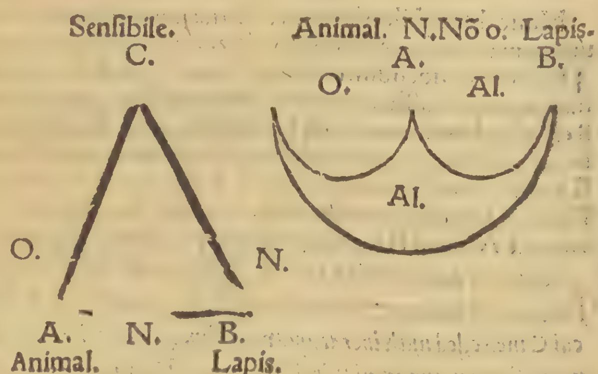
Alexan. Dubiō.

Solutio.

Prima figura.

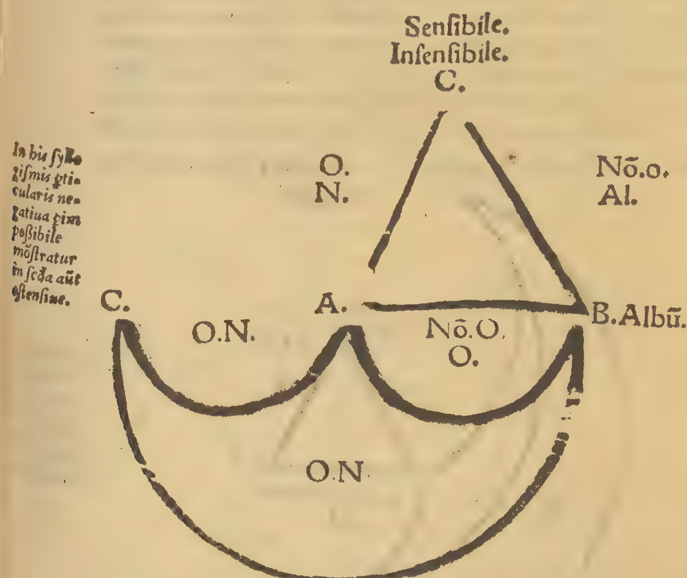
Prima figura.

Sit enim ostensum A nulli, aut non omni B per primam figuram, ergo hypothesis quidem erat, alicui B inesse A. C autem sumebatur A quidem omni inesse, B autem nulli. Sic. n. H fiebat syllogismus ad impossibile, hoc autem in media figura, si C, A quidem omni, B autem nulli inest, & manifestum quoniam nulli B, inest A.

Ex his syllogismis mōstratur negatiua vniuersalis in prima figura per impossibile et in secunda autē ostensiue.

Similiter autem & si non omni ostensum sit inesse, nam hypothesis quidem est omni B inesse A, C autem sumebatur A quidem omni, B autem non omni, & si priuatiua sit sumpta C A, similiter, & enim sic fit in media figura.

In his syllogismis pticularis negatiua p imposibile mõstratur in scđa aūt ostensiue.

Com. 152.

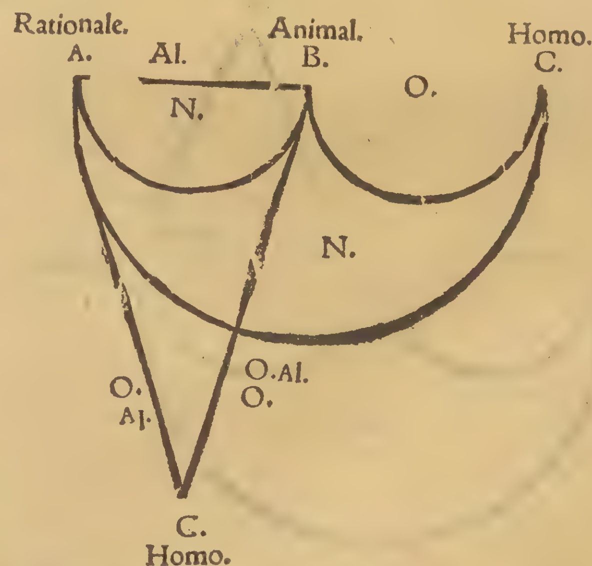
Cum accepisset tres conclusiones, nunc eas probat, & primo probat, ꝙ quando per impossibile demonstratur problem. vniuersale negatiuum, vel particulare negatiuũ in prima figura idem probetur per secundam ostensiue, non facit autem mentionem de problemate vniuersali affirmatiuo, quoniam, (vt Philoponus submemorat,) problema vniuersale affirmatiuum non probatur per impossibile in prima figura, vt igitur veritas elucescat, animaduerte syllogismum per impossibile semper fieri ex hypothesi, quæ est opposita conclusioni principaliter intentæ, & quadam vera coassumpta syllogizantibus manifeste falsum, hæc enim est deductio ad impossibile, atque primus processus. Ostensiua vero demonstratio fit ad eandẽ principalem conclusionem ex eadem coassumpta vera, & opposito cõclusionis falsæ, quæ erat illata ex deductione ad impossibile per primum processum, hũc enim ordinem, & has propositiones seruat in omnibus probationibus suis, nam ex ijs accipitur has demonstrationes fieri in eisdem terminis, nõ autem in eadem figura. Probat ergo primam conclusionem, & dicit. { Sit enim A ostensum nulli, aut non omni B syllogismo deducente ad impossibile per primam figuram. Siquidem sit ostensum A nulli B inesse per syllogismum deducentem ad impossibile per primam figuram, ergo hypothesis quidem erat, alicui B inesse A, hæc enim illi opponitur, C autem sumebatur A quidem omni inesse, tunc in Darij syllogizabatur, C alicui B inesse, hoc pacto, omne A C, quoddam B A, igitur quoddam B C. Et quoniam hæc conclusio est falsa. Syllogizabatur via oppositi huic opposita, videlicet C nulli B inesse sic enim fiebat syllogismus ad impossibile, cum enim inferebatur conclusio falsa via oppositionis statim sequebatur illi contradictoriam esse verã, quare, si hæc est falsa, quoddam B est C, quæ conclusio est syllogismi deducentis ad impossibile, erit hæc vera, nullum B est C quæ est illi contradictoria. Deinde docet syllogizare eandem conclusionem vniuersalem negatiuam principaliter intentam ostensiue in secunda figura, & dicit, hoc autem in media figura, nam, si C A quidem omni hæc.n. erat in deductione ad impossibile coassumpta vera, B autem nulli, hæc enim erat opposita conclusionis syllogismi deducentis ad impossibile, &, pro ergo in Camestres manifestum, quoniam nulli B inest A, & hoc per demonstrationem ostensiuam, ac rectam, quæ est omne A est C nullum B est C, igitur, nullũ B est A. Ecce, ꝙ hæc ostensiua demonstratio fit ex eisdem terminis, & ex eadẽ propositione, quoniam ex ea, quæ erat coassumpta in deductione ad impossibile, & ex opposita eius conclusionis, quæ syllogizabatur deductione ad impossibile. et sic problema vniuersale negatiuum ostenditur deductione ad impossibile in prima figura, & ostensiua demonstratione in secunda ex eisdem terminis & eadem propositione. f. eadem coassumpta. Deinde declarat, ꝙ problema particulare negatiuum probetur deductione ad impossibile in prima figura, & ostensiua demonstratione in secunda simili ratione & ordine, & dicit. { Similiter autem, & si non omni B ostensum sit inesse A, ita vt problema syllogizandũ deductione ad impossibile sit, quoddam B non est A, nam hypothesis quidem est, omni B inesse A, hæc enim est contradictoria conclusioni principali, C autem sumebatur A quidem omni, hæc enim erat coassumpta vera, ex quibus deducebatur in Barbara, C inesse omni B, via autem oppositionis deducebatur B nõ omni, hoc est quoddam B non esse C, modo ex his in Barocco syllogismus ostensiuus erit, omne A, C quoddam B non C, igitur quoddam B non A, ecce ꝙ eadem conclusio particularis negatiua syllogizatur ostensiue, et si priuatiua sit sumpta, C A similiter, nam deductio ad impossibile erit in Cælarent hoc pacto, nullum C A, omne B C, igitur nullum B C, tunc ostensiue, nullum A C, hæc erat coassumpta, quoddam B C, hæc est opposita falsa conclusionis, quæ fuit in syllogismo deducente ad impossibile, igitur in Festino quoddam B non A, quæ fuit principale problema, etenim, (vt inquit,) sic ostensiue syllogizando fit in media figura, ecce quomodo problema particulare negatiuum demonstratur in prima figura per impossibile, & in secunda ostensiue ex eisdem terminis, & ex altera eadem propositione.

Nota.

A

B

Rursum sit ostensum alicui B inesse A, ergo hypothesis quidem est, nulli inesse, B autem sumebatur omni C inesse, et A uel omni uel alicui C, sic enim erit impoßibile. Hoc autem postrema figura, si A & B omni C, & manifestum ex ijs, quoniam necesse est A alicui B inesse, similiter autem, & si alicui C sumatur inesse A. C

Ex his mõstratur per ĩpoßibile ĩ pria figura pticularis affirmatiua, ĩ tertia aũt dupliciter ostẽsiue in Darapti et Disamis.

D

Hic probat secundam conclusionem, & primo proponit eam, & dicit. { Rursum sit ostensum alicui B inesse A, ita vt problema sit, quodam B est A, deinde facit syllogismum per impossibile, & dicit, { ergo hypothesis quidem est, nulli B inesse A, hæc est contradictoria conclusiõis principalis, B autem sumebatur omni C inesse, hæc est coassumpta conclusio via syllogismi erit, A nulli C inerit tacuit autem conclusionem, quæ sequitur via syllogismi, & ponit conclusionem, quæ sequitur via oppositionis & dicit & A vel omni B vel alicui C inerit, sic enim conclusio, quę fuit illata erit impossibilis, quoniam hæc, quæ est ei contraria, vel contradictoria est vera, tunc ex coassumpta propositione in deductione ad impossibile,

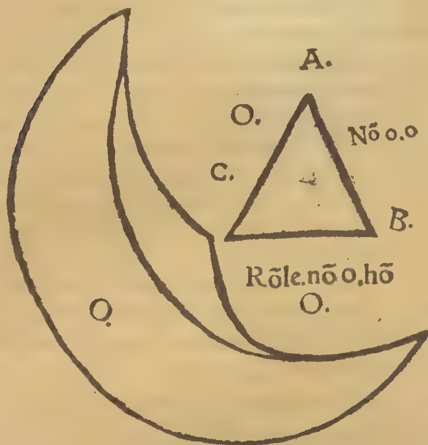
Com. 153. Probõ conclusionis secundæ.

& hac opposita syllogizat in tertia figura ostensiue, & dicit { hoc autem postrema figura syllogizabitur, si A inest omni C, hæc enim erat conclusio syllogizata via oppositionis, & B omni C, erat enim hæc coassumpta, & pro ergo, manifestum ex ijs, quoniam necesse est A alicui B inesse in Darapti, similiter & si alicui C, sumatur inesse A, hæc enim erat opposita conclusio, quæ sequebatur via oppositionis, & erit syllogismus in disamis, hoc pacto, quoddam C est A, omne C est B, igitur quoddam B est A ecce quomodo idem problema ostensiue probatur in tertia figura.

Secunda figura.

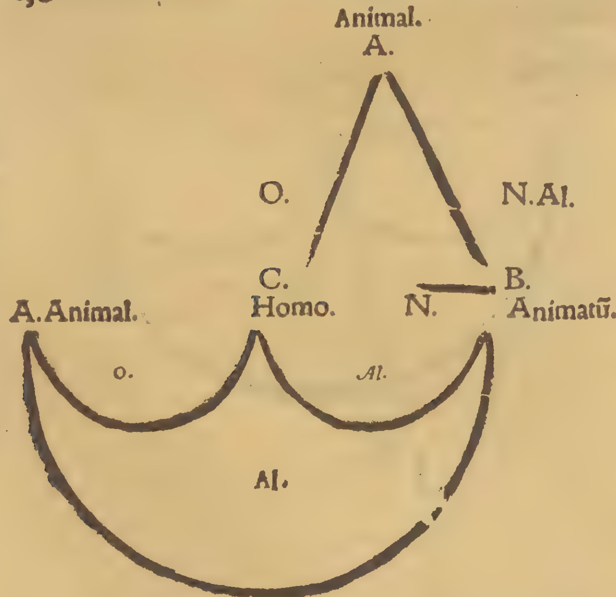
Rursum in media figura ostensum sit A omni B inesse, ergo hypothesis quidem fuit non omni B inesse A, sumptum est autem A, omni C, & C omni B, sic enim erit impossibile, hoc autem prima figura, si A omni C, & C omni B.

Vniuersalis affirmatiua p impossibile in scda monstratur in prima autē ostensiue.

Similiter autem, & si ostensum sit alicui inesse. Nam hypothesis quidem fuit, nulli B inesse A: sumptum est autem A omni C, & C alicui B.

Particularis affirmatiua monstratur per īpossibile ī scda, ī pria autē ostensiue.

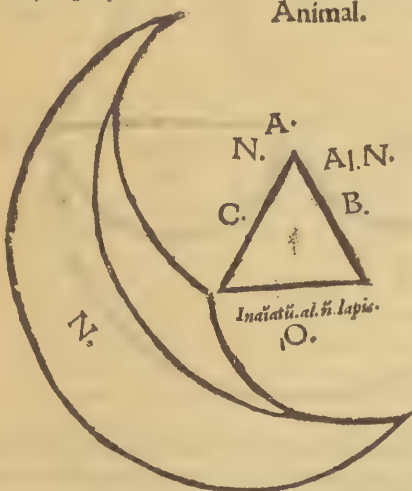

Com. 154. Nunc declarat tertia conclusionem, q̄ si in media figura sit ostensum problema vniuersale affirmatiuum per impossibile, idem & per primam ostēsiue syllogizari possit, & dicit. { Rursum in media figura sit ostēsum A omni B inesse, ergo in tali deductione ad impossibile hypothesis fuit, nō omni B inesse A, hoc est quoddam B non est A, sumptum aūt est, A oī C, cōclusio debet esse, ergo quoddam B non est C, & conclusio, quæ huic opponitur, erit, C omni B, sic enim erit impossibile illud, quod in priori syllogismo fuit deductum. Tunc docet probare illud met ostensiue in prima figura in eisdē terminis & dicit { hoc autem erit prima figura, videlicet, si A omni C, & C omni B, sequitur enim ex ijs A inesse omni B, ex coassumpta, & opposita conclusionis deductæ.

B Idem declarat in problemate particulari affirmatiuo, & dicit. { Similiter autē, & si p impoſe ostēsum sit A alicui B inesse, nā in tali ostēsione hypothesis quidē fuit, nulli B inesse sumptū aūt est A omni C, ergo conclusio debet esse nulli, B inesse C, & C alicui, B inesse erit conclusio huic opposita ex assumpta ergo & hac opposita in Darij syllogizabitur sic, oē C A, quoddā B C, igitur quoddam B A, est enim problema particulare affirmatiuum quod fuit deductione ad impossibile in secunda figura syllogizatum. Nūc in prima ostēsiue pbatū in eisdem terminis.

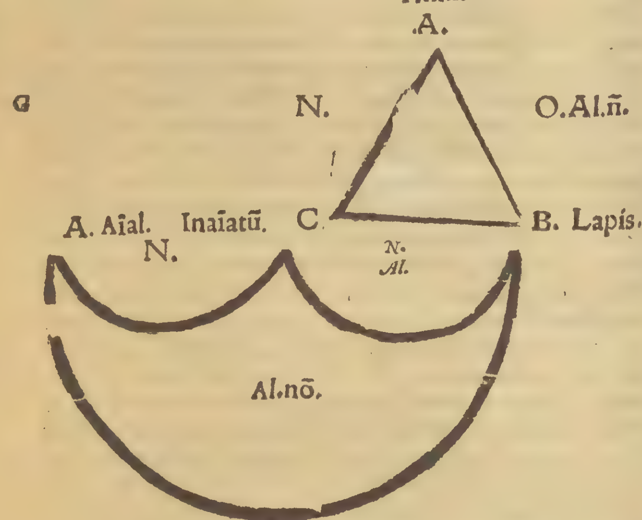
Si aūt priuatiuus sit syllogismus, hypothesis quidem A alicui B ineē, sumptū ē A nulli C, & C oī B, quare fit prima figura.

Vniuersalis negatiua mōstratur p ipossibile i scda, in prima āt ostēsiue.

Et si non uniuersalis sit syllogismus, sed A alicui B ostensum sit non inesse, similiter, nam hypothesis quidem omni B inesse A sumptū est aūt A nulli C, & C alicui B, sic enim prima figura.

Mōstratur negatiua pticularis p īpossibile ī scda, in prima ostēsiue.

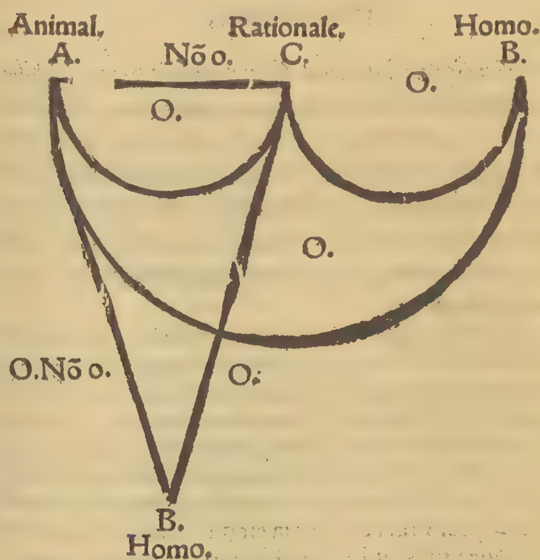

Rursum oñdit pblema vl'e negatiuū. vt nullū B A, qd demōstraf in scda p impoſe, idē in prima ostēsiue syllogizari in eisdē terminis ex coassumpta, & opposita conclusionis deductæ, & dicit. { Si aūt priuatiuus sit syll's, q pro bat problema vl'e negatiuū, videlicet nullum B A. in deductione ad impoſe hypothesis quidem fuit, A alicui B inesse. sumptū est aūt A nulli C, cōclusio erit, C nō oī B, & cōclusio huic opposita erit, C omni B. Quare ex hac opposita, & coassumpta fit prima figura, hoc pacto, nullū C A, omne B C, igitur nullum B A. Et sic idem pblema vl'e negatiuū per impoſe in secunda, ostēsiue in prima in eisdem terminis erit syllogizatum. *Com. 155.*

H Deinde declarat idē de particulari negatiuo, & dicit. Et si nō vl'is sit syll's, sed A alicui B ostensum sit nō inesse, similiter probaf per impoſe in secūda & ostēsiue in prima. Nā, (vt inqt,) hypothesis qdē fuit oī B ineē A, sumptū ē aūt A nulli C, cōclo dēt eē, ergo C nulli B, & huic opposita, C alicui B, sic.n. pria figura. Nā seqf ostēsiue, nullū C A, quoddā B C, igif quoddā B nō est A, qd fuit pblema.

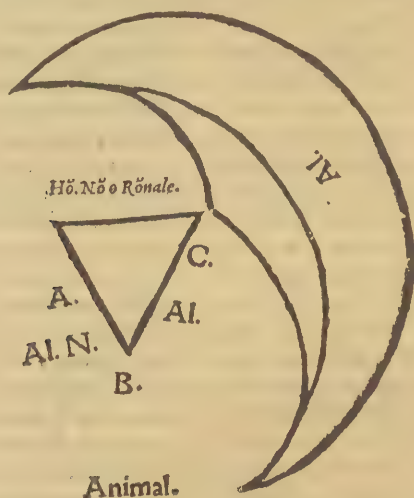
Cap. 17. Tertia figura.

Rursum in tertia figura ostensum sit A inesse omni B, ergo hypothesis quidem fuit non omni B inesse A, sumptum autem est C omni B, & A omni C, sic enim erit impossibile, hoc autem prima figura.

Ex his monstratur vniuersalis affirmatiua in tertia per impossibile, in prima autem ostensiue.

Similiter autem & si in aliqua sit demonstratum, nam hypothesis quidem erit, nulli B inesse A, sumptum autem est C alicui B, & A omni C,

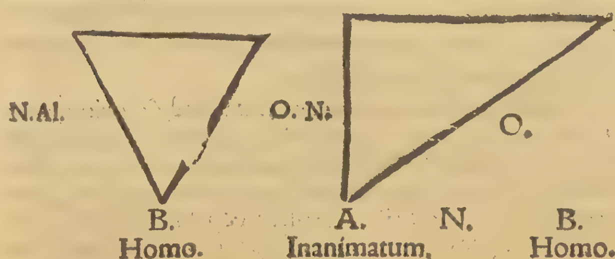
Ex iis ostenditur particularis affirmatiua per impossibile in tertia, ostensiue autem in prima.

Com. 150. Nunc vult probare q idem problema potest in tertia per impossibile & in prima ostensiue demonstrari. & primo hoc declarat de problemate vniuersali affirmatiuo, & dicit. { Rursum in tertia figu. ostensum sit per impoſſe A inesse omni B, ergo in tali ostensione hypothesis quidem fuit, non omni B inesse A, sumptũ aũt est C omni B, & sic conclo erit alicui C non inesse A, & huic opposita erit, A omni C, sic. n. erit impossibile, hoc autem erit prima figu. sic syllogizando, omne C A, omne B C, igitur omne B A. Hoc aũt erat problema, q in tertia figu. per impossibile demonstrabatur. Eodem modo declarat ꝓblema particulare affirmatiuum posse in tertia per impossibile, & in prima ostensiue demonstrari, & dicit.

Similiter autem, & si in aliquo sit demonstratum per impossibile in tertia poterit idem demonstrari ostensiue in prima. vt si problema sit, quoddam B A, nã hypothesis quidem erit in tali demonstratione per impoſſe, nulli B inesse A, snmptum autem est C alicui B, & erit conclusio, quoddam C non est A, & opposita huic conclusioni erit, A omni C, modo potest fieri syllogismus ostensiuus sic in prima, omne C A, quoddã B C, Igitur qddam B A, q est problema propositum.

Si autem priuatiuus sit syllogismus, hypothesis quidem A alicui B inesse, sumptum est autem C A quidem nulli, B autem omni, hoc autem media figura.

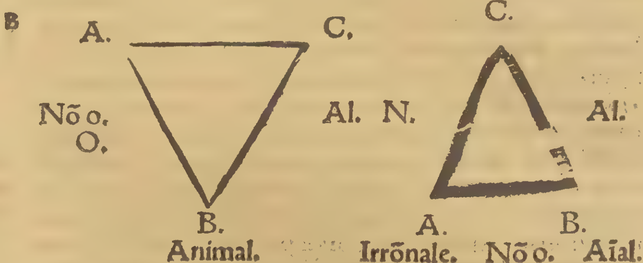
A

Ex his monstratur per impossibilis vniuersale negatiua in tertia, in secunda aũt ostensiue.

Similiter autem, & si non vniuersalis sit demonstratio, nam hypothesis quidem erit omni B inesse A, sumptum est autem C, A quidem nulli, B autem alicui, hoc autem media figura.

B

Ex his in tertia concluditur ꝑ impossibile particularis negatiua, in secũda autem ostensiue.

Nunc docet in negatiuis, & declarat q vniuersalis ꝓpositio negatiua demonstratur per impossibile in tertia, & ostensiue in secunda. Quo tñ ad verba attinet, animaduertere, q Aris. vsq huc accepit tres propositiones duorum syllogismorum, quia primo hypothesim, secundo coassumptam: & tertio conclusionem oppositam eius, quæ per impoſſe syllogizabat, & hoc seruauit huc vsq, nunc autẽ propter breuitatem mutat ordinem, sumit. n. primo hypothesim, secundo oppositam falsæ conclõnis per impoſſe syllogizatæ, & tertio coassumptã. Amplius, (vt Philop. inquit,) non solum hæc quæ in tertia per impossibile ostenduntur, possunt ostendi ostẽsiue in secunda, sed in prima, sed qm̃ propriũ est hoc secundę fig propter hoc in secunda cõcluditur magis illud, q in tertia cõcludebatur. Dicit, { si aũt priuatiuus sylls sit, ita vt problema sit, nullũ B est A, hypothesis quidẽ erit huic contradictoria, A quidẽ alicui B inesse, q̃ sumatur pro minore, & sumpta sit omni B C, conclo erit, quoddã A C. In secunda vero figura ꝓbatur ostensiue sic ex opposito conclonis, videlicet, nullũ A C, ꝓ maiori, & coassumpta ꝓ minori, videlicet omne B C, & sequitur igit̃, nullũ B, q erat problema, q nũc in secunda ostẽsiue est syllogizatũ. Dicit, { hypothesis quidẽ A alicui B inesse ꝓ minori in ostẽsiuo, sumptum aũt est C, A quidẽ nulli, q est conclonis opposita, q̃ sumatur pro maiore, q̃ non dicitur coassumpta. Sed vocat ex licentia hanc coassumptã, B aũt omni, hæc. n. est coassumpta primi sylli, q erat per impoſſe in tertia figu. Hoc aũt media figura est hoc pacto, nullũ A C, omne B C, igitur nullũ B A, q erat ꝓblema. Vñ per hypothesim, & oppositam conclonis per impoſſe syllogizatæ innuitur ostẽsiuus sylls, per hypothesim, & coassumptam q̃ tertio loco sumit. Innuitur deductio ꝑ impoſſe, idem declarat in particulari nega. & dicit. { Silr aũt, & si non vlis sit demonstratio, & problema sit, quoddam B non est A, nã hypothesis quidẽ erit omni B inesse A, ꝓ minore, in syllo per impoſſe, sumptum autem, q est oppositum conclusionis deductæ, erit C A quidẽ nulli, ꝓ maiori in ostensiuo, & B alicui erit veræ coassumpta, q̃ sit ꝓ minore in ostensiuo, hoc aũt media figura Hoc pacto, nullũ A C, quoddã B C, quoddã B. Igit̃ nõ est A.

Com. 157.

C

D

Manifestum ergo, quoniam per eosdem terminos, & ostensiue est demonstrare unũquodq; problematũ et per impossibile, similiter aũt erit, & cum sint ostensiui sylli ad impossibile deducere in terminis sumptis, qñ opposita propositio conclõni sum=

pta fuerit, nam fiunt iidem syllogismi iis, qui sunt per conuersionem. Quare statim habemus & figuras per quas unumquodque erit: palam ergo, quoniam omne problema ostenditur per utrosq; modos, & per impoßibile, & ostensiue & non contingit separari alterum ab altero. E

Com. 158. Ex dictis infert ea, quæ declarata sunt. & primo quō problemata demonstrentur ostēsiue, & per impoſe, et dicit. { Manifestum ergo, qm̄ ꝑ eosdem terminos, & ostensiue & per impoſe est demonstrare vnumquodq; ꝓblematum, qm̄ & vl'e, & particulare, & affirmatiuum, & negā. non tn̄ per eandem fig. neq; per omnes easdem ꝓpositiones, vt visum est, hoc est primū. Deinde infert secundum, & dicit. { Silr aūt erit econtrario, cum sint ostensiui sylli, in eisdem sumptis terminis, ad impoſe deducere, qn̄ opposita ꝓpō conclōni sumpta fuerit ex consensu aduersarij, cū altera coassumpta vera, nā sic syllogizando fiunt iidem, i. similes sylli iis, q sunt per conuersionem. Dico similes, qm̄ differentia est nō parua inter syllos per impoſe, & syllos cōuersiuos, vt patuit. { Tertio infert figuras, q̄bus hęc demōstrantur, & dicit. Quare statim habemus et figuras, ꝑ quas vnumquodq; erit ꝓblema demonstratū, qm̄ per oēs figuras. vltimo concludit { palam ergo, qm̄ omne problema ostenditur per vtrosq; modos, & ꝑ impossibile & ostensiue, et nō contingit separari alterum ab altero, non. n. pōt syllogizari problema ostensiue, cū & impossibile syllogizetur. nec per impoſe, quin et ostēsiue, q̄uis non in eadem figura, dixit per vtrosq; modos non autem per oēs modos, qm̄ vt Philop. inquit, omne problema siue affirmatiuum, siue nega. ostenditur ꝑ impossibile, & recte, hæc de syllogismo per impossibile.

Cap. 18. De syllogismo ex oppositis.

In qua autem figura est ex oppositis syllogizare, & in qua non est, sic erit manifestum. Dico aūt oppositas esse propositiones secundum locutionem quidem quatuor. ut omni nulli: & omni & non omni: & alicui, & nulli: & alicui, & nō alicui inesse. Secundum ueritatem aūt tres, nam alicui & non alicui secundum locutionem opponuntur solum, harum autem contrarias quidē uniuersales, omni nulli inesse, ut oēm disciplinam esse studiosam, nullā disciplinā esse studiosam, alias uero oppositas,

Omnis disciplina, Est studiosa.	Oppositæ, ſm veritatem.	Nulla disciplina, Est studiosa.
Oppo.		ſm verit.
Oppo.		ſm verit.
Quædā disciplina, est studiosa.	ſm locu. oppositę.	Quædā disciplina nō est studiosa.

Com. 159. Nunc de syllo, qui fit ex oppositis, & primo prēmittit intentionem, deinde declarat quæ sint ꝓpōnes oppositæ, de prima dicit. { In qua aūt figura est ex oppositis syllogizare, & in qua non est, sic erit manifestū, hæc est intentio. Deinde declarat oppositiones, & dicit. { Dico autem oppositas esse ꝓpōnes ſm locutionem quidem quatuor, hoc est secundum vocē, & omni, nulli, et omni, & non omni, & alicui, & nulli, & alicui, & non alicui inesse, & per nō alicui inesse, intelligit negatione postposita alicui non inesse. Secundum veritatem autem tres: nā alicui inesse, & alicui non inesse ſm locutionem, hoc est ſm vocem solum opponuntur, qm̄ secundum rem possunt esse simul veræ. Deinde reducit has duas oppositiones, et dicit. { Harum aūt contrarias dico vl'es quidem, vt omni, nulli inesse, vt oēm disciplinam esse studiosam, & nullam disciplinam esse studiosam, alias vero oppositas, hoc

est alias duas, dico esse cōtradictorias, vt omnis disciplina est studiosa, quædā disciplina nō est studiosa, & nulla disciplina est studiosa, quædā disciplina est studio a. Multæ aliæ possent esse oppōnes, vt priuatiuæ, & relatiuæ, q̄ cū nō sint in ꝓpōnibus, sed in terminis, nō sunt ad ꝓpositū.

Prima figura.

In prima igitur figura non est ex oppositis propositionibus syllogismus, neque affirmatiuus, neq; negatiuus. Affirmatiuus quidem, quoniam oportet utrasq; affirmatiuas esse propositiones: oppositæ autem sunt affirmatio, et negatio. Priuatiuus autem, quoniam oppositæ quidem idem de eodem prædicant, & negant, in prima autem medium non dicitur de utrisq;, sed de illo quidem aliud negatur, idem autem de alio prædicatur, hæ uero non opponuntur.

Iis præmissis, nunc exequitur, & ponit hanc conclusionem videlicet in prima figu. non ex oppositis ꝓpōnibus syllogismus, neq; affirmatiuus, neq; negatiuus. Hæc est conclusio. Sed anteq; declaretur conclusio, exponamus quid sit syll's ex oppositis, ad q̄ rñdet Philop. q̄ syllogismus ex oppositis est, in cuius conclusione idem negatur a se, vt oīs disciplina est studiosa, nulla disciplina est studiosa. Igitur nulla disciplina est disciplina. Ecce quō in conclusione huius syllogismi idem negatur a se vniuersaliter, vel particulariter. Quare oportet, vt syllogismus ex oppositis sit, qui ex propositionibus, quæ sunt inuicem contrariæ, vel cōtradictoriæ, infert conclusionem in qua idem negatur a se ipso. Amplius sequitur, q̄ nullus syll's affirmatiuus possit esse ex oppositis ad conclōnem affirmatiuam, qm̄ conclusio affirmatiua non pōt syllogizari, nisi ex vtrisq; affirmatiuis, at duæ affirmatiuæ nō opponuntur contrarie, nec contradictorie. Rursum sequit, q̄, si propositiones sylli opponantur contrarie ſm vocem tantum, hoc est subcontrarie, non erit syllogismus ex oppositis. Tum quia ambæ ꝓpōnes erunt particulares, ex quibus nihil sequitur. Tum etiam, quoniā subcontrariæ non opponuntur ſm veritatem, quia ambæ possunt esse simul veræ. Demum sequitur, q̄ ex oppositis prædicatis proprie non fit syll's ex oppositis, cuiusmodi sunt hæc p̄dicata bonum, & malum, qm̄ hæc non opponuntur secundum affirmationem, & negationem, sed potius secundum priuationem & habitum, de vtilitate sylli ex oppositis postea dicemus. His declaratis redeamus ad textum, & dicamus, q̄ Aristo. probat conclusionem, & dicit. { Affirmatiuus quidem syll's non potest esse in prima fig. ex oppositis, qm̄ in tali syllo affirmatiuo, oportet vtrasque propositiones esse affirmatiuas, oppositæ aūt sunt affirmatio & negatio, quæ non possunt esse in syllo affirmatiuo, cum vtræq; sint affirmatiuæ. Deinde probat q̄ nec priuatiuus, & dicit. Priuatiuus autem, subaudi minime, qm̄ oppositæ quidem, idē. s. prædicatum, de eodem subiecto prædicant, hoc est affirmāt, & negant, in prima autem mediū non de vtrisq; extremis, sed de illo, s. medio aliud, s. maior negatur, & idem mediū de alio prædicatur, hæ verō non opponuntur. Quare nec syllogismus negatiuus potest esse ex oppositis in prima figu. vnde rō cōis esse potest q̄ in prima fig. non fiat ex oppositis sylls, qm̄ propositiones nunq; opponuntur, nisi idem subiicia tur in vtraq; & idem prædicetur in vtraq;. Modo in prima fig. illud q̄ subiicitur in vna, prędicatur in alia. Sed dices hic syllogismus est ex oppositis nullū studiosum est disciplina, omnis disciplina est studiosa, igitur nulla disciplina est disciplina. Dicendum q̄ hic syllogismus nō est formaliter ex oppositis propter rationes assignatas, sed est ex oppositis reductiue. Nam conuersa maiore in terminis syllogismus fiet ex oppositis in secunda figura.

Com. 160. F Quid sit syllogismus ex oppositis. G H obiectio. Respon.

Cap. 19. De syllogismo ex oppositis in secūda fi.

In media autem figura, & ex oppositis, & ex contrariis contingit fieri syllogismum. Sit. n. studiosum quidem in quo A, disciplina uero in quo B, & in quo B, & in quo C. Si ergo omnem disciplinam studiosam sumpsit, & nullam, A inest omni B, & nulli C, quare B nulli C: nulla ergo disciplina, disciplina est.

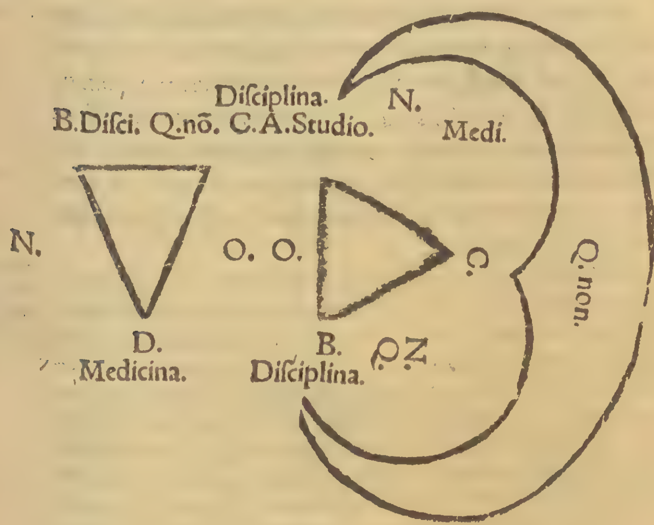
Cum

Studiosum.
A.
O. N.
B. C.
Disciplina. N. Disciplina.

Ex opposi- tis contra- riis p se syl logizatur ĩ camestres vniuersalis negatiua.

Com. 160. Cum ostenderit in prima figura fieri non posse syllogismum ex oppositis propositionibus, nunc ostendit syllogismum ex oppositis fieri in secũda, & primo ostendit cum fieri posse in vniuersalibus, secundo in particularibus. & declarando eum fieri posse in vniuersalibus, primo hoc declarat fieri posse in secundo modo, scilicet Camestres, deinde in primo modo, vt in Cæsare & declarando hunc syllogismum fieri posse in secũdo modo, primo eum fieri, posse exponit ex per se contrariis propositionibus, deinde ex cõtrariis per accidens. De prima parte dicit, { in media autem figura, & ex oppositis, scilicet contradictoriis, & ex contrariis contingit fieri syllogismum. Et ꝙ ita sit probat exemplo in Camestres & in contrariis per se, & dicit. { Sit.n. studiosum quidem in quo A, ꝙ medium est. Disciplina vero sit in quo B, maior extremitas ponit, & in quo C, minor extremitas. Si ergo syllogizans sumpsit oẽm disciplinam studiosam, & nullam disciplinam studiosam, tunc A inest omni B, qm̃ omnis disciplina est studiosa, & nulli C, qm̃ nulla disciplina est studiosa, quare, B nulli C, nulla ergo disciplina est disciplina, hic ergo syllogismus ex contrariis propositionibus syllogizauit cõclusionem, in qua disciplina vniuersaliter negatur a seipsa.

Similiter autem & si omnem sumens studiosam disciplinam, medicinam autem non studiosam sumpsit: nam A, B quidem omni, C aũt nulli, quare aliqua disciplina non erit disciplina.

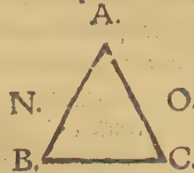

Com. 161. Hoc idem declarat in oppositis per accidens, & dicit. { Similiter autem, & si omnem sumens studiosam disciplinam, medicinam autem non studiosam sumpsit, hoc est, & nullam medicinã esse studiosam sumpsit. nam A, B quidem omni, quoniam omnis disciplina studiosa: C autem nulli, quoniam nulla medicina studiosa. ex ĳs sequitur directe, igitur nulla medicina est disciplina. p subacceptionem autem sequitur etiam (vt quædam disciplina non sit disciplina sic arguendo in Ferio) nulla medicina est disciplina, hæc fuit conclusio. Quædam disciplina est medicina, igitur in Ferio, quædam disciplina non est disciplina, vel in tertia figura subaccipiendo sic, nulla medicina est disciplina, omnis medicina est disciplina ergo in Felapton, quædam disciplina non est disciplina.

A Quo vero ad syllogismos attinet, animaduertere, (vt Philoponus inquit,) in his syllogismis semper minorem esse falsam, & maiorem veram, vt tamen syllogismus sit apparens propositio falsa debet esse occulte falsa, sed quo modo falsa propositio possit occultari, in Topicis declaratur. Amplius per hos syllos probari solet voluptatem nõ esse voluptatem, qm̃ omnis voluptas bona, nulla voluptas bona, igitur nulla voluptas est voluptas. & diuina non esse diuina, omne diuinum est iustum, nullum diuinum est iustum, igitur nullum diuinum est diuinum. Et quoniam, (vt Philoponus inquit,) in talibus syllogismis, altera propositio vera est, altera occulte falsa, de modis occultandi falsa in Topicis dictum est.

Et si A, C quidem omni, B aũt nulli. Est autem B quidem disciplina, C autem Medicina, A uero opinio. Nullam.n. disciplinam opinionem sumens, sumpsit aliquam disciplinam esse opinionem, differt autem à priore in terminis conuerti, nam prius quidem ad B, nunc autem ad C affirmatiuum.

B

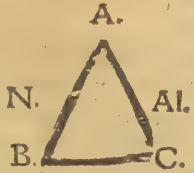

Vniuersalis negatiua ex contrariis concluditur sicut in superiori in camestres.

Nunc docet syllogizare ex contrariis in Cæsare, & vtitur contrariis per accidẽs, quia per subacceptionem possunt reduci ad contraria per se. & dicit. Et si A, C quidem omni, B autem nulli, etiam syllogizari potest ex oppositis. Deinde disponit terminos, & dicit. { Est aũt B quidem disciplina, C autem medicina, A vero opinio. Sed dices ex his non habetur conclusio, in qua negatur idem a seipso, nam ex conclusio, nulla medicina est disciplina, vbi patet idem nõ negari a seipso. Rñdet, & dicit. { Nullam enim disciplinam opinionem sumens, sumpsit aliqͣ disciplinam esse opinionem per subacceptionem, qm̃ sequitur, nulla Medicina est disciplina, quædam disciplina est medicina, igitur quædam disciplina non est disciplina, ergo sumendo medicinam esse opinionem, sumpsit aliqͣ disciplinam esse opinionem, qm̃ aliqua disciplina est medicina, & medicina omnis est opinio, & sic potestate sequitur (vt quædam disciplina non sit disciplina.) Deinde assignat differentiam inter hunc secundum modum, & primum modum, quem prius accepit, & dicit. Differt autem hic modus a priore in terminis conuerti ad oppositam qualitatem. Nam prius quidem ad B, maiorem, nũc autem ad C minorem affirmatiuũ additur. Ergo differentia est, qm̃ primus habet minorem negatiuam, maiorem vero affirmatiuam. Secunda autem econuerso. Com. 162. Dubĩ. Solutio: C

Et si non uniuersalis altera propositio, similiter. Semper.n. medium est, quod ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero uero affirmatiue.

D

Particularis negatiua ex contradictoriis in Festino astruitur.

Nunc docet in particularibus syllogizari ex oppositis, & dicit. { Et si non vniuersalis altera propositio sit, (vt in Festino,) & Barocco similiter syllogizari potest ex oppositis cuius causam assignat, & dicit. { Semper.n. mediũ est ꝙ ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero, vero extremo dicitur affirmatiue, & sic syllogismus ex oppositis fieri potest in talibus, vt si idem ponatur in B, & in C. vt disciplina, & in A, studiosum. Verum hæc est differentia, (vt ex Philoponus colligit,) ꝙ in vniuersalibus syllogismus fit ex cõtrariis propositionibus, in particularibus vero, ex contradictoriis. Com. 163.

Quare contingit opposita quidem perfici, nõ autem semper, neque omnino. Sed si sic se habent, quæ sub medio sunt, ut uel eadem sint, uel totum & pars, aliter aũt impossibile, non.n. erunt propositiones ullo modo neque contrariæ, neque oppositæ.

Com. 164. Ex iis concludit syllogismum ex oppositis fieri posse. Et declarat qñ fieri potest. & qñ non fieri potest, & dicit. { Quare contingit opposita quidem perfici, hoc est concludi, hoc est ex dictis patet syllm ex oppositis, in quo idem negatur a se, fieri posse, non aũt semper, & omnino, hoc est quocũq; modo sumptis oppositis, sed si sic se habent extremitates, videlicet A & B, quæ sunt sub medio, vel vt eadem sint re et nomine, & tunc fit sylls ex oppositis per se, vel se habent, (vt totum & pars,) siue vt superius & inferius, & tunc fit sylls ex oppositis per accidens. Aliter autem sumptis extremis, quæ sunt sub medio, impossibile est fieri syllogismum ex oppositis: nõ.n. propositiones, si aliter extrema sumant sub medio, erunt vllo modo neque contrariæ, neque oppositæ.

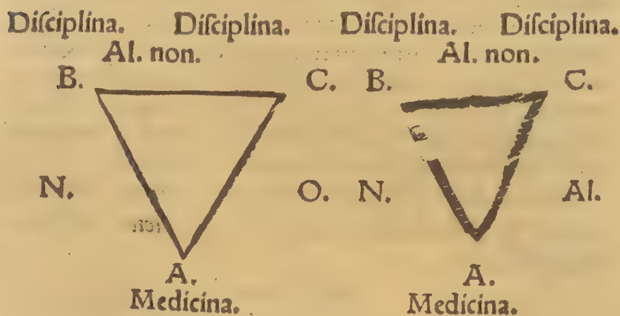
Cap. 20. De syllogismo ex oppositis in tertia fig.

IN tertia uero figura affirmatiuis quidem syllogismus nunquam erit ex oppositis propositionibus, propter causam dictam, & in prima figura. Negatiuus autem erit syllogismus, & uniuersalibus, & non uniuersalibus terminis.

Com. 165. Cum compleuerit de sylls ex oppositis in secũda fig. nunc dicit & de tertia, & assignat duas cõclusiones, & dicit. 1. Conclus. { In tertia vero figura affirmatiuis quidem sylls nunq; erit ex oppositis ꝓpõnibus, propter causam dictam, & in prima figu. Quia, (vt dictum est,) in affirmatiuo syllo propositiones vtræq; sunt affirmatiuæ, & sic nõ possunt esse nec contrariæ, nec contradictorie. Hæc est prima conclusio. 2. Conclus. Deinde assignat secundã, & dicit. { Negatiuus aũt erit sylls ex oppositis, & vlibus & non vlibus terminis.

Si enim disciplina in quo B, & in quo C. Medicina autem in quo A. Si ergo sumat omnem medicinam disciplinam, & nullam Medicinam disciplinam B omni A sumpsit, & C nulli A. Quare erit aliqua disciplina non disciplina. Similiter autem, & si non uniuersaliter sumpta sit A C propositio. Nam si est aliqua Medicina disciplina, & rursum nulla Medicina disciplina. Accidit disciplinam aliquam non esse disciplinam. Sunt autem uniuersaliter quidem sumptis terminis: contrariæ propositiones. Si autem particularis altera sit, oppositæ.

His duobus syllogismis particularis negatiua astruitur ex oppositis quidem cõtrariis in Felapton, ex cõtradictoriis aũt in Ferison.

Com 166. Nunc probat secundam conclusionem, & primo vlibus, (vt in Felapton) & dicit. { Sit.n. disciplina in quo B, & sit etiã disciplina in quo C, medicina aũt sit in quo A. Si ergo terminis sic dispositis, sumat oẽm medicinam & nullam medicinam disciplinã, B omni A sumpsit inesse, & C nulli A inesse. quare erit aliqua disciplina non disciplina. hæc de vlibus. Deinde declarat idem in particularibus, vt in Ferison, & dicit. Silr autem, & si non vlr sumpta sit A C propositio, hoc est minor. nã si est aliqua medicina disciplina in minore. & rursum in maiore nulla medicina disciplina. accidit disciplinam aliq̃ non esse disciplinam in Ferison, idem fieri põt in Broccardo. Quo vero ad verba attinet, animaduerte reperiri duplicem scripturam. alteram, quæ est, & si non vlr sumpta sit A C. & tũc innuit syllm ex oppositis esse faciendum in Ferison, cuius minor est particularis affirmatiua. alterã quæ est, & si non vniuersaliter sumpta sit A B, et tunc innuit syllm esse cõ-

E ficiendum in Broccardo, cuius A B Maior est particularis negatiua. verum prima scriptura est verior, quoniam exemplum suum est in Ferison, vt patet consideranti.

Deinde ponit differentiam inter propositiones, quæ summuntur in vniuersalibus, & quæ summuntur in particularibus, & dicit. Sunt autem vniuersaliter quidem sumptis terminis, contrariæ propositiones. si autem particularis, altera propositio sit, altera vero vniuersalis, propositiões erunt oppositæ, hoc est contradictoriæ, & forte Aristoteles hoc q hic asserit, non modo vult esse verũ in modis tertiæ figuræ, sed in modis cuiusuis figuræ, qm̃ syllogismi ex contrariis semper sunt vniuersales, sylli vero, ex contradictoriis semper sunt particulares.

Oportet autem scire, quoniam cõtingit opposita sic sumere, quemadmodum diximus omnem disciplinam studiosam esse, & rursum nullam, aut aliquam non esse studiosam, q non solet latere, erit autem per alias interrogationes syllogizare alteram, quemadmodum in Topicis dictum est sumere.

F Com. 167. Secundo declarat secundum quot oppositorum modos fiat syllogismus ex oppositis, & dicit. { Oportet autem scire, quoniam cõtingit opposita, hoc est oppositas propositiones sic sumere, vt diximus contrarie, vt oẽm disciplinam studiosam esse, et rursum nullam disciplinam esse studiosam, aut contradictorie, vt aliquam nõ esse studiosam, subaudi & omnem esse studiosam, quod non solet latere, nam sic sumendo aperte propositiones, cum non lateant, syllogismus ex oppositis fere inutilis erit. Propterea addit; erit aut per alias interrogationes syllogizare alteram. In qua scilicet idem negatur a se, quemadmodum in Topicis dictum est Vnde (vt Philoponus inquit) metodus est, vt in talibus syllogismis ex oppositis abscondere debeamus propositiones, abscõdimus autem propositiones, quando per plures alias idem concluditur, quod concludebatur in syllogismo ex oppositis, aut per alia nomina sic, omnis voluptas mala, nullum gaudium malum, igitur voluptas non est voluptas. Hoc.n. quia aliud nomen est, celat oppositionem propositionẽ. Quæ Philopo.
G Verum de iis in Topicis.

Quoniam autem affirmationũ oppositiones sunt tres, sexies accidit opposita sumere, aut omni & nulli, aut omni & non omni, aut alicui & nulli, & hoc conuerti in terminis: ut A omni B, & nulli C: aut omni C, & nulli B: aut huic quidem omni, illi uero non omni, & rursum hoc conuerti secundum terminos. Similiter autem in tertia figura, quare manifestum est, & quoties, & in quibus figuris contingit per oppositas propositiones fieri syllogismum.

Com. 168. Sex modi syllogizãdi ex oppositis. Nunc assignat numerum syllogismorũ, qui fieri possunt ex oppositis, & vult modos syllogizandi ex oppositis esse sex, nam tres sunt modi oppositionum, & in quolibet oppositionis modo suo syllogizandi modi accipi possunt, prout contingit prępponere affirmatiuam negatiuæ, & econuerso, ergo sex modi sunt. Quoniam tres oppositiones ductæ in duas, faciunt modos sex, vnde di-
H cit, { quoniam autem affirmationum oppositiones sunt tres, sexies accidit opposita sumere, & per consequens sex erunt modi syllogizandi in prima & secunda figura. Et declarat oppositiones esse tres, & dicit. { Aut omni & nulli, & hæc est prima. Aut omni, & non omni, hæc est secunda, quæ oppositio contradictorius est. Aut alicui et nulli, & hæc est tertia, quæ etiam contradictionis est.

Deinde docet multiplicare vnamquamque harum per duas, & prout contingit præponere affirmatiuum negatiuo, & econuerso, & dicit, & hoc, idest, & vnamquãq; harum contingit conuerti in terminis, prout cõtingit affirmatiuum addi ad B maiorem, & negatiuũ ad C minore, & ecõuerso. vt A contingit inesse omni B, & nulli C, aut econuerso omni C, & nulli B, & sic prima oppositio est ducta in duas. Similiter secunda duci potest in duas, & hoc subscribit, aut A contingit huic quidem omni inesse, scilicet B, illi vero, scilicet C, nõ omni, & rursum hoc conuerti secundum terminos, quatenus contingit econuerso

A inesse

A inesse B non omni, & C omni, & sic iterum hæc duci potest in duas. Tertia quoq; oppositio, q̃ propter breuitatem tacuit, etiam pōt conuerti, in duasq; duci, qm̄ A contingit inesse alicui B, & nulli C, & cōtra, nulli B, & alicui C, & tres oppositiones sunt, quæ cum possint duci in duas, omnes erunt sex, & sic syllogizandi modi in secunda fig. ex oppositis erunt sex. Silr aūt in tertia fig. poterunt intelligi sex ex parte opponum, licet defectu modorum fortasse nō sint tot. Quare (vt inqt.) manifestum est, & quoties qa sexies, & in quibus figuris, qa in secunda, & tertia, cōtingit per oppositas ppōnes fieri syllm.

Manifestum est autem, quoniam ex falsis est uerum syllogizare, quemadmodum dictum est prius, ex oppositis autem nō est. Semper enim cōtrarius syllogismus fit rei, (ut si est bonum, non esse bonum, aut si animal non animal,) quoniam ex contradictione est syllogismus, & subiecti termini aut iidem sunt, aut hic quidem totum, ille autem pars.

Com. 169. Qm̄ sylls ex oppositis magnam videtur habere couenientiam cum syllo, q est ex falsis, iō consequenter inter eos differētiam affert, & dicit. { Manifestum est aūt, qm̄ ex falsis est verum syllogizare, quēadmodum dictū est prius, per syllm aūt ex oppositis, non est verum aliqñ syllogizare, sed semper falsum. Cuius rōnem assignat, & dicit. { Semper. n. contrarius sylls fit rei, hoc est contrarius illi modo, quo se habet res, vt si est bonum fm rem, per syllm ex oppositis ostenditur, non esse bonū. Aut si aīal, non esse aīal, & causam assignat, & dicit. Qm̄ ex contradictione hoc est ex ppōnibus contrarie, vel cōtradictorie oppositis, quę simul vere esse nō possunt, est sylls, & subiecti termini, q ponuntur pro extremitatibus in syllo ex oppositis, aut iidem sunt, vt in syllis, q fiunt ex oppositis per se, aut hic quidem totū, ille aūt pars, hoc est aut se habent, (vt superius & inferius,) veluti in syllis, q fiunt ex oppositis per accñs. Quare semper in talibus cōclusio est propositio in qua idem negatur a se, & ita nunq; est vera.

Dubitatio. Sed dubitatur cōtra hanc differentiā qm̄ videtur per syllm ex oppositis aliqñ sequi verum, vt si fiat hic sylls, oīs hyppocentaurus est homo, nullus hyppocētaurus est homo, igitur nullus hyppocen. est hyppocen. hæc. n. conclusio est sylli, q fit ex oppositis, quæ tñ vera est, qm̄ eius contradictoria est ppō affir. cuius neuter terminus p aliquo accipitur, siue supponit, mō quælibet talis est falsa.

Solutio. Et ppterea intelligēda est hæc dr̄ia de cōclonibus, quarū termini p aliquo, vel aliquot accipi, ac supponi possint.

Palam autem quoniam in paralogismis nihil prohibet fieri hypotheseos contradictionem, ut si est impar, non esse impar. Nā ex oppositis propositionibus contrarius erit syllogismus. si ergo sumpserit hoc modo hypotheseos erit contradictio.

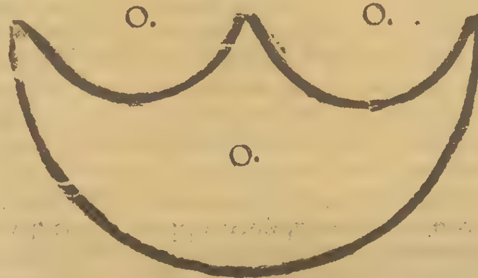
Com. 170. Nunc vult tāgere vtilitatem sylli ex oppositis, & velle videtur, q fit vtilis ea vtilitate, qua erat vtilis sylls p impossibile, erat. n. sylls per impole vtilis ad destruēdam hypothesim, vt ex illius deductione haberetur conclo principaliter intenta. causa aūt qm̄ rñdens concedendo opposita per cām, nihil prohibet, vt ducatur ad maius absurdum, vt q idem negetur a seipso, q cū maximū sit absurdum, deducetur ad interimendū hypothesim, q̃ pconcesserat, cōcedendo oppositas ppōnes. Ergo sylls ex oppositis pōt eē vtilis ad interimēdum hypothesim. Vñ dicit. Palam autem, qm̄ in paralogismis, hoc est in syllis ex oppositis, (vt exponit Philop.) nihil prohibet fieri, hoc est deduci ad contradictionē hypotheseos, hoc est nihil phibet, vt p eos interimatur hypothesis pcessa, per hoc q per ipsum deducitur rñdens ad maius absurdum, vt ad conclusionem, in qua idē negatur a se, vt si duceretur ad hoc, q numerus impar nō sit impar. Nā ex oppositis ppōnibus, quas forte concessit rñdens, contrarius erit sylls hypothesi pconcessę, ex eo, quia ad maius absurdū deduxit. Tunc concludit vtilitatem, & dicit. { Quare si sumpserit rñdens, & cōcesserit hoc mō talia opposita simul, syllus ex oppositis erit contradictio hypotheseo, i. erit interimens pconcessam hypothesim.

Dubi. Sed dubitatur, qm̄ non videtur hunc syllm valere ad interimendum aliq; p A positionum per modum sylli per impole, cum. n. propositiones sint opposite, notius est alteram ppōnum esse falsam, q̃ conclonem esse falsam, cum nihil notius esse possit primo principio, q ex oppositarum alteram esse falsam, & iō, si ex falsitate conclonis interimeretur altera propositio, esset petitio principij.

Solutio. Dicendum, q Arist. intellexit in casu, in quo explicite, vel implicite rñdens concesserit opposita, nā licet in oppositis explicite notius sit alteram propositionem esse falsam, q̃ conclusionem esse falsam, tñ in oppositis implicite concessis, nō est notius alteram esse falsam ipsa conclusione, & qm̄ possunt opposita implicite concedi, iō tales syllos ex oppositis implicite concessis Aristoteles appellauit Paralosenos (vt Philop. exposuit.) De vtilitate igitur Aris. nō plura tetigit. Philoponus autem dixit syllogismum ex oppositis ad demonstrationes nihil penitus conferet, qm̄ in syllogismo ex oppositis semper est altera falsa, & altera vera. At in demōstratione ambæ veræ sunt, propterea vult syllogismum ex oppositis solum vtilem esse ad sophysticas importunitates, vt B cum respondens cōcesserit opposita implicite, nam tunc valet ad interimendum hypothesim. Alij addunt aliam vtilitatem, dicunt enim hunc syllogismū valere argumentando hoc pacto, hæc propositio potest esse cōclusio syllogismi ex oppositis, igitur hæc propositio est falsa, quia si probatur antecedens consequentia est bona.

Oportet autem considerare, quoniam sic quidem non est contraria concludere ex uno syllgismo, ut sit conclusio, quoniam non est bonum & bonum, aut aliud quiddam tale: nisi statim huiusmodi propositio sumatur, omne animal est album, & non album, hominem autem animal.

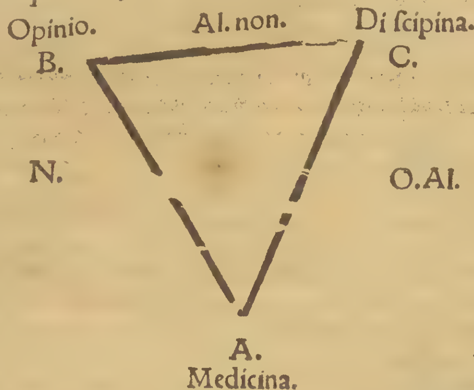
C

In hoc syllogismo cō cluduntur cotraria de eodem.

Sed uel sumere oportet contradictionem. ut quoniam omnis disciplina opinio, & non opinio. Deinde sumere quoniam medicina disciplina quidem est, nulla autem opinio. quemadmodum redargutiones fiunt, uel ex duobus syllogismis. Quare esse quidem contraria secundum ueritatem, quæ sunt sumpta, non est alio modo quam hoc, ut dictum est prius.

D

Com. 171. Quærit hic Aristo. vt Philoponus exponit quomodo contraria vel contradictoria possint syllogizari, vtrum vno syllogismo, aut pluribus, venit aūt Arist. in hanc dubitationem, quoniam accipit in syllogismo ex oppositis accipi propositiones oppositas: ideo quęrit an contingat accipere eas vno vel pluribus syllogismi. s Respondet per vnum syllogismum non posse opposita syllogizari, nisi alterum oppositorum alteri copulatum sit in maiore extremitate, vt in hoc syllogismo, omne animal est al-

bum, & nõ album: omnis homo est animal: ergo omnis homo est albus, & non albus. & dicit. { Oportet autem considerare, quoniam sic quidem contraria, quæ sunt simul contraria, non est concludere ex vno syllõ, vt. s. sit conclusio vnius & eiusdem sylli, qm̃ bonum non est & bonum, vel qm̃ homo est albus & non albus, aut aliud quiddam tale, nisi statim huiusmodi ꝓpõ pro maiore sumatur, omne aĩal est album, & non albũ, hominem aũt animal. nã sic sumendo sequitur hoĩem esse album, & nõ album. Scdo dicit, ꝙ si non accipiuntur atq; concludunt opposita per syllm̃ vnũ, oportet accipere illa hoc pacto, ꝙ alterum supponatur, & falsum syllogizet, vt si supponatur qđ oĩs disciplina sit opinio. Syllogizetur in Felapton, ꝙ aliqua disciplina non sit opinio sic, nulla medicina est opinio: oĩs medicina est disciplina: igitur aliqua disciplina non est opinio, & sic habetur ambo opposita, ꝙ omnis disciplina sit opinio, ꝑ suppositionem, & ꝙ aliqua disciplina non sit opinio, per syllm̃. dicit. { Sed vel sumere, & supponere oportet contradictionẽ, hoc est alteram partem contradictionis, vt qm̃ oĩs disciplina est opinio, hanc quæ vera est, supponere oportet: & deinde sumere ꝙ disciplina quædam nõ sit opinio, sumere. s. per syllm̃ in Felapton, qui est qm̃ omnis medicina disciplina quidẽ est, & nulla disciplina est opinio, quẽadmodum redargutiones fiunt. Quæ sunt primi concessi redargutiones Cũ enim quis concedit aliqd, & per syllm̃ cogitur cõcedere, oppositũ dicitur redargutus. Tertio possumus accipere opposita per diuersos syllõs, ita ꝙ per vnum accipiatur vnum oppositorum, & ꝑ alterum syllm̃ accipiatur alterum, & hoc inquit, vel ex duobus syllis, ꝑ quos syllogizentur opposita. Ex ijs cõcludit solutionem quasi epilogando, & dicit. Quare esse atq; accipi cõtraria ꝭm veritatem quidem, quæ in syllis ex oppositis sunt sumpta, non est alio mõ ꝙ̃ hoc, vt dictum est prius accipere. Aut per vnum syllm̃, in cuius maiore alterum oppositorũ sit alteri copulatum, aut per vnum syllm̃, q̃ ꝓbet partem falsam supponendo veram, aut per diuersos syllõs, q̃ contraria vel opposita syllogizant. Ex hac solutione põt colligi tertia vtilitas sylli ex oppositis. Nã si rñdens sophista concedat vnam ꝓpõnem, & inde opponens per aliquas rões syllogizet ꝓpõnem oppositam, virtute quarum rõnum rñdens concedat illam ꝓpõnem oppositam, ita ꝙ rñdens non reputet absurdum illas ꝓpões oppositas separatim concedere, tunc valet sylls ex oppositis, ad syllogizãdum ex illis. Oppositis concessis ad cõclusionem, in qua idem negatur a se ipso, vt per hoc forte respondens appareat manifestius redargutus. q̃ concedendo propositiones oppositas seorsum. Hæc de syllogismis ex oppositis.

Cap. 21. De petitione principij.

IN principio autem petere, & accipere est quidẽ (ut genere sumamus) in eo quod est non demonstrare propositum.

Com. 172.

Nunc vult agere de petitione principij, sunt. n. tres errores q̃ accidunt circa determinata. Primus quidẽ est petitio eius, q. est in principio, et hic error accidit circa syllm̃ circularem. Secundus vero est falsum non propter hypothesim accidere, & hic error accidit circa syllm̃ per impossibile. Tertius est fallacia cõpositionis, & hic error contingit circa syllm̃ ex oppositis. Quo vero ad verba attinet. Aristoteles per principium conclusionem intelligit, quæ probanda est. Hęc enim principium dicitur, quoniam est finis intentus, modo finis intentus, dicitur principium ex eo, quia est principium intẽtione, licet sit vltimum in executione. Aristoteles ergo docet genus eius, qđ est petere principium, & dicit, q. eius ꝙ est petere principium, hoc est conclusionem, genus est non demonstrare eã, & inquit. { In principio aũt petere, & in principio accipere est quidem, vt in genere sumere. i. est quidem, vt sumam genus eius, in eo ꝙ non est demonstrare propositũ, hoc est, genus petitionis principij est nõ demonstrare conclusionem probandam, siue propositam, & Philop. dicit, ꝙ est sumere quæsitum, vt concessum.) Hæc de genere.

Hoc aũt accidit multiplr. nam & si omnino nõ syllogizetur, & si per ignotiora. Aut similiter ignota, & si per posteriora q. prius est, demonstratio enim ex prioribus & notioribus est.

E Nunc subdiuidit genus petitionis principij per tres differentias, vt proficiscatur ad inuestigandum veram definitionem petitionis principij, & dicit. { Hoc autem, scilicet non demonstrare propositam conclusionem accidit multipliciter, hoc est tribus modis. Nam & conclusio proponatur, & omnino non syllogizetur, & sumatur, vt probata, est non demonstrare propositum. Et si syllogizetur per ignotiora, aut per similiter ignota, etiam est non demonstrare propositum. Et si syllogizetur per posteriora, quod prius est, hoc est etiam tertio modo non demonstrare propositum. Nã (vt inquit) demonstratio ex prioribus, & notioribus est. Verũ de re hac in libro posteriorum, sic igitur trifariam est nõ demonstrare propositum, aut sumere conclusionem sine syllogismo, aut sumere per syllogismũ, qui est ex ignotioribus, aut æque notis, aut sumere conclusionem per syllogismum, qui est ex posterioribus, vt si demonstretur hominem esse rationale, per hoc quod est risibilis. Com. 173. Prima. Secunda. Tertia.

F *Horum ergo nullum est petere, q. ex principio est, sed quia hæc quidem nata sunt per se cognosci, illa uero per alia. nam principia quidem per se, quæ autem sub principiis, per alia quando quod non per se notum est, per se aliquis conatur ostendere, tunc petit, quod ex principio est.*

Tunc inuestigat veram definitionem petitionis principij, & primo dicit quod nullum horum sine alio addito est petere, quod ex principio est, & tu intelligas secundum pręssam rationẽ petitionis principij, & de qua nunc loquimur, quoniã secundum fusam acceptionem, quodlibet horũ potest dici petere principium, vt patet in Topicis. Deinde pro inuestigatione petitionis principij (vt de ea nunc loquitur) præmittit quandam distinctionem est, quod propositionum quæ cognoscuntur a nobis. Aliæ sunt, quæ per se ipsas sunt natæ cognosci, vt dignitates, quæ terminis cognoscuntur. Aliæ quæ non per se, sed per alia sunt natæ cognosci, vt cõclusiones quæ non patent ex terminis. Hanc distinctionem ponit, & lege suspensiue vsque ibi, quando quod non per se, & dicit. Com. 174.

G { Sed quia eorum, quę cognoscuntur a nobis, hæc quidem nata sunt per se cognosci, vt dignitates, quæ ex terminis patent, illa vero per alia vt conclusiones, quæ non ex terminis patent. (nam principia quidem per se,) conclusiones autem quæ sunt sub principiis, per alia conclusiones sunt sub potestate principiorum, vt causatum sub potestate suæ causæ. Cum itaq; hæc propositionum distinctio vera sit, quando ꝙ non per se notum est, hoc est conclusionem per se aliquis conatur ostendere, non per alia principia sed sumit eam, vt ꝑ se ipsam ostensam, tunc petit ꝙ ex principio est. Est igitur petere principiũ, cum id, ꝙ non per se natum est cognosci quis conetur ostendere, sicut sit natum cognosci per se ipsum, & ad sui ostẽsionem non assumat aliud, quo probetur, sed sine ꝓbatione petat illud concedi a rñdente, ac si sit principium hoc. n. est petere principium. Philoponus vero dicit, ꝙ est sumere quæsitum, vt concessum.

H *Hoc aũt est sic facere quidem, ut statim postulet id, q. propositum est, contingit aũt & transgrediẽtes, & ad alia eorũ quæ nata sunt per illa ostendi, per hæc demonstrare, q. ex principio est. Vt si A ostendatur per B & per C, C aũt natum sit ostendi per A: accidit. n. eos. qui sic syllogizant, idẽ A ꝑ se demonstrare.*

Quoniam, vt Philoponus dixit, petere ꝙ est in principio est sumere quæsitum vt cõcessum, & sumere quæsitum, vt concessum, & sumere quæsitum in sui probatione, ideo Aristoteles distinguit quæsitum accipi in sui ostensione bifariam contingere, aut statim, vt dicendo homo est risibilis, igitur homo est risibilis, hic enim idem nomine, & resumitur idem statim ad probationem sui, aut non statim, sed inferendo consequentia, quæ ex ipso sequuntur, & dicit. Hoc autem est sic facere quidem, vt statim postulet id quod propositum est, hoc est, vt statim sumat id, ꝙ propositum est ad probationem sui. Hic est primus modus. Deinde assignat secundum, & dicit. Contingit autem, & transgredientes & ad alia, quæ Com. 175.

via con

via consequentiæ sunt nata per illa ostendi, per hæc, quæ sunt consequentia demonstrare, quod ex principio est, sic enim idem assumetur in probatione sui non statim, vt si A ostendatur per B & B per C. C autem natum ostendi per A accidit enim eos, qui sic syllogizant, B per A, & C per B idem A per se demõstrare. Nam A demonstrat C pluribus interpositis, & C demonstrat A igitur A demonstrat seipsum. Demonstratur enim A per B & B per C, & C per A. Igitur pluribus medijs A per A demõstratur. Et sic idem in probatione sui assumitur non statim.

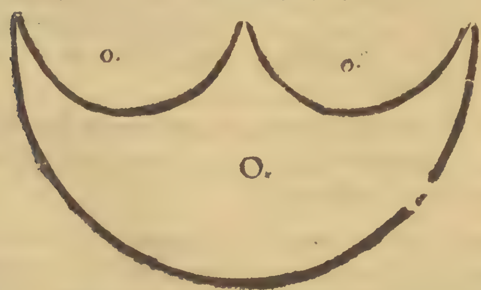
Quod faciunt qui parallelas arbitrantur scribere latent enim ipsi se ipsos talia sumentes, quæ non ualeant demonstrare, cum non sint parallelæ.

Parallela. -- A.
-- B.

Quare accidit sic syllogizantibus unumquodque esse, dicere si est unumquodque, sic autem omne erit per se notum, quod est impoßibile.

Com. 176. Cum dixisset idem assumi in probatione esse bifariam, & statim, & per media, & exemplificasset in transcendentibus quomodo media, nunc ponit exemplum in mathematicis. nã sunt qui probant A B esse parallelas, quia non concurrunt, modo in tali demonstratione idem assumitur in sui ipsius probatione, quoniam A B nõ concurrũt, quia sunt parallelæ: quare idem assumitur in probatione sui. nam esse parallelas assumitur in ꝓbatione eius, quod est non concurrere, & non concurrere assumunt in probatione ꝙ sint parallelæ: igitur parallelæ assumuntur in probatione eius qđ est esse parallelas. Vnde dicit. { quod faciunt illi Mathematici, qui arbitrantur parallelas scribere, & subaudi ex distantia æquali descripta probare eas esse parallelas. Hi enim probant ex hoc quod æquidistãt ac non concurrant, sint parallelæ. At hoc est idem assumi in probatione sui. Latẽt enim ipsi se ipsos talia sumentes, ea enim quæ sumunt, non valent demonstrare A B esse parallelas, cum non sint parallelæ, hoc est nisi in virtute parallelarum. Quia enim A B sunt parallelæ æquidistant: si ergo quia æquidistant, sunt parallelæ, tunc erunt parallelæ, quia sunt parallelæ, & sic idem assumitur in sui probatione. Quare, vt inquit, accidit sic syllogizantibus dicere vnumquodque esse, si est vnumquodq;, & hoc si idem assumitur in sui ipsius probatione, siue statim, siue per media. Et sic omne erit per se notũ, atq; dignitas, quæ ex terminis patet, quod est impossibile. Ex his patet quid sit petere principium, nam petere principium est assumere aliquam propositionem in sui ipsius probatione, aut statim, aut per medium vnum vel plura.

Si ergo aliquis dubitat assumpto dubio quoniam A inest C: similiter & quoniam A ipsi B, petat autem A inesse B, nondum manifestum, si quod in principio est petat. Non enim est principium demonstrationis, quod similiter est incersum.

Cũ maior ac cõclusio æquedubiæ sunt, accidit incerta petitio principij in prima figura.

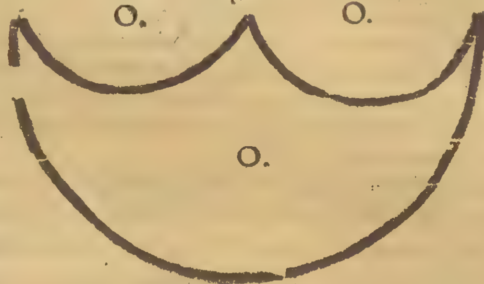
Com. 177. Nunc declarat quomodo fiat petitio principij in figuris syllogismorum, & primo hoc exponit in affirmatiuis primæ figuræ, & declarando hoc, primo declarat quomodo fiat petitio principij incerta, & dicit. Si ergo aliqs

A dubitat, assumpto dubio, quoniam A inest C, hoc si aliquis dubitat de hac conclusione, omne C est A, & eam syllogizet hoc pacto omne B est A: omne C est B: igit͂ omne C est A, & in hoc syllogismo similiter, quoniã A inest ipsi B, hoc est, & dubitet de maiore huius syllogismi. Petat autem A inesse B, quæ est maior, nondum manifestũ est, si quod in principio est petat, & assignat causam, & dicit. { Non enim est principium demõstrationis, quod est incertum similiter, vt conclusio, est ergo petitio principij incerta, cum in syllogismo affirmatiuo primæ figuræ, maior & conclusio sunt æque dubiæ.

Si autem B ad C sic se habet, ut idem sit, aut manifestum ꝙ conuertantur, aut inest alterum alteri, quod in principio est, petit etenim ꝙ A insit B, per illa demonstrabit si conuertantur.

Nunc autem hoc prohibet, sed non modus, si autem hoc faciat, quod dictum est faciet, & conuertet per tria.

B

Com. 178. Nunc declarat, quæ sit petitio principij certa, & vult ꝙ petitio principij certa sit, quando ex conclusione cum minore conuersa syllogizatur ea ꝓpositio, quæ fuit maior in primo syllogismo recto, supponendo ꝙ maior, & conclusio primi syllogismi fuerint æquæ dubiæ, si enim conclusio in conuerso syllogismo fuerit certior maiore, quæ erat in primo syllogismo, non erit petitio principij,

C dicit. { Si autem B ad C & sic se habet, vt idem illi sit, modo quo definitio est idem ei, quod definitur, aut manifestum sit, ꝙ conuertantur, vt risibile & homo, aut inest alterum alteri, vt alterum accidens conuertibile inest alteri conuertibiliter, quod in principio est, demonstrans syllogismo conuerso petit. Quo igitur ad rem attinet Aristoteles vult ad hoc, vt in syllogismo conuerso fiat petitio principij, vltra id quod dictũ, scilicet ꝙ maior & minor sint æquæ ignotæ, minor recti syllogismi sit conuertibilis, quod fieri potest trifariam. Aut quia medium & minor, hoc est B & C, se habent, vt definitio, & definitum aut quia se habent, vt proprium & subiectũ, aut vt duo accidentia propria inuicem conuertibilia. Et hæc tria tãgit, cum dicit. { Si autem B ad C, hoc est medium ad minorem extremitatem sic se habet, vt idem sint, hoc est, vt definitio & definitum, aut manifestum ꝙ conuertatur, hoc est aut se habent, vt proprium & subiectum, aut inest al-

D terum alteri, hoc est aut se habent, vt duo accidentia conuertibilia.) Illæ, qui demonstratur maiorem ex conclusione cum minore conuersa petit, & hoc declarat. Etenim ꝙ A insit B, per illa demonstrabit si conuertantur. Nam ex conclusione, & minore conuersa syllogizatur maior hoc pacto, omne C A, omne B C, igitur omne B A. Nũc autem hoc. s. minorem non conuerti prohibet syllogismũ fieri conuersiuum, & sic prohibet fieri petitionẽ principij, modus autem sumendi tales terminos conuertibiliter, non prohibet petitionem principii. Quasi dicat, si minor non conuertitur, non fit petitio principii quoniã non fit syllogismus conuersiuus. Modus autem sumendi terminos non prohibet, immo facit, vt petatur principium. Philoponus autem, si recte quæ dicit. Intellexi exponit aliter, & dicit. Nunc autem hoc prohibet, subaudi si non determinauerimus medium conuerti cum minore, prohibet enim fieri conuersionem in syllogismo, & sic prohibet fieri petitionem principij. Modus autem nõ prohibet, idest sed modus quo conuertuntur medium &

Aliter exponit philoponus.

minor non prohibet, Immo facit ꝙ in syllogismo conuer-
3. expō. siuo fiat petitio principij. Vel tertio exponi potest per hæc Aristotelem remouere quoddam dubium, vtrum videlicet petitio principij impediat rationem syllogismi simpliciter, & respondet ꝙ petitio principij impediat rationem syllogismi probatiui, non autem rationem syllogismi simpliciter, & dicit. { Nunc autem, hoc scilicet principij petitio prohibet, scilicet rationem syllogismi probatiui, sed modus non prohibet petitionem principij, immo stat cum illa nam potest esse modus syllogisticus, & stare cum petitione principij, & si videbitur aliter, aliter dicas, tunc quasi repetendo dicit, si autem quod dictum est, hoc est, B & C conuerti hoc faciat, scilicet petitionem principij, faciet talem principij petitionem, & conuertet per tria, hoc est per tres terminos met, qui fuerunt in primo syllogismo. Est ergo sententia Aristotelis, ꝙ cũ maior & conclusio in primo & recto syllogismo sint æque ignotæ, si conuerterimus a cõclusione integra cũ minore conuersa syllogizando maiorem primi syllogismi, fiet petitio principij, quoniam A B maior syllogizabit per rectum syllogismum A C conclusionem, et A C conclusio syllogizabit per conuersiuum syllogismum A B maiorẽ & sic A B syllogizabit A B. Assumetur enim eadem propositio in probatione sui non statim, sed per mediũ, quoniam si A B demonstrat A C, & A C demonstrat A B, igitur A B demonstrat A B.

Similiter autem & si B sumat inesse C, quod similiter incertum sit, ut & si A inest C, non quod ex principio petit, sed neq; demonstrat. Si autem idem sit A & B, aut eo q. conuertantur, aut eo q. A sequitur ad id quod est B: quod ex principio est petit, propter eandem causam. nã ex principio quid ualet, prius dictum est a nobis, quod est per se demonstrare id, quod non est per se manifestum.

Risibile. Homo. Mansuetum.
Vtile. Honestum. Temperãtia.
A. B. C.

Com. 179. Cum declarasset quomodo sit petitio principij in affirmatiuis primæ figuræ ex parte maioris, nunc idem declarat ex parte minoris, & exponendo hoc primo declarat quomodo fiat incerta petitio et postea quomodo fiat certa & vera petitio principij, de prima parte dicit. { Similiter autem demonstrans, si sumat B inesse C hoc est minorem, quod similiter incertum sit, hoc est, quæ minor sit similiter incerta, vt & si A inest C, hoc est, vt conclusio, ita vt minor, & cõclusio vtraque sit incerta, atq; æque ignota, iste demonstrans non petit quod est ex principio, sed neq; demonstrat per talem primum syllogismũ, quoniã demonstratio debet esse ex notioribus. Deinde declarat ꝙ, si maior sit cõuertibilis fit petitio principij in secundo syllogismo conuersiuo syllogizando ex conclusione & conuersa maiore ipsam minorem, & dicit. { Si autem idem sit A & B, hoc est, si autem A B maior conuertatur, conuertatur dico, aut eo q. A & B conuertuntur vt definitio, & definitum, aut vt proprium & subiectum, aut eo ꝙ A sequitur ad id. quod est B, & econuerso veluti alterũ accidens conuertibile sequitur ad alterum, quod ex principio est petit, propter eandem causam, quæ est, quia fit syllogismus conuersiuus ex maiore conuersa, & conclusione ad minorem syllogismi prioris. nam ex principio, subaudi petere quid valet, & quid sit, prius dictum est a nobis, quoniam per se demonstrabitur quod non est per

B se manifestum, hoc est, dictum est petere principium esse quoniam quod non est per se manifestum, demonstrabitur per se, hoc est accipitur in demõstratione sui, & sic est in proposito, quoniam per minorem probatur conclusio in primo syllo, & in scdo syllo, per conclusionem cum maiore conuersa probatur minor, & sic minor, licet non statim, ꝓbatur per minorem, erat enim primus syllogismus, omne B A, omne C B, igitur omne C A, vbi patet ꝑ B C ꝓbari A C. Secundus vero est, omne A B: omne C A, igitur omne C B: vbi patet B C probari ꝑ A C, & sic B C probabitur per B C, licet non statim. Verum vt dicemus hæc petitio fit supponendo minorem & conclusionẽ esse æque ignotas, quoniam vbi conclusio esset notior minore, non esset petitio in conuersiuo, & vbi minor esset notior conclusione, in primo non esset incerta petitio principij, sed vera demonstratio.

Si ergo est in principio petere per se demonstrare, quod nõ per se est manifestum, hoc autem est non ostendere quando similiter dubitantur, quod demonstratur, & per quod demonstra-
F *tur, id autem, per quod demonstratur, est idem, uel eo q. eadem eidem, uel eo q. idem eisdem inesse sumitur in media quidem & tertia figura utroque modo continget similiter quod est in principio petere.*

Nunc vult cõcludere, ꝙ eodẽ modo in secunda & ter- Com. 180.
tia fieri potest petitio principij in syllis conuersiuis, qm̃ in illis contingunt omnia ea, quæ requiruntur ad petitionẽ principij quæ fiebat in prima figura, contingit enim in illis, vt eadem propositio assumatur mediate vel immediate in sui probatione, & hoc est petere, & ꝙ hoc cõtingat in illis, patet, quoniam contingit, vt altera propositio sit ignota, vt conclusio, & altera conuertibilis, igitur contingit in ills fieri petitionem principij in conuersiuis syllogismis, vnde dicit Si ergo est in principio petere, quod nõ per se est manifestum, demonstrare, per se, atque accipi in sui probatione, & lege suspensiue vsq; ibi, in media quidem autem, pro & hoc est nõ ostendere, nec demonstrare, quando similiter dubitanᵣ, quod demonstratur, idest
G quando conclusio similiter est dubia, et per quod demonstratur, hoc est quando conclusio, & altera propositio, ꝑ quã syllogizatur, sunt æque dubiæ Hæc enim erat petitio principij incerta, autem, pro & id per quod demõstratur, est idem, hoc est, & altera propositio est conuertibilis, vel eo ꝙ eadem inter se conuertibilia. s. maior extremitas & medium eidem. s. minori insunt. Dico & altera propositio est conuertibilis, hoc est maior, in qua maior extremitas & medium eadem conuertibiliter inter se insunt eidem minori, vel eo ꝙ idem eisdem inesse sumitur, hoc est aut minor in qua est medium & minor extremitas, quæ conuertibiliter eadem sunt, quibus maior inest. Quasi dicat, in Prima figura fiebat petitio principij quando altera propositio erat ignota sicut conclusio, & altera. s. maior vel minor erat conuertibilis, & cum hæc omnia sint in prima figura, in media quidem & tertia figura vtroque modo contingit maioris, & minoris similiter quod est in principio petere Aut vtrorũq;, hoc est vtroq; modo, aut
H vtrinq;, hoc est tam ex parte maioris quã ex parte minoris. est ergo sensus, q͂a in tertia & media figura altera propositio potest esse ignota sicut conclusio, & altera conuertibilis, ideo vtroq; modo, vt in prima fieri potest petitio principij. Hæc est expositio Philoponi si verba eius recte percepi.

In prædicatiuo quidem syllogismo, & in tertia figura, & in prima. Negatiuæ autem, quando eadem ab eodem, & non similiter utræq; propositiones.

Cum dixisset tam in tertia quam in secunda fieri peti- Com. 181.
tionem principij, nunc exponit de prædicatiuo syllogismo, & non exponit omnes coniugationes sed solum dicit. In prædicatiuo quidem syllogismo, & in tertia figura & in prima, & sic vult de affirmatiuis, qui fiunt in tertia figura, ita esse dicendum, vt de affirmatiuis, qui fiunt in prima, nec exposuit exempla, nec descendit ad coniu-

gationes, vt recte aduertit Philoponus, quoniam eodem modo est dicēdum de affirmatiuis in tertia, vt de affirmatiuis in prima, exponit vero, quo modo fiat petitio principij in modis negatiuis, & nec descendit ad coniugationes, & vult fieri petitionem principij, quando negatiua est æque ignota, sicut cōclusio & termini affirmatiui sunt conuertibiles, nam his sic stantibus ex conclusione, & affirmatiua conuersa contingit syllogizare negatiuam, & sic est petere, cum eadem propositio assumetur mediate saltem in probatione sui. Dicit negatiue autem est petere in tertia figu. cum eadem sunt extrema in affirmatiua, & ab eodem remoueantur hoc est cum affirmatiua conuertitur, vel sic cum extrema affirmatiue eadem sunt hoc est conuertibilia, ab eodem, hoc est, vel ab eadē definitione, quia definitio est eadem vtriusq;, vel ab eodē proprio, ꝙ competit vtrisq;, vel ab eodem accidente qđ competit vtrisq;, & non similiter vtræq; ꝓpositiones, sed negatiua est æque ignota sicut conclusio, hoc pacto exponit Philoponus, si æque dicit, recte percepi sunt.n.verba Arist. obscura, & quæ dicit Philoponus, non clara. A

Similiter autem & in media, eo quod non conuertantur termini secundum negatiuos syllogismos. B

Com. 182. Nunc declarat quo modo fit petitio principij, in secunda figura, & vult in modis negatiuis secundæ figu. fieri petitionem principij, sicut in aliis figuris, non tñ eo ꝙ conuertantur termini ſm negatiuos syllos, vt conuertuntur in affirmatiuis, nam particulare affirmatiuum (vt Philoponus dicit) non conuertitur nisi resoluendo ad affirmatiuam de subiecto infinito (vt dictū est superius.) Verum (vtrūque sit) in his fit petitio principij, vt in aliis negatiuis alterum figurarum, supponendo ꝙ negatiua sit ęque ignota, vt conclusio, & affirmatiua conuertibilis.

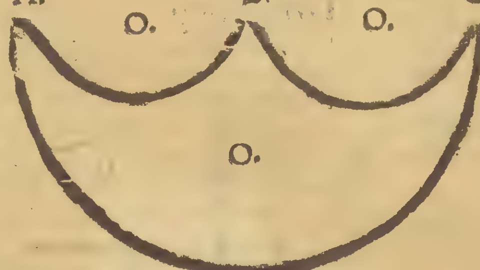
Est autem in principio petere, in demonstrationibus quidem, quæ secundum ueritatem sic se habent, in dialecticis autem, quæ secundum opinionem.

Com. 183. Cum hæc dixisset de petitione principij, nunc tangit differentiam inter petitionem, quæ fit in demonstratiuis & in dialecticis syllogismis, & dicit. {Est autem in principio petere in demonstrationibus quidem, quæ secundum veritatem sic se habent, vt dictum est, ꝙ videlicet altera propositio secundum veritatem sit ignota sicut conclusio, & altera secundum veritatem conuertibilis. In dialecticis autem, quæ ſm opinionem se habent, quæ dicta sunt, vt quod ſm opinionem altera ꝓpō sit ignota sicut conclusio, & altera ſm opinionem conuertibilis. Ex iis quæ dixit Arist. patet ꝙ si in syllo alicuius figuræ sit aliqua propositio, quæ non possit syllogizari circulariter, in tali ꝗtum ad illam propōnem non potest esse petitio principij. Et si ita est: sequitur in modis particularis alicuius figuræ, petitionem principij fieri non posse, quo ad vniuersalem propositionem, qm̄ illa non potest syllo cōuersiuo vniuersaliter syllogizari (vt visum est.) Amplius sequiť in nullo modo negatiuo alicuius figuræ posse esse petitionem principii, ꝗtum ad propositionem affirmatiuam qm̄ illa non potest circulariter syllogizari, gratia formæ, nisi transferendo negatiuas ꝓpositiones ad affirmatiuas (vt superius dictum est.) Verum est tñ ꝙ eodem modo potest peti principium in modo negatiuo, ꝗtum ad propositionem affirmatiuam, quo modo ꝓpō affirmatiua potest circulariter syllogizari. Sed dubitatur qm̄ videtur in omni syllogismo circulari peti ꝙ est in principio, quoniam semper maior vel altera propositio assumetur in probatione sui, saltem non statim. Dicendum ꝙ si in circulari syllo conclusio quæ sumitur erit ꝓpositio per se nota, & immediata, & fiat circularis syllogismus ex illa ad demonstrandum effectum, cum cōuersione alterius, non erit petitio principij. Nam non fit reditus ad propositionem ignotam, eodem genere notitiæ. Nam propositio erat notior in genere notitiæ quia, & cōclusio notior in genere notitiæ propter quid. At quando altera propositio, & conclusio errunt æque ignotæ eodem genere notitiæ, & altera conuertibilis, tunc fit petitio principij, vt patet consideranti ea quæ Aristotles dicit. C D

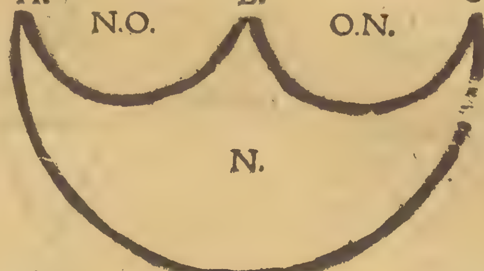
Dubiū. Responsio.

Petitionum in principio explicatio in cunctis trium figurarum modis ex castigatissimis exēplaribus ad utilitatem studiosorum excerpta.

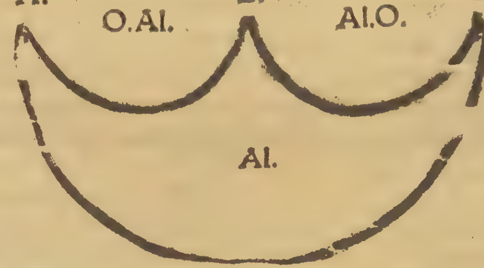
Prima figura.

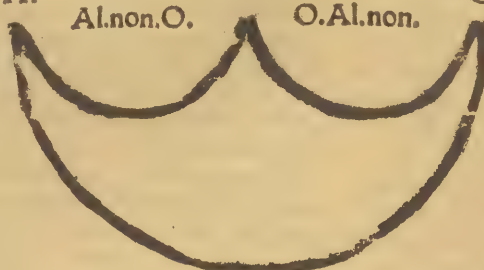
In prīo mō ad monstrādum vniuersalē affirma. assumēdo eadē de eisdē, petitur in minori, vt per prīos apparet terminos: assumēdo vero idē de eisdē, in maiori, vt ꝑ secūdos.

In scdo mō ad mōstrandā vniuersalem neg. ꝑ idē ab eisdē petitur iuxta maiorem, ꝑ eadē ab eodē nihil monstratur quia minor est negatiua.

In 3. modo ad mōstrādā particularē affir. ꝑ eadem de eisdem petitio est scdm minorē, ꝑ idē de eisdē nihil monstratur qa maior particularis.

Ad particularē neg. monstrādā in quarto mō nō petitur in principio quia ꝑ idem ab eisdē, maior negatiua ī parte, ꝑ eadem ab eodē, minor negatiua ī parte: quæ etiā nō conuertuntur.

Secunda figura.

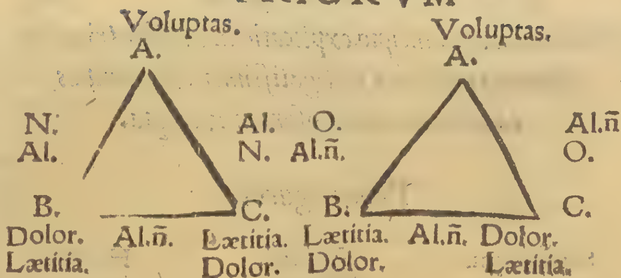
Voluptas. A. N. O. B. Dolor. N. C. Lætitia.

Voluptas. A. O. N. B. Lætitia. N. C. Dolor.

Ad mōstrādā vniuersalem neg. in prīo mō, assumendo idē ab eisdē petitur in maiori: ī secundo assumēdo eadē ab eodem, petitur in minori.

Ad particularē neg. ĩ tertio, mõ p idē ab eisdē petitur in maiori p eadē ab eodem nõ mõstratur, qa maior particulais.

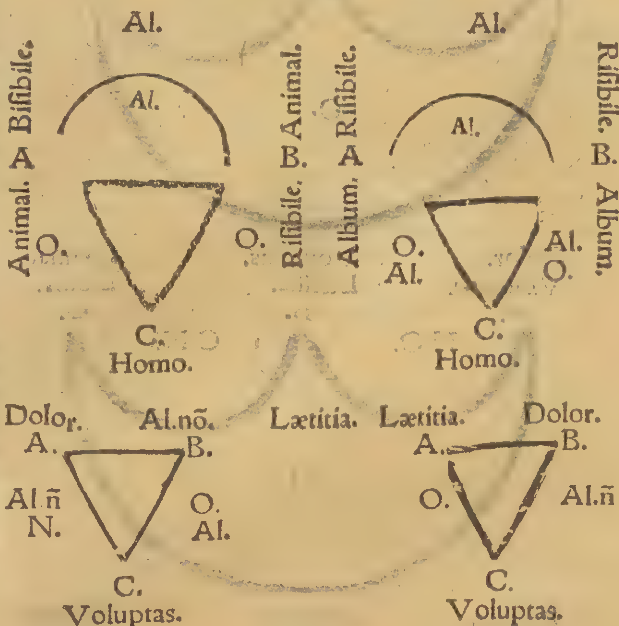
In quarto p eadem ab eodem petitur in minori: p idē ab eisdē nõ mõstratur, quia maior particularis.

Tertia figura.

In his cõiugationibus ad mõstrādā particularē affir. p eadem de eodē petitur in minori, p idē de eisdē, facta conuersione, petitur in minori Fit ēt syllogismus ad vniuersalē affir. ĩ primo mõ si assumuntur termini oēs conuertibiles.

In his complicationibus ad mõstrādā particularem neg. idem ab eisdē petitur ĩ maiori: p eadē ab eodē nihil mõstratur, qa minor esset negatiua in parte, quæ etiā nõ conuertitur.

Cap. 22. De nõ propter hoc accidere falsum. Com. 184.

Non propter hoc autem accidere falsum (ꝙ sæpe in disputationibus solemus dicere.) Primũ quidem est in ijs, qui ad impoßibile syllogismus, qñ ad contradictionem est huius, quod demonstratum est, ad impoßibile: nam neq; qui non contradicit, dicit non propter hoc, sed quoniam falsum est aliquid positum priorum.

Cum egisset de errore, q accidit in syllõ conuersiuo, hoc est de petitione principij, nũc agit de non ꝑpter hoc accidere falsum, ꝙ est error, qui accidit in syllõ deducẽte ad impossibile, est aũt non propter hoc accidere falsum, vt Philop. exponit, propõ superflua in syllõ ad impoſe quā ablata, & loco eius nulla alia posita, ex residuis nihil minus accidit impossibile. Vt si fieret hæc ꝑponum cõbinatio, omne albũ est color, omne volatile est albũ, oĩs coruus est volatilis, igitur oĩs coruus est albus, conclusio est impossibilis atq; falsa, iõ dubitatur propter q̃ earum, quæ assumptæ sunt, accidat, & qm̃ prima ꝑpõne remota, ad huc accidit hoc impossibile, iõ illa ꝑpõ, videlicet omne albũ est color, est non ꝑpter hoc accidere falsum. Quare p oppositũ ꝑpter hoc accidere falsum est propõ, qua posita accidit impossibile, sublata aũt non accidit vt in combinatione assignata, hæc ꝑpõ omne volatile est album, est propter hoc accidere falsum: nã ꝙ oĩs coruus sit volatilis, vera est, & sic ex ea non põt sequi falsum, & cum, non ꝑpter illam, accidat falsum. Ergo ꝑpter Primã, quæ est omne volatile est album. His declaratis, Aristoteles assignat hanc conclusionem nõ ꝑpter hoc accidere falsum contingit in sylľis per impossibile. Et dicit, non ꝑpter hoc aũtem accidere falsum (ꝙ sæpe in disputationibus solemus dicere) primum quidē est in ijs sylľis, q sunt ad impossibile, & hoc qñ volumus cõtradicere dicendo falsum ꝙ demõstratum est, non ꝑpter hoc accidit. Si.n. fiat sylľs ex hypothesi, & coassumpta, q inferat falsum, vt ex illo deducamus falsam fuisse hypothesim, solemus contradicere, dicẽdo nõ esse falsam hypothesim, qm̃ non propter eam sequitur falsum. Propterea dicit Arist. tunc

B in syllogismis ad impossibile contingere nõ propter hoc accidere falsum, qñ rñdens est ad contradictionem huius ꝙ demonstratum est ad impossibile: nã tunc solet dicere non propter hoc accidit falsum tale. Deinde ꝓbat ꝙ tunc accidat in syllogismis ad impossibile nõ propter hoc accidere falsum, cum rñdens contradicit, & hoc loco a contrario, & dicit. Nam neq; q non contradicit, dicit nõ propter hoc accidere falsum, sed si id ꝙ syllogizatũ est, sit falsum, solum dicit, quoniam falsum est aliquid positũ priorum, & non contendit accidat ne ꝑpter hoc, an non propter hoc. Quare non propter hoc accidere, accidit in syllogismis ad impossibile, solum cũ respondens contradicit syllogizanti per impossibile. Quam expositionē (vt mihi videtur) dedit Philoponus.

Neque ostensiua, non enim aliquid ponit per contradictionem.

Scđa hic assignat conclusionē, & dicit. { Neq; in ostensiua subaudi accidit, nõ propter hoc accidere falsum, est ergo conclusio nõ propter hoc accidere non contingit in ostensiua demonstratione, probat & dicit. { Non enim qui ostendit aliquid ponit per contradictionem, hoc est cui sit obiiciendũ non propter illud accidere falsum. Aut sic, non enim qui ostendit ponit aliquid, ꝙ per contradictionem sit interimendum, igitur in ostensiuis nõ est non propter hoc accidere falsum. Com. 185. Conclus. 3.

Amplius autem quando interimitur aliquid ostensiue per A B C, non est dicere quoniam non propter id, quod positum est, factus est syllogismus. nam non propter hoc fieri tunc dicimus, quando interempto hoc, nihilominus perficitur syllogismus, ꝙ non est in ostensiuis. Interempta enim propositione nec qui ad hanc est, erit syllogismus.

Hic ponit secundam rõnem, & primo repetit conclonem. Deinde ibi, nã non propter hoc, affert secundam rationem, de prima parte dicit. { Amplius aũt qñ interimitur aliqđ ostensiue per A B C syllogismum, vt si probaretur negatiuæ, ꝙ nullum C sit A per B ostensiuo syllogismo, non est dicere qm̃ non propter id, ꝙ positum est, factus est syllogismus, est ergo conclusio, in ostẽsiuo syllogismo interemptiuo siue negatiuo non est ꝑpõ, quæ est non propter hoc accidere falsum, hæc est conclusio. Deinde assignat rõnem, quæ est secunda, & rõ componitur sic, nulla propõ, qua remota nihil minus perficitur syllogismus est in ostensiuis. non propter hoc accidere falsum est ꝑpõ, qua remota nihil minus perficitur syllogismus vt patebit per definitionem suam: igitur nõ propter hoc accidere falsum non est in ostensiuis. de rõne primo ponit minorem, & dicit. { nã non propter hoc fieri, tunc dicimus, qñ interempto hoc, nihil minus perficitur syllogismus, hæc est minor, & definitio eius, ꝙ est non ꝑpter hoc accidere. Deinde tangit maiorē, & dicit. { ꝙ non est in ostensiuis, cuius rõnem dicit. { Interempta.n. ꝑpõne, nec erit syllogismus, qui ad hãc conclusionem, videlicet nullum C est A, & sic in ostensiuis propositio, q̃ est non propter hoc accidere, nullo pacto reperiri potest. Com. 186. G

H *Manifestum igitur, quoniam in ijs, qui ad impoßibile sunt, dicitur non propter hoc, & quando sic se habet ad impoßibile, quæ ex principio est hypothesis, ut cum sit uel non sit hæc nihil minus accidit impoßibile.*

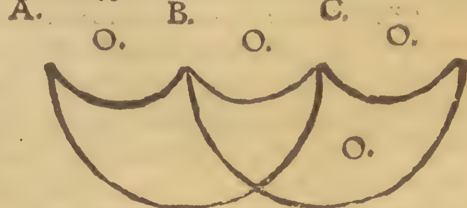
Nunc concludit conclusionem principalem, & declarat quid sit non propter hoc, & dicit. { Manifestum igitur, quoniam in ijs syllogismis, qui ad impossibile sunt, dicitur non propter hoc. Hæc est conclusio. Deinde exponit quid sit non propter hoc, declarando quando contingit in syllogismis non propter hoc, & dicit. { Et quando hypothesis, quæ ex principio est, sic se habet ad impossibile, quod in syllogismo est illatum, vt cum sit vel non sit hæc hypothesis, nihil minus accidit impossibile. Est ergo non propter hoc, propositio superflua in syllogismo ad impossibile, qua posita, vel deposita nihil minus accidit impossibile. Philoponus asserit Aristo. hoc ꝙ hic dixit, vt Corollarium accepisse. Com. 187.

Ergo manifestißimus quidẽ modus est nõ propter suppõnẽ esse falsum, quando ab hypothesi inconiunctus est a medijs syllogismus, quod dictum est & in topicis, qđ.n. est non causa, ut causam ponere hoc est, ut si uolens ostẽdere q Asymmeter est. Diameter, conetur zenonis ratione, quoniam non est moueri, & ad hoc inducat impoßibile nullo enim modo continuum est falsum locutioni, quæ est ex principio.

Com. 188. Cum declarasset quid sit ipsum non propter hoc. Nunc distinguit quod modis ipsum non propter hoc dicatur, & dicit. Ergo manifestissimus quidem modus est nõ propter suppositionem esse falsam, quando ab hypothesi inconiunctus est a mediis syllogismus, hoc est quando hypothesis est separata a terminis, per quos tanquam per medios concluditur impossibile. Hoc est quando in nullo termino communicat, cum syllogismo, qui contra hypothesim inducitur quod dictum est in Topicis, quod enim est non causam ponere (vt causam) hoc est. Est tamen aliqua differentia, quoniam ipsum non propter hoc accidere falsum est minus commune quã non causa, quæ sumitur vt causa. Nõ causa enim (vt causa generatim fit) quoties ex conclusione falsa interimitur aliqua propositio, qua posita, vel deposita nihil minus falsa cõclusio sequitur. Ipsum vero non propter hoc tantum contingit in syllogismis per impossibile, & quando ex conclusione falsa interimitur hypothesis præcepta, qua posita vel deposita nihil minus sequitur falsa conclusio, & ita cum dicitur non propter hoc accidere falsum, illud pronomen demonstratiuum hoc demonstrat tantum præacceptam hypothesim, vt sit sensus non propter hoc, idest non propter hypothesim datã accidit falsum. Deinde hoc expo nit per exẽplum, vt si conclusio probanda sit hæc. Diameter est Asymmeter costæ, et sumatur hæc hypothesis. Diameter non est Asymmeter costæ, & probetur ratione zenonis, qua destruebat motum, hoc pacto Diameter non est Asymmeter: nõ contingit infinita pertrãsire, sed in quolibet spatio sunt infinitæ partes: Igitur non contingit spatium aliquod pertransire, hæc conclusio est impossibilis, ergo & hypothesis erit impossibilis, videlicet diameter non est Asymmeter, quare conclusio probanda illi opposito. Diameter, est Asymmeter, est vera. Patet in hoc syllo fieri ipsum non propter hoc accidere, quoniã hoc impossibile, quod accidit in syllo zenonis, nõ accidit ꝓpter illã hypothesim, cũ sylls zenonis nõ possit cõmunicare cũ illa, non enim illa hypothesis est maior, nec minor, in syllo zenonis. Vnde dicit, vt si uolẽs oñdere quoniam Diameter est Asymmeter, subaudi sumat oppositam, & conetur illam hypothesim oppositam zenonis ratione probare, qua probat quoniam non est moueri, vel quoniam non contingit aliquod spatium pertrãsire. Et ad hoc impossibile ex tali hypothesi inducat. Faciẽdo (vt nos faeimus.) Hic.n.q sic syllogizaret, acciperet ipm nõ pp hoc accidere, manifestissime, qm falsum qđ cõcludit zenonis ratio, nullo modo cõtinuũ est locutioni, hoc est hypothesi, q̃ ex principio est. Cũ illa in syllo zenonis nec maior esse possit, nec minor. Hic igit̃ est modus manifestissimus eius, quod est non pp hoc accidere falsum.

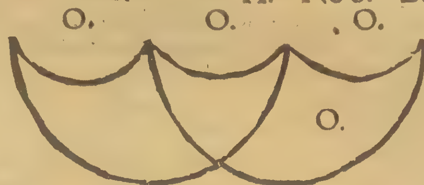
Alius aũt modus, si continuum quidem sit impoßibile hypothesi, non tamen propter illã accidat, hoc aũt poßibile est fieri, & in hoc, quod superius, & in hoc quod inferius sumenti continuum. ut si A ponatur inesse B, B autem C, C uero D, hoc autem sit falsum, B inesse D. Nam, si ablato A nihil minus B inest C, & C D, nõ erit falsum propter eã, quæ a principio est hypothesim.

In hac rõne affirmatiua continuũ ĩ deorsum accipiẽti nõ penes hoc accidit falsũ qa existẽte uel nõ existẽte prima suppõne .s. A B idẽ sequitur falsum.

A Nunc assignat secundũ modum, & dicit. { Alius autẽ modus, si ipsum impoſe illatum sit continuum quidẽ hypothesi, nõ tamen ꝓpter illam accidat. Hic autẽ modus non est ita apertus, sicut primus ꝓpter copulationẽ hypothesis cum ipso imposibili illato. Tamen, vt inquit, hoc possibile est fieri dupliciter, & in hoc quod est sumenti superius continuum ad prædica tũ hypothesis, et in hoc qđ est sumenti inferius continuũ sub subto hypothesis, vt si A ponaẽ pro hypothesi inesse B, ita vt hypothesis sit oẽ B est A, & sumatur sub subto huius hypothesis, videlicet sub B, videlicet C, & hoc inquit, B autẽ sumatur inesse C ita vt C sit sub B subiecto hypothesis, C uero sumaẽ rursum inesse D: hoc aũt sit falsum, B inesse, D hoc casu posito, A B est nõ propter hoc accidere falsum, quod probat & dicit. nã si ablato A B nihil minus B inest C, & C inest D, non erit falsum propter eã hypothesim, quæ est a principio, hoc est A B. nam ea posita vel deposita non minus accidit illud falsum, videlicet omne D est. Com. 189

B *Aut rursum si quis in superiori sumat continuũ, ut si A quidẽ B, E autem A, F uero E, falsum autem sit F inesse A. Nam & sic nihilominus erit impoßibile interempta, quæ est ex principio hypothesi.*

In hoc syllogismo in sursum cõtinuũ accipiẽti ꝓpter suppõem nõ accidit falsum, sicut nec in superiori.

Com. 190. Secundo modo fieri potest ipsum non propter hoc accidere falsum, sumendo supra prædicatum dictæ y pothesis, vt si hypothesis sit, omne B est A, et sumatur supra A, E, & supra E F, & dicit. { Aut rursum si quis in superiori sumat continuum ad A prædicatum hypothesis ut si A C quidem B inesse sumatur pro hypothesi, E autem supra A sumatur inesse A, F vero supra E sumatur inesse E, & sit falsum, F inesse A casu hoc posito, hoc falsum accidit, & non propter y B. Nam & sic nihilominus erit impossibile, interempta, hoc est ablata, vel posita hypothesi, quæ est ex principio. Et iterum hic modus occultus est, & non apertus sicut primus, propter copulationem hypothesis cum ipso impossibile illato.

Sed oportet ad eos, qui ex principio terminos copulare impoßibile, sic enim erit propter hypothesim, ut inferiori quidem sumenti continuum ad prædicatum terminum. nam, si impoßibile est A inesse D, interempto A, non amplius erit falsum, in superiori autem de quo prædicatur. nam, si F non poßibile est ineẽ B interempto B, non amplius erit impoßibile. Similiter autem, & cum priuatiui sint syllogismi. Manifestum ergo, q cum impoßibile non ad priores terminos fuerit non propter positio- D *nem accidit falsum.*

In his rõnibus pp suppõem, et penes hoc falsũ accidit, superiori ĩ deorsum, ĩferiori ĩ sursum continuũ accipiẽtibus: nã ad primos terminos ipm ĩpoßibile coaptatur

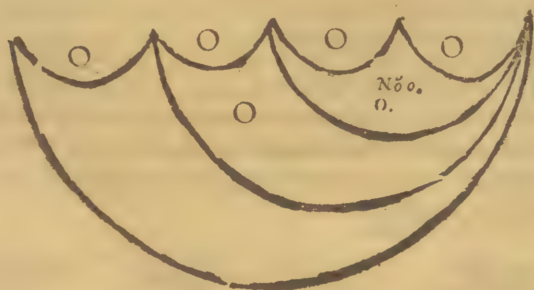
Com. 191. Nunc declarat quomodo falsum accidat propter hypothesim, & vult q ad, hoc ut falsum accidat propter hy

pothesim oportet copulare impossibile illatum vsq; ad terminos hypothesis, aliter autem illud impossibile nõ dicetur accidere propter hypothesim, & dicit. { Sed oportet ad eos terminos, qui ex principio sunt in hypothesi, copulare ipsum impossibile, sic enim erit propter hypothesim, & si non copulantur non erit impossibile illud propter hypothesim. Deinde docet quomodo fiat copulatio hæc vsq; ad terminos hypothesis, & hoc bifariam exponit. Primo ponendo terminos sub subiecto hypothesis, vt sub B subiecto sumendo C, & sub C sumendo D, & fiat syllogismus hoc pacto, omne C B, omne D C, igitur omne D B: vltra, omne D B, & omne B est A, igitur omne D est A. Hæc conclusio est falsa, igitur hypothesis quæ erat, omne B est A. Et hoc dicit. { vt inferiori quidem sumẽti, hoc est, vt si quis sub inferiori sumẽdo sumat continuum vsq; ad terminum prædicatum in hypothesi, nã si impossibile est A, inesse D, quod pro impossibili syllogizatum est, interempto A B quæ fuit hypothesis, non amplius erit falsum sequens. Secundo etiam fit copulatio sumendo supra prædicatum hypothesis vt E supra A & F supra E, & fiat syllogismus, omne A E omne E F igitur omne A F, omne A F omne B A, igitur omne B F. Hæc conclusio est falsa. Igitur hypothesis, quæ erat, omne B A. Dicit { in superiori autem sumatur continuum, de quo prædicatur, scilicet F vt sumatur E de quo F prædicetur. nam si F non possibile est inesse B interempto A B, hoc ẽ deposito A B, non amplius erit impossibile. Et sic patet, ꝙ vno modo, A B est propter ipsum sequi falsum, vt cũ syllogismus fiat continuus vsq; ad eam hypothesim, alio modo est non propter ipsum sequi falsum, si syllogismus non continuetur, vsq; ad talem hypothesim. Deinde amplificat id, quod dixit non solum ad syllogismos affirmatiuos sed etiam ad negatiuos, & dicit. { Similiter autem & cum priuatiui sint syllogismi, subaudi ipsum non propter hoc accidere falsum, & ipsum propter hoc accidere falsum se habent. Tunc epilogat, & dicit. { Manifestum ergo ꝙ cum impossibile quod infertur, nõ ad priores terminos scilicet subiectum, vel prædicatum hypothesis primæ copulatur, non propter positionem illam primam accidit falsum, & forte hoc non epilogus, sed conclusio principaliter intenta est.

An nec sic semper propter hypothesim erit falsum. nam si non ei, quod est B, sed ei, quod est K, positum est inesse A, K autẽ C, & hoc D, & sic manet impossibile. Similiter autem sursum sumenti terminos, quare (quoniam cum est, & cum non est hoc, accedit impossibile non erit propter propositionem.

Animal. Inanimatũ. Corpus. Lapis. Cagetes.
A. Nõo. B. K. C. D.

In hac rõe ĩ deorsũ terminos accipienti falsũ accidit at nõ pp primã suppõnẽ tm̃ s. B A, ex n. auferri pt, sed pp aliam. s. K A.

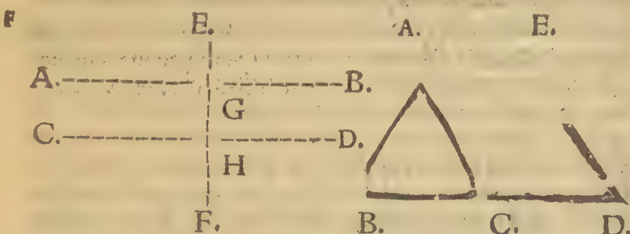
Com. 192. Dubium.

Sed dubitat contra ea, quæ dicta sunt, quoniam idem possibile, vt D esse A, potest sequi ad duas hypotheses, vt ad K esse A, & ad B esse A. Vt hominem esse irrationalem potest sequi ad hominem esse æquum, & ad hominem eẽ bouem. Ergo vnaquæq; earum erit ipsum non propter hoc accidere falsum, tenet argumẽtum, quoniam de quauis earum verum erit dicere, ꝙ ipsa posita, vel remota, nihil minus accidit impossibile. Igitur quælibet earum est ipsum non propter hoc accidere falsum, vnde dicit. { An nec sic semper propter hypothesim erit falsum. nam si nõ ei, quod est B, sed ei, quod est K, positum est inesse A, & K positum est inesse C, & hoc positum est inesse D, & sic

B maneat idem impõle ita vt sequaẽ ad K esse A vt sequebatur ad B esse A per continuationẽ vsq; ad terminos, (vt dictum est) similiter autem sursum sumenti terminos, nã eodem modo & sursum & deorsum sumi possunt termini. Tunc concludit dubitationem, & terminat suspensionem, & dicit. { Quare, (quoniam cum est, & cum nõ est hoc, accidit impossibile,) non erit propter positionem, & sic quælibet earum erit ipsum non propter hoc accidere falsum. Hæc est dubitatio.

An cum non est hoc nihilminus fieri falsum. Verum non sic sumendum ut alio posito accidat impossibile, sed quando ablato hoc, idem, per cæteras propositiones concluditur impossibile. Nam idem falsum accidere per plures hypotheses, nihil fortasse inconueniens est, ut parallelas contingere, & si maior est qui interius est, eo qui exterius, & si triangulus habet plures rectos duobus.

F

Per has figuras binis suppõnibus falsis eodẽ ternas cõcludere monstratur.

Com. 193.

Nunc Aristoteles respondet ad dubitationem, & cõcedit quauis illarum ablata sequi falsum, & cum infertur, igitur quælibet earum est ipsum non propter hoc negat consequentiam, quoniam ad hoc, vt aliqua propositio sit ipsum non propter hoc, duo requiruntur, & ꝙ ipsa ablata sequatur illud falsum, & sequatur per cæteras propositiones, quæ remanserunt ipsa ablata. Nam, si sequitur non per cæteras propositiones, quæ remanserunt sed propter aliam prositionem, quæ sumitur loco primæ ex qua sequebatur adhuc talis propositio erit, ꝑpter hoc sequi falsum, & sic conceditur, vtranque earum esse hypothesim, atque propter hoc accidere falsum vnde dicit. { An cum non est hoc, nihil minus erit fieri falsum, & sic concedit quauis earum deposita, sequi falsum, modo ponatur loco illius altera, & cum infertur, igitur quælibet earum est ipsum non propter hoc, negat consequentiam et dicit. { Verum non sic sumendum ipsum non propter hoc, vt alio posito accidat impossibile, quoniam alio posito potest accidere impossibile, & tamen non erit ipsum non ꝑpter hoc, sed erit ipm̃ nõ ꝑpter hoc qñ ablato hoc ipso, idem impõle concluditur ꝑ cæteras propõnes, & sic oportet, vt ipso ablato, per cæteras propõnes, quæ remanent, concludatur. Qñ. n. aliqua propositione ablata, adhuc sequitur idem impõle, & per cæteras propositiones quæ remanserunt, tunc erit ipsum non propter hoc, & assignat causam, & dicit. Nam idem falsum accidere ꝑ plures hypotheses, nihil fortasse inconueniens est, & ponit exemplum in geometricis, & dicit, { vt parallelas concurrere, quod est impossibile accidere potest, & si maior est angulus, qui interius est eo, qui exterius angulus est, et si triangulus habet plures rectos duobus. Declararunt. n. Geometræ sequi parallelas concurrere ad duas hypotheses, & ad eam, quæ est, omnis angulus interior maior est angulo exteriori, & ad eam, quæ est, triãgulus habet plures angulos ꝙ tres æquales duobus rectis.

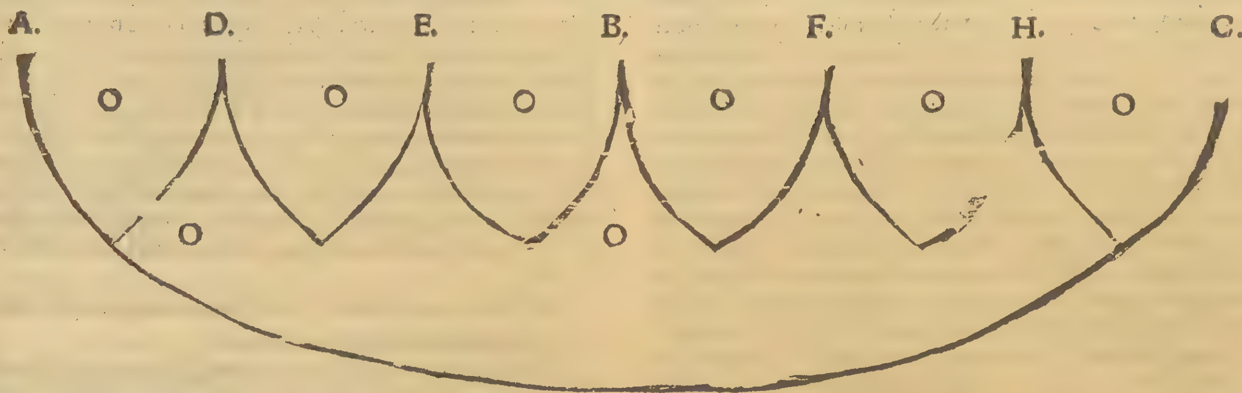
Attende.

G

H

Cap. 23. De oratione falsa.

F Alsa autem oratio fit propter primum falsum. Aut. n. ex duabus propositionibus, aut ex pluribus, omnis est syllogismus. Ergo si ex duabus quidem, harum necesse est alteram, aut etiam utrasque esse falsas, nam ex ueris non erat falsus syllogismus. Si uero ex pluribus, ut si C quidem per A B, hoc autem per D E, F H, horum erit aliquid superiorum falsum, & propter hoc oratio. Nam A & B, per illa concl uduntur, quare propter illorum aliquid, accidit conclusio, & falsum.

Falsa è hec oratio pp A D. primũ falsum

Com. 194. Istud caput non ab omnibus eode m modo exponitur. Quidam volunt Aristotelem remouere quoddam dubiũ circa prædeterminata. dictum est enim in syllogismis per impossibile aliquando syllogizari falsum, & quidem nõ propter hypothesim falsam datam, & propterea posset quis ambigere, sequatur ne talis falsa conclusio, ꝓpter propositiones veras. Ad quod, (vt dicunt) Aristot. respondet in omni syllogismo, in quo est falsa conclusio, oportere propositionum aliquam esse falsam, quoniam in omni syllogismo aut duæ propositiones tantum sunt, aut plures q̃ duæ, si duæ tantum, necessæ est vtranq; aut alterã esse falsam, non enim ex veris erit falsus syllogismus. Sin autem ex pluribus ꝓpositionibus fit, q̃ ex duabus, (qđ euenit quando vtraq; aut altera propositionum prosyllogizetur,) necesse est alteram saltem propositionem assumptam in prosyllogismo falsam esse si conclusio principalis falsa sit. Nos vero Aristotelem hic de falsa ratiocinatione, agere diximus olim. (Inscribitur enim cap. περὶ λόγου ψευδοῦς: hoc est de falsa oratione) credentes eum per orationem ratiocinationem sumpsisse. Et tunc dicebamus, ꝙ cum Aristote. dixisset de ipso non propter hoc accidere falsum, hic agit de falsa ratiocinatione. Est enim falsa ratiocinatio syllogismus qui falsum concludit. Nec iniuria de re hac hic agit: nam, cum syllogismus ducẽs ad impossibile sit syllogismus siue ratiocinatio falsi, erat ratiõi consentaneum, cum dixisset de syllogismo ducente ad impossibile, vt diceret de syllogismo falso. Philoponus autẽ per logon conclusionem intelligens. ait Aristotelem velle hic declarare agereq; de falsa conclusione, & quod exponit de falsa conclusione, est, ꝙ ipsa sequitur ex primo falso, nam licet in syllogismis ex quibus sequitur, essent ordine quodam plura falsa, conclusio tamen semper intelligitur sequi ex primo falso. Vnde dicit, { falsa autem oratio, hoc est falsa conclusio fit propter primum falsum, & ꝙ propter primum falsum, declarat, & dicit. { Aut enim ex duabus ꝓpositionibus, aut ex pluribus omnis syllogismus est. Est syllogismus ex pluribus duabus, quando est aggregatus ex syllogismo, & prosyllogismo, quando vero est syllogismus impermixtus ex prosyllogismo, ex duabus est tantum. Si quidem igitur ex duabus, harum necesse est alteram, aut vtrasq; esse falsas. nam ex veris nõ erat falsus syllogismus, qui falsum syllogizat, & tunc conclusio falsa in tali simplici syllogismo erit propter primũ falsum, quod in tali syllogismo est primum. Si vero ex pluribus propositionibus duabus, vt si esset syllogismus permixtus ex prosyllogismo, vt si C quidem conclusio, per A B propositiones syllogismum primi, hoc autem per D E, propositiones prosyllogismi, & D E, per E F, adhuc ꝓpositiones alterius prosyllogismi, si inquam ita fuerit, erit horum aliquid superiorum falsum, et primum & propter hoc oratio, hoc est conclusio erit falsa, nam A & B propositiones principalis syllogismi per illa, quæ assumuntur in pro syllogismis concluduntur. Quare propter illorum aliquid accidit cõclusio, & falsum bene igitur dictum est falsam conclusionem accidere propter primũ falsum. Hæc Aristoteles, (vt Philoponus exposuit,) de conclusione falsa.

Expositio propria.

Cã ordi.

Introductio noui capitis per Philop.

Syllogismus simplex duabus cõstat, psyllogismus vero pluribus

B *Vt autem non corratiocinetur quis, obseruandum, quando sine conclusionibus interrogat orationem, ut nõ detur bis idem in propositionibus, eo quod scimus q; sine medio syllogismus non fit, medium autem est quod sæpius dicitur. Quomodo autem oporteat ad unamquamq; conclusionem obseruare medium, manifestum est, eo q; scitur, quale in unaquaq; figura ostenditur. Hoc autem nos non latebit, eo q; uidemus quomodo submittimus orationem.* Cap. 24. De eo qđ est non corrõcinari.

Iuniores dicunt Aristotelem hic velle docere respondentem, quomodo cauere possit, ne ex eis, quæ concedit, ab opponente deducatur ad falsum, siue impossibile propter hypothesim. Causa autem, quoniam, cum declarasset falsum sequi propter hypothesim, respõdens autem est, qui asserit propter hypothesim, quam concedit, non sequi falsum, ideo Aristoteles vult præcepta afferre, quibus respondens possit hoc facere, & hoc de prima parte, & de secunda vero dat præcepta opponenti, quomodo possit hoc facere. C Sed Aristoteles quid velit facere, proponit in inscriptione capitis. Asserit enim caput esse de eo, quod est non corratiocinari. Est enim differentia inter ratiocinari, & corratiocinari, nam ratiocinari est quando simpliciter fit a quouis homine. Corratiocinari vero, non nisi quod fit inter disputantes, videlicet opponentem, & respondentem, & hoc Aristoteles vocat κατασυλλογίζεσθαι. Hoc est corratiocinari, quoniã inter duos fit Aristoteles ergo agit nunc de non corratiocinari, hoc est qñ respondens cogit opponentem nõ corratiocinari, & hæc est expositio Philoponi, cũ dicit, vult per hæc dicere Aristoteles quando non fit syllogismus a nobis, & ait tunc non fieri syllogismum a nobis cum non eundem terminum multoties acceperit condisputans siue respondens. Nam si eundem terminũ multoties acceperit, aut in hac quidem facit ipsum prædicatum, in altera vero subiectũ, & sic faciet primam figuram, aut in vtrisq; accipit ipsum prædicatum, & faciet secundam figuram, aut in vtrisque subiectum, & faciet tertiam figuram, sin autem non acceperit bis eundem terminum, nullo modo possibile est syllogizare. D Secundo docet non syllogizare ex parte propositionum, quoniã si acceperit ambas particulares propositiones, non poterit opponens syllogizare, si vniuersales & ambas negatiuas, minime, et si ambas, affirmatiuas non poterit syllogizare problema negatiuum. Vult igiť Philoponus Aristotelem docere primo quomodo poterimus euitare syllogismos, secũdo quomodo poterimus cogere ad syllogizandũ. Sed cur Aristoteles hæc agat in hoc loco, iuniores non ab ratione dixerunt Aristotelẽ hic agere de his, quoniam, cum declarasset falsum seq propter hypothesim, erat ratione dignum, vt doceret quomodo respõdens potest defendere falsum, quod sequitur non sequi ex hypothesi. Aristot. ergo ponit duo præcepta pro defensione respondentis, alterum ex parte medij alterum ex parte ꝓpositionum, (vt Philoponus annotauit.) Ex parte medij quidem, cum dicit, { vt autem non corratiocinetur quis, obseruandum est quando opponens interrogat aliquam propositionem, siue oratio-

Com. 195.

nem aliquam, sine conclusionibus hoc est nullam facien do notitiam de conclusionibus, quas vult inferre, cum enim opponens propositiones interrogat, nullam noti- tiam, faciendo de conclusione, obseruare debet respon- dens, vt ab eo non detur bis idem in ꝓpositionibus, hoc est vt non concedat propositiones, in quibus ponatur bis idem terminus. Scimus enim quoniam sine medio syllogismus non fit: & scimus quod mediū est quod ple- runque dicitur. Ad prohibendum ergo syllogismum, ca ueat concedere propositiones, in quibus est idem termi- nus, hoc est primum præceptum ex parte medij, & qui- dem cum conclusio ignorata fuerit ab eo. Deinde dat secundum præceptum ex parte propositionum, vbi for tasse fuerit sibi nota conclusio, & dicit, { quomodo autē, subaudi si conclusio fuerit nota, oporteat ad vnamquãq; conclusionem obseruare medium, vt prohibet opponen tem syllogizare manifestum est, cum scitur quale proble ma in vnaquaque figura ostenditur, nam scimus in pri- ma problema syllogizari posse affirmatiuum & negati- uum, vniuersale & particulare, euitabit ergo syllogismū in prima, si propositiones non vniuersales, vel ambas ne gatiuas concesserit, quoniam in nulla figura ex talibus fit syllogismus. In secunda vero figura problema negatiuū tantum, et vniuersale, & particulare, euitabit vero, si solū propositiones concedet affirmatiuas. In tertia deniq; pro blema solum particulare, & affirmatiuum, & negatiuum euitabit vero, si solum propositiones negatiuas, vel parti culares concedet. Hoc autem, (vt inquit,) nos nō latebit, cum viderimus quomodo submittimus atque constitue rimus orationem, hoc est conclusionem: nam ex qualita te, & quantitate conclusionis apprehenditur qualitas, et quantitas propositionum, hoc est secundum præceptū, secundum Philoponum ex parte propositionum, cum conclusio fuerit nota respondenti. Hæc de non corratio- cinari ex parte respondentis.

Oportet autem, (quod custodire præcepimus respōdentes,) ipsos argumentantes tentare latere, hoc autem erit, primū qui dem, si conclusiones non prius syllogizent, sed sumptis necessa- rijs non manifestæ sint.

Com. 196. Nunc docet quomodo opponentes possunt compel- lere respondentes ad syllogizandnm, & hoc agit rationa biliter, quoniam ars est de oppositis, & primo præmittit præceptum commune, & dicit. { Oportet autem quod, hoc est illud præceptum quod nos custodire præcepi- mus respondentes ad euitandum syllogismum, ipsos ar- gumentantes, hoc est opponentes tentare latere. nam, si lateant, poterunt compellere respondentes ad syllogizan dum. Deinde ponit præcepta in specie, & dicit. hoc aūt erit primum quidem, si conclusiones non prius syllogi- zent, hoc est primum præceptum erit, si opponentes conclusiones, quas syllogizare intendunt, non præmani festent. sed sumptis necessarijs propositionibus ad syllo gizandum, conclusiones non sint manifestæ, nisi in fine, habito, videlicet consensu respondentis. Hoc est primum præceptum.

Amplius autem, si non propinqua interrogāt, sed quam ma- xime longa media. Vt si sit opportunum cōcludere A de F, per media, B C D E, oportet ergo inquirere non si A B, & rursum non si B C, sed, si D E, deinde si B C, & sic reliqua.

Quo nam mōCalatio fieri dēat per hāc edo cetur figu ram.

Com 197. Scdm præceptum. Nunc assignat secundum præceptum, & hoc cum co gitur conclusionem præmanifestare, & dicit. { Amplius

E autem, dato q conclusio fuerit manifesta, latebit si non propinqua media, sed quam maxime longe interrogat, propter enim longinquitatem, minus illa concedere caue bit respondens. Et declarat hæc exemplo, & dicit. Vt si sit opportunum concludere A de F, per media B C D E, oportet ergo inquirere non si A inest B, quæ est me- dium siue maior propositio propinqua, & rursum non oportet interrogare, si B inest C, quæ est propositio ma ior remota siue medium remotum, sed si D inest E, quod est medium remotissimum. Deinde interroga- re, si B inest C, & sic reliqua, vt si A inest B. Nam sic latebit.

Et si per unum medium sit syllogismus a medio incipere. Ma xime enim sic latebi respondentem.

Hic assignat tertium præceptum, & hoc quando ad conclusionem nō fuerit nisi vnum medium, & dicit. { Et si per vnum medium sit syllogismus, opponens, (vt la- teat,) debet incipere a medio, hoc est a minore primo in- terrogare, (vt exponit Philoponus,) deide a maiore, ma F xime enim sic latebit respondentem. Com. 198.

Cap. 25. De elencho siue redargutione.

Quoniam ergo habemus quādo, & quomodo se haben tibus terminis fit syllogismus manifestum, & quando erit, & quando nō erit elenchus, nam omnibus affirmatiuis uel permutatim positis responsionibus, ut hac quidem affirmatiua, illa uero negatiua, contingit fieri elenchum. Erit enim syllogis mus & sic, & illo modo se habentibus terminus. ut si id, quod positum est, contrarium sit conclusioni, necesse est fieri elenchū, nam elenchus, syllogismus contradictionis est.

Com. 199. Secundum Philoponum, nūc agit de syllogismo elen cho. Est autem elenchus syllogismus redargutionis, vt cum opponens per syllogismum redarguit respondentē, tunc syllogizat syllogismo elencho. Redarguit vero op- ponens respondentem, cum cogit eum negare hypo- thesim ab eo datam, vel concedere hypothesim, quam negauerat. Aristoteles ergo declarat quando erit elen- chus, & hoc facit in prima parte. Deinde declarat quan G do non erit elenchus, & hoc facit in secunda. Venit au tem Aristoteles ad agendum de elencho, (vt doceat re- spondentem vitare,) ne ꝓpter hypothesim patiatur elen chiam, hoc est redargutionem, & vt doceat opponentē redarguere respondentem. Declarat ergo quando fie- ri potest elenchus syllogismus, & vult, q quando sciueri mus quando, & quomodo se habentibus terminis fit syl logismus, tunc poterimus scire quando fit elenchus, & quando non fit, & dicit. { Quoniā ergo habemus quan do, & quomodo se habentibus terminis fit syllogismus, manifestum & quando erit, & quando nō erit elenchus. Hoc probat, quoniam, si omnes propositiones datæ a re spondente fuerint affirmatiuæ, aut altera affirmatiua, al tera negatiua, tunc continget contra respondentem fieri elenchum. Si respondens vi elenchi cogitur concedere op positum eius, quod concesserat, vel negare. Nam elen- chus est, syllogismus contradictionis, concludens opposi tum eius, quod dedit respondens, vnde dicit. { Nam om H nibus affirmatiuis, vel permutatim aut positis responsio nibus, hoc est propositionibus, quæ dantur in responsio ne, (vt hac quidem affirmatiua, illa vero negatiua,) con- tingit fieri elenchum. Cuius causam assignat, & dicit. Erit enim syllogismus, & sic scilicet altera affirmatiua, & alte- ra negatiua existentibus, & illo modo se habentibus ter- minis, scilicet vtrisque affirmatiuis, vtreque enim modo fit syllogismus. Sed dices non videtur valere hæc con sequentia: fit syllogismus, Igitur fit elenchus, & ita non se quitur sic vel illo modo se habentibus terminis fit syllo- gismus. Igitur sic, vel illo modo fit elenchus. Forte pro pter hoc dixit, contingit fieri elenchum. Nam si contin- git fieri syllogismum: contingit fieri elenchum, vt si con- tingit nauigare, contingit bene nauigare. Et forte ad tol lendam hanc dubitationem, subdit. Dico fieri elenchum si contingit fieri syllogismum, vt si id quod positum est a respondente contrarium sit conclusioni, quæ concludi tur ab opponente, necesse est fieri elenchum, non aliter. Obiectio. Solutio.

nam elenchus syllogismus contradictionis est, qui concludit oppositum eius, quod respondens dedit. In quibus verbis annotatur definitio elenchi Nam, cum redarguere solemus concludendo contradictorium dati a respondente, ideo elenchus definiri solet, quod sit contradictionis syllogismus. Et quoniam redarguere solemus tam per contrarium quam per contradictorium, vtrunque enim interimit propositum, ideo elenchus habet duas species, altera qua redarguimus syllogizando contradictorium, alteram, qua redarguimus syllogizando contrarium, & sic cum Aristote. dicit, vt si id quod positum est, contrarium sit per contrarium, oppositum intelligit.

Si uero nihil affirmetur, impoßibile est fieri elenchum. Non enim erat syllogismus, cum omnes termini erant priuatiui, quare nec elenchus, nam si elenchus est, necesse est syllogismum esse, cum autem est syllogismus, non necesse est elenchum esse. Similiter autem, si nihil positum sit secundum responsionem uniuersaliter, nam eadem erit definitio syllogismi, & elenchi.

Com. 200. De hoc lo. 1e secundo

Nunc docet respondentem euitare redargutionem. Euitat enim reprehensionem, si impedit opponentem syllogizare. Docet autem impedire opponentem syllogizare per duo præcepta, (vt Philoponus annotauit,) per primum quidem, cum inquit, si vero a respondente nihil affirmetur impossibile est fieri elenchum, nõ enim erat syllogismus, cum omnes termini erant priuatiui, quare nec elenchus, nam, si aliqua oratio est elenchus, necesse est syllogismum esse, cum autem est syllogismus, non necesse est elenchum esse. Est ergo primum præceptum ex parte qualitatum propositionum, vt videlicet respondẽs nullam propositionem affirmatiuam concedat. Deinde ponit secundum ex parte quantitatis propositionum, & dicit, similiter autem, si nihil positum sit secundum responsionem vniuersaliter, nam eadem erit definitio syllogismi, & elenchi, non quidem simpliciter, sed sicuti eadẽ est definitio generis, & speciei, & non econuerso, quare, cum syllogismus esse non possit ex nõ vniuersalibus, nec elenchus ex non vniuersalibus esse poterit.

Cap. 26. De fallatia secundũ opinionem.

Accidit autem quandoque: (quemadmodum in positione terminorum fallebamur, & secundum opinionem fieri fallaciam. Vt si contingat idem pluribus principaliter ineẽ & hoc quidem latere aliquem, & putare nulli inesse, illud autẽ scire. Insit enim ipsum A ipsi B, & ipsi C per se, & hæc omni D similiter: si igitur B quidem putet ipsum A omni inesse, & hoc ipsi D: C autem nulli ipsum A, & hoc D omni eiusdem. Secundum idem habebit scientiam, & ignorantiam.

Substantia.

A.

Animali

Sẽsibili.

D.

Homo.

Primus locus deceptionis secũdũ opinionẽ per hos syllogismos, in quibus media non subalterna sunt, cõspicitur: in quibus idẽ contraria opinari ostenditur.

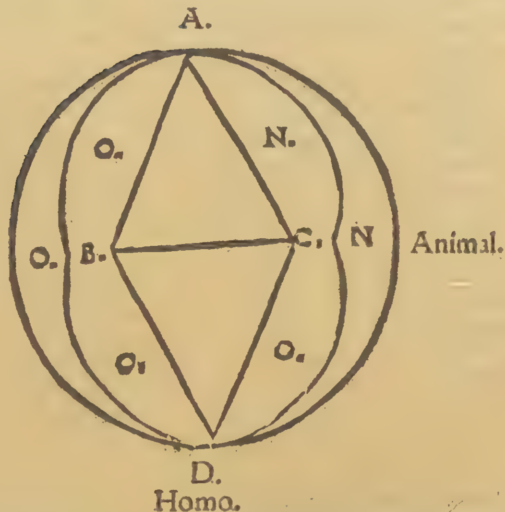
Com. 201.

Nunc agit de fallacia secundum opinionem, quam
A Philoponus deceptionem vocat, & ita Aristoteles declarat, quot modis contingit decipi, (vt Philoponus exponit.)

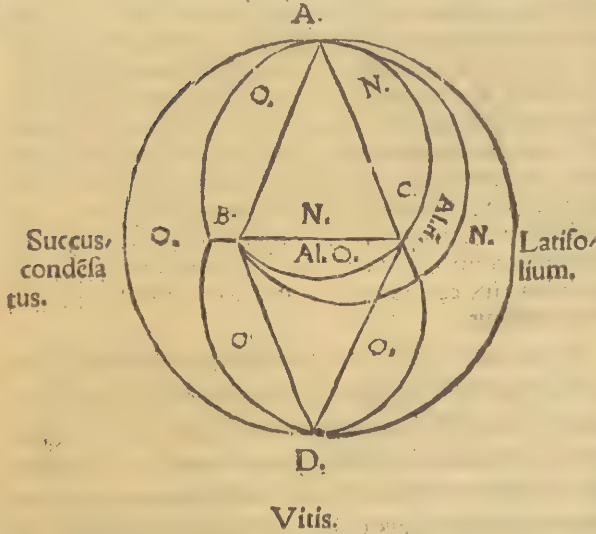
Agit autem Aristote. de deceptione non ab ratione, quoniam est error, qui contingit in syllogismo ex oppositis, vel quo exoritur syllogismus ex oppositis. Et primo proponit intentum, & dicit. { Accidit autem quandoque, & secundum opinionem fieri fallaciam, hoc est nos decipi, quemadmodum in positione terminorum fallebamur. Ex mala enim terminorum positione accidebat & petitio principij, & accidebat ipsum non propter hoc accidere falsum, ergo, sicut ex mala terminorum positione accidebant hæc, ita accidet deceptio in opinionibus. nam male terminis constitutis, ignorantur causæ, & cum scientificæ causæ ignorantur, tunc fit deceptio, (vt Philoponus inquit,) hæc est intentio. Deinde affert primum locum deceptionis, & vult, quod, si aliquod prædicatum, (vt sub-
B stantia secundum veritatem insit duobus subiectis,) vt animal, & sensibili, & illa duo subiecta, videlicet animal, & sensibile vni tertio subiecto, vt homini, insunt, tunc, si aliquis opinaretur prædicatum, scilicet substantiam inesse primo subiecto, (vt animali,) & non secundo subiecto, (vt sensibili,) & opinaretur, ambo illa subiecta, videlicet animal, & sensibile simul inesse eidem tertio subiecto, (vt homini,) hic ita opinans decipitur, quoniam opinabitur contraria, quoniam opinando illam, omne animal est substantia, simul opinabitur hanc, omnis homo est substantia, quoniam omnis homo est animal. similiter opinando istam, nullum sensibile est substantia, simul opinabitur, & hanc nullus homo est substantia, quoniam omnis homo est sensibilis, & ita siquis opinaretur has duas propositiones, omne animal est substantia, & nullum sensibile est substantia, sub quibus possunt sumi duæ minores, scilicet omnis homo est animal, & omnis homo est sensibilis, sequitur, quod opinabitur simul duas contrarias, vide-
C licet omnis homo est substantia, & nullus homo est substantia. Patet, quoniam qui opinatur propositiones, ex quibus syllogistice sequuntur conclusiones, etiam opinatur conclusiones. Aristote autem accipit exemplum in terminis transcendentibus, & dicit, vt, si contingit idem pluribus principaliter inesse, vt substantiam animali, & sensibili, quæ insint tertio, vt homini, & hoc quidem contingit latere aliquem, & putare nulli inesse, vt substantia nulli sensibili. Illud autem scire, & putare omni inesse, vt substantiam omni animali. Tunc assignat terminos, & dicit. { Insit enim ipsum A scilicet substantia, ipsi B, scilicet animali, & ipsi C, scilicet sensibili per se & vniuersaliter, & hæc ambo insint omni D, scilicet homini similiter. Si igitur aliquis putauerit aliquibus coniecturis ipsum A, scilicet substantiam inesse quidem omni B. s. Animali, & hoc scilicet animal inesse ipsi D, casu putet nulli inesse: ipsum A, hoc est, & putet nulli sensibili inesse substantiam, quæ ponitur in quo A, & hoc C putet ineẽ D omni, vt sensibile inesse omni homini, eiusdem secun-
D dum idem habebit scientiam & ignorantiam, & sic decipietur, quoniam opinabitur contraria, videlicet ꝙ omnis homo sit substantia, quoniam omnis homo est animal, & omne animal est substantia, & ꝙ nullus homo est substantia, quoniam omnis homo est sensibilis, & nullum sensibile est substantia, hic est primus locus deceptionis.

Rursum, si quis decipiatur circa ea, quæ sunt ex eadem coniugatione. Vt si ipsum A inest ipsi B, hoc autem ipsi C, & C ipsum ipsi D, opinetur autem ipsum A inesse omni B, & rursum nulli C, simul enim sciet, & non opinabitur inesse. Ergo nihil aliud existimat ex ijs, quam quod scit hoc non opinari, scit enim aliquo modo, quoniam ipsum A inest ipsi C per B, uelut in uniuersali, hoc quod est particulare. Quare quod aliquo modo scit, hoc omnino existimat non opinari, quod est impoßibile.

E

Eadē deceptio in terminis subalternis.

Per hos syllogismos ostenditur secūdū quas ppones non fiat et secūdum quas fiat suspitionis deceptio.

F

Com. 202.

Secundum exēplum.

Cum assignasset primum exemplum per media non subalterna, nunc assignat secundum per media subalterna, & duo facit, quia primo assignat exemplum, secundo verificat illud. De prima parte dicit. { Rursum siquis decipiatur circa ea, quæ sunt ex eadem coniugatione, hoc est circa subalterna, accidet eum scire & ignorare, atque contraria opinari. Tunc affert exemplum, & dicit { vt si ipsum A, substantia, inest ipsi B corpori, hoc autem ipsis C, animali: ita, (vt sint subalterna,) & C ipsum, ipsi D homini, opinetur autem A, substantiam inesse omni B, corpori, vt in rei veritate inest, & rursum opinetur ipsum A, nulli C inesse, vt per aliquam deceptionem, casu hoc posito, simul enim sciet A inesse ipsi C, & non opinabitur ipsum A inesse ipsi C, ꝙ sciat ipsum A, inesse ipsi C, aliquo modo, patet, quoniam scit A inesse ipsi B, & ipsum B inest ipsi C, igitur scit ipsum A inesse ipsi C. Ergo scit A inesse ipsi C per B, & tamen non opinatur A inesse ipsi C, per casum positum. Ponebatur enim per casum ꝙ non opinaretur A inesse C, & simili ratione fieri potest absurdum de D vt de C. Vnde dicit. { Ergo nihil aliud existimat ex ijs casu illo posito quā quod scit, hoc non opinari esse, scit enim aliquo modo in vniuersali, quoniam ipsum A inest ipsi C per B, vnde syllogismus est, scit omne B esse A, C est B, ergo aliquo modo scit C esse A, dico aliquo modo, quoniam scit veluti in vniuersali, hoc quod est particulare, sciendo enim omne corpus esse substantiam scit omne animal esse substantiam, inquantum scit omne corpus esse substantiā. Tunc concludit propositum, & dicit. { Quare quod aliquod modo scit, vt omne animal esse substantiam per corpus, hoc omnino existimat non opinari, quod est impossibile, dico omnino non opinari, quoniam non est absurdum aliquid scire aliquo modo, & illud non opinari aliquo modo, (vt Philoponus animaduertit.) scimus enim aliquo modo hoc, quod est in vtero esse sterile, & non opinamur aliquo modo illud esse sterile, sed scire aliquo modo aliquid, & illud non opinari scire oīno, hoc est impossibile. Sic igitur probatum est, ꝙ absurdū sit opinari cōtraria, & in ijs, quæ sunt ex eadem coniugatione, & in ijs, quæ non sunt ex eadem coniugatione.

In eo autem, quod prius dictum est, si non ex eadem coniugatione sit medium, secundum utrumq; quidem mediorum ambas propositiones non possibile est opinari. ut si A, B quidē omni, C autem nulli, hæc autem utraque omni D. Accidit enim aut simpliciter, aut in aliquo contrarium sumere primam propositionem. Si enim cui B inest omni, ipsum A putet inesse, B autem ipsi D nouit, & ipsum A ipsi D nouit. Quare, si rursum cui C nulli putat ipsum A inesse, cui B alicui inest, huic non putat ipsum A inesse. Putare autem omni cui B rursum alicui non putare cui B, aut simpliciter, aut in aliquo contrarium est, sic igitur non contingit opinari.

Com. 203.

Cum declarasset lòca deceptionis, nunc vult declarare qūo contingit opinari contraria sine absurdo, et qūo nō & hæc exponit tantum in ijs, quæ non sunt subalterna.

Et primo exponit quomodo non contingit ea opinari sine absurdo, & ponit hanc conclusionem. Non est possibile sine absurdo opinari quatuor propōnes syllogisticas syllogizantes duas propositiones contrarias. & hāc probat, quoniam tūc aliquis opinaretur simul duas contrarias, vel contradictorias in propria forma. vt si quis simul opinaretur, has quatuor propositiones, omne B est A, omne D est B, hæ sunt duæ, & opinaretur has duas alias, videlicet nullum C est A, & omne D est C: tunc simul opinabitur has duas conclusiones omne B est A, & nullum B est A, vel has, omne B est A, & quoddam B non est A, vt deducetur in textu. Quare impossibile est opinari quatuor ꝓpositiones syllogizantes duas contrarias sine absurdo, quod absurdū est negare, quod concesserat, vel concedere contrarium, vel oppositum eius,

G quod concessit. Vnde dicit, { in eo aūt quod prius dictū, si non ex eadem coniugatione sit medium, hoc est, si media non sint subalterna, secundam vtrunque mediorum quidem non est possibile ambas propositiones opinari quin cogatur, vel concedere contrarium, vel contradictorium eius, quod concessit. Est ergo conclusio. Nō est possibile sine redargutione opinari quatuor propositiones syllogisticas per media nō subalterna syllogizantes duas propōnes cōtrarias. Dico sine redargutione, quoniam cogetur concedere, aut contrarium, aut oppositum eius, quod concesserat. Probat hanc per exemplū, & dicit, { & vt si A, B quidem omni concedat inesse, C autē nulli, hæc autem vtraq; concedat inesse omni D, & qui concedit has quatuor propositiones, videlicet omne B A, & omne D B, item, nullum C A, & omne D C, accidat aut simpliciter, aut in aliquo sumere primā propōnem, quā prius sumpsit, contrariam. & per contrariam simpliciter intelligit contrariam, per contrariam in aliquo, intelligit

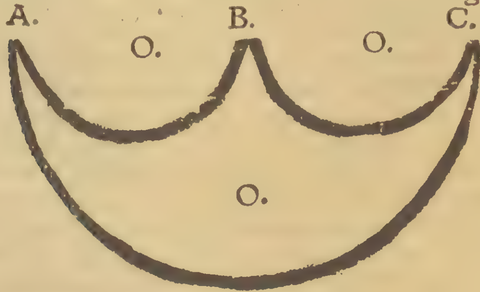
H contradictoriā. Quod aūt sumenti has quatuor propōnes accidat concedere contrariam, vel oppositam propositioni, quam primo concesserat, probat, & dicit. { Si.n. cui B inest, ei omni ipsum A putat inesse, vt accepit, B aūt ipsi D nouit inesse, vt accepit, ergo & ipsum A ipsi D oī nouit inesse, in quo syllogismo patet eum concessisse, omne B esse A. Deinde probat ꝙ cogatur concedere oppositum, vel contrarium, & dicit. { Quare, si rursum cui C inest, huic nulli putat A inesse, vt accepit, sequitur in tertia figura, cui B alicui inest, vt non putet, huic A ipm inesse sic syllogizando ex conclusione, & minori in tertia figura, nullū D est A, hæc fuit conclusio, oē D est B. Hæc fuit minor primi sylli. Igitur in Felapton, quoddam B non est A, quod est oppositum minoris concessæ, & hoc ait { putare autem omni cui B inesse A, vt putauit in minore, rursum alicui non putare cui B, vt per hunc syllogismum in Felapton cogitur putare. Aut simpliciter, aut in aliquo contrarium est, hoc est, aut cōtrarium, aut con

traditorium. Sic igitur non contingit opinari sine manifesto absurdo quatuor illas ꝓpones. Potest etiam cogi opinari cōtrariam si minor primi sylli, videlicet B D conuertitur, hoc pacto, nullū D A, hęc est conclo per mediū C deducta, omne B D, hæc est minor conuersa. Igitur nullum B A. Hæc est contraria præconcessæ maioris. Quare nullus potest putare has quatuor ꝓpones, hoc pacto constitutas, quin cogatur concedere aut contrariam, aut oppositam maioris, q̄ concesserat.

Verum secundum alterum unā, aut secundum utrūq; utrasq; nihil prohibet. ut A omni B, & B ipsi D, & rursum A nulli C.

Com. 204. Cum declarasset q̄n impossibile est scire vnam ꝓponem syllogisticarum, & ignorare cōtrariam vel oppositam, nunc declarat, q̄n in syllo contingit scire alteram ꝓpositionem, & ignorare alteram, & dicit. { Verum secūdum alterum, hoc est in syllo, qui est per vnum solū medium, nihil prohibet vnā s. ignorare, vt minorem ꝓpōnem, & alteram scire vt maiorē. vt scire hanc maiorem, oīs mula est sterilis, & ignorare hanc minorem, hæc quæ est in vtero, est sterilis. Vel scire hanc, nulla mula fit prægnans, & ignorare hanc, hæc quæ est in stabulo, fiet prægnans. Aut secundum vtrūq; medium in diuersis syllis, nihil prohibet ignorare vtrasq; minores, & scire vtrasq; maiores, vt si syllogismi sint, A omni B, & B ipsi C, & alius sit rursum, A nulli C, & C nulli D, vt prius dictum est. Contingit.n. in his syllogismis scire propositiones maiores, & ignorare ꝓpones minores, & sicut in duobus syllogismis, ita in vno. Semper.n. cōtingit, scire vnam ꝓpositionem, & alteram ignorare, q̄m contingit scire vniuersaliter vnam, & ignorare particulariter alteram.

Nā similis huiusmodi fallacia est, ac si falleremur circa particularia, ut si A omni B inest, B aūt omni C, A omni C inerit. Si ergo aliquis nouit quoniam, cui B inest A inest omni. nouit, & quoniam ei, q. est C, sed nihil prohibet ignorare C quoniam est. Vt si A quidem duo recti, in quo aūt B triangulus, in quo uero C sensibilis triangulus. Opinabitur.n. aliquis non esse C sciens, quoniam omnis triangulus habet duos rectos, quare simul sciet, & ignorabit idem. Nam scire oēm triangulum, quoniam duobus rectis, non simplex est, sed hoc quidem uniuersalem habet scientiam, illud uero singularem, sic ergo in uniuersali nouit C quoniam duobus rectis, in singulari autem non nouit, quare non habebit contrarias.

Quō aliqd in vniuersali sciam⁹ & in particulari ignoramus.

Com. 205. Cum accepisset fieri posse, vt altera propositio in syllo sit scita, & altera ignorata. nūc ꝓbat hoc per simile in particularibus, ꝓponibus & vlibus, in quibus possumus scire particularia in vlibus, & ignorare in particulari, & dicit. Nam similis huiusmodi fallacia est, ac si falleremur circa particularia, sciendo vlia eorum, & hoc exponit. Primo in transcendentibus, & dicit, vt si A omni B inest, B aūt omni C, A omni C inerit, si ergo aliquis nouit, q̄m cui B inest A inest omni, nouit et q̄m ei, q. est C A inest hoc pacto syllogizādo nouit omne B esse A, omne C est B. Igitur nouit omne C esse A, sed nihil prohibet ignorare C q̄m est, & sic nihil prohibet ignorare ipsum C esse A, si.n. non est non pōt sciri esse A, & sic stat scire C esse A, & ignorare C esse A, q̄m scitur in vli, & ignoratur in particulari. Deinde ponit exēplum in terminis prædicamentalibus, & dicit, vt si A quidē duo recti, vel duos rectos habere, in quo aūt B triangulus, in quo vero C sensibilis triangulus, vt ligneus vel cupreus, qui non videatur esse duorum rectorum, q̄m sensibilis triangulus non est indiuisibilium linearum. Secundum sensum, & ideo videtur habere tres angulos maiores vel minores duobus rectis. Opinabitur.n. aliquis non esse C duorum rectorū, sciens vniuersaliter, q̄m omnis triangulus habet duos rectos. Quare simul sciet, & ignorabit idem. Nam scire omnem triangulum, q̄m duobus rectis angulos habet æquales, non est simplex, hoc est vno modo dictum, sed hoc quidem vlem habet sciam, vt cum non accipitur contractū ad sensibiles triāgulos, illud vero, hoc est alio modo, videlicet vt accipitur contractū ad sensibiles triangulos, singulares. s. ostensionem habet. Tunc concludit, sic ergo in vniuersali nouit C q̄m duobus rectis angulos ęquales habet, in singulari aūt, non nouit. Quare hoc pacto intelligendo non habebit cōtrarias opiniones, vt sciam, et ignorantiam de eodem, & secūdum idem, scientia.n. vlis non opponitur ignorantiæ particulari. Philoponus in pn̄ti loco, si recte verba percepi, innuit hanc distinctionem, q̄ scire oēm triangulū habere tres angulos æquales duobus rectis, pōt cognosci scientifice, vt per demonstrationem, & non scientifice, vt per sensum, q̄m & hic triāgulus habet tres angulos æquales duobus rectis, & ille, & sic de aliis. Primo mō scitur vlr, & scitur etiā q̄ hic triangulus habeat tres, secundo mō potest ignorari, q̄m potest ignorari hunc hr̄e tres, & hunc, & sic de cæteris, & sic sciētifice nouit, & non scientifice ignorauit, q̄ non sunt cōtraria. *Quæ Philopo.*

Similiter aūt est quæ in Menone est oratio, quoniam disciplina est reminiscettia, nunq̄.n. accidit præscire, q̄ singulare est. Sed simul inductione sumere particulariam disciplinam, uelut recognoscentes. Nā quædam scientes statim scimus, ut quoniam duobus rectis, si scimus, quoniam triangulus, similiter aūt, & in aliis. Ergo uniuersali quidē speculamur particularia, propria autem non scimus. Quare contingit & falli circa ea, uerū non contrarie, sed habere quidem ulem, decipi autem particulari.

Cum declarasset fieri posse, vt idem vniuersaliter sciatur, & particulariter ignoretur, nūc declarat hoc idem soluendo cauillum Menonis apud Platonem in libro, qui Menon inscribitur. Vbi probauit discere esse reminisci, hoc modo qui discit id q̄ prius sciebat, reminiscitur, sed omnis, q discit q̄ prius sciuit, igitur discens reminiscitur. Quod autem qui discit, discat q̄ prius sciuit, probatur in Menone, q̄m vel q̄ discit, nullo modo præsciuit, & tunc cum inueniet, nō cognouerit, aut præsciuit, & sic discit q̄ præsciuit. Aristoteles respondet, & dicit. { Silr autem est, quæ in Menone est oratio, quæ probat, q̄m disciplina est reminiscentia. Tacuit aūt cauillum, propter breuitatem, quoniam ad longum legitur in libro Platonis, & affert solutionem, & dicit. { Nunquam.n. accidit præscire quod singulare est, sed accidit sumere particularium disciplinam simul inductione, hoc est sumendo ipsa simul sub vniuersalibus, velut recognoscentes. nam prius nouerunt illa in vniuersalibus, deinde sumendo ea sub vniuersalibus, videtur illa sumere, vt recognoscentes ea. nam quædam scientes statim scimus, quoniam hic triangulus habet angulos æquales duobus rectis si scimus ipsum, quoniam est triangulus, similiter autem, & in aliis. Tunc cōcludit propositum, & dicit. { Ergo vniuersali quidem speculamur particularia, propria autem, & particularia in propria ratione non scimus, quare contingit & falli circa ea. Sed dices, igitur contraria opinabitur, quasi respondens dicit, verum non contrarie, sed habere quidem vniuersalem scientiam eorum, decipi autem circa ea particulari notitia. Hæc autem non sunt contraria. Philoponus in hoc loco ponit differētiam inter Platonem, & Aristote. nam Plato, vt in Menone inquit, disciplinas reminiscentias esse probat, Aristoteles aūt vult disciplinas non esse reminiscentias. Nam discens non præsciens discit, sed non sciens, qui aūt reminiscitur, prius sciens reminiscitur. *De reminiscentia.*

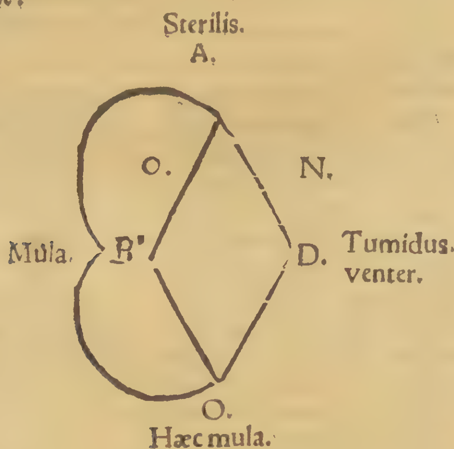
Menon ergo v'le sciens, per particularem inductionem rei particularis sub v'li particulare discit, ꝙ non prius particulariter sciuit. Hæc Philoponus de differentia inter Platonem, & Aristo. Ipse tñ pro veritate asserit disciplinam esse reminiscentiam: qm̄, (vt inquit,) anima sciens omnia in corpore prius obliuiscit̃ oblita autem discendo iterum reminiscitur, veluti recognoscens quæ sciuit. Sed an hæc Philoponi positio sit peripatetica, nō est præsentis speculationis. Illud tñ annotatione dignum sit, Aristotelem velle aīam præscire vniuersalia, & particularia in talibus vniuersalibus, negat tñ disciplinam esse reminiscentiam, qm̄ disciplina est particularium sub propria rōne, modo hæc non præsciebantur sub propria rōne, & ideo discere particularia non est reminisci, licet sit veluti quoddā recognoscere, qm̄ prius sciebantur in v'li, nunc in particulari cognoscuntur. Sed de his in libris naturalibus.

Annotatio

Similiter igitur in prædictis: non. n. deceptio quæ est secundum medium, contraria ei, quæ est secundum syll'm disciplinæ.

Com. 207. Applicat quæ dixit in solutione ad cauillum Menonis ad propositum de scientia vniuersali, & disciplina particularium, & dicit. { Similiter igitur in prædictis dicendū, vt diximus de solutiōe cauilli Menonis. Et exponit quo modo, & dicit. { Non. n. deceptio, quę est secundum medium, i. deceptio circa particulare, quæ est secūdum sensum medium, contraria ei disciplinæ est, quę est secūdum syllogismum, hoc est disciplinæ vniuersali, quę fit per syllogismum, & non per sensum mediū & quia nō sunt cōtraria, stat scire in vniuersali, & decipi in particulari.

Nec quæ est secundum alterum mediorum opinatio. Nihil. n. probibet scientem, & quoniam A toti B inest, & rursum hoc ipsi C, putare non inesse ipsi C A, ut quoniam omnis mula est sterilis, & hæc est mula, putare hanc habere in utero, non enim scit, quoniam A inest ipsi C, qui non conspicit, quod est secundum utrunque.

Quæ pacto scīæ secundū mediū nō sit cōtraria scīa per syllogismū, cū nō applicetur maior terminus minori.

Com. 208. Scdo declarat, ꝙ deceptio, quæ est secundum vnum medium non sit contraria scīe, quę est sine medio. vt scīa de hac mula ꝙ sit sterilis, per medium ꝙ est mula, & deceptio de hac mula, ꝙ non sit sterilis, per hoc ꝙ sensū apparet ventre pręrumida, nō sint contrariæ. Nam scīa de hac mula ꝙ sit sterilis, est per mediū scientifica, & in v'li, quatenus mula. deceptio vero est quatenus est hęc mula, sine medio, & per sensum. Et dicit, nec quæ est secūdum alterum mediorū opinatio contraria est deceptioni, q̄ est sine medio. Probat hoc, & dicit. { Nihil. n. ꝓhibet scientem, & qm̄ A toti B inest, et rursum hoc, s. B ipsi C, & putare non inesse ipsi C A. Et hoc exponit { in terminis, & dicit, vt qm̄ oīs mula est sterilis putare, & hæc est mula, & putare hāc habere in vtero præ nimio ventris tumore, & ita scit per mediū scientifice hanc mulam esse sterilē, & ignorat hanc esse sterilē, qm̄ decipitur propter tumorem ventris. Non. n. scit qm̄ A sterile inest C huic mulæ, qui non conspicit, ꝙ est secundum vtrūq;. Hoc est secundum maiorem, & minorem, hoc est, qui non accipit hāc mulam sub mula. Patet ergo ꝙ scientia quæ est per mediū non est contraria deceptioni, quæ est sine medio.

Quare manifestum, quoniam etsi hoc quidem nouit, illud uero non nouit, decipitur, ꝙ habent uniuersales ad particulares disciplinas. nullum. n. sensibilium cum extra sensum sit, scimus, nec si sentiētes fuerimus, scimus, nisi ut in uniuersali, et in eo quodq; habet propriam disciplinam, sed non in eo, ꝙ est in actu.

Nunc concludit totam conclōnem ostensam, & dicit. { Quare manifestum, qm̄ etsi hoc quidem nouit, s. maiorem ꝓpōnem, illud vero non nouit, s. minorem ꝓpōnē, decipitur. vt si nouit oēm mulam esse sterilē, & non nouit hanc esse mulam, hic decipit̃, qm̄ potest credere hāc non esse sterilem præ tumore vētris nimio, ꝙ habent v'les ad particulares disciplinas. Nā v'les possunt sciri, & ignorari particulares. Cuius causam assignat, & dicit. { Nullum. n. sensibilium cū extra sensum sit, scimus. nec si sentiētes fuerimus, scimus. Differt. n. scīa a sensu, quare nec cū sunt in sensu, nec extra sensum, scimus sensibilia, nisi in vniuersali, & in eo ꝙ habet propriam disciplinam, i. nisi cōplexi fuerimus vniuersalem maiorē cum minore, quæ habet propriam disciplinam. Sed nō scimus aliqđ sensibile in eo ꝙ est in actu sensibile, & actuali ptractatione de ipso, sed vt accipitur sub vniuersali, nō. n. scimus hanc mulam esse sterilem, inquātum hæc mula, sed, vt accipit̃ sub mula. Sic. n. habet vniuersalem, & propriam sciam, & dato, qđ sciamus in propria rōne possibile est, vt actu ipsum non contēplemur, & sic poterimus ignorare ipsum actu, vt si essemus dormientes. Com. 209.

Nam scire tripliciter dicitur, aut ut uniuersali, aut ut propria, aut ut in actu, quare & decipi totidem modis, nihil ergo probibet & scire, & deceptum esse circa idem. Verūtamen non contrarie, ꝙ accidit & ei, qui secundum utrāq; scit propositionem, & non pertractauit prius. Nam opinans in utero habere mulam, non habet secundum actum disciplinam, neque oportet opinionem fallaciam contrariam disciplinæ, syllogismus enim est, contraria fallacia in uniuersali.

Scire & decipi ac errare tripliciter contingit.

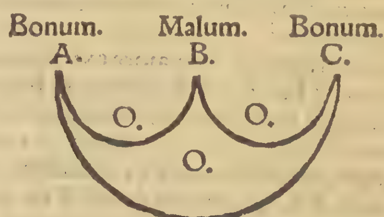
Ad manifestationem eorum, quæ dixerat, assignat diuisionem ipsius scire, & ipsius decipi. Qm̄ scire aut est circa v'le, hoc est circa maiorem ꝓpōnem, aut circa particulare, hoc est circa minorem ꝓpōnem, aut circa vtrūque. Qđ Arist. appellat scire in actu, vel scire secundum agere. nam, (vt Philop. inquit,) operamur ab vniuersali in particulare referendo actu minorem sub maiore, vt hanc mulam sub mula, sil'r decipimur, aut non sciendo vniuersale, aut non sciēdo particulare, aut neutrū, s. non operari ab v'li ad particulare, nec referre particulare sub vniuersali. Propterea quis opinatur hāc mulam parere, qm̄ non refert hāc mulam ad v'em, q̄ est, mula parit dicit, nam scire tripl'r dicitur, aut v'li, (vt circa maiorē, quæ ex omnis mula est sterilis,) aut propria rōne, hoc est circa particulare, qđ est minor, videlicet, hæc mula est mula. Aut vt actu, vt circa conclusionem, quādo videlicet sub v'li accipitur particulare, hoc est sub maiore minor, & syllogizatur cōclusio, quare & decipi totidē dicitur, vt non sciendo vniuersale, aut non sciēdo particulare, aut neutrū, vt cū nō refertur minor sub maiore, & infertur conclō, tunc declarat quæ dixerat in ꝓcedentibus, & dicit. { Nihil ergo prohibet, & scire, & deceptum esse circa idem, verūtn̄ non cōtrarie, & secūdum eandem rōnem, ꝙ accidit & ei qui secundum vtrāq; scit ꝓpōnem, vt qui scit, ꝙ omnis mula sit sterilis, & ꝙ hęc sit mula, & nō ptractauit prius, hoc est, & nō retulit minorē sub maiore, sed seorsum illas scit non referēdo alteram subaltera, & assignat causam, & dicit. { Nā opinans hanc mulam habere in vtero fetū, non habet ꝼm actum disciplinā, cum nō syllogizet nec deducat hanc ex ꝓpōnibus quarū altera actu sit accepta sub altera, neq; habet fallaciā secundum opinionē contrariam disciplinę, qm̄ decipi secundum actum nō est cōtrarium disciplinæ vniuersali, nec particulari nec vtrisq; illis simul, sed est contrariū disciplinæ secundum actum. Syll's enim v'lis est fallacia contraria scientiæ vniuersali, & particularis particulari, & deceptio ꝼm actum sciæ ꝼm actū. Et per syll'm intelligit deceptionem syllogisticā, & v'lem, Com. 210.

sic igitur

sic igitur deceptio fm actum, non est cōtraria nisi scientiæ fm actum, & sic stat idē scire, & circa illud decipi, aliter atque aliter, scire in vli, & decipi in particulari, scire in vniuersali, & particulari, & decipi in actu, vt si aliquis scit vniuersaliter, & particulariter nō referendo actu particulare sub vniuersali, hic scit vniuersaliter, & particulariter, & decipitur circa idem actu.

Qui autem opinatur quod bonum esse sit malum esse, idem opinabitur bonum esse, & malum. Sit.n.bonum esse in quo A, malum autem esse in quo B: rursum bonum esse in quo C, quoniam igitur idem opinatur & B & C & esse C B opinabitur. Et rursum B esse A similiter, quare & C A.

Contraria idē esse sine redargutione, nullus opinari potest.

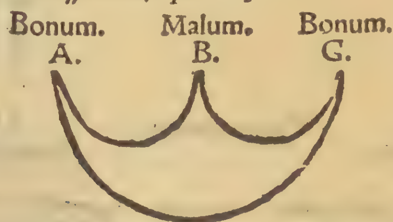

Com. 211.

Sed quæret quispiam vtrum aliquis posſit contra opinari esse eadem sine redargutione, hoc est quin cōpellatur negare ꝙ concesserat. Rñdet ꝙ vno modo non potest, vt cum dicit contraria esse eadē per se, et hoc ꝓponit. Qui autem opinatur qđ bonum esse sit malū esse, hoc est ꝙ malum sit per se bonum, idē opinabitur bonū esse, et malum, hoc est hic opinans opinabitur malū per se esse idem ꝙ bonum. Qđ autem istud sine redargutione nemo opinari posſit probat cōstituendo terminos, & dicit. { Sit.n. bonum esse in quo A, malū autem esse in quo B & rursum bonum esse in quo C tūc argumentatꝛ, & dicit. { Qm̄ idem opinatur & B & C, & esse C B opinabitꝛ, & hęc sit minor, videlicet C est B, & rursum B esse A sil'r qm̄ opinatur B, esse idē ꝙ A, & hæc sit minor, videlicet omne B est A: quare & C A. Hoc est, ergo C est A, hoc est bonum est bonum. Modo hoc est oppositū, siue cōtrarium eius ꝙ concesserat: nā concesserat omni malū esse bonum. Et nunc sequitur, vt bonum sit bonū, ꝙ est contrarium illi, nō ergo potest sine redargutione opinari per se contraria esse eadem. Sed dices Arist. superius probauit contraria non posse simul opinari. Igitur nūc frustra repetit idem. Dicendum superius Arist. probasse ꝓpositiones contrarias nō posse opinari sine redargutione, hic probat album & nigrum & cætera contraria, quæ nō sunt propositiones, non posse sine redargutione opinari esse eadem, & sic differt hæc consideratio a priori.

Dubiū. Solutio.

Nam quemadmodum si erat uerum de quo C B & de quo B A, & de quo C A uerum erat, sic in opinatione. Similiter aūt & in eo, quod est esse: nam cum idem sit C, & B, & rursum B & A C & A idem erit. Quare & opinatione similiter. Ergo hoc quidem necessarium si quis det primum.

Com. 212.

Secundo probat ꝙ dixerat, dixit.n.eum qui opinatur B esse A, hoc est malum esse bonū, cogi concedere bonū esse bonum, & sic redargui, ꝓbat nunc hoc sicut est de dicere, ita est de opinatione. Sed si verū est dicere de quo C prædicatur, prædicari B et de quo B etiā A, ergo verum erit, A prædicari de C: quare & C opinari esse verū erit, & sic bonum opinari esse bonū, dicit. { Nam quēadmodum si erat verū dicere prædicari, quæ de quo C B vt de quo prædicatur malū, prædicari bonū, & econuerso, & de quo B prædicatur etiā prædicari A, ergo, & de quo C A ꝓdicari verum erat. Sic igitur in opinatione. Quare

A in opinatione bonum erit bonū, cuius oppositū dicebatꝛ dicebatur.n malū esse bonum. Tertio idē probat sicut in esse, ita in opinari, sed in esse idē est C & A qm̄ idem est B & A & C & B ergo & C & A. Quare in opinione idē erit bonū & bonū, cuius contrarium dicebatꝛ ꝙ malum est bonū, dicit. Sil'r aūt & in eo, ꝙ est esse, nam cum idem sit C & B & rursum B & A C & A idē erit. Et sic idem erit bonū & bonū. Quare et in opinatione sil'r, Tūc cōcludit quō hæc opinās redarguitur, & dicit. Ergo hoc quidē necessariū est, si quis det primū, videlicet ꝙ malum sit bonū. Sequitur.n. statim ꝙ bonū sit bonū, q. nō concesserat & sic sine redargutione non pōt hæc concedere.

Sed fortasse illud falsum opinari aliquē ꝙ malum esse sit bonum esse, nisi secundum accidēs, multipliciter.n.posſibile est hoc opinari, perspiciendum autem hoc melius.

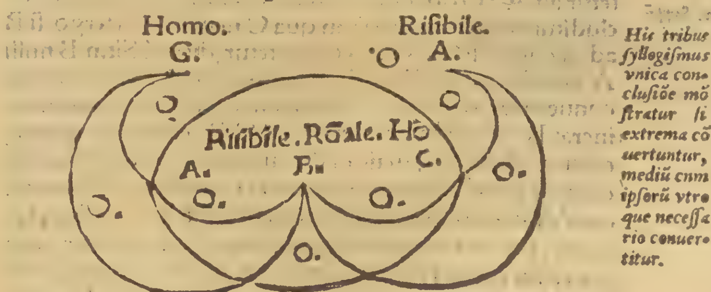
Declarat in quo sensu malū posſit esse bonū, & vult ꝙ malum per se posſit esse bonū per accn̄s, vt pestis est malum per se, per accn̄s autem bonum, qm̄ deleuit tyrannos. Præterea proicere merces in mari est ꝑ se malum per B accidens bonū, & tempore tempestatis, & dicit. Sed fortasse illud falsum est opinari aliquē ꝙ malum esse sit bonum esse, hoc est ꝙ per se malū sit per se bonū, atq; simpliciter bonum, nisi secundum accn̄s. Multipl'r.n.est posſibile hoc opinari, s.malū esse bonum qm̄ per se, et per accn̄s, secundum quid & simpl'r. Perspiciendum aūt hoc melius atque subtilius, et distinguēdum in quo sensu malū sit bonum, & in quo sensu, nō. Vel dixit hoc, vt Philop. inqt, quia male sumpsit terminos, nā accepit bonū esse pro bono, & malū esse pro malo, & non recte, qm̄ differentia est inter esse bonū, & bonum, nam esse bonum est rō boni, siue quiditas boni. At bonū est indiuiduum, sicut differt magnitudo & magnitudinis esse, vt patet tertio de aīa. Propterea dicit. Perspiciēdum aūt hoc melius, hoc ex subtilius. Robertus culuerbinus, cuius liber sub noīe egidij editur multa scribit extra textū. Colligens ea oīa ab Alberto. In sextū vero pauca, atq; obscura tradit, iō q ipse dicit, ꝑtermittimus, cum non faciant ad expōnem textus.

Com. 213.

Aduerte de Rober. Culuer.

C *Quando uero conuertuntur extremitates, necesse est et medium conuerti ad utrāq;. Si.n. A de C per B est, si conuertitur, & inest cui A ipsum omni C ipsum, & B cum ipso A conuertitur, & inest cui A ipsum omni B ipsum per medium C, & C cum B conuertitur per medium.*

Cap. 27. De conuersionibus terminorū in prima fig.

His tribus syllogismus vnica conclusiōe mōstratur si extrema cōuertuntur, mediū cum ipsorū vtroque necessario conuertitur.

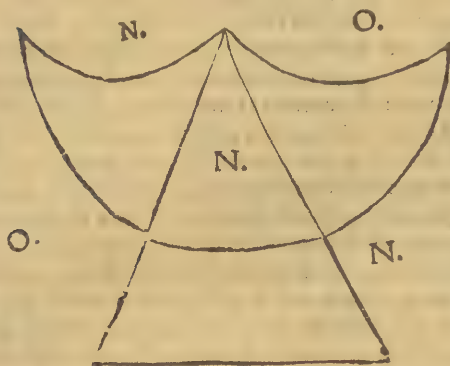
D Philoponus, ait ꝙ Arist hic velit dicere de cōuersionibus, quæ fiunt in prima fig. Sed cur hæc, Iuniores dicūt, qm̄ sunt annexa his, quæ dixit de syll'is conuersiuis. Alij dicunt, hæc Aristotelem hic ꝑmittere, quia valent ad ea, quæ dicturus est de reductione imperfectarū argumentationum ad syll'm. Non.n.aliæ argumentationes videlicet inductio exēplum, & enthymema ad syll'm reduci possunt nisi prius sciuerimus quō medium conuertatur cum extremis. Arist. ergo præmittit primam regulā & dicit. { Qñ vero conuertuntur extremitates, necesse est, & medium conuerti ad vtrāq;, hæc est prima regula, quā primo declarat in syllogismo affirmatiuo, & dicit. { Si enim A de G per B est, hoc pacto, omne B A, oē G B, igitur omne C A. Tūc explicat regulam, cū probatione, & dicit. { Si cōuertitur, & inest cui A ipsum oī, C ipsum, ita vt conuersio sit hæc, oē A C, & B cū A ipso conuertitur, & inest cui A ipsum oī, B ipsum ꝑ medium C ex minore & conclōne conuersa hoc pacto, oē C B, hęc fuit minor, oē A C, conclo conuersa est hæc, ergo omne A B

Com. 214.

1. Regula.

ecce, ꝙ si maior, & minor extremitates conuertunẽ, medium necesse est cõuerti cum maiore per syllm̃ conuersiuum ex minore, & conclõne conuersa syllogizantibus maiorem cõuersam. Et ꝙ necesse sit conuerti cũ minore extremitate, probat & dicit. { Et C cũ B conuertitur per medium ex conclõne cõuersa, & minore, hoc pacto, omne A est C, conclõ conuersa, omne B est A minor propositio, igitur omne B est C minor cõuersa. Quare B cõuertitur cum C. Patet ergo in affirmatiuis regula.

Et in non inesse itidem. Vt si B inest ipsi C, A uero non inest ipsi B, neq; A inerit ipsi C, si ergo B conuertitur ad A et C ad A conuertetur. Sit.n. B nulli A in existens, ergo nec C ipsum, omni enim C inerat B.

Eandem superiori ostẽsio in vniuersali negatiua.

Com. 215. Hoc idẽ ostendit in negatiuo syllõ, & probando hanc regulam in negatiuo, Primo ponit eã, & dicit. Et non esse iidem, est ergo regula in negatiuo, si extrema cõuertunẽ, mediũ necesse est cõuerti ad vtraq;. Deinde disponit syllm̃ in celarent, & dicit. Vt si B inest ipsi C, subaudi oĩ in minore ꝓpõne, A vero non inest ipsi in maiore, videlicet nulli, tũc neq; A inerit ipsi C, s. nulli, est ergo sylls̃, nullũ B A, oẽ C B, igitur, nullum C A. Deinde ꝓ declaratione regulæ præmitti suppões. Quarum prima est. { Si B medium conuertiẽ ad A maiorem C minor etiã conuertetur ad A. Probat qm̃ ex maiore cõuersa, & minore, cõ-

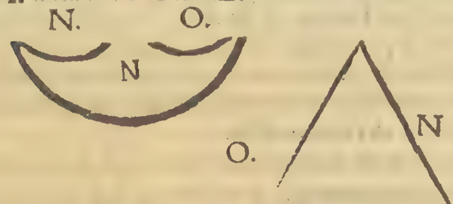
1. Suppõ. cluditur conclõ conuersa, in qua C negaẽ ab A: ergo, si B ad A conuertiẽ C ad A conuertetur, dicit. { Sit.n. B nulli A in exñs, positq; B medium cum A maiore extremitate conuertitur, ergo nec C ipsum inerit A probaẽ, omni.n. inerat B, quare totus sylls̃ est, oẽ C B, quæ fuit minor, nullum A est B, q̃ maior est conuersa, ergo nullũ A est C quæ est conclõ conuersa, quare in Camestres, si B mediũ cum A maiore extremitate cõuertitur in syllõ q fit in Celarent, maior cum minore extremitate conuertetur, qm̃ per syllm̃ conuersiuum ex minore ꝓpõne, & maiore cõuersa, sequitur conuersa conclõ, quæ non posset sequi nisi maior extremitas cum minore conuerteretur.

Et si B conuertitur ad C & A conuertetur ad C. Nam de quocunque omnino B & C.

Com. 216. Secunda suppositio, q̃ præmittit, est si B mediũ cõuertitur ad C, minorem extremitatem, etiã A conuertiẽ ad C probat per syllm̃ conuersiuum in tertia fig. q non est in modo, sic oẽ B C hæc est minor ꝓpõ cõuersa, nullum B A, hæc fuit maior ergo in tertia fig. nullũ A C quæ est

2. Suppõ. maior conuersa. Quare, si B mediũ conuertiẽ ad C minorem extremitatẽ per syllm̃ conuersiuum, sequitur A conuerti cũ C. Sed dices hic syllogismus cõuersiuus in tertia figura, in nullo modo reperitur. quasi rñdens, dicit. { Nã de quocũque omnino B prædicatur, & C prædicabitur. Et sic licet in tertia figura fieri syllogismũ talem gratia materiæ, scilicet cum minor conuertitur.

Et si C ad A conuertitur, & B conuertetur ad A: cui.n B inest, & C ipsum, cui aũt C A non inest, & solum hoc a conclusione incipit. Alia aũt non similiter ut in prædicatiuo syllogismo.

Si medium cõuertatur cũ minori extremo, necesse est per tertiã figu. extrema inuicẽ conuerti.

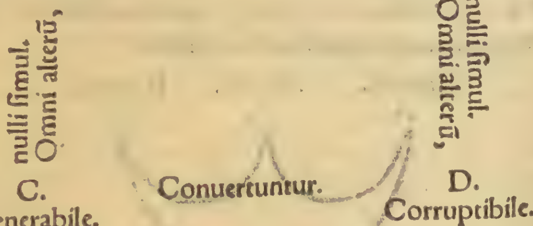
Hic ostẽdit regulam principalẽ videlicet, ꝙ si extrema inter se conuertanẽ, medium necesse est conuerti, cũ extremis & primo declarat, ꝙ si extrema conuertanẽ necesse sit, B medium conuerti cũ A maiore extremitate, & ꝓponit hoc, cũ dicit. { Et si C ad A conuertiẽ, sic ꝙ extrema conuertantur inter se, & B mediũ cõuertitur ad A maiorẽ extremitatem. Probat ex minore cõuersa, & conclõne cõuersa in Camest. mediũ de maiore extremitate, & dicit. { Cui.n. B inest, & C ipsum inest omni, & sic vult hr̃e minorem cõuersam hoc pacto, oẽ B C, cui aũt. C A nõ inest. Hæc fuit conclõ, q̃ conuersa accipiatur hoc pacto, nullum A C, & cõcludetur, ꝗ nullum A B & sic, B conuertitur ad A si extrema illa A C conuertenẽ. Animaduertendum tñ, ꝙ in rõnibus hisce hęc dr̃ia est, qm̃ in affirmatiuo syllõ ostensum est ꝙ si est extrema conuertanẽ, medium conuertatur cũ vtrisq; extremis. In hoc syllõ negatiuo ostensum est ecõuerso ꝙ si mediũ cũ extremis cõuertitur, extrema conuertanẽ, & iõ dicit. Et solũ hoc a cõclõne incipit, i. & sola hæc vltima regula cõclõne incipit, dicendo ꝙ si in conclõne extrema conuertuntur, ꝗ mediũ cõuertatur cũ eis, & in sola hac regula cõuenit id ꝙ dixit in affirmatiuis. Alia aũt q̃ dicta sunt in suppõnibus, non silr̃ dicta sunt, vt in syllõ affirmatiuo, vt patet cõsideranti. Quo vero ad verba attinet, Aĩaduerte Aristotelẽ hic ꝑ cõuersionem terminorũ intellexisse conuersionẽ ꝓpõnũ in terminis, nec q̃titate nec qualitate mutata, sed qua fit de subiecto prædicatum, & ecõuerso, per quæ patet hæc nõ amplificari ad particulares syllõs, sed solum ad vl̃es.

Com. 217.

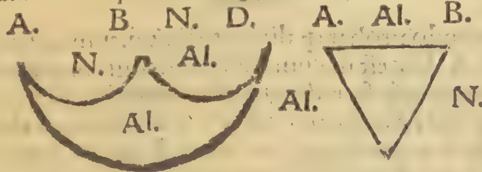
Attensione dignum.

Quid per conuersionem intelligit Arist.

Rursum, si A & B conuertantur, & C, & D silr̃, omni aũt necesse est A aut C inesse, & B & D sic se habebũt, ut omni alterum insit, quoniam.n. cui A & B & cui C D omni aũt A aut C, et nõ simul, manifestũ, quoniam & B aut D omni, & nõ simul, Vt si ingenitũ, incorruptibile, & incorruptibile, ingenitum necesse est, ꝗ factum est, corruptibile, & quod corruptibile, factum esse, duo enim syllogismi constituti sunt.

Ex maiore cõuersa, et cõclusione maior cõuersa sequitur.

Com. 218. Hic ponit secundam regulã, ꝗ si fuerint quatuor termini A B C D, & A B conuertitur, & C D silr̃ conuertanẽ, & omni ei quod est, necesse est A aut C inesse. Sic quod nulli

nulli vni possint ambo inesse. Tunc regulariter sequitur, vt D & B similiter se habeant, ita vt omni ei ꝙ est. Alterum insit, & nulli vni ambo, vt ꝙ sit B vel D dicit. { Rursum, si A & B cõuertantur, & C & D similiter, omni autem ꝙ est, necesse est aut A aut C inesse, & B & D sic se habebunt, vt omni alterũ insit, s. aut B aut D hæc regula intelligitur in quatuor terminis, hic seruatis. Primum, ꝙ A B conuertantur, & C D silr. Secundũ, ꝙ necesse sit de quolibet dici A aut C, & de nullo simul. Tunc sequit̃ D vel B, silr de quolibet dici, et de nullo simul. Simili modo regula fieri põt econuerso, ꝙ G D conuertantur & A B similiter, & ꝙ necesse est de quolibet dici D vel B, & de nullo ambo, igitur necesse est A vel C de quolibet dici, & de nullo ambo. Probat̃ hanc regulam per hypotheses concessas, qm̄ verum est gñatim, ꝙ cui conuenit A, illi conuenit esse B, datum.n.est, ꝙ A & B conuertantur, & cui conuenit C illi conuenit D cũ datum sit C & D conuerti, omni aũt ꝙ est, conuenit A, vel C, & nulli eidem ambo, hoc.n.datum est. Ex iis tribus datis loco añtis, sequitur, ꝙ B aut D cõuenit omni ei, ꝙ est, & nulli ambo. Dicit. { Qm̄.n cui A & B datum.n.est hæc inuicem cõuerti, & cui C D.nã hoc etiam datum est, videlicet C & D conuerti, omni aũt A aut C & simul, hoc.n.ex hypothesi datum est, manifestũ qm̄ & B aut D omni & non simul. Hæc est consequentia, in qua añs est tria data, & consequens est regula. Hæc quæ dixerat, exẽplo exponit, & dicit. { Vt si ingenitum sit incorruptibile, & econuerso incorruptibile sit ingenitũ, necesse est ꝙ factum est, ac genitum est, corruptibile esse, & econuerso, ꝙ corruptibile factum esse, duo.n. sylli constituti. Primus probat primam partem cõsequentiæ, hoc pacto, oẽ ꝙ est A, aut C, est B vel D: sed omne ꝙ est, est A aut C p̃ hypothesim, igitur de omne ꝙ est, erit B aut D. Secundus vero sylls. probat secundam partem consequẽtiæ hoc pacto, omne ꝙ est B, aut D est A, aut C, sed nihil idem est est C & A: ergo nihil idem est B & D. Propositiones omnes patent, qm̄ ex hypothesi sumuntur. Fecit aũt Arist. regulam hanc propter Platonem, q̃ Timeo asserit genitum esse incorruptibile, contra ꝙ obiicit. nã ingenitum & incorruptibile conuertuntur, igitur genitum & corruptibile.

Rursum, si omni quidem aut A uel B & C uel D, simul aũt non insint, si conuertitur A & C & B, & D conuertetur: nam, si alicui non inest B cui D: palam, quoniam A inest, si aũt A, & C, conuertuntur.n. quare simul C & D, hoc aũt impoßibile.

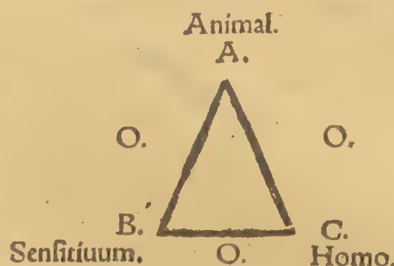
A. Genitum.	Omni alterum, Nulli ambo.	B. Ingenitum.
Conuertuntur.		Conuertuntur.
C. Corruptibile.	Omni alterum, Nulli simul.	D. Incorruptibile.

Com. 219. Hic ponit tertiam regulam. Verũ intelligatur hæc regula nõ in eisdem literis, sed in A ponatur genitũ, in B ponatur ingenitum, in C ponatur corruptibile, in D vero, incorruptibile. Non.n. sit cura de terminis. Tunc regula est, si sunt quatuor termini, quorum primi duo inuicem contradicũt, veluti A B Genitum, & Ingenitum, & duo secundi etiam contradicũt, vt D C, Incorruptibile, & corruptibile:
3. Regula. tunc, si primus conuertitur cũ tertio, vt A cum C secundus conuertitur cum quarto, videlicet B cum D, probatur, qm̄ detur oppositũ, & dicatur, ꝙ ingenitum & incorruptibile nõ conuertantur, tunc aliquid erit incorruptibile, ꝙ non erit ingenitum, & si nõ sit ingenitum, tunc erit genitum, qm̄ contradicunt, & de quolibet dicitur alterum. Et si sit genitũ, erit corruptibile, qm̄ per hy-

A pothesim genitũ, & corruptibile conuertuntur. Quare a primo ad vltimũ, idem erit corruptibile, & incorru. q. est absurdum, cũ contradicant, dicit. { Rursum, si omni quidem aut A, vel B, vt genitũ, vel ingenitum, & C vel D, vt corruptibile vel incor. simul aũt non insint, regula est, ꝙ si conuertitur A, & C, s. genitũ & corruptibile, & B, & D conuertentur, vt ingenitũ, & incorruptibile. Probat regulam, & dicit. { Nã si A alicui non inest B, s. ingenitum, cui inest D, s. incorruptibile inest, palam qm̄ A inest, qm̄ A & B contradicunt per hypothesim, & incorruptibile erit genitum: si aũt ei inest A, & inerit, s. corruptibile, conuertuntur.n. A, & C ex hypothesi, quare simul C & D, & sic idem erit incorruptibile, & corruptibile, hoc aũt impossibile, quoniam contradicunt, & sic patet regula.

Qñ aũt A toti B, & C inest, & de nullo alio prædicatur, inest autem & B omni C necesse est A & B conuerti. Quoniam.n. de solis B C dicitur A prædicatur aũt B, & idẽ de se, & de C manifestum, quoniã de quibus A, & B dicetur, omnibus uerũ et A.

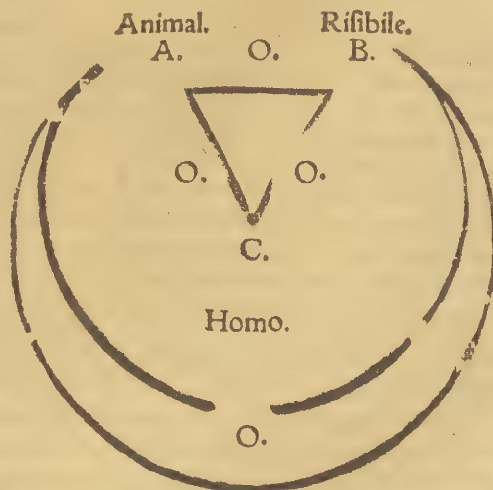
B

Hic ponitur quarta regula, videlicet qñ idem prædicatum duobus subiectis inest, & nullis aliis, & alterũ subiectorum de altero vl'r dicitur, prædicatum cum subiecto, ꝙ vl'r dicitur, conuertitur, vt qñ omni B sensitiuo inest A animal, & omni C homini inest A aĩal, & de nullo alio p̃dicetur A aĩal, et insuper omni C homini inest B sensitiuũ, necesse est A & B inuicem conuerti, hoc est aĩal, & sensitiuum, dicit. { Qñ aũt A aĩal toti, hoc est omni B & C etiã omni inest, vt B omni sensitiuo, & C omni homini, & de nullo alio ab his, s. ab hoĩe, & sensitiuo prædicat̃, necesse est A aĩal, & B sensitiuũ conuerti Probat regulam, & dicit. Qm̄.n. de solis B C dicitur, & de nullis aliis p̃ hypothesim, prędicatur aũt, B & idem de se, & de C, & sic de quot prædicatur A, de tot p̃dicatur B: A.n. prædicatur de B & de C & B etiam de totidem, qm̄ de se, & de C, manifestũ, qm̄ de quibus, & ꝙ dicitur A de tot oĩbus dicitur, & B. Quare subaudi verũ est B dici de etiam, qm̄ de totidem de quibus A dicitur, prędicatur B, & sic conuertuntur. Com. 220. 4. Regula. C

Rursum quando A & B toti C insunt, conuertuntur autem C B necesse est A omni B inesse. Quoniam enim omni C A autem B eo q. conuertuntur, & A omni B inerit.

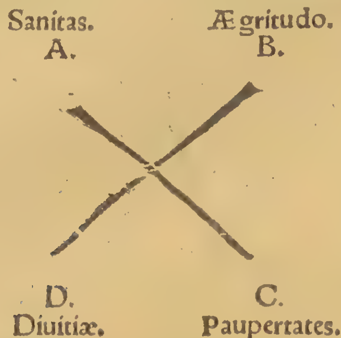
D

Quintam regulam ponit. Quod qñ duo prædicata eidem subiecto vniuersaliter insunt, & vnũ prædicatorum cum subiecto conuertitur, necesse est alterũ prædicatum Com. 221.

2. Regula. de illo prędicato viuersaliter prædicari. Verbi gratia, q̃n omni C homini inest & A animal, & B risibile, & C homo cum B risibili conuertitur, necesse est omni B risibili, inesse A animal. Dicit. ¶ Rursum, quando A & B A videlicet aial, & B risibili toti C homini insunt, conuertuntur autē C B, hoc est homo & risibile, necesse est A omni B inesse, hoc est animal omni homini inesse. Probat per syllogismum in prima figura, & dicit quoniam enim omni C homini, A animal inest, C autem omni B, eo ꝙ conuertuntur per hypothesim, & A animal omni B risibili inerit, hoc modo, omne C A per hypothesim: omne B C iterum per conuersionem, ergo omne B A, & sic habetur regula.

Quando autem duo fuerunt opposita, ut A magis eligendum, quam sit B cum sint opposita, & D q̃ C similiter, si magis eligenda sunt A C q̃ B D, A magis eligendum est quam D.

Ex interpretibus exemplum hoc sumptum est.

Com. 222. Hic Aristoteles assignat sextam regulā moralem quæ pertinet ad electionem. Quæ talis est, si sint duo opposita, quorum vnum sit eligendum sicut A, & aliud sit fugiendum, sicut B, & ex alia parte sint duo alia opposita, scilicet C & D, quorum C est fugiendum, & D eligendum. 6. Regula. Tunc si A iunctum cum C sit magis eligendum q̃ B iunctum cum D, A erit magis eligendum q̃ D. vnde dicit. ¶ Quando autem duo fuerint opposita, vt A sanitas, magis eligendum quam sit B ægritudo, cum sint opposita, quorum alterum altero semper eligibilius est, & D diuitiæ quam C similiter eligibilius, regula erit hæc, si magis eligenda sunt A C coniuncta, hoc est sanitas, & paupertas, quam B D, hoc est ægritudo & diuitiæ, A magis eligendum est quā D, hoc sanitas quam diuitiæ. Hæc est regula.

Similiter enim sequendum A & fugiendū B: opposita enim, & C ei q. est D, nam & hæc opponuntur.

Com. 223. 1. Suppō. Probat regulam, & videtur mihi quod in sua probatione supponat duas suppositiones. Quarum prima talis est, magis eligendum magis fugiendo opponitur, & æque eligendum æque fugiendo, & minus eligendum minus fugiendo. Hæc patet, quoniam eligendum fugiendo opponitur. 2. Suppō. Secunda vero est hęc, magis fugiendum additum ęque eligendo non facit ipsum magis eligendū, hæc per se nota est. Has suppositiones explicat in processu, accipit tamen hanc, quod A similiter est sequendum & fugiendum B, opposita enim sunt, ergo per q̃tum A eligendum est, per tantum B fugiendum, & C, ei ꝙ est D, hoc est, ꝙ per q̃tum D est sequendum per tantum C fugiendum. nam & hæc opponuntur.

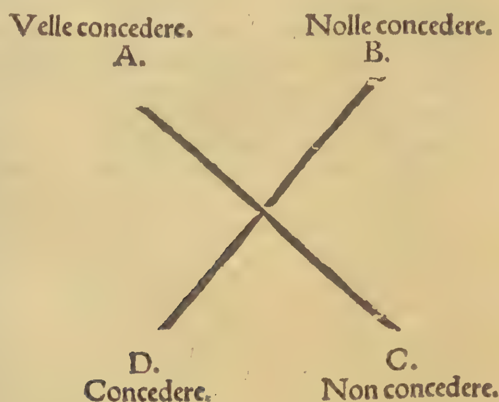
Si ergo A ei quod est D similiter eligendum, & B ei quod est C fugiendum, utrūq; enim utrique similiter fugiendum eligendo: quare & hæc ambo A C iis quæ sunt B D, quoniam autem magis, non possibile similiter. Nam & B D similiter erunt. Si autem D magis quam A & B quam C minus fugiendum, nam quod minus est, minori opponitur. Magis autem eligendum est maius bonum, & minus malum quam minus bonum, & maius malum. Vniuersum igitur B D magis eligendum quam A C, nunc autem non, est. Ergo magis eligendum A quam D & C ergo minus fugiendum quàm B.

E Conclusio probanda est hæc, scilicet A iunctum cum C magis eligendum est quam B iunctum cum D A magis eligendum est quam D. Com. 224 probat hanc Aristote. quoniam si A non sit magis eligendum quam D hoc nō potest esse, nisi duplici causa, aut quia A & D sunt æque eligenda, aut quia A est minus eligendum quam D. Aristoteles destruit primam causam ducendo ad oppositum hypothesis, hoc pacto, si A & D sint æque eligenda, cū æqualiter eligendo opponatur æqualiter fugiendum per suppositiones B C quę his opponuntur erunt æqualiter fugienda. Quare aggregatum ex A & C erit similiter eligendum, sicut aggregatum ex B & D, cuius oppositum suppositum est quod aggregatum ex A & C sit magis eligendum quam aggregatum ex B & D, dicit. Si ergo A ei quod est D similiter eligendum quod est prima causa, & B ei quod est C æqualiter fugiendum, nam (vt inquit,) vtrūque vtriq; similiter fugiendum eligendo subaudi contrarium est, & sic si A & D sunt æqualiter eligenda B & C sunt æqualiter fugienda, quare & hæc am-
F bo A C sunt æqualiter eligenda, iis quę sunt B D hoc est contra hypothesim, nam cum magis A C sit eligendum quam B D vt supposuimus, non possibile similiter: nam & B D similiter erunt eligibilia contra hypothesim. Est ergo breuis ratio, contra primā causam, si A non est magis eligendum quam D, tunc erit æqualiter eligendum sicut D: hæc enim est causa, & si æqualiter, tunc B est æqualiter fugiendum, sicut D eligendum, & simili ratione C æqualiter fugiendum sicut A eligendum. Quare A C æqualiter eligendum est sicut B D contra suppositionem. Deinde destruit secundam causam, & probat ꝙ non propterea A non est magis eligendum quam D quia est minus eligendum quam D. Nam si A sit minus q̃ D eligendum, cum minus eligendo opponatur minus fugiendum vt patuit, sequitur quod cum A sit minus eligendum B erit minus fugiendū. Sed magis eligendum est aggregatum ex magis eligendo, & minus fugiendo q̃ aggregatum ex minus eligendo & magis fugiendo, vt patet. Quare aggregatum ex B & D magis eligēdum
G est quam aggregatum ex A & C, & hoc est contra hypothesim dicit. Si autem D magis quam A eligendum est, quod ponebatur secunda causa, & ergo B quam C minus fugiendum. Nam quod minus est fugiendum minori eligendo opponitur. Magis autem eligendū est maius bonum & minus malum simul iuncta, & cum aggregatum ex B D sit tale scilicet aggregatū ex D magis bono, & B minus malo. Aggregatum vero ex A C sit ex magis malo & minus bono. vt patet. Igitur vniuersum B D magis eligendum, quam A C, quoniam est aggregatum ex minus malo & magis bono. Nunc autem non est ita. Est enim contra hypothesim. Ergo magis eligendum A quam D & C minus fugiendum, quam B quod fuit regula. Quo ad rationem hanc attinet. Epilogus rónis. Animaduerte hypothesim siue regulam hanc esse, si A C simul iunctum magis eligendum est, B D simul iunctum A. Seorsum magis eligēdum est quam D. Seorsum. In qua regula hypothesis est, quod A C sit magis eligendum q̃
H B D, Aristoteles ergo probauit regulam ex opposito consequentis inferēdo oppositum huius hypothesis, hoc pacto, detur ergo A non esse magis quam D eligendum. Hoc erit, vel quia A & D ex æquo eligenda sunt vel quia A est minus quam D eligēdum. Non enim alia causa excogitari potest. Aristoteles ergo destruit has ambas causas Et primo primam. Nam si A & D sunt ex æquo eligenda B suum oppositum est ex æquo fugiendum per aliam hypothesim, quæ fuit A esse similiter eligendum sicut B fugiendum. Si B est ex æquo fugiendum sicut A eligendum, C erit, ex æquo fugiendum, sicut D eligendū, qm̄ C opponitur ipsi D vt B opponitur A. Quare si D ex æquo est eligendum, vt A C est fugiendum ex æquo, vt B. Nam C ipsi D, & B ipsi A opponuntur. Qđ si ita est, tunc A C non est magis eligēdum, q̃ B D, qm̄ D est ęquale ipsi A, & C ipsi B, & sic totum A C erit æquale toti B D. Quare A C non est magis q̃ B D legendum contra hypothesim. Si vero detur ꝙ A sit minus q̃ D eligendū qđ

fuit

fuit secunda causa, tunc B suum oppositum est minus fugiendum, quã C quod est oppositũ ipsi D: fuit enim alia suppositio ꝙ minus eligendo minus fugiendum opponitur, & magis eligendo magis fugiendum, & æqualiter fugiendo æqualiter fugiendum. Quare si A minus q̃ D eligendum est B minus q̃ C fugiendum, cum B ipsi A, & C ipsi D opponatur. Ex ijs sequitur ꝙ A C coniunctum est minus eligendum q̃ B D coniunctum, quoniã aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo est magis malum, quam aggregatum ex magis eligendo & minus fugiendo. Vnde syllogismus est. Aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, minus eligẽdum est quam aggregatum ex magis eligendo, & minus fugiendo. Hoc patet quoniam est magis malum. Sed A C est aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, B D vero ex magis eligendo, & minus fugiendo, vt patuit. Ergo A C minus quam B D eligendum, quod est contra hypothesim. Quare oportet dicere, si A C est magis eligendum quam B D, vt A etiam quam D sit magis eligendum. Verba tamen Aristotelis sunt obscura, nec Philoponus ea exponit summatim, sed verba considerat. Et probat exemplum, quod Aristo. supponit. Supponit enim Aristo. sanitatem esse maius bonum, quã sint diuitiæ, quod probat Philoponus. Quoniam bonũ inter maius bonum, quam externum est. Est autem sanitas ex ijs bonis, quæ in nobis interna sunt. Diuitiæ autem ex ijs quæ externa. Quare sanitas maius quam diuitiæ bonum est, & ægritudo magis malum quam paupertas.

Si ergo eligat omnis amans secundum amorem A sic se habere, ut concedere. Et non concedere, in quo C. Aut concedere in quo D, & non tale esse, ut concedere in quo B. Manifestũ q̃ A huiusmodi esse magis eligendum est quam concedere ergo dilectio quam conuentio magis eligendum secundum amorem. Magis ergo amor est in amicitia quam conuenire. Si autem maxime huius, & finis huius. Ergo conuenire aut non est omnino, aut diligendi gratia. nam & aliæ concupiscentiæ, & artes sic fiunt. Quomodo ergo se habent termini secundum conuersiones. Et in eo quod magis fugiendum uel magis eligendum sit, manifestum est.

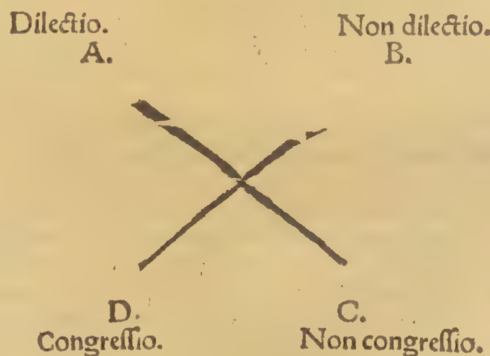

Com. 225. Ex sexta atque vltima regula Aristoteles infert. Primo magis eligendum esse velle concedere, quam concedere vt velle amico gratificari, quam concedere atque gratificari, & velle amicis benefacere, quam facere, quod prima facie videtur, vt Philoponus inquit, contra hominum legem, & pro deductione huius disponit terminos, & dicit. { Si ergo eligat omnis amans secũdum amorem, hoc est si amicus eligat secundum amorem velle facere, siue concedere, si velit concedere amicis A sit sic se habere, vt velit concedere, hoc est sit A velle cõcedere, hoc est, velle benefacere amicis, per concedere enim velle benefacere amicis intelligit. Et non concedere, hoc est, & non benefacere amicis, sit in quo C per non concedere enim intelligit de facto amicis non benefacere, Aut pro & concedere, hoc est & amicis benefacere sit in quo D. Et non tale vt concedere, hoc est & non tale esse, vt velit concedere, sit in quo B, idest in quo B sit nolle amicis benefacere.

A Nam per nolle concedere, intelligit nolle amicis benefacere. Ex ijs concludit propositum, & dicit. { Manifestũ, quoniam A huiusmodi, scilicet quod est velle concedere, atq; amicis benefacere, magis eligendum est, q̃ D, quod est concedere, atq; amicis benefacere. tenet consequentia per sextam regulam quæ talis erat, si sint duo opposita, quorum vnum est eligendum, sicut A, & aliud fugiendũ sicut B, & ex alia parte sint duo alia opposita, scilicet C et D quorum C fugiendum, & D eligendum, tunc si A iunctum cum C, est magis eligendum q̃ B iunctum cum D A seorsum est magis q̃ D eligendum. At sic est in casu, A quod est velle benefacere coniunctum cum C ipso benefacere de facto, magis eligendum est q̃ B nolle benefacere coniunctum cum ipso D, quod est benefacere de facto. vt omnibus patet. Igitur A quod est velle benefacere, magis eligendum est q̃ D quod est ipsum benefacere. Syllogismus est in prima figura, & propositiones patent. Ex ijs infert secundum corollarium, ꝙ in amore, 2. corolla.

B quo diliguntur amatæ puellæ, magis eligendum sit dilectio q̃ congressio cum puella amata, tenet per eandem sextam regulam, quoniam A C dilectio sine congressione magis est eligendum q̃ B D non dilectio cum cõgressione: igitur A dilectio magis q̃ D congressio eligẽdum. Dicit ergo dilectio q̃ conuentio, siue congressio magis eligendum est secundum amorem quo amantur puellæ, et vlterius concludit magis ergo amor puellarum est amicitia quæ est dilectionis species, q̃ in conuentione atq; congressione, & vlterius concludit, si autem amor puelle est maxime huius scilicet maxime propter amicitiam, et amicitia erit finis huius. f. congressionis, congredimur ergo propter amicitiam. Tunc vlterius concludit, ergo conuenire aut non est omnino amor, aut est amor diligendi gratia. Nam & aliæ concupiscentiæ, videlicet cibi, potus & artes factiue sic fiunt, non gratia operis, sed dilectionis operis. Agimus enim non propter opus, sed propter amorem, quem erga opus habemus.

C

Tunc epilogat, & dicit, quomodo ergo se habent termini secundũ conuersiones, & in eo quod magis fugiendum uel magis eligendum sit, ex his manifestum est.

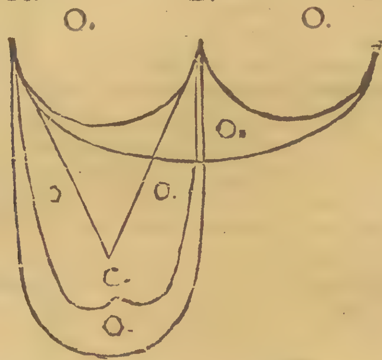
D *Quod autem non solum dialectici, & demonstratiui syllogismi per prædictas fiant figuras, sed & rhetorici & simpliciter quæcunque fides est, & secundum unamquamq; artem, nunc est dicendum. Omnia enim credimus per syllogismum, aut per inductionem.* Cap. 22q. De inductione.

Nunc uult agere de inductione, & præmittit intentionem, & causam intentionis, & dicit, Quod autem non solum dialectici & demonstratiui syllogismi per prædictas fiant figuras, sed & rhetorici, & simpliciter, hoc est vniuersaliter quæcunque fides est per argumentum, & secundum vnãquãq; artem. Nunc dicendum est per quæ innuit intentionem primo. Secundo innuit omnem rhetoricam rationem quæ est enthymema, & exemplum, & omnem fidem quæ est per quãuis artem reduci ad syllogismum. Quod an ita sit, est quæstio non parua. Multæ enim sunt fides, quæ non possunt ad syllogismum reduci, vt fides, quæ est per conuersionẽ, & per consequentias. Verum de his diximus libro primo. Nunc tantum Com. 226.

sit dictum, ꝙ Aristot. per fidem intelligit eam, quæ fit vt argumenti. Modo omne argumentum potest reduci ad syllogismum. Et reddit causam, & dicit. { omnia enim credimus per syllogismum aut per inductionem, igitur omnis fides erit aut syllogismus, aut inductio. Syllogismus est enthymema, exemplum inductio, & inductio, & syllogismus sunt in aliqua trium figurarum, quare omnis fides potest esse in aliqua trium figurarum. Hæc est causa intentionis.

Inductio igitur, & syllogismus, qui est ex inductione, est per alterum extremum, alterum de medio syllogizare, ut si eorum, quæ sunt A C medium sit B; per C ostendere A inesse B: sic enim facimus inductiones, ut sit A longæuum, in quo autem B choleram non habere, in quo uero C, singulare longæuum, ut homo, æquus, & mulus: ergo toti B inest A, omne enim quod sine cholera est, longæuum est. sed & B nō habere choleram omni inest C. Si ergo conuertatur C ei quod est B, & non transcendat medium necesse est A inesse B. Ostensum enim est prius, quoniam si duo aliqua eidem insunt, & ad alterum eorum conuertatur extremum quoniam conuerso & alterum inerit prædicatorū. Oportet autem intelligere C ex singularibus omnibus compositum. Nam inductio per omnia.

Longæuum. Charens cholera. Hō, Equus. Mulus.
A. B. C.

Homo. Equus mulus.

Primus syllogismus ē in primo prima ipsius A de C ꝑ B: postea ipsius B de A in tertia ꝑ C, et ī prima demum cū minor sit ex cōuertibilibus terminis.

Com. 227. Proposita intentione. Nunc exequitur, & primo describit inductionem Secūdo eam exponit de prima parte dicit, inductio igitur & pro i. Syllogismus qui ex inductione hoc est inductio syllogistica est per alterum extremum scilicet minorem. Alterum extremum scilicet maio-
Obiectio. rem de medio syllogizare. Sed contra quoniam fieri potest inductio alicuius propositionis vniuersalis, quæ non syllogizat maiorem extremitatem de medio. Syllogizat enim Aristote. secundo physicorum hanc propositionem vniuersalem, omne agens naturale agit propter finē per hoc ꝙ hirundo facit nidum propter finē, & araneus facit telam propter finem, & apis facit ceram propter finem, & cætera omnia. Ergo omne agens naturale agit propter finem. Ecce ꝙ. Aristo. probat hanc vniuersalem propositionem per inductionem. In qua non probat maiorem extremitatem de medio per minorem extremita-
Solutio 1. tem, cum nullum prius fecerit syllogismum. Propter hanc rationem diximus olim duplicem esse inductionem syllogisticam, & eam est primorum principiorum. Syllogistica quidem est. In qua maior extremitas de medio per minorem probatur, & de hac loquitur Aristote. Inductio vero, primorum principiorum est per quam probatur vniuersalis propositio, & per hanc non probatur maior extremitas de medio per minorem extremitatem.
2. Melior. Cum nullus prius fuerit factus syllogismus. Et de hac non loquitur Aristo. Nunc uero mihi uidetur aliter esse dicendum, ꝙ Aristoteles vniuersaliter intelligat hanc definitionem de omni inductione, quoniam licet actu non præcessit syllogismus potētia potest sequi cum enim pro-

E batum sit, ꝙ omne agens naturale agit propter finē possum conuertere syllogismum hoc pacto, omne agens naturale agit propter finem. Hirundo est agens naturale. Igitur hirundo agit propter finem. Vbi patet hirundinem in priori inductione fuisse medium. Nunc vero minorem extremitatem. Quare nunꝗ potest fieri inductio qn per aliquid, quod est actu vel potentia minor extremitas Aut contentum sub tali minore extremitate, ꝓbetur aliquid quod est actu, vel potentia maior extremitas de aliquo quod est actu vel potentia medium ad probandum illam maiorem de illa met minore extremitate. Quare recte Aristo. vniuersaliter dicit. Inductio igitur quæ syllogistica est, est syllogizare per minorem extremitatem maiorem de medio. Accipit enim maiorem, & minorem extremitas, & medium, quæ sunt, vel apta sunt esse, quoniā semper facta inductione propositionis vniuersalis, possumus syllogizare prædicatum illius per subiectum illius tanꝗ per medium de quolibet eorum, quæ assumebantur pro medio in ipsa inductione syllogistica. Inductio
F igitur inquantum est oratio concludens aliqd de aliquo per medium est syllogismus. Inquantum vero concludit maiorem de medio per minorem extremitatem non est syllogismus, qui principaliter intenditur. Deinde exponit definitionem assignatam, & primo in terminis transcendētibus, & dicit, vt si eorum quæ sunt A C, mediū sit B inducere erit ostendere per C A inesse ipsi B. Sic. n. facimus inductiones scilicet Syllogizando maiorem extremitatem de medio per minorem. Deinde declarat eandem definitionem in terminis specificis, & dicit, vt sit A longeuum. In quo autem B sit choleram non habere. In quo vero C singulare longæuum, vt homo. Equus, & mulus Casu hoc stante, atꝗ terminis sit constitutis, infert conclusionem, & dicit. Ergo toti B inest A: omne. n. quod sine cholera est, longæuum est. Vnde inductio syllogistica hæc est, omne quod est æquus mulus, homo, & sic de alijs est longeuū, omne carens cholera est æquus mulus, homo, & sic de alijs, Igitur omne carens cholera est longæuum. Deinde assignat causam. Quare sequi-
G tur, ut A insit omni B per talem inductionē, & dicit. Sed cum subaudi, & B quod est non habere choleram, inest omni C & etiam A inest omni C vt patet: si ergo conuertatur C ei quod est B, ita vt non transcendat & medium B vltra C sed conuertibiliter se habeant, necesse est A inesse ipsi B, & sic præcedens inductio rationabiliter valet In qua probatur primum de medio per tertium. Si enim A inest omni C, & B inest omni C & nullis alijs, necesse est A inesse omni B sic C conuertitur cum B quoniam per quintam regulam, si duo. s. prædicata aliqua, vt longæuum, & carens cholera insunt eidem subiecto vniuersaliter, vt singulari longæuo, & ad alterum eorum alterum extremum conuertatur, vt carens cholera, cum singulari longæuo, quoniam conuerso atque facta conuersione & alterum prædicatorum inerit alteri, sic igitur inductio firmatur in quinta regula. Nam cum primum & medium vniuersaliter insit tertio, & medium conuertitur cum tertio, necesse est primum vniuersaliter inesse medio, & hoc
H probat syllogistica inductio. Deinde remouet dubium, nam sub singulari longæuo, non accepit omnia indiuidua, sed hominem. Equum. Mulum, cum sint plura alia, vt Ceruus. Coruus. Elephantus, quasi respondens dicit. Oportet autem intelligere C ex singularibus omnibus compositum, hoc est copulatum. Nam inductio per omnia est singularia.

Syllogismus autem huiusmodi est primæ & immediatæ propositionis, quarum enim est medium, per mediū est syllogismus, quarum uero non est, per inductionem. Et quodam modo opponitur inductio syllogismo. nam hic quidem per medium extremum de tertio ostendit, illa autem per tertium, extremum de medio.

Nunc ponit differentias inter inductionem & syllo- Com. 228. gismum. Primo ex parte conclusionum, secundo ex parte propositionum. de prima parte dicit. { Syllogis-

mus autem huiusmodi, scilicet inductiuus est primæ & immediatæ propositionis, cum subaudi eget aliqua declaratione. Cuius causam affert, & dicit. Quarum enim propositionum est medium, earum syllogismus est per medium. Quarum vero non est medium, earum est inductio. per quæ patet Aristo. non posuisse differentiam inter inductionem, & syllogismum simpliciter, quoniam inductio est oratio, in qua aliquid de aliquo per aliquid concluditur, & ita est syllogismus, sed inter inductionem, & syllogismum per medium. nam syllogismus per medium est propositionū mediatarum, inductio vero propositionum immediatarum. Deinde ponit differentiam ex parte propositionum, & dicit. {Et quodam modo opponitur inductio syllogismo, nam hic quidem, scilicet Syllogismus per medium extremum, scilicet maius de tertio ostendit, illa autem per tertium maius extremum de medio, & intelligit per tertium, medium, & extremū, quæ sunt, vel possunt esse.

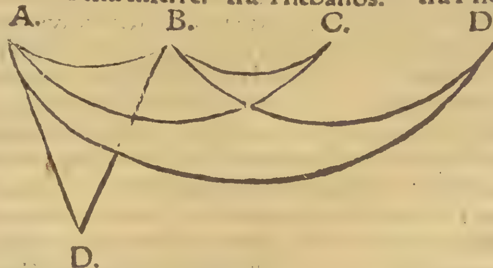
Ergo natura quidem prior, & notior per medium syllogismus, nobis autem manifestior qui est per inductionem.

Com. 229. Ex ijs infert corollarium, & dicit. {Ergo syllogismus per medium est natura quidem prior & notior, quoniā per medium est, syllogismus autem, qui est per inductionem, est nobis manifestior, quoniam ex singularibus primo nobis notis, vt patet. Dubitat in his quæ dicta sunt, (Dubiū. 1.) in inductione necessarium sit ne omnia singularia inducere, & videtur prima facie ꝙ non. Primo quidem qa singularia sunt infinita, vt Porphyrius inquit, quæ pertransiri non possunt. (1. Obijcitur.) Deinde aut inducuntur omnia sub propria forma, omnia singulatim enumerando, & hoc non, quoniam sunt infinita. Aut omnia sub clausula communi (vt dicendo) & sic de singulis. Et hoc minime, quoniā hoc pacto inducere, non esset aliud ꝙ ponere vniuersalem propositionem, aut quædam sub ꝑpria forma, quædam sub clausula communi, & hoc minime Nam cum omnia singularia sint eiusdem ratiōis, qua ratione aliqua deberent induci sub propria forma, eadem ratione omnia. (3. Obijcitur.) Præterea si aliqua sub propria forma, & aliqua sub communi clausula inducerentur peteretur principium, quoniam æque nota vniuersalis est, quæ debet induci, & communis clausula, per quam inducitur. Sed contrarium dicit Aristote. ait enim. Oportet autem intelligere ex singularibus omnibus compositum. Nam inductio per omnia. (Solutio.) Dicendum ꝙ inductio considerari potest quo ad necessitatem illatiuam, & quo ad vim probatiuā. Si quo ad necessitatem illatiuam consideretur, aut consideratur absolute quo ad necessitatem illatiuā, & sic oportet inducere omnia singularia, alioquin in tali consequentia antecedens posset esse verum, & consequens falsum, quod patet quoniam si inducerentur aliqua solum possibile esset vt prædicatum insit ijs, quæ inducuntur, cæteris vero singularibus, quæ non inducuntur non insit. Quare vniuersalis inducta, quæ est consequens erit falsa, & tamen antecedens est verum. præterea tunc inductio non posset reduci ad figuram, quia nunꝙ potest esse vniuersalis, per quam reducitur, nisi enumeratis omnibus singularibus. Aut consideratur quo ad euidētem illatiuam necessitatem. Et tunc non valet inductio facta in omnibus singularibus nisi coassumatur vniuersalis propositio, mediante qua ex singularibus fit syllogismus. Verbi causa, positis tribus hominibus tantum in mundo, videlicet Socrate, Nipho, & Platone, tunc necessitate consequentiæ bene sequtur Socrates currit, Niphus currit, & Plato currit. Igitur omnis homo currit, non tamen euidenti necessitate, nisi addatur hæc vniuersalis, omnis homo est Socrates, Niphus, & Plato. Hac enim apposita necessitas euidens fit. Sin autem cōsideretur inductio quo ad vim probatiuam, vel sumus in ijs quæ sunt per se, vel in ijs, q̄ sunt p accñs, si in ijs q̄ sunt p se, inductio pōt facere fidē gñare opinionem probabilē, vel persuadere propōnem, vniuersalem, si quædam, & non omnia singularia inducantur. Patet, quoniam multa principia vniuersalia, ac naturalia nobis innotescunt propter sensum, memoriam, &

A experientiam. vt hæc, omnis ignis est calidus, omne graue mouetur naturaliter deorsum, & consimilia, quæ nobis per inductionem innotescunt, & non per omnia singularia, vt patet. Sed per tot (vt materiæ ratio requirit) et vt intellectus qui discit atque vniuersali propositioni assentit, est dispositus. At si in prædicatis per accidens fit inductio, non sufficit inducere aliqua singularia, sed omnia inducere oportet. Patet quoniam in talibus est materia talis, ꝙ ad habendam probabilem opinionem de vniuersali, non sufficit inducere aliqua, sed oportet omnia singularia inducere. Per quæ ad rationes patet solutio. ad primam quidem, quoniam dictum est non oportere inducere in omnibus, nisi sit per accidens prædicatum, & tunc satis est inducere quædam in propria forma, alia sub cōmuni clausula. Ad secundam vero, quoniam patet non omnia singularia esse eiusdem rationis, quoniam quędā sunt per sensum nota, & talia in propria forma debent induci. Alia vero induci debent sub communi clausula. (Solutio. / Solutio. 2. / Solutio. 3.)

B Ad tertiam dicendum ꝙ ideo non committitur petitio principij, quoniam aliquæ singulares sunt notæ, & in alijs non apparet instantia, ideo sine petitione principij potest concludi vniuersalis.

Exemplum autem est, quando medium extremum inesse ostenditur per id, quod est simile tertio. Oportet autem & medium tertio, & primum simili notius esse inexistens. Vt sit A malum, B autem contra confines inferre bellum in quo autem C, Athenienses contra Thebanos, in quo uero D. Thebanos contra Phocenses. Si ergo uolumus ostendere, quoniam Thebanis pugnare malum. Sumemus, quoniam contra confines pugnare est malum. Huius autem fidem est ex similibus, ut quoniā Thebanis contra Phocenses.) Quoniam ergo contra confines malum, contra Thebanos autem contra confines est, manifestū quoniam contra Thebanos pugnare malum. Quoniam ergo B ipsum, C ipsi, & D ipsi inest, manifestum, utrunq; enim est contra confines inferre bellum, & quoniam ipsum A ipsi D thebanis enim non fuit utile contra Phocenses bellum. Quoniam autē A ipsum inest ipsi B per D ostendetur, eodem autem modo, & si per plura similia fides fiat medij ad extremum. (Cap. 30 De exēplo.) C

A de C & B ꝓbatur, ꝗ exēplo. ipsius D cōfirmatur A vero probatur de B ꝑ idem D.

D Cum dixisset de inductiuo syllogismo, nunc dicit de exemplo, & primo declarat quid sit exemplum. Deinde exponit definitionem. De prima parte dicit. {exemplū autem est quando extremum, scilicet prædicatum maius, ostenditur inesse medio, non quidem per ipsum tertium, vt fiebat in ipsa inductione, sed per id, quod est simile tertio, & tu intelligas per primum, medium tertium, quæ actu, vel aptitudine sunt talia, vt in ipsa inductione dictū est. Et addit, oportet autem vt & medium insit tertio, & primum insit cuidam simili ipsi tertio, quod simile sit notius illo tertio. Alioquin probatio non esset per notius. Quare oportet in ipso exemplo esse quatuor terminos. primum, quod quæritur. Simile cui primum euidentius inest ꝙ medio, & tertio. Medium, cui per tale simile inest, & tertium, cui inest per medium. In quibus quatuor terminis exemplum reducitur ad duos syllogismos. Primus syllogismus probat primum inesse medio, per il- (Com. 230.)

lud simile tertio. Secundus probat primum inesse tertio per medium. Vt vero res omnis intelligatur, disponit terminos & dicit, vt sit A quod est primum quæsitum malum, B autem quod est medium, sit contra confines inferre bellum In quo autem C, quod est simile tertio p quod primum concluditur de medio, Sit Athenienses contra Thebanos pugnare. In quo autem D quod est tertium de quo per B concluditur A sit Thebanos contra Phocenses. Isti sunt quatuor termini, in qbus fieri possunt duo syllogismi, ad quos reducitur hoc exemplum. Athenienses cõtra Thebanos pugnare malum: ergo Thebanos contra Phocenses pugnare malum. Tunc docet reducere hoc exemplum ad duos syllogismos, & dicit. Si ergo volumus ostendere Thebanis subaudi cõtra Phocenses pugnare malum, quod est conclusio principalis exempli. In quo prædicatum, & primum est ipsum malum, subiectum & tertium est Thebanos pugnare cõtra Phocenses, sumendum pro medio, quoniam contra confines pugnare est malum, vbi medium est contra confines pugnare, ipsum malum est prædicatum primum, qđ quæritur. Huius autẽ fides, hoc est ꝙ primum insit, huic medio fides est ex similibus huic, quod intendimus concludere, videlicet vt quoniam Thebanis contra Phocenses pugnare malum. Est autem illud simile, quod positũ est in quo C, videlicet Athenienses contra Thebanos pugnare. Tunc eligit principalem syllogismum, qui est altera pars exempli, & dicit. quoniam ergo contra confines pugnare malum est, contra Thebanos autem hoc est Thebanos autem pugnare contra Phocenses, est pugnare contra confines, Manifestum quoniam contra Thebanos. i. Thebanos contra Phocenses pugnare malum est. Totus ergo syllogismus est contra confines pugnare malum. Thebanos contra Phocenses est pugnare cõtra confines Igitur Thebanis contra Phocenses pugnare malũ.

Pri. syllogismus.

In quo patet ꝙ primum probatur de tertio per mediũ. Tunc verificat syllogismum, & dicit. Quoniam ergo B medium inest ipsi C quod est simile tertio, & ipsi D tertio, manifestum est. Vtrunque enim scilicet & C & D est B. Hoc est contra confines inferre bellum, & etiam manifestum quoniam A primum inest ipsi D tertio. Thebanis enim non fuit vtile contra Phocẽses bellum, sed malum.

2. syllogismus.

Hæc de principali syllogismo exempli. Deinde tangit syllogismum alium, qui est veluti prosyllogismus, qa probat primum inesse medio per quoddam simile tertio & dicit, quoniam autem A inest B, hoc est quoniam A primum inest ipsi B medio in hoc principali syllogismo per D ostendetur, hoc est per C quod est simile ipsi D. Intellexit enim per D C quod est ipsi D simile, & amplificans dictum, ait, eodem autem modo & si per plura similia fides fiat, erit semper medij ad extremũ probatio, hoc est semper talia similia ad D posset probari extremũ primum de B, & sic primus syllogismus erit. Athenienses contra Thebanos pugnare malum contra confines inferre bellum est Athenienses contra Thebanos pugnare, ergo contra confines inferre bellum est malum. Vbi patet primum de medio, vt A de B, & sic patet exemplum esse in quatuor terminis, & reduci ad duos syllogismos, quorum vnus est, vt principalis, & alter, vt prosyllogismus.

Manifestum ergo, q. exemplum est neque ut totum ad partem, neque ut pars ad totum, sed ut pars ad partem, quoniam ambo quidem sunt sub eodem, notum autem alterum.

Com. 231. Ex ijs, quæ dixerat, concludit primo differentiam inter exemplum, & syllogismum et inductionem, & dicit. { Manifestum ergo, quoniam exemplum est argumentum in quo neque proceditur, vt totum ad partem, vt fit in syllogismo. In quo aliquando saltem in aliquibus proceditur ab vniuersali ad particularem propositionem, neque vt pars ad totum, vt inductio, veluti Philoponus exponit. In qua proceditur a parte ad totum, sed vt pars ad partem, quoniam ab altera particulari ad alterã. quoniam ambo quidem particularia sunt sub eodem cõmuni, veluti Athenienses pugnare cum Thebanis, & Thebanos pugnare cum Phocensibus. Ambo sunt sub hoc communi medio, quod est confines contra confines pugnare, & quoniam hoc commune est malum, vtrunq; illorum est malum. Et licet ambo sub illo communi contineantur, tamen notum atque certius est alterum scilicet Athenienses cõtra Thebanos pugnare est malũ.

Et differt ab inductione, quoniam hæc quidem ex omnibus indiuiduis ostendebat inesse extremum medio, & ad extremum non copulabat syllogismum, hoc autem & copulat, et non ex omnibus ostendit.

Nunc ponit differentiam inter exemplum, & inductionem. & dicit. { Et differt ab inductione quoniã hæc quidem scilicet inductio ex omnibus indiuiduis ostendebat extremum scilicet primum inesse medio. Et ad extremum, scilicet primum de tertio non copulabat syllogismum alium. non enim inductio, (vt Philoponus exponit,) est nisi vnus syllogismus, cui probat per omnia singularia primum de medio, & non vltra procedit ad probandum primum de tertio per illud medium. Si enim fieret hic secundus syllogismus, non esset inductio, sed syllogismus per medium vt patuit, qui differt ab inductione. Hoc autem scilicet exemplum, & copulat primum tertio per medium, & non ex omnibus singularibus ostendit primum inesse medio, sed per vnum, quod est simile illi tertio. Dubitaret fortasse quispiam, quoniam syllogismi ad quos reducitur exemplum, sunt ex particularibus ex quibus nihil sequitur. Et dicendum (vt recte iuniores dicunt) ꝙ primus syllogismus ostendit primum ineẽ medio vniuersaliter per quoddam, quod est simile tertio non quidem necessitate demonstratiua. Sed pro concessione persuasiua, vt si conceditur esse in omnibus, (vt in vno.) } Quare cum reducitur ad duos syllogismos. Secundus qui principalis est, necessarius est. Primus vero, qui est prosyllogismus, est persuasiuus ex præconcessione. Com. 231. Dubiũ. Solutio.

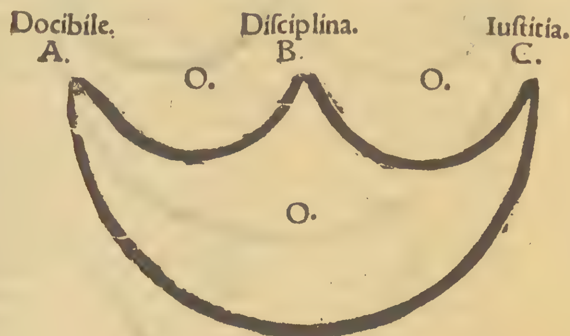
Cap. 31. De deductione.

DEductio autem, quando medio quidem primum palam est inesse. Postremo autem medium dubium quidem similiter autem credibile, aut magis conclusione. Amplius si pauciora sunt media postremo, & medio. Omnino enim propinquis esse accidit scientiæ.

Cum dixisset de exemplo, atque inductione Nũc dicit de ipsa deductione, quæ vt Philoponus dicit, ideo deductio dicitur, quoniam deducit nos a conclusione ad propositionem immediatam per demonstrationem, & est duplex. Altera in qua maior propositio est per se nota, & minor dubia, veruntamen est æque, aut magis credibilis quam conclusio, & hanc speciem tangit. & dicit. Deductio autem est, quando medio quidem primũ palam est inesse idest quando maior propositio est per se nota, in qua primum medio inest, postremo autem medium dubium inesse quidem. hoc est minor propositio dubia, in qua medium inest postremo Similiter autem credibile aut magis conclusione. Hoc est sed minor propositio est æqualiter, aut magis credibilis ꝙ̃ conclusio. Quando ergo aliquis syllogismus est, in quo maior est per se nota, minor autem aut æqualiter, aut credibilior conclusione hoc est prima species deductionis. Et per credibile (vt Philoponus inquit.) Manifestum accepit, & sic per similiter credibile, æque manifestum, & per magis credibile, manifestius intellexit. Altera deductio est syllogismus in quo minor licet fuerit dubia tamen paucioribus medijs probari potest quam conclusio & dicit. Amplius si pauciora sint media postremo & medio hoc est ad probãdam minorem, in qua medium inest postremo, ꝙ̃ ad probandam conclusionem, in qua primum inest tertio. Com. 232.

Vt sit A docibile. In quo B disciplina, C Iustitia. Ergo disciplina quoniam docibilis, manifestum. Iustitia autem si disciplina, dubium. Si igitur similiter aut magis credibile sit B G ꝙ̃ A

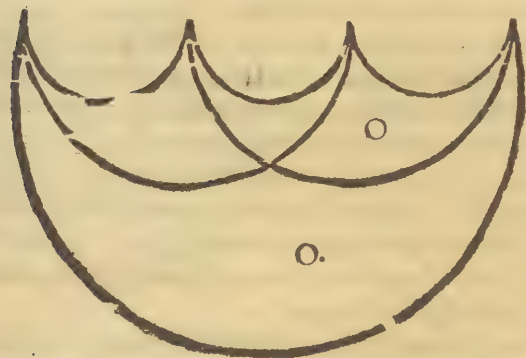
C deductio est. Propinquius enim scientiæ, per quod assumpserint A C disciplinam prius non habentes.

Primus deductionis modus. in quo maior est p se nota minor at credibilior ipsa cõclusione, q assumitur ad illã inferendãsiue deducendam.

Com. 234. Nunc declarat primam deductionis speciem per primum exemplum, & dicit, vt sit. { A Docibile, in quo B Disciplina, C scientia, ergo disciplina, quoniam docibilis, quæ est maior propositio manifestum, atque per se nota est. Iustitia autem si sit disciplina, est dubium. Si igitur similiter aut magis credibile sit B C minor ipsa, q̃ A C. Cõclusio, deductio ẽ primo mõ. cuius rõnẽ assignat, & dicit quoniam disciplinam prius non habentes. Sunt propinquius scientiæ per id quod assumpserint, hoc est per medium per quod probant A C conclusionem, q̃ per conclusionem. q.d. ideo minor est notior conclusione, vel æque nota, quoniam per eam appropinquant magis scientiæ, quam per conclusionem.

Aut rursum, si pauciora media sint ipsius B C, nam & sic propinquius est scientiæ. ut D sit quadrangulari, in quo autem E rectilineum, in quo F circulus. Si ergo eius quod est E F unũ solum sit medium, per lunares figuras æqualem fieri rectilineo circulum, propinquius erit scientiæ.

Com. 235. Nunc ponit exẽplum secundæ speciei, & dicit. { Aut rursum si pauciora media sint ipsius B C. Minoris q̃ ipsius A C conclusionis, etiam dicitur deductio. Nam et sic propinquius est scientiæ minor q̃ conclusio. Tunc ponit exemplum in geometria, & dicit, vt si D sit quadrangulari, & primum extremum. in quo autem E sit rectilineũ quod est medium, in quo F sit circulus, qui est minor extremitas, tunc syllogismus erit rectilineum quadrangulari, circulus rectilineum, igitur circulus quadrangulari. Si ergo (vt inquit) eius, quod est E F, Minor vnum solum sit medium, per lunares figuras æqualem fieri rectilineo circulum. Minor tunc propinquius erit scientiæ quã conclusio, quoniam per vnum medium solum.

Quando autem neque credibilius, est B C quam A C neque per pauca media, non dico deductionem. Neque quando immediata est B C disciplinæ enim est, quod est huiusmodi.

Com. 236. Nunc ostendit quid non est deductio, & dicit. Quando autem neq; credibilius est B C minor q̃ A C conclusio, neq; B C est p pauca media, nõ dico deductionẽ, neq; dico deductionẽ. Qñ B C minor est propõ immediata. Disciplina enim idest demonstratio est, quod est huiusmodi quoniam est ex maiore & minore propositionibus per se notis. Ergo deductio est syllogismus, in quo maior est per se nota. Minor vero non per se nota, sed aut notior, Aut per pauciora media credibilior quam conclusio. Aut saltem æque nota (vt conclusio, qui syllogismus ideo dicitur deductio quoniam sufficit ad deducendum conclusionem.

A

Cap. 32 I e instãtia

INstantia est propositio propositioni contraria.

Com. 237. Nunc de instantia. Nam, cum compleuerit de deductione, nunc de instantia loquitur, quæ & obiectio ab aliquibus dicitur. Accepere autem instantia bifariam secundum Aristo. vno modo pro propositione ipsa opposita contrarie, vel contradictorie. Alio modo pro syllogismo per quem probatur talis instantia. Et licet Iuniores velint Aristot. in hac definitione intelligere de vtraque (vt conantur exponere) tamen Aristote. (vt Philoponus exponit) de instantia, quæ est propositio. Loquitur, postea de syllogismo, qui probat instantia, & dicit Instantia autem est propositio propositioni cõtraria vel subaudi contradictoria.

Dupliciter instantiam.

B

Differt autem a propositione, quoniam contingit quidem instantiam esse particularem propositionem uero aut omnino non contingit, aut non in uniuersalibus syllogismis.

Com. 238. Nunc assignat differentiam inter instantiam & propositionem, contra quam fit instantia, & dicit. { Differt autem instantia a propositione contra quam fit, quoniam contingit quidem instantia esse particularem, subaudi & aliquando vniuersalem. Propositionem vero, aut omnino non contingit esse particularem, vt cum fuerit in demonstrationibus, aut si contingit propositionem esse particularem, non contingit esse particularem in syllogismis vniuersalibus qui syllogizant vniuersalem conclusionem sed in syllogismis particularibus, qui syllogizant particularem conclusionem.

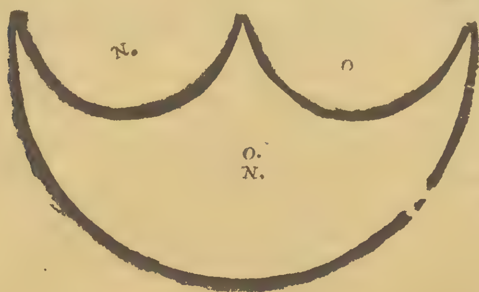
C

Fertur autem instantia duobus modis, & per duas figuras. Duobus modis quidem, quoniam aut uniuersalis, aut particularis omnis instantia. Per duas autem figuras, quoniam opposite feruntur propositioni, opposita autem in prima, & in tertia figura solis. Nam quando postulatur omni inesse, instamus, quoniam nulli, aut quoniam alicui non inest. Horum autem nulli quidem, ex prima figura. Alicui autem non, ex postrema.

Com. 239. Nunc declarat per quas figuras syllogizentur instãtiæ vt Philopo. exponit. Et primo repetit, quod dictum est, & dicit. { Fertur autem instantia duobus modis, vt diximus, & ostenditur ac syllogizatur illa instantia per duas figuras. Duobus modis quidem, quoniam aut vniuersalis, aut particularis, vt dictum est. Syllogizatur autem instantia per duas figuras quoniam instantiæ feruntur oppositæ propositioni, quæ sunt aut vniuersales, aut particulares. Opposita autem hoc est opposite autem propositiones, quæ feruntur instantiæ cum sint aut vniuersales aut particulares, in prima & tertia figura perficiuntur solis, & q perficiantur in prima aut tertia solis probat, quoniam instantiæ quæ sunt vniuersales, vel particulares perficiuntur in prima aut tertia, & in nullis alijs figuris, igitur in solis prima aut tertia, sic enim interpretatur exclusiua. Aristo. ergo huius interpretationis primo probat primam, quæ est præiacens, videlicet q in prima & tertia probentur. Deinde probat secundam videlicet, q in nulla alia figura, quoniam non in secũda. De prima parte dicit. { Nam quando postulatur primum inesse omni tertio instamus, quoniam nulli tertio inest primum. Aut quoniam alicui tertio non inest primum. Horum autem duorum nulli quidem tertio inesse primũ syllogizamus per primã figurã, vt patebit exẽplis Alicui aũt tertio non inesse primũ. Syllogizamus ex postrema. Hæc forte cum fuerint probata, patebit præiacens.

D

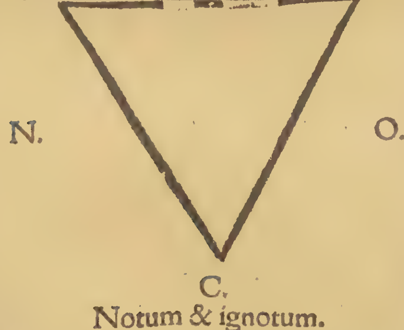
Vt sit A unam esse disciplinam, in quo B contraria propo= nit ergo unam esse contrariorum disciplina, aut quoniam om= nino non est eadem oppositorum instant, contraria autem oppo sita. Quare fit prima figura.

Instãtia in prima figura contra vniuersalẽ affirmatiuam.

Com. 240. Quod dixerat, ostendit per exẽplum, & primo quomodo instantia vniuersales negatiua syllogizetur in prima figura, & dicit, vt sit A vnam esse disciplinam, & primum extremum, in quo B contraria, & sit Tertium pro ponit ergo quis vnam esse omnium contrarium disciplinam. Instant ergo contra hanc propositionem, videlicet contrariorum omnium vna disciplina. Componendo instantiam hoc pacto, aut quoniam omnino non est eadẽ oppositorum. Hoc est aut instant probando q. nullorũ contrariorũ sit disciplina, sumendo pro maiore nullorũ oppositorum est disciplina, contraria omnia sunt opposita, quare fit prima figura, per quam concluditur, q. nullorum contrariorum est disciplina, & sic habetur instantia per syllogismum in prima figura.

Aut quoniam noti & ignoti non una. Hæc autem tertia Nã secundum tertiam notum & ignotum, contraria quidem esse est uerum. Vnam esse eorum disciplinam falsum.

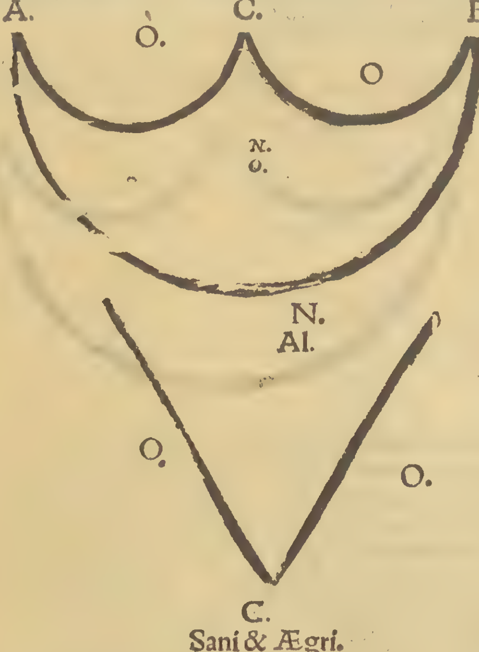

Cõtra eadẽ in tertia.

Com. 241. Hic dat exemplum, quando instamus per particularẽ negatiuam in tertia figura syllogizando. Nam sic syllogizamus, nullius noti & ignoti est eadem disciplina, sed notum & ignotum sunt contraria Ergo aliquorum contrariorum non est eadem disciplina. Quare instantia patet contra illam, omnium cõtrariorum eadem est disciplina, dicit. Aut instamus quoniam noti & ignoti non vna est disciplina. Hæc autem tertia figura est. Nam secundum tertiam minor erit, notum & ignotum contraria quidem esse verum est, vnam autem esse eorum disciplinam falsum, & sic totus syllogismus erit nullius noti & ignoti vna est disciplina. Cõtraria sunt notum & ignotum. Igitur quorundam contrariorum non est eadem disciplina.

Rursum in priuatiua propositione similiter. Cum postulat enim non esse contrariorum unam disciplinam, aut quoniam omnium contrariorum, aut quoniam contrariorum aliquorũ est eadem disciplina. Dicimus, ut sani, & ægri, ergo omnium quidem ex prima, aliquorum uero ex tertia figura.

B

Fertur istãtia ad negatiuã vniuersalem A B vniuersalis quidẽ i prima, pticularis ãt i tertia.

Com. 242. Ponit exempla in priuatiuis, & dicit. { Rursum in priuatiua propositione similiter instamus, per primam & tertiam figuram vniuersaliter, & particulariter. Et hoc declarat, & dicit. { Cum postulat enim non esse contrariorum vnam disciplinam hoc est cum quis sumit pro postulato, nullorum contrariorum esse vnam disciplinam instamus aut quoniam omnium contrariorum est eadem disciplina. Syllogizantes autem quoniam contrariorum aliquorum est eadem disciplina syllogizantes dicimus, vt sani & ægri. Ergo omnium quidem syllogizamus ex prima, hoc pacto omnium oppositorum vna disciplina, omnia contraria opposita, igitur omnium cõtrariorum est vna disciplina. Aliquorum vero ex tertia figura, hoc

G pacto, omnium sanorum & ægrorum vna disciplina, sanum & ægrum sunt contraria. Ergo quorundam contrariorum eadem est disciplina.

Simpliciter enim in omnibus uniuersaliter quidem instantibus, necesse est ad id, quod uniuersale est propositorum contradictionem dicere, ut si non unam existimet contrariorum omnium, dicere oppositorum unam, sic aut necesse est primam esse est primam esse figuram. Medium enim fit uniuersale ad hoc qđ ex principio. Particulariter autem, ad quod est uniuersale secundum quod dicitur propositio, ut noti, & ignoti non eandem. Nam contraria uniuersale ad hæc, & fit tertia, figura, mediũ enim particulariter sumptum.

Com. 243. Nunc dat artem syllogizandi instantias. cum enim instantia est vniuersalis affirmatiua contra vniuersalem negatiuam, vt si propositio contra quam fertur instantia,

H sit omnium contrariorum vna est disciplina, instantia vero sit, nullorum contrariorum vna est disciplina. Ars syllogizandi eam est sumere aliquid supra subiectum instantiæ, vt opposita, & sub prædicato eiusdem, & hoc pacto fiet syllogismus in prima figura. Vnde dicit. { Simpliciter enim in omnibus vniuersaliter quidem instantibus, necesse est ad il lud propositorum i. ad eam propositionem contradictionem dicere, quod vniuersale est: nam instantia vniuersalis debet esse contra propositionem vniuersalem, atq; illi contraria. Et affert exemplum, & dicit. { Vt si non vnam existimet cõtrariorum omnium, hoc est, vt si propositio sit nullorum contrariorum est vna disciplina, dicere oppositorum omnium subaudi vnã. Sic autem necesse est primam eẽ figuram, medium enim fit vniuersale ad hoc subiectum propositionis quæ est ex principio, & sub prædicato illius, & hoc modo est prima figura. Sic igitur cum volumus syllogizare vniuersalem instantiam, oportet sumere sub illius prædicato, & supra

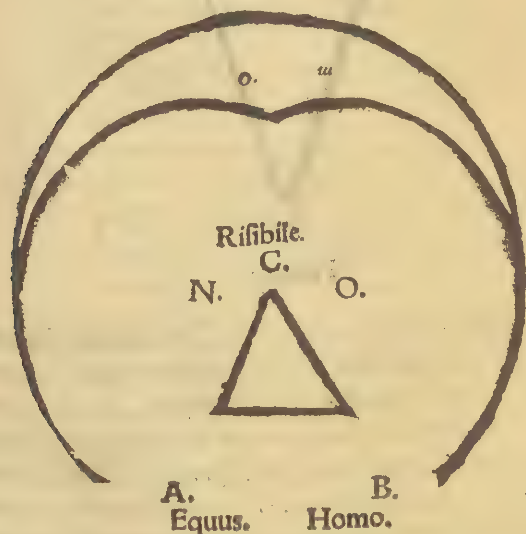
pra subiecto.autem pro sed,si volumus instare particulare,oportet sumere sub subiecto,ad quod est vniuersale s. cui additur signum vniuersale, secundum quod dicitur propositio vniuersalis,et etiam sub prædicato:nam si accipimus sub subiecto, etiam sub prædicato accipimus. Vt si volumus instare contra hanc propositionem, omnium contrariorum est vna disciplina particulariter, instantia erit aliquorum contrariorum non est vna disciplina.Syllogizabimus autem hanc instantiam sumēdo sub subiecto propositionis, quia sic sumemus sub prædicato,vt dicentes noti & ignoti nō eandem, hoc est accipientes notum & ignotum sub ipsis contrarijs, & hanc propositionem nullorum noti & ignoti vna est disciplina.

Nam contraria vniuersale ad hæc, omnia enim notū & ignotum contraria,& sic sumendo fit tertia figura,medium enim in parte sub subiecto sumptum facit tertiam figuram. Patet ergo ꝙ si vniuersaliter instamus,syllogismus fit in prima,si particulariter, fit in tertia, hæc de arte instandi.

B *Nam ex quibus est syllogizare contrarium,ex ijs,& instantias conamur dicere.Quare ex his solis figuris ferimus: nam in his solis oppositi syllogismi, per mediam enim figuram non fuit affirmare.*

Com.244. Nunc probat aliam propositionem, per quam interpretabatur exclusiua,fuit enim secunda propositio,ꝙ in nulla alia,quoniam non in secunda instantia potest syllogizari.Nunc probat hanc hoc pacto,in ea figura instantia syllogizatur,in qua possunt propositio,& propositioni opposita syllogizari sed in prima,et tertia possunt propositio,& propositionis opposita syllogizari, & non in secunda,in qua non nisi problema negatiuum syllogizatur,ergo in prima & tertia,& non in secunda figura syllogizatur instantia,Dicit. { Nam ex quibus est syllogizare contrarium.s.tam affirmatiuum q̃ negatiuum, ex ijs figuris instātias conamur dicere,atq; syllogizare. Hæc est maior.Deinde dat conclusionem, & dicit. Quare ex ijs solis figuris ferimus instantias. Deinde dat minorem, & dicit. Nam in his solis oppositi syllogismi fiunt,quoniam per mediam figuram non fuit affirmare,hoc est affirmatiue syllogizare.

Amplius autem,& si sit,oratione indiget plurima, quæ est per mediam figuram, ut si non concedant A inesse ipsi B, eo ꝙ non sequitur hoc C:hoc enim per alias propositiones manifestum. Non oportet autem instantiam conuerti ad aliam,sed statim manifestam habere alteram propositionem. Qua propter & signum ex sola hac figura non est.

Com.245. Hic remouet dubitationem de secunda figura:nam diceret aliquis ꝙ per secundam figuram contingit instare contra vniuersalem affirmatiuam,vt contra hanc, omne A B est A sic syllogizando contrariam in secunda figura, nullum A est C:omne B est C, igitur nullum B est A, quæ est priori propositioni contraria. Hanc dubitationē remouet, & vult ꝙ per secundam figuram bene possumus instare,sed non euidenter, quoniam indiget conuersione ad primam,si instantia debeat esse euidens,& dicit. Amplius autem & sic fit instare per secundam figuram, oratione indiget plurima,hoc est conuersione (vt exponit Philoponus) instantia quæ est per mediam figuram q.d.licet per secundam fit instare,instantia,quæ est per secundam figuram oratione indiget plurima,quoniā conuersione,vt si non concedant A inesse ipsi B, & probet ꝙ nullum B est A,eo ꝙ non sequitur ad A C, sic syllogizando,nullum A C,omne B C,igitur nullum B A hæc certe instantia fieri potest,sed non est euidens, hoc enim idest hæc maior per alias propositiones, hoc est per conuersionem,qua reducitur ad primam figuram est manifestum. Non oportet autem instantiam conuerti ad alia, sed statim manifestam habere alteram propositionem, videlicet maiorem vel minorem. Qui enim instat, per manifesta instat, alioquin non esse instare.Et cum hæc declarasset concedit per secundam figuram non fieri signū, cum enim secunda figura affirmatiuæ non concludat,a signo autem non trahitur argumentum nisi affirmatiuum iccirco A signo non syllogizamus in secunda figura,vnde dicit. Quapropter & signum ex sola hac figura non est. Cum enim signum debeat statim esse manifestum, & in secunda non potest argumentum statim esse manifestum,ideo argm̄ a signo non fit in secunda figura. Sed Obiectio. dices,tertia figura etiam reducitur ad primam per conuersionem, igitur sicut in secunda non fit euidens instantia, ita nec in tertia. Præterea in tertia non syllogizantur ambo opposita quoniam si syllogizatur particularis affirmatiua,non syllogizatur vniuersalis affirmatiua, & si particularis negatiua,non vniuersalis negatiua. Dicendum 1. Solutio. ad primam,ꝙ non oportet syllogismum tertiæ figuræ, per quem syllogizamus instantiam, conuersione C reducere ad primam, quoniam syllogismus obiectiuus tertiæ figuræ statim est manifestus per syllogismum expositorium,qui est euidentissimus,non sic est syllogismus secundæ figuræ,oportet enim conuersione eum patefacere, si obiectiuus syllogismus debeat esse euidens.

Ad secundam(vt Philoponus inquit) satis est, vt in tertia syllogizentur ambo opposita secundum qualitatem. Non enim oportet vt syllogizētur ambo opposita omnibus modis.

Respiciendum autem & de alijs instantijs,ut de ijs,quæ sunt ex contrario,& simili,& secundum opinionem, & si particularem ex prima:uel priuatiuam ex media poßibile est sumere.

Com.246. Cum Aristote. dixisset de instantijs syllogisticis, quæ fiunt contra propositionem aliquam,in parte hac vult loqui de instantijs,quæ fiunt contra aliquam hypothesim, & hoc proponit,& dicit.Perspiciēdum autem & de alijs instantijs,quæ fiunt contra hypotheses. Et exponit causas, D & dicit, vt de ijs, quæ sunt ex contrarijs. Verbi causa(vt Philoponus exponit) sumat aliquis pro hypothesi omne gaudium est bonum, contra hanc instamus si omne gaudium est bonum,tunc omnis tristitia est malum.Modo hoc est falsum,nam multæ tristitiæ sunt bonæ, igitur non omne gaudium bonum. Et perspiciendum etiam est de instantia, quæ fit ex simili. Verbi causa(vt Philoponus exponit) dicat aliquis pro hypothesi punctus est pars lineæ.Instamus per simile hoc pacto.Sicut punctus ad lineam,ita linea ad superficiem,sed linea non est pars superficiei, igitur nec punctus est pars lineæ.Et perspiciendum etiam est ad instantiam, quæ fit secundum opinionem,vt secundum auctoritatem philosophorum. Verbi gratia(vt Philoponus exponit) sit hypothesis ab aliquo concessa,anima est mortalis,instamus

ꝙ Socrates, Plato, Aristoteles, & alij dicunt animam esse immortalem. Et si particularem quis instantiam ferat contra hypothesim vniuersalem eam, quæ omnium contrariorum vna est disciplina, instamus syllogizando in prima hoc pacto, nullorum oppositorum vna est disciplina, quædam contraria sunt opposita: ergo quorūdam contrariorum non est vna disciplina. Vel priuatiuam ex media possibile est sumere, non tamen euidentem (vt dictum est). Hæc de instantia.

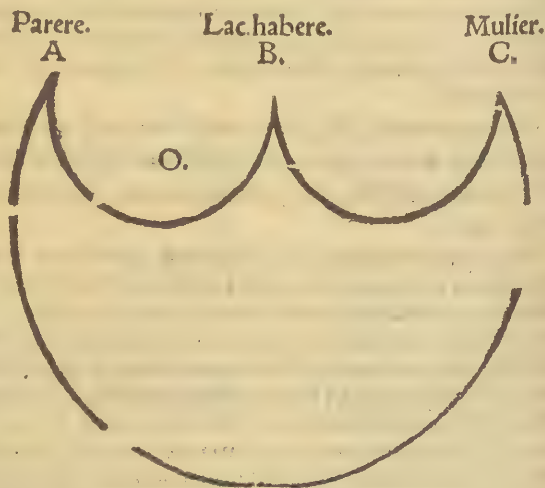
Cap. 33. De Icote & signo. *Icos autem, & signum non est idem, sed Icos quidem est propositio probabilis, quod enim ut in pluribus sciunt sic factum, uel non factum, aut esse uel non esse, hoc est Icos. Vt odisse inuidentes, aut diligere amantes. Signum autem uult esse propositio demonstratiua, uel necessaria, uel probabilis. Nam quo existente est, uel quo facto prius, uel posterius, res signum est uel fuisse, uel esse.*

Com. 247. Quoniam rectores etiam per enthymema ostendunt, enthymema autem fit ex Icotibus, & signis, propterea vt Philoponus inquit, præaccipi de Icote, & signo. Et primo præmittit differentiam, & dicit. {Icos autem, & signum non est idem apud græcam significationem, εἰκὸς enim græce, latine consentaneum appellatur. σημεῖον vero græce, latine signum, quod est efficatius rem ostendens quam Icos. Possunt autem hæc accipi incomplexe, & complexe, propositionibus. Incomplexe quidem Icos, atque signum (vt Philoponus inquit) quandoque sunt simul cum re, vt fumus, cum igne. Aliquando vero ante rem vt luporum vlulatus in cultis signum est antecedens tempestateum, et colostram habere in mammillis signum est futuri partus. Aliquando post rem, vt materiarum fuligo, quæ post incendium est, & cinerem esse signum est, quia fuit ignis. Complexe vero sunt propositiones ex iis constitutæ, quæ sumuntur ad aliquid ostendendum, vt quicunque inuidiam patitur, odit inuidentes, est enim hæc propositio sumpta a signo quoniam odisse significatur per hoc, quod quis inuidiam patitur, & quicunque amatur, diligit amantes. Nam diligere amantes significatur ex hoc, quia amatur. Istæ ergo propositiones sunt Icotes, vel signa complexa. Dicit ergo Aristoteles. Quod enim vt in pluribus sciunt, sic factum vel non factum, aut esse, vel non esse, hoc est Icos, est ergo Icos propositio, quæ significat tali signo facto, vel non facto de præterito. Existente vel non existente de præsenti, rem, quam præcedit, vel sequitur, vel quæ simul est factam esse, vel non factam, vel esse aut non esse, aut subaudi fore, vel non fore, vt in pluribus: quoniam si semper, esset signum demonstratiuum. Vt odisse inuidentes, & diligere amantes. Si enim quis passus sit inuidiam, plerūque verum est, quod quicunque patitur inuidiam odio habeat inuidentes, & etiam si amor præcessit, plerūque quicunque amatur, diligit amantes. Dico plerunque, quoniam (vt Philoponus inquit) per historiam fertur. Amantem interfecisse amatam. Deinde definit signum, & dicit. Signum autem vult esse propositio demonstratiua: nam (vt Philoponus inquit) qui ostendunt per signum, per vnam propositionem ostendunt vt hæc mulier lac habet in mammillis, ergo peperit. Et sic propositio demonstratiua dicitur signum primo modo, quod & indicium dicitur. τεκμήριον, vel est propositio necessaria, & sic est coniectura, vel probabilis, & sic est Icos, & signum ergo (vt Philoponus dicit.) Trifariam dicitur de inditio, quod est propositio demonstratiua, de coniectura, quod est propositio necessaria, & de Icote, quod est propositio probabilis.

Cap. 34. De Enthymemate. *Enthymema ergo syllogismus imperfectus est ex Icotibus, & signis.*

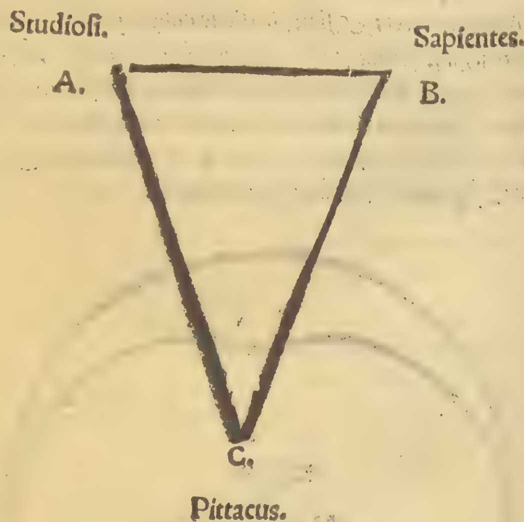
Com. 248. Nunc ex dictis concludit, quid sit enthymema, & tangit genus loco formæ & dicit. Enthymema ergo syllogismus imperfectus est, hic habetur genus. Deinde tangit differentiam, & materiam, & dicit. Ex Icotibus & signis, & tu non intelligas simul, sed quod interdum fit ex Icotibus, interdum ex signis. Enthymemate quidem, quod fit ex Icotibus, vtitur rhetor, & rarenter philosophus. Enthymemate vero, quod ex signis vtitur Philosophus & rarentes rhetor, vt diximus in rhetoricis ludicris.

Accipitur autem signum tripliciter, quoties est medium in figuris. aut enim ut in prima, aut ut in media, aut ut in tertia, ut ostendere quidem parientem esse eo quod lac habeat, ex prima figura. Medium enim lac habere in quo A, parere B, lac habere mulier in quo C.

Enthymema in prima figura insolubile.

Quoniam autem sapientes studiosi, nam pittacus est studiosus, per postremam, in quo A, studiosum in quo B sapientes, in quo C pittacus. Verum igitur A & B de C, prædicari, sed hoc quidem non dicunt quia notum est, illud uero sumunt.

Enthymema solubilis in tertia, quia est ex particularibus.

Peperisse autem quoniam pallida, per mediam figuram uult esse, quoniam enim sequitur parientes pallor, sequitur autem, & hanc, ostensum esse arbitramur, quoniam peperit. Pallor in quo A: parere in quo B, mulier in quo C, ergo si una quidem dicatur propositio, signum fit solum, si autem & altera sumitur, syllogismus. Vt pittacus liberalis, nam ambitiosi liberales pittacus autem ambitiosus. Aut rursum quoniam sapientes boni pittacus est bonus. Quoniam & sapiens. Sic ergo fiunt syllogismi.

Nunc

Pallidum

A.

Parere. Mulier.

Enthymema omnino insolubilis in secūda.

Com. 247. Nunc ostendit in quibus figuris fit enthymema, & dicit. Accipitur autem signum tripliciter, quoties & mediū in figuris: sed medium accipitur trifariam, ergo & signum, siue enthymema, aut enim accipitur medium, vt in prima, aut vt in media, aut vt in tertia, ergo & signum. hæc per exempla exponit, & dicit. { Vt ostendere quidem parere esse, eo quod lac habeat ex prima figura. Medium enim quod est lac habere in quo A ponatur, parere B, mulier in quo C, ex iis patet syllogismus in figura prima, hoc pacto, omne lac habens peperit, mulier lac habet, ergo mulier peperit. Deinde dat exemplum in tertia figura, & dicit. { Quoniam autem sapientes studiosi: nam pittacus est studiosus, per postremam, in quo A ergo ponatur studiosum. in quo B sapientes in quo C pittacus. Verum igitur A & B de C prædicari, vt studiosum & sapiens de pittaco: nam pittacus est studiosus, & pittacus est sapiens ergo sapiens est studiosum. Sed hoc quidem non dicunt, videlicet minorem, quia notum est, tenent enim eam in mente, cum sit nota, illud vero scilicet maiorem, quæ forte non est nota sumunt, & sic faciunt, enthymema, cum alteram sumunt, quæ non est nota, alteram vero, seruant in mente, quæ nota est. Deinde affert exemplum in secunda figura, & dicit. Peperisse autem quoniam pallida, per mediam figuram vult esse. Quoniam enim sequitur parientes pallor, ita vt hæc sit vera, omnis pariens est pallida. Sequitur autem pallor & hanc scilicet Mulierem, ita vt sit vera hæc, hæc mulier est pallida, istis sic stantibus, ostensum esse arbitramur quoniam peperit. Quare pallor sit in quo A parere in quo B mulier in quo C. Ex iis concludit, quid sit enthymema, & quomodo differt a syllogismo, & dicit. Ergo si vna quidem dicatur propositio, altera seruata in mente, signum fit solum, & enthymema. Si autem simul cum ea & altera sumitur. Syllogismus. Cuius exemplum repetit, vt pittacus liberalis, nam ambitiosi liberales, hic est enthymema, videlicet ambitiosi liberales, ergo pittacus, si vero addatur: pittacus autem ambitiosus: Syllogismus est. Aut rursum, quoniam sapientes boni, ergo pittacus bonus|. Enthymema est. Sed |si & sapien addatur pittacus: sic ergo fiunt syllogismi. Patet ergo quid sit enthymema, & quomodo differt a syllogismo.

Verum quidem per primam figuram insolubilis est. si uerus est, uniuersalis enim est, qui autem per postremam, est solubilis, & si uera sit conclusio, eo quod non uniuersalis est in tertia, nec ad rem syllogismus. Non enim si pittacus est studiosus, propter hoc, & alios necesse est esse sapientes. Qui uero per medium figuram, est semper & omnino solubilis. Nunquam enim syllogismus fit, sic se habentibus terminis, non enim si quæ peperit, pallida. Pallida autem & hæc, necesse est parere hanc. Ergo uerum quidem est in omnibus figuris, differentias autem habent iam dictas.

Com. 250. Nunc comparat syllogismos, ad quos reducuntur enthymemata inter se, & dicit. Verum quidem syllogismu per primam figuram insolubilis est, si vero sit, hoc est si sit ex veris, & causam assignat, & dicit. Vniuersalis enim est. Qui autem per postremam figuram est syllogismus, est solubilis & si interdum vera sit conclusio. Et est probabilis, non tamen insolubilis, eo quod

A non vniuersalis est in tertia ille syllogismus, nec est syllogismus ad rem, hoc est ad omne sapientes, non enim si pittacus est studiosus, propter hoc necesse est, & alios sapientes esse studiosus, & sic ille syllogismus non est ad rem omnium sapientum, sed vnius. Sic igitur talis syllogismus in tertia est solubilis, & probabilis, licet non necessarius. Qui vero per mediam figuram est, semper & omnino solubilis, & nunquam probabilis, nunquam enim syllogismus fit sic se habentibus terminis, non enim si quæ peperit, pallida. Pallida autem & hæc, necesse est parere hanc, tunc concludit conuenientiam, & differentiam, & dicit. Ergo verum est quidem in omnibus figuris, differentias autem habent, iam dictas. Est ergo conuenientia, quod omnes possunt syllogizare verum. Differentia vero est, quod syllogismus, qui in primo figura fit, est probabilis, & in solubilis, quin in tertia solubilis, & probabilis, qui in secunda solubilis, & non probabilis.

B *An igitur sic diuidendum signum, horum autem medium indicium sumendum. Nam indicium dicunt esse, quod scire facit, tale autem maxime medium. An uero, quæ quidem ab extremitatibus, signa dicenda, quæ autem ex medio indicium. Probabilißimum enim, & maxime utrum est, quod est per primam figuram.*

Nunc (vt Philoponus inquit) diuisionem signi facit, & dicit. An igitur sic diuidēdum signum quasi dicat ita igitur est diuidendum signum, vt dictum est per tres|figuras, verum horum .i. harum trium figurarū, medium idest prima figura indicium est sumendum, per medium enim intelligit primam figuram (vt Philopo. exponit) quoniam in prima figura medium habet veram rōnem medij ad extrema, quoniam subiicitur maiori extremo, & prædicatur de minore. Reddit causam quare medium in prima figura dicitur indicium, & dicit. Nam indicium dicunt esse quod scire facit, medium autem in prima figura maxime tale, scilicet scire faciens, ergo recte dicitur indicium. Et iō concludit cæteros syllogismos dici signa, & dicit. An pro quare quæ quidē enthymemata sumuntur ab extremitatibus, vt vel a prædicato, in vtraque vt in secunda figura, vel a subiecto in vtraque, vt in tertia figura signa|dicenda sunt, figura vero, quę ex medio, hoc est prima, in qua medium est natura medium, indicium. Probabilissimum enim & maxime verum est, ꝙ est per primam figuram. Hæc de diuisione signorum penes nomen claturas. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte in prima figura medium vere dici medium, quoniam est subiectum, & prædicatum ad diuersa comparatum in cæteris figuris habet rationem extremi, quoniam vel prædicatum, est, vt in secunda, vel subiectum vt in tertia. Et ob hanc rem medium in prima figura debet græce, τεκμήριον, hoc est indicium insolubile. In cæteris autem figuris media dicuntur signa quia fallibilia. Multa possem dicere de enthymemate. Exemploque, sed cum abunde diximus in rhetoricis ludicris, & in logicis ludicris, supersedemus. Com. 251.

C

D *Naturas autem cognoscere poßibile est, si quis concedat similiter transmutare corpus & animam, quæcunque sunt naturales paßiones. Discens enim aliquis fortasse musicam transmutauit secundum quid animam, sed non earum quæ natura nobis insunt, hæc est paßio, sed ut iræ, & concupiscentiæ, & naturalium motionum. Si igitur & hoc det, & unum unius signum esse, & possumus sumere propriam uniuscuiusque generis paßionem & signum, poterimus naturas cognoscere.* Cap. 35. De syllogismo Physiognomico

Cum dixisset ꝙ oīs ostensor ostendit per vnam trium figurarum, nunc vult etiā ostendere ꝙ etiam Physiognomantes ostendunt per vnam trium figurarum, & primo satisfaciens ad quæstionem si est, ponit hanc possibile est physiognomari. Hoc est naturas cognoscere, & dicit. Naturas autem cognoscere possibile est. Qđ græci vo- Com. 252.

cant. φυσιογνωμονεῖν: hoc est cognoscere naturales inclinationes ac passiones possibile est: hæc est conclusio: quam ideo probat: quoniam multi negauerunt hanc possibilitatem (vt inter Iuniores Plinius) pro declaratione huius supponit nobis inesse aliquas passiones, quæ cum nobis insunt, relinquunt in coniuncto aliquod signum. hãc suppositionem affert, & verba sunt legenda suspensiue, vsque ibi. Si igitur, & dicit. Si quis concedat quæcunque sunt naturales passiones nobis inexistentes, simul transmutare corpus & animam, hoc est totum coniunctum, derelinquendo in eo aliquod determinatum signum. Probat hanc suppositionem a contrario, & dicit. Discens enim aliquis fortasse musicam, transmutauit secundum animam ad eam qualitatẽ, quę est musica non tamen transmutauit corpus, derelinquendo in toto coniuncto signum quoddam illius, & sic licet musica sit aliqua passio animæ, non tamen earum quæ natura nobis insunt, hæc est passio. Sed passio naturalis, est vt iræ, & concupiscentiæ, & de numero naturalium motionum. Est ergo suppositio naturalis, quæ nobis natura inest, relinquit in coniuncto signum quoddam illius. Deinde terminando suspensionem affert secundam suppositionem, & dicit. Si igitur & hoc det quis & vlterius det vnum signum esse vnius passionis, ita, vt secunda suppositio sit, vnicuique passioni naturali secundum speciem suam correspondet aliqua certa dispositio corporis, quæ est signum talis passionis, ita vt cuiusque naturalis passionis sit vnum quoddam proprium signum, per quod talis passio potest cognosci, iis stantibus concludit & pro ergo possumus propriam vniuscuiusque generis, hoc est speciei passionem & signum sumere: quare, & poterimus naturas cognoscere. est ergo enthymema, si passiones naturales transmutant coniunctum derelinquendo signum in illo, & signum quod derelinquitur est proprium suæ passioni, est naturas cognoscere. ponatur antecedens, videlicet sed passiones naturales transmutant coniunctum derelinquendo signum in illo, & signum quod relinquitur est proprium suæ passioni, ergo est naturas, hoc est passiones naturales per signa naturalia cognoscere, quod est physiognomari. Hæc Aristote. de ipso quia est. Dixit, & vnum vnius signum, quoniam si non esset cuiuslibet passionis proprium signum, non possemus per illud passionem talem cognoscere, qua ratione fit vt eas dumtaxat, passiones cognoscamus, quæ cum naturales sint, in coniunctio ex anima & corpore derelinquunt proprium signum. Quare passiones, quæ animam mutant non derelinquendo signum in corpore, non possumus physiognomizare, vt scientias, & artes, & id genus.

Igitur γάρ οὖν Igitur — *Si igitur est propria alicui generi indiuiduo inexistens passio, ut leonibus fortitudo, necesse est & signum esse aliquod. Compati enim sibi inuicem suppositum est. Et sit hoc magnas summitates habere, quod & aliis generibus non omnibus inesse contingit. Nam signum sic proprium est, quoniam totius generis propria paßio est, & non solius proprium, sicut solemus dicere: erit ergo & in alio genere hoc, & erit fortis homo, & aliquod aliud animal. Habebit ergo signum, unum enim unius erat. Si ergo hæc sunt, poterimus talia signa colligere in iis animalibus, quæ solum unam paßionem habent aliquam propriam. Vnaqueque autem habet signum. Et quoniam unum habere necesse est, poterimus naturas cognoscere.*

Com 253. Iis suppositionibus stantibus, ponit regulam inueniendi signum proprium passioni. Et primo docet inuenire signum vbi vnica sit passio. In secunda, vbi plures. De prima parte ponit hanc regulam. Si est aliqua passio, quæ alicui subiecto insit vniuersaliter, alicui alteri subiecto non vniuersaliter, ad inueniendum signum illius passionis, quæ inest vniuersaliter alicui subiecto,

E oportet considerare omnia illa subiecta, quibus non vniuersaliter inest. Deinde inspicere quid consequitur eam passionem in omnibus illis, quibus competit talis passio, eorum subiectorum quibus non vniuersaliter inest. Verbi causa: fortitudo inest leoni vniuersaliter, homini autem & equo non vniuersaliter, sed aliquibus particulariter, ad inueniendum ergo signum fortitudinis in leonibus, considerandum est homines, & equos, quibus non vniuersaliter inest. Deinde quid consequitur fortitudinem in illis equus, & hominibus qui sunt fortes, & si hoc sit magnas habere extremitates, vt Armos magnos magnum pectus, magnos pedes, & cætera extrema magna, tunc tale erit signum proprium fortitudinis in leone. dicit, si igitur est propria alicui generi indiuiduo inexistens passio, & per genus indiuiduum, per speciem, specialissimam intelligit, vt leonibus fortitudo necesse est, & signum esse aliquod in corpore derelictũ: cuius causam repetit, & dicit. Compati enim signum & passionem sibi inuicem suppositum est, in eodem sub- F iecto corpore, dictum est enim passiones naturales, quæ coniuncto competunt, mutare coniunctum derelinquẽdo in eo signum proprium suum. Et sit hoc magnas summitates habere, quod & aliis generibus non totis inesse contingit. Sed solum fortibus, ergo quia in cæteris fortibus animalibus, fortitudinem consequitur magnas extremitates habere. Magnas extremitates habere, erit signum proprium fortitudinis. Sed dices: si ita est, tunc magnas extremitates habere competet omni soli & semper leonibus. Obiectio. Respondet & dicit. Nam signum sic proprium est, quoniam totius generis propria passio est, & non solius leonis proprium, sicut solemus dicere omni, & non soli aliquod proprium esse, erit ergo & in alio genere hoc signum a leonibus, & erit fortis homo, & aliquod aliud animal vt equus: habebit ergo homo vel equus signum tale, quoniam vnum vnius erat. Tunc colligit artem, & dicit. Si ergo hæc sunt, poterimus talia signa colligere in iis animalibus, quæ solum vnam aliquam propriam habent passionem G per talem artem, & quis posset dicere non esse verum omnem passionem habere signum sibi proprium. Responsio. Respondendo dicit. Vnaquæque autem passio habet signum, vt supposuimns. Et quoniam vnam passionem vnum habere signum necesse est, poterimus per hanc artem naturas cognoscere, ad inueniẽdum ergo signum proprium passioni, oportet respicere subiectum cui vniuersaliter passio inest, & subiecta quibus non vniuersaliter inest. Deinde considerare quid est illud, quod consequitur talem passionem, in subiectis, quibus inest, licet non vniuersaliter, & tale erit signum proprium, verbi causa. Magnanimitas inest omnibus aquilis. & quibusdam hominibus, & iis hominibus quibus inest, competit habere nasum aquilum, & omnibus hominibus, quibus inest competit habere nasum aquilum, Igitur aquilinitas est signum magnanimitatis proprium in aquilis, & falconibus, adhuc sensum proprium, quod omne equilum sit magnanimum, & econuerso. Sic H etiam habere extrema magna est signum proprium fortitudinis ad hunc sensum, quando omne habens extrema magna sit forte, & econuerso. Ex iis patet tres esse considerationes faciendas pro signi proprij inuentione.

Primo vt consideremus subiectum, cui vniuersaliter inest passio. Secundo vt consideremus subiecta, quibus non vniuersaliter inest passio. Tertio vt consideremus quid consequitur eam passionem in illis, quibus inest, quod non reperitur in eis, quibus non inest. Nam hoc est signum proprium passioni, cum ponatur in omnibus, quibus inest passio, & remoueatur ab iis, quibus non est.

Si uero duo habet propria totum genus, ut Leo forte, & communicatiuum, quomodo cognoscimus utrum utrius sit signum eorum signorum quæ proprie sequuntur. An si & alteri alicui non toti ambo, & in quibus non toti utrumque.

Quando

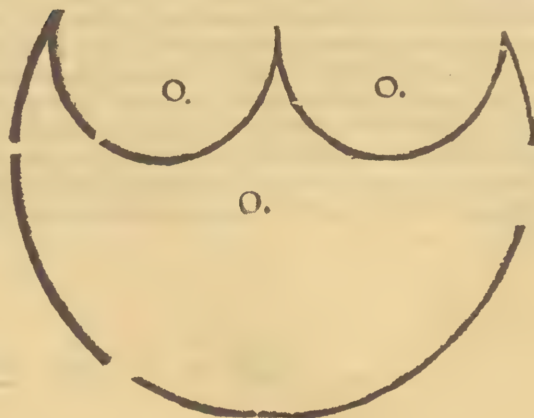
Quando hoc quidem habet, illud autem non: nam si fortis quidem, liberalis autem non, habet autem duorum hoc. Palam q & in leone hoc signum fortitudinis. A

Com. 254. Nunc docet inuenire signum passionis, quando plures fuerint passiones in vno. Et primo mouet quęstionem, & dicit. (Quęstio.) Si vero totum genus vniuersaliter duo propria habet, vt leo forte, & communicatiuum hoc est liberale, vuiuersaliter enim toti leonum generi insunt hæ duæ passiones, quomodo cognoscimus vtrum vtrius sit signum, eorum signorum, quæ proprie hæc sequuntur. Hoc est quomodo cognoscimus signum cuiꝗ earum proprium. Hæc est dubitatio. (Solutio.) Respondet nos debere inspicere ad aliud subiectum in quo inuenirur altera passio sine altera & non vniuersaliter. Deinde considerare quod est illud, quod consequitur talem passionem in ijs omnibus, in quibus inuenitur. Nam tale erit proprium signum illius passionis in tali subiecto, cui ambæ passiones insunt, verbi causa. Leoni insunt fortitudo, & liberalitas, signum fortitudinis proprium est habere magna extrema. Signum vero liberalitatis: est habere frontem quadratam. B Si ergo velimus scire in leone signum fortitudinis proprium, respiciendum est ad ea subiecta, quibus competit, licet non vniuersaliter. Deinde videre quid consequatur ad eam in tali subiecto, vt ad hominem, æquum & ad cætera subiecta, quibus innenitur fortitudo & non liberalitas, non tamen vniuersaliter, & videre si ad fortitudinem in ijs, quibus competit inest extrema magna habere, nam tale erit signum proprium fortitudinis in leone in quo inueniuntur ambæ passiones, ad hũc sensum proprium, ꝙ quibuscunque competit tale signum fortitudo competat, & econuerso. Ex quibus patet propria signa talium passionum inueniri per artem prius dictam: nam siue habeat animal plura propria, siue vnum, ars inueniendi est eadem, inuenitur enim cõsiderando quãlibet earum seorsum in alijs subiectis, quibus non inuenitur vniuersaliter, sed in aliquibus sic, in aliquibus non, & deinde quid est illud consequens ad eam in ijs alijs omnibus, in quibus inuenitur: nam tale erit proprium signum passionis in eo subiecto, in quo plures repe-riuntur, ecce quod ars eadem est. verbi causa, in leone sunt fortitudo, & liberalitas, si volo inuenire signum proprium cuique primo considerabo ea subiecta alia a leone, in quibus inuenitur fortitudo sine liberalitate. Deinde considerabo quid est illud, quod est in talibus, in quibus inuenitur fortitudo sine libera litate, committatur fortitudinem, & hoc est signum proprium fortitudini, simili modo faciam de liberalitate, & sic vna est ars, dicit. An si & alteri alicui a leone non toti ambo insunt, & in quibus non totis vtrunque, quasi dicat considerandum est ea subiecta seorsum, quibus non totis inest altera earum, vt fortitudo, quando hoc quidem, scilicet fortitudinem habet, illud autem non scilicet liberalitatem, nam si homo fortis quidem, liberalis autem non, habet autem duorum signorum hoc, scilicet magna extrema, palam, quoniam & in leone hoc signum est fortitudinis. Et sic ars est eadem, nam considerando alteram passionem in alijs subiectis per priorem artem, inuenitur proprium signum illius. Animaduerte ad hãc artem esse necessariam historiam de animalibus, per quã intelligimus mores animalium, & figuras & corporum proportiones, sine enim cognitione horum ars nõ poterit valere.

Est uero naturas cognoscere in prima figura quidem, eo q medium priori extremitati conuertitur. Tertiam autem transcendit, & non conuertitur. ut sit fortitudo A: summitates magnas habere in quo B: C autem leo: ergo cui C B omni, sed & alijs, cui autem B A, omni, & non pluribus, sed conuertitur. Si autem non, non erit unum unius signum.

Forte. Magnas Summitates habens. Leo, & alia.

A B. C.

Syllogismus ad cognoscẽdam leonis & aliorũ fortitudinem.

Nunc docet Aristote. per quam figuram possumus concludere has passiones de subiectis, quibus competunt per talia signa, et dicit. Est vero naturas cognoscere, in prima figura quidem, eo ꝙ medium, videlicet signum conuertitur priori extremitati, hoc est cum maiori extremitate Tertiam autem scilicet minorem extremitatem transcendit, & cum ea nõ conuertitur. Declarat hoc pˀ exemplum, & dicit. Vt sit fortitudo A, summitates magnas habere in quo B, C autem leo, ergo cui C B omni inest, & non solum omni C, sed & alijs, cum transcendat, cui autem B inest A omni inest, & non pluribus, quam contentis sub B sed conuertitur cum B, ergo A inest omni C. Si autem A non conuertitur cum B non erit vnum signum proprium vnius passionis. Per eandem artem, & figuram, possumus syllogizare Alexandrum, Achillem Cæsarem esse fortes: nam omne summitates magnas habens, forte, Alexan. Achilles, Cæsar summitates magnas habent, ergo fortes. Com. 255.

C Sed circa hæc dubitatur primo, nam cum duplex passio sit, quædam quæ conuertitur cum signo, quædam quæ nõ conuertitur, quæritur cur docuit inuenire signum conuertibile, & non signum passionis, cum qua non conuertitur. (Dubõnes.) Dicẽdum ꝙ Aristo. in præsenti loco solum tradit artem inueniendi signum, quod cum passione conuertitur. Quando vero passio vel non habet signum conuertibile, vel si habet & non potest in inueniri. In libro Physiognomicon dedit artem vniuersalem physiognomizandi per signa nõ conuertibilia. (Solutio.) Secundo dubitatur cum passiones sint tres. Naturalis, moralis, & rationalis, cur non dedit artem inueniendi Signa in omnibus. (Dubõ. 2.) Respondet Aristo. in libro Physiognomicon, quoniam moralis & rationalis passio non mutant corpus, cum nobis insunt. Ideo de signis illarum non pertinet ad logicum nec ad naturalem. (Solutio.) Tertio dubitatur, quoniam Aristote. uolens demonstrare habere magna extrema eẽ signum fortitudinis, videtur supponere tale esse fortitudinis signum. (Dubõ. 3.) Dicendum ꝙ illud ostenditur esse signum fortitudinis non per ipsos leones, quibus vniuersaliter competit fortitudo, sed per cætera animalia, quibus non vniuersaliter competit fortitudo, cum enim consideramus ea animalia, quibus fortitudo competit, & ea quibus nõ cõpetit, & inuenimus oĩa ea q̃bus competit fortitudo, habere magna extrema, quibus vero non competit fortitudo, carere magis extremis. (Solutio.) D Scimus habere magna extrema esse signum proprium fortitudinis cum ea conuertibile, & sic non præsupponit illud esse signum fortitudinis, & si insit ipsi leoni vniuersaliter. Adhuc quarto dubitabis propter quid potius per subiecta quibus pasio non vniuersaliter competit, inuenitur signum, quã per subiecta, quibus vniuersaliter competit. (Dubõ. 4.) Dicendum, hoc esse, quoniam uidentes ea, quibus competit passio, habere signum tale, & ea quibus non competit passio, non habere signum tale, scimus (Solutio.)

huiusmodi conuerti cum passione quoniam inest quibus passio inest & quibus passio non inest, signum non inest.

Dubiũ.5. Adhuc quinto dubitatur, quoniam Aristote. docet inuenire signum per passionem. Et deinde per signum syllogizare passionem de animalibus, ergo circulus. Solutio. Dicendum q docet inuenire signum per passionem, & ecõuerso, non tamen in eodem demonstrationis genere. Amplius non per idem genus subiecti, quoniam per passionem docet inuenire signum in subiectis non proprijs per signum syllogizat passionem in subiecto proprio. Ad hæc signum inuenitur per passionem via sensus, & experientiæ, passio vero per signũ via demonstrationis. Hæc pauca de physiognomico syllogismo, & de arte physiognomizandi: nam in libro Physiognomicon copiose, et dilucide scripsimus. Tandem Deo volente huic libro finẽ imponimus. Salerni. 1524. Die. xxvij. Martij, in quo per multos annos elaborauimus. Liber Physiognomiæ primus ĩ inter libros puorũ naturaliũ dilucidatur.

Commentariorum Augustini Niphi Suessani super Libros Priorum resolutiuorum Aristotelis Finis.

SERIES CHARTARVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.

Omnes sunt quaterniones præter ✠ et R. Terniones. S vero Duernio.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm